

નથી, પણ જૂદાંજૂદાં પ્રસ્તકાગાથી કોઈ ૫ કે ૨૫ એમ જૂદાંજૂદાં પદોનો સંગ્રહ થયો હતો તેમાંથી ગાળી કઢાડી સંશોધન કરી, અર્થાત્ સર્વ પ્રકારે ધૂળધોવાનો ધંધો કરી આ સર્વ સંગ્રહ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે. એ સંગ્રહ પ્રકટ કરતી વખતે જૂની પ્રતોની નકલો સાથે મેળવીને તેમાં યોગ્યલાગતો સુધારો કરવામાં આવ્યો છે. સૌથી વધારે જૂની પ્રતમાંથી લખેલાં પદો રા. રા. છોટાલાલ નરભરામ (વડોદરા) તમા જૂનાગઢના માણ એન્નમુકિયનલ ઇન્સ્પેક્ટર લાલસંકર અભેસંકર પંચાએ જૂનાગઢમાંની કોઈ જૂની હસ્તલિખિત પ્રત ઉપરથી લખી મોકલાવેલાં પદોનો સંગ્રહ છે, અને બાકીનાં પદો જૂનાજૂદા લિખિત ગ્રન્થમાંથી મેં મેળવેલાં છે. સંશોધનના નિયમ પ્રમાણે જૂની પ્રત સૌથી વધારે આધારભૂત ગણાવી ભેષ્યે; પરંતુ આ સંગ્રહમાં તેમ કરવાનું બહુ જ મુશ્કેલ હતું, કારણ કે જે હસ્તલિખિત ગ્રન્થોમાંથી આ પદો ઉતારી લેવામાં આવ્યાં હતાં, તેમાંના કોઈપર સાલ હતી ને કોઈપર નહોતી, એટલે જૂની હસ્તલિખિત પ્રત કથી, તે કરાવવું મુશ્કેલ હતું.

સામ્રાજ્ય-સાક્ષરો આ સંગ્રહપ્રતિ સંકા કરે, એ સંભવિત છે. તેણે એવા પ્રશ્ન કરી શકે કે, આ સમગ્ર સંગ્રહ નરસિંહ મહેતાની જ કૃતિનો છે? અને પણ એ જ પ્રશ્નનો ઉદ્ભવ થયો હતો, અને જૂદે જૂદે અસંગે કેટલાક સાક્ષરો ભેડે એ સંબંધ સંવાદ પણ ટાળી હતો, છતાં હું કોઈ પણ નિશ્ચય ઉપર આવી શક્યો નથી; અને આ સંગ્રહમાં સંગ્રહિત થયેલાં સધળાં પદો અને કાવ્યો નરસિંહ મહેતાની જ કૃતિ છે, એમ કહેવાને અસમર્થ હું, અને તેનાં ધણાં કારણો છે. ભક્ત અને શુજરાતીના આદિકવિ તરિકે નરસિંહ મહેતાની ખ્યાતિ સમગ્ર ભારતવર્ષમાં પ્રસરેલી છે, અને ખાસ કરી શુજરાત અને સૌરાષ્ટ્રમાં વિશેષ છે. તેના કેદારા રામવાળાં પદો જે પ્રભાતિર્થા તરિકે ગવાય છે તેના પ્રમાર શુજરાત-કાડીઆવાડમાં બહુ થયેલા જણાય છે. નરસિંહ મહેતાની કૃતિ તે શુદ્ધ જ, પણ જનજન મુખે એ પદો ગવાતાં હોવાથી એમાં બહુ સંકરપણું થઈ ગયું છે, અને જે પદો લોકમાં બહુ પ્રચલિત થતાં ગયાં, તેમાં વિશેષ સંકરતા થઈ ગયેલી હોવાથી નરસિંહ મહેતાની કૃતિ કથી, અને નરસિંહ મહેતાની કૃતિને અનુસરી થયેલાં બીજાં પદો કયાં, તે શોધવું મુશ્કેલ થઈ પડે છે. છતાં રા. છોટાલાલે આપેલાં પદો સંકર ન થયેલાં એવાં અને જણાયાં છે, કારણ કે તે પદો લોકોમાં ખિલકુલ પ્રચલિત થયાં નથી, અને જે બહુ પ્રચલિત નથી થયાં, તે શુદ્ધ રહી શક્યાં છે.* વસંત-

* પૃષ્ઠ ૩૨૨, ૫૬ ૧૬૨ થી તે ૫૬ ૨૩૦ સુધી, ૨૫૬ થી તે ૫૬ ૩૧૫, ૩૨૭ થી ૩૩૬, ૩૩૮-૩૬૬; ૩૫૨ થી ૩૭૦.

વિલાસમાં પંચાએ મોકલેલાં પદોનો મોટો ભાગ તેવો જ શુદ્ધ રહેલો જણાય છે, તેમ જ રાસનાં પદોમાં પણ જેવામાં આવે છે, તાત્પર્ય કે જેની પ્રવૃત્તિ લેદામાં વિશેષ થઈ, તેમાં વિશેષ સંકરપણું થયું, અને જેની ન થઈ તે અસલ ઘાટમાં સચવાઈ રહ્યાં.

આ સંગ્રહમાં જે કાવ્યના સંબંધમાં એક ખાસ ખુલાસો કરવાની મને આવશ્યકતા અત્રે જણાય છે. એ કાવ્યો તે હારમાળા અને સુરતસંગ્રામ છે. જૂનાગઢ હાઇસ્કુલના માસ્તર રા. રા. લાલસંકર અભેશંકર પંચા નરસિંહ મેહેતાનાં કાવ્યનો સંગ્રહ ઉત્તરાવીને મોકલતા હતા. એમણે મોકલાવેલા સંગ્રહમાં, છપાયા સુરતસંગ્રામનાં ૫૬ ૧, ૫, ૭, ૮, ૯, ૧૧, ૨૩ થી ૩૩, ૪૪ થી ૪૮, ૫૩, ૫૪, ૬૦, ૬૧, ૬૫, ૭૦, ૭૧, ૭૨, એટલાં પદો સામાન્ય પદોના સંગ્રહમાં આવ્યાં હતાં; અને તે પદો કા. દો. ભાગ ૩૭ની અંદર છપાવવાને હું તૈયાર કરતો હતો. પણ ઉપલાં પદો ઉપરાંત બીજા સંગ્રહમાંથી પણ એમાંનાં બેત્રણ પદો મળી આવ્યાં, પણ તેનો સંબંધ નહિ બેસવાથી મને વિચાર થઈ પડ્યો કે, એ પદો નરસિંહ મેહેતા કૃત કોઈક આખ્યાનમાંનાં હોવાં નેહાએ. જૂનાગઢના શુજરાતીના એક આદક પાસેથી એ કાવ્યની શુદ્ધ નકલ મને મળી, એ દરમ્યાન પ્રા. કા. ત્રિ.માં સુરતસંગ્રામનું કાવ્ય પ્રકટ થયું. તેની સાથે મારાં પદો મેળવી એ આખું કાવ્ય બૃહત્ કાવ્યદોહન ભાગ ૪ થામાં પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે.* મને મળેલાં ઉપલાં પદો અને નકલનો સંબંધો ભાગ પ્રા. કા. ત્રિ.ને મળતો છે. કહિં-કહિં શબ્દમાં ફેર છે, અને તે લહિયાઓનો દોષ હોવો નેહાએ. ગોવિંદમનનું કાવ્ય પણ રા. લાલસંકરે મોકલી આપ્યું હતું. એ કાવ્યમાં નેહાની મોટા ફેરફાર જેવામાં આવ્યો. ગોપિયું, સ્ત્રીયું, માળાપુ, મધરાત્રુ, ગોપું, મુરગદા, જીવતિયું; તેમ જ કિમ, તિમ, ઇમ, અમિ, તમિ, મમ, વમ, જિમ, આંખિયું, તિલે, દોઢ, નિશે, ધને, ગાઢયું, નેષા, પ્રોડતિ, આંધઈ, તી, મિલિયો, છક ધલાદિ શબ્દો હતા. નરસિંહ મેહેતાનાં બીજાં કાવ્યો તરફ અવલોકન કરતાં લહિયાઓએ અથવા ગાનારાઓએ આ જામાતૃસોધ કરેલી ધારી, તે મારી તરફથી સુધારવામાં આવ્યાં છે.

હારમાળાનો વિષય વિવાદાસ્પદ છે, અને હજી પણ તે તેવો જ રહેશે. કવિ નર્મદ, રા. હરગોવિંદલાલ કાંટાવાળા, અને રા. નરસિંહરાવના મત પ્રમાણે હારમાળા પ્રેમા-નંદની રચેલી હોવી નેહાએ. કવિ દલપત, રા. હરિલાલ કુવ, કવિ સવિતાનારાયણ આદિના વિચાર પ્રમાણે હારમાળા નરસિંહકૃત છે. પાછલા વિચારને હું કંઈક સંમત છું.

* સુરતસંગ્રામનું કાવ્ય એક કાળે લોકપ્રસિદ્ધ હોઈ નેહાએ, અને તે ભક્તિજ્ઞાનના ૨૬મા ૫૮ ઉપરાંતી માલમ ચડશે. “સુરતસંગ્રામમાં વિલસે રંગમાં, દરસશે દેહીનું માન મરતાં.”

નરસિંહ મેહેતાએ મંડળિકની સલામાં શ્રીકૃષ્ણચંદ્રની સ્તુતિનાં જે પદો કરેલાં છે, તે તેનાં પોતાનાં જ છે એવું મારું માનવું છે. એ પદો તેણે શીઘ્ર બનાવેલાં છે, અને તે મેહેતાના કોઈ શિષ્ય કે ભક્તે તે વેળાએ લખી લીધેલાં હોવાં ભેદ છે. તે પછી મંડળિકની સલાનો આખો સંવાદ મેહેતાનો સ્વતઃ રચેલો હોય અથવા તો તેના કોઈ શિષ્યે તેની વસ્તુસંકલના કરી હોય તો તે ખનવા ભેગ છે; અથવા નરસિંહ મેહેતાના કાળ પછી કોઈ ભક્તજને તેની ગોઠવણ કરી હોય. પણ પ્રેમાનંદે જ હારમાળાની અસલ રચના કરી હોય, એમ માનવાને કોઈ પણ જાતનો સખળ પૂરાવો મળી શકતો નથી. હાર-માળાની પાંચ પ્રત મારા ભેવામાં આવી છે. એમાંની ત્રણ પ્રત તો મારી પાસે છે, અને બે પ્રત રા. રા. તનસુખરામ મનસુખરામ ત્રિપાડી પાસે છે. મારી પાસેની એક પ્રત કવિ નર્મદના હાથની જ લખાયેલી છે. એ પ્રતમાં કુલ પદોની સંખ્યા ૧૪૮+૧ની છે, બીજી પ્રતમાં ૨૧૬ ની છે, અને ત્રીજી પ્રતમાં ૧૪૧-૨૫૬ છે. મારી પાસેની ત્રીજી પ્રતની લખ્યા સાલ નથી. કવિ નર્મદાચંકરે ઉતારેલી પ્રતમાં કોઈ જાતની મૂળ પ્રતની લખ્યા સાલ નથી.

રા. તનસુખરામની મુખ્ય પ્રત સંવત્ ૧૭૩૩ ની લખેલી છે. લેખકે પ્રારંભમાં ‘અથ નરસિંહ મેહેતાની હારમાળા લિખ્યતે’ એમ લખ્યું છે. એટલું જ નહિ, પણ પદોનાં અંતમાં ‘નરસિંહાચા સ્વામી’ની છાપ છે, અને લાખા પણ જેને સાક્ષર શ્રી કેશવલાલભાઈ મધ્યયુગની કહે છે તે યુગની છે એટલે કે ઉપર ગોવિંદગમનની જેવી લાખા જણાવી છે તેને મળતી લાખા છે. લેખકનું નામ ગંગારામ વજરામ છે. એ પ્રતમાં ૬૧ પદ અર્પણિત છે, ૬૬૩ પદ અધુરું છે, અને તે પછીનાં પાનાં નથી (નાથ થયેલાં છે). ૬૬મા પદમાં હાર માટેની નરસિંહની નિનતિ આવે છે. એ પ્રતમાં પ્રેમાનંદની પૂર્વેના બીજા કવિઓનાં કાવ્યો લખેલાં છે, પણ પ્રેમાનંદનું એક પણ કાવ્ય તેમાં ભેવામાં આવતું નથી. વિષ્ણુદાસનું ચંદ્રહાસ આખ્યાન, નાકરનું સુધન્વા આખ્યાન, અને વજ્રાની સીતાની વ્હેલ તેમાં ભેવામાં આવે છે.

રા. તનસુખરામની બીજી પ્રત સંવત્ ૧૮૧૧ની છે, અને તેમાં કુલ ૮૫ પદ મળે છે. તેના પ્રારંભમાં “મેહેતાજીની માળા”નાં પદો લખવામાં આવેલાં છે. એ પ્રત રણછોડજી દિવાનના ઘરમાયી રા. તનસુખરામને પ્રાપ્ત થયેલી છે. ત્રીજી પ્રત સંવત્ ૧૮૫૨ની સાલની ૧૧૬ પદવાળી છે. તેના પ્રારંભમાં નરસિંહ મેહેતાનો ‘હાર સંવાદ’ એમ લખેલું ભેવામાં આવે છે. સંવત્ ૧૭૩૩માં લખાયેલી પ્રતને જો આપણે પ્રમાણભૂત માનીએ તો પ્રેમાનંદ એ વખતે કયાં હતો? અને જો પ્રેમાનંદે હારમાળા

લખી હોય તો તેના જ વખતની જૂની લખાવટી પ્રતમાં અથવા તે પછીના નહ-
કના વખતમાં લખાવટી પ્રતમાં, આજની પ્રેમાનંદની હારમાળામાં જેવામાં આવતાં
એના જ નામનાં પદોનો સંગ્રહ અથવા તેમાંનાં કોઈ પણ પદો કેમ જેવામાં આવતાં
નથી? પણ પ્રેમાનંદની હાલતમાં જ-યુવાનીના કાળમાં જ-લખાવટી પ્રતમાં,
પ્રેમાનંદની છાપને બદલે 'નરસિંહાચાર્ય સ્વામી'ની છાપનાં પદો મળી આવે છે.
એ જ સૂચવે છે કે, હારમાળાનો કર્તા પ્રેમાનંદ નથી જ. વળી સાક્ષરશ્રી કેશવલાલ-
ભાઈ પાસે સં. ૧૭૩૨ ની સાલની એક પ્રતિ છે, તેમાં પણ નરસિંહ મેહેતાની
છાપનાં 'હાર સમા'નાં પદો છે, એ ઉપરાંત વિચારનું સમર્થન કરે છે. જૂનામાં
જૂની જે પ્રત અમને પ્રાપ્ત થઈ છે, તેમાં ૨૧૬ પદ મળી આવે છે. અર્થાત્ ૧૪૬
પદની આ સંગ્રહમાં સંગ્રહિત થયેલી હારમાળા* અને પ્રા. કા. ત્રિ.ના ૧૬૨ પદની
સંગ્રહિત હારમાળા, એ નરસિંહ મેહેતાની હારમાળાની મળતી થતી હારમાળા હોવી
જોઈએ. તેમાં પાછળના એક કરતાં વધારે કવિઓએ કે ભક્તોએ સંબંધ મેળવવા પદો
રચી ફેરફારો દાખલ કરેલા હોવા જોઈએ. માત્ર કલ્પનાના જ અશ્વો દોડાવીએ તો ફક્તિતાર્થ
આટલો જ નીકળે છે કે, નરસિંહ મેહેતાની છાપનાં પદો એ નરસિંહ મેહેતાનાં પુદ્ગલો
છે, તે પ્રેમાનંદ કે બીજા કોઈ કવિનાં નથી. સંન્યાસીઓને મોહડે બોલાવેલાં પદો અને રસ
જમાવવાને પ્રસંગને અનુસરી રચાયેલાં વર્ણનાત્મક પદો નરસિંહ મેહેતાની કૃતિ હોય
કિંવા નરસિંહ મેહેતાના તે સમયે દાબર રહેલા કોઈ શિષ્યની કિંવા પ્રેમાનંદની પૂર્વના
કવિની કિંવા પ્રેમાનંદની કૃતિ હોય, અને હાપક તરીકે દાખલ થયેલાં પદો તો કોઈ આધુ-
નિકની જ કૃપાદષ્ટિ હોવી જોઈએ. ઉપરાંત પદ ૧૩૨, ૧૪૦, ૧૪૧, ૧૪૨, ૧૪૩, ૧૪૪,
૧૪૫, ૧૪૬, ૧૪૭ એ પદો મેહેતાજીના ચરિત્ર અને કાવ્યપર શીલ થનાર કોઈ બીજાની જ
કૃતિ હોવી જોઈએ, અને તેણે વસ્તુસંકલના મેળવવાને એ રચના કરી હોવી જોઈએ.

મેહેતાજીનાં 'હાર સમા'નાં પદો શુદ્ધતામાં બહુ પ્રચલિત હોવાં જોઈએ. પાટણના
વિશ્વનાથ જાનીની એક અપૂર્ણ પ્રત મને મળી છે. જૂહત્ કા. દો. બા. ૮ મામાં એ
અપૂર્ણ ભાગ પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે. તે ઉપરથી રથેષ્ઠ થાય છે કે, મેહેતાનાં પદો લખને
પણાઓએ મેહેતાનું ચરિત્ર અને મેહેતાના જીવન સંબંધી જૂદાજૂદા પ્રસંગોનાં કાવ્યો
લખ્યાં છે. જેમ વિશ્વનાથ જાનીએ નરસિંહ મેહેતાનું ચરિત્ર લખ્યું છે, તેમાં નરસિંહ
મેહેતાનાં હારનાં પદો દાખલ કરવામાં આવ્યાં છે. તેમ જ કોઈ અજ્ઞાત કવિએ, પછી

* આ પ્રતાપના લખ્યા પછી હારમાળાનાં કેટલાક પદો પાછળથી મળી આવ્યાં હતાં, તે
પરિચિત્તમાં સંગ્રહકર્તાએ દાખલ કર્યાં છે. પ્રસિદ્ધ કર્તા.

તે પ્રેમાર્નદ પશુ હોય તેણે, નરસિંહ મેહેતાનાં 'હાર સમા'નાં પદો એકઠાં કરી સંબધ મેળવવાને પાત્ર સાન નવા પદો રચી હારમાળાનો સંગ્રહ એકત્ર કરી, તેને હારમાળાનું નામ આપ્યું હોય તો તે કદપના છેક જ અસંભવિત નથી.

૪૮

૪૯

૫૦

૫૧

૫૨

આ કાવ્યસંગ્રહના છેલ્લા ભાગોમાં પરિશિષ્ટ પહેલું ન્યારે છપાઈ તૈયાર થયું હતું, તે વખતે આ ગ્રંથ સત્વર બહાર પાડી શકાશે એવી આત્માએ ઉક્ત પ્રસ્તાવનાં સ્વર્ગવાસીએ બખાવી હતી, પણ તે પછી હારમાળાની જૂદીજૂદી વિશેષ પ્રતો હાથ લાગવાથી તેમાં આવેલા વધારાના પદો આપવાની તેમની ઇચ્છા થઈ. તેમ જ ગયે વર્ષે એક મહિનો હવાફેરને માટે ન્યારે સ્વર્ગવાસી સુરત ગયા હતા ત્યારે ત્યાં જૂના પુસ્તકોની શોધખોળને પરિણામે પરિશિષ્ટ બીજામાં છપાયેલા કેટલાંક પદોનો મોટો ભાગ પ્રાપ્ત થયો હતો. આ પ્રમાણે હારમાળાના વધારાનાં પદોનો તથા પરિશિષ્ટ બીજાં છપાયાં ગુખ્ય કારણ છે. હારમાળાનું પરિશિષ્ટ ન્યારે યંત્રમાં મુદ્રિત થતું હતું, ત્યારે સ્વર્ગવાસી સાથે એ કાવ્યના કર્તૃત્વ સબધી કેટલોક ઉદાપોહ થયો હતો, અને તેના કેટલાક મુદ્દાઓ લખી રાખવામાં આવેલા, તે ઉપરથી “હારમાળાનો કર્તા કોણ?” એ શિર્ષક હેઠળના લેખ, ગુજરાતી સાહિત્યના ઇતિહાસમાં ચર્ચિત્વ નોંધ રાખવા યોગ્ય થાય એમ માની, અત્રે દાખલ કરેલા છે. આમાંના વિચારો સદ્ગતના છે, પણ તેની ભાષા લેખકની છે ચરિત્રલેખનમાં પણ તેમની સાથે મયેથી વાતચિતને આધારે જ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે.

આ સંગ્રહ સબધી સામાન્ય વિચાર દર્શાવતાં તેમણે એમ કહેલું સ્મરણમાં છે કે, ‘નરસિંહ મેહેતાએ પોતાના પદો તો એક અનુક્રમે રચ્યા હોવાં જોઈએ, અને મેહેતા શ્રીમદ્ભાગવત એકત્ર જ નહિ પણ શ્રીકૃષ્ણજન્મખંડ તથા પદ્મપુરાણ, હરિવંશ આદિ પુરાણોથી યાત ટોચાં જોઈએ કારણ કે શ્રીમદ્ભાગવતમાં જે ભાવનાઓ નથી તે ભાવનાઓ એનાં પદોમાં જોવામાં આવે છે, અને તે શ્રીકૃષ્ણજન્મખંડાદિને વિશેષ મળતી આવે છે, તેમ જ વળી નરસિંહને ઉત્તરાવસ્થામાં કોઈ સંતગુરુનો સમાગમ થયો હશે, અને તેની પાસેથી ઉપનિષદો તથા વેદાંતનું શ્રવણ કર્યું હોતું જોઈએ.’

પ્રકૃતિ ધણો લાખો વખત થયા અસ્વસ્થ રહેતી હતી, તેને લીધે સદ્ગતથી શ્રીમુખે લખાવેલી પ્રસ્તાવના સુધારી શકાઈ નહોતી તેમ જ પરિશિષ્ટ બીજાં દાખન કર્યા પછી હારમાળા સંબંધી બીજા જે કંઈ નવીન વિચારો સૂઝેલા, તેના ઉપયોગ કરી શકવાને બન્યું નહોતું તેઓ ધણી વાર એમ કહેતા કે, “મેં ધૂળધાયાનો ધંધો કરીને રત્નો શોધી

કાઠ્યાં તે પાછાં જોવાઈ ન જાય એટલા જ માટે આ સંગ્રહમાં તેનો અસ્તાવ્યસ્ત એક ઢગલો કર્યો છે, પણ કુંદનમાં તે સર્વને યથાર્થિત જોસાડી કુશળ પચીગરનું કાર્ય શ્રીહરિની ઇચ્છાએ જોઈ શકાય તે રીતે કરી બતાવીશ.” આ તેમની શુભેચ્છા પરમાત્મા શ્રીકૃષ્ણચંદ્રે પાર પડવા દીધી નથી. કારણ કે ભગવાનને ભક્ત વહાલા હોવાથી જ તેમણે નરસિંહને પોતાના તેજઃપુંજમાં સમાવી દીધા, તેમ તેમને પોતાની પાસે જોવાથી લીધા છે. આ સંગ્રહમાં દોષ દશે, ચરિત્રાદિ લેખનમાં પણ દોષ દશે, પણ તેમને વિદ્વજનો અને સંતજનો કાકદણિ ન રાખતાં હંસવૃત્તિ રાખશે, એવી આશા છે, અને જે દોષ દેખાય તે કૃપા કરીને લખી જણાવશે તો તે ઉપરથી બીજી આવૃત્તિમાં સુધારોવધારો કરી શકાશે. આમાં રહી ગમેલા કોઈ દોષો માટે નરસિંહ મહેતાનો પોતાનો જ બચાવ છે, તે જ અમારો બચાવ છે.

“છે દોષ દરિયાવ, પણ ગાયન માવ, કરીએ લાઈ શી રાવ, નમન સહુને.”
વિશેષમાં ભક્ત અને ભગવાનના ગુણાનુવાદ ગાતો આ સંગ્રહ તેમના પ્રતાપે શુર્જર પ્રજાને આદરનીય યર્થ પડશે તો સંગ્રહકર્તાનો પરિશ્રમ કૃતકૃત્ય થયેલા માનીશું.

અત્રે એક વિશેષ કર્તવ્ય અવશેષ રહી જાય છે, અને તે જે જે સદ્ગુણસ્થાને પોતાના અમૂલ્ય સમયને જોગે સદ્ગતને આ કાવ્યસંગ્રહ એકઠો કરી આપવામાં જે અમૂલ્ય સહાય આપી છે, તે માટે તેમનો સદ્ગતનાવતી આભાર માનવાનું છે. આ કાવ્યસંગ્રહ કરી આપવામાં મુખ્ય મદદ, વડોદરાના નિરભિમાની સરળ હૃદયના સાક્ષર-શ્રી છાંટાલાલ નરભેરામે; શુર્જર સાહિત્યની અભિવૃદ્ધિ ઇચ્છી તે માટે સતત પ્રયત્ન કરનાર રા. રા. તનસુખરામ મનઃસુખરામ ત્રિપાઠી. બી. એ. એ; સ્વ. આદ્ય સંગ્રહ-કર્તાના મિત્ર રા. રા. જગનલાલ ઠાકોરદાસ મોદી, બી. એ. એ; નદિાદના શેઠરસિક વયેવૃદ્ધ મહેતાજી જગનલાલ વિદ્યારામ રાવળે; સુરતના મહાજન શેઠ લશ્મીભાઈ દ્વારકા-દાસ તથા ભગવદ્ભક્ત રા. રા. ગોરધનદાસ જમનાદાસ વેરાગીવાળાએ; રૂપાળના મહેતા કુબેરલાલ શિવરામે; અને શુર્જર પ્રાચીન કાવ્યના શોખીન રા. રા. અંબા-લાલ મુલાખીરામ જાની. બી. એ. વગેરેએ આપી, નરસિંહ મહેતાની વિમળ વાણીને પ્રકાશમાં આણવાને યોગ આપ્યો છે, તે સર્વનો અત્રે આભાર માનવામાં આવે છે.

અકટકર્તા

॥ ॐ શ્રી હરિ ॥

આદિ ગુર્જર કવિ

ભક્ત નરસિંહ મેહેતા

નિર્ધૂમ અગ્નિ હોયે જોમ, નરસૈં નિર્વિકારી તેમ,
જોમ અગ્નિમા ટાકક નહિ લેશ, તેમ વિષય બુદ્ધિનો નહિ પ્રવેશ
(વિશ્વનાથ જાની)

ચરિત્રોનો અમાવ અને અગત્ય

આર્ય લોકોમાં એક એવી માન્યતા હક ધર કરી બેઠી છે કે, હિંદુ અને કાળને સામાન્ય ઉત્પત્તિ અને અંતની અવધિ-મર્યાદા નથી, પરંતુ અસાધારણ વ્યતિકરણથી તેની ચિરકાલ સ્મૃતિ પ્રસિદ્ધ રહે છે તો પછી ઐતિહાસિક મહાન પુરુષોની વંશાવળિ, જન્મમરણના વર્ષ, તિથિ અને વારરૂપી અચિરસ્થાયી અવધિની શી અગત્ય છે? તેઓ ચિરસ્થાયી કૃતિથી જ લોકસ્મૃતિમાં ટકી રહેવાના છે. સામાન્ય મનુષ્ય તો કહે છે કે, તેઓ ક્યારે અસ્તિત્વમાં આવ્યા અને ક્યારે નિર્વાણને પામ્યા, એ જાણું તોએ ઠીક, ન જાણું તોએ ઠીક; અને માટે મિથ્યા માયાકૂટ શા માટે કરવી? જો તેઓએ વાસ્તવિક લોકોપકાર કર્યો હશે અથવા તો ઉત્કૃષ્ટ રીતે મનરંજનાર્યે શુદ્ધ સરકારી કાવ્યાદિ પ્રસાદી આપી હશે તો તેવાઓ પોતાના કીર્તિદેહથી લોકોની સ્મૃતિમાં ચિરકાલ વિદ્યમાન રહેશે હિંદુ કાલનો નિયત અવધિ મનુષ્યકૃત છે. સૂર્યનો પ્રથમ હ્રદય ક્યારે ધબકે, તે કાણ જાણે છે? અને શકવર્તી યુધિષ્ઠિરાદિ જે પ્રાત સ્મરણીય મહાન રાજાઓના એક સમયે શક-સવતો લોકમા પ્રચલિત હતા, છતાં પણ આજે તે કહેવા માત્રમા જ રહ્યા છે. પરંતુ તેમના ઉચ્ચારણથી પૂર્ણ કર્તવ્યો લોકસ્મૃતિમાં સતેજ રહેલાં છે. જો આવા રાજા મહારાજાઓની જન્મમરણની તિથિઓ પણ સર્વબક્ષી કાળના સપાટામાંથી જળી નથી તો પછી સામાન્ય વ્યક્તિઓની તો વાત જ શી કરવી? જૂલોની! કાવિદાસના કાળ માટે કેટલો વાદવિવાદ ચાલી રહ્યો છે, છતાં સામાન્ય વિદ્વાનો પણ એક મતના હજી થયા નથી, આજે એક વિદ્વાન એક વાત જણાવે છે, તો કાલે તેનું બીજો વિદ્વાન અન્ય પ્રાત્ન થયેલાં સાધનોથી ખડન કરે છે, ત્યારે વળી ત્રીજો પોતાનું નવું જ કઈ સમર્થન કરતો જોરામાં આવે છે.

તે છતાં કાવિદાસની ઉન્નત કૃતિઓ હોંસથી જનસમાજમાં વ્યાપ છે, અને સર્વ દેશમાં એક સરખી માન પામે છે વિદ્વાનો બંધે જન્મકાળાદિના નિર્ણય ઉપર વા વિવાદ ચનાવી મળદ માને, અમને તો ધક્કરસનો આરવાદ લેવા સાથે કામ છે, અને નહિ કે તેના વશ, ઉત્પત્તિ આદિ સાથે, એમ કરવાથી અમારી સ્વાદેન્દ્રિય કંઈ તમ થવાની નથી, એવું સામાન્ય જનસમાજનું કહેવું છે.

આવા જૂલ બરેલા વિચારોને લીધે જ મહાન પુરુષોના ઇતિહાસના સંબંધમાં આપણે ઘણું સોસતું પશુ છે, અને તેને લીધે જ આપણા સાહિત્યમાં ચરિત્રોનો અભાવ જોવામાં આવે છે તેવા વિચાર ધરાવનારાઓને અત્રે ઉત્તર આપવો પણ યોગ્ય નથી આવા વિચારથી દેશને કેટલી હાનિ થાય છે, તે ઉક્ત અવિચારી જનો સમજતા હોય એમ લાગતું નથી, અને એવા મૂર્ખાઈ બરેલા વિચારોને લીધે જ પ્રસિદ્ધ પુરુષોના જીવનચરિત્રો મળતાં નથી, અને જે મળે છે તે દંતકથા, ચમત્કારો અને અર્ધ ઐતિહાસિક ધાર્મિક ભાવનાઓથી એટલા બધા સમિશ્રિત હોય છે કે, તેમાંથી સલ ઇતિહાસ કેટલો અને દંતકથા કેટલી, એ જૂઠા પાડવાનું કાર્ય દુર્લભ થઈ પડે છે.

છાપાકળાની વૃદ્ધિને લીધે સામગ્રી સમયે લોકોની વાચનવૃત્તિમાં વૃદ્ધિ થઈ છે, અને તે સાથે પશ્ચિમના ઇતિહાસનું નિરીક્ષણ થવાથી તે પદ્ધતિએ પ્રાચીન મહાપુરુષોના ચરિત્રો જાણવાની ઇચ્છા લોકોમાં નિનપ્રતિદિન વૃદ્ધિગત થતી જાય છે, એમ જાણીને કેને આનંદ નહિ થાય? આધુનિક જનસમાજનું વલણ કટિપત વાતીઓ અને નવલકથાઓ વાચવા તરફ સામાન્ય રીતે વિશેષ પ્રેરણા હોવાય છે, અને તે દ્વારા તેઓને જે ધર્મનું કે ઇતિહાસનું થોડુંક જ્ઞાન અપાય તો તેવા પુસ્તકો ઘણી હોસથી વ્યાપ છે સુમોધક નવલકથાઓ કેટલેક નશે સમજીને વાંચવાથી સારી અસર કરી શકે છે એ વાત સલ છે, છતાં પણ મહાન સત્પુરુષોના ચરિત્રાચરો જેટલી ઉપયોગી અસર કરી શકે, તેટલી કલ્પનાથી ઉત્પન્ન કરેલા પુત્રોનાં ગુણવર્તન વગેરેના અનુકરણ વર્ણનવાળા અથો ભાગ્યે જ કરી શકે.

ઐતિહાસિક મહાપુરુષોના ચરિત્રો તેમના સમયની પ્રજાને અને સંપ્રદાય વર્ધ પછીની પ્રજાને પણ તેમના જીવનના અનુભવના લાભ વિષમન મનુષ્યની માફક આપી શકે છે તેમની સલતાને લીધે તેઓ વાચનારના હૃદય ઉપર અચુપ્ત અસર સતા પણ ચલાવી શકે છે, તેમ જ નવી આવાચનારના હૃદય ઉપર અચુપ્ત અસર સતા પણ કરે છે એક મહાપુરુષના જીવનના ઉત્કર્ષ, ઉમંગ આપી તેમને ચોતાના કાર્યમાં ઉત્તેજિત સ્તબ તરીકે લોકોમાં પ્રવર્તી જનની સંકલ્યા માનસિક શો તના ચિરસ્થાથી રમરજી પડી શકે છે મનુષ્ય મરણ પામે , અને તેનો સ્થૂપ દેલ

અમિ આદિ દ્વારાએ નહ યઈ અદશ્ય થાય છે, પરંતુ તેના નિચારો અને કાર્યો પ્રજાત વિષમાન રહે છે. સામાન્ય મનુષ્યોને માત્ર સ્થૂલ, સૂક્ષ્મ, અને કારણ એવા ત્રણ દેહ હોય છે; પણ તે ઉપરાંત મહાપુરુષોને મહાકવિ કાલિદાસે કહેલું યથ શરીર અથવા અક્ષરદેહ હોય છે, અને તે અક્ષરદેહ પોતાની જાતિ તથા દેશ ઉપર ચિરંજીવ સરકાર પાડવા સમર્થ થાય છે.

અમના સમયમા જૂના વખતમા રાજપૂતો ઉંચી ટેકરીઓ ઉપર રાખેલા દીપ-કાંથી જેમ સન્માર્ગ દર્શાવતા હતા, અને જેમ સાગ્રત સમયે સાગરોમા દીવાદાંડીઓ ભયસ્થાન સૂચવી યોગ્ય માર્ગની પ્રતીક્ષા કરાવે છે, તેમ જ મહાપુરુષોનાં ચરિત્રો પોતાની આસપાસના ધાર્મિક, નૈતિક, સામાજિક, ઔદ્યોગિક વાતાવરણને પ્રકાશિત કરનારા ટેકરીઓ ઉપર ગોઠવેલા અને ભવસાગરમાં અનેકવિધ સકટોરૂપી ખરામા સૂચવનારી દીવાદાંડીઓના દીપકો સમાન છે, તેમના ચૈતન્યનો નિર્ભળ પ્રકાશ ભવિ-વિધ્યના જમાનાઓ ઉપર એક સરખો પડતો રહે છે અને તેમનું મહાન દષ્ટાત ભાવી જનસમાજની પરપરાને સર્વ સામાન્ય વારસો યઈ પડે છે, જેથી તેમના વિચારો અને મહાન સાકાર્યો મનુષ્યજાતિને મળનારી સર્વોત્તમ પુણ્યરૂપ ગણાય છે આ ઉપરથી સમજી શકાશે કે, મહાન પુરુષોના જન્મમૃત્યુકાલ, તેમના જીવનની રૂપરેખા, તેમના આરિઓની ઘટના આદિ માનવજાતિના ઇતિહાસમાં સવિશેષ અગત્યના છે.

મક્તોનાં જીવનચરિત્ર

ચરિત્રનાયક નરસિંહ મેહેતો મુખ્યત્વે કરીને ભક્તકવિ હતા, અને તેની પ્રસિદ્ધિ તેના સ્વરચિત નાનકડા કાવ્યો અને પદોથી, અને કસોળી પ્રસંગે તેણે દર્શાવેલી અચૂન ભક્તિ-શ્રદ્ધાથી, તેમજ તેના સમકાલીન ભક્તમંડળ તથા તેના પછીથી થનારા ખવિ નિશ્ચનાથ જાની, ગ્રેમાનદ, નરસિંહ મેહેતાના વરાજ રેવારાકગ, રઘુરામ, પ્રેતીરામ, ભક્તમાળના કર્તા નાભાજી આદિ કવિઓએ રચેલા કથનાથી વિશેષે કરીને છે રાજસભામા સાધુ મંડળી વચ્ચે મળેના હારની વાત તેની પછી રચાયેલા ભક્તચરિત્રમા સર્વે સ્થળે મળી આવે છે, અને તે પ્રસંગ જૂનાગઢના હિંદુ રાજા મર્ડનકના પતનના કારણોમાનું એક કારણ પણ ગણાય છે ભગવન્જન અને વિદ્વન્જનનાં ચરિત્રો તરેહવાર મનોહર કથાઓથી ભરેલા હોય છે પ્રાચીન કાળમા સંસ્કૃત ભાષાના આફ્રિકવિ વાદ્યમીડિનું કે અર્વાચીન હિન્દી કવીશ્વર રામભક્ત દુનસી-દાસજીનું જીવન તપાસો, અથવા તો ભૂતકાળના કે વર્તમાનકાળના સાધુસંતો અને

ભક્તજનોનાં વૃત્તાંતો વાંચો; શુદ્ધ, સંકરાચાર્યાદિ, રામાનુજ, વદ્ધભાચાર્યાદિ સંપ્રદાય પ્રવર્તકો, કાગિદાસ, તુલસીદાસાદિ કવિવરો, તુકારામ, જ્ઞાનેશ્વરાદિ ભક્તજનોનાં ચરિત્રો જૂઓ; એમ જ્યાં જ્યાં જોશો ત્યાં ત્યાં કંઈ ને કંઈ અદ્ભુત કથાઓ તેમાં સંકળાયેલી જોશો. જે કંઈ વાંચશો તેમાં કંઈ ને કંઈ ચમત્કારથી ચિત્રિત વાંચશો. એ જ પ્રજ્ઞાવિકાએ વિચારતાં ગુર્જર ભાષાના આદિ ભક્તકવિરાજ નરસિંહનું જીવન-ચરિત્ર તેવાં વૃત્તાંતોથી ભરપૂર જણાય તો તેમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી. નાભા-જૂત ભક્તમાળમાં અને મહિપતકૃત ભક્તિવિજયમાં તેમ જ પ્રેમાનંદાદિનાં કાવ્યોમાં નરસિંહના જીવનના અનેક ચમત્કારો વર્ણવવામાં આવ્યા છે.

ચરિત્રનાપક ભક્ત હોવાથી તેના ચરિત્રમાં ઉપર કહ્યા પ્રમાણે ઐતિહાસિક-લૌકિક અને અલૌકિક-ધાર્મિક એવા બે વિશ્લેષણઅંશો દેખાયા વગર નહિ રહે. ઐતિહાસિક-લૌકિક ચરિત્ર સામાન્ય અને સંશ્લિષ્ટ છે, પરંતુ ધાર્મિક અલૌકિક ચરિત્રના સંબંધમાં વર્તમાનકાળના કેટલાએક શિક્ષણ લીધેલા પુરુષો અશ્રદ્ધાની કે અસહ્યતાની શુદ્ધિ દેખાડે, એ સ્વાભાવિક છે. “પરંતુ તેમ થવાનું મૂળ વિષમ છે. વસ્તુતઃ આ જગતમાં તેમ અન્યત્ર યૂરોપાદિ ખંડોમાં પણ જે મહાપુરુષો, મહાવીરો આદિ યર્ધ ગયા છે, તેઓમાના નેપોલીયન બોનાપાર્ટ, ગ્યાડસ્ટન આદિના ચરિત્રોમાં એવા બહુ અંશો છે, જેઓને સામાન્ય પંક્તિના અથવા આજસુ, અદ્યપ્ત, બીરુ એવા પુરુષો સ્વપ્ને પણ સહ્ય ન માને, તથાપિ તેવા અંશોને વૃદ્ધશુદ્ધિ બહુજો તેમાં અપ પણ શકા ન ધરતાં તથાજૂત માને છે. એ જોટલું સહ્ય છે તેટલું જ આ સહ્ય છે કે મીરાંબાઈ, નરસિંહ આદિ ભક્તોના, તેમ જ સદાશિવેન્દ્ર આદિ અનેક સિદ્ધોનાં ચરિત્રોમાં એવા અનેક અંશો છે, જે દસરૂપ બાહ્યપદને ભેદી અંતસ્તત્ત્વને ન ગ્રહી શકનારી એવી નિર્ભજ આધિભૌતિક સ્થૂપ દષ્ટિને અસહ્ય, અસંભવિત, ઉપહાસ્યપ્રતીત થાય, પરંતુ તે પરમાર્થતઃ તેવા નથી.

“જે વૈજ્ઞાનિકોની દષ્ટિએ, જડ ચેતન્યમય સૃષ્ટિને નિયમતાં તત્ત્વોને, તત્ત્વત્રિ-પાદક શાસ્ત્રોના અનુશીલનથી અથવા અન્ય યોગ્ય પ્રામાણિક સાધનોદ્વારા, અધિક વિસ્તૃત યર્ધ છે, તેઓ તો તેવા અદ્ભુત ચરિત્રાંશોમા સહ્ય શુદ્ધિને ભજે છે; અને તેવો માનનારો વર્ગ અદ્ય પણ નથી, પણ પ્રતિવર્ષ વર્ધમાન છે.

“પરંતુ અત્ર નિર્દેશવું અગત્યનું છે કે, એવા અલૌકિક ભાસતા ચરિત્રાંશો પર-માર્થત સહ્ય હોતાં પણ તેઓનામાં, તે તે મહાત્માના શિષ્ય, ભક્ત આદિની સ્વ-ગુરુમાં રહેતી મહિમશુદ્ધિથી, બહુ કષ્ટિત પ્રસંગો પણ મિશ્રિત થયા હોય છે, તેઓના વિવેક સમવાન્તરમાં કરવો કદિન થાય છે.”

વિદ્યમાન સાક્ષર શ્રી તનસુખરામ મન:સુખરામ ત્રિપાઠીના લખેલા 'ભીરબાઈના જીવનચરિત્ર'માંથી* મહાપુરુષોના ચરિતોમાં દષ્ટિએ પડતા અઘોરિક અંશોના સત્યત્વનું પ્રતિપાદન કરનારા અને મિશ્ર થયેલા કલ્પિત અંશોના વિવેક કરવાની અગત્ય સૂચવનારા ઉપરોક્ત અભિપ્રાયથી કંઈ વિરોધ તે સંબંધમાં કહેવાનું અવશ્ય રહેતું નથી.

ચરિત્ર માટેનાં વિભાગ તથા સાધનો

(૧) સાધનોના બે પ્રધાન ભાગ થાય એમ છે. (અ) પ્રાચીન અને (આ) અર્ધપ્રાચીન. તેમાં પ્રાચીન તો દત્તકયાદિમૂલક અને ભક્તચરિત્રોએ લખેલાં છે, પણ અર્ધપ્રાચીન બે પ્રકારના છે (ક) ઇતિહાસવિદોએ લખેલાં અને (ગ) ગતાનુગતિક ન્યાયથી લખાયેલાં.

(અ. ૧) નરસિંહ મેહેતાનાં સ્વચરિત્ર કાવ્યો ઉપરથી એના જીવનની કંઈક અપરેખા પ્રાપ્ત થાય છે, અને તે જ હકીકત તેના પછી થનારા કવિઓએ સ્વીકારી નાના પ્રકારનાં આખ્યાનોએ ભક્તકવિના સંબંધમાં રચ્યાં છે. નરસિંહ મેહેતાએ રચેલાં કાવ્યોમાં 'દારમાળા' પ્રથમ આવે છે. દારમાળામાં મેહેતાજીએ પોતાના જીવન સંબંધમાં જે હકીકત આપી છે તે જ હકીકત તેના રચેલા પોતાના પુત્ર 'શામળજાહનો વિવાહ' સંબંધી કાવ્યમાં તથા પોતાની પુત્રી કુંવરબાઈના "મા'મેરા"ના કાવ્યમાં આપેલી છે, અને તે એકસરખી મળતી આવે છે. નરસિંહ મેહેતાકૃત મા'મેરાનું કાવ્ય હજી પ્રસિદ્ધ થયું નથી, પણ તે સદ્ગત ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેસાઈના જૂના હસ્તલિખિત ગ્રંથમાં છે. એ કાવ્ય આ સમઠ પૂર્ણ છપાઈ ગયા પછી પ્રાપ્ત થયેલું હોવાને કારણે આ પુસ્તકમાં છપાઈ શકાયું નથી, તે 'નરસિંહાયા સ્વામી'ની કૃપાથી આ ગ્રંથની દ્વિતીયા આવૃત્તિ કાઢવાને પ્રસંગ આવશે હારે અથવા અન્ય પ્રસંગે પ્રગટ કરી શકાશે. એ કાવ્ય સંબંધી ખેદ કરવાને એટલો જ છે કે તેની પૂર્ણાકૃતિની લીટીઓવાળું પાનું ફાટી ગયેલું હોવાથી તે અખંડિત દશમાં પ્રાપ્ત થઈ શક્યું નથી, તેમ જ તેની ખીજી અત પણ મળી શકી નથી. આ કાવ્યો સિવાય શાકર સાયેના સમાગમનાં આત્મકથનનાં ચોડાં છુટાછવાયાં પદો પણ જીવનચરિત્રમાં સાક્ષી પૂરવાને કામ લાગી શકે તેમ છે. ગોવિંદરામની ઇતિશ્રીમાં નરસિંહ મેહેતાએ પોતાની વૃદ્ધાવસ્થાની સ્થિતિ તથા સુરતસત્રામની ઇતિશ્રીમાં પોતાની ગરીબાઈની સ્થિતિનું કંઈક દર્શન કરાવ્યું છે.

* જૂનો નૃદત કાવ્યગોહન ભાગ સાતમો

(અ ૨) નરસિંહ મેહેતા પછી પણ પ્રેમાનંદની પૂર્વે અરાધમા સૈકાની શરૂઆતમાં પાટણના કવિ વિશ્વનાથ જાનીએ લોકપ્રચલિત દત્તકથાઓ અને નરસિંહ મેહેતાનાં પદોને આધારે એક સ્વતંત્ર ચરિત્ર લખ્યું છે, અને તે કાવ્યનું નામાભિધાન પણ ‘નરસિંહ મેહેતાનું ચરિત્ર’ એવું કવિએ પોતે જ રાખ્યું છે. આ કાવ્ય પણ ખડિત દશામા પ્રાપ્ત થયું છે, પરંતુ સાહિત્યના ઇતિહાસમાં સારો પ્રકાશ પાડે તેવું હોવાથી તેવું ખડિત દશામા પણ પ્રગટ કરવાનું સદ્ગત સંગ્રહકર્તાને યોગ્ય લાગવાથી તે જૂદત કાવ્યદોહન ભાગ આઠમામાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે, અને તત્સમધી જાણુ-વાન્નેગ ખુલાસો તેની પ્રસ્તાવનામાં કરેલો છે. એ કાવ્ય વાચતાં એમ લાગે છે કે, વડોદરાના બદ્ધ પ્રેમાનંદે નરસિંહ મેહેતા સબધી જૂઠાજૂઠા પ્રસંગોનાં કાવ્યો રચતા તેના કંઈક ઉપયોગ કમો હશે. કારણ કે તેઓ વચ્ચે વિચાર તથા વર્ણનશૈલી અને શબ્દરચનામાં પણ કેટલુંક સામ્ય દેખાય છે.

વિશ્વનાથ જાનીએ ‘હાર-ચરિત્ર’ ની પ્રસ્તાવનામાં નરસિંહ મેહેતાના જીવન સબધી જે જે પ્રસંગો ગણાવ્યા છે, તેટલા જ પ્રસંગના કાવ્યો તેણે પોતે રચ્યાં હશે, એમ અનુમાન થાય છે. એ કવિનું આપુ કાવ્ય જો મળી આવે તો શુર્જર બાપાના ઇતિહાસની ચણાતી ઇમારતમાં વચ્ચે પડી ગયેલા ગાળા પૂરવાને માટે તે ઘણું ખપ લાગે. ‘હાર-ચરિત્ર’ માં તે લખે છે કે,

‘એહની બાબીએ જો કામ કીધું, પ્રથમ તાહા થકી રજ સીધું
એહને નાતે વાઘો જે વારે, જે રૂપ દેખાજ્યા તે વારે
જે ભાજન સમે હક કીધો તો તાહા પ્રભુએ દંડ દીધો.
લોકે પ્રાધુર્ય સવ મોકલાવ્યા તેવા શીર પોતે સામગ્રી લાવ્યા.
પાણી માગ્યું તે વાત ન જાણી આવી પાત્ર કી ચક્રપાની
દુની માં દસીયા લોક, તો રૂપેયા પામ્યા રોષ
પુત્ર પરણાવ્યો તે પ્રસિદ્ધ, * * * * *
મોરણું પુત્રીનું કામું કહો, મરે કાઢાથી લીધું

જાનીના ઉપરોક્ત કાવ્યમાં જણાવ્યા પ્રમાણે એનો રચેલો ‘શામળશાહનો વિવાદ’ મળ્યો નથી. એ સિવાય ખડિત ભાગ જે મળ્યો છે, તે જૂદત કાવ્યદોહન ભાગ આઠમામાં પ્રસિદ્ધ થયો છે.

(અ ૩) બન્ના અને પુરાણપ્રસિદ્ધ પુરુષે ના જ ગુણાનુવાદ ગાવાનું પણ લેનાર પ્રેમાનંદે ન સિદ્ધ મેહેતાની જીવનમા બનેલા જૂઠાજૂઠા પ્રસંગોના આખ્યાનો રચવામાં

પણ તેની પૂર્વે યદ્ય ગયેલા કવિઓનાં કથનનો, પ્રચલિત દંતકથાઓનો, તેમજ નરસિંહ મહેતાનાં સ્વરચિત પદોનો આધાર લીધેલા હોવાનો ખોટો, એમ પણ અનુમાન કરવાને સમજ કારણ મળે છે. તેજ પ્રમાણે તેના પછી ચલેલા કવિઓએ તેના તેજ વિષય ઉપર આખ્યાનો રચેલાં છે, એટલે તેઓમાં ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ અન્વેષણ થયેલું જોવાની ધ્રુવ રાખવી નિષ્ફળ છે. પ્રેમાનંદે નરસિંહ મહેતાના જીવન સંબંધી પચ મુખ્ય પ્રસંગોનાં કાવ્યો રચેલાં છે.

“હાર, હુંડી, ને મોગાનું, વિવાહ ને વગી થાહ,
નરસિં મહેતાને દયા કરી, કર્યાં મી દીનાનાથ”

(રણછોડ પૂર્ણાનંદ)

(અ. ૪) પ્રેમાનંદના ચિખ વણિક હરિદાસે ‘સામળચાહનો વિવાહ’ અને ‘નરસિંહ મહેતાના બાપનું શ્રાદ્ધ’ એવાં બે કાવ્યો લખેલાં છે.

(અ. ૫) કવિ નર્મદાસંકર જણાવે છે કે, નરસિંહ મહેતાનું એક સારું જીવનચરિત્ર અને નાગરાની ઉત્પત્તિ વર્ષ, તિથિ વાર કોઈ વધ્વભદાસ નામના કવિએ રચેલું છે, અને તે કાવ્ય એમની પાસે હતું; પણ અસાર સૂધીમાં એ કાવ્ય કોઈ પણ સ્થળે પ્રસિદ્ધ થયેલું જોવામાં આવ્યું નથી. જો એ કાવ્ય મળે તો ઈકં ઐતિહાસિક રીતે નરસિંહ મહેતાનું ચરિત્ર લખવામાં તે સાધનશૂલ થાય ખરું.

(અ. ૬) આધારભટ્ટે સામળચાહનો વિવાહ,* રધુરામે હુંડી,† મોતીરામે શ્રાદ્ધ,‡ દયારામે મોગાણું,§ મુળજી ભટ્ટે શ્રાદ્ધ,|| ગોવિંદરામે નરસિંહ મહેતાનું સંક્ષિપ્ત ચરિત્ર¶ લખ્યું છે, અને તે કાવ્યો બૃહત્કાવ્યદોહનના જૂઠાજૂઠા ભાગોમાં પ્રગટ થયાં છે, પણ તે બધાઓનું મૂળ દંતકથાઓજ માત્ર છે.

(અ. ૭) ભગવાનદાસ તથા રણછોડ પૂર્ણાનંદ નામના કવિઓએ પ્રેમાનંદનું “નરસિંહ મહેતાના બાપનું શ્રાદ્ધ” એ કાવ્યમાં થોડો ફેરફાર કરીને તે પોતાને નામે આપ્યું છે, પણ તે હજી પ્રસિદ્ધ થયું હોય, એમ જાણવામાં આવ્યું નથી.

(અ. ૮) નાભાજીકૃત લક્ષ્મણમાં પણ દંતકથાઓને અનુસરીને નરસિંહનું જીવનચરિત્ર આપેલું છે.

આ પ્રમાણે લક્ષ્મણિકોનાં પ્રાચીન દંતકથામૂળક લખાણનાં ચરિત્રોનો એક વિલાપ પડે છે, હવે ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ લખાણલા અર્વાચીન લેખ વિભાજ તરફ દૃષ્ટિ નાંખીએ.

* જુ. ઇ. દોહન બા. ૮ મો. † જુ. III દો. બા. ૬ હો. ‡ જુ. IV દો. બા. ૭ મો.
§ જુ. કા. દો. બા. ૪ ચો. || જુ. કા. દો. બા. ૮ મો. ¶ જુ. જુ. કા. દો. બા. ૨ નો.

અર્વાર્ચન કાલ

નરસિંહ મેહેતાના ચરિત્રના મુખ્ય લખનારાઓમાં સ્વ. કવિ દલપતરામ ડાહ્યાભાઈ, સ્વ. કવિ નર્મદાચંકર લાલચંકર દવે, સ્વ. ડાહ્યાભાઈ, રા. સા. હરગોવિંદદાસ દારકા-દાસ કાંટાવાળા, સ્વ. ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેશાઈ, નડિયાદ નિવાસી રા. રા. ચતુર-ભાઈ ચંકરભાઈ પટેલ, અને રા. રા. જયમુખરામ પુરુષોત્તમરાય જોશીપુરા છે.

(આ. ક ૧) કવિ નર્મદાચંકરે ઇ. સ. ૧૮૬૧ માં ગુજરાતના જૂના અને સારા કવિઓના એક સારો સંગ્રહ “કાવ્યોત્તમાંશ” નામે બહાર પાડવાનો વિચાર રાખ્યો હતો, અને તેને અગે તેમણે જૂદાજૂદ જાણીતા કવિઓનાં જીવનચરિત્ર સંબંધી તપાસ કરી, પ્રાપ્ત સામગ્રી ઉપરથી સંક્ષિપ્ત વૃત્તાંતો લખી રાખ્યાં હતાં, પણ જ્યારે કવિ દલપતરામે કાવ્યદોહન પ્રગટ કર્યું, એટલે તેમણે એ કામ પડતું મૂકી, ચરિત્રો સંબંધી પોતાની નોટ ઉપરથી તે તે કવિઓનાં ચરિત્રો જૂના અને નવા નર્મદાચંકર (ફેરફાર સાથે) પ્રગટ કીધાં છે. નરસિંહ મેહેતાના જીવનચરિત્ર સંબંધી તેમની સામગ્રી સંવત ૧૬૬૮ માં લખાયેલા નાભાજીની ભક્તમાળ, મહિપતકૃત ભક્તવિજય (સં. ૧૮૧૫), પ્રેમાનંદની આખ્યાયિકાઓ, વલ્લભદાસનું રચેલું ચરિત્ર અને વિવાહ, હરિદાસકૃત વિવાહ, અને લોક દંતકથા એટલી જ હતી. આ સાધનો ઉપરથી પ્રથમ તેમણે પશ્ચિમની મુધારાની દૃષ્ટિએ અને પછી આરિતક દૃષ્ટિએ ચરિત્ર આલેખન કર્યું છે, અને તે મનનીય છે.

(આ. ક ૨) જૂનાં ગુજરાતી કાવ્યો સુવ્યવસ્થિત રીતે પ્રકટ કરાવનારા રા. સા. હરગોવિંદદાસે પ્રેમાનંદસંકલિત હારમાળા, નરસિંહ મેહેતાકૃત સુરતસંગ્રામ, ગોવિંદગમન અને પદો પ્રકટ કરી, ચરિત્રનાયકના જીવન અને કાવ્યશક્તિપર સારો પ્રકાશ પાડ્યો છે. નરસિંહ મેહેતાનું જીવનચરિત્ર મેળવવા માટેનો તેમનો પ્રયાસ સ્તુત્ય છે, અને તે ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ તેમણે લખવાનો સારો પ્રયત્ન કરેલો જણાય છે.

(આ. ક ૩) કવિ દલપતરામે “સુદ્ધિપ્રકાશ”માં નરસિંહ મેહેતાના સંખ્યામાં પોતે જે કંઈ હકીકત તેઓના કાઠિયાવાડના સંબંધને લીધે જાણતા હતા, તે પ્રકટ કીધી હતી. તેમનો મુખ્ય આધાર લોક દંતકથા અને પ્રેમાનંદનાં કાવ્યો છે.

(આ. ક ૪) કવિચરિત્ર એ નામનું એક સ્વતંત્ર પુસ્તક સ્વ. રા. ડાહ્યાભાઈએ રચ્યું છે, તેમાં પૂર્વેના વૃત્તાંત ઉપરથી ટુકડાં ચરિત્ર લખ્યું છે.

(આ. ક ૫) ઇ. સ. ૧૮૮૫માં ચતુરભાઈ ચંકરભાઈએ અનુસિદ્ધ જૂનાં ગુજરાતી કાવ્યો પ્રકટ કરતી વખતે ટુંક નોંધ પ્રત્યેક પ્રકટ થયેલા કવિઓની જે આપી છે,

તેમાં થોડી માહિતી નરસિંહ મેહેતા સંબંધી છે; એ કે તેમાં નવીન ભણવા જેવું કંઈ નથી, તોપણ હારમાળા સંબંધી તેમનો વિચાર આપણને કામ લાગે તેવા છે.

(આ. ૬૩) કવિ નર્મદાચંકરના ગૂળ મત પ્રમાણે આ અંચના આઘસંઘકર્તા સદ્ગત ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેસાઈએ આદિ કાકતકવિ નરસિંહ મેહેતાનાં જે જે ચરિત્રા મગ્દ યર્ષા હતાં, તે સર્વમાં તેમને કંઈ ન્યૂનતા દેખાઈ, અને તે પૂરવાની ઇચ્છાએ પોતે કવિના નિવાસસ્થાન જૂનાગઢમાં જાતે જઈ તપાસ કરી માહિતીથી પૂર્ણ એક ઉત્તમ લેખ લખ્યો હતો.* એ લેખ અતિ પરિશ્રમપૂર્વક અને શોધખોળથી લખાયેલો હતો, અને ત્યારપછી તે એમના દેહવિલય પર્વત તેમણે શોધખોળ ચાલુ રાખી, જે સ્મરણુર્ણો લખાવી રાખી હતી તથા તે કહેલી હતી, તે ઉપરથી આ ચરિત્રનું આલેખન થયેલું છે. ચરિત્રનાથકનું ઇતિહાસ મેળવવા અર્થે તેઓએ જૂનાગઢ, રાજકોટ, તેમ જ ગુજરાતના ઘણા ભાગમાં મુસાફરી કરી હતી. તે વિષે તેમના પોતાના ઉલ્લેખ આ પ્રમાણે છે:—“ઇ. સ. ૧૮૮૭ના ફેબ્રુવારી માસમાં હું જૂનાગઢ ગયો હતો, સારે કવિ નરસિંહ સંબંધી કેટલીક હકીકત મેળવવાનો મને અવકાશ મળ્યો હતો. આ સઘળી હકીકત મરહુમ રા. મણિશંકર જલ્દાશંકર ડીકાણી, અને પંડિત કમલનયનાચાર્ય તરફથી મળી હતી. તેમ જ જૂનાગઢના એક દરબારી નોકર તે સ્વ. રા. રા. નૃસિંહપ્રસાદ શિવપ્રસાદે, અને મીં. દુર્ગાપ્રસાદ ગાલા ભારતરે કેટલીક હકીકત પાછળથી મેળવી આપી હતી.”

તે પછી પણ સદ્ગત પોતાના શોધમાં અચ્ચા રહ્યા હતા, અને ભાટચાર્ય, કવિઓ તેમ જ સારા વિદ્વાનોદ્વારા ખબર કઢાવી હતી, પરંતુ તે સર્વ તેઓ પોતાને શીમીને લખાવી મગ્દ કરે, તે પહેલાં તેમના દેહવિલય થયેલો હોવાથી અસલ તેમના જ લખેલા ચરિત્ર અને તેમના કથન તથા કહેલેલી ખબરો ઉપરથી થોડા વિસ્તાર સાથે પ્રસ્તુત ચરિત્ર લખાયેલું છે.

(આ. ૬૪) રા. રા. જયસુખરામ પુ. જોશીપુરાએ ઇ. સ. ૧૯૦૮ માં નરસિંહ મેહેતાનાં જીવન અને કવન સંબંધી વિસ્તારપૂર્વક એક નાનકડો ગ્રંથ રચ્યો છે, જે મોટે ભાગે ઇતિહાસવિભાગમાં સદ્ગત ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેસાઈના વિચાર સાથે મળતો આવે છે.

(આ. ૬૫) રા. રા. જેઠાલાલ પાડીવાલ દલાલે ‘નરસિંહ મેહેતાની નાવેલ’ લખી છે, જેમાં આપ્યાર રંગભૂમિ ઉપર પ્રયોગદ્વારા જાજવાતા નાટકકદિ તથા દંતકથા મુખ્ય કરીને છે. એ ઇતિહાસ-દંતકથા મિશ્રિત વાર્તા છે, પણ સત્ય ઇતિહાસ નથી.

*

*

*

જીવનચરિત્ર*

“ગુજરાતી ભાષાના કવિઓના બે મોટા ભાગ પડે છે—એક ભક્તકવિ અને બીજા કવિ જ કવિ કરતા ભક્તકવિઓ ભાષામાં ધણા છે, એટલે કવિતાનો મોટો ભાગ બહારના બીજા વિષયો કરતાં જ્ઞાન, ભક્તિ, ધર્મસ્થા અને પોતાના ગુરુની ઉપાસના નિવારણનો બીજો મળી આવવો મુશ્કેલ થઈ પડે છે, અર્થાત્ તેવી કવિતા ભક્તકવિઓએ બનાવી જ નથી, અને તે બનાવવાને તેઓને કારણ પણ નહોતું નરસિંહ મહેતા ભક્તકવિઓમાં પહેલો ગણાય છે” તે આખા ગુજરાતમાં વિખ્યાત છે, તેમ જ દિલ્હી-સ્તાનના મોટા ભાગમાં પણ જાણીતો થયો છે એનાં કરેના પટો મ્લકતામાં ઇ સ ૧૮૧૮-૨૧ (૧) માં પ્રસિદ્ધ થયેલા “રાગસાગ”ના અંશેમાં પણ જોવામાં આવે છે “એની કવિતાનો મોટો ભાગ ઇશ્વરતા શ્રીકૃષ્ણની લીલાને લગતો છે, જેમાં પ્રેમ ભક્તિમાં તક્ષીન થઈ તેણે ઘણી કવિતા કીધી છે, અને એ સિવાયનો બીજો ભાગ જે ઘણો થોડો છે, તે જ્ઞાનવિષયક છે”

નરસિંહનો જન્મજાલ તથા જન્મસ્થાન

“નરસિંહ મહેતાનો જન્મ મ્હારે થયો” તે જાગૃતમાં કમલનયનાચાર્યે જે હપ્તકત જણાવી છે તે આ પ્રમાણે છે—“નરસિંહ મહેતાનો જન્મ તેના એક શિષ્ય પરમાનંદાસની શોધ પ્રમાણે વિ સ ૧૪૭૧ માં થયો હતો એક બીજો શિષ્ય જણાવે છે કે, તેના જન્મ વિ સ ૧૪૩૯ માં થયો હતો” આ જાગૃત મેં (૨૧ ઇશ્વરારામે) ૨૮ રા (મણિચક્ર જટાચક્ર) ખાસણીને પૂછવાથી તેઓએ અને જ મળતી હકીકત જણાવી હતી અર્થાત્ નરસિંહ મહેતાના જન્મ માટે આટલું જ નક્કીપણે કહી શકાય છે કે, તે સવત ૧૪૬૮-૭૧ માં જન્મ્યો હતો”

હારીઆવાડના માગરોનના એક રહીશ અને નરસિંહ મહેતાના વધ સાથે નિકટનો સમય ધરાવનાર અને તેની કવિતાના એક પ્રેમી હરદાસ અનંતપ્રસાદ ત્રિકમજી વૈષ્ણવે એમ જણાવ્યું છે કે, નરસિંહનો જન્મ નક્કી ૧૪૭૦ ની સાતમાં થયો હતો, અને કવિના જીવન સર્ગમાં જે જે પ્રસંગો બન્યા છે, તે તે વર્ષના અંકમાં સાતનો આકડો મુખ્ય રીતે જોવામાં આવે છે આના તેઓએ બે ત્રણ

* અવતરણચિહ્ન વ ચેનો લેખ સદાયનો અસત છે, અને તે વિષયનો તેમને મદદી વાનો ઉપરથી ઉમેરવામાં આવ્યો છે

દાખલા આપ્યા હતા,* તે ઉપરથી અનુમાન કાઢતાં વિ. સ. ૧૪૭૦ નું વર્ષ સત્ય હોય એમ લાગે છે. જો કે કયા મહિનામાં, કયા તિથિએ, ન કયે વારે એનો જન્મ થયો હતો, તે વિષે કંઈ પણ ચોક્કસ રીતે કહી શકાતું નથી; અને એ બાબતને આપણા વિષય સંબંધમાં બહુ અગત્ય આપવાની જરૂર નથી. આ અનુમાન કાકતાલીય છે, અને તેથી તે કયે અંશે સ્વીકારવું, એ માણસની જિતિપર આધાર રાખે છે. રા. સા. હરગોવિંદદાસનું અનુમાન અને શોધ પણ નરસિંહ મહેતાનો જન્મ સં. ૧૪૭૦ માં હોવાની વિગતને ટેકા આપે છે, એટલે વિ. સં. ૧૪૭૦ વર્ષ તરીકે નરસિંહ મહેતાના જન્મ સ્વીકારવામાં કંઈ બાધ જેવું જણાતું નથી.

“એના પિતાનું નામ કૃષ્ણદામોદર અને પિતામહનું નામ વિષ્ણુદાસ હતું,” એની માતાનું નામ દયાકાર અને ભાઈનું નામ બંશીધર કે વણુમીધર હતું. “વિષ્ણુદાસ જૂનાગઢના કુંતિયાણામાં મુત્સદ્દીનું કામ કરતા હતા. અસલથી જ નાગરો મુત્સદ્દીપણ કરતા આવ્યા છે, પણ રાજ મંડલિકના સમયમાં બંદોબસ્ત નહિ, તેથી વિષ્ણુદાસના મરણ પછી કૃષ્ણદાસને ધંધા વગર રખડતું પડ્યું હતું. કૃષ્ણદાસની પાછલી હિમ્મતમાં નરસિંહનો જન્મ થયો હતો. કૃષ્ણદાસની દેવાળીમાં જ તેના બીજા ત્રણ પુત્રો ને એક પુત્રી મરણ પામેલાં.” રા. સા. હરગોવિંદદાસના કહેવા પ્રમાણે કૃષ્ણદાસને માત્ર ત્રણ પુત્રો હતા: જીવજીરામ, નરભેરામ, અને નરસિંહરામ. નરસિંહ મહેતાના કાકાનું નામ પર્વતદાસ હતું, પરંતુ વિધનાથ જાનીએ એ બાબત કશું જણાવેલું નથી. તેના લખ્યા પ્રમાણે પર્વતદાસ પણ એક મોટો વિષ્ણુભક્ત હતો, અને તેણે પણ ભક્તિનાં પદો લખેલાં છે. પોતાના કાકા પર્વતદાસની સાથે નરસિંહરામે થોડો સમય સહવાસ પણ રાખ્યો હતો એમ લાગે છે. નરસિંહનો જન્મ વિ. સ. ૧૪૭૦ માં જૂનાગઢ પાસેના તલાળ ગામમાં થયો હતો. એ વિષે નરસિંહ મહેતા સ્વયંદૃત મા'ભેરામાં પ્રથમ જ ઓળખીણ આપતાં કહે છે કે,

“ગામ તલાળમાં જન્મ મારો થયો, બાળીએ મૂરખ કહી મેહેલું દીધું,

“વચન વાગ્યું એક અપૂર્વ શિવચિન્નું, વનમાંહે જઈ પૂજા કરી”

નરસિંહનો ચાલ્યકાલ

“નરસિંહની ત્રણ વર્ષની હિમ્મતે એનો બાપ મરણ પામેલો જળાય છે. એની

* નરસિંહ મહેતાનું લગ્ન સં. ૧૪૮૭ માં થયું પ્રભુનાં દર્શન સ ૧૪૯૭ માં થયા, તેમના પુત્ર શામળશાહનો વિવાહ સંવત ૧૪૯૭ માં થયો, તેમની પત્ની ભાલેકબાઈ સ ૧૫૦૭ માં મારું પામી, વગર દાખલા નોંધવા જેવા જ અને તે આ અનુમાનને ટેકા આપે છે.

માતા દયાકાર નરસિંહના કાકા પર્વતદાસની સાથે જન્મને રહી હતી.” નરસિંહને સગા ભાઈઓ હતા કે કેવળ પિત્રાઈઓ હતા, એ વાત હજી વિવાદસ્પદ છે, અને વિદ્વાનોનું મત હજી તેમાં એકમત થયું નથી;* જો કે નરસિંહ મેહેતાના બાપના શ્રાદ્ધ વિશે લખનાર કવિઓ જણાવે છે તેમ તેને સગો મોટો ભાઈ હતો અને એ મોટા ભાઈની વહુ તેને મેણાંટોણાં મારવામાં નિપુણ હતી. ગમે તેમ હો, પરંતુ એટલું તો સિદ્ધ થાય છે જ કે, સગા ભાઈ અગર પિત્રાઈ ભાઈની વહુએ એને નિરુદ્ધમીપણામાટે મેહેણું મારેલું, અને તે વચન તેને સખ્ત વાગ્યું, તેથી તે ઘર છોડી વનમાં રીંધાયો. પ્રાપ્ત જૂદીજૂદી વિગતોપરથી આ પ્રમાણે માલમ પડે છે કે “આઠ વરસની ઉંમર સૂધી નરસિંહ મેહેતો મુગો હતો. તે એક પણ શબ્દ ઉચ્ચારવાને શક્તિમંત નહોતો. એક વખત ગીરનાર ઉપરથી આવતા કોઈક સંતને તંબુરો લઈને ગાતો અને ભિક્ષા માંગતો સાંભળી, તેની વિધવા માતા પોતાના મુગા બાળકને ઢેરે લઈ મોહલામાં ઘર બહાર આવી, ભિક્ષા આપીને માદીકરો તેનું મધુરું ગીત સાંભળવાને ઉભા રહ્યા, અને બાળ નરસિંહ એકીટસે એકે મને તે ગીત સાંભળતો ઉભો રહ્યો. સાધુની દષ્ટિ થતી તેનાપર પડી અને તેની માને તેની હકીકત પૂછી. તે ઉપરથી માતાએ તેનું બાળ્ય ઉદય થઈ જોઈ કરુણા ભરેલા સ્વરે સર્વ વૃત્તાંત જણાવ્યું અને કૃપાદષ્ટિ કરવા કહ્યું. પછી ઘરમાં જોડાવી ગ્રેમથી સારી ભિક્ષા આપવાથી પ્રસન્ન થયેલા તે મહાત્માએ “બાલ, બેટા ! શ્રીરાધાકૃષ્ણ,” ને તે શબ્દ જોયતાં જ તેની જીભ ધૂંટી થઈ અને એ જ વખતથી શ્રીકૃષ્ણ સાથે એની લગની લાગી. વાચા આવ્યા પછી નરસિંહ, કાકાના દીકરાઓ સાથે ગામડી શાળામાં ગયો અને ત્યાં કોઈ પણ પ્રકારે ચોડુંધણું સંસ્કૃત અને ગુજરાતી બોલ્યો. તેની માતા વૈષ્ણવ હતી ને તે હમિયાં પોતાના પુત્રને વિષ્ણુનું-શ્રીકૃષ્ણના લલિત ચુલકથન સંભળાવતી હતી, અને તે કથાના ધણા સારા અને ઉંડા સસ્કારો નરસિંહના કુમળા બાળ હૃદય ઉપર પડ્યા, જે અત્યુપર્યત રહ્યા. માદીકરો એક વારે ગોકુળ મથુરાની યાત્રા જઈ આવ્યાં હતાં, એમ દહેવાય છે.”

આવી જ આખ્યાયિકા પ્રેમાનંદ કવિ વિશે પણ કંઈક હેરફેર સાથે પ્રચલિત

* દાસમા પ્રકર થતા શામળશાદના વિવાદમાં તેના કર્તા પ્રેમાનંદ જણાવે છે, તેમ નરસિંહ મહેતા મોસાળમાં હોયો દત્તા અને મામાના ઉછરાએ તેમનું લગ્ન આદિ કર્યું હતું તથા તેના સંસારવ્યવહાર તેનાનંદે ચાલતો હતો, તેમ જ મેહેણું પણ મામાના ઉછરાની વડુએ માર્યું હતું પરંતુ પ્રેમાનંદે નરસિંહ મેહેતાના બાપનું શ્રાદ્ધ વિગેઠાં આ દશીકત એવી દોવાનું જણાય છે, અને આ લેખમાં આપેલા પુરાવા પણ એમ જ પૂરવાર કરે છે.

છે, એટલે તેના તથાંશની માથાકુટમાં પડવાની જરૂર નથી. પરંતુ એટલું તો જણાય છે કે, નરસિંહ કંઈક મોટી ઉંમર થતાં સૂધી ભણવાગણવામાં અને સસાર-વ્યવહાર ચલાવવામાં બિણે હશે, અને કેટલાક ચમત્કારિક બ્યતિકરથી તેનું ભક્તનું ખમીર પ્રકટી નીકળ્યું, અને તેની અમર કીર્તિ ભરતખંડમાં પ્રસરી તથા ભક્તોની નામાવલિમાં તેને ચિરસ્થાયી તથા અવર્ત પદ મળ્યું.

નરસિંહનો વિવાહ

“નરસિંહના અગિયારમું વર્ષે વિવાહ થયો હતો, પણ એ પોતે ઠાઠ નિશાળિયા જેવો હોવાથી, તેનો વિવાહ તોડી નાખવામાં આવ્યો હતો. નરસિંહ મહેતાના બાપદાદાનું ધર કુશીનમાં ગણાતું, તેથી જ આ પ્રમાણે નાની વયમાં ઝોળીમાંથી ઝડપાયા જેવું બન્યું હશે. કેમકે તે વેળાના મંડળિક રાજાના દિવાનની દીકરીની દીકરી સાથે આ વિવાહ થયો હતો. નરસિંહ આઠ વરસની ઉંમર પછી ગીરનારના દરવાજા બહાર સંતસાધુઓના ટોળાંઓ આવતાં, ત્યાં જઈને પડી રહેતો, ને તે સાધુઓમાં સ્ત્રીનો વેપ લઈ, તાળોટા પાડી નાચતો, કુહોતો, એટલે એના વડસસગરે આ વિવાહનું સાદુ તોડ્યું. બીજા કુટુંબીઓને કંઈ આથી લાગ્યું નહિ, પણ એથી એની માતા કે જેનું નામ, કમલનયનના કહેવા પ્રમાણે, પાર્વતી, સ્વ. કીકાણીના કહેવા પ્રમાણે, પીયરથી પાર્વતી ને સાસરેથી દયાગવરી, ને રા. દુર્ગાપ્રસાદના કહેવા પ્રમાણે, પીયરથી ગોમી ને સાસરેથી તારા હતું, તેને બધું લાગી આવ્યું. બાઈ માંદો પડી ને વિવાહ તુટયાના વરસમાં જ મરણ પામી, એટલે નરસિંહ એકલો પોતાના કાકા ને કાકાના દિકરાના આધારપર પડ્યો.”

“વિ. સ. ૧૪૮૧-૮૨ માં એની મા મરણ પામી, ને પછી એના કાકા પર્વતદાસને એની ચટપટી થવા આડી, ને બાઈના દીકરા કુંવારો રહે, તે પોતાના કુળને એજ લગામણુ છે, એમ માની જૂનાગઢમાં જ્યાં મળેવડી છે, સાંના એક નાગર ગૃહસ્થ રધુનાથ પુરુષોત્તમની દીકરી માણેક સાથે તેનો વિવાહ કરાધો, ને વિ. સં. ૧૪૮૭ માં લગ્ન કરાધાં. પર્વતદાસ પોતાના કુટુંબનું નામ રાખ્યા પછી વિ. સં. ૧૪૮૮ માં મરણ પામ્યા, એટલે નરસિંહ સધળી રીતે પોતાના કાકાના કુટુંબ ઉપર નમાયો નબાપો આધાર રાખવા મંજો.”

નરસિંહ મહેતાનું કુલ

“કવિ નર્મદાચક્ર લખે છે કે, મહેતા, શિશુક નાગર નહિ પણ, ગૃહસ્થ નાગર હતા. રા. હગોવિદ્દાસ જણાવે છે કે, મહેતા શિશુક આદાણ હતા, ને તેથી તેના

ગોત્રઆદિનું નામ જણાવે છે કેકાસ્ત્રપ, યજુર્વેદ, માધ્યમ્નિની શાખા, ત્રિવર હતાં વળી તે જણાવે છે કે, મેહેતાના કાકા માંગરોગમાં રહેતા હતા, ને ભક્ત થયા પછી મેહેતો જૂનાગઢ આવ્યા હતા. કમલનયનના જણાવ્યા પ્રમાણે મેહેતાના પિતામહ કુંતિયા-જ્ઞામા મેહેતાગીરી કરતા આજે પણ મેહેતાની અટકવાળા સઘળા નાગરો ગૃહસ્થ જણાય છે. તે જોતા મેહેતો જિમ્મુક બ્રાહ્મણ નહિ, પણ ગૃહસ્થ નાગર બ્રાહ્મણ હતો.” કવિ વલ્લભદાસે લખેલા નરસિંહ ચરિત્રમાં વડનગરા નાગરોના જે કૃતિદાસ આપેલો છે, તે ઉપરથી કવિ નર્મદાચક્રે જે હકીકત જણાવી છે કે, નરસિંહ ગૃહસ્થ નાગર બ્રાહ્મણ હતો, એ વાત સ્પષ્ટ લાગે છે. નરસિંહના કાકા પર્વતદાસ માંગરોળ તેમ જ જૂનાગઢમાં રહેતા હતા, અને તલાળ છોડી જૂનાગઢમાં જ બાળ નરસિંહને તેમની સાથે પિતાના મૃત્યુ પછી પ્રસંગ પડ્યો હતો. વિશ્વનાથ જાની પર્વતદાસને જૂનાગઢના રહીશ કહે છે, “એટલે મેહેતો ભક્ત થયા પછી જૂનાગઢ આવ્યા, તો તે આનવાને કર્વ સમળ કારણ જણાતું નથી, ને વળી જુનાગઢના નાગરો માંગરોળમાં વસતા નાગરને પોતાની કન્યા આપવા જાય, તે પણ સ્પષ્ટ નથી.”

નરસિંહ નિરુદ્ધમી

“લમ થયા પછી મેહેતાને નોકરીએ લગાડવાને અને સ્ત્રી સાથે રહી મુખરૂપ ગૃહ-સ્થાશ્રમ ચલાવવાને ધણી મહેનત એના સનધીએએ કીધી, પણ તેમાં કઈ વળતું નહિ તેથી તેઓ સૌ નિરાશ થયા એને તો કૃત્યકીર્તનમાં લેહ લાગેલી હોવાથી પ્રવાસી સાધુ સતના ટોળામાં જઈને બેસે, તેઓ સાથે ઝાંઝતાળ લઈને કીર્તન ગાય ને સ્ત્રીઓની પેઠે નૃત્ય કરે તે સાધુઓ સાથે રમે ને જમે, ને વખતે આહઆહ દિવસ સૂધી, ઘેર પણ આવે નહિ આવી તેની સ્થિતિ જોઈને એનાં સાસરિયાઓના મન કચવાયાં, ને ઘેર છોકરી મોટી થવાથી હવે ગૃહસ્થાશ્રમ કેમ મડાગે, ને જ્ઞાતજાતમાં આબરુ કેમ રહેશે, તેની ચિંતા કરવા લાગ્યા.” પિત્રાર્થ લાઇએ કે સમા લાઇએ નરસિંહના લમ કરીને એમ ધાર્યું હતું, કે એ હવે થોડાક બંધનમાં પડશે, એટલે પોતાની સ્ત્રીના લરણુ-પોપણ્યને કષ્ટક ઉઘમ કરશે, અને સાધુવેરાગીઓના ટોળામાં એણે રખડવાનું થીખશે પરંતુ તેમની આ આશા સફળ થઈ નહિ. એ તો ભાઈ જેવા હતા તેવા ને તેવા જ રહ્યા હારમાળામાં આપેલા સ્વાત્મકથન સનધી વાક્ય ઉપરથી એમ અનુમાન કરાય છે કે, નરસિંહ લમ પછી કોઈક ઉઘમે લાગેલો ખરો, પણ તેની આંતરની આવડક નહોતી કે, જેથી દપતીનો વ્યવહાર નિર્વિનિ આપે. આથી એણે પોતાના ભાઈ બંધાધરની સાથે જ રહેવાનું જારી રાખ્યું પોતાનું અને પોતાની સ્ત્રીનું શુ યગે, એથી તે નિશ્ચિત”

હોતો. તેની આવી વર્તણૂક તેના જીવનમાં મોટું પરિવર્તન કરનારી થઈ પડી. નરસિંહ પોતાના બાઈ જેટલો ઉઘમી અને કમાઈ ન હોવાથી, અને તેની ઉઘવેઠ અને ગરમકર બંસીધરને કરવી પડતી હોવાથી, તેમજ વધુ મોટી થવા આવેલી, તેને ઘેર તેડી કાઢી પણ જાતની વ્યવસ્થા ન થવાથી, અને જ્ઞાતજાતમાં વાતો અને ચકચાર થતી હોવાથી એક દિવસે બાઈ બંસીધરે વ્યવહારની રીતે શિખામણ આપતાં અસર થવા માટે ‘તમારા જેવા કપુતથી તો અમારું નામ ફૂંચું’ એવી પ્રતલજનાં વાક્યો ઉચ્ચાર્યા હશે.”

મામીનો ઉપાલંભ

અને જેમ બીજા ધરોમાં બોળઈ પોતાના દીયરની ઘેરીકરાઈ જરા પણ સાંખી શકતી નથી, તથા પોતાનો દીયર ધણીની કમાણી ઉપર ઝડુમી નફરબંધી બને, એ સહી શકતી નથી, તેમ પતિનો ‘દાખલો જોઈ બે પત્રલાં આગળ વધી, અનેક મેહેણાં-ટાણાં મારી, “તારા કરતાં તો ધોળીના પચરા પણ સારા” એવાં કડવાં મર્મભેદક ઉદ્દેગકર વચનો કલાં હશે, એમ તેના બે ત્રણ કાલમાં આવેલા કથન ઉપરથી અનુમાન કરવામાં આવે છે. આથી નરસિંહનું હૃદય વિધાઈ ભેદાઈ ગયું, તેની સહનશીલતાના અંત આવ્યો, સંસારપર કંઈક કટાણો આવ્યો, અને કાઈ દેવી સહાયથી સ્વતંત્ર થવાના નિશ્ચય ઉપર આવ્યો.

વિવિધ પ્રકારના મહાન પુરુષોના જીવનચરિત્રનું સૂક્ષ્મ દષ્ટિએ અવલોકન કરતાં, વિવેકી વાચકને આટલું તો પ્રત્યક્ષ સમજશે કે, તેઓના જીવનકાળમાં કાઈ એકાદ એવો પ્રસંગ બની જાય છે કે, જેના ફટકાની અસર તેઓના જીવનમાં મહાન પરિવર્તન કરનારી થઈ પડે છે, અને તેને લીધે તે જગતમાં વિશેષ પ્રસિદ્ધિમાં આવે છે. જો નરસિંહ મેહેતો આજન્મ હોત નહિ, પણ બાઈ જેવો ઉઘમી કે કમાઈ હોત, જો તેને રૂંક અવસ્થામાં દિવસ શુભરવા પડતા હોત નહિ, અને તે સંકટમાં અધુરામાં પૂરું ઉમેરો કરવાને બાબીએ ઉદ્દેગકર વાક્યો કલાં હોત નહિ તો એ કદિ પણ શ્રીકૃષ્ણનો અપરોક્ષાનુભવ કરવા પામતે નહિ, અને આજે પાંચસો વર્ષ વીતી ગયા છતાં તેની સ્વાનુભવસિક્ક કવિતા મેળવવાને અને જીવનકળા જાણવાને આપણે શી રીતે ભાગ્યશાળી યાત ? પરંતુ ‘નિર્ધનતા, એ એક નિમ્ન આશીર્વાદ છે,’ એ કથનની સિદ્ધિ મળી અને તેના દ્વારા નરસિંહને પોતાને અત્યંત જાણીતો અને જાણીતો બનાવી જ માન, નિમિત્ત બનેલું બાબીનું વિષમય કટુવચન નરસિંહ મેહેતાને પોતાનું જીવન સંકળ કરવામાં તથા તે ચિરજીવ સુપ્રસિદ્ધ કરવામાં એક મુખ્ય સાધન થઈ પડ્યું. બાબીએ પોતાના વચનની અસર તેના મનમાં યથેચ્છી જોઈ. તેણે તેજ સમયે

મેહેતાને ઠંડો પાડવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો, પરંતુ તેના મનમાં જ જખરો ખટકે પેઠા હતો, તેથી તે “અત્યંત ઉદાસીન થઈને પુનઃ સંત મંડળીમાં આવી બેઠો. એક સાધુ યોગાનંદ” એનું મોં ઉતરી ગયેલું જોઈને કહ્યું કે, એમ આરંભમાં જ દુનિયાથી ઉદાસી થઈને શું કરશે? અગાડી હજી તો ધણું કામ લેવાનું છે. બોળા શંભુનું સ્મરણ કર, તે તને મદદ કરશે.” “આ ઉપરથી કેવળ ઉદાસીન થઈને જૂનાગઢથી દૂર ગોપનાથ મહાદેવનું જ દહેરું આપ્યું છે, ત્યાં નરસિંહ ગયો.”

કવિ રણછોડ પૂણાનંદ નરસિંહના વનગમન સંબંધમાં નીચેની વાત વિશેષ વર્ણવે છે,

“એક અરોર વનમાં મેહેતાજી આવ્યા, વિચારી મન. પેદા
જુનાગઢમાં પાડું નથી આવડું, જાતું નથી મારે ઘેર
છાયા જોઈને મેહેતાજી બેઠા, જુલે વનમાં રક્ષા
દક્ષિણા આવ્યાં મેં તાજી દીકા, દુઃખે બેઠી જાણે ચક્ષુ
પામે તેથી એક મંત્ર આપ્યો, શિવ પંચાક્ષર લેલું
કેડું રચન જોઈ સાધજો, તમને કૃણો મંત્ર જ એલું
નામ શખજો મારું, કરજો પદ કવિતા લેલું
તેલ દાંડળા પદ કરે તેમાં, “નરસિંહાચ્ચ સ્વામી” ધરે તેલ.

નરસિંહ મેહેતાનાં પદોમાં આવતો છૂટી વિભક્તિનો પ્રત્યક્ષ “આ” આદિ અન્ય મરાઠી ભાષાના પ્રયોગોનો પરિહાર આ પ્રમાણે દંતકથાથી આપણા કવિઓ કરે છે. નરસિંહની તપશ્ચર્યા

તેણે વિ. સં. ૧૪૮૭ ચૈત્ર શુદ્ધ ૭ ને સોમવાર (૧) ને દિવસે ૧૭ વરસની વયે શંકર ભગવાનની નિઘાપૂર્વક આરાધના કરવા માંડી: “અને નિષમ લીધા કે, મહાદેવ પ્રસન્ન થાય તો જ ઘેર પાછા જાવું, નહિ તો ત્યાં જ મરવું. એમ જણાવવામાં આવે છે કે, મેહેતા સાત ઉપવાસા કીધા, અને શુદ્ધ ૧૪ ને દિવસે સિવજી તેનો અચળ ટેક જોઈ પ્રસન્ન થયા.”

સ્વદ્વાચિત્તવર્તાન

ધ્યાનસ્થ નરસિંહને આચાર્યોએ આપી ‘વરં શુદ્ધી’ ‘વરં શુદ્ધી’ કહીને નરસિંહને મારો દાઘ મૂકી, ખીળ દાઘવડે તેનો દાઘ પકડી બોળા શંભુએ તેને ઊઠાડ્યો. નરસિંહ તો પાર્શ્વનીપતિને જોઈ ગદગદિત થઈ ગયો, અને એકમને તેની સ્તુતિ કરવા લાગ્યો. શંકરે પુનઃ કંઈ વર માગવાને કહ્યું, ત્યારે એણે ઉત્તર દીધો કે, “આપનાં દર્શન ‘પદ્મી

મારે માંગવાનું શું રહે છે? આપ સર્વોત્કર્ષી પ્રભુ તો છો.” આ ઉત્તરથી સંતોષ ન પામતાં વળી એકવાર ભોળાનાથે વર માગવાનું કહ્યું, ત્યારે નરસિંહે માંગી લીધું કે “તમને જે વક્ત્ર, હોય જે દુર્લ્લભ, આપોરે પ્રભુજી દ્યારે આણી” (શામળ-શાહનો વિવાહ). શિવના હૃદયમાં વિષ્ણુ અને વિષ્ણુના હૃદયમાં શિવ બિરાજે છે, એવો ઉમાપતિ અને રમાપતિ વચ્ચે અભેદ છે, એ સંસ્કૃત એક નરસિંહ સારી રીતે જાણતો હતો, અને જો ભેદ હોય તો તે માત્ર અજ્ઞાની જનોના ઉરમાં જ હોય છે, એ પણ તે સારી રીતે સમજતો હોવાથી, તેણે એક પંથ દો કાજ સાધ્યાં જોઈ સદા-શિવ તેની આવી મન સ્થિતિથી પ્રસન્ન થયા, અને નરસિંહને દિવ્ય દેહ ધારણ કરાવી, અશ્તુ મોંઘાવી, મનોગતિએ તત્ક્ષણ શ્રી દિવ્ય દ્વારિકામાં લઈ ગયા. પરમાત્મા શ્રી કૃષ્ણચંદ્રે પોતાના હૃદયસ્થ શકરને પધારેલા જોઈ આવકાર આપી આસન ઉપર બેસાડ્યા, અને નરસિંહ સંબંધી પ્રશ્ન પૂછ્યા. શકરે ઉત્તર આપ્યો કે, એ આપણો ભક્ત છે માટે તમારી પાસે રાખો.

રાસપ્રીટાનિરીક્ષણ

આ સમયે રાસનો આરંભ થવાનો હતો, અને રાસેશ્વરી શ્રીરાધા કૃષ્ણને રાસ રમવાને તેડવા આવી હતી. તે નરસિંહને જોઈ પ્રથમ ચમકી અને હચમચાતા હૃદયે ઘોલી કે ‘શિવજી તો નિત્યના પ્રેક્ષક છે તે હીક છે, પણ આ પ્રાકૃત મૃત્યુ લોકનો માનવી આપણી લીલા જોય, એ હીક નહિ’ રાધિકાનાં આવાં વચન સાંભળી તેની પત્નીશ્ચ શક્તિની ન્યૂનતાને લીધે શ્રીકૃષ્ણચંદ્રને હસવું આગ્યું, અને નરસિંહ મહેતો પ્રાકૃત નથી પણ દૈવી જીવ છે, આત્મરૂપે તે અને પોતે એક જ છે અને એ કેવો પરમભક્ત છે, તે યથાર્થ દર્શાવવાને માટે એક યુક્તિ રચી. વિચાર કરીને નરસિંહને પૂછ્યું કે ‘તારે શી જોવાની ઇચ્છા છે?’ નરસિંહે એમ કહ્યું કે, ‘આપને પ્રિય હોય તે’ કૃષ્ણે કહ્યું કે ‘આ મશાલ ધરો, અને પ્રકાશ પાટી સર્વ લીલાઓ જુવો.’

તે પછી શ્રીકૃષ્ણે તેના હાથમાં એક મશાલ અને તેમાં પૂરવાના તેલની કુંભી આપી. હીવેટીઓ નરસિંહ તો એટલા બધા આનંદમાં આવી ગયો કે, અત્યંત પ્રકાશ પાડવાને તે વારંવાર મશાલ ઉપર તેલ નાંખતો. શ્રીકૃષ્ણનું સ્થામનમુદ્ર લલિત ત્રિલગ સર્વ રાણુગારોથી આજૂષિત મનોહર સ્વરૂપ, તથા શ્રીરાધિકાજીનું અદ્ભુત દિવ્ય અમાનુષિક સ્વરૂપ, અને રાસ જોવતી ગોપીકાઓ અને અન્ય રાણીઓનું સ્વરૂપ જોવામાં જ તે તક્ષીન થઈ ગયો; અને શ્રીકૃષ્ણે પણ રાસમાં રમ ઝમાવવા, રક્ત, સ્નાન, નીલ, પીત, અને શ્વેત એવા એવા પાંચ જૂદજૂદ રંગમાં સમગ્ર

ગસફીડા તેને 'જતાવી' આ વખતે નરસિંહ પ્રાકૃત જીવ છે, એવા જે ખોટા ભાવ શ્રીરાધિકાના મનમાં ભરાયો હતો, તે દૂર કરવાને માટે તેના નાકની નયની શ્રીકૃષ્ણે 'અદસ્ય કરી દીધી, એટલે રાધા નયનીની સોધમાં પડ્યા અને કૃષ્ણને પૂછ્યું કે, 'મારી નયની એટલામાં નાકમાથી કયાં ગઈ?' કૃષ્ણે કહ્યું કે, 'આટલામાં જ હશે, જુઓ, સોધો'

નરસિંહની બહુમત્તિ

આમ શ્રીકૃષ્ણ અને રાધિકા વચ્ચે વિનોદવચન ચાલતાં હતાં, તેવામાં આખી રાસફીડા રમત રમતા નરસિંહને દેખાવા લાગી રાધાજીને તેની નયની હતી પણ જડી નહિ, એટલે પુનઃ પૂછ્યું, અને કૃષ્ણે પણ તેના તેજ ઉત્તર આપ્યો, અને પછી સ્થાને ધનસ્યામ-આંખા ભૂરા રમતા રાસફીડા નરસિંહને જતાવી. આ દિવ્ય દર્શન જોવામાં નરસિંહો એટલે તો એકતાર ગઈ ગયો કે, તે હાથમાં પકડેલી મથાન ઉપર, જરા પણ તેજ આપ્યું ન પડે, તે માટે અખડ તેવધારા રેડતો જ ગયો. તેના પરિણામે ચોથા પીત દર્શન વખતે તે તેવધારાનો રેસો તેના લેધ્વબાહુ ઉપર આવ્યો, અને અગ્નિજ્વાળા સ્વાભાવિક ધર્મે પ્રમાણે તેનું પાછળ ચાલતી તેના હસ્તને બડબડાટ બાજવા લાગી અને આદ્યતીય પ્રકાશ આપવા લાગી. તે છતાં આનંદમાં આવી ગયેલો નરસિંહ જરા પણ અચકાયા વગર પોતાનો હાથ જાણે કે મથાનનો કાંકડો જ છે, એમ ધારીને તે ઉપર સતત એક સગમી તેવધારા રેડતો જ ગયો. આ વખતે મ્હેત દર્શન મૂર્ચ્ચ થયું હતું, અને રાધાજી નયની સોધી કાઢી શક્યા નહોતા. સોધવાની ખટ-પટમાં પડેલી રાધાની દષ્ટિ એકાએક નવીન પ્રકાશ ઉપર પડી અને તત્કાલ સ્ત્રીકૃદ્ધની સ્વાભાવિક અનુભાવી તેણે શ્રીકૃષ્ણને નરસિંહનો હાથ સત્વર ઠારવાની આજ્ઞા કરી, અને નરસિંહ મેહેતા માટે પોતે જે ખોટો અભિપ્રાય આપ્યો હતો, તે માટે ક્ષમા માગી તેની અચલ ભક્તિ ઉપર પ્રસન્ન થયાં.

શ્રીકૃષ્ણે તદનંતર કંપકો આપી શ્રીરાધિકાને કહ્યું, કે 'નયની તો આ તમારી ખાસ છે ને તેની ગોધાગોધ કરવામાં ગુચાર્ધ યથા રાસફીડાની મજા ગુમાવવાથી શું ફળ મેળવ્યું?' રાધાજી શરમાઈ ગયા, નયની શા માટે સત્તાડી દેવામાં આવી હતી તે મનમાં સમજ્યા, શ્રીકૃષ્ણની ક્ષમા માગી, અને નરસિંહને પોતાની ખાસ રાખવાની માગણી કરી. કૃષ્ણે તે માન્ય રાખી, નરસિંહો તેને સોંપ્યો.

રાસની રાના જૂદાજૂદા રમતા જોયેલા દિવ્ય દર્શનનું કંઈક આખું વર્ણન નરસિંહ મેહેતાએ અનેક પદોમાં કર્યું છે, પણ પરિશિષ્ટ ૨ જામાં આપેલું વસત ગગનું ૯૨ મુ પદ

એ બનાવને ખાસ ઉદ્દેશીને મેહેતાએ કથ્યુ હોય એમ લાગે છે, અને જેની પાસેથી અમને એ પદ પ્રાપ્ત થયું છે, તેણે પણ એ જ વાતને અનુમોદન આપ્યું છે. ઉક્ત પ્રસંગ પછી નરસિંહ દ્વારિકામાં ૩૦ (૨૧ ?) દિવસ રહ્યો, એમ તેના એક પદપરથી જણાય છે. આ દરમ્યાન તેણે સુરતસગ્રામ આદિ અનેક ગૃહ રહસ્યવાળી લીલાઓનું દિવ્ય દર્શન કર્યું. સુરતસગ્રામમાં રાધાની નરસિંહની તરિકે તેણે કામ કર્યું હતું, તેની સ્પષ્ટ સાક્ષી, “નારસેયાનું પુરુષપાણુ જાણુ ગયું તેની વેળારે” એ પદ પૂરે છે.

એક માસ પછી મહાદેવજીએ નરસિંહને પુનઃ ગોપનાથના દહેરા આગળ લઈ જવાની શ્રીકૃષ્ણને ઇચ્છા દર્શાવી. નરસિંહ મેહેતાએ અગ્નિજીએ, પણ શ્રીકૃષ્ણની ઇચ્છાથી તેની, રાધા, રક્ષિણી આદિની રજા લીધી, અને તેઓનાં લલિત શુણકથન કરવાને અને ગૃહસ્થાશ્રમ ચલાવવાને પુનઃ જૂતળે સચર્યા જતી વેળાએ શ્રીકૃષ્ણે તેને બીડ પડે સારે યાદ કરવાને અને અડીઓપની વેળા તેનું કામ પૂર્ણ કરી આપવાનું તેમ જ સસારવ્યવહાર યોગક્ષેત્રે ચલાવી આપવાનું વચન આપ્યું, અને આશિષ દીવી કે, આ લીલા જેવી જોઈ છે, તેવી તુ નિરાશ ગાજો (જૂનો શામળશાહને વિવાહ પદ ૩ અને ૪ પૃ. ૭૬)

નરસિંહ મેહેતાનું પુનરાગમન અને કાવ્યપ્રવૃત્તિ

આવી રીતે એક પલકમાં એક માસ વીતી ગયા પછી પુનઃ ગોપનાથના મંદિર આગળ મહાદેવજી સાથે નરસિંહ આવ્યો, અને પછી સભુની રજા લઈને તાલ વાતો ને ગીત ગાતો જૂનાગઢમાં પધાર્યો. જૂનાગઢમાં પધાર્યા પછી નરસિંહ પૌતાને “લેગીઆ”ના હિપનામથી ઓળખાવવા લાગ્યો, અને “રાસ સહસ્રપદી” નામને જો એક અથ એણે રચ્યો છે, તેમાં એ જ હિપનામે તેણે કવિતા કરી છે. આ જ વખતથી તેણે પદો બનાવવાનું શરૂ કર્યું છે એમ કહેવાય છે અને જે પૃ ગાતો તે પ્રજાતમાં નગરમાં આવ્યો, તે નીચે પ્રમાણે છે. એમાં પ્રથમ રાસપીઠા ન્યારે જોઈ હતી, તે વખતે શ્રી રાધાકૃષ્ણની વચ્ચે જે સવાદ ચાલ્યો હતો તેનું જ વર્ણન આપેલું છે. આ પદ નરસિંહ મેહેતાની પ્રથમ જ કૃતિ છે એમ કહેવાય છે, અને તે ધણી મેહેનતે શુદ્ધ દશામાં પ્રાપ્ત થયેલું છે. એમાં આપેલી દરેક કડી પ્રત્યેક દર્શનની વચ્ચે રાધાજી તરફથી બોલાયતી છે, એમ સમજવાનું છે.

*શુદ્ધ.

નગર નદજના લાવ, રાસ રમતા રમતા મારી નયની ખેલણી ટેક
એક એક મોતી માહે સોભા કેસે તાર,
સોભાત ગોપી માહે કાઢના રખા મારો બાર, બાર બાર નગર ૧

નયનીને કાઢે હું તો કુટી જન્દાવન, વન, વન.
 નયની આપોને મારા પ્રાણજીવન, ખાય, ખાય.
 નાનેગી ધગતો મારે નાકે ન સોદાય,
 મોટી ધગતો મારા મુખ પર જોવા ખાય, ખાય.
 જન્દાવનની કુળજીવનમાં ટોચ કરે છે મોર
 સાવાળની નયનીનો સામજીનો ચોર, ચોર, ચોર ન
 નયની આપો પ્રચુલ લાગુ વમારે ખાય,
 મરસેયામાં સ્વામીપર વારી નહીં બંધી દાર દાર ના
 અમર અમાણે ગાતાગાતા અને લોકોની કટામરકેરી અને 'ગડિ' એવું ઉ
 ણતા નરસિંહ પ્રભાતે ઘેર આ યો, અને ભાભીને પગે પગો અને બોલ્યો
 "તે વજમાણુ જોધુ મેહેણુ માર્યું, ને મારુ કુખડું સહેળું હતું."
 ભાભી કેમળ હૃદયવાળી હોવાથી પોતાની રીસ ઉતારીને મેહેનાપર કૂ
 * નાગર શ્રીમોદી કપરના નીવનો નીચે પ્રમાણે દિન્દી અને હજારોનો જ
 પાઠ ગવાય છે —

નાગર ના.છકે લાવ મોરી નયની જોવાઈ
 બસીયાને હો કદામ મોરી નયની જોવાઈ
 મોરનીવાટે હો સ્થામ મોરી નયની જોવાઈ
 એક એક મોલી ને સોનાકેરો તાર.
 સરખી સહિયરો કબી, રાખો મ્હારો ભાર,
 નાનેરી પહેર તો મ્હારે નાકે ના સોદાય,
 મોટી પહેર તો મ્હારા મુખપર જોવા ખાય,
 જન્દાવનની કુળજીવનમે જોવે મુરત મોર,
 સાવાળની નયનીનો સામજીયો ચોર ખાય, ખાય નાગર
 આ પદમાં 'નયની જોવાઈ' તેમાં મહત્વ શું કોરો પ્રમ થશે પરંતુ એ આજ
 શ્રીના હૃદયનું એક ઉત્તમ આનંદનું નયની ધમી કીમતી છે, તે રાસમાં જ ન પહેરેલી
 શ્રીકૃષ્ણ તે વિરે પૂછશે તેથી રાધા પોતાનો બચાવ કરવાને કહે છે કે 'હે નાગર! ના.છકા લા
 નયની તો મેં પહેરી હતી, પણ તે રાસ રમતા રમતા જોવાઈ છે શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું કે 'હું હું
 નહિ છ રોધી કદામ આદિજ પગી હરો' ત્યારે રાધા કહે છે કે 'તે એવી કીમતી હતી કે
 એક એક મોલીમાં સોનાનો તાર ઘાટેલા હોય કે જેથી નયની વડી ન જાય ને મોલી જતા નર
 હે કાદના! આ સોળસે ગોળીઓમાં અડધા નાકે હું રાસ રચું તે સારુ નથી મેં મારો જ
 રાખવાને નયની આપો.' આટલી વાતચિતમાં બે કર્સન થઈ ગયા, પણ રાધાને નયની જડી નહિ
 શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું કે, 'નયની અદિયા જ રોધી દમગા રાસ રમતા કઈ જવાય નહિ. ત્યારે રાધા
 રતા કહી 'નયનીને કાઢે હું તો કુટી જન્દાવન, તે મને જડવી નથી મળે નારો ભાર રાખવાને

મેહેતાજીનો ગૃહસ્થાશ્રમ

વિ. સં. ૧૪૮૭ ના વૈશાખ શુક્લ પૂર્ણિમાને દિવસે લક્ષ્મીનાથ નરસિંહ પ્રભુશ્રી કૃષ્ણની આરાતું પાલન કરવા અને ગૃહસ્થાશ્રમ ચલાવવાં પુનઃ જૂનાગઢમાં પોતાના ભાઈને ત્યાં આવ્યો અને લાભીને પગે લાગી તેના ઉપકાર માન્યો, પણ પોતાનું કંઈ જૂદું ધર માંડ્યું નહોતું. ભાઈભોજાઈએ પણ પ્રથમ તેને આવકાર આપી ધરમાં રહેવા દીધા. તેની સ્ત્રી માણેક પણ વયમાં આવેલી હોવાથી તે પણ સાથે આવીને રહી. ધરમાં સ્ત્રી આવી ત્યારે તેને ખાવાપીવાના સાંસા હતા, અને જોડજોડાણી તરફથી અપાતા દુકડા રોટલા ઉપર જીવન ગાળવું પડતું હતું, તે માણેક મેહેતાને ગમ્યું નહિ, અને તેથી અસંતોષી રહેતી અને મેહેતાજીને જૂદું ધર માંડવાને કહેતી. મેહેતાજી પ્રથમ તેનું કહેવું ગણકાર્યું નહિ, તેથી માણેક મેહેતા રીસાઈને પિયર ચાલી ગઈ હશે એમ લાગે છે. સુધ્ધ નાગરજી સાંસારિક વિટંબણામાંથી છૂટવાને પોતાની રીત પ્રમાણે મેહેતાને ઉદ્ધમ કરવાનું કહ્યું, ત્યારે મેહેતાજી પરમાત્માપર વિશ્વાસ રાખવાનું કહેતો, અને યોગક્ષેમની બધી ચિંતા શ્રીકૃષ્ણે માથે લીધી છે, માટે આપણે તેની વૃથા ચિંતા કરવાનું કારણ નથી, એવી રીતે સમજાવતી વેળાએ તેણે માણેક મેહેતાને આ પ્રમાણે કહ્યું હોય એમ લાગે છે કે,

“જેહના ભાગ્યમાં જે સમે જે લખ્યું, તેહને તે સમે તેજ પહોંચે.”

મેહેતાજીની વિટંબનાનો અટલાથી કંઈ પાર આવ્યો નહિ. અંતે સર્ગાવહાલાં અને ભાઈભોજાઈએ જૂદા પડવાની ફરજ પાડી: “એક વખતે પોતાના ભાઈ સાથે કંઈક અણુખનાવ થવાથી, વળી નાગરી જાતમાં મેહેતા નિંદાવા લાગવાથી, ને તે ધરમાં રોજરોજ સાધુસંતોનો અખાટો અમાવતો હોવાથી, તેને તેના ભાઈએ જૂદું ધર લઈને રહેવાનું કહ્યું. તે ઉપરથી તે ધરમાંથી નીકળીને હાલમાં જ્યાં જૂનાગઢમાં જેતપુર જવાના દરવાજા નજીક નરસિંહ મેહેતાનો ચેરા છે, ત્યાં આવીને સહકુટુંબ તે

ખાજ આપો.” પણ કહ્યું તે આપી નહિ અને બીજું દર્શન થઈ ગયું. કહ્યું હતું કે, ‘કાલે ધડાલી આપીશું’ ત્યારે રાધાએ સ્ત્રીના સ્વભાવ પ્રમાણે ન્દરીની વાત પડતી મૂકતાં નવી મળવાના ઉમંગમાં કહ્યું, ‘નાની ધડાવતા નહીં, તે મારે નાકે સારી ન દેખાય મારે તો એવી મોટી નેહાએ કે જે ૧૦ ફાલ્ગુઆર્ધ ત્યારે ખાત્ર નાકપર જોડાણે આવે તેવી.’ આ પ્રમાણે શ્રીકૃષ્ણ અને રાધા વચ્ચે વાતચિત થતાં ચોરું અને પાંચમું દર્શન થયું એટલે મધુરે રાધાનું હારથ કરતાં દુકડા ક્યોં ત્યારે માલમ પડ્યું કે રાધાની નખાનીને જોઈ ધનસ્યામ છે, અને પાંચમું દર્શન પૂર્ણ થયું ત્યારે નોંધાની નગર નરસિંહના હસ્તસ્પર્શ મસાલમાંથી નીકળતા દિવ્ય પ્રકાશપર પડી.

નયનીને કાળે હું તો કુટી જન્દાવન,
 નયની આપોને માતા પ્રાણુવન, વન, વન નાગર ૨
 નાનેરી ધગ્ગો મારે નાકે ન મોહાય,
 મોટીરી ધગ્ગો માતા મુખ પર હોવા ખાય, ખાય, ખાય નાગર ૩
 જન્દાવનની કુલવનમા ટાંકા કરે છે મોર,
 રાધાનની નયનીનો રામજિનો છે ચોર, ચોર, ચોર નાગર ૪
 નયની આપો પ્રણુ લાગુ તમારે ખાય,
 નરસંધાયા સ્વામીપર વારી નહિ બિહાર હાર હાર નાગર ૫

આ પ્રમાણે ગાતાગાતા અને લોકોની કટાક્ષરો અને 'ગરિ' એવું ઉપનામ સામ-
 જતા નરસિંહ પ્રભાતે ઘેર આવ્યો, અને ભાભીને પૂજે પૂજો અને યોગ્યો કે,

“તે વળગાણુ જેણે મેહેણુ માર્યું, ને મારુ કુ ખડુ મેહેણે હર્યું”

ભાભી કામળ હૃદયવાળી હોવાથી પોતાની રીસ ઉતારીને મેહેતાપર કૃપાગુ થઈ.

* નાગર સ્ત્રીઓમાં ઉપરના ગીતનો નીચે પ્રમાણે દિન્દી અને રજવાડીનો શ્રદ્ધ અને સકર
 પાડ ગવાય છે—

નાગર નહિકે લાય મોરી નયની ખોવાઈ,
 બસીબાને હો કહામ મોરી નયની ખોવાઈ
 મોરનીવાડે હો રયામ મોરી નયની ખોવાઈ
 એક એક મોતી ને સોનાકેરો તાર
 સરખી સહિયરો ઉભી, રાખો મ્હારો ભાર, બાર, બાર નાગર.
 નાનેરી પહેરુ તો મ્હારે નાકે ના સોહાય,
 મોટીરી પહેરુ તો મ્હારા મુખપર હોવા ખાય, ખાય, ખાય નાગર
 જન્દાવનની કુલવનમે મોરે મધુરા મોર,
 રાધાનની નયનીનો રામજિનો ચોર ચોર ચોર નાગર

આ પદમાં 'નયની ખોવાઈ' તેમાં મહત્વ શું એવો પ્રશ્ન થશે પરંતુ એ આશુ પદ
 સ્ત્રીના હૃદયનું એક ઉત્તમ આલેખન છે નયની ધગી કીમતી છે, તે રાસમાજ ન પહેરેલી જોઈ
 શ્રીકૃષ્ણ તે વિરે પૂછશે તેથી રાવા પોતાનો બચાવ કરવાને કહે ॥ કે 'હે નાગર! નહિના લાલા!
 નયની તો મેં પહેરી હતી, પણ તે રાસ રમવા રમવા ખોવાઈ છે શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું કે 'કઈ દરકંત
 નહિ તુ સોધી કહાડ આદિજ પગી હરો' ત્યારે રાવા કહે છે કે તે એવી કીમતી હતી કે, તેના
 એક એક મોતીમાં સોનાનો તાર ઘાળેલો હતો કે જેથી નયની તરી ન જાય ને મોતી જતા નરકે
 હે કાદના' આ સોજસે ગોપીઓમાં અવા નાકે હું રાસ રમું તે સારુ નથી મારે મારો ભાર
 રાખવાને નયની આપો 'આટલી વાતચિત્તમાં બે દરેક થઈ ગયા પણ રાખાને નયની જડી નહિ-
 શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું કે, 'નયની આદિયા ન સોધો દમગુ રાસ રમવા કઈ જવાય નહિ' ત્યારે રાવાએ
 રજા કહ્યું, 'નયનીને કાળે હું તો કુટી જન્દાવન, તે મને જડતી નથી મળે નારો ભાર રાખવાને

મેહેતાજીનો ગૃહસ્થાશ્રમ

વિ. સં. ૧૪૮૭ ના વૈશાખ શુક્લ પૂર્ણિમાને દિવસે ભક્તરાજ નરસિંહ પ્રમુશ્રી ધૃષ્ટ્યની આગામી પાલન કરવા અને ગૃહસ્થાશ્રમ ચલાવવા પુનઃ જૂનાગઢમાં પોતાના સાધને સાં આજ્યો અને લાભીને પર્ને લાગી તેના ઉપકાર માન્યો, પણ પોતાનું દંધ જૂદું ધર માંડ્યું નહોતું. લાઘભોજનમાં પણ પ્રથમ તેને આવકાર આપી ધરમાં રહેવા દીધા. તેની સ્ત્રી માણેક પણ વયમાં આવેલી હોવાથી તે પણ સાથે આવીને રહી. ઘરમાં સ્ત્રી આવી ત્યારે તેને ખાવાપીવાના સાંસા હતા, અને જેઠેઠાણી તરફથી અપાતા દુકડા રાંટલા ઉપર જીવન ગાળવું પડતું હતું, તે માણેક મેહેતાને ગમ્યું નહિ, અને તેથી અસંતોષી રહેતી અને મેહેતાજીને જૂદું ધર માંડવાને કહેતી. મેહેતાજી પ્રથમ તેનું કહેવું ગણ્યું નહિ, તેથી માણેક મેહેતા રીસાધને પિયર ચાલી ગઈ હશે એમ લાગે છે. સુઘડ નાગરજી સાંસારિક વિટંબણામાંથી છૂટવાને પોતાની રીત પ્રમાણે મેહેતાને ઉદ્ધમ કરવાનું કહ્યું, ત્યારે મેહેતાજી પરમાત્માપર વિશ્વાસ રાખવાનું કહેતો, અને યોગક્ષેમની બધી ચિંતા શ્રીધૃષ્ટે માથે લીધી છે, મારે આપણે તેની વૃથા ચિંતા કરવાનું કારણ નથી, એવી રીતે સમજાવતી વેળાએ તેણે માણેક મેહેતાને આ પ્રમાણે કહ્યું હોય એમ લાગે છે કે,

“જેહના લાગ્યમાં જે સમે જે લખ્યું, તેહને તે સમે તેજ પહોંચે.”

મેહેતાજીની વિટંબનાનો એટલાથી દંધ પાર આવ્યો નહિ. અંતે સગાંવહાલાં અને લાઘભોજનમાં જૂદા પડવાની કરજ પાડી; “એક વખતે પોતાના લાઈ સાથે દંધક અણખનાવ થવાથી, વળી નાગરી જ્ઞાતમાં મેહેતા નિંદાવા લાગવાથી, ન તે ધરમાં રોજરોજ સાધુસંતોનો અખાડો અચાવતો હોવાથી, તેને તેના લાઘજી જૂદું ધર લઈને રહેવાનું કહ્યું. તે ઉપરથી તે ધરમાંથી નીકળીને હાલમાં જ્યાં જૂનાગઢમાં જેતપુર જવાના દરવાજા નજીક નરસિંહ મેહેતાનો ચેરા છે, સાં આવીને સહકુટુંબ તે

ખીજ આવો.” પણ ધૃષ્ટે તે આપી નહિ અને બીજું દર્શન મળે ગયું. ધૃષ્ટે કહ્યું કે, ‘કાલે ધડાલી આપીશું’ ત્યારે રાધાજી સ્ત્રીના રવજાવ પ્રમાણે બદલીની વાત પડતી મૂકતાં નવી મળવાના ઉર્મગમાં કહ્યું, ‘નાની ધડાવતા નહીં, તે મારે નાકે સારી ન હોય. મારે તો એવી મોટી જોઈએ કે જે હું દાણચાઉં ત્યારે મારા નાકપર એટલો ખાસ તેલો’ આ પ્રમાણે શ્રીધૃષ્ટ અને રાધા વચ્ચે વાતચિત ચલાં ચેલું અને પાંચમું દર્શન થયું એટલે મધુરે રાધાનું હાથ કરતાં દુકડાં કપોં ત્યારે માલમ પશુ કે રાધાની નખનીનો ચેરા ધનસયામ છે, અને પાંચમું દર્શન પૂર્ણ થયું ત્યારે રાધાની નજર નરસિંહના દરવરુપ અસાવમાંથી નીકળતા દિવ્ય પ્રકારપર પડી.

રહ્યો હતો (વિ સ. ૧૪૯૩)” આ પ્રસંગ સમઘમા તે પોતાના માં’મેરાના કાબૂ નીચે પ્રમાણે લખે ■ -

“નિલ કીર્તન કરી તાજ મરમા ધરી, દેરામા દાસની વાત વાગી
 ‘ગામે ગમે થકી હરિજન આવતા,’ દર્શન મરવાને લહેરે લાગી
 ‘ભાષબોબધમે અકળાધને એમ કહ્યું હવે અમે તમે થકી દૂર રહીએ,
 ‘મેહેતાજી કહે પછી નિજ નારને, નગર ભૂતામડમા જઇને રહીએ.

મેહેતાની સુદીલ અને જ્ઞાણી પત્ની

ભાષને સાથી છૂટા પડ્યા પછી તેઓ ગામ વચ્ચે એક ધર લખને રહ્યા, પશુ ત્યાં તેઓને કરો જમ નહોતો આશ્વાસન અને ધીરજ લેવાને માત્ર તેની પાસે શાણી સુશીલ સ્ત્રી મારેક મેહેતી હતી જેઠ્ઠેઠાણીના મેહેણા કપકાથી મુઝાઈ ગયેલી તે હવે મેહેતાને ધીરજ આપવા લાગી, અને સ્વામિ પ્રત્યેના ભક્તિભાવમા અને સેવામા જરા પશુ ન્યૂનતા આવવા દેતી નહિ એટલા માટે નરસિંહ મેહેતાજીએ તેને “સતી સાધ્વી” તરીકે વર્ણવી છે એના સખધર્મા કેટલીક અણુધટતી વાર્તાઓ લોકમા પ્રચલિત છે, પશુ તે સસ જણાતી નથી. સામળશાહના વિવાહ અને માં’મેરા અને કાબોમા નરસિંહ પોતાની સ્ત્રીની પ્રશસા કરે છે

લોકાપવાદની ઉપેક્ષા

તેના યાત્રિકા અને સગા સખધીઓ મુખ્યત્વે જે સૈવધર્મ પાળનારા હતા, તેઓ તેની પામે આવીને વૈષ્ણવી ધર્મને ત્યાગ કરવાને અને ઢેન્ને ત્યાં ગાવા ન જવાને સમજાવવાને આવતા સારે નરસિંહ મેહેતો તેમને હરિ અને હરમાં બેદદલિ નહિ કરવાને કહેતો અને તેમાં પોતાના જ દાખલો આપતો, પશુ તેને સૌ ગાંડામા ગણી કાઢતા આ સમયે આખરે કટાણીને તેણે એક ભે પદો કહી સંભળાવ્યા છે, એમ ધણીઓનું કહેવું છે તે પદોની પ્રથમ લીગ નીચે પ્રમાણે છે,—

“દૂરમતિયા ડાહ્યા થઈ આવે, સાણા થઈ સમજાવે રે” (૫ ૪૮૦ પં. ૫૪)

અને

“એવા રે અમે એવા રે એવા, વળી તમે કહો છો તેવારે.” (૫ ૪૭૧ પં. ૫)

ઐજ પ્રમાણે જ્યારે જ્યારે કોઈ આવી વર્ણ, કુળ, કુટુંબ વગેરેની વાતોથી સમજાવી તેને માર્ગમાથી વ્યુત કરવાનો પ્રયત્ન કરતા, સારેસારે પ્રસંગાનુસાર સારી રીતે ઠાક દેતો, અને એવા હિપ્પાલભવાણ તેના પદો ધણી છે

માળેક મેહેતીનું અનુકૂળ પતિપરાયણ વર્તન

મેહેતાએ ગૃહસ્થાશ્રમની શરુઆત કર્યા પછી પહેલે તો માણેકબાઈએ પોતાને મદિયરથી પૈસા આદિ લાવીને સંસાર નિભાવ્યો હોય એમ લાગે છે, પણ સ્ત્રી હોવાથી સ્ત્રીસહજ ગુણવૃત્તિને લીધે જોમ જોમ વિપત્તિ પડતી ગઈ, તેમ તેમ તે વધારે વધારે બહારવા લાગી. મેહેતાને આવી પશું કામ ગમે તેમ ટિકલવાને ઉત્સાહ આપતી, અને સમયે કંઈક કહેવું પડે તો તે કહેતી પણ ખરી; પણ જ્યારે એણે પોતાના સ્વામિને ખરી રીતે ઓળખ્યો, તેનો ગુણ, સ્વભાવ, વૃત્તિ, આચરણ સર્વ પ્રભુપરાયણ દીકાં, અને સાક્ષાત્ પરમેશ્વર હાજરાહજુર સદાય કરે છે એવી જ્યારે તેની પ્રતીતિ ઘઈ સારથી એકમને દહપણે તેણે સ્વામિની સેવા કરવા માંડી અને તેની સાથે રહીને તેના સ્વભાવને સંપૂર્ણ રીતે અનુકૂળ વર્તનિ કાઢી પણ રીતે કાઢી પણ બાબતમાં ન્યૂન પડવા દેતી નહિ, અને સર્વદા સંતોષ આપતી. મેહેતાજીએ પણ ખરા ગૃહસ્થને છાજે તેવી રીતે તેના કાઢીપણ કાર્યને કે તેને સ્વતંત્રે તિશ્કાર કરી કાઢી નહોતી. તે જાણતો હતો કે, તેમાં એને વાંક નથી. દુનિયામાં જેણે જે સુખ માન્યું છે, તે જાતનું તેને પોતાને ઘેર ન મળતું હોવાથી સ્વાભાવિક રીતે આધર્મ પ્રમાણે તેને અસંતોષ થાય જ, એમાં આશ્ચર્ય જેવું નરસિંહને કંઈ લાગ્યું નહોતું. તે તો તેને સજ “સતી સાધ્વી”ને નામે ઓળખતો. જેણે રૂઝિફાની-કૃષ્ણનો ગૃહસ્થાશ્રમ પ્રસક્ત જોયો હતો, તે અન્યથા કેમ જ વર્તે !

મેહેતાજીની સંતતિ

નવા સ્થળે આવ્યા પછી મેહેતાજીને ૨૫ મે વર્ષે પુત્રો થઈ. એનાં કાવ્યોમાં માત્ર એ જ સંતતિ હોવાનો હિલ્લેખ છે, એથી હુંવરબાઈના જન્મ પૂર્વે કંઈ પ્રજા હતી, તે વાતને ટેકા મળતો નથી. વિ. ચં. ૧૪૯૭ માં શામળશાહનો જન્મ થયો. આ દીકરા દીકરી પેટે પછાં છતાં મેહેતાને કશો ઉઘોગ નહોતો. એ તો માત્ર શાલિઆમની કે બાલમુકુન્દ દામોદરરાયજીની સેવા અને માધુસંતોનો સત્કાર કરવામાં જ પોતાનો કાળ નિર્ગમતો હતો.

નરસિંહનો નિમાવ

“વિશંકર પૂરું પાડે અન્ન, વિશ્વાસ ધણો મેહેતાને મન,” અને “ન્યાં વિશ્વાસ ત્યાં વિશંકર છે” એ નિયમ અનુસાર નરસિંહ મેહેતાનો નિભાવ ચાલતો હતો. “પણ ૨૧. કીકાણીના કહેવા પ્રમાણે વસ્તુસ્થિતિ તેમ નહોતી. હેલ્લા મંડલિકની માતા વૈષ્ણવ ધર્મ પાળતી હતી; રાજા પોતે શિવમાર્ગી હતો, પણ તે કાચા કાનનો હતો, એટલે શ્રીજીઓના બંનેરવાથી વૈષ્ણવોનો દેખિયો જન્યો હતો. આવા કટાકટીના સમયમાં

નરસિંહની ભક્તિભાવના સાંભળીને રાજમાતાએ તેને મળવા બોલાવ્યો હતો, અને તે પોતે તેના આગળ વચ્ચેની તપાસ લેતી હતી. આ હકીકત વધારે વાસ્તવિક અને સપ્રમાણ લાગે છે," કારણ^૧ કે કવિ નર્મદાસનર પશુ એજ મતને મળતા થાય છે, અને દારમાળાના સંવાદ વખતે પણ રાજમાતાએ સલામાં હાજર થઈ નરસિંહને પદો ખેંચ્યો હતો, એ વાત પણ અસિદ્ધ છે.

મેહેતાનાં પુત્રપુત્રીનાં લગ્ન

"કુવરબાઈ વયમાં આવવાથી તેનાં લગ્ન માટે પેટેની ચિંતા મેહેતાને પેટેલી જણાય છે. એ સમયે મેહેતાજી પોતાના ભાગ્યને દોષ દેતી દોષ ને પોતાના મહિ-
મરનો આશરો માંડ્યો હોય એ સંભવિત છે. મેહેતાજી તો એમ જ કહેતા કે, શ્રી કૃષ્ણ સૌ કાર્ય પૂર્ણ કરશે. જ્યારે મેહેતાએ ધણા વિનંત્યા સારે "ધારખી હુએ" એ પદ બનાવીને સ્ત્રીને ગાઈ સંભળાવી ધીરજ આપી હતી, એવી દત્તકથા છે. એ પ્રસંગમાં જ મેહેતા દારકા ગયો હતો. પહેલે પ્રભાસપાટણ જ્યાંથી શ્રીકૃષ્ણ સ્વધામ ગયા હતાં જન્મને સાત દિવસ સુધી રહ્યો હતો, ને પછી દારકા જન્મને કોઈ પણ રીતે પુત્રીના લગ્નનાં સાધનની પેરવી કીધી." આમ અનુમાન કરવાને કારણે એ મળે છે કે, તેણે પુત્રના લગ્ન સમધી કાલ્ય રચ્યું છે, પરંતુ પોતાની પુત્રી કુવરબાઈના લગ્નની કરી વાત કોઈ પણ સ્થળે કરી નથી. મામેરાના નાનકડા કાલ્યમા પણ લગ્નની વાત બે શબ્દમાં પતાવી દીધી છે, તેમજ "સામળશાહના વિવાહ"માં પણ જરા સંગો ઉલ્લેખ જ જણાય છે.

કુવરબાઈના લગ્ન ઉના ગામમાં શ્રીરંગ મેહેતાના પુત્ર સાથે થયા હતા, એમ તેના પોતાના કાલ્ય ઉપરથી, અને વિશ્વનાથ જાનીના તેમજ પ્રેમાનંદના કાલ્ય ઉપરથી જણાય છે, અને હજી પણ ઉના ગામમાં જે સ્થળે બેસીને નરસિંહ મેહે-
તાએ ઉના પાણીમાં સંપ્રોવણ માટે રાગ મહાર આલાપ્યો હતો, તે સ્થળ ઉપર નિલ એકાદ વાદળીની છાયા રહે છે, અને તેટલી જગ્યા સર્વ લીલીછમ જેવી રહે છે, એવું તે ગામના રહીશ કથાનક ઓધવજી ગીવાનું કહેવું છે. "રા કમલનયનાચાર્ય, રા. મણિશંકર^૧ કીકાણી તથા રા. નરસિંહ પ્રસાદભાઈનું પણ કહેવું એવું હતું કે, મેહે-
તાની દીકરી ઉનામાં જ પરણી હતી કુવરબાઈનાં લગ્ન વિ. સ. ૧૫૦૪ માં થયાં

* કુવરબાઈ વિસનગર પાસેના વાલમ ગામમાં પરણી હતી એમ પણ કહેવામાં આવે છે, પરંતુ એ માનવાએમ હોય એમ લાગતું નથી.

જણાય છે. મેહેતો પોતે “શામળદાસના વિવાહ”માં લખે છે કે, “પુત્રી પરણાવી પુત્ર મોટો થયો” માટે લગ્ન તો કરવું જોઈએ, ને તેથી લગ્નની માન્યતાની શીકરમાં મેહેતો પડેલા હશે, તે તકની ઉદ્દાસીનતાનું વર્ણન થયું ઉત્તમ રીતે તેણે કીધું છે, અને એ કાર્ય કેમ પાર જિતર્યું, તેની સવિસ્તર હકીકત “વિવાહ”ના ઠાવ્યમાં આપેલી છે.

માણેક મેહેતી અને શામળદાસનાં મૃત્યુ

“ગમે તેમ પણ પુત્રપુત્રીનાં લગ્ન થયાં હતાં, તેમાં શ્રીકૃષ્ણે આત્રય આપ્યો હોય કે કવિ નર્મદાસંકર જેમ અનુમાન ખેંચે છે, તેમ કોઈ ધનાઢ્ય વૈષ્ણવે મદદ કીધી હોય, પણ તેજ કાળમાં મેહેતાને માન આપનારા કેટલાકો હતા એમ જણાય છે. પુત્રનાં લગ્ન થયાં પછી થોડા વખતમાં જ માણેક મેહેતી મરણ પામી હતી (વિ. સં. ૧૫૦૬-૭)” એમ કહેવામાં આવે છે. સુખનો લાહવો લેવાને માણેક મેહેતી ઝાઝા દિવસ રહ્યાં નહિ, હવે મેહેતાજી પર આમ આપત્તિઓ એક પછી એક આવવા માંડી, અને જલ્દી પશ્ચિમે તેને માયામાંથી છોડવાનો રસ્તો કરી આપવાનો વિચાર રાખ્યો હોય નહિ, તેમ તેના દીકરો શામળદાસ પણ પોતાની પાછળ વિધવા સ્ત્રીને મૂકીને ચાલતો થયો. એમ કહેવામાં આવે છે કે, જ્યારે તેની પવિત્ર સતી સાધ્વી સ્ત્રી મરણ પામી ત્યારે તેને જોટલો શોક લાગ્યો તેટલો અન્ય સમયે નહોતો લાગ્યો. જ્યારે શામળદાસ મરણ પામ્યો ત્યારે રડતી કુંવરબાઈને મેહેતે જે વચનો કહ્યાં છે, તે પ્રેમાનન્દયોજિત નિષ્કુર વચન કરતાં કેટલાં ઉત્તમ પ્રકારનાં અને હૃદાયપૂર્ણ ઉચ્ચારાયેલાં છે, તેજ નરસિંહનું ખરું હૃદય-અંતઃકરણ દર્શાવી આપે છે. પ્રેમાનન્દ વર્ણવે છે તેવો નરસિંહ નિષ્કુર હૃદયનો (લાગણી વગરનો) નહોતો. માંમિરામાં નરસિંહ કહે છે કે:-

“પત્નીને પુત્ર તે જે મરણ પામ્યાં, નગરના સેક કરે કદન,

“અવધ જેની ધક તેહ ગમે સહી, લેરા નહિ સેક કરું મન.

વળી પુત્રીને આશ્વાસન આપવા માટે જ તેણે “સુખદુઃખ મનમાં નવ આણીએ, ધટ સાથે જે ધડીપાં” અને “જે ગમે જગતસુર દેવ જગદીશને, તે તણો ખરખરો ફોક કરવો” એ પદ રચ્યાં એવી એક વાચકા છે. “પ્રેમાનન્દે આ બાળતમાં મેહેતા નિશ્ચિત થયા ને દુનિયાના ખટરાજમાંથી બહાર નિકળ્યા, એમ જણીને લખ્યું છે કે “બહું થયું ભાંગી જંગળ, સુખેથી બજારૂં મીઝાપાળ.” આ શબ્દો પ્રેમાનન્દના કહેવત-રૂપ થઈ પડ્યા છે, પણ તે એના સ્વરચિત લાગતા નથી. તેની પૂર્વતા કવિ વિશ્વનાથ જાનીએ વિ. સં. ૧૭૦૮ માં તેવાજ લખવાગા શબ્દો વાપર્યાં છે:-“મેહેતાજી

કહે ટળ્યો જંગળ, પુત્રી સમરો' શ્રીગોપાળ." મેહેતાને જોને સાધરી સતી કે માન આપતો, તેના મરણને એક જંગલ ભાગવા જેવું કહે એ સહૃદય નર મેહેતાના ચરિત્રમાં એક કલંક સમાન છે. વસ્તુતઃ અંસારની અસારતા મેહેતાના માનમાં હતી અને તેથી તેણે દેવની નિર્મિત યથવી ગતિને 'શરણ થવામાં જ મધર્મ છે એમ માની મન બનાવ્યું હતું, અને તેથી પુત્રીને સંતોષવાને 'સુખદ મનમાં ન આણીએ' ઇલાદિ કહ્યું હોય તો તે યોગ્ય છે. સહૃદય નરસિંહને મન સતી સ્ત્રી શ્રી ગોપાળને ભજવામાં ઉપાધિરૂપ હોય, એમ સમજવાનું ટંક કારણ ન

આ દર્શિતો ઉપરથી એટલું મિદ્ધ થાય છે કે, મેહેતાજીએ દહ મન કે સર્વભક્ષી કાળના આ હટકા ઠીક સહન કર્યા હતા. તે આત્રીથી જાણતો હતો કે, "સંસારીનું મિથ્યા કરી માનજો, કૃષ્ણ વિના બીજું સર્વ કાચું" અને જગતને જ્યમ મિથ્યા લેખવતો હોવાથી જીવનક્રમમાં બનના વિવિધ પ્રસંગોની અસર તેણે પોતે મન ઉપર થવા દીધી નહિ હોય; બાકી તેનું હૃદય જેવું પ્રેમાર્દ્ર હતું, તે મા'મર કાવ્ય ઉપરથી અને હારમાળાના "પુત્રી પધારો સાસરે" એ પદ ઉપરથી ર જણાય તેમ છે.

મા'મેઠં

કુરુઆર્ધ પ્રતિ મેહેતાજીને કંઈ વિશેષ મમતા-પ્રેમભાવ હતો ખરો, પણ એને કદી બંધનકર્તા થઈ પડ્યો નથી. કુરુઆર્ધનું શ્રીમંત પણ ૧૫૦૬-૧૦ સુધી એકાદ સાયમાં આવી ગયેલું, અને તે કાર્ય પણ શ્રીહરિએ સાંગોપાંગ નિર્વિધ્ને ઉઠે આપેલું જણાય છે. આ ત્રિપથ નરસિંહે પોતે જેમ શામળદાસનો વિવાહ વર્ણવ્યો તેમ રસભરી રીતે વર્ણવ્યો છે, અને વિશ્વનાથ જાની, પ્રેમાનંદ આદિએ પણ અતુકરણ કરી વર્ણવીને હદ વાળી છે.

નાગરો તરફનાં પીડનો

"શ્રી અને પુત્રના મરણ પછી ગૃહસ્થાશ્રમમાંથી મોકળા થયા પછી નર પોતે વૈષ્ણવ ધર્મ જોડેચોક પાળવા માંજો. આ વાતથી નાગરો તેજસ્વી રહે છે થયા અને અનેક પ્રકારે પજવણી કરવા માંડી." ગૃહમેહો જ. રા. કમલનયનાચાર્ય વગર ગૃહરાજ્યની વ્યવસ્થા સામાન્ય રીતે પુરુષોમાંથી પણ કહેવું એવું હતું કે, મેહે સાધરી મેહેતાના મૃત્યુ પછી મેહેતાનું ઘર તો આર્ધના* લગ્ન વિ. સં. ૧૫૦૪ માં થયું હતું. "નાગરો તેની જગ્યા લાં આવી સારી પ્રાપ્ત થઈ હતી, એમ પણ કહેવામાં આવે છે નાગરો આજે મેહેતાને માટે ગર્વ ધરે."

નરસિંહનું મહામંડલ

પરંતુ એવી કનડતોથી મેહેતો ચત્કિચિત્ ડગ્યો નહિ, ને શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્માપર સંપૂર્ણ આસ્થા રાખવામાં અચળ રહ્યો. તે શ્રીકૃષ્ણલીલા ગાવાથી પાછો હઠ્યો નહિ. તેના ઘરમાં સાધુસંતનાં ટોળેટોળાં પઝાંપાય્યાં રહે, અને હરિકીર્તનમાં સ્ત્રીઓ પણ લાગ લેતી. કવિ નર્મદાસંકર જણાવે છે કે, કેટલીક નાગરણો પણ વૈષ્ણવ ધર્મ એની પાસેથી પાળતાં શીખી હતી. જો કે રા. રા. મણિસંકર કીકાણી જણાવે છે કે, સ્ત્રીઓ પરતંત્ર, તે આવી રીતે નરસિંહની આગ્રિત યાચ તો તે વેળાએ નાગરા પ્રજાના વગર રહે નહિ, તોપણ આ અતને પુષ્ટિ મળતી નથી; કારણ કે હારમાળામાં જ્યારે કટાકટીનો પ્રસંગ આવ્યો ત્યારે એનું સખીમંડળ શ્રીકૃષ્ણની પ્રાર્થના કરવાને એની પાસે ભેગું મળ્યું હતું; અને વળી એના ઉપર સ્ત્રીઓને આડે રસ્તે, એટલે શૈવ કે તે વખતના અનાતા ધર્મની વિરુદ્ધ, લઈ જાય છે એવા આરોપસર તેની તપાસ રાયમંડલિકની સભામાં નીકળી હતી. જો સ્ત્રીઓ એના મંડળમાં હોત નહિ તો “હારમાળા”નો પ્રસંગ બનત જ નહિ. નરસિંહ પોતે અને વિશ્વનાથ જનની તથા કવિ પ્રેમાનંદ બન્ને પોતપોતાનાં કાવ્યોમાં એના મંથંધી સ્પષ્ટ ઇસારો કરે છે. વિશ્વનાથ જનની સંકલિત હારચરિત્રમાં નીચે પ્રમાણે કહીએ છે.

“રાજ તારી નરરી માહે, લપાત અવિસે ચાએ;

“એક નાગર નરસંધો નામ, તેણે વણસાસ્યુ આણું ગામ.

“સદુ લોકને ભૂછી નાંખી, તેહની આ સજા સદુ સખી,

“ધર ધર દીડે છે ખતો, પરસ્ત્રીને દો ખાંડ વાતો;

“જાય ઉધારો મૃગાર, નિર્લજ્જ કીધા નર ને નાર.

પ્રેમાનંદસંકલિત હારમાળામાંની આ કહીએ પ્રસિદ્ધ છે:-

“અમારી વડુ ભેડી સરવે, એને મંદિર નથ,

“તાજ મૂઝી નાત જલગી, લંપટ થઈ સૌ નારી

“પાયે મુઘસ વાળે રંગે રાવે, દીસંતી વ્યભિચારી,

“લંપટ મેહેતો લખત નારી, લંપટ રંગે રાવે,

“કરવો” એ પદ રચ્યાં એના એક વા.

યપા ને દુનિયાના ખટરાગમાંથી જહારગને જાતે પ્રજવવામાં પહેલો પ્રસંગ તો વૈષ્ણવ

ધરુરે ભાગી જંગમ, સુજેથી લગ્નગું શ્રીગંધર્વે તે માટે કથો, પણ તેમાં તેઓ દાન્યા

રૂપ થઈ પડ્યા છે, પણ તે એના સ્વરચિતોએ દેવવાદમાં તે ન જાય તે માટે કેટલાક

નાથ જનનીએ વિ. સં. ૧૭૦૮ માં તેવા જ બા.

નાગરોએ મેહેતી માણેક્યાઇને સમજવી. સમાનદષ્ટિ રાખનારા ભક્ત મેહેતાને ધર માંથી બહાર જવા ન દીધા. પરંતુ જ્યારે રાતના દેહવાડામાં લજનનો વખત થયે ત્યારે નાગરોએ મેહેતાને પ્રલક્ષ ત્યાં જોયા, એટલે પાછા ઘેર આવીને મેહેતી સાથે લગ્યા, પણ મેહેતીએ પોતાના સ્વામિને ધરમાં પોટેલા નજરે દેખાયા ત્યારે તેઓ વિશે મુખે પાછા ફર્યા.

જ્ઞાતિવ્યવહાર બંધ

મેહેતાને આપસમાન દષ્ટિ રાખતાં અને ટેડા સાથે નહિ જોનાતાં અદકા વવામાં નાગરોનું જ્યારે કંઈ ન ચાલ્યું ત્યારે તેમણે મેહેતાજીનો જ્ઞાતિવ્યવહાર બંધ કરી દીધો. મેહેતાએ નાતજાતનો ત્યાગ કરી દીધો હતો, તે જો કે જરા અજાણ્યું નહોતું, તોપણ પોતાને માટે પોતાના ઇષ્ટ દેવ કૃષ્ણની નિંદા થતી, તે એ સાંભળી ચક્રતા નહિ, ને તેથી જ જ્ઞાતિ મુકી દીધી હતી. લોકપ્રચલિત દંતકથા એવી છે, કે એક પ્રસંગે મેહેતાને કૃષ્ણે સ્વપ્ન દીધું ને તેપરથી નાતરું જાણતાં તેઓ જ્ઞાતિમાં જન્મવા ગયા, અને ત્યાં પણ પ્રકટપણે નિયમ પ્રમાણે જન્મતા પહેલાં ચાણ માવા મારી અને કૃષ્ણનાં કીર્તન કરવા મંજા. નાગરો આથી રીસાયા ને જોને ત્યાં જન્મવાને આવ્યા હતા તેની સાથે લડી, જે નરસિંહને કાઢી મૂકવામાં આવે નહિ તો લાણી ઉપરથી ઉડીને, ઘેર જતા રહેવાની ધમકી આપી. આ ઉપરથી નાતરનાર ગૃહસ્થે નાણુથીથી મેહેતાજીને રજા આપી, પણ તેના ગયા પછી બનાવ એવો બન્યો કે, ફરક નાગરે પોતાની વચ્ચે એકએક ટેડને બેઠેલા જોયા, તેથી તેઓ ચરમાઈ ગયા, ને ઘેર પ્રયાણ કરતા મેહેતાને અર્ધે રસ્તે જઈને તેડી લાવ્યા અને પછી એક પંક્તિએ બોજન કરી, પણ ત્યાર પછી મેહેતાજીએ સાંભળી પાણી મૂક્યું હતું.

વિશ્વનાથ જાનીના કહેવા પ્રમાણે વસ્તુસ્થિતિમાં કંઈક ફેર છે. મેહેતાનો એક નાગર ભક્ત હતો. તેને ત્યાં મોઢું કર્મપ્રસંગે જ્ઞાતિ જમાડવાની વારી આવી હતી. તે ભક્તજન, નરસિંહ પોતાને ત્યાં આવીને જમી જાય તો પોતે કૃતકૃત થશે, એવું માનતો હતો. આ ઉપરથી તેણે નરસિંહ મેહેતાને પોતાને ત્યાં જન્મવાનું નોતરું દીધું, અને જ્ઞાતિ બેસતી હતી, તે વખતે ધણે આગ્રહ કરીને તેડી લાવ્યો. એટલા માટે નાગરો તેનાપર ધણું ખીજાયું, અને ત્યાંથી જતા રહેવાની ધમકી આપી. નિરુપાયે નાતરનાર ગૃહસ્થે ખિન્ન અને મેહેતાજીને પાછા ઘેર જવાની વિનંતિ કરી. રામદેવ રહિત મેહેતાજી તો પાછા ચાલ્યા, પણ જેવા પીરસનારાઓ પાકસાડામાંથી પકવાણ લેવાને ગયા કે, નાગરો આથી ગ્રામ્ય એવી નીકળી, અને સર્વ નરસિંહ સમાન

કૃત્રીકાટ વગેરે જીવજંતુવાળું અને દુર્ગંધ મારતું દષ્ટિએ પણ. મેહેતાનું અપમાન કર્યું, તેનું આ કૃળ મળ્યું, એમ લાગવાથી નાગરો દોડતા જઈને મેહેતાજીને પગે લાગીને વિનવિ કરી તેડી લાવ્યા અને ક્રૂરારમાં લઈ જઈ તેની અગ્ની દષ્ટિએ પુનઃ સર્વ પકવાન પવિત્ર કરાવ્યું, અને પછી તેની સાથે એક પંકિતએ બેસી સહબોજન કરીધું. વિશ્વનાથ જાની કહે છે કે, તે વખતે નરસિંહ મેહેતાએ ત્યાં આગળ “વટલો નરસિંહો, જેણે ઘાટયું આદિરતું ખાધું” એ વદ ગાય હતું.

હારમાઢ્યા

મેહેતાના સંબંધમાં મોટો પ્રસંગ તેના ઇષ્ટ દેવ દામોદરને હાથે હાર પહેવાનો છે. તે સમયે મંદિરમાં મહેશા રાજ્ય મંડળિકના દરબારમાં સંન્યાસી, ભગવા, સાધુઓ સાથે મેહેતાને થયેલા વાદવિવાદ એ એના જીવનમાં સૌથી મોટો ભણવાભેગ ઐતિહાસિક પ્રસંગ ગણાય છે. એ પ્રસંગ વિ. સં. ૧૫૧૨ માં બનેલો જણાવવામાં આવે છે. દરબારમાં વડા સત્તાવાળા નાગરો, શૈવસાધુ, સંન્યાસીઓ, મંડળિક રાજ્ય અને બીજા સધળાઓ મેહેતાજીની ધર્મવૃત્તિથી વિરુદ્ધ હોવાથી, વળી નરસિંહ વૈષ્ણવ ધર્મના પ્રચારક ને શૈવ માર્ગનો હિત્તેષ્ટ એમ માની, તેમ જ શૈવ ધર્મનું અગ્રણ વિશેષ હોવાથી નરસિંહ કાઈ ધૂતારો છે અને કૃષ્ણને નામે સ્ત્રીઓ સાથે રસલીલાનો વિહાર રમે છે, એવું ધારીને તેના વિચાર ખરા છે કે ખોટા, તે માટે સાખીતી માગી; અને તેનું પારખું એવું રીતે આવ્યું કે, શ્રી દામોદરે પ્રકટ થઈને તેના ગળામાં હાર પહેરાવ્યો, અને નરસિંહનો વિજ્ય થયો. રાજ્ય મંડળિક આ વેળાએ નરસિંહ સાથે ઘણી કૂરતાથી વર્ત્યો, તે માટે નરસિંહના ભક્તમણમાંથી કાઢ્યો એને થાપ આપ્યો અને તેથી તેનું રાજ્ય નષ્ટ થયું અને ઇસ્લામ ધર્મ સ્વીકારવો પડ્યો. રાજ્ય મંડળિકના રાજ્ય સુભાવવા સંબંધી જે ત્રણ કારણો કંપવામાં આવે છે, તેમાંનું આ પણ એક હેતુ છે.

સત્તાવસ્થા

હારમાળાના પ્રસંગ પછી પણ, જૂનાગઢના જુદો એમ જણાવે છે કે, નાગરો નરસિંહને કનડવાને ઝાં નથી, અને તેની કાવ્યશક્તિ માટે પણ તેની સાથે વાદવિવાદ કરીશ હતા. સુરતસંગ્રામનું મનહર નાનું કાવ્ય આ વાદવિવાદનું પરિણામ જ ગણાય છે. આવી વિપત્તિમાં મંડળિકની મામરણ પામી, અને મેહેતાને જે આશ્રય મળતો હતો, તે જતો રહ્યો. સધળો વખત એ લોકોની નિંદા સાંભળ્યા વગર જ પોતાનો સમય કૃષ્ણકીર્તન ગાવા, સાંભળવા, નિહાનિસ નર્વાનવા પદો બનાવવા, અને સાધુસતોની

નાગરોએ મેહેતી માણેકબાદને સમજાવી. સમાનદર્ષિ રાખનારા લોક મેહેતાને ધર-
માંથી બહાર જવા ન દીધા. પરંતુ જ્યારે રાનના ડેડવાડામાં બજનનો વખત થયો
ત્યારે નાગરોએ મેહેતાને પ્રસાદ લાંબો જોવા, એટલે પાછા ઘેર આવીને મેહેતી સાથે
લજ્યા, પણ મેહેતીએ પોતાના સ્વામિને ધરમાં પોડેલા નજરે દેખાયા ત્યારે તેઓ
વિશે મુખે પાછા ફર્યા.

જ્ઞાતિવ્યવહાર બંધ

મેહેતાને આપસમાન દર્ષિ રાખતા અને દેડ સાથે નહિ ભેગાતાં અટકા-
વવામાં નાગરોનું જ્યારે કંઈ ન આવ્યું ત્યારે તેમણે મેહેતાજીનો જ્ઞાતિવ્યવહાર બંધ કરીધો.
મેહેતાએ નાતજાતનો ત્યાગ કરીધો હતો, તે જો કે જરા અભણું નહોતું, તેપણ પોતાને
માટે પોતાના દૃષ્ટ દેવ કૃષ્ણની નિંદા થતી, તે એ સાક્ષી થકતા નહિ, ને તેથી જ જ્ઞાતિ
મૂકી દીધી હતી. સોઠપ્રચલિત દત્તકથા એવી છે કે, એક પ્રસંગે મેહેતાને કૃષ્ણ
સ્વપ્ન દીધું ને તેપરથી નાતરુ મળતાં તેઓ જ્ઞાતિમાં જન્મવા ગયા, અને લાંબું
પ્રકટપણે નિયમ પ્રમાણે જન્મતા પહેલા યાગ ગાવા માંડી અને કૃષ્ણનાં કીર્તન કરવા
મંજા નાગરો આથી રીસાયા ને જોને લાંબું જન્મવાને આવ્યા હતા તેની સાથે લડી,
જે નરસિંહને કાઢી મૂકવામાં આવે નહિ તો આણા ઉપરથી ઉગિને, ઘેર જતા રહે-
વાની ધમકી આપી. આ ઉપરથી નાતરનાર ગૃહસ્થે નાણુથીથી મેહેતાજીને રજા
આપી, પણ તેના ગયા પછી બનાવ એવો બન્યો કે, ફરેક નાગરે પોતાની વચ્ચે
એકએક દેડને બેઠેલા જોયા, તેથી તેઓ ઘરમાર્ગ ગયા, ને ઘેર પ્રવાણ કરતા મેહેતાને
અર્ધે રસ્તે જળને તેડી લાવ્યા અને પછી એક પંકિતએ ભોજન કરીધું, પણ ત્યાર
પછી મેહેતાજીએ જ્ઞાતિનું પાણી મૂક્યું હતું.

વિશ્વનાથ જાનીના કહેવા પ્રમાણે વસ્તુસ્થિતિમાં કંઈક ફેર છે. મેહેતાનો એક
નાગર ભક્ત હતો. તેને લાંબો માર્ગ કર્મપ્રસંગે જ્ઞાતિ જમાવવાની વારી આવી હતી.
તે ભક્તજન, નરસિંહ પોતાને ત્યાં આવીને જમી જાય તો પોતે કૃતકૃત્સ થયો, એવું માનતો
હતો. આ ઉપરથી તેણે નરસિંહ મેહેતાને પોતાને ત્યાં જન્મવાનું નાતરું દીધું, અને જ્ઞાતિ
બેસતી હતી, તે વખતે ઘણો આગ્રહ કરીને તેડી લાવ્યો. એટલા માટે નાગરો
તેનાપર ઘણું ખીજાયા, અને ત્યાંથી જતા રહેવાની ધમકી આપી. નિરુપાયે નાતરનાર
ગૃહસ્થે ખિન્ન મને મેહેતાજીને પાછા ઘેર જવાની વિનંતિ કરી. રામદેવ રહિત મેહેતાજી
તો પાછા ચાલ્યા, પણ જોવા પીરસનારાઓ પાકસાગામાંથી પકવાન લેવાને ગયા કે,
ત્યાં ને ખમી રાકો વ એવી નર્કની દુર્ગંધી ફાળી નીકળી, અને સર્વ પકવાન નર્ક સમાન

કૃમીક્રીડ વગેરે જીવજંતુવાળું અને દુર્ગંધ મારતું દષ્ટિએ પશુ. મેહેતાનું અપમાન કર્યું, તેનું આ કળ મળ્યું, એમ લાભવાથી નાગરો દોડતા જઈને મેહેતાજીને પગે લાગીને વિનવતિ કરી તેડી લાંબા અને કાઠારમાં લઈ જઈ તેની અમી દષ્ટિએ પુનઃ સર્વ પકવાન પવિત્ર કરાવ્યું, અને પછી તેની સાથે એક પંકિતએ બેસી સહબોજન કીધું. વિશ્વનાથ જાની કહે છે કે, તે વખતે નરસિંહ મેહેતાએ લાંબા આગળ “વટલ્યો નરસંયો, જેણે બોટનું આદિરનું આધુરે” એ પદ ગાયું હતું.

હારમાલ્દા

મેહેતાના સંબંધમાં મોટો પ્રસંગ તેના ઇષ્ટ દેવ દામોદરને હાથે હાર પહેર્યાનો છે. તે સમયે મંદિરમાં મળેલા રાજા મંડળિકના દરબારમાં સંન્યાસી, ભોગટા, સાધુઓ સાથે મેહેતાને થયેલો વાદવિવાદ એ એના જીવનમાં સૌથી મોટો જાણવાબેગ ઐતિહાસિક પ્રસંગ ગણાય છે. એ પ્રસંગ વિ. સં. ૧૫૧૨ માં બનેલો જણાવવામાં આવે છે. દરબારમાં વડા સત્તાવાળા નાગરો, શૈવસાધુ, સંન્યાસીઓ, મંડળિક રાજા અને ખીજા સહજાઓ મેહેતાજીની ધર્મટંતિથી વિરુદ્ધ હોવાથી, વળી નરસિંહ વૈષ્ણવ ધર્મના પ્રચારક ને શૈવ માર્ગનો ઉચ્છેદક એ એમ માની, તેમ જ શૈવ ધર્મનું પ્રબળ વિરોધ હોવાથી નરસિંહ કોઈ ધૂતારો છે અને કૃષ્ણને નામે સ્ત્રીઓ સાથે રાસલીલાનો વિહાર રમે છે, એવું ધારીને તેના વિચાર ખરા છે કે ખોટા, તે માટે સાબીતી માગી; અને તેનું પારખું એવું રીતે આવ્યું કે, શ્રી દામોદરે પ્રકટ થઈને તેના ગળામાં હાર પહેરાવ્યો, અને નરસિંહનો વિજય થયો. રાજા મંડળિક આ વેળાએ નરસિંહ સાથે ઘણી કૂશળતાથી વર્ત્યો, તે માટે નરસિંહના ભક્તમંડળમાંથી કાંઈએ એને શાપ આપ્યો અને તેથી તેનું રાજ્ય નષ્ટ થયું અને ઇસ્લામ ધર્મ સ્વીકારવો પડ્યો. રાજા મંડળિકના રાજ્ય ગુમાવવા સંબંધી જે ત્રણ કારણો કતવવામાં આવે છે, તેમાંનું આ પણ એક મેખામ છે.

ઉત્તરાવસ્થા

હારમાળાના પ્રસંગ પછી પણ, જૂનામઢના પટ્ટો એમ જણાવે છે કે, નાગરો નરસિંહને કનડવાને ડયાં નથી, અને તેની કાબજકિતે માટે પણ તેની સાથે વાદવિવાદ કીધો હતો. સુરતસંઘામનું મનહર નાનું કાવ્ય આ વાદવિવાદનું પરિણામ જ ગણાય છે. આવી વિપત્તિમાં મંડળિકની આમરણ પામી, અને મેહેતાને જે આશ્રય મળતો હતો, તે જતો રહ્યો. સહજો વખત એ સોફાની નિંદા સાંભળી ના વગર જ પોતાનો સમય કૃષ્ણકીર્તન ગાવા, સાંભળવા, નિલનિલ નવાનવાં પદો ગાવા, અને સાધુસંતોની

નેવા દરવામા જ નરસિંહ ગુજારતો હતો. જીવનકાળની તથ્યા વખતે તેણે શ્રુગારના પદો બનાવવાનું મૂળ દર્ષ, ઈર્ષ, ઈર્ષી ગુસ્સી આસાથી ઘણા સુદઝ અને જ્ઞાનભક્તિ પ્રચુર પડે બનાવ્યા છે, એમ કહેવાય છે જન્મતને ભગતને બનતી રાસ આવતી નથી, એ દ્વાકાક્રિા અનુસાર સાધુ પુરુષને જે હેરાનગતિ વેડવી પડે છે, તેથી એ વિરમ્ત નહોતો ન્યાતભત, સર્ગાસખી, અને બીજાઓની બત્રીમી નીચે ચલાતો, પણ શ્રી, પુણના રાસ ગાતા અને પૂર્ણ જ્ઞાન-ભક્તિ ચાવતાં તે ૬૬ વર્ષની ઉંમરે એટલે મળિકના મરણ પડી છેક સાતમે વર્ષે પે કવામી થયો હોય એમ જણાય છે નાગરોની તેના પ્રત્યે ગમે તેટલી અપ્રીતિ ૭ અભાવના હતી, તથાપિ તેઓએ એની સંવળા પ્રમાણી દિધા કીધી હતી

સિદ્ધાવલોકન

“આ પ્રમાણે ભક્તકવિ નરસિંહના જીવનચરિત્ર માટે અમારી તરફની હકીકત છે ગુજરાતમા એનાથી પહેલો બીજો ઈર્ષ પણ કવિ થયો હોય તેવું જણવામા નહીપણે આનુ નથી, તેમ આખા ગુજરાતમા પહેલો જ વૈષ્ણવ એ હતો, એમ પણ જણાય છે જો કે તે કાળે નાગરોએ તેની અત્યત નિન્દા કીધી, પણ આજે તો નાગરો કહે છે કે “અમારી ન્યાતમા નરસિંહ યોદો ભક્ત ને કવિ ઈર્ષ ગયો છે” જેમ જેમ એના ઉપર નાગરો તરફથી તથા બીજા ધર્મમાર્ગ તરફથી હેરાનગતિ થતી ગઈ, તેમ તેમ એણે પોતાના વિચારો છોડાક ગાવા માંવા ને તેનું આખર પરિણામ એ આવ્યું કે, પહેલે પૂર્ણ પ્રેમી ભક્ત બન્યા પછી અતકાળે ઉત્તમ પ્રતિનું વૈરાગ્ય ને જ્ઞાન મેળવીને તેણે દેહ છોડ્યો છે નરસિંહસ્થિતિએ દીન હતો, કૃદ્દબમાં અસ્થંખી હતો રાજ્ય તરફનું પણ લાપ હતું છતાં નિન્દાથી ડરો નહિ, સોકલજ્જન ગણી નહિ દેક મુક્યો નહિ ઈર્ષિરે અર્થ પ્રકારે તેને સહાય કીધી ને અશુ કામ રાખ્યું નહિ, તેથી હમ થયેલા નાગરો ખસિવાણા પડી ગયા, અને નિત્યનિત્ય નવાનવા છુ. ઉભાવતા ને પળવના તેવી સ્થિતિમા જે કવિતા એણે બનાવી છે, તે ઘણા ઉંચા વિચારથી ભરપૂર અને મધુગતાએ ભરેલી છે”

દંતકથાઓ

“નરસિંહ મહેતાના ચરિત્રમાં ઘણીઘણી બાતતો તથા દંતકથાઓ પુસ્તકોના આધારે ઉમેરી ચકાય તેવી છે એમ જણાવવામા આવે છે કે, શ્રીકૃષ્ણ પગમ માં અને હાજરાદગુરુ દર્શન દેતા હતા તથા ઘણાક કામી, એની અડી વેળાનાં કરી

આખ્યાં છે.” જૂનાગઢમાં નરસિંહ મેહેતાનું ઘર એ સાધુસંતોના અખાડા હતો; એના વખતમાં દારિકાની યાત્રાએ જનારા ધર્મપરાયણ મનુષ્યોનું એ વિશ્રામસ્થાન હતું. સમાગમમાં આવેલા સાધુસંતો અને યાત્રાળુઓએ નરસિંહની ભગવદ્ભક્તિની ખ્યાતિ ત્યારે દિશામાં પ્રસારી, અને તેને અગે દર્શાતરૂપ અનેક કથાઓ લોકોમાં પ્રચલિત થઈ છે. ઐતિહાસિક દ્રષ્ટિએ તેનાં સત્યાસત્યનો ચોક્કસ નિર્ણય આપવો કઠિન છે. એવી દંતકથાની દીપ આ પ્રમાણે થાય છે.

૧. “ગોપનાથ મહારાજે સાક્ષાત્ દર્શન દીધાં, તથા ભોળા ચંભુએ તેને શ્રી દારિકા તેડી જઈને શ્રીકૃષ્ણની રાસલીલા દેખાડી. શ્રીકૃષ્ણે પ્રસન્ન થઈને નરસિંહને આશીર્વાદ દીધા કે, આ જોઈ તેવી લીલા ગાજે.

૨. “મેહેતાજી જૂનાગઢની બહાર મજેવડીમાં રહેતા. તેની પશ્ચિમ બાજુની ઝાણવાળી ભીંત વસ્તાદમાં એકાએક તૂટી પડવાને તૈયાર થઈ ત્યારે આસપાસની સઘળી ભીંત તૂટી પડી, પણ જે સ્થળે નરસિંહ સૂતો હતો, તે ભીંત શ્રીકૃષ્ણે ટેકા દઈને અદ્દર રાખી.

૩. “શામળદાસનો વિવાદ કીધો, ને તેમાં લક્ષ્મીજી સહિત કૃષ્ણ જાતે પધાર્યા હતા.

૪. “કુંવરબાઈનું મામેરું કરી આપ્યું.

૫. “શ્રીરંગ મેહેતાની સ્ત્રીની પાસે નહાવાના ઉષ્ણ પાણીમાં સમેાવણ માગ્યું, ત્યારે તેણે કહ્યું કે, તમને તો કૃષ્ણજી સહાય છે, તો માગ્યા મેહ વરસે. મેહેતાજી નરસિંહે બહાર ગયો ને મૂશળધાર મેહલો વરસ્યો.

૬. “કુંવરબાઈના સીમતમાં, તેની નણદની દીકરીને પહેરામણી આપવાની રહી, ત્યારે કોરેન ગાતાંવારને આકાશમાંથી એક ઝબણ પડ્યું.

૭. “નરસિંહના પિતાનું શ્રાદ્ધ સારી આપ્યું.

૮. “નરસિંહને સંન્યાસી સાથે વાદવિવાદ થયો, ત્યારે એણે ગીરા મૂકેલો કેદારા રાજ હોડાવી આપ્યો; તથા તે હકીકત કૃષ્ણે એના કાનમાં સલા મધ્યે કહી.

૯. “શ્રીદામોદરજીએ મેહેતાની ડોકમાં સર્વલક્ષ્મીની સલામાં પોતે જાતે હાર પહેરાવ્યો.

૧૦. “નરસિંહ મેહેતા એક સમે ભક્તમંડળીમાં ગીત ગાવા ગયો ને ત્યાં વૃધ્ણ લાગી ત્યારે શ્રીકૃષ્ણે સ્ત્રીના વેશમાં આવીને પાણી પાધું.

૧૧. “મેહેતાએ લખેલી ૨. ૭૦૦ ની હુડી રસીકારી.

૧૨. “નાગરાએ, મેહેતાને ઢેક સાથે ગીત ગાવા બેઠો, તે માટે ન્યાત બહાર કીધો ને દૂર જમવા બેસાજો. પછી નાગરી ન્યાત જમવા બેઠી ત્યારે એકએક નાગ-

રોની સાથે ઢેઢ બેઠેલા તેઓએ દીઠા પ્રકારાન્તરે સર્વ અજ નરૂપત્વ દુર્ગંધ માર્ત્ત
અગડી ગમું હતું તે મેહેતાને નાગરોએ પાછો પોતા સાથે બેસાડ્યો ત્યારે કઈ પણ
કેળાયુ નહીં, અથવા અજ પવિત્ર થયું હતું.

૧૩. "મેહેતાજી પોતાના કાકા પર્વતદાસ સાથે દારકા યાત્રાએ જતો હતો, ત્યારે
માર્ગમાં ધણી ક્ષુધા લાગી, એટલે કૃષ્ણે આહીરોના નેસડો ખનાવ્યો. તેમાં મેહે-
તાએ ભજન કીર્તન કીધું ને તે આહીર સાથે જમ્યો. પછી એના કાકા પર્વતદાસ
કાપાધમાન થયા ત્યારે નહિ મળે નેસડો કે નહિ મળે આહીરડાએ આ વાતને ઉદ્દેશીને
જ નરસિંહે એક પદ "વટલ્યો નાગર નરસિંયો" પણ ખનાવેલું કહેવામા આવે છે
એ પદ નાગરી જ્ઞાનિમાં ગાયુ હતું, એમ વિશ્વનાથ જાની કહે છે.

૧૪. "મેહેતા શાનિમામનું પૂજન કરતો હતો, ને બાળમુકુન્દની મૂર્તિ પૂજતો
હતો એ બાળમુકુન્દ સદા એને હાથે પ્રસાદ આરોગતા હતા.

૧૫. "એક વખતે કેટલાક શિવભક્તો મેહેતા પાસે આવ્યા ને કહ્યું કે, શ્રીકૃષ્ણ
ચતુર્ભુજ સ્વરૂપે અમને દર્શન આપે તો અમે તમારા એવક થઈએ. તે જ સાંજના
આરતિ ટાલે શ્રીકૃષ્ણે સાક્ષાત્ ચતુર્ભુજ સ્વરૂપે દર્શન દીધું.

૧૬. "શામળદાસના વિવાદ વખતે મેહેતા વડનગર જતો હતો. લાં માર્ગમાં
લૂંટારા મળ્યા, ત્યારે એક સૈન્યરૂપે કૃષ્ણે આવીને સૌને નસાયા.

૧૭. "૪૬ વયે મેહેતા દારકા જવાને અશક્ત હતા, ને તેમણે તે યાત્રાને
ચૂકી, ત્યારે શ્રીકૃષ્ણે આવી, ગરુડપર તેને બેસાડીને દારકામાં નીતકાળે પહોંચી શ્રીકૃષ્ણે
એને કહ્યું કે, તારે લાં હું નિરતર દર્શન દેશ. તે પ્રભાતે એ દીર્ઘ સમય સુધી
કૃષ્ણ નૃત્ય કરતા હતા.

૧૮. "માલુક મેહેતા, મેહેતાની ભક્તિ જન સહાય કીધી ને અંધોને દર્શન
શ્રીકૃષ્ણે માલુક મેહેતાને પોતાને હાથે પૂજી પડી ગયા, અને નિત્યનિત્ય તેમની સાથે
જીવે.

૧૯. "એક સમયે મેહેતાને ત્રણ કવિતા એલે બનાવી છે, તેમાં
આવા પીવાની કથી ગોઠવણ હતી ની છે"
ત્યારે રાત્રિના કૃષ્ણે આવીને એ
પ્રમાણાન્તર માટે વિશ્વનાથ જાની

હતા. આ વેશ જોઈને ધણાક નાગરોએ ઠોકી કરવા માંડી, સારે તેઓ એક ખીખરે અન્યોન્ય સ્ત્રીરૂપે દેખવા લાગ્યા ને તેથી મધ્યજાઓ શરમાઈને નાશી ગયા.”

પરવાના આપવામાં આવતા ચુલાસા

“૨૧ રા. હરગોવિન્દદાસ જણાવે છે કે, આવા આવા ૪૪ પરચા શ્રીકૃષ્ણે આપ્યા હતા, એમ મેહેતાના વેગના એક ગૃહસ્થથી તેમણે સાંભળ્યું છે. આમાંના કેટલાક પરચાના સંમંધમાં કવિ નર્મદાચક્ર જણાવે છે કે, એ સહજ બનાવે છે. હાં તો ‘કોઈ શેઠ સાહુકારે એનું અડીઆપડીનું કામ કરી આપેલું,’ કે ‘કોઈ ધેણીએ કામ બજાવ્યું હોય, ને તે સધળું ભક્ત કવિએ પોતાના ઇચ્છના નામ સાથે જોડી દીધું હોય.”

“પણ ૨૧. રા. હરગોવિન્દદાસ જણાવે છે કે, હમણાંના વર્ષમાં જે જે નવી શોધો થઈ છે, તે પ્રમાણે આવા પ્રમગો યોગ્ય છે, એમ માનવું નહીં. યોગસાધનાથી ને ઈશ્વરપર પૂર્ણ આસ્થા રાખવાથી એવાં કામ નહીં બને તેમ નથી. એ બાબતમાં યિયોગીશિષ્ટનો દાખલો આપે છે કે, મેડમ બ્લાવટ્સ્કી એ બાબત બહુ જાણે છે ને તેથી ધણકોના વિચાર ફેરવાયા છે.” આ બાબત ગમે તેવી હોય તોપણ તે માટે બહુ મોટા વાદવિવાદની જરૂર નથી. એટલું જ નહીં છે કે, નરસિંહ ભક્તનાં ધણાં કામો કાષ્ઠક રીતે થયાં, ને તે ઈશ્વરપ્રેરણાથી જ થયાં હોય એમાં સંશય રાખવાનું કારણ નથી. કેમકે, તે સર્વસ્વાપક, સર્વાન્તર્યામી અને દીનબંધુ છે.”

જીવન સંબંધી સામાન્ય વિવેચન

નરસિંહને પોતાના ૧૭ માં વરસથી શ્રીકૃષ્ણમત્તે લગની લાગી રહેલી, ને તે જ સમયથી સાધુ તરીકે વર્તી શ્રીકૃષ્ણ હિપર પૂર્ણ ભક્તિભાવ દર્શાવી તેમાં નિમગ્ન રહેવા લાગ્યો હતો. એ વખતથી એણે કવિતાઓ અથવા કહો કે હરિકીર્તન કરવા માંડ્યાં હતાં, ને તેમાં ન્યારે ન્યારે મેહેતી એને ગલરાવતી સારે સારે એણે કૃષ્ણ-ભક્તિનાં કીર્તનો ગાઈને જ વખત ગાતો છે. મેહેતીએ અને હંવરબાઈએ પોતાના ભાગ્યને નિહું ને દુ.ખી સ્થિતિ માટે શોક કીધો, સારે એણે “સુખદુઃખ”નું પદ બનાવેલું એવી પણ એક વાચક છે, પાછલા કાળમાં કુંભસર્ગા વિના એ ન્યારે હેરાન હતો, ને ખાવાપીવાની લોકોની અડચણ હતી. એમંસખળા પ્રકારે અવસ્થા નબળી હતી, સારે ધડપણમાં એ પદ બનાવેલું એવું પણ કેટલોકો કહે છે. એ સત્સાર વ્યવહારમાં

* હું યોગનો આનંદો છુ. કે જેવી મ્હકે પ્રસ્તુ છે, પણ મેડમ બ્લાવટ્સ્કીના કહેવા જેવા મહં પ્રમદનો થોભ છે, એમ આજ માનવું નથી

કથુ સમજતો નહોતો એનિયા પાસા જેવો બની, પગે વૂધરા બાધીને સ્ત્રીઓના ટોળામ
 નાચતો ને ગ્રેમલેલો બનીને જ મમ રહેતો એમ જણાય છે, છતાં તેની કાવ્યશક્તિ,
 કુદરતી ભાષામાં પહેલવહેલી હતી. ભાષામાં બીચુ કઈ નહોતુ, ત્યારે જે રીતે
 તે ખીલી નીકળી છે, તે જોતાં એનું જ્ઞાન ધણુ ઉચુ ને ચાકુ હતું પાછળથી એને
 ગૃહારણાવ મેળો પડીને વૈરાગ્ય ને જ્ઞાન મુખ્ય થયા હોય, તેમ કેટલાક પદોપરથી
 જણાય છે, પરંતુ તેણે કૃષ્ણભક્તિ મૂળ જણાતી નથી લોકો એની દુઃખમચ્છરી
 કરતા, તે એ સમજતો નહિ તેમ નહોતું, પણ તેઓને ગણકાર્યા નથી, ને કેટલાક
 પ્રસંગમાં (દુઃખમાં) એ છેતરાયેલો જણાતો નથી.

પદોના પૂરવિષે દત્તકથા

“એની કવિતાના સમગ્ર માટે એમ કહેવાય છે કે, સધળા મળીને એણે સવા
 લાખ પદો કીધાં છે, જેમાંના એક લાખ પદો કીધા પછી, એનું મૃત્યુ આવ્યું ને
 એના જીવાત્મા ૨૫ હજાર પદો પૂરા કરવામાં ઘુટાયો ત્યારે એના દીકરા શામળદાસની
 ધણિયાણીએ કહ્યું કે, બાકી રહેલા પદો હું તમારે નામે પૂરાં કરીશ, ને તે પછી તે
 બાઈએ ૨૫ હજાર પદો મેહેતાને નામે પૂરા કીધા એમ કહેવાય છે. એ બાઈનું
 નામ પ્રેમાનંદ સૂરસેના કહે છે, ને રા રા હરગોવિંદદાસ કમળામવરી કહે છે કમ-
 નધનાચાર્ય ને મીંમ મણિરાકરના કહેવા પ્રમાણે પહેલું નામ પિયરનું હતું, ને પાછળ
 નામ મેહેતાને ઘેરથી પાડવામાં આવ્યું હતું એટલે સામળ(કૃષ્ણ)ની સ્ત્રી કમળા
 (નક્ષત્રી) છે, એમ ગણીને તે નામ પામ્યું હતું એ બાઈ જુડીબાઈને નામે પણ કાઠી-
 આવાડમાં જાળખાય છે એ બાઈના પિતાનું નામ મદન મેહેતા, જે વડનગર સાથે
 રાજનો કારભારી હતો ને માતાનું નામ બચીબાઈ હતું”

નરસિંહપ્રતિ ગુજરાતી પ્રજાનો પ્રેમ

“વળી બીજી તરફથી એવી વાત જણાવવામાં આવે છે ત્યારે એક વિશે
 પદો સાથેનામાં લાલા ભક્તનો જન્મ ધરીને પૂર્ણ પામ્યો હતો.
 માને છે, દયાગમ ભાઈ સાક્ષાત્ નરસિંહ ૫૦૦-૭૦૦ સાંધુ સંતો આવ્યા, તેઓને
 એવો ઉત્તમ ભક્ત યઈ ગયો છે ને તદિ, ને ગામમાં પણ દોઈ ધીરે નેમ નહોતું
 ૨૫, ભક્તોમાં આત્મારૂપ ને એના પાસામાં સોનાની ને ભરેલી ચેલી મૂકી
 પૂર્ણ ને ઇજળી ભક્તિને લીધે”

જૂ. કા. ૧૬

મે જતા.

મૂર્તિ સ્થાપેલી છે, તેમ જ દ્વારિકામાં ગોમતીના તટપર કૃષ્ણ-સામળદાસની સામા એની મૂર્તિ ઉભી રાખવામાં આવેલી છે, ને તેની પડખે કુંવરબાઈની પણ મૂર્તિ છે. દક્ષિણમાં નામદેવ અને તુકારામની મૂર્તિઓ વિઠ્ઠલનાથજીની પાથરી સમક્ષ છે, તેના કરતાં પણ આ ભક્ત કવિનો મહિમા વધારે ગવાયો છે.”

કવિતા સંબંધી સામાન્ય વિવેચન

“ખીજ કવિઓ પેઠે એણે કૃષ્ણનો મૃગાર ને ભક્તિ, ને થોડુંક જ્ઞાન લીધું છે. એ સરકારી કવિ હતો, એટલે વિચારમાં ને વાણીમાં ધણી સરળતા આવી છે; નવાનવા રાગો ભાષામાં એણે પહેલા જ દાખલ કીધા છે, પણ તેમાં પ્રભાતિપાતું માન તો એને જ ધટે છે. એમનાં પદો ઘેલછાના કરતાં પૂર્ણ આસ્થાવાળાં વધારે જણાય છે, ને તેનું નવીનથી ઢળે વર્ણન કીધું છે. કેટલાંક ચિત્રો ધણાં ઉત્તમ આપ્યાં છે. એ ભક્તકવિ સાથે આત્મચરિત્રની પણ ગણાય, ને તેમાં એની વિદ્વત્તા ધણી માલમ પડી આવે છે; અને હું ખાત્રીથી કહીશ કે, આત્મચરિત્ર પર જે જે કવિતા એણે રચી છે, તે તે કાનને જ માત્ર સારી લાગે એટલું જ નહીં, પણ હૃદયને પણ સતોષ પમાડે તેવી છે. એની હારમાળામાટે મારે કહેવું જોઈએ કે, તેમાં જે જે ક્ષેપક પદો ધુસી ગયાં છે, તે તે તારવી કાઢીને તેનો સરકાર કીધો હોય તો, તેમાં એનું જ્ઞાન કેટલું પૂર્ણ છે, તે જણાઈ આવે છે. એનું કાવ્ય કવિતાશૂન્ય નથી, પણ શુદ્ધ કાવ્ય છે.”

“આ ટાણે એની કાવ્યશક્તિ માટે આટલો અભિપ્રાય આપી શકાશે એની વિતામાં અતિ મસ્ત થયેલા ભક્તિભાવના ઉભરાનો શૃંગાર ઉભળી આવ્યો છે. તે ને જ ધણો ખુલ્લો છે, તોપણ તે પ્રથમ વર્ગથી ઉતરતો તો નથી. વાણી મંજુલ ને રહેવા લા- વિચાર સાદા ને સ્વાભાવિક, ચિત્રદર્શનો કંઈ કંઈ સારા, અલકારો ઝાઝા મોઝા હતાં, ને આનંદ આપનારાં, નવ રસમાંના રાત શૃંગારમાં ઉત્તમ એવો રસ અક્ષિનાં કીર્તનો ગાળને જ વેળા ગધી છે, તે માટે આટલું તો આ પ્રસંગે કહેવું જોઈએ નિહું ને દુઃખી સ્થિતિ માટે રા- જિત વધારે ઉત્તમ છે. જે કે બીજાના બનાવેલું એવી પણ એક વાપકા છે; પાછલા કાળમાં એનું કાવ્ય મુખ્ય ગણાય તેવું છે.”

તો, ને ખાવાપીવાની લોકોની અડચણ હતી. એને સારે ધડપણમાં એ ૧૬ બનાવેલું એવું પણ કેટલાકો એકસપીઅરનાં જ છે કે એકનનાં

* હું થોડાં માનનારો છું કે એવી યજ્ઞ વસ્તુ છે, પણ બહુમતે તે નાટકોનું કર્તવ્ય એવો કોઈ મકરનો થાય છે, એમ મારું માનવું નથી.

રોકસપીઅરને જ અપાયેલું છે. સંસ્કૃત ભાષામાં પણ કેટલાંક કાવ્ય અને નાટકોનાં કર્તૃત્વ સંબંધી સાક્ષરોમાં ચર્ચા ચાલુ જ છે. આપણી મીડી ને મધુરી ગુજરાતી ભાષામાં પણ એવાં કાવ્ય અને નાટકો છે કે, જેમના કર્તૃત્વ સંબંધે ઘણી રસમય ચર્ચા કેટલો સમય થયાં ચાલુ જ છે. અંગ્રેજી ભાષામાં રોકસપીઅરનાં નાટકોનો બીજો કર્તા બેકનને ગણવામાં આવ્યો છે, તે પ્રમાણે અત્રે ગુજરાતી ભાષામાં હારમાળાનો બીજો કર્તા ભટ્ટ પ્રેમાનંદને ગણવામાં આવ્યો છે.

પ્રેમાનંદ કવિએ જે જે આખ્યાનાદિ લખ્યાં છે, તેના મુખ્ય આધાર પ્રાકૃત કવિ-જ્ઞાના અને સંસ્કૃત કવિઓના કાવ્યગ્રન્થો ઉપર અવલંબેલો. જેવામાં આવે છે, ભક્તરાજ આદિ ગુર્જર કવિ નરસિંહ મેહેતા સંબંધી પ્રેમાનંદે જે જે આખ્યાનો બાધ્યાં છે, તે માત્ર લોકકથાનો આધાર લઈને સ્વતંત્ર કલ્પનાથી જ રચ્યાં છે, એવી જમાના-જ્ઞાથી આવતી આવેલી માન્યતા પણ છોડી દેવાનો સમય સમીપતર આવ્યો છે, એમ જૂહત્ કાવ્યદોહનના પ્રસ્તુત આઠમા ભાગમાં પ્રકટ થયેલા વિશ્વનાથ જાનીના કાવ્ય-પરથી દીપક સમાન પ્રતીત થાય છે. એ જ વિશ્વનાથ જાનીના કાવ્યને આધારે, અને અન્ય બાજુ તથા આંતર પ્રમાણોને આધારે આજે આપણે એ સિદ્ધ કરવાનું છે કે, “હારમાળા” પ્રેમાનંદની રચેલી છે, એમ જે એકપક્ષે અસાર સૂધી મનાતું આવેલું છે, તે ઉપયુક્ત નથી.

હારમાળા કવિ પ્રેમાનંદે રચી છે, એમ ગુર્જર સાક્ષરોના એક પક્ષ તરફથી મનાવવામાં આવે છે, સારે બીજા પક્ષ તરફથી તે નરસિંહ મેહેતાની રચેલી છે, એવા સખળ મત રણુ કરવામાં આવે છે. અહીં એ બે મતના બલાબલનો વિચાર કરે તે સંબંધી નિર્ણય દર્શાવવાનો ઉદ્દેશ છે. જૂહત્ કાવ્યદોહન ભાગ છઠ્ઠાની પ્રસ્તાવનામાં “હારમાળા” ઉક્ત ગ્રન્થમાં દાખલ કરતાં આઘ સમ્રઠકર્તાએ આ પ્રમાણે લખ્યું છે- “હારમાળા, જેના સંબંધમાં બહુ વાદ થયો છે, તેનું શોધન મારા સ્વર્ગવાસી મિત્ર રા. હરિલાલ હર્પદરાય ધ્રુવે કીધું હતું. શેષ ભાગ મેં તેમના જ ધારણે શોધ્યો છે. હું માત્ર સિદ્ધ કરવાનું ગુર્જર વિદ્વાનોને માથે એટલું જ છે કે, હારમાળા કોની? પ્રેમાનંદને કે નરસિંહ મેહેતાની?”

આ ગ્રન્થના આરંભમાં જે હારમાળા છપાઈ છે, તે જૂહત્ કાવ્યદોહનના ૬ થી ભાગમાં જે પ્રસિદ્ધ થઈ છે તે જ છે. નરસિંહ મેહેતાકૃત કાવ્યસંગ્રહ આજથી પાંચ વર્ષે પૂર્વે જ્યારે છાપવાનું શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે આઘ સમ્રઠકર્તાને એવી આશા હતી નહિ કે, તેનું પૂર આપેલું મોટું થવા જશે; જૂહત્ કાવ્યદોહનના છઠ્ઠે ભાગમાં જે

પદો આપવામાં આવ્યાં છે તેનો જ એક સંગ્રહ, ખીલ્લું નવાં મળી આવેલાં અને શોધ-
ખોળ કરતાં મળતાં પદોની સાથે એકત્ર કરી પ્રકટ કરવો, એવો એમનો મૂળ વિચાર
હતો. એ વિચાર પ્રમાણે કાગ આરંભાયું, એટલે તેને અંગે સ્વાભાવિક વિશેષ શોધ-
ખોળ કરતાં ધણું પદો નવાં મળ્યાં, અને તે જેમ મળતાં ગયાં તેમ ગ્રન્થમાં અને
પાછળથી મળેલાં પદો પરિશિષ્ટો ઉમેરીને દાખલ કરવાં પડ્યાં. તેમની આ સતત
શોધખોળને પરિણામે હારમાળાની પણ ધણી પ્રતો તેમના જોવામાં આવી, અને તે
ઉપરથી એક વાર વાત યતાં સૂચવ્યું, કે આપણને મળેલી હારમાળાની જૂદી જૂદી
પ્રતોના પદ્યમમાં ધણો ફેરફાર જોવામાં આવે છે એટલું જ નહિ, પણ ધણાં પદો
તદ્વત નવીન જ જોવામાં આવે છે, તેના પણ સંગ્રહ પરિશિષ્ટમાં જાપી દીધા હોય તો
તે ઠીક થશે. એ સૂચનાનુસાર પ્રસ્તુત સંગ્રહમાં હારમાળાનું પરિશિષ્ટ ઉમેરાયું છે.
હારમાળાને કર્તા કોણ, એ સંબંધી પૂજ્યશ્રી સ્વતઃ લેખ લખવાના હતા, પરંતુ
તેમની પ્રકૃતિ એટલામાં અસ્વસ્થ થઈ અને તેમનો પવિત્રાત્મા નરસિંહાચાર્ય સ્વામીની સાથે
સામુલ્યતાને પામ્યો.

હારમાળાના વાદવિવાદનો ઇતિહાસ

જાપાકળાની વૃદ્ધિ યતાં જ્યારથી જૂનાં ગુજરાતી કાવ્યો છપાવા માંડ્યાં છે,
સારથી જ હારમાળાની તકરાર ઉભી થઈ છે, એમ કેટલેક અંશે કહી શકાય. સ્વ.
સર એલેક્ઝાન્ડર ક્રીન્સોલ્ક ફોર્બેસે ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીની ઈ. સ. ૧૮૪૮
માં સ્થાપના કરી, અને તેને અંગે પ્રથમ જૂના હસ્તલિખિત ગુજરાતી ગ્રંથો બેગા
કરવાનો પ્રયાસ આરંભાયો. કવિ દલપતરામ યજ્ઞભાષીને તે સંગ્રહમાંથી સુંદર કાવ્યો
શોધી કાઢી, અને તેટલો સારોદ્ધાર કરી જાપી પ્રકટ કરવાને તેમણે આદા આપી,
અને કવિવરે તે પ્રમાણે ગુજરાતી કાવ્યદોહનના બે ભાગ પ્રકટ કીધા. એ ભાગમાં તેમણે
હારમાળાને, પ્રેમાનંદની નહિ ગણ્યતાં, નરસિંહ મેહેતાની ગણી છે.

એ અરસામાં મુરતના વિખ્યાત કવિશ્રી નર્મદાસંકરે “કાવ્યોત્તમાંશ” નામે
ગુજરાતી કાવ્યોના ગ્રંથો બહાર પાડવા માટે, અને ગુજરાતી ભાષાનો કેવ તૈયાર
કરવા માટે જૂનાં ગુજરાતી કાવ્યોનો એક સંગ્રહ કરવા માંડ્યો હતો; પણ એટલામાં
ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી તરફથી કાવ્યદોહનના બે ભાગ બહાર પડેલા જોઈને,
અને જે ગૃહસ્થો તરફથી આશ્રય મળવાની આશા રાખી હતી તેમનો હિસાહ મંદ પડેલો
જોઈને, તેમણે પોતાનું પ્રથમ કાર્ય માંડી વાળ્યું, અને બીજું કાર્ય પાર પાડ્યું. કાવ્યો-
ત્તમાંશ માટે એમણે જે ગ્રંથો બેગા કીધા હતા, તેમાં હારમાળાની પ્રતો પણ હતી.

તે ઉપરથી કવિશ્રી એવા અનુમાન ઉપર આવ્યા હતા કે, તે પ્રેમાનંદવિરચિત છે, અને પોતાનો સકારણ વાદ જૂના નર્મગદ્યમાં પ્રકટ કીધો છે.

ઈ. સ. ૧૮૬૪-૬૫ માં જ્યારે કવિ દલપતરામ મુળધર્મા પદાર્થ, સારે ઉભય કવિઓવચ્ચે “કવિતા” સંબંધી સારો વાદ થયો હતો, અને કવિ દલપતરામે ગુજરાતી સારી કવિતાના જે ઘણા નમુના રજુ કર્યા હતા, તેમાં નરસિંહ મહેતાની હારમાળાનું પદ “તુંને રોકી રહી રાધિકા, રગ આમ્યો ધણો, રસીઆ રજની રહી રે શોડી” એ પદ પણ આગળ ધર્યું હતું. પહેલાં તો કવિ નર્મદાચંકરે એ પદને કવિત્વ વિનાનું ગણી હસી કાઢ્યું હતું, પણ પાછળથી તેમાં ઝઠ્ઠા કવિત્વ છે ખરું, એમ કમુલ કીધું હતું. એ વખતે હારમાળાના કર્તૃત્વ સંબંધી વાદ થયો હતો અને કવિનું મત જૂના નર્મગદ્યમાં પ્રકટ થયું છે, એટલે કવિના વિચારો જાણવાને આપણી પાસે સાધનો છે.

કવિ દલપતરામે હારમાળા નરસિંહ મહેતાની છે, તે સંબંધી શાં શા પ્રમાણો આપ્યા હતાં તે પ્રકટ થયેલા જાણવામાં આવ્યા નથી. પણ એમ લાગે છે કે, તેમણે પ્રેમાનંદના નામ વિનાની જૂની પ્રતોને તથા પોતાના કાઠીઆવાડના અનુભવને આધારે જ બહુધા એ માન્યતા બાધી હશે.

ઈ. સ. ૧૮૭૩ માં જ્યારે સા. શ્રી નવલરામભાઈએ માંભિરાની સંરોધિત આવૃત્તિ પ્રથમ બહાર પાડી, ત્યારે તેઓએ પોતાના ઇષ્ટ મિત્ર નર્મદાચંકરના મતને જ ટેકા આપ્યો કે, હારમાળા પ્રેમાનંદવિરચિત છે “દલપતરામ કવિએ હારમાળાને કાવ્ય-દોહનમાં નરસિંહ મહેતાની કવિતામાં મૂકી, તે વખતથી તેની રચનાનો વિચાર કરતાં ઘણાને શક ઉત્પન્ન થયો, કે એ કવિતા નરસિંહ મહેતાની ન હોય. કવિ નર્મદાચંકરે એ વિષે કેટલોક સકારણ વાદ પણ પ્રકટ કીધો છે. મારા જ્ઞેવામાં એક પ્રત આવી છે, તેમાં પ્રેમાનંદની છાપ સાક્ષ્યેલી છે” પણ કવિ નર્મદાચંકરે પાછળથી પોતાનો એ મત ફેરવ્યો હોય એમ લાગે. કારણ કે નામદાર સરકારે છપાવેલા નર્મગદ્યમાંથી હારમાળાની તકરારની બાબતનો ફકરો તેમણે જાતે કાઢી નાખ્યો છે, અને “કવિ નર્મદાચંકરે હારમાળા કોની જનાવેલી છે એ માટે શોધ કરતાં પટેલાં તો એ સિદ્ધાંત થયો કે, તે નરસિંહ મહેતાકૃત તો નથી જ. સારે તેનો કર્તા કાણુ? પ્રેમાનંદને માટે તેઓ દણુ પણ શક્ય છે.” એમ “ગુજરાતી”ના “વિવેચનકર્તા” તા. ૪ જુલાઈ ૧૮૮૫ ના પોતાના લેખમાં જણાવે છે. આ ઉપરથી સ્પષ્ટ સમજશે, કે કવિને પોતાનો ફરો પણ પોતા મત બાંધવાને તે વખતે આધાર મળ્યો હતો નહિ, અને હારમાળાના કર્તા સંબંધી તેમનું મન ગમગામ રજુ હતું.

ત્યાર પછી ઇ. સ. ૧૮૮૫ માં રા. સા. હરગોવિંદદાસ કાંટાવાળાએ પ્રાચીન કાવ્ય ત્રિમાસિકમાં પ્રેમાનંદને નામે હારમાળા પ્રકટ કરી, અને પોતાનો તે સંબંધી શો મત છે તે જણાવ્યો; મોટે ભાગે તેમાં કવિ નર્મદશંકરના જ મતને તેમણે પુષ્ટિ આપી છે. ઉક્ત પુસ્તક ઉપર સને ૧૮૮૫ માં “ગુજરાતી” પત્રમાં અવલોકન લેવાયું હતું, અને તે કાવ્ય પ્રેમાનંદકૃત નથી, પણ કોઈ અન્ય કવિકૃત છે, પછી તે નરસિંહ મહેતા હોય કે બીજો કોઈ કવિ હોય, એવો અનિર્ણયાત્મક વાદવિવાદ લગભગ ચાર માસ સૂધી ચાલ્યો હતો. “ગુજરાતી”માં એ વાદવિવાદ અતિ લાંબા થવા છતાં કોઈ નવીન મુદ્દાઓ બહાર નહીં આવવાથી એ વાદ પ્રકટ થયો બંધ પડ્યો, અને “બુદ્ધિપ્રકાશ”માં કંઈક નવે રૂપે, જેમ હાલમાં પ્રેમાનંદના નાટકના સંબંધમાં એકની એક જ વાદ કરનારી વ્યક્તિ તરફથી કોઈ કોઈ સત્તાહેનુ લેખો પ્રકટ થાય છે તેમ, પ્રકટ થયો.

તે ઉપરથી ગુજરાતમાં સર્વમાન્ય ચચેલા અને સ્વ. ૨૦ રા. ૨૦ હરિલાલ હર્ષનરાય ધ્રુવે હારમાળાના કર્તૃત્વસંબંધી ચર્ચા કરી, નિઃસહિય નિર્ણય આપ્યો કે, મૂળ હારમાળા નરસિંહ મહેતાકૃત છે, અને તેમના મતને અમારા પિતાશ્રી મળતા થયા. એ વિદ્વદ્ગે હારમાળા નરસિંહ મહેતાની જ છે, એમ સિદ્ધ કરી આપનારા લેખ લખી આપવાનું અને હારમાળાની એક સારી આવૃત્તિ સંરોધન કરી પ્રકટ કરવાનું જણાવ્યું હતું જુ. ઠા. ટોહન ભાગ ૬ ટુમાં તેઓશ્રીએ ૮૯ ૫૬ સૂચીનું સંરોધન કરી મોકલાવ્યું, અને તેઓના શોચનીય નિર્વાણ પછી સંરોધનનું અધુરું રહેલું કાર્ય અમારા પિતાશ્રીએ પૂર્ણ કર્યું, પરંતુ ૩૦ ધ્રુવનો છેવટનો અમૂલ્ય અભિપ્રાય શો હતો, તે જણવાથી આપણે વિમુખ રહ્યા છીએ, એ નિ શક સંતાપજનક છે.

ઈ. સ. ૧૯૦૮ માં આ પ્રશ્ન પાછો લુનાગઢનિવાસી ૨૦ રા. ૨૦ જયસુખરાય ધ્રુવેશત્તમરાય જેવીપૂરાએ પોતાના “નરસિંહ મહેતાના જીવન તથા કવન”માં વિસ્તારથી મુદ્દાસર ચર્ચો છે, અને રા. બા. કાંટાવાળાની ક્ષીણોનો નિરાસ કરી, નરસિંહ મહેતાની તરફેણમાં ફેસલો આપ્યો છે. એમાંના ઘણા વિચારો સાચે આપણે મળતા યર્ષ શક્ય એમ છે.

ત્યાર બાદ રાજકોટમાં ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદની ત્રીજી બેઠક ભરાઈ, ત્યારે ૨૦ હરિરાય લગવંતરાય બુચે “હારમાળા અને તેનો લેખક” એવો નિબંધ વાંચ્યો હતો, અને તેમાં હારમાળાનો કર્તા પ્રેમાનંદ છે એમ સિદ્ધ કરવાનો નિર્મળ પ્રયત્ન આણ્યો હતો. તેઓએ પોતાની ક્ષીણો માટે મુખ્ય આધાર ૨૦ કાંટાવાળાની રોધિલી બૂલભરેલી હારમાળાની આવૃત્તિ ઉપર ગાખ્યો છે. આ લેખ સંબંધમાં શોચ-

નીચ તો એ છે કે, તેઓએ કોઈ પણ જાતની સ્વતંત્ર શોધખોળ કરી નથી, અથવા કોઈ નવી પ્રત મેળવી તેના આધાર આપ્યો નથી, તેમ જ પૂર્વોક્ત સસ ઇતિહાસ-પ્રકાશક લેખો વિષ્ણુભાન હોવા છતાં, તેઓ તે સામગ્રીઓનો વિવેકપૂર્વક ઉપયોગ કરી શક્યા નથી માત્ર ફેટલાંક પદોનું અવલોકન કરી, જૂલબરેની અનુમાનપરપરા ચલાવી છે, તેથી એમાં તત્ત્વગ્રાહ કરતાં વાગાબાર અધિક છે.

રા શુચનો લેખ વાંચ્યા પછી નાદોદ તાણે ઝંઘડીઆ લાહરસના મેહેતાજી રા. રા. જગનલાલ વિદ્યારામ રાવળે ૧૮૧૧ના “ગુજરાતી”ના દીવાળીના સાહિત્ય અકાદમી હારમાળાના કર્તા, પ્રેમાનંદની પૂર્વના, પાટણના નાગર કવિ વિશ્વનાથ જાની છે, એમ સિદ્ધ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે.

આ પ્રમાણે ગુજરાતી સાહિત્યક્ષેત્રમાં સાક્ષરોને વિચારના વમજમાં નાખનાર “હારમાળા”ના કાળના કર્તાવત્તો સક્ષિત ઇતિહાસ છે હવે આપણે નવાં પ્રમાણોને આધારે શા નિર્ણયપર આવી શકીએ એમ છીએ, તે વિચારીએ

હારમાળાની પ્રતો

નરસિંહ મેહેતાકૃત પ્રસ્તુત કાવ્યસંગ્રહ છપાતો હતો, તે વખતે અમારા પૂજ્ય પિતાશ્રીના હાથમાં હારમાળાની જૂદી જૂદી જે પ્રતો આવી હતી, તેની વિગત આ પ્રમાણે છે —

૧ જુ. કા દોહન ભાગ ૬ કામાં છપાયતી તથા આ સંગ્રહના આરભમાં આપેલી સ્વ રા હરિલાલ મુવની પ્રત (સપૂર્ણ)

૨ મુવે ક્યા વર્ષની પ્રત ઉપરથી આ કાવ્ય સંશોધ્યુ હતું, અને અમારી પાંચેની પ્રતમાં કોયુ વર્ષ હતું તે જાણવામાં નથી (તે પ્રત હાલમાં ખોવાયતી છે)

૩ પ્રાચીન કાવ્ય ત્રિમાસિકમાં છપાયતી રા રા હરગોવિંદદાસ દારકાદાસ કાંટાવાળી પ્રત આ આવૃત્તિ આઠ જૂદી જૂદી પ્રતોપરથી સંશોધાત્મકે છપાયતી છે ૪ સ ૧૮૮૫ અક ૧ (સપૂર્ણ) એમાં ૫૦ સપ્ત્યા ૧૬૨ ની છે

૫ કવિ નર્મલચકરના હાથની લખેલી ત્રીજી પ્રત છે એ પ્રત પ્રેમાનંદની મનાતી જે પ્રત વડોદરાના નૃસિંહાચાર્ય મહારાજ પાસે હતી તે પ્રતની નકલ છે એ પ્રતને રા રા હરગોવિંદદાસ કાંટાવાળાએ પ્રમાણભૂત ગણી હોય એમ લાગે છે, અને એને પ્રત પહેલી માની છે એમાં પ્રેમાનંદસક્રિત ૧૪૮ પદો છે, અને રા રા હરગોવિંદદાસની પ્રેમાનંદવાળી છાપેલી પ્રતમાં ૧૬૨ પદો હોવાથી ક્યાંક ક્યાં અગત્યગોંટાળો થયો છે, તે આ પ્રત વગર કદી સમજી શકાય એમ નથી એ પ્રત

અમારા હાથમાં હોવાથી એ ગોટાળો સમજી શકાય છે. રા. કાંટાવાળાની તે વખતની સંશોધનની રૂઢિ વિચિત્ર હોવાથી આવો ગોટાળો થયો હોય, એ સ્વાભાવિક છે. કવિ નર્મદાસંકરવાળી પ્રત એટલાં રા. રા. કાંટાવાળાની પ્રતમાં પ્રેમાનન્દનો ક્રમ પણ સચવાયે લાગતો નથી. ત્રિમસિક્કની પ્રત પ્રેમાનન્દની રચનાનો ખ્યાલ નથી આપતી. તેમ નરસિંહ મહેતાની રચના સંબંધી પણ સંશય ઉત્પન્ન કરાવે તેવી છે. રા. રા. હરગોવિંદદાસની પ્રતમાં તથા કવિ નર્મદની પ્રતમાં પ્રેમાનંદે હારમાળાની સંકલના કર્યાનું વર્ષ વિ. સં. ૧૭૩૪ છે, એ ધ્યાનમાં રાખવું આવશ્યક છે.

૪ અમારી પાસે જે પ્રત છે, તેમાં પહેલીમાં નરસિંહ મહેતાની હારમાળાનાં પદો બધાં મળીને ૨૧૬ ગણાવ્યાં છે, અને એજ પ્રત ઉપરથી પરિશિષ્ટમાં આપેલાં વધારાનાં પદો દાખલ કર્યાં છે. પ્રત ઘણી યુક્ત અને શુભદાતી અક્ષરે લખેલી છે, પણ તેનાં પ્રથમનાં પાનાં ફાટી ગયાં છે એટલે આરંભ કેમ કરવામાં આવ્યો હશે તે સમજવાને સાધન નથી. પ્રતની પાછળ લખ્યા વર્ષ સંબંધી કશો ઉત્સેખ નથી, પણ પ્રત જૂનાં ચીનાઈ ધારીઆ કાગળ ઉપર લખાયેલી છે, અને કેટલેક સ્થળે અમિ દેવનો પણ સ્પર્શ થયેલો છે. આ પ્રત ઘણી જૂની હશે, કદાચ પ્રેમાનન્દની પૂર્વેની પણ હોય, પણ એ બાબત કરા ચોક્કસ નિર્ણય ઉપર આવી શકાય તેમ નથી; અને એટલા પદવાળી હજી બીજી કોઈ પ્રત પ્રાપ્ત થઈ નથી.

૫ પ્રત પાંચમી સુરતમાંથી મળેલી છે. એ પ્રતનાં પ્રથમનાં પાનાં ફાટી ગયાં છે; માત્ર પદ ૬૨ થી ૧૪૨ પદો સુધી વંચાય તેવાં છે. એમાં નરસિંહ મહેતાને જ હારમાળાનો કર્તા ગણ્યો છે. કયા વર્ષમાં એ લખાઈ હશે, તે એમાં આપવામાં આવ્યું નથી. તે પહેલ દયાળ વણારસીની ઉતારેલી છે.

૬ છઠ્ઠી પ્રત રા. રા. સાદરશ્રી તનસુખરામ મન:સુખરામ ત્રિપાડીની છે. એ પ્રતમાં હારમાળાનાં માત્ર ૬૬ પદ આપવામાં આવ્યાં છે એટલે અધૂરી છે. પ્રત ઘણી જ સુંદર અને જૂની છે. એ પ્રતમાં પ્રેમાનન્દની પૂર્વેના કવિઓનાં સુંદર કાવ્યો આપેલાં છે તેમજ લાખા પણ પ્રેમાનન્દની પૂર્વના કવિઓની લાખા જેવી જૂની છે. સેખક શુર પંડિત વજરામસુત ગંગારામ નામનો કોઈ વિદ્વાન છે. લખ્યા સાલ વિ. સં. ૧૭૩૨ ની છે, એટલે રા. કાંટાવાળાની પ્રત કરતાં જૂની છે અને રચ્યા સંવત્ત એથી જૂનો હોવો એકાદ સ્થળ કડાદરાની આસપાસનું ગામ છે, એટલે વડોદરાની બાહારનું સ્થળ છે, એ પણ સાથેસાથે ખાસ ધ્યાનમાં રાખવા જેવું છે.

જ સાતમી પ્રત વિશ્વનાથ જ્ઞાનીની હારચરિત્રવાળી છે. પુસ્તક ધણુ ઊર્ણ અને ચીનાઈ ધારીઆ કાગળ ઉપર લખાયેલું છે એ પ્રતમા હારચરિત્ર, મોસાળાચરિત્રની પછી આપેલું છે હારચરિત્રના વચમાંના તથા હેલા પાના ફાળી ગયાં છે મોસાળાચરિત્રનું ૨૨મ્યા વર્ષ વિ સ ૧૭૦૮ માં આપ્યું છે એટલે હારચરિત્ર ૧૭૦૮ માં અથવા તે પછી એકાદ બે વર્ષમાં પૂર્ણ કરેલું હોય, એવો સંભવ છે જેવી જોડણી અને મરોડ પ્રારંભમાં હુડી અને મોસાળા ચરિત્રમાં છે, તેવી જ જોડણી અને અક્ષરોનો મરોડ હારચરિત્રમાં છે તેથી પણ એમ માનવાનું કારણ મળે છે, હારચરિત્ર સવત ૧૭૦૮ માં અથવા તે પછી એકાદ બે વર્ષમાં લખાયું હશે વળી આ પ્રતમા સુધારા કહેલા જણાય છે અને તેનો અક્ષરોનો મરોડ અને જોડણી મૂળના જેવાંજ છે, તેથી તે મૂળ લખનારના જ છે એમ માનવાનું કારણ રહે છે આપણી પાસે વિશ્વનાથ જ્ઞાનીના હસ્તાક્ષર નથી, પરંતુ કદાચ કોઈ એવું કહે કે, આ પ્રતના હસ્તાક્ષર વિશ્વનાથ જ્ઞાનીના હોય અથવા વિશ્વનાથ જ્ઞાનીએ જે લદીઆ પાસે પ્રત લખાવી તેના હોય અને તેમાં વિશ્વનાથ જ્ઞાનીએ સુધારો કરા થો હોય તો તેને કંઈ બાધ આવશે નહિ જ્ઞાનીના કાવ્યની બીજી પ્રત મેળવવા માટે ઘણી તજવીજ કરવામા આવી હતી, પણ તેનું કંઈ પરિણામ આપ્યું નથી

૮-૬ આ બે પ્રતો પણ રા રા તનસુખરામની છે આઠમીમાં ૫૬ લખ્યા ૮૫ ની છે, અને લખ્યા વર્ષ વિ સ ૧૮૧૨ છે, નવમીમાં ૫૬ લખ્યા ૧૧૬ ની છે, અને લખ્યા વર્ષ વિ સ ૧૮૫૩ છે આઠમીમાં “મેહેતાજીની હારમાળા” અને નવમીમાં “નરસિંહ મેહેતાનો હારસવાદ” એમ લખેલું છે

૧૦ દશમી પ્રત રા રા અબાલાય છુવાખીરામ જ્ઞાનીની છે પ્રત ધણી શુદ્ધ લખાયેલી છે, પણ અપૂર્ણ છે પૂર્ણાવૃત્તિના પદો નથી, જો કે અતે તે સપૂર્ણ થયાનું લખેલું છે અબાલાય નામના સેખકે નંદરામસુત નિર્ભરરામના પદનાયે નડીયાદમાં જન્મ નામ સવત્સર ૧૮૨૦ માં લખેલી છે

૧૧-૧૨ રા રા જગનલાલ વિદ્યારામ રાવળની પ્રતો છે તેમાંની બારમી પ્રત નકામી છે, કારણ તેમાં માત્ર ૨૦ પદો આવેલાં છે તેમજ વચમાંથી અર્ધા ફાળી ગયાં છે પદોમા નરસિંહ મેહેતાની જગ્યા છે, અને સેખન ઉપરથી જ્ઞાની હોય એમ લાગે છે પ્રત અગીઆરમીના આઠમાંપાછળ પાનાં ફાળી ગયેલાં છે, અને તેમાં ૫૬ ૧૧ થી ૪૦, ૪૫ થી ૬૨, અને ૬૪ થી ૧૧૮ છે કયા વગસમાં, કયા લખાયેલી, અને લદીઓ ફાળુ છે, તેનો ખુતામો મળી શકતો નથી, પણ પ્રત શુદ્ધ છે અને માન્ય રાખવા જેવી છે

૧૩ આ ખુલાસો લખાતો હતો તે વખતે ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીના મે. સેક્રેટરી સાહેબ તરફથી સોસાયટીની પ્રત બેવાને મંગાવી હતી તે આપી. એની અંદર કુલે ૫૬ ૧૫૨ છે. એ પ્રત ઉપરથી કાવ્યદોહનમાં કવિ દલપતરામે નરસિંહ મહેતાની હારમાળાનાં પદો લીધાં હશે એમ લાગે છે. પ્રત જૂની નથી, પણ કોઈ જૂની પ્રત ઉપરથી સોસાયટી માટે ખાસ ઉતારાવેલી હશે. એના અક્ષરો શુદ્ધ છે, અને હાલમાં જેમ કવિતાઓ છપાય છે તેમ કડીબદ્ધ લખાયેલી છે. એમાં લખ્યા સાલ આપી નથી, પણ ૨૨મ્મા સાલ વિ. સં. ૧૭૧૨ લખી છે, જે ૧૫૧૨ ને બદલે જૂલમાં લખાયેલી હોવી જોઈએ.

૧૪ આ પ્રત સાક્ષરશ્રી રા. રા. કેશવલાલ હર્ષદરાય મુવ તરફથી મળી છે. એ પ્રતની અંદર આરંભનાં બે પદો લખાયેલાં નથી, અને કુલે ૫૬ ૧૭૨ છે, અને સાંધી અધુરી છે. એ પ્રત અમારી ચોથી પ્રત સાથે ૫૬૬મમાં મળતી આવે છે, પણ લેખનશુદ્ધિ તેમાં જળવાયેલી નથી. વિ. સં. ૧૮૮૯ માં મહેતા ત્રિકમરામે લખેલી છે. એ પ્રતનો ઉપયોગ કરવા દેવા માટે એ સાક્ષરશ્રીનો અમે સત્રેમ ઉપકાર માનીએ છીએ.

આ પ્રમાણે અમારી પાસે બંધી મળીને ૧૪ પ્રતો ભેગી થઈ, જેમાં બે સંપૂર્ણ છપાયેલી છે, અને માત્ર એકજમાં પ્રેમાર્નંદનું નામ જોવામાં આવે છે; અને બે પ્રતોમાં લખ્યા સંબંધી આષ્ટાદશ વર્ષો પ્રેમાર્નંદે હારમાળાની સંકલના કરી તે પૂર્વનાં છે. પ્રતો સંબંધી આટલો લાંબો ખુલાસો કરવાનું કારણ તો એ કે, અસાર સૂધીમાં તે સંબંધી પૂરતી માહિતીના અભાવે ઘણી ગેરસમજુતીઓ ઉભી થતી અટકાવવી. આ સંબંધિત પ્રતોમાં લખ્યા વર્ષ સંબંધી જે ખુલાસો મળ્યો છે, તે હારમાળાના કર્તૃત્વ સંબંધી નિર્ણય આપવાને ઘણી સહાય આપી શકે તેમ છે.

હવે આપણે જૂદા જૂદા વિદ્વાનો તરફથી હારમાળા પ્રેમાર્નંદકૃત છે, કે નરસિંહ મહેતા કૃત છે, તે બાબત જે જે મતો ઉચ્ચાર્યાં છે તે જોઈએ. પ્રથમ કવિ નર્મદાશંકર હારમાળા પ્રેમાર્નંદકૃત છે, તેના સમર્થનમાં નીચે પ્રમાણેની સ્વીતો કરેલી છે:—

કવિ નર્મદાશંકરનું મત

“હારમાળાના ગ્રંથ વિષે કેટલાક કહે છે કે તે નરસિંહ મહેતાનો છે, ન કવિ દલપતરામ તે ગ્રંથની ગણના નરસિંહના ગ્રંથોમાં કરે છે. મેં હારમાળાની ચાર પાંચ પ્રત ભેગી કરી વાંચી જોઈ છે, તે ઉપરથી નરસિંહ મહેતાની તો તે નથી જ લાગતી.

૧ નરસિંહ મેહેતો ગરીબ ભક્ત, જેના ઉપર નાત ને ગામ ઉઠેલું, તે શું સામા-
વાળા સમર્થ મંડળિક અને તેના પક્ષના સંન્યાસીઓને હારમાં લખેલા નકારા તુચ્છ-
કારના શબ્દ કહે, ને તે રાજા અને સંન્યાસીઓ સાંભળ્યા કરે? રાજાને તુચ્છકારથી
ઉપદેશવાની કાની કિંમત ચાલે? ને બલો નરસિંહ કેમ જોલે? માટે કોઈ ત્રિજ્ઞ
સખ્સે પદો લખેલાં, પણ છેલ્લે બણે નરસિંહો એમ આવે છે તેથી અને નરસિંહ
મેહેતા સંબંધી વાત જ તેથી કેટલાક એમ સમજે છે કે, તે નરસિંહ મેહેતાનાં રચેલાં;
પણ એનો અર્થ આમ હોવો જોઈએ કે કોઈ કવિ કહે છે કે એ પ્રમાણે “નરસિંહ
બણે” એટલે નરસિંહ તે વખતે બણતો હતો અથવા નરસિંહે બણ્યું.

૨ ભક્તજન પોતાની બચાઈ પોતાને મોઢે ન કરે.

૩ તૃતીય પુરુષમાં વાત લખેલી છે. હવે નરસિંહની પોતાની વાત હોય તો
પ્રથમ પુરુષમાં કાં ન કરે?

૪ ભાષા પણ નરસિંહ મેહેતાના જેવી નથી.

કવિની વલોલોનું ઉત્તર

હારમાગાની વસ્તુ શી છે તે જાણીતી હોવાથી અને તેનું પિષ્ટપેષણ કરવું,
એ યોગ્ય નથી. હારમાગાના સમજને સૂક્ષ્મ રીતે વાંચતા વાચકને એમ માલમ પડ્યા
વગર નહિ રહે કે નરસિંહ મેહેતાને કનડવામા નામરોએ કઈ કયાસ રાખી નહોતી,
તેમ છતાં નરસિંહને શ્રીકૃષ્ણ દામોદરની સાક્ષાત્ સહાય હોવાથી તેઓ બણી વાર પાછા
પડ્યા હતા.

જગતને તૃણવત્ માનનારો નિ રમૂહી એટલે ભક્ત, સામાવાળો રાજા હોય કે ગમે
તેવા વિદ્વાન અને સંન્યાસીઓ હોય તોપણ તેની પરવા કસોડીસમયે શાની રાખે?
જેમ સામાવાળાને ઘોલવાની ધૂટ હતી, તેમ નરસિંહ પણ ધૂટ લેતો હતો, અને
વાદવિવાદમાં આધાતપ્રત્યાધાત સભામાં સરખોજ થતો હતો. વાદવિવાદમાં ઉતર્યો
પછી નરસિંહ મેહેતાને કસોડી વખતે કાષ્ઠની પણ શરમ રાખવાની હતી નહિ; એણે
સભામાં પ્રતિપક્ષી સાધુસંન્યાસીઓને જે ઉત્તરપ્રત્યુત્તરો આપ્યા છે તે યોગ્ય જ છે.
વળી એ પણ સ્મરણમાં રાખવાનું છે, કે રાજા મંડળિકની માતા વૈષ્ણવ હતી, તેમજ
તે નરસિંહ મેહેતાને બણી અનુજ્ઞા હતી.

‘જે નરસિંહ બણે’ એનો અર્થ એવો જ સ્વીકારવામાં આવે કે, એ તો અન્ય કવિ-
જનનાં વચન નરસિંહને મુખે કહેવડાવેલાં છે, તો હારમાગામાં જે પદો આવ્યા છે તે

સિવાયનાં નરસિંહ મેહેતાનાં તેવાંજ અન્ય વિષયનાં અનેક પદો છે, તેને માટે શું સમ-
જવું? શું તે પણ નરસિંહ મેહેતાનાં નજ ગણવાં?

સ્તુતિનાં પદો એણે સિદ્ધતાથી ત્યાં ને ત્યાં રચ્યાં હશે, અને પછી પોતાના
પ્રસંગનું વર્ણન એણે ઘેર આપ્યા પછી સ્વસ્થપણે કર્યું હશે, એવો પૂર્ણ સંભવ છે.
સામાવાળા રાજા અને સંન્યાસીઓ વગેરે કંઈ કવિતામાં અપ્રેરણા કરતા નહિ હશે,
અને વાદવિવાદ પણ કવિતામાં ચાલ્યો નહિ હશે, પરંતુ સ્તુતિનાં પદો તો નરસિંહ
કવિતામાં જ તત્કાલ કર્યા હોવાં જોઈએ. શ્રીકૃષ્ણે એને ક્યાંકયાં સહાય કરી છે, તે
સંબંધે એણે “શામળશાહનો વિવાહ,” “માંગેરુ,” “હુંડી” વગેરે પ્રસંગોનું રસ-
મય વર્ણન કર્યું છે, એ તો જગપ્રસિદ્ધ છે, તો પછી હારસમાનાં પદો પણ નરસિંહ
મેહેતાે રચ્યાં, એ સંબંધી રાંકા લઈ જવાનું કારણ નથી. આ મંથના પૃ. ૫૬૨ ઉપર
આઘ સંગ્રહકર્તાએ જ નોટ કરી ॥ તેમાં લખ્યું છે કે, “હારનો પ્રસંગ નરસિંહ મેહે-
તાના જીવનમાં એક અતિ મહત્વનો અને ઈશ્વરના અસ્તિત્વના પૂરાવાનો અપૂર્વ પ્રસંગ
છે, અને ભક્ત કવિરાજને પોતાના સંબંધમાં અનેલા એ પ્રસંગને શ્રીહરિના ગુણ
ગાવાની તથા ભક્તોને દૃઢ વિશ્વાસ આપે તેટલા માટે તે પ્રસંગને લવિષ્યની પ્રજામાં
ચિરંજીવ રાખવાની ઇચ્છા થાય ને તત્સંબંધી કાવ્ય રચ્યું હોય તો તે છેક જ અસં-
ભવિત નથી; કારણ તેમણે પોતાના સંબંધમાં અન્ય ચરિત્રો અને પ્રસંગોનાં પદો
રચેલાં જણાય છે, અને તે કંઈ આજ્ઞાસભા મનુષ્યો પેરે જાગ્રઈ મારવાને નહિ,
પણ પરમેશ્વરનો મહિમા વધારવા માટે જ. નિષ્કામ વ્રતસ્થ ભક્ત અહંભાવ રહિત જ
છે. ભક્તોના ચારિત્ર્યની કસોટી વીસમી સદીના વિષમ-વિલક્ષણ-વિચિત્ર નેત્રથી થવી
નહિ જોઈએ, પણ ભક્તના અંતરમાં ઉતરવાથી, ભક્તરૂપ જનવાથી જ મઈ શકશે.”
વળી ભક્તોના મગજમાં પણ એવી પ્રબળ ખુમારી હોય છે, કે ભક્તાધીન પ્રભુને
ભક્ત જ ઠેકાણે લાવી શકે છે; અને તે કારણે તે પોતાના પ્રિયતમ ઇશ્વર પ્રભુને મેણાં
ટોણાં મારતાં લવલેશ કચવાતો નથી. અનેક ભાષા કવિઓનાં એમની વિષમ સ્થિતિમાં
રચાયેલાં પદો જોવાથી આની ખાત્રી થશે જ.

નરસિંહ મેહેતાના સંબંધમાં “પુરુષ” સંબંધી જે ગડગડધ્યાય જોવામાં આવે
છે, તેનું કારણ તો એ છે કે, એ કાવ્ય અતિ લોકપ્રિય જનવાથી ધણા મનુષ્યોના
હાથમાંથી લખાઈને પસાર થયેલું છે, અને તેઓએ બહુધા એ ગોટાળો વાળેલો
લાગે છે. વળી ધણાં ખરાં પદોમાં નરસિંહ મેહેતાએ મોટે ભાગે પોતાને માટે પહેલો
પુરુષ જ વાપરેલો છે, કાઈ કાઈ પ્રસંગે ત્રીજા પુરુષમાં જે લખાયું છે, તેનું સમાધાન

માત્ર આ રીતે થઈ શકે કે, કવિજન પોતાપર આત્મસ્વાધાનો મણો દોષ કદાચ આવી પડે, ત્યારે પોતાને ત્રીજા પુરુષમાં ઉદ્દેશીને સામાન્ય રીતે ખાલે છે, અને તે નિયમને અનુસરીને નરસિંહ મેહેતા પણ કહ્યું છે. એવી રીતિ વ્યાલાવિક જ હોવાથી પુરુષમેદનો પ્રયોગ શંકા સેવા યોગ્ય નથી. આનાં ઉદાહરણો આ કાવ્યસમૂહમાંથી મળ્યાં મળી શકશે. “ધાર્મિ અર્જુનમા, વહેવાર્મિ મન ગમ્યા, નરસિંહ મેહેતા દિકા સિદ્ધ સરખા” (શામળશાહનો વિવાહ પદ ૨૭ મુ). શામળશાહના વિવાહમાં તેમ જ કુંવરબાઈના મામેરામાં તથા સુરતસંગ્રામ વગેરે કાવ્યોમાં કવિ કેટલીક વાર પોતાને માટે પ્રથમ પુરુષ વાપરે છે, અને કેટલીક વાર ત્રીજા પુરુષ પણ વાપરે છે; શું તે ઉપરથી આપણે એ સુંદર કાવ્યોનું કર્તૃત્વ નરસિંહ મેહેતા પાસેથી છીનવી લઈ શકશું ?

રા. રા. કાંઠાવાલાની મુખ્ય દલીલો અને તેનો પરિહાર

રા. રા. હરગોવિંદદાસ કાંઠાવાળા હારમાળા પ્રેમાનંદની છે, એને માટે જે લેખિત પૂરાવો રજુ કરે છે, તે પ્રેમાનંદપુત્ર વલ્લભરામનો છે. “શુજરાતી”ના અવલોકનકારને ઉત્તર આપતાં રાજેશ્રી લખે છે કે “જેને મેં મુખ્ય પૂરાવો માન્યો છે તે પ્રેમાનંદના પુત્ર વલ્લભરામ તરફનો છે, છતાં આપે તેને પ્રેમાનંદના એક વારસ”માં ગણ્યો છે. પ્રેમાનંદપુત્ર વલ્લભરામ જાતે કવિ હતો, તેણે પ્રેમાનંદનું ચરિત્ર એક પુસ્તકના આકારમાં મલખધ આપેલું છે. તેની અંદર એક ટુકાણે તેણે જણાવ્યું છે કે:-

“આખ્યાયિકાઅવતારમાં ઉકલી દે, તેનો અંચલ કરિયો,

“નાથ ન લાગે કોઈ ધર્મને દે, જરિયા શાત તમે જેવો દરિયો

“હારમાળા તેનું નામ ધરિયું દે, પણ નહિ માળા પુરી;

“સોશાઈ પદે સેતાસી કાઢી દે, છવ ઉધારવા માળા અધુરી.

“આસ વરિષ્ઠ વલ્લભિકે દે, કહીએ કાળીદાસ જેવા કવિ,

“નામ વિણ તેના ગ્રન્થો દે, ન ગ્રંથ દે” ન્યમ રેલુમા શવિ

“તેવા માફતે ત્રય આખ્યાલ છે દે, જેમા, કર્તાનું નહિ નામ,

“તેણુમા વનિહ રહે જોછાનો દે, તો અન્ય નામે મદતના કામ.

“ચતનારે નામ ધર્યું નહિ તેમા દે, તો કયમ દુ કાલો થાલ,

“પણ પરમાનંદ વાણીયા ઉપજે દે, તેથી પોતાને સમજાવ

“વણું રસના કુડા જેમા દે, સખે સરોવર કદિયે,

“પદ ચતનામા પતોધિ રસનો દે, તે કયા દાકી રદિયે

“જેની વાણીને જેની વાણી ફરી દે, ઉપમા તો અપાય,

“(જે) સાક્ષાત કુચનો નદન થયો દે, તે છુપાયો કઈ છુપાય.”

આથી વધારે પૂરાવો બીજો શો નોંધ્યો ? (“શુજરાતી” ૧૮૮૫ જીન)

રા. હરગોવિંદદાસે ભેગી કરેલી આઠ પ્રતોમાંની સાત પ્રતોમાં પ્રેમાનંદની છાપ નહતી, પણ પ્રેમાનંદના એક વચન પાસેથી મળેલી ૮૪ પદવાળી પ્રતમાં તેનું નામ હતું કે નહતું તે, અને પ્રત સમંધી બીજી જાણવાબેગ વિગતો એમણે જણાવવાની કૃપા કરી નથી. આટલા જ ઉપરથી તેઓ હારમાળાનું કર્તૃત્વ પ્રેમાનંદને સોંપવાના નહતા, પણ પ્રેમાનંદના પુત્ર વલ્લભરામના કહેવાથી પ્રેમાનંદ હારમાળાનો કર્તા છે, એમ તેમણે કબૂલ કર્યું છે. વલ્લભરામે શુ કહ્યું છે તે ઉપર જણાવ્યું છે. તેમાં પૂર્વેની આખ્યાયિકા ઉપરથી પ્રેમાનંદે લખેલી હારમાળા એના રચેલા છાપ વગરના ત્રણ કાળે પૈકી એક છે, એવો ફિતાર્થ રા. કાટાવાળાએ કાઢ્યો છે પોતાની પાસે વલ્લભરામકૃત પ્રેમાનંદ ચરિત્ર હોવા છતાં પ્રેમાનંદના ત્રણ નનામી કાળે કીયા, તે જણાવવાનો શ્રમ પોતાના પ્રાચીન વિચારાનુસાર લીધો નથી અથવા વાણિયાસાઈ બાધી મુકી રાખવાનું તેમનું કારણ અકલિત છે પણ વલ્લભના દયન ઉપરથી વિનંદુ અનુમાન કાઢી, જે હારમાળાને રા. હરગોવિંદદાસ નનામી કહે છે તે જ હારમાળાની તેમણે જે પ્રત પ્રકટ કીધી છે, તેમાં તો ઠેરઠેર પ્રેમાનંદનું નામ આવે છે, કવિ નર્મદાચક્રની જે પ્રત અમારી પાસે છે તેમાં, અને નવલરામભાઈએ જે પ્રત બેઠન હારમાળાના કર્તૃત્વનો અભિપ્રાય આપ્યો છે તેમાં પણ, અને શ્રીમાન નૃસિંહાચાર્ય પાસેથી મળેલી પ્રતમાં પ્રેમાનંદનું નામ અનેક સ્થળે જણાય છે, એટલે એ બિના વિરાધનો પરિહાર રા. બા. કાટાવાળા કેવી રીતે કરશે ?

રા. હરગોવિંદદાસને એક ખોટું અનુમાન ટકાવવાને કટલો તર્ક દોડાવવો પડે છે, તે સાહિત્યના ઇતિહાસમાં નોંધ કરવા જેવું છે વલ્લભના લખાણ ઉપરથી પ્રેમાનંદે પોતાનું નામ આપ્યા વગર એટલે કે નનામે હારમાળા રચી એટલું સ્વીકારી, અર્થાત્ હારમાળાનું કર્તૃત્વ જે સાધ્ય છે, તે પ્રેમાનંદને અર્પી, “નરસિંહ મહેતા જેવા ભક્ત કવિને નામે ગવાયાથી હારમાળાની સારી અસર થશે, એવા સ્તુતિપાત્ર હેતુથી કવિ પ્રેમાનંદે તેમાં પોતાનું નામ નહિ આપવામાં દીર્ઘ દષ્ટિ કરી છે,” (“ગુજરાતી” ૯-૧૬-ઓગસ્ટ ૧૮૮૫) એવી દીર્ઘ કલ્પના, પ્રેમાનંદે હારમાળા નનામે શા કારણે લખી તે જણાવતા રા. કાટાવાળાએ કરી છે પણ એ સ્તુતિપાત્ર હેતુ તો તેના દીકરા વલ્લભે યોગજ વખતમાં પ્રેમાનંદના જીવનચરિત્રમાં ‘મારા બાપે હારમાળા નનામે રચી છે’ એવું જણાવે કરી લીધું વાળ્યું છે એટલું જ નહિ, પણ આશ્ચર્યકારક એ છે કે, પ્રેમાનંદે નામ સહિત હારમાળા લખ્યાની જે વાત વલ્લભરામે ન જાણી, તે વાત રા. હરગોવિંદદાસ આટલે લાંબા વખતે પ્રેમાનંદની છાપવાળી પ્રત મેળવી જાણવાને શક્તિમાન થયા

વળી નનામે હારમાળા રચ્યાની વાતને ટેકવવાને રા. હરગોવિંદદાસ એક નવો તર્કનો ઘોડો એ દોડાવે છે, કે પ્રેમાનંદના કાવ્યમાં કોઈએ (તે કાણ?) પ્રેમાનંદનું નામ ધૂસાડી દર્ષ કરીને અન્યાય આપ્યો છે!! આની વિરુદ્ધ એમ પણ પ્રતિ અનુમાન કેમ ન કરી શકાય, કે નરસિંહની હારમાળામાં કોઈએ પ્રેમાનંદનું નામ ધૂસાડી દીધું છે? નરસિંહના નામની અનેક પ્રત મળતાં આ અનુમાન વિશેષ સહજ અને સબળ નથી?

વળી વક્ષણ જણાવે છે કે, પ્રેમાનંદની હારમાળાનું પર ૮૪ પદનું છે, અને ૮૪નો આંકડો ૮૪ ફેરા અને ૮૪ દ્રાદિ સાથે બેસતો આવવાથી તેપર સ્થેપ કર્યો છે; ત્યારે રા. હરગોવિંદદાસની પ્રેમાનંદની છાપની પ્રતમાં ૫૬ સંખ્યા ૧૬૨ ની છે એટલે કે લગભગ તેટલો જ પ્રક્ષિપ્ત ભાગ છે, અને અમારી પાસે કવિ નર્મદવાળી હારમાળાની જે પ્રત છે, તેમાં પ્રેમાનંદે ૧૪૮ પદ રચ્યાનું જણાવેલું છે. બાપ એક વાત જણાવે છે અને એટો બીજી વાત કહે છે, તો સાચું કાણ? રા. તનમુખસમની ૮૫ પદવાળી હારમાળામાં તેમ જ અન્ય વિશ્વાસપાત્ર પ્રતોમાં સર્વે સ્થળે નરસિંહ મેહેતાનું નામ પ્રકટ રીતે જણાય છે, અને તેમાં પ્રેમાનંદની દાર્ષ પણ પ્રકારની છાપ જણાતી નથી. આ પરસ્પર વિરોધ દર્શાવતા પ્રત્યક્ષ પૂરાવા ઉપરથી એવું મિદ્ધ થવા જાય છે કે, હારમાળા રચ્યા સંબંધે વક્ષણના કથન ઉપગ્રથી રા. કાંટાવાળાએ કાંઠેલાં અનુમાનો નિરાધાર છે.

રા. હરગોવિંદદાસ એક ત્રીજો તર્કનો ઘોડો એવો દોડાવે છે, કે હારમાળા એ ધર્મનો ગ્રંથ છે, અને “કવિતાનું રહસ્ય પોતાનું નામ આપવાથી કમી થશે એમ તેમને લાગ્યું હશે” માટે હારમાળામાં પ્રેમાનંદે પોતાનું નામ છૂપાવ્યું છે! જ્યારે આખાહરણમાં, નળાખ્યાનમાં, દશમસ્કંધમાં, સુદામાચરિત્રમાં, અને વિશેષ નરસિંહ મેહેતા સંબંધી પ્રેમાનંદકૃત જે કાવ્યો અલાર સૂધીમા પ્રસિદ્ધ થયાં છે તે શ્રાદ્ધ, મામેરું, અને હુંડી વગેરે ધાર્મિક ગ્રંથોમાં પ્રેમાનંદને પોતાનું નામ તે તે ગ્રંથના રચનાર તરીકે આપતાં શરમ ન લાગી, તેમ જ પ્રેમાનંદનું નામ હોવા છતાંયે તે કાવ્યોનું રહસ્ય કમી થયું નહિ, ત્યારે હારમાળાના ધર્મગ્રંથમાં નામ મૂકતાં શરમ લાગે ને તેથી રહસ્ય કમી થાય, એ કેવું વિચિત્ર અનુમાન! એટલું જ નહિ, પણ શામળશાહનો મોટો વિવાદ કે જે ગુપ્ત રીતે નામરોની મસ્કરી કરવાના ખાસ ઉદ્દેશથી લખાયેલો છે એમ તેમના તરફથી હમણાં કહેવામાં આવે છે, અને જે કાવ્ય સંબંધી એમ કહી પણ શકાય કે, કદાચ એણે એ નનામે લખ્યું હોય, તો તે પણ પ્રેમાનંદે પોતાને નામે જ રચ્યું છે એમ જ્યારે પ્રકટપણે જણાવવામાં આવે છે. ત્યારે હારમાળા જ તે નનામે શમાટે રચે, તેનું કારણ કદપી શકાતું નથી. ખરી વાત તો

એ જ છે, કે પ્રેમાનંદે નરસિંહ મેહેતાના સંબંધમાં બનેલા મુખ્યમુખ્ય પ્રસંગોનાં કાવ્યો પોતાને નામે જ પ્રસિદ્ધ રહેલાં છે, અને હારમાળાની સંકલના નરસિંહ મેહેતાનાં મૂળ પદો હિપરથી ૧૪૮ પદોમાં કરી હોય, એ વાત જ માનવા જેવી છે.

પ્રેમાનંદનો સ્વીકાર

૨૧. હરગોવિંદદાસના સાહિત્યજીવનનું સાર્થક 'ચેનકે ન પ્રકારેણુ' પ્રેમાનંદના પરોગાન આવામાં છે. આપણે તેને માટે વાંધા કહાડી ચકાશું નહિ. યોગ્યેશની કીર્તિ જોનસનનું જીવનવૃત્ત લખવાથી ચર્ચ છે, તો અન્ય પણ તે પ્રમાણે શા માટે ન કરે ? ૨૧. હરગોવિંદદાસને પ્રેમાનંદનો પક્ષપાત છે, એટલે તેઓ પોતાના મતને અનુકૂળ પડતું સ્વીકારે તો તે સ્વાભાવિક જ છે. પ્રેમાનંદને હારમાળાનાં કર્તૃવપદે સ્થાપવામાં પ્રેમાનંદના નામ વિનાની હારમાળાની ધણી પ્રતોનો સંયોગ આડે આવતો હતો, એટલે તેઓએ વલ્લભકૃત પ્રેમાનંદચરિતમાંથી નામ વગર પ્રેમાનંદે કોઈ અન્યો રચ્યા હોય તો તેમાં હારમાળા આવે છે કે કેમ તેટલું જ શોધ્યું, અને નામ વગર અન્ય લખવાને કોઈને કેવું કારણ હોઈ શકે, તેનું અનુમાન બાંધી તે કારણનું આરોપણ પ્રેમાનંદપર કર્યું. કતાંનું નામ નહિ એવાં પ્રેમાનંદના ત્રણ આખ્યાન કથાકર્તા તે વલ્લભે સ્પષ્ટ જણાવેલું નથી, પછી 'હારમાળા' પ્રેમાનંદના રચેલા ત્રણ નર્નામી અન્યોમાં છે એમ માનવાનું શું કારણ ? શુ ગુજરાતમાં જે નામ વગરનાં અન્ય મળી આવે તે પ્રેમાનંદના જ સમજવા ? વળી 'હારમાળા'ના સમગ્ર સંબંધી વલ્લભે પોતે આર લીટી લખી તો શું એ કાવ્ય 'ગપ વગર પ્રેમાનંદે રચ્યું છે, એમ કહેવામાં કંઈ એને હરકત હતી ખરી ? પ્રેમાનંદ સાથે વલ્લભે પણ કાવ્યરચનામાં ભાગ લીધો હતો, તો પછી પ્રેમાનંદ નામ સાથે ૧૪૮ પદની હારમાળા રચી છે કે નનામે ૮૪૫૬ની હારમાળા રચી છે, તે પોતાના દીર્ઘ સમાગમ પછી પણ તે શું નહિ જાણી શક્યો ?

મનમાં ધારેલું સિદ્ધ કરવાને બદલે લાંબાં અને આડા અનુમાનો કરવા પૂર્વે 'હારમાળા' સંબંધે વલ્લભે પ્રેમાનંદચરિતમાં જે લખ્યું છે, તેનાપર જ વિચાર કરવો યોગ્ય છે. વલ્લભના રાગદોષ આ પ્રમાણે છે—

“આખ્યાયિકા અવગ્રિમાં ઉઠતી રે, તેનો સંચલ કરિયો;

“ બાધ ન લાગે કોઈ ધર્મને રે, જાતિયાં શાંત રસે જેવો દરિયો

“ હારમાળા તેનું નામ ધરિયું રે, પણ નહિ માળા પૂરી,

“ ચેતારણી પદે ચેતારણી કાઢિ રે, જીવ ક્યારેલા માળા અધુરી.”

આ પછીની જે કહીઓ છે તે જે ત્રણ આખ્યાનો ગપ વગર પ્રેમાનંદે રચ્યાનું વલ્લભ કહે છે અને જેનાં નામો પિતાની પ્રતિષ્ઠા પૂર્ણ કરવા માટે વલ્લભે આપ્યાં જ

નથી, તેને ઉદ્દેશીને હોવાથી તેપર વિચાર કરવાની જરૂર નથી વલ્લભ અત્રે સ્પષ્ટ કહે છે કે, અરનીમા નરસિંહ મહેતા સખધી જે આખ્યાયિકા ઉડતી હતી “તેના સમઢ કરિયો” અને “હારમાળા તેનું નામ ધરિયુ” એ સમઢ પૂર્ણ નહતો અને લોકમાન્યતા પ્રમાણે માળાના ૧૦૮ મણુકા હોવા જોઈએ તેથી વલ્લભે અલુરી રહલી જણાવી છે, એટલું જ નહિ પણ કવિઓની રીતિ પ્રમાણે સમઢની સખ્યા ૮૪ હોવાથી સખ્યાને જીવને ફરવાની ચોરાશી કાટિ ચોરાસી અવતારની સાથે ઘટાવવા પ્રયાસ કર્યો છે. પ્રેમા નદે પુસ્તકનું નામ ય રાખ્યું, તે પણ વલ્લભે સ્પષ્ટ જણાવ્યું છે તો એ જ પુસ્તક તેની છાપ વગરનું છે તેટલું સ્પષ્ટ ન કહેવાનું કઈ કારણ કહી શકાતું નથી

અત્રે કહાય શકા ઉઠાવવામા આવે કે “આખ્યાયિકા અવનિર્મા ઉડતી” તે ગદ્યમા કે ઉચ્ચમા ? આનું ઉત્તર એક જ છે કે પદ્યમા. નરસિંહ મહેતાકૃત હારસમાના પદોમાં નરસિંહ મહેતાની જે આખ્યાયિકા ઉડતી તે, એ પ્રસંગે જે પ્રશ્નોત્તર થયલા અને જે પદો નરસિંહ મહેતાએ ગાયલા, તે પદોનો પ્રેમાનંદે ‘સમઢ કરિયો,’ તેની વ્યવસ્થા કરી તેનું નામ ‘હારમાળા’ રાખ્યું અર્થાત્ પ્રેમાનંદે હારસમાના ઇતિહાસ સાંભળી હારમાળાનું કાવ્ય નવીન ઉપજાવી કહાડ્યું નથી, પણ નરસિંહ મહેતાકૃત પદોનો સમઢ કરી તેનું નામ ‘હારમાળા’ રાખ્યું

સત્ય વસ્તુસ્થિતિ તો પ્રેમાનંદ પોતે સ્વમુખે કહ્યું ન કરે છે તેમ જ છે હારમાળા પ્રેમાનંદકૃત નથી એમ માનવાને વિશેષ પૂરાવો એ છે કે, પ્રેમાનંદના સગાના ધગમાથી મળી આવેલી ૮૪ પદ વાળી ગ્રંથ જે રા હરગોવિંદનાસના જણાવ્યા પ્રમાણે સદુથી વધારે વિશ્વાસ લાયક છે, તેમાંના એક પદમા હારમાળા કેમ હસ્તીમા આવી, તેના સખધમા કવિ પોતે જણાવે છે કે—

‘એ ભક્ત મદિમા સંઘે વહું-યો, જ્યા મતિ અનુસાર
પૂર્વે જે જે કવિજન વૈષ્ણવે, કહ્યા અરિત ઉદારજ
તે સધળાને જોડ કરીને જાન્યુ શુભ આખ્યાયજ
જે જે પરિચા મસિદ્ ભૂતજમા તે લખ્યુ વ્યાખ્યાયજ
મહેતાનો જસ અતિ અગ્રાધ છે કરી શકે ન કવિ કો-જ

પ્રસાદિ

એટલે આગળ થઈ ગયેલા જે જે વૈષ્ણવ કવિજનોએ ભક્ત નરસિંહના ઉદાર અરિત પદમધ કલા, તે સધળા પદોનો, વિચારેનો અને પરિચાનો અને નરસિંહ મહેતાના જનાવેલા પદોનો જોડ કરીને આ શુભ આખ્યાય મેં (પ્રેમાનંદે) બાંધ્યું છે, એવો અર્થ હારમાળાની તેની કહેલી ગુણણી જોતાં લાગે છે આ ઉપરથી એમ

સિદ્ધ થવા જાય છે, કે એ અંચ પ્રેમાનંદનો રચેલો નથી. આવી જ સ્થિતિમાં વલ્લભના કહેવા પ્રમાણે તેણે હારમાળાને. નામ ન આપ્યું હોય તો તે સંભવિત છે.

પ્રેમાનંદે હારમાળાની સંકલના વિ. સં. ૧૭૩૪ માં કીધી. જે હારમાળા પ્રેમાનંદની કવિત્વશક્તિનું અને દોષકથાનુવાદ ઉપરથી કટપનાશકિતનું જ પરિણામ હોય, તો એણે જ્યારે હારમાળા બનાવી, એટલે વિ. સં. ૧૭૩૪ માં સ્ત્રી, તે પૂર્વની કોઈ પ્રતમાં હારમાળા વિષે કશો પણ ઉલ્લેખ આવવો જોઈએ નહિ; તેમ જ વિ. સં. ૧૭૩૪ પછીની પણ જે જે પ્રતો મળે, તેમાં પ્રેમાનંદનું જ નામ રચનાર તરીકે સર્વત્ર આવતું જ જોઈએ; તેમ જ વળી વલ્લભના કથનનો અર્થ એમ જ કાઢવામાં આવે કે, પ્રેમાનંદે હારમાળા જ નનામે લખી છે, તો પછી પ્રેમાનંદના નામ સાથની પ્રત પણ મળવી નહીં જોઈએ; અથવા નનામી હારમાળામાં પ્રેમાનંદનું નામ જોડી દેનાર અને વલ્લભે કહેલી પદ સંખ્યામાં વધારો કરી પ્રેમાનંદને નામે પૂર્ણાહુતિ કરનાર કોણ તે જણાવતું જોઈએ. પણ આ બાબતમાં કોઈ પણ જાતનો સ્પષ્ટ ખુલાસો રા. રા. હરગોવિંદદાસ તરફથી આપવામાં આવ્યો હોય, એમ લાગતું નથી.

હારમાળા ઉમયકવિ સંકલિત છે

વિશ્વનાથ જાનીએ પોતાના કાવ્યમાં નરસિંહ મેહેતાનાં ઘણાં અસલ પદો ઉતાર્યા છે, અને જ્યાં જ્યાં એણે એમ કર્યું છે, ત્યાં ત્યાં પોતાનો હક્તિભાવ ભક્ત કવિરાજ પ્રત્યે દર્શાવવા “પદ શ્રીમુખનુ” એમ સ્પષ્ટ લખ્યું છે. હારચરિત્ર આદ્ય સમહકર્તાને ખંડિત દશામાં પ્રાપ્ત થયું છે, એટલે તેમાં જાનીની સ્વકૃતિ કેટલી અને નરસિંહની કેટલી છે, તે કળા શકાતું નથી, પણ મોસાળાચરિત્રમાં તેણે જે પદ્ધતિ સ્વીકારી કેટલાંક પદોમાં નરસિંહ મેહેતાનું કર્તૃત્વ સ્વીકાર્યું છે, તે પ્રમાણે હારચરિત્રના સંબંધમાં પણ કર્યું હશે, એમ અનુમાન કરવાને સળંગ કારણ મળે છે. આ સર્વ કારણોનો એકા સાથે વિચાર કરતાં વિશ્વનાથ જાની અને પ્રેમાનંદ બન્ને કવિએ નરસિંહની મૂળ જ્યોતિમાંથી જ પોતાના દીપકો પ્રકટાવ્યા, એવું સમજ અનુમાન નીકળી શકે છે.

વિશ્વનાથ જાની અને પ્રેમાનંદે તો માત્ર પોતાની ચરણ મુજબ સંકલનાઓ કરી છે. વિશ્વનાથ જાનીએ “હારચરિત્ર”ની ગુથણી, “મોસાળાચરિત્ર” પછી એટલે વિ. સં ૧૭૦૮ પછી જે વરસે પૂરી હશે એમ લાગે છે, અને પ્રેમાનંદે ૧૭૩૪ માં સંકલના કીધી છે.

જે હારમાળાની મૂળ રચના પ્રેમાનંદની જ હોય તો પ્રેમાનંદની જાપની જે પ્રત મળી આવે છે, તેમાં દર્શાવેલા પદો કરતાં વધારે પદો કોઈ પ્રતમાં મળવા જોઈએ નહિ.

વસ્તુસ્થિતિ તેમ નથી. પ્રેમાનંદની પૂર્વેની એટલે વિ. સં. ૧૭૩૪ ના વર્ષમાં એણે હારમાળા ગુંથી તે પૂર્વેની અને તે પછીની અનેક પ્રતો મળી આવે છે અને તેમાંની કેટલીકની રચના પ્રેમાનંદની હારમાળા કરતાં પણ વિશેષ સુંદર છે. તેની અંદર બીમ વગેરે સાથે ચાલેલા વાદવિવાદનાં ધણાં પદો છે, અને તે પ્રસ્તુતસંગ્રહનાં પરિશિષ્ટમાં આપેલાં છે. એ સર્વ પદોના કર્તૃત્વનો ખુલાસો હારમાળા પ્રેમાનંદકૃત જ છે, એવું પૂરવાર કરનાર કેવી રીતે કરી શકશે?

ઉપર જે લખવામાં આવ્યું છે, તે ઉપરથી સહજ એ અશ્વયશે કે, હારમાળામાં પ્રેમાનંદે જેવી રીતે કર્યું છે તેમ શું તેનાં અન્ય કોઈ કાવ્યમાં તેની પૂર્વેના કોઈ કોઈ કવિના અન્યનો આશ્રય-પાઠ-સખ્દ-વાક્ય તેણે સ્વીકાર્યો છે? એના ઉત્તર હકારમાં આપી શકાય તેમ છે, અને તે વાત એનાં પોતાનાં વાક્યો અને વરલખના જ કથનથી પૂરવાર થઈ જાય છે; અને તેની પૂર્વેના કવિઓ-જની, વિષ્ણુદાસ, નાકર, લાલજી આદિના કાવ્ય-અંશો કે પદો સરખાવીને વાંચવાથી ખાત્રી થાય છે. પ્રેમાનંદે એવી જ ચોરી બીજા કવિઓની લીટીઓ ઉતારી લખીને બીજાં કાવ્યોમાં પણ કરી છે. અને તેના એક એ દાખલા આપીશું.

પ્રેમાનંદે પોતાને હસ્તગત થયેલાં નરસિંહ મહેતાના “હારસમાનાં પદો”નાં વિવેક લયો ઉપયોગ પોતે વિ. સં. ૧૭૩૪ માં હારમાળા બોટી-ગુંથી કર્યો જણાય છે. નરસિંહ મહેતાનાં હારસમાનાં જે પદો મળે છે, તેમાં મંડળિકરાય પોતાની માતાના કહેવાથી શ્રીધર પંડિતને પોતાની સમક્ષ બોલાવી મંગાવે છે, અને નરસિંહ મહેતા સંબંધમાં એ શી શી વાતો જાણે છે તે માટે અશ્વયશે છે. અશ્વના ઉત્તરમાં શ્રીધર પંડિત પોતાનો જાતિ અનુભવ તથા નરસિંહ સંબંધી લોકકથા અને નરસિંહકૃત મામેરાનાં કેટલાંક પદો કહી સંભળાવે છે. હારમાળાની સંકલના કરતી વખતે કવિ પ્રેમાનંદને જ્યારે એ પ્રસંગ વર્ણવવાનો પુનઃ પ્રસંગ આવ્યો ત્યારે તેણે, શ્રીધર પંડિતે વર્ણવેલા મામેરાના પ્રસંગનાં નરસિંહ કૃત પદો છોડી દીધાં છે, અને પોતાની જાણમાં તેનું વર્ણન માત્ર એ પદમાં સમાવી દીધું છે. પણ નરસિંહ મહેતા કૃત મામેરામાંથી આમ થયેલા પદોમાંથી પ્રેમાનંદે પોતાને પ્રિય લાગવાથી માત્ર એક પદનો સ્વીકાર (“ઉપડડી ઉઠ્યો વેગે વૈકુંઠપતિ, ગરુડ કર્યા ગરુડ કર્યા, વદત વાણી.” પૃ. ૫૪૮. પદ ૨૪ મુ) સ્વરચિત મામેરામાં (વિ. સં. ૧૭૩૬) કર્યો છે.

કવિ ત્રિશનાય જનીએ ઉક્ત પદ ઉપરાંત નરસિંહ કૃત મામેરામાંથી બીજાં બે ત્રણ પદો પોતાના “મોસાળા ચરિત્ર”માં સ્વીકાર્યાં છે.* પ્રેમાનંદે આ બાબતમાં જનીનું

* જુઓ જૂદા કાવ્ય દોહન બાગ આઠમાની પ્રસ્તાવના.

અનુકરણ કર્યું હોય એમ લાગે છે. વળી ૫૪ ૬૦૬ પર આગેનાં બે પદો ૧૦૦ અને ૧૦૧ પરથી એમ માનવાને કારણ મળે છે કે, નરસિંહે હુડીનું કાવ્ય બનાવેલું હશે. એ પ્રમાણે તેણે શ્રાદ્ધ સંબંધી કાવ્ય કર્યું હોય તે સંભવિત છે. એ કાવ્યો પ્રાપ્ત થયાં નથી, પણ ૧૦૧ માં પદની પ્રથમની કડીના ઉપયોગ પ્રેમાનંદે પોતાના “હુડી” કાવ્યમાં કર્યો છે.

તેમ જ વિશ્વનાથ જાનીકૃત હુડી અને મામેરામાંથી પણ લાવ અને રચનાનો સ્વીકાર પ્રેમાનંદે ક્યાં ક્યાં કર્યો છે, તે એ બે કૃતિઓ સાથે રાખી સરખાવી વાંચવાથી સમજાશે. તેમ જ વળી “લક્ષ્મણાદરણ”માં કવિ પ્રેમાનંદ ખંભાતના વિપ્ર વિષ્ણુદાસનું સ્મરણ કરે છે, અને “મુદામા ચરિત્ર” અને “સમયતિ”માં પાટણના લાલણ કવિને સંભારે છે.*

આ પદ્ધતિને અનુસરીને પ્રેમાનંદે હારમાળાની સંકલનાની શુચ્છી કરી છે. અત્રે વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચવાનું એટલું જ કે, હારમાળાની જે કડીઓ “જે જે કવિ જન-વેષ્યુવો, કલાં ચરિત્ર ઉદારજી; તે સધાજાને જોડ કરીને, બાંધ્યું શુભ આખ્યાનજી” ઇલાદિ ઉપર દપકાવેલી છે તે જ સત્ય છે, અને રા. રા. હરગોવિંદદાસે તેના ઉપર અનુમાનની ધમ્મારતો રચી શબ્દની ખેંચતાણ કરી હારમાળા પ્રેમાનંદમણીત જ છે, એમ પૂરવાર કરવાને જે મથન કર્યું છે તે યથાયોગ્ય નથી. જો કદાચ કહેવામાં આવે છે તેમ પ્રેમાનંદે નનામે રચેલી હારમાળા મળી આવે તો તે ઉપરથી માત્ર એટલી જ કલ્પના થઈ શકે છે, કે એ ૮૪ પદો ઉપરથી અને લાર પછી મળી આવેલા વધારાનાં પદો ઉપરથી વિ. સં. ૧૭૩૪ માં હારમાળાની સંકલના પ્રેમાનંદે કરી, પોતાનું નામ તેમાં રાખ્યું હોય, અને તેના પુત્ર વલ્લભને તે સંબંધી માહિતી જ ન હોય.

માવા અને કાવ્યનું નામ

ભાષા સંબંધી પણ અનેક પુરાવાઓ આપી શકાય તેમ છે, પરંતુ અત્રે તે સર્વે આપવા જતાં અન્યનું પૂર મોટું થઈ જાય અને વાંચનારને તેમાં રસ નહિ પડે, એટલા માટે આ અન્યમાં આપેલાં પદો અને હારમાળાની ભાષા એક બાલુએ રાખી વાંચવાથી, અને બીજી બાલુએ પ્રેમાનંદના કાવ્યગ્રન્થો વાંચવાથી સુઘ વિદ્યારસિક વાચકવર્ગ પોતાનો મત નરસિંહ મેહેતાની જ તરફેણમાં આપ્યા વગર નહિ રહે.

ભાષા ઉપરથી હારમાળાનું કર્તૃત્વ પ્રેમાનંદને અર્પતાં રા. રા. હરગોવિંદદાસ જણાવે છે, કે નરસિંહ મેહેતા “કવિ પદરિકા શ્રેષ્ઠ નથી. હારમાળાની કવિતા કોઈ કિતમ

* નળાખ્યાન જેવા કાવ્યમાં પ્રેમાનંદે તેની પૂર્વના કવિ નાકરનામાથી શું અદભુત કર્યું છે, તે મંદિ બી. કા. દોહન જાગ આઠમામાં આપેલું નાકર કવિનું ચરિત્ર જુઓ.

કવિએ લખી હોય, એમ સ્પષ્ટ માલમ પડે છે. બાપાની લટકજ કહી આપે છે કે, તે સર્વોપરી કવિ પ્રેમાનંદનીજ હોવી જોઈએ.”

૨ા. કાંટાવાળાને હારમાળા પ્રેમાનંદપ્રણીત જ છે એમ સ્પષ્ટ માલમ પડે, પણ જોને એમ દેખાતું ન હોય, તેને માટે પ્રેમાનંદનાં અલાર સૂધીમાં પ્રકટ થયેલાં કાવ્યોની “બાપાની લટક” સાથે હારમાળાની બાપાની લટકનાં દ્રશ્યિત આપી સરખામણી કરી બતાવી, હિંત અનુમાન કાઢ્યું હોત તો ઠીક પડતે. અમર્યું એમ કહી દેવું કે, બાપાની લટક ઉપરથી હારમાળા પ્રેમાનંદરચિત છે, એ દલીલ ગળે ઉતારતાં આચકી આવે છે.

વાદ ધણે અકારે ચર્ચા શકે છે; તેમાનો એક પ્રકાર અંગ્રેજી કહેતી પ્રમાણે *Give a dog a bad name & then hang it*—“એક ફૂતરાને ખરાબ નામ આપે અને પછી ફાંસી દો” તે છે. ચોરચોટે બેસી માણુભટ્ટનું કાર્ય કરનાર કૃષ્ણસુત ભટ્ટ પ્રેમાનંદને “મહાકવિ”નું ઉપાધિદાન કરવાના હેતુથી ૨ા. હરગોવિંદદાસ, ફૂતરાને લટકાવી મારવાના ન્યાયાનુસાર, જણાવે છે કે “ધર્મ જેવા લૂખા વિપયને સુરસ કરવો, એ મહાકવિધીજ બની શકે.” એના ઉપરથી તો એવો અર્થ નીકળે છે કે, જેના સંગઘર્ષમાં આ હારનો પ્રસંગ બન્યો છે તે નરસિંહ જાતે “સરસ કવિ” હોવા છતાં તેનાથી નહિ બની શકે! ગ્રામ્ય શ્રોતાઓનાં દિલરંજન કરવાને, એક છીનાળ, કુલટા, વ્યભિચારિણીનાં મોંમાં શોભે તેવા શબ્દો, વાક્યો અને વિચારો મહાસતી દ્રૌપદીના મોંમાં મૂક્યા સિવાય જેની કંપનાશક્તિ, કાવ્યશક્તિ, રસનું તોલન કરવાની શક્તિ, આગળ વધી નથી તેવા એક બ્યાખ્યાનકારને “ધર્મ જેવા લૂખા વિપયને સુરસ કરનાર મહાકવિ કહેવો” એના કરતાં વધારે શોકકારક એક પણ નથી. ૨ા. હરગોવિંદદાસને પૂછવામાં જરા પણ હરકત નથી, કે નરસિંહ મહેતાએ ગ્રામ્ય શ્રોતાઓનાં દિલરંજન કરવાને અધર્મનો ઉપદેશ કરનાર વાક્યો કેઈ મહાસતી કે ધર્માત્માના મોંમાં મૂક્યા બતાવી શકશે ખરા? ૨ા. હરગોવિંદદાસ વળી “ધર્મને લૂખા વિપય”, કહે છે! જેઓનાં મન ધર્મધ્વનિથી હલમચ્યાં નથી, ગાજી ઉઠ્યાં નથી તેઓ જ એમ કહી શકે. સંકર જેમણે નથી જોયા, તેમને મન સર્વ નર્મદાના કંકર જ છે. ઉપદું એમ કહી શકાય કે સ્વાનુભવરસિક કવિ ભક્ત નરસિંહથી આવું વર્ણન બની શકે, પ્રેમાનંદથી નહિ. શું હારમાળામાં નરસિંહના આત્માનુભવના પક્ષમાં નથી સબળાતા?

આગળ વધતા, નરસિંહનાં પ્રસિદ્ધ પદો જોયા વગર અને તેની વધારાશ્ચિત તુલના કર્યા વગર જ તેમણે તાડક દધને એવો ફસલો આપ્યો છે, કે “કેટલાંક પદોમાં પ્રાસની છટા એવી છે, કે તે અસરકારક પણ સાદા ભક્ત કવિ નરસિંહ મહેતાની

ખાતીમાં આવે એમ તેમનાં ખીજાં પદ તપાસતાં સંભવતું નથી” ‘નરસિંહનાં ખીજાં પદ તપાસતાં સંભવતું નથી,’ એમ કેવળ કહેવા કરતાં પોતે પ્રસિદ્ધ કરેલી ત્રિમાસિકની હારમાળાના પદો ૬૪-૧૩૨-૧૩૩, પ્રેમાનંદના કથા કાવ્ય સાથે પ્રાસની છટામાં સરખા ઉતરતા છે, એ દાખલાદ્વીપ સાથે જણાવ્યું હોત, તો ધણો ગુંચવાડો સહેલાઈથી દૂર થઈ જતો હોતોએ તેઓ કહે છે કે “મેહેતાએ સ્તવન કદી પદમાં કર્યું હશે, તો પણ તે હારમાળામાં આપેલાં પદ નજ હોવાં જોઈએ” આ તેમનો ચાક્કસ નિર્ણય, પ્રેમાનંદના નામ વગરની અને નરસિંહ મહેતાની સ્વનામપ્રકાશક મુદ્રાવાળી પ્રતોમાં નરસિંહનાં સ્તવનના પદો સાથે સરખાવી જોયા પછી આપો હોય, એમ લાગતું નથી.

“હારનો સંવાદ,” “હારસમાનાં પદો,” “હારચરિત્ર,” “હારમાળા” વગેરે નામોમાંથી નરસિંહ મહેતાએ પોતાના કાવ્યને શુ નામ આપ્યું હતું, તે સાધનના અભાવે જણી શકાય તેમ નથી “હારમાળા” એ પ્રયોગ ખેટો વપરાયલો જણાય છે, તે દોષલક્ષ્ય છે. જાનીએ “હારચરિત્ર” નામ વાપર્યું છે, કાઈ પ્રતોમાં “હારનો સંવાદ” એમ જોવામાં આવે છે, પણ મૂળ નામ તો “હારસમાના પદો” હતું, એમ સાબળવામાં છે. એ કાવ્ય નરસિંહ મહેતા હારમાળાનો પ્રસંગ જન્યા પછી ઘેર આવી નિવૃત્તિના સમયમાં કાતો લખાવ્યું હોય, અથવા તો તેની લક્ષ્યમણીમાંથી કાઢીને નરસિંહની હયાતિમાં જ તેઓની સન્નિધિમાં રહી લખી કાઢ્યું હોય એમ લાગે છે.

સાક્ષરોને વિચારના પમળમાં નાખનારું હારમાળાનું સુદર કાવ્ય પ્રેમાનંદ કવિદ્વૃત્ત અસ્ય નથી જ, એ સંબંધ જે પૂરાવાઓ છે, તે અને સંક્ષેપમાં અપાયા છે, તે સાક્ષરોને વિચારણીય થઈ પડશે એવી અપેક્ષા છે. આ વિષય સંબંધમાં ઈ. સ. ૧૮૮૫ માં રસજયો વાદવિવાદ “ગુજરાતી”ના વિવેચન કર્તા અને રા. કાંટાવાળા વચ્ચે ચાલ્યો હતો. વાદવિવાદના અંતમાં જણાવ્યું તત્ત્વ—તટસ્થ ગૃહસ્થોએ પોતાનો સ્પષ્ટ અભિપ્રાય દર્શાવ્યો હતો. તેમાં પ્રથમના ગૃહસ્થે “તટસ્થ” ના તખલ્લુસથી (રા. નૃસિંહરાવ ભો. દીવેનીઆ) “ગુજરાતી”ના વિવેચન કર્તાએ હારમાળાના કાવ્યના કેટલાક પદોના જે અર્થો કર્યા હતા, તે રા. રા. કાંટાવાળાના કર્તા વિશેષ ગ્રાહ્ય અને માન્ય છે એમ જણાવ્યું હતું, એટલે તેમના અભિપ્રાય અને ટાંકવાની જરૂર નથી. અભિપ્રાયની જો નડિયાદવાસી એક ગૃહસ્થ (રા. અતુરભાઈ રાકરભાઈ પટેલ) તરફનો છે એમણે પ્રાચીન કવિઓનાં કાવ્યો જોયા તેમજ પ્રકટ કર્યા છે. તેમણે ‘ચો’ ધ્યાદિ પ્રયોગ તેમજ પોતે જોયેલી પ્રેમાનંદના સમયથી પણ જૂની પ્રતો ઉપરથી, એવો અભિપ્રાય દર્શાવ્યો છે કે હારમાળા પ્રેમાનંદે રચેલી નથી, પણ તેના રચયિતા ઉક્ત કવિ નરસિંહ મહેતા છે.

કવિએ લખી હોય, એમ સ્પષ્ટ માલમ પડે છે. બાપાની લટકજ કહી આપે છે કે, તે સર્વોપરી કવિ પ્રેમાનંદનીજ હોવી જોઈએ.”

રા. કાટાવાળાને હારમાળા પ્રેમાનંદપ્રણીત જ છે એમ સ્પષ્ટ માલમ પડે, પણ જન એમ દેખાતું ન હોય, તેને માટે પ્રેમાનંદનાં અક્ષર સૂધીમાં પ્રકટ થયેલાં કાવ્યોની “બાપાની લટક” સાથે હારમાળાની બાપાની લટકનાં દ્રષ્ટિ આપી સરખામણી કરી બતાવી, હિત અનુમાન કાઢ્યું હોત તો ઠીક પડતે. અમર્યું એમ કહી દેવું કે, બાપાની લટક ઉપરથી હારમાળા પ્રેમાનંદરચિત છે, એ દલીલ જળે ઉતારતાં આચક્રી આવે છે.

વાદ ધણે પ્રકારે ચર્ચ શકે છે; તેમાંના એક પ્રકાર અંગ્રેજી કહેતી પ્રમાણે *Give a dog a bad name & then hang it*—“એક દૂતરાને ખરાબ નામ આપેા અને પછી કાંસી દો” તે છે. ચોરચોટે બેસી માણુભટ્ટનું કાર્ય કરનાર કૃષ્ણસુત ભટ્ટ પ્રેમાનંદને “મહાકવિ”નું ઉપાધિદાન કરવાના હેતુથી રા. હરગોવિંદદાસ, દૂતરાને લટકાવી મારવાના ન્યાયાનુસાર, જણાવે છે કે “ધર્મ જેવા લૂખા વિષયને સુરસ કરવો, એ મહાકવિથીજ બની શકે.” એના ઉપરથી તો એવો અર્થ નીકળે છે કે, જેના સંબંધમાં આ હારના પ્રસંગ બન્યો છે તે નરસિંહ જતે “સરસ કવિ” હોવા છતાં તેનાથી નહિ બની શકે! આમ્ય શ્રોતાઓનાં દિલરંજન કરવાને, એક છીનાજ, કુલટા, વ્યભિચારિણીનાં મોંમાં શોભે તેવા સપ્ટો, વાક્યો અને વિચારો મહાસતી દ્રીપદીના મોંમાં મૂક્યા સિવાય જેની કંપનાશક્તિ, કાવ્યશક્તિ, રસતુ તોલન કરવાની શક્તિ, આગળ વધી નથી તેવા એક વ્યાખ્યાનકારને “ધર્મ જેવા લૂખા વિષયને સુરસ કરનાર મહાકવિ કહેવો” એના કરતાં વધારે શોકકારક એક પણ નથી. રા. હરગોવિંદદાસને પૂછવામાં જરા પણ હરકત નથી, કે નરસિંહ મેહેતાએ આમ્ય શ્રોતાઓનાં દિલરંજન કરવાને અધર્મના ઉપદેશ કરનાર વાક્યો કોઈ મહાસતી કે ધર્મોમાના મોંમાં મૂક્યા બતાવી શકશે ખરા? રા. હરગોવિંદદાસ વળી “ધર્મને લૂખો વિષય”, કહે છે! જેઓનાં મન ધર્મધ્વનિથી હલમલ્યાં નથી, ગાજી ઉઠ્યાં નથી તેઓ જ એમ કહી શકે. શકર જેમણે નથી જોયા, તેમને મન સર્વ નર્મદાના કંકર જ છે. ઉલટું એમ કહી શકાય કે સ્વાનુભવસિક કવિ ભક્ત નરસિંહથી આવું વર્ણન બની શકે, પ્રેમાનંદથી નહિ. શું હારમાળામાં નરસિંહના આત્માનુભવના પડ્યા નથી સંભળાતા?

આગળ વધતાં, નરસિંહનાં પ્રસિદ્ધ પદો જોયા વગર અને તેની પચાસ્થિત તુલના કર્યા વગર જ તેમણે તાઝક દષ્ટને એવો ફસલો આપ્યો છે, કે “કેટલાંક પદોમાં પ્રાસની છટા એવી છે, કે તે અસરકારક પણ સાદા ભક્ત કવિ નરસિંહ મેહેતાની

‘નરસિંહ મહેતાની હારમાળા’ એ પદ સમુચ્ચયના બે અર્થ થઈ શકે છે. એનું તો ભક્ત કવિ નરસિંહ મહેતાને શ્રી દામોદરરાયે આપેલી હારમાળા અથવા તે વિષેનું કાવ્ય, અને બીજાં નરસિંહ મહેતાએ રચેલું હારમાળા નામનું કાવ્ય। આ ચમત્કાર ધરીના પ્રલયના અર્થનો છે—એકમા સ્વ-સ્વામિત્વ અને બીજામા કર્મ-કર્તૃત્વનો ભાવ થાય છે! અને આ બંને ભાવને આધારે જાણે તેના કર્તૃત્વ સંબંધી વિચારનાં ઝરણુ પરસ્પર બિન્ન અને સ્વતંત્ર વણા ચાલ્યાં છે. એક પ્રવાહમા કવિ નર્મદાશંકર અને બીજામાં કવિ દક્ષપતરામ અને આપનો વિવેચન કર્તા (કંઈક અંશે) છે. આ ચર્ચા અને વિષયના સંબંધમાં એક પક્ષે એવું પણ અનુમાન દોરાવાને સંભવ અને કારણ હતાં અથવા છે કે, એ કાવ્ય કવિ પ્રેમાનંદનું રચેલું નથી, તેમ તે નરસિંહ મહેતાની એ કૃતિ નથી. પરંતુ રાજર્ષિ ભર્તૃહરિને નામે ચાલતાં શુભાર, નીતિ અને ધૈર્યાવ્ય શતકોની આશ્રક તેનાં પદો તે સોદામા પ્રસ્તુત પણ જૂદા જૂદા કવિનાં રચેલાં અને તેમાં નરસિંહ મહેતાનાએ ખર્ચા—અને તેથી તે કાવ્ય નરસિંહ મહેતાનું ગણાવું હોય। ઇંગ્રેજીમા પણ કવિ રોકસ્પિયરના સોનેટો વિષે તેવા જ ત્રાદ છે. પણ વધારે તપાસ કરતાં અને અનુમાનિક અને લેખિ પૂરાવા જોતા તે કાવ્ય કવિ પ્રેમાનંદની તો રચના નથીજ, પણ તે કવિ નરસિંહ મહેતાની કૃતિ છે, તેવા છેવટ સિદ્ધાંત થાય છે તેના કારણ નીચે મુજબ—

કવિ પ્રેમાનંદની હારમાળા નહિં તેનાં કેટલાંક કારણો:-

(૧) આ કવિના કોઈ પણ ગ્રંથને પ્રારંભે મંગળાચરણ નથી એમ નહિ. તેનાં બધાં કાવ્યમા મંગળાચરણ પ્રારંભે છે. આમા તેની કંઈ અસર પણ નથી

(૨) આ કવિ પોતાનાં જાણીતાં બધા કાવ્યોની સમાપ્તિએ પોતાનું કંઈક વર્ણન તથા તે કાવ્યની રચનાનું સ્થાન વા સમય આપે જ છે. આમા તેમાનું કંઈ પણ નથી. સમય પદ ૧૬૨ મુ લેખક ગણુ છડે અને તેના ઉપર કંઈ આધાર રાખી શકાતો નથી

(૩) પદોની લાપા અને કવિની લાપામાં બહુ જ ફેર છે, તે પ્રેમાનંદ કર્તૃત્વની સત્તાંશિ પણ સાક્ષી આપતી નથી

(૪) પ્રાચીન કાવ્યમાળામાં પ્રકટ થયેલા આ કાવ્યનું બધારણ કોઈ મહા કવિની કૃતિ સૂચવે એવું ચકાષાદિત, તથા ન્યાય અને ચકાસણધ નથી, તેથી તે અંશે પણ આ કાવ્ય તે કવિના બીજા ગ્રંથો સાથેની સગર્ભ ધરાવતું લાગતું નથી.

સૌથી વિશેષ મનનીય અને ઉપયોગી અભિપ્રાય સ્વ. ડૉ. હરિલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવનો છે. પ્રાચીન કાવ્યોના એમનો અનુભવ સ્પષ્ટરૂપીય હતો. તેથી એઓએ તે સંબંધી આપેલો અભિપ્રાય અત્રે જણાવી હારમાળા હવે કેની માનવી, પ્રેમાનંદની કે નરસિંહ મહેતાની? તેના નિર્ણય સાક્ષરોને સોંપીએ છીએ.

જે પૂરાવાઓ આપણી સમક્ષ રહ્યા થયા છે, તે ઉપરથી જે અભિપ્રાય આપી શકાય તે નીચે પ્રમાણે છે. પ્રેમાનંદ પૂર્વેની તેમ પછીની જૂની પ્રતો ભેતાં, તેમજ પ્રેમાનંદના નામવાળી હારમાળાની પ્રત ભેતાં, એ કાવ્ય પ્રેમાનંદ પ્રણીત તો નથીજ, પણ સંકલિત હશે છે એ વાત ચોક્કસ છે. કેટલેક અંશે એ જ ન્યાયે અને અન્ય પૂરાવાથી હારચરિત્ર પણ જાનીકૃત નથી, પણ સંકલિત છે. હવે નરસિંહ મહેતાને પરમાત્મા શ્રીકૃષ્ણ દામોદરે રાય મંડળિકની સભામાં જ્યારે પોતાના કંઠમનિ હાર પહેરાવ્યો, એટલે વિ. સં. ૧૫૧૨ માં જ્યારે એ પ્રસંગ બન્યો ત્યારથી તે વિ. સં. ૧૭૦૦ સુધીમાં લખા-યેલી કોઈ પ્રત કોઈ વિદ્વાનને શોધખોળ કરતાં મળી આવે, અને તે મંથ ઉપરથી એમ નિઃશંક પૂરવાર થાય કે, હારમાળાનાં પદો નરસિંહ મહેતાકૃત નથી પણ વચ-ગાળે થયેલા કોઈ અન્ય કવિનાં છે, તો આ લેખમાં હારમાળાનું કર્તૃત્વ નરસિંહ મહે-તાને અર્પવાનો જે પ્રયત્ન થયો છે તે છોડી દેવો પડે ખરો; પણ જ્યાં સુધી તેમ થાય નહિ ત્યાં સુધી નરસિંહ મહેતાનેજ હારમાળાનો મૂળ કર્તા માનવો, એ યોગ્ય છે.*

સદ્ગત્ ડૉ. હરિલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવનો અભિપ્રાય.

રા. રા. “ગુજરાતી” ના અધિપતિ સાહેબ-

“આપના અમૂલ્ય પત્રમાં હારમાળાના મંથકર્તૃત્વ સંબંધી વિદ્વતા ભરેલી જે તકરાર લગભગ એ માસ સુધી અથવા તે ઉપરાંત ચાલી રહી હતી, તેનું હું સ્નાંદાશ્ચર્યભર સક્ષપૂર્વક અધ્યયન કરતો હતો. આ વિષય ઉપર હું પણ આર્યજ્ઞાનવર્ધકને સારું એક હુંક વાર્તિક લખનાર હતો. પરંતુ આ આવતા મુદ્દનો ચમત્કાર ભેઠ તેના પરિણામ જાણ્યે મારા તે વિષેના વિચાર પ્રકટ કરવા નિશ્ચય કર્યો. હવે તે ચર્ચા શાંત થઈ ગઈ છે અને બંને પક્ષોએ પોતાની દલીલો યથાસ્થિત દાખવી છે, તો મૂળ મુદ્દા ઉપર ફેસલો આપવાનો બાકી છે, તો આપના સ્વ પાત્રક સમક્ષ પંચન્યાયાધ્યક્ષમાંના એક સભ્ય (Jurat) તરીકે હું મારા અધીન મત પ્રમાણે આપવાની છૂટ લઉં છું.

* હારમાળાની અમે તે સાલની લખાણની સંપૂર્ણ પ્રત બે કોઈ જદરેય મેળની આપશે

(૨) આ કાવ્યની અને તેમાંના પદોની સૈદ્ધી તથા ઘટના અને બાની આ ભક્ત કવિના ખીળ કાવ્યો અથવા પદોની પ્રતિબિંબરૂપ છે.

(૩) પદોમાંના કંઈ કંઈ વિચાર ઝરણુ અને તેના ઝડપ તથા છટા તથા રંગ અને કંઈ કંઈ ધીરોડાતત્વ પણ ધંધુ અંગે ધીરોદ્ધતત્વ તે આ સ્વતંત્ર નિહર ભક્તિપ્રેમમાં ગળી ગયેલા ભક્ત કવિનું જ છે.

(૪) સંકડો વર્ષથી લોકવાયકા આ કાવ્યનું કર્તૃત્વ આ ભક્ત કવિરાજને આપતી આવે છે; અને ધણું કરીને કવિના પ્રત્યેક પદને અંતે તેના નામની છાપ છે.

(૫) મારી પાસે પ્રાચીનકાવ્ય માળાની પ્રકટ થયેલી આવૃત્તિ સિવાય ખીજ ત્રણ લિખિત પ્રતો છે. તેમાંની એક ગુજરાત વર્નાકુપર સોસાયટીની સાલ વગરની છે, પણ તેના અક્ષરપરથી તે લગભગ એક સૈકા ઉપર લખાયેલી જણાય છે; ખીજ મને વડોદરથી નડિયાદના એક ગૃહસ્થની “બ્રહ્મચારી કૃષ્ણરામની હારમાળા લખી છે.” એમ વર્ણવેલી “સંવત્ ૧૮૭૧ ના પોષ વદ ૧૫ શુધ્ધ”ની પ્રત છે; અને ત્રીજી પણ નડિયાદથી “અમરસિદ્ધ ગુજરાતી પુસ્તક”ની માસિક માળા પ્રકટ કરનાર રા. ચતુરભાઈ શંકરભાઈ તરફથી મળેલી સંવત્ ૧૯૧૩ ના માગસર વદ ૪ની પ્રત છે. તેમાં પહેલીમાં પદ ૧૫૨ છે-પણ ખરી રીતે તેમાં હારમાળા પદ ૧૩૭ મેથી પૂરી થાય છે. બીજામાં પદ ૨૧૯ છે, અને તે સર્વોત્તમ અને તેની ઘટના ન્યાયધર્મિત વસ્તુલક્ષ્ય પ્રમાણે અને યથાસંબંધ છે અને ત્રીજામાં પદ ૧૧૮ છે. આ સિવાય પણ મને ખીજી પ્રતો મળે એવી આશા છે. આ ત્રણમાંની છેલ્લી પ્રત તો તદ્દન નકામી જેવી જ છે. એટલે હું તેના ઉપર બહુ વિશ્વાસ રાખતો નથી. તથાપિ રા. સા. હરગોવિંદદાસની આવૃત્તિ કરતાં પ્રાચીન રૂપોનો આ પ્રત વિશેષ સંમત કરી રાખે છે. હવે પ્રાચીન કાવ્યમાળાની આવૃત્તિનું ૧૬૧ મુ તથા ચૂં વ૦ સોસાયટીની પ્રતનાં પદ ૧૩૭ અને ૧૫૦ માં સમય આપ્યો છે તે એક બીજને મળતો નથી, અને તે મેહેતાજીને હાર આપ્યાનો સમય બતાવે છે અને તેમ છે તો તે કંઈ જૂદા જૂદા ન જ હોવા જોઈએ.

“સવત્ પદર બારેતરામાં સહમી ને સોમવારે,

“તેણે દિવસે દબોદરે આપ્યો, મહેતાજીને હાસરે” (પા. ૩૧ ૧૬૧)

ક્યો મહિનો તે આપ્યો નથી કે આપણે આ સમય તિથિ વાર ખરો છે કે તેની જ્યોતિષ ત્રણનાથી પરીક્ષા કરીએ!

(૫) કવિના સમય કરતાં કાવ્યની ભાષા વિશેષ પ્રાચીન છે.

(૬) કવિએ પોતાનાં કંઈ પણ કાવ્ય પોતાનાં નામ સિવાયનાં બહાર પાઝ્યાં જણાતાં નથી-તો આમાં તેણે પોતાનું નામ ધૂષાબ્યાનું વિશેષ કારણ નથી અને તે વિશેષ કરીને જ્યારે તેણે આ ભક્ત કવિ સંબંધી પોતાનાં બીજાં કાવ્યો પોતાના નામથી રચ્યાં છે ત્યારે.

(૭) શેષક પદો કેટલાંક આ કવિના પ્રકટ 'ચયેશી' આવૃત્તિમાં હોય તેથી આખું કાવ્ય કવિનું કહેવાય નહિ અને જે થોડામાં કવિના નામની જાણ છે તે એક જ પ્રતમાં છે અને બીજામાં તેમાંનું કંઈ પણ નથી તો આ બાબત ઉપર આધાર કે વજન રાખી શકાતું નથી.

હારમાળા ભક્ત કવિ નરસિંહ મહેતાની કૃતિ છે તે વિષેનાં કેટલાંક કારણો:-

(૧) ભાષા કવિના સમયની જ છે-જે કે લેણામાં તેના સાધારણ પ્રયોગ થવાથી તે પદોમાં ગાનરાશ્ત્રોએ અને ઉતારનારાશ્ત્રોએ પોતાને મનગમતો ફેરફાર કરી નાંખ્યો છે. ફેરફારનાં આવાં સખળ કારણો અને સાધનો છતાં એ ભાષાએ પોતાનો મૂળ ભાવ અને શણગાર તદ્દન તજ્યો નથી. તે તો ઠેકાણે ઠેકાણે ઝળકારા મારી જ રહે છે.

(અ) વધીના પ્રસય "આ" નો જાતિવચનानુસાર બિજ બિજ રૂપમાં પ્રયોગ તે કવિ નરસિંહ મહેતાના જ સમયનો છે. તે હરિશીલા ષોડશકળાના સંવત્ ૧૫૪૧ કે તે સમયના બીજ કવિના કાવ્યમાં કે તે જ કાળના કાઠડદેવબંધ નામે પદ્યના ભ કવિના કાવ્યમાં જ છે અને આ હારમાળામાં તો મને સંવત્ ૧૮૭૧ માં લખેલી પ્રતમાં સેંકડો દાખલા તેના મળી આવે છે.

(ખ) ક્રિયાપદના વર્તમાનકાળના બીજા પુરુષના એક વચનનાં રૂપ "આ" પ્રસયથી યાય છે તે પણ આજ સમયનું દર્શન કરાવે છે-જેવાં કે કરાં, આપાં, નાપાં, નાર્યાં વિગેરે. તેમ જ "તરવા" વિગેરેને સ્થાને "તરેવા" નો પ્રયોગ.

(ઉ) "અ" તથા "ઇ" માં જણાવેલા તો પ્રત્યક્ષ ચિહ્નો છે; પણ "છ" નાં પ્રાચીનરૂપ, "એ" ને બદલે "ઇ" નો અને "ઓ" ને બદલે "ઉ" નો પ્રયોગ તો ઉપર સૂચવેલા વિકારોથી પરોક્ષ રહ્યો છે, તે પણ આ સમયનું જ્ઞાન કરાવે છે. તે તો જૂદું પદો પોતાના વર્તમાન આધારમાં ગાતાં કંઈ કંઈ તૂટે છે, તે આજ વિકારને લીધે, એ તે બાબતની જાણે સાક્ષી આપે છે.

(૨) આ કાવ્યની અને તેમાંના પદોની સૈદ્ધી તથા ઘટના અને ખાતી આ ભક્ત કવિનાં ખીજ કાવ્યો અથવા પદોની પ્રતિબિંબરૂપ છે.

(૩) પદોમાંના કંઈ કંઈ વિચાર ઝરણુ અને તેના ઝડાકા તથા છટા તથા રંગ અને કંઈ કંઈ ધીરેહાતત્ત્વ પણ ધંજે અંશે ધીરેહાતત્ત્વ તે આ સ્વતંત્ર નિઝર ભક્તિપ્રેમમાં ગળી ગયેલા ભક્ત કવિનું જ છે.

(૪) સેંકડો વર્ષથી લોકવાયકા આ કાવ્યનું કર્તૃત્વ આ ભક્ત કવિરાજને આપતી આવે છે; અને ઘણું કરીને કવિના પ્રત્યેક પદને અતે તેના નામની છાપ છે.

(૫) મારી પાસે પ્રાચીનકાવ્ય માળાની પ્રકટ થયેલી આવૃત્તિ સિવાય ખીજ તથા લિખિત પ્રતો છે. તેમાંની એક ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીની સાક્ષ વગરની છે, પણ તેના અક્ષરપરથી તે લગભગ એક સૈકા ઉપર લખાયેલી જણાય છે; ખીજ મને વડોદરેથી નડિયાદના એક ગૃહસ્થની “અક્ષરચારી કૃષ્ણરામની હારમાળા લખી છે.” એમ વર્ણવેલી “સંવત્ ૧૮૭૧ ના પોષ વદ ૧૫ શુધે”ની પ્રત છે; અને ત્રીજી પણ નડિયાદથી “અપ્રસિદ્ધ ગુજરાતી પુસ્તક”ની આસિક માળા પ્રકટ કરનાર રા. ચતુરભાઈ શંકરભાઈ તરફથી મળેલી સંવત્ ૧૯૧૩ ના માગશર વદ ૪ ની પ્રત છે. તેમાં પહેલીમાં પદ ૧૫૨ છે—પણ ખરી રીતે તેમાં હારમાળા પદ ૧૩૭ મેથી પૂરી થાય છે, ખીજમાં પદ ૨૧૬ છે, અને તે સર્વોત્તમ અને તેની ઘટના ન્યાયધર્મિત વસ્તુતુક્રમ પ્રમાણે અને યથાસંબધ છે અને ત્રીજામાં પદ ૧૧૮ છે. આ સિવાય પણ મને ખીજ પ્રતો મળે એવી આશા છે. આ ત્રણમાંની છેલ્લી પ્રત તો તદ્દન નકામી જેવી જ છે. એટલે હું તેના ઉપર બહુ વિશ્વાસ રાખતો નથી. તથાપિ રા. સા. હરગોવિંદલાલની આવૃત્તિ કરતાં પ્રાચીન રૂપોનો આ પ્રત વિશેષ સમદ કરી રાખે છે. હવે પ્રાચીન કાવ્યમાળાની આવૃત્તિનું ૧૬૧ મુ તથા ગૂં વ૦ સોસાયટીની પ્રતનાં પદ ૧૩૭ અને ૧૫૦ માં સમય આપ્યો છે તે એક ખીજને મળતો નથી, અને તે મેહેતાજીને હાર આપ્યાનો સમય બતાવે છે અને તેમ છે તો તે કંઈ જૂદા જૂદા ન જ હોવો એમણે.

“સંવત્ પદર બારેતરમ્ સમમી ને સોમવારે,

“તેણે દિવસે દમિદરે આપ્યો, મહેતાજીને હારે” (પાઠ કાં ૧૬૧)

ક્યો મહિના તે આપ્યો નથી કે આપણે આ સમય તિથિ વાર ખરો છે કે કેમ, તેની ન્યોતિય જણનાથી પરીક્ષા કરીએ.

“ સવત્ પદરબારેતરા વરખે માગસર શુદ્ધ સાતમ સોમવારે,

“તેણે દીવસ મેહેતાજને, દામોદરજયે આપ્યો હારે” (શુ. વ. સો. ૧૩૭)

અહિં માસ આપ્યો છે—સાત ઉપર અમાણે છે, પણ વાર ફેર છે પહેલી કડી જોઈએ તે કરતાં સાંખી છે તેથી માસ અદર ઘુસાડી દીધો લાગે છે. પણ તેની સાથે આ ખીજું પદ જુઓ તે શું કહે છે

‘ સવત્ સત્તર બારેતરે માગસર શુદ્ધ સાતમ સોમવારે,

“તેણે દીવસ મેહેતાજને, દામોદરજયે આપ્યો હારે” (શુ. વ. સો. ૧૫૦)

અહિં માસ આપ્યો છે તે છેલ્લા પદ અમાણે—વાર પહેલાં પદ અમાણે છે—તિથિ બધે એક છે, પણ વરસ ફેર છે તથાપિ ૧૩૭ અને ૧૫૦ એ બે પદોમાં ફેર છે તો ‘ખરુ કયું કહેવું’ રા. ચતુરભાષવાળી પ્રતમાં તો આને મળતું પદ જ નથી હવે કાબ્યદોહનમાં આ બાબતનું પદ છે તે શું કહે છે તે જોઈએ. આ પદને લગભગ અક્ષરેઅક્ષર “લક્ષ્મચારી કૃષ્ણારામ” ની સવત ૧૮૭૧ ની પ્રતનું પદ ૨૧૮ મુ છે તે આ નીચે દાકિયે છાંયે —

“ સવત્ ૧૫૧૨ પદર બારેતરે ચૈત્ર શુદ્ધ સપ્તમી સોમવારે

“અતિ આશુદ્ધિ માલા ગાઈ નરસૈયા ઉતાયો પાર્યે ૧

‘ વૈષ્ણવ ને વ્યતીપાત એકાદશી વૈષ્ણવમૂળ સુજીયેરે

“અગમ અગ્રાચર તેહેના પાત્રીક હેરામા સર્વ જયેરે ૨

“જે સામળે ભાવ ધરીને તે નરનારી નરકો ન ચાયેર,

“ભાણે નરસૈયા તે દરિદ્ર પામે ગરુડ ચડિને વડુડ જયેરે ૩

આ પદમાં જોઈએ દાષપમાં મુકલા સંખ્દોજ આ કાબ્યના કર્તૃત્વની વાત” થોતાની જોળે કહેરી, એટલે અમારે તેના ઉપર વિશેષ ટીકા આપવાની જરૂર નથી. એની પુણિમાં માત્ર આજ પ્રતમાં પદ ૧૮૪ મુ છે, તેમાં કવિના આજ્ઞવ ઉપરથી શ્રી દામોદરજ પ્રસન્ન થઈ કહે છે તેનું ચિત્ર ગભીર, યોધક અને મનોરન્જક છે તે આખીશું તો નિરર્થક નહિ ગણાય —

“ રાગ પદ્મંચમ.”

“ હરખે હરિ જોયરે, નરસૈયા ચિત્ત ધરે, સામળો સર્વ સખાજ વાત

“ હાર આપીને હરિ વિનયે વિનવિત કરે, રહા સન્મુખ પ્રભુ જોડી દ્વય દાષ ૧

“મમ પ્રભુ વૈષ્ણવ સદા, જનમ જનન સદા, દાખવે દામોદર દીન વાણી

“દુખ સર્વ પદરી, પ્રેમ પ્રીતિ કરી, પૂજન થકા કહે પ્રેમ આણી. ૨

“અધપી દીનહું, જન્ય લેલીનહું, જન ને ગાય પદ હાર તોહોરાં;

“કાંધે શ્વસાંસપતિ, મુખ્ય કરે વિનતી, નેરસૈયા તે જનજીવ મોહોરાં” ૩

(અ. ૬૦ ૧૮૪)

આ પદમાં પણ અમે જે શબ્દો જોઈએ છીએ તે લક્ષ આપવા યોગ્ય છે. આ પ્રમાણે આ બંને પદો આ કાવ્યના કર્તૃત્વનો અનુભવ તે રચાયતાના સમ-પનો નિર્વિવાદ નિર્ણય કરે છે.

રા. સા. હરજોવિંદલસભાષ્યે પોતાની આવૃત્તિમાં આપેલા પદ ૧૬૧ ઉપરની નોટમાં આ પદોમાં કયો જિજ્ઞાસુ છે તે સૂચવે છે અને તેમાંની એકમાં તો તે જ સંવત્ ૧૯૧૨ ના માગસર શુદ્ધ ૭ ને વાર શુક્રવાર આપ્યો છે. અમે પણ ઉપર કહેલી તિથિ સિદ્ધ ગણવા માગતા નથી, પરંતુ કોઈ જ્યોતિષી આ બધી તિથિ માસ વિગેરેનું પરિશોધન કરી કઈ તિથિ ખરી છે તે જણાવશે તો આ અત્યુપયોગી પ્રશ્ન ઉપર કંઈ ચોક્કસ જ અજવાબું પડશે. અમુક વર્ષના અમુક માસની અમુક તિથિયે કયો વાર હતો તે ગણતરી શોધી કાઢવામાં આવે અને તે કાવ્યદોહનની તથા સંવત્ ૧૮૭૧ ની પ્રતોમાં આપેલી તિથિને જોખર બંધાયેલતી આવે તો જે કંઈ થોડો સંશય અવશિષ્ટ રહે છે તે પણ દૂર થાય.

મારા વિચાર બીજે કોઈ પ્રસંગે, અને બીજા કોઈ માસિકમાં, અથવા હારમા-જાની મારે એક આવૃત્તિ કાઢવી, એવો મારા કેટલાક મિત્રોનો વિચાર છે. આ બાબત વિશેષ વિસ્તારથી સ્પષ્ટ કરવા માગું છું, તેથી આપના સાથે થયું નથી.”

વિ. સં ૧૯૧૬ }
 દેવશયની એકાદશી }
 મુંબઈ.

અગતકર્તા

"સવત્ પદર બારોતરા વરખે માગસર શુદ્ધ સાતમ સોમવારે,

"તેણે દીવસ મેહેતાળને, દામોદરજી આપ્યો હારે" (શુ. વ. સો. ૧૩૭)

અહિં માસ આપ્યો છે—સાલ ઉપર પ્રમાણે છે, પણ વાર ફેર છે. પહેલી કડી નેપથ્યે તે કરતા લાંબી છે તેથી માસ અદર ધુસાડી દીધા લાગે છે. પણ તેની સાથે આ ખીજું પદ જુઓ તે શું કહે છે

"સવત્ સત્તર બારોતરા માગસર શુદ્ધ સાતમ સોમવારે,

"તેણે દીવસ મેહેતાળને, દામોદરજી આપ્યો હારે" (શુ. વ. સો. ૧૪૦)

અહિં માસ આપ્યો છે તે છેલ્લા પદ પ્રમાણે—વાર પહેલા પદ પ્રમાણે તિથિ બધે એક છે, પણ વરસ ફેર છે તથાપિ ૧૩૭ અને ૧૫૦ એ બે ફેર છે તો ખરું કંઈ કહેવું? રા. ચતુરભાઈવાળી પ્રતમાં તો આને મળતું પદ ન હોય કાવ્યદોહનમાંનું આ જાળવતું પદ છે તે શું કહે છે તે નેપથ્યે પદને લગભગ અક્ષરેઅક્ષર "અક્ષરચારી કૃષ્ણારામ"ની સંવત ૧૮૭૧ ની પદ ૨૧૮ મુ છે તે આ નીચે ટાકિયે જમ્યે —

"સવત્ ૧૫૧૨ પદર બારોતરા ચૈત્ર શુદ્ધ સપ્તમી સોમવારે,

"અતિ આશ્ચર્યે માણા બાઈ નરસૈયા ઉતાપો પારે" ૧

"વેધુત ને વ્યતીપાત એકાદશી નૈષ્ઠ્યવમ્બ સણાયેરે

"અમમ અગોચર તેહેના પાટીક હેનામદ સર્વ નયેરે" ૨

"જે સાબળે ભાવ ધરીને તે નરનારી નહીં ન થાયેરે,

"ભણે નરસૈયા તે હરિપદ પામે મરુદ ચડિને વડુક નયેરે" ૩

આ પદમાં જોકે ટાઈપમાં મુકેલા શબ્દોજ આ કાવ્યના કર્તૃત્વની પોતાની મેળે કહેશે, એટલે અમારે તેના ઉપર વિશેષ ટીકા આપવાની જરૂર એની પુણિમાં માત્ર આજ પ્રતમાં પદ ૧૮૪ મુ છે, તેમાં કવિના આર્જવ ઉપર શ્રી દામોદરજી પ્રસન્ન થઈ કહે છે તેનું ચિત્ર ગંભીર, બોધક અને મનોરંજક છે આપીશું તો નિરર્થક નહિ ગણાય —

"રાગ પદ્મવંચન."

"હરખે હરિ બોચરે, નરસૈયા ચિત્ત ધરે, સામળો સર્વ સમાજ વાત

"હાર આપીને હરિ વિનયે વિનયિ કરે, સદા સન્નિધિ પ્રજા નેત્રી દય દાય

"મમ પ્રજા નૈષ્ઠ્ય સદા, જનમ જનન સુદા, દાખવે દામોદર દીન વાણી

"દુખ સર્વ પહરી, પ્રેમ પ્રીતિ કરી, પૂરજી શ્રદ્ધા કહે પ્રેમ આણી

“અદાપી દીનકું, જન્ય લેલીનકું, જન ને ગાય પદ હાર તોહોરું;

“કાખે બ્રહ્માંડપતિ, મુખ્ય કરે વિનતી, નેરસૈયા તે જનજીવ મોહોરું.” ૩

(બ્ર ૬૦ ૧૮૪)

આ પદમાં પણ અમે જે શબ્દો બ્લેક ટાઇપમાં આપ્યા છે તે લક્ષ આપવા
જાય છે. આ પ્રમાણે આ બંને પદો આ કાવ્યના કર્તૃત્વનો અને તે રચાયેલા સમ-
નો નિર્વિવાદ નિર્ણય કરે છે.

૧૧. સા. હરગોવિંદજીસલાહજી પોતાની આજ્ઞામાં આપેલા પદ ૧૬૧ ઉપરની

આ પદોમાં કેવો ભિન્ન ભાવ છે તે સ્પષ્ટ છે અને તેમાંની અંકમાં તો

૧૬૧૨ ના માગશર શુદ્ધ ૭ ને વાર ગુરુવાર આપ્યો છે!!! અમે પણ

અણવા માગતા નથી, પરંતુ કાંઈ જ્યોતિષી આ બધી તિથિ

કઈ તિથિ ખરી છે તે જણાવશે તો આ અત્યુપયોગી

જે, અમુક વર્ષના અમુક માસની અમુક તિથિયે

આવે અને તે કાવ્યદોહનની તથા સંવત્

તરી આવે તો જે કંઈ થોડો

વિષયાનુક્રમણિકા.

આરંભપૃષ્ઠ.

પ્રસ્તાવના-ધૂળવોચના બે બોલ	૭
નરસિંહ મહેતાણું જીવન ચરિત્ર	૧૫
હારમાળાનો કર્તા કેણુ ? ...	૪૯
હારમાળા... ...	૧
ગોવિંદમન	૫૬
સામળદાસનો વિવાહ	૭૫
સુરતસંભાન	૯૪
ચાતુરીછત્રીસી	૧૧૮
ચાતુરીવેણી	૧૩૯
કાણુલીલા... ..	૧૫૪
સુદામાચરિત્ર	૧૫૭
રાસસહસ્રપદી	૧૬૨
વસંતનાં પદ	૧૨૧
સુંગરમાળા	૨૬૪
શ્રી કૃષ્ણજન્મ સમાનો પદ ...	૪૨૮
શ્રી કૃષ્ણજન્મ વધાઈનો પદ ...	૪૩૫
હાડોળાનો પદ	૪૩૮
બાળલીલા... ..	૪૫૮
બક્તિજ્ઞાનનાં પદો ...	૪૬૬
પરિશિષ્ટ ૧ છંદ	૪૬૬
હારમાળાનું પરિશિષ્ટ	૫૩૮
પરિશિષ્ટ ૨ જુગ્મ	૫૭૬
પદ પાઠાંતર	૬૧૪
સુદ્ધિ-વૃદ્ધિ-મત પાઠાંતર ...	૬૧૭
વર્ણાનુક્રમણિકા	૬૨૭

નરસિંહ મેહેતા કૃત
કાવ્યસંગ્રહ.

નરસિંહ મેહેતા કૃત

કાવ્યસંગ્રહ.

* હારમાળા.

દ્વિપદ-પદ ૧ હુ-રાગ આશાવરી.

શ્રી હામોદર મંદિર મુદર, જુનાગઢ જાણો જુગ આજ,	શ્રી હામોદર૦
ધર્મવત શ્રુતિ શાસ્ત્ર સનાતન, વિના વૈષ્ણવ મણિકરું રાજ	શ્રી હામોદર૦
એક સમે મેહેતા મોસાળે, આવ્યા મામા મંદિર સાર,	શ્રી હામોદર૦
નિલ પ્રત્યે ખેમે હરિ મંદિર, કરે કીર્તન હરિનો વ્યાપાર	શ્રી હામોદર૦
સુરમેના સખીઓની સાથે, ગાન તાન કરે રગ અપાર,	શ્રી હામોદર૦
મનથુ મન પ્રસન્ન થઈ છખીલો, મેહેતા કંઠ આરોપે હાર	શ્રી હામોદર૦
તે અરચ્યા ચાલી ચાચરમા, સુશી મામો મન સોચે વેદ	શ્રી હામોદર૦
મેહેતાને શીખામણુ દીધી, તુ આજ પછે ન કરીશ એહ	શ્રી હામોદર૦
ત્યારે મેહેતે મન વિમારથુ, એ પાપી ધુને વારે આજ,	શ્રી હામોદર૦
સમજે નહિ કાંઈ સાન વોણો, હાર આપે મને માહારાજ	શ્રી હામોદર૦
મારું સધળે મોહાર થયો છે, કળિમા કે કારણુ છે એહ	શ્રી હામોદર૦
નરસિંહો હરિ કીર્તન નવ મૂકે હરિને ગમશે ધારો વેદ	શ્રી હામોદર૦

* આ હારમાળાના ૮૮ પદ સુધીનું સંચોધન સ્વર્ણવાસી રા બા હસ્તિાલ દર્પદરાય મુવે કર્યું છે તે તે પછીના ભાગ મેં, એમો મેળવેલી પ્રતોપરથી સુધાર્યો છે એમા જે જે પ્રતોપરથી, રાસ્ટ્રીય રીતિએ સ્વર્ણવાસીએ સંચોધન કર્યું છે તે મદી નાખી, માત્ર મૂળ પ્રત જ રાખી છે

વર્ગદાસી પ્રતમા 'હારના પદ,' જુનાગઢની પ્રતમા 'અત્ર સિદ્ધમાણી નરસિંહ મેહેતાના હાર સમાના પદ,' કવિ નર્મદાસકરવાળી પ્રતમા 'નરસિંહ મેહેતાની હારમાળા,' છે

હ હ મુવ

† દ્વિપદ બાજ નરસિંહ મેહેતાનો જણાતો નથી એ બાજ માત્ર એક જ પ્રતમા છે, તે બીજી ગણેની પ્રત પ્રસ્તીત કાવ્યમાળામા છે જે, નરસિંહમેહેતાની હારમાળાનો સંબંધ ગોઠવવા મટે, પાઞજના કોઈ કવિએ રચેનો જણાય છે

હ હ મુવ

દ્વેષક-પદ ૨ બું-રાગ આશાવરી.

લોક અણુસમગજા જમ તમ બોલે, રે કામનીશું રમે કામી એહ;
 કાનોકાન વાત અન્ધોઅન્ધ કરતાં, જઈ રાગમું પોહતી તેહ. લોક૦
 રાગએ મનમાં વિભાસિયું, એને તેડવું મૂજ બણી;
 જોઈ જૂઠાં કે સાચો ધરમી, કરું સભા સંન્યાસી તણી. લોક૦
 મેવકને તેડી શીખજ દીધી, નરસંયાને લાવો અહીં;
 શીખ થઈ સેવક સાં આપ્યા, મેહેતાનો ઉતારો જહીં. લોક૦
 કહ્યું આયો મેહેતાજી વેગે, બોલાવે છે તમને રાય;
 તેની સાથે આજ્યા મેહેતો, હરિ સાચાની કરશે સાય. લોક૦

દ્વેષક-પદ ૩ બું-રાગ આશાવરી.

નાગર સહિ મળીને આપ્યા, વળી પ્રગતો સાય;
 રાજ સભામાં આવી બેઠા, કહે કરજોડી હાથ.
 કહે નાગર સાંભળિયે રાયજી, અમો નવ રહેવાય;
 અમારી વહુ બેટી સવે, નરસંયાને મંદિર જાય.
 લાજ મૂકી નાત જાતની, લંપટ થઈ સૌ નારી,
 પાથે ધુધરા વાગે રંગે રાચે, દીસંતી બલિચારી.
 લંપટ મેહેતો લંપટ નારી, લંપટ રંગે રાચે;
 લંપટ થઈ હાથ કોટે મેહેમે, લંપટ થઈને નાચે.
 રાયજી અમોને આપ્યા આપો, અમો પરદેશ જઈએ;
 અમારી વહુ બેટી બેટન બમડે, તે દુખ કોને જઈ કહિયે.
 રાગ કહે ચિંતા નવ કરશો, અમો શીખામણ દેઉં;
 આજ પાછી જો ફેલ કરે તો, પ્રાણ એહના લેઉ.
 શ્રીપાન સંન્યાસી ગોલાઈ મુણવતા, જોગી બોગી જોડે;
 વિમ્ર વેદીઆ રાય પામે આપ્યા, મેહેતા તણે વરધોડે.
 કહે શ્રીપાન અનર્થ થાય છે, નવ રહે કોની લાજ,
 તમો વિના દે દુખ નવ લાગે, સાંભળીયે મહારાજ.
 ઠામ ઠામથી રાયજી આવી, મગજિકને લાગી દાઝ,
 જાઓ મેહેતાને વેગે લાવો, દેઉ શીખામણ આજ.
 મેહેતો સેવક સાથે આજ્યા, મનમાં નહિ ચિંતાય;
 મંડળિક આગળ ઉભા રવા, સમર્પા વેકડાયા.

પદ ૨ લુ-રાગ આશાવરી.

મેહેતો-પ્રણામ પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમને, દાસની વિનિતિ હ્રદે ધરજો;
 આજ સમે પ્રભુ મારે આકરે આવીઓ, ચર્ણ શર્ણ મંભાળ કળે.
 મંગળ મુનિજન મન મોહિની, મહિમા અપાર તારો કે નવ જાણે;
 રવિ શશિ ઇન્દ્ર ને ઈશ અજ અનુસરે, નિગમ નારદ શારદ વખાણે.
 મંત સર્વજ્ઞ કહે ધન તું શામળા, તારે સંત છે પ્રાણુ તોલે;
 જળચર જળ વિના કેમ કરે જીવશે, પરસ્પરે પ્રીત તો વેદ જાણે.
 અંખરીય લક્તની લક્તિ જાણી કરી, ઋષિપર ચક્ર મોકલ્યું ક્રોધ આણી;
 શાપ તે આપ લીધો શીર સંતને, પ્રીતની રીત શ્રીમુખ વખાણી.
 માટે મુને મન આનંદ અતિ માધવા, ચરણ પ્રતાપ પદ અલે પાગ્યો;
 સિંહને સંગ જાંબુક કેમ શોભશે, નરસૈયો લવોલવ દુઃખડાં વાગ્યો.
 રે હરિ, લોક કહે છે જે નરસૈયો લંપટી, વાધતી વાત રાજાએ જાણી;
 સેવક તેડવા મોકલ્યા મંડળિકે, રાખજો બિરદ સારંગપાણિ.
 જ્યારે કપટ નથી રે કરુણાનિધિ, તો રાખજો લાજ શામળા મારી;
 સુંદરી સહિત હું ગાન કરુ સદા, પૂર્ણ પતિજ પરબ્રહ્મ તારી.
 સોરઠા ચોરટા સર્વ જોવા મળ્યા, નગર લોક પાખંડ જાણે;
 કીર્તન નવ ચૂકું રે કમળાપતિ, જો મેરુ સહિત મહી શેષ ઝાણે.
 વાળે વીણા રસ કુલરી જાહરી, ધુધરી પાય ઝણકાર જાણે;
 નરસૈયાંચા સ્વામી નિર્ઘટ દાતા સદા, શામળા સમોવડ નાવે તોણે.

દોષક-પદ ૪ શુ-રાગ આશાવરી.

તેજા સત્તર સન્યાસી મુમુક્ષુ, પત્ર ફળ કદ કરતા જે ભક્ષ,
 સદસ સખા સહિત પરવર્ષા, તેણે પુસ્તક હાથે દંડ ધર્ષા.
 આત્મા સન્યાસી સભાને દામ, તેનાં કહી સંભળાવુ નામ,
 ગોવિંદાશ્રમ માધવા સરી, નરસિંહાશ્રમ મુમુક્ષુ તહી.
 રઘુનાથાશ્રમ અંકભૂતા જેહ, અચ્યુતાશ્રમ શ્રીધર તેહ,
 વિશંભરાશ્રમ વાસુદેવ, અહાનંદ આત્મા અવશ્વમેવ.
 અદ્વિતાશ્રમ કેશવ સ્વામી, અનંતાશ્રમ નારાયણ નામી,
 શિવાનંદ બાગદાશ્રમ માંડી, એ સત્તર સન્યાસી આત્મા તાંડી.

તે સર્વ સહિત. બેઠો રાખન, એક એકને દેતો ખટ માન;
 નગર લોક આઝ્યા સાંભળી, જાણ્યું પરમહંસની મહાળી મળી.
 સમીપ મેહેતો તેજા સાંધ, પરમહંસ મંડળી છે ગ્યાંધ;
 તવ ભીમ ભણે મેહેતાજી સુણો, છે વિષ્ણુ ભક્તનો મહિમા ધણો.
 જે નરસિંહ છે વેકુંડનાથ, તે કામની કંઠે ન ધાલે દાથ;
 તું નદવર યઈ નાચે ને ગાયે, એ ધર્મ તો શો કહેવાયે ?
 એ વૈષ્ણવતા ક્યાંથી લહી, એણી પેર ભીમ પૂછે સહી.

પદ ૨ જી-રાગ ગોડી.

મેહેતો-ભાઈ મુને હરિગુણ ગાવાની ટેવ પડી, મારા નાથજીને ન મૂકું એકે ઘડી;
 વિધાયું મન મારું નવ રહે અજણું, પ્રભુ સાથે મારે પ્રીત જડી. ભાઈ
 એક દિવસ ઉઘમને ગયો તો, તે લેને તું જાણી;
 આખા દિવસનો રણીખપી આઝ્યો, ભાણીએ ન પાયું પાણી. ભાઈ
 મેં જાણ્યું ધ્રુવની પેરે કરે, એવી વાત બિર આણી;
 માત વચને ધ્રુવ તપને આજ્યા, તેમ અમારે ભાણી ગોરાણી. ભાઈ
 એમ મન નિશ્ચે કીધું, હરિગુણ ગાઉં વખાણી;
 પોતે પોતાનું બિરદ પાળશે, પૂરણ પ્રીત અમાણી. ભાઈ
 જેણે નામાનું છાપરું છાઈ આલ્યું, આપી કળીરને અવિચળ વાણી;
 તેણે તો હું હરિને વહાલો, છળીલોજી આપશે પાણી. ભાઈ
 એવાં એવાં વચન મુણી મારાં, ભાણી તે બોલ્યાં વાણી;
 ઉઠો દિવસિયા હું હસતી હુતી, તતક્ષણ આપું પાણી. ભાઈ
 ધન્ય ધન્ય વહાલો ભાણી હૃદમાં, વસિયા સારંગપાણી;
 ભણે નરસિંહો તે દહાડાની, છળીલાશું પ્રીત બંધાણી. ભાઈ

પદ ૩ જી-રાગ આશાવરી.

ભીમ-કેણ છે છળીલો ને કેણ નાથ, કેણે મૂમ્યો તારે મસ્તક હાથ,
 વિષય શૃંગારમાં તું ભિન્ન્યો રહે, હરિ મળવાનો તું મારગ કંઠે.
 લંપટપણું તું મૂકી દે, અજોડ્યો અધ્યાત્મ એકે;
 જ્ઞાન વેશવ્યને પંથે પળે, તો ગર્ભવાસનો દેરો ટળે.
 આ સહ સંન્યાસી કેહે છે તને, પછે કદીય વાયોં નહિ મને;
 ભીમ ભમે નરસિંહ કાં ભમે, ગુરુ વિષ્ણુ જ્ઞાન આવે નહિ ક્યમે.

પદ ૪ ચું-રાગ આશાવરી.

મેહેતો-ભાઈ ભોલધએ રીસજ કીધી, કઠિન વચન વાચ્યું હુંદે માંય,
 રીસાઈને હું ગયો વનમાં, જઈ શિવને પૂજ્યા ત્યાય. ભાઈ૦
 યેત્ર સુદી મસમી સોમવારે, મેં મનમાં કયો વિચાર,
 ઉચ તપશ્ચર્યા માઠી મેં તો, રહ્યો નિરતર વન મોઝાર. ભાઈ૦
 મહાદેવે મને કહ્યું સમણામાં, માગ માગ તે આપુ તને,
 મેં માચ્યું સ્વામી તમને જે વહાલુ, તે કૃપા કરી આપો મને. ભાઈ૦
 ભોળા શકર પ્રસન્ન હવા, આવી મસ્તક મૂક્યો હાથ,
 સોળ સહસ્ત્ર ગોપી સગ રમતાં, રાત્ર દેખાણ્યો વૈકુંઠનાથ. ભાઈ૦
 બ્રહ્માલન દલારી ને નદલાલા, સખી સમાણી સર્વે સાથ,
 પરમ કૃપાળ દયાળજી રમે, ત્યાં દીપક ધરાળ્યો મારે હાથ. ભાઈ૦
 હેત આણી પોતાનો માની, મહાદેવ વચન બોલ્યા તે વાર,
 નરસૈયા આ લીલા ગાજે, જે જોયું કૃષ્ણાવતાર. ભાઈ૦

પદ ૫ ચું-રાગ આશાવરી.

લીમ-આજ કળિયુગના લોક વિષયી, વળી વિષયા તે ગાઈરે,
 કૃષ્ણે કીધુ તે આપણ કેમ કરીએ, તે લોક રહેશે વાત માહી. આજ૦
 કૃષ્ણે જોને ગોવર્ધન ધરિયો, તે આપણે કેમ ધરાયરે,
 કૃષ્ણે જોને દાવાનળ પીધો, તે આપણે કેમ પીવાય. આજ૦
 કૃષ્ણે નવા કીધા વચ્છ બાળકે, જે હયાં હતાં પ્રદ્માય રે,
 કૃષ્ણે જોને કાળિનાગ નાચ્યો, તે આપણાથી કેમ થાય. આજ૦
 તું યા મન્યાસી જઈ રહે કાશી, ભલો હોય તો નિર્ગુણ ગાની રે,
 .લીમ ભણે મા ભૂત્ય નરસૈયા, ગર્જના કંગી મુખ ઘણી. આજ૦

પદ ૬ કું-રાગ આશાવરી.

મેહેતો-વિષયી તાર્યાં રે વિષયી, વિષયી તારતાં ન લાગી વાર રે,
 પતિત હતા તે પાવન કીધા, ધરીને કૃષ્ણ અવતાર. વિષયી૦
 કોઈ કહેશે વિષયી ક્રિયા તાર્યાં, જેણે એ રસ ચાખ્યો રે,
 મન કર્મ વચન મેહેતાણને અપી, નાથજી હુંદેમ રાખ્યો. વિષયી૦

સાંભળ્ય લીમ મેં દીડા વિનાદી, તમે મુક્તિ વાણી ન ગાઓ દે;
ધન્ય વૃદાવન ધન્ય નરસંથો, જેનો નાથ હૃદેમાં સમાયો. વિષયી૦

પદ ૭ મું-રાગ આશાવરી.

લીમ-સાંભળદે નરસંથા સાચું, મુજને દેખાડો અહીં દે;
મોટાથી હરિ છે મહા મોટા, કેમ હૃદેમાં સમાય સહી. સાંભળદે૦
જો ગિરી મોટો મંદ્રાચળ કહિયે, તો સાગર માંહી લીજે દે;
જો સાગર અતિ મોટો કહીયે, તો ધરા ઉપર ધરીજે. સાંભળદે૦
જો પૃથ્વી અતિ મોટી કહિયે, તો શેષ મસ્તક કણીકા ભાર દે;
જો શેષ સમર્થ અતિ મોટો કહીયે, તો નીલકંઠ કરે હાર. સાંભળદે૦
જો મહાદેવ અતિ મોટા કહિયે, સુર ધંદ્ર બ્રહ્મા જેહ દે;
તે સકળ વસે છે નિરતર, હરિના મુખમાં તેહ. સાંભળદે૦
એવા મોટા હરિ વિશ્વ પોતે ધરી, કેમ સમાય ઊર સંતતણે દે;
કોણ સાધન તને હરિ હૃદયે વસે, મૂકને હઠ નાગરા લીમ ભણે. સાંભળદે૦

પદ ૮ મું-રાગ સામેરી.

મેહેતો-મારા વા'લાણું જોલતાં વાધું દે,
આણી આણી વાટડિયે, એ લીમ જો આડ્યા વાટડિયે;
સાચુ સગપણ શામળાનું, વિસર્થિયું તે તારી છાતડિયે. આણી૦
પેર પ્રભુની મુજને લાધી, મારા વહાલાણને પ્રેમ રસ ભાવે દે;
કુમકુમ કાજળ દીલાં ટપકાં, નેહ વિના નાથ ન આવે. આણી૦
એ નેટો હવે હું નવ મેલું, રાખુ હૃદયા મોચર દે;
નરસંથા આ સ્વામીની સંગે રમતાં, આનંદ અંગ અપાર. આણી૦

પદ ૯ મું-રાગ સિધુડા.

મંડળિક-અડ્યા કૂડ કપટી લંપટી કાહવે સદા, પાખંડરૂપ નાગર જાત,
રાય મંડળિક મદ ભયોં ઓચરે, સાંભળો કુલ મંડળી વાત. કૂડ૦
જો હરિ હારજ એને આપરે, તો દુઃખ નથી દેતા;
અચરજ દાખ્યા વિના નહિ છટે નાગરા, સખળ દામોદર રાય પિતા. કૂડ૦
માળા તિલક પાખંડ રચે સદા, સુંદરી સગ તું રંગ રાતો;
ભણે નરસંથો, ધૂર્ત મુણ્ય નાગરા, આવડું શું મદ ભેર ગાતો. કૂડ૦

પદ ૧૦ મુ-રાગ સિંધુડા.

મેહુતો-લક્તનો ઈદ તું કૃષ્ણ કહાવે સદા, મામ મૂકે શુ રે નહલાલા,
 ઇદ્રનો વેલવ સુદામાને આધિયો, આજ કૃષ્ણ થશે કાનડ કાળા લક્ત
 હરિમારો હાધિયો, કાળિનાગ નાધિયો, અર્ધ હિતરડિયો જમુના ઘાટે,
 તે બળ તાહરુ ક્યા ગયું કાનુડા, આજ નાહો શુ રાધાજી માટે. લક્ત
 શિશુપાલનરકાસુરજરાસધ જીતિયા, અનેક જોદ્ધા તણા છેડિયા બધ,
 પ્રબળ બગાસુર તૃણવત ત્રોડિયા, કેશી કસના તે મોહ્યા કંઠ લક્ત
 ભાવે કલાવે જેણે તુંને આગધિયો, તે જનુનીને જકર ન આવે વળતો,
 ભણે નરમૈયો અમરણ તારુ કરે, રાખે બાળકને બાપ બળતો લક્ત

પદ ૧૧ મુ-રાગ મારુ.

રઘુનાથાશ્રમ-અવ્યા રામજીનું લીજે નામ, તેણે ભવ છટિયે રે,
 તુજ કૃષ્ણથી નવ સરે કામ, મિથ્યા કાસા કૃટિયે રે અવ્યા
 રામનુ નામ નામદેવે લીધુ, તેની મોઘ જીવાડી ગાય,
 નિર્મળ નામ રામજી કેજ, તે લેતા કેટી પાતિક જાય અવ્યા
 રાજીવલોચન ભવદુખ મોચન, દીનાનાથ દયાળ,
 રામને મૂકી શુ થહી રહ્યો છે, ગૌચારન ગોપાળ અવ્યા
 મીતાનો સ્વામી અતસ્થામી, જેને નામે ભવ નિસ્તાર,
 રઘુનાથાશ્રમ બેઠે નરમૈયા સુણ, માગમાગ રામજી પાસે હાર અવ્યા

પદ ૧૨ મુ-રાગ આશાનરી.

મેહુતો-રે ઘરડા થઈશુ ત્યારે રામજી કહીશુ, આપણા કહાનો મારે ખપ નથી,
 છેલ છખીલો ને છોગાળો, તેને મૂકીને બીજો લજવો નથી ઘરડા
 થડ મૂકી કાળે કોણ વળગે, મૂકી મોદિક ખડ કોણ ખાયે,
 રગ રંગીલા છેલને છાડી, સુકુટવાળાને કોણ ગાયે ઘરડા
 કૃષ્ણજી માત મારે, કૃષ્ણજી તાત છે, સગા સહોદર કૃષ્ણજી સહી,
 લોક મુને નંદો ને સત મુને વદો, મારે ગોવાળિયો મૂક્યો નહી ઘરડા
 સનક સનદન સુનિજન વદન, તે હરિ મારે હૃદે રહે,
 ગિરિધરધારી ને કુશળિહારી, લક્તવત્સળ બિંદ વિરૂલો વહે. ઘરડા
 પૂરણ પ્રદ્ધ ને સદા હિતકારી, દોહોલુ દાસનુ નવ સેટે,
 નરસૈયાયા સ્વામિને જૂલ મા મન્યાસી, ગર્જના કરી કૃષ્ણ કૃણુ કેહે ઘરડા

૫૬ ૧૩ મું-રાગ સામેરી.

ભીમ-જે જે રામજીને નિદે નાગરા, એને અધ્યાતમ બ્રહ્માનો આધારો ટેક.
રામજી વિના કોણ લવજળ તારે, તું જોને મન વિચારી રે;
ચગ્ગુ શરણ પ્રનાપથી રે, યોધારી ગૌતમ નારી. જીઓ
માગરમાં જેણે શત્યા તારી, દીમરને વેકુંઠ આપું રે,
ચિરંજીવી વિલીખણુ દીધો, રાવણનું કુળ ઉધાપ્યું. જીઓ
રામને જાણો શંકર મરખા, તારક મંત્રનું હારક લહે રે,
ભીમ ભણે કાં બૂલે નાગરા, ગર્જના કરી મુખે રામજી કહે. જીઓ

૫૬ ૧૪ મું-રાગ સામેરી.

મહેતા-એમી રહેને, એમી રહેને, રામ દાસિયા,
અત્યા તું બેશી રહે રામ દાસિયા, તેં તો હંમે રામ ઉપાસિયા. બેમી ટેક.
રામજીના સેવક હોય સમદષ્ટિ, તે કોને નવ બોલે માકું રે,
રામ કૃષ્ણમાં અંતર શાનો, જ્ઞાન તારુ ક્યાં નાહું. અત્યા
પૂરણ બ્રહ્મ છળીલો મારો, જેણે એકુળ ગાય ચારી રે;
સત પાળ્યું મીતાપતિ સ્વામી, એક પતિવત ધારી. અત્યા
જેણે કસ કુળ નિકંદન કીધું, છેલ્યાં રાવણનાં શીશ રે,
રામ્ય વિલીખણુ ઉત્તમેનને આપ્યું, એવા એ જગદીશ. અત્યા
તુંબડાં લીધે વિરાગ દીધે, રામ મળે નહીં, જ્યાં લગી નહિ વિવેક રે;
ભણે નરસિંયો સાંભળ ભૂર ભીમડા, રામ કૃષ્ણ બેઉ એક. અત્યા

૫૬ ૧૫ મું-રાગ સિંધુડા.

ભીમ-શ્રી રઘુનદન મંદ હું માનવી, દાનવી બુદ્ધિ ટાળો રે દેવા;
મનના રવાદને વાહ કરી બોલીએ, બૂલીએ રામજી તારી સેવા.
અકળ અવિનાશ પ્રકાશ મન કીજીએ, દીજીએ દર્શન રામ રૂડા,
રામ નામનો વિદ્યાસ આળ્યો નથી, તે નર લવજળ મધ્ય ખૂણ્યા.
અંબરીષ વિલીખણુ પરમ વિચક્ષણુ, અંજની સૂત હનૂમાન દાસ,
ભીમ ભણે જેણે રામજી જોળખ્યા, છુટયો તેનો આ ગર્ભવાસ.

રાગ ૧૬ મું-રાગ મારુ.

મહેતા-શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ, મારે તો શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ,
રંગીલો છળીલો ને ઊગાળો, અવશ્યું નહિ કાંઈ કાજ. મારો

દુર્મતિયા દુર્નુદ્ધ કરીને, મિથ્યા આણે વાજ;
વિવેક વાતને કંઈ નવ જાણે, દિલમાં રાખે દાઝ. મારે
મન મમતા આણે, આપ વખાણે, જાણે નહિ કાંઈ મર્મ;
ભણે નરસૈયો કૃષ્ણ સેવ્યા વિના, ભાગે નહિ કાંઈ ભર્મ. મારે

પદ ૧૭ મું-રાગ આશાવરી.

નરસિંહાશ્રમ-નરસિંહાશ્રમ કહે સંન્યાસી, બાવન ખટ માસ મેં સેવી કાશીરે;
આત્મ વિદ્યા મેં ઘણી ઉપાસી, તોએ ન મળ્યા મને અવિનાશી. નર
જાંતેર ખટ માસ રહ્યો હું પ્રયાગે, સવાસો મથુરાં મેઝ્યું રે;
તોએ સ્વપ્ને ના દીકા કૃષ્ણજી, તો તને દર્શન કેવું? નર
પચાશ વર્ષ નિમિષારણ્ય રહ્યો, પુરૂષ રહ્યો પચાશ રે,
કેદારગઢ કામરૂ ભમિયો, તોએ ન મળ્યો અવિનાશ. નર
સર્વ ઉપર સંન્યાસી થાશે, તારી પત તો જાશે પરી રે;
નરસિંહાશ્રમ કહે નરસિંહકા, બેશી રહેશે તારો અરિ હરિ. નર

પદ ૧૮ મું-રાગ માળવ.

મેહિતો-રહે રહે ભગવા લવરી કરતો, ભલો હોય તો અહિંયાથી જ;
રણવાનું તને જોર ન હોય તો, રાખ ચોળીને ભીખી ખા. રહે
અઢેખાઈ કરતો રહે જોગટા, લવરી કરતો ઉઠી જ;
જો પેલા વડના ટેટા મધ્યે, નાથ મારો બિરાજે ત્યાં. રહે
વારે વારે તુજને કહું છઉં, શામળિયાનું સ્મરણ સાહ;
ભણે નરસૈયો સાંભળ્ય ભગવા, માળા ઘાલીને વેણુવ થા. રહે

પદ ૧૯ મું-રાગ માળવ.

અદ્વિતાશ્રમ-મહા શંકરો મને માળા ધરાવે, જોતાં સૂધો કપરી સહી;
માળા તિલક ને છાપા છાપે, તુજને પ્રાણજી ગણવો નહીં. મહા
આઘ અત મધ્યે તું જોની, જોવું કર્મ કહું કીએ કામ;
પોતે પોતાનો ધર્મ તજીને, સગુણ પ્રણનું લે છે નામ. મહા
યેલો રાજ ને તું પણ યેલો, જોમાથી કોઈને નથી કામ;
અદ્વિતાશ્રમ કહે સંન્યાસી, મેલી દે તારો સુંદરચામ. મહા

પદ ૨૦ મું-રાગ મારુ.

મેહિતા-તે કેમ મૂક્યો જાય, લગુવા, તે કેમ મૂક્યો જાય,
 જેને શુક સનકાદિક ગાય, લગુવા, તે કેમ મૂક્યો જાય. ટેક.
 વિષથી જનને ઉદ્ધારવા વહાલે, જૂતાળ અવતાર લીધો રે,
 છોગાળો ને છેલ છળીલો, જેણે વિશ્વ કૃતારથ કીધો. લગુવા૦
 જેણે જેવો દીઠો તેવો ગાયો, મેં રસીક રંગી ગાયો રે,
 રાધાની સગે હીંચ લેતો, તે મારે હૃદયે સમાયો. લગુવા૦
 મધુર વચન કહી વિનવિયો, નિરખ્યો કાનુકો કામી રે,
 વિરહ વિસારણુ દુઃખનો લજન, તે નરસૈયાચો સ્વામી. લગુવા૦

પદ ૨૧ મું-રાગ માળવ.

લીમ-જો પ્રાદાણુ તો વેષ્યુવ કીમ છે, વેષ્યુવ તે નવ પ્રાદાણુ નામ,
 માળા તિલક પાખડ કરીને, તે વણસાડ્યું આખુ ગામ. જો પ્રા૦
 ગાન કરીને ગાતો નાચે, નારી સકળ વેષ્યુવડી. કીધ, નટવાની
 પેરે શું કરે નાગરી, દામોદરરાયને દોષ કાં દીધ. જો પ્રા૦
 પાખડે પેટ ભરે ખદુ પેરે, આજ મંડળિકે સહાયો હાથ,
 લીમ લણે છૂટશે નરસૈયા, જો જપશે તું રઘુપતિનાથ. જો પ્રા૦

પદ ૨૨ મું-રાગ આશાવરી.

મેહિતા-અદેખા લોક તે અણુઘટલું બોલે, મર્મ જાણ્યો ન જાય રે,
 જેનું મન જે સાથે બાધ્યું, તે વિના તેણે ન રહેવાય અદેખા૦
 લાવિ પદારથ હોય તે પેખે, પ્રીત લક્ષી મનમાંય રે,
 રનેહતલું કારણ છે મોહું, તેની અળગી આખ જણાય અદેખા૦
 શામળિયો મારે હૃદયે સમાયો, તે જગના લોક શુ જાણે રે,
 ભણે નરસૈયા સાલગ્ય બૂરા લીમડા, ફેગટ શાને તું તાણે. અદેખા૦

પદ ૨૩ મું-રાગ આશાવરી.

ગોવિન્દાશ્રમ-ગોવિદાશ્રમ કહે નરસૈયાને, અમે પ્રીછી પ્રીત તારી રે,
 મહાવાક્ય ઉપદેશ વિના તને, કીમ મળે દેવ મોરારી. ગોવિદા૦
 શ્રીપાત યધન અમે મર્વશ મૂઝ્યું, અણંગયોગ અમે સાધ્યો રે,
 અમે દંડ કર્મણ ધારી રહ્યા, તું માળા ધારી કેમ વાધ્યો. ગોવિદા૦

નાચ્યા ખુંદા ને તાળ વળાડી, એમ પરમ પદ નવ લહિયે રે;
ઉદર ભરવાને પાખંડ કરવા વળી, લોકને અદેખા ન કહિયે. ગોવિંદાં
મુકને માળા ને તજને ગોવાળા, અમે આપિયે ઝંકાર રે;
ગોવિંદાશ્રમ છું નરસૈયાને, નાચે કુદે ન પામે હાર. ગોવિંદાં

પદ ૨૪ મું-રાગ મારુ.

મેહિતો-સિદ્ધિ ન હોય રે, શ્રીપાતને, સિદ્ધિ ન હોય રે;
વૈષ્ણવ વિના તર્યા નહિ કોય, શ્રીપાતને, સિદ્ધિ ન હોય રે. ટેક૦
કીઆ સંન્યાસી શરણુ જ પામ્યા, દંડ લેખ જટાધારી રે;
તું વૈષ્ણવની નિંદા કરે તો, નરકતણો અધિકારી. શ્રીપાત૦
કાં સ્ત્રી મરે કે ખાવા ટળે ત્યારે, મુંડમુંડાવી લગુવાં પેહિરે રે;
પ્રેમ ભક્તિ વૈરાગ્ય વિના રે, કુંકાવો કાન બેહિરે. શ્રીપાત૦
તારા ઝંકારનું કરને અથાણું, મારી સાથે વૃંદાવન ચાલ રે;
લણે નરસૈયો મેલ તારુ કમંડળ, કરમાં આ તાળ ગાલ. શ્રીપાત૦

પદ ૨૫ મું-રાગ મારુ.

ભીમ-વાંકી વાણી રે, મેહિતા, તારી વાંકી વાણી રે;
ઝંકારથી તાળ વળાણી, મેહિતા તારી વાંકી વાણી. ટેક૦
રાગ કરી કીર્તન ગાયો, વળિ વળિ કોટ હલાવે રે;
ઉત્પાત વાત કરે નરસૈયા તું, શ્રીપાતને તાળ ગલાવે. મેહિતા૦
નિર્ગુણ પ્રદાને મૂઢી દર્દને, વિષય શૃંગાર તું ગાય રે;
નાચી પ્રાદ્યણુ ભ્રષ્ટ થયો શું, ક્યાં છે વેકુંડરાય. મેહિતા૦
નિંદા કરે છે પરમહંસની, કોણે કીધો તને ઘેલો રે;
ભીમ લણે લજ નિર્ગુણ પ્રદાને, મૂઢી દે છેલ છળીલો. મેહિતા૦

પદ ૨૬ મું-રાગ પરજ.

મેહિતો-તે કેમ મૂકિયે રે, અદક્ષણ મૂક્યો ન જાય;
સૂક્ષ્મરૂપે શામળિયોજી, મારા હૃદયમાં સમાય. તે કેમ૦
અમે વૈષ્ણવ છીએ છેલ છળીલાના, શું સમજે ગોસાંઈ રે;
વૃંદાવન માટે છળીલે, દીધું ગોપીને સાંઈ. તે કેમ૦
નરસૈયો હરખે હરિગુણ ગારો, ભીમડો રીએ બળશે રે;
આપણુ બેઠિએ વાદે વળગ્યા, કોણુ જાણે કોણુ તરશે. તે કેમ૦

પ્રેમરસનો સ્વાદ શકર બાણે, કે બાણે શુક યોગી રે,
એક બાણે છે વ્રજની રે નારી, બીજો નરસિંહો લોગી. તે કેમ

પદ ૨૭ મું-રાગ પરજ.

સહચરાનંદ-નથી પામવા રે, વેરાગ વિના લગવાન,
તને દર્શન ક્યાંથી લાઈ, વિના આતમરાન. નથી
વેરાગ નો શુકલએ લોગયો, મુવ અબરીષ પ્રહ્લાદ રે,
તે વિદ્યા તે તારે ક્યાંથી, એ મિથ્યા કરવો વિવાદ. નથી
વેરાગ નોને હવો વિદુરને, તે પામ્યો દેવ મોશર રે,
તારી પેઠે કોઈએ ન ગાયો, નાગો ભુટો શણગાર. નથી
લપટપણે હરિ નહીં મળે, શક્ય મિથ્યા લાગી રે,
સહચરાનંદસ્વામી કે છે નરસિંહ, અધ્યામુકને ગોપાલ આ વેરાગી. નથી

પદ ૨૮ મું-રાગ માળવ.

મેહિતા-મુંડ મુઠાવીને ટોપી ઘાટી, એમ ન થઈએ વેરાગી રે,
અમો છુ વૈષ્ણવ છેલ છળીલાના, તે સાથે લગની લાગી. મુંડ
મમતા લાગી તે વેરાગી, અનહદ શૂગી જોલે રે,
લેખ ધરીને દ્રેષ કરે તે, લેગી અસુરને તોલે. મુંડ
સસાર વેવાર સર્વે સાચવિયે, વિકારથી વેગળા રહિયે કે,
સર્વે ભૂત સમદષ્ટે પેજે, તેને વેરાગી કહિયે. મુંડ
અભિમાને તેં તો સુકૃત યોધું, મીત રગ નથી લાગો રે,
બાણે નરસિંહો લેખ તણને, પેહરને પચવસનો વાગો. મુંડ

પદ ૨૯ મું-રાગ માળવ.

આધવાશ્રમ-રહે રહે થેના નાગર, આવડો શાનો અડુંકાર,
વૈષ્ણવ નામ ધરાવે તો, અડલવામા શો સાર રહે
હરિજન હોય તે બકે ન થેલુ, રહે લક્ષ્મીવરમા લીન રે,
પચવિષય પચવસ તણને, એક અહે કોપીન. રહે
શુકદેવ, વ્યાસ ને દુર્વામા, ભગુવા અગીખર કરતા રે,
નાગરા નટવાની પેરે ભકનો, શણગાર કે હી ન ધરતા. રહે
શ્રીકૃષ્ણ સ્વામી તો સર્વનો, ભક્તનો વિશ્રામ રે,
આધવાશ્રમ કહે નરસિંહ, સિદ્ધ નથી કેશવ સમ. રહે

પદ ૩૦ મું-રાગ સામેરી.

મેહુતો-લેખ ઉપર શું બૂલો સંન્યાસી, લેખ ઉપર શું બૂલો;
 લગન નહીં લક્ષ્મીવર સાથે, તેણે તમે તો ફૂલો. લેખ૦
 જેને રગ રંગીલાસું લાગ્યો, તે સહુ પામે મુખ;
 લેખ ધરીને ભગવાં પહેરે, તે બહુ પામે દુઃખ. લેખ૦
 મારે છે શામળિયો સાચો, મુજને આપશે હાર;
 ભણે નરસૈયો મુણો સંન્યાસી, તમને થશે ફિટકાર. લેખ૦

પદ ૩૧ મું-રાગ મારુ.

ભીમ-હાર ન આપે રે, અલ્યા તને હાર ન આપે;
 જોને સંન્યાસી સાથે રે, અલ્યા તને હાર ન આપે રે. ટેક.
 ભક્તિ વિના તું બૂલ્યો ભમે રે, જીવ જાળમાં વશુધ્યો રે;
 ઘણા દિવસ છાનો દલ ચલાવ્યો, હવે સાંકડે સળગ્યો. અલ્યા૦
 પૂરણ પ્રદા પુરુષોત્તમ સ્વામી, રહ્યો વિશ્વ પ્રકાશી રે,
 તે સાથે નહીં પ્રીત જ પૂરી, હવે ક્યાં જઈશ નાશી. અલ્યા૦
 નિર્ગુણ પ્રદાની નિદા કરે છે, ઘેલા ગર્વ કાં રાખે રે;
 ભીમ ભણે તું હાર ન પામે, વિના રામજી ન લાખે. અલ્યા૦

પદ ૩૨ મું-રાગ મારુ.

મેહુતો-શાપ ન લાગે રે, અલ્યા ભક્તને શાપ ન લાગે;
 જોને દુર્વાસા આગે રે, અલ્યા ભક્તને શાપ ન લાગે રે. ટેક.
 અંબરીષને દુર્વાસા નડિયો, શાપ દીધો મહા માઠો રે;
 મુદર્યન તે પૂઠે પગાયું, ત્યારે ઋષિ ચડપ દેતો નાઠો. અલ્યા૦
 શિવ પ્રદાદિક દેવ મુનિજન, કોએ શરણ નવ દીધું રે;
 રાજાની જઈ સ્તુતિ કરી ત્યારે, ચક્ર વાળીને લીધું. અલ્યા૦
 ફરી ફરી ઋષિશ્વર શરણે આવ્યા, હરિજન મોટા કીધા રે;
 અમરીષ શરણ કૃષ્ણજીએ, દશ અવતાર લીધા. અલ્યા૦
 પ્રદા રુદ્ર ભેડ સાખ જ પૂરે, દેવ ગર્વ સહ જાણે રે.
 ભણે નરસૈયો નિષ્કળ નહિ જાએ, કૃષ્ણને જેહ વગાણે. અલ્યા૦

પદ ૩૩ મું-રાગ મારુ.

ભીમ-વિચારે હાર જાશે દે, અત્યા તને હાર વિચારે જાશે;
 વણુ વિચારે વિપત્ત પાશે દે, અત્યા તને હાર વિચારે જાશે. ટેક.
 અત્યા તું પાઘડી ખાંધે ખૂણાળી, ઝીણા જામા ને પટકા દે;
 સ્ત્રી સામું જોઈ આંખ નચાવે, વળી કદે હાથના લટકા. અત્યાં
 નગર સ્ત્રી તને મોહી રહી, તું લંપટ દંભ ધારી દે;
 કામની કંઠે જાહે ધરીને, નાચે નચાવે શું નારી. અત્યાં
 હુમણું હાર મંગાવની મહેતા, તારો કોણ છે દેવમોરારી દે;
 ભીમ કે બે ઘડીતું સાહે, નહીંતર રાયજી નાંખશે મારી. અત્યાં

પદ ૩૪ મું-રાગ પરજ.

એહોતો-હે હરિ! તારે ભરસે વળુધ્યો દે, હું તો તારે ભરસે વળુધ્યો. ટેક.
 મડળિક મુજને મારશે દે, ત્યારે ગોકુળ કેમ રહેવાશે રે;
 મારુ તો કંઈ નથી જાતું, તારુ ભક્તવત્સલ બિરહ જાશે. હું તોં
 પ્રહ્લાદથી હિરણ્યકશિપુ તાર્યો, અબરીવથી દુર્વાસા દે;
 એકવાર આ દુષ્ટોને હરાવે, મુજને તારી મોટી આશા. હું તોં
 સંન્યાસી સહુ વરતું જોલે, એ ઘણા ને હું એક દે,
 વિનતિકદે નરતયો હાર માટે, વાહલા હવે વળ્યો આંક છેક. હું તોં

પદ ૩૫ મું-રાગ સોરઠ.

અદ્ભુતાશ્રમ-રહે રહે ઉભો નાગરા, હરિનું ન કીજે જર્વ દે;
 હોં હાર આપે નહીં, તેં સુકૃત જોયું મર્વ. રહેં
 હોં દાનવ પદવી પામે, તે રહે યોડા કાળ દે;
 તપોબળે વરદાન જ પામે, તે ઉધાપે ગોપાળ. રહેં
 હિરણ્યકશિપુ હોં ભરાયો, જ્ઞેને રાવણ દુર્યોધન દે;
 અકળ પુરુષ નવ હઠ પામે, તું છોડને મમતા મન. રહેં
 કેમકરી લજ્જા રાખે તારી, તેં હરિભક્ત્યા જન્મ તમરે;
 અટપટી ગત ગોપાળની, એમ કેહ છે અદ્ભુતાશ્રમ. રહેં

પદ ૩૬ મું-રાગ પ્રભાત.

હોતો-હરિ તું દયાળુ હું દીન દામોદરા, જુઓ દીનાનાથ હૃદયે વિચારી;
 ચરણ શરણ આઓ કૃપાનાથજી, કરની સંભાળ ગોપાળ ભારી. હૃદિ
 દેવના દેવ સુણ દેવકીનંદન, લક્ષ્મણાળક એવું બિરદ તાર;`
 એમ જાણી ઘટે તમકરો વિકૃલા, અવર અદાપ નહિ કંઈ માર. હરિ
 દુષ્ટ ભાવે કરી પૂતના તારી તે, તેના જમહૂતનો ભય નિવારી;
 મામિકી નામ કીર્તન કરી ઓધરી, તું વિના કેણુ તારે મોરારી. હરિ
 જો મારા કર્મને જીવીશ તું ભૂધરા, પતિત પાવન તારુ બિરદ જાશે;
 છોડતાં તો તું નહિ છૂટે શામળા, છાંડતાં તારુ ઉપહાસ્ય થાશે. હરિ
 દ્રૌપદીને તે પટકૂળ પૂરિયાં, થાપીઓ ક્રુપ અવિચળ આગે;
 દાસ નરસૈયો તુજને ભજે જપે, રાખ શણું નહિ તો લાજ લાગે. હૃદિ

પદ ૩૭ મું-રાગ માળવ.

રસિહાશ્રમ-વટલો દે નાગર નરસૈયો, જેણે ઓટયુ આહીરનું ખાધું રે;
 અવર રસ સર્વ ઢળતો મૂક્યો, વિષ હુળાહુળ ખીધું. વટ
 જેને ધ્રુવા વેદ વખાણે, લાગી જોગેશ્વરનું તાળી રે;
 સનકાદિકને સ્વપ્ને ન આવે તે, ક્યાંથી મળે વનમાળી. વટ
 જેને ખાધે કામળી ને હાથે લાકડી, તે ગૌ ચરાવા જાય રે;
 તે નરસૈયાને સાથ બેસાડી, એકઠો બેસી ખાય. વટ
 સ્વમ સાચું જાણી વળુંધ્યો, ગળા સ્વાદે ગાય રે;
 નરસિહાશ્રમ કહે તરે નરસૈયો, જો શ્રીપાતને શણું જાય. વટ

પદ ૩૮ મું-રાગ પ્રભાતીયું.

હોતો-અજ્ઞાન અણુદ તારું મન ચોદિશ ભમે, પ્રીતની રીત તું શું રે જાણે,
 પ્રીત વિના તું વિપરીત મુખ ઓચરે, એમ અજ્ઞાન તું કેમ આણે. અ
 વિશ્વવ્યાપક પાળક છે શ્રી હરિ, તે સ્થુનાથને તું શું રે જાણે,
 વેદ નેતિ કહે નારદ શારદ સદા જપે, જે હરિ ગોપીકા પ્રેમ આણે. અ
 જે સ્થુવીર રણધીર કહાવે મદા, દશરથ વીર સ્થુનાથ કહાવે;
 અળગા છે સર્વથી, સર્વ મધ્યે સદા, તે અદ્ય બુદ્ધિને ઘટ કેમ આણે. અ
 અત્યં મતિ ઓચરે, જન્મ વૃથા કરે, હરિજન વિના હરિ હાથ નાવે;
 ભણે નરસૈયો હું અસત્ય ન ઓચરું, લીન થયા વિના હરિ કેમ આણે. અ

પદ ૩૯ મું-રાગ સોરઠ.

અન્યુતાશ્રમ-ગર્વ ન કીજે ઘેલડા, શું સાન ગુમાવ્યું,
 સુકૃત ખોયું હઠવડે, શું કર્મ કર્યાયું. ગર્વ૦
 નેત્ર છતે ધયો આંધળો, જોને મનમાં વિચારી,
 જેવી જનેતા આપણી, તેવી જાણ પરનારી. ગર્વ૦
 શા કાળે તું અવતર્યો, તો શું કારણ કીધું,
 અમૃતરસ મેલી દેધને, હુણાહુણ કેમ પીધુ ગર્વ૦
 અણુધટતું શું ઓચરે, હુદે થયું શું રાન્ય,
 અન્યુતાશ્રમ એમ ઓચરે, મેહિતા કા રહ્યો મૂન્ય. ગર્વ૦

પદ ૪૦ મું-રાગ વેળાવર.

મેહિતો-મુન્ય અમે રહીએ નહીં, હરિયે આપ્યું છે મુખ,
 કૃષ્ણ લીલા રસ ગાધએ, પ્રેમ પરમ સ્વરૂપ મુન્ય૦
 મુન્ય રહ્યા જે મુનિયો, તેને નડયું હુ ખ,
 હરિ રસને પીધા વિના, લાગે નહીં ભૂખ. મુન્ય૦
 હરિ રસ પીને તરપત થયા, માયા તે જન,
 નરસંયાયા સ્વામીને મળ્યા, તેના ગયાં પાપપુણ્ય. મુન્ય૦

પદ ૪૧ મું-રાગ વેળાવર.

કેશવાશ્રમ-મેહિતા મોટમ નેવ કીજીએ, સુધી સમભતી વાત,
 નિર્મળ મન રાખી કરી, સમરને સિતાનાથ મેહિતા૦
 સાધનને ના નિહીએ, સાધન સર્વ સત્ય,
 સાધન સાધે પ્રથમથી, તો હોયે ગત્ય મેહિતા૦
 પ્રથમ મૂળ સાધન ખરું, સાધ્યે મીઝે કામ,
 કેશવાશ્રમ કે' સુણરે મેહિતા,લાવે જાજો શ્રીરામ. મેહિતા૦

પદ ૪૨ મું-રાગ મારુ.

મેહિતો-રહેવા દે તારો રામ, લગુવા, રહેવા દે તારો રામ,
 તેનું મરતી વેળા છે કામ, લગુવા, રહેવા દે તારો રામ. ટેક૦
 કેશ પળાય ને નેણાં ગળે રે, શ્રવણે સાંભળતા રહિયે,
 લગુતા વાધે જ્ઞાનની પેરે, ત્યારે રામજી કહિયે લગુવા૦

જન્મનો ભોગી કુટુંબ વિરોધી, જોઈ બેઠો ધણીઆણી;
રંગીલો છળીલો નરસૈયાઓ સ્વામી, તે કેમ શકે તું બાણી. ભગવાન

પદ ૪૩ મું-રાગ કાફી.

મેહુતો-શું સૂતો સોડ તાણી, શામળા શું સૂતો સોડ તાણી;
મેં તો તારી હુલેણુ ન બાણી, શામળા શું સૂતો સોડતાણી. ટેક.
સમોવડ સાથે શોભાએ રે, દેવતા સંગ બુગદીશ;
દીડી ઉપર શો ફૂંદાડો, મુજ રક ઉપર શી રીશ. શામન
વૃંદાવન દ્રુમ શીતળ છયા, જમુના તટ સમીર,
રાધાજી તારા ચર્ણ તળાંસે, ઘણું જાંઘો શ્યામ શરીર. શામન
જેમ બાંચો દ્રોપદીને કાળે, ગરની દીધી વહાર;
જરાસંધને છતી મૂકાવ્યા, રાજા તે વીશ હબાર. શામન
માનીતીને કાળે લાવ્યા, પારિજાતકનું ઝાડ;
નરસૈયાને એક હાર આપતાં, શાનો ચઢે છે પાડ. શામન
વસુદેવ નંદ તો મોતે મુઆ છે, મુજ ઉપર શો ક્રોધ,
ભણે નરસૈયો હવે વાહણુ વાચું, બાંચરે બાદવ ભેદ. શામન

પદ ૪૪ મું-રાગ કાફી.

પ્રસાદપૂરી-તારે કાળે સૂતો, શામળિયો તારે કાળે સૂતો;
અત્યા વિષયારસમાં ગુથ્યો, શામળિયો તારે કાળે સૂતો. ટેકન
ન્યાં વિષય ત્યાં વિષ્ણુ નહિરે, એમ જોલે વેદ પુરાણ;
રામ તજીજેણે વિષય રસ ગાયો, તે પુરુષ નહિ પણ પાહાણુ શાન
શનકાદિક ને શકર સરખા, નારદ શુક મુનિજી;
ગોરખ, હત્ત, વસિષ્ઠ વળાણે, નિર્મળ શ્રી નારાણુ. શાન
નારાયણને નિદ્રા નથી રે, નરસૈયા તું અવિધાર,
પ્રસાદપૂરી કેહ તારો કનૈયો સુતો, ન્યારે તે ગાયો શણુગાર. શાન

પદ ૪૫ મું-રાગ કાફી.

મેહુતો-સાચાની કરે સહાય, શામળિયો સાચાની કરે સહાય,
શું બાણે શ્રીપાતો સરવે, હરિતણે મહિમાય શામન

તમેા જાણો વિષય રસ ગાયો, માયે હરિશું પ્રેમ ઉલરાય;
 હરિ લીલા શણગારજ ગાતાં, વિષયી નહીં કહેવાય. શામ૦
 શુક સનકાદિક નારદ ચારદ, હરિલીલા રસ મ્હાય;
 ભણે નરસંયો હરિરસ ગાતાં, સકળ કારજ સિદ્ધ થાય. શામ૦

૫૬ ૪૬ મું-રાગ રામઝી.

દેવા ભક્તિ વાહલી, દેવા ભક્તિ વહાલી, વેકુંથી ભૂમિ આઁયા આલી;
 અખિલ સ્વરૂપ તારું દેવને દુર્લભ, ગોપીકાને કઠે ખાંચ ઘાલી. દેવા૦
 શ્રીમુખે એમ કહ્યું ભક્ત આપીનધું, તો દાસને પ્રાણની પેર પાળો;
 સર્વની સહાય કરે છે તું શામળા, આજ દુઃખ માહરું શે ન ટાળો. દેવા૦
 ભક્તિ કારણ જસોદા ઘેર અવતર્યો, કંસ માર્યો, નાર્યોદે નાગ કાળી;
 ભક્તને કારણે અંબરીષ ઉગારીએ, અવતાર લીધોદે તે વળી વળી. દેવા૦
 સ્તંભ ફાડી આંચો ભક્તને કારણે, મહાદેવને અલેદાન દીધું;
 નરસંયાયા સ્વામી ભક્તવત્સળ, સદા હારને કાળે કાં અસુરકીધું. દેવા૦

૫૬ ૪૭ મું-રાગ દેસાખ.

બ્રહ્મભારથી-હઠલીધે અર્થ ન થાય, મેહેતા હઠ લીધે અર્થ ન થાયદે;
 આઠ માસ ખપેયો ટળવળે, તેને મેઘ પાણી નવ પાય. મેહ૦
 સાચી સેવા વિના રામ રાયે નહિ, જોડી તારી પ્રીતદે;
 આકૃષ્ટીએ હાર આપે હરિદે, હોય જોગ સાધ્યાની રીત. મેહ૦
 વાયુને રોધો શરીરમાં રોધો, ઘટ ઘટ રામજીને નિરખોદે;
 બ્રહ્મભારથી કહે નરસંયા, થા જોગી અમ સરખો. મેહ૦

૫૬ ૪૮ મું-રાગ સામેરી.

મેહેતા-લોગી રે લોગી, અત્યા અમે લોગી રે લોગી;
 જેનાં પાપ હોય તે થાય જોગી, અત્યા અમે લોગીરે લોગી. ટેક૦
 જટા ધરે જમદીય મળે તો, વડ વેકુંદ આલે રે;
 દંડ ધરે દીનાનાથ મળે તો, આંધળાં લાકડી જાલે. અત્યા૦
 ભરમ ચોળે ભગવાન મળે તો, ગર્ધવ છારમાં લોટ રે;
 દંડવતે દયાળ મળે તો, લોરિંગ બ્રહ્માને ભેટે. અત્યા૦

વનમાં વસે વ્રજનાથ મળે તો, વનચર ગામ ન ફૂંકે રે;
 સિંગીએ શામળિયો મળે તો, બેહરા રાખ બહુ ફૂંકે, અત્યાં
 જગોટા કછોટા કંધા ગોદડી, રાંખ ને શિંગી ફૂંકેરે;
 લણે નરસૈયો તમે પ્રેમ પેર ન બણો, મિથ્યા વઢવું મૂકો. અત્યાં

પદ ૪૯ મું-રાગ મારુ.

શ્રીધરાશ્રમ-રાત રહી છે થોડી, નાગરા રાત રહી બહુ થોડી;
 રનેહુ દીઠો તારા શામળિયાનો, તેં શે નવ આંચો દોડી? નાગરાં
 સોરઠ મૂરત સર્વે જોવા મળી છે, કઈ અર્થ ન સીઝારે;
 હળુ આશા તને હાત તણી છે, કાણે થેલો કીધો. નાગરાં
 પાગે પડ પડેલાં સન્યાસીને, મૂકને આ માળા ઉતારીરે;
 મૃત્યુ થકો ઉગરે નરસૈયા, કહે શ્રીધર બ્રહ્મચારી. નાગરાં

પદ ૫૦ મું-રાગ મારુ.

મેહેતો-જીવને સાટેરે, માળા મારી જીવને સાટેરે;
 શું મૂકુ મૃત્યુ લય માટે રે, માળા મારી જીવને સાટેરે. ટેકો
 પૂર્વના પુન્યે હું 'માળા પામ્યો, તે કેમ મૂકી જાયરે;
 જો નરસૈયો માળા ઉતારે તો, જગત પ્રલે થાય. માળાં
 નવસે નવાયુ અવળી ચાલે, સમુદ્ર સાતે સૂકે રે,
 મેરુ ચલે રવિ પશ્ચિમ પ્રગટે, નરસૈયો માળા ન મૂકે. માળાં
 તમે જોગી અર્ધે વેષ્ટુવ થાઓ, મારી પેઠે તાળ વલ્લડોરે;
 લણે નરસૈયો રાખ ચોળીને, શીદને જન્મ વણુસાડો. માળાં

પદ ૫૧ મું-રાગ મારુ.

વિશ્વેશ્વરાશ્રમ-મનની રાખરે, મેહેતા માળા મનની રાખરે,
 તુલસી કાષ્ઠમાં લાર ઘણો છે, એ ગુછળાં કાઢી નાખ. મેહેતાં
 ભરમ તિલક તો ધરની લલાટે, મન આનંદ પમાડેરે;
 સોહુ બ્રહ્મને બેઠો બેઠો ગાની, અનહદ તાળ બેઠો વળાડ. મેહેતાં
 આત્મ વિચાર વિષ્ણુ અર્થ શરે નહિ, દુર્લભ મળવા રામરે;
 વિશ્વેશ્વરાશ્રમ કહે નરસૈયા, આમ ન કુધાનુ કામ. મેહેતાં

૫૯ ૫૨ મું-રાગ મારુ.

મેહુતો-વૈષ્ણવપણામાં ભાર, જોગીયા છે ધણોદે;
 મનમાં લે હરિનું નામ, જે હોય ગુંગણોદે
 અમે વિરલા વૈષ્ણવજન, પ્રગટ હરિ ગુણ ગાધએદે;
 નાચી કુદી કીજે કીર્તન, લાભ કેમ જાધએદે.
 ચોરીનો શું છે માલ જે, ખૂલે જોશી ખાધએદે;
 અમે પીજે હરિ રસ પાન કે, પરને પાધએદે.
 આગળ નીસરું સરિયાન, ખરે ખંખારીનેદે;
 કુળ જાત ને લોકાચાર તે, સરવે વિસારીનેદે.
 નથી જોવો કેવળ કૃષ્ણ કે, આંખ કટારિયોદે;
 તને લાગી નથી શ્રીપાત કે, પ્રેમ કટારિયોદે.
 લટકાળા છબીલા નાથને, પ્રેમે પેખું હંદે;
 નરસૈયાચો સ્વામિ અમોલિક સ્તન, અન્ય તૃણવત લેખું છુંદે.

૫૯ ૫૩ મું-રાગ સિંહુડો.

દેવા અમચી વાર કાં જોહલ હોયલા, આપુડ્યા લક્ષ્મી કાં ગિસરુ ગેલા;
 ધ્રુવ અખરીપ પ્રહ્લાદ વિભીષણ, નામા હાથલે દ્વંધ પીલા. દેવા
 અમુર માંહે હુતો કબીર ઉદ્ધારિયો, નામાનું છાપરું આલ્યું છાધ;
 જયદેવને પદ્માવતી આપીને, રજે નાગરાને તું તો જાતો વાહી. દેવા
 અમો ખજાણતાં તમે ખજાણયો, ગોકુળમાં કેમ રહી શકયો;
 વૃઢાવનમાં સધિકાની મંજે, અમો વિના આનંદ કેમ કર્યો? દેવા
 મંડળિક મુજને મારશે નાથજી, મુઠડી ધૂળ લીંતીજી જાશે;
 ભક્તિ કરતાં નરસૈયો મારીયો, દેવકીના પુત્ર ઉપદ્રુસ્ય થાશે. દેવા
 તમે વડી વડી વારના વાહવ છે, મંડળિક સયે તો માંડ્યું દીંગાણું;
 જય દો તો જહુનાથજી જીતીએ, નરસૈયાનું આ તો મગળ ટાણું. દેવા

૫૯ ૫૪ મું-રાગ મારુ.

વામુદેવાત્રમ-મૂક ને લીધી વાત, વૈષ્ણવજ, મૂકને લીધી વાત,
 દેશપ સૂત ઉદ્યાચળ ઉચ્ચો, હવણાં થાશે પ્રભાત વૅ

નૃત્ય કરી કરી ચર્તુજ ધાક્યા, તાળ વળાડી હાથ રે,
 ગુણ ગાઈ ગાઈ સ્વર થયો ગાઠો, નવ આવ્યા ગોકુળનાથ વૈં
 શ્રીપાત મરવે તુજને કહે છે, તું દીમે મહાલક રે,
 લટકા મટકા કરીને ગાએ, શું કરે હવે પાખંડ, વૈં
 મોરઠ સર્વને આજ્ઞા આપ હવે, આપ આપણે ઘેર નય રે,
 વાસુદેવાશ્રમ કહે તો હવે, નમો શ્રીપાતને પાય વૈં

પદ ૫૫ મું—રાગ મારુ.

મેહેતો—એ તો ન હોય રે પાખંડ, ભગવા, ન હોય રે પાખંડ;
 હરિગુણ ગાતાં સ્વર બેસે તો, છઠ્ઠા કરું શત ખંડ ભગુ
 ના આસર કીર્તન કરતાં બે, લાગી પડે પ્રહાંડ રે;
 હાર આવ્યા વિના નરસૈયાઓ સ્વામી, કેમ ઉગવા દે માર્તંડ ભગુ
 મૂકી છળીલાને નમું વમને, તેણે પાડુ પંડ રે;
 ભણે નરસૈયો હમણાં હાર મંગાવું, મૂકાવું વમારા દડ. ભગુ

પદ ૫૬ મું—રાગ રામઘી.

ભીમ—લપટી કપટી વાત ફૂડી કરે, બોલ વિચારી વિવેક મેહેતા;
 ખટ શાસ્ત્ર વેદ પાર ભણે નહીં, કેમ હવા દામોદર પિતા. લં
 ધૂત વચન બહુ ઉચ્ચરે નાગરા, આપ દાખ્યાવિન ન વેષ્યુવ થવાએ;
 નાગરી નાતમા અધિકે લટકાં કરે, શામળા શર્ણુ એમ નહિ જવાએ. લં
 મદમતિ તુજ તણી, બૂલિયો વિશ્વ ધણી, રામનુ નામ સૌ દુ.ખ ટાળે,
 ભીમ ભણે અત્યા સાંભળ નાગરા, તુજ ચાલ ત્રેલોક્યમાં કોણ ચાલે. લં

પદ ૫૭ મું—રાગ રામઘી.

મેહેતો—લપટી કપટી જન્મ જૂઠો સદા, જે હરિ કૃષ્ણ શર્ણુ ન આવ્યો;
 હીન તે હીન તે, ચટપટ ચાડિયો, જે હરિજન થકી દૂર કહાવ્યો. લં
 અજ્ઞાન અસલ્ય તું બોલ ભાળે મદા, કોણ ધરમ બોલે મૂઠ માતો;
 તું હરિજન થકી રડો ઝડ્યો કરે, કુબુદ્ધિ વિવેક ને રગ રાતો. લં
 અલ્યા હરિજન સાથે તું હોડ શાને કરે, બેજે તું ભીમકા પ્રીત મારી,
 ભણે નરસૈયો હરિ હાર આપે મને, ત્યાર પુઠે કોણ અલ્યા ગત તારી. લં

વળતું રાજા એણી પેર બોલ્યો, વાત કહું વિસ્તારીજી;
 આજ આપણી મલા મધ્યે, જે થયું છે નારીજી.
 નાગર પ્રાદાણુ નરસૈયો, એ હરિનો ભક્ત કહેવાયજી;
 નારી કંઠે હાથ ધરીને, જાન કરીને ગાયજી.
 તેનો પરચો જોવા કાજે, લોક મળીને આવ્યાજી;
 પ્રલંભ પ્રધાને સત્તર સંન્યાસી, રાજસભામાં તેડાવ્યાજી.
 ઠાકોરજીને હાર પહેરાવ્યો, જે નરસૈયા કંઠ ધરશેજી;
 જે નહીં હાર પેહરાવે એને, હું મારીશ એ મરશેજી.
 તવ માતા મંડપમાં આવી, જ્યાં હુતો રાજનજી;
 માંભળ કુંવર કુણુદ કાં આવી, આવડું શું અભિમાનજી.
 હુદનો પ્રેયો તું પ્રેસાયે, હુદનો તજ તું સંગજી;
 મૂઠ બની વેણુવને પીડે, રાજ્ય જવાના ઢંગજી.
 ધિક ધિક તારા હાથી ઘોડા, ધિક તારે ભંડારજી;
 ધિક તારે જન્માદે મમકુળ, તારે ધિક અવતારજી.
 મિથ્યા તારાં દાન ધર્મ છે, મિથ્યા તુજ મહિમાયજી;
 પૃથ્વી પ્રલે ધારે પાખી, નરસૈયો જે હુભાયજી.
 શાંત કરી માત વિદાય થઈ, સુકુંદાશ્રમ આવ્યો ત્યાંજી.
 રાજાને કોધ થઈવ્યો તેથી, ખડ્ગ લેઈને ઉભો જોધજી.

પદ ૬૫ મું-રાગ આશાવરી.

સુકુંદ આવ્યો સભા ભરી જ્યાંય, રાયને વિનતિ કરે છે ત્યાંય;
 બોલ્યો ગર્વ ધરી' અતિમંદ, નરસૈયો કરે છે મહા પાખંડ.
 રજની સઘળી વહીને ગઈ, એના હરજીએ હાર આપ્યો નહીં;
 ધૂર્ત પર હવે શી ધરવી મયા, હણવો રાખવી નહીં કંઈ દયા.
 તું વેણુવને આથ કરીશ, સમાર સાગર તેણે ન તારીશ;
 ખટદર્શન શું જોટાં થયાં, તાલ કાંસા શું સાચાં થયા ?
 મને આવડે અષ્ટાદિશ પુરાણ, જુદું બોલે નારાયણની આણ;
 હું જાણું આદે વેદ, મને આવડે ન લેહાભેદ.
 તણ કોટી મેં કીધાં મત, મારુ હુદે છે પરમ પવિત્ર;
 અડસઠ તીરથ મેં સેવ્યાં ફરી, પ્રત્યક્ષ મેં નવ દીકા કેઠે હરી.

આગે કેને એમ થયું નથી, એમ સાંભળ્યું સર્થ મુખેથી
 વેણુવને ને ઉપર કરે, અમારી લગ્ન નિશ્ચે પડે.
 દામોદર કહ્યું એનું ને કરે, નરસે માળા ને કંઠે ધરે;
 હાર આપે દામોદરરાય, તો નરસેની કરે પસાય.
 નહીં તો દેને એને દડ, કરે ન મૂઢમતિ એવા પાખંડ;
 ને મારુ કહ્યું ન કરેશ, તો પૃથ્વી પડે નિશ્ચે કરેશ.
 તે માંભળી રાજા વિરમે થયો, સભા મધ્યે આવીને રહ્યો.

દોષક-સાખી.

એવુ જાણીને યથો આક્રોશ, મૂઢ બની ગયો તેવારે;
 નરસેયાપર કાપે ચડ્યો, ધરીને અલકારે.

પદ ૬૬ મું-રાગ મેવાડા.

રાજા કાપે ચઢયોરે હો, હુંને નહીં દોષણ;
 એનું જ્ઞાન શુકાવુંરે હો, મંડલિક ધરી રોષણ.
 મદગલ હસ્તિરે હો, એક મંગાવીએણ;
 બીજા મંગાવ્યારે હો, જત્ર બેડી પહેરાવીએણ.
 માનભંગ થઈએ છેરે હો, સર્વે માનુનીજ,
 ગાન કરતી અટકીરે હો, સોરઠની ભામનીજ.
 મહેતાએ પુત્રીરે હો, ત્યાં તેડાવ્યાજ;
 વિપત્તિ વેદનારે હો, બાધ પધાર્યાજ.
 કહી છે વિપત્તિરે હો, ભક્તે પ્રેમ ધરીજ,
 જાઓ સામરેરે હો, નરસે વલે આ થઈજ.

પદ ૬૭ મું-રાગ મેવાડા.

રહતી આવીરે, કુવરબાઈકરીરે, જોઈ પિતાની વિપત્તિ વેળ;
 પાપે પડીનેરે રુદન બહુ કરેરે, જોઈને રાજાના અવલા દેળ.
 ભક્તે હાથ ફેરવીરે, લીધી પુત્રી પાસા માંય,
 મહેતા-ચિતા સોંપોરે, શ્રી હરિનેરે, કરશે ભક્તને સહાય
 માગરે પધારોરે, મારી કુવરીરે, વિપત્તિ વેદના વિમાર,
 પિયર તમારુ રે, પુત્રી હુકું રે, છે શ્રી ગોકુળપતિ પરિવાર,

તાત તમારોડે, ત્રિકમ રાયજીરે, માત તમ ને જીવે
 મહીયર તમારે, મહુ વિના કે નહિરે, તેની શત્રુ તમા
 હરિયુજી ગાતારે, હરજો હોડોરે, સત સંગત મુજ
 રહન મા કર્યોડે, હરિજી હસસેરે, નથી કોઈ આતુરું
 મુજ નિરધનનેરે, ઈ પેટે પડીરે, કંઈ નવ પામી પિયર
 નાત નકોરે, કઠોર નાગર તણીરે, કામ કામ હીધુ મહુડ
 માત તારીરે, હરિને જઈ મળીરે, ભ્રાત કી કૃષ્ણ પામો
 ચર્ણ વગુધ્યોરે, હંવરી હું રહ્યો રે, આજ આ કાળે ભુડ
 પ્રેમની પીડારે, કુવગી પીડે ધણુરે, પણ શિરપે હરિને કા
 નાયજી ન મૂકેરે, અદક્ષણ મન થકીરે, તે પુત્ર પિતા સાનો
 મહુને સલાશે રે, પુત્રી માહસીરે, તે તો મરશે તારી તક
 બધે નરસંયો રે, હરિ ભાવે લાગેરે, બીજો અવર નથી લખ

પદ ૬૮ મુ-રાગ મેવાડા.

કવરખાઈ-એમ ન કીજે રે હો, મારા તાતજીરે, રાખો નવવરજી
 સાર ઘણી કીધીરે હો, એણે શામલેરે, તે કેમ દેશે છબીકો
 જેણે મામેજરે હો, કીધુ મુજગુરે, રાખી દ્રોપદીની ક
 હુંડી સીકારીરે હો, એણે શામલેરે, તે હાર આપશે મહાત
 સાસરે જઈનેરે હો, કહો પિતા શુ કરુરે, જ્યાં રહ્યા સારગપ
 નરસંયાયા સ્વામિરે હો, વહેલા પધારોરે, નહિ તો નિશ્ચે જશે મજ

પદ ૬૯ મુ-રાગ મેવાડા.

કવરખાઈ-આધારને હતો રે, હરિ મુને તાહરે રે, અમો અખળાનો અવતાર
 પ્રીતડી તો હતીરે, ચેલા ભવ તણીરે, તે કેમ મૂકીરે વિસાર
 પટકળ પૂયારે, પ્રેમદા તણારે, રાખી હુટ સલામા કાજ
 દીન જાણીને રે, તમે દયા કરોરે, સકતને મૂકવો માહરાજ
 જ્યમ ગ્રાહણીરે, ગજ મૂકવીઓરે, વાહરે ધાયા અશરણ શર્ણ
 દાસના હોહોલારે, સહી સહી નવ થકોરે, હું તમે સ્વતા શામળવર્ણ
 સોરડ સહુનેરે, હરિ હસાવિયુરે, હારને કા લગાડી વાર
 હળવાને પાડ્યોરે, આ સસારમારે, વાક કીધુ નહકુમાર આજ

તમે તો વિસાયાંદે, અમે ન જીવીએદે, એકલા શો કરશે વિલાસ;
 દીન જાણીનેદે, અમને કયા કરોદે, પૂરો અમ અળણા કેરી આશ. આ૦
 વિનતિ માહરીદે, શે નવ સાંભળોદે, ભક્તવત્સલ શ્રી લગવાન;
 કરજોડીનેદે, કરે છે વિનતિદે, નરસૈયા સખી માગે છે દે માન. આ૦

પદ ૭૦ મું-રાગ મેવાડા.

સખી-દામોદર દીનનેદે, દર્શન દીજીએદે, તમારો મેહિતાજી હુલાય;
 જનમ જનમનો દે, દાસ છે તમ તણો દે, તમે તો ઘણી કીધી છે સહાય. દામો૦
 નરસૈયાને દે, શું મંડજિક મારશેદે, તમે શું પોઢશે સધાજીને ઘેર;
 ગોપીઓની સંગે દે, પ્રભુ રંગે રમો દે, તો યાશે શી દાસીની પેર? દામો૦
 પ્રીતડી ભાળીદે, પ્રભુજી પધારજો દે, આવો હરજી રમીએ રાસ;
 મોગરાની માળાદે, લેતા આવજોદે, પૂરો અમ અળણા કેરી આશ. દામો૦
 ભટકી પ્રહાંડદે, અમો બૂલાં પડ્યાં દે, પ્રથમ શ્રી ગોકુળ મધ્યે ઠામ;
 નરસૈયા સાથે દે શાનું રજાર્જું દે, એમ કેમ મરે સામજિયા ઠામ. દામો૦
 વૃંદાવન માહિ દે, લાડ લડાવિયાં દે, આજ કેમ વિસારો મોરાર,
 રૂબણાં લીધાં દે, અમો દોહલોં ક્યાં દે, એમ નવ કીજે પ્રાણુધાર. દામો૦
 દીન જાણીને દે, કયા પ્રભુ આણીએદે, મેહિતો ધરે છે તમારુ ધ્યાન;
 નરસૈયાની દે, સખીની વિનતિ દે, કાહનંજી ધરજો દે તું કાન. દામો૦

પદ ૭૧ મું-રાગ મારુ.

સખી-શામજિયા સાથે રનેહ કે, તતક્ષણુ આવજો દે;
 કર્હુ મારા મનડા કેરી વાત કે, લટકે હાર લાવજો દે.
 આવોજી રમીએ માજમ રાત કે, કામનીઓ કેડશું દે;
 અમો સમેવડ સાથે રનેહ કે, રગ લેર હોડ શુ દે.
 અમે હજવાં પડ્યાં છું આજ કે, તમને કેમ ગમે દે;
 મેહિતાને એક તમારી આશ કે, તેને રાયજી આ દમેદે.
 નરસૈયો મૂકે છે મામ કે, અવર એનું કો નધીરે;
 જોઈ કાહનજી કરે છે સાન કે, નવ મૂકે હાથથીદે.

પદ ૭૨ મું-રાગ કાશી.

જીવન બદલા દે, મારી વીનતડી અવિધાર,
 મંકટ હું તો શું કર્હુ દે, વડાલા ઘણી લગાડી વાર. જીવન૦

તાત તમારોરે, ત્રિકમ રાયજીરે, માત તમારી લક્ષ્મી જહુ;
 મહીયર તમારે, પ્રભુ વિના કો નહિરે, તેની શરણુ તમારો દેહ.
 હરિશુભ ગાતોરે, હરખે હીંડજોરે, સત સંગત શુદ્ધ વિચાર;
 રુદન મા કર્યોરે, હરિજી હસસેરે, નથી કોઈ આંધુનું લોહનાર.
 મુજ નિરધનનેરે, તું પેટે પડીરે, કંઈ નવ પામી પિયરમાં મુખ;
 નાત નઠોરે, કઠોર નાગર તણીરે, ઠામ ઠામ દીધું બહુ દુઃખ.
 માત તારીરે, હરિને જઈ મળીરે, બ્રાત શ્રી કૃષ્ણ પામ્યો શર્ણુ;
 ચર્ણુ વળુંધોરે, કુંવરી હું રહ્યો રે, આજ આ કાળે ભુંડું મર્ણુ.
 પ્રેમની પીઠારે, કુંવરી પીટે ઘણીરે, પણ શિરપે હરિને હાથ;
 નાથજી ન મૂકેરે, અદક્ષણ મન યેડીરે, તે તુજ પિતા સાચો નાથ.
 પ્રભુને સંભારે રે, પુત્રી માહરીરે, તે તો કરશે તારી સહાય;
 ભણે નરસંચો રે, હરિ ભાવે ભજોરે, જીજ્ઞે અવર નથી ઉપાય.

પદ ૬૮ મું-રાગ મેવાડો.

કુંવરબાઈ-એમ ન કીજે રે હો, મારા તાતજીરે, રાખો નટવરજીમું નેક.
 માર ઘણી કીધીરે હો, એણે શામલેરે, તે કેમ દશે ધણીલો છેક.
 જેણે મામેરે હો, દીધું મુજનુરે, રાખી દ્રૌપદીની લાજ;
 હુંડી સીકારીરે હો, એણે શામલેરે, તે હાર આપશે મહારાજ.
 સાસરે જઈનેરે હો, કહો પિતા શું કરુરે, જ્યારે રુડયા સારંગપાણ;
 નરસંચાયા સ્વામિરે હો, વહેલા પધારજોરે, નહિ તો નિશ્ચે જાશે પ્રાણ.

પદ ૬૯ મું-રાગ મેવાડો.

કુંવરબાઈ-આધારને હુંતો રે, હરિ મુને તાહરો રે, અમો અળખાનો અવતાર,
 પ્રીતડી તો હુંતીરે, પેલા ભવ તણીરે, તે કેમ મૂકીરે વિસાર. આ૦
 પટકૂળ પૂયરે, પ્રેમદા તણારે, રાખી દુષ્ટ સસામાં લાજ; આ૦
 દીન જાણીને રે, તમો દયા કરોરે, ભક્તને મૂકાવો માહારાજ. આ૦
 જ્યમ માહથીરે, ગજ મૂકાવીઓરે, વાહરે ધાયા અશરણુ શર્ણુ; આ૦
 દાસનાં દોહિલારે, સહી રહી નવ ચકોરે, શું તમે સૂતા શામળાવર્ણુ ? આ૦
 સોરઠ સહુનેરે, હરિ હસાવિયુંરે, હારને કંઈ લગાડી વાર; આ૦
 હળવાંને પાડ્યોરે, આ સંસારમાંરે, વારું દીધું નદકુમાર. આ૦

તમે તો વિસાચીંદે, અમે ન જીવીએદે, એકલા શો કરશે વિલાસ;
 દીન જાણીનેદે, અમને હયા કરોદે, પૂરો અમ અળલા કેરી આશ. આ૦
 વિનતિ માહુરીદે, શે નવ સાંભળોદે, ભક્તવત્સલ શ્રી લગવાન;
 કરજોડીનેદે, કરે છે વિનતિદે, નરસૈયા સખી માગે છે દે માન. આ૦

પદ ૭૦ મું-રાગ મેવાડો.

સખી-દામોદર દીનનેદે, દર્શન દીજીએદે, તમારો મેહિતાજી હુભાય;
 જનમ જનમનો દે, દાસ છે તમ તણો દે, તમે તો ઘણી પ્રીધી છે સહાય. દામો૦
 નરસૈયાને દે, શું મંડળિક મારશેદે, તમે શું પોહ્યો રાધાજીને ઘેર;
 ગોપીઓની સંગે દે, પ્રભુ રંગે રમો દે, તો યાશે શી દામીની પેર? દામો૦
 પ્રીતડી ભાળીદે, પ્રભુજી પધારજો દે, આવો હરજી રમીએ રામ; --
 મોગરાની માળાદે, લેતા આવજોદે, પૂરો અમ અળલા કેરી આશ. દામો૦
 ભટકી પ્રદ્યાંડદે, અમો ભૂલાં પડ્યાં દે, પ્રથમ શ્રી ગોકુળ મધ્યે કામ;
 નરસૈયા સાથે દે શાનું રુશનું દે, એમ કેમ મરે સામળિયા કામ. દામો૦
 વૃંદાવન માહિ દે, લાડ લડાવિયાં દે, આજ કેમ વિસારો મોરાર;
 રૂપણાં લીધાં દે, અમો દોહિલાં કર્યાં દે, એમ નવ કીજે પ્રાણાધાર. દામો૦
 દીન જાણીને દે, હયા પ્રભુ આણીએ દે, મેહિતો ધરે છે તમારુ ધ્યાન;
 નરસૈયાની દે, સખીની વિનતિ દે, કાહનંજી ધરજે દે તું કાન. દામો૦

પદ ૭૧ મું-રાગ મારુ.

સખી-શામળિયા સાથે રનેહ કે, તતક્ષણ આવજો દે;
 કહું મારા મનડા કેરી વાત કે, લટકે હાર લાવજો દે
 આવોજી રમીએ માજમ રાત કે, કામનીઓ કોડશું દે;
 અમો સમોવડ સાથે રનેહ કે, રંગ લેર હોડ શું દે
 અમે હજાયાં પડ્યાં છું આજ કે, તમને કેમ ગમે દે;
 મેહિતાને એક તમારી આશ કે, તેને રાયજી આ દમેદે.
 નરસૈયો મૂકે છે મામ કે, અવર એનું કો નથીદે;
 જોઉં કાહનજી કરે છે સાન કે, નવ મૂકે હાયથીદે.

પદ ૭૨ મું-રાગ કારી.

જીવન જાદવા દે, મારી વીનતડી અવિધાર,
 મંકટ હું તો શું કહું દે, પહાલા ઘણી લગાડી વાર. જીવન૦

આ સૌ દુરીજન દેખતાં રે, આપો મેહતાજીને હાર;
 બિરદ તમારુ પાળજો રે, તમે મેવક જન આધાર. જીવન૦
 રાજ, લાજ તમને લાગશે રે, છે ભક્તવત્સલ શ્રીનાથ;
 માર કરો તમો શામળા રે, અમો રંકનો ગલો હાથ. જીવન૦
 તમો ગુણ સાગર ગોવિંદજી રે, કરી ગોપુજાની પ્રતિપાળ,
 અનાથ તણા તમે નાથજી રે, છે દીનબંધુ દયાળ. જીવન૦
 બહુ દીન વિયોગ વહી ગયા રે, અમો કંઈ ન પામ્યા ઠામ;
 તમો વિના ક્ષણ રહી ના શકું રે, મારી સેજલડીના વિશ્રામ. જીવન૦
 લીલજ લપટ અમે કહેવાધયેરે, તમે ન આવ્યા મહારાજ;
 પ્રીત ઘણી છે નરમૈયાની રે, હરિ ભયે તમારી લાજ. જીવન૦

પદ ૭૩ મું-રાગ મારુ.

મેહતા સખીને-સખી તું કહેતી હુતી કે, કાહન તે પેલા પિંધરમાંરે
 એવો સુંદર ચતુર સુલભ કે, નહીં નર નારમાંરે
 વાધો શામળિયા શું મેહ કે, પ્રીત જેમ ચાતકીરે,
 જૂઠા લોક બોલે છે આજ કે, દુરીજન પાતકીરે
 હરિશુભ ગાતા લાજ કે, લાગે તો લાગજોરે;
 કપૂર ખાતાં દાંત કે, ભાગે તો ભાંગજોરે
 સુવર્ણ પહેરતાં કાન કે, તૂટે તો તૂટજોરે,
 પુન્ય કરતાં લકાર કે, ખૂટે તો ખૂટજોરે
 ધકમૂઠી શું ભમિયે કાળ કે, કાળ મસ્તક ભમેરે,
 કેહ નરમૈયા સોને વાત કે, હરિ નવ મૂકે ક્યમેરે.

પદ ૭૪ મું-રાગ કાદી.

સુરમેના-પ્રભુ માત્રી વિનતિ રે, તમે સાક્ષણો મારગપાણ,
 કદ કદજ આ તો પડ્યું રે, વાહાલા બહો બહુ મુનહા. પ્રભુ૦
 દામ તમારો દોહિતુ વેઠે રે, તે કેમ સહો છે આજ;
 વિલંબ કરતાં વિકૃષ્ટા રે, હવે ભયે તારી લાજ. પ્રભુ૦
 તું હજવો પડ્યો છું માવજી રે, પછે તારા ગુણ કુણ ગાય,
 બિન્દ પાળેનહિતું શામળા રે, તો કેમ મનથી છવાય. પ્રભુ૦

શે સજ થાઓ નહીં શામળા દે, તું કાયર શું થયો આજ;
હાર આપને તારા દાસને દે, જેમ માને મંડળિક મહારાજ. પ્રભુ
સ્વામી અમ વિના તમ એકલા દે, શો કરશે રંગ વિલાસ;
આરસપરસ છે શામળા દે, મને છે એકલી તારી આશ. પ્રભુ
તું જળહળતો સુંદરવર દે, હું છઉં તારી નાર;
નાથ વિના તે નારી કયમ રહે દે, તું છે અળખાનો આધાર. પ્રભુ
જાણુ મુજાણુ થઈ શું ભુલે દે, મનથી મેલોને ભુંડા રીસ;
મુરસેનાને ક્ષમા કરો દે, નરસૈયા આ દેવનું નમશે શીશ. પ્રભુ
રાગ ૭૫ મું-રાગ મારુ.

મુરસેનાની વિનતિ જાણી, ચડપ ઉડ્યા તે સારંગપાણિ;
જળહળજ્યોત સરીખો આવ્યો, લક્તને દર્શન દેઈ પધાર્યો.
સખીઓને અધ કરડી આપી બીડી, હૃદયાની સાથે હરખે બીડી;
મુખે ખોડ્યા શ્રી જગદીશ, નામ્યું લક્તને પ્રેમે શીશ.
તારી સ્તુતિથી મેં ન રેહવાય, સાંભળી ચિત્ત ચંચળ થાય,
તું શાને કરે છે વિલાપ, મેં સમર્પ્યું તમને આપ.
મને વેચો તો વેચાઉં, કાચે તાંતણે બાંધ્યો જાઉં;
પ્રજ્ઞાદિકને વશ ન થાઉં, જગન કોટિ કરે ત્યાં ન જાઉં;
હું તો પ્રેમે મુખીયો થાઉં, સંધ્યાવંદન કરે ત્યાં ન જાઉં.
જેને વિદ્યાતાણું અભિમાન, ત્યાં ન જાઉં કહે ભગવાન;
શિવ સનકાદિક ધરે ધ્યાન, તે તો નહીં તમારા સમાન.
મને વાહલા ઘણું હરિજન, જેની મારી સાથે લાગી લગન;
એ તો સત્ય વચન હું ભાખું, તે જનની લલ્લા રાખુ.
તમે જે માગો તે આપું, લક્તનું વચન નહીં ઉથાપું;
રતનખાઈને મસ્તક મુકયો હાથ, કર્ણ સાંભલ મારી વાત
કાનખાઈને આલિંગન દીધું, અગોઅગ વાહુ કીધું;
તમસું રમત કર છું હું, માનખાઈ સાંભલજે તું.
આપણુ રંગ વિનાદ કીજે, એવો ખેલ મલીને ખેડીજે;
આસ્ત ન મનમાં કરશે, મારા નામથી નિશ્ચે તરશે.
એ તો સત્ય વચન હું ભાખું, લાજ લક્તની નિશ્ચે રાખુ.

હવે એક પહોર છે રાત, તમને હાર આપીશું પ્રભાત.
કાં કેદારો ચિત્ત ન આણો? મહેતા ધરણીધરને ઘેર મુકાણો;
મેહોતે લખી આપ્યો મહારાજ, એક પ્રાદાણુ કેદે કાજ.
કહી સખીઓએ તે વાત, ચિત્તમાં ઉતારી શ્રી જહુનાથ;
મેહોતાને કહો કેદારો ગાય, ગાયા વિના હાર ન અપાય;
ગાઓ હું જઈ બેઠું આસન, તમે સાંભલો મુજ વચન.
ત્યારે રાગ સામેર કીધો, નરસંયો હૃદયમાં લીધો;
આસન આપ્યાં દામોદર રાય, સખીઓને હરખ ન માય.

પદ ૭૬ મું-રાગ મારુ.

જીઓની આ ભક્તવત્સળ ભગવાન, બાંધે કૃપા કરી ભક્તાને;
જોઈ વાહલો તારે ભામણેરે.

તારું દીનબંધુ બિરહ સારું, તારું વદન જોઈને રાચું; વાહલાં
કાને કુંડળ મુકુટ ખીરાજે, મુખ વીણા મુંદર વાજે. વાહલાં
અંગો અંગ સહુ શોભામાન, સંગ ગોવાળારૂપ નિધાન; વાહલાં
સાથો ભક્તવત્સળ મોરાર, નરસંયો બંધ બલિહાર. વાહલાં

પદ ૭૭ મું-રાગ ધવળ ધનાશ્રી.

દામોદરરાયને છે વહાલો, રાગ કેદારો રે, નાગરાજ;
તે વિના નહીં આપે હરિ, હાર આસલા ભરી, નથી આશરાજ.
ગિરિવરધારી ને કુજ બિહારી, તે સાથે શી હોડજ;
શ્રી હરિની પ્રીત બંધાઈ, રાગ કેદારની નથી જોડજ.
મેહોતાજ મન સ્થિર કરી રાખે, નહીં મુકે વહાલો માદોજ;
શ્રી દામોદરને ઘણું વાહલો છે, પણ કેમ ગાઉ સગ કેદારોજ.
કેદારો મુક્યો છે ગીરવી, કેમ મુકું મારું માનજ;
ને રાગ આલાપ્યા વિના નવ રીજે, સમર્થ શ્રી ભગવાનજ.
રસિયાને મેહોતો કેમ રીજવે, રાગ કેદારો ગાધજ;
હારવે કહ્યું તે છે પણ સારું, પણ પત કેમ ગુમાવુંજ.

પદ ૭૮ મું-રાગ ધવળ ધનાશ્રી.

મેહોતો-મેહોતાજ કહે પુત્રી મારી, સાંભળ વાત વિવેકજ;
હરિની આજ્ઞા કેદારની છે, ને મારે અટક છે એકજ.

સાઠ રૂપેએ ઘરાણે મૂકયો છે, કેમ કેદારો ગવાયજી,
આપી થાપણુ છાની લેઈએ, ખત આપણી જાયજી.
ધરણીધર મેહિતાને મંદિર, ખત લાખી મેં આપ્યુંજી;
વ્યાજ સંગાતે ગરથ પોતાં વિણુ, ગાઈ તો જીલ કાપુંજી.
અટક સાંભળી મેહિતાજીની, સમર્થ સારંગપાણિજી;
હરિ કેદારો મૂકવા ચાલ્યા, ગ્રીત પૂરવની જાણીજી.

પદ ૭૯ મું-રાગ કેદારો.

કેદારો મૂકવા ચાલ્યા, ભક્તવત્સલ ભગવંત સ્વરૂપ,
ધરણીધર મેહિતાને મંદિર, આવ્યા નરહરિ નરસૈનું ધરી રૂપ. કેદારો
ધન આપી ખત માગી લીધું, વ્યાજ સુધાં પોહ્યાડયું સહુ;
ધરણીધર મેહિતાને મંદિર, એક પાંગળી હુતી વહુ. કેદારો
ચેલી કહી સૌ કે બોલાવે, તેની પાસે ગયા ભગવાન,
મસ્તક હાથ મૂકીને ઉઠાડી, રૂપ કીધું તેનું લક્ષ્મી સમાન. કેદારો
એક પંથ બેઠે ઠાજ કરીને, હરિ આવ્યા સભાની માંય,
મેહિતાને બોળે ખત નાખ્યું, અંતરિક્ષ રહીને હરિજી ત્યાંય. કેદારો
તે શ્રીપાત મંન્યાગી સૌએ કીધું, મંડળીક મુજી માજે માન,
નરસૈયો ઇશ્વરનો સેવક, સાચો સેવક શ્રીભગવાન. કેદારો
અન્યો અન્ય સૌ વાત કરે છે, ખત આપ્યું દામોદરરાય,
મેહિતાને મંદિર મોકલીએ, નહીં તો આપણો મહિમા જાય. કેદારો
ધરણીધર મેહિતો સભામાં આવી, પ્રણિપત કરી પડયો ચરણે રાય;
હરિના જન હરિ સરખા જણો, નરસૈયાને લાગે પાય કેદારો

પદ ૮૦ મું-રાગ દેવગાંધાર.

દારિકા પોતા કમળાપતિ, રામાનંદને કહી વિનતિ,
તમે વેગે જુનાગઢ જાઓ, નરસૈયાને કરો પસાયો.
ત્યાં થયો દે મારો સવાદ, મન્યાગી મળી કીધો વાદ;
જુનાગઢનો મંડળિક રાય, તેને ત્યાં મળી સર્વ સભાય.
મર્વ મળી મેહિતાને નહે, ઘેર જવાની આજ્ઞા ન દે;
મેહિતાને સમજાવો જઈ, લીધા વિના હાર ઉઠીશ નહીં.

પરમાનંદ પ્રભુએ કહ્યું, રામાનંદે હૃદયમાં લઈ; આઠ્યા રામાનંદ સલા મોઝાર, ધરણીધર ત્યાં કરે વિચાર. નરસૈનેરૂપે આઠ્યા લગવાન, પાંગળી વહુ કરી લક્ષ્મી સમાન; ગરથ આપી ખત લીધું હરિ, ધરણિધરે વાણી ઓચરી. શ્રીપાત સાંભળી વિરમે થયા, મંડળિક વાર્ત વિચારી રૂઢા; અન્યો અન્ય વાતો ઓચરે, વૈષ્ણવ સાથે વેર કુણુ કરે. દક્ષણાવત ગંગોદક ભયો, નરસૈ નાગર વૈષ્ણવ ખરો; ગાયે રતન ગળ્યું જાણે સહ, જડે રતન ને છવે ગઢ. એવડી પ્રીત દામોદર ક્યાંથી કરે, ભાગી ભોગળ હાર કંઠે ધરે; માટે મેહિતાને મોકલો ઘેર, આપણે પ્રાદક્ષણ સાથે શું વેર. એમ વાત વિચારે થઈ, સલા સહ વિરમે થઈ રહી;

પદ ૮૧ મું-રાગ ધનુષધનાશ્રી.

રામાનંદ-પછી રામાનંદ વચન ઉચ્ચરે, તમે જોજો સૃષ્ટિની પેરછ; સાચો ભક્ત હરિનો જાણ્યો, ત્યારે વળાવે છે ઘેરછ. ખત આપ્યું દામોદર સાથે, ત્યારે થયા સાવધાનછ; સર્વ મળીને પ્રીતવે છે, દે છે મેહિતાને માનછ. મેહિતાછ હાર મંગાવજો, માનજો મારી પાતછ; દારકાથી મને મોકલ્યો, શ્રી હરિયે સાક્ષાતછ. મેહિતા તમારે મંદિરે ન જાણું, એટલી કહેવી વાતછ; નામ તમારું સૌ કોઈ જાણે, કેહુ રામાનંદ શ્રીપાતછ.

પદ ૮૨ મું-રાગ આશાવરી.

જે હરિજનની નિદા કરે, તે શૈરવ નરક સંચરે; જૂઠા પુરુષની પક્ષ ધરે, તે નિશ્ચે નરકે પરવરે-જે હરિજનની નરસૈયા નાગર તું અવિધાર, પૂર્વ પંદરપુર મોઝાર; પ્રાદક્ષણે આણી મર્તક ગાય, લઈ જાધી સુલતાન સલાય-જે હરિજનની નામદેવ ગાય સજીવન કરે, તો તુલસી માળા કંઠે ધરે; તે નામદેવની છવાડી ગાય, એવા સમરથ વૈકુંઠસાય-જે હરિજનની બૂરલોક અળગા થઈ રહ્યા, વૈષ્ણવના ધર્મ સાચા થયા; જન્મ ભક્તને આદે વેર, જો મેહિતાછ વિચારો પેર-જે હરિજનની

ને પ્રહલાદને કોપ્યા તાત, તો પ્રભુ પ્રકટ થયા સાક્ષાત,
 વિલીધણને વિરે મારી લાત, તો તેને મળ્યા શ્રી રઘુનાથ-જે હરિજનનીં
 અબરીવને દુર્વાસા કોપીઆ, તો પ્રભુએ ત્યા કીધી મયા,
 ને ધ્રુવને સતાપી અપર, માત, તો તેને મળિયા વૈકુંઠનાથ-જે, હરિજનનીં
 અવલુ સાથ અબળા ચઢલડી, ભસ્ત વેષ્ણવને માતા નડી,
 સુધન્વાને કોપ્યો પિતાય, ત્યા હરિયે તેની કીધી સહાય-જે હરિજનનીં
 કૌરવે કાઠયાં ન્યાલીના ચીર, તે પૂર્યાં ત્યાં શ્યામ શરીર,
 તેં માટે મહેતા તુંને કુર્હુ, સંસાર ચરિત સઘળા હર્હુ-જે હરિજનનીં
 ને હારલીધા વિના જશો ઘેર, પઠે વેષ્ણવનીં કોણ યાશે ઘેર,
 જાગી ભોગળ મંગાવો હાર, ત્રિલોક્ય વત્તે જેજેકાર-જે હરિજનનીં
 નિજ ધર્મ આક્ષી મહારાજ, કામ કામ સંખી લંકાતની લાજ,
 હરિજનના મુખ ધરે શ્યામ, આપશે હાર યગે સિદ્ધ કામ-જે હરિજનનીં
 મેલેતા તમે કેદારો ગાઓ, હાર લઈ સમોતા થાઓ,
 ગમાનહ વાયઠં ઓચરે, ત્યારે મહેતાછ હર્ષજ ધરે-જે હરિજનનીં
 નિર્ધ રહ્યો તે મરવે ખરા, મેહતે 'હરિના વિશ્વાસ' ધર્યા,
 નરસૈં સુણી ધરે મગન, હરિ માથે લાગી પ્રેમની લગન-જે હરિજનનીં
 ૫૬ ૮૩ મું-રાગ કેદારો.

કેતો-મારો વાલોછ રાગ મૂકાવી લાવ્યા, ખત વાચીને ખખાર્યાંરે,
 પેછે કેદારો આજ્ઞાપીને ગાયો, મારે વાહલે નથી વિસાર્યાંરે મારો
 સુહૃ રાગ સોહુમણો સારો, મારો ગોરીઓ ગમાણે આંચોરે,
 ધમકે ધુધરી જે નૃત્ય કરે છે, મારો રાગ કેદારો મૂકાવોરે મારો
 પ્રગટ થાઓ પાતળિયા સલામા, મુજને આપો હારરે,
 મામળિયાં સગ સાઈય લેઈયા, નહીં લાગે કંઈ વારરે મારો
 મલગતા મકપમા આંવો હરજી, મેં જાણ્યા દીનદયાળરે,
 સલા સર્વ દેખતા મારા વાહલા, મારે કંઠે આરોપોની માળરે મારો
 એવુ જી ખત મસ્તક મેવ્યુ, સર્વ સખીઓ થાઓ સાવધાનરે,
 જેજેકાર જોલો, કેહે નરસૈયા, સઉ સુદરી કરોની ગાનરે મારો
 ૫૬ ૮૪ મું-રાગ કેદારો.

કે. હોઈ પ્રહલાદનુ રાજ આપે, આપણા અગની સ્ત્રી ન આપે,
 વળી આપે મરીઓ કરી થાપે, ભક્તિ ન આપે, નાથ ભક્તિ ન આપે ટેક

લક્ષિત માગે તેને સુક્ષિત આપે, વળી સકળ લોગ સંભોગ આપે;
અખિલ ધંદાદિકે લોગ આદે દઈ, તે થકી અધિક કરીને ધાપે.
જે કોઈ નિદે લક્ષ્ય વેળાવને, તે લક્ષિતની વાતમાં શું રે બાણે;
તુલની તિલક તણા લેખ જોડા કહે, આપ આપણી તે તો તાણે.
અવર જે બાપડા સુક્ષિતને માગે, મૂઠ તે કૃષ્ણ સેવા ન બાણે;
આંહાં નરસૈયો કાંઈ ઇચ્છે નહીં, જનમ જનમ તારી લક્ષિત રાણે.

પદ ૮૫ મું-રાગ મલાર.

ચોદિશ જોઈ તારી વાટડી, મારો નાથ ન આવે;
મંડળિક ખડગ કાઢી રહ્યો, મને કોણ મેલાવે. ચોદિશ૦
હડીલા હરણ હડ મૂકીએ, હાર આપો મુજને;
મારી પુકળ મારા નાથણ, લાજ લાગશે તુજને. ચોદિશ૦
ગજ કારણ ગરુડ તણ, ચાલ્યા અડવે પાણે;
નરસૈયાને હાર આપતાં, તારુ શું બાણે. ચોદિશ૦
વામન રૂપે બલિ છલ્યો, ધરા ત્રણ પદ કીધી;
ધંદ્ર ધંદ્રાસન રાખિયું, શિક્ષા બલિને દીધી. ચોદિશ૦
મોસાળું દીધું લલું, ગરથ ગાંઠે નહોતો;
લક્ષ્મી સહિત પધારીને, મુને કીધો સમોતો. ચોદિશ૦
તમો રાધાણશું રંગે રમો, નરસૈં મૂક્યો વિસારી;
છળીલાણ નિજ કંઠથી, હાર આપો ઉતારી. ચોદિશ૦
નરસૈયો નાગર વિનવે, દામોદર સહુ બાણે;
તમો હઠે શું નૃત્તી બોલતા, મંડળિક રાપે ભરાણે. ચોદિશ૦

પદ ૮૬ મું-રાગ પરજ.

હુંરે માંશુ મુને મયા કરો, ગાયોના ચારણ ગોવાલિયા;
વારે વારે શુરે કહું તુંજને, પરદુ.ખલંજન પિયારિયા. હુંરે
આગે અનેક લક્ષ્મીને કરુણા કરી, હાર આપો મુને થાપ કલ્યાણ.
જે માંગે તેને તું આપે છે, તો મુને શે ના આપે નારાણ. હુંરે
રાત્ર દિવસ સેવા કરુ તોરી, સાહે કરો મારી શામળવેશ,
લણે નરસૈયો અવર નહીં લેશું, તુંજ લક્ષિત વિના અવતાર કો દેશ. હુંરે

પદ ૮૭ મું-રાગ સિંધુડો.

તું કર્યો ઠાકરો હું કર્યો ચાકરો, કર્મના લેખ ભુંસ્યા ન બાયે;
મડળિક હાર માટે મને બહુ દમે, હરિ વિના હારદ કોને કેહવાયે. તું
કોઈ કહે લંપટ, કોઈ કહે લોભિયો, કોઈ કહે તાલ કૃતિયોજ ખોટો;
સાર કર શ્રી હરિ,* દીન બાણી કરી, હાર આપો તો કહું નાથ મોટો. તું
મુજને વેહવાઈએ ઘણું વગોવિયો, ઉખોદક મૂકી ઉપહાસ કીધું;
મેઘ તો મોકલી ગૃહ તાણી નાંખ્યું હરિ, આપણા બાણીને માન દીધું. તું
ન્યારથી મહાદેવે મળપર કૃપા કરી, તે દિનનો મેં લક્ષ્મીનાથ ગાયો;
મામેરા વેળાએ લાજ બતી હતી, ગરુડે ચઢી તું તરત ધાયો. તું
મારી પાસ સુંદરી હાથ કઠે ધરી, કેશવા કીર્તન એમ ન હોયે,
અખુદીયાં લોકડાં અસત્ય વાણી વહે, તુંજ વિના માહુર નહીંરે કોયે. તું
હીરની દોરીએ હાર ગુથો હરિ, દામોદરરાય મારે કંઠ ઘાલો;
વાહણ વાશે ત્યારે દાસને મારશે, દયા કરીને મને હાર આલો. તું
સોરઠ માંહે મને સર્વ સાચો કહે, પુત્રીનું મામેરુ જેમ કીધું;
નાગરી ન્યાતમાં નામ વધારિયું, નરસૈયાને અલેદાન દીધું તું

પદ ૮૮ મું.

લોગળ લાંગીએ રાય દામોદરા, જીઠો જહુનાથ દેવાધિ દેવા;
એ મડળિક મદ લયોં ઓચરે, બાણે નરસૈયાની જૂઠી સેવા. લોગળ
ભક્તપાળક દયાળ તું સામળો, મારે તો પુરણ પ્રીત તારી,
નાગર માથ નવલ નેહ દાખવો, અકળ ચરિત્ર તારા મોરારી. લોગળ
જો મારે નરહરિ નામ હ્રદે વસ્યું, પતિતપાવન તારુ બિરદ કહાવો,
આહુથી ગજને મૂકાવ્યો શ્રીહરિ, તેમ નરસૈયાને મૂકાવો. લોગળ

પદ ૮૯ મું.

કૃષ્ણ કૃપાનિધિ કેશવા શ્રી હરિ, હું અનાથ તું નાથ કહીએ;
હાર કાજે મને રાયજી પરભવે, શામળા શરણુ કોને જઈએ. કૃષ્ણ
હું શરણુ આવિયો સસારને પરહરી, તો પ્રભુ કાં પેર પેર પીડે;
અતરગત અવિલોકીને શામળા, તું વિના હૃદયશું કોણુ ભીડે. કૃષ્ણ
મડળિક મુજપર કોપ ધણો કરે, તે મારુ દુખ તું શે ન બાણે,
બાણે નરસૈયો પ્રભુ પ્રીતહી તોડતાં, લાજ બશે અલ્યા તારી વાહણે કૃષ્ણ

* બીજી પ્રતમા "સારસ, વાહારમ્ શ્રીહરિ" † "ચોપાસ."

૫૬ ૯૦ મું.

ગોપાલજીરે તુમચી લક્ષિત પાજે, હુંને લવ વિષે લટકતો કોણ રાખે;
 અનેક જ્યોતી ભગ્યો, સમકાંનો નવ સચ્યો, ક્ષણ એક સુખ નહિ શરણ પાજે.
 આવ્યની સમય કરી, અંબર સર્વે સજી, સમયસચેકરી સરગ પામ્યા;
 ક્ષિણ પુણ્યે કરી, મનુષ્ય દેહ અવતરી, દેહતણા મુક્તિ ક્ષણ ન વિરામ્યાં.
 લોભ લેહિરે ભગ્યો, નીચ જનને નમ્યો, દેહ દુઃખમાં રમ્યો, વિષય પામ્યો;
 રતન જતને જશ્યું, છીપ માંહે પડકયું, કાળ અચાનકે કંક સાહ્યો,
 કામરુદેશની કુટીલ માયા મઢી, કારમું કુટુંબને પ્રકટ કીધું;
 સાચો સગો ગયો, નિર્ભનો થઈ રહ્યો, અણછતું દુઃખ તે શીર લીધું.
 જનમ ને મરણ ભેળન જરાએ દમ્યો, આહાર નિદ્રા વિષય મિથુને મોહ્યો;
 કલ્પના કોટ, ભવ મોટમ મટી નહીં, કૃષ્ણ કીર્તન વિના કાળ ખોયો.
 મોહ મમતા કરી, મન મારું આવ્યું, ક્ષણ એક ભેવાને ચિત્ત ધાલ્યો;
 નરસિંયા રંકને કંક લોરંગ ડસ્યો, એ દુઃખ તુંજ વિના કોણ ટાલે.

૫૬ ૯૧ મું.

સાર કર સાર કર શામળા માહરી, સનમુખ થઈને જોની આજ;
 નાગર જ્યારે હંક કરી બોલશે, રાખે નહીં ત્રિકમા તારી લાજ. સ
 ગોકુળ માંહે તું ગાળ ખાતો ફરે, નવનીત આહીરનાં લેતો ચોરી;
 ચંચળ ચોર તું મુખ નથી બોલતો, હજી અમો લાજ રાખુંજ તોરી. સ
 ખહુ પેર ગોપીએ લાડ લડાવિયો, અજ આહીરનું ભેતો આખી;
 નટવાની પેર તું નૃત્ય લીલા કરે, તે નરસિંયો રેહ છે રે સાંખી. સ

૫૬ ૯૨ મું.

મોગરા માળે શું મોહિ રહ્યો મોહના, હાર આપો જશ ખ્યાત વાધે;
 કેહેશે નાગરો કોહનું નામ ગાતો હતો, કૃષ્ણ તુજને કોઈ નહિ આરાધે.
 સારી પંક્તિતણા લોક સર્વે મળ્યા, સહાય કરશે તેની પાસ ધારે;
 મૃત્યુના ભય થકી નરસિંયો નવ ગિયે, પણ તારો જશ જગદીશ જશે.
 રૂઝની તો વહી ગઈ, રાત થોડી રહી, ભેત તો અંખી થઈ ગઈ દીવાની;
 કેશવા કંઠથી માળ અળગી કરો, પ્રેમે આરોપો નરસિંની કમાણી.

૫૬ ૯૩ મું.

હારને કાજ શું હઠ કરે શામળા, નાચવાને તારી પાસ આગ્યો; દેવા
સંધિકાની સંગે ખેઠો વાતો કરે, કેહે રે વૈકુંઠથી તું શું રે લાગ્યો ?
તારું નામ વિશ્વંલર ધર્યું તે વસંતિયે, નંદનો છેકરો છાશ પીતો; વા

૪૮

થમાં લાકડી, ગાવડી ચાસ્તો વન રહેતો. હા
આત તું ભૂધરા, તું વિના હુઃખ તે કોને કહીએ;
શુભ ગાઈ જીવીએ, એકલા ભૂતળ કેમ રહીએ. હાર

૫૬ ૯૪ મું.

ભક્તિ વલંભ કરવો ધણો, નહિજ કૌસ્તુભ વિદ્રુમ માળા;
ભણે ને સૂતનો તાંતણો, તેને શું મોહિ રહ્યો નંદલાલા. હાર
નીચને અનુસર્યો, નેઈ નહિ જાહવા જાત દાસી;
રી રુકમણી પરહરી, કુળડી મંદિરનો ધયોરે વાસી. હાર
વચે લેહ નહીં ભૂધરા, સાયર છીલરાં સમ વખાણો;
હારને કાજ મને પરલવે, દોડેલાં દાસતાં શે ન જાણો. હાર
તુક જુએ, લાજ તારી જુએ, મુખે શું મુતો દેવાધિદેવ;
માળ કંઠેથી ઉતારિયે, પ્રેમે શણગાર નરસૈની શ્રીવા. હાર

૫૬ ૯૫ મું.

માખ્ય રે હાર વસુદેવ સૂત વિકૃલા, વિવિધ વિચારતાં વાર લાગે;
લોકનાં વચન અવિલોક તું શામળા, નાથ નિદ્રા તજી શે ન જાગે ? આ
દીનખંધુતાણું બિરદ હરિતું મુણ્યું, એમ બોલે સત્ય વેદ વાણી;
કરમ તારાં રખે આજ સંભારતો, રાખ્ય હું વિપ્રને રક જાણી. આ
કૃપણપણું તું મૂક કમળાપતિ, જગપતિ જગ ઉપહાસ થારો;
મોહના મંડળિકે નર્યોને માર્યો, હાર આપો જશ જ્યાત થારો. આ

૫૬ ૯૬ મું.

આખની હાર વસુદેવ નંદન, આઘ અનાઘ તુંને લાજ થોડી;
કંસના ભય થયી નારી ગોકુળ ગયો, રહ્યો આહીરશું પ્રીત જોડી. આ
સ્વારથ માટે મા આપ તે પરા ક્યો, સુર અસુર મુનિ સર્વ જોતાં;
કંસનો વધ ક્યો અર્થ તારો સર્વો, ગોપીજન મૂકીઆં વને રોતાં. આ

કરતાં આહીરનો નવ થયો, તો મુને હાર તું કેમ આપે;
નરસૈયો હવે રજની થોડી રહી, આખ્ય તરકર હસી કાં સતાપે.

ગોપાલ

અને!

આંકને શામળા મૂકી મન આમળા, બોલે નહીં શા અભિમાન માટે;
દિઆપીએ હાર કે પ્રગટ હવણા કરુ, જે કામ કીધુ બશીવટ ઘાટે.

અણુવરી નાર તે લોગવી લૂધરા, પરણતાં ગરથ શું નોહતો તારે;
હારને વાર થઈ ભાર લાગી ગયો, શું કહિયે નાથજી વારે વારે.
કળિયુગ માહિ કેલક ને લાગશે, વેણુવની ગત તે કોણુ થાશે;
લણુ નરસૈયો જ્યારેહું હજવો પડ્યો, તારુકીર્તન જશ કોણુ ગાશે.

પદ ૯૮ મું.

કોણુ કાકારને વિનયું વિકુલા, કથ કમળાતણા મન વિચાર;
દ્રોપદી લાજને કાજ આવ્યા હરિ, તેમ હુ ખ પામે ઘણું દાસ તાર.
પ્રગટ થયું નામ ભૂતજ વિષેલૂધરા, નરસૈયા નાથ એવું બિરદ કહાવે;
સેવકતુ મંકટ ટાળીએ ત્રિકમા, તો તું નાથજી લલોરે લાવે.
લોક દેખે સહુ કૌતક થાએ ખહું, મડળિક મદ ભયો કૂડ બોલે,
નરસૈયાયા સ્વામી નિત્ય દાતા સદા, શામળા સમોવડ નહિ કોતોલે.

પદ ૯૯ મું.

તને રોડી રહી શધિકા રગ આગ્યો ઘણો, રસિયા રજની રહી રે થોડી,
નદના નદન તું શાને આજસ કરે, નાગરા સાથે શું પ્રીત તોડી ?
ભાળકપાળિયો કામ પ્રજાળિયો, કંધર પદ પામિયો, ઉમિયારે સ્વામી,
શામળા તુજને લોક લપટ કહે, થયો બ્યભિચારી કાનુદો કામી.
હઠ કરે તેશું હઠ કીજીએ શામળા, નૃત્યો સ્નેહ ત્રિકમ તાંતલો;
લણુ નરસૈયો અવધ સૌ વહી ગઈ, મડળિક મારશે મુજને વાહાણે.

પદ ૧૦૦ મું.

જે તારા ચરણ શરણને અનુસરે દેવા, તે જનને તુજ સરીખા કીધા,
લોગવે લોગ મંસારનો શામળા, વિષય રસ સેવતાં કાર્ય સિંચ્યાં.
નેતાં જનકના કર્મ શા કેશવા, રાજ રિદ્ધ વિલમતો નરક વાગ્યો,
નામ પ્રતાપથી જગપતિ જીતીએ, અઝમિલ તારુ અલેપદ પાગ્યો.

લક્ષ્મ વાહલા સદા દાસનાં દુઃખ હરે, નિશ્ચે વાયક એવાં વેદ બોલે;
અંબરીખ દાસથી કોધી રુખિ રાજ રઝળિયો, તો મંડળિક તારે શાન્તોલે. દેવા૦
તાહારા ચરણને જે ક્રોધ અનુસરે, તે તો વેકુંકથી અધિક હોયે;
ધર્મદિકે પ્રદક્ષાદિકે 'શંકર' સેવતા, તાહરે પાર ન બાણે કોયે. દેવા૦
ધર્મ અહુલ્યા યક્રી મહા દુઃખ પામિયો, સહસ્રભગ તન થયાં તને સંભારે;
આદ્ય કરની હવે સાધુ સંતાપતો, નરસૈયાને નાથ કાં વિસારે. દેવા.

પદ ૧૦૧ મું.

કૃષ્ણ કૃપાળ કરણાનિધિ કેશવા, હું અનાથનો નાથ કહીએ;
ભૂપતિલોજો એને મર્મ મનમાં વસ્યા, સ્થામ વિના શર્ણુ કેને જઈએ. કૃ૦
સગાં સરવે મળી, ન્યાત નાગર તણી, કોતક જોવાની પેર દીધી;
ઉપજળ મેઘ તેં મોકલ્યો શ્રી હરિ, છાળ વેળા આવી આશા દીધી. કૃ૦
મને અપજશ તો તને અપજશ થશે, મને જશ તો તારો જશ વાધે;
હારને કાજ શું હઠ કરે શ્રી હરી, એવડો અનર્થ શીદરે સાધે. કૃ૦
મંડળિકરાય જો મુજને મારશે, તેમાં તો તાહરુ પત જણાશે;
મૃત્યુને ભયે નરસૈયો બિહુતો નથી, ભક્તવત્સલ તારુ બિરહ લાશે. કૃ૦

પદ ૧૦૨ મું.

ભક્તના ધશ તુને વિશ્વ સૌકો કહે, કાંગવા કેશં તે દાન કર્યાં;
વિગ્ર સુદામાને નવનિધ મોકલી, વિહરને મંદિર વાસો વસ્યા. ભક્ત૦
કૃષ્ણ કૃપાળ કૃપણ થયા શ્રી હરિ, ભક્તની ભીડ બાણે ગોપાળ;
નાશી કરીને ગીરિ મંથે જઈ રહ્યા, કાળયવન નોયે શિશુપાળ. ભક્ત૦
જરાસધ કંસ દેશી નરકાસુર, તેહતણારે અહંકાર મોડ્યા;
અધાસુર ણકાસુર વેર ભાવે કરી, તેતણા તનના બધ છોડ્યા. ભક્ત૦
ભાવે કલાવે જેણે આરાધિયો, ગર્ભ નિવાસ નહિ આવે વળતો;
ભણે નરસૈયો હું દીન થઈ વરણવું, રાખ્યરે રાખ્ય મુને બાપ બળતો. ભક્ત૦

પદ ૧૦૩ મું.

કાજ પડ્યું દેશવા વલવલું વિકૃલા, બેઠે કરજોડીને માન માણ;
આવ તું ધસમગ્રી નાથ નિદ્રા કરી, ઉઠે આજસ તણશે ન જાણ? કા૦
તાણ કરતાં બહુ હાણ થાશે અલ્યા, હઠ કરતાં હલકાઈ થાશે;
કપટની પ્રીતે તો ભાર લાગી જશે, દીનબંધુ તારુ બિરહ લાશે. કા૦

શરણુ આવે તેનું સકટ તુ યુએ, વેદ સમૃત વદે રે વાણી,
તે ગિરદ તાડ જાય છે ત્રિકમા, ગમ્ય નરસિંયાને દીન જાણી. કાં

પદ ૧૦૪ મું.

હારને કાળે શુ હડ કરે માવણ, બોલતો એ નથી મુજો મારે,
રાય મહાગિક પ્રતિત કારણુ પ્રભુ, તુજને પાર્યુ શીશ સાદે હારે
પૂજુ હોય તો પૂછ તુ નારીને, લે કાઈ મૂલ બેઠુ જે તારે,
લોક સરપે સમુ કંઠ ચણુગારને, શુ કરું શામળા વારે વારે. હારે
કળિયુગ માહે પ્રતિત નહિ લોકને, હાર નહિ આપો તો કોણુ ધારે,
કહે નરસિંયાને હાર આપ્યો નહિ, ચોદલોકો ગુણુ તારા ક્યમ ગાએ. હારે

પદ ૧૦૫ મું.

મારે તો તહારા નામનો આશરો, તુ વિના માહે કોણુ કરે મારી,
દીનબધુ તમે સદા રે દામોદર, આ અવસર આવી લો ઉગારી. મારે
ભક્તની લાજ તુ રાખ લક્ષ્મીવર, નામ દયાળુ તું ગિરદ ધારી,
તારે સેવક કોટી છે શામળા, મારે તો એક છે આશ તારી. મારે
મહાગિક રાયને માન વાંધુ ધણુ, તે તમે ચત્તિ ધરો નાથ મારા,
ભણે નરસિંયો જૂતળમા અવતરી, અહુગ્નિશ શુણુલા ગાઉ તારા. મારે

પદ ૧૦૬ મું.

દીનબધુ તમે હરિ દારિદ્રમોચના, દાસને અનત આશ તારી,
અનેક શત્રુ મળી મુજને પરભવે, નાથ વિના કોણુ કરે સાહે મારી. હરિ
તું નાથ અનાથનો સાખ સમૃત પૂરે, વાત ત્રિતાસ્તા વાર લાગે,
કૃત્ય તારા રમે આજ સંભારતો, હું મતિ મદ અસાન આગે. હરિ
રક્તની લાજ તું રાખ લક્ષ્મીવર, દુષ્ટ જ્યમ લ્યમ લવે લોક સહુ,
તેની હાશી ને મારુ મોત છે, જેમ હરિ રાખશે તેમ રહ. હરિ
માન અપમાન માહારે નવ રહુ, ભૂપતિ લોખંચો કામ કીને,
રાખીએ નાથ અનાથને દુ ખથી, આશ અનત તુજ નામ લીને. હરિ
સૂત વસુદેવના અતર અવિલોપીએ, પતિન પાવન એવુ ગિરદ તારુ
આપીએ હાર ઉગાર તુ નરસિંને, આણુ કરુણા નહિ તો માણુ કહડુ. હરિ

૫૯ ૧૦૭ મું.

વિશ્વપાળક વિશ્વંસર કરું વિનતી, તુજ વિના દુઃખ ધીજી કોણ જાણે;
 વિલપતાં વિલપતાં વહી ગઈ જામની, નાથ નિદ્રા તું ચૂંદે આણે. વિશ્વ૦
 રોકી રહી રાધિકા કે પુત્રી લીમક તણી, અંગના સંગમાં ચો રંગ માણે;
 હઠ થકી સુર અસુર સૌ હારીઆ, તૂટ્યે સ્નેહ અતિય તાણે. વિશ્વ૦
 ગહી ચંદ્રાવળી કે મળી લલિતા સખી, કામવશ થઈને શુંદે સૂતો;
 પુલના હારમાં એમ તું કા કરે, પ્રાતઃ થયો ને રાયે વગૂતો. વિશ્વ૦
 સાચ પાળે કોઈ રાયે ન શ્રીહરિ, જન્મ જીવનજી ચે ન જાણે;
 શીઘ્ર થઈ હાર નરસૈયાને આપીએ, રાઠે ચડયો મંડળિક રાણો. વિશ્વ૦

૫૯ ૧૦૮ મું.

સ્વાસ્થ્યભૂત ના હોવ દે ભૂધરા, પરમ કરુણાનિધિ વેદ ગાયે;
 આહના મુખથી ગજને મૂકાવિયો, ગરુડ તણને ગોપાળ ધાયે. સ્વા૦
 ગરુડની ગતિ અતિ મંદ લહી માવજી, ચણે ધાયા ઘણું સંકટ જાણી;
 આપ નહિ પોહીચીઆ ચક્ર લ્યાં પાક્યું, બેઠે યોધાસ્થિ કરુણા આણી. સ્વા૦
 હરિનામ જશ વાધીઓ લ્યાં થકી શામળા, સેવક સંકટ ટાળ્યુંદે માટે;
 ભણે નરસૈયો સેહલ વાતને કારણે, કરુણાસિંધુ બિરહ શાને કાટે. સ્વા૦

૫૯ ૧૦૯ મું.

દયા આણુ દાયાળજી શીઘ્ર સેવક તણી, તું દે મારો ધણી વિશ્વ જાણે;
 પ્રકટ મુજ નામ તે તુંજ થકી શામળા, કાં ન એ વિનતિ મંન આણે; દયા૦
 મંત્ર તું જંત્ર તું ધ્યાન ધરણીધરા, મંત્રી મોહન વિના નહિ દે ધીજે;
 હાર આપ્યા વિના લાજ કોહ કેમ રહે, દીન દેખી હરિ શે ન રીજે. દયા૦
 સાહે કીધા વિના નેટ નહીં છૂટકો, જો તમ ચરણ નીચારા આપી;
 નરસૈયાચા સ્વામી માન માગી કરું, હાર આપી નાખો દુઃખ કાપી. દયા૦

૫૯ ૧૧૦ મું.

પુ'પથી સાર અનેક છે શામળા, મુજને હારનું દાન દીજે,
 રક રાયે લહી વાત દુલ્લભ કહી, કોની કેશવ હવે કેમ કીજે. પુષ્પથી૦
 કાજ કીધા વિના પ્રતિત નહી પુરુષને, પ્રીતની રીતનો આપીરે ભાસ;
 સંકળ સુરીનર કહે, અકળ કો નવ લહે, મારેતો તુજ વિના નહિરે આશ. પુષ્પથી૦

શરણુ આવે તેનું સંકટ તુ જુએ, વેદ સમૃત વદે રે
તે બિરદ તાડ જાય છે ત્રિકમા, રાખ્ય નરસૈયાને દીન

પદ ૧૦૪ મું.

હારને કાળે શુ હઠં કરે માવજી, બોલતો શે નથી મુગે
રાય મહાજિક પ્રતિત કારણુ પ્રભુ, તુજને પાર્યુ શીરા
પૂછુ હોય તો પૂછ તુ નારીને, લે કાંઈ મૂલ બેઠુ જે
લોક સરવે સમુઠ્ઠ શણગારને, શુ કરું શામળા વારે
કળિયુગ માહે પ્રતિત નહિ લોકને, હાર નહિ આપો તો કોણુ
કહે નરસૈયાને હાર આપ્યો નહિ, ચોદલોકો શુણુ તારા ક્યમ

પદ ૧૦૫ મું.

મારે તો તહારા નામનો આશરો, તું વિના સાહે કોણુ કરે
દીનબધુ તમે સદા રે હામોદરા, આ અવસર આવી લો ઉગ
લક્ષ્મીની લાજ તું રાખ લક્ષ્મીવર, નામ દયાળ તું બિરદ
તારે મેલક દોટી છે શામળા, મારે તો એક છે આશ ત
મહાજિક રાયને માન વાધ્યુ ઘણું, તે તમે ચત્તિ ધરો નાથ મ
લણે નરસૈયો ભૂતળમા અવતરી, અહરનિશ શુણુલા ગાઉં

પદ ૧૦૬ મું

દીનબધુ તમે હરિ હારિભોજના, હાસને અનત આશ ત
અનેક શત્રુ મળી મુજને પરલવે, નાથ વિના કોણુ કરે માહે
તું નાથ અનાથનો સાખ સમૃત પૂરે, વાત વિસ્તારતા વાર
દ્રવ્ય તારા રખે આજ સંભારતો, હું મતિ મદ અજ્ઞાન
રક્તની લાજ તું ગળ લક્ષ્મીવર, દુષ્ટ લ્યમ લ્યમ લવે લોક
તેની હાથી ને મારુ મોત છે, જેમ હરિ સંજયો તેમ
માન અપમાન માહારે નવ રાત્રુ, ભૂપતિ લોખાંચો કામ
રાખીએ નાથ અનાથને દુઝથી, આશ અનત તુજ નામ
સૂત વસુદેવના અતર અવિલોનીએ, પનિન પવન એવું બિરદ
આપીએ હાર ઉગાર તું નરસૈયો, આણુ કરુણા નદિ તો મ જુ કા

૫૬ ૧૦૭ મું.

વિશ્વપાળક વિશ્વંભર કરું વિનતી, તુજ વિના દુઃખ ધીનું કોણ જાણે;
 વિલપતાં વિલપતાં વહી ગઈ જામની, નાથ નિદ્રા તું રહે આણે. વિશ્વં
 રોકી રહી રાધિકા કે પુત્રી ભીમક તણી, અંગના સંગમાં શો રંગ માણે;
 હડ થકી સુર અસુર સો હારીઆ, તૂટ્યે સ્નેહ અતિથ તાણે. વિશ્વં
 રાહી ચંદ્રાવળી કે મળી લલિતા સખી, કામવથ થઈને શું રે સૂતો;
 પુલના હારમાં એમ તું કા કરે, પ્રાતઃ થયો ને રાયે વગૂતો. વિશ્વં
 સાચ પાપે કોઈ રાયે ન શ્રીહરિ, જગત જીવનજી શે ન જાણે;
 શીઘ્ર થઈ હાર નરસૈયાને આપીએ, રાડે ચડયો મંડળિક રાણો. વિશ્વં

૫૬ ૧૦૮ મું.

સ્વારથભૂત ના હોવ દે ભૂધરા, પરમ કરુણાનિધિ વેદ ગાયે;
 આહુના મુખથી ગજને મૂકાવિયો, ગરુડ તણને ગોપાળ ધાયે. સ્વાં
 ગરુડની ગતિ અતિ મંદ લહી માવજી, ચર્ણુ ધાયા ઘણું સંકટ જાણી;
 આપ નહિ પોહયીઆ ચક્ર ત્યાં પાઠ્યું, બેઠે ઓધારિયા કરુણા આણી. સ્વાં
 હરિનામ જશ વાધીઓ ત્યાં થકી શામળા, સેવક સંકટ ટાળ્યું રે મારે;
 ભણે નરસૈયો સેકલ વાતને કારણે, કરુણાસિંધુ ખિરદ શાને ડારે. સ્વાં

૫૬ ૧૦૯ મું.

દયા આણુ દાયાળજી શીઘ્ર સેવક તણી, તું રે મારો ધણી વિશ્વ જાણે;
 પ્રકટ મુજ નામ તે તુંજ થકી શામળા, કાં ન એ વિનતિ મંત્ર આણે; દયાં
 મંત્ર તું જંત્ર તું ધ્યાન ધરણીધરા, મંત્રી મોહન વિના નહિ રે ધીજો;
 હાર આખ્યા વિના લાજ કોહ કેમ રહે, દીન દેખી હરિ શે ન રીજો. દયાં
 સાહે કીધા વિના નેટ નહીં છૂટકો, જો તમ ચરણ નીશ્વાસ આપી;
 નરસૈયાયા સ્વામી માન માગી કરું, હાર આપી નાજો દુઃખ કાપી. દયાં

૫૬ ૧૧૦ મું.

પુ'પથી સાર અનેક છે શામળા, મુજને હારનું જાન દીજે;
 રંકે રાયે લહી વાત દલ્લભ કહી, કોની કેશવ હવે કેમ કીજે. પુષ્પથીં
 કાજ કીધા વિના પ્રતિત નહી પુરુષને, પ્રીતની રીતનો આપીરે ભાસ;
 સંકળ સુરીનરકહે, અકળ કો નવ લહે, મારેતો તુજ વિના નહિરે આશ. પુષ્પથીં

નામ પ્રતાપે પાપાણુ જળમાં તર્યા, પતિત આધારણુ નામો તારુ;
નરસિંયાનું તું સંકટ હર શામળા, હાર આપે ધાયે કાજ મારુ. પુષ્પથી

પદ ૧૧૧ મું.

નંદના નંદન વાર લાગી ઘણી, દુરિનિન લોકને કાં હસાવે;
અપદીતિ થયે, મારી ને તાહરી, વાત ચિત્તમાં તને થે ન લાજ આવે. નંદના
પેર પેર પ્રણયું, માન માગી કરી, કઠણ કાં ઘઈ રહ્યો કૃષ્ણ કામી;
કપટ લાવે ભજ્યો તોય તુજને હરિ, સાહે સંભારી કર સંત સ્વામી. નંદના
દોષ વેળા ઘઈ હાર આજ્યો નહીં, સાંભળો શામળા વાત મારી;
નરસિંયાયા સ્વામી મુજને તો દુઃખ નથી, લાજ જશે જડુનાથ તારી. નંદના

પદ ૧૧૨ મું.

ઘણું રે વસંસિયો આજ હું વિકૃતા, અવસર વેળા ન આજ્યો કાજ;
કેરુણાસિંધુ તને નિગમ નારદ લલે, ભક્ત સઘળાને લગાડી લાજ. ઘણું
અત્યા વાંકે તારો નહીં, ગત મેં નવ લહી ગાય ચારી કહો મેં ગોવાળ;
આહીરમાં રમી બુદ્ધિ મહુ નિર્ગમી, તે કોષે નહીં આપે પુષ્પ માળ. ઘણું
સંગ મુનાર નહીં, જે શીખ સારી દીએ, હાર આપે દુઃખ મારું જાયે;
દુરિનિનનાં મુખ શ્યામ કર દેશવા, ભે નરસિંયો તારી લીલા ગાયે. ઘણું

પદ ૧૧૩ મું.

પ્રીતની રીત ત્રેલોચનમાં સાર છે, શું કરુ શામળા ભે વિચારી;
મારું જુહું જગદીશ જાણો તમે, પ્રીતની રીત તો અટપટી ભારી. પ્રીતની
શંકર સ્વામીએ દીન જાણી મને, હરિ શુભ ગાવાની ટેવ પાડી;
વિવિધ વિલાસ ગાયા મેં ગોવિંદના, ભક્તિભાવ ભૂંડ્યો શું હું અનાદી. પ્રીતની
તે દિનને મેં તો તુજને આગધિયો, સાધિયો શુદ્ધ કરી મન માથે;
આજ વેળા પડી આવ ઉતાળો, ભલાર્થ બૂધગ કર રહીને માથે. પ્રીતની
મારુ તો બળ નથી, આજું શું કહું કથી, તુજ થકી ધાયે તેજ ધારો;
ભાવે નરસિંયો ભે હવ મારો જયે, વળતી શુભ તાહરા દોષ ગારો. પ્રીતની

પદ ૧૧૪ મું.

કાનકૂટા ધયા શામળા શ્રી હરિ, લક્ષ્મીના નાથ કે નિદ્રા આવી;
ખિરક મોટું ઘણું પતિનપાવનનનું, ધરણ આજ્યો તેની બાંધ સાહુવી. અવલું

નિરદે નિદ્રા તણ તાર નિજ લડતને, તું વિના માહરો કોણ સ્વામી,
દુરિજન લોકને મન આનદ વસે, અવર કોને કહું શીર નામી. શ્રવણં
પુષ્પની માળ શું મન અટકી રહ્યું, વિદ્યપમણિ એ શું મન તારે,
નરસૈયાયા સ્વામિ વિલગ તે બહુ કર્યો, હાર અરથો નહીં કંઠ મારે. શ્રવણં

પદ ૧૧૫ મું.

પ્રીતડી ગોઠડી કરી, તે શુ નવ સાલરે, ન્યૂન તારે મન ધર્મ દે આજ?
કોથળી કચનતણી નથીરે છોડવી, પુષ્પના હારનુ મારે કાજ. પ્રીતડીં
વેણુવ મારગે શામળા મેં તુજને લખ્યો, હવે કા તમે મને દે કહાન,
નઠોર કા ધર્મ પડ્યો, મંડળિક મહે ચઢ્યો, તોય તને નવ આવી માન. પ્રીતડીં
મેલ મમતા હવે ફૂલના હારની, વાર લાગે ઘણી વિચિત્રાથ,
નરસૈયાયા સ્વામી આશ તારી ઘણી, અર્પરે અર્પ હવે કંઠ હાર. પ્રીતડીં

પદ ૧૧૬ મું.

અન્યા હાર હેયે ધર્યો, દાસ કા વિમર્યો, કેઈ મોટમ હૃદય મધે આણી,
જહુપતિ જનપતિ જગપતિ શામળા, તારી મોટાઈ મેં તો ઠીક જાણી અં
હું તને જાણું રૂડી પેર જાદવા, કચુકી પેહરીને તુ રે નાથે,
ગોપીઓ સરવને તારે રમાડવી, પુષ્પના હારથી તે બહુરે રાથે અં
જે તુજને લજે અહરથપાત્રું તે તજે, જોગી ધર્મ વનમા લીખ માગે,
ભણે નરસૈયો મુને હાર આપો હરિ, નિર્લજ્જ આ કાળે તુને લાજ લાગે? અં

પદ ૧૧૭ મું.

નિરદે સદા હરિ, દયા તેં તો નવ ધગી, પયપાન કરાવી પુતના પ્રાણ લીધા,
અખળા વ્યાકુળ કરી, તેહ ત્યા ચરથરી, કાલાવાલા તારા કોટિ કીધા. નિં
જનકસુતા સતી, બધુ લક્ષમણુ જતિ, વણુ અપરાધે તેં વન લમાવ્યા,
હુલતા તેં કરી, તેહને ચરહરી, દમન બહુ બહુ કરી તેને દમાવ્યા નિં
માતનો વધ કર્યો, તે તુ દામોદરો, વિસરી કેમ જાય વાત ફૂડી,
આપતા દાન પાતાળે બલિ ચાપીઓ, પેર પ્રભુએ ન હોય રૂડી નિં
જે તુને ધાયતેનુ સરવથ જાય રે, જોગી ધર્મ વન વન લીખ માગે
ભણે નરસૈયો તું તો નિદે રે નરહરિ, જોયુ વિચારી મેં પાછે આગે નિં

પદ ૧૧૮ મું.

ઉઠે અટપટા, નથી જોલતો લટપટા, લપટા લાજ તારી આજ બાથે,
 વૃન્નપતિ રંગમાં કેવળ ઘટા કરે, તુજ વિના વાહુરે તે કોણ ધાથે. ઉં
 ઉઠ તું ચરવડી, શું બેઠો હરખડી, ગાંઠ ઘાડી પડી મૂજ સાથે,
 બન્ધ પાલક હરિ, સ્નાન કરવો ખરી, નિર્ગમિ લાજ તો તુંજ હાથે. ઉં
 જીવ મારો જગમગે, અગ મારુ કુગમગે, ડગમગે નેત્ર જોવાને રૂપ,
 નરસૈયો રગમગે, લોક મહુ ચગમગે, કોપીઓ મંડળિક દુષ્ટ ભૂપ. ઉં
 ફેલ સુકની પરા, જોલ તે ખટુ કગ, ગોપીને રીઝવી બહુરે સંતાપ્યાં,
 માતને ફલવી તાતને વીમરી, જોલને કાનડા નરસૈને શાં સુખ આપ્યાં. ઉં

પદ ૧૧૯ મું.

મોહ્યને શામળા, આવડા શા આમળા, કામલામા મન કેમ રાખે,
 કોટિ બ્રહ્માડ તુજ બાથે બાહુ બળા, આજ મુને હાથથી ક્યાં ફેંકી નાંખે. બોં
 પ્રહ્લાદ ઉગારીઓ, ધ્રુવને પહોંચાડીઓ, બલીને કીધો પાતાલ ભૂપ,
 હવણ શું હારિઓ, કોણે તુને વારીઓ, નારીઓ મોહિ રહી નિજ રૂપ. બોં
 અધ્યા મૂક્ય રે મરકડા, ફોગટ ફરકડા, હરકડા મૂક્ય વાર રે વડાલા,
 નરસૈયા વિના તને આમ કોણ પ્રીતવે, નગણા ન થઈએ મારા નંદલાલ. બોં

પદ ૧૨૦ મું.

ડગડગે કહાન તારુ મન ચોદિશ ભમે, બાણે મને નાગર કધક આપે,
 નામ લક્ષ્મીવરા કરે લાલચ મદા, આ રકને રાય ક્યાં સતાપે, ડગમગે
 તાંદલા લઈ રિદ્ધ વિપ્રને મોકલી, જીવન કીધું વેકુડ સમું;
 માહુરે તો દાન તો ગાન છે તાહરુ, નિલ પ્રીત શુષ્ક ગાર્થ ગમું. ડગડગે
 મન મોહું કરી હાગ મુજ કંઠ ધરી, હજીની હરિ મારા રે આવેડ;
 ભણે નરસૈયો જ્ઞાની સહ વહી ગઈ, દુષ્ટને હાથથી મને મૂકવો. ડગડગે

પદ ૧૨૧ મું.

દેવા દેવ તુજને સદા દીન પ્રતિ પાળવા, કથ કમળા રહ્યો સત સામે:
 લાખો પાળે તેનો દોષ શો માનીએ, હાથ જમણો વળે સુખ સામે. દોં
 કામધેનુ કૃષ્ણજી કોડ કરતાં રહ્યા, ગોપીના ગોરસ ચોરી પીધાં,
 શખરીના ગોરમાં સ્વાદ અઝો જડ્યો, સુનિતણા વૃંદનાં માન લીધાં. દોં

દ્રોપદી કેરી લાજને કારણ, દારિકાંથી ધસ્યો એક શાસે;
 ખાંચ પાંડવ તણી લાંચ નોહતી જડી, ફૂત ઘઘન ગયો દુષ્ટ પાસે. દે૦
 ભૂપતું નોતર લાવ વિણ પરહર્યું, પ્રેમનો પારખું પરમ ડાહ્યો;
 લાકતની અંપડી જગત ઊઘી કરી, ભાજીને લોજને તું ધરાયો. દે૦
 બિરદ તાર બહુ વિશ્વ જાણે મહુ, ના ચળે નાથજી વેદ વાણી;
 નરસૈયા રંકને અંખના તાહરી, આપ અલગેલડા દીન જાણી. દે૦

પદ ૧૨૨ મું-રાગ આશાવરી.

ઐાળખયો હરિ રાજ વિશીયણ, નામે નામકી તારી રે;
 કુખજનનું કષ્ટ હર્યું ધરણીધર, અહલ્યા શ્રી હરિએ ઉંગારીરે. ઐાળ૦
 દુષ્ટ દુશાસન ને દુર્યોધન, સતીને સભામાં આણીરે;
 પંચાલીને પટકૂળ પૂર્યા, સમસ્થ સારંગપાણિ રે. ઐાળ૦
 ધ્રુવ અંબરીષ રાજ રક્ષામાંગઢ, પાંડવની પત રાખી રે;
 સુદામાને નવેનિધ આપી, મુરીનર મુનિવર સાખી રે. ઐાળ૦
 સાંદીપનને સૂત આપ્યો આણી, વદે વેદમાં સાચું રે;
 મારો ઠકોર શ્રી દામોદર, અન્યને હું નહીં જાણુ રે. ઐાળ૦
 તારણ તરણ પૂરણ પુરુષોત્તમ, નિરાકાર જે કહાવે રે;
 નરસૈયાચા સ્વામી મજે રમતાં, પુનર્પિ જન્મ ન આવે રે. ઐાળ૦

પદ ૧૨૩ મું-રાગ પરજીઓ.

તુંને હું લક્ષ્મ કેમ સાંભરે રે, મેવક જનના રાખનહાર;
 તુંને દાસ કેમ વિસરે રે, સકળ વિશ્વના આધાર તુંને૦
 જેને સોલ સહસ્ર પટરાણી, સાઠ લક્ષ સુત શુણ્વત,
 તોએ તમને પ્રીતિ નહિ રે, વિનતિ કરે છું અનત. તુંને૦
 આજે અનેક લક્ષ્મ ઐાધારીયારે, તે વિમાસણ મુજને;
 લણે નરસૈયો થાવ સાવધાન હરિ, જોડ લાગયો તુજને. તુંને૦

પદ ૧૨૪ મું-રાગ રામગ્રી.

મહા રડનો મુખથી નહીં જાણે, જોતાં જૂઠા જહુનાથ રે;
 પૂતારો ધરણીધર જાણ્યો, હઠિલો ન મૂકે વાત રે. મહા રડનો૦
 ગોકુળમાં ગોવાળીઓ ઘઘન, ચાર્યા વનમાં ઢોર રે,
 જાણ્યું બળ જીવણજી તાર, નવનીત કેરો ચોર રે. મહા રડનો૦

અચળ લપટ ચાડીઓ, સઘળે તે કરતો સોર રે,
ગોધુળ મોઢિ હેરણા હેરતો, એણે અણકાં આખ્યા બોર રે મવા રડનો
પરાધીન થઈને પેટજ લારતો, જેમ કોઈ નકોર નાદાન રે,
નરસિંયા સાથે હારને કાળે, આવડુ શુ અભિમાન રે મહા રડનો

પદ ૧૨૫ મું-રાગ મારુ.

તુ તો ગોધુળ મોઢિ રેહતો, તવ નવનીત ચોરી લેતો,
તું તો શુજરને ઘેર જાતો, તેનો ટાઢો હુમરો ખાતો
જસોદાશ્ર આધતા તાણી, હું મૂકાવતો સારગપાણિ,
તમે તે દહાડા સભારો, એવું જાણીને ઉગારો.
મોઢિમોઢિ મોટાઈ ન આણો, મને પોતાનો કરી જાણો,
મારે રૂડે તમારે રૂડું, માહરે ભૂટે તમારે જુડું
મારી પત જાતા તારી જાશે, ત્યારે ગોધુળ કેમ રહેવાશે,
લોક વરુવા બોલે છે મારા, લોક મારા ઉઘાડીશ તારા.
નાગરખટકરલડા બોલા કહીએ, તુતો કાઈ ન આણે હુધએ
એવું જાણીને આરા આવો, હાર આપીને મુજને મનાવો
તને બ્રહ્મભાન સુતા રહી રાખી, તેણે આનંદથી જોતો આખી,
તારો નરસિંયો રીસે લરાય, મુજ વિના જશ કોવુ ગાય

પદ ૧૨૬ મું-રાગ પચમ.

ભાગો ભોગળ, ભાગો ભોગળ, ભાગો ભોગળ શામવીઆ રે,
ઘેલા ઘેલાઈ મુકો મારા વાહલા, ગાયોના ચારણુ ગોવાલીઆ રે ભાગો
આહીરયંને આવડો શો મચકો, આપો મોગરકાની માળા રે,
ખટકો ચિત્તમા શાનો પેઠો, કે અટકો મારા વાહલા રે ભાગો
હવા ગાલ ન ફેઉ માન લાલા, નરહરિ નાધડીઆ રે,
બંધુ તમને બવવતા જાણી, પ્રેમે અરપી ગાવડીઆ રે ભાગો
શુક સનગદિક ધ્યાન ધરે છે, તે નદતણા પિયારુ રે,
તને લપટ કહી હુલાવે, એવું છે જાનું અમારુ રે ભાગો
આવોને આલિંગન દીજો, સુદીર મુખડું નિહાણુ રે,
ભણે નરસિંયો રજની વીતી, થયું પ્રિયોકે અજવાણુ રે ભાગો

પદ ૧૨૭ મું-રાગ પ્રભાત.

જાગો જાગો જહુપતિ રજની વિહાણી, અવેષ્ણવડાં મુને જિહાવેરે;
 ગરુણ ઉદ્દેશ્યો હરણિયો આથમ્યો, તોય તુને દયા ન આવેરે. જા૦
 વલોણાં વલોવાયે વેદ લણાયે, લામનીઓ લારે પાણીરે,
 આવી શક્યા નહીં શ્રીહરિ મારા, શકે કોણે ખાંધ્યા તાણીરે. જા૦
 કુંભકર્ણુ મુચુકુંદ ચક્રી રે, નિદ્રા અધિક તુને વાધીરે;
 જહુપતિ હીન હું કંઈ નવ જાણું, તારય તારય નરસૈયો અપરાધીરે. જા૦

પદ ૧૨૮ મું-રાગ પ્રભાત.

શકે ખત વાંચતાં હું રે ખખાયો, તેણે ચક્રી શું રીસ રે;
 આવો આલિંગન દીજે માહરાંવાહાલા, ત્યારે હસીઆ જગદીશ રે. શકે૦
 સલા. સર્વકો જેમ સાંભળે, એવું હસીઆ નાથ રે;
 ત્યો મેહિતાણ ત્યો મેહિતાણ, એવી બોલ્યા વાત રે. શકે૦
 અમારે તમારે અંતર શાનો, હું તો દાસનો દાસ રે,
 આંગળી મુખમાં ધરી નરસૈયે ત્યારે, વાહરે આવ્યા અવિનાશ રે. શકે૦
 દૃઢ ભક્તિ દીડી આસનથી ઉઠ્યા, ચાલ્યા શ્રી અવિનાશ રે;
 ચરણ ચલાવ્યા હાર લઈ આવ્યા, ગિરિધર કુળ વિલાસ રે. શકે૦
 નરસૈયાઓ સ્વામી અંતરજામી, ઘણી આસ્ત જાણી નાથે રે,
 સાક્ષાત સ્વરૂપ પ્રગટ્યા અતરયામી, ભેટ્યા હરિજન સાથે રે. શકે૦

પદ ૧૨૯ મું-રાગ વિલાસ.

દાતણ કરતી વેળાએ મારે વહાલે, વાચા પોતાની પાલી રે,
 આપુલા ભક્તને લાડ લડાવવા, એ આવ્યા વનમાલી રે દાતણ૦
 મુનિજનનો તેડયો નવ આવે, પ્રદ્યાદિકને વશ ન થાય રે,
 એ નરસૈયો, એજ ગોપી, એક સ્વરૂપ કહેવાય રે દાતણ૦

પદ ૧૩૦ મું-રાગ વસંત.

કમાડ કડકડિયાં ગડગડિયાં રે, મંડળિકનાં મંદિર,
 સાંકળ તુટી ને દ્વાર ઉઘડિયા રે, સમરથ શ્યામ શરીર. કમાડ૦
 ખડખડિયાં ઘર ને કોશીસાં રે, પડિયા પોળે પોકાર,
 મુરે ભૂર સલામા સહુડો રે, થઈ રહ્યો હાહાકાર. કમાડ૦

આસનથી ઉઠ્યાં અવિનાશી રે, આળ્યા સભા મોઝાર,
 મલા મર્વ દેખતા આગેયો રે, મહેતાજીને કંઠે હાર. કમાડ૦
 પીતામર પ્રીતે ઓરાઢ્યુ રે, કાને કુડાજ નેડ,
 મસ્તક સુગટ સુકી નાચે રે, જે જે શ્રી રણછોડ કમાડ૦
 સુખે મોરલી મધુરી વગડે રે, દીનાનાથ દયાળ,
 રંગીનો છળીલો ને છોગાળો રે, ફરે કુદડી દે તાળ "કમાડ૦
 જેજેકાર વહે મહુ સળીઓ રે, ધન ધન ગોકુળ રાય,
 નરસૈયાને ભુજ ભરી ભરી લોટે રે, હેડે હરખ ન માય કમાડ૦

પદ ૧૩૩ મુ-રાગ મામેરી.

આફળીએ જોને દાર ઉઘડિયા, હાર ગોપાળ રાયે દીધો રે,
 રાજ હોતો તે થર થર કાપ્યો, કંઠે મહાઅપરાધ મેં કીધો રે, આફળીએ૦
 દાંતણુ કરવાની વેળાએ, વાચા પ્રભુએ પાળી રે,
 સકટ અધારજ કીધો, વિપત સઘળી ટાળી રે આફળીએ૦
 મુનિજનનો તેડ્યો ના આવે, પ્રદાને વશ ના થાયે રે,
 તે પ્રભુએ પ્રત્યક્ષ આવી, નરસૈ ભક્તની કીધી સાહે રે આફળીએ૦
 શ્રીપાત સન્યાસી વિરમે પામ્યા, લેઈ રહ્યા ગોપાળ રે,
 જેણે જેવા તેણે તેવા, દીપ દીન દયાળ રે આફળીએ૦
 રઘુનાથાશ્રમે રઘુનાથ દીઠા, નરસિંહાશ્રમે નૃસિંહ રૂપ રે,
 અદ્વિતાશ્રમે અદ્વૈતરૂપ દીઠા, ગોવિંદાશ્રમે ગોવિંદ સ્વરૂપ રે આફળીએ૦
 સહચરારાદે સચરાનંદ દીપ, માધવાશ્રમે માધવ જેહુ રે,
 અદ્ભૂતાશ્રમે અદ્ભૂતરૂપ દીઠા, અચ્યુતાશ્રમે અચ્યુત દેહુ રે આફળીએ૦
 કેશવાશ્રમે કેશવરૂપ દીઠા, પ્રસાદપુરીએ પ્રેરક પ્રભુ રે,
 પ્રદાનદાશ્રમે પ્રદાનરૂપ દીઠા, શ્રીધરાશ્રમે મિદ્ધ વિભુ રે આફળીએ૦
 વિશ્વેશ્વરાશ્રમે વિશ્વરૂપ દીઠા, વસુદેવે વાસુદેવ ત્યાય રે,
 વિશ્વભારાશ્રમે વિશ્વભર દીઠા, મુકુંદે મુકુંદ જ્યાયરે આફળીએ૦
 રામાનંદાશ્રમે રામાનંદ દીપ, લીમડે દીઠા રામરે
 રાજમાતાએ ચતુર્ભુજ દીઠા, રાણીએ સુદર શ્યામ રે આફળીએ૦
 પ્રલબે પ્રાપ્તે રૂપ દીપ, મડળિકે દીઠા કાળ રે,
 શ્રીધર પડિતે પડિત રૂપ દીપ, સભાએ સુદર ગોપાળ રે આફળીએ૦

ચારે સખીઓએ ચતુર્ભુજ દીકા, કુવરબાઈએ દીકા તાત રે,
 નરસૈયે રંગીલો છળીલો દીકો, શ્રી ગોકુળનો નાથ રે આકૃષ્ટીએ
 જેને જેવો ભાવજ હુતો, તેણે તેવો દીકો દયાળ રે,
 મહેતાજીને કંઠે આરાપી, મોહને મોગરાની માળ રે આકૃષ્ટીએ

પદ ૧૩૨ મું-રાગ ધવળધનાશ્રી.

શ્રીપાત મન્યાસી મડળિકને કેહ છે, લાગો મહેતાને પાયજી,
 અધુ પ્રધાને કંઈ નવ જાણ્યું, આકંઠ કરે છે રાયજી,
 ભૂર લીમડે લાંબુ નવ કીધું, રાય કરે વિવાપજી,
 રાણી મહેતાને ચરણે લાગી, અમોને ઉગારો આપજી
 ત્યારે રામાનંદ કહે મડળિકને, હીણ મતિ તુ રાયજી,
 ધિકે ધિકે જીવતર તારુ રાજી, ધિકે ધિકે તુ જ પિતાયજી
 અસુરતણે હાથે મરણુ પામરે, જાર જાતના તનજી,
 રામાનંદે રાજી શાખ્યો, કહી બહુ દોષ વચનજી
 રાજ્ય તારુ જયે અપરાધી, તે દુષ્યો હરિનો દાસજી,
 શિદ્ધ સિદ્ધ સપત તાગી જાયે, નહિ રેહ કોઈ તૃણ વાસજી
 મહેતાજી કહે એમ ન કીજે, દોષ રામાનંદ મુન્યજી,
 રાય દામોદરે હારજ આખ્યો, તે રાય મડળિકનુ મુન્યજી
 આપજી કોઈને દોષ ન દીજે, મને લાગે કલકજી,
 દામોદરરાયે લગત રાખી, હું ઉગાર્યો રકજી
 ત્યારે રાજી મન ખસતાણો, આવીને દડવત કીધોજી,
 મેં કુમતિએ કહ્યું નવ માન્યું, એકે અરથ ન સિજોજી
 આગે સોમલુની પ્રદક્ષિણી આપી, તે એક ન આખ્યું કામજી,
 કલિયુગમા હરિ ભક્તિ મોટી, મોટું નારાયણ નામજી
 એ વિતક તો કેને કહીએ, મન્યા લીમ પ્રધાન સન્યાસીજી,
 નારાયણનો જન દુભાયો, એણે નવ જોયું વિનાસીજી
 એવો શાપ મુણીને રાજી, કરજોડી લાગે પાયજી,
 હું અજ્ઞાની ઝઈ નવ સમજ્યો, અતિ થયો અન્યાયજી
 વંધુવ સાથે વિપરીત કીધું, દીધું દુખ અપારજી,
 પૂર્વના પાપજ પ્રગટ્યા, આવીઆ આડા આ વારજી

એવી બુદ્ધિ કેમ થઈ મારી, તે સમજવો વાતજી,
 રવાની તમે કહો કેઈ પેર બાણી, મારી જે બર જાતજી.
 ત્યારે રામાનંદ કહે સુષ્ય રાજા, પૂછ મેહતાને એહજી;
 પ્રગટ કરીને તુજને કહેશે, જાત તારી છે તેહજી
 પાગે લાગે મેહેતાજીને, પૂછે મંડળિક રાયજી,
 બર જાત મારી કેમ, તે કહોને વારતાયજી
 મેહેતાજી કહે માંભજ મંડળિક, તારી જાતની વાતજી,
 સર્વ પ્રકારે તુજને મલજાવે, જઈ પૂછને તારી માતજી.
 મંડળિક આંચો મોહલજ માહી, જ્યાં છે પોતાની માતજી,
 પ્રજ્ઞામ કરીને રાંકે થઈને, માતને પૂછી વાતજી.
 વલતી માતા એની પેરે બોલ્યાં, સાચુ કહું છું હુંયજી;
 રાજમહેલમાએક મ્લેચ્છ રહેતો, તેની દૃષ્ટે ઉપન્યો તુંયજી.
 તે દૃષ્ટે ગર્ભમાં આંચો, થયો જન્મ આ તારોજી;
 નરસૈયો ભણે ભક્તિથી, મ્લેચ્છ બુદ્ધિનો એ કુતરોજી,

૫૬ ૧૩૩ મું-રાગ કેદારો.

જય જય શબ્દ સુરીનર ઓચરે, કુસુમતણી હોય વૃદ્ધિ અપાર,
 ધન્ય ધન્ય આ નરસૈયાને, જેણે હરીના કંઠનો પહેયો હાર. જય
 હૃદયે નાદ ગગટે નભ માંડી, હરખ્યા હરિજન સર્વ અપાર;
 દેવતણી દેવાગના મરવે, ધન ધન વચન વહે મુખ સાર જય
 ધન્ય નરસૈયા તું ધન્ય આ સખીઓ, ધન્ય એ ભૂતાળમા અવતાર,
 સુરીનર મહુકો એણીપેરે જોલે, ધન્ય નરસૈયો ઉતર્યો ભવપાર જય

૫૬ ૧૩૪ મું-રાગ સિંધુડો.

આ હરિ ઓચરે નરસૈયો ચિત્ત ધરે, સામજે મર્વ સભારે ધીરી થઈરે;
 હાર આપી હરી વિનયે વિનતિ કરી, સનમુખ શામજો ભેટી ખુબ બનીરે, આ
 શ્રીહરી હરજો ઓચરે, વેષ્ણુવજન મારું જીવન, દાખરે દામોદર દીન વાણી;
 મંતાર પરહરે, પ્રેમ મુજ પર ધરે, પૂરણ પરબ્રહ્મ કહે પ્રીત આણી આ
 દાસનો દીન હું ભક્ત આધીન છું, કોણ લેખુ મેહેતા હાર કેરું
 કહે પ્રદ્યોતપતિ કરુ એ વિનતિ, નરસૈયા વચન એ નાહરે દેર. આ

પદ ૧૩૫ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

કૃષ્ણ-પ્રાણુપે મને વૈષ્ણવ વાહલા, હરનિશ તેને ગાઉરે;
 તપ તીરથ વૈષ્ણવ મૂકી, મારા ભક્ત બોલાવે ત્યાં જાઉરે. પ્રાં
 અંબરીષ રાજા મને અતિ ઘણો વહાલો, દુર્વાસા માન ભગ કીધુરે;
 મેં માફે અસિમાન તણને, ચક્રદર્શન વાળી લીધુરે. પ્રાં
 ગજને માટે ગરુડે ચઢી પળિયો, હસ્તિનની સુધ લેવા રે;
 ઉચ ને નીચ હું તો કંઈ નવ જાણું, મને ભજે તે મુજ જેવારે. પ્રાં
 લક્ષ્મીજી અર્ધાંગના મારી, પણ મારા સંતની દાસી રે;
 અડસઠ તીરથ મારા સંતને ચરણે, કોટિ ગંગા કોટિ કાશી રે. પ્રાં
 સંત ચાલે ત્યાં હું આગળ ચાલું, ને મંત્ર સૂચે તો હું જાણું રે;
 મારા સંતની નિંદા કરે તેની જીજ્ઞાસા કાપું રે. પ્રાં
 મારા રે બાંધ્યા વૈષ્ણવ છોડે, વૈષ્ણવે બાંધ્યા મેં નવ છૂટે રે;
 એકવાર વૈષ્ણવ મને બાંધે તો, તે બંધન મેં નવ તૂટેરે. પ્રાં
 બેસી ગાય ત્યાં હું ઉભો ઉભો માંભળું, ઉભા ગાય ત્યાં હું નાચું રે;
 હું તો વૈષ્ણવથી ક્ષણ નહીં અળગો, ભણે નરસૈયો એ સાચુ રે. પ્રાં

પદ ૧૩૬ મું-રાગ પ્રભાત.

કૃષ્ણ-ધન્ય તું ધન્ય તું એમ કહે શ્રી હરિ, નરસૈયા તું મારો ભક્ત સાચો;
 મેલી પુરુષપણું સખીરૂપે ધર્મ રહ્યો, તાહરા પ્રેમથીહું રે રાચ્યો. ધં
 તૂજ ને મૂળમાં લેદ નહીં નાગરા, માનજે એ મારી વેદ વાણી;
 હજારે જોને તને પ્રતિત ન ઉપજે, મેં તને મોકલ્યું ટાકુ પાણી! ધં
 માંભરે મોકલ્યું તે કેમ વિસર્યું, આપીયો હાર પ્રત્યક્ષ ભૂપ;
 ત્રિભુવનમાં તુજ સમો કો નહીં નાગરા, તાહરો માહરો એક છે રૂપ. ધં
 તારો અક્ષર જે ગાય ને સાંભળે, તે કુલ સહિત પવિત્ર ધાય;
 ભણે નરસૈયો મીઠી બોલીશું રીઝવે, કરજોડી કૃષ્ણજી સમ ખાય. ધં

પદ ૧૩૭ મું-રાગ પંચમ.

એહેતો-મેં ગાયો બ્રહ્મા ને પરમ આનંદશું, કરમના જીવ તે મરમ બોલે;
 ધરમ પુરધરા તમને જાણે નહીં, રત્ન ગુણ કરે એક તોલે. મેં
 નિગમ ને અગમ ને સુગમ તો તેં ક્યાં, ગોપી વિહારને કોણ જાણે;
 લક્ષ્મીપતિ એ રુચે નહીં કામના, ભોમીના ભૂર તેને અર્મ આણે. મેં

જ્યાં છે પ્રેમ ત્યાં પરમ આનંદ છે, અન્ય આનંદ ત્યાં અન્ય હોયે;
નરસિંયો મહામતિ ગાય છે ગુણ કથી, કાગી એ સમજે તો કામ નોયે. મેં

પદ ૧૩૮ મું-રાગ કેદારો.

દેવા તું રે નાચે ને હું તાલ વાઉં, એ તાલને શબ્દે વેંકુડ જાઉં;
અનેક અધરીત ગતિ પિંગળા પારખું, નાય કહી લેઈ તુજ પુઠે ગાઉં. દેવા૦
દેવા તું ધર વાંસળી હુદ્ર ઘંટાવળી, કેસરી લંક કટિ જંત્ર સાઉં;
રાધિકા સંગ મુજ બાંધ શ્રીવા ધરુ, રંગી રેલમાં હું તણાઉં. દેવા૦
જંત્ર વીણા રસ જાલરી ગંજરી, ધુધરી પગ ધરી ઠમક થાઉં;
ભમર ચક્ષ આજમાં નેણ લટકા કરે, જીવતીના જીવમાં હું સમાઉં. દેવા૦
કંચુકી હાર ને લટકે કૌસ્તુભમણિ, સુકુટ મણિ મેખળા વારી જાઉં;
માનીતી સાથ જ્યારે પ્રેમ ભમરી ફરે, ચરણની રેણમાં હું સમાઉં. દેવા૦
અતિ રે આનંદ લેર સળળ બળ સિયતાં, રીઝતાં દેખીને હું સરાઉં;
ભણે નરસિંયો પ્રેમરસ રમતાં, તુને નિરખીને બહીહારી જાઉં, દેવા૦

પદ ૧૩૯ મું-રાગ કાલેરો.

મારો કાકોર શ્રી હામોદર, સાર કીધી સંભાલીરે;
અનેક ભક્ત આગે ઉગાસ્થિયા, કૃપા કરી મોસારીરે. મારો૦
શુક સનકાદિકે મુનિવર નારદ, નિગમ ચતુર મુખ ગાયરે;
પ્રહ્લાદ સરખા તાલ વળાડે, ગણતા પુરા ન થાયરે. મારો૦
જેની સેવા મુરીનર વાંછે, સહસ્ર અઠ્યાસી મુનિસાયરે;
કેદાદિકે ગણ ગાંધર્વ અપસરા, નિતનિત નૃત્ય કરાયરે, મારો૦
ભક્તને વસ આભુષણ આપ્યાં, વશી આપ્યાં સર્વ શણગારરે;
મંડલીક દેખતાં નરસિંયાને, આ હુરિ આપે છે હારરે. મારો૦

પદ ૧૪૦ મું-રાગ પંચમ.

દશ તોલા મુનુજી રાજા આપતો દહાડી, નાહાતો ગંગા નીર રે;
વૈષ્ણવમું દ્રવ્ય કરવાથી ચ્યું, તેનું કાલું ચરીર રે. મારો૦
સઘલું સોરઠ નિરખી રહું છે, પહોંચ્યા મનના કોડ રે;
શ્રીપાતનો થયો ભવાડો, મહેતાજી જીત્યા હોડ રે. મારો૦
કલિયુગમાં રે કંઠણ માનવી, પામરને ન પતીજ રે;
ભણે નરસિંયો ન ભણે નારાયણ, મને ચરણ રાખો કરો રીજ રે. મારો૦

૫૬ ૧૪૧ મું-રાગ વિલાસ.

શ્રી દામોદરજીએ કીધી મયા, મુગટ સહિત મુને આપ્યો હાર; શ્રી૦
ખામુખંધ ને બેરખા આપ્યાં, ત્રિલોચન વર્ત્યો જેજેકાર. શ્રી૦
રાગ તું તો ઘેલો થયો હતો, ખડ્ગ લેઈને આપ્યો સંગ; શ્રી૦
વાલાજીમું રંગભર રમતાં, તે ગોવાળીએ રાખ્યો રંગ. શ્રી૦
લકતપાલકને સાચા બાણો, હૃદયે રાખો દૃઢ વિશ્વાસ; શ્રી૦
નરસૈયાનો સ્વામી ભલે મહીઓ, સકળ મનોરથ પુરી આશ. શ્રી૦

૫૬ ૧૪૨ મું-પ્રભાતિયું.

મારો ઠાકોર શ્રીદામોદર, મારી સાર કીધી સંભાળી રે; મારો૦
અંતર નવ રાખ્યો મન સાથે, હાર આપ્યો ઉતારી રે. મારો૦
રમઝમ કરતાં હુરિ પધાર્યાં, આપ્યો દાસને હાર રે; મારો૦
સખીઓ સઉકો હુરિને વધાવે, બોલે જેજેકાર રે. મારો૦
શ્રી મુખ બોલે દામોદરજી, ધન ધન વેણુવ જાત રે; મારો૦
અંતાઃકરણનો સાક્ષી મારો, વેચાઉં તારે હાથ રે. મારો૦
શિવ સનકાદિક નારદ શારદ, દેવતા તેત્રીસ કોડ રે; મારો૦
અંતરીક્ષ રહીને જે જે બોલે, નરસૈયો છુટ્યો હોડ રે. મારો૦

૫૬ ૧૪૩ મું-રાગ આશાવરી

સભા શીખ આ નરસૈયાને આપે, વેણુવ મંદિર પધારો રે; સભા૦
ધન ધન મેહિતા ધન ધન સખીઓ, ધન ધન રનેહ તમારો રે. સભા૦
રાયે આશા આપી મેહિતાને, મંદિર પધારો સ્વામી રે; સભા૦
તમો લકત હરિના સાચા, અમો કુણુદ્રિયા કામી રે. સભા૦
તતક્ષણ પ્રણામ કરીને ઉઠીયા, કરમાં લેઈને તાળ રે; સભા૦
સખીઓ સહુ પુઠે પલાયે, જય જય શ્રી ગોપાળ રે. સભા૦
ગાઓ ગુણ ગોપાળજી કેરા, એ સંકટનો સ્વામિ રે; સભા૦
નરસૈયાનો પ્રભુ નકરો ન કરો, બાનાની પત રાખે એ નામી રે. સભા૦

૫૬ ૧૪૪ મું-રાગ આશાવરી.

સરસ ગાન સુંદરીઓ કરે, વાયે ત્રંગ મૃદંગ ને તાળ રે;
નર નારી સહુ મોહું નગરનું, જય જય દીન દયાળ રે.

સખીઓની કોટે ખાંચ ધરીને, મેહિતો કરે છે ગાન રે;
સોરઠ સહુકો ભેઈ રહ્યું રે, અકળ ચરિત્ર ભગવાન રે.
મેહિતોલ આબ્યા મંદિર મંચે, હુખ્યાં સંત પરિવાર રે;
હારજ લેઈ હરિ હોડજ ઝીલ્યા, ધન વૈષ્ણવ અવતાર રે.
ધન્ય એ સોરઠ, ધન્ય એ માલા, ધન્ય આશાવરી રાગ રે;
ધન્ય નરસૈયો ભલે અવતરીયો, શ્રીકૃષ્ણ ભક્ત્યાનો લાભ રે.

૫૬ ૧૪૫ મું.

આ દામોદર મંદિરમાં આબ્યા, જઈ મેહિતાલ વધાવે રે;
નાગરી ન્યાતમાં ધડુ ચઢાવ્યું, કંઠે હાર લટકતા લાવે રે.
કુવરીએ ચરણે શીશ નાખ્યું, બોલ્યાં ભલિત દીન વાણી રે,
આજ સકટથી ઉગાર્યાં અમને, પ્રભુ પ્રીત તમારી જાણી રે.
નિરધનને વળી નાત નાગરી, હરિ ન આપીશ અવતાર રે,
ભણે નરસૈયો એ શુભ. સાચુ, હું મારું વારંવાર રે.

૫૬ ૧૪૬ મું.

હરિ ભક્તિ વિના જે જન જીવે, તેનો જાણે અક્ષણ અવતાર રે;
તુલસીની માળા તિલક વણુ પાખે, બીજા જૂઠા શણુગાર રે.
દશ માસ માતા મહા દુઃખ પામી, અકારજ ખર લાર રે,
દેહ ધરીને હરિના દાસ ન કહાવ્યો, તેની જનુનીને ધિક્કાર રે.
હરિ ભક્ત જેને નહીં વાહલા, તેને કૃપા નહીં નિરધાર રે;
નરસૈયાના સ્વામી વિના બીજા, અનેક ધર્મ વ્યભિચાર રે.

૫૬ ૧૪૭ મું-રાગ ધનાશ્રો.

તેણે નર ઝીલ્યું રે ઝીલ્યું.

ટીક.

તેણે વેદ પુરાણ વહી તું રે, તેને મુક્ત વાહણ ઘેર ઝીલ્યું રે ઝીલ્યું,
રાખ્યા નાથ હૃદમાં જેણે, તેને અવતરવું ફરી વીલ્યું રે વીલ્યું. તેણે
લાલચ છાંડી નીરજ ભક્તિ માંડી, જેણે ગોવિંદના શુણુ ગાયા રે,
ભણે નરસૈયો સત્ય કરી માનો, મક્ષણ હવી તેની કાયા રે તેણે

૫૬ ૧૪૮ મું-રાગ આશાવરી.

વૈષ્ણવ જન તો તેને પ્રીત્યે, જે પ્રીત પ્રસાદ જાણે રે;
પર દુઃખે ઉપકાર કરે તે, મન અભિમાન ન આણે રે વૈષ્ણવ

સકળ લોકમા સહુને વેદે, નિંદા તે ન કરે કેની રે,
 વાય કાછ મન નિશ્ચય રાખે તો, ધન્ય ધન્ય જનની તેનીરે વૈષ્ણવ
 સમ દૃષ્ટિ અને તૃષ્ણા ત્યાગી, પરત્રી જેને માતરે,
 જીવ્હા થકી અસત્ય ન બોલે, પગ્ધન નવ આવે હાથે વૈષ્ણવ
 મોહ માયા વ્યાપે નહિ તેને, દૃઢ વૈરાગ્ય જેના મનમારે,
 રામ નામ શું તાળીરે લાગી, સકળ તિરથ તેના તનમારે વૈષ્ણવ
 વણુ લોભી ને કપટ રહિત છે, કામક્રોધને નિવાર્યો રે,
 ભણે નરસંયો તેનું દરશન કરતા, કુળ ઇકાંતેર તાપારે વૈષ્ણવ

ખદ ૧૪૯ મુ-રાગ આશાવરી.

સવત પહર ખારોતરો, ચૈત્રી મસમિ ને સોમવાર રે,
 અતિ આનંદે માળા ગાઈ, નરસંયો ઉતર્યો પાર રે સવત
 વૈધૃત વ્યતિપાત એકાદરી, વૈષ્ણવ મુખ મુણાય રે,
 અગમ અગોચર તેના પાતિક, હેલામા સૌ જાય રે સવત
 જે જન સાલણે ભાવ ધરીને, તે જન નારકી ન થાય રે,
 ભણે નરસંયો તે હરિપદ પામે, ગરુડે ચહુડી વેકુડ જાય રે સવત

હારમાળા સમ્પૂર્ણ.

ગોવિંદ ગમન.

રાગ સામેરો.

અવલિય છે અવિનાશ, કૃષ્ણ કૃપાળ દયાળ રે, કૃષ્ણ.
 તોય દાસાનુદાસ ગુણ ગાય, હોઈએ વલિય વિશ્વપાળ રે.
 મધિપત્ની ઋષિ વચન પાળવા, મધુપુરમા અવતરિયા રે, કૃષ્ણ.
 મેદિની મારણ મામા ભયથી, ગોકુળમા જઈ ઠરિયા રે.
 બક બકી તૃણાવત કાલિ મર્દન, અગાસુર કુગી માર્યા રે, કૃષ્ણ.
 પુરહર પરમેષ્ઠિ ગર્વ ટાળિયો, જહુરાએ સક નિવાર્યા રે.
 બાળવીલા દાણવીલા લાલે, રાસવીલા જળલીલા કીધી રે, કૃષ્ણ.
 ગોકુળ કાજ પૂર થયેથી, મામાને અવળી મત કીધી રે.
 જન મખાતર મામાએ કાઢી, અકુર ગોકુળ મોકલ્યા રે, કૃષ્ણ.
 નિશાએ નદ ઘરે રથ છેડી, કૃષ્ણને મળિયા વેહેલા રે.
 તેણે કૃષ્ણનુ ગમન કરાવ્યું, તે પ્રાકૃત માય કરિયે રે, કૃષ્ણ.
 ભક્ત કવિ રખે એક ભણો, જેમ તેમ નરસઈ તરિયે રે.

પદ ૧ છુ-રાગ મારુ.

જવ અકર આલ્યા વૃન્દા, જુએ ગોપ ગોપીના થેલા, જુએ.
 કૃષ્ણ મુખ નિરખ્યા કરે, જેના મન નથી મેલા જુએ.
 સૂતા જેમતા ઊઠતા, રમતા જમતા કરે કૃષ્ણ, જુએ.
 બાળ રુએ કૃષ્ણ કૃષ્ણ કહી, ન મટે કોની તૃષ્ણ.
 નદ જ્યોદ્ધા નદન વિના, નવ લે અન્યનું નામ, જુએ.
 દામ કામ ધામ કૃષ્ણજી, અવશેષે નામ રામ.

એ વિષ વાટે નિરખતાં, અકૂર લવને રે આવ્યા;
રથે રેવંત રૂઝા બેડીયા, અકૂર કૂર સદિશો લાવ્યા. બુએ.
ગોપિયોએ જઈ નંદને કહ્યું, મહારાજ કે રાજ પધાર્યા;
અકૂરને નંદે ઝોળખ્યા, સામા લેવા સધાર્યા. બુએ.
માન યાન સનમાનશું, અર્ધયાદેરે પૂજ્યા;
નરસંધ્યાના નાથે નિરખિયા, નિશ્ચે કાકા નહિ દૂજા. બુએ.

પદ ૨ બું-રાગ ભસૂડો.

અકૂર જે આવિયા, નંદને ભાવિયા, હરિ લલે આવ્યા કહી હાથ ભેડ્યા;
કામ મુજ રંક શું, કોહોણ નિઃશંક શું, પ્રભુ પધારી મુજ પાપ છોડ્યાં. અ૦ ટેક.
કૃષ્ણને સાન કરી, પાગ લાગો હરિ, કિંકર એમના કૃષ્ણ ભાયા;
લહી ભક્ત જહુસઈ, તેણે સમે ત્યાં જઈ, માળાપના દેખતાં ચરણ સાદ્યા. અ.
તેજજળાહુણ થઈ, અકૂરની શુદ્ધ ગઈ, જેમ તેમ મન વશ કરી આશીશ ફીધી;
ક્ષેમકુશળ પૂછિયું, સારુ સુણી નિયિયું, પછે પોતા તણી વાત ફીધી. અ.
રાથે જગન આરંભિયો, માટે હું આવિયો, હહીં દૂધ કૃષ્ણ લઈ ત્યાંય ચાલો;
નરસંધના નાથ જે, લેજો તમે સાથ તે, કાલને કાલ નંદરાય હાલો. અ.

પદ ૩ બું-રાગ ધનાશ્રી.

કૃષ્ણ જવાનું સાંભળ્યું ગોપિયોએ ન્યારેણ,
વાધ દેખી અબ્બ જેવી, તેમ થઈ સ્ત્રિયો ત્યારેણ. કૃષ્ણ ટેક.
કોના સસરા સ્વામી પિતા બ્રાતા હુતાણ;
માટે “ગણેઝલાઈ” ગઈ, ત્યાંથી સૌંદા દુહિતાણ. કૃષ્ણ.
વળી ત્યાં ગોપ સખાએ મુણ્યું ગમનણ;
તિણે તો અકૂર ભારવાનું કીધું મનણ. કૃષ્ણ.
એત્યા ચતુર્ભુજ ગોપ ચિત્ત જેહણ;
પુર પડો વજડાવી કહ્યું કેણ નેહણ.* કૃષ્ણ.
એમ કરતાં કરતાં થઈ મધરાતણ,
અકૂર બોઈ દંગ થાય, નેહી નાતણ. કૃષ્ણ.
નેહીને વોળાવી વિઠલ આવ્યાણ;
નરસંધના સ્વામીને માયે પોઠાવ્યાણ. કૃષ્ણ.

ગોપને શાંતિ ધઈ પણ, ગોપિયો મન હુળ ધરે,
 ચપળ ચપળા મધુપુરની, વશ વિકુલને તો કરે ગો ૦ ૭૬
 લાજ મરનાદા મૂકીયે પણ, હરિ ન જાવા દીજિયે,
 એમ રગ તરંગ કરે ઘણા, રમાનાથ વિણ કેમ રીજિયે ગો ૦
 ભુવતિયોને વાતો કરતા, મધરાત્ર વીતી છે,
 સાસુ નણદી માળ લાણતી, વહુવાજ કેરી શું રીતી છે? ગો ૦
 જીવ વોણા જોગિયા તે, ખીજ ખીજ ધરે લઈ ગઈ,
 રાઈ રાધા ચદ્રભાગા, ત્યાની ત્યા બેસી રહી ગો ૦
 ધરે ગઈ ગોપિયો સર્વે, પણ નિદ્રા કો કરવી નથી,
 સ્વામી મારે આખડની કાઢે, પણ ડરાવી ડરતી નથી ગો ૦
 કોઈ ખીકથી કોઈ લાજથી, ઘડી એક બે તો સૂઈ રહી,
 સ્વામી નરસંધના વસ્યો મનમાં, ચટપટી ચિત્તનિ નવ ગઈ ગો ૦

પદ ૫ ચુ-રાગ આશાનરી.

મા બાપ ભરતાને બૂઝાવવા, સ્વપ્ન સૂઈ રહી બાળી રે,
 વહુણા ખીંચવા ઉઠી શામા, મધરાત્રિ જવ કાળી રે ટેક
 કોઈ એક દિવસનુ વહુવે, તેને સાસુ લલવા ધાતી રે,
 કો બગબગે વાસીકું કરવુ, તે મધરાતે કરવા જાતી રે સ્વ
 કોઈ વહાણું વાચે ગાય દોવી, તે રાત્રમા જઈ દોતી રે
 તેમા વચ્છ સાટે ગાય છોડી, કૃષ્ણ વિરહે રોતી રે સ્વ.
 કો સેલે સ્વપાગ બાધી, નિજ કુચને દોતી રે,
 કો ભાજન અવળા મૂકી, સેડ સાસુ નવ જોતી રે સ્વ.
 કો વાસીદામા મુમળુ લઈ, જઈને બાહર નાખે રે,
 મારો મારો અકૂરને બાઈ, કુરપણું જે દાખે રે સ્વ
 કૃષ્ણ કૃષ્ણ એમ કેહેતી બિઠે, તિમરે સોપાને પડતી રે,
 કો પ્રભાત ગાયે મધ્યરાતે, ગયે તેજ બડબડતી રે સ્વ.
 આવી વિગતે પ્રભાત ગાતી, તે સુણીએ મહુ આતા રે
 સ્વામી નરમઈ ગ્રેમ નિરખે, ટગટગ ટી જોતા રે સ્વ.

૧ પદ ૬ ઠું-રાગ પ્રભાત.

વલુણાં વલોવતી, હરણિયું નિરખતિ, પદ્મની આપ પ્રભાત ગાતી;
 રાત પડી માસની શકે ખટમાસની, કેમે કરી નથી રાત જાતી. ૧૦ ટેક
 રાત્રિને કાઢવા, પ્રભાતને લાજવા, કૃષ્ણ ચરિત્ર સહુ ગાય ખાળી;
 કપટી છે કાહાનડો, ધાવતાં પ્રાણ જ હુયો, શકટસુર ત્રાડિયોપાદ વાળી. ૧૦
 આપણે પકડતી, ત્યાંથી એ નાસતો, વળી કૃષ્ણ તટે બહુ મર્મ લાળે;
 વાછરુ ચારતાં વચ્છાસુર મારિયો, જેને નિગમ કિચિત્ કહી ન દાખે. ૧૦
 કાલિ મર્દન કરી, આપણાં વસ્ત્ર હરી, કદમ ઉપર એહ ચઢીય ખેઠા;
 બ્રહ્માનો ગર્વ મહાવાનો મદ મનથી હુયો, આંજલિયા વૃક્ષથી નવ નેઠા. ૧૦
 ગુણ ગણ એહના કુણ કહે દેહના, નિગમ જેવા નેતિ નેતિ બોલે;
 નરસૈના સ્વામીને નિરખિ દુઃખ વામિયે, એહ ગુણ જીપમા એહ તોલે. ૧૦

ચંદ્રલાગા વચન- પદ ૭ મું.-રાગ પ્રભાત.

સૂણુ સાહેલડી, યદ સહુ ઘેલડી, કો તણો બોધ મનમાં ન લાગ્યો;
 પુત્ર પતિ પરહરી, ધરી હૃદયે હરી, કાલ્યાણની પાસથી એજ માગ્યો. સૂણુ ૦ ટેક.
 કૃષ્ણ ન્યાં જાય ત્યાં, મિથ કઈ કાઢીને, ગોતવાને સહુ જપ્તએ ગોરી;
 પૂઠે ફરિયે બાઈ આખરુ સર્વ ગઈ, શાસ્ત્ર પસં કરી કરીયે ચોરી. સૂણુ ૦
 એક દેહ એહની નિરખિયે નેહથી, ધારી ગુડ શર્કરા પિયુષ ભારી;
 વશ કરી ગોપિયો સર્વને એ વિધે, જીણે શુંનકાર દશ દીશ ધારી. સૂણુ ૦
 ગારુડી વશ કરે ગરુડના ભક્ષને, મૃગ. મુણી ગાન તેમ ગોપી હુઈ;
 કૃષ્ણજી કૃષ્ણજી વદનથી ભાળિયે, વાસના ગોપીની અન્ય મુઈ. સૂણુ ૦
 હર નહીં કંસનો તેમ મા બાપનો, નિંદ અતિ થઈ પતિને ન ગણિયે;
 આપણુ જેમ થઈ નૃજ મૃદિ સહુ તેમ થઈ, કહો પછે કો તણો વાંક ભણિયે. સૂણુ ૦
 તરણ છોકરડાં ઘરડેરાં વશ કર્યાં, જડ ચેતન્ય વાળી દેહધારી;
 નરસાધો ચિત્ત ધરે શી વલે તો થયે, સલિલ વિણ સૂકયે વેલ પ્યારી. સૂણુ ૦

રાધા વચન- પદ ૮ મું.-રાગ પ્રભાત.

સાહેલિયો માહરી, વાત કરે જાહરી, તે તમે સહુ મનમાંય ધરજો;
 નદનંદન આવિયો, મુને ઘણું લાવિયો, વચનથી બાંધી કહ્યું મુને વરજો. સાં ૦ ટેક
 વચન આપી ગયો, વિસરી કઈક રહ્યો, મેં પણ ચિહ્નથી ચોર પકડ્યો;
 વિવિધ પેર પૂછિયું પણ એ છટકે ઝટ, મેં પણ આ વિધે ખૂબ અકડ્યો. સાં ૦

વદને કાળજા કરું, હાર વિણ હાર જશુ, તાપુલ લાગિયા કથ મારા, સાહે
 આખે ઊભગરા, અગ આજમ લય્યાં, તો કહેગો જ્યાહતા જ વારા. સાહે
 એ શબ્દ સૂણી મન માલૂ ખૂણી ઘણી, એ સાથ બોલયાના નીમ લીધા. સાહે
 માડમાડ એમ કર્યું એણે નક્કી ધર્યું, મુને મનાવાતાણા ફદ કીધા. સાહે
 હાવ ભાવ કેમકાસ સુરવી, ઘણી વાઈવગી, સંજીની સાથ મુને કહેણ કહાવ્યા, સાહે
 મેં કઈ નવ ધર્યું, ગમતુ મન વશ કર્યું, ફદીના ફદ બાઈ કઈ ન ફાળ્યા. સાહે
 એક દી નીસર્યા માટ માથે ધર્યા, દાવ ભેઈ એણે કુળે રોક્યા, સાહે
 કુળ ગલિ માહિ સતાઈ, હુંસ ભરી સુંદરી, જે થકી ધણે નવ અવલોક્યા. સાહે
 રહી સતાઈ જહી, કેતકી કેવડા તહીં, એકલો આવિયો છાનોમાનો, સાહે
 પોકાર પૂઠે રહી કરિયો આલી વિધે, મેં નહીં એજાજ્યો એજ કાહાનો. સાહે
 કેવડા ઉપર કાલી જ્યો સર્પ એ, 'અલિ અલિ સર્પ' એમ શબ્દ મુલિયો, સાહે
 અગ ક્રુણ ગણુ કેશ વિખરઈ ગયા, શરિર સારે પરચેદ વાળિયો. સાહે
 નાસતા નાસતા હું પડુ આખડુ, ત્રાસ પામી ઘણું મન માહી. સાહે
 વડાઈને વિસરી, હે કૃષ્ણ! કૃષ્ણ! ઊચરી, ગોપીનો નાથ મેં નિખ્યો ત્યાહી. સાહે
 વાલો દડળડ ધોડિયો, મુજને આલિંગિયો, 'હર નહીં, હર નહીં' એમ ભાખ્યુ. સાહે
 નરમઈના નાથનુ કપ કળી ગઈ, તોય બાઈહિત એનુ એ જ રાખ્યુ. સાહે

પદ ૬ મુ. નાગ રામચી.

આ વિધે કૃષ્ણ ચરિનના, ગાય મધરાતે પ્રભાત, આં ટેક
 વિરહે કૃષ્ણ કૃષ્ણ ઉચરતી, છુએ બહાણું વાયાની વાટ. આં
 ને કે સામાન્ય શિઓ-ગાય તો, મધ્યરાતે પ્રભાત, આં
 નાસનમ આર્થો ઉઠે પખીઈ, રાધા સ્વરની રી વાટ. આં
 વૃદાવનના વિદુગમ વિલાસિયા, નિત રુડા મુલુલ ચરિન, આં
 તે શબ્દ સૂણી કેમ શાત રહે, થયેલા અગ સર્વ પવિન. આં
 પખી માન નહિ પણ પશુભગિયા, સૂણી સ્વામિની સુખવાણ. ૧
 ત્યા સ્થિર જમના લાગી યોલવા, સ્વરચયો જળચરને જણ. આં
 સ્વર સુણિયો સૂરજ દેવતા, પાળા ધાય કરવા પ્રકાશ. આં
 સ્વર સુણિ રે કમળ ખીલિયા, ઉપન્યો પોયણીને ત્રાસ. આં
 ધુવડ રે ગભરાઈ નાશિયા, નાઠી નાથ પ્રથમ ખાનાર, આં
 આમાચિઆ ચીબડી નાશી ગઈ, પખીચે મૂક્યા ગોંજવા બાર. આં

શિયાળુએ શખ્દ છેડિયા, મીંદડાએ મૂકી શીકાર,
 સૂર્ય વિણ સિંહ નાશી ગયા, ગયા વાઘ વરુ તેણી વાર આ૦
 માંકડ ચાંચડ રે ભૂખ્યા રહ્યા, મૂકિયો મચ્છરે શોર,
 આ વિરહી પ્રાણી રે જાન્યા ઉડ્યાં, ન જાન્યા જાણી નહકિરોર. આ૦
 હરિ જગાડવા આવી ગોપિયો, પૂછ્યો સધાને સમાચાર,
 બાઈ તુજને હરિ મળ્યા હરો, તારા પ્યારા નહકુમાર આ૦
 સધા કહે હું પણ બાઈ તમ જશી નફટ, નથી દીકા નહલાલ,
 સખી નિશ્ચે હરે તો ઉતારિયાં, નરસંધના સ્વામીએ બહાલ. આ૦

પદ ૧૦ મું-રાગ ગોડી.

મલાત જાણી પખીડરે ઉડ્યાં, કાક કરે ત્યાં કાકા રે,
 પપૈયા તો પિયુ પિયુ જાણે, શુકા કો કો કરે વડ શાખારે. મંદેક
 મોર ટોકાર કળા કરે સુંદર, આમુ વહે ઢેવ વીણે રે,
 પલાશપર રુડા પોપટ જોલે, કોયલડી ટઉકે સ્વર ઝીણે રે. મલાત.
 ચકચક કરતી ચકલિયું આવે, જાણે વિયોગ તો લાગે રે,
 ખુશ ખુશ ખુશ ખીશકોલી કહે છે, સધાને રુડુ ન લાગે રે. મલાત.
 વાછરુ ભાં ભા શખ્દ જ ભણતા, ગાયો બા બાં શખ્દ જોલેરે,
 શીતળ મહ પવન સુવાસિત, વામાવસઠસડી ડોલે રે. મલાત.
 તે ટાણે તો જાગિયા અકુર, જાણે લઈ ગયો લોર રે,
 નરસંધના સ્વામિ વિણ ને જાણે, કે છે ગોપિયોના શોર રે. મલાત.

પદ ૧૧ મું-રાગ ગોડી.

અકુર ચિંતા કરતા જાન્યારે, હરિ દર્શને તાપ તો લાગ્યા રે,
 શોર બકોર આતિ સુણિયોરે, જાણે વેદપાઠની લાગી ધુનિયો રે
 નક્કી પ્રાત કર્મ તો ચૂકુરે, કેમ આજસ જતું નથી મૂક્યું રે,
 શોર બકોર તો રૂઠો થાયરે, કેમ અજ્ઞાણ ન જણાય રે
 એમ વિચારી ઉઠી ક્ષણ મારે રે, ઝીણો શખ્દ સુણ્યો તેવારે રે,
 હે કૃષ્ણ ! કૃષ્ણ ! તમે જોઠો રે, અમો અબળાપર કા રૂઠો રે.
 એમ વારા ફરતી લણતી રે, સામુ સસરાની લજ્જા ન ગણતી રે,
 વળી એક કહે કૃષ્ણ જો આવે રે, તો આપણા ધાર્યા કાવે રે
 એમ વિચારી દ્વારમા જોતી રે, વળી તમડ જોઈ સસય જોતી રે,
 ભીતે જાણી ન, માટે મરો મોતી મોટી નહીં, કહી રોતી રે

એવે અકૂરછુ તો ખાર આળ્યા દે, પડ્યા પડ્યા ગોપીને ભાળ્યા દે;
આવી દારે ધકેલ્યું અકૂર દે, નરસંધ સખિયે જાણ્યો સુરતશૂર દે.

પદ ૧૨ મું-રાગ દેશાખ.

અકૂરે દાર ઉઘાડિયું દે, સિયોએ જાણ્યા સુંદરશ્યામ;	
ખાર દાર રોડી વળીદે, શકે સંતાય ઘનશ્યામ.	અ૦ ૧૬૦
અકૂર આંખ્યો ચોળતાદે, નીકળિયા દારની બાહાર;	
અંધારાની ખાધી બે ભણી દે, મહિયારીએ જાણ્યા મોરાર.	અ૦
અસંખ્ય વૃંદ ગોપીતાણા દે, તેણે ધરિયા શૂર અકૂર;	
ગોપી કહે હરિ આળ્યા દાયે દે, લીજીએ રસ હવે ભરપૂર.	અ૦
એમ બોલી મનમાં ડોલી દે, અકૂર પકડિયા તેણિ વાર;	
સ્પર્શ સુખ માટે આત્યારે, હાથ પગ શીર કેશ અપાર.	અ૦
જ્યમ દીડીયો કીટને પકડે દે, ત્યમ અકૂર વીંટી લીધા;	
કુંજમાં લઈ જઈએ ચાલો દે, હવે મનોરથ સીધા.	અ૦
અકૂર કેહે નાય નાય કૃષ્ણ દે, અઅકૂર રરરરરે બોલાય;	
શકે હશે સર્વ પિશાચણી દે, એથી ભકતને દુઃખ ન થાય.	અ૦
શું હશે ત્રિયોનાં વૃંદ આ દે, મહી કૃષ્ણ કૃષ્ણ સંભળાય;	
મથુરાં માંહે મેં સુણિયું દે, કૃષ્ણની સખી ગોપિકા થાય.	અ૦
અરે જો કહી એમ હશે દે, તો નિશ્ચે તજીશ હું પ્રાણ;	
ભગવાન લોગ જે ગોપી દે, તિને કેમ પરસે પાપી પ્રાણ!	અ૦
એમ ઘડભાંજ તો કરતા દે, દીનપણે મૂકો મૂકો ભાષે;	
કિંકરનો કિંકર હું કૃષ્ણનો દે, ઘડ મૂકી વળગો કાં શાષે.	અ૦
ગોપી કહે છેલછળીલા બાણું દે, પછે હમે કિમ સંકે?	
નરસંધ્યાના સ્વામી તમને દે, જાવા મરનાં સવ મૂકે.	અ૦

પદ ૧૩ મું-રાગ દેશાખ.

ખાઈ હું હરિ નથી, કહું છું તમને કઈ પાપ સિંધુડાં.
મૂકો મૂકો મુને, પીયુષ નહિ ગરલ, બ, મધી મરો શીઠ તમે તોય મંધી;
ગોપિયો કહે મુખે ગરલ છે રહ્યું, ના છું, ધ્રુવો હરિને પણ હું છું પંધી!
પ્રભવન કામ નહિ પ્રથમ ગાઈ મુખે, હજીયે પી રીઝિયે શીવ રીઝ્યા;
એ, વારી મધિયે તેમાં શીઠ ખીજ્યા.

અકૂર ખોલે ધણું, નવ કો સુણે તે તણું, બણું દીનરૂપ હરિભક્ત કેર;
 રહાય માહરી કરો, નહિતો નિશ્ચે મરુ, હુંને ઉગારો તમે થઈને હેર.
 બરકેલું બંસીધરે, સુણિયું સધાવરે, કરે રખે દેહ ગુજ ભક્ત તાજ;
 નિદ્રાને પરહરી જાણું મારે તહીં, બાંધી આવું પાણી પહેલી પાજ.
 ભક્ત દુઃખ મન ધરી, સંકટ કાપું હરિ, કરી કૃષ્ણની દેહ અકૂર બદલી;
 અકૂર જઈ મૂકિયા ભવન નંદજ તણે, કુંજરરૂપ થઈ મરદી કદલી.
 હરખી તવ ગોપિઓ, હરિ અંક લઈ ઓપિયો, રોપિયું બીજ પછે પ્રેમ કેર;
 નરસેના નાથ કહે વેહેલા વેહેલા આવશું, વચન દીધેલું અમો નહિ જ ફેર.

પદ ૧૪ મું-રાગ સારંગ.

ગોપિયો કહે ઓળખીએ ભગવાન, ન કો લાગ સાચો આખે વાન;
 મૂળે જીવ ચર્મની તમારી, હરિ નિશ્ચે ક્યમ થાય અમારી.
 તમારે હાસ હમારે હરિ ત્રાસ, જાઓ અમ મારી, કરો ત્યાં વાસ;
 જો કથન નહિ માનો કમળાકંથ, તો સંયમનીનો ઉઘાટો પથ.
 મૂકો મધુપુર માધવ જાણું, તમે અહિં બેસો અમે કંઈ કહાણું;
 અમ મૂર્ખની ચાતુરી નરખો, એવું કહાણું જે હરિ હેડે હરખો.
 ન લાગે નંદને કંઈ ખોટું, અકૂર માને તમારુ વચન મોટું;
 જાણું એવો હોય દુઢાવ, કરીએ જમપુરીમાં પડાવ.
 કૃષ્ણ કહે એક દિમાં અમે આવું, અશુભ મા બોલશે તમે આ'ણું;
 જવ મરજી નહીં તવ નહિ જઈએ, એક દિ જવાદો તો કરગરી કહિયે.
 મેં મધુપુર નથી નિરખિયું, માયિક વચન સુણીને મન ફરિયું;
 જવ જીવજી વહેલા આવજો, આણી વિષે ત્યાથી લાવજો.
 સાડિયો કટોરિયો મોળિયાં મંગાવે, કસો કાંસકિ કુમકુમ જેને જે લાવે;
 લાવજો કાજળ રખે કરતા કાળું, અમે ગોરસ મિષે આવી લાળું.
 કૃષ્ણ કહે સર્વ લઈ અમે આવું, હવે જાવા દો થયું અજવાળું;
 ગોપી કહે 'જાઓ' એમ ન બોલાય, હરિ કહે એમને એમ જાણું શી ચિતાય.
 સ્ત્રીઓ કહે શાષ્ટપાલું અમે જાણું, કહે તમ વિરહે ધીર ક્યમ આણું,
 હરિયે વિચાર્યું અહિંથી ન જવાય, કરુ કંઈક હું રહે દાય.
 હજવે રહી ગોપીકાને કહ્યું, પેલા નંદજ આવે તમે લહ્યું ?
 નંદ નામ સુણી ચોદિશ જોતી, નહિ નહિ કહી વળી સંશય જોતી

હરિ કહે આવે નાકી મમ તાત, ભૂલી ગોપી માની ખરી વાત,
ઝીઝે નદ માની લગ્ન ધરી, નરસહૃદિના મ્વામિ નાઠા મુકિયો કરી.

૫૬ ૧૫ મું-રાગ મારુ.

લોર લયો જાણી લગવત નાઠા, તે ગોપિયોએ જાણ્યું દે
એ રસિયો કેમ રસ મૂકી આવે, વૃથા બોલે શાણું શાણું દે લો ટેક
ચાલો આપણુ ઘેર જઈયે, નહિ તો વળી અરિડ પીડે દે, લો
સાધા કહે બાઈ વહેલા સર્વ આવો, વાટ રોકિયે ધીરે ધીરે દે
એક દિવસ જો મર્વ હુ ખ સાંખો, તો પછે અતિ સુખ થાશે દે, લો
થોડા હૃદય તો જાશે બૂલાવી, બાઈ કપટી વિકલો બૂલશે દે
જળ ભરવા જઈએ એમ કહી આવો, બેડા સાથે વરેડુ લાવો દે, લો
વધુ કરશે તો સહુ મળી બાધુ, વેહેલી આવ્યે બહુ ભાવો દે
આ આવી કહી ચાલી ગોપિયો, જોઈ સાસુ લલવા ધાતી દે, લો
ભર્યું પાણી વૃથા ઢોળી વહુવર, સુણ્યું ન સુણ્યું કરી જાતી દે
હિવે નદે ગામમાં સાદ દેવડાળ્યો, મધુપુર જવા સહુ હાલો દે, લો
લોર બાઈ ગયો રાજા રીસાશે, સજ અકૂર ઉભા ભાળો દે
શકટ બાધી કધી સજ કરિયા, સર્વ થયા તૈયાર દે, લો
રામ કૃષ્ણને કહે યાઓ વેહેલા, તો કહે હા રી વાર દે
હરિ માયા બળ અતિ અગાધ છે, અકૂર રાતનુ ગયાભૂલી દે, લો
માધવ માયામા મોટા મુનિવર ભૂલે, નરસઈ કહે જીવો ગોપી મૂલી દે

૫૬ ૧૬ મું-નગ કાનડો.

ધરડેરા ગોપ સજ થઈ આવ્યા, બાળક વગ્ગાગી કરતા દે, ધર૦ ટેક
સુંદર પટકાએ કમરો રે બાધી, ગાકયો વાળી ધોગા ધરતા
માયાં માહે તેલ લગાવ્યા, પછે વાકી શીખા વાળે દે, ધર૦
કડિયો વેહેરી શીરપેચ બાધી, કેવો દીમ્મ, કહી નિજને ભાળે
કરજો કુસુમ વિધ વિધ ઘાલે, શીર માહે ઘણા જોમે દે, ધર૦
ગેડિયો હસ્તે, ચાલે વાકા રસ્તે, જોઈ સાધા ભસાય રાપે
એક એકથી અતિ વાંકા ચાલે, વળી ચાલતા અગ તપાસે દે, ધર૦
મનમા જાણે હું સોધી રુડો, ઘણું હરખાય પુલકાની વાસે. ધર૦

ચમ ચમ ચમ મોજડિયુ જોલે, લીઠે મૂકેલાં છોગારે;
 યૌવન માતા એમ મન ધારે, કયાથી મધુપુરમા આવાં લોગાં. ધર૦
 નદ ઉપનંદ વૃષભાણુ આઝ્યા, વૃદ્ધનાં આઝ્યાં મળિ ટોળાં રે,
 રાધા રાણી કહે મેહિતાનો સ્વામી, કંગે વૃજ વાગી લોળાં. ધર૦

પદ ૧૭ મું-રાગ ધનાશ્રી.

ચાલો વેહેલા થાઓ વેહેલા થાઓ, એવા શબ્દ સભળાયછું;
 જે શબ્દ મુણી શ્રવણુ ગ્રંથ કૂટમાં, રાધા રાણી અતિ કચવાયછું ટેક.
 શું કરવું તે નિશ્ચે ના સૂઝે, લગ્ન મૂકી ક્યમ મળાયછું,
 સર્વને નિશ્ચે મનમાં એવું, ન મળતાં ભૂલાવી જાયછું ચાલો.
 આપણા પણુ એ સખી નિશ્ચે, જો કદી એ વાહાયછું;
 જો ખાપની હોયે તે છવે, એને અરથે તજવી કાયછું ચાલો.
 એક કહે અલિ ખખર કરો કે, અમને મળજો વૃજરાયછું,
 જો ન મળો તો લગ્ન છોડુ, વળી નક્કી નહિ રહેવાયછું ચાલો.
 રાધા કહે લાવ્ય એને જણાવુ, પણ લખાય ટે ન લખાયછું,
 સર્વાતુમતે લખવું નિશ્ચે, રાધા લખે ગોપી હરખાયછું ચાલો.
 કમળ પનપગ સ્વામિની લખે, ત્યા ગોપિકા દેતિ મ્હાયછું,
 પત્ર લઈ જનાર ન કોઈ, ત્યા નરસઈ સખી સજ ધાયછું ચાલો.

પદ ૧૮ મું-રાગ રામઝી.

નરસઈ સખી સજ થઈ નીસરી, હસ્તે ધરિયો છે પત્ર,
 જઈ તે મળી જહુનાથને, વાટ જીએ ઉભી સર્વત્ર ટેક
 કૃષ્ણ રામ જે મજ થયા, મધુપુર જાવાને કાજ,
 એવે દ્વંતીએ લાવી આપિયું, પત્ર લીજીએ મહારાજ. નર૦
 કમળે કમળ પત્ર હરિયે ધર્યું, વાચવા માંડ્યુ ર્યામ,
 પૂજ્ય સ્વામી નવ વીસર, એક ઘડી તમ નામ. નર૦
 અમો અખુધ અળળા શુ લખુ, છો સર્વજ્ઞ ધનશ્યામ,
 દરમી લખીએ કિકરી, જાડિ જમજાને ધામ. નર૦
 વળી નિશ્ચે મનમાં કર્યું, આણુ જાઓ તે ગામ,
 વધુ લખુ શુરે વિકૃલા, મુગ્યા હાથ ન કરે કામ. નર૦

થોડે ઘણું કરી માનજો, રજો ધારો જોડો દમામ,
નરસંધને નાથે લઈ આવશું, જ્યાહા કરશે વિદ્યામ નરો

પદ ૧૯ મુ-રાગ ખિહાગડો.

હૃતીને દયાજો મોકળી, જાઓ અમોરે મળશું,
ધરડેરા ધરેડે જશે, અમો કુજની વાટે વળશુ ટેક
હૃતીએ જઈને ત્યા કહ્યું, પણ કહે વિશ્વાસ ન ધરિયે,
ધરેડનો મારગ રોકીએ, હુરિ પીટી જાય તો મરિયે, હૃતી.
અવિનાશે ઉંચા ચઢી નિરખિયું, ત્યા દીડી બધું રચના,
જાણી તૃષાર્થી પથી ઉભીઆ, છુધાર્થી ઉભા અશના. હૃતી.
એવે નહરાયે કહાવિયું, લાઈ રથમા મિરાજો,
ગાઠકથી રથમા ધરી, બેઠા બેઠા રે સાજો. હૃતી.
કહાન કહે પિતા વાર નહીં, માતાને મળી આવુ,
ધીમે ધીમે ચાલતા થાઓ, અમે ઝટપટ આવુ હૃતી
ચાલતા વાર ધાય વૃદ્ધને, ચાલતા થાઓ તાત,
નરસંધના સ્વામીને નહજી કહે, વેહેલા આવો બે બ્રાત. હૃતી.

પદ ૨૦ મુ-રાગ દેશાખ.

હુરિયે પિતાને વળાવિયા રે, જઈ માતાને મળિયા નાથ,
એક હસ્ત હસ્તે ઝલી રે, જોવ્યા જ્યોમતી હુરિની સાથ ટેક
લાડકા વેહેલા પધાગ્ને રે, ઉછકળ નવ થાયો રે દયાળ,
નહિ રાજ તહીં આપણુ રે, વહાલા નવ લલિયે કોને ગાળ. હુરિ
મુખ મયક નિરખ્યા વિનારે, હુંતો ઘેવી થઈશ મોરાર,
હુરિ વેહેલા વેહેલા આવનેરે, મારા પ્રાણજીવન આધાર હુરિ
શુભ કામે જાઓ હુરિરે, તોય હુંતે થાય અપશુકન,
મુજ નિર્ધનને એક દિકરો રે, મારુ જીવન જગજીવન. હુરિ
મિટ મેળાવો ક્યારે બશે રે, ક્યારે નરખીશું રે વદન,
કાલે નહ રહે તોય આવનેરે, મારુ હું ખડુ જાણી સદન. હુરિ
કાળજી ટપકું રજો જુસતા રે, તેમા લાજન નહિ અવિનાશ,
એમ કહી જનની લેટિયારે, હહે લઈ કીધ મદ મદ. ૧૧૩ ૫રિ.

જ્યોમતી કેહે બળરામને રે, કરશે કૃષ્ણ તલું તું જતન,
 એમ કહી આખલડી ભરે રે, બાળવજે રકતલુ રતન. હરિ
 શ્યામળા તું મુખે કહે રે, ક્યારે આવીશ મારા પ્રાણ,
 મમય ગયે નિશ્ચે મરુ રે, તુજને બગડી બરડી બાણ હરિ.
 હરિ કેહે વેડેલા આવુ અમેરે, તમે ચિંતા ન કર્યો માય,
 લકત નરસંધયે એમ લણે રે, ઠગી માને ચાપ્યા વૃજરાય હરિ.

૫૬ ૨૧ મું-રાગ મારંગ.

આહના ભાર વાળી ગાયો રે, મોટા ખૂટાએ હરિ શર્ણુ સાયેરે,
 ગાયોએ જાવાનું જાણ્યું જ્યારે રે, મોટા હિસારવા કીધા તારે રે.
 તોડી વરેડુ ગોશાળા ફોડી રે, નીકળી ગાયોની ઘણી બેડી રે,
 ધેનુ પ્રેમ નિરખિયો નાથે રે, પેઠા ગોશાળામા અકૂર સાથે રે.
 આવી ગાયોએ ગોવિંદ ઘેર્યારે, હરિયે વારા ફરતી કર ફેર્યારે,
 અમુઘી એધારે અશુ ખરતા રે, બા બા શબ્દ વાછરુ કરતારે.
 જાણી ગાયો તેમજ લણતી રે, લેઈ જાવાના શબ્દો સુણતીરે,
 ન જાવા દેવા એવું દીસેરે, હિસાગ્વ કરી માહે માહે હિસેરે.
 હરિએ જનનીને ત્યાં બોલાવીરે, જ્યોમતી બેઠી બેઠી આવી રે,
 બોલિયા હરિ મુખથી હમીરે, આવી લેઈ લેઆ ગાયો જશીરે.
 કાળી કાળરી બોડી બોડીરે, ઘોળી પીળીની રુડી બેડીરે,
 હસતી બગતી પોયણી રાતીરે, ગોમતી ટિલવી રખે કંઈ જાતીરે.
 તેના વાછરુ મધળા બેબેરે, ગાયને કેહે કાલે ન આવુ તો રોબેરે,
 કમળ કર ખીક ઉપર ધરીરે, ગાયો ગીઝવી નીકળ્યા હરિરે.
 ઉંચી ડોક કરી કરી ભાળેરે, હરિને બેતા ગાયો ન્યાળેરે,
 અદર્શ ઘયા જ્યારે દયાળરે, નિરાશી પડી ગાયો તતકાળરે.
 રામ કૃષ્ણને જાતા નિરખીરે, રોહિણી બોલ્યા રામ શુ હરખીરે,
 વસુદેવને મળાને વીરારે, ધીરા ગ્હી આમ ડેબે દીરારે.
 મારી માતા છે ત્યાં સુખીરે, અહિં સુ તમારી હાથ રુચીરે,
 એમ બોલી દુ ખ હુદે ધરતીરે, સ્વામી દુ ખ સલારી ઘણુ રહતીરે.
 મેહિતાનો સ્વામી બોલ્યો તે વારે, અમે દુ ખ ફેડીશુ નિરધારરે.

પદ ૨૨ મુ-રાગ ગાડી.

માતાની આજ્ઞા માગી પળિયા, ન નિરખ્યા કે મૌ ધરણે દળિયા,
 અકૂર નેઈ નેઈ વિરમે થાય, આતે પ્રેમ કેવો કહેવાય-
 પથુ પખી નર ને નારી, ઇચ્છે હરિને જાડ પાન વારી,
 ધન્ય ગોપ ગોપીને સર્વન, બાળ પ્રેમ બધ દીસે અન-
 જેવા લોક તેવી હરિચેષ્ટા, છે બે બાળ ઉપર રૂડી નિષ્ઠા,
 હશે એ બાળક કે હશે હરિ, એમ ભ્રાતિ અકૂરે ધરી.
 રથ નેઈ નગવામી હરખાય, ગુપ્ત થાય કે મહુ મુઝાય,
 સંદેશા સાધ કરતા કરતા હરિ, ચાર ધડીયે નગરી પરહરી
 ભાગોળે ગયા ન્યાયે ભગવાન, કાળી ગોરી નાગી ભીને વાન,
 વ્યૂહ રચના રચી સહુ ઊભી, જેણે માત સામુને ઘણી દૂભી.
 બે કોશ લગ આડી સાત હાર, કાઠડવાળી ઉભી લારો લાર,
 હરિ કેળી ખુશી ઘણી થઈ, રાધા ઊભી જેની આગસ ગર્વ
 તારા મહિ જેવી ચદ્રકાન્તિ, ચપળ ઉભેલી રહિત જેની શાન્તિ-
 અકૂરને પૂછે નરસંધના સ્વામી, શાની હાર દીસે કાઠ સામી.

પદ ૨૩ મુ-રાગ કાલેરો.

અકૂરને કહે હુ નવ ભણ્યું પણ, શિયો જેવુ કંઈ દીસે,
 ટકટક નેઈ રહી આપણુ સામી, નેઈ નેઈને ઘણુ હીસે. ટક
 કૃષ્ણ કહે સુણો કાકા મારા, લૂવા સર્વે ઊભી,
 ધન નહિ પણ તન મન લૂ, તમે ભેભે કાકા ખૂબી. અ૦
 રથ હાલવામા કુશળ સુણિયા, તેહ ખરુ કે ખોડુ,
 આ લૂથી ઉગારો કાકા તો, ન ભેઈ તમારુ ભેદુ. અ૦
 અકૂર કેહે હરિ શું ઈમા મોડુ, ભેત ભેતા રથ લઈ જાઈયે,
 અકૂર પણ સારથીએ કૂર છુ, વખાણુ વધુ શુ કહિયે. અ૦
 હરિ કહે ચતુરાર્થ દાખવો, ભેભે રખે કોઈને લાગે,
 શેમકુશળથી રથ લઈ ભાગ્યો, સ્ત્રીહત્યા નવ લાગે. અ૦
 અમારે ગોપુંજામા વસવું, દહારો ગત ઇમની સાથે,
 માટે વાગ્યા ભાગ્યા બીહુ, ઇમ છેતર્યો મેહતાને નાથે. અ૦

પદ ૨૪ મું-રાગ મારુ.

અકર કે ઉની આંચ ન આવે, ને લય છવણ રથ;
 પળે વિપળમાં પેલી પાર ઉતારું, તો બહો સારથી સમરથ. ટેક.
 રાશજ ખેચી ચાળક મારી, ઘોડાને સજ કરિયા;
 ચકાકારે રથ ફેરવ્યો દે, ઘોડા ધણુ અકર કરિય. અં
 ઘોડા પાછળ ગોપી ફરીરે, દશ વિશ તેમાં ચેતી;
 તે હાર વળી ઉભી સર્વે, ચોથે પોથે ઉસડે રેતી. અં
 અતુર આરથી રેવંત તેવા, રેતી થકી કેમ બિલે;
 ભકતો ભાળો ભૂધરજીને, સંતને વિધ વિધ ફૂલે. અં
 મહાસાગરને મળવા જેવી નદિ, પૂર્ણ ત્વરાએ ચાલે;
 ઉડતો પવન વેગે હારે તેને, અળખા ગોપી શું ખાળે. અં
 પાછળ મૂકી બાણે અખળા, અકર હરિ પ્રતે ભાળે;
 અળખા સખળા થવા ઇચ્છે, પછે તે બળ શું દાળે. અં
 હરિ કહે તમે રથ હાંકો, જુઓ દોડતી આવે;
 નારિયોધી મૂકાવી લેઇ જાઓ, તો સારથીપણુ ભાવે. અં
 મહા વેગમાં રથ ચાલ્યો જાયે, અકર મન કુલાએ;
 વીશ સખી દોડે ને ભાળે, અલિ હરજી શું કુલાએ. અં
 છવ જાય તો જાય ભલે પણ, છવણ ન બવા દઈયે;
 મુખ્ય સ્વામીની આગે દોડે, તેની ત્વરાને શું કહીએ. અં
 દોડતાં રેતી જે ઉડતી તે, દોડ્યા આગળ પાછી પડતી;
 કાઠીની ઘોડી બેડી કરુ કેમ, વેગે તાબણુ કંઈ આચડતી. અં
 પકટો પકટો કહેતાં પકડ્યો, કોથે રાશ પડેણો ને હાથ;
 તોય રથનો વેગ ન મટિયો, હરિ કહે હાંકી દ્યો એમને સાથ. અં
 એવે રાધાને એક મત સૂઝી, તણાતાં ચકની ખીલી કાઢી;
 ચક પડ્યે રથ સારથી પડ્યો, હરણી ગોલી વીશ જાણી ત્રાડી. અં
 અકરને મારો બાંધો પછાડો, બે વીર કુંળે લીજે;
 અખળાએ બળવંતા પકડ્યા, નરસહિયો ધણુ રીંજે. અં

પદ ૨૫ મું-રાગ નદીની દેશી.

મારો બાંધો શબ્દ કરતી, પાંચ સાત ગોપી ધાર્ધ;
 રથની બિધે રાશે બાંધ્યા, વસુદેવના જે ભાર્ધ. ટેક.

પછે મધપુત્રને મશ્તિ વીંટી, તેમજ અને વીંટયા,
 મરુ પણ જાવા ન દેઉં, કો ન દીડા હુદેના ધીઝ્યા મ રે.
 રથ દોડાવી જાવા ધાર્યું, પણ કેમ જાવા દીરે,
 માગીને જાણ હોય તો જાજો, પ્રાણ દાન તો હરજી લીરે મારો
 કૃષ્ણ કહે તમે દુષ્ણ છો છો, પણ અમે કાલે આણું,
 હમણા નિશ્ચે જાવા દીરે, વાગ થયે પિતાને ન ભાણું મ રે
 ગોપી કહે ભલે જાએ તો જાએ, પણ જાવા ન દેઉં,
 હવરજી કુજમા લેઈ જાજો, જલનચુગન અધગમૃત લેજો! મારો
 કૃષ્ણ કહે રથમાથી પડ્યો, તેથી પગે મુજને વાચ્યુ,
 અહીંથી ઉડાય નહિ મારાથી, જુઓ આ પગે લાચ્યુ મ રે.
 ગોપી કહે કોહો તે વાહન લાણુ, પણ તમને લઈ જાણુ,
 મેહિતાનો સ્વામી વિચારી જોડ્યો, હાથી દોડાય તો આણુ મારો

પદ ૨૬ મુન્નાગ સામેરી.

ગોપીયો કહે હાથીજ જોઈએ, ટ્યો હરિ આ રહ્યો હાથી રે,
 રાધાએ રચના કરી સુદર, હાથી દીધો સખી જે સાથી રે ટેક
 ચાર સખી ચાર પાદ થઈ, બે ઉદર કામે સૂતી રે. ગો
 પેટ પોલ કરવા બંને આણુ, એમ એક એક તો ખૂતી રે. ગો
 પુષ્પ ભાગને પૂછકુ થઈ, ચદ્રભાગા જે નારી રે,
 હરિને કહે હસ્તી હુઓ, બિરાજીએ મુરલી ધારી રે. ગો
 કૃષ્ણ કહે નાસા રહિત ગજ, એના દશન વદન દીધા રે,
 કુલસ્થળ રહિત ગજ નિરખી, પ્રસન્ન કેમ થાય હિયા રે. ગો
 રાધા કહે એવો ગજ આણું, પછે રખે વાકુ કાકો રે,
 ગજ માગે તો ગજ કરે હાજર, ન જીતુ જ્યારે વાકુ પાડો રે. ગો
 એમ કહી રાધા ગઈ ઉપર, ખાતી જગાએ સૂતી ચતી રે,
 છૂટી વેળી શુભકાર બની રહી, અર્ધ હસ્ત દતુશાળવતી રે. ગો
 ચૂડ રૂડ દાત ચૂડ દીસતા, સ્વવદન તે મુખનુ મૂળ રે,
 કુલસ્થલને સ્વાનકે કુચ બે, હસ્તી ગંડસ્થલથી અતિ સ્થૂળ રે. ગો
 રાધા કહે હરિ બિરાજીએ, હસ્તી સજ થઈ ઉભો રે,
 કૃષ્ણ કહે અકુશ વિષુ ન બેસુ. રાધા કહે હરિ દા હુલો રે. ગો

હરિ અંકુશ આપું અમે આણિ, પછે તમે કંઈ માગો દે;
કાહ્યાન કહે પછે કાંઈ ન ભેદખે, અંકુશ વિષુ મનસ્વિ ભાગો દે. ગો૦
કહિણમાં કહિણ મૃદુમાં મૃદુ, એવો અંકુશ કીધો દે;
સર્વ પ્રેમ ભેગો કરી ઘડિયો, પછે અંકુશ હરિને હીધો દે. ગો૦
ગોપી મન મનાવા કારણ, છેલવેલું મુખ દેવા દે;
પ્રેમાંકુશ પકડી ગળે અઢિયા, નરખે સ્વર્ગે દેવા દે. ગો૦
હરિ ન નામે માટે કરી રચના, પ્રેમ ભાલા સખી કર દીધા દે
નરસંધ્યાના સ્વામીનો હસ્તી, ગાયો મુણ્યો તેનાં કાળં સીધ્યાં દે. ગો૦

પદ ૨૭ મું-રાગ મેઘ મલાર.

હરિ જે હસ્તી પર બેઠા, તેની શોભા શી કહીયે;
પંખી પેરે સાગરમાંથી, જળ લઈ મુખી થઈયે. ટેક.
ઉત્તવળ ઔરંગતપર શોભે, સુંદર મેઘશ્યામ;
અપળા રંગ બેરંગી અમકે, વેહેલી વાદળી બાયતમામ. હરિ.
તેમ ગૌર નારી કુંજપર શોભે, મેઘશ્યામ વત ધનશ્યામ;
ભાલા વાળી વિજળિયો બાવા, ઉતાવળી વાદળી કામ. હરિ
મનુષ્ય રૂપ રમાપતિ કેર, માટે ઇંદ્રોપમા દે અપાય;
નહિ તો બ્રહ્મા શિવ કિંકર જેના, પછે બીજા કુણુ કેહેવાય. હરિ.
વાયુવત્ તે હસ્તી આદ્યો, ઉલો કુંજની માંય;
હરિ ઉતારી અંકે લીધા, થેઇ થેઇ મચિ રહી ત્યાંય. હરિ.
કમળા મુખ આપો કમળાવર, મધુપુરની મેલો આશ;
એવારમો હરિ અમ સાથે, જે ગુણુ ગાય નરસંધ્યા દાસં. હરિ.

પદ ૨૮ મું-રાગ મેવાડા.

હરિ કહે મુણિયેરે, મારી વિનંતિરે, તમને નમી નમી કર્હું એક વાત;
મુને જાવા દીનેરે, સર્વે સુંદરીરે, માત્ર આજની એક જ રાત. ટેક.
ગોપી કહે ન મૂકુરે, મારા કંથલરે, બરડ્યું બધું અવરથા જાય;
હરિ કહે વેહેલા આલુંરે, સત્ય કર્હું સુંદરીરે, હવે સ્તો કાઢોને રાણી રાધાય. હરિ.
રાધા બોલ્યાં દે, મુણિયે નાથજીરે, રમો રાસ ને વળતી જાય;
ગાપના સમ ખાઓરે, કે કાલે આવશુંરે, વળી તહીં નહીં કરિયે કુભાવ. હરિ.

પછે મધપુડને મક્ષિ વંટિ, તેમજ બને વીંટયા;
 મરુ પણ જાવા ન દેઉં, કે ન દીઠા હુદેના ધીયા. મારો
 રથ દોડાવી જાવા ધાર્યું, પણ કેમ જાવા દીજે;
 મારીને જાણું હોય તો જાજો, ગ્રાણુ દાન તો હરજી લીજો. મારો
 કૃષ્ણ કહે તમે હુઃખ છો છો, પણ અમે કાલે આવું;
 હમણાં નિશ્ચે જાવા દીજો, વાર ઘયે પિતાને ન લાવું. મારો
 ગોપી કહે જીવ જાયે તો જાયે, પણ જાવા ન દેઉં;
 કુંવરજી કુંજમાં લેઈ જાઉં, ફંલન ચુંબન અધરામૃત લેઉં! મારો
 કૃષ્ણ કહે રથમાંથી પડ્યો, તેથી પગે મુજને વાગ્યું;
 અહીંથી ઉઠાય નહિ મારાથી, જુઓ આ પગે લાગ્યું. મારો
 ગોપી કહે કોણે તે વાહન લાવું, પણ તમને લઈ જાવું;
 મેહિતાનો સ્વામી વિચારી બોલ્યો, હાથી હોય તો આવું. મારો

પદ ૨૬ ચું-રાગ સામેરી.

ગોપીયો કહે હાથીજ ભેઈએ, ત્યો હરિ આ રહ્યો હાથી રે,
 રાધાએ રચના કરી સુંદર, હાથી કીધો સખી જે સાથી રે. ટેક
 ચાર સખી ચાર પાદ થઈ, બે ઉદર ઠામે સૂતી રે;
 પેટ પોદા કરવા બંને બાજુ, એમ એક એક તો ખૂતી રે. ગો
 પૃથ્થ ભાગને પૂછું થઈ, ચંદ્રભાગા જે નારી રે;
 હરિને કહે હસ્તી હુએ, બિરાજીએ મુરલી ધારી રે. ગો
 કૃષ્ણ કહે નાસા રહિત ગજ, એનાં દશન વહન કીધાં રે;
 કુલસ્થળ રહિત ગજ નિરખી, પ્રસન્ન કેમ થાય હિયાં રે. ગો
 રાધા કહે એવો ગજ આણું, પછે રજે વાંકુ કાઢો રે,
 ગજ માગો તો ગજ કર હાજર, ન જીતું બ્યારે વાંકુ પાડો રે. ગો
 એમ કહી રાધા ગઈ ઉપર, ખાલી જગાએ સૂતી ચતી રે;
 છટી વેણી શું કાર બની રહી, અર્ધ હસ્ત દંતુશળવતી રે. ગો
 ચૂડા રૂડા દાંત ચૂડ દીસંતા, સ્વવહન તે મુખનું મૂળ રે,
 કુંભસ્થલને સ્થાનક કુચ બે, હસ્તી ગડસ્થલથી અતિ સ્થૂળ રે. ગો
 રાધા કહે હરિ બિરાજીએ, હસ્તી સજ થઈ ઉભો રે,
 કૃષ્ણ કહે અંકુશ વિષુ ન બેસું, રાધા કહે હરિ કંઈ ફોલો રે. ગો

વેહેલા આવજો, વેહેલા આવજો, એમ ગોપી ભણતી છ;
નરસંધ્યાનો સ્વામીતો ચાલ્યો, ગોપીયો ડગલાં ગણતી છ. ગો.

પદ ૩૨ મું-રાગ દશાખ.

અરે હરિ ચાલિયા રે, અરે રે પેલી પુંડ દેખાય;
મોટે મોલી એમ કહેરે, વેહેલા પધારો વૃન્દરાય. ટેક.
હરિ રત્ન લેઈ છુટિયા રે, કે લિધું પવનકેરુ રૂપ;
ઓ ગયા ગયા દેહેતામાં ગયા રે, દોઈ અદર્શ થયા ત્યાં ભૂપ. અરે.
જહિ હીકા નહિ નાચછ રે, કે ગોપી ચઢી ગાડની ડાળ;
જઈ અકુર છોડિયા રે, સ્થાસ્ત્ર યયા દીનદયાળ. અરે.
શીખ હિંદ કાકાને મળી રે, મળિયા જનનિ નંદરાય;
અકુર કહે અમે મેળવુરે, વેહેલા પોહોચાડું વૃન્દરાય. અરે.
સ્થ વેજે વાજે ધણો રે, તે ગોપી ટકટક ભેય;
અરે મખિ હરિ તો ગયા રે, શી વલે આપણી હોય. અરે.
જેવા તેવા હરિ દીસશેરે, ચાલો ચઢિયે ઉચી ડાળ;
જેમ જેમ હરિ ભયછેરે, તેમ તેમ ઉચી ચઢતી બાળ. અરે.
પછે હરિ દિસતા રહ્યા રે, એક સ્થ દેખે સહુકો નાર,
ઓ સ્થ દિસતો રહ્યો રે, ટેક ટક ધન જોઈ રહી નિરધાર. અરે.
ધન પણ છૂપી ગયો રે, તહીં રજ ભેતી તે કાળ;
તે જવ નવ લહીરે, તાડ ચઢી કીર્તિની બાળ. અરે.
તાડથી દીસતા રહ્યા રે, કે વૃક્ષથી પડી થઈ નિરાશ;
ત્રાસ ત્રાસ વસ્તઈ રહ્યો રે, રાધા છુઆની મૂકી આશ. અરે.
લોચ્યો પડી એક એક પરી રે, કોઈ નવ લીએ તપામ,
માધવને શું કહીયે રે, પ્રભુએ ધણો કર્યો વિનાશ. અરે.
એને માયા લેપે નહીં રે, પણ માયિક છવના શા હાલ;
જેવાં ગોપી મૂક્યાં રે, મૂક્યા વસુદેવ નદલાલ. અરે.
દોષ કુણ એને દિયે રે, જે ગુણ તણો માળાપ;
હરિ રુચે તે કરેરે, નરસંધ મિથ્યા બાધે પાપ. અરે.

પદ ૩૨ મું-રાગ બિહાગડા.

પરીક્ષિત રાજે પૂછ્યું, શુકદેવને તેણી વાર,
કંસ કુદ માટે મારિયો, પ્રેમી લહી દુઃખ દીધું મોરાર. ટેક.

મારગ નવ લલ્લો રે, ત્યારે હા કહી દે, પછી આરબ્યો ત્યાં રાસ,
જળ થાળ લીલાદે, તે હરિયે કરીરે, કાઢ્યો હૃદયથી કામનો વાસ.
તે નરસંધિ ગાધરિ, વિવિધ વિલાસમારે, નામ તેનું સહસ્રપદનો રાસ,
તે અહીં વાગ્યોરે, જેને ધન્ય વસેદે, પુનિપુનિ કહે નરસંધ દાસ. ।

૫૬ ૨૯ સુ-રાગ વેરાડી.

રસ અપરમિત રાસનો લાગ્યો, કામ તાપ ત્રિયાનો વાગ્યો,
ગોપી શિથિલ થઈ ઘણુ જ્યારે, બરક્યા હરિ મુખે ત્યા ત્યારે
નારી મુજને જાવા દીજે, વધુ વાર થિયે નદ ખીજે,
અમે કાલ નિશ્ચે આવુ, ફેરિ કો દિ હવે નવ જાઉં
ગોપી કહે મૂકો આશ, એ શબ્દે ન દીજે ત્રાસ,
કાહાન કહે તમે શુ જાણો, નદ ગયા પછે દેમ રાખો
કહે નદને કહાનનુ કામ, ગોપી થઈ જાઓ કૃષ્ણ ને રામ,
પણ તમને ન જાવા દીજે, પિતા ખીજે તો છો ખીજે.
મહિયર સાસરામા હુ ખ પામુ, વળી અરિને મત્તક નામુ,
નિત્યે અમે કષ્ટજ ખમિયે, તો હરિ અમ માટે દેહ હમિયે
કૃષ્ણ કહે કરગરી કહુ, જાવા દીજે મુખી રહુ;
નરસંધનો સ્વામી બોલ્યો મુખે, સીલ ન જાવા છો તો જઈ હુ ખે

૫૬ ૩૦ સુ-રાગ ધનાઘ્રી.

ગોપિયોએ જાણું હરિ જાશે, નદીજે હવે ત્રાસ છ,
કહો સ્વામી દેમ જાવ દહુ, હરિ ગયે થાશે નાશ છ ટેક
કૃષ્ણ કહે કાલે અમે આવુ, તમે રહેા વિશ્વાસે છ,
ગોપી કહે તેમા અમે જીવું, એક આ-યા ફેરી આશે છ. ગો૦
કહે કૃષ્ણ હવે વાર થાયે, તમે મુજને મૂકો છ,
અતુર છો ચિત્તમા વિચારે, કહ્યા થઈ દેમ ચૂકો છ ગો૦
ગમે તેમ જાવા દેજ, હરિયે મન કરિયુ છ, ગો૦
કપટ સમજ્યા સંધા રાણી, જાવા દેવા ધરિયુ છ ગો૦
હે હરિ ધન્ય કમળ અકુશ, વજ્ર યવ વાટે નવ નરખુ છ;
પગલા આવી વેહેલા દેખાડો, તો તો હાઈ હરખુ છ ગો૦

વેહેલા આવજો, વેહેલા આવજો, એમ ગોપી બણતી છ;
નરસંધ્યાનો સ્વામીતો આવ્યો, ગોપીયો ડગલાં ગણતી છ. ગો.

પદ ૩૨ મું-રાગ દેશાખ.

અરે હરિ આલિયા રે, અરે રે પેલી પુંડ દેખાય;
મોટે જોલી એમ કહેરે, વેહેલા પધારો વૃજરાય. રેક.
હરિ રત્ન લેઈ છૂટિયા રે, કે લિધું પવનકેરું સુખ;
ઓ ગયા ગયા કેહેતામાં ગયા રે, દોષ અદર્શ થયા ત્યાં ભૂપ. અરે.
જહિ દીકા નહિ નાથજી રે, કે ગોપી ચઢી ઝાડની ડાળ;
જઈ અકુર છોડિયા રે, સ્વાસ્થ્ય થયા દીનદયાળ. અરે.
શીખ દિઉં કાકાને મળી રે, મળિયા જઈને નંદરાય;
અકુર કહે અમે મેળવુંરે, વેહેલા પોહોવાડું વૃજરાય. અરે.
રથ વેગે વાજે ઘણો રે, તે ગોપી ટકટક જોય;
અરે અખિ હરિ તો ગયા રે, શી વલે આપણી હોય. અરે.
જેવા તેવા હરિ દીક્ષશેરે, આલો અઢિયે ઉચી ડાળ;
જેમ જેમ હરિજયછેરે, તેમ તેમ ઉચી ચઢતી બાળ. અરે.
પછે હરિ દિસતા રહ્યા રે, એક રથ દેખે સહુકો નાર;
ઓ રથ દિસતો રહ્યો રે, ટક ટક ધન જોઈ સ્તીનિરધાર. અરે.
ધન પણ છૂપી ગયો રે, તહીં રજ જોતી તે કાળ;
તે જવ નવ લહીરે, તાડ ચઢી કીર્તિની બાળ. અરે.
તાડથી દીસતા રહ્યા રે, કે વૃક્ષથી પડી થઈ નિરાશ;
ત્રાસ ત્રાસ વરતઈ રહ્યો રે, સધા જીવ્યાની મૂઝી આશ. અરે.
લોથ્યો પડી એક એક પરી રે, કોઈ નવ લીએ તપાસ;
માધવને શું કહીયે રે, પ્રભુએ ઘણો કર્યો વિનાશ. અરે.
એને માયા લેપે નહીં રે, પણ માયિક જીવના શા હાલ;
જેવાં ગોપી મૂઝ્યાં રે, મૂઝ્યા વસુદેવ નંદલાલ. અરે.
દોષ કુણ એને દિયે રે, જે ગુણ તણો માળાપ;
હરિ રુચે તે કરેરે, નરસંધ મિથ્યા બાંધે પાપ. અરે.

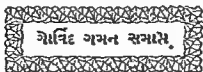
પદ ૩૨ મું-રાગ ખિહાગડા.

પરીક્ષિત રાયે પૂછિયું, શુકદેવને તેણી વાર;
કંસ હુટ માટે મારિયો, પ્રેમી લહી હુઃખ દીધું મોરાર. રેક.

વાચ્છત્ય લાવે માળાપને, રનેદે મખાને બાલુ, પરી.
 અકુર જેવા ભક્ત બંધાવ્યા, એનું કારણ કહીએ સુગણુ. પરી.
 શુક કહે અકુરે ધાયું કે, હુશે જાળ કે ભગવાન, પરી.
 રામ કૃષ્ણ બાળ વિચાર્યા, માટે બધાયું વાન. પરી.
 ગય કહે પ્રભુ સંશય મટિયો, પછે કેમ થયું ત્યાંય, પરી.
 શુકદેવ કહે હરિ આલિયા, તે ઉતર્યા જમુના માંય. પરી.
 કાકાને ઝોળખ દીધી, પછે કુબરી સમારી; પરી.
 હાથી મહા ને મામો મારી, નદને દુઃખ દીધુ ભારી. પરી.
 વિદ્યા ભણિયા ઉપવિત ધર્મિયાં, પછે મથુરાથી નાહાં; પરી.
 છેલ્લે બહવાચ્છલિ દીધી, ઢોધએ ન કાઢ્યા લાહા. પરી.

પદ ૩૩ મું-રાગ સામેરી.

પરીક્ષિત રાજ તમે સુણજો, એ છે સર્વનો કરતાર; ટેક.
 મોહ માયા એને નવ લોદે, પણમા કમ્બા પણમાં હરતાર. પરી.
 ઉપરથી હરિ દુખમાં દેખાડે, પણ અતે સુખ દાતાર, પરી.
 ભક્તને ભૂધર નવ વિમરે, વેદ પુગણુ વહાતાર. પરી.
 વચનપર રહે વિશ્વાસે, તેની આશા એ પૂરે ર; પરી.
 દુખ સુખ વેડી હરિ ભાળે, તે પછે નહિ અધૂરે ર. પરી.
 હું ગાતાં ગાતાં વૃદ્ધ થયો, એક અશ શુણુ ન ગાચાર, પરી.
 આજ કાલ કરતાં જરા આવી, નથી મૂકાતી માચાર. પરી.
 મરુ તેવારે માયા મૂકાયે, બળતે બકાય તે બકુ ર; પરી.
 અવસર ગયો ફરી નહિ આવે, માટે મમય નહિ ચૂકુર. પરી.
 એમ ધારી ગોવિંદ શુણુ ગાયા, ગોવિંદ ગમનમા નહાચાર, પરી.
 હરિ શુણુમાં કો દોષ ન ભાળો, દોષ ભર્યા જે બપાર. પરી.
 વળિયા પળિયાં પડિયાં અગે, ત્યારે તો મેં લળિયુંર, પરી.
 નરસંધન શુણુ ગાવા નિચે, તેથી એ દશામાં ભાળયુ ર. પરી.

સામળદાસના વિવાહ.

—૦૦૦૦૦૦—
પદ ૧ હું-રાગ દેદારે.

મરમ વચન કહ્યાં મૂળને ભાણીએ તે, મારા મનમાં રહ્યાં વદુધી,
શિવજી આગળ જઈ એક મનોરથ, સ્તુત્ય દીધી દિવસ સાત સૂધી. મ૦ ૧
હરજીએ ધરી, દીન જાણી કરી, અગટ દરશણ દીધું ગૂલપાણી,
વારી ભક્તિ ઉપર હુંજ પ્રસન્ન થયો, ગાગ રે ગાગ મુજે વદત વાણી. મ૦ ૨
ગદ ગદ કહે હું બોલી શકું નહીં, મસ્તકે કરે ધર્યો મુગ્ધ જાણી,
અચેન ચેતન થયો ભવતણે અધ ગયો, સ્તુતિ ઉઠી માહુરી આદવાણી. મ૦ ૩
તમને જે વદ્ધભ હોય જે દુર્લભ, આપોરે પ્રભુજી મુને દયા રે આણી,
ગોપનાથ મુને અલેપદ આપીધું, નરસૈં હરિસ રહ્યો વખાણી. મ૦ ૪

પદ ૨ જ્યું.

ભીયાધીશની મુજને કૃપા હવી, જો જોરે માહેજી ભાગ્ય મોહું.
કીડી હુતો તે કુંજર થઈને ઉઠ્યો, પૂરણ પ્રદક્ષિણું ધ્યાન ચોહોટયુ. જી૦ ૫
હાથ ઝાલ્યો મારો પારવતી પતે, મુક્તિ દગ્ધાન મુને સઘળી દેખાડી,
કનકળી ભોમ વિદુમના યાંભલા, રતન જડીત તાહા મોહોલ મેડી. જી૦ ૬
ધર્મસભા જહાં, ઊચસેન તહાં, સકરણજી મગ બેઠા;
તાહાં વસુદેવ ને દેવકીનદન, રાજરાજેશ્વર કૃષ્ણ બેઠા. જી૦ ૭
અકૂર ઓધવ વિદુર ને ચરણુન, શીઘ્ર ઊભા થયા હરને જાણી,
સોળ સહસ્ર સત આઠ પટરાણીઓ, મધ્ય આઠ્યા તાંહાં શલપાણી. જી૦ ૮
ધાઈને જઈ મળ્યા આસનેથી ચળ્યા, કર જોડીને કૃષ્ણે સનમાન દીધું,
બેસો કહી આસને જોગ્યપતિને મળી, આજ કારજ મારું સકળ સીધું. જી૦ ૯
ભક્ત આધીન તમે છો સદા ત્રીકમા, પ્રસન્ન થઈને શીવ બોલ્યા વાણી,
ભક્ત હમારો ભૂતલ લોકથી આવીયો, કરો તેને કૃપા દીન જાણી. જી૦ ૧૦

લક્ષ્મી ઉપર હવે દૃષ્ટ કરુણા કરે, નરસૈયાને નીજ દાસ થાપે;
તેજ વેળા શ્રીહરીએ સુજને કરુણા કરી, હસ્ત કમલ મારે શીશ ચાપે. ૧૦ ૧૧

પદ ૩ જું

શીખ માગી પછી હરીહર જેહુ મળ્યા, સુજને શ્રીદ્વારકાં માહે રાખ્યો;
અંતરપુરમાં સુજને તેડી ગયા, વેલવ કૃષ્ણનો મરવ દાખ્યો. શી. ૧૨
પ્રસદ પૂનમતણો દિવસ તહાં આવીયો, રામ મર્યાદનો વેલુ વાધ્યો;
રુકમણી આદિ સહુ નારિ ટોળે મળી, નરસહૈયે તહાં તાલ સાધ્યો. શી. ૧૩
પુરુષ પુરુષારથ લીન થયું માહુરું, સખી રૂપે યયો ગીત ગાવા,
દેહ દિશા સો ટળી ગોપિમાં ગયો મળી, દુતિ યયો માનનીને મનાવા. શી. ૧૪
હેવે મેં ભાવ રસલેહના જાણીઆ, અનુભવના રમણસ થાતાં;
પ્રેમે પીતાંબર આપીયું શ્રીહરી, રીઝીયા કૃષ્ણ તાલ વાહાતાં. શી. ૧૫
મજાતણી લીલાનું આઘ દરશણ હયું, અરુણ ઉદે શંખનાદ કીધો;
રુકમણી આદિ સહુ નારી ત્રપત થઈ, રામાએ કંડથી હાર દીધો. શી. ૧૬
ધન્ય તું ધન્ય એમ કહે શ્રીકૃષ્ણજી, નરસહૈયે ભગત સુજ તોલ જાણ્યો;
મજાતણી નારી જે ભાવશું લોગવો, તેહને પ્રેમ શું મહેજ માણ્યો. શી. ૧૭

પદ ૪ થું.

નગરશ્રી દ્વારકાં રાય રણકોડજી, નિતનવા શુભ શણગાર માળે;
તાંહાં વસુદેવ ને અકુર ઉદ્ભવ, લક્ષ્મીવત્સલ ભાંહાં ખીરદ ગાળે. નં ૧૮
કોટી પ્રકાશનું તેજ વ્યોમી રહ્યું, રવિ શશી ભેત ઉઘોત ભામે;
દધિસુત અર્ક તે કોણ તાંહાં આપડા, કોટી ગવિ ક્રાંતિ નખ મણી પ્રકાશે. નં ૧૯
માસ વીતી ગયો જાણીએ પણ યયો, કીધી મેં પ્રાર્થના શીશ નામી;
જે રસ અનુભવ્યો ગાઉ તે નિત નવો, પ્રગટ ભૂતળ કરું અંતરભામી. નં ૨૦
ધન્ય તું ધન્ય તું એમ કહે શ્રીહરી, ધન્ય તું નરસહૈયા લક્ષ્મી મારો;
હું તું બે મધ્યમાં લેદ નહિ નાગરા, શ્રી સુખે શું કહું શુભ તારો. નં ૨૧
જે રસ શુભ પ્રદાદિક નવ લહે, પ્રગટ ગાળે તું હુંને વચન દીધું;
નિશ્ચે રાખી નિરલય થઈ માનજે, દામને અતિ સનમાન દીધું. નં ૨૨
ભૂતલમાંહે જે પાપવિણ્ણ માનવી, સુણે ભણે અનુભવે ભાવ આણી;
તે પદ દુર્લભ વધકુંડ પામશે, માન માહુરું કહું વેદ વાણી. નં ૨૩

તારી નિંદા તેણે મારી નિંદા કીધી, નરકના જીવ તે નરક વેહેશે,
પુન્યના જીવ તે ધન્ય બાણી કરી, નરસહ્યાનાં પદ પ્રેમે થેહેશે. નં ૨૪
ગોમતી સ્નાન દરશન શ્રીકૃષ્ણનું, કોટિ અથ ત્યાંય તો સદા નાસે;
હૈત શું રાખીયો નરસહ્યાને તાંહા, અકુર ઉદ્ધવ દાસ પાસે. નં ૨૫
પદ ૫ મું.

શીખ દીયો હુને સામળા શ્રીહરી, પરોક્ષ ભજન હું કરુ તમારુ,
સેવક સ્વામીનો ધરમ પણ એહ છે, તે થકી કાર્ય સરશે મારુ શીં ૨૬
નયણે આંસુ ભર્યાં જહુપતિબદ્ધે, દીર્ઘ શીખ મુજ પ્રાણ વાહાલા;
રુકમણી પામે તેડી ગયા જીવનમાં, હસ્તે રુકમણીયે મારા હાથ આડ્યા. શીં ૨૭
દાસ ચચલ થયો, ઘર ભણી ચાલવા, જે તમે આગના દીઓ શામા;
કિમ કહું મુખથી વાણી પોહોયે નહીં, રાખજો રનેહ એમ વદતારે રામા. શીં ૨૮
હેતશું રુકમણી બોલીયાં મુજ ભણી, શુષ્ક એક વાત હું કહું રે તમને;
પુત્રનું પગરણ કરી તેડજો સગ હરી, જીતલલોક જેવાતણી હોશ અમને; શીં ૨૯
પાણિશ વચન માતાજી તમતાણું, નિમ્મે બાણી સોના ગાંઠ ખાંધી,
શીશ નમાવીને ત્યાં થકી નીસર્યો, પૂરણપ્રદશનું પ્રીત સાધી. શીં ૩૦
સંકરપણ અકુર ને ઉદ્ધવ, પારથ ભેટીયો હૈત આણી,
મુહૂર્ત એકમાં ભૂતલ આવીયો, ભાષિ આવ્યા નરસહ્યાને બાણી. શીં ૩૧
પદ ૬ હું.

ધન્ય ભાણી તમે ધન્ય માતા પિતા, કદ બાણી મને દયારે કીધી,
તમારી કૃપાથકી હરીહર ભેટીયા, કૃષ્ણજીએ મારી સાર લીધી ધં ૩૨
સ્તુતિ કીધી ઘણી સમરીયા શ્રીહરી, ગૃહસ્થના ધરમ મરમ આણી,
મદિરે લીધું જહાં નાત છે નાગરી, મુખ દુઃખ કરમચા લોગ બાણી. ધં ૩૩
લક્ષ્મી નાથની નિત્ય સેવા કરું, સાધુનો સાથ જહાં આવે ધાધ;
આણી દયા મન ભાવ શું વીનવું, લેખ પ્રસાદ કિરતન ગાઈ. ધં ૩૪
પુષ્પ આપ્યું હુને નાથ લક્ષ્મીતણે, સાચું સુપન મેહે દ્રષ્ટ દીધું;
લક્ષ સેવાતણા નામ કિરતન કરો, નરસહ્યાને મન લાગ્યું મીઠું. ધં ૩૫

પદ ૭ મું.

હરિ શુષ્ક ગાયને ન મજે ખાવા તાંહાં, હરિની ઇચ્છાનો સંતોષ લાવી;
કરમચા લોગ દેહે લોગવે છૂટકો, નીપજે સરવથા હોય લાવી. હં ૩૬

લક્ષ્મી ઉપર હવે દષ્ટ કરણા કરે, નરસિંયાને નીજ દાસ થાપે;
તેજ વેળા શ્રીહરીએ મુજને કરણા કરી, હસ્ત કમલ મારે શીશ ચાંપે. ૭૦ ૧૧

પદ ૩ જુ

શીખ માગી પછી હરીહર જેહુ મળ્યા, મુજને શ્રીદારકાં માંહે રાખ્યો;
અંતરપુરમાં મુજને તેડી ગયા, વેલવ કૃષ્ણને મરવ દાખ્યો. શી. ૧૨
શરદ પૂનમતણે દિવસ તહાં આવીયો, રામ મર્યાદનો વેણ વાધ્યો;
રુકમણી આદિ સહુ નારિ ટોળે મળી, નરસહીએ તહાં તાલ સાધ્યો. શી. ૧૩
પુરુષ પુરુષારથ લીન થયું માહરું, સખી રૂપે થયો ગીત ગાવા,
દેહ દિશા મો ટળી ગોપિમાં ગયો મળી, દુતિ થયો માનનીને મનાવા. શી. ૧૪
હેવે મેં ભાવ રસભેદના જાણીયા, અનુભવના રમખસ થાતાં;
પ્રેમે પીતાંબર આપીયું, શ્રીહરી, રીઝીયા કૃષ્ણ તાલ વાહાતાં. શી. ૧૫
મજતણી લીલાતું આદ્ય દરશણ હવું, અરુણ ઉદે શંખનાદ કીધો;
રુકમણી આદિ સહુ નારી વપત થઈ, રામાએ કંઠથી હાર કીધો. શી. ૧૬
ધન્ય તું ધન્ય એમ કહે શ્રીકૃષ્ણજી, નરસહી ભગત મુજ તોલ જાણ્યો;
મજતણી નારી જે ભાવશું ભોગવો, તેહને પ્રેમ શું મહેજ માણ્યો. શી. ૧૭

પદ ૪ જુ.

નગરશ્રી દારકાં રાય રણછોડજી, નિતનવા શુભ શણગાર માળે;
તાહાં વસુદેવ ને અકુર ઉદ્ભવ, ભકતવત્સલ તાંહાં ખીરદ ગાળે. નં ૧૮
કોટી પ્રકાશતું તેજ વ્યાપી રક્ષું, રવિ શશી ભેત ઉઘોત ભાસે;
દધિમુત અર્ક તે કોણ તાંહાં આપડ, કોટી રવિ કાંતિ નખ મણી પ્રકાશે. નં ૧૯
માસ વીતી ગયો જાણીએ પણ થયો, કીધી મેં પ્રાર્થના શીશ નામી;
જે રસ અનુભવ્યો ગાઉ તે નિત નવો, પ્રગટ ભૂતળ કરું અંતરજામી. નં ૨૦
ધન્ય તું ધન્ય તું એમ કહે શ્રીહરી, ધન્ય તું નરસહીયા ભક્ત મારો;
હું તું જે મધ્યમાં લેદ નહિ નાગરા, શ્રી ગુણે શું કહું ગુણ તારો. નં ૨૧
જે રસ શુભ પ્રદ્યાદિક નવ લહે, પ્રગટ ગાળે તું હુંને વચન કીધું.
નિશ્ચે રાખી નિરલય થઈ માનજે, દાસને અતિ સ્તનમાન કીધું. નં ૨૨
ભૂતલમાંહે જે પાપવિણ માનવી, સુણે ભણે અનુભવે ભાવ આણી;
તે પદ દુર્લભ વધકુક પામશે, માન માહરું કહું વેદ વાણી. નં ૨૩

તારી નિંદા તેણે મારી નિંદા કીધી, નરકના જીવ તે નરક ગેરેશે;
પુન્યના જીવ તે ધન્ય બાણી કરી, નરસહ્યાનાં પદ પ્રેમે ગેરેશે. નં ૨૪
ગોમતી સ્નાન દરશન શ્રીકૃષ્ણનું, કોટિ અથ ત્યાંય તો સદા નાસે;
હેત શું રાખીયો નરસહ્યાને તાંહા, અકૂર ઉદ્ધવ દાસ પામે. નં ૨૫
પદ ૫ મું.

શીખ દીયો હુંને સામળા શ્રીહરી, પચેશ લજન હું કરું તમારું,
સેવક સ્વામીનો ધરમ પણ એહ છે, તે થકી કાર્ય સરશે મારું. શીં ૨૬
નયણે આંસુ ભર્યા જડુપતિજદવે, દીઉં શીખ મુજ પ્રાણ વાહાલા;
રૂકમણી પાસે તેડી ગયા ભુવનમાં, હસ્તે કમળીયે મારા હાથ આડ્યા. શીં ૨૭
દાસ ચંચલ થયો, ધર ભણી ચાલવા, જો તમે આગના દીઓ શામા;
કિમ કહું મુખથી વાણી પોહોયે નહીં, રાખજો રનેહ એમ વહતાંરે રામા. શીં ૨૮
હેતશું રૂકમણી બોલીયાં મુજ ભણી, શુભ એક વાત હું કહું રે તમને;
પુનર્નું પગરણ કરી નેહજો સંગ હરી, ભુતલલોક જોવાતણી હોશ અમને; શીં ૨૯
પાણિશ વચન માતાજી તમતાણું, નિમ્યે બાણી સોના ગાંઠ ખાંધી;
શીશ નમાવીને ત્યાં થકી નીસર્યો, પૂરણપ્રદશનું પ્રીત સાધી. શીં ૩૦
સંકરણ અકૂર ને ઉદ્ધવ, પારથ લેટીયો હેત આણી,
મુદૂર્ત એકમાં ભૂતલ આવીયો, ભાલિ આવ્યાં નરસહ્યા બાણી. શીં ૩૧
પદ ૬ હું.

ધન્ય ભાણી તમે ધન્ય માતા પિતા, કષ્ટ બાણી મને દયારે કીધી;
તમારી કૃપાથકી હરીહર લેટીયા, કૃષ્ણજીએ મારી સાર લીધી. ધં ૩૨
સ્તુતિ કીધી ઘણી સમરીયા શ્રીહરી, ગૃહસ્થના ધરમ મરમ આણી,
મંદિર લીધું જહાં નાત છે નાગરી, સુખ દુઃખ કરમચા લોગ બાણી. ધં ૩૩
લક્ષ્મી નાથની નિત્ય સેવા કરું, સાધુનો સાથ જહાં આવે ધાઈ;
આણી દયા મન ભાવ શું વીનવું, લેય પ્રસાદ કિરતન ગાઈ. ધં ૩૪
પુષ્પ આપ્યું હુંને નાથ લક્ષ્મીતણે, સાચું સુપન મેહે દ્રષ્ટ દીધું;
લક્ષ સેવાતણાં નામ કિરતન કરો, નરસહ્યાને મન લાગ્યું મીઠું. ધં ૩૫
પદ ૭ મું.

હરિ ગુણ ગાયને ન મળે ખાવા તાંહાં, હરિની ઇચ્છાનો સંતોષ લાવી;
કરમચા લોગ દેહે લોગવે છટકો, નીપજો સરવથા હેય ભાવી. હં ૩૬

ઘેર દારા એક સુંદર સાધવી, હરિ અંશ તો એને અધિક વાહાલો;
 નહીં કાંઈ વેગ વિચાર મનમાં ધરે, ન લહે પરખંચ શ્રીનો આળો. હૃ ૩૬
 એક છે પુત્રને એક પુત્રી યધ, તેનું માંમેરું પુર્યું લક્ષ્મીનાથે;
 સુતતાનું નામ તે દાસ આમળ ધર્યું, વિવાહમાં કૃષ્ણજી રહેશે સાથે. હૃ ૩૮
 દાદશ વરસ વીતી ગયાં કુંવરને, કામની આવીને જાળી પારે;
 આપણું ઘર તો આદી મોટું ઘણું, નિરધન વિવાહ તે કેમ ધારો. હૃ ૩૯
 હુખ મકર કામની, વાત સુણુ ભામિની, પૂરશે મનોરથ કૃષ્ણ કામી;
 ધ્યાન ધર કૃષ્ણનું સખ મન કૃષ્ણ શું, સાર કરશે નરસહ્યાયો સ્વામી. હૃ ૪૦

૫૬૮ સું.

મદન મેહતો વડનગરમાં રહે, અધિપતી રાયનો કહાવે નામી;
 નાતના અવર જે દોટિ આવી મળે, ધાય આમો હલો માન પામી. મૃ ૪૧
 ઘેર તેને એક નારી છે પતિવ્રતા, આગન્યા સ્વામિની નિત્ય પાળે;
 કરમથા વેહેવારને ધરમમાં નિત્ય રહે, નાગરી નાતની રીતે ચાલે. મૃ ૪૨
 એક સુતા તેને વડલભ અતિઘણું, નિત્ય પ્રત્યે બોલતી મધુરું મીઠું;
 આઠ વરસ તવ વહી ગયાં બાળાને, રૂપ કન્યાતણું તો તે હીઠું. મૃ ૪૩
 ધાધને તેડીયા દિક્ષિત ગોરને, સાંભળો સ્વામી એક વાત માહારી;
 કન્યા સમય વહી જાય પુત્રીતણા, બોળી લાવો વર, ભોગ નારી. મૃ ૪૪
 નગર મધ્યે નથી ભોગ કન્યાતણા, છરણુધડ તમે જાણો ચાલી;
 વેહેલમાં બેસીને સંગ સેવક લીયો, રૂડી પેરે રહેલો હાલીચાલી. મૃ ૪૫
 સગપણુ શોધજો એક ગોત્રજી વિના, હોય ઘટતું તહાં વાત કરજો;
 મોટેરુ ઘર ન હોય શમોવડી કુળનો, આચાર હોય તાંહાં રનેહુ ધરજો. મૃ ૪૬
 ભણ્યો ગણ્યો વર ચતુર ને શોભતો, સામુદ્રિક લક્ષણ હોય જેને;
 ગોર પિતા વચે ભેદ નવ આણીયે, મન વસે સહી કરજો તેને. મૃ ૪૭
 કીધા વીઢાય તહાં દિક્ષિત ગોરને, ચાલીયા શીઘ્ર તે ઘડ આવ્યા;
 નાગરી નાતના સરખ આવી મળ્યા, નરસંયાને મન ભલારે ભાવ્યા. મૃ ૪૮

૫૬૯ સું.

આવ્યા છે દિક્ષિત વાત ચાલી તહાં, વર ભેવાતણી ખાંત માટે;
 એમ જાણી સહુ હેત રાજે બહુ, તેડી લાવે ને બેસાડે પાંટે. આ ૪૯

ખટસ્મ લોજન નિત્ય કરે નવાં તહાં, એક ણીજા માહિ તાણાતાણી;
 તેડીને રિદ્ધ દેખાડતા ઘર તણી, નાગરી નાતમાં રહ્યા છે રે માણી. આં ૫૦
 વર શયુગાર તે નિત્ય નવલા ધરે, નવલ આભૂષણ અંગ પેહેરે;
 ગોર પાસે જઈ સરવે ટ્રોળે મળે, કામનીયો જેમ કથ હરે. આં ૫૧
 ધનવંત ત્યાંહાં કુલાચાર દેખે નહીં, નિરધન તે કુલવંત કહાવે;
 સામુદ્રિક પણુ નહીં તે પુરુષમાં, દેહોછ દિક્ષિત મન કેમ આવે. આં ૫૨
 પાછા વળી તતપર થયા ચાલવા, ખેસવા વાહન સન્ન દીધું;
 નખ ત્યાંહાં નાગરી કીધી ત્યાંહાં ઠેકડી, નરસહીયાનું નામ પ્રસિદ્ધ લીધું. આં ૫૩
 ૫૬ ૧૦ મું.

સાલજો દિક્ષિત કહું એક વીનતી, મેહિતોણ નામ પ્રસિદ્ધ જાણે;
 કુળ પાવન સદા મોટપણુ તહાં, ધર્મ આચાર ને ચતુર જાણે. માં ૫૪
 ઘેર તેને એક મુંદરી તારણી, સાધવી નારી કુળવત કહાવે;
 જાત નાગરથકી રહે ઘણું વેગળો, ભગત ઉપર ઘણો ભાવ લાવે. સાં ૫૫
 રાખે વેહેવાર સાચા કરી મરવશું, લીધે દીધે નવ ભાળે કોડી;
 જોઈયે તે સદુ લાવી દીધે રોકડું, રાખે છે દ્રવ્ય ઘર માહિ જોડી. સાં ૫૬
 મેહિતોણ છે ભલો ખાંધશે પોટલો, પુરશે મનોરથ મરવ કેરો;
 જુઓ વિચારી તપાસીને વારતા, મફત થાય જેમ ગોર ફેરો. સાં ૫૭
 એક પુત્રી તેનું નામ તે કુવરી કહે, પુત્ર પણુ એક છે રતન તોલે;
 ભણ્યો ગણ્યો ને શુભવંત કીયોરવય, તાતને દુર્લભ મધુર ખોલે. સાં ૫૮
 નાત નાગરતણી ઘડમાંહે છે ઘણી, પાછા વળી કેમ દુધએરે જાવા;
 દિક્ષિત મન લલચાવીયું નાગરે, ધાધ મેહિતાતણે ઘેર લાવ્યા. માં ૫૯
 ખેડા હુતા તે સઘળા ઊભા થયા, ભલે આવ્યા કહી માન દીધું;
 નરસહીયા તમે કરો કૃતારથ, આપી આસન ચણોદકે લીધું. માં ૬૦
 ૫૬ ૧૧ મું.

દિક્ષિત મન પ્રસંત થયાં ઘણુ, સાલજી મેહિતા તણી ભગતી જાણી,
 એવડો માહાતમ નવ લલો તમજણો, મેહિતાણ મંદિરના આવ્યા તાણી. દિં ૬૧
 ભલે નાગરે ભાળ કહી તમતણી, હરિજન નિરખતાં મન રીઝે,
 શીઘ્ર તેડો તમે તમપુત્ર જોઈએ અમે, જે થકી સૌ એક કાર્ય સીજે. દિં ૬૨
 સુતને તેડવીયો આવી ઊભો રહ્યો, વદનની કાંતિ તે અધિક શોભે,
 દીસે વીચીક્ષણ, સામુદ્રિક લક્ષણ, જોઈ દિક્ષિત તણું મન લોભે. દિં ૬૩

ધન્ય મેહેતા તમો કુળ પાવન કર્યું, નાગરી નાતમાં રાખ્યું હેતું;
 મ્હારું ને હ્હારુંમાં જગત ધૂડી રહ્યું, હરિ વિના વાત તે સૂન પ્રીધુ. દિ૦ ૬૦
 ભગત મહીમા કહ્યો ભાગવતમાં રહ્યો, પુરાણગીતા સુણી વેદ વાણી;
 વિધ્વના ભગત તે અમલ હોયે સદા, સગ કીધે શુદ્ધ થાય ત્રાણી દિ૦ ૬૧
 ભવનાં કારજ કુધ્ધુ બેઠા કરે, કદ પડે ત્યાંહાં આવે ધાય;
 અદ મહા સિદ્ધ તે ઘેર બેઠા ભરે, ભવતણા ભયથી એમ અભય થાય. દિ૦ ૬૨
 મદન મેહેતો વડનગર માંહે વસે, વહર છે રાયના સુણોરે વાત;
 પુત્રી તેની ઘણી રતન છે સુંદર, તેને વિવાહ તણી આજી ખાંત. દિ૦ ૬૩
 ભેગ કન્યા વર દ્રષ્ટિમાં બેઠીયો, શ્રીકૃષ્ણ આપીશું આજે તમને;
 મેહેતાજી હા ભણો આજ દિન શુભ ઘણો, મુખ મીઠું કરાવોની અંમને. દિ૦ ૬૪
 સુણી ગદ ગદ કંઠે થયો નરસહીયો, પાળ્યું વચન જે દીધું રામા;
 ઘર બેઠે ભેની વરનાં માગાં કરે, પૂરશે કોડ તે વચન શામા. દિ૦ ૬૫

પદ ૧૨ મું.

મેહેતોજી કહે સુણો તમો દિક્ષિત, હા ભણવી કાઈ નથી રે કામ,
 અમો છું રંકને રાયજી છો તમો, વિવાહ હીસે રુડો ખરચે દામ. મે૦ ૭૦
 તેની, મુને લવ લેશ ચિંતા નથી, જેને માથે લક્ષ્મીનાથ ગાજે;
 આવે અવસર અવસર નહીં ચૂકશે, કારજ કરશે પોતાની લાજે. મે૦ ૭૧
 હા ભણ્યા મેહેતોજી તેજ વેળા તહાં, મનમાં હરખ પામ્યાં છે મેહેતી,
 પહનોતું પગરણ કારમું આવીયું, જો જો ધમ્મજ હસી એમ કહેતી. મે૦ ૭૨
 તેડવું કુટુંબ ને જાન સહુ જાહે, આવી મળીયું સહુ ટોળે ટોળી,
 તેલ પુલેલને અતરનાં છાંટણાં, કેશર કુકમ રહ્યાં છે રે ઘોળી. મે૦ ૭૩
 શ્રીકૃષ્ણ લઈને આપ્યું છે રે હાથમાં, માનનીઓ મંગળ રે ગાય,
 વાજે વાજિત્ર ને રગ ગમ્યો ઘણું, હસી જનને મન હરખ થાય. મે૦ ૭૪
 વચ આસન કીધું મેહેતાજીએ, અમને મોટા તમે આજ કીધા;
 નરસહીયો મનમાં હરખ પાગી રહ્યો, શ્રીકૃષ્ણ પાન વેહેંચીને દીધાં. મે૦ ૭૫

પદ ૧૩ મું.

શીખ માગી તવ દિક્ષિતજી વળ્યા, વડનગરમાં જઈને પોહોંચ્યા,
 મદન મેહેતાને દીધી વધામણી, નાગરી નાતમાં થયા સમોતા. શી૦ ૭૬

પુછે મેહેતોજી મેહેતી મળી ભુવનમાં, કોહોજી દિક્ષિત વરનું શું નામ;
 માત પિતાં કુટુંબ વરણતણું, કેહેજે જ્યારય કેવું ધામ. શી૦ ૭૭
 નાગરી નાતમાં આદ મોટું ઘર, કૃણ પાવન ને સરવ જાણે,
 કૃણ પાવન ને ઉત્તવળતા અતિધણી, મેહેતોજી નિલ આનંદ માણે. શી૦ ૭૮
 ઘેર અળખા તેનું નામ માણક વઢે, પુત્રી કુંવરખાઈ કહી બોલે;
 સામળદાસ છે નામ કુંવરતાણું, જોડ જોતાં કોઈ ના આવે તોલે. શી૦ ૭૯
 ભણ્યોગળ્યો વર ગુણવંત દીશોર વયે, શોભતું સારુ મધુન બોલે;
 અનુર વિચક્ષણ આમુદ્રિક લક્ષણ, મુખ તણિ કાંતિ તે શશિને તોલે. શી૦ ૮૦
 કુટુંબ આવી મળ્યું સરવે વાંચે ભણું, જોઈ તપાસીને કામ કીધું,
 મેળ મળ્યા પછી જોશિ તેજ્યા તહાં, મેહેતાજીને શ્રીફલ હાથ દીધું. શી૦ ૮૧
 રસહીં મેહેતો છે દાસ વિપ્લુતણો, રાખે વેહેવાર ને બોલે સાચુ;
 ૧ જોઈએ તે પૂરે પુર્ણાનંદ, હરિજનનું મન નથી રે કાચુ. શી૦ ૮૨

૫૬ ૧૪ શું.

માત કેહેતાં નરનારી ધરણી ઢળ્યાં, સાંભળી ચટકો ચિત્ત લાગ્યો;
 રંદે છે દૈવ તે દુઃખ અમને કર્યું, ગોર માખાપ થઈ કીધો હાગો. વા. ૮૩
 કોક માહે હવે થાશે હસાગ્ય, નાગરી નાતમાં થાશે રે મેહેણું;
 રંક પાસે કેમ રાયજી બેસશે, કોડી સાટે થયું રતન વેચુ. વા. ૮૪
 સ્વામી સુણો એક બીનતી મુજતાણી, નારી નયણાં ભરી એમ બોલી;
 દિક્ષિત મોકલી ફાક વિવાહ કરો, આપણું રતન તે ગુણ તોળી. વા. ૮૫
 તાજ ફૂટે મળી સાધુ કિર્તન કરે, નાગરી નાતમાં થાય હાંમી;
 ટાળો વિવાહ કાંઈ ખોટ લાંબન નથી, પુત્રી દીધાતણી કંઠ કાંસી. વા. ૮૬
 દિક્ષિત મનમાં રાષ ભયો વઢે, લવલવાટ કરો તો હું શંસું;
 મેજ્યો વિવાહ તાંહાં ના સરવે કહી, ફરી કેહેતાં હવે થાય હાંસું. વા. ૮૭
 મેહેલી વિવાહ ને મુન બેસી રહો, કીધો વિવાહ હવે કેમ ફાક થાશે;
 વાત મારી કરું મિથ્યા હું નવ લહું, ગોર દિક્ષિતતણા પ્રાણ જાશે. વા. ૮૮
 શિવની કૃપા થકી વધકુંડ લાળીઉં, હરજીએ મસ્તક હાથ મેહેલ્યો;
 હરિજન લોક તે તેની નિહા કરે, કોટિ હાહપણુ છે નથી એ ઘેલો. વા. ૮૯
 નરસંયાને સમતોલ કોઈ છે નહીં, નાગરી નાતમાં જોતાં જોડે;
 મદન મેહેતો પણ કોણ તાંહાં ગાપડે, એહ સરખા પણ નાવે જોડે. વા. ૯૦

૫૬ ૧૫ મું.

મદન મેહેતો તવ વારે છે તારુણી, જ્ઞાન મુણી મન શાંત કીધું;
 દ્વિધિત ગોરને શીથ નમાવીયું, તમે કીધું તે અમો શીથ લીધું. મ૦ ૬૧
 અમતલાં ભાગ્ય'ને સારો સગો મળ્યો, વૈષ્ણવનો હવે સંગ થાયો;
 જનમનાં કોટિ સંચીન પાતક હશે, ભગતને ભેટતાં દૂર થાયો. મ૦ ૬૨
 થાવો ઉતાવળા તેડો નાગર લલા, ભેડી તેડો શુભ લગન મોટો;
 લખો કંકોતરી તેડાવો વેહેવાઈને, લાવશે જન સામાન ગોટો. મ૦ ૬૩
 તેડ્યું કુટુંબ વિચાર કીધો મળી, પોહોયયું લગન નીરધાર ધાપો;
 વિષ એક નાતનો શીઘ્ર તેડી કહ્યું, જઈ જુનાગઢ હવે લગન આપો. મ૦ ૬૪
 કંકોતરી જઈ હાથમાં આપજો, નરસહી મેહેતાજી નામ જેહેનું;
 જાનમાં આવે તે સરવેને લાવજો, કૃષ્ણજી અડ્યું નહીં રાખે કેહેનું. મ૦ ૬૫

૫૬ ૧૬ મું.

સ્વસ્તશ્રી શુભસ્થાન છરણગઢી, શ્રી હામોદરસયજી કેરું ધામ;
 જે તણા ચરણની રેણુ દરશન કંઠે, ત્રિદ્વ થાયે સકળ અર્થ કામ. ૨૫. ૬૬
 અરચના આન ઉપમા નહીં ભગતને, તેથકી અધિકતા શું રે' આપું;
 હરિજનને હરિ તણી એક છે ઉપમા, ઈદ્ર અજ ઈશથી અધિક થાપું. ૨૫ ૬૭
 તમે ઊત્તમોત્તમ છેજી રૂડી નાતમાં, તમ ઉત્તમજાત હું શી વિખાણું;
 હરિતણા જન તે છે સદા નિર્મળા, અડમક તીરથ કેમ ભેડ આણું. ૨૫. ૬૮
 પરમપૂજ્યા ભોગ છે જગતમાં, ધન્ય મમ ભાગ્ય છે પુણ્ય કહાવો;
 સરવ શ્રી ઉપમા ભોગ કમળાપતિ, મમ વચન કરમગત ધ્યાન લાવો. ૨૫ ૬૯
 મેહેતાજી શ્રી પાંચની ઉપમા શી લખું, નામ નરસહીયો શિષ્ટ ગાજો;
 લખીતંગ સેવક દાસ મદનજી, વડનગરમાહે નીવાસ છાજો. ૨૫. ૧૦૦
 કોટી પરણામ સાદાંગ અવિધારજો, હુંને પોતાતણો દાસ જાણો;
 સમાચાર દ્વિધિતજીએ કહ્યા, સાંભળી મન મતોષ આણ્યો. ૨૫. ૧૦૧
 અહીંઆં છે કુશળતા તમારી કૃપાથકી, શ્રેમ કુશળતા હું નિત્ય પાંચું;
 નાથ વિધાતરાએ તમશું સગપણુ કર્યું, ત્યારનો મનમાં મહદ રાચું. ૨૫ ૧૦૨
 અંદીને લગન લીધું છે જિતાવણું, માન દિન આર રહ્યા છે આડા;
 જાનમાં તેડીને સરવેને આપજો, લગન આડા કંઈ નથીરે દહાડા. ૨૫ ૧૦૩

વધશાળા સુદ દિન ગૂલ છે પચમી, વાર ગુરુ લગ્ન નિરધાર કીધું,
વાચી કકોતરી કુકુળ તેડી કરી, મેહેતાએ વિમ્બને માન દીધું સ્વ. ૧૦૪
લીધો પરસાદ મહારાજ મનલાવનો, શીખ આપી રજીયાત કીધો,
પત્ર પડો અતર લખી મોકલ્યો, તે લઈ વીમ્બને હાથ દીધો. સ્વ. ૧૦૫
વિમ્બ પોહોંચ્યા વુનાગઢમાં જઈ, મદન મેહેતાએ ઘેર વાત બાણી,
પત્ર આપી પાછો વળ્યો ઘર લાણી, નરસહીએ સમર્થા સારગપાણી. સ્વ. ૧૦૬

પદ ૧૭ મું.

મેહેતાજી પ્રત્યે તવ બોલીયાં કામની, વિવાહ આગ્યો હવે દિવસ થોડો,
ઘરનીમાંહે હું તો કાંઈ દેખું નહીં, આવે મગાં સ્થાં મુખ મોટો મે ૧૦૭
કુકુમ નાથં મોપારી ને શ્રીફળા, નથી હજી કાંઈ નિરધાર શોધો,
નામ રમરો હરી આજસ પરહરી, કાં બેઠી ગદ્યા બુદ્ધિ બોધો મે. ૧૦૮
મેં શેઠ ધાયોં એક વેણુવજનને, લીધા દીધાનો વેહેવાજ સાધો,
અહ્યું રહેશે નહીં કામ વિવાહતાણું, તેણે ચચલ થઈ કેડ બાધો. મે. ૧૦૯
શેઠ મમ સામળો મરવથી છે ભલો, રાખ વિશ્વાસ તે દેશે આણી,
નરસહીયા નાગર રક છે બાપડો, કરશે સલાજી પોતાનો બાણી. મે ૧૧૦

પદ ૧૮ મું.

સામળો સ્વામિ હું દીન વાણી કરું, કૃષ્ણ જે કાજ કીધા છે કાહોના,
કહી દાખો જેણે ધીરજ રહે મુને, નામ મનોરથ કીધાં તેડેના સાં. ૧૧૧
વેદ પુરાણથી મન સાચે લહો, યતિતપાવન એણે નામ બાણે,
આહે અદ્વૈતો ગજરાજ મૂકાવીયો, ભક્તવત્સલ પ્રભુ આગ્યો ટાણે. સાં. ૧૧૨
ભક્ત પ્રહલાદના કષ્ટ નિવારીયા, રૂપ નરસિંહ લઈ આદ દીધો,
આપ દુર્વાસાથી અમરિખ રાખીયો, ભગતને કાજ અવતાર લીધો સા. ૧૧૩
વીપ ટાળી વીખીયા કરી વીધણ્યે, દાસ ચંદ્રહાસને સદા ઉગાયોં, સાં ૧૧૪
વિમ્બ અભામીલ તે ઘેર ગુણકા રહે, નામ લેતા તેને ટપક તાયોં સાં ૧૧૪
સગકુવર હુતો પાંચ વરસતણે, માના વચને હરી ધ્યાન કીધું,
વધકુક નાથ વેજો તહાં આવીયા, અવિચલ રાજ તેનેરે દીધું - સા ૧૧૫

* માન એક પ્રતમા આ નીચેની બે કરો છે —

ભગત ત્રિભોયન ઘેર કાવડ ભરી, નાઈનું કામ કીધું છે હાથે,
પાડવનાં બન્ન કષ્ટ નિવારીયા, ક્રીપદી ચીર પૂર્યાં છે નાથે સા. ૧૧૫

બીજી વ્યાધ અધમ આધારીયાં, લકાવત્સલતણું જરદ લાટી, સાં. ૧૧૮
હજી પરતીત આવની નથી તૂજને, લહો નરસહ્યાં તે વેદનોટી

પદ ૧૯ મું

ગળ વિશ્વાન્ન તું મન વિષે તારુણી, લઈ દુવારીકાં શ્રી કૃષ્ણ પામે, રા. ૧૧૭
શીખ મુજને દીધો ચાલવા મજ થયો, માહુરે મન આનંદ ધારો
ધન્ય તે ભાગ્ય જે ધાઈ ભેટે જઈ, રાય રણછોડને શીશ નાની, રા. ૧૧૮
દુર્લભ ભગતને સુલભ થઈ મળ્યો, વાંછિત ફળ દીધો અંતરજામી
ચાલતાં મનમુખ મુક્તપુરી જહાં, પદેપદે કીલનીશ કોટિ નાહામે; રા. ૧૧૯
ગોમતી સ્નાન જેણે કર્યું પ્રેમશું, યમતણા કિંકરા મઘણા નાહામે
ભાગ્ય મોટું ભેળે મૂખાં માનવી, શ્રીકૃષ્ણ ધામ લાયે છે ચાલી; રા. ૧૨૦
જીવન મુક્ત તે થઈ ગ્હે સર્વદા, હરીને ભરે પરપંચ ટાળી
દીકું છે શીખર દેહેરાતણું દૂરથી, નરસહ્યાંને મન આનંદ વાધ્યો; રા. ૧૨૧
નાહી શ્રી ગોમતી નિરખવા શ્રી જહુપતિ, પૂરણ પ્રદાશું પ્રેમ સાધ્યો. રા. ૧૨૨

પદ ૨૦ મું.

અતરજામીએ લાટી છે વાગતા, આવીયો દાસ નિજ લકાત ચાલી; અં. ૧૨૩
ઠાડીને ધાયા છે ભગતને લેટવા, હાથ જાલી તેજ્યો મંદીર ચાલી
પ્રેમશું મૂજને પાટ પધરાવિયો, ગદગદ કંઠે હું અચરજ પામું; અ. ૧૨૪
કનક આસનપર મુજને બેસાડિયો, પાણુ ભેડી રહ્યો શીશ નામું. અ. ૧૨૫
હસ્તિણા ચણુની રણ મુસ્તક ધર, ધાંણુ હું રક રણછોડ ભેડે
લકાવત્સલ પ્રમૂ લકાત આધીન છે, લકાતના પૂર્યા છે દોડ દોડે. અં. ૧૨૬
રુકમણી આદિને ચરણ કમળે નમ્યો, શ્રીમુખથી બોલીયાં મધુરી વાલી; અં. ૧૨૭
અમ મરખુ કાંઈ કારજ ભયરો, કેમ આવ્યા ફરી પ્રેમ આટી અં. ૧૨૮
દાસના પુત્રનું પગરણ આવીયું, વિવાહ કીધો વડનગર માહે; અં. ૧૨૯
આવી કંકોતરી નાવને નોટોતરી, દિવમ થોડા રહ્યા ભવું ત્યાહે. અં. ૧૩૦
લક્ષ્મીનું મહિત તણું નાથ પધારીયો, દાસ નરસ્યાની સાથ ચાલો. અં. ૧૩૧

પાન્ય સારથી થઈ રવ ખેડીયા, નામાનું છાપક દીધું છા-
ભગતને કાજ નુવે મુખે નહિ, કૃષ્ણનું દાસનાં કામ કીધાં છે પહોં. સાં. ૧૧૧
• પાણવત્સલ નરસની રેડ રંગે

૫૬ ૨૧ મું.

રૂઝમણી સાંભળો દાસની વીનતી, મુખથી કહો તેવું કામ કીજે;
ભગતની લીડમાં હું રે મુંઝાય રહ્યો, જે કહો તે અમો શીશ લીજે. ર. ૧૨૮
અંતરજાતી પ્રભુ સરવ તમો લહો, કામ કીધાં ઘણાં સંત સાટે;
ધાંધ ઊઠ્યા પરિચકને પરહરી, ધ્રુવ પ્રહ્લાદ ગજરાજ માટે. ર. ૧૨૯
ભક્તને કાજ પ્રભુ ઉદક કાવડ ભરી, નામાનું છાપરુ છાઈ દીધું;
પારથ સારથ ધર્થ રથ ખેડીયો, નાઈતું કામ વણ પૂછે કીધું. ર. ૧૩૦
વારી વાયુ યદ્રી જોડુણ રાખીયું, વેદના ચૂકવી રાખી મુને;
રાજમુચર વિખે નીચ કારજ કર્યું, ત્યારે પૂછ્યું નહીં આવી હુંને. ર. ૧૩૧
ભગત તમારા ને છે તમે ભગતના, ભગત વિના પ્રપંચ ખોટો;
ભગત નરસહીયાની લીડ ભાંજો જઈ, નાગરી નાતમાં યાય મોટો. ર. ૧૩૨

૫૬ ૨૨ મું.

શ્રી કૃષ્ણજી કહે ધન્ય રામા તમો, ધન્ય છે ભાગ્ય જે ભક્ત માનો,
ભક્તને તોલે કોઈ નથી ભામની, તનમન પ્રાણધરી અધિકે જાણો. શ્રી. ૧૩૩
ભક્તને કષ્ટ તે અમારે કષ્ટ છે, સંત બચે તહાં અમારે જાવું;
ખાલ દીધો હરી નિશ્ચે કીધો ફરી, લદમી સહીત હું સગ આવું. શ્રી. ૧૩૪
જાન જોડી તમો ગઢ થકી ચાલશો, શીશ આવું અમો દાસ તોલે;
અલિદ ભોવનતણા નાથ શ્રી કૃષ્ણજી, ભક્ત આધીન થઈ એમ બોલે. શ્રી. ૧૩૫
હેતે ઉઠાડીએ દીન હું દાસને, તેલ ફૂલેલ મર્દન કીધું,
ઉઘોદકે લઈ સ્નાન કરાવીલું, પિતાંબર પેહેરવા આણી દીધુ. શ્રી. ૧૩૬
કનકની પાવડી રતન હીરે જડી, મેહલીને દાસ રહ્યા છે અજગડ;
છાપનુ લોગ શ્રી કૃષ્ણ આરોગીયા, રસનાએ કોટિકે સ્વાદ વળાયા. શ્રી. ૧૩૭
હેતશું રૂઝમણી પ્રીંછે છે મૂજને, મહાપ્રસાદ હું રહ્યો ચાખુ;
ચોદ મહાપ્રસાદ મનતણું સુખ તહાં શું લઈ, કૃષ્ણનો વૈભવ સર્વ દાખુ. શ્રી. ૧૩૮
આરવ લેધને શીશ ઉભો ત્યાં, મુખનું તખોલ શ્રીકૃષ્ણે આપ્યું;
ધન્ય પ્રાણ ભાગ્ય ભૂતલેશું માનવી, રકને લઈ જ્યમ રાજ ચાખ્યું. શ્રી. ૧૩૯
પર્યોજનક રૂ મુજને પોદાડીયો, શ્રીકૃષ્ણ વીજણો લઈને કરે રે મેવા;
લો રૂઝમણી એની રત્ન્ય હું શું કરુ, ભક્તવતસલ એહેને જ કહેવા. શ્રી. ૧૪૦

પદ ૨૩ મું.

લીડી લિલો થયો પાણુ જોડી રહ્યો, શીખ આપો પ્રભુ ઘેર જાવા,
 ચનભુજ ચાર મેવક લઈ આપીયા, દાસ મનોરથ પુરણ થવા. ૭ ૧૪
 એક અજપૂરણા ઈંદ્રા લોજન દીયે, વસ્ત્ર વાહન દીયે એક બીજો,
 રતન હીરા હેમ ચોથો તે આપશે, રીઘ સીધનો પતિ છેદે ત્રીજો. ૭ ૧૪
 સુદર રથ એક શ્રીહરી સામજે, ભક્તને બેસવા સજ્જ દીધો,
 વસ્ત્ર પ્રમાદિ શ્રી અગનું આપીયું, તુલસીની માલ પ્રસાદ દીધો. ૭ ૧૪
 અત્રીક્ષ મારગે અમો પણુ આવશુ, સગ ચાલો એમ કહ્યું હીયથી,
 ગદગદ કંઠને દાસ વળાવીયો, સેવક સગ દીધા છે ત્યાથી. ૭ ૧૪
 સુહુરત એકમા આવીયો ઘર ભણી, કામની કથની વાટ જૂએ,
 મનમા કૂલી ને હુર્ષ પાત્રી રહી, તારણી તનના તાપ ખૂએ. ૭ ૧૪
 નવલ આનંદ હરિદાસ ઊતારીયા, નરસહીએ અતિ સનમાન દીધુ,
 શીખ દીધી સ્વ મારથિ લઈ વળ્યો, શ્રી લક્ષ્મીનાથને બાણુ દીધુ. ૭ ૧૪

પદ ૨૪ મું.

સ્વજન કુટુંબને તાત તેડી મહુ, મંડપ રચનાના ઠાક માધ્યા,
 ચદરવા વિવિધ પ્રકારના ચોભતા, લણકતા તોરણુ બહાર બાધ્યા. સ્વ. ૧૪૭
 ગાવીયા ભજમ તકિયા શકલાદના, મંડપ સુગંધના બેઠેક છાને,
 માનની મગળ ગાય ટોળે મળી, વાજિનના નાદ બહુ ઘોર ગાને. સ્વ. ૧૪૮
 ટસાર ખાન જલેખી ને ઘેખર, વિવિધ પ્રકારના પકવાન કીધા,
 સેવૈયા મોતેયા દળીઆ લાડુવા, લાવતા ઘૂત ને ખાંડ પીધાં. સ્વ. ૧૪૯
 મિદાન લોજન કુટુંબ મારુ કરે, દુરીજન લોક આશ્ચર્ય થાય,
 જેહુ જોઈએ તે સર્વ લાવી દીયે, જેને શિર છન વધકુઠંગાય. સ્વ. ૧૫૦
 કાલ સ્વામિ છે જહે દધિ શાતિક દિન, ચોથે દિને સજ્જ યાશેદે જાન,
 નાત મહાજનને ઘેર તેડા કરે, પ્રણીપતથી તે બહુ દેઈને માન. સ્વ. ૧૫૧
 વણિક વેહવારીયા સ્ત્રીમ ગરામીયા, જાને ચાલ્યાની છેદે ખાત,
 વસ્ત્ર વાહન જેને જોઈએ તે મળે, નરસહીયા મમરે શ્રીલક્ષ્મીકાત. સ્વ. ૧૫૨

પદ ૨૫ મું.

કેશર અગર સૂગંધના છાટણુ, મંડપ રચના કડી નવ જાન, સા. ૧૫૩
 નગરનું લોક તે સજ્જ થયુ જાનમા, કેણુ નરવારી ને જક રાવ.

અશ્વ સુખપાલ ને રથ મેગળ પુરી, વખ વાસણુ લઈ ગાઢે કમીયા;
સુખડી મેવા પકવાન વિધવિધતણું, ઢેઢરા વખૂ કનાત તકીયાં. કે. ૧૫૪
સુગધ તીલકે કરી વરણ નવરાવિયા, વિવિધ આભૂષણ અગ કીધાં;
તેણ લલો તેને ઘુઘરા ઘમઘમે, શ્રીકૃણ લેખને હાથ દીધા કે. ૧૫૫
શ્રી લક્ષ્મીનાથને અણું જઈ નમ્યો, આજ્ઞા માગીને તે અશ્વ બેઠો;
શીશ નમાવીયું તાત નરસહીયાને, સ્વજન કુટુંબને નમ્યોરે હેઠો. કે. ૧૫૬

૫૬ ૨૬ મું.

સમય વિના શું મુઈ રહ્યા શ્રીહરી, નથી રેણી ને મધ્યાન કહાવી;
પાછલો દિવસ તે અટધડી નમી ગયો, લીધી નથી કાંઈ ભગત ભાવી. સ. ૧૫૭
જાન જોડી રહી નગરના દ્વારમાં, સરવ મળી મારી વાટ જૂએ;
તમ વિના દાસના પ્રાણ તે ક્યમ રહે, ભક્તપત જાતે કેમ ખૂએ. સ. ૧૫૮
અમે છું રક તમે રાય રણછોડજી, પ્રીત સમોવડ આલી જાય,
વિમ્ન હું દુરબળ લોક લભમણો, જોડો જગજીવન હાંસી થાય. સ. ૧૫૯
ભુવન દસ આરના ઈશ છે ત્રીકમા, નિધ સિધ મુક્તિ જાહા ઘેર દાસ;
લક્ષ્મીના કાંત ને પૂરણ પ્રદા તમે, અજઅમર સુરપતિ ઈશ આશ. સ. ૧૬૦
પ્રહ્લાદ નારદ સનક સનકાદિક, ઓધવ અરબુન ભગત સારા;
રક જાણી પ્રભૂ લાજે છે આવતા, નિરધન તોયપણુ ભગત તારા. સ. ૧૬૧
તું ત્રિભૂવન ધણી ભક્ત ચિતામણી, આદ્ય તુ અત્ય તું સરવ કરતા,
તમ થકી વેગળા આસૂરીમાં ભળ્યા, શરણુ આવ્યાતણું દુ.ખ હરતા. સ. ૧૬૨
માહુરે સામળા શેઠ સમરથ ભલા, પ્રાણજીવન પ્રભૂ ધન્ય સાર,
કરમના લેખ તે સહી મીટે વમથકી, નવ લહે ગિરદ ગોપાલ તાર. સ. ૧૬૩
માત તું તાત તું નાથ નારાયણ, સ્વજન તું સામળા સગ્વ માહારે;
પુત્રનું પાગરણ કૃષ્ણ તમથી ચયું, લાડ લડાવીયાં હાથ તાહારે. સ. ૧૬૪
મિત્ર તું માધવા કંથ કમલાવર, તુમ્હવિના નાયજી કોહોને જાય;
કરમયા ભોગતે ભોગવે છુટીએ, કૃષ્ણ કરુણાવડે મોદ માય. સ. ૧૬૫
તવ હરી ધાઈ સેજ થકી ઉઠીયા, દારુક દારુક વહત વાણી,
ચાલ ચતુરા મુખ ચતુરભુજ એમ કહે, દુઃખ ધરેદાસ તે દોહેલું જાણી. સ. ૧૬૬
કનક જડિત મણી રથ આગળ કયો, અશ્વ જોડી હરી પાસ ભાવે,
રેકમણી સહિત પધારીયા શ્રી હરી, મુનિવર જોગીને ધ્યાન નાવે. સ. ૧૬૭

અંગ્રીક્ષ મારગે પલકમાં પરવર્યા, રથ તણી ગર્જના સર્વે જાણી,
અવર ખીજું કોઈ દ્રષ્ટે દેખે નહીં, નરસહૃયિા નિરખે સારંગપાણી. અ. ૧૬૮

૫૬ ર૭ મું.

શીઘ્ર સુખપાલ મેહેતોજી વેગે ચડી, વરજી શણગારીને અગ્ર કીધા;
જાન જોડી કરી ઘરથકી નીસર્યા, હુલુલીના તવ ઘોષ દીધા. શી. ૧૬૯
પ્રથમ સમાગમ શૂભ શૂકન હુવા, દામના પુત્રની જાન જાય;
ખાન ને પાન પકવાન મોઢકે ઘણા, ખટરસ ભોજન વાટે થાય. શી. ૧૭૦
ખાર દિવસ ઘયા જાનને આલતા, આવી પડુંચી વડનગર પાસે,
મદન મેહેતાને વધામણીએ કહ્યું, જાન આવી એક રાત વાસે. શી. ૧૭૧
તવ હમી બોલીયા મદન મેહેતોજી ત્યાં, જાનની જુગતી તે કેવી ભાસે;
જેથું નીહાળીને અલ કહો વારતા, કાઠ કેવો રચ્યો વિખલુદાસે. શી. ૧૭૨
નવ કહું અનરથ, કહું છું જથારથ, રાજપુત્રીતણું ભાગ્ય મોદ્દ;
તમ થકી વેલવ અધિક દીઠો ઘણો, પૂરવું પૂત્ય આવીને ચોહોટય. શી. ૧૭૩
મલપતા કુજર મસ્ત આલે તાંહા, નવરંગ હોદા નીશાન ફરકે;
શત સુખપાલ તે રતન ડાંઠે જડી, માતગ મલપે તુરી ચારુ ધરકે. શી. ૧૭૪
ત્રણસે તીસ રેવત ત્યાં ખાખર્યા, વીશ તોખારના રથ જોડ્યા;
નીલા પીળા વળી લાલ કસૂખીયા, એક બીજા ઉપર પરદા ચોઢ્યા. શી. ૧૭૫
ધુધર ધમધમે ટોકરા ટમટમે, રમ જમ ધમ ધમ ધમ શબ્દ જોડે,
ભલે ઘોડે ચલ્યા શોભે સુલટ ઘણા, સ્વાર પાળા તણી ફેજ છૂટે. શી. ૧૭૬
જોડ નગારાંની જોટ ઉપર ધરી, અશ્વની જોડ ત્યાં આજ વાળે,
તાળ મરદગ ચારગી સોહામણી, જાનની જુગત તે સખળ છાળે. શી. ૧૭૭
નગરનું લોક તે કોઈકે રહ્યું હશે, વણિક વેહેવારીયા લીધા જોતી,
હાટ બેઠા ભરી શેહેરની શેરીએ, સહુ મળે વસ્તુ જે હોય જોતી. શી. ૧૭૮
આજ સૂધી નથી સામળ્યું અવતોથકી, જુગતી જગતમાં જાન જોડી,
ધંદ્રના વેલવથી વેલવ અતિ ઘણો, મળો વેહેવાઈને જાગ્યા દોડી. શી. ૧૭૯
સામળી વિમ્મ મન માન દીધા ઘણાં, હુરખીઆ મન સતોપ પામી,
નાતના અધિપિત સરવ તેડવીયા, તેડીયા રજીશ નામી. શી. ૧૮૦
નગર વેહેવારીયા અવર ગસમીયા, ગમરધર મગ લીધા,
કેસર કુકુમ ને અતરના કળસી.

માનનીઓ નવલ સરવ ટોળે મળી, મંગળ ગાય છે રથ બેઠાં;
ગડગડે કુંદલિ સામેયું સજ થયું, ખાય તબોળ મુખ બોલે મીઠાં. શી. ૧૮૨
આવી પોહોઆ ત્યાંહાં જન શોલે જહાં, મદન મેહેતો મનમાહે હરખ્યા;
ધાઈ ચલું નમ્યા પેહેવાઈ મન ગમ્યા, નરસહી મેહેતો દિઠા સિદ્ધ સરખા. શી. ૧૮૩

૫૬ ૨૮ સું.

કરજોડી મદન મેહેતો કરે વીનતી, સ્વામિ સ્વામિ હું સેવક તમારો;
હુર્વચન હસી મુખથી કીધાં હશે, તે ક્ષમા કરોને અપરાધ મારો. ક. ૧૮૪
સ્તુતિ કીધી ઘણી, આર્યના પેસ્તણી, મેહેતાએ નમીને દીધું છે માન;
જેમ ઘટે તેમ મળ્યા અવર સહુ સાથને, હેતશું આખ્યા પ્રેક્ષણપાન. ક. ૧૮૫
કરી પ્રણીપત નગરમાં આવીયા, લોકે ભેવા મળ્યા ટોળે ટોળે;
જોઈ શોભા હરિદાસની એમ વદે, મદન મેહેતો નથી એહેની તોલે. ક. ૧૮૬
અત્રીક્ષ મારગે હરી મળ્યા ભાવતા, મેહેતોજી જાણે છે તેજ મર્મ;
હરીજન લોકે તે સહુ લહે વારતા, આડી અત્રાઈના બધ કર્મ. ક. ૧૮૭
સુંદર રથથી હિતારી છે જાનને, મદન મેહેતે તાંહાં શીખ માગી;
વાહાણું વાશે ત્યારે લગનનો દિવસ છે, જાન મોહોટી તેની બીક લાગી. ક. ૧૮૮
રાખશે શરમ ને ધરમ આહું થશે, હસ્તિણા દાસની સેવા કરતો;
જે જોઈએ તે સર્વ વસ્તુ આણી દીયે, મદન મેહેતો રહ્યો ફેરા કરતો. ક. ૧૮૯
પ્રેમે પૂજા કરી લક્ષ્મીના નાથની, નવલ મદિર પધાર્યા અહોંકા;
ગદ ગદ કંઠે નરખીયો નરસહીયો, કનક સિંહાસને કૃષ્ણ બેઠા. ક. ૧૯૦

૫૬ ૨૯ સું.

તૂં મારો પ્રાણજીવન ઘન શ્યામળા, લક્ષ્મીના નાથ શિર નાથ માહારા;
ભક્તથી કાંઈ અધિક નથી તાહુરે, દામને અધિક છે ગુણ તાહારા. તૂ. ૧૯૧
વધકુઠ ધામમાં સાદ શ્રવણે સુંણી, દુપદ સુતાતણી લાજ રાખી;
ભગત ત્રિલોચન ઘેર કાવડ ભરી, વ્યાધ તાર્યો તેનો વેદ સાખી. તૂ. ૧૯૨
ભક્ત કારણ પર્યકને પરહરી, ગજ ઊગારીયો હાથ આવી,
દાસ જાણી પ્રભુ આ કળીકાળમાં, લક્ષ્મી સહીત ત્યાં આવ્યા ચાલી. તૂ. ૧૯૩
પાદર જમણ કીધું તાંહાં અતિ ભલું, રાવ ને રક ત્યાંહાં સર્વ આવ્યું;
લાહુ પકવાન જલેથી વિવિધતણી, શ્રી લક્ષ્મીનાથને મન લાવ્યું. તૂ. ૧૯૪

દીન દયાળ કરે એક વીનતી, દાસનો દાસ વરઘોડે ચઢશે;
 રુકમણી સહિત ત્યાં મળે પધારીયે, શ્રીમુખ સમરતાં કાજ થાયે. તાં. ૧૬૫
 પુત્ર આવ્યો ત્યાંહાં અંત્ર શ્રીકૃષ્ણનો, દોટિકંદર્પ લાવણ્ય દેહી;
 ગદગદ કંઠ મુર્છાગત થઈ રહ્યો, મદનમોહનતણે રૂપ મોહી. તાં. ૧૬૬
 સુસ્તક હાથ મેહેલ્યો મધુસૂદને, પ્રાણ જોડી રહ્યો સ્તુતિ કરવા;
 પ્રધુમ્ને અંગનાં આબ્રણુ આપીયાં, મકરાકૃત કુડલ ડાન ધરવા. તાં. ૧૬૭
 માણેક મેહેતી તાંહાં આવી ધન્ય થકી, ધન્ય મમભાગ્ય ધન્યધન્યસ્વામી;
 દેહ દીશા તવ નવ રહી નિરખતાં, ચરણ કમળે રડી શીથ નામી. તાં. ૧૬૮
 દયારી કર લહી મસ્તકપર ધર્યો, ત્રિવિધના તાપ તે ગયાયે નામી;
 રુકમણી હાર શણગાર સહુ આપીયા, રૂપ ચોભા જણે દેવદામી. તાં. ૧૬૯
 આશા લીધી છે રાય રણુછોડની, ગદગદ કંઠે હું મોદ પામી;
 મુલ્યે આબૂપણુ આખ્યાં નરસહ્યાંને, અડળક ડળીએ અંતરજામી. તાં. ૨૦૦

પદ ૩૦ મું.

આજ લગન તણો દિવસ સોહામણો, મંડપમાં માનુની ગીત ગાયે;
 મદન મેહેતો અહ્યાંતિકે બેસીઆ, મેહેતીને મન આનંદ થાયે. આ. ૨૦૧
 કહુવો કરવો નવલ વરરાયને, નાગરી નાતની રીત જાણી;
 મેહેતાને મંદિર મંડપમાં માનની, ગાય છે ગીત મહુ પક્ષ તાણી. આ. ૨૦૨
 વરઘોડા વેળા વરને થઈ તે સમે, નાત મહાજન સહુ લીધા સાયે;
 અસ્તદશ ધડી ઉદીયાત દિનકર સમે, જોશી ધડી માંડી તે નીજ હાયે. આ. ૨૦૩
 આશા લીધી મેં લક્ષ્મીના નાથની, ગદગદ કંઠે હું બિરો લ્યાહો;
 પ્રેમ ભરણોહુંને બોલી તે નવશબ્દ, હાથ સાહી મારો લીધા જીવીયા માહો. આ. ૨૦૪
 હું તારા પ્રેમને વશ થયો નાગરા, વધકુંડમાં નથી તોલે તારે;
 સકાને કાદ તે મૂળને કાદ છે, તું સમોવડ નહીં કોઈ મારે. આ. ૨૦૫
 જોત મીઠા મુલ્લી નરસહ્યાં રાજીઓ, ધન્ય શ્રીકૃષ્ણની અચળ વાણી;
 ભક્તવત્સલ પ્રભુ બરદ રાજો મહા, મંત્રને સુન પોતાનો જાણી. આ. ૨૦૬

પદ ૩૧ મું.

નવડ વરનયજી નવલ ઘોડે ચડ્યા, હુંકુમ ટેકને આગર મેહેકે;
 મોઘો ચૂત મોગરેલ ફૂલેલ ત્યાંહાં, પુષ્પ મુગંધન હાર બેહેકે. ન. ૨૦૭

શ્રીફળ દ્રોણ પાન કુંકુમ મહી, વરજના હાથમાં દીધાં આણી,
તેજી લલો તેને અધિક શણગારીયો, પાખર જરકસી મેહેલ્યાં તાણી. ન ૨૦૮
ભૂષણ વસ્ત્રની શી રે શોભા કહું, લક્ષ્મીકાત મમ છત્ર માથે,
વદન જોતાં મહીપતિ શોભે નહીં, સામેલા પાચસેહું પાંચ સાથે. ન. ૨૦૯
આરમેહું રથ રેવંત મેગલ તુરી, નવલ નીશાનની જોડ કરુકે;
નાત માહાજન ને નાત છે નાગરી, ગડગડ હુંડણી નાદ ધરુકે. ન. ૨૧૦
મસ્તક મોહિત તે મેહેતીજીએ ધર્યો, કાંતિ રમા તણી દાંસી જાણે,
મદન મેહેતા તણે લીડ મડપ ઘણી, તોરણ મોહે એક વરને દાણે. ન ૨૧૧
આર સોહાસજો અગ શોભે લક્ષી, મદન મેહેતી ત્યાઆવ્યાં ચોકે;
ઘાટ ઘાઢી નીચાં નમીયાં લેશ તે, નાક સાથુ હસ્યા મડપ લોકે. ન, ૨૧૨
ભાવમુ પોંખીને વિધિગત કરે ત્યાંહાં, માહેરે વરજને પોંખી લીધાં,
વેદના શબ્દ વિપ્ર તે સુખથી વહે, લગન સમે કન્યાદાન દીધાં. ન. ૨૧૩
અતરપટ હથ પાણવટ હસે, વાજે હુંડણી દેવ નાદે,
પ્રુખની વૃષ્ટિ અગ્રીક્ષથી સુર કરે, ગુણીજન ગાય છે મધુર સાદે. ન, ૨૧૪
મધુપર્ક સમય તવ થયો તે સમે, વેવાહી વેહેવાણુ તેજ્યા સજેડે,
મદન મેહેતો કર કનક ઝારી લઈ, પગ પખાળે છે જહું કોડ કોડે. ન ૨૧૫
વર વધૂ દપતી જોડ શોભે ઘણું, અવગ પાસે નહી જન કોય,
કન્યાને સ્વસ્તિ ભણાવતાં તે સમે, નરસહીયો અતુરભૂજ રૂપ જોય. ન ૨૧૬

૫૬ ૩૨ મું.

મોરના પીઠને: મુગટ મણિમય જડ્યો, મકરાકૃત કુળજ શ્રવણુ ઝળકે,
કૌસ્તુભ મણિ શિવલાઘ્ન ઊર કર્યું, વેજ્યાતિ મોતી માળ લળકે. મો ૨૧૭
પિતાખર પટ કટિપર મેખળા, કંચન નેપૂર કર ખળકે,
ગોટિ કહર્પ લાવણ્ય જોઈ રૂપને, મુનીવગ જોગીનાં મન સળકે. મો ૨૧૮
શય ચક્ર ગદા પદ્મ આયુધ ધર્યાં, પરિવ્રજા દેવ છે નામ જેહેતુ,
કોટિ સૂરજ શરિજોતી નવ ચક્રિકા, કોટિ પ્રદ્યાંડ એક ચેમ જેહેતુ. મો. ૨૧૯
મેહેતીનુ રૂપ દીડું કમળાતલું, વદન જોતાં કોઈ નથીય જોડે,
ઈંદ્ર રાણી પ્રદ્યાણી ને રદ્યાણી, નિરખતા નિરખતાં હાથ જોડે. મો. ૨૨૦
આર ભુજ ને ચપલ છે આતુરી, નવલ તત્વલતા ચાર શોભાવે,
નિમિશ કટાક્ષમાનગત મોહિત થયું, વદનબાણે વધકુંડ નામે ક્રુધાવે. મો ૨૨૧

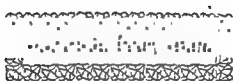
વરતાણું વદન તે પ્રધુમન નિરખીયા, કુંવરીનું રૂપ તે ,રતિનું દીકું
 દેવચક્ષુએ નરસહૃયિા રવિ નિરખીયો, રૂપ સુંદર જોઈ લાગ્યું મીઠું. મો. ૨
 જોઈ લીલા પ્રધુમ્ન વિરમય થયા, પાણુ જોડી જોઈ ચરણે નમીયા;
 ગદગદ કંઠ થયાં વાણી ચાલે નહીં, કંથ કમળાતણે મન ગમીયા. મો. ૨
 ત્રિભુવનપતિ તવ પ્રસન્ન થઈ જોલીયા, એકહું મહેતાણ તોલ યાશે;
 અસ્તક કર ધરી અંતર્ધ્યાન ઘયા શ્રી હરી, મદન મેહેતો રહ્યા મન વિમાસે. મો. ૨
 જોયા તાંહાં મેહેતાણ જોઈ છે એકલા, મદન મેહેતો જઈ ચરણે વળગ્યા;
 ધન્ય મમ લાગ્ય જો કૃપા પાવનકર્યું, નરસહૃયિ રનેહ શું કીધા અળગા. મો. ૨૨

પદ ૩૩ મું.

બહુ મોહોજોણું સરવે લાવે તાંહાં, મદન મેહેતાનો ગયો છે ગર્વ;
 મેહેતાણ મંદિર નાર ટોળે મળી, મુખ જોઈ આપે શણગાર સર્વ. બ. ૨૨
 વિમ્ન વદે તમો સરવ જોહોરી રચો, મંગળ શુભ વરતોને ચાર;
 દંપતી હરખે કંસાર આરોગીયાં, સાસુણ પીરસે છે ધૃત ખાંડ. બ. ૨૨
 માનુની ગાય મંગળ ટોળે મળી, વિવાહનાં ધોળ જોલે છે વાણી;
 જ્ય જ્ય શુદ્ધ મંડપ મંડળ વિખે, વર વહુ જોઈ રહ્યાં છે પરણી. બ. ૨૨
 અશ્વ ભલા રથ રેવત. પાલખી, મદન મેહેતો તાંહાં દે છે દાન;
 સોળ શણગાર બેઠુ દંપતી આપીયાં, જરકસી વચ દઈ આપે માન. બ. ૨૨
 સસરાણને દીધાં જામે ને પાધડી, કુંવરબાઈને સુંદર સાડી;
 ત્યાં જોઈએ ત્યાં તેવી કીધી પેહેરામણી, દીએ વાણોતર ટીપ માંડી. બ. ૨૩
 ગઈ વિધિગતે દાન દીધાં ઘણાં, મહીય આપી છેદે દૂધ પીવા;
 સાત દિવસ તે લગન ખાંડે રહ્યાં, લોકે જાણે તે નિવ નિત વિવા. બ. ૨૩
 શીખ દીધી પછી જાન તત્પર ઘઈ, ખટરસ લોજન સરવે દીધાં;
 વાઝ્યાં નિશાન ને જાન ચાલી ત્યાંહાં, સ્વજન કુટુંબને વીદાય દીધાં. બ. ૨૩
 ચાર જોજન લગી રાયણ આવીયા, મદન મેહેતે તાંહાં શીખ મારી;
 પુત્રી વિલોગથી નીર નયણે બર્ચાં, વેહેવાઈ નાંખે છે રંગ રાણ. બ. ૨૩
 તેર દિવસ થયા પછી પૂરણ, જાન જૂનાઘડ બાહાર આવી;
 ઠચોરી પૂરી પકવાન જોજન કર્યા, નરસહૃયાને મન સદા બાવી. બ. ૨૪

પદ ૩૪ મું.

સહુસે પાંચ મશાલ લિખવલ કરી, ગાજતે વાજતે જાન ચાલી;
 નગરના લોક તે ટોળે મળ્યા, નિરખે છે વરજીને મીટ ઘાલી. સ. ૨૩૫
 માનની હુરખથી ગાય ટોળે મળી, સરવને દેક્ષણ પાન દીધાં;
 વરજીને પોંખીને ઘરમાં પધરાવીયા, શ્રી લક્ષ્મીનાથનાં નામ લીધાં. સ. ૨૩૬
 અંતરીક્ષ મારગે અંતરજામી વળ્યા, નરસૈયો રહ્યો તે પાણુ ભેડે;
 સેવક ચાર વળાવીયા હેતથું, પૂરી ન્હયા દામના કોડ કોડે. સ. ૨૩૭

સુરતસંગ્રામ.

પદ ૧ છુ—નગ પ્રભાત.

બક બકી મારીઆ, અસુર ઓધારીઆ, જેણ બળ આપનુ તેહ તેવા,
કેશી ને કંસ વળી, મરડિયા કંઠ ધરી, મન્દ માતગ જે કાળ જેવા.
કાળાયવન કારમે, રુદ્રસુ બાગમે, ઈયજ પલ્લુ બાળીઓ નાથ એવા,
જરાસધ મહાબળી, તીને માયો છગી, ચૂર શિરોમણી દક્ષ દેવા
ભીષ્મ આદિકે મગી, આવિયા બળ કરી, પાડવ છોડ્યા નાથ દેવા,
તે સુરતમથામમા, હારિયો વામમા, જેની નરમૈયો કરે નિત્ય મેવા.

પદ ૨ છુ.

વીરનો વીર એ, રણુતણો ધીર એ, અડગ અચળ હરિ નાથ મહારો,
શૂર નહિ કોઈએ, આધ અવિલોકીએ, એ મમે મુલટ નહિ કોઈ ધારો.
સાયરે સાયર એ, અન્યોપમા માયર એ, નહિ કોઈ મહીમા અહિં વખાણો,
તે નાવ નખરા કરે, નારિયુ મન હરે, વિરૂત અવિલોકિયે આજ ટાણો.
આલ ગડગ બરુ, અવગુ વર્ણન કરુ, હું હવે નવ ડગ પક્ષ છોડુ,
પચાનન પક્ષ વિણુ, જો રહે ભક્ષ વિણુ, યાય કદિ એમ નવ હાથ ઓડુ
મત્ય હૃદયે ધરુ, અનશનવત આચરુ, નાથજી હારિયો એમ દાણુ,
નરમૈયો મૂઢમતિ, કો કહે અપમતિ, (પણ) હરિ હારિયો હારિયો સત્યભાણુ

પદ ૩ છુ

વતતના લોરમા, વિહગમ સોરમા સ્વામિની ચાની મધુપૂર વાટે,
ત્રિભુવન મોહિની, આપ્રણુ મોહિની, દશ સખી સખી છે દાણુ માટે
શબ્દ ગેખી હુઓ, સ્વામિની કહે જુઓ, દાણી અવિ આવિયો કેમ કરજું,
સપ કરી સખી કહે, કહીજું પગે રહે, તારી ડરાવી અમે નહીંરે ડરજુ

કરાવિયો નહિ ઠરે, બીક કુણ મન ધરે, શું કરશે સખી એ બાળ નાનું;
તાં દાણી તો આવિયો, દશ સખા લાવિયો, બવ કયાં ચોરડી કાઢી બાનું.
શબ્દ હલકા સુણી, રાધિકા મનમાં ધુંણી, (બની) રુદ્રી સાક્ષાત્ દેઆપ રુદ્રી,
નરસૈયાના સ્વામીને, અતિ ઘણા કામીને, પકડિયો અકડિયો કરી ફર સુદ્રી.

પદ ૪ શું.

છટકીને છટકીએ, ગોપીપર રૂઢીએ, વાળીને મૂઢીએ વામા સાહી;
કીડિયાં કટક તે, શું કરે મટકથી, અટક પટક દહ પકડી ધાઈ.
ગોપિકા તે સમે, રણ બિછ કમકમે, છટવા મન કરે તાં કેતિ છટી;
તાં અષ્ટ છટી ગઈ, એય બાકી રહી, અર્ધતિ પણ મુક્ત કરતી શું પૂઠી.
વજ્ર સમ કાછ કછી, વ્યૂહ રચના રચી, મચી સહુ બાળિકા શર શું મહે;
શૂર તો શસ્ત્રથી, ઝીતે છે અસ્ત્રથી, પણ હસ્તથી નવ કીધાં નવ ખડે.
દશમે જે દાણિયો, મધ્યમાં આણિયો, મારે બહુ કાણિયો નારી નિરહે;
ચોરડાં કુણ અટયા, સ્વમુખે કહે ભલા, નાગરાના નાથ વિચાર હિરદે.

પદ ૫ શું.

જે પશુ પાળશે, યશોમતિ બાળશે, ત્રિવિરાં ધનશે નાથ મારો,
કૃત્તવૃક્ષ ભિક્ષુતણે, કાળ અરિયાંતણે, વિનવું વનિતાતણે પ્રાણુ ખ્યાશે.
પારિણી હાથિયો, સંકટે સાથિયો, અબળ વશ તે હુએ કુણ મૂકાવે;
એવે નંદનો નદ, આનંદનો કદ જે, બચ તે વાટ જ નદણ આવે.
ફરથી દેખિયા, નદણ લેખિયા, ગોપ ને ગોપિ મતાઈ પેઠી,
નંદણ તો ગયા, સર્વ લેખાં થયાં, વિસરી રાઠ નિશ્ચિત બેઠી.
માનિની મહભરી, કેહતી કપોલ ધરી, લે અટયા લે અટયા હાણુ આપુ;
નરસૈયાનો નાથ, બોલ્યો પીશી હાથ, તું જાશે ક્યાંરે વણુ આપે હાપુ.

પદ ૬ હું.

સ્વામીની કહે આપશું, હવે ન સતાપ તું, ભોર ભયો ભૂધરા જોની દુખે;
કરગરે શું મરે, મૂઝું મુજને વર, જોને ગણસ્તિ જાથ અન્ય સુખે.
હોંડાતણે હાર કર, રાધિકા કેહ વર, પણ નિર્ભળ તું મને કાંના ભામે;
અટ્યા અહીં તું હારિયો, નારીએ મારીએ, તો તું થકી કેમ મનમથ ત્રાસે.
કાન કહે રાધિકા, બોલતી બાધિકા, સખી હારી હારી વદને પુકારે;
એવી હરવું સહી, તોં વરે કે નહીં, આ સમે સાક્ષી તું કે હુંકારે.

પદ ૧૦ મું.

સ્વામિની કેહુ ધૂમો, સમય આવે ઝૂમો, કા'ન હરવો, પણ ભાગ કંટપો;
નીલ અખર ધરો, કોણ એને વરો, કાળના કાળથી કોણ જટપો.
સીદામો જે સખો, (એને) ફણ પાડે વખો, વળી અન્યની સાથ કોહુ કુણુ વડશે;
સ્વામિની વિકળ લખી, એમ સુણી સખી, વિશાખા કહે રામ હુથી ન ખડશે.
લલિતા કહે લહુ, સિદામા સાથ લહુ, અન્ય ગોપને ગોપિકા મર્વ જીતે,
સર્વ સૃષ્ટિ પ્રમિદમાં, નિપુણ જે યુદ્ધમાં, વઢી તમે તેહને જીતો પ્રીતે.
એ જોડી જુગલ તણી, જાણો કુદને મણિ, ચદ્ર અને ચદ્રિકાવત્ દીસે,
નિપુણ વિષય મળ્યા, સમર માહે લળ્યા, એમ જુગલ જોવા નરસૈયો હીસે.

પદ ૧૧ મું.

રાધિકા ખોલિયાં, મનમાંહે ડોલિયા, એ કપડીની સાથ હું કદ જોડુ,
તોએ હવે અર્ક તૂટ, ઉડે જેમ નલે ધૂર, હઠડુ સહુ જેમ વળી પાદ રોડુ.
એમ ઉશડિયો, એથી ન હારિયે, પોણુ લીધુ તે તમે પૂર્ણ કરજો,
ક્રોધાધ થઈ જાખતી, ગૂરપણુ દાખતી, કંદર્પ શસ્ત્ર મારી એનો દર્પ હરજો.
પદ્માશત્રું ફૂલ શું, સત્રું હફલ શુ, જાણે અધિક એથી મદે રાતી ખાલી.
જીતિયે એહને, ટાળી સદેહને, પણ એકજા કેહુણુ મોહલિયેરે આલી.
વારુ કરો એમ, નહિ વારમાં લેમ, યુદ્ધ વજર જો એ શરણુ થાએ,
કમળા કરે લખી, જોઈ નરસૈ સખી, પત્રિકા લઈ હવે કુણુ જાએ.

પદ ૧૨ મું.

મણા ખીચ દેખતી, સર્વે ઉવેખતી, લાયક નહિ લેખતી વિષ્ટિ કાજ,
મનમાંહેનું ખોલણુ, કૃષ્ણ શુ ખોલણુ, જિનાથી કરપે મખિ કસરાજ.
તાં અન્યનુ કુપુગજી, તા થાય નરસૈયો રજી, જે ધનવેલ ખે દતા ધન આવે,
અલસ્યલસ્યે જેમ, રાધિકા થઈ તેમ, નિહાળી નગસે કુશળ પૂછયું ભાવે.
વાટ વિરંહિણી મ્નેહ, દુકાળિયા મેહ, આવ્ય દે આવ્ય તું આણી વેળા,
લઈ વિદિનું પત્ર, જાની તુરે તત્ર, ગોપ ગોપેશ જ્યા થાય લેળા.
જઈ કહો એહને, મોહના મેહને, પવન સાથે ભડે કેમ જીતો,
નરસૈયો આલિયો, મનમા માલિયો, જે કૃષ્ણ મહાત્મી નહિરે ખીતો.

૫૬ ૧૩ મું.

કાહને કાને લહ્યાં, લોળી થઈ છે સહુ, યુદ્ધ કરવા મળી ગોપી આને,
 શત્રુ હલકાથકી, ડરવું મનમાં નહી, વેણુ વિચારી વાઈ ગોપરાળે.
 જેમ મથૂર મેહુથી, દિગ્ગતિ ઉલેહુથી, મૌવર મહિધરમૃગ મૃગિ નાદે;
 તેમ વેણુ સ્વરે સહુ, મલણુ ત્વરિત બહુ, ધાય અન્યોન્યે વાદ વાદે.
 મિષોન્મિષમાં મળી, સર્વે સલા બળી, કહે તમે કા'નજી શુરે સ્ત્રીએ,
 વચીને હાખતા, કૃષ્ણજી લાખતા, ગોપી સન્મુખ થઈ કહે તો નમીએ.
 એકીકાળે તહી, ગોપ બોલ્યા તહી, જાવજી જાવજી એ શું લાખ્યું;
 હામ નરસૈં કહે, દ્વંધમલ કેમ રહે, કરલ આસ્ફોટિને બળ હાખ્યું.

૫૬ ૧૪ મું.

ગોપ બેળા થઈ, કૃષ્ણ સન્મુખ જઈ, બોલ્યા નારીને કાણુ લેએ;
 સૈન્ય સુરસી ઘણું, યુદ્ધ મૃગલીતણું, ગજપતિ ડરપિયો શું એવે વેએ ?
 દાઉજી બોલ્યા, તોલ મન તોલ્યા, ભાઈ કયેં યુદ્ધ નહિ રહુ એમાં.
 શીતીએ જશ નહીં, હારે અપજશ સહી, જાંડિયા સર્પ ને બચવું શેમાં.
 મળ તોગ મારવી, મહિલા હરાવવી, તે ક્રીડિયાં ઉપરે કટક જેણું;
 કૃષ્ણ કેહ કેમ કરો, કાઠ્યા કેહયે કરો, નારીને નમવું એ નીચ કેણું ?
 તાં કૃષ્ણ વિચારતા, બળદેવ વારતા, તવ કૃષ્ણને પૂછતો નરસૈં આવ્યો;
 કૃષ્ણ ગોવાલીયો, હરિ કમથી આવીયો, છે અહીં તેહ જે ચોર કા'વ્યો.

૫૬ ૧૫ મું.

વેણુ હલકાં કહ્યા, ગોપે સર્વે લહ્યાં, પકડિયો નરસૈંને ચારે પાસે,
 માર મારે એને, ચોર કેહ છે કેને, શબ્દ એવા સુણી નરસૈં ત્રાસે.
 કૃષ્ણ મૂકાવીયો, કેમ અડ્યા આવીયો, ગોપ કેહ કા'નને ચોર લાગે;
 નરસૈંયો વદે, બહુ ભયો છે મદે, ધિક્કરે વિદિકરપે બળ હાખે.
 શૂરથી સંતાવ છે, અબળાપર ધાવ છે, એ યશપણુ પર જઈએ વારી,
 કેણે પુરષ કયાં, ભાર જૂપર ધર્યો, તમથકી તો સલી હોય નારી.
 દ્વંત મામોતણું, માન મળયો ઘણું, શત્રુ હવે નિરયે શરણુ ધાયે;
 કેહ નરસૈં નકી, નાસ માયો થકી, ગરદિયા તાહેરુ બરદ વાશે.

૫૬ ૧૬ મું.

ગોપ ટોળે મળ્યા, કુણુ છે કેહ અડ્યા, નિંદવાણી વદે તોય જીવે,
 લગ બેસારિયા કા'ને રાહુ વાસિયા, છે પતગ કેમ અંપલાવે દીવે.

શું વિઠિયે આવિયો, કે લઢાઈ લાવિયો, બોલ્યરે કાઢ્યો થઈ અભય દીને;
નૃસિંહ કેહ વાહવા, અભય દેનાર શા, કેહજી કેહજી કર્યો શુંય ખીને ?
અભય તો હું દઉં, જે અપમાન સઉં, નહિતર ઉરાડુ સહુ પાદ કેસે;
અવળ કરવું કંઈ, ધરમ મારો નહીં, કોઈ કહે ઝીતિયો દાસ વેશે.
એહ સુધું તમને, રુચે ન ભૂષણ મુને, કાહના પત્ર વાંચીને તું શરણુ ધારે;
દાસ નરસૈં કહે, ચિત્ત આરુ અહે, તો હુઠો* હુઠો શરણુ બારે.

પદ ૧૭ મું.

દાસતું સાંભળી, હરખ ગયો ગળી, અગ્નિયકી તપ થઈ પત્ર લીધો;
સિદ્ધમાને કરે, આપિયો નટવરે, વાંચ તું વાંચ આદેશ કીધો.
જોઈએ શું લખે, ભાભિની શું લખે, વચન સુણી સિદ્ધામોજી વાંચે;
ખુદી ખમું અમો, દુ.ખ દો જે તમો, નફટ મુકિત નહિ આજ નાચે.
અળખમાં બળ નહિ, એમ ધારીશ નહિ, જો જો ચડીએ ચોખિયા શર કેવા;
મહિષિયો માતિયો, અન્ય જે સાથિયો, તેણે ઝીતિયા સર્વ દેવદેવા.
પુરુષ જે દેવતા, નારીને સેવતા, પ્રસન્ન થઈ છોડ્યો એવી નારી;
એ અમો એક છું, છોડને ટેક તું, શરણુ થા બાપ નરસૈંયો વારી.

પદ ૧૮ મું-વિષ્ણુકાર વચન.

પત્ર વચઈ ગયો, નરસૈંયો ઉભો થયો, બોલિયો બળકરી શરણુ ધારે;
સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળ, વળિ કાળનો કાળ, થાયને સહાય તું શરણુ બારે.
નારીને ઝીતવી, એહમાં ભીતિ શી, એવું ધારીશ નહિ કાહના કાળા;
પાર્વતીનો પતિ, છોડ્યો મહામતિ, કરિયો અમુરને હરવી લાળા.
એ ત્રિપુરાદિયો, ભિલડિયી હારિયો, તો અલ્યા ગોપલા તું કવણુ લેખે;
પિયુષને કારણે, નાંખિયા ધારણે, હરવિયા આસુરી દેખ દેખે.
સુણી દુષ્ટાંતને, ત્યાગી સિદ્ધાંતને, તરણું લઈ ચાલ્ય તું દાતે આજ;
વળી હસ્ત દ્વય બાંધીને, શઘડી શીર સાંધીને, ચાલ નરસૈંયા સંગ ગોપરાજ.

પદ ૧૯ મું-ગોપ વાચક.

હવતો જા અલ્યા, બોલ ત્યાં કેહ લલા, કાલિય મર્દો તિમ તમને મહેં;
રલાધા કરે આત્મની, મહુતા કરી માત્મની, અબળ બળ કેતું હું જાણું હરે.
જઈ કહે એહને, દાળી સદેહને, કરતી જે કલ તે કરની આજ;

નૃસિંહ વચન-

પણ ડગલું જોઈ ભરે, કાળ તેનું સરે, સારગી* જીતી કંઈ મિહરાજ.
સમજ કંઈ છેલડા, ગર્વ તજ છેલડા, સિંહથી સિંહણી હોય માતી,
સર્પિણી સંપથી, અશ્વિની અશ્વથી, તેમ છે આહિરથી માતી તાતી
વાયું કરશે નહીં, હાર્યું કરશે સહી, નિશ્ચે કહું નાથજી માન ખોશે,
નરસંયો મહા મતિ, વીનવે બહુ મથિ, જાઉં છું અમે, તમે હારી રાશે.

પદ ૨૦ મું.

દાસ ગયા પુઠી, રામ ખોલ્યા જી, ઉઠિયે ગોપ ગોપેશ આલો,
કાહન કેહ આલિયે, રાજ સંભાળિયે, ઉતાવળા હાલી રણ બિચ માલો.
ગોળી ને ગોફણી, પાશ લીધો વણી, ગેડી ને ગેંદ સંભાળી સાહી,
કવચ ધરી કારમાં, ચાલિયા હારમાં, સેનાપતિ અગ્ર સમગ્ર માહી
રાખ શુગી ગણે, ભેરીઓ ભણુ ભણે, ઉરમાં ઉરવિં ડગે સૈન્ય સાળે,
સૈન્ય શુ રામનુ, કાર્તિકસ્વામનું, મુરેંદ્રનું સેન એ દેખી લાગે.
નદી પૂરે ચઢી, કાંડે મળવા હડી, તેમ કાહનનું લશ્કર વને ગાળે,
કિરણ ગણે કોઈ, બિંદુ ગણે જોઈ, નરસંયો ન ગણે કોઈ સમાળે,

પદ ૨૧ મું

અજા છવાઈ ગયું, તિમિર ગાડુ થયું, રેણુ કે દિન રંગે ન સૂરે,
કુમહો કપીઓ, રોષ તો સળકિયો, ચાલ આઘાતથી ધરતી ધૂળે.
એણુ લશ્કર ચઢી, વૃદ્ધે આબુનું અડી, રાખ ને શુગી વિવિધ કંકે,
નરસંયો મહામતિ, આવિયો બહુ મથી, કેહ સ્વામિની શ્યામજો ટેક ન મૂકે
સ્વામિની મજ હુઈ, કીધી નિર્મળ બુઈ, જે ડસાઈ મૃત્યુથી ભાગી જાઈ,
કોઈપર જોર નહિ, કરણુ મારે કંઈ, રક્ષિ જે જીવતિ પરીય ધાઈ.
એકી કાળે તહીં, બાળિ જોલી સહી, સ્વામિની સત્યજી આપ લાગો,
શીર જૂદ પડે, ધડ જઈને લડે, ભણે નરસંયો એવી ટેક રાખો.

પદ ૨૨ મું.

વિશાખાદિ વદે, કા'નો ભયો છે મદે, એ અજિતને અલિ જીતીને જશ લેવો,
સૈન્ય જો જોખનું, આવિયુ ધોપત્તી, જો તું એ બિચ લાલનો લટક ડેવો

* સારજ-દગડુ તેની નારી જાતી સારગી. † રોડ ‡ પૃષ્ઠી. § ૧૫૮-૧૫૯ ‖ ૧૦

શસ્ત્ર સજ્જે સખી, સૈન્ય ભારે લખી, કરો સિંહનાદ એ સુણે એવો;
 યરદીને† બોલિયાં, તોલને તોલિયાં, છળ્યા સુણી સ્વર્ગના દેવો.
 બ્રહ્માંડને ચીર્યું, વિચતને‡ પૂર્યું, સિંહનાદે કાટયાં સમ જેવો§;
 નિર્બળો ભાગિયા, મળમૂત્ર ભાગિયા, કેદિ સુણ્યો શબ્દ નહિ ગોપી જેવો.
 ગોપ જે મહા બળી, તેહ સર્વ ગયા છળી, વીર ધીરે મૂક્યા અહુમેવો;
 નરસૈયો લણે, મુક્તિ નહિ દીનપણે, આહો કામા તો જઈ ચર્ણ સેવો.

પદ ૨૩ મું.

સુણિને સિંહનાદ, સામો દીધો સાદ, ગર્જના ભારી થઈ ગોપ કેરી;
 સુરત સંગ્રામમાં, કામના ધામમાં, નિહાળિયે જીતે કુણ મદ મેરી.
 ગોઠડી બિચ ધરી, ગોપ લેગા કરી, વિદિ કરનાર મોકલિયે કોય;
 કોઈ કેહ કામ શું, કેહણું નામ શું, બઈ બડીએ હોનાર હોય.
 બળણનો વીર જે, બરકિયો ધીર તે, સલાહકારની કરવી સોઈ;
 જીત જે કામનો, નિપુણતા ધામનો, સગી નહીં સ્થામિનો છે રે કોઈ.
 સર્વે નીચું લણું, હા ન કોઈ કણું, ભડીયો જ્યદેવો સમય ભેઈ;
 નરસૈયો લણે, ઉભિયો મુદિત મને, કૃષ્ણ લજતાં છણે નાર ખોઈ.

પદ ૨૪ મું.

ઉઠિને આવિયો, સર્વને ભાવિયો, વિદિએ જાવ તમે જ્યદેવો;
 ઉન્મત્ત આહિરડી, લાલની લાલ્લી, વિઠત બહુ એહની વિદિ સેવો.
 ધરવી ગોપર ધરી, કરવી મૃગિપર છરી, કરમ એવું કરે કોણુ વહે,
 નીચ એ છે ઘણું, કામ વિદિતાણુ, વળિ પાસ તે નારીની કોણુ ન નિદે.
 હારમા માધીને, મર્વને પાધીને, લુકતી લલના સાહી લાણું;
 રે લાણું હું દેહમાં, સુંપું શું એહમાં, કૃત્ય કહો કઠિન જે કરી હું આણુ.
 શૂર સાચોજ તું, કૃષ્ણ કહે ધન્ય તું, જઈ સર્વ સત્વર સાહી લાવો;
 શીદ મરો મથી, બરકે બચણું નથી, જિત્યા પુઠે નરસૈ શૂર કાવો.

પદ ૨૫ મું.

જ્યદેવ ચાલિયો, મનમાંહિ માલિયો, આવિયો જ્યાં ઉભી ગોપ નારી;
 રાધેને પૂછતો, મરડતો મૂછ તો, ગ્રાસ ક્યાં ગોપી બ્રણુની દુલારી.

* લેખી-ગણી-બળી † બરક-બોલાવણુ પણ આહિ તતલી-સુરસે થઈ મોટથી બોલુ
 ‡ આમગ. § અ-આકામ, તેનું બદલવન.

જેહ ક્ષમા ચહે, તેહ શુભત રહે, નિરખ યો નાગ ભૂપણ ગિરાજે,
રાધે બોલી નથી, કૃણુ યે ॥ સખી, પુરુષ અહિં આવિયો કવણ કાજે.
અટકે શર આપથી, ધનજય માપથી, અટકે નહિ ગોપિકા વાણી સુણી,
પકડી કમળાકરે, આણી આગે ધરે, કેમ આગ્યો પૂછિયું શીશ ધુણી.
વહિપર ધૃત ધરી, વૈર શૂચી કરી, મૂળ સ્થિતિ ગોતિયે ક્યાંથી મળશે,
દેમાંચ જ્યદેવ યર્ધ, બોલે કંઇનું કંઈ, નિરખે છે નરસૈયો કેવું હળશે.

પદ ૨૬ મું-વિષ્ટિકાર વચન.

તમે લલો શા મળે, વિષ્ટિને કરણે, આવિયો આપનું હીત કરવા;
ખલિયાશું બાકરી, બહુ પડે આકરી, શે જાવ મૃગસજને મુખ મરવા
શૂર શિરોમણિ, ખ્યાત જેની ઘણી, ત્રાસ પામે અરિ જેશું લડતા,
પણ સી લખી કા'નજી, માગે છે માનજી, અસુર વિહારે કરે ન તેહ ભડતા.
પૂતના પાપિણી, ક્યામશું સાપિણી, પયપાન કરતા તેનો જીવ લીધો,
તાટકા આસુરી, મુનિ માર્યા ધૂરી, શૂરી ચૂરી એકે શરે કાળ કીધો.
બળ કા'ના અમાપ છે, એવાં નહીં આપરે, હારી જ્યે તમે શું દે કરશે,
શૂરી થઈ હારી તે, બની નહિ આ રીતે, નારી નરસૈં થકી નીર ભરશે.

પદ ૨૭ મું-રાધિકા વચન.

બોલી ભારી દમે, રાધિકા તે સમે, જા અલ્યા જા શુણુ ગાન કરતો;
નીર નરનું ન રહે, કાર્ય ત્યાં નવ સદે, નારીનું રુપ લેઈ વિખાણુ કરતો.
અલ્યા આદિ દેવી અમો, બામટાસો તમેદ, કોહુ ધીજ પૃથ્વી વિણુ ક્યાહી બોશે,
દેવ ને દાનવી, ઉરગ ને માનવી, નારીના દેવ દેવેશ જોશે.
તું અલ્યા ક્યાંધકી, તેજ કેહને નકી, પૂછ તું કૃષ્ણને જઈ ક્યાંથી આગ્યો,
વિચાર હૃદય વખે, આવિયો શા મખે, ધિક્ પંક્તિનિ માટ તું દાસ કાગ્યો.
પંક્તિનિ દેઉં અમો, જાવ આલ્યા તમો, દાસને છોડવી માન પામુ,
દાસ નરસૈં ભણે, કૃષ્ણના શુણુ ગણે, આવે નહિ કામુક કામ સામુ.

પદ ૨૮ મું.

સ્વામિની સ્વર સુણી, ચળે મોટા મુનિ, ત્યાહિ જ્યદેવનું કોણુ લેખુ,
વિકળ મનથી થયો, વિષ્ટિ બૂલી ગયો, હું દે રસમમને શે ઉવેખુ.
એમ ધારી અલ્યો, મોહ પાશે પડ્યો, દગ ચમકમાં રૂણિયો વિષ્ટિ કરતા,
નિહાળિયો રાધિકા, કામની સાધકા, એ લાજીઓ દાસનો હોશ હરતાં.

ખાહર મૂકો ધરી, અહિંથી પદો કરી, ચાલો ચતુરા પછે જઈને લડિયે,
ખાહર જઈ મૂકિયો, વિષ્ટિ તે ચૂકિયો, ચઢી ગયો તે કોઈ ગોપ હડિયે.
તે જઈ કહ્યું કૃષ્ણને, ત્યાગી પડ્યો તુષ્ણને, મગાવિયો તેહને માન દીધું;
નરસૈયો દાસ કેહ, ભાર વહેનાર વેહ, વાહવા જ્યદેવ તે કામ કીધું.

પદ ૨૬ મું.

શરમ ભારે ધરી, વહન નીચુ કરી, કહ્યું નાયજિ નાર માને ન ખાનું;
કરગરે શુ સરે, તેહ નવ ચિત્ત ધરે, દીધા વિષુ હડ સાને ન માને.
જ્યદેવે જે કહ્યું, તેહ સરવે લહ્યું, કટક કૃષ્ણે સજી પથ લીધો;
જેશી તહિં આવિયા, શુકન દરશાવિયા, પ્રયાણ પળ વિપળ મેળિ કીધો.
ગગન ઘટા થઈ, વાદળી જાય ધાઈ, એમ કટક ચાલીયું ગોપી સામૂ;
વાટમાં ચાલતૂ, મનમાં માલતૂ, શુકન લખ્યાતાણું લખિયે નામૂ.
સત્ય કહું સહી, પક્ષ કરવી નહીં, માહરો નિશ્ચય હું ન ભાગૂ;
જેશી નરસૈ બને, શુકનાવળી ભણે, ભૂલતા જેશીને ચર્ણ લાગૂ.

પદ ૩૦ મું.

સૈન્ય જે ગોપનું, ચાલિયું ઓપતૂ, તે સમે સપ્ત ગ્રહ સુદ કરતા;
પૃથ્વી ચલિત થઈ, અશનિ પડતી તહીં, વરસતા ઉલકા પ્રાણ હરતા.
શાન્તિ ગદ્ધ વસ્તિની, વૃષ્ટિ થઈ અસ્થિની, વાયુ ભયકર ત્યાંરે વાતો,
પ્રકાશ દિશાતણો, સ્થામ દીસે ઘણો, સંઘ સારગનો મન્યા જાતો.
ભૂત ગણ આવતા, ડાકિની લાવતા, શબ્દ ઉલકનો કાન પડિયો,
વારિ પ્રવાહ જે, દર્શાવે લાલ તે, સિંહની સગ સારગ લડિયો.
શુકન ઉલટાં લખી, સરવ થાતા દુખી, પણ વાંકડો આંકડો શે ન મૂકે,
વેદ નરસૈ ગણે, લાલ થારો ભણે, નહિ અટ્યા શુભ તું શે રે ચૂકે.

પદ ૩૧ મું.

ગોપ લશ્કર લખી, સાવધ ઘઈ સખી, સન્મુખ જઈ પછે સાદ કીધો;
શુકન વાટે યયા, સશય દૂર ગયા, ગ્રહ દિશાદિએ પ્રકાશ દીધો.
પક્ષીમાં ચાવ જે કૌંચની પાસ તે, જઈ મળી મારગ સત્ય લીધો;
સ્થેન માંસારી વળિ, કક બક કક મળિ, ગયા વિધિ પુરસ્કર પંથ સીધો.

મુદિત બહુ માનિની, મધ્ય લઈ સ્વામિની, શુકન રૂડાં લખી શૂરી થાતી;
સમયને લાગતી, ઝડપમાં ચાલતી, શું નદીપતિ મળવા રે જાની.
સ્કંધ કર મેલતી, રેલતી જેલતી, આવી રણુ ણીચ નિશાન ગાડી,*
દાસ નરસૈં લલ્લે, ગોપ આવ્યા રણે, વેણુ રણુમાંહિ વળાડી ઘાડી.

પદ ૩૨ મું.

નર વાનરતાણું, યુદ્ધ લાખું ઘણું, પણ ક્યાંહિ વિચિત્રતા હોય આવી;
દેવી દૃષ્ટાંત જે, ત્યાગે સિદ્ધાંત તે, કારણ તેકડું દર્શિ બતાવી.
દેવી તો એકલી, સ્થામા ઘણી મળી, તે ખન યુદ્ધ આ પ્રેમે પ્રેમ્યુ;
ભિત્રતા તો અશી, ત્યાંહી જુઓ કશી, પ્રેમીના પ્રેમ શી રીત હેરાં.
નહિ સૈન્યમાહે મળા, પુરુષ સ્થામાતણું, દરશાયે જુગલાં તહિ ઘણેરાં,
સામ સામે તહીં, આવી મળ્યાં સહી, લશ્કર ગોપી ગોપેશ કેરાં.
ખાલે બકઈ લાલી, જુગલ જુગલ મળી. હસ્ત અન્યોન્ય ઝડપે ખાલે,
ઉમગી આફળે, કામના ના ફળે, દાસ નરસૈં બિચ બિચ મહાલે.

પદ ૩૩ મું.

નારને નર લખ્યાં, મીલ મીલે મળ્યાં, મકરાકૃતી વ્યૂહ શ્રીકૃષ્ણે રચિયે;
રાધિકા તે સમે, ચિતવે કેમ નમે, નાગાકૃતિ વ્યૂહ સન્નુખ મનિયો.
કૃષ્ણ સમગ્રમા, સૈન્યના અગ્રમાં, આગે રક્ષા કરે જે સિદ્ધાંતો,
પૂઠ પાછળ ખડા, વીર કહાવે ખડા, મવ્ય અપમવ્ય નામો ને રામો,
નિર્મિયો રાધિકા, કામની સાધિકા, મૂળ મડિને નરસૈં જોલાખે;
કહે જઈ કૃષ્ણને, ત્યાગી દે તૃષ્ણને, સ્થામળા સ્વાંગ આ શો મચાવ્યો.
આવીઆ સૌ લલા, તુજ કારણ અસ્થા, માહુરે કારણે ગોપી આવી,
નરને જઈ કહે, સર્વ કોરે રહે, જોઉં હુંથી કેવો ભય દાવી.

પદ ૩૪ મું.

રાધિકાએ કહ્યું; તેહ સર્વે લલ્લુ, જોલિયો નરસૈંયો જઈ ડરાવું;
લેઈ આજા પછે, કૃષ્ણશું જઈ મચે, વ્યર્થ કહ્યા કરે હું હરાવું.
શૂરત્વ લલ્લવિયું, રાધિકે કાવિયું, એહ નિર્ભળ કે આપ કાવ્યા;
દર્પ તારો હરી, ધૈર્ય મનમાં ધરી, કાવિયું લશ્કર ચે કાજ લાવ્યા.

તુજ મુજ કારણે, બહુ પડે ધારણે, મહીષ લડ્યે જ્યમ વૃક્ષ ભાળે;
વાંક છે તાહરો, કાંઈક છે માહરો, અન્યને હુઞ કેહ કેમ છાળે.
આપણુ બે મળી, યુદ્ધ કરવું લાળી, હાર ખાચે તેનો પક્ષ લાળે;
નરસૈયો વીતવે, શેને સહુને દમે, સંધા ને તું મચો યુદ્ધ કાળે.

૫૬ ૩૫ મું-કૃષ્ણવચન.

કે'ણુ એવું સુણી, મનમાંહે ધુણી, બરકીને જોલિયો બાળ બ્રાતા;
જઈ કહે એહને, ટાળી સંદેહને, કેમ ડરે તું થકી ગોપ મદમાતા.
દંદને કારણે, હું ખડો ખારણે આવી લડિયે નહીં કામ અન્યે;
સુમનીષા* તાહરી, તેવી છે માહરી, કહું એહ કારણે ધન્યે ધન્યે.
કરાવવા વર્જના,† કૃષ્ણની ગર્જના, બિનવે નરસૈયો કોઈ વારો;
મોહક મિષ્ટ નહીં, વાકે આતુર્ય નહીં, દાણનો ઘાટ નહિ મન વિચારો.
રાધિકા વામ જે, કામનું ધામ તે, સુરતસંગ્રામ તેણું રે કરવો;
બેડશી‡ મારણો, સૈન્યશું હારણો, ત્યાગીએ નરસૈ કેહ ગર્વ ગરવો.

૫૬ ૩૬ મું-નૃસિંહ વચન.

કૃષ્ણ કહે દાસ તું, રાધિકા પાસ તું, જઈ કહે યુદ્ધ માટે રે આવે;
ઘટ જશી ગરજના, કરિયે વિસરજનાં, બાવરે અહીં નહીં દાવ દાવે.
જો અદ્યા જાઉં છું, માર્ગ હું સાઉં છું, ગોપ પરા કરી આવ સામે;
મતી ઉલટી થઈ, સમજ સઘળી ગઈ, કરિયે જે બોધ તેને નકામો.
રાય રાવણને સતી,§ વારતી પાર્વતી, તોયરે બોધ બે દેહ|| ન માન્યો;
એ ગતિ આપની, કાપ્ય સંતાપની, ન જશ અપજશ સહી મેલ્ય તાનો.
વળી વળી શું કહું, બોધ તારો અહું, જા અમો જાણું સહુ પંથ તારો;
નરસૈયાના ધણી, હજાવો હુંને ગણી, બેઈએ જીવણા ઝીત કયારે.

૫૬ ૩૭ મું.

દાસ નરસૈ ગયો, ગોપી ભેગો થયો, રાધાને જઈ કહું દંદ કરવા;
હર્ષને પરહરી, ગોપી આવી મળી, લાગી સહુ તેહ ઉમંગ હરવા.
કાલિ મર્દન કર્યો, ગોવરધન કર ધર્યો, સ્વામિની સ્થામણો એક બળિયો;
સહુને સંતાપતો, તાપ બતાવતો, શી રીતે નિર્ભંગો આપ કળિયો.

* સારી બુદ્ધિ. † વર્જવું-ત્યાગવું, છોડવું. ‡ બડાઈ. § મહોદરી રાણી રાવણને વારતી હતી; ને પાર્વતી પોતાના પિતા દક્ષને વારતી હતી કે જન્માધને ન ટાળે. || દશાનન ને દક્ષ-બે દેહ.

શાસ્ત્ર શુભારનો, નિપુણ આગારનો,* શામળો હે સખી તેં ન જાણ્યો,
દ્વંદ્વને કારણે, જો ખડો બારણે, એકવે એ અધી જાય માણ્યો
નમન કરી રાધિકા, ગોપીની બાધિકા, બોલી બાળા બિચ બોલ મોટા,
નરસૈના સ્વામીને, અતિધણા કામીને, બિરદથી પાડુ સખી આજ ખોટા

પદ ૩૮ મુ.

સર્વે મળી ઓપિયો, ધન્ય કહે ગોપિયો, તુલના તાહરી તું રે તરણી,
અવતાર મૃગિતણે, શબ્દ સિંહના ભણે, ગોપી રજ કેરડા છો ધરણી
સાજ આરો સજી, વેશ ગૂનો ભજી, જીવણી જીવતીં જા રે જામી,
ભૂષિત ગ્રહે ભામિની, સહુ કહે કામિની, સ્વામિની કામીના જા રે મામી
દાસ નરસૈં તણે, ગોપી શુ ગદાં લણ્યો, શીખ સખિ માહુરી એક સુણીએ,
સુદ્ધ અજશુ કરો, સાજ સિંહનો ધરો, ગૂર ધર્મે કહ્યું વ્યાસ મુનીએ
એકાંતણુ સુદ્ધ જે, અતિ વિશુદ્ધ તે, એ સખિ દાવ જુગાર રમ્યો,
નરસૈં વખાણિયે, રાધા કેહ જાણિયે, લડું સખિ એહને માહૂત કર્યો.

પદ ૩૯ મુ.

ગોપ ભેગા ધર્ષ, કૃષ્ણ પામે જર્ષ, બોલિયા કામ એકાંત કાચુ,
રામા રસની ભગી, એકલી શે વરી, બરકિયા બળદેવ એહ સાચુ
નિપુણ એ વામમા, મુરતસઆમમા, કાનુડ કારમુ કામ કીધુ,
હરવિયા નારીએ, જારી વિજારીએ, કાનજી માન શુભાવી દીધુ
શી કરો કાળજી, વારતા વાલજી, હરવિયે સુવતી સર્વન ઠો,
સર્વ જાણે તમે, લેહ લણિયા અમે, રોહજી નિશ્ચિત હુંને ન દુભો
મિથ્યાત્વ જી છેડિયે, માનને મોડિયે, બિરક જૂઠી પડે આપ કેરી
સ્વામી નરસૈં લહે, કરગરી સહુ કહે, માનગે નહિ અમે જાગે વેગી

પદ ૪૦ મુ.

ક્રોધ કરી કાંનજી, માન ધરી વાનજી, બરકિયા શકટ શું ન્યાન તાણે,
રહિત વિલખ મેં, કેરી પ્રલેખ મેં, મરદિયાઈ હુંતું કેહ કોણ તેહ ટાણે.
રામજી રોળિયો, રાવણો ચોળિયો, કહો વાનરે વિધન કેતુ વારયુ,

* ધર. † જીવણ સી ‡ જ - શુભ. § મરદિયા - મર્દન કર્યો

વેરાવ+વિખરાવ, મુખ ખોલતા માવ, સાધવા દાવ શું કર્યું લારાં.
વારુ વનમાળિયા, આ અમો હાલિયા, કાળિયા કેઈ પેરે કામ સાધો,
ઊર નહીં ધારતા, બળદેવ વારતા, ખોલતા ઓલતા જશ ખાંધો.
કહી મજ વાટમાં, ચાલિયા ઘાટમાં, કાઠ વિષુ કાઠકા કામ બેસે;
આવી નરસૈયો કહે, ચાલી શરણ રહે, કેહ જઈ કોઈ શુદ્ધ બીચ પેસે.

પદ ૪૧ મું.

ગોપ ગયા પૃઠી, રામ ખોલ્યા સ્ત્રી, સૈન્ય વિષુ સામંત શું રે કરશે;
માવજી માનીએ, શીખ દઉં છાનીરે, કાનજી કામની દર્પડું હરશે.
હાર વિષુ ઊર નહીં, ઊર વિષુ હાર નહી, તેમ અન્યોન્યે રાત દીપે;
શૂર વિષુ સૈન્ય નહીં, સૈન્ય વિષુ શૂર નહી, છીપ ચળકાટ અન્યોન્ય દીપે.
કોધી લહિ વીરને, મૂકતા ધીરને, બરકોઈ આહીરને મરજી હોએ;
સન્મુખ નવ રહું, પૃથ પાછળ જહી, વળતી નિદે ન મુને ન કોએ.
જા જયદેવ જઈ, સર્વને લાવ્ય સહી, દ્વંદ્વ નહિ પશુ કહે શુદ્ધ કરિયે,
નરસૈયો મલપતો, સખી સગે તળપતો, હે હરિ હવે હરિયે ન જરિયે

પદ ૪૨ મું-(બળદેવ ને ગાંધી શુદ્ધ સંગ્રામ.)

કહે તુ ક્યારે ભડુ, સૈન્ય આવી ખડુ, બળદેવ ઉલિયા સર્વ આગે,
દ્વંદ્વને નવ લહી, રાધે પૂઠળ ગઈ, મળિ વિશાખા તહીં કદ્યે|| ભાગે
ઉન્મત્ત ગોવાળિયા, હારમાં હાલિયા, પાળિયા જઈ કરી પાણુ સાતા;
ખેંચતા પકડતા, વેંચતા ઝકડતા, રગડતા રામાને ગોપ માતા.
કે'ણી સાચી કરી, વેણી શીરની ધરી, ટ્રેણીરે સાહી મૃગનેણી કેરી;
આથમાં ભીડતાં, સાથમાં હીડતા, હાથમાંહે ધરી માથ ફેરી.
પાદ ગ્રહી પાડતા, સાદ દઈ ત્રાડતા, વાદ વાદે વહી નાદ કરતા;
વચને ચીરતા, અચ લે ભીડતા, નરસૈના શચ ને દચ હરતા.

પદ ૪૩-મું.

મર્દના કારણે, ગર્દમાં ધારણે, દર્દમાં તારણી મર્દ હરતા;
રદા દશે મળી, હુદમાં જતા વળી. મોદ મનમાં ધારી કુચ પકડતા.

હરખ આઘાતથી, નખના પાતથી, લખલખાવી* લલી* લાખ વેળા;
ચર્ણ ધરી ધર્ણમાં, વર્ણ કે' કર્ણમાં, શર્ણમાં છે કોઈ હર્ણ વેળા.
હસ્ત દ્વય નાખીને, મસ્તાપણું દાખીને, વસ્ત અલભ્ય સમસ્ત લૂટે;
રબને† રોળીને, ચુંબને ચોળીને, ફલવી કુંભ ‡ લઈ કુંભ ફૂટે.
પકડી ઉછાળતા, એકડીને ઝાળતા, કંકડીને ઠાઠતા હંકડી§ હાકે;
દાસ નરસૈયાને, ત્રાસથી આંધને, હાસ કરી નાથતા નાથ નાકે.

પદ ૪૪ મું.

વિશાખાને ધરી, લોટપોટ ત્યાં કરી, ખેંચતા પાસ બળદેવ બળિયા;
ખેંચતા યમીને, નગા પડે લમીને, વામનાં શાં કહો વાન વળિયાં.
દૈત્યના પ્રાણને, પકડી પાપાણને, પિષ્ટ પેષણું કરી મુક્ત કરતા;
ઉત્તમ વસ્તમાં, તેડુના હસ્તમાં, આવતાં યુવતીના હોશ હસ્તા.
પિંડ દ્વય પીસતાં, મંનમાં હીસતાં, ત્રાહે ત્રાહે કરતી વિશાખા;
ચુંબને ચોળતા, સમ વિધિ ઘોળતા, અષ્ટ આલિંગને ચોળી નાંખ્યા.
અઘ્રાદશ હાવમાં, વળિ પંચ ભાવમાં, પકડતા દાવમાં દારુ પાય;
નવ હવાં ચૂકિયે, દોષદિ નવ મૂકિયે, બ્રાત નરસૈના બહુ! પીકાય.

પદ ૪૫ મું.

એમ રુદન કરે, નીર નયણે અરે, ગોપ ગોપીને તોએ ન મૂકે;
છટવા છેલડી, ગર્વ કરે થેલડી, ગોપાંગ કેદિ નવ દાવ ચૂકે.
કેશ વિખરઈ ગયા, અધર ખંડિત થયા, ચોળી ને ચરણિયા સર્વ ખોયાં;
બળ કરી લઈતી, બહુ બહુ રોકતી, કાવિયું નહીં તવ ખૂખ શેયાં.
પાણી પ્રસ્વેદનું, નયન ઉદ્વેગનું, મળી સસ્તિ અતિ મોટી ચાલી;
માનિની જે મળી, ધરણમાં તે ઢળી, નિહાળતી સધિકે રણ સર્વ ખાલી.
દીનપણું દાખતી, લામિની લાખતી, સ્વામિની મૂઝાવિયે પાગ લાગું;
દાસ નરસૈ તણી, માઠી દશા બની, ઠરગર છોડવો માન માણુ.

પદ ૪૬ મું-રાધાકૃષ્ણ સંભાગ.

મર્યાદને લોપીને, દુઃખી કરી ગોપીને, ઘોપીનેઃ ધાર્ધ રણ બીચ રાધે;
દગ-અસિ સજ કરી, હાલ ઉરની ધરી, શ્રુવ શસસન બિચ શરને માંધે.

* ધૂનવી. † લવિતા. ‡ અપ્રધિગન-સેટનું-ભાવમા ધાવણ. § દો દો કરી.

કટાર જે વાકડી, ઉછળતી લોકડી, સાકડી આખ મોઢેથી ઘાડી,
ભુથડી* મુદ્રાવડે, ઘાટ કંઈના ઘડે, કવચ કસુંખી ધરી ચાલી લાડી
મેદી મોળા સ્થળે, મુનિવર મન છળે, પાશ લઈ પાણિમા પડતી બાળી,
ધરી ગેંદ અવધ્યમા, કચુકી મવ્યમા, મૂકીને મારતી આઢી† ટાળી.
લાલો ધરી લોકતી, ગોપને રોકતી, ચોપતી રોપતી પાગ આવી,
દાસ નરસેંયારને, છોડવ્યો ધાઈને, શઈને છોડવી શૂરી કા'વી
પદ ૪૭ મુ.

ધનુષ્ય ધરી ધ્યાનમા, મારતી માનમા, કાનમા કહી ગયો કામ આવી,
પચશર મોઢેલુ, કજ† જે સોહલુ, દોહલુ મૂકીને જા રે કાવી
કજ ધરી ધીરમા, તાપન તીરમા, મૂક્યુ આહીરમા સર્વ જોતા,
બાણુને તાણુતા, વર્તિ રહી હાણુ તા, વાણુને જાણુતા હર્ષ જોતા
હ્રદયમા કાનમા, જાનમા સાનમા, વાન ઉપાન બિચ તીગ લાગ્યા,
ધારી કટારિયે, મારી સહારિયે, વારિયે, હારી એ જોરે લાગ્યા
ધાઈ ગોપની માહિ, નરસે જે સાઈ, સાઈ સકટ દઈ શૂર આણે,
મન વિધ વિધના, શધાની રિદ્ધના, સિદ્ધ પરસિદ્ધ નરસેયો વખાણે
પદ ૪૮ મુ.

સતાપ થયો નહી, તાપ તાપનથકી, વાત સુણી સ્વામિની ચાપ લેછે,
સર્વ મળી સામન, ધરી પડ્યા ભામટા, કામટાઈ કુડલા કેહણુ કેહ છે
અગ ઉમગ લઈ, રગ જોગ થઈ, ઉચરે વ્યગ ઉછરગ આગે,
નાદ કરી પાદને, વાદ ધરી માદને, ‡ માદ ઉલ્લાદ વિખવાદ માગે
હરિણી મળિ સિંહિપર, કરિણી વળિ સિંહિકર, ધરિણી વરાહપર જાય ધાઈ
તેમ ચોપી પડ્યા કામુકા, † ગોપી પરકામુકા, લોપી મુક્કા જુક્કાડ લેરે સાઈ *
નિર્ણિ નધદારને, ‡ માખણુ ચોરને, ઢોરના ઢોરને જીવતિ સાતી,
વીરની અગના, ધીરની ભગના, નરસે તણી સગના† જાહુ પુલાતી
પદ ૪૯ મુ.

ગોપનુ બાળ લખી, સાવધ થઈ સખી, ચાપની ધીર ધરી ચુલ† માદે,
કુસુમાકર છોડિને, કુસુમકર ચોદિને, મારતી ગોપને વાર વારે

* એ: જાતનુ રસ † કજ ‡ કમળ § કામી અનીતિવાળા || માદ માદત
¶ એકામ § સુખન * આવિજન પકડવુ ** લા / મર્યાદા વચરણ †† રોજતા સખી
‡‡ આખો-(સતન) અપી સરન્ગા

શર સુસવાટ કઈ, હીસતો વાટ નહીં, ઘાટ તહીં તોય કઈના ઘડાએ,
 ઉથલી આડા પડે, માહમહે લહે, કઈક તો ચિત્રની વત્ જડાએ
 એડી ઊંચી ઘઈ, ગેડી નીચી ગઈ, છેડી જવ છેવડી ઠોર પાડ્યા,
 વાસળી માસમા, પામળી પાસમા, પડી ગઈ બાળ એ વિધ રમાડ્યા
 એક પર એક વળિ, ઢીંગ ઘાતો મળી, લોપતી ટોપી ફેટો રે ફાટે,
 નરસેં નિહાળતો, કઈકને પાડતો, રાધિકે વખાણતો વાટ ઘાટે

પદ ૫૦ મુ.

શસ્ત્રણા મારથી, હાસિયા મહારથી, અડગ અચળ પડ્યા મહીની માહી,
 નાટ ગૌરવ લાગી, ગોપનું મહુ સખી, પાડતી ત્રાડતી સાહી બાહી
 લામિની લાળતી, ઊંચડી અફાળતી, કઈ ન સલાળતી બાળી ત્યાહી,
 ધરી શીરના કેશ, કરી વિપરીત વેશ, હરી વસ્ત લવલેશ હેતી રે સાઈ
 ગ્રહી પુલિનમા* પાદ, કરતી સિંહનાદ, સભારી વિખવાદ ને સાદ હેતી
 ધરી ધ્યાનમા રોશ, ખેંચતી કઈ કોશ, સભારી આકોશ ને દૂર વેંતી †
 મારતી ફરી ફરી, કુચ કરમા ધરી, હસ્તિણી મીલ્યા કરી તાર તાર, ‡
 રમ્યો નરસેં બહુ, ધૂમી ગપતો સહુ, ગૂમી ગુપ્તમી ઢરે માર માર

પદ ૫૧ મુ.

અરકતા બાળરે, શ્યામ સભાળજે, હરિટાળ આ હુ બ અમે ચર્ચુ લાનુ,
 ધાર મન ધીરડી, વાર આહીરડી, સહાર આ ભાર બહુ માન માગ
 કટારથી કપુ નહિ, નયનથી જપુ નહિ, કૃત્રિમ ખડગ હરિ બહુ રે કુદુ,
 વીર કરે હાણુ, કઈ તીર લઈ પ્રાણુ, પણુ આ કરે રુદુ પ્રભુ એથી ભુદુ
 દશાયે ધાવ નહીં, દઈ બહુ માવ સહી તું વિષુ કહિયે કુને હરિ લાગે ભાલા,
 નયન શરાસને, ગોપ રોક્યા વને, શિકારથી માચવો સ્વામિ વા'લા
 શણાંગત આપના, હુવિ ન સત્તાપ ના, તાપ નાના વિધના ત્રોડી નાખે,
 નરસેયો મહામતિ, પકડી બાધે અતિ, ગકડી આલી એને કેદ રાખે

પદ ૫૨ મુ.

ગોપ ગોપન|| કારણ, ધનુષ્ય ધગી ધારણ, ખડગ ખપુવો ધારી ખાતે આભ્યા,
 કઈકે રાધા જશા, આયુધ તો કશ્યા, હરિ નયન શરાસન સગ લા યા

* નદીની રેવીના દટ † પસંતી ‡ દાળી લડનારી પક્ષિ § ખેડાન મેડાન જિભિત્ર

નાથ અનાથનો, ગોપના માથનો, વાહુરે આવી ચઢયો કૃષ્ણ કાંમી;
ધ્રુવ વસ્ત જે, દેખી સમસ્ત તે, ગોપી ધોપી સહુ શ્યામ સામી.
હાંકે મધ મક્ષિકા, રાયને રક્ષિકા, ધાન્યને તીડ આચ્છાદિ નાખે;
તેમ થઈ ઓપિકા,† કૃષ્ણ પર ગોપિકા, ત્રાડ પાડે નિજ બળ દાખે.
અંક પર વામા લે, હસ્ત ધરી આમળે, પાદ ગ્રહી કુચ સાથે અદ્રાળે;
નરસૈં ધરી ચર્ણુને, ઝીત તો મર્ણુને, શર્ણુ યા રાધિકા દુઃખ ટાળે.

પદ ૫૩ મું.

જેમ યશની લેદીને, નીસરે લેદીને, અબ્બ છેદીને આદિત્ય દરશે;
તેમ કૃષ્ણ પરમાત્મા, લેદીને આત્મા, તીર ધરી વીર વરસે રે હરશે.
તાપ સંતાપમાં, આપ ધરી માપમાં, મૂઝી અશોકને શોક કીધો;
બળ કરી મારિયું, હૃદય કમળ નિઝાસ્થિયું, વાસ્થિયું તોય સંતાપ કીધો.
પડી ગઈ બાળિકા, મહા જશી માલિકા,† રાધાએ જહીં તહીં શોક કીધો;
સાંધી નીલોત્પલ,‡ બાળી દર્શાવે બળ, શરવડે શરતણી તાપ નીઠો.॥
મૂઝી રે ઉડી ગઈ, ગોપી સાવધ થઈ, જઈ કરી કૃષ્ણપર મારો કરતી;
મારિયે મારિયે, કંઈ ન વિચારિયે, નરસૈં નવિ હારિયે મરતી વરતી.

પદ ૫૪ મું.

વ્યર્થ શર જોઈને, સાધિયું સોધને, ધોધને મક્ષિકા‡ માંહિ મૂકયું;
કહી ગયું કાનમાં, બુલયું બાનમાં, વાનમાં વાણું હરિ નહિ રે ચૂકું.
સત્ય કરી વાણીને, પાડી તહીં રાણીને, માળી પટરાણીને આણી આગે;
પૂરની તાણીમાં, પડતી કોઈ પાણીમાં, શાણી અબાણીમાં જઈ રે ભાગે.
રાધે પડી ધર્ણુમાં, નહિ કોઈ શર્ણુમાં, હર્ણુ કરવા તહીં ગોપ ધાતા;
નરસૈં નિદ્રાળવી, બચ નિહાળવી, તો પછી અધર જઈ કોણ સાતા..
ગોપ બચે ખરા, જોઈ થાયે ખરા, ધરા તણ સિંહણી પેર ગાણ;
તીર ધરી ધીરમાં, મૂકયું આહીરમાં, વીર નરસૈં ગયો કંધક લાણ.

પદ ૫૫ મું.

ઉરમાંહિ લાગતાં, ઉન્માદન વાગતાં, ભાગતાં આહીરાં આંહી તાંહી;
દૃશ થઈ કૃષ્ણજી, ત્યાગી દઈ તૃષ્ણજી, બ્રાત આદિ પડ્યા મહીની માંહી.

* ધોપનું=ધસનું. † ઓપનું=સોખનું. ‡ માલિક=નાયક. § કર્યું કમળ. કાળી બાંબ આદિયા. ॥ નાઠો, મટયો, દર થયો, સાંત થયો. ¶ પુષ્પ વિશેષ.

નારીમાં માલિની,* નિપુણ ગોવાલિણી, સાંઈ દઈ કંઈકના હોશ હરતી;
નારીના કોપથી, હારિયા ગોપતિ, તહિ મંડળી જોઈ માવે રે મરતી.
ધરીને સંમેહન, ઉઠીઆ મોહન, માસ્થિયું શર નારીને બળથી,
કંઈ પડી બારણે, કંઈ પડી ધારણે, રાધિયે વારીને રાખ્યું કળથી.
અરવિંદાં આહીરને, વીર ગોવિંદને, મારતી માનિની માન ખોવા;
નરસૈયા ભાખતી, અધિકપાણું રાખતી, દાખતી બળ તે શૂરત્વ જોવા.

પદ ૫૬ મું.

અધિકતા નારીની, મેં રે સંહારીનિ, ધારી ધરણી ધણી ગોપ મેળ;
દરશાવિયે હોમરે, કરવું હવે કેમરે, આવિરે આપણે વાંકી વેળ.
આશરો તમતણો, તેહ આવું ભણો, તો હરિ પ્રાણનુ દાન દીજે,
બળ કહે માવણ, સાધીએ દાવણ, અબળથી સુદ કોહ કેમ કીજે.
સીદામો બોલિયા, તોલ મન તોળિયા, નાસતાં નાથણ કેમ બચશે;
ગિરિ નહીં આડમાં, છૂપીએ આડમાં, ભાખીએ આપ શો દાવ રચશે.
ઉપાય હું નવ લહું, તોય સહુને ઠહું, જોલતા એમ ઈક બાણ લાગુ,
ધાઈ નરસંઈ, વિધન કરે માહી, ધરણે પડ્યા ગોપને નાખે આગુ.

પદ ૫૭ મું.

સન્મુખ સિદામણ, કહી મુખ રામણ, પડી ગયો રામ હે રામ બે.હી;
સહુ સહુનું જીવે, કુણુ તેને જીવે, નાખતી ગોપને ગોપી રોળી.
હુઃખ જોઈ દયાળ, ધરી વિજયમાળ, અલિ રાધે સલાળ કહી બોલિયાં સાહી;
સાવધ ધઈ હરિ, શરને પરહરી, સાઈ જઈ બાથમાં રાઈ ડહી
ભગ અરવિંદને, ચૂએ મકરંદને, હરિ હરિવંદનીને; તેમ તાણે:
સિંહના કર વિપે, મૃગલિ જેવી દીસે, તેવી અગળા દીસે સુદ ટાણે
આંખની પલકમાં, વિદ્યુત અલકમાં, કંઈકને મરી મચડીરે નાખી.
નરસૈયો ઓટમાં, પડી જતો દોટમાં, હુઃખ થાતું તેના દેવ સાખી.

પદ ૫૮ મું.

પકડી મનોરમા, ચદ્રભાગા રમા, લલના લલિતાદિ લુહાવી* દીધી;
કરતી જે બાધિકા, આવી ગઈ રાધિકા, પકડી દય પાટીમાં સ્ત્રીધી કીધી

ને છૂટતી, રાજ્ય રૂઠતી, સાજ સજને તે આવી રે સામી;
રી ગોપીને, ધાઈ ગઈ વોપીને, કોપીને પકડીઓ કૃષ્ણ કામી.
રક્ષન કીધલાં, ચુખન કીધલાં, હાવ કઈ ભાવના દાવ સાધી;
।વ જે રાધિકા, અર્થ કંઈ સાધિના, વ્યાધિ ઉપાધિ કંઈ નહિ સમાધી.
। રાણી મચી, વિવિધ યુક્તિ રચી, બચી નહીં તોય કોઈ કૃષ્ણ કરચી;
। ગઈ ગ્યામિની, કળ કળે કામિની, તહિં નાસતો નરસૈયો નાથ ડરચી.

પદ ૫૯ મું.

કર રાધિ ગઈ, ગોપી ત્વરિત થઈ, પડે કરી પ્રાણને પડીય સા'વા;
ઉપાધિતુ, બધન રાધિતુ, સુણી ગોપ ગોપીને દે કેમ જાવા
બચાવવા, માધવને હાલવવા, સાધી શૂરત્વને મુદ્દ કરતાં;
। ઝકડતા, ત્રાડતાં મારતાં, હારતાં નહીં પણ હોશ હુરતાં
। ઝીતતાં, ખીજતાં મીજતાં, સીઝતાં એકમેકે રે બળિયાં;
વળીને લટી, મૂકતાં બહુ હડી, ઘડી ઘડી ઘાટને વાટ મળિયાં.
જે મણિયો, નહિ કોઈ શણિયો, તોય તે કંઈકના પ્રાણ હરતો,
। મનવશી, ગોપિકા સહુ તરી, નરસૈયો નાથ નહિ કોથી ડરતો.

પદ ૬૦ મું.

કરી મારને, હૃદયના હારને, મુકત કરવાને મહિલા રે ધોડી*;
મણી વર્ણની, ભીતિ નહિ મર્ણની, થાય જ્ય તેડુની વેહુલી મોડી.
નિશ્ચય કરી, જઈને ધરતી† હરિ, વારતા ગોપથી નહિ રે વળતી,
।ને ઘેરીને, નાંખી વિખેરીને, તોય જઈ ત્રણ ત્રિયા રે મળતી.
ઝીતી રાધિકા, શૂરતણી બાધિકા, હોય જે એકલી નહિ રે ડરતી,
થયા આર, હે શ્યામ સલાળ, વળી ટાળ્ય મન ગર્વ ગઈ હોંશ હુરતી.
મડ્યા જાય છે, કૃષ્ણ કર સાય છે, થાય છે સાવધ ગોપ મોટા,
જેનુ અમાપ, મારી તેને થાય, ગઈ આપ લઈ આપનેડું મારી સોટા.

પદ ૬૧ મું.

ગોપેશથી, વિપરીત વેશથી, મળી જઈ મીલમાં રાધારાણી,
। સૌ કોઈને, સધાને લેઈને, ગર્જતી બાળ મળી સિંહ વાણી.

દો. † ધરવુ=પકડવું ‡ અમાવનારી, બાધ મનારી § ધન્ય

પણ ધરી માનનું, કર્મ લખી કા'નનું, બોલી બાળા થીય બોલ માટા;
પ્રતિજ્ઞા પ્રમાણમાં, ધનુષ્ય ધરી પાણમાં, વઢે નહિ સધિકા બોલ જોટા.
તબવી દહીં તૃષ્ણુજી, નિરખતાં કૃષ્ણુજી, નવ કરુ એમ, નહીં નામ સધી;
વાહવા વામ કેહ, ભાર વે'નાર વેહ, હવે હરિ જાય કંઈ દાવ સાધી.
હરકોઈ હરિતણા, તેહ જઈને લણ્યા, સુણીએ શ્યામ નાધાની વાણી;
નરસૈયા સમક્ષમાં, ગોપીના પક્ષમાં, પણ કરે આપ લઈ આપ પાણી.

પદ ૬૨ મું.

ગોષ્ઠિ કરતા જ્યહાં, આવી રાધા લ્યહાં, આપમાં શોષણું સાંધી માર્યું;
સંણણાટ કરતું સખિ, આવતું શર જોલખી, સંહારવા શ્યામળે મન ધાર્યું.
તેહના સાથમાં, હરિતણા હાથમાં, લાગિયું ગાણુ લાલિત્ય હરતું;
માવ મન મોડમાં, પડી ગયા જોડમાં, દીલ સમાદિતું તેથી ડરતું.
મળી રામ સિદ્ધામ, વિચારતા આમ, કરિયે કંઈ સામ તો સર્વ જીવે;
વિચારતાં વાગતાં, આહિસાં ભાગતાં, ભાગતાં શરતણે ભારી નીવે.
શોષણે શુષ્ક થઈ, ગોપ ગયા કંઈ કંઈ, કંઈક તો જાણીને ધણું પડતા;
નરસૈ કેા નાસતા, તો વિધિ ત્રાસતા, મળી રામ સિદ્ધામ વિચાર કરતા.

પદ ૬૩ મું.

કૃષ્ણ સુચિંત બન્યા, ગોપ કષ્ટે ધણા, માતીડું મહિલા વિધ વિધ માર મારે;
સમય જોઈ સાંકડો, મૂકિયે આંકડો, તેહને રામ આ વિધ વારે.
સુણિયે સિદ્ધામજી, નહિ બને કામજી, રામ નહિ આંકડો મૂકે માને;
જો રાખવો ટેક, ઉપાય છે એક, મચાવિયે જંગ જાય સ્વર કાને.
આડમાં જલિયે, હું કે તું જલિયે, કૃષ્ણને લઈ ધણા ગોપ નાસે;
કંઈ કરે બાધિકા, જાણે નહિ સધિકા, જંગ મચે ને વળે ગોપ વાસે.
ગિરિધર ગોપને, રચિયું ગોપને, કૃષ્ણની સાથ કોહ કોણ આપે;
નરસૈયા સહુ ડરે, રાધા વિધન કરે, સાચવે ભાતને બ્રાત કહાવે.

પદ ૬૪ મું.

નિશેડ કરી ગોપ, આણી મને કોપ, આરોપ કરી પ્રાણને સ્થિર ધાતા;
કૃષ્ણ પાછળ ધરી, મોટી પક્ષિા કરી, રામ વહન કરી શ્યામ ધાતા.

* પ્રતિજ્ઞા † કૃત. ‡ સુગંધી નાખનાર. અન લગ્યા-વદ્દેય. § માનેથી || ટેક
મંમત. ¶ પ્રપાડ. † નિયમ.

અંક લઇ ચાલતા, પૂઠ નિહાળતા, લાળતા ચા દિશે રાધા ડરથી;
પડતા અને ઊઠતા, અન્યેન્યે જૂઠતા, લાખતા છૂટિયા કાળ કરથી.
નર્તા નથી ફાવતું, મન લમાવતું, ધૈર્ય તળવતું શે ન આવે;
તણ કરી વીરતા, એમ અધીરતા, આણતા ગોપ ઉન્મત્ત કહાવે.
ધરી યુદ્ધની હામ, કરે કામ સિદામ, વારે કંઈ વામને હોશ હરતો;
નરસૈયો તેવાર, લાવે સમાચાર, રાધા અવિધાર* નય રામ ડરતો.

પદ ૬૫ મું.

સુણ્યું શ્યામજો નય છે, આવધ થાય છે, સાય છે આડમાં જેહ ઊભા;
રાધિયે રાજિયા, ચનુરને ચોજિયા, ધોજિયા ઢોજિયા બહુરે દૂધ્યા.
સિદામનું કામ, કરતી કંઈ શ્યામરે, રામ કંઈ શ્યામ પૂછતી બાળી;
દોડતી દમકતી, ધમકતી ઝમકતી, રાધિકા નાસતી ગોપ ટાળી.
ગોપ આલોકતા, તે જઈ રોકતા, ચૃગાલી શી શોલતી સિંહણ આગે;
ગણુ નહીં કાંધને, ધ્રોડતી ભેધને, શોધતી સોધને અણવિં ભાગે.
નિરખિયા નાથને, ગોપના સાથને, હાથને સાહી અન્યેન્ય ધ્રોડે;
નરસૈયા ડોલતી, છેલને છેલતીડું, બોલતી રાધિ શે યુદ્ધ છેડે.

પદ ૬૬ મું.

વાણીને ચુણતાં, તીર્થમાં ધૂણતાં, તેમ ગોવાળિયા સર્વ કપે;
પાહાડ માંહે પડે, ઝાડ માંહે અડે, તોય નહિ નાસતા ગોપ જપે.
લાગ્યા ઝળ વાટમાં, રાધા ઉચ્ચાટમાં, બે સખિ શ્યામજો નય નાશી;
સ્તબન|| ધરી ધીર, તાકતિ તે તીર, મારતિ કંઈ વીર મનમાં ઉલાશી.
લાગત તૈ તીર, લાગત આહીર, ત્યાગત શરીર કંઈ વીર મોટા;
જે હુતા માતિયા, દશ વીશ સાથિયા, તે પડ્યા પૃથ્વીમાં જેમ સોટા.
ભૃગ કુમુદપર, રાહુ જ્યમ ચદ્રપર, તેમ બળદેવપર કૃષ્ણ રાજે;
નરસૈયા નાસતો, મન ઉડલાસતો, પકડતો કાનને રાધા કાજે.

પદ ૬૭ મું.

ભેંધ કૃષ્ણ આદિ સહુ, ગોપ પડ્યા બહુ, પકડવા કૃષ્ણને રાધા ધાઈ,
પડ્યા લહી સિદામ, કંઈ રામને શ્યામ, સાચા દ્રવ્ય બાલ જઈ રાધા વાહી.

* નકી † વિનળીના ચગકાસ જેવો વેગ ‡ અડવી § બાડતી || નડ કરનાર.
(આ સર્વ મમસાસના ભેદ છે)

લઈ સૂર્ય ને ચંદ્ર, નામે જ્યમ ઈન્દ્ર, તેમ આહિ મીઠામ બે બ્રાત નાસે,
હાકલ* કરી સધિયે, બહુ રે ઉપાધિયે, તોય નહિ નાસતો તેહ ત્રામે.
મજતણી વાડીમાં, આવિયો ઝાડીમાં, નયરી નયન પડે તેને ત્યાંથી,
ચક્ષ દ્રવ મીચીને, નાસતો ખેંચીને, ગ્રાણુ પ્યારો ધરી ભાગે ત્યાંથી.
ઝો ગયો જ્ય છે, હુકહુકાં થાય છે, સાંવ રે સાંવ ફસહુ દાવ બાયે;
નરસંયો મહામતિ, ખોડે સધાવતી, તોય સીદામ નહિ શરણુ થાયે.

પદ ૬૮ મું.

દોઢ ઝાઝી કરી, પકડવા નરહરિ, પણ રે મીઠામ નહિ હાથ આવ્યો;
પકડતાં પકડતા, પેશી ગયો દોડતાં, જઈ મજમાં ખરો ગૂર કાઢ્યો.
પકડતી મકરદમાં, ભમગી અરવિંદમાં, મોહપાશ તરંગમાં રાત થાયે;
સરોજનીકું માયે, વિચારતી ત્યાયે, જો થાય પ્રભાત તો હુ ખ બાયે,
વારિણી આવતી, કમળને આવતી, તેમ ગયે કૃષ્ણ સહુ ગોપી હૂઈ,
તણ આશી નિરાશી, હુકત ઉદાશી, મળી ખાશી દાસી નવી થાય જુઈ.
વિચારતી વારતી, ચંદ્રિ ઝોવારતી, જીત થઈ આપણી રો ન હરખે,
નરસંયો ભાખતો, અધિકપણુ દાખતો, હવે નભમાંય કુસુમ વરખેઈ.

પદ ૬૯ મું.

વૃષ્ટિ વાગિતણી, કબ્ત લેતી હણી, તો પછે મુમનની શું રે કરતી,
વામ હરખે ભરી, દુદલિ કર ધરી, જીત દગ્ધાવતી નહિ રે ડરતી
વાઘ વળાડતી, ગોપને તારતી, રોપને પાડતી ચાલી સામી,
મજતણી વાટમાં, કઈ પડ્યા ઝાટમાં, કાકમાં હામુકા જેહ કામી.
ગોપી હસતી જોઈ, વજ્ર વિહીન કોઈ, રોઈ રોઈ કોઈ પડ્યા વૃક્ષ આગે,
હુ ખી દીસે મહુ, બરકત બહુ બહુ, શું કરું વળી વળી ભાજ ભાગે.
ગોપ હુ ખ કુણ ભણે, રોપણ દીન બને, તો દરો અન્યનું કોણુ લેખ,
સાંઈ રયામની ખાંઈ, ભણે ભક્ત નરસં, ભાઈ રામ રાવણુ જશું મુદ્દ દેખ.

પદ ૭૦ મું.

ફરજત નિશાન, કરત કઈ તાન, બહુ મનમાં જાન બાળી રે ગાતી,
જીતના વાદથી, હરખના નાદથી, વિવિધ સિદનાથી વેણ વાંતી.

ધણે પટ્યા ગોપને, પકડતી કોપને, ઝકડતી ઝાલતી ફેંકી દેતી;
ગેદને ગેડી લઈ, કંઈકને ઝેડી દઈ, છેડીને છેલડી વ્યંગ કે'તી.
ખાંધી ફેંટાવડે, માંહેમાંહે લહે, કંઈકને ઉચલી નાર ફેંકે;
અશુદ્ધના અક્ષને, ગીધ કરે લક્ષને, દક્ષને ભેધ ફેરે કંઈક લે'કે.
કાકે સકા કરે, બાજ તૈ બહુ ફેરે, સાવધ બહુ મરે કોણ લેખે;
નરસૈયો મહાભતિ, પકડી મારે અતિ, પણ તહિ રાધિકા તો ઉવેખે.

પદ ૭૧ મું.

રાધિકા ભાખતી, શૂરપણુ દાખતી, હે સખિ કોઈને નવ દુઃખ દેશો;
થોલિયે થોલિયે, હુવે ને થોલિયે, ભે પ્રિય હુને ગણો બંધ રે'શો.
કૃષ્ણ સીદામ નહીં, સખિ વળી રામ નહીં, નાયક વિણુ સર્વને કિંમ દુલો;
સિંહ પરા થયે, વ્યાધ નાશી ગયે, તેમ અભવતુ આહીર કિંમ ઉલો.
ગોપ ઉપાધિનો, બ્રાધ જે રાધિનો, માનીને સર્વ કોઈ મીધી ચાલી;
એમ ઝીતી ગોપેશને, સર કરી દેશને, લણતી હરહર હરિવદની હાલી.
રણુસ્થળે આવિયાં, શૂર જે કાવિયાં, નીર રે લખાવિયાં નર કેરાં;
ઝીતી રણુ ધીરને, વીરના વીરને, ચાલિયાં નરસૈયા ડેર ડેરાં.

પદ ૭૨ મું.

રાધા ઘનશ્યામનો, સુરતનગ્રામ આ, વળી વર્ણવી આમ હું વંદુ સહુને;
છે દોષ દરિયાવ, પણ ગાયન ભાવ, કરિયે ભાઈ રાવ નમન બહુને.
અપભ્રંશ ગિરા વિષે, કાવ્ય દેવું દિસે, ગાય હિસે ને ન્યમ તીર લાગે;
તેમાં કોવિદકવિ નહિ, વાત કંઈ નવિનહિ, લક્ષ અનુભવી નહીં રે આગે.
વાસ વસવા નહીં, સાધન પાસ નહીં, વળી કૃષ્ણનો દાસ થઈ ઉલટે લણુવું;
નાગરવટ નહીં, કંઈ ખટખટ નહીં, એક ધરી હઠ હરિ ગાન કરવું.
હરકંતો સહુ સુણી, કાવ્ય ભેયે લણી, મતિ સહુ સહુ તણી ભેડી ભેયું;
આ નરસૈ અનાથ, કીધો હરે નાથ, સાચો સુખ હાથ ને કદ ખોયું.

* પત્રની બેગ અર્થાત્ પંક્તિ ગોપપર પગ મૂળ † ભેખાન

ચાતુરી છત્રીસી.

ચાતુરી ૧ લી-રાગ દેગાખ.

શ્રી પુરુષોત્તમને કરૂં પ્રણામજી, રંગ સત્પુણુ અહલુન નામજી ૧
સુખનુ શિખર શુણુ ધામજી, મેહુ નિવારણુ અતિ અભિરામજી ૨
રનેહુશિખર રસ પૂરણુ કામજી, મન વચ સાધન ચાતુરી ઠામજી ૩

હાળ.

મન વચને સાધન ચાતુરી, અને અગમ અગોચર જોહુ છે,
બ્રહ્મવાદ નિર્બોધ છે તેને, અમન્યો તે કાણુ છે ૪
એવો જ્ઞાનકોષ છે નિધાન શુણનો, નિગમે નિરશુણુ ભાષીએ,
વેદ તિહા વિધિલેહ બાલે, દયાનિધિ કરી દાખીએ. ૫
એહુ કીરણુ મહાશશિ શીતળ, શ્રીરમ અગે સગમ્યો,
તેજ તનયા તારુણીયુ, સ્વપ રંગે શુ રમ્યો. ૬
તારુણી કોટિસ તેજ રસમા, મયક મહામતિ પરસહો,
સહેજ કર્તવ્ય કામ લેહે, કારણુ ગરણુ નવ લહ્યો ૭
નવપદ્મવ જોખન શ્રીવૃદાવન, તેની શોભા અવણુ ન મમાધ,
સસારમા સનમુખ કહું તો, સ્તુતિ ટંગી નિંદા થાય ૮
સકુમાર રસ શુક સનકાદિ માણુ, અને શિવ સમાધિયે લહ્યો,
તેની લેહેલુખે ગીલવાને, નરસહૃયો લોભી રહ્યો ૯

ચાતુરી ૨ જી-રાગ દેશાખ.

આજ મેં તમારી ચાતુરી બાણીજી, મારગે જોડ છે યદન દાણીજી ૧
નથી હું એકલડી સાથે સહિયર સમાણીજી, કરી દર્શ ઘડીમા પાણી પાણીજી ૨

હાળ.

સહિયર મમાણી મારી બાણી, કોપુ કટેયે આ ધર્મની,
નયણે તે લોભ્યો વાલમે, ને વાત કહે વિવિધ મર્મની. ૩

તમે અમારે તો અમે તમારે, ચિંતા કરો મોરા કર્મની,
કોણ ધંદાણી ને કોણ પ્રદાણી, કોણ સિખી સમજે એ મર્મની. ૪
આધા પધારો શીર ભાર ઉતારુ, કુજસદન મેળ પાથરી,
રુડી પેરે જાણે નહીં તો, જીવો ગોવાળાની આતુરી ૫

વસણ.

વચન સુણીને ધીરજ ટળીયુંજી, તનમન મારુતે વહાલાજીયું મળીયુંજી ૬
દધિચ્યું પાત્ર તે શિરથી ઢળીયુંજી, કટિ કિકણી ને નીલાંબર ચળીયુંજી ૭

ઢાળ.

ખચ્યું વસ શુચિ સ્નેહભર, ભાવ વિદ્વલ સુંદરી,
સખી સર્વ આશ્વર્થ પામી, ખસી ગઈ સરવે પરી ૮
પેરે કરી પધરાવ્યા સેજાયે, હરખે તે હસીઆ શ્રીહરી,
મુખ યુગન લેઈને ઉરજ સરસી, આપી ગાહુ દૃઢ બાથે ભરી. ૯
એત અતુરા મુગટ મણિમાં, નેપૂર ધુન સુણી નરહરી,
નરસહૃયિ રસ મધ્ય ઝીલે, તે કળિકાળે વિસ્તરી ૧૦

આતુરી ૩ જી-રાગ દેશાખ.

આજ મારે હૃદયે હરખ ન માયજી, અગોઅગ શોભા તે કહી નવ જાયજી,
નીરખતા નયણા તૃપ્ત ન થાયજી ૧

ઢાળ.

તૃપ્ત ન થાયે નયણા મોરા, નીરખી મોહ પામી સખી,
વિસરી મુઘબુધ સર્વ સજની, જાણે ચિત્રામણ આલખી. ૨
કમલ વદન વિશાળ લોચન, તિલક રેષા સોહામણી,
મસ્તક મુગટ બિર હાર લહેકે, કટિતટ સોહે કિકણી. ૩

વસણ.

રૂપે સુંદરવર એ શામળીઓજી, કંઠે બાહેડલી ધરી બિર મંળીઓજી,
આલિંગન લેતાં અનર ગળીઓજી ૪

ઢાળ.

અતર ગળીયો આલિંગન લેતાં, અધરામૃત પીધુ ઘણું,
શ્રમજળ મોહે નીલાંબર લીલુ, ધીરજ નવિ રહુ અમિતજી ૫

મનતણા મનોરથ પોહોત્યા, અને લવસાગરનો લય ટળ્યો;
એવી સુખની સીમા શી ઠંઠું સજની, નરસહીયાનો સ્વામી મળ્યો. ૬

આતુરી ૪ થી—રાગ દેશાખ.

આજ મને હૃદયે હૃદય અપારણ, મારગમાં મળીયા નદકુમારણ,
કુજભુવનમાં ક્રીધો વિહારણ. ૧

ઢાળ.

કુજભુવનમાં વિહાર ક્રીધો, ત્યાં હંમ મારસ શુક ધણા,
નવપદ્મ ત્યાં લતા તરુવગ, પુષ્પ નાનાવિધતણાં. ૨
ત્રિવિધ મંદ સમીર શીતલ, તરુણિ તનયા તીર;
ત્યાં મહામનોહર સેન સુંદર, રચી હલધર વીર. ૩

પલણ.

હરણનું રૂપ તે કોટિકે મયણુણ, સુખથી જોલે તે અમૃત વયણુણ,
મન હરી લીધું તે અચલ નયણુણ. ૪

ઢાળ.

મન હરી લીધું અંચળ નયણે, સુખની સીમા શી ઠંઠું;
એવી વિચિત્રલીલા મારા નાચણની, સજની તૂને તે શી ઠંઠું. ૫
પ્રથમ સમાગમે એ વર પામી, ક્રીધો વિવિધ વિહાર,
નરસહીયાએ સ્વામી લલે મળીયો, અખળાનો આધાર. ૬

આતુરી ૫ મી—રાગ દેશાખ—ઢાળ ખીન્ને.

વિલસીને ચાલીણ, રતિરસ મહાલીણ. ૧

ઢાળ.

રતિરસ મહાલી ને સુખ, પામી સ્વામી કેરે સગ,
નિશાચે નિમેષ ન લાગી, કોહોને જોનારા મનરગ. ૨
અગ રગ તરગ જોઈ જોઈ, નવ ચાલે શશિ સુખ પામતો,
તે શશિ કીરણ સકોચ ઉઘો, તે હાકે રથ વિદ્યામતો. ૩

પલણ.

અર્ધમિચેલે નયણેણ, ખડિત વયણેણ. ૪

ઢાળ.

ખડિત વયલે ઘાતકરતી, પુખ્ત ખરતી પદમંની;
મુખ મકરદે ભુવન ભરતી, તે વાટ ભૂલી સદમની. ૫
નરસૈયે તિહાં આવી કરીને, સેજ કરીને પધરાવીયા;
શું કીજે ગુરુજન મકોચે, કણમણ નાદે આવીયા. ૬

ચાતુરી ૬ ફી-રાગ દેશાખ.

આજની રજનીછ, સાંભળ સજનીછ. ૧

ઢાળ.

રગે રમતાં રજની વીતી, સાંભળ સખી તુજને કહું;
મારા નાથ સાથે વિલસતાં, ત્યારે મેં જાણ્યું ધન્ય ધન્ય હું. ૨
વહાલો અનેક પેરે અનુભવી જાણે, ચૂરાતણાં સુખશાં કહું;
તું મારે પ્રાણુલવન સજની, તુને કહ્યા વિના કથમ રહું. ૩

વલણ.

સહિયર સમાણીછ, રજની વિહાણીછ.

(૬)

ઢાળ.

સહિયર સમાણી એમ વાત કરતી, ધન્ય ધન્ય એ મુંદરી;
ભાગ્ય જોજો મુંદરીનાં, જોજો કામવશ કીધો હરી. ૬
બ્રહ્મા શબ્દ સૂર મહામુનિ, તે પામે નહીં ધ્યાને ધરી;
નરસહીયાયા નાથને, એમ (લાડ) લડાવે જગમુંદરી. ૭

ચાતુરી ૭ મી-રાગ દેશાખ, બિહાગડાની દેશી.

એક વાત અનોપમ આણુની, મારો નાથ નિર્લજ હું લાણુની;
એવી અકળાકળા મહારાજની, ધન્ય ધન્ય ઘડી મારી આજની. ૧
સખી હું માહારે મંદીરીએ હતી, વાલે પ્રેમ કરીને મોકલી દત્તી;
હું પ્રેમ આનંદ કરતી હતી, અગોઅગે આજણ સજતી હતી. ૨
દત્તી સામું જોઈ પાછી વળી, જઈ કપટ કરીને પીડિને મળી;
ત્યારે નિશા હતી અધિયારી, મારે મદિરીએ આવ્યા મોરારી. ૩
મેં તો આવતો હરી નવ જાણીયો, કપટ કરીને પાલવ મારો તાણીયો,
કરી જોઈ તો દીકા કનૈયો કામી, હું તો મુખ જોઈને લગજ પામી. ૪

તારે દીપક પાલવે સંભવ્યો, સખી અંધકાર તહાં આત હવો;
 ત્યારે મણી મોહનજીએ કર ધર્યો, તે લઈને મેં મુખમાં ધર્યો. ૫
 એવો મર્મ મોહનજીએ જાણીયો, શેષનાગ જગાડીને આણિયો;
 તેને સહઅ ક્ષણી જળાહુળે, તેનું તેજ જોઈ તિમિર ટળે. ૬
 એવું જોઈને મનમાં યરયરી, તિહાં કૃષ્ણજીને કંઠ લાગી ઉગરી;
 હું તો અતિ આનંદ પ્રેમે લરી, જિહ્વક સવળી મનથી યઈ પરી. ૭
 કામકળા કરી કામને જગાડીયો, અતિહર્ષથી વાહાલાને હસાડીયો;
 મુખ કરીને સેજે રમાડીયો, મારા વાહાલાજીને આનંદ પમાડીયો. ૮
 હું તો ભય પામીને ઊરપર લાગી, મારી કામ વાંછના એમ લાગી;
 મારા મન તણી વાહાલે પૂરી આશ, તેનો સાખી રહ્યો નરસિંહદાસ. ૯

આતુરી ૮ મી-રાગ ખિહાગડાનો રેશી. ચોપાઈ.

સાચું જોલોને શામળીઆરે, સાધુ સરખા થઈ કાં નીસરીયારે;
 કૃત્ય કીધું તે મોઢે મનાવ્યું રે, મુજ સખીને સર્વ જણાવ્યું રે. ૧
 વાત જોખૂળમાં ગવરાવું રે, તું તો જાણે છે જે છૂપાવું રે;
 અડવડતો મનઘું કોપે રે, તે તો ઉત્તર કીધુંએ ન આપે રે. ૨
 તું તો જાણે છે કોઈ નય જાણે રે, તું તો નિત્ય નવી પરમાણે રે;
 વાહાલો ઉત્તર કોયે ન વાળે રે, નયણુભી ચાલ જોઈને ચાલે રે. ૩
 તુને નૌતમ નારી લાવે રે, તું તો અણુતેજ્યો ઘેર આવે રે;
 સુંદરીનાં રૂપગુણ વચણે રે, નરસંધ્યાચો સ્વામી નમ્યો નયણે રે. ૪

આતુરી ૯ મી-રાગ ખિહાગડાની-આલ ધોળાની.

સખી તહાં લગી મન નથી માનતું, નથી મળ્યો નિરંકુશ નાથ રે;
 તું તો જાણે છે નંદજીનો લાડલો, નહીં છત્રપતિ ગજપતિ રાજ રે. ૧
 ત્યારે જોલી સામાની સાહેલડી રે, તું મા જોલીશ મોટા જોલ રે;
 ત્રિભુવન સુંદર મારી સુંદરી, હરી નહીં તારે સમતોલ રે. ૨
 ક્યહારે હુતો તારો કૃષ્ણજી, જોગેશ્વરને ધ્યાને નાવે કોય રે;
 મારી પ્રેમદાની ઝીંતે પ્રગટ્યો, હવે સર્વકામાં મોટો તે હોય રે. ૩
 ત્યારે જોલી શ્રીકૃષ્ણની સાહેલડી, તું તો મનમાં ધરીશ અભિમાન રે;
 કમલનયન મારા કૃષ્ણજી, એ તો અખિલભુવન પતિ જાણ રે. ૪

એનો પ્રેમ તે અઢળક ઢળિયો, પછી પ્રીતિમાં લગાડે તાનરે; -
 સામે મળે સુખ ઉપજે, અંગે અંગ ટાઢકતું માનરે. ૫
 વાહાલાજીને અંગોઅંગ અનંગ રમી રહ્યો, જેમ જળમાં મીનરે;
 તે દેખી શોભા તારુણી, ત્યારે તે થાશે લીનરે. ૬
 એમ અગડો લાગ્યો બેહુ સખી, હરીણાક્ષીને હસવું ન માયરે;
 હસવે તે માન જ વીસર્યું, વારંવારે સનમુખ થાયરે. ૭
 મધિ શુરે કરેછો તે કરું, ટાળું તમ બેહુની વઢવાઢરે;
 હું તો કહું જે સજ થઇને ચાલો, વાહાલાજીશું સજની રાઢરે. ૮
 તિહાં ચાલી મઠ ભરી માનુની, સુદિસ્વર મુખડને કાજરે;
 નરસંધ્યાને તહાં આનંદ થયો, બાણે રંક બેસાયો રાજરે. ૯

ચાતુરી ૧૦ મી-રાગ દેશાખ ભૂપાલ.

હૂતી તહાં આવીજી, સુંદરીને લાવીજી;
 તે તો ભલી લાવીજી, સેજે પધરાવીજી. ૧

ઢાળ.

સેજે પધરાવી સુંદરી, ને સર્વરી સુખ આપીયું;
 એહ રગરાતી સુજસ માતી, જનમ હુકિત કાપીયું. ૨
 ક્રોટિક કામ વિલાસ વિવિધ, બેહુ સમોવડ ચોભી રહ્યાં;
 એવો પુષ્ટિ* મારગ અનુભવ્યો રસ, નરસંધ્યો હૂતો તિહાં. ૩

ચાતુરી ૧૧. મી-રાગ બિહાગડાની દેશી.

મારી વિનતડી અવિધાર, નારી નીહાળીરે;
 મારા નાથ તણો અપરાધ, મ બેશો વાળીરે. ૧
 તું તો હસીને ઘુંઘટડો છેડ, વદન રસાળીરે;
 અંગોઅંગે અમૃત સીચિ છે, વર વનમાળીરે. ૨
 શરણુ નહીં શામળીયો કોને, સર્વગિતુંજ ટાળીરે;
 તું તો જઈને સેભએ પોદ, હરિ આપીશ સંભાળીરે. ૩

વધણ.

હરિ આપિશ જમણે હાથ, બાણે તેમ કરજેરે,
 તારા મનના હોયે મોદ, તેમ બિર ધરજેરે ૪
 ન હુણાય નાથ લગાર, તેમ આચરજેરે,
 તુજ પાસેથી કયાહી ન બાય, એમ અનુસરજેરે ૫
 ભણે નરસંયો સકળ સાહેલડી, હરખે હેડા ભરજેરે,
 પ્રભુ અતરજામી નાથસગ, પ્રેમે તે રગે રમજેરે. ૬

ચાતુરી ૧૨ મી-સગ દેશાખ લખાલ.

આજ મુને મેહે વ્યાખ્યો અપારણ,
 હરે કેમ મળશે આણુ આધારણ ૧
 ઢાળ.

પ્રાપ્તવનનો પથ નીહાણ, ઉભી મદિર દાર,
 રનેહી મારો હણ નઆવ્યો, કોણે લોભાવ્યો નિરધાર ૨

વધણ.

નિરધાર ન આવીયોરે નાથ,
 આજ કહી પામ્યો નવલો સાથ ૩
 ઢાળ.

સાધ સગમ વિલસતા, હું વિસરી મન,
 પૂરણ મીતે પીઉણ મારો, મોહી રહ્યો મોહન ૪

વધણ.

મોહી રહ્યો મોહન આજ, તેના સાર્યો સઘળા કાજ ૫
 ઢાળ.

કાજ કામની કેલ કરતા, અતિ વાધીઓ છે રગ,
 નાના ભાવ કરીને રાખ્યો, જ્યામળાં તે સગ ૬

વધણ.

સગ ધણો સ્થામને રનેહણ,
 તેને કેમ કરી દીજે છેહણ ૭

ઢાળ.

છેહ કેમ કરે કૃષ્ણજી, સુખ પામીયો છે સેજ;
કાંઈકે દુદીયામાં રોષ આણ્યો, તજ્યું અમથું હેજ. ૮

વલણ.

હેજ ધરીને આવ્યા આધારજી;
આતુર નાણી કહી તે નારજી. ૯

ઢાળ.

નાર આતુર અતિ નાણી, વહાલો જોલે વચન પ્રકાશ;
નરસહીયો પાછળ જઈ ઉભો, સુણ્યો પસ્પર હાસ. ૧૦

ચાતુરી ૧૩ મી-રાગ દેશાખ.

સુણોજી અલખેલડા આધાર, નિશાએ કીહાં કીધોરે વિહાર. ૧

ઢાળ.

વિહાર નિશાએ કીહાં કીધો, અતિ સકુમાર અંગે કેમ ખંમાય;
જીવતી અતિ યાજવંત સાથે, કહોજી રંગે કેમ રમાય. ૨
કહેશે તો રણિયાત યાશું, નહીં કરુ રીસ લગાર;
જો કહેતાં સંકોચશે તો, વઢવાડનો વિસ્તાર. ૩

વલણ.

સુણોજી સહુણકારે કંથ, શી પેરે આવીયા આણે પંથ. ૪

ઢાળ.

પંથ શી પેરે આવીયા, ઉભગરા આણી વેળ;
લરવિલાસમાં હશે તિહાં, સીદ પાડિયો લેળ. ૫
તેડી ચાલો સાથ આણું, જોવું જીગત અપાર;
જેને તમને દેખું લડાવતી, તેને આણું હેડાનો હાર. ૬

વલણ.

શ્યામાજી સાંભળો એક વાત, નાણો કહાં થયું છે પરભાત. ૭

ઢાળ.

પ્રાતઃ નહીં પણ રાત પેહેલી, નિર્મળ શશિચર શોભતો;
ઉચું જૂવો મૃગાલોચની, કાંહાં કરો મનમાં શોભ તો. ૮
હું સર્વ છાંડીને ધાઈયો, સુખ નીરખવા નીજ નાર;
મારે તું સર્વસ્વ સુંદરી, મારા લોચનનો તું શણગાર. ૯

વસણુ.

હુગિ આપિશ જમણે હાથ, જાણે તેમ કળેરે,
 તારા મનના હોયે મોદ, તેમ ઊર ધરેરે ૪
 ન હુભાય નાય લગાર, તેમ આચરેરે,
 તુજ પાસેથી કયાહી ન જાય, એમ અતુસરેરે. ૫
 જાણે નરમૈયો સકળ સાહેલડી, હરખે હૈયા ભરેરે,
 પ્રભુ અતરજામી નાથસગ, પ્રેમે તે રંગે રમરેરે. ૬

આતુરી ૧૨ મી-રાગ દેશાખ ભૂપાલ.

આજ સુને મેહે બ્યાખ્યો અપાળ,
 હવે કેમ મળશે પ્રાણુ આધારણ ૧

ઢાળ.

પ્રાપુણવનનો પથ નીહાળ, ઉભી મહિર દાર,
 રનેલી મારો હણ નઆવ્યો, કેણે લોભાવ્યો નિરધાર ૨

વસણુ.

નિરધાર ન આવીયોરે નાથ,
 આજ છૂડી પામ્યો નવલો સાથ

ઢાળ.

નાથ સગમ વિલસતા, હું વિસરી છું મન,
 પૂરણ પ્રીતે, પીઉણ મારો, મોહી રહ્યો મોહન ૪

વસણુ.

મોહી રહ્યો મોહન આજ, તેના સાર્યાં સઘળા કાજ ૫

ઢાળ.

કાજ દામની કેલ કરતા, અતિ વાધીઓ છે રગ,
 ન ના ભાવ કરીને રાખ્યો, સ્થામળટો તે સગ ૮

વસણુ.

નગ ઘલો સ્થામને રનેહેણ,
 તેને કેમ કરી દીજે છેદણ ૭

ઢાળ.

છેલુ કેમ કરે કૃષ્ણજી, સુખ પામીયો છે મેં,
કાર્જ હાદીયામા રોષ આણ્યો, તમચુ અમરુ હેજ ૮
વંચણ.

હેલુ ધરીને આવ્યા આધારજી,
આતુર નાણી કહી તે નાજી ૯

ઢાળ.

નાર આતુર અતિ નાણી, વહાલો બોલે વચન પ્રકાશ,
નરમહીયો પાછળ જઈ ઉલો, સુણ્યો પરપગ હાસ ૧૦
આતુર ૧૩ મી-ગગ દેગાખ.

સુણોજી અલમેલડા આધાર, નિશાએ કીહા કીધોરે વિહાર. ૧

ઢાળ.

વિહાર નિશાએ કીહા કીધો, અતિ સકુમાર અગે કેમ ખમાય,
ભુવતી અતિ બળવત સાથે, જોહાજી રગે કેમ રમાય ૨
કહેશે તો રણિયાત થાશુ, નહીં કરુ રીમ લગાર,
જો કહેતા સકોચશે તો, વહવાડનો વિન્તાર ૩

વંચણ.

સુણોજી મહુણુડારે કથ, શી પેરે આવીયા આણે પથ. ૪

ઢાળ.

પવ શી પેરે આવીયા, ઉભાગરા આણી વેળ,
લગવિયામમા હશે તિહા, મીઠ પાડિયો લેળ ૫
તેડી ચાલો સાથ આવુ, જોવુ ભુગત અપાર,
જેને તમને દેખુ લડાવતી, તેને આપુ હેડનો હાર ૬

વંચણ.

શ્યામાજી સાલજો એક વાત, નાણો કહા વચુ છે પગલાત ૭

ઢાળ.

પ્રાત નહીં પણ રાત પેહેલી, નિર્મળ શશિચર શોભતો,
ઉચુ જૂવો મૃગાલોચની, કાહા કગે મનમા શોભ તો ૮
હું સર્વ છાડીને પાછયો, સુખ નીરખવા નીજ નાર
મારે તુ સર્વસ્વ સુદરી, મારા લે ચનનો તું શણગાર. ૯

વલણુ.

શ્યામાણએ ન કીધો ઉચ્ચાર, પીઠ વાણી સાલણી અતિસાર. ૧૦
ઢાળ.

સાર વાણી સાલણી, શ્યામાશ્યામ નિધિ તુરંગ,
લેહેરી લોચન ઝીલીયા, સુખ પામ્યા અગોચર. ૧૧

શશિયર વહની સચરી, તેના લોચન કમળ મમાન,
નરસહ્યાયો સ્વામી રહે લીધો, તણ માન અભિમાન. ૧૨

ચાતુરી ૧૪ મી-દેશાખ.

તારા કૃત્ય હું શા કરું, જોઈ પ્રાણ આધાર,
નિત્ય ઊઠી અમને શું ખીજવો, મર્યાદા નહીં લગાર. ૧

અરુણ પ્રગટ્યો પ્રાચી દિશાએ, અને નિશા નહિરે લગાર,
અધર મધુરમય થયો ત્યાં, ભ્રમર કંદે રે ગુજાર. ૨

તારા નયણા તંબોળરસ જસા, મસ્તક સુગટ ચોભાર,
મારા મહિરમા બાધા નથી, પાહાડે લોક કંદેરે વિચાર. ૩

વાહાલા માનો નહિ તો જઈ સાલજો, જશ પ્રગટીયો વિસ્તાર,
ભૂતલે નરસહ્યાયો આવે, સુણ્યે તે સકલ મસાર. ૪

ચાતુરી ૧૫ મી-રાગ દેશાખ.

ભલે પધારીઆ આણી વાર, ભાવે ભોગવો જે નાર. ૧
ઢાળ.

ભોગવી જે ધન્ય નારી, મદન છવત તેહતાયુ,
પધારો પિઉછ હું પાય લાગુ, જિહ્વા મન માન્યુ વમતાયુ. ૨

વલણુ.

સખિ મન માન્યુ તારે રે સગ, મ કરીશ ગર્વ ઘેલી રે અગ. ૩
ઢાળ.

અંગે મ કરીશ ગર્વ ઘેલી, નિશ્ચે કરીને જાણ્યે,
રનેહ તુજસો અતિ ઘણો છે, હું કરું તે વચન માન્યે. ૪

વલણુ.

મન ધરી માગીયું મહારાજ, અમારે તમારુ છે કાજ. ૫

ઢાળ.

કાજ અમારે તમાર છે, તમે મોટા મન લાણે નહીં;
સેજ સ્થીને પથ નીહાણ, ભગતા ભમિનિ વહી ગઈ. ૬

વસણ.

નથી ગઈ ભમિની રે લગાર, હવે હઠ કસીરે સ્થામા નાર.

ઢાળ.

નાર તુ નિરધાર લાણે, રસરૂપ રજની છે હણ;
ઉઘાડ બાર ને વિલાસ મુજશું, શોક સઘળો મન ત્યણ. ૮

વસણ.

શોચ શોરે મારે તુ માન; માંભળોણ સ્થામળારે કા'ન. ૯

ઢાળ.

કાહાના મુણીએ વાત મોરી, તોરા નયણ છે નિદ્રા ભર્યા;
પ્રગટ અગોઅગ માહે, ચિહ્ન તો દીમે ખરાં. ૧૦

વસણ.

કંઠે મુક્તાકળનો હાર, એથકો આવીયો તારે દ્વાર. ૧૧

ઢાળ.

દ્વારકેરો સ્પર્શ કરતા, ખૂચીયાં મોરે તન,
તેણે કરીને પ્રગટ દીસે, અગમાં ઘણાં ચિહ્ન. ૧૨

વસણ.

હરિહસી લીડીયા ઠરમાંય, વાલાણને વારણેરે સ્થામિની ભય. ૧૩

ઢાળ.

વારણે ભયે પ્રભૂણને, સર્વસ્વ સોંપ્યું શ્રી હરી,
લણે નરમહીયો આનંદ વાઘ્યો, રસ મોહ પામી સુંદરી. ૧૪

ચાતુરી ૧૬ મી-રાગ દેશાખ.

વિલસતી હરિસગ હો વજનારીણ, મુખનો સાગર કુન્નવિહારીણ. ૧
નાગર નટવર ગિરિવરધારીણ; સકલ શિરોમણિ મગલકારીણ.

ઢાળ.

મગળકારી મહામનોહર, સદા મુખનું ધામ,
મેહે આવી નીવારીઓ, પૂર્યા મનોરથ કામ.

કામ મનોરથ પૂરણ કીધા, અને મુખ પામી સુદરી,
રતિવિલાસ વિનોદ ઠસ્તા, વાહાલે વિનતિ ઊર ધરી ૪

વલણ.

ઊર ધરી આનંદ કીધો, ગાઈ મુખમા સર્વરી,
નરસિંયો નીરખે નિત્ય લીલા, પ્રાતઃકાળ થયો ફરી ૫

ચાતુરી ૧૭ મો-ચાલ તેજ.

સાલણ વહાલા વીનતી મારીછ, જૂલુ જોગ્યાની દેવ તમારીછ,
એ ન ઘટે તુજને નજવિહારીછ ૧

ઢાળ.

મજવિહારી સાલજો, સાચી કરું એક વાત,
મુજ સગાથે દૃષ્ટ કરીને, આવીઆ પ્રભાત ૨

રજની મુખ માને ગમી, જોઈ રડી છુ વાટ,
મુજ વચન દીધુ વીડલા, કોઈ શુ કીધો ઠઠ ૩

સાચુ જોલો પ્રસન્ન છું, મન ગીશ નહીં લગાર,
કાહા મુખ પામ્યા શ્યામછ, તે કહોને પ્રાણાધાર. ૪

નીચુ ઢાળીને નદસુત, તવ વદે મુખથી વાણુ,
નિદ્રા આવી નવ લહું, ને એ તે તુ સત્ય માન. ૫

આ ચિહ્ન નિદ્રાતણુ નહોય, અને શીથલ દીમેગાન,
પ્રકટ જોજો પારણુ, પાગ ડરે નહીં પણ માન. ૬

શુ કરું સત્ય માનને, માગ પ્રાણના આધાર,
એમ ન કીજે નાથ મારા, વારુ વારવાર. ૭

ચાતુરને શું દાખલુ, મૂરખની શી ગોઠ,
વાહાલપણની વાતડી, તે અતગ્ની ન હોય હેઠ ૮

હસ્યા હરછ પ્રીત આણી, અને લીડી લામિનિઅગ,
હું ખ સર્વે વીસર્થુ ને, રમ્યા જોહુ જણુ રગ. ૯

સકળ મનોરથ પૂરણ કીધા, પોહોંતી મનની આશ,
નિકટ ઉભો નરસિંયો તે, જૂએ કૌતુક હાસ. ૧૦

ચાતુરી ૧૮ મી-દેશાખ-ચાલ બીજી.

શું કહું સજની રજનીના રંગજી, અનંગ ઉધરકયો મારે અંગજી;
કોડા કીધી કાનજીને સગજી, રમતાં વાઘ્યો લલિત ત્રિલંગજી. ૧

(દાખ)-લલિત ત્રિલંગી શ્યામજી, મુજ અધર કીધું પાન;
કુચ ફળ કોમળકર ગ્રહ્યા, ત્યારે ગર્ભ સુધબુધસાન. ૨

(વચણ)- ઘેલી મુને કીધી સુધબુધ બૂલીજી;
આલિંગન દેતાં ચુંબને ફૂલીજી. ૩

(દાખ)-ફૂલી ચુંબને થઈ તત્પર, મિટ મેળાવો મેં કયો;
મદગલિત માતંગ મહાખજી, કામી મદ પૂરણ ભયો. ૪

મૂજ ઉપની અંગ મારે, હરિ હરિમાં ધરી;
અંતરજાગી નાથ નરસિંહનો, કામિની તરપત કરી. ૫

ચાતુરી ૧૯ મી-ચાલ તેજ.

સુણને સજની મારાં વેણજી, કામણગારા કાનજીનાં નેણજી;
કહીએ ન દેખું એનાં કહેણજી, ડગર ખતાવે નેત્રની સેણજી. ૧

(દાખ)-સેન ખતાવે ડગરની, હું ગર્ભ ઘેલી તાંહી;
આસપાસ દષ્ટિ દ્રઢ કીધી, અહીં મારી ખાંહી. ૨

ખાંહી અહીંને બાથ લીડી, બોલી ન શકી બોલ;
અધર ચુંબન પાન કીધું, હાથ દીધો કોલ. ૩

તુજવિના કહી વિલસું નહીં, આજથી મારે પોણ;
તું મુજને વાહાલી ઘણી, ઘેરઘેર લટકે કોણ. ૪

આગ્રહ કીધો અતિઘણો, પ્રસન્ન થઈ પ્રેમદા મળી;
નાટક દેખી નંદસુતનું નરસંયાની સુધ ટળી. ૫

ચાતુરી ૨૦ મી-ચાલ તેજ.

જીકડા બોલા સૂણો નાથજી, વચન શે કીધું મારે હાથજી;
કહોને શું કહીને બીડી બાથજી, કહો કેમ રમીયા બીજીની સાથજી. ૧

(દાખ)-સાથ બીજી શું રચ્યા, ક્યાં પાળ્યો કામી કોલ;
જે કહો તે સર્વ બોલું, શાને દીધો બોલ. ૨

બોલ દીધો બીરદ હાર્યો, વિઠલ વાર્યો કેમ રહ્યો;
હવે ન માનું મારું તાર, દોટી મમ કરી કહ્યો. ૩

લપટ ધૂરત હોય એવા, કામી કોતુક બહુ કરે,
 પાશ નાંખી પ્રેમદાને, મન પરધનું હરે.
 તવ કરગરી કહે કાંનજી, તમે રખે રાખો રાવ;
 હું તમ કારણ અવતર્યો, માત્રે મા આણુશે દોષ.
 સકલ વ્રજમાં હું રહું, મુને વાહાલો વ્રજનો સાથ;
 આરુ ગઈ તમ કારણે રમું, ને ખમું તમાર હાસ્ય.
 દુઃખ મા માનો નાથજી, મુજ અળખા કેરા ખોલ,
 પ્રાણપે મુને અતિ વાહાલા, નહિકો તમ સમતોલ.
 મારા જીવનનું જીવન નાથજી, હું કિંકર તમારી દાસ;
 આનંદ પામ્યો નરસેંયો, જોઈ શ્યામ શ્યામાનું હાસ્ય.

ચાતુરી ૨૧ મી-ચાલ તેજ.

વાહાલા છોજી વિકલ શું કહું વાણીજી, જાણો છો અતરની સારિંગપાણીજી,
 તમના તનની મેં ચહું જાણીજી, મળવા ધન્યું હું તે નિરવાણીજી ૧

*(૨૧)-નિર્વાણ મળવા મન ઘણું, મેં જાણ્યું જાદવરાય;

ઉપાય કરો છો અતિ ઘણા, પણ તેણે કહો શું થાય. ૨

સારુ દેખો શામળા, તેને એહેવાની ગત કરો;

પાશ નાંખી પાતળા, તેનું તનમન જોળન નિશ્ચે હરો. ૩

તે જતન કરે બહુ આપનું, તેનું ધીરજ તમ ફીઠે ટો;

મળવા કારણ માવજી તુજને, પતિ પરિવારથી તે ચળે. ૪

સકળ અંગે તમે બ્યાખ્યા, અવર ખીલો નવ ગમે;

તેહતણા મનોરથ પૂર્યા, અવર મન કહી નવ લામે. ૫

હું માગું મોહન આજથી, મુને તમારી કરી થાપીએ;

નરસહીયાને કરો કરણા, લગસાગરનો લય કાપીએ. ૬

ચાતુરી ૨૨ મી-ચાલ તેજ.

હરીને હરિ જોલીયા વાણીજી, મારે નથી હોય તુજ સમાણીજી

રમેહ તમારે હું બાંધ્યો તાણીજી, આપ બંધાણા એ હેત જાણીજી ૧

(૨૨)-એવું હેત જાણી આપ બંધાણા, મોટમ નવ આણી મન વિષે,

શુષુ તમારા કાહાનજી, તે તો પ્રહાદિક પુસ્તક લીજે. ૨

લાગ્ય મારું ખોલી જોતાં, નેહ હેડે મુજને. અ.પદી.
 મોટમ વાધી મુજ તણી, તે તો તમ ચરણ પ્રતાપથી. ૩
 મુને વ્રજ વહાણું અતિ ઘણું, શ્રી વૃંદાવનનો વાસ.
 મુજ નિરુણીયાંને ગુણીયલ કીધાં, રજની રમ્યા ખટ માન.
 સખળ મુખને આપીયું, અખળા તણે આવીન.
 કામિની વિના ક્યાંઈ નવ ગમે, જેમ ચોદા જળમાં ની.
 એવા નિપુણ થઈને નાથજી, કરજોડીને મુઠે મન.
 એહ કીલા નરસૈયો જાણે, જેને અમૃત રસનું કન =

આતુરી ૨૩ મી-ચાલ તેજ.

સુણને સજની તું અમૃત વાણીજી, હું શ્રી યમુના તીરે. અ.પદી.
 કાનુરો માન ધરી થયો માનીજી, મારગ દેખીને. =

(૬૫)-દાણી ઉભેલો દયામણો, મુને જે. અ.પદી.
 મળવા તે કારણ મન ઘણું, પણ મુખ જે. =
 કહેવાય કહો કેમ મુખ થયી, શું જે. =
 મુજ ચરણ સ્થંભ ધાત્રી રહ્યો, જે. =

(૬૬)-હરણ મનનો. અ.પદી.
 નારી નગ તણો એ. =

(૬૭)-મોર નારી નગ તણો, અ.પદી. =
 જીવન જળમાં જઈ લાગ્યું ન. =
 શીતળે તરપત પામું, ન. ૫
 લગ્ન મૂકી તુજને હું. =
 રીશ તુજને કેમ કરું, = ૪
 મુજને થયું તે તુજને. =
 પ્રાણજીવનને મળ્યું. = ૦ ૫
 લાવું તને સજની કરી, = ૧૦ ૬
 જાવા માન કરે છે માન. =
 લીલાલહેર અંતર. =
 સકળ મનોરથ. =
 નરસૈયો આનંદ. = ૧

ચાતુરી ૨૪ મી-લાલ તેજ.

વાહાલાજીને એકે થઈ હું ઘેલીજી, મળવા ઈચ્છુ મોહનને પેહેલીજી,
મેળવ મુજને સુષુ સાહેલીજી, ચઢ તુ વાહારે વેહેવી વેહેલીજી

૧

(દાજ)-વાહારે ચઢ તું વેહેવી વેહેલી, નહિ તો તન યાચે તાજ,
સાંભળરે તું સજની મારી, રહારે પાલવ ને સાજ.
તુ મેળવ મુજને વાલમો, તે વિના ઘણું ન સોહાય,
સુખ સરવે વીમર્યું, ને હુ જે દેહી અવટાય.
તે વાત જાણી વીઠેલે, અંતરની અવિનાશ,
મેહુ વેદનાને ચૂર કરવા, આવીયા તવ પાસ.
કામિની કહે કામ વશથી, વર્તી બૂદરજીને ભાવ,
તાપ તનના કોણ હરે, તુજ વિના મીઠા મહાવ.
મહાવ મુજને દાન દીધું, જીવન જાયુ આજ,
કોઈ મનોરથ પૂરીએ, સીંઝે તે મહાર કાજ.

૨

૩

૪

૫

૬

(વલણ)-વાહાલા તુજને આ તન આપ્યુંજી,
સ્થાનકે તારુ એ મેં સ્થિર કરી સ્થાપ્યુંજી

૭

(દાજ)-સ્થાપ્યું સ્થાનકે સ્થિર કરી તે, પાછુ કોણે નવ યાય,
માન્યું મને તુજ માહેર, તહા કોણે કાઈ ન કહેવાય.
ગોઠે નહીં તુજ વિના મુજને, વિલસીએ દિનરાત,
એ રસ જાણે કો નહીં, એક નરસૈયાની જાત.

૮

૯

ચાતુરી ૨૫ મી-ચાલ ધોળની.

એરા આવોને મારા નાથ, નિશાએ કયા લાગ્યાજી,
એવી કુણુ સોહાગણુ નાર, જેણે લગાવ્યાજી.
તમે શાને ઠરો સકોચ, સગ ન લાગ્યાજી,
કેમ નવલ નારનો નેહ, મેલીને આગ્યાજી
તારે મહાવર લાગ્યું છે ભાલ, ચિહ્ન ચરણ તારુંજી;
એવા અજન મધુર રસાળ, અધિકે શોભે ઘણુંજી
એવા મુંદર સુભગ કપોલ, ડખ દીસે ઘણાજી;
એવા શુણુ વિના હેઠે હાર, નખશિખ નહીં મણાજી.

૧

૨

૩

૪

એવી કકણ કેરી ભાત, વાસે સોર પડીજી,	
એવાં ગાઠ આલિંગન લીધ, ચતુર ચપે ચઢીજી.	૫
એમ બહો ત્રિભોવન નાથ, રાજ ત્રિયાતણુંજી,	
હવે શાને કરો છો સકોચ, આજ અતિ ઘણુંજી	૬
ને થયું તે ભલે થયું કાજ, હું થઈ રાજી ઘણીજી,	
હવે કહોને વિસ્તારી વાત, રાત રમણ તણીજી	૭
(લાગ)—વાત રાત રમણ તણી, સુજને તે કહો નિરધાર,	
એવી કોણ બળવત સુદરી, કોણે મનાવી હાર	૮
એવા મર્મવાચક માનનીના, સાલજ્યાં અતિસાર,	
વળતા તે વાહાલો એમ વહે, તું જીવન પ્રાણઆધાર	૯
તુજ વિના મારે કો નહીં, તું સત્ય વચન કરી માન,	
હું શરણ તારે સુદરી, દીજીએ સુખન દાન	૧૦
એવા વચન વાહાલાના સુણી, સુંદરીએ કર્યું સનમાન,	
નરસૈયાઓ સ્વામી રહે લીધો, તણ માનુની મન અભિમાન.	૧૧

ચાતુરી ૨૬ મી—રાગ ધોળ.

સેજડીએ રમે સુદરી રે, વાધ્યો રગ અપાર,	
મનમાન્યુરે માનનીતુ, મોહ્યા દેવ મોરાર	સેજ૦ ૧
ચોળી ચીર બેઠેકે ઘણુ, પહેર્યો નવસર હાર,	
શ્રવણે આલ ઝબૂકતી, પાયે નેપુરનો ઝણકાર	સેજ૦ ૨
રાખડલી રતને જડી, ગોફણો ફરકે અગ,	
વેણી ગુથી કુલતણી, સેથો પુરીને સગ	સેજ૦ ૩
આલિંગન અબળા લીએ, ઊરમાહે રાખ્યો નાથ,	
અધર અમૃત પ્રેમે પાયે, કામની કંઠે હાથ	સેજ૦ ૪
વિલસીને બેહુ જણાય રસ ભર્યા, પીઢિને ખવરાવે પાન,	
અતિ આનદ વિનાદશુ, દેતા તે સુખન દાન	સેજ૦ ૫
પ્રેમદાની પ્રીતે કરીને, પ્રસન્ન થયા મહારાજ,	
નરસૈયાઓ સ્વામિ ભોગવ્યો, સુખસાગર તરવા કાજ	સેજ૦ ૬

ચાતુરી ૨૭ મી—રાગ દેશાખ.

અભિનવી વિદ્યા હરજીની બાણીજી,	
યમુના કંઠે' બતા પાણીજી,	
પાલવ અહીને હરજીએ તાણીજી	૧

(૧૧)-પાવવમહીને હુગુએ તાણી, ત્યારે હું મન લાલ ધણુ,
હુએ શુભન લઈ આવગન, કાજ સગીરુ મુજ તણુ

(૧૨)-કાજ સરીયુ એનું ને મારલુ,
વાહાવાલુનું મુખડું મેં ત્યાં નિહાળ્યુલુ,
વહાવાલુએ મુને હૈયામાં આપીલુ,
રમ નિરધાર ઘણા મુને આપીલુ

(૧૩)-નિરવાર રતિ છે રસ ઘણો, તમો જાણ્યો હોય તે જાણુને,
નરનૈયાયા ન્વામી નગ રમના, માણી શકો તે માણુને

આતુરી ૨૮ મી-ગાજ દેશાખ.

માભજોરે સાહેવડી, જોળન મહમાલી નારરે,
સજને મુંદુ ન્યામજો, તારે સ્નેહ છે અપાર રે.
માનની માન ન કીલુએ, સ્યામવડી કર શણુગારરે,
વિવનતી વનમાં આવીને, મેજડીએ મુંદર નારરે.
વળની વનિતા એમ વીનરે, ફૂટી સુણ કંઈ એક વાતરે,
મારા મદિરમાં બાધા નથી, બહારે લોકકરે છે વાતરે.
માગી સહિયર મમાણી સામજો, ફરીજન જોલે માનરે,
લેને બ્રહ્માદિક પામે નહીં, મોટા મુનિવરને નારે ધ્યાનરે.
તે તુજસુ રમે રમે વાહાલો, પરમરૂપ નિધાનરે,
મહિલાએ મનમાં ધર્યું, મૂડી હૈયાનું શુમાનરે.
બૂધર માથે લાવશુ, તુ મળીને અતર દાળરે,
નરનૈયાયા ન્વામી વિના, તુને કોણુ લગવે લાડ રે.

આતુરી ૨૯ મી-ગાજ દેશાખ.

ફૂટી તહા આવીલુ, મુંદરીને લાવીલુ
આતુરી ગવરાવીલુ, મધ્ય મધ્ય નિશાણુ વજાવીલુ
ધવળ મગળ ગાયોલુ, શ્રીલુએ મન ઉઠાચોલુ

(૧૪)-ધરણીએ ચઢન લગાવીયો, મોહાવીયો સુસ્ત વીતાન,
ત્યાં પધરાયો પદમની, મુખ કરે તે અમૃત પાન

એહો મુલત છત્રો શામળો, તે ધરી હૈરામ ધ્યાન,
માહેલડી આનદ પામી, દીધુ કુવરીને દાન

૫

(૫૫૫) વહાલાણને ઇહા પધરાવોણ,
મૃત્યુ કરતાં આગળ આવોણ

૬

(૫૫૬)-મૃત્યુ કરતા આગળ આવો, ને લાવો નવલા ભોગ,
મજ ઘઈ નાથને રીઝવો, ફગી કરાવો ભોગ.
છત્રો જહુપતિ એણી વેળાએ, હવે થયા બહુ મનમાન,
મુદરી શ્રીનાથ પ્રત્યે, મદમાતી દીસે માન

૭

૮

(૫૫૭) મળી મળી મોરચીએ ગમાડોણ,
માહોમાહે લલેરીને લમાડોણ,
લેહેરે મળ્યા મહાસુખ પમાડોણ.

૯

(૫૫૮)-લેહેરે મળી ને મળી મહા મુહાગણ, નિત્ય જોલતી અમૃત વેણ,
મુખ લેતા અમૃત ઝંકારી, તેને ઉધરતા કરણ મેણ
ધન્ય ધન્ય નરસૈયાઓ મ્વામી, ધન્ય ધન્ય સખિ સમવેણ,
ધન્ય ધન્ય ભૂમિ જ્યા પ્રભુ વિલસ્યા, ધન્ય ધન્ય દિન ને રેણ

૧૦

૧૧

ચાતુરી ૩૦ મી-રાગ દેશાખ.

પીઢિણ પધગવીયા ધર માય, એ મુખ કહુરે નવ નાથ

૧

(૬૫૧)-જાય જામની રમ લગી, રમણ કરતા રગ,
વદન નિહાળ્યુ વાહાલાકેળ, કૂંડ્યુ અગોઅગ

૨

(૬૫૨) અગે આનદ ઘણો થાય,
વાહાલાણને લીડી હૃદયામાય.

૩

(૬૫૩)-લીડીયો મેં લાવ આણી, ભૂપણ અગે સારીયા,
મેજ રચીરે સોહામણી, નાના કુસુમ મેં આણીયા

૪

(૬૫૪) આણીયા મેં કુસુમ અપાર,
વાહાલાણ શુ કરશુરે વિહાર.

૫

(૬૫૫)-વિહાર કરશુ કંઠ લાગી, મેહે ટાળશે કહાન,
મુરતમઆમે શ્યામજાશુ, મૂડી મન અભિમાન.

૬

(૬૫૬) અભિમાન તણુ રે આજ,
વાહાલાણશુરે લોપી સઘળી લાજ

૭

- (૬૧૮.)-લાજ લોપી કાજ સરશે, વાહાલાજી ઊરપર માહાલશે;
અધરે અમૃત પાન કરીને, અમરું અંતર ટાળશે. ૮
- (વલખ.) અંતર ટાળશેરે નાથ;
પ્રેમે ધરીને ભરશું બાથ. ૯
- (૬૧૯.)-બાથ ભરશે નાથ સાથે, થાશે રજની રળિયામણી;
પૂરણુ ખીતે પીઉં ભારે, મનસા પૂરે અમતણી. ૧૦
- (વલખ.)- મનસા પૂરણુ વિલાસ;
વાહાલાજી શો ક્યારે હાસ. ૧૧
- (૬૨૦.)-હાસ્ય કરતાં હેત વાધ્યું, પિઉં મેળએ પધરાવીયો;
નરસૈયાયા સ્વામી સંગ રમતાં, મારે અંગો અંગ સોહાવીયો. ૧૨
- ચાતુરી ૩૧ મી-૨૧૨ દેશાખ.
- સ્થામળો સેજડીએરે મોહાય, સ્થામાજી ઉલટ અંગ ન માય. ૧
- (૬૨૧.)-ઉલટ અંગે અતિધણી, ચણું તે રીશ નમાવીયું;
વિનય કરીને વિલસીયો તે, વાહાલાને મન ભાવીયું. ૨
- (વલખ.)-ભાવીયું વાહાલાજીને મન, તેં મુને કીધલો પ્રસન્ન. ૩
- (૬૨૨.)-પ્રસન્ન પ્રેમદા પ્રેમ તારે, એમ જોલિયા રે મોરાર;
તેં મુને વશ આણીયો, તે જાણુને નિરધાર. ૪
- (વલખ.)- રસ ભરી રીઝીયાં નસ્તાર;
રેણી કીધલો રે વિહાર. ૫
- (૬૨૩.)-વિહાર કીધો મેહે ભાગ્યે, નયણે નયણુ ખડુ ક્યારો;
સ્થામ ને સ્વામિનીજીનાં, રંગે રમતાં હૈયાં ગ્યારો. ૬
- (વલખ.)- વાહાલાજી છું તમારી દાસ;
તમે તો પૂરી અમારી આશ. ૭
- (૬૨૪.)-આશ પૂરી અગટ ખીતે, એ સુખ કહું નવ જાથ;
જોલ અમારા મનમાહે, આણુને જુદુસાથ. ૮
- (વલખ.)- એમ કરતાં ઉઠ્યોરે ભાણુ;
વાહાલાજી તમે અમારા પ્રાણુ. ૯
- (૬૨૫.)-પ્રાણુ અમારા તમે પ્રભૂજી, માન માણું કેહાન;
નરસૈયાયા સ્વામી સદા મુજને, રહેજો તમારુ ધ્યાન. ૧૦

ચાતુરી ૩૨ મી-રાગ દેશાખ.

- સકળ સુહાગીરે નાથ, વા'લાજીએ સાહો મારો હાથ. ૧
- (દાળ)-હાથ અહીને હૃદયમાં, લીડી અંગોઅંગ;
નયણે નયણ તુરંગ વાધ્યે, શામળાને સંગ. ૨
- (વલણ)- સંગ સોહામણી રે રાત;
વહાલોજી વિલસેરે નાના ભાત. ૩
- (દાળ)-ભાત ભલીએરે વિલસીયો, સુર અતિ સંગ્રામ;
અધર અમૃત પાન કરીને, રંગે રમ્યો ચારે જામ. ૪
- (વલણ)- સખિરે રસીયો ચાઢવરાય,
એનું મુખ નીરખતાં મુખ થાય. ૫
- (દાળ)-મુખ થાય સાગર ઝીલતાં, વા'લો વિલસિયો મુખ ધામ;
સેજસું રમી રંગી શામળો, તેણે કીધાં પૂરણ કામ. ૬
- (વલણ)- સખિરે કામ કેલ વિલાસ;
વા'લાજીએ કીધાં વિવિધ પેરેહાસ. ૭
- (દાળ)-હાસ્ય કરીને હૃયું સર્વસ્વ, સોંપ્યું તન મન ધન;
અવર કે વાહાલું નહીં, તમ વિના પ્રાણજીવન. ૮
- (વલણ)- ચાલ સખિરે જીવન માર કહાન;
રંગલર રમી તજી અભિમાન. ૯
- (દાળ)-માન તજીને માંણીયો, સજી પુરણ શણગાર;
સખિરુપે નરસૈયો નીરખે, તે કૃષ્ણજનો વિહાર. ૧૦

ચાતુરી ૩૩ મી-રાગ ધન્યાત્રી.

- હરી ઊર લીધલારે, પીધલો રસ ચારે જામ;
રેનેહ ધરી વા'લો સંગમ આવ્યો, હું વિલસી સુંદરસ્યામ. હરી. ૧
- સુણ સખિરે મારા ગોલ, સેજડીએ થયોરે ઝાકમઝોલ;
પ્રાણ પીઉં મીત ખાંધી, મેં કીધલોરે રંગ કલોલ. હરી. ૨
- અધરે ધરી કીધો પાન, તેણે ગયું માર માન;
અંતર ટાળી એક જ કીધું, પામી વર હું કહાન. હરી. ૩
- એ ધન્ય ધન્ય મારો નાથ, અમને કીધલાં સનાથ;
નરસૈયે રંગની રેલમાં દીવી, હરી તાલી લીધી હાથ. હરી. ૪

ચાતુરી ૩૪ મી-રાગ દેશાખ.

આવોહ આવો લયે પધાર્યોહ, બહુ શ્રમ કરીને હાર્યોહ ૧
 મકવ લોકને તાર્યોહ, મહુ કોયના તાપ નમાવ્યોહ ૨
 ચર્ત પખાળી ચણોદક લીજોહ; પૂજ કરીને દડવત કીજોહ ૩
 અગ સોહામણું મુખ દીજોહ; કાયક જે જે અમથી ત્રીજોહ ૪
 બોલેછે મરડની વાતહ, અમારે તમ વિના નથી ઢો નાથહ ૫
 હું મવે તહને શરણે આવ્યોહ, કોહ મનમહિ જે જે ભાવ્યોહ ૬
 શુ કહું શામાહનો મયકોહ, બોવ્યાતા બેહુ વણ લયઢોહ ૭
 આજ પછી ન કરે કોયે ખયકોહ, નરસૈયો નાખે નેહનો લયકોહ ૮

ચાતુરી ૩૫ મી-રાગ દેશાખ.

આલણ સખી તારા નવવ રગ, વાલોહ વિવમીયો રજની રમતા રે ૧

(દાન)-પરગા દીમે પદમની, તોરે વદન અગોઅગ, ૨

તારા મદલથી લોચન દીમે, મુખ બોલ વચણ તુરગ. ૩

(વસલ)-મુસ્ત મશામનારે નયણ, વશ કીધો મહા મયણ, ૪

તારા હસી રહ્યારે કપોવ, તારુ વદન કોમલ શશિતોલ. ૫

(ગા)-મખી તણા વચન સુણીને, હપડે હરખ અપાર, ૬

નરમૈયાચો નાથ મળીયો, કીધયો વિવિધ વિહાર ૭

ચાતુરી ૩૬ મી-રાગ બિહારગડા.

મેજડીએ સોહાવતીરે, રમતી વા'લાહને મગ, ૧
 ભાવે ભજતીરે, મન વાધ્યો છે બહુ રગ. ૨

કનુપી કસણ બહુ ડસકસેરે, ઉરપા લહેકે છે હાર, ૩

હાન્મા પુષ્પ અમૂલ્ય છે રે, જે મુગધ આપે અપાર ૪

પિહ મગ વિલસતીરે, વદન નીરખી કરે અમૃત પાન, ૫

ભૂજ બળ લીડીનેરે, ઉરપર લીધયો કાહાન ૬

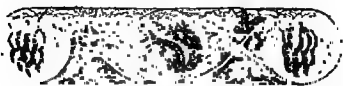
હામ્ય કરતી ઉમગી અબજારે, મુખજ સનમુખ સ્યામ, ૭

કોય કોય નવ ઓમરેરે, રગ વાધ્યો અતિ સશ્રામ. ૮

ધન્ય ધન્ય કૃષ્ણનેરે, ધન્ય ધન્ય નારી વિલાસ, ૯

ધન્ય ધન્ય નરસૈયો નિગ્મતોરે, હરખત પોહોતી મનની આશ. ૧૦

ચાતુરી ૩૭મી સમાપ્ત.

ચાતુરી ષોડશી.

પદ ૧ હું-રાગ રામઘોષ.

સહીતા-સુણેજી સહુણા સેણુજી, સાને ભરો છો નેણુજી;
શુંદુઃખ છે તમારે નાથજી, વહાલા કહોને અમને વાતજી.

ઢાળ.

વાત કહોને વહાલા અમારા, કાં ઠરી રહ્યા આસન;
શાને કાળે શામલા તમે, સુકોછો નિશ્વાસન.
વહન તમારું વાલમા, કરમાણું તે શાને માટ;
કપોલ કર કાં દઈ રહ્યા, ઉપનો તે શો ઉચાટ.
મહાવજી તમારુ વહન જોતાં, જનમ દુઃખિત જાય;
નાથજી તમારું નામ લેતાં, પતિત પાવન થાય.
જેને કરુણા હોયે તમારી, તેને સ્વપને ન શોક હોય;
તમે એમ કાં મૂઠ થઈ રહ્યા, અમને તે અચરજ જોય.
સુદ્ધ યુદ્ધ તમારી શામલા, શાને હરિ કહોને સ્થામ;
નયને તે આંસુ કાં ભરો, વેધુષના વિશ્રામ.
અંગે દોટી અનંગ શોભા, રોમ રોમ અભિરામ;
તમે કલા પાડી કયમ રહ્યા, સમસ્થ શ્રી ભગવાન.
સુખતણા સાગર સુકાયો, આનંદકંદ અવિનાશ;
દેશવ કારણુ કહોને અમને, હું હું તમારી દાસ.
માધવ તમારા મન તણી, કહોને કરુણાનિધાન;
હું તેડીને લાવું તેહને, જે તમારું જીવનપ્રાણ.
નિમિષ માત્રમાં નાથજી, લાવી કર પ્રસંન;
વાત કર્તા વ્રજપતિ, ટળશે વડું વિધન.

મહીધર મનમાં ધરે ધીરજ, નહિ અકળાયાનું કામ;
નરસંઘ્યાના નાથજી, મને કહેને તેનું નામ.

પદ ૨ જી.

કૃષ્ણ-વળાતા બોલ્યા જીગલવનજી, પ્યારી રાધામોહે છે મનજી;
છે લીજીલાનની કુંમારજી, તે મારાં નયણાંને શણગારજી.

દાળ.

શણગાર મારા નયનનો, ઊર તણો એ છે હાર;
તન મન જોખન જીવતી, મારા પ્રાણનો આધાર.
અબલા તેનેહે અવતર્યો, મારો ત્રજા વિષે અવતાર,
વસે તે ત્રિજની નરમાં, એમ નીગમ કહે નીરધાર.
શ્રી વિશ્વ ધાયે મુજને, ત્રિજનાર મારુ ધન;
સર્વમાં એક મુંદરી એ, વેદવાયક માન્ય.
લક્ષ્મીતા તેમુ રંગે રમતાં, શ્રી વૃંદાવન મોઝાર;
અંગનાને ઊરે લેધને, જીજ લીધ્યા તેણીવાર.
રસ રીતે પ્રેમ પ્રિતે, કરતાં સુધારસ પાન;
તે મળ્યા પછી શું થયું, માનુનીને વાધું માન.

રાધા-લંપટ મેલી દેને મુજને, નીર્લજ સાથ શું નેહ;
મુજથી વહાલી વા'લમા, ઊર વિષે રાખી છે તેહ.

કૃષ્ણ-કર મુકાબ્યા પાણથી, રમા લરાણી રોષ;
વિનતા તે વન છોડી ગઈ, મુજને દઈ ગઈ દોષ.
ચતુરા ચિત્ત ચોરી ગઈ, પ્રેમદા લઈ ગઈ પ્રાણ,
મહનસર મારી ગઈ, કામની તે કામખાણ.
ક્યમ કર કહાં જાઉં હુવે, ક્યમ ધરું ધીરજ મન,
તારા સમજો તારેણી વિના, ત્રયલોક લાગે ગૂન્ય.
અપરાધ નહિ કંઈ માહરો, વિષુ વાંકે કીધો ત્યાગ,
દોષ કાંને દીછ્યો લક્ષ્મીતા, એવાં અમારાં લાગ.
સુખ દુઃખ હોયે મનમાં, તે તો સજ્જનને કહેવાય,
માનુનીને મળવાને છીરે, કાંઈક કરો ઉપાય.
આધિન છું હું તાહરો, તું જશ લેને જીવતી,
નરસંઘાનો નાથ કહે, કરજોડીને એ વીનતી.

પદ ૩ જું.

લક્ષ્મીતા-વળતી બોલી લક્ષ્મીતા વાણીજી, તમે સાંભળો સારંગપાણીજી;
પ્રભુજી હું તમારી દાસજી, માધવ રાખો મન વિશ્વાસજી.
દાળ.

વિશ્વાસ રાખો મન વિષે, ધરણીધર ધરો મન ધીર;
હું મનાયું એ નારને, તમે ચૈતન્યમાં રાખો શરીર.
નિઃશંક થાઓ નાથજી, તમે લક્ષ્મીના ઓધાર;
તમને જે વહાલી વાલમા, લાવું તે વન મોઝાર.
અંબર લઈ આંસુ લુવો, કાં થઈ રહ્યા આસન;
તમને દેખું દોડેલા, તારે દાઝે તે મારું મન.
માવજીરે મને સમ તમારા, કુંજે લાવું જીવતી;
શોક નિવારી સુખ કરું, તો જાણજો કૃતિ હતી.
પ્રભુજી તમોને પ્રાણ સુપું, વિવિધ વન કિંકરો;
કહો તો હું લાવું જીવતી, તમે શોક સઘળો પરહરો.
નિઃશંક થાઓ નાથજી, નહિ અકળાયાવું કામ;
કવિ-લક્ષ્મીતા ચાક્ષી વન વિષે, શ્રી કૃષ્ણને કરી પ્રણામ.
વિનતા તે વન જોતી ગઈ, જ્યાં કામિનીનું ભૂવન;
શોક સાગર અંગે આતૂર, રહી રહી કરે રુદન.
હાર ચીર શણગાર ભૂષણ, કંકણ કંકણ જેહ;
શણગાર સર્વ અંગ થકી, અળલાએ ઉતાર્યા તેહ.
તે સોલ કળાએ શોભતી, (ત્રિ)લોક્ય તારુણી સુંદરી;
શોકસાગરે પડી સ્થામા, લલિતાએ દીકી અણમણી.
કમળ સરખાં નયન દીક્ષં, નિશ્વાસ મહેલે નાર;
નરસૈયાના સ્વાગી તે પ્રતે, લક્ષ્મીતા બોલી તે વાર.

પદ ૪ જું.

લક્ષ્મીતા-સુણો ભીષ્મભાન કુમારીજી, સુંદરી તું વિનવી મારીજી;
માનુની મન અવિધારજી, મહા વન ચાલો કરવા વિહારજી.
દાળ.

વિહાર મહાવન કરો કિંકર, શ્રી નાથજીસું નેહ ધરી;
નંદો નંદન તહારે કાળે, આંખો તે લેકુંડ પરહરી.

શિવ, શેષ, વિરચી, સુરપતિ, ધરે તે સૌંદર ધ્યાન,
 નીગમ નેત્રી નેત્રી લાખે, વિસ્તાર શ્રી લગવાન
 જેને મળવા મુનિ મહોટા, કરે છે તપ અપાર,
 તે તો પામે નહિ-નારી, તહારા પૂન્યનો નહિ પાર.
 જેને કાળે જોગી જતી થયા, તણ તે સુખ સસાર;
 નિમેશ સ્વપને તે નવ દેખે, તું યમ પુરુષોત્તમ સાર.
 લીખુલાન કુવરી તું જ લાગ્ય મોટું, પુન્ય તણો નહિ પાર,
 તુજને મલવા માતુની, તલણે છે નંદકુમાર
 કાંઈક કરુણા આણુ મનમાં, તઠોર થઈ કાં નાન,
 કંથ શું અધિક ન તાણીયે, તું માનને વહેવાર
 બેહુ કરજોડીને તારે પાયે લાગું, મારી વીનતી અવિધાર,
 તું વહાલી છે ગોકુળનાથને, પામી છે સુખ અપાર.
 પીયુ માથેરે પ્રેમદા, કર્કુ છું અધિક મા તાલ,
 જોખન આપો નાથને, તુ માની શકે તો માન.
 શાને કાળે મુદરી, તું ધરી ચ્હી છે માન,
 નાથને વહાલી કેા નથી, તાજણી તુજ સમાન.
 દિવિ-લક્ષીતાનાં વાયક સાંભળી, શામા સજ થઈ તેણી વાર,
 નરસિંયાના નાથને, મળવા ધરે છે શણગાર
 પદ ૫ મું.

- તુનીએ માન તણ્યું તેણીવારણ, શામા ધરેછે મોળ શણગાર.
 તેવાને નંદકુમારણ, મનમાં ધર્યો હરણ અપાર.
 દાળ.

હરણ મનમાં ધર્યો ઘણો, મંજન કર્યું તેણીવાર,
 ચુવા ચદન અંગે કેસર, મુગધ લઈ અપાર.
 ચીર અપક માડી પટોળી, એપતાં તે પહેર્યો અંગ,
 ધુધટમાં મધુર હસતી, નારી નેપુ કુરમ
 શીશ પૂલી રાખડી, નેણે તે કાજલ રેખ
 લીલવટ મોહિ ચાંદલો, વેણીએ તે વળચો શેષ
 નિરમલ મોતી નાકમા, અવળે પેહેરી ગાલ,
 અધર અરુણ એપના, તાજ્યું ચોતે ગાલ.

મોતીઆળી ઝરમર કઠે, ઉર એકાવળ હાર;
 ચોળી પહેરી કસકસી, કર કંકણનો ઝણકાર.
 ચુડિલો હાથે સોહામણો, બીડી મુખમાં બાણ;
 કંકણ સર્વ સોહામણું, શાં શાં કરું વિખાણ.
 ચરણે નેપુર ઘુઘરી, વીધુઆ તે અણવટ સોહો;
 નખ શિખ જાતાં સુંદર, મુનિ જનનાં મન મોહો.
 હંસાગમની ગજગતિ, કટી કેસરીના લંક;
 ઉર અબુજ બે ઓપતાં, મુખડું તે બણે મયંક.
 મુખડે તે મધુરં બોલતી, હલવે શું મોઢે અંગ;
 પત્નીને પ્રેમ વાધ્યો ઘણો, મળવાને શ્રીલગવંત.
 અખલા તે સજ થઈ, પુરિયાં તે ખટ બાણ;
 નરસૈયાના નાથને કાળે, લક્ષ્મીતાએ સુકાળ્યું માન

પદ ૬ કું

૧૪૧-લક્ષ્મીતા સાંભળ મહારાં વચનજી, અંગમાં પ્રગટયો છે અનગજી.
 તેણે કરી દાઝે માઈ તંનજી, વેગે કરીને ચાલો મહાવંનજી.

હાળ.

દિવિ-વેગે કરીને મહા વન ચાલી, મદન દલ લઈ હાથ,
 જાયે લક્ષ્મીતા બણ કરવા, સજ થાયે તહારો નાથ.
 લક્ષ્મીતા-અનેક અખળા અનુભવી, પણ નાર મળી કોયા;
 મુરખ્યું હું શિખયું, તું રહેને ત્યાં જોય.
 પૂર્વ દિશાથી પ્રગટયો, સોળ કળાનો ચંદ;
 નયણે તે દેખી નારને, ડગવાને લાગ્યા દીગંજ.
 મયંક મન ઝાંખો થયો, શશિ તે તેણીવાર;
 એ કલંકી કેમ થાય, તહાઈં તેજ અપાર.
 મહાવન અતિ રંજિયામણું, ચોલા તણો નહિ પાર;
 હાસ્ય કોડીલા શબ્દ સોહામણા, મધુકરનો ગુંજાર.
 ત્યાં મોર શબ્દ સોહામણા, ચાતક નવલ વીર;
 ત્યાં અનેક પદ્મિ શબ્દ કરે, શીતલ જમુના નીર.

૫૬ ૯ મું.

સુંદરી પામી અતિ ઉલ્લાસજી, કરતાં કામ રસ ભોગ વિલાસજી;
વિલસાવવા બેઠું વાસજી, હુતો નરસૈયો પાસજી.

(લાજ)-પાસ રહીને નયન નિખર્યો, અનુભવ રસ થયો જેહ;
જેવી લીલા નજરે દીકી, મુખડે તે ગાઈ તેહ.
દીવી તે મહારે હાથ દીધી, કહે નરસૈયો આ નિધ જોઈ;
વિલાસ ગોકુલનાથનો, ભૂતળ ગાયો સોઈ.
ખલ અધિક કરી કરુણા, આપીયો કર તાલ;
હું સુખે લાગું ગાન કરવા, પ્રસન્ન થયા ગોપાલ.
ભામનીમાં ભળી ગયો, જેમ સાગરમાં રતન;
મહારસમાં ઝીલીયો, આનંદ પામ્યો મન.
ભાવ જાણ્યો નયનમાં, ઉપજ્યો મનમાં નેહ;
માનુનીને રૂઢી મનાવી, ફૂલી થઈ તેહ.
જે રસ શંકર દોષ દિન દેખે, હું ઝીલી રહ્યો તે માંહે;
મહારસમાં મહાલિયો, તે શંભુ ફેરી સાંહે.
કૃપા હવી ભોળાનાથની, તેણે દીધી તે મુજને આશ;
રકને રિધિપત કીધલો, કાપ્યો તે ભવનો પાસ.
અનાથ હુંને સનાથ કીધો, પાર્વતીને નાથ;
દિવ્યચક્ષુ આપ્યાં મુજને, મસ્તક મેલ્યો હાથ.
તેના તે ચરણ પ્રતાપથી, પામ્યો તે પ્રેમ નિધાન;
પછી ગોપેશ્વર નાથનું, અવનીપે શું કર ગાન.
ભાણીએ ભાગ્ય ઉદ્ધે કર્યાં, મને કહ્યાં તે કઠિણ વચન;
ત્યારે નરસૈયો નિરભય થયો, પામ્યો તે જીગજીવન.

૫૬ ૧૦ મું.

લલીતા-બેઠેની તું સાંભળ માહારી વાણીજી, બોલી ત્યાં સખી શહાણીજી;
રસ ભર્યાં દીસે તારાં નેણજી, શિરથી છુટી તે તારી વેણજી.

(લાજ)-વેણ 'છુટી' કસણ તૂટી, ઉલટાં તે દીસે અંગ;
સારું કહેને સૈયર મહારી, ક્યમ રમી પીયુની સંગ.

હાર તણાં તે ડસણુ હુએ, અંગ છે કુમકુમ રોલ;
અંગે તે રેખા અતિ ઘણી, મુખ લય્યાં જે તખોલ.
કપોલ તારા હસી રહ્યા, મુખડે તે પ્રગટ્યું નર;
દસન નખ દીસે ઘણા, અખલા તે તારે અધૂર.
પિયળ પુરી રહી અધુરી, ટળી તે કાજલ રેખ;
ખોલ અલિપન ખોલતી, વનિતા તુંરે - વિશેક.
લીલક પીયુર્નુ લલાટ તારે, દરપણુ લઈ મુખ જોયે;
પીતામ્બર કહાં પલટ્યુ, નીલામ્બર તાર ન હોયે.
કૌસ્તુભ મણિ તું કેનિ લાવી, નહિ એકાવલ હાર;
પાલટી આવી પ્રેમદા, મુજને કહેને વિચાર.
ચુવા અંદન કુસુમ પરિમલ, અંગ માહે સુગંધ;
હું જાણું છું હે સખી, તુંને મળ્યો તે નંદનો નંદ.
સ્વેદ શીતલ અગ તાહરુ, તે દેતું મન સાખ;
સંકોચ શાને કરો શ્યામા, મુજ આગળ તું દાખ.
હયું જોને અંગના, ક્યાં દાજે નીચાં નેણ;
વણુ કહે સર્વે લહું, તું સત્તાડે જોને વેણ.
સુરતનું મુખ કહેને મુજને, મા ધર મારી લાજ;
નરસંયાનો નાથ તુજસું, વિલસીયા છે આજ.

પદ ૧૧ મું.

રાધા—સજની સુરતનું મુખ જોહણ, સાંભળ તુજને કહું તેહણ;
જે અનુભવ્યો રસ આજણ, મુજને આવે લાજણ.

(દાખ)—કહેતાં મુજને લાજ, એવી લીલા થઈ જેહ;
તુજને કહું છું તારુણી, તું મુમ રાખજે તેહ.
રખે કોને જણાવતી, વ્યલિચારિની એ વાત;
શ્યામ સજોગી રસનો ભોગી, વનમાં મળ્યો પ્રજનાથ.
કર ગ્રહ્યો મારો કામીએ, કે લલે આવી લાભિની;
આવ અખલા આપણુ જોહું, કીડ કીજે કામિની.
અમૃત એના નયનમાં, એવો એ ઘનશ્યામ;
હું અગ કુલી થઈ ઘેલી, કામીએ જગાડ્યો કામ.

ત્યા કદમ અતિ રણિયામણુ, તેની તે શીતલ છાય,
 હું માન વધારુ તાહરુ, તું બેશ મારી માય
 કવિ-ત્યા સમિર ત્રિવિધ પ્રકારનો, લાવિયો તે બહુ સુગધ,
 કુજ બોવનમા ગઈ ચાવી, ધ્યાન ધર્યું સુકુદ.
 મહા મતિએ જ્યે જોગી, તેનુ ધ્યાન ધર્યું મન ધીર,
 તતકાળ તેનું ધ્યાય ધર્યું, સુધ ના રહી શરીર.
 રાધે રાધે કરે માધવ, જ્યે તે સારંગપાણુ,
 નરસૈયાના નાથને, લલીતાએ કીધુ બાણુ.

પદ ૭ મુ.

લલીતા-લલીતા કહે સાલજો મારાવાલાજી, સુદરી છે મહા વિસાલાજી
 પેરે પેરે લાવી છું નાથજી, આવો સોપુ તમારે હાથજી

હાજી

આવો તમારે હાથ સોપુ, સાલજોને મારી વાત,
 મતસર છે ઘણા નારને, તમે નમીને તેડો નાથ.
 કવિ-એવા વાયક સાલજી, આનંદ પામ્યા મન,
 ચિંતામાથી ચાવી આવ્યા, જીવતિનારે જીવન.
 સામ સામા ચાવી આવ્યા, નયણે તે નિરખી નાર,
 કૃષ્ણજીએ લલીતાને આપ્યો, કૌરવુલ મણિનો હાર
 લલીતા-કુવરીને કરમા આપી, લોને તમારુ તન,
 સહુજી છે કુવરી શામળા, કરજો એનું જતન.
 બહુ પેરે સુખ દેજો, કરજો તે વિવિધ વિહાર
 ઈચ્છા ને એની પૂરજો, રમી રજની માસ અપાર.
 કવિ-કુજ સમિષે આવિયા, કુવરીને તેડી કુમાર
 એકાત રથાને રચી શેયા, મળી કરે રે વિહાર
 બુદર તે ભીડી હુંદેશું, ચુળન લીધું ગાવ,
 ગમિયો તે રમ પ્રીતિ પીએ, કદ્રપ રસ રમાવ.
 તેજ સમે રસ તેજ રથાને, ઉપજ્યો તે અધિક આનંદ,
 રમિક જનને પાન કરવા, સુકીએ તે નજ સજન.

મુખ જડ પામે કહાં થકી, અન્ય ઉપાસીક જેહ;
જેને કૃપા હોય નાથની, નિઃશંક પામે તેહ.
રસિકના રસ આગળે, અમૃત શું લેખાય;
નરસૈયો ભુગો ભુગ અવતરી, વિહારચરિત્ર એ ગાય.

૫૬ ૮ મું.

મહાવન શ્યામની ને શ્યામજી, કરતાં કોટી કલા કામજી;
નંદ નંદન પુરે મનની હામજી, ભુજ ભરી રમે ચારે ભામજી.

(લાજ) — ભુજ ભરી ચારે ભામ રાખી, લોગવે રસ જામિની;
અબળા તે ઉર બળકરી પિયુને, કુચપર લીધો કામિની.
સરોજ સકોમલ સુંદરી, માલતીની પેરે મુકુંદ;
ભમર થઈ પીયુ લોગવે, સુધારસ ગોકુલચંદ.
સુરત સાધના સઘળી રાગિની રમે કોટી કલા કરી;
મુદિત થઈ ત્યાં માનુની, લજ્જા પિયુની પરહરી.
મૃગાનયની કરે મરકલા, મોહુની પિયુન મન હરે;
અતિ નિકેટ નાગર નાગરી, વિવિધ વન કીડા કરે.
પ્રેમદા સાથે પ્રેમસું, પિયુડો અતિ રંગે રમે;
અધર ડસી કુચ કર ગ્રહી, કૃષ્ણ કંઠપને દમે.
ભુજ બલ લીડી બાથશું, કસકસે બહુ કામિની;
કનકવેલ કેસમાહે લપટી, બાણીયે ધન દામિની.
ચુંબન ચારુ કપોલ પામી, પ્રેમસું પિયુડો દિયે;
સુડીલો તે યદન શ્રી હરી, અમૃતપે રસ મુખમાં દિયે.
સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાલમાં, બ્રહ્મલોક ને કેલાશ,
વેકુંઠમાં સાગર સુતા તે, કરે રસની આશ.
ધન એ દિવસ ધન એ શોભા, ધન ધન તે રાધિકા નાર;
ધન લોગવે મજાવનિતા, કરે કૃષ્ણ સાથે પિહાર.
શ્રી વંદ્રાવન જમુના વીરે, ખંડીખટે રસ જામિયો;
પ્રેમે પીયા રાસ રમિયા, ત્યાંહ નરસૈયો ગુદી રહ્યો.

કસણુ તે ચોલીતણું, ઉર જળે વૃટયાં તેહ;
 મેં નીલાખર નવ જાણિયું, કટીયકું ખસીયું તેહ.
 પ્રેમતણે સાગર ઉલટયો, વાઘ્યો કામ અપાર;
 જઈ કામીને કંઠે વળગી, માર ચિત્ત ચળ્યું તે ઠાર.
 ઉછળે લીધી વાલમે, વિવિધ વિલાસ્યા શ્રીહરી,
 નેણે ગોવરધન કર શહો, તે મેં રાખીયો ઉર ધરી.
 આલિંગન દીધું ચામળે, કરે ભીડ્યું તન,
 અતર દાળી એક દીધી, મનાવ્યું તે માર મન.
 શ્યામ મકોમલ અગ પીયુનુ, કહણ કુચ ફલ માહેશંકર
 નાથજીની ભુજે ખાથ ભરતા, ખૂચ્યા ફૂલ ફલ ખેડિરા.
 સુખન ચાર કપોલ સરસી, અધર હસી કરે પાન,
 રતિપતિ રણજોધ જીયો, મદને તે મૂક્યું માન.
 આજના સુખતણી શામા, સંજોષે કર્કુ તુજ સુંદરી,
 વિસ્તાર તેહનો નરસૈયો, ભૂતલ કહેશે અવતારી.

૫૬ ૧૨ મું.

રાધા-સજની સાલજો મહાશ વચનજી, ધીર રાખજે તાર મનજી;
 જે સુખ પામી આણે તનજી, આજ હું ગઈ હતી મહાવનજી.

(દાજ)-આજ મહાવન હું ગઈ હતી, સુસ્તકે મકીનો ભાર,
 કારમો આવ્યો કુજમા, નટવર નહકુમાર.
 વહાલમાં એણે રોકીવનમા, હું કર તે કુણ ઉપાય,
 આજ તે જાણીએકલી, મહાવજીમા કરશે અન્યાય.
 મળવું તે જોડું મન વિના, ઘેલા ન થાઈએ ગોવિંદ,
 ચીર મહાર ફાટશે, ટુટશે તે ચોલી બધ.
 વળજો મા સ્હો વેગળા, પુટશે તે મહિનું માટ,
 માણસમા મહારે મહાલવું, તમને તે નહિરે ઉચાટ.

કૃષ્ણ-મેલ મહીડું શિરથકી, તું ધીરજ રાખજે મન,
 આવ અહીં દેખાડુ તુજને, માર તે કુજભુવન,
 રાધા-શીતલ સોયા પાથરી, રચ્યો તે રંગ વિલાસ,
 અનેક રસ પીએ અનુભવી, કરે મન ઉલ્લાસ.

હું હુંતીરે જોખન સમે, કુચ ફલ પીયુડા જોગ;
કામલ કર લઈ સોંપીઆં, કરવાને રસનો લોગ.
અંમર ફલ લઈ આપ્યું, મેં પીયુના મુખ માંહે;
રસ પીએ રસીઓ પાય મુજને, આનંદ પામી ત્યાંહે,
કંઠ ઘાલી બાંહેડી, ચુંબન લીધું કપોલ;
સંશ્રામનું સુખ શું કહું, કરતાં તે રંગ કલોલ.
વદન સકોમલ શ્યામનું, કરતાં તે નયને પાન;
નિર્ભતાં ધીરજ ટળે, કંદ્રપ કોટી સમાન,
રમતાં રંગીલે એમ કહ્યું, જીવતી તું પ્રાણજીવન;
સર્વમાં તું વડી સુંદરી, તું માન વેદ વચન.
અકળ ગતીએની કોઈ નવ જાણે, નહિ કોને આધીન;
વન આવી વચન બોલે, મુજ આગળ થાય દીન.
સાહી લીધી શામળે, એની વાત કહી નવ જાણે;
જાવા ન દેતા મહાવજી, કર અહીંને લાગે પાણે.
એટલા દીવસ હું નવ જાણતી, રહેતી હુતી આસન;
હાવે તે ક્ષણું મેલું નહીં, વેંધાણું મારું રે મન.
સંસારનું સુખ શું કહું, ન ગમે ઘરની વાત;
નરસૈયાના નાથ સાથે, વિલસી દિન ને રાત.

પદ ૧૩ મું.

રજની આવી જીગનીધાનજી, ઈચ્છા હુતી રમવાને મનજી;
સજની આજ મહારે મનજી, પ્રેમે પધાર્યા પ્રાણજીવનજી.
(દાન)-પ્રેમે શું પધારાવીઆ, મેં તો સાંજ સમે તે શ્રી હરી;
ચરણ ધોયા પ્રેમશું, મેં તો સેજલડી કુલની કરી.
કૃષ્ણની તે કપુર લઈને, અગરે કીધી આરતી;
પ્રેમે પીયુનું વદન જોતી, તન મન ઉપર વારતી.
પ્રથમ સંગમ પીયુજી શું, રમવાનેરે મારુ મન થયું;
લજ્જા તે લોપી નવ શકું, મુખડે તે નવ જાણે કહું.
જોખન મારુ જાગીયું, કામાતુર અંગે હું થઈ;
સાવ નયનમાં જણાવીઓ, ત્યારે પ્રેમે મુને કરે અહી.

લગ્ન લોખી અગ સુખી, પ્રેમે પીયુષને મલો;
 રમતા તે રસજસ એક થઈ, જેમ દૂધમાં સાકર ગલો.
 સહિયર હું જોલી સ્થામને, સંભાળ અગ તાહેર;
 અનેક રામા સંગ રમીયો, પણ આજ ને પ્રાક્રમ માહેર.
 સનમુખ થાને શામળા, કરવાને રણ સંઆમ;
 આજ તહારા મન તણી, પૂરુ તે સઘળી હામ.
 મુજ અળખાની આગળે, કાયર ન થઈએ શામળા;
 સાવધાન થઈને શીખવું, સ્તીરણની સઘળી કળા.
 હિપર લીધો વાહલમો, કુચ બંધન તુલ્યાં તડતડી;
 મુસ્તની સાધન સાંધવા, હું જોદ્ધા સાથે આધડી.
 નાથ સાથે બાથ ભરતાં, ધસીને રે લીધો ઊર;
 અધરડંસ ડશીને મૂડીયો, ત્યારે લડથડ્યો મહા શૂર.
 બાલપણમાં અતી જળીયો, જોવરધન કર તોલીઓ;
 તે સુભટને મેં તારુણિરુપ, રંગમાં તે રાણીઓ.
 ભૂકુટી ચકાવી નયન જોડી, મેં મારીયાં તે મોહનાં બાણ;
 કામિનીની આગળ કાયર થઈને, માગવા લાગ્યો માન.

કૃષ્ણ-શરણુ રાખો સુંદરી, હું તુજ આગળ એવરુ
 દીન જાણી દયા આણી, પ્રેમશું ઊરપર રમું.

રાધા-આજ પછે હે વાલમા, મોટપણું આણેશ ન મેનું;
 લઘુવેશ જાણી દયા આણી, મૂકું છું પ્રાણુલવન.
 સ્વાસ ભરાણો હે સખી, સ્વેદ કણ અગે અરે;
 મુજને તે ઝીત્યો જીવતી, કાયર થઈ પીયુ કરગરે.

કૃષ્ણ-અળલા તે મારુ અંગ દુઝે, લીડીશ મા રે લામિની;
 કંકણ પયોધર તાહરાં, મુજને તે જીવે કામિની.
 અમૃતપે અદકું હર્તું, મુજ કેને કળા જોહ;
 પછે પીયુના મુખમાંહી, પ્રેમશું મુકયું તેહ.
 પ્રસન્ન થયા પીયુ પાન કરતા, રમીયાને મન તે રસ ગમ્યો;
 ચુબન લીધુ હસી હસી, પ્રગટ થઈ રજે રમ્યો.

કુસુમ પેરે રાખીઓ, ઉર ઉપર ચીરે જામ,
હોંસ હુતી મનમા પિયુના, પૂરી તે સઘળી હામ
સફલતે રજની આજની, ધન ધન મારો અવતાર,
નરસંયાના નાથશું, રગ રમ્યા તે વિહાર

પદ ૧૪ મું.

રાધા—સજની સાલણ મારી વાતજી, ધન ધન આજની રાતજી,

હસતા ડોલતા આવે સાથજી, લોવન પધાર્યો મોરો નાથજી

(રાજ)—ભૂવન પધાર્યો નાથ મોરો, અબલાને સુખ આપવા,

કોટી કદ્રૂપ થયા કામી, નાથજી મુજ વશ હુવા

નવલ સજની પુષ્પની, ભુવન અતિ રહીઆમણી,

ચોદશ દીપક જલહલે, હરખ ઉપનો મન ઘણું

શણગાર કીધો શોભીતો, નયને કાજલ સારીઆ,

કટાક્ષ સરખા કસણુ કસીને, કામીના ઊરમા મારીઆ

શ્યામ સુંદર વદન જોતા, અનગ અગે સજ થયો,

રતિપતિ રણુચુદ્ધ કરવા, સુખદને તે મેં કર શ્રદ્ધો

નાથજીને ભુજ બાથ ભીડી, હૃદયામા લઈ ચાંપીઓ,

સુખદ નરમા શૂર કહાવે, તે મારી આગલ કાપીઓ

મદનમાતી શ્યામ સગે, રતિ રગ રસમા રમી રહી,

પીન પયોધર પ્રાણુ પિયુને, અધર મુખડે રહી સહી

તૃપ્ત ના થયો પિયુ પીતા, પછે તે હું લાજી રહી.

ચોલીતણા બધ તૂટ્યા, શરીરે ગીતલ થઈ

મેહેલ માવા હું માન માણુ, મારા નાથ હું તૃપ્ત થઈ

ચાર જામ સત્રામ કરતા, રજની સઘળી વહી ગઈ

દરપણુ લઈને વદન જોતા, અધર ડસ દીસે ઘણા,

નીરગુણુ તારા જોને કામી, નીરલગે કઈ ન રાખી મણા

કહ્યું ન માને હો સખી, ભુજ બાથ ભીડીને રહ્યો,

સુરતનો સત્રામ સજની, બાળપણુનો તુજને કહ્યો

એણી પેરે રસપાન કરતા, નાથ નયણુ નીહાલતી,

પિયુને અગે પ્રેમ વાધ્યો, પલક પાછી ન વાલતી.

અનગ આપદા અગ ટાલી, તન તે શીતલ થઈ રહ્યું,
તે સમાન મુખકુ સજની, મુખથી નવ જાએ કહ્યું
મારા સમ કેમિન મા કહેશે, એ વાત મનમા જાણુને,
વિહાર ચરિ- વિહાર લીલા, નરસંચો થઈ માનજે

૫૬ ૧૫ મુ.

રાધા-રસનીધાન આજની રાતજી, જગો મહારાપિયુજી હવો પ્રભાતજી,
દીપક જોત કાણું કાણું થાયજી, પખીડા રાગ પચમ ગાયજી
(લા)-પંચમ ગાયે પખીઆ, પૂર્વ દીશાએ રવી પ્રગટિયો,
સારી જામ સગ્રમ કરતા, હજી તે તૃપ્ત નવ થિયો
રવી ઉઝ્યો ને ઇંદુ આચમ્યો, ગો દોઢાની વેળ થઈ,
સાસુ ને નણુદ પુછ્યો, આસ કય કહેશે કયા ગઈ?
તેને ઉત્તર આપ્યો, ને રાખ્યો કુલનો ધર્મ,
પરવેદના જાણો નહિ શામલા, નહિ તુજને શર્મ
હજીએ તાહારા મનમા, જાણુને શુ થયુ શ્રીપતી,
જુજ ખાચશું લીડી રહ્યો, મુકતો તે મુજને શો નથી.
કઠ વલુધી ખાંડેડી, પિયુ પોઢીઆ નિશક,
લક્ષણ તાહારા શા કહ્યું, લુગ દીસે છે ઢગ.
પૂરવે હતું પોતાતણું, એમ નીચણુ નાથ ના રહી,
આજીની શીખામણુ શામલા, નહીં આવુ ફરી વેચવા મહી.
હું તુજ સરખી નવરી નથી, મારે ઘેર ઘણું કાજ,
પ્રાત સમે પિયા લોવન જાતા, આવે છે મુજને લાજ.
રોડી સમે રસ ઉપજે, સયોગે રગની દેલ,
કરજોડીને માન માણુ, આવા તે મુજને મહેલ.
વાટે જાતાં વાલમા, મુજને દેખે ફરી-ન,
નરસંચાના નાથજી, મારું દૂર છે લોવન

૫૬ ૧૬ મુ.

રાધા-કૃત્તવ્યે રજે રગીઆ તે કયા રેણુજી, અરણુ ઉજાગરા રાત્રા નેણુજી
અધર લાયો રગ તળોલજી, કાજલ રેખા તારે કપોલજી

(૬૫૧)-કાળજ રેખા કપોલ સોહે, તીલક ખડીત તાહેર;
 વિલિચારી જોલમા વાલમા, તે મન માને માહેર.
 અટપટી શીર પાઘ લટકે, કેસરને પુલે ભરી,
 અખીલ ગુલાબ ને ચુવા ચદન, ચોલે નાલી શ્રીહરી.
 કકણ કોમલ અગે ખુચ્યા, રેખા દીસે નખ તણી,
 જેશું રંગે રમ્યા રજની, વેગે પધારો તે ભણી.
 આ નીલાગ્નર કેઈ નારનુ, તમે સાચુ કહોને સમતેહના,
 આધીન થયા મલુ તેહને વહાલા, લાગ્યાને ક્યાથી રેણુમા.
 કોસ્તુભ મણિ આ ક્યા વીશારી, નવસેરો પહેયો કહી નારનો,
 રીશ મા આણો મન વિષે, યુને કહોને સુખ વિહારને.
 કઈ લામનીએ લોગવ્યા, રજની તે ચારે જામ,
 કોમલ અગે કેમ ખમ્યા, રતિપતિ રણસશામ.
 વેગે પધારો ભુવન તેને, હું આણુ તમારે સગ,
 શ્રીહરી સુખ દેખાડ તારુ, રમીઆ તે જેશુ રગ.
 હાવે તેને મસન થઈને, હું આપીશ ઉરનો હાર,
 નરસંયાના નાયણ મારી, વીનતડી વારવાર.

દાણુ લીલા.

જાગો જાગો રે શામળા, જગાવો જયોદા માત;
 જાગો રે સહુ જન જાગિયા, જાગોને હુએ પ્રભાત.
 જયોદાએ જહુપતિ જગાવિયા, આલી સુવર્ણ ઝારી હાથ;
 વદન ખખાળો મારા માવજીરે, આરોગો શ્રી જહુનાથ.
 જયોદાએ જહુપતિ જગાવિયા, આરોગાવ્યા જગદાધાર;
 ધેન છોડીને વાહાલો સંચર્યા, મોહન મદન ગોપાળ.
 મોરે તે શ્રીરંગ શામળા, જીરે કેડે તે સઘળી ગાય;
 બળદેવ કોટે બાંધડી, પ્રભુ વૃંદાવન નાથ.
 ઇંદ્રાદિક જગ મોહિ રહ્યું, મોહન મધુરો ચસવે ગાય;
 જીરે બળવે રૂડી મોરલી, દુઃખ દળદર લંબન થાય.
 ગાયો ચારે છે ચોફેર ફરી, જીરે ગોવર્ધનને માળ;
 બળભદ્રે ક્રાંતિ પાડિયો, શીંકું બાધ્યું હાળ.
 કો કહો છે કૌવચ લહી, વાહાલા અંબરીષને કરે આળ;
 અન્યો અન્ય માને નહી, હરિ દેવા લાગે ગાળ.
 ન્યમ ન્યમ કૌવચ બાબુએ, જીરે ત્યમ ત્યમ રુએ બાળ;
 બળભદ્ર સામું જોઈને, હરિ હસિયા મદન ગોપાળ.
 મરકટ કોટે સાંકળાં, જીરે પુમતડાં લળકે કાન;
 શૃંગાર સર્વ સજાવિયા, તેણે વિચિત્ર શોભે વાન.
 છોડી છોડી નાંખે માંકડાં, બાંધે બાંધે નંદકિશોર;
 મરકટ માને નહીં આવતું, ત્યારે કરે આમું જોર.
 ઉખાણો સાચો થયો, જીરે મરકટ કોટે હાર;
 છોડી છોડી નાંખે માંકડાં, બાંધે બાંધે નંદકુમાર.

ગોવાળિયા મંડળી મળી, ઉભી ગોવર્ધનને માથ;
 કૃષ્ણ આરોગે રૂઠા કરમદો, આહીરડાંની સાથ.
 ચાખે ને ચખવી જુવે, વહાલો પીએ પીવડાવે ખીર;
 જમી જમાડી પોતે જમે, હરિ હળધર કેરો વીર.
 ખમતું તે લે વહાલો વેહેચતાં, તતક્ષણ આરોગી જાય;
 જેનું દેખે વહાલો વાધતું, તેનું પડાવી ખાય.
 ગાયો હીંડી ગોવર્ધન ભણી, જીરે દાણું એક લાગી વાર;
 વારો આવ્યો પ્રભુ તમ તણો, તમો વાળોને દીનદયાળ.
 કર ગોંડી લઇ ઉભા થયા, ઘાટે સ્વરે બોલાવી ગાય;
 હીંડે વૃંદાવન શોધતા, ચોંદ જુવનનો રાય.
 સિંચાણી બગલી ને સારસી, પારેવી ચાતોર મોર;
 પીળી પોળી ને કાજળી, બોલાવે નંદકિશોર.
 ગોવર્ધન ચઢી વાહાલે ચિંતવ્યું, દૂર દીઠી અનોપમ નાર;
 તેજે ત્રિજુવન મોહી રહ્યાં, જીરે નરખે નંદકુમાર.
 દોડી વહાલો પહોંચી વળ્યા, પુછ્યું કેની તમો છો નાર;
 હીંડો છો સૌ ભલપતી, નયવો ઘુંધટમાં નેજી ઝલકાર.
 છો રે રંભા કે રે મોહની, કે છો રે આનંદ કે ચંદ;
 કે રે પાતાળમાંની પદ્મની, એવો વિચાર કરે ગોવિંદ.
 નહિ રે રંભા નહિ રંનાદેવી, જી રે નહિ આનંદ કે ચંદ;
 બ્રહ્માનની કુંવરી છું, રાધે બાળમુકંદ.
 ગોકુળ મથુરાં જાઉં આવું ને, શું રે થયા અજાણ;
 હું રે ગોકુળની ગોવાલણી, પ્રભુ ના આપું મહીનાં દાણ.
 મુખ ભર્યું એનું મોતીએ, જી રે અમર વાસિક વેખ;
 સુંદર સોહિયે રાખડી, નયણે કાજળ રેખ.
 ચૂડી મુદ્રિકા ને બેરખી, મુખે ચાવંતી તંબોળ;
 વૃંદાવનમાં સચર્યાં, જી રે સજીને શણગાર સોળ.
 મોર મુકુટ વાહાલે શિર ધર્યો, મકરાકૃત કુંડળ કર્યું;
 પીતાંબર વાહાલે પેહેર્યું, જાણે ઉપમા મેઘજ વર્ણ.

પદ ૩ બું.

સ્વામી સાચુ કહ્યું, બોલવું નવ રહ્યું, કથના વચન તે વેદ વાણી,
ભવતણું નાવ તે, ભક્તિ ભૂધરતણી, તેહ હું પ્રીછવું સ્નેહ આણી સ્વામી
નધિ હરિ વેગળા, ભક્તિ બાવે મળ્યા, રાય ને રક તે એક ઘાટે,
લખપતી કોટિધ્વજ, મન નાછું રતી, શક સરિખા ત્યાહા નહિરે સાહે. સ્વામી
પ્રદાણ્ય દેવ, દયાળ શ્રીકૃષ્ણજી, નિજ જન જાણિને સૂધ લેશે,
પ્રીતની રીતે, જાય નહિ વીસરી, જાણલીલાતણા ચરિત કહેશે. સ્વામી
“નથી કાંઈ ઓઢવા, લેટ લેઈ જવા, કેમ કરી જાણશે કૃષ્ણ કામી,
હત (૧) નધિ આપણું, વદન લલમણું, નિરખતા લાજે નરમૈના સ્વામી.” સ્વામી

પદ ૪ થું.

વીનતિ વળી કહું, લેટ લાવી હઉં, પોતિયે તાડલ ગાંઠ બાધે,
જાણશે થોડે ઘણું, બાવ લોજનતાણું, ધન્ય કૃષ્ણજી સ્નેહ સાધે. વીનતિ
લિલડીના બેર તે, લાવે આરોગિયા, જૂઠું અન્ન આહિરનું લીધું,
ભક્ત વિદ્વરની, લાજી બાવે જમ્યા, ભૂપતુ નોતરું પાણું કીધું વીનતિ
પેરે પેરે પાડવ, કદ નિવારિયા, ભક્ત કારણ કઈ હૃદ તાર્યા,
જોય ને નીચનું, એને છે પારખું, પતિત અધર્મી કઈ કોટી તાર્યા વીનતિ
ભક્તિવશ વિઠ્ઠલો, સત સાથે મળ્યો, સમોવડને નવ ચૂકે ટાણે,
સત સમરે ત્યાહા, આવી ઉભો રહે, ભક્તના મનતણો ભાવ જાણે વીનતિ
જાણો વેગે કરી, નિરખો સુદિપતી, ધન્ય ધન્ય તારણી સ્નેહ ન્યાણો,
નરસૈના નાથને, નિરખો નિઘ્ન કરી, કામનિયે કથને બાહે બાલ્યો. વીનતિ

પદ ૫ મું.

ચાલિયો વાટમા, રાનીના ઘાટમા, મિત્ર મોહનતાણું નામ લેતો,
ધન્ય એ નાર, અવતાર સફલ કર્યો, કૃષ્ણ હે કૃષ્ણ સુખ એમ કહેતો. ચાલિયો
માગવું મૃત્યુ, પ્રમાણ છે પ્રાણિને, લોભ કીધે ત્યાહા પ્રીત તૂટે,
કહ્યું મેં અળલા, મૂખે ભેગી રહો, માગવા તો બધા મર્મ છૂટે ચાલિયો
માગિયું મેં નથી, મું મુખે કહું કથી, ભોગવું કર્મ જે ભાગ્ય લાગ્યો,
શ્રીપતિનાથે મને, રક સરખાવિયો, એમ કરતો દિવ દાર આગ્યો. ચાલિયો
આવી ઉભો રહ્યો, કંઠ ગદગદ થયો, કોટી સૂરજ શશિ જ્યોત બારો
હર દયા આણીને, હરિજન જાણિને, પોણિયે જઈ કહ્યું કૃષ્ણ પામે ચાલિયો.

મંદિરે તેડિયા, ચાલીને ભેટિયા, ત્રિવિધિના તાપ તે સર્વ નાહા;
હેમસિંહાસને, લેઇ બેસાડિયા, તાણતાં વિપ્રનાં વસ્ત્ર ફાટાં. ચાલિયો.
તેલ ફૂલેલ, મર્દન કરાવિયાં, શુદ્ધ ઉચ્છોદકે સ્નાન કીધું;
કનકની પાવડી, ચરણ આગળ ધરી, કૃષ્ણે ચરણોદક શીશ લીધું. ચાલિયો.
પુનિત પિતાંબર, પહેરવા આપિયું, કનકને થાળે પકવાંન દીધાં;
ભાવતાં લોજન, કૃષ્ણ હાથે કર્યા, લીધું આચમન ને કાજ સિધ્યાં. ચાલિયો.
કૃષ્ણે પલંગપર, પોતે પધરાવિયા, દધિસુતા વીંજણે વાયુ ભરતાં,
સત્યભામાદિકે, નારી નિરખી રહી, નરસૈના નાથ પદસેવ કરતાં. ચાલિયો.

પદ ૬ કું

ભાગ્ય જો જો બાઈ, કૃપણ લિક્ષુકતાણુ, રુક્મિણી આદિ સૌ નારી બોલે;
હળધર જોય તે, લોગ પહોંચાડિયા, અજ અંબરીવથી અધિક તોલે. ભા.
આ કૃપણરૂપ તો, પ્રગટિયું કયાં થકી, વસ્ત્ર મેલાં દિસે કર્મ ફૂટયો;
ત્રિગુણને દુર્લભ, સેજ સ્થનાતણી, વશ કરી નાથને પાપ છૂટયો. ભા.
અંગ અતિ કમકમે, ધમણ મ્હોડે ધમે, ઉધરસે ને વળી નાક લૂતો;
જો જો કૌતક હરી, દેહ દશા ફરી, કૃપણ તે કૃષ્ણને સગ સૂતો. ભા.
પહોડીને ઉઠિયા, સ્નાને બેસાડિયા, વદન પખાળવા નીર દીધું;
કનક આરી ભરી, શીત જળ આપિયું, કનક કટોરે તે પાણી પીધું. ભા.
શ્રીમુખે બોલિયા, કહોને બાંધવ તમો, બ્રહ્મચારી કે ગૃહધર્મ કીધા;
કુશળ છે બાલગોપાલ સહુ તમતણાં, ભાગ્ય મોટું મને ચિત્ત લીધા. ભા.
ગૃહસ્થના ધર્મમાં, હુંય વળગી રહ્યો, હું તે મારી વળી ગત્ય ભૂટયો;
મિત્ર સુદામાની, શુદ્ધ લીધી નહીં, કામિની કેદમાં હું જ હૂટયો. ભા.
સાંદીપનિ ગોરને, ઘેર આપણુ લણ્યા, ધન્ય ધન્ય દિવસ તે સદ્ગુણ કહાવ્યો;
એક રેણી રહ્યા, વન વિષે આપણે, સર્પણુ ભાંગતાં મેઘ આવ્યો. ભા.
અત્ર લીધા વિના, ભૂખ્યા બેથી રહ્યા, ગોરાણીએ આપણી પીડ નાણી,
વિસરી ગયું છે કે, વીર તને સાંભરે, સાંદીપનિ ગોરની અચળ વાણી. ભા.
ભાણીએ ભેટ જે, મોકલી મુજ લાણી, ભાવશું ભાઈ તે લાગે મીઠી
સકેયતો ગાંડી, વિપ્ર આવી ધરે, નરસૈના સ્વામીએ નજરે દીડી. ભા.

કેસરનાં તિલક શિર ધર્યાં, પેહરચો ગળે ગુંબનો હાર;
 પાલવ સાહ્યો પીતાંબરે, દાણ આપ્ય ને બની નાર.
 મુખ આઠો પાલવ ગ્રહી, તાણ્યાં ભવાનાં આંણ;
 નયન કટાક્ષે નિહાળીને બોલી, “પ્રભુશાનાં ભાગો છે દાણ?”
 કનક કલશ તારે શિર ધર્યાં, નિરખે તે નંદકુમાર;
 આંખો નચાવે શાનિયો, શીખ ન માનું લગાર.
 કોણે તે દાણી બેસાડિયો, છ રે કોણે લીધી છે છાપ;
 આણે મારગ બઉં એકલી, હું તો કોને ન દેવું જખાપ.
 નવ રે હીડું નવ રે સાંભળ્યું, છ રે અમને શાને વિપરીત;
 દાણ ભાગો કેવાં દૂધનાં, કોને કીયા તે દેશની રીત.
 આધવાયાં નથી અમ સાથે, કે નથી બળદ કે પોત;
 એક બે ટકાનું બોરસડું, તેમાં શાની તે ભાગો ગોત.
 ગંગા ને જમુના વચે, છ રે ચોડી બેસે આદ;
 માણસ જોઈને માગીએ રે, જેવો માલ તેવી રે જકાત.
 વિત કેટલું છે દાણનું, છ રે જોતા નથી એમાં માલ;
 દાણનું લેખું નથી રાધે, સહસ્ર કોટી કે મોઢી માલ.
 બોલ્યા રાધા રાણી, હેડે રીસ આણી, ચેલા ગોવાળા ઘેર;
 છબીલે મોહીની નાંખી ત્યારે, રાધે થઈ પેર પેર.
 હાર આપું હૈડાતણે, છ રે ઘરાણે મૂકું ઝાલ;
 મથુરામાંથી આવીને, છોડાવી લેઈશું કાલ.
 તે વિદ્યા તો શીખ્યા નથી, નથી ભણ્યા કોની પાસ;
 હાથમાંથી હરાવીને પછે, ક્યાં માંડિયે અભ્યાસ.
 કૃષ્ણજી પ્રત્યે બોલ્યાં રાધિકા, છ રે ચોટી થઈ છું હાલ;
 મન મનાવોને માવજી, વાચોને વીણા રસાળ.
 કૃષ્ણજીએ વેણુ વાઈને, છ રે રાધે કીધાં રળીયાત;
 હસી હસી પૂછે હે સખી, સાંભળાવો નવલી વાત.
 દાણુલીલા ગાઈશુંજી રે, હોતો વૈકુંઠ વાસ;
 ગાયે શીખે ને સાંભળે, નરસંધ્યા હરિની પાસ.

સુદામા ચરિત્ર.

પદ ૧ છં.

જહુપતી નાથ તે, મિત્ર છે તમતણા, જાઓ વેગે કરી કૃષ્ણ પાસે;
પ્રીત પૂરવતણી, હેત ધરશે હરિ, મનના મનોરથ સફળ થાશે. જહુપતિ.
ઘેર ખાળક સહુ, દુઃખ પામે બહુ, અજ ને વસતી રહે છે ઊણા,
નિરધન સરજ્યાં, પુણ્ય કીધા વિના, કર્મના દોષ તે આવી પૂણ્યા. જહુપતિ.
જહુપતિ જાહેવો, ભક્તિવશ માધવો, કરશે કરુણા પ્રભુ દીન જાણી,
ગોમતીસ્નાનથી, કોટી અથ નાશશે, નિર્ભયાં કૃષ્ણને પ્રેમ આણી જહુપતિ.
કૃષ્ણને હુળીમળી, શીઘ્ર આવો વળી, જાણશે દુઃખ અંતરજામી,
વિનતિ મનમાં ધરા, આજાસ પરહરા, સહાય થાશે નરસેના સ્વામી. જહુપતિ.

પદ ૨ બું.

સાંભળો ભામિની, કાન ધરિ કામિની, કવણ કહાણું હું કૃષ્ણ પાપી,
ત્રિભુવન નાથ તે, મહિપતી માધવો, કેમ જોલાય ત્યા વાત ચાંપી સાંભળો.
દિવસ જાજા થયા, જાલપણને ગયા, નરપતિ નવ પ્રીછે પ્રીત જુની;
દુર્જલ રકહું, ભિષ્મક ખાપડો, નવ લહું ચોકશી ખોટી ચુની. સાંભળો.
ઉઝસેન અકુર, જોદ્ધવ છે ત્યાં, બળિભદ્ર ને અનિરુદ્ધ પાસે,
કોટી જોદ્ધા જ્યાં, ઉભો રહીશ ક્યાં, કોણ આવી મ્હારો હાથ સહાશે. સાંભળો.
જરિત રત્નો મણિ, કાંતિ લાસે ઘણી, તિમિર નાવે તેની જ્યોત પાસે,
ત્યાં કેમ જોલી ચક્ર, વેણ વદતો ચક્ર, ધમણ ધમતો રહું શ્વાસોશ્વાસે. સાંભળો.
મોન બેસી રહો, સુખદુઃખ સર્વ સહો, ભોગવેા કર્મ જે ભાગ્ય ચોટયું,
હરિજન દોક તે, છોને લવતાં રહે, નરસેના સ્વામીનું બિરહ મોહું. સાંભળો.

છપ્પન લોગ જ્યા, કવણુ તાફલ ત્યા, આપતા જિર સકોચ આવે,
 જે રે જોઈએ તે, આવી મળે કૃષ્ણને, તાફલ લેત તે તુરજ કહાવે. ૭.
 (પણ) ધાઈલીધા હરી, મૂઠી તાફલ ભરી, પ્રેમે આરોગિયા તૃપ્તિ પામી,
 ઇંદ્ર કુબેરથી, અધિક વેલવ કયો, રુક્મિણી કર અહો શીશ નામી. ૭.
 એક રહ્યા અમો, એક બીજા તમો, ભક્તને અઢળક દાન કરતા,
 પ્રેમદાએ પ્રેમના, વચન એવા કહ્યા, હાથ મહાયો ત્રીજી મૂઠી ભરતા. ૭
 વનિતા વચન તે, વિમ્ન સમજ્યો નહીં, ચાલવા ઘર ભણી શીખ માગી,
 નરસેને નાથે, દુર્ભણપણું ટાળિયું, બૂખના દુખની લીડ ભાગી. ૭

પદ ૮ મુ.

વિમ્ન ચાલ્યો વળી, કૃષ્ણ સાથે મળી, ચિત્તમા ચોચી વિચાર કરતો,
 આપ્યું તો કાઈ નહીં, નિંક જાણી નહીં, તે તણો ચોચ હૃદયે જ ધરતો. વિમ્ન
 અષ્ટ મહા સિદ્ધિતણી, રિદ્ધિ નવ નિધિતણી, સપત્તિમા રહ્યો લોગ માણી,
 કામની કથને હું, દારિકા આવિયો, અમતણી ત્રીક તો નવ્ય જાણી. વિમ્ન
 ખાલ ગોખાલ જે, વાટ જોતા હશે, તેહને જોઈ અમો શુચ કહેશું,
 મિત્ર મોહનતણું હેત જ્યારે પૂછશે, કામનીને ઉત્તર કેમ કહેશું. વિમ્ન
 એમ ચિંતા કરે, નેત્રથી નીર ઝરે, કર્મની વાત મનમાહિ ધારી,
 નરસેનો નાથ તો, અતિ ઘણો લોભિયો, પીતાબરી પણ લીધી ઉતારી. વિમ્ન

પદ ૯ મુ.

ધન્ય તું ધન્ય તું, રાય રણુએડણ, દીન જાણી મને માન દીધું,
 નહિ મુજ જોગ તે, લોગ પહોચાડિયા, આજ અબરીપથી અધિક દીધું. ધન્ય
 કનકને આસને, મુજને બેસાડિયો, રુક્મિણી કૃષ્ણનો હાથ સહાતા,
 હેત કરિ કરિ હરિ, ચરણ તાળાસિયા, ખમ્ભ જોજન ખાતે ખાતા. ધન્ય
 બાલપણાતણો, મ્નેહ નવ નિસરિયો, મિત્ર મોહનતણી પ્રીત સાચી,
 હેતથી હળી મગી, માન દીધું મને, રક બેનાડિયો કનક માચી. ધન્ય
 ધન્ય ધન્ય કૃષ્ણજી, સંત સેવા કરી, ધ્યાન ધરતો હું નિજ દાર આંચો,
 રત્નજડિત મણિ, ભવન ચોખા ઘણી, દેવ શું દારિકા આહિ લાંચો. ધન્ય

કનકની ભૂમિ ને રતનના થાંભલા, અર્કની ન્યેત ઉઘોત હીસે;
 ખાન ને પાન વિહાર સ્થાનક ઘણાં, કામની નિરખતાં કામ હીસે. ધન્ય.
 સસ નવ વરસની, દીઠી ત્યાં સુંદરી, નારી નવજોખના બહુ રૂપાળી;
 સોલ શણગાર તે, અંગ સુંદર ધર્યાં, દેવ વિમાનથી રહ્યા નિહાળી. ધન્ય.
 સહસ્ર દાસી મળી, દીશે વીટી વળી, કામની કંથની પાસ આવી;
 સ્વામી રે સ્વામી હું, દાસી છું તમતણી, ચાલો મદિર વિષે પ્રેમ લાવી. ધન્ય.
 ગોમતી સ્નાન કરિ, કૃષ્ણજી નિરખિયા, પુણ્ય પ્રકટ થયું પાપ નાહું;
 તેથકી સમૃદ્ધિ આ, સકલ તે સાંપડી, મટી ગયું આપણું ભાગ્ય માહું. ધન્ય.
 કૃષ્ણ કહેતા તે, નિજ ધામ પધારિયા, નવલ જોખન થયાં નર ને નારી;
 વિનતિ ઉચારતાં, રજનિ વીટી ગર્ધ, નરમૈના સ્વામીની પ્રીત ભારી. ધન્ય.

રાસ સહસ્રપદી.

પદ ૧ લુ-રાગ મલહાર.

કામની સર્વ ટોળે મળી, માડ્યો વદ્રાવન રાસ,
 જાવના ચદન છાટણા, રમે માધવ પાસ ૧
 રાસક્રીડા રમે માનની, ગુણુ ગાયમે ગોવિંદ,
 કોકીલા કંઠે સ્વર કરે, સ્થિર થઈ રહ્યો ચદ ૨
 કાંઈ વાળ્યા મર્વ કામની, સોહિ સકળ શણુગાર,
 હાર હેયાના લેહિકતા, ઝાઝરના ઝમકાર. ૩
 પવવટવાળી પટોલડી, ગોરી શામળી નારી,
 કુડળાકાર કરી રહી, મધ્યે આપ્યા મોરારી ૪
 ત્રિભુવન ચણે આલતા, થાય દ્રમદ્રમકાર,*
 પગતણા પ્રહાર વાજી રહ્યા, કોય ન લહે પાર. ૫
 શબ્દ કોય કેના શુણે નહીં, બોલે ભુજવી વાણી,
 રોહીણી પતિ રહે સ્થિર, ખટમાસી રાત્રી વેહાણી. ૬
 પ્રહ્લ શારદા આદે થઈ, દેવો જોવે છે રગ,
 નાદ નિરઘોષ વાજી રહ્યા, તાવી તાલ ઐદગ ૭
 મુનિજન મન વિમાસી રહ્યા, ધન ધન કૃષ્ણાવતાર,
 નરસૈયાયા સ્વામિ ભુગમે, પ્રગટીયા તે નિરધાર. ૮

પદ ૨ જુ.

વદ્રાવનમા માનની, મધ્યે મોહન રાજે,
 કંઠે પરસ્પર જાહુડલી, ધૂન નેપુર વાજે ૧

એક એક આગે આલાપતી, એક નાચતી રંગે,
 એક મધુરે સ્વર ગાઈને, તાલ આપે રંગે ૨
 એક આલિંગન લઈ ઉર ધરે, લીડે લામની લાવે,
 શ્રમજળ વદને ઝળકતા, શામા શામ સોહાવે ૩
 મરકલડા કરીને કૃષ્ણને, ભલા ભાવ જણાવે,
 ઈં ઈં ઈં કરે પ્રેમે, ઉરના હાર હુલાવે. ૪
 કામી કૃષ્ણ ત્યાં સંચરે, નાદ નિગમનો થાય,
 મહાળ મોહિ મલપતા, વહાલો વાસલી વાય. ૫
 હાર કુસુમના પહેર્યો, * * *
 સુવા ચઢન ચરચીયા, વાઘ્યો પ્રેમ રસાળ ૬
 તાળી કેતા તારુણી, ઝાઝરનો ઝમકાર,
 કટિ કિંકણી રણુઝણે, ઘુઘરીના ધમકાર. ૭
 ધનરે ધન એ સુઠરી, ધન શામળવાન,
 નરસૈયો ત્યાં દીવી ધરી રહ્યો, કરે હરીનું ગાન. ૮

પદ ૩ જું.

લીલા મોહિ લલવતો, કૃષ્ણ કામનીને સંગે,
 વદ્રાવન મોહિ મલપતો, વાઘ્યો મહારસ રંગે ૧
 મનમથે માન સુકવીયુ, કરી રમણ રસાળ,
 નાચતા નેહ ઝડ લાગી રહી, ગાય ગોપી ગોપાળ ૨
 પ્રેમદા પિયુને અગ મળી, કરે પ્રેમ રસ પાન,
 વહાલાને વહાલે રીઝવ્યો, સુકી મન થકી માન ૩
 કરસુ કરગ્રહી કામની, કરે કૃષ્ણ શુ વાત,
 આનંદ અગે ઉલટ્યો, રમે નવી નવી ભાત ૪
 જે જે શબ્દ સુરી નર કરે, વસે કુસુમ અપાર,
 નરસૈયો સુખી લેહરમા, જ્યાં કરે કૃષ્ણ વિહાર. ૫

પદ ૪ થું.

વદ્રાવનમા વિકૃલો, વાહે વેણુ રસાળ,
 તેમ તેમ તારુણી સ્વર કરે, તાળી મેળવે તાળ. ૧

રસમંડળ મધ્યે મહાવજ્ર, ઝળકે ઝુગટ અપાર;
 એક એકને કંઠે બાહુડી, નાચે નેહ ભરી નાર. ૨
 ઉર પર ચોળી ચમકતી, સોહો જુજવી ભાત;
 ચીર ને ચરણા ચુંદડી, રમે માઝમ રાત. ૩
 ચતુરાં ચંપકવેલના, ગુંથે પ્રેમસું હાર;
 મરકલો કરીને માનની, આરોપે નંદકુમાર. ૪
 અંગો અંગે ભળી રહી, વારે * * *
 તનમન પ્રાણરૂપ કીધાં વહાલે, પુજવાં શામસુજાણ. ૫
 કંદે દે ભમરી પ્રબળ પ્રેમદા, ઘમકે ઘુઘરી પાય;
 ઉર પર હાર સોહો ઘણા, ઉલટ અંગ ન માય. ૬
 જોહના મનમાં જો વહે, * પુરે તેની આશ;
 માનની મોહન રંગે રમે, ધન ધન આસુ માસ. ૭
 ધન ધન આ અવતાર ભલું, ધન ધન ગોપુજનાર;
 નરસૈયાયા સ્વામિ ધન તમો, ધન ધન એ વિહાર. ૮

પદ ૫ મું.

શરદ મોહામણા ચાંદલોદે, ને સોહામણી નાર દે;
 ઢેલિ કરંતી કૃષ્ણસું, કંદે ચૈં ચૈં કાર દે. ૧
 એક આઝળ આવી કરી, કંદે સન્મુખ શાન દે;
 રસ માંહે રીઝવે નાથને, મેળે તારણી તાન દે. ૨
 અંબર અંગે ઝળકતાં, ભામની નેણે નેહ જણાવે દે;
 ભમરી દેતાં ભામની, શિશ ઝુગટ સોહાવે દે. ૩
 મરકતાં † મનસું કંદે, દેતાં અન્યોન્ય તાળી દે;
 પ્રેમદાને પ્રેમ અતી ઉલટયો, કૃષ્ણ વહન નિહાળી દે. ૪
 તાલ મદંગ મૂન અતી ઘણી, ઉલટયો અંબર ગાળે દે;
 ગાન કરીને ગજગતીએ, ઝીણાં ઝાંઝર વાળે દે. ૫
 ધન દેરમત રસ ચડી, વાધ્યો અતી આનંદ દે;
 માહોમાહે મલપતાં, વચમાં ગોપી ગોવિંદ દે. ૬

ધન ધન લીલા કૃષ્ણની, જોતાં હૈયે હર્ષ ન માય રે; ૭
 પ્રદા દંડ આનંદે દર્ધ, કહે ધન્ય નારી ને નાથ રે;
 નરસૈયાને કરણા કરી, ગદ્યો કૃષ્ણજીયે હાથ રે. ૮

પદ ૬ કું.

પ્રેમ પ્રબળ શું પ્રેમદા, કરે કૃષ્ણ શું કેલ રે;
 વંદાવન રણીયામણું, વાધી રંગની રેલ રે. ૧
 રણુગણ રણુગણ રણુગણે, દ્રમકે પગતણા મહાર રે;
 નાચતાં નાચતાં નારને, વાધ્યો હર્ષ અપાર રે. ૨
 સોળ કળા શરીયર થયો, જાણે ઉધ્યો ભાણુ રે;
 મંડળ માંહે માનની ગાયે, મધુરી મધુરી વાણુ રે. ૩
 હુળવે આવી કૃષ્ણને, અબળા ઉરપર દાણે રે;
 કંઠે વળગી કામની, અંતર કાંઈ ન રાણે રે. ૪
 પૂરણ પ્રીત પામ્યાં સૌ, સુંદરી ને શામ રે;
 મન ગમતો રહી મહાલતો, કીધો પૂરણ કામ રે. ૫
 ભામણા લઈને નાથનાં, જોખનમાતી નાર રે;
 નેણે નેણે મેળાવીને, અરપે કુસુમના હાર રે. ૬
 વેંધાણી વંશ વાજતાં, શુદ્ધ ન રહી અંગ રે;
 મહારસ માંહે ઝીલતાં, ગોપી ને ગોવિંદ રે. ૭

* * *
 નરસૈયો નેણે નિહાળી, કરતો ગોવિંદ ગાન રે. ૮

પદ ૭ મું-રાગ ગાડી.

છાની કેમ રહું, વન વેણું વાજે;
 સાંભળતાં અંગે, અનંગ જાગે. ૧
 કાનનાં કુંડળ, પાઉલે ઘાલી;
 મેહુની વેધી, ગોપી વન આલી. ૨
 મેહુ નીછત્યે, વિકૃલો પામી;
 લક્ષ્મણ મળ્યો, નરસૈયો સ્વામી. ૩

૫૬ ૮ સું-રાગ સામેરી.

ઝાંઝરી ઝમકતે, શામા શણગટડો વાળે રે;
 મરકલડેશું માન ધરીને, નારી નાથ નિહાળે રે. ૧
 સેજડીએ રંગ રમતાં રામા, વહાલાને વશ કીધો રે;
 સુરતસગ્રામે સન્મુખ થઇને, આનદે ભિર લીધો રે. ૨
 વિવિધ વિલાસ કરેલી કામા, કંઠે બાહુકલી વાળી રે;
 નરસૈયાચો સ્વામિએ સંગમ, મેહિલો અંતર ટાળી રે. ૩

૫૬ ૯ સું.

ઝાંઝરીયાં ઝમકતે, લટકતે બાહુડી લોટ* રે;
 સાન કરીને સન્મુખ શામા, શણગટડો સંકોડે રે. ૧
 વાત કરીને વહાલા સાથે, લટકે દેતી તાળી રે;
 હુળવેશું લઈ ઉરપર આણે, કંઠે બાહુકલી વાળી રે. ૨
 મનગમતું મહાલે મોહનશું, માનનિ માનને વારી રે;
 નરસૈયાચો સ્વામી રીઝવીયો, સુંદર સેજ સમારી રે. ૩

૫૬ ૧૦ સું.

ઝાંઝર ઝમકે ને ખળકે સુડી, વહાલાશું રમતારે;
 પીન પયોધર ઉરપર રાખી, અધર અમૃતરસ પીતા રે. ૧
 નલવટ ટીલી ને આલ ઝળુકે, નેણે કાળજ સાચું રે;
 મારો વહાલો સામું બુવે, તન મન ઉપર વારુ રે. ૨
 મા'જમ રેણી મહારસ માંહે, વહાલો વાદે ચઢીયા રે;
 નરસૈયાચો સ્વામિ મનમોહન, મહારી સેજે શોહીયા રે. ૩

૫૬ ૧૧ સું.

ઝાંઝર ઝમકે તાળી દેતાં, શામળીયાને સંગે રે;
 મરકલડો કરી વદન નિહાળે, ઉલટ વાંધે અગેરે. ૧
 મકળ સણગાર થયો મનગમતો, વહાલો પ્રેમે જોવે રે;
 મલપંતો હિંડે મંદિરમાં, તેમ તેમ મનહું મોહિ રે. ૨
 મેં વહાલાને સરવસ સોંપ્યું, અવર ન બાણું કાંધિ રે;
 નરસૈયાચો સ્વામી સન્મુખ, વહાલે લીધું માંધિ રે. ૩

પદ ૧૨ મું.

ઝાંઝરીયાં ઝમકતે પિયુને, તારુણી તાળી દેતી રે;
 મરકલડો કરી મોહ મચકોડે, માનની માન ધરેતી રે. ૧
 સેજ સમારી શામળીયાશું, ભાવે ભામની ભાવે રે;
 વહાલા ઠેર વદન નિહાળી, નારી નેણ નચાવે રે. ૨
 મહારસ ઝીલે પ્રેમદા પ્રેમે, શણગટડો સકોડે રે;
 ભણે નરસૈયો સાંધડું લેવા, હળવે આળમ મોડે રે. ૩

પદ ૧૩ મું.

ઝાંઝરીયાને ઝમકે રે, ઠમકે નેપૂરીયાં વાળે રે;
 શામળિયાને સગમ રમતાં, માનની મચ્છર છાળે રે. ૧
 લટકે બાહુ લો'ડાવે, રામા, હસ તણી ગત ચાલે રે;
 મોહી રહી મુંઢર વર ભેતાં, મદલરી માનની મહાલે રે. ૨
 રાખડલી ઝળકતી દીસે, ગોફણલે ધુધરડી ધમકે રે,
 ભણે નરસૈયો નલવટ ટીલી, કાને ઝાલ ઝણુકે રે. ૩

પદ ૧૪ મું.

ઝાંઝરીયાં ઝમકાવી કામા, કંઠે બાહુડલી વાળી રે;
 અધર અમૃતરસ પાન કરતાં, ઉરનો અતર ટાળી રે. ૧
 માનની માતી પિયુ રગ રાતી, આનદે અગ ચોપે રે;
 મગન થઇ મોહનની સાથે, શામા સરવસ સોંપે રે. ૨
 ઉલટયો અંગ અનગ અતિ ભારી, સારી પેરે મુખ લીધુરે,
 નરસૈયાથો સ્વામિ લોગવતાં, કાજ કામની સિધ્યું રે. ૩

પદ ૧૫ મું.

ઝાંઝરીયાં ઝમકાવતી, ગોરી ગજગતિ ચાલે રે,
 મરકલડો કરી વહાલા સન્મુખ, શણગટડો વાળેરે. ૧
 જહીંત્ર વિશાળ જાળીઆળી, કાને ઝાલ ઝળકતી રે;
 ભામની ભાવ ધરીને પિયુશું, ચચળ નેણે ભેતી રે. ૨
 લીલાંબર સોહે અગ અળખા, માહે ચવાવરણી ચોળી રે,
 નરસૈયાથો સ્વામિ ઉગ્ગર લીધો, કંઠે બાહુડલી વાળી રે. ૩

૫૬ ૧૬ મું.

ઝાઝરીયાને ઝમકેરે, શામા મેઝડીએ આવેરે,
 નેપુરીયાને રણકે ઠમકે, લટકે બાહુ લો'ડાવેરે. ૧
 શિરપર સોઢે રાખડલી, બાણે પુત્ર પનોતીરે,
 નેણે નેણુ સમાર્યા શામા, નાકે અનોપમ મોતીરે. ૨
 હજવે આવી ઉરપગ લીધો, કામાનીકઠ વિલાગીરે,
 નરસૈયાયા સ્વામિયા સગ રમતાં, નેત્રે નેટ ઝડ લાગીરે. ૩

૫૬ ૧૭ મું.

ઝાઝરને ઝમકે અણકે, તારુણી તાળી રેતીરે,
 આનદ વાધ્યો અખળા અગે, શામળીયો ઉર ધરતીરે. ૧
 પ્રેમ ધરી પાતળીયા સાથે, રેણી રસમા રમતીરે,
 વહાલા કેરુ વદન નિહાળી, મરકલડે મન હરતીરે. ૨
 ચચળ નેણે ચિતડુ ચોરી, સેજે રમતા છતીરે,
 નરસૈયાયા સ્વામિયે સગમ, રજની રંગ ભર વીતીરે. ૩

૫૬ ૧૮ મું.

ઝાઝરીયા ઝમકાર કરે, રે વીણુડા વાગે વાદે રે,
 બાહુડી કેશ કકણ ખલકે, બોલતી ભર નાદે રે. ૧
 રાખડલી રત્નમે ઓપે, વેણી વિશાળી ઢળકે રે,
 આહુ અખરશિરપર ઓડી, ગ્રેષ નાગજેમ સળકે રે. ૨
 હસાગમની હસગતિ ચાલે, ચર્ણુ તણે ચીરચાપે રે,
 ઉરમગળપર અખળાં સોઢે, મુનીજનનાં મન કાપે રે. ૩
 સકળ શણગાર મોઢે શામાને, શામનણે રમ રાતી રે,
 નરસૈયાયા સ્વામિને મળવા, નિશાએકલડી બતી રે. ૪

૫૬ ૧૯ મું.

ઝાઝરને નાદે રે નારી, નરવરની ચાલે રે,
 આળમ મોટે અમ મકોડે, તે અબોડે વાળે રે. ૧
 પ્રેમ ધણે પુરુષોત્તમશું, મળવા શામળની મેજે રે,
 સકળ શણગાર ઢગીને, આવી સાંદ્યં લેની રે. ૨

રમતાં રમતાં અતિ રસ વાધ્યો, કરતાં અધરરસ પાન રે;
નરસૈયાચો સ્વામિ ઉરપર લીધો, તજીને મન અભિમાન રે. ૩

પદ ૨૦ મું.

ઝાંઝરીયાં ઝમકાવતી, આવે સેજડીએ રમવા રે;
શામળીયાશું રનેહુ ઘણો તે, અધર અમૃત રસ પીવા રે. ૧
જોખન માતી મધુર ગાતી, નેપુરીયાં ઝમકાવે રે,
મુખ અભિમાન ધરે મૃગાનેણી, વહાલાને મન લાવે રે. ૨
પીન પ્યોધર કશણુ કરીને, હજીવે આલિંગન લેતી રે;
નરસૈયાચા સ્વામિ સગમ રમતાં, મરકલડે મન હરતી રે. ૩

પદ ૨૧ મું.

ઝાંઝરીયાં ઝમકે રે, ગોરી ગજગતી ચાલે રે;
માન ઘણું મનમાં ધરીને, જઈ સહીયરમાં મહાલે રે. ૧
જડીત્ર વિશાળ જાળીઆળી, ઝાલ ઝખુકે કાન રે;
શામળીયાશું સગમ કરવા, મુખ ધરતી અભિમાન રે. ૨
પિતાંબર પટોળી પહેરી, માહે ચપાવરણી ચોળી રે,
નરસૈયાચા સ્વામિને મળવા, ચાલી લગ્ન * લોળી રે. ૩

પદ ૨૨ મું.

ઝાંઝરીયાને ઝમકે, અબળા આલિંગન લેતી રે;
ઉરપર રાખી રહે વહાલો, નેણે નેણુ મેલતી રે. ૧
હાસ્ય કરે હજીવેશું જોલે, પિયુને પ્રેમ જણાવે રે;
સેજડીએ શામળીયા સાથે, રમતાં રુડી લાવે રે. ૨
શાન કરીને શણગટ વાળે, મરકલડે મન મોહિ રે;
વહાલા કંઠે બાહુ ધરીને, દરપણુ માહે જોયે રે. ૩
વહાલાશું વિલસંતી શામા, રેણી રસમાં માતી રે;
નરસૈયાચા સ્વામિએ સગમ, અધર અમૃત રસ પાતી રે. ૪

પદ ૨૩ મું.

ઝાંઝરીયાંને ઝમકોરે, ચોહે શામળીયાને સગે રે;
માનમ રેણી અમૃત વેણી, ઉલટ વાધ્યો અગે રે. ૧

ઠમકસતી કાંચલડી ઉપર, લટકે મુક્તાહાર દે;
 નિલાંબર આપે અખળાને શોભતો શણગાર દે. ૨
 પ્રેમ ધરી ભુજ લરી લામનિ, વડાલે સેજડીયે મુખ આપ્યું દે;
 નરસૈયાયા સ્વામિ સંગમ રમતાં, શામાયે સસ્વસ માંખું દે. ૩

૫૬ ૨૪ મું.

એહવી નારીને લોગવી જેને, ઝાંઝરનો ઝમકાર દે;
 કસ્તુરી કાજળશું લેળી, માહે અંજનનો અધિકાર દે. ૧
 વીછીડા વાળે ને નેહ આવે, નેપુસ્તી ઝણ વાળે દે;
 દેશપાશ કુમ્ભે અતિ ગુથી, પુષ્પ ઝરંતી ચાલે દે. ૨
 નેણે નેહ જણાવે, સકળ શિરોમણી ભાવે દે;
 નરસૈયાયા સ્વામિએ સંગમ, રમે મીટ નમાવે દે. ૩

૫૬ ૨૫ મું.

ત્રાણુડે ત્રિભુવન મોઢા, મુનિવર મોટા દે;
 રૂપસ્વરૂપ ઠગ્યું નવ જાયે, જાણે ધિરરી માયા દે. ૧
 નિલવટ કુકુમ પીયળ પીળી, માહે મૃગમહની દીલી દે;
 આંખડલી અણીયલ, પાખડલી લીલા લાડ વેલી દે. ૨
 ચચળ નેણ ચોદશ ચાલે, માહે મહન ચાળો દે;
 નરસૈયાયા સ્વામિ કર્તુ તમને, સુંદરી વદન નીકાળો દે. ૩

૫૬ ૨૬ મું.

મુખ જોતાં અલીમાન ધરીને, શણગટડો વાળે દે;
 અડપડીયાળી આખડલીદે, કુચ ઉપર પાલવ હાલે દે. ૧
 મુંઝ તબોળે ભર્યા અતિ ચોદે, કટીકોમળતા ભાવે દે;
 પિતાંબર પહેરીને ચાલે, ધત્રાસન ડોલાવે દે. ૨
 મુનિજનકેશ માન છડાવે, મેન્ને સુરગી ભાવે દે;
 નરસૈયાયા સ્વામિને મળવા, હસતી સંગમ આવે દે. ૩

૫૬ ૨૭ મું.

ચમકતી ચાલેદે ચતુરા, ઝાંઝરનો ઝમકાર દે;
 કામની કામ લરી ભુજ લીડે, સંગમ નહકુમાર દે. ૧

મઝરાલી મહાલે મોહનશું, ભજતાં ભાવ જણાવે રે;
મરકલદેશું મોહ મચકોડી, નારી નેણ નચાવે રે. ૨
સેજડીએ શામળીયો પામી, વામી વેદના ભારી રે;
નરસૈયાચો સ્વામિ રેણી સઘળી, રાખ્યો ઉરપર ધારી રે. ૩

૫૬ ૨૮ મું.

અપાવરણી ચોળી ચતુરાં, નવરંગી કાળી રે;
મરકલડો કરી મોહન સાથે, તારણી દેતી તાળી રે. ૧
સાન કરી શામળીયા સન્મુખ, અખળા ઉરપર લેતી રે;
અધર અમૃત રસ પીય કરીને, ભામની ભુજ ભરી ભેટી રે. ૨
મુંદર સ્નેહ સંગમ આળ્યો, ભાવે રંગ ભરી રમતાં રે,
નરસૈયાચો સ્વામિ ભલે મળીયો, મુખ પામી સાર્ધકુ લેતા રે. ૩

૫૬ ૨૯ મું.

શામળીયા કર કં ધરીને, વનિતા વિલસે રે;
વંદ્રાવનમાં જીવતી, જીવનજોડું મુંદર દીસે રે. ૧
ક્ષણએક વહાલો વેણ વળાડે, ક્ષણએક મધુર ગાય રે;
શામા સાથે સ્નેહ ધરીને, ભીડે હૃદયા મોહિ રે. ૨
ભોગ કરે ભોગી ભૂતળમાં, નહીં કોઈ એને તોલે રે;
મણે નરસૈયા ધન ધન લીલા, નિગમ નિરતર ખેલે રે. ૩

૫૬ ૩૦ મું.

મરકલડે મોહીરે સખી, હું મારગડે જતાં રે;
શામળીયે મહારો પાલવ, બાલ્યો ભાવે ભીડતાં રે. ૧
દીસતો નાનડીયો મુંદર, ક્ષણ જોખનમાં થાય રે;
માનનીયાંને મોહ પમાડે, મધુર મધુર ગાય રે. ૨
મનમાં જાણુ એ વહાલાશું, નિશ્ચિન રંગ ભરી રમીયે રે,
નરસૈયાચો સ્વામિ ઉરપર રાખું, ક્ષણ અળગો નવ ટળીયે રે. ૩

૫૬ ૩૧ મું.

નેણ સોહાગી શામળીયો, હુંને પ્રેમ ધરી બોલાવે રે,
હજવેશું આલિંગન લેતા, નેણ નેહ જણાવે રે. ૧

કઠે બાહુડલી વાળી વહાલો, હું સાંઘે પરવરીયાદે;
વાળી વાળી વદન નિહાળું, આનંદે ઉર ધરીયાદે. ૨
વિવિધ વિલાસ કીધ મહારે, વહાલે વદાવન મોઝારદે;
લણે નરસૈયો એ રસદીલા, જાણે ત્રગની નારદે. ૩

પદ ૩૨ મું.

તે દહાડો ધન સખીરે ઘેરી, શામળીયો આવે દે;
રંગલર રમતાં સગની, નવલો નેહ જણાવે દે. ૧
મનગમતો શણગાર કરીને, પહેરી પટોળી સાર દે;
જેમ જેમ રીઝે તેમ તેમ મહાલું, સંગમ નંદકુમાર દે. ૨
ક્ષણું આંગણે ક્ષણું મદિર માહે, પિયુષ વિના ન સોહાય દે;
નરસૈયાયા સ્વામિશું રમતાં, નરદુર્લભ તે મારે વશ થાયદે. ૩

પદ ૩૩ મું.

પ્રેમ ધરી શણગાર કરદે, શામળીયાને ભાવે દે;
પહેરી પટોળી ચોળી ચળકે, વહાલો ઉર પર ધરાવે દે. ૧
ભરજોબનમાં કામઘેહેલી, મોહન મળવા જાતી દે;
મારગડે મરકલડો કરીને, દરપણ માહે જોતી દે. ૨
સન્મુખ આવે મુંદરવરને, હંસી કર દીધી તાંળી દે;
નરસૈયાયો સ્વામિ નેણે નિરખી, કઠે બાહુડલી વાળી દે. ૩

પદ ૩૪ મું.

રુસણલાં રમતાં લીજે, તે રુડેરાં ભાવે દે;
પિયુષું પ્રેમ ઘણુંદે બેહુની, મનમથ માન છંડાવે દે. ૧
તાણુતાણુ ન કીજે વહાલાયું, મન ડળકતું કરીયે દે;
અંતરથી અળયું નવ કીજે, એણીયેદે રંગલર રમીયે દે. ૨
આલિંગન લીજેદે ઘાહું, જેમ વહાલો મન રીઝે દે;
નરસૈયાયા સ્વામિશું રમતાં, માનની માન ન કીજે દે. ૩

પદ ૩૫ મું.

શામળીયાયું તાળી દેતાં, અંઝરીયાં ઝમકે દે;
હળવેશું આલિંગન આપું, બાહુલડીને લટકે દે. ૧

નીલાંબર ચોળી અતી ચળકે, માહે નાનાવિધ ભાત રે;
 રસમાં રાતો મહારો વહાલો, રમતાં રસાળી વાત રે. ૨
 હું મહારા વહાલાજી સાથે, માન નિવારી મહાલી રે;
 ભણે નરસૈયો મરકલડેશું, કંઠે બાહુડલી વાળી રે. ૩

૫૬ ૩૬ મું.

ઉરપર ચોળી ચળકતી, માહે પેઢિરણુ પટોળી સાર રે;
 મુંદરવરને સગમ આપી, શોભતો શણગાર રે. ૧
 નાકે મોતી નિર્મળાં સોઢે, નેણુ ઝળજળ સાર રે;
 વહાલા સાથે વાત કરતાં, મોહી રણુ મન મહારુ રે. ૨
 કુચ ઉપર કરવાહી વહાલો, આપ મુખશું લળીયો રે;
 ભણે નરસૈયો મહારો મનોરથ, વહાલે પૂરણુ કરીયો રે. ૩

૫૬ ૩૭ મું.

પેર પ્રીછી પાતળીયા તહારી, નેણુ નિહાળી ચાલે રે;
 હું એકલડી મારગ માહે, ઉરભરણુ નિહાળે રે. ૧
 પીનપયોધર શ્રેહતાં, મારે નારગડે નખ લાગે રે;
 નણુદી મહારી ખરી અદેખી, સાચો ઉત્તર માગે રે. ૨
 આલિંગન તો આપું મહારાવહાલા, ને અમશું અંતર ટાળોરે;
 નરસૈયાચા સ્વામિ મહારા ઉરપર, નિશદિન આવી મહાલોરે. ૩

૫૬ ૩૮ મું.

ત્રોરડીયાળી દેખીને વહાલે, ત્રાશકડો કીધો રે;
 મુખે મરકલડો કરીને વહાલે, અધસ્તણો રસ પીધો રે. ૧
 એકવાર મંદરથી ભતાં વહાલે, કરગ્રહી પાલવ તાણ્યો રે;
 આલિંગન લીધું મહારે વહાલે, સેજ સુરગી માણ્યો રે. ૨
 સર્વ અંગે મુખ પામી બાધ રે, હૃદયાભ્યંતર લીધી રે;
 નરસૈયાચો સ્વામિ ભલે મળીયો, આપ સરીખડી કીધી રે. ૩

૫૬ ૩૯ મું.

આજ સંખી શામળીયે, મુજશું માન કરીને ભેયું;
 મારગડે મરકડો કીધો ત્યા, મહારુ મન મોહ્યું. ૧

સહી સમાણિ સાથે હુંતી, તેહમાં હુંને ખોલાવી;
વંદાવનમાં પ્રેમ ધરી વહાલે, સાંઈકું લીધું આવી. ૨
દુસ્ખિન સઘળાં અઢક બોલે; જો તો એમજ કરતી;
લણે નરસૈયા લવતાં મેહલડી, કૃષ્ણતણે રંગ રમતી. ૩

૫૬ ૪૦ મું.

ધુંધટડામાં ગર્વ ઘહેલ્લી, મરકલડો કરતી;
શામળીયાને સંગમ રમવા, નાનાભાવ ધરતી. ૧
ગોદુણલે ધુધરડી ધમકે, રાખલડી રતનાળી;
નલવટ ટીલી ને નેણ સમાર્યા, દરપણુમાંહે નીકાળી. ૨
શામળીયાંની સેજે આવે, રમઝમ કરતી રામા;
નરસૈયાઓ સ્વામિ ઉરપર લીધો, કેલ કરતી કામા. ૩

૫૬ ૪૧ મું.

ધુંધટડો વાળી ગોરીને, સોહે સંગમ રમતાં;
શામળીયાંશું રનેહુ ધરતી, શામા સંગમ રમતાં. ૧
કસકસતી કંચળલી ઉરપર, લટકે નવસર હાર;
નીલાંખર પહેર્યું મનગમતું, સકળ કરે સણગાર. ૨
અતુરું ચિત્ત અતુરવર અરણે, વિનય કરી વિલસતી;
નરસૈયાઓ સ્વામિશું રમતાં, રમ્મની રંગે વીતી. ૩

૫૬ ૪૨ મું.

ધુંધટડો ગજગમનિ વાળે, આંઝરને ઝમકે;
વહાલાને વશ કરતી શામા, ટીલડીને ટમકે. ૧
મોતીએ માંગલસાવી મનગમતી, આંજ આંજ અણીઆળી;
વહાલા સાથે વહાલ ધરીને, કંઠે બાહુડલી વાળી. ૨
મન તણા મનોરથ પુરીયા, પ્રેમે પિયુજ પામી;
નરસૈયાઓ સ્વામિ રંગે રમીયો, એક વેદના વામી. ૩

૫૬ ૪૩ મું.

વાંસલડી વાડીરે વહાલે, મારગડે જાતાં;
અંગોઅંગે વિધાણી હું, મરકલડો કરતાં. ૧

આથો આવી શામળીયે, મહારી લંટકે બાહુડી ઝાલી;
મહીની ગોળી ધરણે ઢોળી, કંઠે બાહુડલી વાળી. ૨
અધર અમરત રસપાન કરતાં, અંગેઅંગે ભળીયો;
ભણે નરસૈયો મહા રસમાહે, આવી અઢળક ઢળીયો. ૩

પદ ૪૪ મું.

આવી અઢળક ઢળીયો જોની, મોહન મારગ માહે;
મહારે પ્રાણુલવન ધન વહાલા, રાખ્યા હૃદયામાહે. ૧
મંદીરમાં પધરાવો પ્રેમે, મોતીએ ચોક પુરાવું;
દીવડીયો અજવાળી પુરું, મંગળ ગાન કરાવું. ૨
ધન ધન રેણી આજની મહારે, નંદકુંવરશું રમતાં;
ભણે નરસૈયો ધન આ જોખન, વહાલાશું અનુભવતાં. ૩

પદ ૪૫ મું.

અનુભવશું અમે અંતર ટાળી, શામળીયાને સેજે;
હળવેશું હું ઉર પર રાખી, સાંધડાં લેશું હેતે. ૧
નલવટ ટીક્કી ને નાકે કેશર, ઝાલ ઝખુકે કાને;
સકળ શણગાર કરી અંગ આપું, સંગમ શામળવાને. ૨
વહાલા સાથે વાત કરતાં, મનમાં મોહ ન માય;
નરસૈયાયા સ્વામિ મુખ દીઠે, જોતાં તૃપ્ત ન થાય. ૩

પદ ૪૬ મું.

નેણુ ભરી ભરી જોતાં વહાલો, રીઝવશું રસ માહે;
મરકલડો કરી વહાલા સાથે, મોહી રહી મન માહે. ૧
સેજ સમારું કુસુમ લધને, પ્રેમળ પૂરણ આણું;
વહાલા સાથે વહાલ ધરીને, રેણી રંગ ભરી માણું. ૨
મન ગમતો હું મચકો કરીને, દરપણ માહે જોઉં;
ભણે નરસૈયો બ્રહ્મટી ભાવે, વહાલાનું મન મોહું. ૩

પદ ૪૭ મું.

બ્રહ્મટી ભાવ કરીને વહાલો, મહારા ઉરપર રાખું;
સર્વસ સોંપી શામળીયાને, વિનય વચન મુખ ભાણું. ૧

અતરગતની બાણે વહાલો, પ્રેમ હોય તો આવે,
 નેણે નેણ નિહાળી વહાલો, માનની માન છડાવે. ૨
 એકે ઘઘ આલિગનલેતા, વહાલો અતરતાપ સમાવે,
 બાણે નરસૈયો મંગમ સ્વાદે, અણુ તેણ્યો ઘર આવે. ૩

૫૬ ૪૮ મુ.

અણુ તેણ્યો આવે, મારો વહાલો, મશમશતી ઉર ધારુ દે,
 લામણુલા લઉં લાવ ધરીને, મનથી! માન નિવારુ દે. ૧
 નીવી પગેાગી અગે મહારે, ચોળી અપાવશણીદે,
 મુદરવરને કંઠે વળણુ, રસમા બાણે રેણી દે. ૨
 લોગીને લોગવતા રગ વાધ્યો, સેજ મુરગી સોહે રે,
 બાણે નરસૈયો શામળીયો, તે મહાલતો મન મોહે દે. ૩

૫૬ ૪૯ મુ.

મોહી રહી મદરમા મહાલે, શામળીયો મુકુમાર રે,
 પ્રેમ ધરી ઉર માંહે આણુ, મહારો પ્રાણુ આધાર દે. ૧
 રેણી રગ બરી લોગવતા, કરતી અમૃત પાન દે,
 નેણે નેણા નેહ ઝડ લાગી, કંઠે વિલાગી કહાન રે. ૨
 સુખની સીમા શામળીયો મહારો, ભુજબજે બીડી રહીએ રે,
 નરસૈયાયા સ્વામિશુ રમતા, સહી સપરાણુ ઘેંએ દે. ૩

૫૬ ૫૦ મુ.

સપરાણી દીધી રે વહાલે, સેયરને દેખતા દે,
 તાળી દેતા ચિતડુ લાણુ, મોહી રહી મુખ જોતા દે. ૧
 કર ઉપર કર ધરી મારો વહાલો, વદ્રાવન પરવરીયો દે,
 હાસ્ય કરીને શામળીયાને, મેં મહારે ઉર ધરીયો દે. ૨
 રગભર રમતા રમતા વહાલો, મુખ ઉપર મુખ કરતા દે,
 બાણે નરસૈયો મહારો મોહન, દર્પણુ માંહે જોતા રે. ૩

૫૬ ૫૧ મુ.

દરપણુ માંહે જોઈ મહારે વહાલે, મુખમરકલણે દીધોદે,
 કહવિલાગી કહાનજીને, અધર અમૃતરસ પીધોદે. ૧

મનગમતું મહાલું મોહનશું, ટાળી અંતર ઉરનોરે;
હું સોહાગણ કીધી મહારે વહાલે, પૂર્યો મનોરથ મનનોરે. ૨
શાં શાં મુખ કર્હુ શામળીઆનાં, પ્રગટયો પ્રેમ અપારે;
ભણે નરસૈયો ધન આ ભોખન, ધન મહારો શણગારે. ૩

પદ પર મું.

શણગારે સોહંતીરે હું, શામળીયાને સંગે રે;
નેણે નેણ મેળાવી વહાલો, ભીડ્યો અંગોઅંગે રે. ૧
ચોળીબંધ કસશી કશી, પહેરી નીલી પટોળી રે;
અધર અમૃતરસ પીવા કારણ, કઠે બાહુડલી વાળી રે. ૨
સારી પેરે સુંદરવર સાથે, સાંધડાં દેતી લાલું રે;
નરસૈયાઆ સ્વામિયે સંગમ, નાના ભાવ જણાવું રે. ૩

પદ પ૩ મું-રાગ માળવ.

આ ભોની આ કેનું પગલું, પગલે પગલું અંધાણ;
પગલાં પાસે ખીજું પગલું, તેરે સોહાગણ નોતમ બળ. આ ભો ૧
પૂરણ ભાવ્ય તે જીવતી દેરું, જે ગર્ધ વહાલાને સંગે;
એકલડી અધરરસ પીશે, રજની તે રમશે રંગે. આ ભો ૨
અડવડતી આખડતી ચાલે, દેહ દશા ગર્ધ ભૂલી;
નિશ્ચે હુરિ આવ્યા આ વનમાં, ભો ભો કમોદની પુલી. આ ભો ૩
પૂછે કુંજ લતા ટુંબવેલી, ક્યાંઈ દીઠડો નંદકુમાર;
વૃક્ષતણી શાખા પુલી રહી, અલિપેક કીધો નિરધાર. આ ભો ૪
નયણે નીર ને પથ નિહાળે, કાન કાન મુખ યોલે બાળ;
ચાલી ચતુરાં સરવ મળીને, વનમાં જોળે નંદનો લાલ. આ ભો ૫
ભેતાં ભેતાં વનમાં આવ્યાં, દીઠી એક સાહેલી;
ધૂતારાનાં લક્ષણ ભો ભો, ગયો એકલડી મેલી. આ ભો ૬
ન દીઠા નાથ ગોપી પાછાં આવ્યાં, જળજમુનાને તીર;
બાળલીલા કીધી તે વારે, પ્રગટ્યા હજાર વીર. આ ભો ૭
રાસ આરંભ્યો સર્વ શામા મળી, સુરી નર જે જે કીધા;
ગોપીમાં હું તો નરસૈયો, પ્રેમ સુધારસ પીધો. આ ભો ૮

* પા. ૭ કહાન કહાન મુખ જોયે, * * * નંદકુમારને વનમાં જોયે.' મેં મહલ કરેલો પાઠ બીજો છે. સંવત ૧૯૬૫ ની પ્રતનો.

પદ ૫૪ મું—રાગ રામકળી અથવા પંથીડા.

પંથડે નિહાળતીરે, જોતી પીતાંબર પગલાં;
 મદનરસ ઘેલડીરે, ભરતી લડસડતાં ડગલાં. પંથડો ૧
 ચતુરાં ચાલતીરે, જાણે વન ત્રાઠી હરણી;
 શુદ્ધ પુદ્ધ વીસરીરે, વહાલા તે તારી કરણી. પંથડો ૨
 શામા શામનેરે, હૂંડે મારગડે જોતી;
 નેણે નીર ઝરેરે, ચતુરાં ચીરવડે લહોતી. પંથડો ૩
 શામા સહુ મળીરે, કીધો એક વિચાર;
 ચાલો સખી ત્યાં જઈએરે, જ્યાં રમતા નંદકુમાર. પંથડો ૪
 આદ્યાં આદ્યાં ત્યાં ગયારે, આવ્યાં જમુનાજીને તીર;
 આ આંહી હરી બેસતારે, જમતા કરમલડો ખીર. પંથડો ૫
 આ આંહી વહાતા વાંસળીરે, ગોપી સહુકો ગાતાં ગીત;
 તે કેમ વીસરેરે, વહાલા પુરવ જનમની પ્રીત. પંથડો ૬
 પુછીયું દુમનેરે, કયાંઈ મહારા નાયતણા ઉપદેશ;
 અમ તણ ગયોરે, ધૂરત ધાળળીઆળો વેશ. પંથડો ૭
 જતને જાળવ્યુંરે, જોળન બ્રહ્મ લેટ કરેશ;
 જો હરી નહીં મળેરે, મહારા પાપી પ્રાણ તજેશ. પંથડો ૮
 આણે આણે મારગડેરે, આવ્યાં લખચોરાશી વાર;
 મનખા દેહ લલોરે, જેણે પામ્યાં નંદકુમાર. પંથડો ૯
 સરોવર પુછ્યુંરે, કયાંઈ નટ નાગર કેરી ભાળ;
 નરસિંયાયા સ્વામિ મળ્યોરે, દીનોનાથ દયાળ. પંથડો ૧૦

પદ ૫૫ મું—પ્રભાત.

કોણ રસ ઉલટયો, તીર જુમના ત્રે,
 વાળાં વાળે ખહુ જુથે;
 બાહે કંઠે ધરી, ગાય પ્રેમે કરી,
 મેલવતાં નેણને માન રાચે. કોણ. ૧
 કોહોને કો નવલહે, નાથને ઉર ગ્રહે,
 અધરામૃત રસ પાન કરતાં;

સરવને શ્યામળો, સન્મુખ શોભતો,
અલવ શું અગના રુદ્યા ધરતાં. કોણ. ૨
પ્રેમ શું પરવર્યો, પ્રેમદા શું હરિ,
રમણ રસ આ ક્યો વનમાંહે;
નરસૈયો નીરખતાં, રગ રસ મગ્ન થયો,
કૃષ્ણ લીલા તણા ગુણ ગાએ. કોણ. ૩

૫૬ ૫૬ મું—રાગ માલ કાલેરો ગાડી.

ભાવેરે ભામણડાં લેતી, આનંદ સાગર શામલિયોરે,
લટકે એહને હું લોલાણી, પ્રાણુજીવન એ નાનડીયોરે. ૧
મરકલડો કરી સામું જોયું, મુને મોહ પમાડેરે,
અગોઅગે આનંદ વાધો, જમ જમ રુદ્યા લીડેરે. ૨
કેમ કરી અલગાં થાયે, (એથી) મોહન મનમાં બેઠોરે,
લણે નરસૈયો અવર સહુથી, લાગ્યો હુંને મીઠોરે. ૩

૫૬ ૫૭ મું—રાગ આશાવરી.

ભાવેરે ભજતા મહારો વહાલો, રગ રેલ રસ વાધોરે,
કંઠે વિલાગી કહાનજીને, અધર અમૃત રસ પીધોરે. ૧
ભુજ બળે ભાવ ધરીને, અલવશુ અગ આપીરે,
સગમ રમતાં શામલીયાને, સર્વ સહિ હું સાપીરે. ૨
કંદ્રપ કોટ સરીખો દીશે, દીશતો નહાનડીયોરે,
લણે નરસૈયો પ્રેમ પૂજતાં, બલિયામાંહે બળીયોરે. ૩

૫૬ ૫૮ મું.

ભાવે ભજતા મનોરથ સીઝયો, અતર કંદ્રપ કોટ સરીખો સુદર,
મોહી રહી કૃષ્ણ કૃષ્ણને મુખ જોતા, પ્રગટ પરમેશ્વર ભાવે ભેટ કરતા. ૧
રીઝવીયા સેજડીયે શામા, વહાલાને વશ કીધો,
લણે નરસૈયો રજની સઘલી, જોળનલો લાલે હરી લીધો. ૨

૫૬ ૫૯ મું—રાગ માલવ.

ભુજ બળ ભરતી ભરતી ભામની, કરતી અધરરસ પાનરે,
તાલ દર્ધ દર્ધ નાથે નાદે, સન્મુખ કરતી સાનરે. ૧

વાળ્યો કાછ કસી, કામની મૂત સોઢે, નેપૂરની ધુની યાયેરે,
 ધુધરડીને ઘમકે ગોરી, ગર્વ ભરી ગોપી ગાયેરે. ૨
 કરશું નેણ નેણશું સુંદર, રસે રમે સુંદર વર ને શામારે,
 ભણે નરસૈયો રસ રંગ ઝકુલે, વહાલો માહુલે વનમારે. ૩

પદ ૬૦ મું.

લોગવીએ ભામણ્યાં લેઈ, સેજડીયે શામલિયોરે,
 માન તણને ઉરપે લીને, પ્રેમે શુ પાતલિયોરે. ૧
 અંતર ટાલીને અનુભવીયે, તો વહાલો વશ યાયેરે,
 સારી પેરે શણગાર કરીને, લીજીએ રહીયા માહિરે. ૨
 સુંદરવરશું સાર્ધુ દેધને, એક થઈને રહીયેરે,
 નરસૈયાયા સ્વામી શું રમતાં, વાત રસાલી કહીએરે. ૩

પદ ૬૧ મું—રાગ મદ્યાર.

લીલા માહિ દળવળ્યો, કૃષ્ણ કામનીને સંગેરે,
 પૃન્હાવનમાં મલપંતો, વાધો (ધ્યો) મહારસ રંગેરે. ૧
 મનમથે માન મૂકાવીઈ, કરી રમણ રસાળરે,
 નાર્યતા નેહ જડ લાગી રહી, ગાયે ગોપી ગોવાળરે. ૨
 પ્રેમદા પીઈને અગ મળી, કરે પ્રેમરસ પાનરે,
 વહાલાને વહાલે રીઝવ્યો, મૂકી મન થકી માનરે. ૩
 કરશુ કઝાહી કામની, કરે કૃષ્ણસુ વાતરે,
 આનદ અગે ઉલટયો, રમે નવી નવી ભાતરે. ૪
 જય જય શબ્દ સુરીનર કરે, વત્સે કુસુમ અપારરે,
 નરસૈયો સુખ લહેરમાહિ, જ્યાં કરે કૃષ્ણ વિહારરે. ૫

પદ ૬૨ મું.

લકસડતી લહેકા કરે રે, મોરડીએ મન હરતીરે,
 નયણે નીર વેહ નેહ જણાવે, ચચળ નયણે જોતીરે. ૧
 સુદરી સદા મકોમળ દીસે, મેહની ધમકતી ચાલેરે,
 હાલે હાલે દેહી નમાવે, કાગી જનને માલેરે. ૨
 મારંગડે મરકલડો કરતી, સેજ સગુણી ભાવેરે,
 નરસૈયાયા સ્વામીને મળવા, હસતી સગમ આવેરે. ૩

૫૬ ૬૩ મું.

લહલહીને લટકે ચાલે, મુખ મધુર મધુર જોલેરે,
અનેક મુંદરી મુંદર દીસે, પણ નહિ કાંઈ એહને તોલે*. ૧
સકળ શણગાર કીધા મન ગમતા, નાકે વેસર સોહરે,
નાના લાવ ધરીને જોયે, મુનીજનનાં મન મોહરે. ૨
ઝાઝર ઝમકે ને હાર હુલાવે, કાને ઝાલ ઝળુકેરે,
નરસૈયાચો સ્વામીને વહાલી, તેણે અળગી નવ મુંકેરે. ૩

૫૬ ૬૪ મું.

સાહેલડીને સાન કરીને, વાહલો વૃન્દાવન ચાલ્યોરે,
જૂગતા જૂગતું જોડી દીપેને, વાહલે હાર હૈયાનો ઘાલ્યોરે. ૧
રાસ મડળ રચ્યો રાધાવર, પીતાંબર પલવટ વાલીરે,
ધન ધન કામની હ્રદયા લીડે, મધ્ય રહ્યો વનમાલીરે † ૨
ગોપી માહે ગોપવધૂ આવે, કેશવ કોણે ન કલાણોરે,
મૂળ ધરા મહારે અતિકપી, લોભી ભાર લરાણોરે. ૩
અતિ આનંદે ઉલટ આપતા, માહે મદનનો ચાળોરે;
નરસૈયાચો સ્વામી લલે મળ્યો, એ ઉપવાદથી ટાળોરે. ૪

૫૬ ૬૫ મું—રાગ ધનાશ્રી.

ઉરવચ હેત જણાવીયું, મારો વહાલો જ મળશે આજ;
કરશું તે દલહાની વાતડી, હમી હમી લોપશું લાજ. ૧
મચકો તે માડીને હિંડશું, તહા મોહશે મારો નાથ,
નાકે નકવેસર ચોલતું, અલતે રગશું હાથ. ૨
નીલી પટોલી પહેરણુ માહે, નાના વિધની ભાત,
પ્રદ્યાદિકને સ્વપ્ને ફૂલેલ, તે શું રમશું તે સઘળી રાત. ૩
સાધડા તે લેશું હસી હસીને, કરશું તે રગવિલાસ,
નરસૈયાચો સ્વામી મળે, પહોલી તે મનહાની આશ. ૪

૫૬ ૬૬ મું—રાગ આશાવરી.

લજશું રે અમે લાવ ધરીને, સેજડીયે શામલિયોરે,
અમ રહ્યા સસ્તો લીડી રાખુ, પ્રેમધરી પાતળીયોરે. ૧

* પાડ 'નથી કોણ રાધા તોરે'

† પાઠ મોલી રહ્યો જનમાલીરે'

સૈયર સઘળી દેખતા હું, સંકસણી યાઉરે,
મહારાજે મોહન શું રમવા, રમગમ કરતી બહિરે ૨
મહારાજે વાહલો છે અતિ રમીયો, મોહન મીટડી માહેરે,
બધે નરસૈયો અતસ ન લાવે, જમ વાસલડી વાહેરે ૩

પદ ૬૭ મું.

ભજતીરે ભામની વાહલે, વાહલો વાહલે ભજતોરે,
એક એકને આલિંગન આપી, શામા માહે શોહતોરે. ૧
કૃષ્ણકામની કીડા કરતા, ઉલટ અંગે ન માયેરે,
પ્રગટી પ્રીત પરસ્પર જલમાહે, મોટી રહી મન માહેરે. ૨
વૃક્ષ ન પામે હરીશુ રમતા, મુખડુ નિહાત્રી નિહાલીરે,
નરસૈયાઓ સ્વામી આનહો, આનદી અખલા બાળીરે. ૩

પદ ૬૮ મું-રાગ સામેરી.

ચૈધ ચૈધકાર કરે છે કામા, વૃદાવન મોઝાર રે,
તાળ મૃદગ વેણા વસ વાજે, નેપુરનો ઝમકાર રે ચૈધ ૧
મધુર ગાન કરતી ગોપી, ગોવિંદભને સંગે રે,
ભુજ ઉપર ભુજ ધરી પરસ્પર, નૃત્યકરે અતિ રંગે રે ચૈધ ૨
આનદ સાગર લહેરી ઝકોળે, મગન યધ સહુ નારી રે,
નરસૈયાઓ સ્વામી સગ રમતા, દેહદશા વિસારી રે ચૈધ ૩

પદ ૬૯ મું-રાગ માલવ

દિવડીઓરે દિવડીઓ, નરસૈયો હરિનો દિવડીઓ.
પૂર્વ પ્રીત ધરી મન માહે, તો રસનાઓ રસ ભરીઓ. નર૦ ૧
જૂવતી જૂથે જીવન રગરાતી, મડળમા મહાલતીરે,
એક નાચે એક તાન મેલાવે, મધુર મધુર ગાતીરે. નર૦ ૨
મનગમતું લોગવતા ભામની, કરે નેણના ચાળારે,
નરસૈયાનું પુરુષપણુંરે, બાણુ ગયુ તેણી વેળારે. નર૦ ૩

પદ ૭૦ મું.

દીકડો નાથ મેં તો બાધરે, સખ્યો રહીયા માહેરે,
એણે અમથું કુંઠે કરીને, વાઘ્યા વૃદાવન માહેરે. ૧

રમતાં રમતાં મહારસ વાધ્યો, ક્રીધું અંતરધ્યાનરે;
વ્યાકુળ થઈ અમે કાંઈ નવ સુઝે, રહી નહી સુદ્ધસુદ્ધ શાનરે. ૨
અનેક ઉપાય કરી કરી થાકાં, નાથ ન દીઠો નયણેરે;
અમે અબળા બળ કાંઈ નવ ચાલે, કાહન કાહન કહું વયણેરે. ૩
પૂરણ પ્રીત ધરી મન માહે, આબ્યા અતરયાંભીરે;
નરસૈયાના સ્વામી રસ પૂરણ, જીવતી પ્રાણને પામીરે. ૪

પદ ૭૧ મું.

ધૂંધટડો ગોરીનો, સોહો સંગમ રમતીરે;
વાહલાને વશ કરવા કારણ, શામા સાન કરતીરે. ૧
શામળીયા શુ રનેહુ ધરતી, તે શામા કરે શૃંગારરે;
કસમસતી કાંચલડી ઉપર, લટકે નવસર હારરે. ૨
નીલાંબર પહેર્યું મન ગમતું, સકલ ક્રીધા શંગારરે;
નરસૈયાઓ સ્વામી ભલે મળીયો, રંગે ક્રીધો વિહારરે. ૩

પદ ૭૨ મું.

થૈઈ થૈઈ કરે, અગણિત અગના, ગોપી ગોપી પ્રત્યે શોહો કાહન;
ઝાઝર નેપુર કટીતણી કીંકણી, તાલ મૃદગ રસ એક તાન. થૈઈ ૧
નાચતાં નાચતાં, છેલ છેલે ભયોં, સસ સ્વર ધુન તે ગગન ચાલી;
લટકે લટકા કરે, નાથને જીર ધરે, પરસ્પર બાહોડી ઠઠ ઘાલી. થૈઈ ૨
મગટ ભાવે ભજે, પુરણ પુરુષોત્તમ, જેહનુ મહા મુનિ ધરતા ધ્યાન,
ભણે નરસૈયા વિહાર રસ વિસ્તર્યો, ગોવિંદ ગોપી મળી કરતા ગાન. થૈઈ ૩

પદ ૭૩ મું.

આનંદ ભરી આલિંગન લેતી, શામલીઓ તે સરવસ ગોપી,
* * * રેણી રંગભર રમતાં, શામલીયા રંગશતી. ૧
પ્રેમ ધરી પ્રાણજીવનને, વાલિ વાલિ ઉપર લેતી
આનંદ ઉલટો અંગ ન માયે, જમ જમ વાહલો સામું નેયે;
ભણે નરસૈયા સુખની સીમા, માનનીનુ મન મોહો. ૨

પદ ૭૪ મું.

દીપકડો લઈશ મા રે ચાંદલિયા, સ્થિર થૈ રહેજે આજ;
વાહલોલ વિલસ્યો હું સાથે, † લોપી સઘળી લાજ. ૧

સોંખું અંગ શામળિયા સાથે, કરવા કેલિવિલાસ;
રખે જોત્ય તું ગાળી કરતો, પીઉંડે માંડ્યુ હાસ્ય. ૨
અનેક ઉપાય કરી કરી વાહલો, આણો મદિરે માંહે,
નરસૈયાઓ સ્વામી કર્કુતુજને, રખે કાચું અળગો તું થાયે. ૩

૫૬ ૭૫ મું.

વૃન્દાવન માંહે વિલસે વીનતા, મધુર મધુર ગાય દે,
કંઠ પરસ્પર ષોહોડલીને, શ્યામા સમ સોહાય દે. વૃન્દા૦ ૧
અધર અમૃત રસપાન કરીને, વહાલે લીડી અગે દે,
આલિંધન* સુખન પરીરસન, વાધ્યો રતિરસ રગે દે. વૃન્દા૦ ૨
છેલપણે છે, છોછ ન લાગે,† મુખમરકલ્પો કરતી દે,
લોળી ભામની કાંઈ ન સમજે,‡ મોહન સગે રમતી દે. વૃન્દા૦ ૩
ચપળપણું ચતુરાનુ દેખી, રઘો નાથ નિહાળી દે;
લણે નરસૈયો સુખસાગરમાં, શીલે અળળા યાળી દે. વૃન્દા૦, ૪

૫૬ ૭૬ મું.

વૃન્દાવનમાં રમત માંડી, ગોપી ગોવિંદ સાથે દે,
હાસ્ય વિનોદ પરસ્પર કરતા, તાલી દે છે હાથે દે. ૧
પીતાંબર પટોળી પેહરી, કંઠે એકાવળડું હાર દે,
વીંછીડાને ઠમકે ચાલે, ઝાંઝરના ઝમકાર દે. ૨
સોળ સહસ્ર ગોપી ને માધવ, એક એક બીચમા||નાચેરે,
અમર આશિષ દે ત્યા ઉભા, ચરણ રેણુને જાચે દે. ૩
નાના જાત પટોલી પેહરી, ચોળી સુંદર દીસે દે,
મોહન મસ્તક મુગટ બીરાજે, જોઈ જોઈને મનઝ હીસે દે. ૪
શીરપર સોહો રાખડલી દે, કાને કુડળ ગળકે દે,
જેલ રચ્યો રાધાવર રમતા, મુનિજનનાં મન દળકે દે. ૫
ધન ધન કૃષ્ણ લીલા અવતર્યા, પુષ્પ વૃષ્ટિ ત્યાં થાય દે,
ઈશ કૃપાથી ઉભો નરસૈયો, લેવા દીવટીઓ પચાય દે. ૬

* 'પાં અખર અળળા દરથી ઉચુ નાને નારી રો દે' † પાં 'છેલપણે છે, હા રખાડે'

‡ પાં નરે કુ પાં 'એકાવળિ મગદને દારે' || પાં 'મરે'

પદ ૭૭ મું-રાગ માલવ.

વૃન્દાવનમાં રચ્યો દે અખાડો, નાચે ગોપી ને ગોવાળ;
તાલ પખાજ રખાજ વાંસળી, તાન મેલાવે નંદનો લાલ. ૧
સુંદર રાત શરદ પુનમની, સુંદર ઉદિયો નલમે ચંદ;
સુંદર ગોપી કંચનમાળા, વચ્ચે મરકત મણિ ગોવિંદ. ૨
ઝળકે કુંડળ રાખડીઆં દે, લળકે ઉર મોતી માળા;
રમઝમ રમઝમ નેપૂર વાળે, મરકલડા કરતી ખાળા. ૩
હરખ્યા ત્યાં સુરિનર મુનીજન, પુષ્પ વધાવે ભરી પરવરીયો;
જય જયદેવ જશોદાનંદન, નરસંયો ત્યાં દીવટીયો. ૪

પદ ૭૮ મું.

વૃન્દાવન માહિ રમત માંડી, ગોપી ગોવિંદ સાથે દે;
પીતાંબરની પલવટવાળી, શામા સાહી હાથે દે. વૃં ૧
ઝાંઝર ઝમકે ને ઘુઘરી ધમકે, નેપુરનો ઝમકાર દે;
એકએક ગોપી ખીચ ખીચ માધવ, આનંદ વાધ્યો અપાર દે. વૃં ૨
મોહન સુસ્તક સુગટ ખીરાળે, તે ભેતાં મન મોહે દે;
ગોરી શીર રાખડલી ઝળકે, કાને કુંડળ સોહે દે. વૃં ૩
ખેલ મચ્યો રાધાવર રૂઠો, ઉલટ અંગ ન માય દે;
ધન ધન કૃષ્ણ લીલારસ પ્રગટયો, પુષ્પવૃષ્ટિ ત્યાં ચાય દે. વૃં ૪
અમર આશીશ દે ઉપરથી, ચરણ રેણુને ભાયે દે;
નાના ભાત વિલાસ ભેધને, મન માહિ અતિ રાયે દે. વૃં ૫
સુરિનર મુનિ મનમાહિ વિચારે, પાર ન પામે કોય દે;
ઉમીયા ધશ કૃપાથી ઉભો, નરસંયો રગ ભેય દે. વૃં ૬

પદ ૭૯ મું-રાગ માલવ.

વૃન્દાવનમાં માનની મોહન, રંગલર રસમાં રમતાં દે;
કંઠે પરપર ખાહુલડી ઘાલી, અધર સુધારસ પીતાં દે. ૧
શામલિયાને સન્મુખ શામા, ચેઈ ચેઈ ગાન ઓચરતાં દે;
વાળાં વાળે નાદે નાચે, ઝમતાં ગાન કરતાં દે. ૨

કાને કુંડળ મુગટ મહામણિ, ઝોણા કહી ન આવે રે;
લણે નરસૈયા આનંદો હરિ, લામની માહે ભાવે રે. ૩

૫૬ ૮૦ મું.

વાણી બોલે બળવંતબાળી, રસમાહે રહીયાળી રે;
શામળીયાના રંગમાહે રાતી, કંઠે બાહુડલી ધાળી રે. ૧
જેબનભાતીજ મલયાં બુવતી, છવનને અનુભવતી રે;
મુંદરવરતું વદન સંકોમળ, ચહાન પામે જોતી રે. ૨
શામળીયો ને શામા મંગે, ઝીલતાં નવ નંદાય રે;
નરસૈયાચો સ્વામી ભોગવે ત્યાં, કૂલ્યાં અંગે ન માય રે. ૩

૫૬ ૮૧ મું.

વાટડી જોઈ નાથ નાહુલી, સંગમ રમવા માટે જાત મેં બાળીરે. ૧૦
પહેલું અમથું પ્રીત કરીને, તો શું મેલો વીસારીરે. ૧૦
મનની વાત તે કાને કહીએ, અમને વેદના લારીરે. ૧૦
આગે અમને ઝંપિટો સાદે, અમે અબળા ક્યમ રહીએ. ૧૦
નરસૈયાચો સ્વામી વિના બાધરે, ધીરજ કેટલુંક ધરીએરે. ૧૦

૫૬ ૮૨ મું—રાગ સોમરી.

વાળે વાળે, નેપુસ્તિયાનો ઝમકો રે વાળે,
મદમાતિ નાર ન લાળે, એને સકળ શણગાર છાળે;
એને મદન મહા લડ ગાળે, નેપુસ્તિયાનો રમકો ને ઝમકોરે વાળે.
કોણ સોહાગણુ સાંચરીરે, આણી વેળા અર્ધ રાતેરે;
નેપુસ્તિયાને રમકે ને ઝમકે, ચાલંતી મદન સંગાતેરે. નેપુ. ૧
પૂરણુ પુન્ય તે તારુણી તણારે, જે સેજે મુંદરવર પામીરે;
અનંગતણું અલિમાન ઉતાર્યું, સો નરસૈયાચો સ્વામીરે. નેપુ. ૨

૫૬ ૮૩ મું—રાગ કેદારો.

વાગી વન વાંસળી, નાથે અધર ધરી, પ્રગટીઆ નારનો નેહ જાણી;
અબળા આનંદશું, અંગ પુલી રહી, ધન ધન નાથ એમ વદત વાણી. વાગી. ૧

જયમ શશી ગગનમાં, વીંટયો ચાંદ્રણી, ત્યમ હરિ વીંટાયો સકલ ગોપી;
વળી વળી વારણે, જાય જીવતી જન, તન મન ધન સહુ રહ્યા સોંપી. વાગી૦ ૨
કાછવાળી સુલગ કૃષ્ણ કોડામણો, સજ થયા સગળ તે સંગ રયામા;
નરસૈયાનાથે, સનાથ કરી સુંદરી, મળી મળી વિલસતી કૃષ્ણ કામા. વાગી૦ ૩

પદ ૮૪ મું.

વાહલોળ આલિંગન સરખો, નયણુ ભરી ભરી નિરખો;
જોઈ જોઈ મન હરખો. વાલોળ૦ ૧
સકલ વિશ્વ શિખંતાં ખાઈરે, મૂખ ઉપેર મૂખ મુકીઈ લાલા;
એ એ વિધયા અમે કાંઈ નવ જાણું, કહો સખી અમૃત કોણે પીઉલા. વા૦ ૨
જહાં જીનું તહાં રનેહ સમજા શો, અમને અલગો મેલો;
નરસૈયાચા સ્વામી જાશે ચોવના, અણતેડા આવે વાહલો. વા૦ ૩

પદ ૮૫ મું-રાગ માલવ.

વાહલ ધરીને વાહલા સાથે, રગમાં રમતી રેણીરે;
પ્રેમ ધરીને પાતળિયાશું, જોલે અમૃત વેણીરે. ૧
તાલ પખાજ ને વાજાં વિધ વિધ, જાણે અંખર ગાજેરે;
શામળિયો ને શામા નાચે, વાંસલડી મધુરી વાજેરે. ૨
એક એકને આલિંગન આપે, વાહલે જીજ બલે લીડીરે;
ભણે નરસૈયો ધન એ લીલા, ધન એ જીવતી જોડીરે. ૩

પદ ૮૬ મું-રાગ મહાર.

વૃંદાવનમાં માનની, મધ્યે મોહન રાજે;
કઠે પરપર ખાહુડી, ધૂન નેપૂર વાજે. ૧
એક એક આગે આલાપતી, એક નાચતી રંગે;
એક મધુરે સ્વર ગાઈને, તાળી તાળ તુરંગે. ૨
એક આલિંગન લઈ ઉર ધરી, લીડે લામની લાવે;
શ્રમ જળ વદને જળકતાં, શામા શામ સોહાવે. ૩
મરકલડા કરી કૃષ્ણને, ભલા ભાવ જણાવે;
થે થે થે કરે બલિયો, ઊરના હાર હુલાવે. ૪

કાલા કુષ્ણ ત્યાં સંથર્યા, નાદ નિર્ધોષ યાચે;
 મંડપમાંહે મલપતાં, વાહલો વાંસળી વાઢે. ૫
 હાર કુસુમના અતિથણા, કંઠ આરોપે હાર નાર;
 ચૂઆ ચંદન ચરચીઆં, વાધ્યો પ્રેમ રસાળ. ૬
 તાળી દેતાં તારણી, ઝાંઝરનો ઝમકાર;
 કરી રહ્યો કિંકણી રણુજલો, ઘુધરી ધમકાર. ૭
 ધનરે ધન એ મુંદરી, ધન શામળવાન;
 નરસૈયો ત્યાં દીવી ધરી રહ્યો, કરે હરિનું ગાન. ૮

પદ ૮૭ મું-રાગ સામેરી.

વૃંદાવનમાં નાચે નરહરિ, રાધા શું પસ્વરીઓ દે;
 પીતાંબરની કાછની કાછે, મોર મૂગટ શિર ધરીઓ દે. વૃંદા ૧
 પીતાંબરની પટોળી પહેરી, કંઠ મોતીનો હાર દે;
 કટીમેખલા સોઢે સહુને, ઘુધરીનો ધમકાર દે. વૃંદા ૨
 ઝાંઝર નેપૂર ખલકે કાંળી, કંઠ પરસ્પર હાથ દે;
 વારંવાર મુખ મુગળન દીસે, આલિંગે ગોપીનાથ દે. વૃંદા ૩
 તાલ પખાવ વેણા રસ મદુવર, વિધવિધ વાળ વાળે દે;
 ચે ચેકાર કરે ત્યાં હિલા, નાદે અંબર ગાળે દે. વૃંદા ૪
 પ્રેમ ધરીને પાલવ વાણે, હરિનું હાથ કરંતી દે;
 નલવટ ટીક્કીને નયન સમાર્યાં, નાકે અનોપમ મોતી દે. વૃંદા ૫
 નાર નીર્ધોષ ઉલટ અતિ વાધ્યો, પુષ્પ વૃષ્ટિ ત્યાં યાચે દે;
 લોટ પોટ ત્યાં થયો નરસૈયો, સંભુજ તેણે વસાય દે. વૃંદા ૬

પદ ૮૮ મું.

વહન સોહામણું, શામ શામાતણા, રાસ રમત રમે વનમાંહે;
 નાથ બાધે ભરે, અધર મુંગન કરે, પ્રગટીયું પ્રેમ મુખ કહ્યું ન બાળ્યે. ૧૦ ૧

* બે પ્રતમાં નીચેની એક કડી વધુ છે, પણ બે પ્રત (સ. ૧૦૨૯ ને સ. ૧૭૩૩ માં) ને હી નથી. પહેલી પ્રત જુનાગઢની છે. બીજી મગપર ચામ નામ નથી.

અગિય શુદ્ધ હોળે અગા, નોસર સાથા લહેકે દે
 વેણી વેણ કસુમ શું સુંદે, મુંગ ચંદન મેહેકે દે. વૃંદા ૪

ચરણને પ્રહારે, ધરણી ધ્રમ ધ્રમી રહી, ઘુઘરાના ધમકારા થાયે;
તતા થેઈ થેઈ કરે, તાલ તરુણી ધરે, મદભરી માનની ગીત ગાયે. વ૦ ૨
શ્રમ જળ ખિંદુને, મુલગ અંબર શીર, કંચુકીબધ તે શીથલ સોઢે;
લણે નરસૈયો, રંગ રસ ઉલટયો, ઉપર કુસુમચી વૃષ્ટિ હોયે. વ૦ ૩

પદ ૮૯ મું.

આજ અણુઆલડુ, પરમ સોહામણુ, રંગ લયો નાથ રંગ રાસ રમતો;
કંક બાંહે ધરી, સ્વર કરે સુંદરી, મધ રહ્યો મોહન ગાન કરતો. આજ. ૧
કટી પકરી કરી, પ્રબલ લમરી કરે, કરતળે કામની ગ્રહીરે કાઢને;
જાણે શશી પ્રગટ, શીર શોભતી લટક, વાજતાં ને પુર કલાં (૧) શબ્દ તાને. આજ. ૨
મદભરી માનની, વીલસતી જામની, લુગ લરી નાથને બાથ લરતાં;
વદન નિરખી રહ્યાં, પ્રેમે આતુર થયાં, અધર અમૃત રસ પાન કરતાં. આજ. ૩
સખળ શામા સંગ, શોભતો શામળો, કુચવચ રાખીયો બાંહે ભીડી;
નરસૈયો નાથ, રસ રેલમાં જીલતો, અતિ ઘણી શોભતી જુગલ જોડી. આજ. ૪

પદ ૯૦ મું.

આજ સખી શામળિયો વાહલો, રમે વૃન્દાવન મોઝાર રે;
જીવની જીવ મંડલમાં નાથે, આનંદ વાધ્યો અપાર રે. આજ. ૧
ગાન કરે ગોકુળનો વાહલો, સ્વર રે સઘળી ગોપી રે;
છંદ તાન ને માન મેળાવે, મંડળ રહ્યું સૌ ઝોપી રે. આજ. ૨
સુરત વિહાર વિષે અતિ સુંદરી, દષ્ટિ લરી મુખ જોતી રે;
નરસૈયાચા સ્વામીને સંગમ, અનગ વેદના ખાડોતી રે. આજ. ૩

પદ ૯૧ મું.

આજ વૃન્દાવન આનંદ સાગર, શામળીયો રંગ રાસ રમે;
નટવર વેશે વેણુ વજાડે, ગોપીને મન ગોવાલો ગમે. આજ. ૧
એક એક ગોપી સાથે માધવ, કર ગ્રહી મડળી માંહે લમે;
તાતા થે તાથે તાન મીલાવે, રાગ રાગણીમાંહે ધૂમે. આજ. ૨
સોલ કળાનો શશીચર, ઉડગણ સહિત પ્રહાંડ લમે,*
ધીર સમીરે જામના તીરે, ત્રિવિધ તનના તાપ શમે. આજ. ૩

કાલા - કૃષ્ણ ત્યાં સંચર્યા, નાદં નિર્ધોષ થાયે;
 મંડપમાંહે મલપતાં, વાહલો વાંસળી વાહે. ૫
 હાર કુસુમના અતિઘણા, કંઠ આરોપે હાર નાર;
 ચૂઆ ચંદન ચરચીઆં, વાધ્યો પ્રેમ રસાળ. ૬
 તાળી દેતાં તારુણી, ઝાંઝરનો ઝમકાર;
 કરી રહ્યો કિંકણી રણુઝણુ, ધુધરી ઘમકાર. ૭
 ધનરે ધન એ સુંદરી, ધન શામળવાન;
 નરસૈયો ત્યાં દીવી ધરી રહ્યો, કરે હરિનું ગાન. ૮

૫૬ ૮૭ મું-રાગ સામેરી.

વૃંદાવનમાં નાથે નરહરિ, રાધા શું પરવરીઓ દે;
 પીતાંબરની કાછની કાછે, મોર મૂગટ શિર ધરીઓ દે. વૃંદા ૧
 પીતાંબરની પટોળી પહેરી, કંઠે મોતીનો હાર દે;
 કટીમેખલા સોહે સહુને, ધુધરીનો ઘમકાર દે. વૃંદા ૨
 ઝાંઝર નેપૂર ખલકે કાંબી, કંઠે પરસ્પર હાથ દે;
 વારંવાર મુખ ચુમ્મન દીસે, આલિંગે ગોપીનાથ દે. વૃંદા ૩
 તાલ પખાવ વેણા રસ મહુવર, વિધવિધ વાળ વાળે દે;
 થે થેકાર કરે ત્યાં ઉલા, નાદે અંબર ગાળે દે. વૃંદા ૪
 પ્રેમ ધરીને પાલવ તાણે, હરિનું હાસ્ય કરંતી દે;
 નલવટ ટીકીને નયન સમાર્યાં, નાકે અનોપમ મોતી દે. વૃંદા ૫
 નાર નીર્ધોષ ઉલટ અતિ વાધ્યો, પુષ્પ વૃદ્ધિ ત્યાં થાયે દે;
 લોટ પોટ ત્યાં થયો નરસૈયો, શંભુજી તેણે વસાય દે. વૃંદા ૬

૫૬ ૮૮ મું.

વદન સોહામણાં, શામ શામાતણા, રાસ રમત રમે વનમાંહે;
 નાથ ખાયે ભરે, અધર ચુંબન કરે, પ્રગટીયું પ્રેમ સુખ કહ્યું ન જાએ. ૧૦ ૧

* બે પ્રતમાં નીચેની એક કડી વધુ છે, પણ બે પ્રત (સં. ૧૭૨૬ ને સં ૧૭૩૩ માં) ને
 કડી નથી. પહેલી પ્રત જુનાગઢની છે. બીજી પ્રતપર ગામ નામ નથી.

અખિલ ગુણાવ ઉગમે અખળા, નોસર સાથા ભલેકે દે,
 વેણી વેણુ કુમુદ શ્રી ત્રયે, ચૂઆ ચંદન બેલેકે દે. વૃંદા ૫

વાલી વાલી કરે વારણા, ઘડાલી કઠે હાર રે;
 નેણે નેણાં રસ ભર્યા, હુંથે હર્ષ અપાર રે. ૩
 ઉરથું ઉર લીડી રહી, સેજડીએ વાધ્યો રંગ રે;
 નરસૈયાયા સ્વામીસુ રમતાં, પુલી અગોચંગ રે. ૪

૫૬ ૯૬ મું-રાગ અરગળો.

પોડશ ચઢેન સોહે, પગલાંને ખોળે રે;
 અજવાળી રાતે ગોપી, જેમ દહાડે ઘોળે રે. પોડ૦ ૧
 મેહુની વિધાણી ગોપી, મળી ટોળે ટોળે રે;
 કૃષ્ણ હું કૃષ્ણ હું, કૃષ્ણ તન્મય ચે ખોલે રે. પોડ૦ ૨
 કોઈ ઉભી વાંસળી વાએ, ગાઈ ગાઈ ડાલે રે;
 કો કહે મેં કાળી નાગ નાથ્યો, પર્વતને તોલે રે. પોડ૦ ૩
 કોઈ તો દાન મિષેથી, મહીનાં માટ ઢોળે રે;
 પ્રેમ પ્રેમ મગ્ન થઈ, રંગ રસ રાળે રે. પોડ૦ ૪
 કૃષ્ણ તો છળીને ખેઠો, હૃદયાને ચોળે રે;
 પ્રગટ્યો નરસૈયાનો નાથ, રીઝી ભાવ ભોળે રે. પોડ૦ ૫

૫૬ ૯૭ મું-રાગ માલવ.

પ્રેમે પ્રેમદા પીઉની સગે, હરખે હાસ્ય કરતી રે;
 મરકલડો દેખીને મોતી, હલવે ઉરપર ધરતી રે. ૧
 કૃષ્ણ કામની જેમ જેમ નાચે, વાળ વાળે ભારી રે;
 ત્રિભુવનમાં ધુની સાંભળી, ગાંધર્વની ગતિ હારી રે. ૨
 જ્યજ્યસુરીનરસુનીજન ખોલે, શુધવીનતા અગબૂલીરે;
 કૃષ્ણ કૃપાથી નરસૈયો ત્યા, લીલાગા રહ્યો ડૂલી રે. ૩

૫૬ ૯૮ મું.

પરુ રે જોઈ તો પીઉછ, પંથ આઠો થાયે રે;
 મન ઘણું કરી રાખીયે, આહુસં નયણુ ભાયે રે. ૧
 સુંદર વદન દીઠા પછી, કોણે ન રહેવાયે રે;
 શોભા શામ તરંગમાં, નયણુ ગોતા ખાયે રે. ૨

હરખ્યા સુરનર દેવ સુનીશ્વર, પુષ્પવૃષ્ટિ કરી ચરણે નમે;
ભણે નરસૈયો ધન્ય વૃજનારી, એને* કાજે ગોપી દેહ દમે. આજનો

૫૬ ૯૨ મું.

આજ વહાલે સુરતસમે પ્રીત માંડી, કાણુએ ન થાયે અજગો છાંડીરે-સજની.
ધન ધન આજની રજની ખાધરે, રમતાં ન જાણી જાતી રે;
પ્રેમ ધરીને કંઠે વિલસ્યો, ઉર ઉપર લીધી તાણી રે, સજની. આજનો
વિવિધે વિલાસ ક્રીધો માહરે વાહલે, અમૃતની પેર પીધી રે;
નરસૈયાચ્યા સ્વામીશું રમતા, મન ગમતી વાત ક્રીધી રે, સજની. આજનો

૫૬ ૯૩ મું-રાગ માલ કાલેરો ગાડી.

આજ સોહાગણુ ક્રીધી માહરે વાહલે, મહારા ઉરપર ધરતા રે;
શું કરશે નણુદી નસકારી, દુરીગન હીંડે લવતા રે. ૧
ચોલંતા શણુગાર કરીને, ચોળી ઉર ચલકતી રે;
પ્રેમ ધરીને પિયુષ અંગે, ભુજબલ લીડી મળતી રે. ૨
રીઝવીઓ મુંઢવર મહારો, રમી રેણી રસમાં રંગે રે;
ભણે નરસૈયો પ્રીત બંધાણી, શામલિયાને સંગે રે. ૩

૫૬ ૯૪ મું-રાગ માલવ.

મંડળમાં માહલતો વાહલો, નાચે નારી સંગે રે;
તેમ તેમ વાલં વાદે વાજે, વેણુ વગાડે ઉમંગે રે. ૧
એક આલાપે એક દે તાળી, એક લઈ તાળ વળાડે રે;
એક મરકલકાં કરી કામની, ભજતાં ભાવ દેખાડે રે. ૨
જૂવતી જૂયજ મળ્યો સોહો, લીલાએ તરવરીઓ રે;
ભણે નરસૈયો ધન ધન વનમાં, પ્રેમદા શું પરવરીઓ રે. ૩

૫૬ ૯૫ મું-રાગ ધનાશ્રી.

પ્રેમદા પ્રેમ ભરાણી રે, પીઉને વિલસે વાહલ સંગે રે;
વાહલે વાહલો આવિયો, લીટા અંગે અંગે રે. ૧
દર્પણુ કર કામનિને સારે, કંઠે વિલાગી કહાન રે;
પ્રેમે શું શામલિયાને, ખવરાવે ખાંતે પાન રે. ૨

વાલી વાલી કરે વારણા, ઘડાલી કંઠે હાર રે;
 નેણે નેણાં રસ ભર્યા, હૈયે હર્ષ અપાર રે. ૩
 ઉરથું ઉર લીડી રહી, સેજડીએ વાધ્યો રંગ રે;
 નરસૈયાયા સ્વામીસુ રમતાં, પુલી અગોઅંગ રે. ૪

પદ ૯૬ મું-રાગ અરગજો.

પોડશ ચહેન સોહે, પગલાંને જોળે રે,
 અજવાળી રાતે ગોપી, જેમ દહાડે ઘોળે રે. પોડ૦ ૧
 મેડુની વિધાણી ગોપી, મળી ટોળે ટોળે રે;
 કૃષ્ણ હું કૃષ્ણ હું, કૃષ્ણ તન્મય થૈ જોલે રે. પોડ૦ ૨
 કોઈ ઉલી વાંસળી વાએ, ગાઈ ગાઈ ડોલે રે;
 કો દહે મેં કાળી નાગ નાચ્યો, પર્વતને તોલે રે. પોડ૦ ૩
 કોઈ તો દાન મિપેથી, મહીના માટ ઢોળે રે,
 પ્રેમ પ્રેમ મમ થઈ, રંગ રસ રાળે રે. પોડ૦ ૪
 કૃષ્ણ તો છળીને બેઠો, હૃદયાને ઝોળે રે;
 પ્રગટ્યો નરસૈયાનો નાથ, રીઝી ભાવ લોળે રે. પોડ૦ ૫

પદ ૯૭ મું-રાગ માલવ.

પ્રેમે પ્રેમદા પીઉની સગે, હરખે હાસ્ય કરતી રે;
 મરકલડો દેખીને મોતી, હલવે ઉરપર ધરતી રે. ૧
 કૃષ્ણ કામની જેમ જેમ નાચે, વાજ વાજે ભારી રે;
 ત્રિભુવનમા ધુની સાબળી, ગાધર્વની ગતિ હારી રે. ૨
 જયજયસુરીનરસુનીજન જોલે, શુધ વીનતા અગ બૂલી રે;
 કૃષ્ણ કૃપાથી નરસૈયો ત્યા, લીલામા રહ્યો ડૂલી રે. ૩

પદ ૯૮ મું.

પરુ રે જોઉં તો પીઉછ, પંથ આડો યાયે રે;
 મન ઘણું કરી રાખીયે, માહરા નયણા ભાયે રે. ૧
 સુંદર વદન દીઠા પછી, કોણે ન રહેવાયે રે,
 શોભા શામ તરંગમાં, નયણા ગોતા ખાયે રે. ૨

નયણાં ચૂતાં પાછા વળ્યા, ઘુંઘટ ન સોહાયે રે;
નરસૈયો લહેર સમુદ્રમાં, નર કોઈક નાહિ રે ૩

પદ ૯૯ મું.

માન કરે પાતળીયા સાથે, આનંદ અંગે વાધો રે;
ઢેલકરે કામાનિયો કોકે,* શામળિયો વશ કીધો રે. ૧
મન ગમતો માણે મોહનને, આવ્યા જુમના તીર રે;
વાલી વાલી કરે વારણા, ઉપર શામ શરીર રે. ૨
સકળ શણગાર કરીને અંગે, પહેર્યા નૌતમ ચીર રે;
લણે નરસૈયો મદગલ માતો, બળભદ્ર કેરો વીર રે. ૩

પદ ૧૦૦ મું.

મારો વાહલોણ વગાડે રૂડી વાંસલડી, કંહોણ કેમ રહીયે;
હું તો જૂઠી પડી વનમાંહ, એકલડા કેમ રહીયે. મારો ૧
મને ઘરમાં ઘડી ન સોહાય, હુંડું સારી કુંજ ગલી;
મને મળ્યો રે નરસૈયાનો નાથ, રમાડ્યા રાસ વળી. મારો ૨

પદ ૧૦૧ મું.

ગ્રાણનો ગ્રાણુ તે, આજ સુજને મળ્યો, તેણે કરી મારે રહે વર્ષ વાધે;
પીચુતણી સેજ તે, કુસમ સુત્રે રચિ, નવી નવી ભાતનો સંગ સાધે. ૧
નેણે અંજન કરી, નરસૈયા શ્રીહરિ, પ્રેમેશું આવીને સાંઈ લીધું;
અધુર અંજન કરી, કુચપર કરે ધરી, રનેહસુ શામલે ગુહ્ય કીધું. ૨
ધન ધન આજની, રાતડી કૃષ્ણજી, સાથે રમી ગોપી લાજ લોપી;
નરસૈયાચ્યા સ્વામી, ધન એ વશ આણિયો, શું કરે સાસુડી અધિક કોપી. ૩

પદ ૧૦૨ મું.

ગ્રાણજીવન મહારે હુંયામાં, ઢોલ દદામાં વાહુ રે;
મંદિર મહારે મોહન હાલતો, દેખી ભામણે બાઉ રે. ગ્રાણ ૧
સર્ધયર સઘળી આવો મંદિર, નંદકુંવરને હાલો રે;
ઘણા દિવસની આરાત હુંતી, અંગે તમારે ટાળો રે. ગ્રાણ ૨

મુખની સીમા શી કહું હું, વહાલે સહારું ભેળે રે;
 નેણ ભરી નીરખું ઉભી, ત્યાં મહાર મન મોહે રે. પ્રાણ૦ ૩
 મુગતાફલના હાર કરીને, વહાલા કંઠે ધાલું રે;
 સકલ શણગાર કરી શામલિયાને, મારે મદિર મહાલુરે. પ્રાણ૦ ૪
 મુકતાફલના તોરણ બધાલું, કુસમે નાથ વધાવું રે,
 ભણે નરસૈયા મનમાં કુલી, મંગલગાન કંગલુ રે. પ્રાણ૦ ૫
 ૫૬ ૧૦૩ જી.

પહોંચે હૈયે હીંમતવાન, પ્રીત હોયે ભે ધાટી રે;
 નંદકુંવરખું રગભરી રમતાં, લગ્ન મેહેલો લોપી રે. પહોંચે ૧
 શામલીયામુ માઇડુ લીરે, તનમન ઉરપર વારી રે;
 શણગાર સકલ કરીને અગે, રાખુ ઉરપર ધારી રે. પહોંચે ૨
 તો વહાલો વશ થાયે બહેની, કુટુંબ કલકુને ટાળે રે,
 ભણે નરસૈયા નીરલે થઇને, વહાલા સાથે મહાલો રે. પહોંચે ૩
 ૫૬ ૧૦૪ ધુ—રાગ મારુ.

અમને રાસ રમાડ વહાલા, મધુરો બસ વળાડ વહાલા,
 થે થે નાથ નચાડ વહાલા, વૈકુંઠથી વૃદાવન રુડુ,
 તે અમને દેખાડ વહાલા. ટેક.

બાદવ જમુનાં કાંઠડે, વાગ્યો વેણુ રસાળ,
 નાદની મોહી ગોપીકા તેણે, રેતા મેંચ્યા બાળ, વહાલા. અમને ૧
 એક અજન કરતી ચાલીરે, વસન કયાં પારધાન,
 અવળાં તે અખર પહેરીયાં, નેપુરીયાં ઘાટયાં કાન, વહાલા. અમને ૨
 સન્મુખ જઈ ઉભી ગ્હીરે, નયણે નીરખ્યા નાથ,
 તનમન ધનસહુ મોંપીયાં, ગોપી હરિશું ભેળ્યા હાથ, વહાલા. અમને ૩
 વૃદા તે વન રળીઆમણુરે, શરદ પુનમની ગત,
 લલિત ત્રિલગી શોભા બની, ત્યા દીસે નવલી જાત, વહાલા. અમને ૪
 એક હરિસુ તાળી દેયરે, બીજી કુકુમ રેણ,
 હાર રાધા ન્યા રાસ રમે, ત્યાં આજ નાદ અકોળ, વહાલા. અમને ૫
 શીષે ગાય ને સાંભળેરે, હરિ રાધાનો રાસ,
 તે નર વૈકુંઠ પામશે, એમ કહે નરસૈયા દાસ, વહાલા. અમને ૬

૫૬ ૧૦૫ મું.

અધર અમૃત રસ ચાખું, રદયા લીતર લીડીને રાણુરે. ટેક.
 અંગ અનંગ વ્યાખ્યારે સજની, પીઠ વિના ડોણ સમાવે;
 અલજ થઈ હું પીઠ મુખ જોવા, પ્રેમ ધરી ઘેર આવેરે. રદયા. ૧
 અખલાની આરત જાણી મહારે વહાલે, હસતા હસતા આવ્યા;
 નરસૈયાયા સ્વામી મન મનાવ્યું, લામનીને મન લાવ્યારે. રદયા. ૨

૫૬ ૧૦૬ કું.

ઓ વાળે વૃંદાવન મોરલી, જોવિહ જોખી સસ રમે;
 કેશવ શ્યામ ગૌરવરણુ જોખી, ભક્તી અનોપમ ભાત ભળે. ઓ વાળે. ૧
 અજવાળી રાત ઝધારે જાએ, નવરસ નાટક નાથ રચ્યો;
 ઘેઈ ઘેઈકાર કરે રસે જોખી, રંગતણો ત્યાં અખાડો મચ્યો*. ઓ વાળે. ૨
 શણુગટદે દ્રે કુમત ફરકે, વળી નયણ કટાક્ષ કર પંથ ધરી;
 તાળી દઈ દઈ હસે હસાવે, નાચે નચાવે રંગ ભરી. ઓ વાળે. ૩
 શ્રમ જલકણુ મુખ અંગ અલસાણું, અતિ રમરાસ વિનોદ થયો;
 શીતળ જળ લઇને આરોગ્યા, ચરણ તળાસે નરસૈયો. ઓ વાળે. ૪

૫૬ ૧૦૭ મું.

અંગ નમાવે આનંદ વાધ્યો, યોલે જયજય કારરે;
 પ્રેમે ભરાણી પાલવ તાણે, પામી પ્રાણુ આધારરે. અંગ ૧
 સુંદર વર શામળીયા સાથે, તારણી દેતી તાળીરે;
 અલવેશુ આલિંગન આપી, વશ કીધા વનમાળીરે. અંગ ૨
 રમતાં રમતાં મહા રસ વાધ્યો, પ્રેમદા છાંટે પાણીરે;
 નરસૈયાયો સ્વામી રીઝવ્યો, યોલી મધુરી વાણીરે. અંગ ૩

૫૬ ૧૦૮ મું-રાગ સામેરી.

આંણી વાટડીએ ગયા વનમાળીરે, બાઈ મારી બહેનડીઆં;
 ટ્રાણુ દીકડો હોય તો દેખાડેરે, સખી સાહેલડીઆં. ૧
 મેહિરામણુ ન દીકડે જાએ પ્રાણુરે, બાઈ મારી બહેનડીઆં;
 એને પાઓલે પદ અંધાણુરે, સખી સાહેલડીઆં. ટેક. ૨

વૃંદાવન માંહે સસ રમતાં, ચતુભુજે ચક્ષુ મીચાવી દે;
 અંતરધ્યાન થયા ધરણીધર, ગયો વીઠલ ગુને વાહી દે. પાઈ૦ ૩
 ગોપી કહે ગીરી તરુવર જાઈશું, સજ થાઓ મીજ નારી દે;
 ગુણનિધાન ગિરિધરને જોઈશું, મહી સ્થળ હશે મોરારી દે. પાઈ૦ ૪
 સોળ શણગાર સજીને સ્યામા, એને નાકે તે નિરમળ મોતી દે;
 કનક દીવી કર સાહીને સુંદરી, એને હાંઠે વન વન જોતી દે. પાઈ૦ ૫
 પુછતી હિંડે કંદપદ્મ વેલી, તરુઅર તાલ તમાલ દે;
 હરિહર કરતી નયણે જળ ભરતી, કોણે દીઠકો નંદજીનો લાલ દે. પાઈ૦ ૬
 વળવળતી વિનતા દેખીને, આવીયા અંતરજ્યામી દે;
 ભલે મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી, ગોપી આનંદ પામી દે. સખી૦ ૭

પદ ૧૦૯ મું.

સોહાગણ કીધી મહારે વહાલે, મરકલડો કરી જોયું દે;
 પ્રેમ ધરીને ઉપર લીધી, મારું મન એણે મોહ્યું દે. સો૦ ૧
 સોવણ પાટ ખેસારી વહાલો, મોતીએ થાલ વધાયું દે;
 વાલી વાલી વદન નિહાલી, આરતી અગર ઉવારું દે. સો૦ ૨
 નાના વિધનાં લોજન લાવે, દુધ કહેયા લાયું દે;
 સુંદર સાકર માંહે લેળું (આનંદે), આનંદે આરોગાયું દે. સો૦ ૩
 સકલ શણગાર સજીને અંગે, રમઝમ કરીને આયું દે;
 ભણે નરસૈયો સેજ સમારી, રમતાં રૂડી લાયું દે. સો૦ ૪

પદ ૧૧૦ મું.

સજની રેહેતો ભલે અનુલવીએ, જો હોય વહાલાજી શું સાચું દે;
 ચતુર હોય તો મનમાં વીચારે, મૂરખ જોલે તે કાચું દે. સ૦
 મૂઢા ટક્કીને જો મુઘ્યા થઈએ, તો અનુલવ રસ આવે દે;
 જ્ઞાન વિવેક થકી હરી અલગા, ચતુરપણે વશ થાયે દે. સ૦
 રેહેતણી પેચ્ય કોઈક જાણે, સૌને અજાણે જાયે દે;
 નરસૈયાચા સ્વામી રેહેતણે, રસ પીતાં તમ ન થાયે દે. સ૦

પદ ૧૧૧ મું.

સુંદરી શામળીઆની સાથે, નયણે નયણ મીલાવેદે;
 ભુજ ઉપર ભુજ ધરી પ્રેમશું, નાચતાં મન લાવેદે. સુંદરી૦ ૧

ઠટીમેખળા કીંકણને નાદે, અંજર નેપુર ખલકેરે;
 ફરતાં ફરતાં મુકટ મનોહર, શીશ રાખડલી અળકેરે. સુંદરી૦ ૨
 મધુર મધુર સ્વરે શ્યામને ગમતું, ગોપી પ્રેમે ગાયેરે;
 ત્યમત્યમ વડાલો વેણુ વજાડે, ઉલટ અંગ ન માયેરે. સુંદરી૦ ૩
 આલિંગન આનંદે દેતાં, શામળીઓ ને શ્યામારે,
 નરસૈયો રસ મગ્ન થયો, ત્યાં કેલિ કરંતી કામારે. સુંદરી૦ ૪

પદ ૧૧૨. મુ.

લાડકડી લડસડતી ચાલે, માગ સહુરે મોહરે;
 પાઓલો નેપુર રણાણુ વાળે, નવજોગન ભરી મોહરે. લાડ૦ ૧
 નાગચોક્કી ચણાં ચપાવણી, નીલવટે ટીલકી અળકેરે;
 નાગ નગોદર ઝાલ ઝુમણાં, વચ્ચે મોતીશર લળકેરે. લાડ૦ ૨
 રાતાવાતે ને આડ કેશરની, પેરણુ પટોલી લીનીરે;*
 નરસૈયાચા સ્વામીને વડાલી, રહેઆ અંતરે લીધીરે. લાડ૦ ૩

પદ ૧૧૩ મું.

ભાવ ભેર ભજતા વડાલાને, મુખ સાગર ઝીલતાંરે;
 માનની મોહન મહારમ ગાતા, અગે અગે ખીલતાંરે. ભાવ૦ ૧
 પ્રેમઠા પ્રેમ ભરાણી પીઉને, ઉરમાંરે રીઝવતાંરે;
 વારે વારે વડાલાણપે ઉલટીરે, ઉરમાંરે મીલવતાંરે. ભાવ૦ ૨
 કંઠે પરસ્પર બાહોડલીરે, ક્ષણક્ષણ દર્પણુ માહે જોતીરે;
 મંહોમાહે મરકલડેસુ, અધુર સુધારસ પીતીરે. ભાવ૦ ૩
 માન તણને માણ્યો મોહન, ઉરથી અલગો ન કરતીરે;
 નરસૈયાચા સ્વામીએ સગમ, રેણી રંગે વીતીરે. ભાવ૦ ૪

પદ ૧૧૪ મું-રાગ માલવ.

ભાવેરે ભામની ભોગવતાં, શામળિયાને સંગેરે,
 આલાપે અખળા નારીરે, ઉમગ વાઘ્યો અગેરે. ભાવ૦ ૧
 કરસુ કર ઉરસુ ઉર, ફરતી પલવટડી તે વાળીરે,
 નેહુઝડલાગી ઉદાર અખળા, વશ ક્રીધો વનમાળીરે. ભાવ૦ ૨

ધન ધન જૂવતી ધન એ જીવનજી, વૃંદાવનમાં મહાલેરે;
ધન ધન નરસંયો નેણુ સોહાગી, રંગ રેલ રસ નિહાળેરે. ભાવે૦ ૩
પદ ૧૧૫ સું.

લોચન આલીંગારે, જેણે કાઢીને લીધા મહારા પ્રાણ;
એવો રુઝો શામલિયો મુખણુરે, કાંઈ કીધું છે વિનાણુરે. લો૦ ૧
ગણ ચઢાવીને બાણ મહેલ્યુરે, ભાગ્યું છે અભિમાન,
તાલાવેલી તેવારે લાગીરે, જે વારે મૂળને કીધી સાનરે. લો૦ ૨
અમે વહુઆરુ ત્યાં નવ કહ્યુંરે, લેહ ન બાણું કાંઈ;
એકવાર એકાંતે મળીનેરે, લીડીને લેશું સાંધરે. લો૦ ૩
જેના મનમાં કપટ નહિરે, તે બાણે રસ ભાંખી,
ભણે નરસંયો મુક્તિ ધજ નિર્મળરે, તે રસ બાણે આખીરે. લો૦ ૪

પદ ૧૧૬ સું.

વાંસલડી વાહી મહારે વહાલે, મંદિરમાં ન રહેવાયેરે;
બ્યાકુલ થઈને વહાલાને, જોવા શું કરુ ઉપાયેરે. વાંસ૦ ૧
જલ જમુનાં ભરવા બઈ, ત્યાં શામલિયો હોયેરે;
વદન નિહાલી હરખું મનમાં, જેમ જીવને મુખ જોયેરે. વાંસ૦ ૨
શાન કરીને હું સાચરુ, પાતળીયો પાછળ આવેરે;
ભણે નરસંયો ભાવે વહાલો, મેહેતાપ સમાવેરે. વાંસ૦ ૩

પદ ૧૧૭ સું-રાગ માલવ.

મંદારે વનમાં વેણુ વળડી, ગોપી વિહવલ કીધારે;
વર આપ્યો તે વચન પાળવા, ચિત્ત હરિને લીધારે. મંદા૦ ૧
એક તો અજ મૂકીને ઉભણી, બીજી માંગ સિંહરે;
જૂવતીનાં જૂથ મળીને, ચાલી સાહર નદી પૂરે. મંદા૦ ૨
પીતાંબર પટોળી પહેરી, * કંઠે એકાવલ હારે;
† વીછીડાને ઠમકે ચાલી, નેપૂરના ઝમકારે. મંદા૦ ૩
રતન જડિત સગાડી અતિ રુડી, ઝાલ ઝખૂંકે ઝનેરે;
રાતા દાંત અધરસુ ઓયે, ગોરી ગોરે વાનેરે. મંદા૦ ૪

હુખે આઘ્યાં હરીની પાસે, વૃંદાવન મોઝારદે;
નરસૈયાયા સ્વામી મુખ દીઠે, હિલટ અંગ અપારદે. વંદા ૦ ૫

પદ ૧૧૮ મું-રાગ સામગ્રી.

વાંસળી વાહેરે વાહેરે, મધુર ગાયે કહાન,
સસ સુર ને શબ્દ નાનાવિધ, રાગ રાગણી ને તાન,
ઈહાં તતા થઈરે, ઈહાં નનનન નહીરે. ૧
ઈહાં માહો માહેરે માનની રાખે રાગ,
ગણુણ ગણુણુ ઉપાંગ વાગે, દે તાળી વગાડે શંખ મૃદગ; ૨
ઈહાં રમઝમ રમઝમ રે, ઈહાં ઝાંઝર ઝમકે રે;
ઈહાં ઠમઠમ ઠમકરે, ઈહાં વીછીડા ચમકે રે. ૩
ઈહાં ધમધમ ધમકરે, કેલું ઝખૂકે ઝાલ,
એકને દે આલિંગન, ચાલે મધુરી ચાલ. ૪
અનિહારે વૃંદાવન રાસ રચોરે, રાસ રચોરે, મરકડા કરેખાળી;
કોટિ કલશ શશીઅરની શોભા, ઉગો અભુઆલી. ૫
અનિહારે સુરપતિ મોહી રહ્યા મોહી રહ્યા, લક્ષિત થઈ ગદ્યાં દેવ વિમાન;
નૃત નાચે રભા પુષ્પ વૃષ્ટિ હોચે, જય જય જગત નિધાન. ૬
અનિહારે રેણુ અધિક થઈ અધિક થઈ, પ્રગટ નહોચે લાણુ;
નરસૈયાચો સ્વામી રામ રમે, ત્યાં સુની જને મેલ્યાં ધ્યાન. ૭

પદ ૧૧૯ મું-રાગ સામેરી.

સાખી. કુજબુવન જોજતી પ્રીતેરે, જોજત મદન જોખાળ,
પ્રાણનાથ આવે નહિ તારે, વ્યાકુલ લઈ વૃજખાળ. ૧
ચાલ ચાલતા તે વ્યાકુલભઈ પ્રજખાળા, હુંદતી શ્રીરે શ્યામતમાલક;
જાય ખુજત ચપક જાઈ, કાહુ દેખો નંદજીકો રાઈ. ૨
સાખી. પીય સંગ એકાંત રસ, વિલમત રાધા નાર;
કધ ચડાવનકો કહે, તારે તજી ગયેલુ મોસાર. ૩
ચાલ. તારે તજી ગયેલુ મોસારી, લાલ આય રંગ તે ટારી;
ત્યાં એર મળી સજ આઈ, કયાહુ દેખો મોહનરાઈ. ૪

માખી. મે તો માન કીયો મેરી બાઈ, તારેં તજ ગયે કનાઈ. ૫
 કૃષ્ણ ચારત્ર ગોપી કરે, બીલસે રાધા નાર;
 એક લઈ ત્યાં પૂતના, એક લઈજી ગોપાળ લાલ,
 એક લઈ જી ગોપાળ લાલરી, તેણે દુષ્ટ પૂતના મારી. ૬
 ચાલ. એક ભેખ મુકુંદ કેડીનો, તેણે વૃણાવત હરિ લીનો;
 એક ભેખ હામોદર ધારી, તેણે જમલા અર્ધુન તારી. ૭
 સાખી. પ્રેમ પ્રીત હરિ જીનકે, આયે ઉનકે પામ;
 મુદિત લઈ ત્યાં લામની, શુણુ ગાવે નરસંયો દાસ.

પદ ૧૨૦ મું.

એહવી નારીને લોગવી જેને, અંઝરનો અમકાર રે;
 કસ્તૂરી કાજળસુ ભેળી, માંહિ અંજનનો અધિકાર રે. એ૦ ૧
 વીછીડ વાજે ને નેહ આવે, નેપુરની અણ વાજે રે;
 દેશપાશ કુસમે આંત શુધી, પુષ્પ અરતી ચાલે રે. એ૦ ૨
 નેણે નેહ જણાવે જ, સકળ શિરોમણી લાવે રે;
 નરસંયાચા સ્વામિયે સંગમ, રમે પ્રીત નમાવે રે. એ૦ ૩

પદ ૧૨૧ મું.

હું સપરાણી કીધી રે વહાલો, મેંયરને દેખતા રે,
 તાળી દેતાં ચિતકુ લાચું, મોહી રહી મુખ જોતા રે. હું ૧
 કર ઉપર કર ધરી મારો વહાલો, વદ્રાવન પરવરીયો રે,
 હાસ્ય કરીને શામળીયાને, મેં મહારે ઉર ધરીયો રે. હું ૨
 રગભર રમતાં રમતા વહાલો, મુખ ઉપર મુખ કરતો રે,
 લાણે નરસંયો મહારો મોહન, દર્પણ માંહિ જોતો રે. હું ૩

પદ ૧૨૨ મું.

અનુલવશું અમે અતર ટાળી, શામળીયાને મેળે રે,
 અળવેશું હું ઉરપે રાખી, સાધ્યાં લેશું હેતે રે. અનુ૦ ૧
 નલવટ ટીલી ને નાકે કેશર, આલ અણુકે કાને રે,
 સકળ શણગાર કરી અગ અર્પું, સગમ શામળ વાને રે. અનુ૦ ૨

વહાલા સાથે વાત કરતાં, મનમાં મોદ ન માય રે;
નરસૈયાચા સ્વામિ સુખ દીકિ, જોતાં તુમ ન થાય રે. અનુ ૩

પદ ૧૨૩ મું-રાગ માલવ.

ધન જોડી ધન ધન લીલા, ધન ધન રેણી રુડી રે;
ધન ધન વહાલો ઉરપર મહાલે, લાવે લામની લીડી રે. ધન ૧
ધન ધન વાળં વાગે વાદે, ધન ધન તાળી વાહે રે;
ધન ધન મંદાવનની શોભા, ધન ધન મધુર ગાયે રે. ધન ૨
ધન ધન ધરતી ઉપર નાથે, સુખસાગર શામળિયો રે;
ધન નરસૈયો કૃષ્ણ કૃપાથી, હરી લીલામાં રસીઓ રે. ધન ૩

પદ ૧૨૪ મું.

ધન ધન દહાડો આજનો, ધન ધન મંદિર મહારં રે;
મસમસતો મલપંતો મોહન, આવે સરવસ વાર રે. ધન ૧
ધન ધન નેણાં મહારાંને, ધન નીરખું મારો નાથ રે;
ધસમસતી જઈઉરપર લીધો, લીજ્યો ભુજધરી ખાથ રે. ધન ૨
મોતીયે ચોક પુંસવુંદ્રે પ્રેમે, હું કૃત્તી મગજ ગાઉં રે;
નરસૈયાચા સ્વામીનું સુખ, જોતી તુમ ન થાઉં રે. ધન ૩

પદ ૧૨૫ મું.

ધન ધન દહાડો આજનો; મને પ્રેમ ઘણો મારા નાથનો. ૧
મારે મીઠિ મેલાવો જેમ થયો; વહાલો આવી આલિંગન દે રહ્યો. ૨
સકલ શણગાર સજી કરી; હું તો વિલસુ વહાલો ઉર ધરી. ૩
શામળિયો સહેજ સોહાવતો; વહાલો લોગ કરે મન લાવતો. ૪
નરસૈયાચો સ્વામી અતી ઉદાર; રંગભર ત્યણી કરે વિહાર. ૫

પદ ૧૨૬ મું.

ધન ધનરે તુ દીવડા મારા, પ્રગટે જોત અપાર રે;
સેજડીયે શામળિયે વીલસુ, ધરી શોભંતો શણગાર રે. ધન ૧
પ્રેમ ભરાણી પીયુષ સાથે, મનમાંહે હરખ ન માયેરે;
ભુજ ખલે લીડા લાવશું, તે સુખ કહ્યું નવ ભાયે રે. ધન ૨

રાસ વિલાસ માહા રસ ઝીણું, નંદકુંવર રઢીયાળો રે;
લણે નરસૈયો સુર સમાગમ, ઉરથી અંતર ટાળો રે. ધન૦ ૩

પદ ૧૨૭ મું.

ધન ધન વહાલો વિલસે સહેજે, ધનધન કંઠે વળગી રહેજે. ટેક.
ધન ધન મારો માન તણને, મારા પીયુને સરવસ સોંપીરે;
સુરત સમાગમ મહા રસ વાધ્યો, મનની લગ્ન લોપીરે. ધન૦ ૧
જે જે મનોરથ કરતી હુતી, મનોરથ તે તે પામી રે;
મહારા ઉરપર મહાલે મોહન, તે નસૈયાનો સ્વામી રે. ધન૦ ૨

પદ ૧૨૮ મું.

ધન ધન ધન ધન કહિ ચાલ લવલલકં;
ધન ધન એહનું વહન મયંક. ૧
ધન ધન ધન એહનાં નેણાં કુરંગ;
ધન ધન વેણી લાવે લોચંગ. ૨
ધન ધન અધર અમૃત રસે ઠરતા;
ધન ધન અહેની ભુજની અપલતા. ૩
ધન ધન ગજગતિ નેપુર છંદા;
ધન ધન હરિ સંગે વિલસે પ્રેમદા. ૪
ધન ધન ઉરપર મહાલે મુરારી;
નરસૈયાયા સ્વામિ પે જાઉં બલહારી. ૫

પદ ૧૨૯ મું-રાગ માલવ.

ધન ધનરે વંદ્રાવનની શોભા, ધન ધન આસો માસ રે;
ધન ધન કૃષ્ણતણી જે કીડા, ધન ગોપી રમે રાસ રે. ધન૦ ૧
* શણગટડામાં સાન કરતી, માનની મોહ ઉપજાવે રે;
અળવે અંગ મોઢે અતિ અળખા, નેણે નેહ જણાવે રે. ધન૦ ૨
કંઠે કોઢીલા શબ્દ આચરે, † નૌતમ તાન ઉપજાવે રે;
મગ્ન થઇને મોહ પમાડે, ‡ ગાંધર્વ ગાન હરાવે રે. ધન૦ ૩

* પા૦ 'ધન શણગટડામાં' † પા૦ 'નાના રમ અચાવે' બીજા પ્રત.
પા૦ 'જણાવેરે.' ‡ પા૦ 'લાંઠાં ગાંધર્વ.'

અમર *કોટી તેત્રીશ ઉભાં, ત્યાં બ્રહ્મા ઇદ્ર સધાત રે;
જય જયકાર કરીને, પુષ્પ વૃષ્ટી કરે ખાંત રે ૪
ધન ધન ગોપી ધન લીલાં, ધન જે રસમાં મહાલે રે,
ઉભિયાવરની બાહે વળગ્યો, નરસૈ દીવી બાહે રે. ૫

પદ ૧૩૦ મું-રાગ માલવ.

જેમ જેમ વહાલો વેણુ વળકે, તેમ તેમ નાચે નારી રે,
સરવેઈ સાહે ગાયે ગોપી, રીઝવીઓ મોશારી રે. જેમ ૧
રુમજુમ રુમજુમ નેપૂર વાળે, વાદે વેણુ વાહે રે;
તાલ મેલાવે મહારસ માતી, માનની મોહન માયે રે. જેમ ૨
સન્મુખ થઈને શામળિયો તે, અબળા આગળ નાચે રે;
સુરીનર સુનીજન ધ્યાન ન આવે, બ્રહ્મા એ પદ જાચે રે. જેમ ૩
તે મજ વનિતા નહકુવરશુ, એકથઈ અનુભવતાં રે;
લણે નરસૈયો મર્વશ સોપી, ગોવિંદને વશ કરતાં રે. જેમ ૪

પદ ૧૩૧ મું.

જેમ જેમ કામની કૃષ્ણ સાથે રમે, તેમ તેમ આનંદ અગ ન માયે,
ધુધરી ધમકે ને રાખડી જલહલે, નેપુર વીંછીયા કમકે પાયે જે
ચથલ નેણુ તે હાથ્યા કહે, મરકલડો કરી રાચે મન ગાહે,
પ્રેમ રસે પ્રીતરી અધુર સુખન કરી, વિહલા બાહુડી કંઠે સાહે જે
તાલમુ તાલ તે મેલવે સુંદરી, કર સાહી કૃષ્ણજી સંગે નાચે,
લણે નરસૈયો નીરખી સુખ પામીયો, ધન જે જે ધન મુરકેશવ જાચે જે

પદ ૧૩૨ મું.

રમતાં રંગે રાત વિહાણી, વહાલો ઉરપર મહાત્યો રે;
હું મહાર અંગ આપી રહીરે, ફલું અલગો ન ટાત્યો રે. રમ ૧
નરસૈ થઈ શામળિયો પામી, (વામી) વેદના ભારી વામી રે;
મલપતી હીડુ મદિરમા, શુ કરશે સાસુ સવામી રે. રમ ૨

* પા. 'કોટ' બીજી પ્રત પા. 'કોટી તેત્રીશ મળીને બ્રહ્મા' ત્રીજી પ્રત
પા. 'અમર કોટના નુય મળ્યા, ત્યાં મુનિવર જોવા જાત.' † પા. 'ધન એ ગોપી ધન એ
લીલા' બીજી પ્રત. પા. 'મિત્ર યથા અતિ મોહન પામિયારે.' ધામે પા. ‡ ૫
('તાનને')

પરણ્યાનું હોયે તે સહુ કોયે બાણે, સાચવણનું શું કરીયે રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી ઉરપર રાખી, આનંદે અનુભવીયે રે. રમ૦ ૩

૫૬ ૧૩૩ મું.

રમતાં રુડું જો લાગે, જો માન તણને મલીયે રે;
શામળિયાને ઉરપર રાખી, ભાવ ધરીને ભાળીયે રે. રમ૦ ૧
મહારો વહાલો છે મહા રસીયો, રસ માહે રીઝવીયે રે;
અતર ટાલી આલિંગન લેતાં, વિને* કરી વશ કરીયે રે. રમ૦ ૨
ભામણાં લઈએ વહાલા કેરા, કંઠે વિલાગી રહીયે રે;
નરસૈંયાચા સ્વામીયે સંગમ, વાત રસાલી કરીયે રે. રમ૦ ૩

૫૬ ૧૩૪ મું.

રમઝમ રમઝમ નેપૂર વાળે, તાળીને વળી તાલ રે,
નાચતો શામળિયો શામા, વાધ્યો રંગ રસાલ રે. રમ૦ ૧
ઝાલ ઝખૂકે રાખડલી હાથે, મોર મુગટ શિર સોહે રે;
થે થે તહાં કરતી કે સુદરી, મરકલડે મન મોહે રે. રમ૦ ૨
કોટીકલા ત્યાં મગટચો શશીચર, બાણે દિનકર ઉચોરે;
ભણે નરસૈંયો મહારસ ઝીલે, માનનીમાં મહા બળીયોરે. રમ૦ ૩

૫૬ ૧૩૫ મું.

રસીક શિરોમણી શામળીએ, વૃદાવનમાં રચ્યો રાસ રે;
ગોપી પ્રત પ્રત રૂપ ધરીને, કીધો રંગ વિલાસ રે. રસીક. ૧
પૂરણ પ્રેમ પ્રહુવાયે ઝીલે, મહા ભાગ્યવંત વૃજનારી રે;
ખાહોડલી કંઠેય ભરાવી, વિલસે નવલ વિહારી રે. રસીક. ૨
એ લીલા સુખ કહ્યું ન બાળે, પાર ન પામે ઝોઈ રે;
નિલ નવલો આનંદ હોયે, ત્યા નરસૈંયો રંગ જોઈ રે. રસીક. ૩

૫૬ ૧૩૬ મું.

રાસ રમે રાધાવર રુડો, સ્થામલડીની સગેરે;
માન મુકાવવા કારણ કામા, અનગ ધરતી અગે રે. રાસ૦ ૧
વિનતા વૃંદ મંડળમા સોહે, મોહન મદન મોરારી રે;
એક નાચે એક ગાન કરે ત્યાં, ઉમંગ ભરી વૃજનારી રે. રાસ૦ ૨

શ્યામા શ્રવણે જાણ અબુકે, શ્યામને કુંડળ કાન રે;
 અંજર નેપુર રમજમ વાળે, વેણુ વળડે કહાન રે. રાસ૦ ૩
 આલિંગન દેતા દામોદર, અળગા અગ હુડલાસ રે;
 ભણે નરસૈયો મર્યક મોહ્યો, થકીત રહ્યો ખટમાસ રે. રાસ૦ ૪

પદ ૧૩૭ મું.

રાસ વિલાસ રમે રાધાવર, ભુગમ ભુગમ ગોપી વચ્ચે કહાન;
 કંઠ ભુગ ઉર ઉપર કર ધરી, આલિંગન ચુંબન રસ પાન. રાસ૦ ૧
 કોકીલા કંઠ અલાગતી કામની, માહે મધુરા રાગ ને તાન;
 મોરલી ઉપર સંગીત વાળે, વળી પોતે દે મુર બંધાન ગસ૦ ૨
 ત્રુટયા હાર વસન વપુ વીસર્યા, જાણે જોગેશ્વરે ધર્યું ધ્યાન;
 નરસૈયાયા સ્વામીને જોતાં, વ્યાકુળ થયો તજી અભિમાન. રાસ૦ ૩

પદ ૧૩૮ મું.

રગ ભરીરે ઘણી રજની વેહાણી, હું વિલસી વહાલા સંગે રે;
 નાના ભાવ ધરી ઘાલી ખાએ,* લીટી અગો અંગે રે. રંગ૦ ૧
 વિવિધ કુસુમની સેજ સમારી, પરીમલ પૂરણ કામ રે;
 ઉર ઉપર રાખી રહી રસિયો, પામી મુંદર ધામ રે. રંગ૦ ૨
 નેણે નેણ મેલાવે વહાલો, તેમ તેમ હરજન ન માયે રે,
 દીપકને અભુઆલડે મારે, બાહુડી કંઠે સોહાયે રે. રંગ૦ ૩
 દરપણ માહે નિહાલતો, વહાલો, ચુંબન દે વારવાર રે;
 પીયુજ પ્રેમે પામીયાં મારો, જીવણ પ્રાણ આધાર રે. રંગ૦ ૪
 વહાલોજી વહાલાપે વહાલો, અતિશે એહનું ધ્યાન રે,
 ભણે નરસૈયો એ લીલાનુ, કરતો નિશદીન જ્ઞાન રે. રંગ૦ ૫

પદ ૧૩૯ મું.

રણુજણે નેપુર, નાયતાં નારનાં, કંકણી ધૂન તે મધ્ય થાયે;
 ચરણ અતી ચાલવે, અગ વાળે ઘણું, ત્યમત્યમ વાહોલીજી વેણું વાયે. રણુજણે ૧
 પ્રેમે પ્રેમદા રમે, પીયુને મન ગમે, નયણાં ભરી નાયનુ વદન નીરમે,
 કરવિશે કર ગ્રહી, કુળાકારમા, મરકલા કરે ઘણું મન હરજો રણુજણે ૨

* પા૦ “નાના ભાવ ધરી હું સાથે” † પા૦ “સોહે જમ એ કામરે” જોડે પા. “પામી અવિચલ ધામરે”

જીવતી જોળન લરી, નાથને ઉરધરી, અધર અમૃત રસપાન કરતાં;
 રામા સહુ રસલરી, અંગ શુધ વિસરી, સુધુર સુધુર સ્વરે ગાન કરતાં. રણુઅણુ. ૩
 ધનરે ધન એમ, અમર સહુ ઉચરે, લેદ કો નવ લહે રમણુ કેરો;
 નરસૈયો ચરણની, રેણુમાં ઝીલતો, જો શામલે સન્મુખ હાથ દેયો. રણુઅણુ. ૪
 પદ ૧૪૦ સું.

ઝીણલાં ઝાંઝર વાગે વૃદાવન, આનંદ ન માયે ગોપીયાંયે મન;
 વીંકલા બાહુડી કંઠે અન્યો અન્ય, નાથે ગોપી ને ગાયે ગોવિંદ. ઝીણલાં ૧
 તાલ મૃદંગ મૌહુર ને વાંસલી નાથે, નાથે હસીને ગોપી ગાયે;
 અમર અંત્રિક્ષથી ગોહ પામી રહ્યા, પ્રેમે પુષ્પની વૃદ્ધિ થાયે. ઝીણલાં ૨
 મસ્તક પ્રુમકાં રાખડી જલહલે, જુગલ જોડી રમે વન માંહે;
 નિરખતાં નિરખતાં નિમેષ મલે નહિ, ધનરે ધન્ય જાદવ રાયે. ઝીણલાં ૩
 ધૃષ્ટુ ને કામનો મધ્ય માધવ મલી, નાદ નિરઘોષ રસ રહ્યોરે જામી;
 નરસૈયાચો સ્વામી સકલ વ્યાપી રહ્યો, અનેક લીલા કરે ગરુડગામી. ઝીણલાં ૪

પદ ૧૪૧ સું.

ઝાકમ ઝોળ કરી, ઝાકમ ઝોળ કરીરે, વહાલો વશ કરશું રે;
 અનેક હાવભાવ કરીને, હુળવે ઉરયે ધરશું રે. ઝાકમ ૧
 શણગારે શોભતો કરીને, તાળી દઈ દઈ હસશું રે;
 આંખહલી આંજીને આપણ, વાદે વેણા વહાશું રે. ઝાકમ ૨
 કંકણ ધૂન ધધરડી ધમકે, દરપણ લઈ ધરશું રે;
 નરસૈયાચો સ્વામિ નાથતો, આપણુ લામણુલડે જાશું રે. ઝાકમ ૩

પદ ૧૪૨ સું.

ઝાંઝરને ઝમકેરે, ગોપી ગજગમની ચાલે;
 માન ઘણું મનમાં ધરીનેરે, જઈ સૈયરશું માહલે. ઝાં ૧
 જડીત્ર વિશાલ જોડીયારે, આલી ઝાલ ઝળુકેરે કાન;
 શામળીયાસું સગ કરેરે, વા અંગ ધરી અભિમાન. ઝાં ૨
 પોપટ ભાત પટોળી ખહેરીરે, ચાંપા વણીરે ચોડી;
 નરસૈયાચા સ્વામીને મલવારે, ચાલી રખારણુ લોડી* ઝાં ૩

* પાં “ઝાલી ઝાલી ઝોળી” બીજા પ્રત “ચાલી જામર ભોળી”

પદ ૧૪૩ મું.

ઝાંઝરીયાં ઘડાવ્યાં મહારે વહાલે, રમઝમ કરતી હોંડું રે;
 વદન નિહાલી વહાલાકેર, શણગટડો સંકોડું રે. ઝાંઝ૦ ૧
 ઘણા દિવસનું મનમાં હોતું, પીયુષ કરવા વાત રે;
 ચોલી ખહેરું ચંપા વર્ણી, ચીર નાણે પત્રની ભાત રે. ઝાંઝ૦ ૨
 શામળિયામુ સાધડું લેવા, સન્મુખ સેજે આવી રે;
 હાર્ય કરી રહેયામુ ભીડી, પ્રેમ ધરી બોલાવી રે. ઝાંઝ૦ ૩
 ધનધન રેણી આજની રડી ગઈ, મહારા વહાલજીમુ રમતાં રે;
 નરસૈયાચો સ્વામી ઉરપર લીધો, શું કરે દુરીજન લખતાં રે. ઝાંઝ૦ ૪

પદ ૧૪૪ મું.

ઝાંઝરીયાં ઝમકાર કરે, રવી છંદા વાજે રે;
 બાહોડીયાંચાં કેવલ કંકણ, બોલંતા નાદે રે. ઝાંઝ૦ ૧
 હંસાગમનિ હંસગત ચાલે, ચરણ તલે ચીર ચાપે રે;
 ઉદ્દમંડલ ઉર ઉપરે સોઢે, મુનિજનનાં મન માપે રે. ઝાંઝ૦ ૨
 રાખડલી રતનાલી સોઢે, વેણે વાસંગ નાગ છલકે રે;
 આછુ અખર શીરપર ઓઢે, શેષ નાગ જેમ સલકે રે. ઝાંઝ૦ ૩
 સર્વ શણગાર સોઢે શામાને, સમા રંગલેર રમતી રે;
 નરસૈયાચો સ્વામીને મલવાની, શીકલે લખતી રે. ઝાંઝ૦ ૪

પદ ૧૪૫ મું.

મધરાતે મોહનજી મોહ્યા, માનની સાથે રે;
 નાના ભાત રમે મહારસીયો, હસી હસી ભીટ બાથે રે. મધ૦ ૧
 તરુણપણે તારુણી ડગ ભરતી, પાથે નેપુરનો ઝમકાર રે;
 ઝાંઝર નાદે બાંહ ટાલાવે,* રીઝવીયા મોરાર રે. મધ૦ ૨
 અધુર અમૃતરસ પાન કરતાં, શ્યામલગી સંગ આવે રે;
 † નરસૈયાચો સ્વામીશું મળવા, લાભની બેદ નવાવે રે ‡. મધ૦ ૩

* પા. 'નયન નવાવે બાહો લોહાર.' † પા. 'અમિ સમ રમતા' ‡ પા.

પદ ૧૪૬ મું—રાગ સામેરી.

મધરાત્રીએ મધુરીરે, વહાલેજીએ વાંસલડી વાહી રે;
 કામિની કામ ઘડેલી થઈને, સૌ વૃંદાવન ધાઈ રે. મધ૦ ૧
 સાસુ નણુંદની લાજ તજીને, ભૂષણ અંગે સજીયાં રે; *
 રચણી † રાસ રમવા કારણ, જઈ યાદવને લજીયા રે. મધ૦ ૨
 નયણી લરી નિરખ્યો લક્ષ્મીવર, આનંદ અળલા પાત્રી રે;
 નરસેયાચો સ્વામી વૃંદાવનમાં, ફેલકરે મહા કામી રે. મધ૦ ૩

પદ ૧૪૭ મું—રાગ આશાવરી.

મહારે વહાલે વેણુ વગાડી, આકુલત્યાકુલ યાઉં રે;
 મંદિર માંહે મેં ન રહેવાયે, કેમ કરી જોવા જાઉં રે. મહારે૦ ૧
 હું વેંધાણી મધુરી નાદે, અનંગ ઉલટયો અંગે રે,
 નેણુ લરી નિજી શામળીયો, સાંઈડા લીજે સંગે રે. મહારે૦ ૨
 માગ મન મોહુ એણે વહાલે, દીકા વિના ન સોહાયે રે,
 લણે નરસેયો ધન તે નારી, રાખ્યો રુદીયા માંહે રે. મહારે૦ ૩

પદ ૧૪૮ મું.

મહારા વહાલાજીમા કુમમચો ભાર નહીરે,
 તે કારણ મને કહોને સજની. ટેક. મ૦ ૧
 સાત સાગર ને નવ ખડ પૃથ્વી, મેર શીખર મુખ માંહે;
 એટલા મહેત વહાલો ઉપરિ રાખુ, ભ્રમર કમલ સમ હોયેરે સજની. મ૦ ૨
 દિવ્ય વસ્ત્ર મેં શીરખર ઓઢ્યુ, તે મને હુસ્તર થાયે રે;
 જેટલે મારો વહાલોજી સંગમ આવે, કુચ ઉપર ચિત્ત ચલાવેરે. સજની મ૦ ૩
 તારા ગુણુ લક્ષ્મીવર જાણે, જેણે આ સદૃ નિષર્ધ રે;
 નરસેયાનો સ્વામી લલે મલીયો, મુખકરો ગોકુલ રાઈ રે. સજની મ૦ ૪

પદ ૧૪૯ મું.

ગોપી આવી રે આવી રે, વહાલાનું મુખ જોવા;
 અદ્ભુત ખેલ રચ્યો પુરુષોત્તમ, માનનીનાં મન મોહવા. ગોપી૦ ૧

* પાઠ 'અભણુ અવળા અંગે અળળા, વિહવળતાએ સજીયારે' † પાઠ 'રતની'

સાતી ચુડી કરે કામનીયાં, સાતાં ચરણ ચુંદડીયાં;
 સાતી આડ કરી કુકુમની, તે તમે સતી દીડડીયાં. જોખી ૨
 ગાના પુલ કલેવરે કમખે, સતી ચોળી હુદે બાવી,
 સાતાં તંબોળ ચોપેમુખે અળખા, તવ નરત્રે ત્રિકમને ત્રિપારે મળી. જોખી ૩

પદ ૧૫૦ મું-રાગ માલવ.

અમમ નાદે નેપૂર વાળે, અંઝના અમકાર રે;
 તાળ મૃદંગની ધુની યાચે, કટ્ટી કુકળ અલકાર રે. અમ ૧
 એક વેળા એક મહુઅર વાહે, કામની ફેલ કરતાં રે;
 શિરપર મોઢે રાખડીરે, અલકે અમરી ફેલાં રે. અમ ૨
 કાને કુદાળ મુગટ મધામણિ, ચોલા કટ્ટી ન આવે રે,
 બાજો નજલેયો આનંદો ફરિ, જામની મેલે ભાવે રે. અમ ૩

૫૬ ૧૫૩ મું.

હરિવના રહી ન શકું મારી આલી, વહાલે નેણ બાણે વીધું* રે;
ત્યત ચતુરભુજે ચોરીને લીધું, કાહાનજીએ કામણ કીધું રે. હરિં ૧
મન મારું મહાવણ શું બાંધું, વહાલે વેણ ત્રિલંગી વાહો રે;
ભુમનાં તટ તરોવરની છાયા, વહાલાસાસ રમી શુભગાયો રે. હરિં ૨
ધન વૃંદાવન ધન ધન ગોપી, જેણે નંદકુંવર વશ કીધો રે;
નરસૈયાયા સ્વામીમું મળીને, અધર અમૃત રસ પીધો રે. હરિં ૩

૫૬ ૧૫૪ મું-સાગ સામગ્રી.

હાંહારે હરીવેણ વાધરિ વાધરિ, રામથી ગાધરિ, હરિ વેણ વાધરિ;
ગોપીજન સુતપતિ સહુ છાંડી, ભેવાને ધાધરિ, હરિ વેણ વાધરિ. હરિં ૧
હાંહારે નેપુર કાન ધર્યાં, કુંડળ પહેર્યાં પાયે;
સૈયે કાજલ નયને સિંદુર, એવા વિખીત વેશે ધાયે રે. હરિં ૨
હાંહારે રજની શરદ તણી, સાસ રમે બાળી;
વચ વનમાળી ને દે કર તાળી, ગાંઠોડકી વાળી રે. હરિં ૩
હાંહારે માનનીને માન ધણાં, આપ્યો મન અહંકાર;
અંતરધ્યાન હવા હરિ તાલણ, શ્રી વૃંદાવન મોઝાર રે. હરિં ૪
હાંહારે કામની ને કહાન મળ્યાં, ભે છોડ્યો અભિમાન;
નરસૈયાયા સ્વામી સંગે રમતાં, સુરપતિ વાયે નિશાન રે. હરીં ૫

૫૬ ૧૫૫ મું.

સુંદરીને રંગ ભેદને, ગોપી ચટકશું આલી રે;
સેજડીએ શામળીઓ શોઢે, કંઠે બાહુરહી ઘાલી રે. સુંદરીં ૧
રમકે અમકે ચાલતાં, કૃષ્ણને મન લાળી રે;
સોણ શણગાર સાર્યા સુંદરી, એ મુખ છે રંગ રસાળી રે. સુંદરીં ૨
સુગંધ ગંધ સુરાસુર લીની, મુખ તળોળે ભોળે રે;
ભોળન આવ્યું તેવારે, મદન સંતાપે અતોળે રે. સુંદરીં ૩
* * * કહોની કઈ પેર કીજે રે;
નરસૈયાયા સ્વામીએ સંગમ, તનમન ધન સોંપીજે રે. સુંદરીં ૪

* અસન પાડ-‘વીધારે’ † પાડ-‘ચટ’. ચટ એટલે ઝટ અને ચત એટલે ચિત અને પાડ સાસ છે.
૧૪

પદ ૧૫૬ મું.*

હાંહારે વાંસલી વાઈરે, મધુર ગાયે કાહાન,
 સ્વર શબ્દ નાનાવિધના, રાગ રાગણીના ગાન વાસલી૦ ૧
 હાહારે માહેમાહેરે, માનની રાખે રગ,
 ઘુલુલુલુલુલુલુ ઉપાગવાળે, તાલનિશાન મૃદગ, વાંસલી૦ ૨
 હાહારે વીછીઆ ઠમકેરે, કાને ઝખૂકે આળ,
 એક એકને દે આલિંગન, ચાલે મધુરી ચાલ, વાંસલી૦ ૩
 હાહારે વૃદાવન રાસ રચ્યો, ગોપી વૃમે મરકલકવાળી,
 સોળકળા શગીયર ગોમે, નલમે કરતે અનુવાળી વાસલી૦ ૪
 હાંહારે સુરપતિ મોહી રહ્યા, તેહના થયી રહ્યારે વિમાન,
 નર્તનાદારના † પુષ્પ વૃષ્ટિ હોએ, જયજય શ્રીભગવાન, વાંસલી૦ ૫
 હાહારે રજની અધિક વધી, પ્રગટ ન હોય ભાણ,
 નરસૈયાચાસ્વામીની ચોભા ભોવા, સુનિવરે સુકયા ધ્યાન, વાંસલી૦ ૬

પદ ૧૫૭ મું.

તૃપ્ત ન થાઉં મુખડુ જોતા, તન મન નાખુ વારી રે,
 નિશદિન મહારા શામલિયાને, રાખુ ઉરપર ધારી રે. ૧
 સેજ રચીને પીઠ પધરાવુ, હું વિવસુ કઠે વિજાગી રે,
 સકળ શણગાર પીયુ કારણુ ધર્યા, પટોલી નવરંગી રે. ૨
 તાળી દઈ દઈ વહાલા હાથે, હાથે આલિંગન આપુ રે,
 ભણે નરસૈયો રગ ભરી રમતા, કાથર ધઈ નવ કાપુ રે. ૩

પદ ૧૫૮ મું.

તૃપ્ત થઈ હરિનું મુખ જોતા, હરણી મદિસ્તિદ માહે રે,
 મન ગમતો મયકો કરીને, લીડુ રૂદીયા માહે રે. ૧
 શાશા ભાવ ધરુ પીયુ સાથે, સુંદર સેજ સમારી રે,
 નદકુવર સુંદિસ્વર વિલસુ, તન મન ઉપર વારી રે. ૨

* પદ ૧૧૮ અને આ પદમાં જલ્દ મળતાપણું ઉ-આવ થયો. સાબી ન ફેર ઉ જા. એ
 અને એવા બીજા કાંઈ કાંઈ પદ કાચમ રાખવાનું કાલુ એ છે કે, એમાં શબ્દ પાડ કાચો છે, તે
 શાસ્ત્રીને લેવાને બની આવે, તેમ જ વધુ બદલી ને પ્રમાણીક મત મળે, શબ્દ પાડ સિદ્ધ થઈ
 શકે † પાડ “નર્ત નાટક રગ પુષ્પ” ‡ મદિર એટલે હૃદય.

દીવડીએ અજવાહું મદિર, કુંકુમ રોલ કરાવું રે;
ભણે નરસંયો શામલીયાને, મોતીયે લઈ વધાવું રે. ૩

પદ ૧૫૮ મું-રાગ આશાવરી.

તન મન ધન વારી વહાલા લિપર, રજની રગભેર રમથું રે;
નિશ્લે થઈને શામળીને, કઠે બાહોડલી ધરથું રે. તન૦
સારી પેઠે શણગાર કરીને, જે કહેયો તે કરથું* રે,
ભાવ ધરી ભામળ્યું લઈને, રસમાહે રીઝવથું રે. તન૦
મારો વહાલો છે અત્યંત લોગી, ભલી પેરે લોગવથું રે,
ભણે નરસંયો દે આલિંગન, અધર અમૃત રસ પીથું રે. તન૦

પદ ૧૬૦ મું-રાગ રામઝીત

શામળો મુખ નિધાનરે સજની,
વેણુ વાહી અમો તેડી રમાડ્યાં, દઈ મરકલડે માનરે સજની.
રાસ રમંતા સુરીનર ગોદારે, મુનિજને મેંયાં ધ્યાન,
વામાએ રસ કાઈ ચાખી ન જાણ્યો, કાઈએક કીધા માનરે સજની
માનનુ કારણુ (જેઈ) મોહનજીરે, થયા છે અતર ધ્યાન,
વિનય વચને અતિશય પ્રકાર્યા, મધેથી પ્રગટ્યા કહાનરે સજની
અધરપાન કીધા મુખ લીધા, દીધા મુંખન દાન,
નરસંયાચો આખી મુખની સીમા, પામ્યા પરમનિધાનરે સજની

પદ ૧૬૨ મું.

શામળીઆ સાથે, રમણુ શામળીઆ સાથે રે ટેક
ધન્ય ભાગ્ય આહીરડાં કેસં, હુરિએ ઝાસ્યા હાથે રે, રમણુ૦
ચૌદ લોકમા થયાં રે બાણીતા, બળવતાની બાથે રે, રમણુ૦
આજ તારા મેં ગુણુ સાલળ્યા, મેહુતણી વાતે રે, રમણુ૦
ભણે મળ્યો મેહુતા નરસિંહનો સ્વામી, નાગરની નાતે રે, રમણુ૦

પદ ૧૬૨ મું.

શામળીયાનો રનેહરે બેની, તુજ વિના કોને કહેવાય રે,
એહ વાત તું રાખે છાની, રખે ક્યાએ પ્રગટ ન થાય રે ૧

રજની તેજ રજિયામણી રે, માંહે ચંદ્રમાનુ તેજ રે;
મન માંહે મનોરથ કરતો વહાલો, આંખો આમારી સેજ રે. ૨
શાં શાં મુખ સંભારીએ, કહેતાં ન આવે પાર રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી ભલે મળીયો, નીત નીત કરતી વિહાર રે. ૩

૫૬ ૧૬૩ મું.

શામલડીને સાન કરીને, વહાલો વૃંદાવન યાદ્યો રે;
જુગતી ભેડી ભેઈ કરીને, હાથ ગળામાંહે ઘાડ્યો રે. શા૦
રાસ મંડળ રચ્યો રાધાવર, પીતાંબર પલવટ વાળી રે;
કરમડીને અધરરસ પીએ, મધ્ય માહલે * વનમાળી રે. શા૦
અતિ આનંદ ઉલટલેર રમતાં, માંહે મોહનજી રસ માણો રે;
ગોપીમાંહે ગેલ કરંતો, કેશવ કેણે ન કળાણો રે. શા૦
ધ્રુજ ધરા ચરણે ચાંખ્યો લોરંગ, લાર કેણે ન ખમાણો રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી એટલું માણું, રહેજે ઉર લપટાણો રે. શા૦

૫૬ ૧૬૪ મું-રાગ માલવ.

શામલિયો શામલડી સંગે, અગો અગે મળિયો રે;
નાચંતાં નાચંતાં હજવે હજવે, † અળલાઓંએ ઉર ધરિયો રે. ૧
જુવતી જીવન રસમાં રાતા, હેતાં પરસ્પર તાળી રે;
વાહે વેણા મહુઅરની ધુની, ધનનન કરે વનમાળી રે. ૨
જાણે મુખનો સાગર ઉલટયો, શેણા કહી ન જાયે રે;
કરુણા કીધી નરસૈયાને, ગોવિંદના ગુણ ગાયે રે. ૩

૫૬ ૧૬૫ મું-રાગ માલવ-કાલેરો-ગોડી.

શામલિયાને સંગે રમતાં, માન તણને મળીએ રે;
હજવે શું આલિંગન આપી, જેમ રીઝે તેમ કરીએ રે. ૧
વદન નિહાળી વહાલા કેરુ, નેણા અમીરસે ભરીએ રે;
અગો અંગે આનંદ વાઢ્યો, ભાવ ધરીને ભણ્યો રે. ૨
જીવન સફલહોયે તે વારુણી, બે વહાલો વહાલજીવાયે રે;
ભણે નરસૈયો ધન તે નારી, હજવેમુ ઉરપર આવે રે. ૩

પદ ૧૬૬ મું-રાગ માલવ.

શામલિયો ને સ્વામા સજ્જ્યાં, મંડળમાં મહાલતા રે;
તાળી તાલ પંખાજ મહાધુન, થઈ થઈ થઈ કરતા રે. ૧
કંઠે પરસ્પર ખાહુલડીરે, નાચતાં રસ વાધો રે;
જોળન માતી હુરિ રંગ રાતી, વહાલાને વશ કીધો રે. ૨
એક આવીને ઉરપર લેતી, તાળી દઈ દઈ તારુણી રે;
ભણે નરસૈયો ધન વૃંદાવન, ધન જે રમતાં રેણી રે. ૩

પદ ૧૬૭ મું-રાગ માલવ.

ચાલો સહીયર સામટી આપણ, સુંદરવરને જોઈયે રે;
એકલક એકાંતે મળીને, કાંઈક કહાનને કહીયે રે. ૧
વૃંદાવનમાં વહાલા સાથે, રંગ ભરી રેણી રમીયે રે;
અધર સુધારસ પાન કરીને, વહાલો ઉરપર ધરીયે રે. ૨
જેમ જેમ વહાલો વેણ વળડે, વાઢે વેણ વાયે રે;
નાચતાં નાચતાં આપણ, મધુર મધુર ગાયે રે. ૩
શોખાકળા શશિ પ્રગટથો પૂરણ, તેતા વહાલો વશ કરીયે રે;
ભણે નરસૈયો રાસ રમતાં, વહાલો વહાલે વરીયે રે. ૪

પદ ૧૬૮ મું-રાગ બેહાગડો.

શામળીયા રાસ રમાડો, જે સુખ હેત લીજે તમ સાથે, ધન ઘડી ધન દહાડો. શાં ૧
મોરલીને નાદે મોહ ઉપજાવ્યો, આનંદ સિંધુ પમાડો. શાં ૨
નરસૈયાના સ્વામી કંઠે જાંહે ધરી, અમને પ્રેમ પીછાડી ઝાઢાડો. શાં ૩

પદ ૧૬૯ મું-રાગ માલવ-કાલેરો-ગોડી.

સાઈકું દેવા દો સાઈકું દેવા દો, સાઈકું દો શામલિયા;
જો મન માને તો હસી જોલાવો, એકવાર સામુ જીએ બલિયા. ૧
અમો માનની કેમ માન મૂકું, શું કીજે જો ચિત્ત ચલિયા,
તું દીઠા વણ મહારુ મન, રહી ન શકે રે વન મલિયા. ૨
તું દીઠે પ્રદાદિક મોહતા, અમો અખલાતુ કોણ ગળું;
નરસૈયાવો સ્વામી સુંદર બાણી, તેણે મને મળવા કોડ ઘણું. ૩

પદ ૧૭૦ મું.

શાને કાળે સહુ મળી આવ્યાં, શું છે તમારુ કામ રે,
 પતિવ્રતાનો નહીં રે ધરમ, એ ગોપીજન્યો તમારે ધામ* રે. ૧
 મોહન કેરાં વચન સુણીને, નીચું જોયું બાઢી † રે;
 ‡ મૂખ આંગણી ને મન વિમારે, આ શું કહે છે વનમાળી રે. ૨
 ગદગદ કંઠે ગોપી વચન પ્રકાશે, તમે સાંભળો દેવ મોરારી રે,
 § જુહર અમને નહીં ભલે તો, તજશું દેહ હુમારી રે. ૩
 અંતર પ્રીત જોઈને હરી હસીયા, રુદયા ભીતર ભીડી રે, ||
 પ્રેમ ધરીને નરસૈયો નિરખે, સરખા સરખી જોડી રે. ૪

પદ ૧૭૧ મું.

શા માટે શામળીઆ વહાલા, સાન કરીને તેડી રે;
 વ્યાકુળ થઈ વિનતા સહુ અંગે, વેણુ વળડી રુડી રે. શામાટે. ૧
 આણી વેલાં મધરાત્રીએ અમો, પરહરીઓ પરિવાર રે;
 સામાં આજ ચઢાવ્યાં અમને, નીરલજ નહકુમાર રે. શામાટે. ૨
 વચન વિચારીને જોલો પ્રભુજી, અમો અળખા બળ થોડું રે;
 નરસૈયાઆ સ્વામી આશા પૂરે, દીન થઈ કરજોડુ રે. શામાટે. ૩

પદ ૧૭૨ મું—રાગ ધનાશ્રી.

શામલડી અંગ મોડીને ચાલે, નેણુ નચાવીને શણગટવાળે,
 નીલી પટોળી, ઓપે અંગે ચોળી, ચાંપાવરણી કદ્રપકર કુસમ ઉછાળે રે. ૧
 પરવશ ત્રેમે ભરાણી શામલડી, શામલિયાની સેજે આવી ઉલટ
 અંગ ન માયે રે;
 નરસૈયાઓ! સ્વામી ઉરપર લીધા, લિડ્યો રુદીધામોડે રે. ૨

પદ ૧૭૩ મું.

રેણી રમતાં પિયુજીસુ શામા, હસી હસી કંઠે વળગીરે કામા. રેણી૦
 પ્રેમધરી વહાલો ઉરપર લીધા, ભીડ્યો અગો અંગે રે,
 સુરત સમાગમ શામલિયા સાથે, વાધ્યો નવલે રંગે રે રેણી૦ ૧

* પા.૦ 'કામ' † પા.૩ "નિદ્રાળી રે" ‡ પા.૩ "મૂખ આજણી ને મન વિમારે,
 એ શું જોયા. વનમાળી રે." § "જુહર નહિય ભલે રે અમને." || પા.૩. "ગોપી હરીયા
 સાથ લીધા રે" * પા.૩ "નરસૈયાઆ સ્વામીસગ રમતા, આપ સરીખા કીધા રે"

ઠરપણુમાંહે નેહાલી ભેતાં, શ્રીગી રહી મન માહિ રે;
નરસંયાચા સ્વામીસું રમતી, તે સુખ કરું નવ જાયે રે. રેણીં ૨
પદ ૧૭૪ મું-રાગ ધનાશ્રી.

શણુગટટો સંકોડી ભેયે, તમ તમ વહાલાજીને મન મોહે. શણુગટટોં
ભમે *ધનુકનેણુ કટાસે, ભામની ભાવ જણાવે રે;
પીન પયોધર કશણુ કરીને, ઉભી હાર હુલાવે રે. શણુગટટોં ૧
મેજડીયે શામલિયો ને શામા, ઉલટ અંગ ન માયે રે;
નરસંયાચા સ્વામી માનની મોહ્યા, એમ કરી વશ થાયે રે. શણુગટટોં ૨

પદ ૧૭૫ મું.

સકળ શણુગાર કરીને અગે, ચોલી પટોલી ચળકે રે;
શામલિયાસું આધડું લેતાં, કંકણુ ચુડી ખળકે રે. સકળં ૧
વાંસલડી વાગી ચોહાગણુ થઈ હીડું, રમજમ લટકે બાહુલોડાણું રે;
સુંદરવરની સેજ સમારી, રમતાં રુડી ભાણું રે. સકળં ૨
વાંસલડી વહાતો આવે ઘેર, મુક્તા ધાળે વધાણું રે;
નાના વિધનાં લોજન કરીને, વહાલાને આરોગાણું રે. સકળં ૩
નરસંયાચો સ્વામી મહાલે ઉરપદ, તો મક્ષણી થાઉં રે;
હરખે હરિને હું મહાલાણું, માતી મંગળ ગાઉં રે. સકળં ૪

પદ ૧૭૬ મું.

શંકર હસે રે જેહને ભેધ, રાધાવર રમે ભેને;
ગોપેશ્વરે ગોકુળની લીલા, દેખાડી મૂને રે. ૧
ધન ધન ભાલી તે વચન પ્રકાર્યાં, ભેટચો ભૂધરને;
યૂવતિ જૂથ મળી જ્યાં રજે, મોહી રહ્યો ગાને રે. ૨
ચકિત થયાં ત્યાં વનનાં પક્ષી, નાદ સૂણી શ્રવણે;
ધન નરસંયો ઉભો નીરખે, સદા શિવ શરણે રે. ૩
ગગાધર ને ગોકુળપતિ વચ્ચે, જે કોય આણે ભેદ;
ભણે નરસંયો વૈશવ નહીં તે, અધમ તેને કહે વેદ. ૪

પદ ૧૭૭ મું.

નોતમ ચોવન મહારું, તે જોવાને;
 સેજ શે ન આંચો શામલીયા. ટેક.
 કુચને ઉડત અધુર રંગરાતા;
 દેવમુને શુરે જોઇ જોઇ જતા. નોં ૧
 કટીને પાતલડી સકોમળ, દેહા;
 શે ન સંભારે મહારા પુરવ, સનેહા. નોં ૨
 એવાં એવાં વચન સુણીને હરિ હસીયા;
 નરસૈયાચો સ્વામી મહારા ઉર પર વસીયા. નોં ૩

પદ ૧૭૮ મું.

ગોપી ટોળે મળીરે, નેપુરીયાં કમકાવતી આવે;
 રમઝમ કરતી, મારા નાથને બોલાવે રે. ૧
 શીરશોઢે રૂડી રાખડલિરે, વેણીયા પુમક લટકે;
 નેણે કાજળ સારીયાં, શ્રવણે ગાલ ઝળુકે રે. ૨
 સુરિજન તારી બાહુડલીરે, હેજ ધરી ગલેશુ લેશુ;
 મીડકે વચને સંતોકશુરે, પ્રેમે આલિંગન દેશુ રે. ૩
 એવાં વચન શ્રવણે સુણી, સંતોડી વૃજનારી;
 નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મળીયો, આવગમન નિવારીરે. ૪

પદ ૧૭૯ મું.

નેણાં નીરખતાંરે, શાન કરી સંભળાવે રે;
 પ્રેમદા પ્રેમ ધરી મન માંહે, લટકંતો ઘેર આવે રે. નેણાં ૧
 સુંદરવરને કારણ કામા, જે જે મનોરથ કરતી રે;
 સોમણપાટ બેસારી આદોગાવે, આગળ લઈને ધરતી રે. નેણાં ૨
 જેમજેમ વહાલો મુખમાંહે મહેલે, તેમ તેમ ઉલટ અંગન માયે રે;
 નરસૈયાચો સ્વામી ભાવે ભીંજ્યો, વળતો રૂઢીયા માંહે રે. નેણાં ૩

પદ ૧૮૦ મું.

નિર્ગુણગારો નાહોલીયો તે સશુભ મયે; નિર્ગુણગારો ટેક.
 જનમની કોટાન કોટલગે, વહાલો અમશુ અબોલડો રહ્યોરે. નિર્ગુણ ૧

આજનો દીન રળીયામણોરે, રંગણેર રમણું રજનીરે;
વહાલાને આલિંગન લેણું, પછે તે સુખ કહેણું સજનીરે. નિર્ગુણ ૨
એકજ મનમાં ચિત્યા હુતી, તે માટે વહાલેણએ ટાળીરે;
નરસંયાચો સ્વામી લલે મળીયો, નહીં અવતરીએ વહીરે. નિર્ગુણ ૩

પદ ૧૮૧ મું-રાગ કેદારો.

નાર નાચે સંગ નાથ તે સ્વરભરે,
તાળ મૃદંગ રસવેણું વાજે;
અણસારા કરતી શામળા સન્મુખે,
માનની સુખ ઘણો મચ્છર છાજે. નાર ૧
ઘોળી ચમકાવતી ધમધમે ધુધરી,
છંદે ઠમકાવતી નેપુર નારી;
અણવે અંગમોડતી વહાલાસગ દ્રોહતી,
જાણે ધન દામની ચમકે ભારી. નાર ૨
નાથને ખાથ લુજ ભરી રહી લામની,
અખળા આનંદ ઉર અંગ નમાયે;
ભણે નરસંયો રંગ લહેરી ઝકોળમાં,
મોહન મનની મગન થાયે. નાર ૩

પદ ૧૮૨ મું-રાગ કેદારો.

નાથ નાચે શીર સુકુટ તે ઝળકતો,
અખળા અલાપીને મધુર ગાયે;
નેપુર કોંકણી શબ્દ શોહામણા,
કર ધરી કામની તાલ વાગ્યે. નાથ ૧
કુંડલાકારમાં મલપતિ માનની,
હરખતી નાથને ખાથ ભરતાં;
સર્વ સુખદાયક પ્રેમ હેતો પ્રેમદા,
સકળ વ્યાપી રહ્યો રસ રમતાં. નાથ ૨
હાર શણગાર ને અંખર ઝોખતાં,
કરતણાં કંકણ ખણકે સુડી;

નરસૈયાને મન આનંદ વાધ્યો ઘણો,
નિરખતાં નાચતાં ભુગમ જોડી.

નાથ૦ ૩

પદ ૧૮૩ મું-રાગ કેદારો.

નાચતાં નાચતાં નયણે નયણાં મધ્યા,
મદ ભર્યો નાથને ખાધ ભરતા,
ઝમકતે ઝાંઝરે તાલી દે તારુણી,
કામની કૃષ્ણસું ફેલ કરતા.

નાચતા૦ ૧

પ્રેમદા પ્રેમસું અધર ચુખન કરે,
પીઠિ સગ પરવર્યો અખળ બાળા;
તાળ મૃદગ મધ્ય ધમધમે ધૂધરી,
સામ સામા કરે અપળ ચાળા.

નાચતા૦ ૨

ઉરસુ ઉર ભરે કંકસું બાહુ ભરે,
જેહુને જે ગમે તે લેજ રમતાં,
ભણે નરસૈયો રગરોળ ઝંકોળમા,
શામ ને શ્યામ સહુ મન ગમતા.

નાચતા૦ ૩

પદ ૧૮૪ મું.

નાનકડી નાર નમતી ચાલે, ઝાઝરને ઝમકે,
તારુણી દેખી ત્રિભુવન મોહે, ટીલડી ટમકે.

૧

મરકાલી મન મધર જણાવે, અગ ધરે અભિમાન,
શ્રીરંગરાતી મધુર ગાતી, કરતી સાહુમી સાન
નરહરીસુ મલવા નિસરતી, ભૂષણ પાયે ધરતી,
નરસૈયાચો સ્વામીભલે મળ્યો, બાધ્યાબંદાન ભજતી. (?)

૨

૩

પદ ૧૮૫ મું.

કાળી કોરના પહેરણુ પ્રેમદા, કાળા કંમખા કરાણુ કરા,
કાળી દોરી ગોફણુકે શુધી, કાળા દત્ત ચુખ મેલુ જરા.
કાળો કાજળ નેણે સાચો, કાળી વેણુ વિવિધ વળો,
કાળા કૃષ્ણ કાલિદ્રી તીરે, તવ ત્રિકમને ત્રિયા મળી.

૧

૨

નીલી ભાતી પટોળી પહેરણુ ને નીલાં કોલી પાન ઘણું;
 નીલા શુભર કમલ કર કમખે, નીલાં ટોડર તુલશી તણાં. ૩
 નીલાં તરુવર ગીરી ગોવરધન, લીલું વંદાવન વળી;
 નીલા પોપટ પાણુ પદ્મની, તવ ત્રિકમને ત્રિયા મળી. ૪
 પીળાં પટકુળ પહેરણુ પ્રેમદા, પીળાં ભૂપણુ હુદે ધરી;
 પીળાં ચાંપા ચોસર કંઠે, પીળી કેસર આઠ કરી. ૫
 પીળી આંખા શાખ મનોહર, પીળી કમખે શેર વળી;
 પીળું અંગ એપે અતિ અખળા, તવ ત્રીકમને ત્રીયા મળી. ૬
 ઉજવળ શ્વેત શાવડું પહેરણુ, ઉજવળ ચોળી ભરત ભરી;
 ઉજવળ નાથ છેલ્લાનાં ટોડર, ઉજવળ અંદન ઉગટ ભરી. ૭
 ઉજવળ ચિત્ત રાખો હરી ચરણે, ઉજવળ વિકૂલ હુદે ધરી;
 ઉજવળ વેડુ જમુનાજીનું પાણી, ઉજવળ વાણી નરસૈયાતણી. ૮

પદ ૧૮૬ મું-રાગ કાલેરો.

કાનજી કાનજી કરતી હીડે, વંદાવનમાં ગોપી રે;
 મોરલીને નાદે નારી નીસરી, કુટુંબની લગ્ન લોપી રે. કાનજી.
 શરદ રેણી શોહામણી સુંદર, રુડો આસો માસ રે;
 વીણા વળડી વિહવળ કરીને, રંગ ભેર રમવા રાસ રે. કાનજી.
 મનડું વ્યાકુળ વિનતા કેરુ, નાદે હરી લીધાં મન રે;
 ભૂપણુ વજ્ર ભૂલી ભામનિયો, વાંસલીએ હર્યું તન રે. કાનજી.
 અખળા એકલડી નીસરિયો, તણને ઘર પરિવાર રે;
 નરસૈયાયા સ્વામીને મળવા, રમવા રાસ મોસર રે.* કાનજી.

પદ ૧૮૭ મું-રાગ કાલેરો.

લઈ ચાલો મને વંદાવનમાં, મદન મૂરત રુડી દીડી રે;
 પીતાંબરની કાંઠ કચ્છી, અમૃત પે અતિમીડી રે. લઈ.
 મોર સુકૂટ ને કાને કુંડળ, મુખની મોરલી શ્રવણ કરે;
 જીવતીનાં જૂથ મળ્યાં છે સર્વે, હરિ મુખ જોવા હરખ ભરે. લઈ.
 પાપે નેપૂર તે સુમનૂમ વાળે, વીંછુડાને ઠમકે રે;
 મોરલીધરનું મન ભમાવા, શીશકૂલ તે લેહકે રે. લઈ.

ચરણા ચોળી સુદડિયો ચોહિયે, મુખ ચોહિયે મુંદર પાન દે;
શામળિયાસું રંગ લેર રમતા, ગોપી ગોરવાંન દે લઈ.
નવલાં રૂપ ધરે ગધાવર, ઝાંઝરનો ઝમકાર દે;
તાળ પળાળ વાજે વાંસલડી, ઘુઘરીનો ઘમકાર દે. લઈ.
એક એક પ્રત્યે અંગ નમાવે,* મધ્યે માધવ નાચે દે;
આશીશ દે દેવ ઉપરથી, ચરણ રેણુને જાયે દે. લઈ
જે જે કૃષ્ણ કરે પ્રહ્લાદિક, પુષ્પવૃષ્ટિ ત્યાં થાય દે;
ઉમિયા ધન્યર અતિ આનંદે, નરસૈયો ત્યાં જાય દે. લઈ.

પદ ૧૮૮ મું-રાગ કાલેરો. †

ધન્ય ધન્ય વૃદાવનની શોભા, ધન્યરે રડો આસો માસ રે,
ધન્ય ધન્ય કૃષ્ણ તણી જે લીલા, ધન્ય ગોપિયોનો રાસ રે. ધન્ય.
ઘુઘટડામાં સાન કરીને, માતુની મોહ ઉપજાવે રે,
હળવે અગ મોડતી અળખા, નેહ નેણામાં જણાવે રે. ધન્ય.
કંઠ કોકિલો સ્વર ઉચ્ચરે, ગાંધર્વ ગાન હરાવે રે,
વચન મીઠા મધુરા ઉચ્ચરતી, વહાલાને મુખ મનાવે રે. ધન્ય.
અમર લોકનાં જૂથ મળ્યાં ત્યાં, મુનિવર જોવા આવે રે,
જય જય જય જયકાર કરીને, પુષ્પ દેવ વધાવે રે. ધન્ય.
ધન્ય એ ગોપી ને ધન્ય એ લીલા, ધન્ય એ રાસમા રમાડે રે,
ગોપીધરની કૃપા થકી રે, નરસૈયો તાળ વજાડે રે. ધન્ય.

પદ ૧૮૯ મું.

રુસણલાં રમતા લીજે, તે રહેરાં લાવે રે,
પિયુસું પ્રેમ ઘણોરે બેહુની, મનમથ માન છંડાવે રે. ૧
તાણાતાણુ ન કીજે વહાલાસું, મન ડળકર્તું કરીયે રે,
અંતરથી આજસું નવ કીજે, એણીપેરે રંગલરરમીયે રે. ૨
આલિંગન લીજેરે ઘાડુ, જેમ વહાલો મન રીઝે રે,
નરસૈયાયા સ્વામિશું રમતાં, માનની માન નકીજે રે. ૩

* પાઠ “એકેક વિચરિય ગોપી નાચે” અદ્વૃક્ષ કરેલો પાઠ ત્રણ પ્રતમા † ઉક્ત પદ ૧૨૬ પદને બદલે આવે મળતું છે, પણ કેટલેક પાઠાવર હોવાથી રાખ્યું છે.

વસંતનાં પદ.

—૨૪૭—

પદ ૧ હું-રાગ વસત.

* પ્રથમ દિવસ ૧૪ વસતપંચમી, સખી ઘેર મોઢિયે,
તા પછે સખ વૃજ સુંદરી, હરિનુ મન હસી મોહિયે. સુખ ૧
સોનણુપાટ પથરાવો માનુની, વાહલાને પથરાવો,
આખા મોર સુકુટ સુસ્તક ધરી, અભિશેક કરાવો. સુખ ૨
કૂલડે ખગારા ભરાવો માનુની, કેશર કળશ ભરાવો,
ચૂલા ચઢન કરતુરીના, છાટણા બીણા છટાવો. સુખ ૩
ફીશરણ રહિયે મારા વાલમા, કોઈ વર્ષ વસત રમીને,
નરસૈયાના સ્વામીના સગથી, ભાગની ભોગ સમીજો. સુખ ૪

પદ ૨ જુ-રાગ વસત

હાં હાં દે રત આવીદે આવી, કૂંચો ફાગણ માસ,
નિ શકપણે નંદજનો કુવર, પૂરે મનડાની આશ. હાં હાં. ૧
મન ગમતા શણગાર સજીને, કરીશુ હાસ વિલાસ,
સુંદરીનુ ભૂષણુ શ્રી વૃજજીવન, અમો તમારી દાસ. હાં હાં. ૨
કામણુ ગારો કેથવજ દે, વસે વૃજમા વાસ,
નરસૈયા સ્વામીએ દે વિધી. પડી પ્રેમને પાથ. હાં હાં ૩

* પાઠ "માલી આજ વસતપંચમી" † પાઠ "ફાગળ" ‡ પાઠ "પણ જોયો
વાહલા" § પાઠ "નરસૈયાના સ્વામી સો રમતા".

પદ ૩ શું-રાગ વસંત.

આવી રત કૂલી વૃદાવન, પ્રપુલિત કૂલી ગોપી,
અનંગ વ્યાપ્યો અંગે, નારાયણ રહ્યો છે ઓપી. આવી ૧
દેહ દશા ભૂલી સુખ સજની, રહી અરણ્ય ચિત્ત ચોપી,*
ક્રોડા વન કીધી કામનિયે, કુટુંબની લગ્ન લોપી આવી. ૨
પ્રીતમજી શું પ્રીત ઘણેરી, તન મન સર્વે સોપી,
નરસંયાનો સ્વામી મળિયો, કચનમાળા આરોપી આવી. ૩

પદ ૪ શું-રાગ વસંત.

આ ઋતુ રૂડી રૂડી મહારા વાહલા, રૂડો તે માસ વસંત,
રૂડા વનમાંહે કેશુ તે પુલ્યા,† રૂડો રાધાજીનો કંત ૧
અતી રૂડા રે બાળ વનડે,‡ તારણી વનડે તાલ,
અતુલ મળીને અગ વનડે, તે મેરલી વનડે મહન ગોપાળ ૨
અતિ રૂડુ વદાવન પસરતું, રૂડુ જમુનાનું તીર,
અતિ રૂડી ગોપી ગોવાળ મડળી, રૂડારૂડા તેહજધર વીરડું ૩
રૂડા રંગ કુકુમ કેશર ઘોળ્યા, રૂડા તે સુખ તમોળ,
અતિ રૂડો નરસંયાચો સ્વામી, નીતનીત શ્રાકમજોળ ૪

પદ ૫ શું-રાગ વસંત.

આંચો આંચેરે ઋતુનો રાય, અતિ ઉલટ થાય,
ઘડીરે લાજેલી જાય, વેગે પધારે,
સહિયર સમાણી ટોળી, ખહેરો નવરંગ ગોળી,
કુકુમકેસર ઘોળી, બાળન ભરો ૧
ચાલોને સાહેલી વહેલી, જોયે કાણુ પહોંચે પહેલી,
અળીર ઉછોળી રહી, આ કરે,
હેતે હુરિ કંઠે લાગે, મન વાછિત માગે,
અળીલ ગુલાલ અતિ, સુરજુરે ૨

* ચોપ રાખીને † પાઠ 'તન રૂડા ને વનમાં કેસુડા કુલ્યા ‡ પાઠ 'રૂડી રમર

પાડે વાસતી" ‡ પાઠ આ રત રૂડી વૃદાવન સોહિયે, રૂડી તે જમુનાની તીર; રૂડી ગોપી ગોપા
ળની મડળી રૂ. ૧ તે હજધર વીર

આનંદે આવે ગોપી, લાજ મરજાદ લોપી,
કેસુરીયા વસંત પેહરી, મુનિ ચિત્ત હરે;
નરસૈયાનો સ્વામી રહે, પેહરાવે અખંડ ચુરો,
તે બેની સસાર કુરો, પ્રભુ પ્રેમે ભરે. ૩
અઁયો આઁયોરે ઋતુનો રાય
પદ ૬ કું-રાગ વસંત.

ચાલ ચાલ સૈયર સહી,* મહેલ મથવું મહી,
વસંત આઁયો વનવેલ ફુલી;
મહોરીયા અંખ, કદમ કોકીલ લવે વસંત,
કુસુમ કુસુમ રહ્યો ભમર છલી. ૧
સાર ને હાર આભૂષણ, સજી ગજગ્રામની,
કહવારની ઠકું છું, ચાલ ઉઠી,
રસીક મુખ ચુમીએ, વલગીએ મુંખીએ,†
આજ તો લાજની દોવાઈ છટી. ૨
હેતે હરી વશ કરી, નાવલો ઉર ધરી,‡
કરમહી કૃષ્ણ પાછા કેમ ફરશે,§
નરસૈયાના સ્વામી રંગમાં, અગે ઉદમસ્ત હવો,
કોઈ પણ દિવસનો ખંચ વળશે || ૩
પદ ૭ મું-રાગ વસંત

આઁયો વસંત રમવાને જઈએ, વનડામાં વનમાળી,
સખી સર્વે ભવન ભવનથી, રમવા ચાલીઈ બાળી. આઁયો. ૧
મોહો મોહો મરકડકાં કરવી, હસી હસી દે કર તાળી,
કૃષ્ણ કલેવર કુચની સાથે, કઠે ડોળાવલડી વાળી. આઁયો. ૨
ઉન્માદ અનગ પ્રકટચો ઉરમાં, રમત રમે રસવાળી, x
નરસૈયાના સ્વામી તમ પાળે, કોણ શકે લેઈ તાળી. આઁયો. ૩

* પાઠ "સૈયર રમીએ સહી." † પાઠ "રસીક મુખ એવુ લુગીએ મુંખીએ" ‡ પાઠ "લાવોની જલ્લર ધરી" § પાઠ "મીને વળશે" || આ પદની પાંચ પ્રતમાંની ત્રણમાં, "રામ કૃષ્ણ સગમા અગે ઉન્માદ દરો, મોહકા દિવસનો વગ વળશે" એવો પાઠ છે. ૧ પાઠ "નિહાળી બાળી." § આવલડી-બાલુ x પાઠ "રસાળી વાડલી."

પદ ૮ મું-રાગ વસંત.

ચાલો સખી વૃંદાવન જઈએ, જહાં ગોવિંદ ખેલે હોળો;
 નટવર વેષ ધર્યો નંદનંદન, મળી માનનીની ટોળી. ચાલો. ૧
 એક નાચે એક તાલ વગડે, એક કેશર છાંટે ઘોળી;
 એક અળીલ ગુલાલ ઉડાડે, *એક ભ્રમમાં ભમે છે ભોળી. ચાલો. ૨
 મદમાં છકેલી છાનું છાનું ખોલે, અખળા ખની મતખાળી;
 એક એક માંહે કરે મરકડલાં, હુગી હુસી લે કર તાળી. ચાલો. ૩
 વસંતઋતુ વૃંદાવન માંહે, ફૂટ્યો ફૂટ્યો ફાગણ માસ;
 હરખે હરજી હોળી રમે છે, ત્યાં જીવે નરસિંયો દાસ. ચાલો. ૪

પદ ૯ મું-રાગ વસંત.

રમવા સરખું શ્રી વૃંદાવન, પાસે જમુના તીર;
 રૂડી ગોપ ગોવાળની મરળી, રુડો રુડો હળધર વીર. રમવા. ૧
 શીતળ મદ સુગધ ખેંકે, ત્યાં ખેલે ચાતક મોર,
 મુખ જોઈ મોહનજી કેરે, † નવ રહે કોઈના તોર. રમવા. ૨
 નવ સસ જૂથજી અંગ ધરે ગોપી, પેહર્યાં ચરણાં ચીર;
 નરસિંયાનો સ્વામી વાંસળી વાહતો, મધ્ય ઉલો સકળ આહીરનું રમવા. ■

પદ ૧૦ મું-રાગ વસંત.

કેસુડા રાતાં ને ઋતુ રાતીજીરે, કોયલડી વનવાસી,
 માનનીયા જોળન મદમાતી, મોહન ચરણ ઉપાસી. ૧
 મોહન અતિથે મનોહર વનમા, કુમકુમ સાધન સાહેલી;
 કીડા કારણ શામ મનોહર, મલી છે સર્વ સાહેલી. ૨
 ધન્ય ધન્ય રે શ્રી જમના તીરે, ધન્ય વૃંદાવન સોહે,
 નરસિંયાયા સ્વામીની લીલા, દેખત સુરી નર મોહે ૩

પદ ૧૧ મું-રાગ વસંત.

કેસુડાં ફુલ્યાં રે, આંચો ફાગણ માસ;
 રગ ભરી રમણું નરહરિ સાથે, આણી મન ઉટલાસ ૧

* પાડ. “એક ગાય છે ભગર ભોળી” બીજો પાડ. “અક ભ્રમમા ભડકે ભોળી.”

† પાડ. “નવ રહે કોને ધીર.” ‡ પાડ. “મની સકળ” બીજો પાડ “આવી ઉલો સકળ”

ચુવા ચંદન ચરચી અંગે, નવલ કુસુમના હાર;
અભિલ શુભાલ માહે વિલશું, નવલ રગ નંદકુમાર. ૨
તાળી દેશું ત્રિકમને હાથે, બાહુલીને લટકે;
હળવેસું આલિંગન દેતાં, ઝાંઝરીઆં ઝમકે. ૩
જે જે ગમશે જસોદાનંદન, તે તે આપણુ કરશું;
નરસૈયાયા સ્વામીસું રંગમાં, રમતાં લામણ્યાં લેશું. ૪

પદ ૧૨ મું-રાગ વસંત.

વસંતઋતુની હું બલિહારી, નાર નર હુંસે ફાગ`રમે,
માધવસખા સહીત ગૃહગૃહપ્રતિ, જમ વન અણુજ ભમરભમે. ૧
મનલાવતાં વચન પરસ્પર, વનિતાવૃંદ વથેક `કરે;
લડસડતો લક્ષ્મીવરલધુ વેશે, ધાર્ધધાર્ધ સહુ કોઈ બાથ ભરે. ૨
કનક કળશ કેશર ભરી હરિ, પૂઠે રહી મસ્તકે રોળે;
કરતલ ભરી શીખડ અગરરસ, મુખલોચન ઉપર રોળે. ૩
સાસુ નણ્ણી ડાહ્યાં ડમરાં, મરબાદાએ અનુસરતાં;
તે સહુ કહે વહુ ચાલો રમીએ, આડો શણગટ શા ધરતાં. ૪
નરસૈયાયા સ્વામી નિત નવલી પેરે, વિચિત્ર લીલા ફેલી કરે;
લેહરીઆં જડમાં જે આવે, પુરુષપણુ વેગે વિસરે. ૫

પદ ૧૩ મું-રાગ વસંત.

ધન્યધન્ય રે આઋતુ લલી, રમશું વહાલાને સંગ,
આંખા કેશુ ફૂલાં રે, ફૂલી આબલી અજ. ધન્ય૦ ૧
ધન્ય ધન્ય આનંદ ઉલટો, આંખો ઋતુનો રાય;
પ્રેમે પીઉને પુણશું, સુખની લેહરડી ન માય ધન્ય૦ ૨
મન મોહ ભરાણી રે, સજીઆં સકળ શણગાર;
નેપૂર કંકણી ખલકે, ઝાંઝરના ઝમકાર. ધન્ય૦ ૩
નટવર દીલડી ચોલતી, જાલ ગળૂકે કાન, ' '
દાંત વેસા દાડમકળી, ગોરી ગોરવાન. ધન્ય૦ ૪
ચોળી પટોળી ચળકે રે, ઉરપર લટકે હાર; ' '
' મળવાને મોહન આકેળી, જોખનમાતી નાર. ધન્ય૦ ૫

નાકે વેશર લટકતાં રે, અગમદ અંજન સાર;
 મોતીયે માંગ લરાવીરે, રાખડી જોત અપાર. ધન્ય૦ ૬
 ટોળે ટોળે તારુણી, ગાયે ગીત રસાલ;
 માનુની આવી મલપતી, ઉડે અળીલ શુલાલ. ધન્ય૦ ૭
 નંદભૂવન રળીયામણું રે, જહાં છે પ્રાણુ આધાર;
 કેશર ભરી પિચકારી રે, દે પરસ્પર માર. ધન્ય૦ ૮
 સુંદર વદન વહાલાતણું, જોતાં તૃપ્ત ન થાયે;
 ભુવતી ભુથ સહુ ધાઈને, ભીડ્યો રૂઢીયા માંહે. ધન્ય૦ ૯
 કેશર ગોળી ઢાળીને, રામા કરતી રંગ;
 વાળં બહુ વિધ વાગે રે, તાળી તાળ મૃદંગ. ધન્ય૦ ૧૦
 હાથ કરે સર્વ સુંદરી, કરી પરસ્પર સાન;
 અળીલ શુલાલે ભરીયું, સુંદર શામળવાન. ધન્ય૦ ૧૧
 મુખડું માણ માનુની, પામી પ્રાણુ આધાર;
 તાલી ચોહદિયે પાઠે રે, જોલે જ્યજ્યકાર. ધન્ય૦ ૧૨
 કામની કર ગૂડી કૃષ્ણનો, કરતી નેણાનો માર;
 ચાલેરે સુંદર શામળોરે, રમીયે વન મુગાર. ધન્ય૦ ૧૩
 કામની કૃષ્ણને કંઠે વલાગી,
 છટયે નાથ હવે માન માગી.
 માતા કુંવરને હરજે, કરતી સકળ શણગાર;
 ગાલે ટબકુ કીધુરે, કાજળ લઈ તે વાર. ધન્ય૦ ૧૪
 મુખડું નિરખી નિરખી, મીઠાં કીધાં માય;
 વળી ઘણી કરતી વારણાં, હૈયેહરખ ન માય. ધન્ય૦ ૧૫
 મીઠાં કરીને વદન નેહાલે;
 માતાજી મનનાં મોહ મહાલે.
 ભુવતી ભુથ સહુ ચાલેરે, વાળં વાગે અનેક;
 વહાલો વેણુ વગારેરે, વિનતા વેણુ વરોક. ધન્ય૦ ૧૬
 ગગન શુલાલે ધ્રુવે, બાણે યદ રહી રાત,
 મરકલડો કરી આવીરે, શામળીયા સુણીએવાત. ધન્ય૦ ૧૭

આગળ પાછળ આવીને, સાદ્યા સુંદરથામ;
 વશ કીધો વિનતાતણે, પૂરણ કરવા કામ. ધન્ય૦ ૧૮
 આગળ આવી નાચે રે, નયણે નીરખી નાથ;
 વહાલાજી વદન નિહાલીએ, દરપણ લઈને હાથ. ધન્ય૦ ૧૯
 સુખ સાગરમાં ઝીલે, કામા કરે રે કલોલ;
 શશિવદની સગ શોભતી, વાંધે ઝાકમઝોળ. ધન્ય૦ ૨૦
 રામા રમતાં રસ ચડી, ફાગ મધુરા ગાય;
 કામની કૃષ્ણ કીડા કરે, ફૂલી અંગ ન માય. ધન્ય૦ ૨૧
 કામની કૃષ્ણને રંગેરાતી;
 મગન થઈ પ્રેમ રસમાં માતી.

અંક આલિંગન લઈ રહી, કરગ્રહી ઢોળે વાય;
 પ્રેમદા પ્રેમ ભરાણીરે, ઉર વારણે બાયે. ધન્ય૦ ૨૨
 સંતોષી સર્વ સુદરી, કાનોજી* કરતા વિહાર.
 ધન વૃંદાવન મહાલતા, ધન ગોકુળની નાર. ધન્ય૦ ૨૩
 સુરીનર કુસુમે વધાવે રે, દેવ હુંદણી થાય,
 કૃષ્ણ કૃપાથી નરસૈયો, હરખી હરી ગુણગાય. ધન્ય૦ ૨૪

પદ ૧૪ મું-રાગ વસંત.

જનુનાંને તીરે શામળો, જીવતી જીવ મોઝાર,	
મહારસ માહે મહાલતો, ઉલટ અંગ અપાર.	૧
વહાલો વેણુ વગાડે રે, નાચે નારી સંગ;	
ઝાંઝર નેપૂર રણુજણે, તાળી તાલ મૃદંગ.	૨
ગાયે ગીત સોહામણું, શામા સરવે સાદ;	
તારણી તાન ગેલાવેરે, વેણુ વાહે નાદ.	૩
અભિલ સુલાલ ઉછાળેરે, ચુવા ચંદન સાર,	
ઠેચરભરી પીયઝરીરે, કરે પરસ્પર માર.	૪
હલધર ગોપ તહાં આપ્યા, કુસુમ લતા લઈ હાય;	
બળવંત બાળી ઉલટી, છોડી સવળો સાથ.	૫

માર પરપર કીધો રે, ઉલટી મજની નાર,	
કોઈ હાર ન માનેરે, હરખે નહકુમાર.	૬
ચુવા ચદન છાટે રે, કેશર ઘોળી રગ,	
અખિલ શુભાલ ઉછળે રે, વાધ્યો મહારસ રગ.	૭
જૂવતિ જૂથ મહાબળ વાધુરે, નાઠા ગોપ ગોવાળ,	
હોહો કરીને ગાયેરે, વાયે તાળી ને (વળી) તાલ	૮
ધસમસતી હલધર સાહ્યારે, કુકુમ કરદમ લીધા,	
સુખડુ માંજીને હસીઆરે, કાજળ નેણે કીધા.	૯
મનમા મોઢ ભરાણીરે, પુલી અગ ન માયે,	
આવોજી વદન નેહાળીએ, કરે લઈ દરપણ માહે	૧૦
શશિવદની સોંડી કરી, તારણી ટોળી માહે,	
નાયે ગાયે ગમતુંરે, મહુચરની* ધૂન યાયે	૧૧
પ્રાણજીવનને ઘેરી કરી, બળીઆ લિહ્યો બાયે,	
કેશર ગોળી ટોળીને, સાહી રહ્યા બે હાથે.	૧૨
પીતાબર પટ લઈને, હાર્ય કરે સર્વ નાર,	
ગમતો ગમતો કરશું રે, શામલા સુકલ શણગાર	૧૩
નલવટ દીલી કીધીરે, નેણે કાજળ સાર,	
શીય ફૂલ રાખડી ઝલકેરે, મોતી માયા અપાર.	૧૪
નાકે વેસર ઘાલતા, રમતા નાના લાવ,	
કંકણ ચૂડી ખલકે રે, હાર હેમ જડાવ.	૧૫
પટોળી અતિ આપતી, પ્રુમક ફરકે માહે,	
કદુક કુસુમ બે, લઈને, મેલ્યા ચોલી માહે.	૧૬
નેપૂર પાયે રણજણે, કટી મેખલા ઝણકાર,	
લટકે ગાહુ લોહાવોજી, અઝરને અમકાર.	૧૭
સુખડુ જોતા માનુની, મોહી રહી મનમાહે,	
એકે આવી આગળ ધરે, નીરખોજી દર્પણ માહે	૧૮

શામલાનો વેષ શામાને, કીધો આવ આનંદ;
 શોભા કહી નવ બાયરે, જોડે નદાનંદ. ૧૯
 વાળ વાજતે* ચાલ્યારે, જીવતી જીવન સગ;
 આંખ્યાં નંદજીને આંગણે, માતાજી કૂલ્યાં અગ. ૨૦
 જોડું સુંદર શોભતુરે, ગોપી મગલ ગાય;
 મુક્તા યાજ વધાવીને, મીઠા કીધા માય. ૨૧
 અંબર ભૂષણ આખ્યારે, શામા શોભતી અગ;
 નિત્ય નિત્ય રમવાને આવજો, મહારા મોહન સંગ. ૨૨
 સર્વસ્વ વારીને વારણે, ન્યાલી ચતુરાં નાર;
 નેણા સફળ કરી નરજેરે, નરસૈયો કૃષ્ણ વિહાર. ૨૩

પદ ૧૫ મું-રાગ વસંત.

કહો કેમ વસીએ રે મારા વહાલા, ગોકુળ હુંટ મહાણી,
 નંદતણે નાધકીધો રે નરહરિ, અર્ધને જોડો હાણી. કહો
 ભાગ નથી રે એનો ભાગ નથી રે, બાળક બાણીને પાળ્યો,
 દધી વેચવાનો મારગડો તે, કહાનુડે પાળ્યો. કહો
 એકનું ઠાળે વહાલો એકનું ફેરે, એકનું દધી લુટી ખાય,
 (એક) એકને વહાલો અટકણ બોલે, તે રે સહ્યાં કેમ બાય. કહો
 (એક) એકને વહાલો ચીર પહેરાવે, એકને ચરણા ચોળી,
 (એક) એકને વહાલો ગીત ગવડાવે, બીજીને મેલે ઠેલી. કહો
 સહુ રે સખી વૃંદાવન ચાલી, અળીલ ગુલાલ ભરી ઝોળી,
 નરસૈયાના સ્વામીની મગે રમતાં, ત્યાં ખેલીશું હોળી. કહો

પદ ૧૬ મું-રાગ વસંત.

જોડું શોભતુરે શોભતું, શામલિયા ને શામારે;
 હાસ્ય કરે સહુ સન્મુખ આવી, આનંદી મનમારે. જોડું ૧
 વાળ વાજે ઝાઝર નેપૂર, તાળી ને વળી તાળરે;
 અભિલ ગુલાલ કનક પિચકારી, વાધો રગ વિશાળરે. જોડું ૨

નેહ ઝડ લાગી સુંદર વરશું, પ્રેમદા પ્રેમે પુરીરે;
 ચુવા ચંદન વિલસે વનિતા, સખલી સામા ચુરીરે. જોડું ૦ ૩
 ઉપર સુરીવર કુસુમે વધાવે, બોલે જ્યજ્યકારે;
 નરસૈયાએ સ્વામી રમતો, વૃદાવન મોઝારે. જોડું ૦ ૪

૫૬ ૧૭ મું-રાગ વસંત.

પ્રેમદા પૂજેરે પૂજેરે,* પિયુશું આણી પ્રેમરે;
 આંબો દાહડો રંગે રમવાનો, પંચમી પુરણ કામરે. પ્રેમદા ૦ ૬
 નાના વિધતાં કુસુમ અનોપમ, કેશર ચંદન ઘોળીરે;
 અખીલ શુભાલ અગર ઉત્તમ, અરચો સૌ વનમાળીરે. પ્રેમદા ૦ ૨
 ધન ધન ઝતુ રળીઆમણી, કુલ્યું સઘણ વનરે,
 નરસૈયાએ સ્વામિ ગે રમશે, યુવતી પ્રાણુજીવનરે. પ્રેમદા ૦ ૩

૫૬ ૧૮ મું-રાગ વસંત.

માતા હરખીનેરે હરખીને, મોતીએ થાળ લરાવે રે;
 સુંદર જોડુ ચોભતું, ઉરપર લઈ વધાવે રે. માતા ૦ ૧
 આભુષણ અખર બહુ આખ્યાં, જેને જેવા શોહે રે,
 આંગણડામાં આનંદ વાધ્યો, માનનિયા મન મોહે રે. માતા ૦ ૨
 જેજેકાર કરે સહુ નારી, નાચે ને વળી ગાયે રે;
 ભણે નરસૈયો મુખડું જોતાં, માતા તૃપ્ત ન થાયે રે. માતા ૦ ૩

૫૬ ૧૯ મું-રાગ વસંત.

માનની મોહનશુરે મોહનશુ, ધાઈ ધાઈ લરતી રમરે,
 અખીર શુભાલ ઉછાળે અખળા, કુલી કાલી અમરે. માનની ૦ ૧
 ચામુક અહીને ચશિવદની, સન્મુખ પાલવ અહીને તાણેરે,
 ભુજબળ લીડી લામની, તે મોહન મધ્યે આણેરે. માનની ૦ ૨
 ચદ્રલાગા ચુઆ ચંદન લઈ, વહાલાતું મુખ માંજેરે;
 ભણે નરસૈયો ભામણડાં લઈ, નારી નેણાં આંજેરે. માનની ૦ ૩

પદ ૨૦ મું-રાગ વસંત.

માનની મોહીરે મોહીરે, કહાન કામી જોતાંરે;
 નીલાંબર અતિ સુંદીર વહાલા, તાળી દઈ દઈ હસતાંરે. માનની૦ ૧
 સાચું બોલો શામળીયા રે, દરપણુ માંહે નિહાળીરે;
 રોલંતો શણગાર સુંદીરવર, આંછ આંખ અણિઆળીરે. માનની૦ ૨
 મરકલડો કરી મહાબળીયાને, ગાલે ટળકુ કીધુરે;
 લણે નરસૈયો ભામણકલાં લઈ, મુખ લોળી ચુંબન દીધુરે. માનની૦ ૩

પદ ૨૧ મું-રાગ વસંત.

બાહુડી મહેલોછ મહેલોછ, શું છે અમશું કાજરે;
 અખીલ શુભાલે અંગ લયું, વહાલા નહીં કાંઈ તહાને લાજરે. બાહુડી૦ ૧
 કેશરની પીચકરી છાંટી, ઊર અખર કાંઠાળારે;
 આલિંગન દેતાં મારા વહાલા, દુરીજન લોક બોલાવારે. બાહુડી૦ ૨
 ટોળે મળી સર્વ તારુણી, મરકલડાં મસ કરતીરે;
 નરસૈયાચા સ્વામિશું રસભર રમતાં, કેશર રસમતતીરે. બાહુડી૦ ૩

પદ ૨૨ મું-રાગ વસંત.

માતા મોહનને મોહનને, રે જઈ ઉચ્છગે લીધો રે;
 અખીલ શુભાલ મહા રસરંગે, માનની મનોરથ સીઝો રે. માતા૦ ૧
 ધન્ય ધન્ય ધન્ય કૃષ્ણ, ધન્ય અગે ગોપી ધન ધન જશોદા માયરે;
 પૂરણ પ્રીતે તૃપ્ત થઈને, વશ થયા જાદવરાય રે. માતા૦ ૨
 સુરીનર મુનીવર ભરમે* બૂલા, લીલા લેઈ ન જાણે રે;
 નરસૈયાચા સ્વામિ નિત્યે રસમાં ગીલે, કૃષ્ણલીલા રસ માણે રે. માતા૦ ૩

પદ ૨૩ મું-રાગ વસંત.

મુખડું નિરખતાં રે નિરખતાં, તાળી દઈ દઈ નારરે,
 દરપણુ આગળ લઈને ઉભા, શરીવદની સુકુમારરે. મુખડું ૧
 ભામડલાં લે ભામનીરે, ચુંબન કરતી વારવારરે;
 ચુંબન ગ્રહી મરકલડો કીધો, નિહાળે નંદકુમારરે. મુખડું ૨

લક્ષીતા લક્ષીત મુખ વચન બોલે, ઉટે* અખીલ ગુલાલંરે;
 ચોલા સાગર શામળીયાની, આંછ આંખ વિશાળરે. મુખડું ૩
 મુખ અંબર લઈ હલધર હસીયા, ગોપીગોવાળા સાથેરે;
 ભણે નરસંયો ચંદ્રભાગાએ, હલધર સાહ્યા હાથેરે. મુખડું ૪

પદ ૨૪ મું-રાગ વસંત.

મુખડું મોહનનુંરે મોહનનું, જોતાં તૃપ્ત ન થાયેરે;
 અખીલગુલાલ ચુઆ ને ચંદન, મહાલે મહારસ મહિરે. મુખડું ૧
 વાળ વાળે વિધવિધનાં, મોહન વચ્ચે આણીરે;
 નાચે નારી કંઠ વળગી, ગાયે મધુરી વાણીરે. મુખડું ૨
 હાર ન માને ઉલટી અખળા, હરીને હાસ્ય કરતીરે;
 ભણે નરસંયો માનની માતી, રંગે રેલ વરસતીરે. મુખડું ૩

પદ ૨૫ મું-રાગ વસંત.

અખળાને અમીરસ ઉલટયો, વહાલા શું કરતાં વિહાર;
 ચુઆ ચંદન • ભરીને, છાંટતી નંદકુમાર.
 ૧) છાટેરે કામની કૃષ્ણ અંગે, ભરીદીધીલામની સર્વ અંગે † ૧
 જસોદાછાએ કળશ કેશર ભરી, ઉરપર લીધા ચોસર;
 અખિલ ગુલાલ વરસાવેરે, નાઠી મજની નાર. ૨
 હો હો કરી હરી કંઠે, ધાયા ગોપ ગોવાળ;
 સન્મુખ થઈ સર્વ મુંદરી, પાછી વળી તતકાળ. ૩
 કુસુમ લતા કર કામની, માસ્તી આવી તે વાર;
 કેશર કચરો કીધો, નદતણા ઘેર દ્રાર. ૪
 મોહોમોહિ ઝાકમઝોલરે, વાળ વાદે વાહે;
 કોય હાર ન માને રે, પ્રગટયો પ્રેમ ન સમાયે. ૫
 જૂવતી જીવ સૌ ધાઈને, કર અહી લાવી પાસ;
 કંહો હારયા ‡ હવે કૃષ્ણુલ, કરે પરસ્પરે હાસ્ય. ૬

(મોડો) કરમહી કામની કૃષ્ણલાવી, ભુજ બળ લીકતી મનમાં ભાવી,
મરકલદે કરી મુખ લોહિ, રામા પર્મ આનંદ;
મહારસમાં એ માતાં રે, ગોપી ને ગોવિંદ. ૭
ધન ધન લીલા હુરિ તણી, કહેતાં નાવે પાર;
કૃષ્ણ કથા નિરખે નરસૈયો, ધન ધન એ અવતાર. ૮

પદ ૨૬ મું-રાગ વસંત

રામા રંગીરે રંગીરે, રસમાં થઈ આક્રમ જોળરે;
શામળીયાનુ અંગ ભરિને, બોલે મીઠા બોલરે. રામા ૧
મુંદીરવર રસમાદે ઉલટો, ઉલટી અબલા બાળીરે;
વાદે ચડી સહુ શિરપર નાખે, ધાઈ ધાઈ કેશર ઘોળીરે. રામા ૨
તાલ પખાજ વેણા મહુયર, વિધ વિધ વાળ વાહેરે;
ભણે નરસૈયો હલધર ઉપર, યુવતિ જન ધારેરે. રામા ૩

પદ ૨૭ મું-રાગ વસંત.

*હુરિ હારે કંકરડીરે કંકરડી, મુજ ઉરપર નાંખેરે;
કરુણ રાવ જસોદા આગળ, એવડુ કોણ સાંખેરે. હારે ૧
શામાટે શામળિયા વહાલા, અધર મુધારસ પીધેરે;
શામાટે શામળિયા વહાલા, હાર હૈયાનો લીધેરે. હારે ૨
સાંધડુ દેતાં શામળિયાને, કાટી નવરગ ચોળીરે;
નરસૈયાચા સ્વામી કહું તમને, અમો નથી કાઈ ભોળીરે.† હારે ૩

પદ ૨૮ મું-રાગ વસંત.

શોભા શોભતી રે શોભતી, શામલિયા ને શામા સંગરે;
નેહજડ લાગી વાદ ચઢી સહુ, ભરી ભરી ભરતી રંગરે. શોભા ૧
નાચે ગાયે નેણ નચાવે, મરકલકં કરતીરે;
અળવે આવી શામળિયાને, ઉરની ઉપર ધરતીરે. શોભા ૨
વદન નિહાળી સર્વસ વારે, અભિલ શુલાલ ઉછળેરે,
ભણે નરસૈયો વાળં વાળે, માનની મોહન મહાલેરે. શોભા ૩

* પાઠ “હારે હારે કંકરડી કંકરડી” † પાઠ “અમો નથી કાઈ બાળા ભોળી રે”

૫૬ ૨૬ મું-રાગ વસંત.

લામણલે બશુરે બશુરે, સુંદીરવરને નિહાળીરે;
 ચુવા ચંદને ચરચી વહાલો, વહાલે વેણુ રસાળીરે. લામ૦ ૧
 વહાલા આગળ નાદે નાચી, મધુર મધુર ગાશુરે;
 ઝાંઝર ધુધરી નેપૂર ધમકે, વારુ વાળાં વહાશુરે. લામ૦ ૨
 કરતલ કુકુમ ભરી ભરી, નાક ને મુખને ભરીશુરે,
 ભણે નરસૈયો અળીલ શુલાલે, વહાલાનું અંગ રંગીશુરે.* લામ૦ ૩

૫૬ ૩૦ મું-રાગ વસંત.

લોળી નવ બાણીશરે નવ બાણીશ, અમે ધું ચતુરાં બાણારે;
 અળીલ શુલાલ ભરીશું હોસે, વહાલે કેશર રસ લીધારે. લોળી૦ ૧
 ટાળે ટાળે તારુણી રે, આગળ આવી ઉભીરે;
 અળીયો બાંહે ઝહી મેં સાલ્યો, મધ્યે શામા ચોભીરે. લોળી૦ ૨
 અળીલ શુલાલ અગર રસ ઉત્તમ, ભરી કેશર રસ ગોળીરે;
 ભણે નરસૈયો હો હો કરીને, શિરપર નાંખે ઢોળીરે. લોળી૦ ૩

૫૬ ૩૧ મું-રાગ વસંત.

ભરશું ભાવધરીરે ભાવધરી, વહાલા કેરુ અગરે,
 શામળીઆને સન્મુખ કરીએ, તેમ તેમ વાધે રગરે. ભરશુ૦ ૧
 તાલ પખાવ નેપૂરને નાદે, ઝાંઝરના ઝમકારરે;
 રમીશું રમત રઢીયાળી, સંગે નંદકુમારરે. ભરશુ૦ ૨
 એણીપેરે આનંદે વહાલો, ઉર ઉપર ધરશુરે;
 નરસૈયાઆ સ્વામિ વૃંદાવનમાં, લઈ ઉડે વરશુરે. ભરશુ૦ ૩

૫૬ ૩૨ મું-રાગ વસંત.

ઝોપી ગોપીરે ગોપી, કૃષ્ણતણે રગ સતીરે;
 અળીલ શુલાલ ચુવા ને ચંદન, ધાઈ ધાઈ અગે ભરતીરે. ઝોપી૦ ૧
 ધન ધન વાળા વાળે, વારુ હો હો કરતારે,
 મુમજી ઘાલે ઘણેરી, શામળીયાશું રમતારે. ઝોપી૦ ૨

વાદે વાદે પરસ્પર રમતાં, કહાન કામી સંગેરે;
ભણે નરસૈયો સુંદીરવર, મહાપુષ્પવૃષ્ટી કરે રંગેરે. ગોપી૦ ૩

પદ ૩૩ મું-રાગ વસંત.

ગોપી ગોર્વીદ્યું ગોર્વીદ્યું, વૃદાવન માહે મહાલે રે;
સન્મુખઆવી શામળીયાપર, અભીલ ગુલાલ ઉછાળે રે. ગોપી૦ ૧
સુંદીરવરને શણગારીને, હુંડે હરખ ન માય રે;
વાળં વાળે નાચે નારી, મધુર મધુર ગાય રે ગોપી૦ ૨
પિતાંબર ગોળી અતિ ચળકે, નાકે વેશર લળકે રે;
નરસૈયાચો સ્વામિ શોભે સુંદર, કાને આલ ઝળૂકે રે ગોપી૦ ■

પદ ૩૪ મું-રાગ વસંત.

કુસુમે વધાવો રે વધારો રે, શશીવદની સંગેરે;
શણગટડો વાળે આવીને, ઉલટ વાઢ્યો અગેરે. કુસુમે૦ ૧
નીલાંબર પીતાંબર પેહરી, લેળી ગાંડડલી વાળીરે;
મુખડું ભેતાં મનમાં પુલ્યાં, વહાલો વનમાળીરે. કુસુમે૦ ૨
ભે કહો મુખથી હારચો* વહાલા, ભામણુકલે જઈએરે;
નરસેયાચા સ્વામિનું સુખ મુકી, અળગા કેમ થઈએરે. કુસુમે૦ ૩

પદ ૩૫ મું-રાગ વસંત.

કૃષ્ણ ઝીલે જમુના જળ માહે, શ્રીરંગને મલીને શામા રે;
પ્રેમ ધરીને પાણી છાંટે, રંગ ભરી રમતી રામા રે. ૧
ચહુ દીશે ચતુસં ચદન ચરચે, અગર ઉત્તમ રસ લેલી રે;
હાર કુસમના વહાલા કહે, ઘાલે દઈ દઈ તાલી રે. ૨
ઉલટી અબલા ભેળનમાતી, ભુજ ળંગે ભીડી રહેતી રે;
ભણે નરસૈયો શશીવદની તે, નીરખી નેણું ભરતી રે. ૩

પદ ૩૬ મું-રાગ વસંત.

ચુવા ચંદન ચરચી અંગે, જળ જુમનામાં રમતાં રે;
પ્રેમદા પ્રેમ ભરી રંગે ઝીલે, ભામળી ભાવે ભજતાં રે. ૧

સન્મુખ રહી મળી સુંદરી, વહાલાનું અંગ ભરતી રે;
 ઉલટી અબલા ઉરપર લઈને, વહાલે બુબા ભરતી રે. ૨
 નાના વિધ કુસમ અનોપમ, ગુંથી સુંદર હાર રે;
 નરસંયાચા સ્વામી કંઠે, આરોપી કર, કરત વિહાર રે. ૩

પદ ૩૭ મું-રાગ વસંત.

આલોરે આપણ સહુ મળી, રમીએ વહાલાને સંગ;
 કેશર માટ ભરાવો, ભરીએ વહાલાનું અંગ. ૧
 શણગારે સોહાવેરે, ચોળી પટોળી સાર;
 મનગમતો ઉર મહાલીયે, જીવન પ્રાણ આધાર. ૨
 શામા સહુયે ચોભતી, યશીવદનીને સંગે,
 નેપૂરીયાને ઠમકે રે, નાચે નવલે રંગે. ૩
 નંદકુવર અતિ ચોભતા, સાથે ગોપ ગોવાળ;
 વાહે મહુવર વાંસળી, ગાયે ગીત રસાળ. ૪
 અળીલ શુભાલ ઉછળે, નાતા (?) આભ્યાં જહાં મજ નાર;
 સન્મુખ યદિ સુંદરી, કરે પરસ્પર માર. ૫
 યુવા ચંદન કેશર, બાલે વસ્ત્રે મેહ;
 ફાઇ હાર ન માનેરે, અબળા ઉલટો નેહ. ૬
 છેલપણે છાના જઈ, સાહે ચતુરસુબણ,
 અળવે શું ઉર લીધો રે, વારી તન મન પ્રાણ. ૭
 મુખહુ ભેઈ મન હીસે, કાળજે નેણ સમાર;
 શણગારે સોહાવ્યો રે, સુંદર નંદકુમાર. ૮
 એક ચિખુક ગ્રહી ભેયેરે, તાળી પાડી* હાથ,
 વહાલાજીનું રૂપ નિહાલીયે, આપું દરપણ હાથ. ૯
 હલધર ઉપર ઉલટી સહી, લાવી તેણીવાર,
 સરખેસરખું કીધું રે, હો હો જોલે અપાર. ૧૦
 ધન્ય ધન્ય લીલા હસ્તિણી, મહાલે ગોકુળમાંય;
 કામની કૃષ્ણ કીડા કરે રે, દેવ દુહણી વાચ. ૧૧

નાદે નારી નાચે રે, નારી સગે નાચે નાથ,
કૃષ્ણ કૃષ્ણાએ રે નરસૈયો, નિરખી થયો રે સનાથ. ૧૨

પદ ૩૮ મુ-રાગ વસત.*

ચાલો ચાલો સખી વૃદાવન જ્યે, જોવિદ ખેલે હોળી,
નટવર વેશ ધર્યો નદનદન, મળીને મહાવન ટોળી. ૧
એક નાચે એક તાળ વગાડે, છાટે ચદન ઘોળી,
એક એક શું કરે રે મરકલડા, ગાયે ભાભરાં ભોળી ૨
કયાં શણગાર ને હાર નગોદર, પહેરીયા ચરણા ચોળી,
સૈયે સિંદુર ને નેણે સમાર્યા, કુકુમ કેશર ઘોળી ૩
એક છાના છમકલડા વાહે, એક વાગા બોલે બાળી,
એક માહોમાહિ કરે મરકલડા, હસી હસી દે કર તાળી ૪
વસતઋતુ વૃદાવન ચોભે, મફૂચો ફાગણ માસ,
ગોવિંદ ગોપી હોળી રમે ત્યા, નેચે નરસૈયો દાસ ૫

પદ ૩૯ મુ-રાગ વસત.

અળગા કેમ થઈએ રે કેમ થઈએ રે, રંગે રમીએ હોળી રે,
ચુઆ ચદન કલશ કનકના, ભરીએ કેશર ગોળી રે. અળગા ૧
શિખા સંહીત શામળીયો સોહો, સન્મુખ શામા આવે રે,
અળીલ શુભાલ પરપર છાટે, રમતા રડો ભાવે રે. અળગા ૨
ચુવા ચદન કનક પિચકારી, વાધ્યો રંગ અપાર રે,
ભણે નરસૈયો મહાઝંજોળે, કોય ન માને હાર રે. અળગા ૩

પદ ૪૦ મુ-રાગ વસત.

અળગા આનંદી રે આનંદી રે, પીયુષ પ્રેમે પૂરી રે,
અળીલ શુભાલ કેશરસ, છાટે સગાએ સૂરી રે. અળગા ૧
સન્મુખ રહી સર્વ સુદરી રે, મધ્યે શામા ગોરી રે,
ચતુરપણે ચચલગત, નેતી, શણગારે ચોરી રે, અળગા ૨

* આ પદ, ૫૮ ૮ મળી ત્રણ લીટી સુધી એકસરખું છે તે પછીની કડીઓમાં ફેર છે

† ત્રણ પ્રતમાં એ પાઠ છે ને એકમાં જગમત પાઠ છે

વથ કીધો વનિતાએ વહાલો, મરકલ્યાં કરતીરે;
નરસૈયાયા સ્વામિશું રમતાં, હજાવે ઉર ધરતીરે. અખળાં ૩

૫૬ ૪૨ મું-રાગ વસંત.

અખળા આવી રે આવી, ગૃહ ગૃહથી મહુ નારરે;
અખીલ શુભાલ ઉછાળે, ગાયે લિલી નંદદારરે. અખળાં ૧

પહેરી ફાલી પલવટ વાળી, શણગારે સારીરે;
મોહન કેરુ મુખ જોવાને, ઉનમત ઉલી બારીરે. અખળાં ૨

તાલ અદગ વેણા ને મહુવર, નેપૂર ધૂન થાએરે;
ભણે નરસૈયો ધસમસતી, સહુ વાહલો જોવા બાએરે. અખળાં ૩

૫૬ ૪૨ મું-રાગ વસંત.

ભામણ્યાં લઈ શામલીયાનાં, વદન નેહાલી રહીયેરે;
નેણે નેણુ મેલાવી વહાલો, તે મુખ કહેને કહીયેરે. ૧

પ્રેમ ધરી પાતલીયા સાથે, વાત રસાલી કરીયેરે;
તાલી દઈ દઈ વહાલા સાથે, અજવેશું ઉર ધરીયેરે. ૨

મનગમતોમહાલું મહારોવહાલો, કંઠેખાહુડલીઘાલીરે;
ભણે નરસૈયો નવ મનથી, મહેલું માણુને ટાળીરે. ૩

૫૬ ૪૩ મું-રાગ વસંત.

વનિતા વાદ ચડીરે વાદ ચડી, પિયુને પ્રેમ ભરાણીરે;
કેશર રસની ગોળી ટાળી, તે શામા શિર આણીરે. વનિતાં ૧

અખીર શુભાલ ઉછાળે હજાવે, મુવા ચંદન ઘોળીરે;
સન્મુખ આવી શામળીયાને, ભરી ભરી નાંખી ઝોળીરે. વનિતાં ૨

ઉમંગી અખળા આલાપે ને ગાયે, વાધ્યો પરસ્પર રંગરે;
શશીવદની સુંદરવર સાહી, ભીંજ્યો અંગોઅંગરે. વનિતાં ૩

તાળી દેઈ દેઈ હાસ્ય કરેરે, મોહનનું મુખ જોતીરે;
ભણે નરસૈયો રસની લેહેરે, કામની કેલ કરંતીરે. વનિતાં ૪

૫૬ ૪૪ મું-રાગ વસંત.

વનમાં વિવસતાં રે વિવસતાં, વહાલો વનિતા વેરોરે;
નિરખંતાં ગોહી રહ્યાં સહુ, અખળા અંગ ઉજાસેરે. વનમાં ૧

ધન ધન ઝાતુ રહીયાળી, રસમાં કહાન કામની રમતાંરે;
શામળીયાને શામા રૂપે, ધાઈ ધાઈ ઉરપર લેતાંરે. વનમાં ૦ ૨
ધન ધન ગોપી સુખા સંગમના, ધન ધન હુળધર વીરરે;
ધન નરસૈયો નેણે ભેતાં, ધન ધન જમુના વીરરે. વનમાં ૦ ૩

પદ ૪૫ મું-રાગ વસંત.

વનમાં વહાલાશુંરે વહાલાશુંરે, કરશું કેલ રસાળીરે;
કનક ઘડા કેશરના ભરશું, પલવટડી વાળીરે. વનમાં ૦ ૧
શામળીયાને શીર નામી, દેશું પરસ્પર તાળીરે;
કહેશું આવો રમીએ આપણ, ગાળીયા વનમાળીરે. વનમાં ૦ ૨
કોણ હારે કોણ છોતે મોહન, અળીલ ગુલાલ ઉછાળીરે;
નરસૈયાયા સ્વામિ સંગે રેહશું, તવતવડીરે ટોળીરે. વનમાં ૦ ૩

પદ ૪૬ મું-રાગ વસંત.

વહાલો વહાલ ધરીને, શામા સંગે સોહાવે;
મુક્તાક્ષ બેઠે કરમાં લધને, કામની કૃષ્ણ વધાવે. ૧
કેશર ગોળી શીરપર ટોળી, સહુએ હો હો કરતી;
માતા મોહ ન આવે મનમાં, મોહન મુખ ભેતી. ૨
ચોળી ચીર આલૂણણ આખ્યાં, હરખી હરખી ગાયે;
ભણે નરસૈયો રમતાં રમતાં, કૃષ્ણ કામની ભાયે. ૩

પદ ૪૭ મું-રાગ વસંત.

ચોરા આવો અલભેલા વહાલા, રંગ ભરી રમીએ હોળી;
તમ સાથે રમવાને આવી, સરસ બનીને ટોળી. ૧
લાલ ગુલાલ અળીલ ઉડાડીએ, નાંખીએ લઈ લઈ ઝોળી;
કનકની ખીચકારી ભરી ભરી, છાંટીએ કેશર ઘોળી. ૨
તમારો વાઘો કરીએ ભીના, તેલ કૂલેલમાં બેળી;
અમારી નિલાંબરની સાડી, રસબસ કરીએ ચોળી. ૩
બાહર માહર સરખાં થાયે, માંહેમાંહે ઝંકોળી;
નરસૈયાયા સ્વામી સંગે રમતાં, અબળા તે બાળીલોળી. ૪

પદ ૪૮ મુ-રાગ વસત.

આપણુ રમથુ રે રમથુ રે, રગ રસાળી હોળી,
શામળીયો વશ કરવાને, લરથું કેશર ઘોળી ૧
અખીલ શુભાલ અગરસ ઉત્તમ, ઘર ઘરથી નીસરથું,
નંદકુમારનું મુખ માળને, હો હો હોળી કરથુ ૨
જોવોરે આ ઝતુ રઢીયાળી, કોયવ ટૂંકા બોલે,
નરસૈયાયા સ્વામિથુ રમતા, કરથુ ઝાકમઝોળે ૩

પદ ૪૯ મુ-રાગ વસત.

દરપણે નિહાળી જો નિહાળી જોરે, શામળીયા વહાલા,
આગળ પાછળ તાળી દધને, કરે નેણુના આખા ૧
કેશરની ગોળી રંગે રોળી, કરે પરસ્પર માર,
વાળ વાળે વિધવિધના ત્યા, કટી કંઠે અણુકાર ૨
ચાલો જઈયે જસોદા કને, કુવર રૂપ નિહાળે,
અખળા અતિ આનંદી મનમા, અખીર શુભાલ ઉછાળે ૩
વદ્રાવન રણિયામણું રે, રણિયામણી ગોપી ગાય,
લણે નરસૈયો સુરીનર ઉમગી, પુષ્પ વૃદ્ધિ ત્યા સાય ૪

પદ ૫૦ મુ-રાગ વસત.

ઉરપર લીધો રે લીધો, વહાલો વનમાળીરે,
મનગમતો સણુગાર કરીને, નિરખે વાળી વાળીરે ૭૨૦ ૧
ચદ્રભાગા ચદ્રાવલીરે, ચશીવદનિ સુકુમારરે,
અખીલ શુભાલે અખર છાયો, વિલસે વનમુઝારરે ૭૨૦ ૨
અળલા ઉલટી હલધર સાહો, કરે રે રગના રોળરે,
મુખ માળને નેણે કાજલ, વાધો તે ઝાકમઝોળરે ૭૨૦ ૩
સળી સુદામા સરખા કીધા, બાલાળળ વાધુરે,
લણે નરસૈયો મુખની લહેરે, શામાયે મુખ લીધુરે ૭૨૦ ૪

પદ ૫૧ મુ-રાગ વસત.

યુવતીજ મળીરે યુવતીજ મળી, મોહનથું માણે હાલેરે,
ચહુદિશ ચતુરા ઉલગી અગે, અખીલ શુભાલે ઉછાળેરે. યુવતીજ ૦ ૧

ચુઆ ચંદન કેશર ઘોળી, જોખન માતી નારદે;
 ઉલટયા હજાધર ગોપ સંગાથે, પટે પરસ્પર મારદે. યુવતીજ ૦ ૨
 એક છાંટે એક ભરી ભરી લાવે, હો હો કરીને ગાજેદે;
 ભણે નરસૈયો મા કહો હાવે, માનની મચ્છર છાજેદે. યુવતીજ ૦ ૩
 પદ પર મું-રાગ વસંત.

યુવતી જીવનનેદે જીવનને, આલિંગન લેવંતીદે;
 ચુઆ ચંદન કરતલ મદી, શ્રી મુખડું માજંતીદે. યુવતી ૦ ૧
 આગળ પાછળ અખળા ઉભી, મધ્યે મોહનને આણીદે;
 અખીલ શુભાલ અંગ ભરીને, અંખર લીધું તાણીદે. યુવતી ૦ ૨
 વહાલ ધરી વહાલાને વશ કીધો, કોઈ ન ભણે લેદરે;
 એ લીલા મજવનિતા ભણે, કે ભણે નરસૈયો વેદરે. યુવતી ૦ ૩

પદ પ૩ મું-રાગ વસંત.

ગાજે ગર્વ ધરી, ગોપી ગર્વ ધરી, વહાલાને વશ કરતાં દે;
 ચુઆ ચંદન ચરચી અંગે, હજાવે ઉરપર ધરતાં દે. ગાજે ૦ ૧
 ટોળે ટોળે સર્વ તારુણી, મરકલડાં કરતી દે;
 પ્રાણજીવન ધનને ઉર આણી, સરસ રસ ભસ્તી દે. ગાજે ૦ ૨
 વહાલા કેરુ વદન નિહાળી, ઉભી ગાલ વળડે દે;
 ભણે નરસૈયો આવી ટોળે, તારુણી તાળી પાડે દે. ગાજે ૦ ૩

પદ પ૪ મું-રાગ વસંત.

હો હો કરતી હરીને સાથેરે સાથે, હરખી હાસ્ય કરતી દે;
 અખીલ શુભાલ ચુઆ ને ચંદન, વહાલાનું અંગ ભરંતી દે. હો હો ૦ ૧
 યૌવન માતી મધુર ગાતી, થઈ થઈ કરીને નાચે દે,
 આઘી આવી સુદિરવરનો, અધર સુધારસ બાંધે દે. હો હો ૦ ૨
 વારે વારે કરે દે વારણું, કુસુમે નાચ વધાવે દે;
 ભણે નરસૈયો મહાખળીયાને, હજાવે ઉરપર લાવે દે. હો હો ૦ ૩

પદ પ૫ મું-રાગ વસંત.

હાર ન માનેદે હાર ન માને, શામળીયો ઉર ધરતી દે;
 રાશીવદની સન્મુખ આવી, રંગભરી રંગે રમતી દે. હાર ૦ ૧

હો હો હો બોલે બાળી, કહાનજનો કર સાદો દે;
કરે મનોરથ માનની મનના, યુવતિ વેશે સોહાયો દે. હાર૦ ૨
એમ કરતાં આઠ્યા હરજી, નંદતણે ઘેર દાર દે;
ભણે નરસિંયો માતા હરજે, ઉલટ અંગ અપાર દે. હાર૦ ૩

૫૬ ૫૬ મું-રાગ વસંત.

હળધર સાદ્યારે સાદ્યારે, શામળીયાની શાને દે;
કુકુમરદ સુખસાજ સજીને,† તાલી દેલી તાને દે. હળધર૦ ૧
એક અખીર કેશરની ગોળી, ઢોળી રયામ શરી દે;
એક અખીરાં ગુલાલ ઉછાલે, પ્રેમદા પ્રેમે પૂરી દે. હળધર૦ ૨
ચુઆ ચંદન જ્યમ ઘન વસ્તે, વાધ્યો મને આનંદ દે,
ભણે નરસિંયો રમતાં રમતાં, હરજે ગોપી ને ગોવિંદ દે. હળધર૦ ૩

૫૬ ૫૭ મું-રાગ વસંત.

હળવે ઉર ધરતી દે ધરતી દે, શામળીયો દે સાંઈ દે;
મગન થઈને મધ્યે મહાલે, કંઠે ધરી સહી બાંહી દે. હળવે૦ ૧
તાળી દઈ દઈ ગાએ ગોપી, ઝાંઝરના ઝમઝર દે;
તેમ તેમ વહાલો વેલું વળાડે, ઉલટ અંગ અપાર દે. હળવે૦ ૨
અખીલ ગુલાલ કનક ઘટ કેશર, ચુઆ ચંદન સાર દે,
ભણે નરસિંયો મહારસ વાધ્યો, રમતા નરહરી ને નાર દે. હળવે૦ ૩

૫૬ ૫૮ મું-રાગ વસંત.

નેણું નિહાળીરે નિહાળીરે, ધુમણી ઘાલે લાંબી દે;
નાચતાં નેપુરધૂન વાજે, ખલકે કડલાં કાંબી દે. નેણું ૧
આનંદી અખળા આલાપે, મધુર મધુર ગાયે દે,
અખીર ગુલાલ હળવે ઉછાળે, ઉલટ અંગ ન માયે દે. નેણું ૨
કૃષ્ણ કામની લીલા જોતાં, ઉપર જે જે થાયે દે;
નેણુ સફળ થયાં નરસિંયાના, જોતાં તૃપ્ત ન થાયે દે. નેણું ૩

પદ ૫૬ મું-રાગ વસંત.

શામા સર્વ મળી દે, સર્વ મળી દે, ગોકુલ કેરી નાર દે;
ગોપી ગેલ કરે મહમાતી, સંગમ નંદકુમાર દે. શામા૦ ૧
ચુઆ ચંદન ભરી ભરી છાંટે, નારી ને વળી નાથ દે;
અળીર ગુલાલ ગગનમાં પ્રસર્યો, ભુજ ભરી લીડે બાથ દે. શામા૦ ૨
નાનાં રંગે અંબર પહેર્યો, મન ગમતા શણગાર દે;
નરસૈયાઓ સ્વામિ રંજભર રમતો, વંદાવન સુખાર દે. શામા૦ ૩

પદ ૬૦ મું-રાગ વસંત.

શામા રંગીરે રંગીરે, રસમાં થઈ ઝંકજોળ દે;
શામળીયાનું અંગ ભરીને, બોલે મીઠા બોલ દે. શામા૦ ૧
સુંદરિવર સમો તો ઉલટયો, ઉલટી અળળા બાળી દે;
વાદ્યઢી સહુ શિરપર નામે,* ધાઈ ધાઈ કેશર ગોળી દે. શામા૦ ૨
તાલ પખાવ વેણા મહુધર, વિધવિધ વાલ્લં વાદ્યાં દે;
ભણે નરસૈયો હળધરપર, જીવતી જન ધાયાં દે. શામા૦ ૩

પદ ૬૧ મું-રાગ વસંત.

કામા કોઠ ભરીરે, કામા કોઠ ભરીરે, વહાલાનું શિર ગુથે દે;
ગોફુલડે છુધરડી ધમકે, મુકતા અળકે સેથે દે. કામા૦ ૧
કેશર આડ ને કુચરે કુસુમના, કાંચલડી બંધ કસતાં દે;
નલવટ ટીલડી ને નેણ સમારી, મુખે અંબર હાઈ હસતાં દે. કામા૦ ૨
નવરંગી કાળી પેહિસાવી નટવરને, ચુઆચંદન ભરતાં દે;
ભણે નરસૈયો રામા રીઝી, દરપણ આગળ ધરતાં દે. કામા૦ ૩

પદ ૬૨ મું-રાગ વસંત.

કામા કૃષ્ણ મળીરે, કૃષ્ણ મળી, હસતી સુખડું ભેતી દે;
અળીલ ગુલાલ કેશર રચ છાંટે, તારુણી તાળી દેતી દે. કામા૦ ૧
ફરતી ફરતી નાચે નારી, વહાલો વેણ વળટે દે;
માનની મોહી મોહન સાથે, લઈ હૃદયાશું લીટે દે. કામા૦ ૨
સુર પ્રહાદિક કોતક ભેતા, બોલે જેજેકાર દે;
ભણે નરસૈયો ભરમ ન બાળે, વરસે કુસુમ અપાર દે. કામા૦ ૩

પદ ૬૩ મું-રાગ વસંત.

રંગ રસ રાતી રે રાતી રે, વહાલા મું માણે રે;
પ્રેમ ભરાણી પ્રેમદા, તે અવર કૈાએ ન જાણે રે. રંગ ૦ ૧
સર્વ મળી શામળીયાને, સકળ ક્રીધા શણગાર રે;
પીતાંબર* પહેરાયું પોતે, શશિવદની સુકુમાર રે. રંગ ૦ ૨
નાચે વહાલા જમ કહીએ, તમ વાળં વાદે વાહયું રે,
ભણે નરસંયો શશિવદનીને, ભીડી હૃદયા સહેયું રે. રંગ ૦ ૩

પદ ૬૪ મું-રાગ વસંત.

રંગમાં રાતો રે રાતો રે, કરતો મધુરુ જાન રે,
ચુવા ચંદન માહિમાહે રેડે, કામની ને વળી કહાન રે. રંગમાં ૦ ૧
તાવતવડી તારણીની ટોળી માહે, શામળીયો સોહે રે;
અબિલ ગુલાલ ઉછળે અબજા, તેમ તેમ મનડું મોહે રે. રંગમાં ૦ ૨
સોણ કળા સંપૂર્ણ શ્રીહરિ, શશિવદની શ્યામા રે,
ભણે નરસંયો લીલા જોતાં, ભૂલી રહ્યો પ્રદા રે. રંગમાં ૦ ૩

પદ ૬૫ મું-રાગ વસંત.

જીવન રમશેરે, રમશેરે, રંગે મનગમતા કર્યું રે,
ચુઆ ચંદન ભરી ભરી વહાલાને, હળવે હર ધર્યું રે. જીવન ૦ ૧
અબીલ ગુલાલ કેશર ગોળી, ભરી ભરીને ધર્યું રે;
કર પીચકારી સન્મુખ થઈને, વહાલાને છાંટીયું રે. જીવન ૦ ૨
પ્રેમ ધરી પાતળીયાને, આપણુ વશ કર્યું રે,
ભણે નરસંયો મુખ માંજીને, તાળી દધને હસ્યું રે. જીવન ૦ ૩

પદ ૬૬ મું-રાગ વસંત.

ધન ધન ધરતી રે ધરતી રે, જ્યાં સુદિસ્વર નાચે રે;
ધન ધન ગોપી પ્રેમે કુજમા, રામા રસમા રાચે રે. ધન ૦ ૧
ધન ધન ચુવા ચંદન ચતુરાં, અબીલ ગુલાલ ઉછળે રે,
ધન ધન કેશર કરદમ ક્રીધો, મદ ભરી માનની મહાલે રે. ધન ૦ ૨
ધન ધન જોળનાં ચુવતિ કેરુ, જીવન અબલાઈ સોહે રે;
ભણે નરસંયો ધન ધન લીલા, જોતાં સુરીનર મોહે રે. ધન ૦ ૩

પદ ૬૭ મું-રાગ વસંત.

ઝાકમ ઝોળ કરી ઝાકમ ઝોળ કરીરે, વહાલો વશ કર્યું રે;
અનેક હાવલાવ કરીને, હળવે ઉરપર ધર્યું રે. ઝાકમ ૧
શણગારે શોભંતો કરીને, તાળી દધ દધ હસ્યું રે;
આખલડી આંછને આપણુ, વાદે વેણા વહાંયું રે. ઝાકમ ૨
કંકણ ધૂત ધુધરડી ધમકે, દરપણુ લઈ ધર્યું રે;
નરસૈયાઓ સ્વામિ નાયંતો, આપણુ ભામણુલડે બાંધ્યું રે. ઝાકમ ૩

પદ ૬૮ મું-રાગ વસંત.

આજઢીન રૂઠો રે રૂઠો રે, રૂઠું ગોકુળ ગામ રે;
રૂઢી રામા રંગે રમતી, રૂઠા મુંદરશામ રે. આજ ૧
રૂઢી વાટ સોઢે રંગે રાતી, રૂઠા જમના તીર રે;
રૂઠું વન વંદ્રાવન પુલ્યું, રૂઠા હળધર વીર રે. આજ ૨
રૂઠો રસ આંચો નરસૈયાને, પીતાં તૃપ્ત ન થાય રે;
રૂઠે રૂઠું તો મળે ભે, પૂછ્યો બદવશય રે. આજ ૩

પદ ૬૯ મું-રાગ વસંત.

કેલ કરતાંરે, કરતાં રે, વહાલાને વશ ક્રીધો રે;
ચુઆ ચઢન મુખ માંછને, અબળાએ ઉર લીધો રે. કેલ ૧
પીતાંબર લઈ પાતળીયાનું, નીલાંબર પહેરાવ્યું રે;
હોહો કહો હરી હવે હાર્યો, માનનિયે માન લંગાવ્યું રે. કેલ ૨
અદ્રભાગા અમકતી આવી, રાખ્યાં બેઠને બેઠે રે;
ભણે નરસૈયો કુસુમે વધાવે, કામા લઈને કોડે રે. કેલ ૩

પદ ૭૦ મું-રાગ વસંત.

નારી નરહરીયું નરહરીયુંરે, ભાવ ધરી ભજતી રે;
મુંદિરવર્યું સાંધડું લેતાં, મોહનને મનગમતી રે. નારી ૧
કરતલ કુંકમ લરી વધાવે, વામની વહાલાનું મુખ માંજે રે;
હાર્ય કરી હરિવદન નિહાળે, તાળી ચોદિશ વાળે રે. નારી ૨
સાન કરી શામળીએ વહાલે, તેડ્યા સદુ ગોવાળ રે;
અખીર ગુલાલ કેશર પીચકારી, છાંટે શ્રી ગોપાળ રે. નારી ૩

તેવતેવડી સર્વ મુંઢરીરે, ચામા સદન મોરાર રે;
નરસંયાચા સ્વામિપરછાંટે પરસ્પરે, કોય ન માને હાર રે. નારી૦ ૪

૫૬ ૭૧ મું-રાગ વસંત.

નાના નહીં બોલું, નહીં બોલુરે, પરાણે નહીં હોય પ્રીત રે;
પાલવ શ્રદ્ધીને શું રાખી, કંઠાની ક્યાંની રીત રે. નાના૦ ૧
અખીર ગુલાલ કેશર છાંટીને, હું રહીશ સામું ભેધ રે;
મનગમતીને હું જાતે લઈને, કંઠે ધરતી બાંધી રે. નાના૦ ૨
વંદ્રાવનમાં પરવરીયા, તે વડા ને વડીની સાથે રે;
નરસંયાચા સ્વામિને વડાલી, હું તેને લીડીશ બાથે રે. નાના૦ ૩

૫૬ ૭૨ મું-રાગ વસંત.

સાખી-નાથેરે નાથને નારી ગાયે,
સ્નેહ ધરી શામળો વેણુવાટે. ૧
માનુની આગળ નાથેરે, નટ નાગર* નંદકુમાર;
વાળ વાગેરે રસ ભર્યા, કરે થેધ થેધકાર. ૨
તારણી તાન મીલાવેરે, તાળી ને કે વળી તાલ,
રામા રંગે રમતાંરે, ઉઝારે અખીર ગુલાલ. ૩
ચુઆ અંદન વરસેરે, ઉલટી મળ્ગની નાર;
કનક કલશ કેશરતાણા રે, ભરી ભરી કરતાં માર. ૪
જણેરે સાયર ઉલટો રે, લેહરે લેહરે તુરમ;
માનની મોહન માહલતાં રે, ઉલટ વાધ્યો અંગ. ૫

સાખી-નારી સહુનાં વદન નિહાલે;

અંગ અનંગની પીડ ટાલે †

આંખોરે ગરજતાં ગેપીરે, સગમ શામલવાન,
નારી નાદે નાચંતારે, ગાતાં મધુર ગાન. ૬
મધ્યે મોહન રાજેરે, વાગે તાલ અદગ,
અખિર ગુલાલ ઉઝારેરે, કલશ ભરી ભરી રંગ. ૭

ઘેર ઘેરથી સહુ ધાઈરે, જોવા પ્રાણ આધાર;	
વિધ વિધનાં કરે વારણીરે, હરખી હરખી નાર.	૮
જસોદાજી ઉલટ વાધ્યોરે, ઉભાં મંદિર દ્વાર;	
કુંવર કૃષ્ણ કોડામણોરે, નીરખી વારંવાર.	૯
અંગ લરી લરી નાથનેરે, લીડે રહેયા માહે;	
મુખડું નીરખી મોહી રહ્યોરે, ઉલટ અંગ ન માયે.	૧૦
વાળાં વાજતે આગ્યોરે, નંદતણે ઘેર દ્વાર;	
માતા મુક્તાશ્વજી લઈરે, વારતી* વારંવાર.	૧૧
નંદરાય મન કુલીઆરે, દીધાં બહુ વિધ દાન;	
અંધર આભૂષણ આપીનેરે, સહુને દીધાં માન.	૧૨
કુસુમે વધાવીનેરે, સુરીનર જોલે જ્ય જ્યકાર;	
નરસૈયો નીરખીને મનહરખેરે, લીલા કૃષ્ણ અવતાર.	૧૩

પદ ૭૩ મું-રાગ વસંત.

રાતી મોલ ધરો મોહનજી, રાતી ઋતુ રહી;	
રાતે દાંતે હસે સધાજી, રાતી કરમાં ચૂડી.	૧
રાતાં ફુલ ખરે ખાખરનાં, રાતી રજ રહી;	
રાતી ત્યાયે પોપટ રમે, પક્ષીડાં સુડલો ને સૂડી.	૨
રાતા સાજી સહીયર સહુને, શિર છુટી જૂડી;	
નરસૈયાયા સ્વામિ સંગ રમતાં, રહી તે રસમાં ખૂડી.	૩

પદ ૭૪ મું-રાગ વસંત.

રહો રહોરે રાઠ ન કીજે, ન કીજીએ ઉત્તર છે નવલું;	
પાલવ મેહલો પાવળીયારે, શું લાગું છે પેલું.	૧
કુચ ફળ ગ્રહીએ નહીં કાનજીરે, શા માટે કર સાહો;	
લાજ નહીં નિર્લજ થયા વહાલા, જુઠા સમડાં ખાઓ.	૨
અધર અમૃતરસ તો પીને, જો અંતર ટાળી મળીયે;	
નરસૈયાયા સ્વામિ રમતાં રમતાં, રુડા વંદાવન લે જધયે.	૩

પદ ૭૫ મું-રાગ વસંત.

રંગ ભરી હરિ સદા સુંદરી, વસત કથો વિશેષ,
 જે શોભા આકર્ષીએ દીપે નહી, વિધી નિગમ મુલેખ. ૧
 કુલસદન અંબુજ વન અલિ ગણ, કીડા સહેજ અવીર;
 આવે વેગ પરાગ પુંજરે, જક વહાલો* જદુવીર. ૨
 અગ છાંટણા ધમ જલ અંમર, સખી કેસર લીનો સોહિ,
 અધુરરંગ કીરણાવળી પ્રસરી, ત્યાં કોણ શુભાલ તે જોએ. ૩
 મુખ મકરંડ કોટી કુમુમાકર, મધુકર માતા ડોલે;
 અદન મિત્રા મામે મહાવનતર, સખી કોકીલા બોલે. ૪
 નવકુમુદેશ્વર કીરણ રાગ દુમ્ર દમકીડું શુક સમ દીસે,
 શુભવત નારી|| ગાન કાગરે, નરસેયાચો સ્વામિ મન હિસે. ૫

પદ ૭૬ મું-રાગ વસંત.

ધન ધન રેણી આજ ધર્ષ રે, શામલિયા શું રમતા રે,
 અંગો અંગે આનંદ વાધ્યો, મહારા ઉરપર ધરતા રે. ૧
 કુલી મંગળ ગાઉ માહસી બાઈ, મોતીએ ચોક પુરાવું રે,
 નદકુંવરને સન્મુખ રહીને, ભાવતા લોજન કરાવું રે. ૨
 શયર દહી માખણ શાકર, શું હુધ કઢીને પાઉં રે,
 બણે નરસેયો મુખડું જોતા, ભામણડે હું જાઉં રે. ૩

પદ ૭૭ મું-રાગ વસંત.

સોમણ પાટ ઢલાવીએ, જો માનની મોહન આવે રે;
 વાંસલડી વહાલો મારો વહાલો, નેણે નેણે મેલાવે રે. ૧
 મોતીયે ચોક પુરાવીએ, કરીએ મગળ ગાન રે;
 મદિર માહે આવે વહાલો, સુંદર શામળવાન રે. ૨
 આવતો કેળી માહરો વહાલો, પુલડે પાંગર ભરાવું રે,
 બણે નરસેયો મુક્તાક્રિણ લઈ, વાલી વાલી વધાવું રે. ૩

* પા. ૧૦ "નદલો." † પા. ૧૦ "ચિત્ર મારે" ‡ પા. ૧૦ "શયર" § પા. ૧૦ "મદવળી."

પદ ૭૮ મું-રાગ વસંત.

શોહાગી શામલીયો મહારો, અણ ચીતંયો ઘેર આંયો રે;
 આનદી આંગણુડે જઈને, મોતીયે નાથ વધાંયો રે. ૧
 મનમા નહોતું ચિતમા નહોતું, આવીને અઢલક ઢલીયો રે;
 હું સોહાગણ કીધી વહાલે, મારો મોહન મળીયો રે. ૨
 મુક્તી અંગે ન માઉંદે બહેની, હું સ્વિવદન નેહાલી રે;
 ઘણા દિવસની આરત મહારી, તે શામલીયે ટાલી રે. ૩
 આવો રે સહુ સંધ્યર મહારી, મલીને મગજ ગાવો રે;
 નરસૈયાઓ શ્વામિ સામુ જોયે, તો શપરાણી યાવો રે. ૪

પદ ૭૯ મું-રાગ વસત.

આંયો વસત વસત રત રૂઠી, આ જાલ હરે જાય ઘણા. આંયો ૦
 કેશર વરણા કેશુરે પુદ્યા, લીલા દીસે છે ઘઉં ને ચણા. આંયો ૦
 પીળાં પીતાંબર પેહિયાં મારે વહાલે, કેડે બાધ્યા છે આછોકણા. આંયો ૦
 ગીરધરલાલને ગોપીયો વધાવે, જોવા મળ્યાં છે લોક ઘણા. આંયો ૦
 નરસૈયાના શ્વામીની સગે રમતા, કશીએ રહી નથી જો મણા. આંયો ૦

પદ ૮૦ મું-રાગ વસત.

વસંત વધાવા ચાલો જઈએ, સજની નીરખીએ નદકુમાર,
 શ્યામ સુદરને મળી લઈએ, મીઠા લેઈએ વારંવાર. વસત ૦
 કનક કલશ મોર આખાનો, શ્રીફળ લો માથે લો યાળ,
 લો ચદન ચરચી શરીરે રે, પેરાવવા પુષ્પના હાર વસત ૦
 અખીલ શુભાલ લો ઉગડવા, નદતણે દરબાર,
 દુશ્વાને મીસે મોહનને વસ્તુ, એ આપણા નીરધાર વસત ૦
 વાગા ટ્યો વહાલાને પેરાવવા, કરો કેશર છટકાર;
 નરસૈયાના નાથને અર્થે, સજને સોળ શણગાર વસત ૦

પદ ૮૧ મું-રાગ વસત.

શુભાલ ભરિયા ગોવિંદજી રે, ઘેરેયા થઇ આવો,
 વસતની વરણાગી કરીને, મારે તે મંદિર આવો શુભાવે ૧

આ રતમાં તમે રહેરા, દીસો છો અતિસારા;
સુરીનરગુનીજનશામલીયાને, પાવલીયે લાગેવાહલા-મારા. ગુલાલે૦ ૨
આજ રમો અમ સાથે મારા વાહલા, કેઈન દેતમને મેલું;
નરસૈયાચા સ્વામીને સંગ રમવું, પેલા તે ભવનું લેલું. ગુલાલે૦ ૩

૫૬ ૮૨ મું-રાગ વસંત.

આવો મારા વાહલા અતિ રઢીઆળા, આપે મંદીર મારાં;
આજ સપરમો દિવસ અમારો, ઠરશન થયાંરે તમારાં. આવો૦ ૧
નાવલીયા ધોવરાવો પાવલીયા, સંઘાસણ પધરાવો;
પાથરવાને પુષ્પ પછેડા, વેજણે વાય ઢોળાવો. આવો૦ ૨
છપન રસોધ છખીલાણ તમને, પ્રેમ કરી પીરંસાણું;
રુમણુમ રુમણુમ આવો મારા વાહલા, તેમ તે રહેરી દીસું. આવો૦ ૩
પાન તણી ખીડી પાતળીયા, તે તમને ચવરાણું;
નરસૈયાચા સ્વામીની સંગ રમતાં, પુલડે મૂગટ ભગણું. આવો૦ ૪

૫૬ ૮૩ મું-રાગ વસંત.*

પ્રથમ દિવસ જળ વસંતપંચમી, પુરુષ સખા ઘર સોહિ રે;
ને પુઠે બહુ મુંદરીયો રે, હરીજનું મન મોહિ રે. પ્રથમ૦
કુલડે પગારાં ભરાવો કામિની, કેશર કલશ ભરાવો રે;
અગર ચંદન છંટાવો મારી સજની, માવણ મંદિર આવો રે. પ્રથમ૦
સોના પાટે પટ પથરાવો, વડાલાને પધરાવો રે;
આંખા મંજરી વિશેક રચિને, અલિપેક લણુવો રે. પ્રથમ૦
ચીરંજીવો તું વાલમીયા રે, કોટી વસંત રમીને રે;
નરસૈયાના સ્વામી સ્થામલા, લામની ભુવન ભમીને રે. પ્રથમ૦

૫૬ ૮૪ મું-રાગ વસંત.

સાસરીયાં દેખે મારા વાહલા, કેઈ પેર રમવાને આણું રે;
પ્રીતલડી કરતાંશું કીધી, કંઠણ પડી છે હાણું રે. સાસરિયાં૦
આજ અમોને મૈયરિયામાં, બાણીએ મેણાં દીધાં રે;
મારી બાઈજીએ ભૂધરજીને, કામણિયાં શાં શાં કીધાં રે. સાસરિયાં૦

* આ પદ ને ૫૬ ૮૩ બહુ અગ્રે એક જ છે, એકો ફેર છે, તેથી રાખ્યું છે.

પ્રીતની રીત નવ રહે છાની, જહુ આખ્યાં છે ઝોઠાં દે;
નરસૈયાના સ્વામી વસંત ગમે, આવી મળ્યાની ગોઠાં દે. સાસરિયાં ૦

પદ ૮૫ મું-રાગ વસંત.

આઁયો આઁયો દે વસંત માસ, મન ઉપ-યો ઉલ્લાસ,
કરોની નખશિખડાસ, લાજ મેલી,
તેડાવો સકળ મળી, છાંટણાં ચઢન ઘોળી,
પધરાવોની વનમાળી, સર્વ સાહેલી ૧
વિવિધ વાળ વજડાવો, ચતુરા ચાચરે આવો,
કુસુમ માળ સોઢે, કરકમળી,
સજ થઈને સધાવો, હરખે હરી થડી હારો,
જીવતીનાં જીવ મળી, રહો જ મળી. ૨
ચાલોની આપણ જઈએ, નદને ભુવને રહીએ,
લલો ગોવાળિયો, તે વાહલ ધરશે,
દીઠે કીજે હેલા મેલો, આજ દન અણે કહેજો,
નરસૈયો ત્યાં રગ જીએ, રસરગ થાશે. ૩

પદ ૮૬ મું-રાગ વસંત.

કુસુમ વિશેકનાં કટક ચઢ્યારે, મન ગજ આગળ કીધો;
સુકતા મડીત કુચ કુલરયા, લઈ કણ અકુશ લીધો. ૧
હળવે હળવે નંદભૂવન દે, વણ કાંતાએ આવે,
પુરુષ સકળને સહેજે નસાવે, કેસરી કહાન જગાવે. ૨
જયોમતીકેરો એકમઘેરે, સેહિસક (૧) મધે સોઢે,
થઈ આકળો ચરિત્ર જણાવે, દેખી ઘણેત્ર મોઢે. ૩
નરસૈયાચા સ્વામિ મધ કેસરી, કરી કાંતાએ ગૃહીઓ;
વિપરીતે વિપરીત જણાવે, નરસૈયો તે બાંધ્યો રહીયો. ૪

પદ ૮૭ મું-રાગ વસંત.

કામા ફેલ કરે પીયુ સાચે, પ્રેમ ધરી ભુજ ભસ્તારે બાચે. કામા ૦
મરકલરો કરી પીયુ મન રીઝે, કંઠે જાહુડલી ધરીને;
અધર સુધારસ પીતાં, માનની માન ધરીને. કામા ૦

સુરત સમાગમ સતિરણુ શીલે, શામલીયા ને શ્યામા;
ભલે નરસંયો નેહઝડ લાગી, આનંદ વાધ્યો મારા મનમાં. કામા૦

પદ ૮૮ મું-રાગ વસંત.

મુખ લહેરમાં શામળો, શામા સંગે સોહાયે;	
નેહઝડ લાગી રમતારે, નાચે ને મધકે ગાયે.	૧
પ્રેમદા પ્રેમેરે પૂજતી રે, નાનાં કુમુદ અપાર;	
સુઆ ચંદન ચરચીને, કંઠે આરોપે હાર.	૨
નિલામ્બર પહેરાવીને, અંજન નેણુ સમારી;	
હરી હાથિયો લીધો ઉર પર, જાએ વારણે વારી.	૩
ચુંબન ગાલે કરતાંરે, સકલ કીધો સણગાર;	
રાધાની માંગ સમારીનેરે, નિરખે વારંવાર.	૪
હો હો હોલી બોલેરે, શેલ નંદકુમાર;	
સરવસ વારતી વારણે, ધાધ સવે નાર.	૫
આલો આપણુ જાધયેરે, નંદતણુ ઘેર દાર.	૬
કનક કળશ દેશર ભરી, ધાધ ધાધ ભસ્તાં અંગ;	
અખિલ ગુલાલ ઉછળેરે, મન વાધો અતિ રંગ.	૭
જયોદાણુ પુત્રપે પુષ્પ વેરે, હૈયે હરખ ન માય;	
મુક્તા ધાળ ભરાવીને, આબ્યાં આંગણા માંચ.	૮
વાળાં વાઢે વાગેરે, ઝાંઝર નેપૂર નાદ;	
નાચે ગાયે સી મળી, શ્યામા સરવે સાદ.	૯
સીખા સરવે સોડી કરી, આબ્યા હલધર વીર;	
ચુવા ચંદન કેસર ભરી ભરી, ભરીયાં શ્યામ શરીર.	૧૦
જયોદાણુ અંબર ભૂષણુ આપ્યા નાના રંગ;	
જેહુને જેવાં શેલતાં, તેહુને તેવાં અંગ.	૧૧
કૃષ્ણ કરુણાએ નરસંયો, હરીલીલા ગુણુ ગાયે;	
અંગે આનંદ ઉપન્યો, નયણુ અમી ભરાયે.	૧૨

પદ ૮૯ સું-રાગ ધ્રુમાર.

વસંત વિવાહ આદ્યો હો હો, આદ્યોદિ. પરણે છે નંદજીકો લાલ—વસંત
વસંત પંચમીને નૌતમ નક્ષત્ર, લગન લીધો નિરાધાર બલ જાઉં;
કલશ થપાવું ને ગણેશ બેસાર, તોરણ બંધાવું દાર.—વસંત
ધન્ય ધન્ય ફાગણ ધન્ય એ મહેમા, મંડપ રચ્યો અતિ સાર બલ જાઉં;
ભાવેમુ પ્રદા વેદ ભણતહે, વરત્યો છેહો મોરે પ્યારે, વરત્યો છે મંગલ ચાર.—વસંત
સુરિનર મુનિજન સરવે મળીને, કંઠે આરોપી વરમાળ બલ જાઉં;
ભાવેભગતને ભુગતે જમાડું, વરત્યો છેહો પ્યારી લલના, વરત્યો છે જયજયકાર.—વસંત
જેસો સુંદર શ્યામ બન્યો હો, એશી બની રાધેનાર બલ જાઉં;
પહેલો પરણ્યો મહેતા નરશીનો સ્વામી, પછી પરણ્યો આ સકલ સંસાર.—વસંત

પદ ૯૦ સું-રાગ વસંત-પંચમ.

ચાલો હરિ હોળી રમવા વૃન્દાવન જઈયે, આક્રમણેલ કીજે મારા વહાલા;
કોણ હારે કોણ જીતે, હાં હાં હરજી હાર્યા, એમ કહેતી પરસ્પર બાળા. ચાલો.
વળી વિકૃલે ગોવાળા બોલાવ્યા, વસ્ત્ર લીધાં અંગેથી ઉતારી;
મોરે નાથ નાસે પુઠે દોડે અબળા, ધરો ધરો રે કોઈ રાખો વનમાળી. ચાલો.
સકળ શણગાર સભ્યા અંગ શ્યામા, રમે રંગ માહે રાતી;
નરસૈયાના સ્વામી સંગ રમતાં, માનુની મદ ભરાતી. ચાલો.

પદ ૯૧ સું-રાગ વસંત-પંચમ.

લાવ લાવ રે માલણ વેલ મરવો,
મારે પૂજવો છે ગોપીના નાથ ગરવો. લાવ૦ ટેક.
જાઈ જુઈ કેતકી ને કમળ સાર,
લાવ કુલ ગુલાબ ચાર ગુંથીએ હાર. લાવ૦
આવી છે માલણ સાવ જાણી,
પ્રેમે પૂજવા સમરથ સારંગપાણી. લાવ૦
આવી છે માલણ લટકાળી,
મેહેતા નરસૈયાએ સ્વામી વનમાળી. લાવ૦

૫૬ ૯૨ મું-રાગ વસંત-પંચમ.

રજની રમીને દે, શ્રીહરી ઘેર આવીયા, બળિયા માગ ખાર મા ઠેલ; ,
મદિર પધારો દે, પ્રભુ ઝોલી નારને દે, જ્યાં થઈ રંગડાની દેલ. ૨૧૦
રાતાં રાતાં નેણાં દે, દીસે નિદ્રાળાં દે, રાતી અધર તંગોલ રંગેલ;
અંખર પિતાંખર દે, પ્રભુ ક્યાં પાલટ્યાં દે, તે પાટલી પટોળી પાછી મેલ. ૨૧૦
ઢોહોની રાધાજી દે, અમે શું કરે, જો તું મારુ કંછુ દે માન;
આનિ દુષ્ટિએ આવીશરે, રાધા તારે આંગણે, લોળી મનમાં બ્રાંત મા આપુ. ૨૧૦
દાવાનલ પીધો દે, સાહેર વલોધઓરે, નેતરે કાપી તાણ્યા વામુકી નાગ;
વિષ દે હુલાહલ દે, પ્રભુ તમને શું કરે, તો સમ લાગે ચેણે દે માટ. ૨૧૦
આંદલીયોને ઉચ્ચો દે, હરણી આથમી દે, ત્યાં લગી જોઈ તમારી વાટ;
કુલડીએ ઝોણાઈ દે, સેજ સુની રહી, જોલ દીધો તો શાને દે માટ. ૨૧૦
પચમને આલાખ્યો દે, પખીડાં સૌ લવેરે, પરગટ હુવા છો પરભાત,
નરસિંહનો સ્વામી દે, મદિર પધારીયા, તે રનેહુ તો ઘણો ન થોડી રાત. ૨૧૦

૫૬ ૯૩ મું-રાગ વસંત-પંચમ.

ચોકડી ધૂતારી દે, સહીયર શું કરે, તેને દેખે દાઝે મારો દેહ,
ઘણા દિવસ થયાં દે, વહાલો મારુ ઘર તજ્યાદે, જઈ કીધો નવલ નારખું નેહ. શો
એ તો કાંઈ ચચલ દે, બાઈ અમે સાંસતા, તેણે અમ ઘેર નાવે દીનોનાથ;
સરખાને સરખું દે, બાઈ એને સાપડ્યુ દે, ધુતો મળ્યો ધુતાંશને સાથ. શો
કામણગારો દે, બાઈ એનો કંચુવો, ચંચલગારા છે કંઈ એનાં ચીર;
અમે તો પહેરુ દે, માદી ચુંદડીદે, તેણે ન મળે હરજી કેરુ હીર. શો
નિર્લજ વેરો દે, બાઈ અમને નાવડે, તે લાજતાં કાંઈ જોડું નહીં દે લગાર;
નરસિંયાનો સ્વામી દે, સળલ સવાદીયો, તેથી ગળી લાગી દે એની ગાળ. શો

૫૬ ૯૪ મું-રાગ વસંત-પંચમ.

કહાનજી છોગાળો દે, બેની મારે મન વસ્યો દે, જાદવ મળિયા જમુના તીર,
અગેને ઝોપે દે, પીતાંખર પામરી દે, બાઈ મારે ઝોલણુ નવરગ ચીર. કડા
વૃદાવનની કુંજે દે, મોહન આવે મલપતો દે, કંઠે તો સુકતાફળનો હાર;
મારેને ચોળી દે, નવરંગ ચળકતી દે, પાવલિયે ઝાંઝરનો ઝમકાર. કડા
ધન્ય ધન્ય ગોપી દે, ગોકુળ ગામની દે, ધન્ય ધન્ય ઉત્તમ રાસવિલાસ;
ધન્ય ધન્ય લીલા દે, લક્ષ્મીવરતણી દે, ધન્ય ગુણ ગાય નરસિંયો દાસ. કડા

પદ ૯૫ મું-રાગ વસંત-પંચમ.

મનોહર વાઇ રે, આંગણે મોરલી રે, હવે ક્યમ જીવુરે મોરી માય;
રજની સંતાપે રે, મા મારી દેહડી રે, હરિ વિના ક્ષણ ના રહેવાય. મનો
જાતાને જાણી રે, મરી અમો નવ ગયાં રે, રહ્યાં રહ્યાં આતર ગાળવા કાજ;
ભાળ રે* જતાવો રે, કોઈ ભૂધરતણી રે, કહું છું મેલીને મારી લાજ. મનો
વંદાવન શોધું રે, શ્યામા સહ મળી રે, આંખડીએ આવે ભરી ભરી નીર;
શોધતાં યાકીરે, કુટી ભેઈ ભેઈ આંખડી રે, તોય ન મળ્યા વહાલો ખળના વીર મનો
મીઠાનો મેળાપી રે, આવી ભે મળે રે, એ પ્રજમંડળનો આધાર,
નરસૈયાના સ્વામીને રે, જાવા નહીં હઉં રે, કરી રાખું હેડાં કેરો હાર. મનો

પદ ૯૬ મું-વસંત-પંચમ-પ્રભાત.

જાગેરે જશોદાના જીવન, વાહાણેલાં વાયાં;
તમારે એશીકે મારાં, ચીર ચંપાયાં. જાગેરે. ટેક
પામુરે મરડો તો વાહલા, ચીર લેઉંરે તાણી;
સરખી સમાણી સૈયરો સાથે, જાવું છે પાણી. જાગો.
પખીડાં બોલેરે વાહલા, રજની રહી થોડી;
સેજલડીથી ઉઠો વાહલા, આજસડાં મોડી. જાગો.
સાહડી પાડું તો વાહલા, લોકડીઆં જાગે;
અંગુલો મરડું તો, પગના ધણરા ગાજે. જાગો.
સાસુડી જાગેરે વેરણ નણુદી જાગે;
એ પેટી પાઠોસણુને ઘેર, વલોણું વાગે. જાગો.
જેને જેવો ભાવ હોય તેને, તેવુંરે થાએ;
નરસંધ્યાના સ્વામી વિના રજે, વાહણુવું વાએ. જાગો.

પદ ૯૭ મું-રાગ વસંત-પંચમ.

જશોદાના જીવન ઊભા, જમનાને વીરે;
મોરલી વનડે મોહન, મધૂરી ધીરે. જશોદાના. ટેક.
પીતાંબરની પલવટ વાળી, ઉર લેહિકે માળા;
કાનખીચ કુંડળ લળકે, દીસે રૂપાળા. જશોદાના.

પરભાતે . હઠીને ગોખી, ગોંને હેરાવે;
 ઝો કાનુડા, ઝો કાનુડા, 'કહીને બોલાવે. જયોદાના.
 આજ તો અમારી ધેને, દૂધ થોડરાં દીધાં;
 રખેરે શામળિયે વાહલે, દોહીને પીધાં. જયોદાના.
 સાંભળરે સલણી સ્યામા, વાતલડી મારી;
 તુજ સરખી સલણણી છે, ગાવલડી તારી. જયોદાના.
 એવાં એવાં વચન મુણી, ગોખી આનંદ પામી;
 ભક્તવત્સલભૂધરજી મળ્યા, મહેતા નરસૈના સ્વામી. જયોદાના.

પદ ૯૮ મું-રાગ વસંત-પંચમ.

ભોળીરે ભરવાડણ હરિને વેચવા ચાલી;
 સોળ સહસ્ર ગોખીને વાહાલે, મટુકીમાં ઘાલી. ભોળીરે-ટેક.
 અનાથના નાથને વેચે, આહીની નારી;
 શેરીએ શેરીએ સાહ પાડે, દ્યો કાઈ મોસરી. ભોળીરે.
 મટુકી ઉતારી માંદી, મોરલી વાગી;
 મજનારીને સોજે નેતાં, મૂરધા લાગી. ભોળીરે.
 પ્રહાદિક પંદ્રાદિક સરખા, કોતક એ પેજે;
 ચોંદ લોકના નાથને કાંઈ, મટુકીમાં રેજે. ભોળીરે.
 ગોવાલણીના ભાગ્યે, પ્રગળ્યા અંતસ્તમી;
 દામલડીને લાડ લગવે, નરસૈના સ્વામી. ભોળીરે.

પદ ૯૯ મું-રાગ વસંત-પંચમ.

વહાલાને નેતાયે મહારી, બૂખલડી ભાંગી;
 ઘરમાં રહીને શું કરું માહારી આંખડી લાગી. વહાલાને-ટેક.
 શામળી સુસ્તે મન મોહીને લીધું;
 કાંઈક શામળિયે વાહાલે કમણુ દીધું. વહાલાને.
 સંસારીનું મુખ હું તો તજને બેડી;
 મધુરી મૂરતી મારે, પાંજરીએ પેડી. વહાલાને.
 સોનાની સાંકળીએ મુને, આંધીરે તાણી;
 મનડની ઘાતોરે પેલે, મોહનિયે ભણી. વહાલાને.

તુજ મુજ વચ્ચે વાહાલા, અંતર નથી; .
નરસૈયાયા સ્વામીની લોકે, કયની કથી. વહાલાને.

પદ ૧૦૦ મું.—રાગ વસંત-પંચમ.

આજનો માંડવડો મારે, મોગરડે છાયે;
રાધાજીને સંગે વાહાલો, રમવાને આયો. આજનો.
ગોપળીએ ઘુઘરડી ધમકે, રેશમની દોરી;
શામળીએ શામળો રંગે, રાધીકા ગોરી. આજનો.
દહી દૂધ ને કરમલડો, માંડી સાકર ઘોળી;
માહારા વાહાલાજી આરોગે, પીરસે ભમરલોળી. આજનો.
શોળે ને શણગાર સળ્યા, સખીએ ઘણુ સાડી;
શ્રી વૃંદાવનમાં વિઠ્ઠલ સાથે રમત માંડી. આજનો.
અખંડ અહેવાતણુ મારે, એ વર રૂડો;
નરસૈયાયા સ્વામીએ મુજને, પેહેરાવ્યો ચૂડો. આજનો.

પદ ૧૦૧ મું.—રાગ વસંત-પંચમ.

મારેરે આંગણીએ, કોણે પંચમ ગાયો;
ધસમસ્યા આવીને વાહાલો, પાલવડો રહાયો. મારેરે ટેક.
પીતાંબર, હાર ગળે, મૂગટ શોભતો;
મદેરે ભયોરે પ્રભૂ, માનની મોહતો. મારેરે.
વાંસલડી વાધને વાહાલો, મોહ પમાડી;
પ્રેમશું પાતાળયે વાહાલો, હૃદિયાશું ભીડી. મારેરે.
મંદરિયામાં આવી વાહાલો, માંડિયો બિહાર;
લણે નરસૈયો પામી, પૂરણુ આધાર. મારેરે.

પદ ૧૦૨ મું.—રાગ વસંત-પંચમ.

મોગરડે છાયો રે, માંડપ મોગરડે છાયો;
આજરે માંડવડો મારે, મોગરડે છાયો. મોગરડે૦
સાસુડી સુતી રે, વેરણુ નણુદ રે ભાગે;
કદલાં ને કાંળી રે, અણુવટ વીંછુવા વાગે. મોગરડે૦

ઉઠા રે અલગેલા વાહલા, આળસ મોડી;
 વનમાં પંખી બોલવા લાગ્યાં, રજની રહી થોડી મોગરડે
 જ્યોદ્ધા જગાડે મોહન, જગાડ્યા જાગે;
 આ પેલી ખાટાસણુ ઘેર, વલોણું વાગે મોગરડે
 શંખચક્ર ગદા પદ્મ ગરુડગાંભી, સેજડીએ જાગે;
 મહેતા નરસિંહનો સ્વામી, દુઃખડલાં લાગે મોગરડે

પદ ૧૦૩ મું.-રાગ વસંત-પંચમ.

વાતલડીને કરતાં રે, વહાણું વાહી ગયું રે, હરિ શુભ ગાતાં ના આવ્યો પાર;
 પ્રભાતે ઉઠીને રે, ગોપીઓ સાંચરી રે, ભરવા જમનાજીનો જીવાલ. વાત
 વેણીને ડોલે રે, જેમ નાગણી રે, પાંચે આઝરનો અમકર;
 વલોણું વલોવતાં રે, શુભ સાંભરે રે, ખળકે કંકણુ ચૂડી સાર. વાત
 રથને તો દીકો રે, નંદજીના આંગણે રે, ત્યારે મુને પડી ચેટડીયામાં કાળ;
 પ્રાણ હમારા રે, પ્રથમ લેઈ ગયો રે, હાવે શું લેવારે આવ્યો કાળ. વાત
 આપણુ સહુ એકઠાં રે, મઢીને મારયું રે, એ છે એકાએક;
 નરસૈયાના સ્વામીએ રે, બાઈ મુને મોકલ્યો રે, એધવઠકે ગોપીયું વિવેક. વાત

પદ ૧૦૪ મું.-રાગ વસંત-પંચમ.*

રજની રમીનેરે વહેલા ઘેર આવીયા રે, જળવંતા ખારણીયું મા કલ,
 રજની વિહાણીરે, અમોઆશા લયારે, જાઓ જ્યાં કીધી હોય રંગની રેલ. રજની
 મહિરે પધારેરે આલી નારનેરે, વાહલા મારા અમ ઘેર આવજો કલ,
 ચાંદલીઓને ઉગ્યોરે, હરણી આથમીરે, ત્યાં લગી જોઈ તમારી વાટ. રજની
 નિદ્રા તો આવેરે, સુંદર તારે ખારણેરે, વેરણુ જાતાં ન જાણી રાત;
 નયણું દીશેરે, અતિ નિદ્રાલવારે, રાતી રાતી અધુર તણી છે જાત. રજની
 માથાનું મોળીયું રે, તેલે ટળકી રહ્યું રે, પારકી પટોળી પાછી આલ,
 અંબર છોડોરે, વિકુલ માહરુ રે, પરણ્યો આલશે નીત નીત મોટું આલ. રજની
 પંચમ આલાખ્યો રે, પંખીડાં મોર કરે રે, વાહલા મારા પ્રકટ થયો પ્રસાત,
 નરસૈયાનો સ્વામીરે, મહિર પધારીયારે, વાહલાજીનો સ્નેહ ઘણું ને થોડી રાત. રજની

* આ પદ અને પૃષ્ઠ ૨૫૪ મે આવેલા પદ ૬૩ માંની કેટલીક લીટી એસરખી છે; છતાં ને થોડા ફેર છે તે મઠિ એ અત્ર આપ્યું છે. ૧ પાઠ "૦ લગી છે રેખ." આ પાઠ સારો છે, છતાં સ્વીકાર્યો પાડ, પ્રાસ મળવાથી ને અર્થ બેસતો હોવાથી સ્વીકાર્યો છે.

૫૬ ૧૦૫ મું.—રાગ વર્સત.

ટોળે ટોળે મળી ગાયેરે, ગોઝુળ કેરી નાર;	
ચાલો રમિયે નાથશું, કરીએ વિવિધ વિહાર.	૧
ઉલટયો આનદ અગના, લાવતાં ભૂષણ અગ,	
કળશ કેશરશુ લરીને, શ્યામાએ લીધા સગ.	૨
પ્રેમદા પ્રેમશું પરવરી, વાળ વાટે વાહે,	
નાચેરે નારી રસ લરી, ધમકે ધૂધરી પાયે.	૩
પ્રાણજીવન પાસે જઈ, ઉપર વારણે ભયે,	
ચુઆ ચઢને અગ લરી, ફૂલી અગ ન માયે.	૪
મુખડુ તે માણ મોહન, કુકુમ કરદમ હાથ,	
નારી નેણ સમારેરે, કર ગ્રહી લીડી બાથ.	૫
દરપણે વદન નેહાલો, નાનડીઆ નદકુમાર,	
નાચોણ નવલે છન્દે, અમ અબળાના આધાર.	૬
નેપુર કંકણી વાજેરે, તાળી મેલાવે તાન,	
સુદર સ્વર લઈ શામળા, કરીએ મધુર ગાન.	૭
નાચેરે વાહાલો રસ લયો, તારુણી ટોળી માહે,	
વાહેરે વેણ રસાળી, શોભા કહી ન ભયે.	૮
મરકલડો કરી મુખ ભેયે, શશિવદનીરે તે વાર,	
નેણ નેણ મેલાવી, કરતી નવલા વેહાર.	૯
ધાઈને સહુ છટેરે, કેશર લરિયા માટ,	
અભિલ શુભાલ ઉછાળેરે, કીધી રંગાળી વાટ.	૧૦
ભણેરે અરુણ ઉદય થયોરે, વાધી રંગની રેલ,	
સુદર શામળા સગે, કામનિ કરતી કેવ.	૧૧

(ચલોલો)

કામનિ કૃષ્ણશુ કેલ કરતી,	
ભામણા લઈને હીર ધરતી.	૧૨
સુરીવર કુસુમે વધાવીને, જોલે જ્યજ્યકાર,	
લણે નરસંયો ધન ધન, કામા કૃષ્ણ વિહાર.	૧૩

૫૬ ૧૦૬ મું.—ગગ વર્સત.

ઉર ધરી નારી નાથને, વનમા કરે વિહાર,	
નાચેને ગાયે ગોપીરે, આગળ નદકુમાર.	૧

- વાળાં વાળે સોહામણારે, ઝાંઝર નેપૂર વાહે,
ચુઆ ચંદન વહાલોજી છંદે છાંટે, વાંસળી વાહે નાદે. ૨
- (ચાંબોડા) રમતારે રમત અતિ રસાળી,
કામની કંઠશું બાહુડી વાળી. ૪
- કંઠ વળગાડી કહાનને, જોલે થઈ થઈકાર,
મગન થઈ રસ મહાલતીરે, પ્રગટી પ્રીત અપાર. ૫
- (ચાંબોડા) પ્રેમેરે પીડને વશ આણી,
રસ માહે રીઝવે મધુરી વાણી. ૬
- રીઝવીઓરે નાથને, માનની મોહી સગ.
ભાવ ભલા કરી લેટેરે, ગામળા અગો અગ. ૭
- મદાવનથી સહુ વળ્યા, આબ્યાં જમુનાં તીર,
નરસૈયાચો સ્વામી મહાલંતો, શામારયામ શરીર. ૮

પદ ૧૦૭ મું.—રાગ વસંત.

ચાલો હરજીને જોવા જોર જોર, પદ વચમાં સર્વે તેલ તેલ,
અખીલ ચુલાલની રગ રેલરેલ, માલુની તું માનજ મેલમેલ. ચાં ૧

ચાલતી ગજની ચાલ ચાલ, લટ છૂટીને આવે ભાલ ભાલ,
એને શ્રવણે ઝખૂંકે ઝાલ ઝાલ, ચાલતાં ચળકે ગાલ ગાલ. ચાં ૨

સખી સાત પાચ મળી સાથ સાથ, હુસી તાળી દે જેઉ હાથ હાથ,
પહેર્યાં પટે ભૂપણ ઘણી ભાત ભાત, વન પખી જોલે બહુ બાત બાત. ચાં ૩

મુંદર જળ ભરિયાં કામ કામ, ચોધંતી શ્યામા શ્યામ શ્યામ,
એનું પલક ના મેલુ નામ નામ, અળ્યો નરસૈ સ્વામી પૂરણ કામ કામ. ચાં ૪

પદ ૧૦૮ મું.—રાગ વસંત.

પીતાબર પાલવ છોડ છોડ, અખળા બાયલડી મોડ મોડ,
લક્ષ્મીવર લાગે જોળ જોળ, તારે મુજ સરખી છે કોડ કોડ. પીં ૧

મહીધરજી માથે ભાર ભાર, શું રાદી વિશ્વાધાર ધાર,
મને મારગ લાગે વાર વાર, પેશ દુર્જન દેખે કાર કાર. પીં ૨

મારું મહીનું માટ મા ઢોળ ઢોળ, એવા અટપટા બોલ, મા બોલ બોલ;
નરહરજી નયણાં મા ધોળ ધોળ, મારા ઉર વશિયા મા ચોળ ચોળ. પી૦ ૩
કમળ નેણ ધનસ્થામ સ્થામ, વ્યાપી રહ્યો વિશ્વમાં કામ કામ;
તન તાપ નિવારણુ નામ નામ, મળ્યો નરસેં સ્વામી પૂરણુ કામ કામ. પી૦ ૪

પદ ૧૦૯ મું.-રાગ વસંત.

સખી ચાલો ને વસંત વધાવિયે, આપણુ કહાનુકાને કહાવિયે;
આપણુ સામગ્રી સર્વે લાવિયે, સખી ચાલોને વસંત વધાવિયે. ૧
લાવો અખીલ શુભાલ પ્રલેલ તેલ, માંહી ઘઉંની ઉંખી આંખામોર મેલ;
માંહી અંધા અમેલી ને વનવેલ, તેના સંગ થકી થાય રગરેલ. સ૦ ૨
લાવો કુમકુમ કેશર ઘોળિયે, છાટો મોહનજીને મોળિયે;
રસિયાજીને રગમાં રોળિયે, રંગ વાધ્યો રાધાજીની ચોળિયે. સ૦ ૩
શિવ બ્રહ્મા કેા નવ લહેપાર, દેવ સૂરત ભેઈ સર્વે પામ્યા હાર;
જ્યાં વૃજ વિનતા કરે મૃંગાર, ત્યાં નરસેંયો કરે જેજેકાર. સ૦ ૪

પદ ૧૧૦ મું.-રાગ વસંત.

પીળાં પટકુળ પેહેરણુ પ્રેમદા, પીળાં ભુષણુ* હુદે ધરી;
પીળાં આંખા ચોસર કંઠે, પીળી કેશર આડ કરી. ૧
પીળી આંખા શાખ મનોહર, પીળી કમળે શેર વળી;
પીળું અંગ આપે અતી અળખા, તવ ત્રીકમને ત્રીયા મળી. ૨
ઉત્તવળ શ્વેત શાવટુ પહેરણુ, ઉત્તવળ ચોળી ભરત ભરી;
ઉત્તવળ ભઈ વેલનાં ટોડર, ઉત્તવળ અંદન ઉગટ ભરી. ૩
ઉત્તવળ ચિત્ત રાખો હરી ચરણે, ઉત્તવળ વિકૂલ હુદે ધરી;
ઉત્તવળ પહેજસુનાજીનું પાણી, ઉત્તવળ વાણી નરસેંયાતણી. ૪

પદ ૧૧૧ મું.-રાગ વસંત.

નંદના ગોવાળિયા રે, તારો રસીલો રનેહ; નંદના. ટેક.
ગ્વાલણુ પાણીમાં સાંચર્યા રે, જળમાં ન બોળે પાય;
કદમ કેરે છોડવે રે, ઉસલા દીસે બાદવરાય. નંદના.
સહસ્ર કોટિનો મારે કંવવોરે, તે સાહી નવ તાણુ;
લાખના બંધ મારા દૃટશે રે, તારે હસવું ને મારે હાણુ. નંદના.

કહાનજી કેસર ના છાંટીએ દે, ભીંને અમ અળખાના કેશ,
ભીંને બદ્ધવરાય લોખંડી* દે, હુંતો ઘેર ચો ઉત્તર દેશ† નદના.
કહાનજીને મુકુટ ગિરાજતો, ગધાજીને એકાવળ હાર,
નરસૈયાનો સ્વામી મલ્યો દે, વાહાલે ઉતાય્યાં ભવપાર. નદના

૫૬ ૧૧૨ મું-રાગ વસંત.

મદિર મહાલે મહારો વહાલો, રમઝમ કરતી હીડુ દે. મદિર૦ ટેક
શાન કરીને સામું જોવે, કુલી અગ ન માઉં દે,
સઘંયર સઘળી આગળ જઈને, ગુણ તમાગ ગાઉં દે. મદિર૦ ૧
સન્મુખ રહીને શામલિયાને, હરખે વિંજી વાયે દે,
ભણે નરસૈયો મુખની લેહેરે, લીડુ રુદ્રીયામોહિ દે. મદિ-૦ ૨

૫૬ ૧૧૩ મું-રાગ વસંત.

મુકતા થાલ ભરી લ્યો સામની, વહાલાને વધાવોદે;
મગળ ગાન કરતા હરખી, મદિરમાં પધરાવોદે. મુકતા૦ ૧
પુલકે પાગર ભરાવો સઘળે, અગર ઉવેખી મહેલોદે,
લટકતો આવે સુદિરવર, નેણે નેણા ભેળોદે. મુકતા૦ ૨
શણુગારે સોહાબ્યો વહાલો, સોવરણ પાટ બેસારીદે,
માન તજી માણો મોહનને, તેમ તેમ ઉપર વારીદે. મુકતા૦ ૩
જોળન સફળ કરોદે બેહુની, નદકુંવરશું રમતાદે,
નરસૈયાઓ સ્વામી ઉરપર લઈને, હીડા રમઝમ ક્રિતાદે. મુકતા૦ ૪

૫૬ ૧૧૪ મું-રાગ વસંત.

મગળ ગાઉં મોદ ભરાણી, વારી વારી આપુ દાન દે,
આખડલી આગળ હું સામું, સુંદર શામળવાન દે. મગળ૦ ૧
ખીર ખાડ આગળ ઘૂત મહેલુ, પેર પેરના પકવાન દે,
કર વીઝણુકે વાય ઢોલાવું, આરોગે મહારો કહાન દે. મગળ૦ ૨
ખીડાં સુંદર પાનના, પ્રેમલ પુરણ સાર દે,
મુખમોહિ મેલતાં હું હરખું, નરખી નંદકુમાર દે. મગળ૦ ૩

* એક ભવતુ શ્રીએને પદેસ્વરુ વસ-મડીયાલ-મા આવીત્તુ ને ખીજ રસીએ, મદ
દોવાથી ગાડ વાળી ચંબિયાળી ન્તો પહેરે છે † પાઠ "૫" છ ૬૭ દે બાળે વેતા"

પટ પીત વિસારિયા, નીલાંબર ધારિયાં, અધઃ અજનતણી રેખ લાગી,
પરમ પુન્યવતી, કોણુ તે સુંદરી, તમ સગ તે નાથ રજની જાગી. આજ.
કારણ કહો કરી, કારણ અમતાણું, લલેણ પધારિયાં પ્રાત' પહેલાં;
મન હરખી ઘણું, કાર્ય થયું તેતાણું, તે નાર કેઈ કહો લાડ ઘેહેલા. આજ.
શું મુજમાં નથી, તે સહુ કોહોને કથી, ગર્વ કરતી નથી પ્રાણુધારા,
નરસૈયાના નાથજી, સાહો હરિહાથજી, કરો વ્યભિચાર ખોટા એ ધારા. આજ.

પદ ૭ મું.—રાગ પ્રભાત.

પ્રાતઃ ધયો મારો પાલવ મેલો, વેરણુ નણ્ણદી જાગે રે,
હિનકર ઉગ્યો થયું અજવાળુ, ઝીણા વલોણા વાગે રે. આત ૦
સમીરે સાંજની સેજ્યાએ આવી, પેર પેર મળી સગ લીધો રે,
આવલાવ લીધો મન ગમતો, અમૃતની પેરે પીધો રે. આત ૦
પ્રાત ઠામ ઠામ તો રડાડકે* હિસે, અધર થયા રગ સતા રે,
વ્યભિચારીના નોહાય એ લક્ષણુ, કો દેખે જાતા વળતા રે. આત ૦
સુણો તમે નારી, અમો પ્રલસારી, અમને તે કાંઈ એક જાણે રે,
વેદ લેદ લેદ નહીં મારો, મુને સનકાદિકે નારદ વખાણે રે. આત ૦
એક જાણો છો વૃજની ગાખી, કે રસ જયદેવે પીધો રે,
ઉગતો રસ અવની ઢળતો, નરસૈયે તાણીને લીધો રે. આત ૦

પદ ૮ મું.

વાહાલા મારા વૃંદાવનરે ચોકકે, વહેલા પધારજો રે લોલ,	વા ૦
ગોકુળની મીઝનાર કે, વેગે બોલાવજો રે લોલ.	વા ૦ ૧
અમને રાસ રમ્યાના કોડ કે, નાથ સગ બેલડી રે લોલ,	વા ૦
લેવા મુખપ્રના મુકરદ કે, મઝી તેવતેવડી રે લોલ.	વા ૦ ૨
રૂઠો વસીવટનો ચોક કે, કુજ શોભા ઘણી રે લોલ,	વા ૦
રડું જમુનાજીનું તીર કે, નંદ રણીઆમણું રે લોલ.	વા ૦ ૩
મળીએ મીજ વીનતાનો સાથ કે, તાલી દે હાથશું રે લોલ,	વા ૦
માનની અમથ લીડે જાથ કે, કામળ હાથશું રે લોલ.	વા ૦ ૪

કરતાં ગાન કરે ત્રીજનાર કે, વચમાં વાલમા રે લોલ, વા૦
 રુડી શરદ પુનમની રાત કે, સુંદર સોહામણા રે લોલ, વા૦ ૫
 જોવા મળીઆ ચઉદે લોક કે, ઇદ્રિયાં આવીઆ રે લોલ, વા૦ ૬
 રૂમાં પારીજાતકનાં પુષ્પ કે, પ્રભુને વધાવીઆ રે લોલ, વા૦ ૮
 પ્રણા રુદ્ર પદે એતું ધ્યાન કે, પાર પામે નહિ રે લોલ; વા૦
 નાચે નરસૈયો સુખ જોઈ કે, લીલા નાથની રે લોલ, વા૦ ૭

૫૬ ૯ મું.

વાત રસાલી કરતાં મારા, પીઠિશું સરવસ સોંપી રે;
 રજની રંગ ભરી રમતાં, મનનું ગમતું કરશું ગોપી રે. ૧
 મહારા વહાલાણને સાથે, મળશું માન નિવારી રે;
 લટકતો આવે મહિરમાં, સખુ ઉરપર ધારી રે. ૨
 એકાંતે આલિંગન લીજે, દીવડીયો અનુવાલી રે;
 નરસૈયાયા સ્વામીયે સગમ, જોબનમહાર મહાલી રે. ૩

૫૬ ૧૦ મું.

વહાલોણ મંદિર આવ્યો, મનગમતી મારે કાલી લાવ્યો. ટેક
 ચાલી ભરત ભરાવી મહારે વહાલે, ચોલતી ભલી ભાતે,
 મનગમતો મેં મચકો કીધો, વિલસી માઝમ રાતે. વા૦ ૧
 દુરીજન લોકની લાજ જીલે, પીયુષ શું પ્રીત વંધાણી,
 નરસૈયાયા સ્વામીશું રમતાં, રહ્યા ભીતર આણીરે સજની. વા૦ ૨

૫૬ ૧૧ મું.—રાગ માલકાલેરો—ગોડી.

મેહ તાપ ટલે તો મુજને, શામલિયો સગ પામું રે,
 સકલ શણગાર કરીને આવું, મારો જીવનજોયે સામું રે. મેહ૦ ૧
 સેજ સમારુ ભાવ ધરીને, પ્રેમલ પુરણ ભાવું રે,
 અળવેશું આલિંગનલીજે, જો વહાલાના મનમાં આવું રે. મેહ૦ ૨
 પ્રેમ ધરીને મહારા પીઠિ, હું તો અતર ટાળું રે,
 ભણે નરસૈયો હેત કરીને, કંઈ જાહુડલી વાળું રે. મેહ૦ ૩

૫૬ ૧૨ મું.—રાગ માલકાલેરો—ગોડી.

વાત રસાલી કરતાં વહાલો, વહાલ ધરી જોલાવે રે,
 સુરત સમાગી શામલિયે, તે નેણે નેહ જણાવે રે. વાત૦ ૧

શું ગા ર માળા.

પદ ૧ છું.—રાગ કેદારો.

આવો રે અલમેલા વાહાલા, મોહન મારા રસીયા રે,
આવડી વારો તમે ક્યાંહરે લગાડી, કોને તે મંદિર વસીયા રે. આવો.
તમને દેવ પડી પરધરની, હવે તે શી પેર કરીએ રે;
સંસારમાં કાંઈ સાર ન દીઠો, કેને તે ભેઈ ભેઈ કરીએ રે. આવો.
આજ પછી હરી એવું ન કરીએ, લોકહુસાર તથા રે;
નરસૈયાના સ્વામિ હમને તજશે, બિરહ તમારું જાશે રે. આવો.

પદ ૨ છું.—રાગ કેદારો.

સાચું બોલો શામળિયા વહાલા, કોહને ક્યાં ગયાતા રે;
માનીતીને લવન તજીને, કોને મહોલ રહ્યાતા રે. માચું.
આજ રજની રડતાં વીતી, કથ વિના કથમ સહીયે રે;
તલ પાપક થઈ રજની ગાળી, એવું થાય તે કથમ સહીયે રે* સાચું.
હમણું હેત ઉતારું હરજી, પેલી નવલ નારજું મન મોહું રે;
તમે વિના અગો તલસિ મરિયે, તોલ તમારું ભેયું રે. સાચું.
વાહાલપણી પ્રીત શામળિયા, સેજે સૂતાં ઘણી સાલે રે;
પુટયું શુભકું ને થયો વેઘ વેરી, એવી ગત કીધી વહાલે રે. માચું.
ભલે પધાર્યો મારા મંદિરમાંહી ભાવે ભામણું લીધાં રે;
નરસૈયાના સ્વામી સગે રમતાં, હુ ખ દેડી સુખી કીધાં રે. સાચું.

* “એવું થાય તે કથમ સહીયે” બીજી ખા. “તે કોને મંદિર”

“વાગપણી પ્રીત”

પદ ૩ મું.—રાગ કેદારો.

શામલીઓ તે ઉરનું શુષ્ક, હૃદય લીડી રાખું દે;
શણગટ વાલી વાલીને જોઈ, વિને વચન મુખલાખું દે. શામ.
સેજ સમારુ પરીમલ પૂરણ, સકળ કરું શણગાર દે;
દીવડીઓ અજવાલી મેલું, પોટે પ્રાણ આધાર દે. શામ.
મૃગમદ અંજન નયને સમારું, નાના લાવ જણાવું દે;
નરસૈયાયા સ્વામીશું રમવા, લટકંતી હું આવું દે. શામ.

પદ ૪ મું.—રાગ કેદારો.

ઉર રાખી સુંદરવરને, વિલસું ચારે ભામ દે;
પ્રેમ ધરી પાતડીઓ આવે, પુરે મનના કામ દે. ઉર૦
આશંતો વહાલો દેખીને, પુલી અંગ ન માઈ દે;
હાર કુસુમના કંઠે ઘાલી, ભામણલડે હું બાઈ દે. ઉર૦
નીરમલ જોતી કરું દે દીવે, સકળ સર્ગ શણગાર દે;
નરસૈયાયા સ્વામીચે સંગમ, રસમાં કરું વિહાર દે. ઉર૦

પદ ૫ મું.—રાગ કારી.

મારો નાથ ન જોલે જોલ, અખોળાં મરિયે દે;
હું ક્યમ કરી વેહું વિભેગ, હવે શું કરિયે દે, અખોળાં.
સાંભળ મહિધર વિનતિ, આ હું.ખ કેમ સેહિવાયે દે;
મેલી ગયા મુને માવજી, મારો જન્મારો ક્યમ બાયે દે; અખોળાં.
શેરડીએ સામો મળે, તો વાટ મરોડી બાયે દે,
જીયું જોઈ ત્યારે નીચું જુએ, મલવાને વિમાસણ યાયે દે;* અખોળાં.
માર મુગટ પીતાંબર સોહિયે, કુડળ જળકે કાન દે;
નરસૈયાનો સ્વામી મર્યો દે, વહાલો વાળ્યા અમારાં વાનરે; અખોળાં.

પદ ૬ મું.—રાગ પ્રભાત.

આજ ઉભગરા, અંગ આળસ ભર્યા, માહરે મંદિરે કેમ આવ્યા;
શુવન ભૂલ્યા, અવરાં ભામની લોગિયા, સાથ સાહેલડી શે ન લાવ્યા. આજ.
અળતા અળતીતલે, રંગે રાતા થયા, તિલક અધર રહ્યું સુભગ લાળે,
શ્રમ જાળ કારણે, કુડળસોહિયે ઘણું, અપૂર્ણતા અધિક લોચન વિશાળે. આજ.

* પા૦ “મને વડી વિમાસણ યાયે” † પા૦ “વર ભામની” વર એટલે સારી અને અવર એટલે અન્ય-ખીજ. ‡ મૂળ પા૦ ‘સીમળ’ છે.

અગો અગે ખુલી રહી હું, વહાલાજીનું વદન જોતાં રે,
 સુખની સ્તીમા શી કરું, રંગ ભરી તાલી દેતા રે. વાત૦ ૨
 મેજડીયે મેં સુંદરવરને, ભોગવીયો ભલી ભાતે રે,
 નરસૈયાચા સ્વામીચેં સગમ, રસવાધ્યો રૂડી રાતે રે. વાત૦ ૩

પદ ૧૩ મું.—રાગ માલકાલેરો—ગાડી.

વિલશુ રે મદિરમાં મોહન, હું ભાવે ભોજન કરાવું રે,
 જમજમ જીવનજી સામુજોયે, ભામણકા લેતી ભાવું રે. વિલશું ૧
 સુંદરવર શામલિયો સેજે, મહારો પ્રાણ આધાર રે;
 એકાતે વહાલે આલિંગન આપી, વહાલે કર વિહાર રે. વિલશું ૨
 સર્વસ સોયુ શામલિયાને, જાણું રખે ઠાય જાણે રે,
 ભણે નરસૈયો અલગો ન કર, આણીને ઉર આણે* રે. વિલશું ૩

પદ ૧૪ મું.—રાગ માલકાલેરો—ગાડી.

વેદના ટાળી વહાલે મહારે, હું રસ માહે શીલી રે,
 પીઉં મહારો પ્રેમે મહાલુ, નણદીનો લે મેલી રે. વેદના ૧
 શોહાગી શામલિયો મહારો, કણું ઉરથી નર ટાળુ રે,
 મરકલડો કરી કહાનજીનું, રહિ રહિ વદન નેહાળુ રે. વેદના ૨
 પ્રગટ પયોધર ભેટ કર હું, કૂદી કલો અંગ ન માયે રે,
 ભણે નરસૈયો અતર ટાળુ, જમ વહાલો વશ થાયે રે. વેદના ૩

પદ ૧૫ મું.—રાગ માલકાલેરો—ગાડી.

વરિયો મેં કૃષ્ણ વર વરીયો, બીજો તો હું નવ જાણું રે,
 સાસરિયામા સાદ પડાણુ, નણદીનો લે ન આણું રે. વરિયો ૧
 ગાળે ઢાલ વગાડતી હીંડુ, શામલિયાશું યઈ સાચુ રે,
 વાસલડી વાહતો ઘેર આવે, મનડમાહે તયુ રે. વરિયો ૨
 સણગટટા ટાળી મેં મહેલ્યો, જમ જાણું તેમ વિલશું નાથ રે,
 નરસૈયાચો સ્વામી સળલ રનેહી, પ્રેમધરીને લીડુ પાથરે વરિયો ૩

પદ ૧૬ મું.—રાગ આશાવરી.

વહાલોજી આગણડેઆવ્યો, વેણું ઘુમઘુમ વહાતો રે;
 પીતાંબઃ પહેર્યું અતિ અળકે, શણગારે સોહાતો રે. ૧
 મંદીરમાંથી હું આનદી, જઈને ઉરપર લીધો રે,
 મુકતા થાજે વધાવી વાહાલો, વન્યે* કરી વશ કીધો રે. ૨
 લેહકતો બેહકતો દેખી, સેજડીએ પધરાવ્યો રે,
 ભણે નરસૈયો સુખની સીમા, શામલિયો સુંદરલાવ્યો રે. ૩

પદ ૧૭ મું.

વદન સુકુમલતારી આલને ચમકે મોહિરે, સુંદરી દેખાડો ચાલી રે,
 તમવિના ઘડી એક ન રહી શકુ, રહ્યા ભેતર તાપ ચાલી રે. ૧
 આણે મારગડે જતાં, શેરીયે સામું ભેળું રે,
 જેવારે ઘુઘટ આધો તાડ્યો, તેવારે મારુ મન મોહ્યું રે. ૨
 જેને જેશુ પ્રીત જ હોયે, તે તે સામુ ભેળે રે;
 નરસૈયાચ્યા સ્વામી બલે મલીયો, તમસમોવડ નાહી દોયે રે. ૩

પદ ૧૮ મું.—રાગ આશાવરી.

વાસલડી વાહાતે મહારે વહાલે સામુ ભેળું રે,
 લટકે બાહુડી ઝાલી મોરી, ત્યમ મારુ મન મોહ્યું રે. ૧
 કઠવિલાગી વહાલાજીને, મહિર મહિ લાવી રે,
 મનમા મોહન માયે મહારે, આરતી અગર ઉવારી રે. ૨
 પ્રેમધરી બેસારીયો મેં, સોજણ પાટ ઢલાવી રે,
 વહાલા કેરુ વદન નેહાલી, ભામણડે હું ચાલી રે. ૩
 ગાયદોહીને હુધ કહુ હું, સરસી શાકર લેણુ રે,
 ભણે નરસૈયો પાન કરે હરી, વલતી ઉરપર મેણુ રે. ૪

પદ ૧૯ મું.

મેહતાપથી ટળીયે ભે, વાહાલો મહિર આવે રે,
 મનગમતા મહાહુ મન મોહન, મહારે ઉર સોહાવે રે. ૧

હુધ કઢીને શાકર લેણું, લાવતું લાવતું પાઉં દે;
 વાળી વાળી વહાલા, ઉપર, લામણુડે હું જાઉં દે. ૨
 સુકતા કુળનો હાર કરાવીને, વહાલા કંઠે સોહાવું દે;
 લણે નરસૈયો મંદિર માંહે, મોતીયે ચોક પુરાવું દે. ૩

૫૬ ૨૦ મું.-પ્રભાત.

મજનો વિહારીદે, અમો ઘેર આહુણુલો દે;
 હાં દે હું શા શા સનું શણુગાર. મજનો૦
 માંગ સમારું દે, સજની મોતિએદે;
 આંહલીઓ માણું દે, મહારાજ. મજનો૦
 પ્રભુજની બાંહે દે, બાબુજંધ બેરખા દે;
 મારે ગળે દે, શુંજનો હાર. મજનો૦
 પહેરું પટોળી દે, પાએ શેરતીદે;
 કંચુકી કસી કરી, અતિસાર. મજનો૦
 રમજમ રમજમ દે, વાગે વિધુવાદે;
 ઉપર નેપુરનો, ઝણુકાર. મજનો૦
 જમનાને તીરે દે, હરિ સામા મદ્યાદે;
 મસ્તક ખેડલીઆનો ભાર. મજનો૦
 નરસૈયાનો સ્વામીદે, બાઈ મને ત્યાં મદ્યોદે;
 વાહલે મારે પ્રેમે લડાવ્યાં લાડ. મજનો૦

૫૬ ૨૧ મું.

સુંદરવર આંગણે આંગ્યો, વેણુ મધુરી વાહીદે;
 અંગે અંગે ઉલટો આનંદ, જોવાને હું ધાધર. સુંદર૦ ૧
 મંજળ ગાતી મંદિર મહારે, પધાર્યો મહારો નાથદે;
 સુખનાં લીધાં વારણું, ઘાલી ગજામાં બાથરે. સુંદર૦ ૨
 પાટ ખેસારી પ્રેમજ પુરણુ, કંઠે આરોપું હારદે;
 શણુગારે સોહાવીયો, આરોગે તે વારદે. સુંદર૦ ૩
 નોતમ જોળન જાણુવું, હું ભેટ કરી ઉર મહાહારે;
 અણે નરસૈયો શામલિયાશું, અંતર સર્વે ટાણુદે. સુંદર૦ ૪

૫૬ ૨૨ સું.

સેજ સમારુનાના વિધની, રેણી રગ ભર રમવારે;
 પીન પયોધર, પ્રગટ થયો નેહ, વહાલાને ભેટ કરવારે. ૧
 પ્રેમ ધરીને મહારા વહાલો, હું લઈ ત્યાં વધાવુરે,
 દીવડીયો અજવાળી મહેલું, ચણગારે સોહાવુરે. ૨
 મરકલડો કરી મારા ઉપર, સુદરવરને આણુરે;
 અળવે આલિંગન આપી, જેમ જાણું તેમ માણુરે. ૩
 સંધર મોઢે સફરાણી ધાઉં, વહાલે વહાલો ભજતારે,
 ભણે નરસૈંયો વહાલો વશ થયો, શુકરશે હુરીજન લવતારે. ૪

૫૬ ૨૩ સું.

સુણ સજની, સુતા મોઢે ગળકીને જાગી,
 જાણ્યું મહારા વાલાજીને કંઠે વિલાગી. ૧
 અતિ રગ કીધો, અધરરસ પીધો,
 સેજડી ઉપર થયો સતો, વહાલો ઉપર લીધો. ૨
 સહીસમાણી મહાર, સ્વરૂપ ન વિચારો,
 નરસૈંયાઓ સ્વામી, મારા મદિરયે પધારો. ૩

૫૬ ૨૪ સું.

સેજ ઉપર ખીજી સેજ રચીને, તહા મારા વહાલાને પહોઢાડું રે હેલી,
 જેમ જેમ વહાલોજી સગમે આવે, તેમ તેમ રહે થાયે ટાડું રે હેલી ૧
 સપત નહોતી દન એટલડા, મન મોઢે રહેતો વિચાર,
 હવે પુલ પુલ અતિ પ્રેમૂલ વાઘ્યો, મળો મુજ ભરથાર રે હેલી ૨
 પહેરો ખીતાબર પરમ પુરુષોત્તમ, પુરો મહારા મનના કોડ,
 વારે વારે વચ્ચે રહામુ જોજો, ભણે નરસૈંયો કરજોડ રે હેલી ૩

૫૬ ૨૫ સું.

સજની રે, શામળીઓ વેણ વાહે,
 રહી ન શકું મારા તન મોઢે, જાગો મલવાને મન ધાયે. સ૦
 જલ જમુના મસે આપણુ મહેની, ચાલો જોવા જઈએ,
 સાસુ મારી ઘેર નથી રે, કહાનજીને કહીએ. સ૦

જે કહેશે તે સહેશું આપણુ, ચાલો જોવા જઈએ;
નરસૈયાચા સ્વામી સંગ, સસડા રે લઈએ.

સ૦

૫૬ ૨૬ મું.

સફળ મહેલું આજ થયું, હું મલપતી હીંડુરે;
શામળીયાને સનમુખ આવી, શણગટડો સંકેર રે. ૧
મોહન માહાલે મારા મનમાં, જંમ જમ જીવન જોયે રે;
આંખલડીથી ન કર અળગો, મુખલડે મન મોહે રે. ૨
આનંદે, આરોગ્યું વહાલા, પેર પેરનાં પકવાન રે;
લણે નરસૈયો ધન ધન જોળન, પામી પરમ નિધાન રે. ૩

૫૬ ૨૭ મું.

આંખલડીથી ન કર અળગો, મહારા જીવન પ્રાણ રે;
રહેયા સરસો લીડી રાખુ, શામલિયો મુજણ રે. ૧
રાત દિવસ મહાલે મંદિરમાં, તંમ મહાર મંદિર મોહું રે;
મચકો કરીને આગળ આવું, વહાલે સામું જોયું રે. ૨
દુધ કઢીયલ ધસમસતી લાવું, શાકર સરસુ પીયે રે;
હાર કુસમના કંઠે ઘાલું, જેમ હું હરણુ હુયે રે. ૩
મનગમતો શણગાર કરીને, કર કરપણ લઈ દેખાડું રે;
લણે નરસૈયો માન કરીને, શણગટડો સંકેર રે. ૪

૫૬ ૨૮ મું.

સોહાગણુ દીવડો જાળવરે જાળવનીરે, આપણા મંદિર માહે; સોહા૦
ત્યાં લગી અળગા કર અજ્યાણુ, ન્યાં લંગી પીઠિ જાગે, સોહા૦ ૧
ઓલવડે આઘેરે રાખો, જેમ વા લહેર ન લાગે. સોહા૦ ૨
સેજલડીએ શામલિયો આવે, રજની રગ ભર રમવા;
જોળન મહાર છે રઢીયાળું, તણ અસિમાન ને લજવા. સોહા૦ ૩
નિરખ્યો નાથ બાથ બળે સિલ્યો, રાખ્યો હૃદય માહે;
નરસૈયાચો સ્વામી ચતુર શિરોમણ, પ્રેમે પીઠ વશ થાયે. સોહા૦ ૪

પદ ૨૬ મું.-રાગ પ્રભાત.

સખી તારાં નેપુરદે, સુંદર-વાગતાં દે, વાગ્યાં વાગ્યાં મહાજન્મ રાત;
નાનું સરખું નગરદે, સુતેલું બાળીયું દે, બાળ્યું ત્યાદે અંજરનો અમકાર સખીં
વાડીમાંરે પાક્યોદે, સુંદર આંખલો દે, તેની તે મીઠી મીઠી ઉતરે શાખ;
કામિની વેડાવેદે, આરોગવા દે, મારા હરિને કહું કે ત્યાખ, સખીં
આંગણીએ રોપાવુંદે, સુંદર એલચી દે, કામ કામ રોપાવું નાગરવેલ;
નરસૈયાયા સ્વામીરે, બાધ મને ત્યાં મલ્યો દે, હરિ મારો શોભે ઉરની વેલ સખીં

પદ ૩૦ મું.

પુછેની પુછેની અખેલકા શે લીધા;
કેઈ કામણુગારીએ કાન લકારા* દે; સખનીં ૧
પાયે પડી પડી નીલવટ પાડી, કાલાવાલા અમે કર્યો;
રોષ ન, છંડે વહાલો રહ્યા મોહિથી, નયણું નીર ભર્યો દે; સખની. ૨
દીન બાણી દયા ન ઉપજે, ક્ષણ એક સાહામો ન થાયે;
પુકડી વાલીને પીયુડો સુતો, કહો રજની કેમ બાયે દે; સખની. ૩
આલિંગન લેતાં કઠિણ કુચ ખુચ્યા, એ અપરાધ અમારો;
નરસૈયાયા સ્વામીને ઝટ મનાવો, તો માનું પાડતમારો દે; સખની. ૪

પદ ૩૧ મું.

પેર પેરનાં પકવાન કરીને, મેહલ્યાં વહાલા કાળે દે;
ખીર ખાંડનું કનક કચોલું, ભરીઉં ઘતલા તાળે દે. ૧
આનદે આરોગે મહારો વહાલો, મનના મનોરથ ડીળે દે;
સથરુ દહી લેઈ આગલ મહેલું, ભે ભાવે તો પીળે દે. ૨
વેણા વાહો ને મધુર ગાઓ, પુલી અંગ ન માઉ દે;
લણે નરસૈયો થઈ સફરાણી, વહાલાજી સામું ભેઉ દે. ૩

પદ ૩૨ મું.

પાંડરી પટોલીયે આ કોણુ દે, એ તો નવલ નારી કોઈ દીસેરે;
એ આગળ આપણુ ક્યમ એપીએરે, મારા વાલાજીનું મન ક્યમ હીસેરે. પાં
શરં ઉપર શોકય થઈ આવી, કહોની બાઈ આપણુ કેમ કરીશુંરે;
મોહન સગે લજલી દેખી, અધીકપણે ભરીશું દે. પાં ૨

ચતુરપણું ને ચાળા જોજો, કતોર કાંળી જીમ લલકે રે;
 સર્વાંગે શોભતી શામા, શરીવદની મુખ ઝલકે રે પાં ૩
 વેણુ વિશાલ મણિધર જીમ ડાલે, મૂળ જોલે મધુરી વાણી રે;
 ખત્રીશ માહે એકો નહીં આણુ, જેહવી સામુદ્રિકે વખાણી રે. પાં ૪
 મહર માન તણો મન ધરતી, એહને નાકે અનોપમ મોતી રે;
 નરસંયાચા સ્વામીને મળવા, ખંજન નયણે જોતી રે. પાં ૫

પદ ૩૩ મું.

લોચન એનાં રે, ન તુલે કોઈ આવે, જાણું જઈને મલીયે રે;
 નિત નિત એણે મારગ જતાં, નિરખી વિવધી થઈએ રે. ૧
 દાણુ મસે આગળ આવીને, વેણુ મધુરી વાહે રે;
 મહીની ગોળી ધરણે દોળી, માકલડાંને પાયે રે. ૨
 ઉરવર નેહાલો રુદયા ભીડી, મેં તો નવ જોલાયે રે;
 ભણે નરસંયો શામળોયાને, જોયા વિના ન રહેવાયે રે. ૩

પદ ૩૪ મું.

બ્રગુટી ભાવ કરીને વહાલો, મહારા ઉરપર રાખું રે;
 સર્વસ સોપી શામળીયાને, વિનય વચન મુખ ભાખું રે. ૧
 અંતરગતની ભણે વહાલો, પ્રેમ હોય તો આવે રે;
 નેણે નેણુ મેલાવી વહાલો, માનની માન છંડાવે રે. ૨
 એકરસ થઈ આલિંગન લેતા, વહાલો અંતરતાપ સમાવે રે;
 ભણે નરસંયો સગમ સ્વાદે, અણુનેણ્યો ઘેર આવે રે. ૩

પદ ૩૫ મું.

લોચન માહે કાંય કામણુ ભરીયું, તે તો હુને શું રે કરીયું.
 કેમ કરી મદિરબાઈ મારી સજ્જી, મારુમન એણે હરીયું રે. લોચન ૧
 રુદયા સરસો કેમ કરી ભીડું, હું સર્વાંગે રહી પૂલી રે,
 ચાર્ણુ ન ચાલે મારગ માહે, મુખડું જોતાં ભૂથી. લોચન ૨
 આકુળ વ્યાકુળ વેદના વ્યાપી, તે તો મેં ન સેહવાયે રે,
 નરસંયાચો સ્વામી આવી જોટે, રુદયા દાહું યાયે રે. લોચન ૩

પદ ૩૬/મું.

ઉરવર લીડી રહો દે સજની, સમતાં સંગે રહો દે, સજની. ટેક.
અધુરઅમૃતરસ પીતાં પીતાં, વહાલોજીઅલગો નથાય દે;
નયણે નયણાં મેલતાં દે, ઉલટયો પ્રેમ ન સમાય દે, સજની૦ ૧
મહારા મનની વાત હુતી, તે મારે વહાલોજીએ જાણી દે;
જણે નરસૈયા અંતર ટાળી, સેજડીએ લીધાં તાણી દે, સજની૦ ૨

પદ ૩૭ મું.

ઉરથી અળગો નટાણું દે, સજની, વાલી વાલી વદન નિહાળું દે, સજની૦ ટેક.
ચૌવન મારુ લહેરે જાયે, પ્રગટયા પયોધર ગોહી દે;
શામલીયાને લેટ કરુરે, રગ લરુ રમતાં રજની જોઈ દે, સજની૦ ૧
જો માહુરો વહાલો સેજે આવે, તો નવલું અંગ સમારુ દે;
નરસૈયાચો સ્વામી માહુરો જીવન, તનમન ઉપર વારુ દે, સજની૦ ૨

પદ ૩૮ મું.—રાગ ધનાશ્રી. (પ્રભાત.)

સાંભળ ખંહેની વાતલડી, મીઠામાં અતિ મીઠી દે;
જીમનાં પાણી હું ગર્થતી, તહાં નંદને કુવરે દીડી દે. ૧
આગળ આવી ઉભો રહ્યો, હુંને ઘાલી પગમાંહે આંટી દે;
મારા વાહલા એમ જોર ન આણો, અમે અળસા તયો માટીરે. ૨
અધુરઅમૃતરસ મૂહીને દાળી, મારી નવલ પટોલી કાટી દે;
આલિંગન લીધુ અતિ પ્રેમે, કેશર લઈ લઈ છાંટી દે. ૩
જાડવરાધ શું રનેહ સખલો, પીઠ ધરુ ઉપર નમેલી છાતીરે;
નરસૈયાચો સ્વામી લલે મળ્યો, હુંને આપી હાથે વીંટી દે. ૪

પદ ૩૯ મું.—રાગ માલકાલેરો—ગોડી.

ઉરપર લીધો શામળિયોરે, હું માનેતી ક્રીધી દે;
વાત કરતાં વહાલ જણાવી, કરજાહી તાળી દીધી દે. ૧
નાના વિધના અજ નીપાળ્યાં, ભોજન ભાવે ક્રીધુ દે;
સથરુ દહીં આગળ લઈ મેલું, ઇચ્છ અમારુ સીધુ દે. ૨
સુંદર પાન તણી જે ખીડી, વહાલો ગુખમાં લેતો દે;
નરસૈયાચો સ્વામી પ્રેમ ધરીને, મહારા ઉરપર લેહિતો દે. ૩

પદ ૪૦ મું-રાગ માલકાલેરો-ગાડી.

ઉરનું બુધણ અલગું ન કરું, મહારો પ્રાણ આધાર રે;
મંદિરમાં આવે મલપતો, નહાનડીયે! નંદકુમાર રે. ૧
ગોરસ ગમતું* મહારા પીયુને, માંખણ મુખમાં મહેલું રે;
સરવસ વારી વારણે, હું માંહે શાકર લેજું રે. ૨
સકળ શણગાર કરીને અંગે, વહાલા સાથે વિલસું રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી સેજડીયે, બુજ બલે બીડી રહેશું રે. ૩

પદ ૪૧ મું-પ્રભાત.

સાંભળ સુખી, આજની વાતડી, માજમ રાતડી હું રે જાગી;
મેં જાણું પીઉછ, મંદિરે આવિયા, લઈ આલિંગન કંઠડે લાગી. ૧
મહારો જો ઉતારો નેહો, ન દેખું તમને, ટલવણું ને અંગે તાપ લાગે;
દીન જાણી કરી, સેજ આવ્યા હરી, વળતાં વિલસતાં મેહ ભાગે. ૨
અમે અખલાતણી, પ્રીત મનમાં ધરી, રગ ભરી રમતાં થયું રે વેહણું;
નરસૈયાઓ સ્વામી, ઉરપર લીધો, સાસુ નણુંદનું દાળું રે મેહણું. ૩

પદ ૪૨ મું.

સેજ સમારુ શોભતી, શોભતા સણ શણગાર રે;
હાવલાવ કરી રીઝવું, કરતાં સગે વેહાર રે. ૧
નેણુ ભરી ભરી વદન નેહાણું, મુસ્ત સમેશામલીયો રે;
અધક્ષણ અલગો ન કરુ ઉરથી, પ્રેમ ધરી પાતલીયો રે. ૨
હું સોહાગણ સહિયરમાં થાઉં, વહાલાને વશ કરતાં રે;
ભણે નરસૈયો નરસે યધને, હરીજન મહેલ્યાં લવતાં રે. ૩

પદ ૪૩ મું.

સેજડીને શણગાર શામળીયો, આજવે આલિંગન હું આણું,
રમતે પ્રેમ ધરી પધરાવું; સેજ સુરગીયે મહાળુ, સેજ ૧
વાહાલાણ વણ વ્યાકુળ થાઉં, સણ સણ પ્રત્યે ના રેવાઉં,
સેજડીયે મુંદરપર લાવું, ધસમસતી જોવા જાઉં. સેજ ૨
મોતીયે ચેક પુરાવું મંદિર માંહે, હરખી હું મંગળ ગાઉં,
નરસૈયાઓ સ્વામી મુખ દીઠે, ફૂલી અંગે ન માઉં. સેજ ૩

૫૬ ૪૪ મું.

છેડલો ન તાણુ મહારા છાલનો, છેલપણું મેલ મહારા વહાલા. છેડલો ૦ ટેક.
અમોરે આહીરડા નાર પીંડારી, ને તું ને લોક કહાવે વ્યભિચારી;
પરનારીનો પાલવ તાણ્યો, તો કાહુનો પ્રહાર્યારી. છેડલો ૦ ૧
સુરીજન મુનીજન કૌતક જોયે, તુને નિરખતાં મન મોહિ;
નરસૈયાચ્ચો સ્વામી ભલે મળીયો, તજ સમો નહી ખીજો કોયે. છેડલો ૦ ૨

૫૬ ૪૫ મું.

આવડો શો આસકો* રે, બાઈ તારે શામળિયા સાથે;
કાંઈએક એને અક્ષત મેડ્યા, મંત્ર લાણી આથે રે. બાઈ ૦
જમનાશ્રમાં ઘડુલો લેળાવે, મસ્તકપર મેલાવે રે;
ઉંચા કરાડા ચઢતા ઉતરતાં, વાહલો બળકરી બાંવડી ઝલાવે રે. બાઈ ૦
ગાય દોહી ગાગર ભરાવે, ઘર લગી સાથે તેડે રે;
વૃદાવનને મારગ બતાં, કહાન પર્યો બાઈ ફેડે રે. બાઈ ૦
વાહલો ઘેર આવીને માથુ હોરાવે, લાખી વેણુ શુંચાવે રે;
સૈંધામાહિ સિંદૂર ભરાવે, લીલવટ ટીલડી સોહાવે રે. બાઈ ૦
એક સમે મારા ખેળા ઉપર, મસ્તક દેધને પોઠે રે;
પહેયાંના પિતાબર મારો, તેનો પાલવ સાહીને આઠે રે. બાઈ ૦
નાનું સરખું રમકડું કીધું, નાહના નાચ નચાવે રે;
નરસૈયાનો સ્વામી નાનકડો, વણુ તેડ્યો ઘેર આવે રે. બાઈ ૦

૫૬ ૪૬ મું.

આવની સુંદર શ્યામળા, તારી આંખલડી અણીઆળી રે;
શેરડીએ સામો મળ્યો, હું તો મુખડુ જોઈ વાળી વાળી રે. ૧
પાંચ પટાનો મારો ઘાઘરો, ને ઉપર પીળી સાડી રે;
ચિત ચોર્યુ આળા કરી, મુને પ્રેમને ફેદે પાડી રે. ૨
કાળા કમખાની મહારી કાંચળી, ને ઉપર ફરતા બખીઆ રે;
વૃંદા તે વનમાહિ હરિ મળ્યા, મારા પુરવજામના લખીયા રે.† ૩

* આસંગા=મીતિથી કાઢી પૂડે પડ્યું. મૂળમાં 'આસકો' છે, તે 'આસનાને બદલે નર-
અથ ૬ છે † પાડ "મારા પુરવ જામના રસીયા રે".

પદ ૪૦ મું-રાગ માલકાસેરો-ગોડી.

ઉરનું ભુષણ અલગું ન કરે, મહારો પ્રાણ આધા
મંદિરમાં આવે મલખંતો, નહાનડીયો નંદકુમા
ગોરસ ગમતું* મહારા પીયુને, માંખણ મુખમાં મહેદ
સરવસ વારી વારણે, હું માંહે શાકર લેળ
સકળ શણગાર કરીને અંગે, વહાલા સાથે વિલસ
નરસૈયાઓ સ્વામી સેજડીયે, ભુજ બલે લીડી રેહર

પદ ૪૧ મું-પ્રસાદ.

સાંભળ સખી, આજની વાતડી, માજમ રાતડી હું રે
મેં જાણું પીઉછ, મંદિરે આવિયા, લઈ આલિંગન કંઠે
મહારો જો ઉતારો નેહ, ન દેખું તમને, ટલવણું ને અંગે તા
દીન જાણી કરી, સેજ આવ્યા હરી, વળતાં વિલસતાં મેહ
અમે અબલાતણી, પ્રીત મનમાં ધરી, રગ ભરી રમતાં થયું રે
નરસૈયાઓ સ્વામી, ઉરપર લીધો, સાસુ નહુંડનું ટાળ્યું રે

પદ ૪૨ મું.

સેજ સમાર શોભંતી, શોભંતા સજી શણગાર
હાવલાવ કરી રીઝવું, કરતાં સગે વેહાર
નેણુ ભરી ભરી વદન નેહાણું, સુરત સમેશામલીયો
અધક્ષણ અલગો ન કરે ઉરથી, પ્રેમ ધરી પાતલીયો
હું સોહાગણ સહિયરમાં થઈ, વહાલાને વશ કળતા
જાણે નરસૈયો નરભે થઈને, હરીજન મહેલમાં લવતા

પદ ૪૩ મું.

સેજડીનો શણગાર શામળીયો, અળવે આલિંગન હું આ
રમતે પ્રેમ ધરી પધરાવું; સેજ સુરગીએ મહા
વાહાલાજી પણ વ્યાકુળ થઈ, ક્ષણ ક્ષણ પ્રત્યે ના રેવા
સેજડીએ સુંદરવર લાવું, ધસમસતી જોવા જા
મોતીયે ચેક પુરાવું મંદિર માંહે, હરણીહું મંગળ ગા
નરસૈયાઓ સ્વામી મુખ દીઠે, કૂલી અંગે ન મા

પદ ૪૪ મું.

છેડલો ન તાણુ મહારા છાલનો, છેવપણું મેલ મહારા વહાલા. છેડલો ૦ ટેક.
અમેરે આહીરડાનાર પીંડારી, ને તુને લોક કહાવે બ્યલિચારી;
પરનારીનો પાલવ તાણ્યો, તો કાહુની પ્રાદ્યચારી. છેડલો ૦ ૧
સુરીજન સુનીજન કોતક જોયે, તુને નિરખતાં મન મોહિ;
નરસંયાચ્યો સ્વામી ભલે મળીયો, તજ સમે નહી ખીજો કોયે. છેડલો ૦ ૨

પદ ૪૫ મું.

આવડો શો આસકો* રે, બાઈ તારે શામળિયા સાથે;
કાંઈએક એને અક્ષત મેલ્યા, મંત્ર લણી માથે રે. બાઈ ૦
જમનાલભાં ઘડુલો લેખાવે, મસ્તકપર મેલાવે રે;
ઉંચા કરાડા ચઢતા ઉતરતાં, વાહુલો બળકરી બાંવડી જલાવે રે. બાઈ ૦
ગાય દોહી ગાગર ભરાવે, ઘર લગી સાથે તેડે રે;
વૃદાવનને મારગ જાતાં, કહાન પડ્યો બાઈ કુડે રે. બાઈ ૦
વાહુલો ઘેર આવીને માથુ હોરાવે, લાંબી વેલુ શુંથાવે રે;
સંથામાહે સિંદૂર ભરાવે, લીલવટ રીલડી સોહાવે રે. બાઈ ૦
એક સમે માસ ખેળા ઉપર, મસ્તક દેધને પોટે રે,
પહેર્યાનો પિતાબર મારો, તેનો પાલવ સાહીને ચોટે રે. બાઈ ૦
નાનું સરખું રમકડું કીધું, નાહના નાચ નચાવે રે,
નરસંયાનો સ્વામી નાનકડો, વણુ તેજો ઘેર આવે રે. બાઈ ૦

પદ ૪૬ મું.

આવની સુંદર શ્યામળા, તારી આંખલડી અણીઆળી રે;
શેરડીએ સામે મળ્યો, હું તો મુખડું જોઈ વાળી વાળી રે. ૧
પાંચ પટાનો મારો ઘાઘરો, ને ઉપર પીળી સાડી રે;
ચિત ચોરું ગાળા કરી, મુને પ્રેમને કહે પાડી રે. ૨
કાળા કમળાની મહારી કચળી, ને ઉપર ફરતા બખીઆ રે;
વૃદા તે વનમાંહે હુરિ મળ્યા, મારા પુરવજાનના લખીયા રે. † ૩

* આસકો=મીલિયો કાઢનો પૂરો પદ્મ. મૂળમાં 'આસકો' છે, તે 'આસવાને બદલે જ-
અથવા ૭ પાંડ "મારા પુરવ જાનના સસીયા રે"

રાતા રેરામની મારી જોડણી, અને વચવચ ધોળો ધાગો દે,
સાસરીયાં રે મને મું કરે, મનમોહનમું રંગ લાગો દે ૪
અંજરીયાં રે અમકે ઘણું, ને વીછીઅણ મુલ વડે રે,
નહડુંવર નિરદે ઘયો તેણે, અતકઃણ મારુ દાડે રે ૫

સકલ જળ જમુનાં રે ગાગેર ભરે, સામે આવી આવી આખડે રે,
નરસૈયાચોરી આવી કરી મહારી, ચોળીની કલ છેડે રે ૬

માયસાં ગયા, કાંઈ જમને આરે મૂરી રે
સાલણ સખી, આજના મી વિન્ન, માહારી સુંદર દેહી મુને રે ૭
મેં જાણું પીઉછ, મદિરે આ ૫૬ ૪૩ મું.

મહારો જો ઉતારો નેહ, નદેમું તમને,
હીન જાણી કરી, સેજ આબ્યા હરી, વળતાં રે વનવન દાવ સમર- ૮
જાણતાવણી, પ્રીત મનમા ધરી, રંગલરી રમતે હેડે સુધ સુધ ૮
જાણથી સ્વેચ્છી ઉરપર લીધો, સાણુ નણહનું દાણુ રે મેહો દેરે. ૯
૧૨૨૨યાના આવી ૧૦

આવો હરિભલેને રે પધાર્યો, પૂઠ ૪૨ મું. ૯
તમે સકલ સણુ સણુગાર રે, ૯
પૂછ અર્થી દડવત કીજે, તારી સેવાજી- ૧
હમથી ચીજે તેવાં કામ રે ૧

મેહવો મેહવો મરડની વાણી, તમે સધિકાને કીધી રાણી ૧
સોલસે અપ્પે તે પટરાણી ૧
જોયો જોયો સ્થામાણનો મયકો, જેહું મલીને કીધો લટકો, ૨
ત્યા તો નરસિંહે લાખ્યો લયકોદલે ૨
પટ ૪૮ મું. ૩

આબ્યા સુંદર મુખને લામણે, આલી આબ્યો તો અમારે ૪
પાય લાગુ વાહાલા લળી લળી, આપણુ સાધકલીને જેહું ૪
સેજ સમાર મારી સોહામણી, પૂરો મનસા મળના ૫
મોતીઅ ચોક પૂરાકુ, તનમન ઉપ ૫
લણે નરસૈયો વાધ્યો ઉલ્લાસ, કૃષ્ણ મલામણુ ૫
૫૬ ૪૮ મું. ૧

મરકલડો કરી મોહન મહારો, મને મોહ પમાડી દે;
ભણે નરસંયો મુખડું જોતાં, મેં ન જવાયે છાંડી દે. ૩

૫૬ ૫૦ મું.

મહાલેરે મંદિરમાં મોહન, દૂધ દહીં દારણમાં દોલે;
નાવ કરંતા લાડકડો રહે, બાલક યે બેસે ગોળે. માં ૧
જયોદા નંદન કાનુડોદે, ગોવાળા માંહે ગાળે;
જો કણ અલગો રહીએ એથી, આવી ભેટે માજમ રાતે. માં ૨
દીક પાખે દણ નવ ચાલે, આઠે પહોર રહે હેયે;
નરસંયાચો સ્વામી દીકપાખે, મનનીવાત તે કેમ ઠહીએ. માં ૩

૫૬ ૫૧ મું.-રાગ પ્રભાત.

મહારે ઘેર આવેતો હુને મ જોલાવીશ, સામુડી છે સરડી મહારી દે;
જણ જણ આગળ બુડું જોલે, વાત કહે છે વધારી દે. મહારો ૧
જેઠ જેઠાણીયે છવવું બાળ્યું, સાસરડાનું મુખ ટાળ્યું દે;
દેયરીઓ હુને અણધર જોલે, વહુવર એહવાતણ રોળ્યું દે* મહારો ૨
તિથકારી નણદી પલપલ પૂછે, પેલા કાનનું શું કાજ દે†
અણ તેડાવે આવે છે અમ ઘેર, નિર્લજને નહિ લાજ દે. મહારો ૩
કામ કામથી ઇમ સહુ ઠપકાવે, એકલડી આશીયાલી દે;
વહુવર માટે સાંખી રહીએ, વેણ જન જન કુધારી દે‡ મહારો ૪
રીસાબ્યાં અમો ખીંડેરે ભાથું,§ નિર્લજ નાર કહેવાયું દે;
નરસંયાચો સ્વામીને કહેશું, જઈ અમસપુર રહેશું દે|| મહારો ૫

૫૬ ૫૨ મું.-રાગ માલકાલેરો-ગોડી.

મહાદયો રે મેમાન થઈને, નરસે થઈ અનુભવતાં દે;
હરીજન કેર કાંઈ નવ ચાલે, હીંડો સઘળાં લવતાં દે. મં ૧
પ્રીત ગંધાણી પુરણ પ્રેમે, સાચે સાચો મળિયો દે;
આંગણુડે હું ઉભી હુતી, આવી અઠણક ઢળીઓ દે. મં ૨

* પાં "નણુદ દેયરીઓ નમી ન જોલે, માજ એવાતણ એમ રોળ્યું દે." † પાં "નસ
કારી ને નમોદીયું કેહે છે, આવે કાલનડું શું કાજ દે." ‡ કુવાડી. § પાં "લાજ તણ પિહેરે
વથુ" || પાં "નરસંયાનો સ્વામી અણે આવે તો, સાસરડે સમાયું દે."

સોળ શણગાર સંન્યા મેં અંગે, નીલી પટોળી સોહાતી રે;
ભણે નરસૈયો સન્મુખ આવી, વહાલાનું મુખ ભેતી રે. મ૦ ૩

૫૬ ૫૩ મું-રાગ માલકાલેરો-ગોડી.

મંલપંતી મહાતું મહારા પીઉશું, કાણું અંજળો નવ થાયે રે;
જે જાણે તે કહોરે મુજને, વહાલો ઉરપે ન ધરાયે રે. મ૦ ૧
મહારું મન મોહું મોહનશું, અવર ન લાગે મીઠું રે;
શામલિયાશું રંગ ભરી રમતાં, કુટુંબ સહુ સહજ રહું રે. મ૦ ૨
જો રહાં તો રહજો મહારે, નંદકુંવરશું દામ રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી નિત્યે ઘેર આવે, પોંકુચે હુંયે દામ રે. મ૦ ૩

૫૬ ૫૪ મું-રાગ માલકાલેરો-ગોડી.

દેઇશ જો આજ તો દેશું ગાળ, કહોની કહાનજી એ ક્યાંની ચાલ,
વણ બોલાવ્યો વણ ચલાવ્યો, ધાઈ ધાઈ ચુંબન દેરે ગાલ. ૧
દહીઆં મહીઆં વેચી તેજ, હું દીકડે મારગ જાઉં રે;
ધાએ અમુક ને સૂર ચઢે માથે, પુલકાં જિમ કરમાઉં રે. ૨
ઘેર બેઠાં કર કંસને ન આપું, અંગ કહેને નવ દાણું રે;
કરશું શવ જસોદા આગળ, તમારા કુંવરનું શું દાણમાં દાણું રે. ૩
હું ગુજર સોપાળની ઘેપડી, મહારું નામ ધનાઈ રે;

* * * * * ૪
અમોએ જાન આદીરડા, જહાં ખાઉં ત્યાં લોહું હાય રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી હવે મેલો, જાએ અમારો સણીઅર સાય રે. ૫

૫૬ ૫૫ મું.

મનનો મનોરથ મોહનીએ બણી, આંગળડે હરિ આવ્યો રે;
મેં ઉઠી આનંદે વહાલો, મંદિર માટે પધરાવ્યો રે. ૧
વહાલા કરું વદન નેહાણી, પુણી અંગે ન માઉં રે;
સ્ત્રીયા સસ્તો બીડી વહાલો, બામણડે હું બાઉં રે. ૨
વહાલો વહાલો જાતિ છે વહાલો, ઉરપર સખી રહિયે રે;
બધે નરસૈયો શામલિયાને, બાપેશું લોગવિયે રે. ૩

૫૬ ૫૬ મું.

નયણાં ઘોળીયા માટે અમ દેખી, અમ દેખીરે પરાણે પ્રીત ન હોય,*
એ કારણ મન માન્યું, તે બણેજ વિરલો કોય રે. નયણાં ૦ ૧
મારગડે મા વળગીય વિઠલ, મારગે લાગે વાર;
હોડેલા દુરીજન લોકલયં રે, હોડેલી લોકાચાર રે. નયણાં ૦ ૨
છાની ઠહું એક વાતલડી રે, સાંભળ દેવ દયાળ;
નરસૈયાચો સ્વામી ઠહું તુજને, હાવે ભેટતા યાની વાર રે. નયણાં ૦ ૩

૫૬ ૫૭ મું.

નયણાં ન રહેરે વારમાં, વેરણુ વિધયાનાં ધારાં;
હુરિ અવિલોકનત કરે, ઇતર ઉન્મદ ઉખારાં રે. નયણાં ૦ ૧
પ્રેમ પ્રથલ રસ પીવાનેરે, સન્મુખ શણગાર્યા,
શ્યામા સંગ રંગ અતિ રાતા, મોહ બાણ માર્યા રે. નયણાં ૦ ૨
પર રામાશુ પ્રીત કરેવા, છે મમ કર્મ બારા;
નરસૈયાચો સ્વામી તબ્ય નિરખો, તેણે ભૂતલલબ્ધ હારા રે. નયણાં ૦ ૩

૫૬ ૫૮ મું.

નયણાં નેહ રસ મચ્યાં મહારાં, વાહલાણુનું મુખ જોતાં;
મોહી રહી મરકલડે મોહન, વાત સાલે કરતાં રે. નયણાં ૦ ૧
જેમ જેમ વહાલો વેણુ વળડે, ફૂલી રહી મન મોહિ;
મંદિર જાવા મન નહીં જાણું, લીડું રુદયા માંહે રે. નયણાં ૦ ૨
સાન કરી વહાલી સામું જોયે, રહી હું નયણાં મિસ્રી;
નરસૈયાચો સ્વામી ઉરપર રાખું, મનની લગ્યા મેલી રે. નયણાં ૦ ૩

૫૬ ૫૯ મું.

નહિ આપુરે નંદાણના લાલરે, મહિયં મારાં રે;
હારે તમે વળગો મા મિઠુલરાય, હુમે નહિ તારાં રે. રેક
વહાલો મારો ઉલો છે જમના તીરરે, મેણુ બાણુ માર્યા રે;
આવી વાગ્યાં છે રુદયા મોઝાર, તે મને સાટ્યાં રે. નહિ ૦
કાહાના કાંકરડી ના મારરે, માટ મારી કુલશે રે;
પુટે પુટે નંદાણના લાલ, મહી મારું ઢળશે રે. નહિ ૦

વહાલે મારે મારી છે અવળી દોટરે, ઉતારીને લીધાં રે;
લીધાં મહી તે* નંદાજીના લાલ, ઉતારીને પીધાં રે. નહિં
એમ જિત્યા બહવરાયરે,) ગોપીકા હારી રે;
લલે મળ્યો નરસૈયાનો નાથ, બાલો ઘણ્યારી રે. નહિં

પદ ૬૦ મું.

ના આવે, ના આવે રે, નાથજી ના આવે,
એને મથુરામાં મળી મોહીની નારરે, ગોકુળ કેમ ભાવે, નાથજી
મથુરામાં છે સાલ દુશાળા, ને નાના વિધના વાગા રે;
ગોકુળ મેલી નાસી ગયા, કાળી કામળ ચોઢતા લાગા; નાથજી
આગળ હુતા ગોવાળીયા, ને યયા મથુરાના રાય રે,
કહો બાઈ ગોકુળ કેમ ગમે, એને નિત ઉઠી દોહવી પડે ગાય; નાથજી
કસરાયની દાસી કુબજા, ખુધી ને વળી ખોડી રે;
કાળો કાહનો કાળી કુબજા, સરખી મલી છે જોડી રે; નાથજી
વૃઢાવનની કુજગલીમાં, હુમને રમાડ્યાં રાસ રે;
નરસૈયાના સ્વામી હુમને, કરી ગયા છે નિસાર રે; નાથજી

પદ ૬૧ મું-રાગ માલકાલેરો-ગોડી.

નહિં જઈ જળ જુમના ખાણી, મારગડે મહારો નાથ મળ્યો;
હું આશંદી અળગી રહું તો, આવી અગે અગે લાગ્યો. ૧
માન કરે દેહી પરવશ થાયે, મૂકાવે વહાલો માનની લાજ,
અંગોઅંગે અનગ ઉલટયો, મૂકાવે વહાલો ધરનાં કાજ. ૨
જોતી નેણ. તુમ ન થાયે, છાનો વાહે વહાલો છમકલડો,
ભણે નરસૈયો વહાલો આ ઉરપર, મહાલે જસોદાનંદ લાડકડો. ૩

પદ ૬૨ મું.

નહિં પાઉં પાણી રે, જાઓ હરિ નહિં પાઉં પાણી;
અમને તો અણગમતાં કીધાં, દીધી કુબજા પટરાણી રે, જાઓ હરિ
અમને દેખી હરિ આંખ મીચી છે,
તે શો રે શેષ મનમાં આણી; જાઓ હરિ

અણુગમતીનું હરિ નામ શીઠ લીધું,
 દીધી મનગમતી રાણી રે; જાઓ હરિં
 પહેલાં હમને લાડ લગવ્યાં,
 ગમે નહિ પીવા પાણી રે; જાઓ હરિં
 નરસૈયાચા સ્વામી સગ વદીયે,
 તે રોને અહીં મનમા આણી રે, જાઓ હરિં
 ૫૬ ૬૩ મું.

નામ ન જાણું પણ છે ઠાળો,
 ઓ જાણે, ઓ જાણે, કોઈ પાછો વાળો, નામ ૧
 છેલ્લપણે હમકલો વહાલો, શામળીયે સાધકુ લીધું રે,
 મારગમા વાસલડી વાહતાં, ચિત્ત હરીને લીધું રે.* નામ ૨
 આલગિન આપ્યું વહાલા અલવે, નાથ મન માન્યું તમશુ રે;
 નરસૈયાચા સ્વામી આપણુ સમિયે, અતર ટાળો અમશુ રે. નામ ૩

૫૬ ૬૪ મું.-રાગ માલકાસેરો-ગોડી.

ના, ના, રે હરિ મારે ના, ના, રે,
 ઘેલી દાણુ બેમે ને બીજા મહીડા આ રે. ના, ના, રે૦
 નજર પડ્યા હરિ ના જોઈયે,
 ઘર મેલી ઘેલા ચર્ચા રે, ના, ના, રે૦
 એક કહે તમે શાને બીજો છો,
 આપણા મહીડા હરિ નવ લેયે રે, ના, ના, રે૦
 જો હરિ આપણા મહીડા લેયે,
 રાવ જશોદાને જઈ કહેયો રે, ના, ના, રે૦
 મસ્તકથી રે મારી મટુકી રે લીધી,
 મુને મારગ જાવા ના દીધી રે, ના, ના, રે૦
 લલે મર્યો મેહિતા નરસિંહનો સ્વામી,
 મહી લૂટી ગોપી પ્રસન્ન દીધી રે, ના, ના, રે૦

* પા. 'ચિત્ત હરિને લીધું જાણરે' એમજ ત્રીજી કડીના બીજા પાદમા પણ બાક

૫૬ ૬૫ મું-રાગ આશાવરી.

નેણેનેણ મેળવતાં બહેની, મારગડે હું મોહી રે; ૧
 કેમ જઈ શામલિયે લોભી રહી, હું મુખડું ભેઈ રે.
 મરકલડો કરી મોહન હસીયો, વસીયો રહીયા માહે રે; ૨
 દુરી જન કેરી લાજ ન આણું, વહાલો આવે મંદી માહે રે.
 દુધ કઢીને આગળ મહેતું, માહે શાકર સરથુ રે,
 નરસૈયાઓ સ્વામી સ્વારોગે, વહાલે વળતો વિલથુ રે. ૩

૫૬ ૬૬ મું.

તન મન ઉપરે વારે, ૧ તન ૧
 મનગમતો રથ સારુ, મહારી બાધ રે.
 સકળ શણગાર સોહાવે મહારો વહાલો, નયણે નેહ જડલાગે,
 શામલીયાણું પ્રેમ ધરીને, મહિરિયે મેહેતા બાણ વાગે રે,* તન ૨
 અવસર આવે આલિંગન આપુ, મેહ વચન મુખ લાખી,
 નરસૈયાઓ સ્વામી કંઠે વિલાગી, મથુ મથુ અમૃતરસ ચાખી રે. તન ૩

૫૬ ૬૭ મું.

તમે મરકલડો કરી શું જોયું, તમારી વાત મેં જાણી રે,
 મન માન્યાવિના મારા વહાલા, પ્રીત ન હોય પાયે પાણી રે. ૧
 વહાલા આઘા આંધેરા આવો છો, માણો છો જોડને સારું રે,
 નાના લાવ કરી અમે દેખિ, વાહી કહેની નવ જાઉં રે ૨
 * જોહિ નિમેશે આ પાલવ તાણ્યો, તે છમકલડા શા વાડો રે * ૩
 અમે સુંદરી કાય નિમિષ ન આણું, જ્યો કદે કોડ ઉપાયે રે,
 નરસૈયાઓ સ્વામી મુખ દીઠે, દેહી પરવશ થાયે રે ૪

૫૬ ૬૮ મું.

તો મહારી શોક દેખાડે સજની, જેણે મહારા વહાલાણું કમણ કીધું, તે ૦ મ ૧
 બાજુ લાગી ખીયુ મહારે વશ હુતો, જેમ કહેતી તેમ કરતો,
 જાનણ ઉવેળાં અળગા જણાએ, મહિર ન ચેખ્યો વલતો રે; સે ૦ તે ૨
 જે નારી રારાં રાલ શોક્યનુ, તે સગમ મુખ મોહે,
 નરસૈયાઓ સ્વામીની ક્રિયા વિના, રસ અનુભવ કેમ હોયે રે, સ ૦ તે ૩

પદ ૬૯ મું.-રાગ આશાવરી.

હૃદયે સરસો શામળિયો, તે ક્ષણ અળગો ન કીરે દે,
નિશદિન આવે મંદિર માહે, તન મન ધન વારીજે દે. ૧
મુખડું ભેતાં હું અંગે પુલી, આનંદ ઊર આણું દે;
શું કરે સાસુડી મુને, મહારો મોહન માણું દે. ૨
મારુ મન મોહું શામળિયે, અવર કોય ચિત્તે ન લાવે દે;
ભણે નરસૈયો વહાલો વિલશું, મેહતાપ સમાવે દે. ૩

પદ ૭૦ મું.-રાગ આશાવરી.

શ્યાં શ્યાં મુખ કહું શામળિયાનાં, નાના લાડ લડાવે દે;
એકલડો આવે એકાંતે, માહરે ઊર સોહાવે દે. ૧
હાસ્ય કરીને માહરે વહાલે, કંઠ બાહુડી ઘાલી દે;
હું દરપણ લઈ શામળિયાનું, નિરખું વદન નેહાલી દે. ૨
વાત કરતાં વહાલા સાથે, ઉલટ્યો પ્રેમ ન માયે દે;
નિશદિન મહારા મુંદરવરને, રાખું રઢીયા માહે દે. ૩
જે જે મનોરથ મહારા મનના, તે વહાલા સાથે કરશું દે;
નરસૈયાઓ સ્વામી રસપૂરણ, રસ માહે રીઝવશું દે. ૪

પદ ૭૧ મું.-રાગ આશાવરી.

સાધજાં શી પેદે લીજે મારી સજની, એ નાવસીયો નાહનો દે;
ખેઠો બાળક બોલ ચઢાવે, શી પેદે રાખું છાનો દે. સાં ૧
વેશ ચઢી વિચિક્ષણ બોલે, નર નારી નહીં ભેડું દે;
વિધાતાએ શું સરભડચું, કલમુગમા કળેડું દે. સાં ૨
આ લવનુ ઊધાર થયું તે તો, લક્ષ્મીવરનું લેણું દે,
નરસૈયાઓ સ્વામી સેવા વણ, સંસાર મુખ કેમ માણું* દે. સાં ૩

પદ ૭૨ મું.-રાગ આશાવરી.

હરખે હીંડું મંદિર માહે, ભુષણ અંગે સોહાવું દે,
નલવટ ટીલવી નેણ સેહાણુ, મોતીયે ચાક પુરાણુ દે. હાં ૧
નિલાંબર અંગે આપતુ, પાયે નેપુરનો ઝમકાર દે,
કર કંકણ અંજરીયાં ઝમકે, ઉરપર લટકે હાર દે. હાં ૨

ચાંપાવરણી ચોળી સુંદર, માંહે ભાત લરાવી રે,
 શામળિયાશું સાંધડું લેવા, રમઝમ કરતી આવી રે. ૬૦ ૩
 આનંદે મેં ઉરપર લીધો, લીઝો રુદેયા માંહે રે,
 નરસૈયાચો સ્વામી લલે મળિયો, ધન સોહાગી યાયે રે. ૬૦ ૪

૫૬ ૭૩ મું.—રાગ આશાવરી.

લોચન એનાં જોવા સરખાં, નિત નિત જોવા જઈએ રે;
 જો આવીને આજ કરે તો, મનમાં જાણી રહીએ રે. ૧
 પ્રગટ ન કીજે પીઠિનો અનુભવ, મનમાં ફૂલી રહીએ રે,
 એકાંતે આલિંગન આપી, કાણું અલગો નવ કરીએ રે. ૨
 સથરુ દહિ ઝામીયું દેખી, એકલકાં લઈ જઈએ રે,
 નરસૈયાચો સ્વામી આરોગે, તેણે અમીરસ લરીએ રે. ૩

૫૬ ૭૪ મું.

જો ઘેર આવે એકલકો,
 વહાલ ધરી વહાલો વિલસું, યશોદાનદન લાડકો જો
 પ્રેમધરી વહાલો ઉરપરે રાખું, સુરત સમે વહાલો રમે રમતો,
 સેજડીયે શામળિયો શોભે, મોહન મહારે મન્ય ગમતો. જો
 હુરીજન લોક તે અઢલક બોલે, તે તો મનમા નવ આણું,
 નરસૈયાચો સ્વામી સુખસાગરમાં, રંગભરી રચણી હું માણું. જો

૫૬ ૭૫ મું.

જે જે મનોરથ હુતા મનમાં, પુર્વા પાતળીયે ભાવી રે,*
 અલવેમું આલિંગન લેતા, સેજડીએ રમતાં ભાવી રે† સજનીં. ૧
 સનમુખ થઈને સાંધડું લીધું, કીધું અધુરરસ પાન રે,
 ઉર ઉપર હું ધરીને રહીરે, કઠ કોડીલો કાઢન રે સજનીં. ૨
 સહીયર માહે સમેતી કીધી, પ્રેમધરી બોલાવી રે,
 નરસૈયાચો સ્વામી લલે મળીયો, રમતા રહ ન લાવી રે. સજનીં. ૩

૫૬ ૭૬ મું.

ભાવેર ભજતાં મારો વહાલો, રંગ રેલ રસ વાધ્યોરે;
 કઠ વિલાગી દેહાનજીને, અધુર અમૃત રસ આપ્યોરે. બા. ૧

ભુજ બળ લીડો લાવ ધરીને, અલવે આલગન આપીરે;
સંગમ રમતાં શામળિયાને, સસ્વસ રહી હું સાંપીરે. લા० ૨
કદપ કોટ સરીસો સુદર, દીસતો નાનડીયોરે;
લણે નરસૈયો પ્રેમી પ્રાણ, બલીયા માઢે બલીયોરે. લા० ૩

૫૬ ૭૭ મું-રાગ માલકાલેરો-ગોડી.

જાવા દે જમના પીયુ પાણી ભરવા, આલીગાસ નંદકુમાર,
છેડલે મ વળગીશ છેલ છબીલા, ફરીજન લોકકાં કરે વિચાર.* ૧
કહાન એકલડા મળજો વૃંદાવન, તે વારે કરીશ હું ઉરહાર;
હમણાં મેહલો મદ લયાં મોહન, આપણ મળશું અઝીવાર. ૨
મુખ જોતાં વિકૃલ શું વદતાં, વનિતા વિસરાં અંગ વહેવાર;
નરસૈયાયા સ્વામી તમે અમારા, લોભી લોચનના શણગાર ૩

૫૬ ૭૮ મું-રાગ આશાવરી.

મનમાન્યું શામળિયા સાથે, વશ કીધા નેણની શાને રે;
બોલ્યું ન ગમે બીજા કોઇનું, કામણ કીધલાં કહાને રે. મન० ૧
ઘાટશ્વાલે જમ મૃગ વેધાયે, ગાયન સાંભલી ઠાને રે;
તમ વેધાઈ રહુરે મન મહાર, શામળિયાના ગાને રે. મન० ૨
જે જે રાગ જેહને હોયે વહાલો, તે રીઝે તેણે તાને રે;
નરસૈયો રસ મન ભીંજે, હુરિરસ અમૃત પાને રે. મન० ૩

૫૬ ૭૯ મું-કેદારો.

જવા દેની જાદવ, મેલ મારો પાલવ, મોડીશ ના મારું અંગ દુઃખે;
લીડ ના ભૂધરા, રાખડી તૂટશે, ચોળી કચુઆકેરા બધ છૂટશે. જવા०
હુમોરે આહીરડાં, અમીરસ ન ભરીયાં, પીંડારાના છાશની છાક લાગે;
જણુતા પુરષને, પૂછરે ગોવાળિયા, હીંદોલે ચઢ્યું તે હાથ નહિ જ લાગે. જવા०
ઓછા માણસની, પ્રીત કરતાં, આ આહીરડીને શરમ લાગે;
નરસૈયાના સ્વામીની, સંગે રમતાં, નીચ સમત જોની લાજ લાગે. જવા०

૫૬ ૮૦ મું.

ધન ધનરે શામલિયા વહાલા, વેં તે પુરુષા મનનાં કોડ રે;
સૈયર સઘળી દેખતાં હું, હીંડું મોડામોડ રે. ૧

પ્રગટ થઈ ઘેર આવિયો તે, સંઘળે વાત જણાણી રે, ૧
 મારો મોહન મળતાં હું તો, થઈ છુ સફરાણી રે. ૨
 મોતીયે ચોક પુરાવી મંદિર, કુકુમરોલ કરાવુ રે.
 જે રહે તે શામળિયાન; તે તે સોજન નિપાવું રે. ૩
 જીવન જમતાં દેખીને કુલી, સથર દહીં હું લાવુ રે,
 નરસૈયાચા સ્વામી પુરણ પ્રીતે, માન તણને મહલાવું રે. ૪

પદ ૮૨ મું.

ધરણીધર શું લાચું મહારુ ધ્યાન રે;
 મહીડુ વિસરી ગયું લો કોઈ કહાન રે. ૧
 ચાલી ચાલી ગોવાળણી, ગઈ નગર મોઝારે,
 મટુકીમા બેઠા શ્રી દેવમોરાર રે. ૨
 લોક કહે ગોવાળણી ચેલી થઈ રે,
 વેચે છે કાહન, આને માથે છે મહી રે. ૩
 નરસૈયાચો સ્વામી ભેટશું ધીર રે;
 આપ સરીખડી વહાલો કીધી આહીર રે. ૪

પદ ૮૨ મું.

ધન ધન દહાડો આજનો, મહારો મોહનજી મંદિર આવ્યો રે,
 મુકતાથાલ ભરીને 'ખડેની, વહાલાને વધાવ્યો રે. ૧
 ઉલટ અંગે ન માથે મહારે, જેમ જેમ વદન નેહાવુ રે,
 રહેયા સરસો ભીડીભીડી, ઉરથી અતર ટાણુ રે. ૨
 સોનણ પાટ ઢલાવી વહાલો, ત્યાં લઈ હું બેસારુ રે,
 ભણે નરસૈયો ભાવતા સોજન, કહાનજીને કરાવુ રે. ૩

પદ ૮૩ મું.

ધન ધનરે ધેન સઘાયે, શામળિયો ચોળતો રે,
 વનમાળા વન વાટ બીરાજે, વેણ મધુરો વહતો રે. ૧
 નાદ સુણીને શામા મવે, ઘેર ઘેરથી ધાઈ રે,
 વદન સુકુમળ સુદૃઢ દેખી, પુલી અગ ન માઈ રે. ૨
 આગણુડા શણુગાર્યો ચેરી, પ્રાણજીવન ઘેર આવે રે,
 પ્રેમ કરીને રહેયા ભીડે, મેહતાપ સમાવે રે. ૩

ગોતીથે ચોક પુરીને, કુંકુમ છડા દેવરાણું રે;
મનગમતો હું મચકો કરીને, વહાલાણને વહાલજણાણું રે. ૪
નાના વિધનાં લોજન ભાવે, વહાલાણને સરાણું રે;
ભણે નરસૈયો ધન ધન જોખન, મારે ઉર સોહાણું રે. ૫

૫૬ ૮૪ મું.

ધન ધનરે ગોઠુલની નારી, શામળિયા સંગ માણે રે;
વહન નેહાલી વહાલા કેરુ, અળવે ઉરપર આણે રે. ૧
સથરુ ફહી પરિમલ સંઘાતે, માખણ શાકર નાંખ્યું રે;
મહારો વહાલો મુખમાં મહેલે, તેમ તેમ મનહું હરખ્યું રે. ૨
ક્ષીર ખાંડ ધૂત તાવી મહેલ્યા, આરોગે મહારા નાથ રે;
ભામણુડાં લેધ લેહું ભાવે, ઘાલી ગલામાં હાથ રે. ૩
નીત નીત મહારે મદિર આવે, મારો પ્રાણ આધાર રે;
નરસૈયાચ્યા સ્વામીશું રમવા, સકળ કરુ શણગાર રે. ૪

૫૬ ૮૫ મું.

ધન ધન ઉરપર મહાલે રે, મોહન ધન ધન રમતાં રએ રે,
ધન ધન નેણાં નેહાણું રે, વહાલો ધન ધન ભીડું અંગે રે. ૧
ધન ધન સેજડી રચીરદીઆળી રે, જ્યાં મહારો નાથ સોહાવે રે;
ધન શણગાર કરી અગ અર્પું રે, પીયુષના મન જે ભાવે રે. ૨
ધન ધન દીપક થાઉં આલી રે, ધન પીયુષ પ્રીત માંડી રે,
નરસૈયાચ્યા સ્વામી ધન ધન રે, ધન ધન પરમઆનંદ પમાડી રે. ૩

૫૬ ૮૬ મું.

ધન ધનરે આ મદિર મહારુ, મારો મોહન મહાલે રે;
રમઝમ કરતી આગળ હીંડુ, લટકે બાહુડી જાલે રે. ૧
મુખડુ જોતાં મોહ ભસણી, હું એ ઉપર વારી બાઉ રે;
સરવ સાહેલી શામળિયાને, જેમ રીઝે તેમ રીઝાઉં રે. ૨
હારકુસુમના કંઠે ઘાલી, પરિમલ પૂરણ બહેકે રે;
શણગારે શોભતો વહાલો, કાને કુઠલ લહેકે રે. ૩

મારા પ્રાણજીવનને હું તો, આનંદે આરોગ્યલું રે,
લણે નરસૈયો દુધ કંઠિલ, ધસમસતી હું ધરાવું* રે. ૪

૫૬ ૮૭ મું.

ધન ધનરે આ જોળન મહારુ, વહાલો વહાલ જણાવે રે,
મલપંતો વાંસલણી મહાતો, નદકુંવર ઘેર આવે રે. ૧
હું હરખીને રહેયા લીજ્યો, મદિરમાં લઈ જાઉં રે;
માખણ શાકર સુખ માંહે મહેલી, પુલી અગે ન માઉં રે. ૨
હાવભાવ કરી શામલીયાને, મહારા ઉરપર ધરતી રે;
લણે નરસૈયો રસમાં રાતી, હસી હસી કર તાલી દેતી રે. ૩

૫૬ ૮૮ મું-રાગ માલવ કોલેરો-મોહી.

જોતીરે હું જમ વનમહારા વહાલો, નેણા નેણા મેલાવી રે,
સાસરીયેરે શામલિયાની સાથે, રમતાં રૂઝો ભાવી રે. ૧
નિર્મળ જોત પ્રગટ થઈ દીવડે, રેણી રગ રસ વાધ્યો રે,
સુરત સમાગમ શામળિયાશું, મનનો મનોરથ સાધ્યો રે. ૨
આરત ટાળી વહાલો મહારી, મલપતો ઘેર આવ્યો રે,
લણે નરસૈયો શી કરું ચોખા, સુંદર વર મન ભાવ્યો રે. ૩

૫૬ ૮૯ મું-રાગ આશાવરી.

રજની વીતી અમ ઘેર આવ્યા, શું કીધું શામળિયા રે,
તમ સાથે નહિ જોલું મહારા વહાલા, પ્રીત જાણી પાતળિયા રે. ૨૪૦ ૧
મોલીડું છુટું ને લટ લેકે લટકે, હાર હૈયે પણ પહેર્યો રે,
અધુરે ડકદીયે ઘણા માહારા વાહલા, નેણાં નિદ્રાએ ઘેર્યા રે† ૨૪૦ ૨
જોલે જમ ન હોયે જોડને, તેહને શું અનુસરીએ રે,
તસ્કરનો લઈ છોડો અહિયે, જુઠડા જોલાને સુ ઠહીએ રે. ૨૪૦ ૩
ઘણા ઘરનો જેહોયે પરણ્યો, તેહનું મન સ્થિર ન હોયે રે,
નરસૈયાવ્યો સ્વામી લાલે મળીયો, માનનીમાં મન મોહિ રે. ૨૪૦ ૪

* પા. "ધસમસતી હું લાડ રે" † પા. "અધર રેખ કાજલની યમેતી, નયણ

૫૬ ૯૦ અં.

રાતલડી નવ પહોંચે રસીયાને, પ્રેમીને આળસ નાવે રે; રાત૦ ૧
 પીયુશું પ્રેમ ઘણો રે બેઢેની, મનમથ માન છંડાવે રે
 માઝમ રાતે હું પીઠ સાથે, કંઠે વિલાઈ* સૂતી રે; રાત૦ ૨
 પીયુનો કરકુચ ઉપરે ધરીને, એણીપેર નિશાએ રમતી રે.
 બહવરાય મારુ કહ્યું નવ માને, પરસ્પર સંગમ પીઠે રે; રાત૦ ૩
 નરસૈયાઓ સ્વામી ભલે મળીયો, રુદયાશું લે લીડે રે.

૫૬ ૯૧ અં.

રાધે તું કુજ ભુવનમાં બિરાજે, રાસવિનોદ કરે તે છાજે; રાધે૦
 હરિને ઉર તો મણિનો રે હાર, દૃષ્ટે નિખર્યો રાધાએ નાથ; રાધે૦
 નિર્મી મનમાં આણી બાંત, તણને રે આટ્યાં હરિનો સાથ. રાધે૦
 હરિએ મનશું કયો રે વિચાર, ફતી તેડાવી તેણીવાર; રાધે૦
 જો રે ફતિ તું મારે મન લાવે, જઈ રાધાને મનાવી લાવે. રાધે૦
 પ્રભુનાં વચન સુણી ફતી ચાલી, જઈ રાધાની બાંવડલી ઝાલી, રાધે૦
 રાધે તમે હરિશું કેમ રીસાયાં, વણ કહે ઉઠી શું ત્યાયાં. રાધે૦
 ચાલોસખી મારો લાલ બોલાવે, તુજ વિના ચોર ત્રિયાનહિ ભાવે; રાધે૦
 ફતી પરાક્રમ પીયુના ન તું બણે, મુજ આગળ તું શું રે વખાણે. રાધે૦
 જારે ફતી હુમારે વિના જ્યા ચાલે, પ્રભુનુ મન માને ત્યાં મહાલે; રાધે૦
 રાધાનાં વચન સુણિ ફતી આવિ ચાલી, કુજસદનમાં જ્યાં બેઠા વનમાળી રાધે૦
 પ્રભુ રાધે મનાવ્યું નવ માને, બણે બેઠા ચોગી મુનિ ધ્યાને; રાધે૦
 એમ બણે નરસૈયાઓ સ્વામી, એકવાર જઈ મનાવો શિરનામી રાધે૦

૫૬ ૯૨ અં.

રમઝમ ડરતાં હીંડુ જ્યો, પીયુલ પ્રેમ જણાવે રે; ૧
 પ્રગટ થઇને પાતલીયોરે, નીત નીત મંદિર આવે રે †
 મરકલદો કરી કહાનણએ, કંઠે બાહુડલી ઘાલી રે; ૨
 તો શોહામણ થઈ બેઢેની, વહાલાના ઉરપર મહાલી રે.

* વિલાઈ=વિવાગી=વળગીને=જોગીને=વિટવાઇ

† આબ્યા

‡ ૫૧૦ "નીત નીત લાડ લડાવે રે." બીજે ૫૧૦ "ની-વ નીલ નવલા છદ જણાવે રે"

સકલશણુગાર સજ્યો ધનથાઉં, નેણે નાથ નેહાલે રે;
 રમતાં રુકું લાગે મજને, જાં વહાલો અંતર ટાળે રે ૩
 (પછે) સરવસ સોંપી શામલિયાને, ભાવ ધરીને લજીયો રે;
 નરસૈયાચ્યો સ્વામી નિરંતર માહલું, ક્ષણ અળગો નવ કરીયો રે. ૪

૫૬ ૯૩ મું. - રાગ માલકાવેરો-ગાડી.

રમજમ કરતી આવું સહેજે, જો વહાલો હુંને મળિયો રે;
 સહિયર માંહે થઈય પટશણી,* ફરીજનનો લે હરિયો રે. ૧
 મગટ થઈ વહાલો મદીર મહાલે, હું વહાલા સંગ રાતી રે;
 મહારા મનની વાતલડીરે, પ્રેમ લરી ન કરાતી રે† ૨
 સાસુ નણદી પરહરીઆ મેં, પ્રીત થઈ પીયુ સાથે રે;
 ભણે નરસૈયો સર્વસ્વ મહારુ, સોંપું વહાલાને હાથે રે. ૩

૫૬ ૯૪ મું.

સાંભળ આજ આનંદ વાધ્યો, હું ગાઉં મંગળ ગીત રે;
 ફૂલડે પાગર લશપીયે, પીયુશું આણી પ્રીત રે. ૧
 સોમણ પાટ ઢળાવી, મોતીએ ચોક પૂરાવું રે;
 આગણું દીશે રળીયામણું, ફૂલડે મેહ વરસાવું રે. ૨
 લટકંતો આવે મહારો વહાલો, છેલડો તાણી તેડ રે;
 આરતી અગરે ઉતારુ શામળિયાની, નેણુએ રસ ઘેરે રે. ૩
 વદન નેહાલી વહાલા કેરુ, વારી વારી આપું અધરદાન રે,
 સુરત સગમે રસ વાધ્યે, હું વિલસુ શામલવાન રે. ૪
 નાના ભાવ ધરી ઉરસાથે, સજી સકળ શણુગાર રે,
 નરસૈયાચ્યો સ્વામી ઉરપર રાખી, કરું વિવિધ વિહાર રે.

૫૬ ૯૫ મું.

તું નહિ માણુસા રે, ગોવાળિયા, તું નહિ માણુસા રે;
 તું નહિ ગામ ગરાસીયો રે, તું નહિ રાજ કુમારરે; † ગોવાળિયા
 રાક્ષસ માર્યા ઘાત કરી રે, દેવતાને આલ્યાં દાન,
 નદ આહીર વસે પ્રજામાં, તું શાનું માગે છે દાણુરે; ગોવાળિયા

અમો ગોકુળ કેરી ગોવાલણીરે, ને તું રે મથુરાનો કહાન;
નાત જાતમાં કોણ પત તારી, * અમો નહિ આલીએ દાણુરે; ગોવાળિયાં
માસી મારી પય પીતાં રે, મામાનો કાઢ્યો વશ;
નરસૈયાના સ્વામી સંગ રમતાં, નોહો રાવણ નોહો કસરે; ગોવાળિયાં

પદ ૯૬ મું.

પરણવા કોને પધાર્યા, પ્રણુ પરણવા કોને પધાર્યા. ટેક.
અગે પડ્યો તખોલનો ડબકો, આ વરમાળના આંકો રે;
ચતુરવર ચોરીમાં કાં ખેડા, હાવે શુરે હીંડો છો હરિ વાંકો રે પરણવાં
કોહની હરિ પટલુ ક્યાંથી આણ્યું, વામણડીનું શું ખેડું રે;
આ નાની તમે કન્યા લાવ્યા, શું રે ભુઓ છો હરિ હેડું રે. પરણવાં
આ નાનકડી તમે ભુવતી લાવ્યા, એથી શું હોય નાનું રે,
નરસૈયા સરખા જાનેયા હશે તો, કેમ રાખશે હરિ છાતુ રે. પરણવાં

પદ ૯૭ મું.

કંઠકાચો ભૂષણ સજની,
અળગો ન મેલું દિવસ ને રજની. કંઠકાં
હરિ વિલોકતાં અધરરસ આણુ,
હૃદયા સરસો ભીડીને રાખુ. કંઠકાં ૧
એ ભૂષણ મહારે અતરયામી;
મનરજન મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી. કંઠકાં ૨

પદ ૯૮ મું-રાગ માલકાલેરો-ગોડી.

કૃષ્ણ કોડીલો હું વર પામી, મહારો પ્રાણુ આધાર રે;
સન્મુખ થઈને સાંધું લેતાં, હું વારી વારંવાર રે. ૧
મસમસતો મદિરમાં આવ્યો, છળ કરી મેં સાદ્યો રે;
પ્રીત ધરી પાતળિયે મહારે, હલવે ઉર સોહાવ્યો રે. ૨
મોહી રહી એણે શામલિયે, રહી હું વદન નેહાળી રે;
ભણે નરસૈયો ઘણા દિવસની, વહાલે વેદના ટાળી રે. ૩

પદ ૯૯ મું.

કુટુંબ સહુકોએ કેટે લાવ્યાં, જણ જણ આગળ લવતાં રે;
હું મોહરે મનમાં ને આણું, પરહરિ પાપ જલતાં રે.† ૧

સકલ શણગાર કરીને અંગે, નેણે કાજલ સારું દે;
 લામલણં લઈ લીડું વહાલો, સરવસ ઉપર વારું દે. ૨
 ગાય દોહીને દુધ કઢયું દે, સરસી ચાકર લેડું દે;
 નરસૈયાચો સ્વામી ઘેર આવે, આગલ લઈને મહેલું દે. ૩

પદ ૧૦૦ મું.

કાથર થઈએ તો રસ ના આવે, શામલિયાના સંગે દે;
 મગન થઈને મોહન સાથે, લાળીયે અંગોઅંગે દે. ૧
 ભર જોખનમાં પીયુડો પામી, પ્રગટ થઈ ઘેર આવે દે;
 થઈ સફરાણી પ્રેમ ભરાણી, વહાલો લાડ લડાવે દે. ૨
 અંતર ટાળી ઉરપર લીધો, નેહ કીધો વિવિધ વિહાર દે;
 નરસૈયાચો સ્વામી અળગો ન કરું, મહારો પ્રાણ આધાર દે. ૩

પદ ૧૦૧ મું.

કેમ કરી મંદિર રહીએ,
 વેણુ વગાડી કહેા સખી કેને કહીએ. કેમ૦ ૧
 કામકાજ વીસર્થો મજના, વિરહ અંગે અતિ થાયે;
 જાણું જઈને તન મન સોપું, પુલી અંગે ન માયે દે, સજની કેમ૦ ૨
 જો કોઈ મારો નાથ મેલાયે, તો તેને પાયે લાણું;
 નરસૈયાચો સ્વામીનું ચોખાઈદે, કામખાણુ ઉર લાણું દે, સજની. કેમ૦ ૩

પદ ૧૦૨ મું.

કામ ખાણુ ઉર લાણું,
 દોતી દોતી રથણી સઘળી જાગી દે, સજની. કામ૦ ૧
 કાણુ આંગણે કાણુ મંદિર મોહે, ટોડલે ઉભી રહું;
 માહારા મનની વાતલડીરે, પીયુ વિના કોને કહું દે, સજની. કામ૦ ૨
 આ વેળા આવે મહારો વહાલો, તો હુંડે હરખ ન માયે;
 નરસૈયાચો સ્વામીને પ્રેમ ધરીને, લીડું રહ્યા મોહે દે, સજની. કામ૦ ૩

પદ ૧૦૩ મું.

કાહનો રમ્યા રજની દે, રસીયો કાહનો રમ્યા રજની;
 આજનું સુખડું કોને આપું, તે આ પૂછે સહ સજની દે; રસીયો૦

શાકર ધાન્ય ધરીને વાહ્યા, યુધ હરિ અજની;
તેણી વેળા ત્રિકમળ પધાર્યા, તે ચાલ ચાલે ગજની રે; રસીયો૦
સૂર ઉગે સહુ સાધન સાધે, તે ભજન કરી ભજની;
નરસૈયાચા સ્વામી સાથે રમતાં, તારુ નક્ષત્રપણું* તજની રે; રસીયો૦
પદ ૧૦૪ ચું.

કહા જાઉંરે વેરણુ રાત મલી, કહાં જાઉંરે વેરણુ રાત મલી. ટેક
ચોરા જોયા મોચકુટા જોયા, જોઈ વળી સારી રાજ ગલી; કહાં
પીડી ફાટે મારા પાયા ફ.જે, ફ પનાં દળણું દળી રે દળી; કહાં
નરસિંહના સ્વામીએ વેણુ વળાડી, તેરે સમે મારી આંખ મલી, કહાં
પદ ૧૦૫ ચું.

કરુ વિહાર રચણી રંગે રમતા, મૂઝી મારા મનની લાજ;
સુદિરવર શામળીયો આવે, પૂરે મારા મનનાં કાજ. કર૦ ૧
સેજ સમારુ કુસુમ લઈને, નાના વિધના કરુ શણગાર,
દીપકને અજવાલે ઉભી, રુદયા લીડુ ડેવ મોરાર. કર૦ ૨
થે નિરલે ને વહાલો વિલસુ, અતર ટાળી આપું અગ;
નરસૈયાચા સ્વામીનુ મૂળ દીઠે, તમ તમ મનમાં વાધે રગ કર૦ ૩
પદ ૧૦૬ કું.

કયમ કરીએ ને કેમ રહીએ, વાહલો વેણુ વાહે અતી નેહ યાય,
કામકાજ હું ધરના ભૂલી, જોવા મારુ મન કુમલાય. કયમ૦ ૧
મન મારુ મારા વાહલાશું, ખીજુ મનમાં નવિ આવે,
નદ નંદન વિણુ રહું નવિ જાવે, શામળીયો તે મુખડું નચાવે કયમ૦ ૨
કોણુ ઉપાય કરુ રે જોહની, સુદિરવર આવે ધરમાહિ,
નરસૈયાચો સ્વામી નયણે નેહાણુ, અગોઅગે અગ્નિ થાયે. કયમ૦ ૩
પદ ૧૦૭ મુ-રાગ સામેરી.

વાહલાને વછોડી રે, દિન મારો કેમ જશે રે,
મનમાં મોટી વિમાસણુ થાય,
મેં ના રે રહેવાય, હરિ મુખ જોયા વિના રે,
જાઈ મારે એક પલકે યુગ જાય. વાહલાને૦

સજની શાન સર્વે ગઈ રે,
 અકરને શે ન થયો પિંડ રાગ,
 રથને ભેડી રે, ગોકુળ આવીયો રે,
 અમો અખળાને પાછો વિભોગ. વાહલાને૦
 નગર ધૂતાર રે, કે નાયજી દેખાવડું રે,
 દેખી સુરનર યુનિવર જાતા મોહી,
 નગર જોવાને રે, નાયજી જાશે નહિ રે,
 વાહલા ઈઈ કામણુ કરશે વાહલા મોઈ. વાહલાને૦
 મથુરા નગરની રે, બાર મીઠા બોલણી રે,
 તેની તમે વાત ન ધરતા કાન;
 હાજી હાજી કરતાં રે, નાયજી હીંડોને રે,
 નીચુ નિહાળીને ચાલજો સામલવાન.* વાહલાને૦
 વખત વિચારી રે, નાયજી શે ના કેહેતા રે,
 દુઃખ દેખાડોને ન દીન દયાળ;
 જીવણુ હમારા રે, જોધ વેહલા આવજો રે,
 ઈઈ દેહની લેજો સમાજ. વાહલાને૦
 જાંખી ના જોશે રે, મામાજીના મહેલને રે,
 જાઓ તો જોધને ન રહેતા રાત;
 હજાવે વિખ પાશે રે, નાયજી હેરવી રે,
 વાહલા મારા કહું શિખામણની વાત. વાહલાને૦
 મલતને અખાડે રે, મલતને મારજો રે,
 મારજો મથુરા કેરો રે રાય,
 પાછેને ડગલે રે, પાછા તે અહિ આવજો રે,
 વાહલા મારા ગુણ નરસંયો ગાય. વાહલાને૦

૫૬ ૧૦૮ મું.

મોહી રહ્યું મન મહાર, વહાલાજી ઉપર સર્વસ્વ વારુ; મોહી૦
 પ્રેમ ધરી પધરાવ્યો મદિરમાં, કંઠે બાહોડલી વાળી,
 હાસ્ય કરી મેં ઉરપર લીધો, લીધ્યો અતર ટાળી રે, મોહી૦

મહારું સુખ તો મેં કહ્યું નવ જાયે, વહાલોજી વહાલ જણાવે;
નરસૈયાઓ સ્વામીભલે મળીઓ, લટકંતો ઘેર આવે રે; મોહી૦

૫૬ ૧૦૯ મું.

મોહી રહી પીઠનું સુખ જોવી, રસમાં રાતી તાલી દેતી;
વહાલાશુંદે વહાલ ધરીને, સુખ ઉપર સુખ મુકી જોતી રે. મોહી૦ ૧
નાના ભાવ જણાવે બ્રહ્મીમાં, શણગટડો લઈ વાળે;
ભણે નરસૈયો પ્રેમ ભરાણી, અવળો અળોડો વાળે રે. મોહી૦ ૨

૫૬ ૧૧૦ મું.

ભુજબળ લીડું રે વહાલે, રંગલર રજની રમે રે રસાલે; ભુજ૦
શાં શાં સુખ આપુ સેજડીયે, પહેરુ નવરંગ ફાળી;
કસમસતી કાંચલડી બલકે, સાંધડું દીઠ વાલી વાલી રે; ભુજ૦ ૧
જેમ જેમ રીઝે શામળીયો, તેમ તેમ સંગમ મહાહું;
નરસૈયાઓ સ્વામી ઉપર રાખું, ક્ષણ અળગો નવિ ટાળુંરે; ભુજ૦ ૨

૫૬ ૧૧૧ મું.

ભુજબળે લીડું ભાવ ધરીને, શામલીયાશું રમતા રે;
અગો અંગે આનંદ વાધ્યો, મહારા ઉપર ધરતાં રે. ૧
સેજ સમારુ નાના વિધની, બુધણુ ભાવે અંગે રે;
સુદિસ્વરશું સાંધડું લીજે, રેણી રસમાં રંગે રે. ૨
માન નિવારી વહાલા સાથે, મહેલું મનની લાજ રે;
ભણે નરસૈયો મારો મોહન, પૂરે મનનાં કાજ રે. ૩

૫૬ ૧૧૨ મું.

કાંબળી ઝાઢાડો રે કાહાન, મારી ચુંદડી લીજે;
નહીં કાં સુને રૂઢયા લીડો, અંગ ઉઘાડું ધૂજે રે; મારી૦ ૧
રનેહ ધરી શામલીયા વાહલા, રંગલર સાંધડાં લીજે;
કંઠ ધરીને બાહાડલી રે, અધુર અમૃત રસ પીજે રે; મારી૦ ૨
ઝરમરીઓ આ મેહુલો વરસે, દાદુર, જોરે ટહુકે;
નરસૈયાઓ સ્વામી(ના) સંગમમાં, મેઘ ને વીજ ઝણકે રે, મારી૦ ૩

૫૬ ૧૧૩ મું.

મીઠાખોલા નાથ દે, આવોને મારા મીઠા ખોલા નાથ,
 એક ઘડી એકાંતે આવો તો, કર્દુ મારાં મનડાં કેરી વાત દે; આવોને૦
 આજે આનંદ અતિ ઘણો વહાલા, વહાલે પ્રેમે સાહ્યો હાથ;
 તરીયા તોરણ દ્વારે ધંધાવું, મગદલ ખવડાવું સારી રાત દે; આવોને૦
 વૃદાવનકી કુંજ ગલીમે, સહુ સખીઓનો સાથ દે,
 નરસૈયાના સ્વામી સંગ રમતાં, હવે તો થયો પ્રભાત દે, આવોને૦

૫૬ ૧૧૪ મું-રાગ માલકાલેરો-ગાડી.

મીઠા મોઢે મીઠો મોહન, ચિત અમારે ચડીઓ દે,
 એકાંતે આણીને હળવેશું, મેં મહારે ઉર ધરીઓ દે. ૧
 જોખન મોઢે જીવન મહારો, ભલી પેરે લોગવશું દે;
 સાસુ નણ્ણી છટકાવારે, તો તેને પરહરશું દે. ૨
 લજ્જા શાની પીયુશું માની, સધળે વાત જણાણી દે,
 ભણે નરસૈયો ફૂલી હીંદુ, પીયુજનો રસ માણી દે. ૩

૫૬ ૧૧૫ મું.

મંદિર મોઢે મોહન મહાલે, પુલી અગે ન માઉં દે,
 વાળી વાળી વદન નેહાણુ, ભામણડલે હું બાઉં દે. ૧
 વિધવિધનાં સોમણ પાટ સોહાવે, વહાલે મોતીએ ચોક પૂરાવું દે,
 વિધવિધનાં હું કરુદે વારણું, કુકુમ છડા દેવરાવું દે. ૨
 શણગારે શોભતો કરીને, આગળ અગર ઉવારુ દે,
 નરસૈયાઓ સ્વામી કંઠે વિલાગો, સહી સોહાગણુ થાઉં દે. ૩

૫૬ ૧૧૬ મું.

મારો વહાલોજી વરણાગીયો, મારો૦ ટેક.
 શામળીયા મારા વહાલા સાન કરુ છુ,
 સાન કરીને સાદ કરુ છુ,
 એક વાર તો ઘેર આવ મારા વહાલા,
 નયણુ નિહાળુ ને નેહ ધરુ છુ. મારો૦

કોમળ અગ કોમળ કર સરખા,
 ને લક્ષ્મીવર લિલે વિચર ધ્રુ;
 નંદકુંવરના રંગા ચંગા,
 તે આવ્ય ને વાગે લેટ ધરુ છું મારો
 જે દીન દેખું સોહી દીન લેખું,
 ખીચુ છુવું બાળ પરુ છું,
 નરસૈયાચો સ્વામી કરું છું ઝમો,
 અમર્યાદિયા પાગ (વન) છુછું છું મારો

પદ ૧૧૭ મું.

મારો વહાલોજી આંખો આંગણુડે, વેણ મધુરી વાહતો રે, મારો
 મહિરમાંથી હું આનદી, જઈ મેં ઉર પર લીધો રે,
 મૂકતાથાલે વધાવ્યો વહાલે, વિનય કરી વશ કીધો રે, મારો
 લેહકતો બેહકતો દેખી, સેજડીએ પધરાવ્યો રે,
 ભણે નરસૈયા સુખની સીમા, શામળીયો લીડાવ્યો રે, મારો

પદ ૧૧૮ મું.

મારો વહાલોજી વરણાગીયો, મસમસતો હસતો આવે રે,
 છોગાળો અતિ છેલ છળીલો, મોહ ઘણો ઉપજાવે રે. માં ૧
 લેહકતો બેહકતો આવે, કોટે કૌસ્તભ મણીચી માળા રે;
 સગમ આવે અતિ સુખ પાવે, કદે વિલાસ રમણના ચાળા રે માં ૨

* * * * *
 નરસૈયાચો સ્વામીધું મલીયો, રુદયા સરથો લીડે રે માં ૩

પદ ૧૧૯ મું-રાગ માલ કાલેરો-ગાડી.

માણે માનની રાવ કરતાં, નેણે નેણ મેલાવે રે,
 અગો અગે આનંદ વાધ્યો, ભામની ભાવે ભાવે રે. માણે
 કંદ્રપ કોટ સરીખો સુદર, સન્મુખ સાન કરતી રે,
 રથામા સર્વે શામલિયાનુ, વદન નિહાળી વસ્તી રે. માણે
 માતા ભણે મારો મોહન, મારી આગળ રમતો રે,
 ભણે નરસૈયા અહરનિશ ગોપીમાં, ગોવિંદ પ્રેમે ભમતો રે*. માણે

* માં ગોપી ગોવિંદના સુખ ગાનીરે, નરસ તેમ જ અમો રે

૫૬ ૧૨૦ મું.

માણુરે માણુ મનમોહન, વહન નેહાલી વારંવાર;
 રુદયા સરખો લીડી રાણુ, મહાસૂયો વન સીંચણુહાર. માં ૧
 સકળ ગૃંગારકરે હું અંગે, મૃગમદ અંજન નયણે સાર;
 તાલી દેતાં વહાલાજીયું, દીમકે ઝાંઝરના ઝમકાર. માં ૨
 કંઠ પરપર બાહોડલીરે, મારો જીવણુ પ્રાણુ આધાર;
 નરસૈયાચો સ્વામી અલગો ક્યમ મહેલું, સુંદર સેજડીનો શણુગાર. માં ૩

૫૬ ૧૨૧ મું.

મારગ જાતાં મલીયો સુને, સાન કરી હું ચાલી રે;
 પાછળથી આવી પાતળીયે, કંઠ બાહોડલી ઘાલી રે. મારગ ૧
 પ્રગટ થઈ હું સહીઅર માહે, તે' શું છાના રહીએ રે;
 અંતર ટાળી આલિંગન આપ્યું, વહાલો ઉરપર ધરી રહીએ રે. મારગ ૨
 શામળીઆને સંગમ રમતાં, હું શોહાગણુ થાઉં રે;
 નરસૈયાચો સ્વામી અમ ઘેર આવે, ભામણુઠે હું જાઉં રે. મારગ ૩

૫૬ ૧૨૨ મું.

બાળી બળવંત સુદિવરથું, વાદે ચડીને વિલસે રે;
 એક એકને આગળ આવીને, જાણે જળધર વરશે રે. બાળી ૧
 માનની મોહન રસમાં સતાં, કરતાં મધુસં ગાન રે;
 પ્રેમે લરાણી પ્રેમદા ભારે, રહી નહિ શુદ્ધ શુદ્ધ સાન રે. બાળી ૨
 મગન થયા મન માહે જાણે, કંઠે વિલાગી કહાન રે;
 જાણે નરસૈયો સહુને સન્મુખ, કરતાં અમૃત પાન રે. બાળી ૩

૫૬ ૧૨૩ મું. - રાગ રામઝી.

બપૈયા પીઠને શેરે સંભારે;
 અળલાના હેડા હોયરે સકોમલ, વેણુને જાણે એમ કાં મારે. બં ૧
 અધોજની જલ નયણુ લરાણાં, શબ્દ સુણી સુણી તારે;
 તેયેરે બપૈયા તું અરે પાપીડા, જનમનો વેરી મારો. બં ૨
 પંખી પીઠ મ જાણે પીઆસી, ગુણવંત ક્યાં થયો ઘડેલો;
 નરસૈયાચા સ્વામી સંગમ આવત, વાટે બપૈયો જોલે વહેલો. બં ૩

૫૬ ૧૨૪ મું-રાગ રામઝી.

બાઈ મારે તાણોવાણો થયો;
તે મારી સાસુડીએ સચલ લહો, તો લોક લાજ હવે ભય કીયો. બાઈ ૧
વારે વારે વારે વીઠલા, મારગ જાતાં પ્રીત ન કીજે રે;
મનની વાત તે મનમાં જાણી, આપણુ કેલ કરીજે રે. બાઈ ૨
જેને જેશુ પ્રીત હોય રે, તે દેખી તે મોહીએ રે;
સ્નેહતણુ દુઃખ દોહલું બાઈરે, તે જાણે જવલ્યો દોષએ રે. બાઈ ૩
દેહ દાઝો પણ સ્નેહ મ દાઝો, જો હુંયે હરી વસીયા રે;
ભણે નરસૈયો ભૂતલ ચોડા, હસીરસ કેસ રસીયા રે. બાઈ ૪

૫૬ ૧૨૫ મું-રાગ માલકાલરો-ગોડી.

બળીઓ બાથ ભરીને રાખું, શું કરશે પેલા દુરીજન લોક રે;
હું રંગ રાતી પીઠિ સગ માતી, જો બોલે તે જાણુ ફાક રે. બાઈ ૧
મહારા પીઠિશું રંગ ભરી રમતાં, ગાજી લાજે રહીયે રે,
સજ્જન અમારે શામલિયો તે, કાણુ અજગો નવ કરીયે રે. બાઈ ૨
પ્રીત પંધાણી થૈ સફરાણી, કૃષ્ણ કોડીલો પામી રે;
ભક્તવતસલ મળીઓ પેહલો, નરસૈયાઓ સ્વામી રે. બાઈ ૩

૫૬ ૧૨૬ મું-રાગકાલરો-ગોડી.

માણીરે મહારો મનમોહન, સુરત સમે હું છતી રે;
ચાર પહોર મેં જાતાં ન જાણ્યા, રજની રંગે વીતી રે. માણી ૧
જાણુ વહાલો મંદિર મહાલે, કાણુ અજગો નવ કરીયે રે;
નિશદિન સુંદર શામલિયાને, ઉરધર રાખી રહીયે રે. માણી ૨
ખીર ખાંડ ધૂત સુંદર તાવી, વહાલા આગળ ધરીયે રે;
ભણે નરસૈયો વહાલા ગમતું, તે તે આપણુ કરીયે રે. માણી ૩

૫૬ ૧૨૭ મું-રાગ માલ કાલેરો-ગોડી.

પામી રે વરવાર રે સજ્જન, કહાન કુંવર રહ્યાલો રે,
મારગ જાતાં હું વેંધાણી, જોઈ કહાનના નેણુનો ચાળો રે. પામી ૧
વાહે વહાલો વેણુ રસાળી, તિમ તિમ વ્યાકુલ થાઈ રે;
મુખ તે મોહન મોહન વેલડી, કેમ કરી મંદિર જાઈ રે. પામી ૨

દુરિનન દેખતાં શામલિયે, પાલવ મહારો ઝાલ્યો રે;
લણે નરસૈયો હું નવ બોલી, મહારા ઉરપર રંગે મહાલ્યો રે પામી ૩

પદ ૧૨૮ મું.

એકવાર આખા દીન માંહે વાહલા, તમશુ વાત ન થાય;
કામકાજ મારે ચિત ના આવે, મંદીરમાં ન સોહાય રે એક ૧

જાહેર તમશું મીત ભંધાણી, તે કહે તે સોહાયે;
છાનો રનેહુ તે મીઠા લાગે, પ્રગટ ચયે પત જાયે રે એક ૨

એકવાર એકાંતે રમતાં, જાંહેડલી કંક સોહાયે;
વાળી વાળીને આલિંગન લીજે, તવ રહીયા ટાઢું ચાયે રે એક ૩

સુંદરીયાંચા સ્વભાવ એવા, પીયુષ વિના ન સોહાયે;
નરસૈયાચા સ્વામીનો રનેહુ મ જાયો, લાગુ તમારે પાયે રે એક ૪

પદ ૧૨૯ મું.

અખળાને જાળ નાથ તારું;
આવોરે શામળિયા, વન મન તમ પર વારું. અખ ૧

સમૂળ મૃગાર સજો મેં અંગે, પહેસી પટાળી સાર;
સેજ રચીને પંથ નેહાળું, ઉભી મહિર દ્વારે વાહલાણ. અખ ૨

દિવડીઓ અજવાળ્યો પ્રેમે, પ્રકટીઓ તે અપાર;
નરસૈયાઓ સ્વામી હસતો આળ્યો, અખળાનો પ્રાણ-

આધાર વહાલાણ. અખ ૩

પદ ૧૩૦ મું.

સર્વસ વારુ એ વહાલા ઉપરી, નિશાદીન રમતાં રંગે રે;
આઠે પહોર ન સુકું અળગો, પ્રેમ ધસી પીડ સંગે રે સ ૧

મંદિર માંહે આવે વાહલો, જ્યમ માણું તેમ જોણું રે;
સુંદરવર શામળીયાને હું, અજવે ઉરપર માણું રે સ ૨

શું કરશે હવે ફરીજન મૂળને, વાહલોણ પ્રીત જણાવે રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી મહારંગમાં, તે અણુતેઓ ઘેર આવે રે સ ૩

પદ ૧૩૧ મું-રાગ પ્રભાત.

હજી ન ધરાયો રંગ તે રમતાં, ચાર પોહોર નિશા નિકર નિમગતાં—ટેક.

અધર સુધારસ પીણ પીણ પીધિરે, કેસરી કામને મેં પુકડી ન દીધી રે, હજી.

પીન ખ્યોધર પાખર કીધીરે, સુસ્તસંગામે હું વઢતી ન બીધી રે; હૃદ્ય.
નખ શીખા લગે તાકી તાકી મૂકીરે, કેસરી કામથું વઢતી ન ચૂકી રે; હૃદ્ય.
ઉઘો દિવાકર રજની વીતીરે, નરસૈયાચા સ્વામી સંગમ છતી રે; હૃદ્ય.

પદ ૧૩૨ મું-રાગ પ્રભાત.

નીત નીત લાછવર લક્ષણુ રૂઝાં, મોટેરાં ચર્ધજે રે ત્યમ બોલીએ કૂઝાં.
માત યશોદા જાણેરે માહારો લાડકો પુત્ર, વાહાલાજીએ કામકામ માંડ્યાં ઘરસૂત્ર
જેહનું પ્રદ્યાદિક ધ્યાન ધરે સુર મુનિ ગાયે, દષ્ટે પડી નાચ્ય વિના રમી ન જાયે.
શીખ હેતાં હુમાશો મા શામળા કાહાન, નરસૈયાએ એ નાચ્યને દીધું સનમાન.

પદ ૧૩૩ મું.

વહાલાજી તમોરે નહાનડીઆ, અમોરે નહાંનડલાં, સરખે સરખી જોડ મળી,
પહેલું આલિંગન દો મારા વાહાલા, પછે અમો દેર્ધશું લળીઅલળી.
સુંદરીયાચો સ્વભાવ છે એવો, પીયુને મળવા હિંડે ઘણુ,
આલિંગન એણીપેર દો મહારા વહાલા, રખે હમ દેખે હખક જણુ.
તમે નહાના હું હૃદ્ય નહાની, નણુદી આઘાં પાછાં કરે;
સામુને ઘેર એ લાડકડી વહાલા રે, તે અમ વારી ક્યમ ચોસરે
શું કરે સામુ શું કરે નણુદી, જેહના હૃદેમાં હું રે વસ્યો,
નરસૈયાચા સ્વામી મુજશું રમતાં, સસારમાં તેને લેય રે કશો.

પદ ૧૩૪ મું-રાગ પ્રભાત.

પાછલી રાતના પધારિયા નાથજી, ધૂમતે લોચને અંગ ડોલે,
એહુ પાસા સુંદરી, બાહે કંઠે ધરી, શોભિત લવન કો નહીરે તોલે. પા૦
હું રે સન્મુખ હુધ, રીસ મનની ગઈ, ઉણી સ્ત્રી ચકિત ગતિ પ્રેમ નિરખુ;
પ્રભુચને રસભરી, સુખદાજ શર્વરી, નાર સૌભાગ્યતા જોઈરે હરખું. પા૦
ચોક્તણા ચાર, ચરણશું મુક્તિ ધરી, પ્રભુને પધરાવિયા પલંગ પીઠે,
લોગ સજોગથી, અધિક સુખ લોગવ્યું, એરે મુસ્ત એણીપેર દીઠે. પા૦
ભણે નરસૈયો નિત નેહ તે નવનવા, જાહોરે ગોવિંદ ગુણની સમાધી,
શું જાણે પ્રદ્યા સુર રોહની વાસ્તા, ભર્યા અધિકારની આધિવ્યાધિ. પા૦

પદ ૧૩૫ મું-રાગ પ્રભાત.

પલગ પાયે તને કુસુમમાળાવડે, એહુ કર બાંધ્યો લાજ લોપી,
માહરે મદિરધડી કોણ મૂકાવશે, શું કરશે સહુ શોક્ય કોપી. પા૦

તું વનમાળી કાઢાવે, હું કુસુમ વનવેલડી, નીર નિત સીચતો કાં અરોપી,
 લમર જાએ પુલ, પુલ મકરદ વશ, કમળમાં હેત ન રહોરે રોપી. ૫૮
 પ્રીતનો કરનાર પ્રેમના પાત્રશું, તન મન પ્રાણ ત્યાં મેલે સોંપી,
 ભણે નરસૈયા જિમ રીસ ઉતરે, તિમ તું શિખ શાણી દે રે ગોપી. ૫૦

૫૬ ૧૩૬ મું-રાગ પ્રભાત.

સાંભળો કામની કૃષ્ણ કામી કેહે, તાહરા મંદિરથકો નહીંરે જાઉં;
 અવર કો નાર નહીં તૂજ સારખી, જેહને ફૂલ કરી હું બંધાઉં. સાં
 તું વનવેલડી, હું વનમાળી, સીચવે સમર્થ દ્રષ્ટિયે કર;
 તુજ પાસામાં લે રાખું શીતલ પાણિ ધરી, પ્રેમની વાડ કરુ સાં
 સાંભળો સુંદરી એમ કહે શ્રીહરિ, જેની ફૂલમાળા કરી હું રે બાંધ્યો;
 ચૌદ ભુવનતણાં બધન છોડવું, મેં જાણ્યું તેં મોહિની મંત્ર સાધ્યો. સાં
 માન તું માનની, માન માગી કરું, નહીં તણું મંદિરમાં બોલ દીધો;
 નરસૈયાચો સ્વામી, સર્વે રસ લહ્યો, સુરત સંઘામે આધીન કીધો. સાં

૫૬ ૧૩૭ મું-રાગ પ્રભાત.

મેહેલ પીતાંબર, અંબર માહરુ, સુરજ ઉગ્યો સુધ કયમ રહીએ;
 અમ ધર સાસુ નહુંદ જૂઠી વસે, કથ પૂછે ત્યારે શુરે કહીએ. મેં
 સાવજ શબ્દ કરે અતિ સુંદર, દીપક તેજ તો ક્ષીણ થાએ; મેં
 કંકથી કુસુમનો હાર કરમાધ્યો, બાહરે રાગ પંચમ ગાયે. મેં
 તું તારે મંદિરે, પ્રેમશું પોલીઓ, માહરે મંદિરિયે દૂર જાવું,
 લોકની લાજ, લોપીરે લક્ષ્મીવશ, હું રે વળતી હવે નહીં રે આવું. મેં
 ધેન દોહોળી ઘેરરે, વાછરુ વલવલે, મહીરે વલોવવું આજ માહારે;
 કંકથી બાહાર કાઢિ કમલાપતિ, કાલ આવે હવે કોણ તારે. મેં
 સુરત સંઘામની, શાંતિજ હુઈ, રહીરે ઉબગરી, શીશ નામી;
 નરસૈયાચો સ્વામી સુખસાગર પોહિયો, વિરહની વેદના ત્યારે વામી. મેં

૫૬ ૧૩૮ મું.

અમશું કપટતણી વાતજ છાંડ મારે ઘેર આવો તો;
 કાંઈ ઉફાંડ મ માંડ, મારે ઘેર આવો તો.
 જુકાં જુકાં મ બોલીશ, જાણું તારી વાત;
 નીશા વંશી રંગી નાહાશી, આવ્યો છે પ્રભાત;

અંગચેહિન તારે દીસે છે ઘણાં,
જોધને વીમાંસી જોલે ચતુરસુબાણ;
ઘેર આંચોરે શૈં ન દીજે માન,
નરસૈયાચા સ્વામી સુખતું નિધાન; 'મારે

પદ ૧૩૯ મું-રાગ કેદારો.

સમીરે સાંજનાં, સોડમાં સુતાં, નણહલીએ સાદ કીધો;
હવું પ્રભાત, પીયુ થયો ઘેલો, ઉઘરેટો જઈ સૂતો.
હરિતું પીતાંબર, સેજે રહ્યું, પાલટીને પટકૂલ ગયો;
ક્યમ કરી વનજાઉરે મહી વેચવા, દુરિજન લોકે જોલ કહ્યો.
દીકડે ડાઢ ગળે, અસતીઆ બહુ બળે, તો અભિમાનશું કરીએ;
નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મળિયો, ભવસાગર ઉતરીએ.

પદ ૧૪૦ મું.

કેસર લીના કહાનજી, કમુળે લીની નાર;
લોચન લીનાં ભાવશું, ઉભાં નહદાર.
ખેમાં સુંદર કોને કહીએ, વનિતા ને પ્રીતનાથ;
પરખી પરખી ધરો તમને, માણકડાં બેહુ હાથ.
વેગે કુંજે પધારીયા, તો લયકે થઈ ઝગઝોળ;
નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મળિયો, રગતણા બહુ રોળ.

પદ ૧૪૧ મું-રાગ રામખી.

મોહું રે લટકે, મારુ મન મોહું રે લટકે.—ટેક.
ગાતર લગ કીધાં ગિરધારી, જેમરે માર્યાં જટકે; મારુ મન
વેણુ વળાડી વહાલે મારે વનમાં, રંગતણે કટકે; મારુ મન
મન મારુ મોળીડરે અટક્યું, પેલે પીતાંબર પટકે, મારુ મન
નરસૈયાના સ્વામીની રાગે રમતાં, રસ વાધ્યો ચટકે; મારુ મન.

પદ ૧૪૨ મું-રાગ રામખી.

કમણુગારોરે, કહાના તું તો કમણુગારો રે ટેક.
મને કાંઈ કમણુ કીધારે, મારાં ચિત્ત હરીને લીધાં; કહાના

મારી સાસુડી સંતાપેદે, પેટી નણુદી જોળખા આવે; કહાના.
 મને લોજનીયાં નવ લાવેદે, મને નિદ્રા તે કઈપેદે આવે; કહાના.
 મને પગની લસવી આંટીદે, મને મુખનાં તંબોળે છાંટી; કહાના.
 હું તો પૂરણ પદને પામીદે, મને મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી; કહાના.

પદ ૧૪૩ મું-રાગ રાગમી.

કુંકુમને પગલે, પધારો હરિ કુમકુમને પગલે. પધારો ૦
 લડસડતા મોહન ઘેર આવ્યા, ડગમગતે ડગલે; પધારો ૦
 મુસ્તકે પાધ પીતાંબર સોહિયે, નીલાંબર ડગલે; પધારો ૦
 મુખ ઉપર શ્રમ જળનાં મોતી, તો દીઠકે મન હરી લે; પધારો ૦
 મસમસતા મોહન ઘેર આવ્યા, લડસડને ડગલે; પધારો ૦
 છૂપીને છોગાળે* છેતર્યો, જ્યમ મીનને બગલે; પધારો ૦
 હૃદયલે મેહ વૃદ્ધા નરસૈયાને, આંગળણે† સઘળે; પધારો ૦
 શાકર કેસ કસ પડ્યા રે, તો રસ વાધ્યો ઢગલે; પધારો ૦

પદ ૧૪૪ મું.

તારા દલકાની વાતો મેં જાણીદે, ગીરધર દાણી રે.
 આણી શેરડીએ લુખો ને જુખો, પેલી દેખે છે સૈયર સમાણી રે. ગીરધર
 સૌ સખીઓમાં વહાલા સરખુંદે જાણી, ના ગણે દૂધ કે પાણી રે, ગીરધર.
 છેલપણું મૂકી દોને છળીલા, અમે કહીશું નદાજની રાણી રે ગીરધર.
 વૃદાવનને મારગ જાતાં, મારી નવરગ ચુંદડી તાણી રે; ગીરધર.
 નરસૈયાના સ્વામી સંગે રમતાં, મારી અંતર મીત લપટાણી રે ગીરધર.

* પદ ૧૪૫ મું.

મને રોકે છે કાનવર દાણીદે, નહિ જઈ જમના પાણી રે.
 એકવાર જમના પાણીદે ગયાં તા પહાલા, મારી સાથે સૈયર સમાણી રે. મને.
 વૃદાવનને મારગ જાતાં, મારી નવરગ ચુંદડી તાણી રે. મને.
 જોરે પાણી મોકલવાંદે હોય તો, સાથે મોકલો સૈયર સમાણી રે. મને.
 મરકલકે મારાં મન હરી લીધાં, હું તો લાલચમાં લપટાણી રે. મને.
 નરસૈયાના સ્વામીની સંગે રમતાં, હું તો મોહનસંગમાં માણી રે. મને.

પદ ૧૪૬ મું.

મારે ચાંદલીએ ચોંટચો, રાજ સારા મુરતમાં* શામળિયો રે;
 હું એક વહાલા અળખા ન થાઓ, રાજ પ્રાણુલવન વર પાતળિયો રે.† તું મારે.
 ક્રીએ નેહ લ્યારે અટકીને ઉભો, બારીએ નેહ લ્યારે નેહ રે;
 રીએ નેહ લ્યારે સન્મુખ આવે, વહાલો અમૃતપે અતિ મીઠો રે. તું મારે.
 મતાં નેહ લ્યારે મારી નેહ નેહ, સૂતાં નેહ મારી સેજડીએ રે;
 પવનને મારગ નતાં, આવીને વળગ્યો મારી બેલડીએ રે. તું મારે.
 ત કહે તેની કેડ ન મેલે, રસ આપે અતિ રસિયો રે;
 સૈયાઓ સ્વામી ભલે મળીઓ, મારા હૃદયકમળમાં વસિયો રે. તું મારે.

પદ ૧૪૭ મું

ખંમખંમરે ચાંદલા મા કરીશ વહાણું, મારા પ્રાણુલવન ઘેર આળ્યા રે;
 પૂરવ જનમની પ્રીત જે હૂની, પુરુષોત્તમ પધરાળ્યા રે. ખંમખંમ રે.
 પેલા ભવનો વાલમીઓરે, ચોદણુવનનો સ્વામી રે;
 જનમ કોટી કોટી તપ કીધાં, હું ત્યારે વિકૃલ વર પામી રે. ખંમખંમ રે.
 અપૈયા પિયુ પિયુ કહેરે, કોયલ મધૂરે વાસે રે;
 હું તને વારુ કુકડારે, રખે વહાણું પ્રકાશે રે. ખંમખંમ રે.
 અદ્ર વિંટચો જેમ આદરણીએ, તરુવર વિંટચો જેમ વેલી રે,
 ગોવિંદ વિંટચો ગોવાલણીએ, હસાગવની હેલી રે. ખંમખંમ રે.
 સાહુર સોહીએ લેહરે લેહરે, જેસી લેહર તુરગ રે;
 નરસૈયાઓ સ્વામી ભલે મળીયો, ગોપીવર ગોવિંદ રે. ખંમખંમ રે.

પદ ૧૪૮ મું-રાગ પ્રભાત.

કોણ પુન્યે કરી, નાર હું અવતરી, શ્રીહરિ દીન થઈ મન માગે,
 અમર અવિગતિ કહે, અકલ કો નવ લહે, તે કમલાવર કંઠ લાગે. કોણ.
 જગન નાગે કરી, નેગ ધ્યાને ધરી, બહુ વન આદરી દેહ કંટે;
 તોય તે શ્રીહરિ, સ્વપ્ને ન યેળીએ, તે હરિ નિરળીએ પ્રેમ દષ્ટે. કોણ.

* પા. "શામળી મુદ્ધ" † પા. "એક ઘડી અવગો નવ મૂકે, પ્રાણુલવની વાલો
 પાતળિયો રે" ‡ પા. "તેની પૂઠ ન મૂકે, એના વાંચો એ રસિયો."

શેષ સુખાસન, સેજ સદા સહી, ભુવન જસૂ વૈદ્ય કાહાયે;
તે પેં અધિક જે, મંદિર માહાર, પ્રેમે પીતાંબર ધરી પલંગ આવે. કોણ.
ભગતવણલતણું, બિરદ પોતે વહે, વેદપુરાણ એમ શાસ્ત્ર અમૃત વાણી;
નરસિંહાચો સ્વામી, ભલેરે મળિયો, કીધી કૃપા મુને દીન જાણી. કોણ.

પદ ૧૪૯ મું-રાગ પ્રભાત.

સફલજની હુધ, આજની અભિનવી, પલંગ બેસાડી વાહાલે હાથ કીધું;
કર દર્પણ ધરી, વદન અવિલોકવા, પ્રેમનું સુંબન ગાલે દીધું. સં
કુસુમના ટોડર, કંઠ ભૂષણ ધરી, ભૂજ ભીડી ભુધરે હૃદયા સાથે;
સુરત સંચામનું, હું એને જઈ ભીડી, જીત્યો યદુનાથ દય બાહુ બાથે. સં
મદનના સૈન્યશું, માન માચું ઘણું, જુદ જીવું રણ હાથ આવ્યું;
ચોદભુવનતણો નાથ મેં વશ કર્યો, અનિત જીત્યાતણું બિરદ કહાવ્યું. સં
જેમ ગજયુવતિ માતંગ, મદગલીતા, સુંદરી સેજ હરિસિંહ આવ્યો;
નરસિંહાચો સ્વામી, મુલત મુસાસુર, કેસરી કાન સાહી નચાવ્યો. સં

પદ ૧૫૦ મું-રાગ પ્રભાત.

લડસડતી કાંઠાં જા'છે રે અળાળા, કોણ પુરવે તને લોળવી રે;
કોહેરે સખી તને ગરડરસ લાભ્યો, કે વિષ પીધું ઘોળવી રે. લડસડતી.
અશનપણામાં સૂતીરે હુતી, સ્થામ ભુજગે અટકાવી રે;
હરિ મંત્ર જાણ્યો તેણી વારે, તો જીવતડી ઘર આવી રે. લડસડતી
એ ડખ બેઠો જે નરનારી, તે ભૂતળ દેહ નહિ ધરશે રે;
નરસૈયાના સ્વામી સગે રમતાં, વહાલો આપ સરીખડં કરશે રે. લડસડતી.

પદ ૧૫૧ મું-રાગ કાલેરો.

વારીશ મા માતા તું મુજને, નંદતણો સુત નાથ ભાનું;
બ્રહ્માદિકને મોહ ઉપજાવે, અમો અબળાનું કોણ ગમું. વારીશ
ધન ધન રે સાહેલી પેટી, જેલે હરિસું રાસ રમે;
હસતું મુખ હરજીનું દેખી, મરકલદે ભવ તાપ રમે. વારીશ
આડી આંખ કાં દે રે માતા, જાવા દે જદુનાથ ભણી;
રંગભર રાસ રમે રાધાવર, સખી સમાણી મળીય ઘણી. વારીશ.

લોક દેહેશે તે સહુ કેહેશે, દુરીજન શીર ડાળા પાયે;
નરસૈયાયા સ્વામી સંગે રમતા, મારે અંગ ઉલટ ન માયે. વારીશ.

૫૬ ૧૫૨ મું.

વહાલે કોણ વેળા કોણ વાર, કામણ કીધું રે;
વહાલે વાહી વેણ રસાલ, મન હરી લીધું રે.
હરીનાં નેણ સલુણાં બાણ, હૃદયામાં વાગ્યાં રે;
તું વેદ્યા વેરે મા માર, જોરે ઉરપર લાગ્યાં રે.
સર્વ છેલ માંહે તું છેલ, કહાનજી રસીઓ રે;
વહાલે વાહી મોહિની વેણ, મોરે મન વસીઓ રે.
અમો રમતાં રાસ વિલાસ, છેડે અંપાણી રે;
મુને દીધું આલિંગન, સારંગપાણી રે.
મુને કાંઈ ન સૂઝે કામ, થઈ છું દીવાની રે;
મારો ગમે સહિયરનો સાથ, જમુનાં પાણી રે.
હરી પ્રેમલ સુણી બાળ, હૃદયામાં લાગી રે;
મારાં નયણાં પહે દિન રાત, વિરહણી બાગી રે.
અમો રમતાં માઝમ રાત, વેદના વામી રે;
એવો ધુતારો શ્રીમહારાજ, નરસૈયાનો સ્વામી રે.

૫૬ ૧૫૩ મું.

નહિ દેઈ સાંઈ રસ લેવા, અધર અમૃત રસ પીવા;
કુચ ફલ ચેહેવા, આવ્યાસુંદરવર, નંદના લાડકવાયા એવા. નહિ.
આજ લગે અમારા કુલમાં, એવું કાંઈ ન કહેવાયે;
લક્ષણ લાગે લક્ષમીવર, તમે અમથી રોહ અળગાયે. નહિ.
તમ દીઠેદાદગણે મહાવરતીઆ, અમો અભિમાન ધરેવા;
નરસૈયાયા સ્વામી સંગે, રમતાં લવસાગર તરેવા. નહિ.

૫૬ ૧૫૪ મું.

આવું હવે નાવડીઆ રે, સાંઈડાં કાં ન લેત;
સાંઈડાં લેતાં રે વહાલો, લોચન કાં મીચિત. સાંઈડાં.

સાંધડાં લેધ તેય જાણે, જે હોંએ રાજકુમારં;
 નંદ આહીર વસે ગોકુલે, તું તેહતણો ગોવાલ. સાંધડાં
 જો કહો હરી તો શીખાઈ, સાંધડાં લેવાની પેર;
 મારુ કહું એટલું કરજો, પરમંદિસ્યા પરહેર. સાંધડાં
 કુચચહી મુખ અધર ડસીને, એણીપેરે સાંધડાં લીજે;
 મા મા મંત્ર જપું જેણે વેળા, મહારુ મન પતીજે. સાંધડાં.
 અંતર ટાળી એક કરે રે, સાચા તેહના સ્વામી;
 નરસૈયાચા સ્વામી સાચા વિના, હું નવલ પદ કંઈ ન પામી. સાંધડાં

પદ ૧૫૫ મું.

નહિ બાઈ રે જમનાં પાણીડાં, મને મારગડે નંદલાલ મળે;
 બાળપણાંની સહીઅરદેજે, હુંએ ટળું પણ એએ ન ટળે. નહિ.
 અમેરે આહીરડાં સદાએ મુંઆળાં, કઠણ કઠોર પેલો કાનુડો;
 નંદરાયની આણ ન માને, જસોદાનો કુવર લાડકડો. નહિ.
 સાન કરે દેહી ચરવશ થાએ છે, છાનાં છાનાં વાહે વહાલડો;
 નરસૈયાચો સ્વામી બલે મળીઓ, વૃંદાવનમાં એકલડો. નહિ

પદ ૧૫૬ મું.

લટકો તારો લાખ સવાનો, મરકડલાંનું મૂલ નહિ;
 જેમ શામલીઓ વદન નિહાળે, કેહ તુજસમાન કોનાર નહિ.
 પાપે ઠાંળી કનક તણી રે, નેપૂર ઝાંઝરનો ઝમકાર;
 નાકે નંગ નંગોદર સોહે, ઊર સોહે એકાવલિ હાર.
 વેણિયે ઝલકે રાખલડી, કુમલડાં ફરકે તલખે મન;
 કહાનજી કહે આલિંગન નહીં દેઈ, કઠણ પયોધર ખૂંચે તન.
 નવજોળન નવરંગી આલા, જમણે ઉભા વનમાલી,
 ઠાંચલડી કસમસતી પહેરી, સાત સાતેક કસ કરી વાળી.
 કહાનજીએ કામિની કરાલી, માખણપેં અતિકોમળ અંગ,
 નરસૈયાચો સ્વામી બલે મળીઓ, દીપું આલિંગન રાખી રંગ.

પદ ૧૫૭ મું—રાગ પ્રભાત.

પ્રાત હવે પ્રાણપતિ, ઇંદુ અયો આયમી, કોં રહો આંદુલી કંઠ ધાડી;
 નાથ મુકો બાથમાંથી, મુજને વળગો નહીં, શું કર્યો હજી હાથ ઝાલી. પ્રાત

આ જીવો અરુણ, પુરવ દસા ઉગિયો, તેજ તારાતણાં ક્ષીણ દીસે;
 શબ્દ સોહામણા, સાવળં ઓચરે, વચ્ચ ધેન ઘણું ઘેર હીસે. આત.
 લલિત સ્વર મુંદરી, લલિત આલાપતી, ઘેર ઘેર દ્વિ મથન ધોષ થાયે;
 ઉઠ આલસ તણ, કાનણ માહરા, સાસુ વસોદા સાદે સાહે. આત.
 કેમલ વિકાસીયાં, મધુપ મધ્ય ઉડી ગયા, કુરકુટા બોલે પીયુ પાપ લાગું;
 સૂર્ય ઉઘ્યા સમે, લાણ્યે ઘર જતાં, નરસૈયાયા સ્વામી માન માગું. આત.

૫૬ ૧૫૮ મું-રાગ પ્રભાત.

અંઝર ઝમકે, હું ઝમેકીને જાગી, જાણું મારા પિયુજીને કંકડે હું લાગી. અંઝ૦
 પછીતો લજાણીરે, આલિંગન દેતાં, મારે વહાલેજીએ પૂછ્યું સખિ તુંને વર્ષ દેતાં. અંઝ૦
 મારાં રે વરસ વહાલા, હું ગુરે જાણું, માસ તો થયા છે મુને એકસો ખાણું. અંઝ૦
 લણે નરસૈયો, મેં સુખ દીધું, કાઢાને કહ્યું તે મુને કેવું લાગું મીઠું. અંઝ૦

૫૬ ૧૫૯ મું-રાગ પ્રભાત.

આંખઠકીને ચાળેરે, અત્રુજી મોહી રહ્યારે, હવે કેમ જીવુંરે મોરીરે માય;
 મેહને સંતાપેરે, સખિ સુખ દેહેરે, હરિ વિના સગું એક સાંસો ન થાય. આં૦
 હુંને ઉભીતીરે, મદિર માહરેરે, વહાલે મારે કીધીરે નેણી શાન;
 સુગટ ખીસજેરે, માથે મોર પીછનોરે, સુંદર મુરલી હરીતું ગાન. આં૦
 જસુનાની તીરેરે, ગોધન ચારતારે, રમતા બોવાળીયાની સાથ;
 મહીધંની મશેરે, હરણ જોવા નીસર્થારે, આપિયાં વૃંદાવન કેરે ઘાટ. આં૦
 મોહનજી મારેરે, હુંદે કમળે વસ્યેરે, લઉં ઓવારણાં કોટિ પ્રકાર.
 નરસૈયાનો સ્વામીરે, સખી મુને ત્યાં મળ્યોરે, વહાલા મારી આવાગમન નીવાર; આં૦

૫૬ ૧૬૦ મું-રાગ કેદારો.

કુંજનો વિહારીરે, અમ ઘેર આવશેરે, શા શા હું સખીરે શણગાર;
 માંગને સમારેરે, પ્રભુ મારુ મોતીયેરે, કંઠે સોહીએ એકાવળ હાર. કું૦
 શામલકીને ચોળીરે, અંજે સોહીએ ચુંદડીરે, રગ લેર રમીશુરે સેજ,
 લાવ કરીનેરે, વહાલાજીને લેટશુરે, આપીશું તે હર્ષડા કેરાં હેજ. કું૦
 નિશા ને અજવાળીરે, ચાંદા તારી ચાંદનીરે, ચાંદલીયા ઠું જાળેરે પેલે પાર;
 નરસૈયાનો સ્વામીરે, સખિ મુને ત્યાં મળ્યોરે, વહાલે મારે ઉતાર્યો લવપાર. કું૦

પદ ૧૬૧ મું-રાગ કેદારો.

ઓધવ કહેભેરે, હરીને એટલુરે, કે અમને તમારો આધાર; એ
 વિખણં પાધનેરે, વહાલાજીએ નવ ગયારે, કે દુઃખ દેખાડ્યાં દીન દયાળ. એ
 દુખડાંની દાઝીરે, કે ઓધવ દેહ કેમ વળેરે, કે હરી વિના હોળી હધડામોઢે; એ
 કે મેહતણા ભડકારે, ઓધવ ભે સમેરે, કે બળવંત આવી જાલે બાહે. એ
 મહારા મન વિષેરે, હરિની દાસ છુંરે, કે ઘણા તમે સાધે મા નવ સાર; એ
 કે જીવે તેનેરે, ભેવા આવભેરે, કે મુવા પછી લેભેરે સંભાળ. એ
 કે સાધુને વળાવીરે, ઓધવ આવીયારે, મથુરા નગરની મોઝાર; એ
 ગોપીજનનિત્યેરે, નરસૈના સ્વામીને કહીએરે, કે નયણે વેહ આંસુડાંની ધાર. એ

પદ ૧૬૨ મું-રાગ કેદારો.

દુખજાને કહેભેરે, ઓધવ એટલુરે, હરી હીરો આબ્યો તાહારે હાથ; કું
 માન કરીનેરે, એહેને તું લખવેરે, ઠહું છું શીખામણની વાત. કું
 પ્રાતે ઉઠીનેરે, પ્રથમ પૂછેરે, જે માગે તે આપે તતખેવ; કું
 બીજું કાંઈરે, બુધરને ભાવે નહીરે, માહાવાને છેમહિ માખણની ટેવ. કું
 રાજ ને દીપેરે, માળ રુઝ પુષ્પનીરે, નિવ નિત ધરે નવલાં વેશ; કું
 જાગું ન જગાડીશરે, બદવશયનેરે, કેમળ કરમાશે એનો સુવેશ. કું
 એહેને તે આધારે, ઘડી નવ કીજીએરે, ઘેલી નવ કરીએરે અહંકાર; કું
 શિવ ને વિરંચીરે, મહા મોહા મુનિરે, જેને નવ જલ્યો એહેનો પાર. કું
 કેસ ઘેર દાસીરે, પેલી કૃષ્ણભરે, સુંદર શામળીયો ભરથાર; કું
 નરસૈયાનો સ્વામીરે, સખિ મુને મળ્યોરે, વહાલા મારા આવાગમન નિવાર. કું

પદ ૧૬૩ મું-રાગ કેદારો.

સુખડાના સિંધુરે, સજની વહી ગયારે, દુઃખના દરિયા આબ્યા પૂર; સું
 મોહન મૂર્તિ જાતાંરે, કંઈ નવિ રહ્યુરે, નયણે વેહ છે સાગર પૂર. સું
 વહાલાજીને જાતાંરે, કંઈ નવિ ઉગર્યુરે, હવે તે હાથ ઘસે શું યાય, સું
 વહાલાનો પાલવરે, ઝઠીઅમો નવ રહ્યાંરે, કહેહવે મારી રોતાં રજની કિમ ભાય. સું
 પીડ નવ ભણીરે, હે પ્રભૂજીએરે, કરી ગયો નહાનખજાનો સ્નેહ; સું
 સ્નેહની સાંકળરે, શામળીયો તોડી ગયોરે, એણે ઇગાળે આપ્યો છેહ. સું

ગોપીજન કીધારે, ગોવિંદે ઘેહલકરે, કમળાના કંથ પધારે ઘેર;
નરસંયાનો સ્વામીરે, સખી મુનેજો મલેરે, ટાળે મારો જનમ મરણનો દેર. સુ૦

૫૬ ૧૬૪-મું રાગ કેદારો.

સુખડલાંના દહાડારે, રાજ નિત સાંભરેરે, કે રમતાં શામળીયાની સંગ;
મોરલીની ટેરે, સંભળાવતારે, કહો કેમ કીધા વીસરે રગ. સુ૦
મુખે મીઠે મીઠેરે, હરી મુખ હસતુંરે, કે તાળી લેતી હાથોહાથ;
હરીને જમાડીરે, અમો જમતાંરે, કરતાં વિજલો કર લઈ હાથ. સુ૦
પાન ખીડી વાળીરે, મેલતાં મૂખમારે, છળીલોછ છાટતા તમોળ;
શરદ સમાણીરે, રજની શોભતીરે, શશિયર સોળ કળાએ રસરોળ * સુ૦
શિવ સનકાદિકનેરે, સ્વમે નહીં આવ્યા હરીરે, તે હરી રમે અમારી સાથ;
એકવાર રમાડેરે, આંખ મીચામણીરે, આળડવી નચાવેરે નાથ. સુ૦
કહેવા સરખુરે, કાંઈ કીધું નહીંરે, અમોને વળગાડ્યાં વૃક્ષની ડાળ;
નરસંયાનો સ્વામીરે, સખિ મુને ત્યાં મળ્યોરે, વહાલે મારે ઉતાર્યાં લવપાર. સુ૦

૫૬ ૧૬૫ મું.

કંઠુ થયા મોહન મધુરાં જઈ, કાગળ નવ લખ્યો કટકોરે-ટેક.
ગોકુળમાં સહુ વાત કરે છે, કહાન કુખજશું ચટકોરે રે. કંઠુ૦
કુખજ કાળી ને અગે કુખડી, શું કરતી હશે લટકો રે. કંઠુ૦
અતુર હોય તે ચિત્તમાં ચેતે, મુરખને શો ચટકો રે. કંઠુ૦
નરસંયાચા પ્રભુ તમને ન ઘટે, નીચ સાથે શીદ લટકો રે. કંઠુ૦

૫૬ ૧૬૬ મું-રાગ પ્રભાત.

આજની રાતની, વારતા શી કરું, સ્વપ્નમાં શામળા સગ પરણી,
ચોરીમા પરવરી, પાસ ભેઠા હરી, બાઈ મારા કર્મની કોણ કરણી. આજની.
ચાર વેદે ઠરી, ચાર દેરા ફરી, શ્રી હરીએ મારો હાથ આપ્યો;
ધૃતતણા દીપક, મડપ ચોરી રચી, આગણે નંદ આનંદ માહાદયો. આજની.
ઘાળ કુમકુમ ભરી, મોઢ મસ્તક ધરી, જયોમતી સાસુને પાય લાગી,
નરસંયાચા સ્વામીને, સગ રમતી હતી, એટલે ઝબકીને હુંરે જાગી. આજની.

!

૫૯ ૧૬૭ મું.

લાડકવાયા લોકશિયારે, ચારે ચઝવી પ્રીતલડી;
 ક્યાંની હું ને ક્યાંનો કાનજી, સગમણની શી રીતલડી. લાડ૦
 કોક કહે કહાનો તારા કોળે, મારગડે ઉલલો રહે છેરે;
 જોડ ભલો તો કોકદીવાળી, તારુ તો ચું લે છેરે. લાડ૦
 અનેક નારી એને ઇચ્છે છે, નથી ખેડો મૂજ સારુરે;
 તે નરસૈનો સ્વામી જોવા સરીખડો, વરઘોડો કીધો વારુરે. લાડ૦

૫૯ ૧૬૮ મું.

જમના કાઠે ઉલો સુંદર શામળો જો;
 મીડી મોરલીમાં મધુરી વેણ વળાડતો જો.
 ગોપી જમુનાજી ન્હાવાને નીસર્યાં જો;
 ન્હાવા નીસર્યાં ને અંગનાં આભણુ વિસર્યાં જો.
 ગોપી આકુળ વ્યાકુળ યદ્ય છે ઉતાવળી જો,
 રહારા અગના આભણુ કહોની સખી ક્યાંવળી જો.
 વહાલો વનમાં વળાડી : શીલ્પી વાસળી જો,
 વાગી વાસળી ને કોરી મારી પાંસળી જો.
 મેહતા નરસૈના સ્વામીને વીનવું જો,
 મારી ચૂદડી આપો તો પાયે પડું જો.

૫૯ ૧૬૯ મું-ગરા પ્રભાત.

પરણીને પારકે, હાથ શૂં લાળવી, લખ્યા ન આવીરે કંથ મુજને;
 અવધી કોટિ અપસાધ હોય શામળા, મેલ મન આંખળા રાખ મુજને. ૫૨
 કર અદ્વો કહાનજી, કોય મૂકે નહીં, મન ધરી માવજી મયારે કીરે,
 જેમ જેમ જામનિ, જાયરે જાદવા, તેમ તેમ પાતકી મન ન રીરે. ૫૨
 સુંદરી સોળે સહુન હરિ તાહરે, તેમાં એક અવર હું દાસ તારી,
 નરસૈયાના સ્વામી, જેમ ઘટે તેમ કરે, કાંની જોવાળ સંભાળ મારી. ૫૨

૫૯ ૧૭૦ મું.

ઉલો રહેની જોવાળિયા, તારી મોરલી મીડી વાય,
 અલ્યા છેલ છળીલા નહનારે, તું ગીત મધુરું જાય. ઉલો૦

અમો સઘળી સહીઅર રીજશું, ત્યારે આપશું ગોરસ દાણુ;
 કહું છું કાનજી એટલુરે, મારો પાલવડો મા'તાણુ. ઉલો૦
 પાલવ મેલની' પાતળારે, લોક સાથે* શાં લાડ;
 કહું છું કાનજી તમનેરે, આશો મારા મુખલડાની આળ. ઉલો૦
 કામણુ ટુમણુ તારી વેણુમારે, તારી આંખલડીમાં છે જત્ર;
 વશ કીધી મજ નારીઓરે, તું ક્યાંનો શીખ્યો એ મંત્ર. ઉલો૦
 તારુ મુખ દીઠે મુખ ઉપજેરે, મારાં નયણાં શીતળ થાય;
 નારી દેખાડો નાયજીરે, માહરા તનના તાપ સમાય. ઉલો૦
 પીળાં પીતાંબર પહેરીઆરે, મોર સુગટ ધરીઓ શીશ;
 વુંદાવનની કુંજ જલનમાંરે,† ચાલો રાસ રમીએ જુગદીશ. ઉલો૦
 ગોપી સહુ ટોળે મળીરે, હાંડિ છે મોડામોડ,
 નરસૈયાઆ પ્રભુ પાતળારે, મારા લવનાં બધન છોડ. ઉલો૦

૫૬ ૧૭૧ મું.

વાહાલા કહું છું કેવારની, પાલવડો મારો મેહિલ;
 માથે મારો મહી તપે, ગોરસની હેલાહેલ;
 સહીઅર સહુ વહી ગઈ, મને થાય ઘણી અવેર. વાહાલા૦
 વાસના તારી ઘટઘટમાં, જેમ વાલમાં પડ્યું તેલ;
 તારી વાસનાનો મને પાસ લાગ્યો, જેમ બેડકે કૂદેલ. સહીઅર૦
 તારે મારે પ્રીત ગંધાણી, જેમ સૂતરની દેલ;
 લોકડા ચોકડા વાત કરે, એમ બેહુનો થયો મેળ. સહીઅર૦
 તું છેલ છળીલો, રૂપે રૂડો, હું છળીલી છેલ;
 નરસૈયાઆ પ્રભુ પાતળારે, તારા મનનો આંટો મેલ. સહીઅર૦

૫૬ ૧૭૨ મું.

મેહિલો મન મોહન મારી મટકી, મહીડુ છળકાય;
 લિલો મારી નવરગ ચુંદડી, કાનજી લાગું તારે પાથ-
 પાલવ મૂકોની પાતળા.

મટુકી તે નારી નવ મૂકીએ, મનથી કીધો એ વિચાર;
 તુજને તે જાણ નહીં હીંઠ, તું છે પુટડીરે નાર.
 નહીં મૂકું તારી મટકી.
 ફરેત થવાની આ વાતડીરે, કાનજી માંડી તેં આજ;
 મજમાં તે જાણશે નંદજી, કહો કેમ રહેશે લાજ. પાલવ.
 લાજ જશે તો જશે લોકમારે, કાણ સંગ કરવો વેપાર;
 કાનજીનું જોતું ફરે નહીં, તારી મટુકીરે ઉતાર. નહીં.
 કાનજી માનીએ મારું કીધું, નડે છે લોકડીયાની લાજ;
 અમ ચેર કંધડો પીડશે, જીવને ચોકડીઆનું શાલ. પાલવ.
 મારે તારે ખંધાણી પ્રીતડીરે, હમી વેચવા નીત આવ;
 દાણ નહીં માંગું દોકડો, રૂડું માંખણું તું લાવ. નહીં.
 મટુકી તે મારી ફૂંથેરે, મહી જશે રેલાઈ;
 તારે હાથે એ આવે નહીં, છોડી દે કંસની દુવાઈ. પાલવ.
 કંસ પાપીઓ શું કરે, મારીય મથુરાને દ્વાર;
 પણ દાણ નહીં મૂકું દોકડો, કાણ છે મને પૂછતાર. નહીં.
 આવડી તે વાર નવ રોકીએ, હરિ અજગા રે રહો;
 દુરીજન લોકો નિંદશે, દુર રહી કહેવું હોય તે કહો. પાલવ.
 દહાડી દહાડી દાણ ચોરતીરે, અળખા આવી હાથ આજ;
 લાજ સપુંદરે શ્રીખુલાનનીરે, નથી આવતી કાં લાજ. નહીં.
 સાસુ અમારી ખીજ્યેરે, નણદલ દેશેરે ગાળ;
 વળગાજી તમે ના કરો, તૂટે નવરેરા હાર. પાલવ.
 સાસુડી તારીને વારશું, નણદલને દેઈય જવાપ;
 હાર અમુલક આપશું, તું ટાળને સંતાપ. નહીં.
 દુઃખના દયાળ છે શ્રી નાયજીરે, સુખડું દો સ્થામ શરીર;
 કરજોડી વીનવું સ્થામજા, છાના મંદિર આવો મજના વીર. પાલવ.
 સુખડે તારે જોહી રહો છું, શરહ પુનેમનો ચંદ;
 આંખલડી તારી અણીઆલડી, વાંકો કેડનો છે લંક. નહીં.
 ધોરી બળદ જીણી વેલડીરે, કંઠે ઘાલી ઘુમરમાળ;
 બેસાડું તેમાં આવ રાધિકા, હાંડું હું નંદનો ગોવાળ. નહીં.

નરસૈં મેહેતાની માગણી* રે, લ્યોને ચતુરસુબલ;
 ગોરસ કેરણં શાં ગજં, સોંધ્યાં તન મન પ્રાણુ. પાલવ.

પદ ૧૭૩ મું.

ગુણની વીધી રે, ગોપ ગાય દૂવે;	
વીપરીત સ્વેએ, કાંઈ રાધા વલોવે.	૧
રાધાજીએ માધવજીનું, મુખડું બેચું;	
ગોળીને વરાંસે, મહીડું ધણી ઢોળ્યું.	૨
ગોકુળ માહે ગોવિંદ રાજ, રાધિકા રાણી;	
દોહતાં દોહતાં ધેન, જાતી ન જાણી.	૩
સોળ સહસ્ર સુંદરી મળી, અચરજ પામી;	
લક્ષ્મણના મળ્યો, નરસૈંના સ્વામી.	૪

પદ ૧૭૪ મું-રાગ પ્રભાત.

વહાલાજી જાગો તો એક વાત કહું, માહારો લાલ ગોવરધનધારીરે;
 માલ થયો મંદિર કેમ જાણું, મોહન મહન મોરારી રે. વહાં ૦
 અમારા પતિનો સંગ તણને, આભ્યાં શર્ણુ તમારે રે;
 આસિંગન દો લીડીને ઘાડું, જાણું છે ઘેર અમારે રે. વહાં ૦
 તમ સાથે રમતાં રેણી વિહાણી, હજી નહીં પ્રેમે ધરાયાં રે;
 નરસૈંયાનો સ્વામી લાલે મળીઓ, નારખણું લાલે પામ્યાં રે. વહાં ૦

પદ ૧૭૫ મું-રાગ સામેરી.

ચાંદલાનો ચટકોરે રુડો, રાતડીયે સોહે રે;	
પીતાંબર પટોળી પહેરી, એને તેજે ત્રિભુવન મોહે રે.	ચાં ૧
અંગ અનોપમ બૂવણુ લારી, તહારી ગત નવ લહિએરે;	
કસમસતી કાંચલડી ઉપર, હાર હુલાવી રહિયે રે.†	ચાં ૨
સર્વ શબ્દગાર કરીને ચાલી, શામતણે રંગ રાતી રે;	
નરસૈંયાના સ્વામીને મળવા, નિશાયે એકલડી જાતી રે.	ચાં ૩

પદ ૧૭૬ મું.

ચુંદડીનો રંગ રોડે, કાનજી તહારી કંબળીથી રોડે;
જમડીરાખીને જોયાની બદવરાય, બાહુડીયાં ઘલાએ ચૂડે. ચું૦
હું ગોરી તું શામળો, આપણુ ચણગાર સજશુંદે;
મારગ જાતાં માણસ મળશે, જણુ જણુને પૂછશુંદે. ચું૦
એ પંડતર કોય નવ જાણે, જુઓ નાથ વિચારીદે;
નરસૈયાચો સ્વામી લલે મળીયો, આવાગમનની દેશી વારીદે. ચું૦

પદ ૧૭૭ મું.

હુંને મહારા પિયુજીનું જોલ્યું ગમે;
મહારો વહાલો મુજથી અજગો ન રમે. ૧
નવજોખન ભર નાહુલીઓદે, નારી રૂપ સમે;
સંસાર મોઢે સરખાં સરીખું, જો પામીયે નિજકર્મે. હુંને૦ ૨
કોયક જપ તપ આચરેદે, કોયક દે સખી દાન;
અમારે જપતપ એહજ તીરથ, નંદકુંભર વર કહાન. હુંને૦ ૩
જેને જે શું પ્રીત ખંધાણી, તે દીઠા વના ન રહેવાય;
નરસૈયાચા સ્વામી વના દાહડા, દાણું વરસ સો થાય. હુંને૦ ૪

પદ ૧૭૮ મું.

નેણુ લોભાણા નાથશું, પાછા મેં ન વલાએદે;
નરખતાં નરખતાં બાઈજી, રુદયામાં ટાંડું ઘાએદે. નેણુ૦ ૧
દઈ આલિંગન રુદયામાં લીલ્યો, શામળીયાને સંગેદે;
અધર અમૃત રસ પાન કરતાં, રજની વિતી ફગેદે. નેણુ૦ ૨
કુસુમે રચી સેજ સમારી, તાંહાં પાતલીયો રમતોદે;
નરસૈયાચા સ્વામી લલે પામી, પ્રેમ ધરીને મળતોદે. નેણુ૦ ૩

પદ ૧૭૯ મું-રાગ પ્રલાત.

એરા આવ અજગો, એક વાત નાની કહું, તુજને જમ હૈડામોઢે હર્ય પામે;
કામની કામ અલિલાખ કરી બોલતી, ભુર ગોવાલિયા મોઢે શુંદે રમે.
નેણુ નીશાન, સનકારતી સુંદરી, નેણુ કટાક્ષ ચુણુ બાધુરી;
નવનવા રંગ કરી, દાખવું આપું અપૂરવ, તોડતી તારણી પ્રેમે કરી.

ગોરસમોહિ, શો રસ ગોવાળીયા, અધુર અમ્રતરસ જોની ચાખી;
ચાખતાં ચાખતાં, પીયુષ પરહરે, તે વેળા તોરું મન સાખી.
સુરતસંગ્રામની, સાધના શીખવું, રીઝવું ગહુપેરે ભાવ દાખી;
નરસૈયાચો સ્વામી, ચરીત્ર કરી વાળવો, ભોળાચો ભુધરો અંગ આપી.

પદ ૧૮૦ મું-રાગ ધનાશ્રી.

અખોડલો મારા નાથનો ઝળકે, ટળકે ચિત્ત અમારું રે;
નેણુ સલોણા શામળીયાપર, તન મન ધન તે વારું રે. ૧
દંડપ કોટ સરીખો સુદર, પુરુષ લક્ષણ જતીશે રે;
નવજોગન જાહવસયણ, તે જોવો કોડ વરીસે રે. ૨
આંગડલે ઉભી હું મહારે, મહારી આગળ થઈ જાયે રે;
જીવન મહારા સામું જોયે, મનમાં મોહ ન માયે રે. ૩
સુદરવરશું રોહિ ધરીને, રેણી રમીએ રાસ રે,
નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મળીયો, અખળાની પહોંતી આશ રે. ૪

પદ ૧૮૧ મું.

અખોડલે મારા મન મોહ્યું, જાણું અખગી ન થાઉં રે,
વદન નિહાળી વહાલા કેરુ, કુસી અંગ ન માઊં રે. ૧
ધરનાં કામ વિસાર્યો મનથી, શામળિયા સગે રાતી રે,
આખો દહાડો આનંદ ભરી હું, વહાલાના ગુણુ ગાતી રે. ૨
શામળીયાને પ્રેમે ભરાણી, અવર કોયને નવ જાણું રે;
નરસૈયાચો સ્વામી રસપૂરણ, અલવે ઉરપર આણું રે. ૩

પદ ૧૮૨ મું.

આજ મહારે વહાલાજીએ સામું જોયું, હુશી હુશીને ગોલાવી રે;
મનગમતો મેં મચકો ક્રીધો, વહાલાજીને મન ભાવી રે. ૧
મદિરમોહિ આવ્યો મહારો વહાલો, ઉજમ આણી હીંદુ રે,
સાન કરીને સામું જોયું, પિયુજીને કરજેડુ રે. ૨
સેજ સમારુ નાના પિધની, પિયુજીને ત્યાં પધરાવું રે;
સાધકુ લીધું સગમ રમતાં, રેણી રંગે મહુલાવું રે. ૩

કંઠે બાહુકલીવાળી મહારે વહાલે, પ્રેમે સુખન લીધુરે;
નરસૈયાચા સ્વામી સંગ રમતાં, સુસ્ત સમે સુખ લીધુરે. ૪

પદ ૧૮૨ મું-રાંગ કેદારો.

સુખનો સાગર મહારો વહાલો, આનંદે ઉરપર મહાલ્યો દે સુખ૦ ટેક
રખે એ ઊરથી અળગો થાયે, બાહુ વીલસું ચારે બામ દે;
અનેક હાવ ને ભાવ કરીને, પૂરણ કીજે કામ દે. સુખ૦ ૧
ધન ધન થાયે આ રજની રૂડી, ધનધન થાયે શણગાર દે;
ભણે નરસૈયો ધન એ વહાલો, ધન ધન કરતો વેહાર દે. સુખ૦ ૨

પદ ૧૮૩ મું-રાંગ કેદારો.

અંતર ટાળીને ઉરપર લીધો, ભાવે ભજતાં મનોરથ સીઝયો. અં૦ ટેક.
કંદ્રપ કોટ સરખો સુંદર, મોહી રહી સુખ ભોતાં દે;
મગટ પયોધર કશણ કરીને, ભાવે ભેટ કરતાં દે. અં૦ ૧
રીઝવીયા સેજીયે શામને, વહાલાને વથ કીધો દે;
ભણે નરસૈયો રજની સઘળી, ભોળન લહાવો લીધો દે. અં૦ ૨

પદ ૧૮૪ મું.

આ ભેરે બાધ નહાનડીયો, નીતનીત એમ કરતો દે;
વારું તો માને નહીં મારું, સુખ ભોધને નેણ ભરતો દે. ૧
ગોરસની ગોળી ઢોળી, મહારુ મહિ મંદિરમાં આલ્યું દે;
આડો આવી શામળીયે મહારુ, અલવે અખરજ બાલ્યું દે. ૨
મરકલકે હું મોહી રહી, વીસરીયાં ઘર કાજ દે;
ભણે નરસૈયો મનમાં ન આણે, કસતણું એ રાજ દે. ૩

પદ ૧૮૫ મું.

મીઝા બોલા મોહનજી, તમે માખણ સાકર લીજે દે;
દુધ કંઠનું આણીને આપું, છુટકે છુટકે પીજે દે. ૧
શાલ દાલ ઘૂત તરતનું તાલ્યું, કુંવર કોળીયા ભરીયે દે;
ગોવાળીયાને સાથે આતાં, પુત્ર પછે જઈ રમીએ દે. ૨
પલવટવાળો સુખકલી આપું, જે તહારે મન આવે દે,
નરસૈયાએ સ્વામીતોતળો, તોતળું માતા માંડ બોલાવે દે. ૩

પદ ૧૮૬ મું.

ધન ધનદાહારો આજીનો, જીવન મુજ ઘેર આવ્યા રે;*
 સરવસ વાર વારણે, ગોવિંદજી મન સોહાવ્યા રે. ૧
 કાને કુંડળ ઝળહળે, મુખ મરકલડો કીધો રે;
 મોહી રહી મુખ નિરખતાં, મેં આનંદે ઉર લીધો રે. ૨
 દીવડીયો અજીવાળીયો, હું ગાઉં મંગળ ગીત રે;
 નેણ સલોણાં શામળિયાશું, બંધાણી મહારે પ્રીત રે. ૩
 સાસુ નણદી નાટક જોતાં, તે તો અજગાં કીધાં રે;
 નરસૈયાઓ સ્વામિ રંગભરી રમતાં, વાંછિત કારજ સીધાં રે. ૪

પદ ૧૮૭ મું.

અંખોડલો વાળીને જોએ, મરકલડો કરે પિયુ મન મોહો; અં ૦ ટેક.
 વહાલે ઉરપે લઈ અંતર ટાળી, વહાલાને સંગ ભરતી;
 સુરત સમાગમ શામળીયાશું, મનના મનોરથ કરતી. અં ૦ ૧
 સુખસાગર શામળીયો પામી, કરતી વિવિધ વિહાર;
 ભણે નરસૈયો અજગો ન મેલું, મહારો પ્રાણ આધાર. અં ૦ ૨

પદ ૧૮૮ મું-રાગ પ્રભાતી.

ભલેરે ભગવાન પ્રગટયા, અમારે કાળે;
 આટલા દહાડો છાંના રહ્યાતા, મુનીવરની લાળે. ભ ૦ ૧
 ગોકળીયામાં કોટિક નારી, શણગાર સાળે;
 ચાલેરે ગજગતિ ચાલે, પાયે નેપૂર વાળે. ભ ૦ ૨
 અહેવા માનશયે રહેલું, તને ન રાળે;
 કામરસ લોગ લોગવ્યા, નીશાનાં વાળે. ભ ૦ ૩
 નારીત્વપે જીગત મોહો, લિલા સમ વાહે;
 નરસૈયો ભવસાગર ઝીલે, પ્રેમની પાળે. ભ ૦ ૪

પદ ૧૮૯ મું-રાગ પ્રભાતી.

આજ તો દીવાળી જસોદાયે જીવન ભયો;†
 કંથનો વડારણ પેલો, કાનુડો આયો.† આ ૦ ૧

* પાઠ. "ગોવિંદજી ઘેરો"

† પાઠ "જસોદાયે ભલે નયો." ‡ આપ્યો.

કેશર કેરા છાટણા છાટયા, પરસાલ ધોળી,
 પેર્વાં રે પીતાબર અંબર, ચણા ને ચોળી. આ૦ ૨
 મોતીકેસતોરણુ બાધ્યા, માનની મગણ ગાયે,
 પુલીરે મજ મુદરી હેડે, હરખ ન માયે. આ૦ ૩
 જમનામા પેમીને વહાલે, નાથ્યોરે કાન્થી,
 નરસૈયાયા સ્વામી પધારે, ત્યાં નિત્ય દીવાળી. આ૦ ૪

૫૬ ૧૯૦ મુ-રાગ આશાવર્ગી.

અળગો ન કર એહને ઉરથી, શામલિયાને સજની રે,
 મનગમતો શણગાર કરીને, ગગ લરી રમથું રમની રે અળ૦ ૧
 એ પટોળી પહેર મનગમતી, ચોળી નાના સાતી રે,
 હેંચે હરખ ન માયે માહુરે, પુરતી રસાળી વાહતી રે અળ૦ ૨
 સુરત સમાગમે જેમ પીઠી રીઝે, અંતર મહાલી રહેથું રે,
 નરસૈયાયા સ્વામીચે સંગમ, ભાવ ધરીને ભજથું રે અળ૦ ૩

૫૬ ૧૯૧ મુ-રાગ ધનાગ્રી.

આજના કિનનાભામણા લઉં, શામળીયો ઘેર આગ્યો રે,
 શ્રી વતસલાઇન એપે ભતે, મસ્તક મુગટ મોહાગ્યો રે ૧
 કાને કુડળ બળહળે, અધુર પ્રવાલે રગ રાતા રે,
 પીતાબર પેહેરું ક્યામ અગે, જેને જોવા મુનીજન ધાતા રે † ૨
 નાનાવિધના અજ નીપાળ્યા, આરોગ્યા જગદીશ રે,
 પ્રેમ ધરી નરથુ મન હરથુ, વાળી વાળી નામી શિશ રે ૩
 નિર્મળ જ્યોતિ પ્રગટ થઇ દીવડા, દીસે થયુ અભુવાડુ રે,
 બ્રહ્માદિકને સ્વપ્ને દુર્લભ, તે સંગમ રસ મહાલુ રે ૪
 સન્મુખ થઇને સાધડુ લીધું, તનનો તાપ નિવારી રે,
 નરસૈયાયા સ્વામિથું રમતા, ધન ભૂતળ દેહ ધારી રે ૫

૫૬ ૧૯૨ મુ-રાગ ધનાગ્રી.

સર્વ આગણે સર્વ મંદિરમાહે, સર્વ સર્વ આર્વ દ્વાર રે
 મગન થઇ હુંને કાઇ નવિ મુઝે, મોહી રહી નહુમ ર રે. ૧

* પણ "પીતાબર પહેરું પીત અગે" બીજો પણ - પીતાબર દીવાળર થો તીત અગે"

† પા૦ "જેને મહા મુનીજન"

આવંતો વહાલો ઉરપર લધને, ભૂજળજે લીડું નાથ રે;
મંદરિયામે પધરાવ્યો પ્રેમે, ઘાલી ગળામાં હાથ રે. ૨
ધનરે મંદર મહાર મુંદર, ધનરે રેણી રસાળ રે;
કંદ્રપ કોટ સરીખા નટવર, હું કરતી કેટલી વિશાળ રે. ૩
ઉરપર રાખી રહી હરી હું, સેજડીએ વાધ્યો રંગ રે;
એ સુખ મેં કેને કહેવાયે, અમી ઠરીયો અંગે અંગ રે. ૪
નેણેનેણ મેળવતાં મહારે, વાધી રંગની રેલ રે;
નરસૈયાયો સ્વામી રસપૂરણ, મોહન મોહનવેલ રે. ૫

પદ ૧૯૩ મું-રાગ ધનાશ્રી.

અખોટો મહારા વહાલાણનો સોહો, જોતાંતૃપ્ત ન થઈએ રે;
જોડે જમતાં વાત કરીને, વહાલો ઉરપર ધરીએ રે. ૧
મહાર મન તો મોહન સાથે, મંદરમાં ન જવાય રે;
જે જાણો તે કહોરે હું, વહાલા વિના કિમ રહેવાય રે. ૨
સાસુ નણદી કુટુંબ સહુ કોય, નીતનીત ઉઠી લવતાં રે;
નરસૈયાયો સ્વામી મારો જીવન, કરશે મનનાં ગમતાં રે. ૩

પદ ૧૯૪ મું-રાગ ધનાશ્રી.

આજનો દિન સોહામણો, સોહાગણ કીધી વહાલે રે;
દુધે વુઠ્યા મેહુલા, મંદરમાં મોહન મહાલે રે. ૧
આગળ ઉભી વાયર કર, મહારા મનમાં હરખી રે;
કુલી અંગે લોજન કરતાં, મુંદરવરને નરખી રે. ૨
મરકડલો કરી સણગટવાળું, મુંદર સેજ સમાર રે;
મહારા પ્રાણજીવનને પ્રેમે, મહારા ઉરપર ધાર રે. ૩
વહાલા સાથે તાળી દેતાં, ખળકે કંકણ ચૂડી રે;
નરસૈયાયા સ્વામીને સંગમ, રમશું રેણી રહી રે. ૪

પદ ૧૯૫ મું-રાગ ધનાશ્રી.

આજ મહારે સંગમ મંદર મોહો, દીવડીયો અણુવાળું રે;
નંદકુંવરને સાંધું દઈને, મુંદર વદન નિહાણુ રે. ૧

પુલડે પાગર ભરાવું ચેરીએ, સહીયર સાથ તેડાવું રે;
 મંદરદારે રાખી વહાલો, મુક્તાયાળે વધાવું રે. ૨
 સોમલુપાટ ઢળાવી વહાલો, હું ત્યા લઈ બેસારું રે;
 નાના વિધનાં અન અનોપમ, ભાવે ભોજન કરાવું રે. ૩
 આગળ અગર ઉવેખી મેહલું, સુવા ચઢન સાર રે;
 ભણે નરસૈયો મંગળ ગાઈ, પામી પ્રાણ આધાર રે. ૪

૫૬ ૧૯૬ મું-રાગ ધનાશ્રી,

હરિજન કેરુ કાઈ ન ચાલે, હું મલપતી મહાલું રે;
 તન મન મહારુ વારી વારી, ઉરવરથી હું નવ ટાળુ રે. ૧
 સણગટકા હું શાને રાખું, પ્રીત બંધાણી પિયુથુ રે;
 મહારો પ્રાણુજવન પાતળીયો, આનંદે અનુભવશું રે. ૨
 કંઠે વિલાગી કહાનજી, વાત રમાળી કરશું રે;
 ભણે નરસૈયો સુખની લેહેરે, ભુજબળ લીડી રહેશું રે. ૩

૫૬ ૧૯૭ મું-રાગ ધનાશ્રી

આજનો દિન રણીયામણો નેરણીયામણું મદિર મહારુ રે;
 મુંદરવર શામળીયો આવે, મનના મનોરથ સારુ રે. ૧
 આગળ આવી અગર ઉવેખુ, મોતીએ ચોક પુરાવું રે,
 વિધવિધનાં હું દાન દઈને, કુસુમે નાથ વધાવું રે.* ૨
 ક્ષીર ખાડ ધૃત મોદક મુખમા, મહેલતાં મન હરખુ રે,
 મુંદર મુખ સોહામણું, વાળી વાળી નરખું રે. ૩
 મુંદર બીડી મુખમા મેહલી, ઢોળું વહાલાજીને વાય રે,
 નરસૈયાયો સ્વામી પ્રેમે પોદયો, હૈયે હરખ ન માય રે† ૪

૫૬ ૧૯૮ મું-રાગ ધનાશ્રી

મનમા હરખ ન માય મ્હારે, વૃષિ ન પામું ભેતી રે;
 શામળીયાને સંગમ રમવા, શણગારે સોહંતી રે. ૧
 પટોળી પહેરી નવરંગી, પાયે નેપુર ધુની યાય રે,
 નીલવટ ટિલડી નેણુ સમારી, નરખુ દરપણ માહે રે. ૨

* ૫૧૦ “વિધવિધના હું દેખાદાખી, નવર નાથ નયણરે” † ૫૧૦ “પ્રેમે ચાપુ પાયરે”

ધન ધનરે આ જોખન મહારુ, નહકુવર ઉર ધરશું રે;
આલિંગન આપીને અંગે, જુજખળે લીડી રમશું રે. ૩
લટકંતી લેહેકંતી શામા, શામળીયા મેળે આવી રે;
નરસૈયાચોસ્વામી રસમાં રંગ્યો, લજતાંલામનીલાવી રે. ૪

પદ ૧૯૯ મું-રાગ ધનાશ્રી.

હું સફરાણી કીધી મહારે વહાલે, પ્રેમે સામું જોયું રે.*
મરકલડો દેખી મોહનનો, તાંહાં મહારુ મન મોહ્યું રે. ૧
સરવસ સાંધી ઉરવર આણુ, ઘણું અળગો નવ રાખુ રે;
માખણુ સાકર મુખમાં મહેલી, વન્યો વચન મુખ ભાષું રે. ૨
હાર કુસુમના ગુંથી કરશું, વહાલા કંઠે ધાવું રે;
શોભતો દેખી શામળીયો, ઘડીએ ઘડીએ નિહાળું રે. ૩
ચુવા અંકન ચરશું અંગે, સોમણપાટ બેસારી રે;
નરસૈયાચા સ્વામીને સંગમ, મનના મનોરથ સારી રે. ૪

પદ ૨૦૦ મું-રાગ ધનાશ્રી.

સરવસ વારુ વારણે, શામળીયે સામું જોયું રે;
મરકલડો ક્યોં મહારે વહાલે, મહારુ મનડું મોહ્યું રે. ૧
દીવાળીરે દીવાળી જો, નહકુવર ધર આવ્યો રે;
સોમણપાટ બેસારી વહાલો, મોતીડે લઈ વધાવ્યો રે. ૨
ધન ધન દહાડો આજનો, સહીયર સહુ તેડાવું રે;
કુકુમ રોળ કરી મંદરમાં, મગળ ગાન કરાવું રે. ૩
સથરુ દહીં જાગ્યું અતિ મુંદર, માખણુ સાકર સાથે રે;
નરસૈયાચા સ્વામી ઘોળી ઘોળી, મુખમાહે મેહલેહાથે રે. ૪

પદ ૨૦૧ મું-રાગ ધનાશ્રી.

અણીયાળાં લોચન વહાલાણતાં, માંહે સતડલી રેખરે,
જો મન માને તહારુ રાજ મુજનું, ચોલવડે સ્ત્રી પેખરે. ૧
અવલોકતાં ઊતાવળારે, જમ જાણુ છૂટેરે;
એક આશ્ચર્ય કહું સુણરે સજની, તન સાલે ઘટ પીંડેરે. ૨

એક ઉપાય કરું સુણ બેહુની, જેમ ભાંગે અંગે પીડરે;
નરસૈયાયા સ્વામીને મળીને, રુદ્યા સરસો લીડરે. ૩

પદ ૨૦૨ મું-રાગ ધનાશ્રી.

આમ ઘેર આવે મહારો વહાલો, મોતીડે ચોક પુરાવુંરે;
ધસમસતી જઈ રુદ્યા લીડું, હરખે હાર પેહરાવુંરે. ૧
જે જે ભાવે મહારા પિયુને, તે તે ભોજન નીપાઉંરે;
આનંદે આરોગે મહારો વહાલો, હું માતી મંગળ ગાઉંરે. ૨
સકળ સીંગાર સભું હું અંગે, મુંદર સેજ સમારુરે;
નરસૈયાયા સ્વામીના ઉરપર, હું તનમનધન વહાં વારુરે. ૩

પદ ૨૦૩ મું-રાગ ધનાશ્રી.

આજ સખી આલિંગન લીધું, શામળીયે ઘેર આવી રે; ૧
મેં મારુ તન મન ધન વારું, મેહ તાપ સમાવી રે. ૧
મનગમતો મેં મયકો કીધો, મહારા વહાલાને ભાવી રે;
રેણી રંગભરી મહારા પિયુને, લણ્યો ભાવ જણાવી રે. ૨
ઉર ઉપર અમીરસ 'ઠરીયાં, વહાલે કીધું મનગમતું રે;
નરસૈયાયા સ્વામીયે સંગમ, રસમાં વેહલું વીતું રે. ૩

પદ ૨૦૪ મું-રાગ ધનાશ્રી.

આજ સખી આનંદ ન માયે, વહાલોજી પ્રેમે પધાર્યા રે; ૧
મેં હજયે આલિંગન લીધું, મહારા ઉરવર મોહાબ્યા રે. ૧
મુંદર મુખ સોહામણું, જોતાં તૃપ્ત ન થાઉં રે;
વહાલે ઉરવર વળીવળી જોતો, વારણે હું જાઉં રે. ૨
રેણી રંગે રમતાં વિહાણી, મનમાં મોહ ન માય રે;
નરસૈયાયો સ્વામી મંદર મહાલે, દાણું અળગો ન થાય રે. ૩

પદ ૨૦૫ મું-રાગ ધનાશ્રી.

આનંદે અનુભવિયે વહાલો, દુરીજનનો ભય દાળી રે;
આઠે પહોર ન મેલું અળગો, કંઠે બાહુડલી વાળી રે. ૧
દણુ એક અળગી મેં ન રહેવાયે, પ્રગટ પ્રીત બધાણી રે;
સરવસ સોંપી શામળીયાને, વિદ્યુત્ તે ઉરવર આળી રે. ૨

ત્યાં લગી વહાલો સામું જોતો, ત્યાં લગી જોજન જાળવતીરે;
નારસૈયાચા સ્વામીચે સંગમ, મહારસ માહે મહાલંતી રે. ૩

પદ ૨૦૬ મું-રાગ ધનાશ્રી.

અમારે ઉલટ વાધ્યો અંગે, શામળીયાને સગે રે;
ધસમસતો મોહનજી આવ્યો, લીજ્યો અજોગ્યગે રે. ૧
મસ્તકે મોળીયું મનોહર દીસે, કાને કુંડળ જળકે રે;
વાંસલડી વાહે મહારો વહાલો, વનમાળા ઉર લેંછકે રે. ૨
શી શોભા ઠહું તે વેળાની, હું મોહી મુખડું જોતી રે;
લજો નરસૈયો મુખ પામી હું, માખણ મુખમાં ધરતી રે. ૩

પદ ૨૦૭ મું-રાગ ધનાશ્રી

આગણલે આવી શામળીયો, વેણુ મધુરી વાહાતો રે;
વાળી વાળી કર વારણાં, અમથી અળગો ન થાતો રે. ૧
નિશદિન જાણે નંદકુંવરને, મહારા ઉરપર રાખું રે;
કંઠે બાહુલડી વાળી વહાલે, અધુર સુધારસ આપું રે. ૨
દુધ ઠઢી ઠઢી વહાલા કાળે, માહે સાકર લેણુ રે;
નારસૈયાચો સ્વામી આરોગે, આરત મહારી મેળુ રે. ૩

પદ ૨૦૮ મું-રાગ ધનાશ્રી.

ગેલ કરતો ધેન સંઘાતે, આવે વાંસલડી વહાતો રે;
ગોકુળ (ની) નારીનું ઉર ભૂષણ, માહવો મન સોહતો રે. ૧
મંગળ ગાતી માનની આવે, મનમાં મોહ ન માય રે;
વદન સકોમળ શામળીયાનું, જોતાં તૃપ્ત ન થાય રે. ૨
માત જ્યોદ્ધા કુંવરને લઈ, મુક્તાયાળે વધાવે રે;
લજો નારસૈયો લામણલ્લાં લઈ, મદર માહે પધરાવે રે. ૩

પદ ૨૦૯ મું-રાગ ધનાશ્રી.

ખંસ મધુરો વાહે વહાલો, મદિરમાં કેમ રહીયે રે;
સાંજ સમે આવતો સજની, નેણુ સદ્ગુણ કરી ઠરીયે રે. ૧
મેર મુગટ કુંડળ જળકંતાં, મીઠાં* મીઠાં ફીળે રે;
એકલકો આવે આંગણલે, હજાવે ઉરપર લીળે રે. ૨

ગોવાળાની ટાળીમાહે, ધેન ગોલાવે ધોળી રે;
લણે નરસૈયા એ વહાલાપર, વાર ગોરસ ગોળી રે. ૩

૫૬ ૨૧૦ મું-રાગ ધનાશ્રી.

લોચન અળખાનાં આધાર, મેં જોઈ વારવારે રે;
દાણુ મશે આવીને વહાલો, ઉરવર* મહારુ નિહાળે રે. ૧
મહારા મનમાં મોહ લરાણી, જેમ કહાનજી લઈ કરઝાલે રે;
હસી હસી જુજમાં લીડી મુજને, કંઠે ખાહુડલી ઘાલે રે. ૨
મહીની ગોળી મસ્તકે લઈને, હળવે હળવે જાઉં રે;
નારસૈયાચા સ્વામી(ની)મહા સંગે મળતાં, જોતી તૃપ્ત થાઉં રે. ૩

૫૬ ૨૧૧ મું-રાગ ધનાશ્રી.

લોચન શામળીયાનાં સજની, હું નિરખુ વારંવાર રે,
અગોઅગે આનંદ વાખ્યો, જો આવે નદકુમાર રે. ૧
આરત જાણી આગણુલે આગ્યો, મહારો પ્રાણુ આધાર રે,
મેં ઉઠી રુદયામા લીડી, સુંદર (વર) સુકુમાર રે. ૨
મહરમા પધરાવી વહાલો, ગોતીએ ચોક પુરાણુ રે,
નારસૈયાચા સ્વામીનું મુખ જોતાં, વાળી વાળી વધાણુ રે. ૩

૫૬ ૨૧૨ મું-રાગ ધનાશ્રી.

નેણુ સહુણાં શામળીયાનાં, સજની ઉરવર દીને રે;
મનમાંનું તમ માહલે વહાલો, આપણુ રમ રમીને રે. ૧
કરતી મનોરથ મહર માહે, જાણું જીવન જોઈયે રે,
પ્રેમ ધરીને પાતાળીયાણું, અંતર ટાળી મળીયે રે. ૨
સરવસ વારુ સગમ કરતા, કંઠે વિલાળી રહીયે રે,
નારસૈયાચા સ્વામીશુ રમતા, તે મુખ કહેને કહીયે રે. ૩

૫૬ ૨૧૩ મું-રાગ ધનાશ્રી.

કામણુ કીધુ શામળાએ, મહરમાં ન રહેવાય રે,
રાત દિવસ આરત રહે મનમાં, દીડા વના ન મોવાય રે. ૧

જળ જમુનાં મશે જોવા જઈએ, નંદકુંવર રહીયાજો દે;
અમ દેખીને વેણુ વળાડે, કરે નેણુનો આજો દે. ૨
અંગોઅંગે આનંદ વાધે, જો વહાલો ઉર ધરીયે દે;
લણે નારસૈંયો દુરિજનનો લે, મનથી કાઢી ઠરીયે દે. ૩

૫૬ ૨૧૪ મું-રાગ ધનાત્રી.

હું આંગણુલે ઉભી હુંતી, વહાલો વહાલો વાંસે વળી આવ્યો દે;
હું પુલી રહી વદન જોતાં, મંદરમાં પધરાવ્યો દે. ૧
જે જે મહારા મનમાં હુંતું, મેં તે લોજન દીધાં દે;
સારી પેઠે શામળીયો આરોગે, મનવાંચિત ક્ષણ સીધાં દે. ૨
કુસુમ લઈને સેજ સમારુ, સફળ કરુ શણુગાર દે;
નારસૈંયાયો સ્વામી ઉરપર રાખી, રસમાં કરુ વિહાર દે. ૩

૫૬ ૨૧૫ મું-રાગ ધનાત્રી.

મુખ જોતાં શામળીયા કેરુ, માયલે અંગે આનંદ વાધ્યો દે,
સન્મુખ થઈને મુંદરવરને, માયલા ઉરપર લાધ્યો દે. ૧
મંદરમાં પધરાવ્યો પ્રેમે, હરખી મગળ ગાઉ દે;
માયલા વહાલાણુ ઉપર, વારી વારી જાઉં દે. ૨
મનગમતો શણુગાર કરીને, મુંદર સેજ સમારુ દે;
નારસૈંયાયા સ્વામીશું રમતાં, ધનધન જોળન મહારુ દે. ૩

૫૬ ૨૧૬ મું-રાગ ધનાત્રી.

દીવાળી આવી દે મહારે, હુધે મેહ પુઠાં દે;
નંદકુંવરને ઉરવર રાખા, શું કરશે દુરિજન રુઠાં દે. ૧
સણુગટકો હું શાને રાખુ, મારે શામળીયાશું મનમાન્યું દે;
પ્રેમ હોય તો પ્રગટ જણાવે, તે તો ન રહે છાનું દે. ૨
મારગડે જાતાં મોરી મેની, પ્રીત બધાણી હરીશું દે;
નારસૈંયાયા સ્વામીશું રમતાં, ગમતી જોઠડી કરીશું દે. ૩

૫૬ ૨૧૭ મું-રાગ ધનાત્રી.

દીવાળી શામળીયો પામી, મારે હૈયે હરખ ન માય દે;
ભામણુડાં લઈ લોટી વહાલો, લીડ્યો રહયામાંય દે. ૧

નાના વિધનાં વડાલા કરણ, ભાવે ભોજન નિપાઈ રે;
મથરુ દહીં લઈ આગળ મેલું, પુલી અગ ન સમાઈ રે. ૨
સકળ શલ્યગાર સજીને અગે, કરશુ મનના ગમતા રે;
નારસંયાચો સ્વામી ભોગવતાં, હિંડે દુરિજન લવતા રે. ૩

પદ ૨૧૮ મું-રાગ ધનાશ્રી.

ધન ધન દીવાળી મહારે આજ મુખ શામળીયાનુ નિહાળુ રે,
મનગમતો હું મચડો કરીને, માયલો મોહન મહાહુ રે. ૧
મોતીએ ચોકે પુરણું મદર, સોમણ પાટ ઢલાવું રે,
વહાલે ઉરવર સરવસ વારી, મગળ ગાન કરાવુ રે. ૨
જમજમ રીઝે માયલો વહાલો, તમેતમ ભાવ જણાવું રે,
નારસંયાચો સ્વામીએ સગમ, રમતાં રૂડી ભાવું રે. ૩

પદ ૨૧૯ મું-રાગ ધનાશ્રી.

દીવાળી નીત્ય દીવાળી, જો નંદકુવર વર વરીયો રે,
હું આનદી અળગો ન કરુ, જઈ મેં ઉરવર ધરીયો રે. ૧
સહીયર સઘળી દેખતા, હું મલપતડી પિયુ મહાહું રે,
સુદર મુખ શામળીયાકેરુ, વારી વારી નિહાળુ રે. ૨
લજ્જા મેલી કુટુંબ સહુની, નણદી મહેલી લવતી રે,
ભણે નરસંયો ભરજોખનમા, મોહનરસમાં માતી રે. ૩

પદ ૨૨૦ મું-રાગ ધનાશ્રી.

દીવાળી દીવાળી રે, વહાલે હસી કર દીધી તાળી રે;
સોમણ પાટ(લે) બેસારી વહાલો, હું સ્ત્રીવદન નિહાળો રે. ૧
આગળ અગર ઉવેખી મહેલા, પેરપેરનાં પકવાન રે,
મુખમાહે મહેલતા હું પુલી, પામી પરમ નિધાન રે. ૨
ચુવા ચદન અગે અરચી, ધરુ કુમુમના હાર રે;
નારસંયાચો સ્વામી ઉરપર રાખી, રેણી કરુ વિહાર રે. ૩

પદ ૨૨૧ મું-ગગ ધનાશ્રી.

કુકુમ પગલા પ્રાણજીવનના, નિરખી મગળ ગાઈ રે,
મદરમા મહાવતો મોહન, કુલો અગે ન માઈ રે. ૧

ધન ધન દહાડો આજ સખી રે, ને જીવન સામુ જોવે રે;
નિશદિન જાણુ શામળિયો, મહારા ઉરપર સોહિ રે. ૨
જે જે મારા મનમાં આવે, તે તે જોજન કરાવુ રે;
નરસંયાચા સ્વામીની સેજે, માન તણને આપું રે. ૩

પદ ૨૨૨ મું-રાગ ધનાશ્રી.

શામળિયો તે મહારો મોહન, વનથી આવે વહાલો રે,
આગળ ધેન ગોવાલા માંહે, વાહે વેણુ રસાળો રે. ૧
વનમાળા વૈજંતી ઉરપર, વનની ધાતુ સોહાવે રે;
નેણે નેણુ લેળું બાધરે, મેહ તાપ સમાવે રે. ૨
પિતાંબર અખર આપતું, મુખે વેણુતણી ધૂન યાચ રે;
લણે નરસૈયો શું કહું ચોલા, ગેલ કરંતો ગાય રે. ૩

પદ ૨૨૩ મું-રાગ ધનાશ્રી.

આ જોરે આ વનથી વહાલો, વેણુ મધુરી વાહે રે;
ગોવાળાની ટોળી માંહે, આગળ ધેન સોહાયે રે. ૧
સાંજસમે શામળિયો શોભે, વનમાળા ઉર લળકે રે;
પિતાંબરની પલવટવાળી, કાને કુડળ જળકે રે. ૨
સુંદર મુખ સોહમણું, જોઈ જોઈને વળી જોઈએ રે;
નરસૈયાચા સ્વામી જીવતી જીવન, ઉરપર સખી રહીયે રે. ૩

પદ ૨૨૪ મું-રાગ ધનાશ્રી.

મોહ લાગ્યો હુંને મોહ લાગ્યો, નિરખતાં નહકુમાર રે;
મહી મરો મારગમાં જતાં, નંદતણે ઘેર દ્વાર રે. ૧
શી પેરે જોહને મળીજે, દોહલો લોક વહેવાર રે,
સાન કરીને સ્નેહ જણાવે, સુંદર નેણુ વિશાળ રે. ૨
કોય લીલાએ કરી અવતરીયો, કોય ન જાણે પાર રે,
નરસૈયાચા સ્વામી મુખ દીઠે, વિસાર્યો પતિ પરીવાર રે. ૩

પદ ૨૨૫ મું-રાગ ધનાશ્રી.

મરકલડો કરીને શું હસો છો, વાત તમારી જાણી રે;
મનમાન્યા પાળે મારા વહાલા, પ્રીત ન હોય પરાણી રે. ૧

તમે આઘા આઘા આવો છો, જાણો છો જે સાહુ* દે;
 નાના ભાવ કરો અમ દેખીને, વાહી કેહિની ન જાગે દે. ૨
 નીત એણે મારગડે આવું, તે વાહ્યા કહોના ન જાણે દે;
 દાણ મશે મહારો પાલવ સાણો, છમકલડે તે વાહો દે. ૩
 અમે સુંદરી કોયને વશ ન આવું, જો કરો કોઠ ઉપાય દે;
 નરસૈયાચા સ્વામીનું સુખ દીઠે, સર્વે દુઃખ વિસરી જાય દે. ૪

૫૬ ૨૨૬ મું-રાગ ધનાશ્રી.

અમારે તમનું પ્રીત બંધાણી, દીકા વના ન સોહાયે દે;
 એકવાર આખા દિવસમાં, શે ન આવો ઘેર મહારે દે. ૧
 સઠળ શણગાર કરી હું નિહાળું, જાણું જીવન આવે દે;
 પ્રેમ ધરીને રૂઢયાનું ભીડું, શામળીયો ઉર સોહાવે દે. ૨
 મેહુ ધણો મળવાને મોહનનું, પણ મનમાં જાણી રહીયે દે;
 નરસૈયાચા સ્વામી વહેલા પધારો, આપણુ રજની રમીયે દે. ૩

૫૬ ૨૨૭ મું-રાગ ધનાશ્રી.

કેમ કરીયે ને કેમ ટળીયે, મનમાંનું મોહન સાથે દે;
 જળજમુનાં ભરવાને આલી, શામળીયે સાહી હાથે દે. ૧
 મરકલડો કરી હુંને વહાલે, ભીડી અગો અગે દે;
 ભૂડી રહી જીવન કેમ જઈયે, મોહી રહી પિયુ મંગે દે. ૨
 સાસુ નહુંદ છે નસકારી, તેના ઉત્તર સહીયે દે;
 નરસૈયાચો સ્વામી કામણુગારો, ઉરપર રાખી રહીયે દે. ૩

૫૬ ૨૨૮ મું-રાગ ધનાશ્રી.

અસુરસહવાસંભતાં વળતા, શે ન આવો ઘેર મહારે દે;
 વેળા વિચારે વાત કરી હું, ભીડું તે રૂઢયામહે દે. ૧
 સાન કરીને હુંને જોલાવો, ને મેં તો નવ જોલાય દે;
 મળવા મનડું અતી તરો, પેલા દુરીજન આડા થાય દે. ૨
 એટલા ઉપર નવ જોવું વહાલા, અવર ન મારું કંઈ દે;
 જો મારું આપો મહારા વહાલા, હમીહમીદો મુને સાંઈ દે. ૩

છોડું તો છોડ્યો નવ જાયે, ચિત્ત હરીને લીધું રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી વેણુ વળાડી, કંઈક કામણુ કીધું રે. ૪

પદ ૨૨૯ મું-ગગ ધનાશ્રી.

મીઠડા માંયલે મીઠડો વહાલો, લાજ તણને જોયે રે;
એકલડા એકાતે થઈને, ઉરપર રાખી રહીયે રે. ૧

જળ જમુનાં લરવાને આલુ, નેણેનેણા લેળુ રે;
કામકાજ ન સુઝે હુંને, જાણે લાચું ઘેલુ રે. ૨

આજલગે મેં ધીરજ રાખી, હવે મેં ન ધરાય રે,
નરસૈયાઓ સ્વામી નીરસે થઈને, આવ્યો મદર માય રે. ૩

પદ ૨૩૦ મું-ગગ ધનાશ્રી.

વહાલો વેહલો વહુણ* કરે, રજની છે અતી દૂર રે,
કેણુ બાગ્ય વદ્રાવન નારી, પેજે ઉગમતે સૂર રે. ૧

નહતણે ઘેર નવનિધી સઘળી, બેઠો પશુઆ ચારે રે,
કુમળ અગ કુમાર કહાનનું, નિત્ય ઉઠી વન પધારે રે. ૨

જશોમતીને જોણલો દેશુ, મુકી મનની લાજ રે,
ગોપ ધણા છે ગૌધન સાથે, ત્યાં સુંદર (વર)નું શુ કાજ રે. ૩

અમૃત વેલડી વજની નારી, ઉરવર સક્ષણ ફેલી રે,
નેત્ર કમળની માળા આરોપે, નરસૈયાઓ સ્વામી મળી રે. ૪

પદ ૨૩૧ મું.

એક વાર સામુ જીવો મહારા વહાલા, તનડાનો તાપ તે જાયે રે;
તહારી નેણે અમી ઠરે મહારા વહાલા, મહારી નવપલ્લવ દેહી થાયે રે. ૧

તહારી કૃપા વિના કયાય સુખ નહોયે વહાલા, બીજા કીજે કોટ ઉપાયે રે,
સ્વામિની શરણાગત પાપે મહારા વહાલા, બીજા અનેક દેવ આરાધાયે રે. ૨

હલ્લેલ દેહિ માનવી મીઠું મહારા વહાલા, વળી અવતાર અવની માયે રે,
કૃપા કરે તમે નરસૈયાને મહારા વહાલા, ગુણ તમારા ગાયે રે. ૩

પદ ૨૩૨ મું.

હું મહારા મદિરમાં સુવી, વહાલો વેણુ વળાડી રે,
મેં જાણ્યું હું જઈને નિરખુ, મૂરત ધૂરતનીં સારી રે. હું ૧

શું કીજે જે મન હરી લીધું, પેલે કહાનજી કામણુગારે રે;
દેવર જેઠ સંતાપે હુંને, ને નણદી મેહેણાં મારે રે. ૬૦ ૨

જો જો શામળીયા શું સાચું મહારે, તો કીજે આનંદરે. ૬૦ ૩
નરસે યદ વહાલો વશ કીધો, પ્રેમે આલિંગન દીધું રે;
નરસૈયાચો સ્વામી સદા સોહાગી, ત્યાં મારુ (તારું) મન વીધું રે. ૬૦ ૪

૫૬ ૨૩૩ મું.

સુરીજન શામળારે, આવોને મહારા મંદિર માંહે;
નાના સાવ ધરી તમ 'સાથે, રાખું રુકિયા માંહે. ૧
સેજ સમારી કુસુમ લઈને, સકલ કર શણુગારે;
દીવડીઓ અશ્રુંવાલી મેહેલું, મારા પ્રાણ આધારે. ૨
રેણી રમતાં રમતાં, અલવેશું આલિંગન આપુરે;
લણે નરસૈયો શામલીયારે, સરવશ તમને સાંપુરે. ૩

૫૬ ૨૩૪ મું.

તમારું મુખ મેહેલું નવ જાય, તમે છે અમારે મન ગમતા;
પ્રદાદિકને મોહ ઉપજાવ્યો, રૂપ લક્ષણ શુભ સુંદરતા. ૧
વણા વાહો ને મધુર ગાયો, ચંચળ નેલે થપળતા;
સુંદર સ્વર કરી પેન બોલાવો, માનનીયાંયા મન હરતા. ૨
મોર મુગટ શુંજાણ સોહે, નજસુંદરીશું રંગરમતા;
નંદનંદન તમે કળ્યા ન જાણ્યો, લીલા ન જાણે વેદવદતા. ૩.
અગમ નિગમ સર્વે જાણ્યો, જાણ્યો છે જનની મમતા;
નરસૈયાચા સ્વામી તમને ન જાણે, તે નર હિંદુજગ વશુતા. ૪

૫૬ ૨૩૫ મું.

કાં ચાલો પરદેશ પિયુડા, શામળીયા સાચું જોતો જા;
કહીએ મળશું મારા વાહલા, સાચો હાથ ગળે વહાતો જા. કાં ૧
ચંચલ ચિત્ત તારુ સાવ નહિ રહે, તો અમશું પ્રીત કાં માંડી રે;
જેણી વેળા દહણી મેહ સંતાપે, તેણી વેળા એ શુન્હે છાંડી રે. કાં ૨

* “જો વહાલમું સાચુ છે તો, કીજે અનંદ અપાર રે” પાકાતર. બીજી પ્રતમા ત્રીજી કીર્તી પૂર્વાધ ન સમજાય એવું છે.

તન મન પ્રાણ આવે તમ સાથે, જીવ વના કેમ ધરીએ દેહ;
નરસૈયાઓ સ્વામી એ શું કીધું, દુઃખ દેને કાં ત્રોલ્યો રનેહ. કાં ૩

૫૬ ૨૩૬ મું.

વહાલો મોરલી અધુરધરે, મહારો પિયુ પ્રેમ કરે રે;
નાદ સુણી શામળીયા વહાલા, ઉસ્વરરે અમી ઠરે રે. વ૦ ૧
અતિ ઉત્તમ છે મહીકું મહારા, તમવના કોને ન આપું રે;
વહેલા પધારો પાતળીયારે, તન મન તમને સાંપું રે. વ૦ ૨
સુંદર મુખ સોહામણું, ક્ષણ અળશુ નવ કરીયે રે,
નરસૈયાઓ સ્વામીકહું તમને, મહારે મંદરથી નવ ફરીયેરે. વ૦ ૩

૫૬ ૨૩૭ મું.

વહાલા નેણે નેણ મળે, મહારા ઉસ્વરસુ લાગે રે,
આશા વલુધી અળખા જાળી, તું દીકડે તાપ ટળે રે. વ૦ ૧
ગોધેન સાથે વન વન હીંડે, અધિક લીલા મનલાવે રે,
તમ વિના અમો આકુળવ્યાકુળ, મંદિરમાં ન સોહાવે રે. વ૦ ૨
તન મન ધન આવે તમ સાથે, ચરણે ચિત્તકુ ધરિયે રે;
ભણે નરસૈયો કૃષ્ણ વિનારે, બીજે નહી અનુસરિયે રે. વ૦ ૩

૫૬ ૨૩૮ મું.

સુરીજન શામળીયારે, મહારા લોચનનો શણગાર રે;
કંઠે ભુષણ કહાનજી મહારા, ઉસ્વર માંડણ હાર રે. સુ. ૧
કુમળ મુખ હરી દીર્ઘ લોચન, અધુરે અમૃત મુખધામ રે;
અવિલોકવા મહારી આંખદી, અભિલાષ પુરણકામ રે. સુ. ૨
વન શીદ પધારીયા, મહારી દષ્ટે અંતર થાયે રે;
વદન સુંદર વિઠલા, શે ન રહો મદિર માંહે રે. સુ. ૩
ચિત્ર ચિતામણી શામળો, મહારો જીવન પ્રાણધાર રે;
નરસૈયાની રસનાએ વસો, નવનિધ નંદકુમાર રે. સુ. ૪

૫૬ ૨૩૯ મું.

સખી હું તો રમજમ કરતી હીંદુરે,
વાહલા કેરુ વદન નિહાળી, શણગટલો સકોદુરે.

મરકલડો કરી વહાલા સાથે, હસી હસી તાલી હીન્નેરે;
કામકાજ વિસારાં ઘરના, જેમ રીજે તેમ કીજેરે. ૨
માન તણને વહાલાજીનું, એક યધને રહીએરે;
નરસૈયાયા સ્વામી તો વશ થાયે, ને સાચે રનેહ ઉર ધરીયેરે. ૩

પદ ૨૪૦ મું.

વાહલો ઉરવર ધરીએરે;
પ્રીત હોયે તે પ્રગટ જણાયે, મલપતડા જર્ઝ મળીએરે. ૧
નેવન સદૃશ તે તો થાયે, શામળીઓ સગમ આવેરે;
રમતાં રૂઢુ તો મન લાગે, ને પ્રેમ ધરી જોલાવેરે. ૨
હું તો મનમાં નરસે યધને, કરતી નિત્ય વિહારેરે;
નરસૈયાયા સ્વામી શુ રમતાં, કરજો ન કોઈ વિચારેરે. ૩

પદ ૨૪૧ મું.

વહાલા નાદે વિધીરે;
મહર મોહો મેં ન રહેવાયે, મહારી શુદ્ધ શુદ્ધ લીધીરે. ૧
મેંહુ વ્યાખ્યો તમ મળવા કારણ, મારા પ્રાણ આધારે,
ક્ષણું ક્ષણું આણું આંગણુડે, વહાલા નરજી ઉભી દારે. ૨
આ વેલા આવે મહારો વહાલો, લલિએ અંગો અંગેરે,
નરસૈયાયા સ્વામી કહું તમને, સાંધકું લીજે રંગેરે. ૩

પદ ૨૪૨ મું.

વહાલા આપણુ રગભર રમીયેરે,
મહાર મન મોહુ તમ સાથે, ક્ષણું અળગાં નવ રહીએરે. ૧
ભૂલી ગઈ હું તે ભૂવન ન લાવે, નયણે નિદ્રા નિવારીરે,
તમ કારણ મેં કહાનજી, આ સુંદર સેજ સમારીરે. ૨
દીવડીઓ અજુંવાલી ઉભી, સકલ કરી શણગારે;
નરસૈયાયા સ્વામી કહું તમને, કરીએ રેણી વિહારે. ૩

પદ ૨૪૩ મું.

કહાન તું તો કામણુગારેરે;
જળ જીમતાનાં ભરવારે જતાં, મારગમાં પાલવ તાણ્યો મહારોરે. ૧ +

- સાન કરતા વેધી અગે, કેમ કરી અળગા થઈએરે;
મુખ જોતાં મેં જાણ્યું મનમાં, લાવી ઉરપર ધરીએરે. ૨
- લોક લાજ છડાવી વહાલા, અગટ થઈ વાત જણાણીરે;
નરસૈયાચો સ્વામી અમ ઘેર આવ્યા, રંગ ભરી રેણી વેહાણીરે. ૩

૫૬ ૨૪૪ મું.

- વહાલા રમીએરે રંગેરે;
ચાલો આપણ વનમાં જાઈએ, આનંદ ઉલટો અગેરે ૧
- જોવન મારુ લહેરે જાએ, તમ વિષુ ક્રોએ ન માણેરે,
ચતુર શિરોમણ શામળીઆ, તમો આવો ઉરવર આણેરે. ૨
- વિનય વચન મુણી વિનતાનાં, વાહલે વાહલે કર સાદોરે,
નરસૈયાચો સ્વામી વહાલે વશકે થાએ, માનની મહારસ પાયોરે ૩

૫૬ ૨૪૫ મું.

- સનમુખ સાન કરતાંરે,
અગો અંગે અનંગ ઉપજ્યો, મારગડે જાતાં વળતાંરે. ૧
- મોહન મહારા મનમાં વશીયા, જાણુ સાથે રહીયેરે,
મનની વાત મહારા વહાલા આગળ, જઈને સઘળી કહીયેરે. ૨
- મદર માંહે મેં ન રહેવાયે, વહાલો વેણુ વગાડેરે,
નરસૈયાચો સ્વામી કામણુ જાણે, માનની મોહ પમાડેરે ૩

૫૬ ૨૪૬ મું.

- મખી માનની મોહ પમાડીરે,
કામકાજ વિસારીયાં જ્યાં, વાહી વહાલે વાસલડીરે. ૧
- લટકતો આવે મહારો વહાલો, ચાલો જોવા જઈએરે;
નેણુ નેણુ મેળવતોરે, મેહુ તાપથી ટળીયેરે. ૨
- દુરીજન સઘળા લવતા મેહીવી, જીવન જમલાં રહીયેરે,
નરસૈયાચો સ્વામી ઉરવર રાખી, નરસે થઈ અનુભવીએરે. ૩

૫૬ ૨૪૭ મું.

- સર્વસ સોણું મહારા નાથરે,
આવોની આલિંગન લીજે, ભૂજળજો લીડી નાથરે. ૧

કર કંકણ અંઝરીયાં અમકે, તાલી દેતાં હાથરે;
 વાત રસાલી કીજે વહાલા, આપણુ જોડ સાથરે. ૨
 આઠ પહોર હું પલઈ* વહાલા, છવન જોવા કાજરે;
 નરસૈયાયા સ્વામી કહું તમને, પૂરો મનના મનોરથ આજરે. ૩

પદ ૨૪૮ મું.

મનના મોહન કરી રાખુંદે;
 પ્રેમ ધરી પધરાવું વહાલો, વિનય વચન મુખ લાખુરે. ૧
 આંગણુકે ઉભી રહું, કોઈ કહે હરી આવે રે;
 જોડે શામળિયા માહરને, મનના તાપ સમાવે રે. ૨
 * * * * પટોલી પહેર ચંપાવરણીરે;
 નરસૈયાયા સ્વામીશું રમતાં, જોહું અમૃત વેણીરે. ૩

પદ ૨૪૯ મું.

વેણુ રસીલો જાલીરે;
 નંદકુંવરશું નેહ ઝટ લાગે, તો રસમાં રહું ડાલીરે. ૧
 અંગે આસ્ત અતિ ઘણી, હુંને નેહુ નિદ્રા ન આવીરે;
 સુંદરવર શામળિયો સેજે, ભજતાં હુંને ભાવીરે. ૨
 નલવટ ટીલડી ને હાર સમાર, જાલ અણુકે કાનરે;
 નરસૈયાયા સ્વામી કંઠે વિલાગે, કરીએ અમૃત પાનરે. ૩

પદ ૨૫૦ મું.

રમવા લાગી રંગેરે;
 પ્રેમ ધરીને પાતળિયાને, બીડી અંગે અંગેરે. ૧
 હાસ્ય કરીને શામળિયાશું, કરતી વાત રસીલીરે;
 અધુરતણે રસ પીવા કારણ, કંઠે બાહુલડી વાલીરે. ૨
 સુંદર વદને સર્વસ સાંપ્યું, અલવે આલિંગન લીધુરે;
 નરસૈયાયા સ્વામીએ સંગમ, મનગમતું કીધુરે. ૩

પદ ૨૫૧ મું.

કીધુ મનનું ગમતું રે;
 સેજલડીએ શામળિયા સાથે, રંગ ભરી વેહુલું વીતું રે. ૧

પીન પયોધર ઉરપર સખી, વિલસો ચારે જામરે;
ગ્રીત બધાણી પીયુજ સાથે, પહોંચી હૈયે હામરે. ૨
સહીયર માંહે થઈ સફરાણી, વાહલાને વશ કરતાંરે;
ભણે નરસૈયો પ્રેમે પામી, હવે હીંદું લટકતાંરે. ૩

પદ ૨૫૨ મું.

સખી હું તો મરકલડે મોહીરે;
સુંદરવર શામળિયા કેરુ, વદન સકોમળ જોઈરે. ૧
મંદર જાવા મારગ ભૂલી, કાનજીએ કર સાહીરે;
અંગો અંગે હું વેંધાણી, જેમ વેણુ મધુરી વાહીરે. ૨
આગળ થઈ નિસરીયોરે, પાછળથી હું ચાલીરે;
ભણે નરસૈયો જ્ઞાવનમાં, મહારસમાં હું મહાલીરે. ૩

પદ ૨૫૩ મું.

મહાલી મોહન સાથેરે;
અળવેશું આલિંગન લીધું, ભીડી રહી બાથેરે. ૧
એકાંતે એકલડો વહાલો, ભાવ ધરીને ભણ્યોરે;
મેં મારું તનમનધનસાંપી, વહાલધરીવશ કરીયોરે. ૨
આનદી હું અંગ ન માર્કિ, જો સુંદરવર પામીરે;
નરસૈયાઓ સ્વામી અનુભવતાં, ત્રેહ વેદના વામીરે. ૩

પદ ૨૫૪ મું.

વેદના વામી રંગે રમતાંરે;
અંગોઅંગે ઉલટ વાધ્યો, શામળિયો મળતાંરે. ૧
વાત કરતા વહાલા સાથે, કંઠે ધરીને બાંહી રે;
અધુરતણો રસ પીતાં, મેં ન જાણ્યું કાંઈ રે. ૨
પ્રેમ ધરીને સહામું જોયું, શણગટડો મેં તાણ્યો રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી ઉરપર સખી, મનગમતો મોહન માણ્યોરે. ૩

પદ ૨૫૫ મું.

નેણુ બાણુ વહાલા કાં મારેરે;
દાણુમરો કાં વળગો વહાલા, વારુ વારે વારેરે. ૧

ઉરવર આલ ન કીજે આવડી, કાટે નવરંગ ચોળીરે;
 જો માજે તો ગોરસ નથી જો, ધરણે નાંખો ચોળીરે. ૨
 કરશું રાવ જયોદા આગળ, મારગડા માંહે લૂટેરે;
 નરસૈયાચો સ્વામી સાંધું લેતાં, કાઉ ઉરના હાર ત્રુટેરે. ૩

પદ ૨૫૬ મું-રાગ માલકાલેરો.*

આંખડીએથી અલગો અસિયલ, મોહનઘડીએ ન મેહલું રે;
 આવંતો સુંદરવર સજની, રૂઢિયા સિતર લેહું રે. ૧
 મીડડા માંહે મીડડો મોહન, દીઠડો જુમનાં તીર રે;
 આગળ આવી શામળિયો તે, ભરી ભરી ભરતો નીર રે. ૨
 મરકલડો કરી કહાનજીએ, કુચ ઉપર કર વાંચો રે;
 બણે નરસૈયો છેલપણે, મહારો પાલવ સાહ્યો રે. ૩

પદ ૨૫૭ મું-રાગ માલ કાલેરો.

છેલપણુ નવ કીજે, અમશું દોખે સહીયર સમાણી રે;
 ગોરસની ગોળી શીર ભરી, બાહુડલી મેલી અમાણી રે. ૧
 કાંચલડી કમખાની કાઠી, તોલ્યો હાર હેયાનો રે;
 પરાક્રમ તારાં કાઈ નવ બાણે, દીસંતો હરી નહાનો રે. ૨
 નેણુ નચાવી વેધી અંગે, કહાનજી કામણુગારો રે;
 બણે નરસૈયો અળગો ન કર, જીવન પ્રાણુ અમારો રે. ૩

પદ ૨૫૮ મું-રાગ માલ કાલેરો.

જીવન માયલો જોઈ જોઈ, જોતાં તનમન નાખું છોલી રે;
 મીઠું મહી પીજે પાતલીયા, આ લો ગોરસ ગોળી રે. ૧
 મારગડે મરકલડો કરતાં, મનડું મહારુ મોહુ રે;
 ચિતડે ચટકો લાગ્યો સઘળો, જમ તે સહામું જોયું રે. ૨
 જે જે તાહરા મનમાં ઉતું, તે તે આપણુ કરીએ રે;
 નરસૈયાચા સ્વામી કહું તમને, ચાલો વંદાવન જઈએ રે. ૩

* આ સમહમ્મા ન્યાં ન્યા રાગ નામ નિર્દેશ કર્યા છે, તે ખરા ૨ એવો નિશ્ચય નથી. આ અને એની નીચેનાં કેટલાક પદો ઉપર રાગ માલકાલેરો છે, અને એક પ્રતમા પરન છે સારુ અમારા એક મિત્રને જણાવતા કહે છે કે બંનેમાં ગાઈ સમસો

૫૬ ૨૫૯ મું-રાગ માલ કાલેરો.

જે જે મનમાં હુંતું મોહન, હૈયડલે લીધું રે;
કેઠે પરસ્પર ખાહુડલી રે, અધુર અમ્રત રસ પીધું રે. ૧
કામ કામધેલી આલી વે'લી, જમલાં જીવન જોડે રે;
મનમાં મોહ લસણી લામની, શણગટડો સંકોડે રે. ૨
તાલી દેતાં વહાલા, સાથે, ખલકે કંકણ ચૂડી રે;
લણે નરસૈયો સાંધડું દેતાં, અળકે રાખડી રૂડી રે. ૩

૫૬ ૨૬૦ મું-રાગ માલ કાલેરો.

શામળિયાશું સાંધડું લેતાં, માનની માન ધરતી રે;
અંતર હાલી આઘો લીધો, મનગમતું મન કરતી રે. ૧
વંદ્રાવનમાં વહાલા સાથે, આપોપુરે અરપંતી રે;
નેહ અડલાગીરગલરી રમતાં, વહાલા સંગે સોહતી રે. ૨
માહોમાંહે રસ લરીયાં, કામની ને વળી કાહાન રે;
નરસૈયાચો સ્વામી અળગો ન થાયે, કરતા અધુરસપાનરે. ૩

૫૬ ૨૬૧ મું-રાગ માલ કાલેરો.

વાતલડી કરતાં માહરા વાહલા, ચિત્ત અમાણું ચલીયું રે;
મુદિરવર શામળિયો જોતાં, મનહું માયહું મલિયું રે. ૧
મેં જે મનમાં જાણું જીવન, તે તે આપણુ કીજે રે;
એકલણં એકાંતે યધને, અધુર અમ્રત રસ પીજે રે. ૨
શામળિયા વહાલા કહું જીજને, પ્રિત નિરતર કરીએ રે;
નરસૈયાચો સ્વામી કહું તમને, અતાર ટાળી મળીએ રે. ૩

૫૬ ૨૬૨ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મલિયે મોહનજી અમશું, મૂઢી મનની લાજ રે;
દુધ કઢી ને વાટકડી જોઈ ઉલલી, રહ્યારે ઘરનાં કાજ રે. ૧
રેણી નિદ ન આવે વહાલા, દિવસે જાણું જોયે જો સહી રે;
જો પહેલા પામું મહારો પહોસો, જો દિવા સસો લીડું રહી રે. ૨
દીડા વણ મેં કાણું ન રહેવાયે, તમ સાથે મન માન્યું રે;
નરસૈયાચો સ્વામી આવે રમીએ, હવે શું રાજો છનું રે. ૩

૫૬ ૨૬૩ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલા મોહન શું મીઠી, ભરી ભરી ગોઠી કરતા રે,
અગોઅગે ઉલટ વાધ્યો, શું ઠેકાણે ઉર ધરતા રે,
મુંદિરવર શામળિયા સગમ, રંગરંગ મુંદિરોડી રે,
મુખડુ જોતા કૂલી કૂલી, વાવી વાવી નૃસિંહોડી રે,
માય બાપ શું કર્યો મુને, દુરીજનનો લો ટલીયો રે,
ભણે નરસિંયો લાજ તણને, કૃષ્ણ વર મેં વરીઓ રે

૧

૨

૩

૫૬ ૨૬૪ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મરકવટો કીધોરે સહીયો, શામળે સાંભી વાર રે,
પાલવ માયલો માહીને ઉભલો, નહાનડો નહકુમાર રે,
જલ જુમના ભરતી હું ભૂલી, ચીતડે માયલે ચઢીયો રે,
ભામણુડ હું લઈને લેટી માયલો, ભૂજબળ લીડી મળિયો રે,
કામણુ કરી કહાનુડારી, માયલો મહર આણી રે,
ભણે નરસિંયો ધડિએ ન મહેલા, શામળો સેજડી માણી રે

૧

૨

૩

૫૬ ૨૬૫ મું-રાગ માલ કાલેરો.

સેજ સમારી શામળો રાખા, ગમતી ગોઠી કરશા રે,
માયરા ઉરવર ઉપર માયલો, લીડી લીડી ભરશા રે,
આગણુટે એકલડો આવી, વહાતો મધુરી વેણુ રે,
મુખડુ એહનું જોતા કૂલી, મુંદર માયલો સેજુ* રે,
દુધ કઢીને સાકર લેળા, પાતલીયાશી પાશા રે,
ભણે નરસિંયો માયલો મોહન, મીઠડા ભરી ભરી જોયા રે

૧

૨

૩

૫૬ ૨૬૬ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મીઠી મીઠી મોહન દેરી, કામણુ કરતી લલાટે રે,
સરોવર જળ ભરવાને જાતા, આવીને ઉભો વાટે રે,
ચિતડા માંહે ચટકો લાગ્યો, મુખડુ એહનું જોતા રે,
કામણુકરા એ કહાનુડારી, વેધી વાસલડી વહાતા રે

૧

૨

માયલું મન તાહ રીઈ સહીયો, ઠરડી કૃષ્ણે કાલે રે;
ભણે નરસૈયો જીવન માહરો, આવીને મંદર માહલે રે.

૩

પદ ૨૬૭ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મુંદરવર શામળિયો સહીયો, ચીતડી માયલી ચઢીયો રે;
ચિતડું માયલું અલિયું સહીયો, મરકલડો જો કરીયો રે.
કામણ કરી મદર દી જાવાં, લટકે હું લોભાણી રે;
રુદેયા સરસો ભીડીને રાખાં, માયલાં ઉરપર આણી રે.
કહાનુડારી જોઠડી કરશાં, મીઠા મીટ મેલાવી રે;
નરસૈયાયા સ્વામીશી ભજશાં, દુધ કઠી પીયાવી રે.

૧

૨

૩

પદ ૨૬૮ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મીટડી તાયરી મીઠડી મુશી, લાગે માયલાં શેણુ રે,
માયલે મંદિર આવની માવા, ભાંખાં મીઠાં વેણુ રે.
વાંસલડી વહુતો જા જીવન, સાંભલતાં આંગણુડે રે;
મનડુ માયલું મલવા તુંશી, આવની જાઈ ભામણુડે રે.
સેજડી તાયલી કુલડે રચશાં, શણુગારે શોહાવાં રે;
ભણે નરસૈયો માયલો મોહન, ભૂજખળ લરતી ભાવાં રે.

૧

૨

૩

પદ ૨૬૯ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ભૂજખળ ભીડી ભામણા લેશાં, રાતડલી રગલરમશાં રે,
માયલા ઉરવર ઉપર રાખી, ગમતું ગમતું કરશાં રે.
દીવડીઓ અજુંવાલી ઉભી, પથડો તાયલો નિહાળાં રે;
સેજ સમાણી લેટતી મુંશી, તપ તમાયલી ટાળાં રે.
મંદરમાં મનોરથ કરતી, જીવન માયલો પામાં રે;
ભણે નરસૈયો વહુતો દેખી, શામલશી શીર નામાં રે.

૧

૨

૩

પદ ૨૭૦ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલું મન તો મોહે રે માવા, આંખડલીને ચાલે રે;
અંગો અંગે વેંધાણી હું, વાહી વેણુ રસાલે રે.
કામણુ કરાં હું મંદર જાઈ, જાણાં તે જમલાં રહિયે રે,
કામણુગારા કૃષ્ણજી, તુંને ઉરવર રાખી રહિયે રે.

૧

૨

જળ જમુના ભરવાને હોઈ ગોઠડો કરતાં આવે, નીચે નીચે આવે,
ભણે નરસંયો માયલો મોઢો ઉર ધરતાં આવે, મધ્યે મધ્યે આવે.

૫૬ ર૭૨ મું-રાગ

અક્રોધી

મહિર માયલે આવની મોહન, હુ મોહી પાપો બહાર મોહી દે,
તન મન ધન તું ઉપર વારા, મીટડી લાગે, રીતી મીટડી દે.

સથરુ દહીં તુંજ કારણ રાખા, માયણ મુખે રામ મોહક દે,
ભાંમણડે તાયરે જેને જીવના, સરસાં સાકરે, ભેલા દે.

આલિંગન લેવા ઉભળી, વાટડી તાહરી મેલ દે,
ભણે નરસંયો સગળન અમારા, રહેયા લીડી રેહુ, મેલ દે.

૫૬ ર૭૨ મું-રાગ માસ કાલેરો.

રહેયા સરસો લીડી લીડી, સગળન અમારો રાખાં દે,
વેણુ રસાલાં વીઠલા તુંથી, વાલી વાલી ભાખાં દે.
મલપતડો મોહનજી આવે, મોતીડે પાગ ભરાવાં દે,
શામળિયાશી સહાંમાં જધને, ઉરપર લઈ વધાવા દે.
મહરમાં પધરાવી આવો, ફુલી અગ ન માઉં દે;
ભણે નરસંયો સરવસ સાંધી, આગળ અગર ઉવાઉં દે.

૫૬ ર૭૩ મું-રાગ માસ કાલેરો.

માયલે કાજે માયલો મોહન, આવે તો રસ વાજે દે;
મીઠડો મીટ મેલાવતાં સહીએ, અળવે ઉરપર ગાજે દે.
મુગુણ શામળિયો તુંથી, ગોઠડી કરતો આવે દે;
મુંદરવરના સગમાં રમતા, નવલો નેહ જણાવે દે.
કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ કરતી, ગાંજે હીંચી ભેતી દે,
ભણે નરસંયો કૃષ્ણ પાંખે, મંદગમાં પરજલતી દે.

૫૬ ર૭૪ મું-રાગ માસ કાલેરો.

માયલે ગાજે મોહન આવે, મીઠડી ભરી ભરી ભેવાં દે;
મુખડું બેહનું મોહનવેવડી, માયલે મનથી મોહવાં દે.
સથરુ દહીં શામળિયા તાયલે, સાકર ભેળી મેલાં દે,
આવીને નેજા હોજે દેજે દેજીન પેનાં દે.

માહે મેં ન રહેવાયે, ચિતડે ચટકો લાગો રે;
નરસૈયો શામળિયાએ, વશ મધુરો વાસો રે. ૩

૫૬ ૨૭૫ મું.

મુંગમધુરો વાયલો ઝોણે, કહાતુડે કામણ કીધલાં રે;
૨ ગાજે લમતી લામા, ચિતડાં ચોરી લીધલાં રે. ૧
ઝવન જોવાં પાળે સહીઓ, લોજન કીં ન લાવે રે;
લપતડો આગણડે માહરે, મોહન નેણ મેલાવે રે. ૨
જોલેવન માહરુકલડું સહીઓ, શામળીઆશી સાંપાં રે;
મણે નરસૈયો ગાંજી વાહાં, કાયરજી ન કાંપાં રે. ૩

૫૬ ૨૭૬ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલે ગાંજે ગમતી ગોઠડી, કહાતુડા શી કરશાં રે;
લપતડો મેગલજી આવે, માયલા ઉરવર ધરશાં રે. ૧
ચંચ અમાણે ચઢીઓ સહીઓ, મારગડે હું મોહી રે;
મન હલકુ ભાતુંચું સહીઓ, જીવન માયલો જોઈ રે. ૨
માશર કાંઈ ન રાખાં સહીઓ, શામળિયો સાંભળતાં રે;
મણે નરસૈયો ભામણાં લેધને, હું વારી વાંસલડી વહાતાં રે. ૩

૫૬ ૨૭૭ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલું મન ત્યાં ટલકું* સહીયો, ઇલાં કૃષ્ણજી જોતી રે;
મણું આંગણે કાણું મદિરે માયલે, કૃષ્ણ કૃષ્ણ લણતી રે. ૧
ગાંજે મુંશે ગમે નહીં, શામળિયા શેણ પાખાં રે;
મદર માયલે આવા મોહન, માયલે ઉરવર રાખાં રે. ૨
કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ માયલો, મારગડે કીં દીઠડો રે;
મણે નરસૈયો વાસલડી વહાતો, મીઠડા મોહે મીઠડો રે. ૩

૫૬ ૨૭૮ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મીઠડો મોહન માયલો સહીયો, મુશીં કોણ મેલાવે રે;
મોતીડનો હાર દેવાને વારી, ભૂદરો લણતોઈ ભાવે રે. ૧

આંગણુડે આવીને ઉભી, જીવન માયલો જોવાં રે; ૨
 મોલિડાનો લટકો દેખી, મનહું માયલું મો'વાં રે
 કુંડલ વનમાળા ઝલકતી, વાંસલડી મુખે વહાતો રે; ૩
 લણે નરસંયો વનથી ઇદિ, જોવાળામાં ગમતો રે.

પદ ૨૭૯ મું-રાગ માલ કાલેરો.

જોવાળામાં ગમતો જોવિહ, રમતો રમત રૂડી રે; ૧
 શંખ શીંગલું મહાધુન વાધી, માંડતો મોહન મીટડી રે.
 મુંદરવર જોભંતો દીસે, પીતામ્બર પલવટડી રે; ૨
 નેપુર કંકણ રમઝંમ વાજે, પાઉલિયે ધુધરડી રે.
 શામલ સરવે* ધેન જોલાવે, ગો રજ મુખડે લાગી રે; ૩
 લણે નરસંયો ભામણાં લીજે, આરત માયલી લાગી રે.

પદ ૨૮૦ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મુખડે એણે મોહીરે સહિયો, જોતી તરપત ન થાવાં રે; ૧
 માયલે ગાંજે આવની મોહન, મોતીડે લક્ષ્મી વધાવાં રે.
 દુધ કદીયેલું મંદરમાં, મોહન માયલા પીજે રે; ૨
 આંખલડીથી અલજો નકરે, ભામણાં તાયલાં ત્યાં લીજે રે.
 માયલું મન તો મલિયું તુંથી, બીજે ચિતડે ન આણાં રે; ૩
 લણે નરસંયો લેટી તુંથી, માયલે ઉરવર તાણાં રે.

પદ ૨૮૧ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ભામણાં લેતાં લાવે રે મુંથી, આવની ઉરવર લીજે રે; ૧
 લાવતાં લોજન કરીને કહાનજી, આપણાં જોડડી દીજે રે.
 સોમણ પાટ દલાવી મૂકાં, મોતીડે ચોક પુરાવાં રે; ૨
 મદગલતો મેગલજી આવાં, હું કૂલડે પાગર ભરાવાં રે.
 સેજ અમાણી સજ્યાં સહિયો, દીવડીયો અનુવાલાં રે; ૩
 લણે નરસંયો પાતલીયારું, રંગ લરી રેણી મહાલાં રે.

૫૬ ૨૮૨ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલે ગાંજે આવની મીઠડા, મીઠડા તાયલાં કીજે રે;
દુધ કદી ને સાકર સરસું, લાવતું લાવતું પીજે રે. ૧
ખીરખાંડ હું સરસી આપાં, મોહન મુખમાં મેહલાં રે;
નીતપ્રત આપણુ જમલા જોડે, ભૂજળજે લીકી લેલાં રે. ૨
કંકડે મોતી હાર આરોપાં, ચિત્તડાં નાથને ચરણાં રે;
લજ્જે નરસૈયો મીતડી તુંચી, બાંધી શામળ વરણાં રે. ૩

૫૬ ૨૮૩ મું-રાગ માલ કાલેરો.

શામળાતુંજ ખાખેરે મુંચી, ઘરમાં ઘડીએ ન લાવે રે;
આંગણુડે હું ઉલી જોવા, જીવન માયલો આવે રે. ૧
શણુગારે શોભતી ધંદા, ચોલી ઉરવર ચળકે રે;
અવડો દેખી હું લીડાં, નાગલડાને લટકે રે. ૨
મુખડું મુંદર દીઠે સહીયો, પુલી અગ ન માવાં રે;
લજ્જે નરસૈયો લાવતાં લોજન, કાનજી શા કરાવાં રે. ૩

૫૬ ૨૮૪ મું-રાગ માલ કાલેરો.

લેટ કરાં હું શામલિયાશી, નવલું અંગ સમારી રે;
માયલા ઉરવર ઉપર રાખાં, વાલી વાલી વારી રે. ૧
માયલે ગાંજે ગમતો મુંચી, ગોવિંદ ગાતો આવે રે,
આંખલડી માયલી અગીરસલશાં, મોહન મીટ મેલાવે રે. ૨
પાલવડો પીતામ્બર કેરો, સજન અમાણો સોહાં રે;
લજ્જે નરસૈયો મલપતડી હું, મુખડું મીઠડું જોવાં રે. ૩

૫૬ ૨૮૫ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મુખડું મીઠડું મહાવા કેરુ, ચિતડે માયલે ચઢીયું રે,
કામણુકરાં સહીયર મારી, કહાણુડે કામણુ કરીયું રે* ૧
મારગડેરે મલીયો મુંચી, શામળીસુરત શેણે રે;
ગમતી ગમતી જોહડી કરવાં, લોભાણી હું તેણે રે. ૨
મીઠડો માયલા આગલ ઉલી, માસ્તો મીઠડી મેણે રે;
લજ્જે નરસૈયો વેંધાણી હું, વહાલો વહાતો વેણે રે. ૩

પદ ૨૮૬ મું-રાગ માલ કાલેરો.

વેણુ રસાલો વાહ્યો રે વહાલો, મારગડે હું મોહી રે;
કાંકરી ' મારીરે મુંચી, હું રહી મુખડુ નોંધ રે. ૧
પાલવ ગ્રાહી પરવરીયો પ્રાણે, કહાનજી કંઠે વલગો રે;
રુદિયા સરસો ભીડી ભુદર, ઉરથી ન કર અળગો રે. ૨
નળ્યાં જીવન અળગો ન રાખાં; માયલે મહિર આણ્યાં રે;
બાણે નરસૈયો સરવમ સાંપી, શામળો સેજડી સમાણ્યાં રે. ૩

પદ ૨૮૭ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ગમતી ગોઠડી કરશે સહીયો, સજન અમાણો ધરો રે;
ગાંજી વશાં મંગળ ગાશાં, ગાંજી ગાંજો ગોવિંદો રે. ૧
ભાવતાં ભુષણ શામળા અંગે, મોતીકાં લઈ વધાવશાં રે;
પુલકાં કેરો હાર કરીને, કંકડે લઈ સોહાવશાં રે. ૨
ભાવતાં ભોજન ભામણ્યાં લઈને, કહાનજી શી કરાવશાં રે;
બાણે નરસૈયો સેજ મમારી, કહાનજીને પોદાવશાં રે. ૩

પદ ૨૮૮ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મુંદરવર સેજડીયે પોદે, આગળ અગર ઉવેશાં રે;
મનગમતો શણગાર કરીને, રમઝમ કરતાં આપશાં રે. ૧
મન ગમતો મનોરથ માયલો, રાતડી રુડી રમશા રે;
રુદિયા સરસો ભીડી ભીડી, કંઠે વિલાગી રહેશા રે. ૨
કંદ્રપકોટ સરીખો મુંદર, દીઠકે મનડા મોહાલાં રે,
બાણે નરસૈયો પુલી અંગે, શામલે સામું નેપલાં રે. ૩

પદ ૨૮૯ મું-રાગ માલ કાલેરો.

સેજડી માયલે પુલકે પુલી, સજન અમાણો માણે રે;
ભામણા લઈને ભેટું રે માવો, માયલા ઉરપર આણે રે. ૧
રાતડી રસમાં ગીલા રે સહીયો, દીવરીયો અન્નુવાલા રે,
માયલો જીવન મુંચી રમતાં, માયલો અંતર ટાલાં રે. ૨
મીતડી માયલી શામલા સાથે, જડી કુંદન હીરલે રે;
બાણે નરસૈયો ચીતડું ચલિયું, વાંસલી વાહી વિઠલે રે. ૩

પદ ૨૯૦ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મલપતડો મેગલજી આવે, શામલિયો સુન્નણ રે;
વાલી વાલી વારી ઉરપર, માયલો જીવણ પ્રાણ રે. ૧
કુલે પાગર ભરાવારે મોહન, આવતડો હું જાણું રે;
લેટ કરું હું લામણાં લઈ, માયલા ઉરપર આણું રે. ૨
સહીયર સઘળી દેખતાં હું, માણાં મંદીર માહે રે;
ભણે નરસૈયો શામલિયાશી, ઉભી ઢાલું વાધે રે. ૩

પદ ૨૯૧ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મરકલડે મોહન ને મોહિલી, માયલું ચિત તે ચલીઈ રે;
આંગણુડે આવીને વહાલો, મીટ ભરી ભરી જોઈ રે. ૧
વાંસલડી વહાતો પરવરીયો, હું તો કેડે ચાલી રે;
કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ ભણતી, ઘુઘટ મેહેલો ટાળી રે. ૨
સુખડું જોતી જોતી જીવન, કેમે તૃપ્ત ન થાવાં રે;
નરસૈયાયો સ્વામી ઘેર આવે, દુધ કંદીને પાવાં રે. ૩

પદ ૨૯૨ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલા મોહન કેરી મીટડી, માયલે ઉરવર માંડી રે;
સરવસ વારાં શામલિયાપર, કેમે ન જાવા છાંડી રે. ૧
માયલે ગાંજે ગમતી ગોઠડી, ઠહાનજી શી હું કરશાં રે;
માયલે ઉરવર લીડી લીડી, લામણુડે હું જાણું રે. ૨
માયલું મન ત્યાં મલિયું સહીયો, ઉભલો જીમના તીર રે;
ભણે નરસૈયો વાસલી વહાતો, આવે સ્વામ શરીર રે. ૩

પદ ૨૯૩ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ચિતડે માયલે ચઢીયો સહીયો, શામલિયો સુન્નણ રે;
આંગણુડે ઉભી હું જોઈ, માયલો જીવન પ્રાણ રે. ૧
માંખણુ સાકર સરસી રાખ્યા, મીઠડા મોહન આવે રે;
મુખડામાહે મહેલો સહીયો, લામણુડાં લેતાં ભાવે રે. ૨
સુંદરવરશીં સાધ્યાં લેતાં, કરીયે મનના ગમતાં રે;
ભણે નરસૈયો અમીરસ વાધે, વહાલો ઉરપર ધરતાં રે. ૩

પદ ૨૯૪ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ચિતકું માયલું આલી ન શકે, વેંધાણી મુખકું જોતાં દે;
ગોરસની ગોળી હું ભૂલી, માયલો મોહન જોતાં દે. ૧
સજન અમાણો શામલો સહીયો, આંખડી માયલી વશીયો દે;
પ્રેમ ધરીને ઉરપર લીધો, કુંદન હીરો જડીયો દે; ૨
જાણું જીવન જમલી ઇંદાં, ગમતી ગોઠી કરતાં દે;
નરસંયાચા સ્વામીના મુખમાં, માખણ સાકર મેલતાં દે. ૩

પદ ૨૯૫ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલે મંદિર આવો દે સહીયો, શામલો મારો શેણુ દે;
ગાંજે ગમતી ગોઠી કરતાં, દાખાં મીઠાં વેણુ દે. ૧
પીતામ્બરની પલવટવાળી, મારગડે મેં દીઠો દે;
વાંસલડી વહાતો વહાલો, માયલા ચિત્તમાં બેઠો દે. ૨
કામણ મુંચી કરીયું સહીયો, મોહન મીટી મલતાં દે;
ભણે નરસંયો બુદર ભાવે, માયલા ઉરપર ધરતાં દે. ૩

પદ ૨૯૬ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મલપતરો મોહનજી ઇંદો, મોતીડે લઈ વધાવાં દે;
લામણાં લઈને લેટી માયલો, મીટી મેલવતો ભમાવાં દે. ૧
મંદર માયલે આવી બેઠો, વહાનો મધુરી વેણુ દે;
મુખડે માયલું મનકું મોહું, શામલો માયલો શેણુ દે. ૨
ગોઠી કરતાં કરતાં સહીયો, માયલે ઉરપર લીધો દે;
ભણે નરસંયો કંઠે વિલાગી, કહાનજીયો વશ કીધો દે. ૩

પદ ૨૯૭ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મલયેરે મારગમાં મુંચી, શામલો માયલો શેણુ દે;
મુખડા ઉપર તન મન વાસાં, નીરખી માયલે નેણુ દે. ૧
રદિયા સરસો લીટી લીટી, માયલા સુંદરવશી રાખાં દે;
ગોરસ માયલું મીઠુ પાઈ, વેણુ રસાલી લાખાં દે. ૨
ગોઠી કરતી કરતી સહિયો, ગાંજે માયલે માણાં દે;
ભણે નરસંયો માયલો મોહન, અલયે મંદર આજાં દે. ૩

૫૬ ૨૯૮ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મોલીડાંને લટકે સહીયો, માયલું મન તે મોહું રે;
કામણ કરાં મારગડો ભૂલી, શામલો સહામું ભેયું રે. ૧
જીવન અમાણો અલવે ઉરવર, લામણાં લઈ જીજ ભરીયોરે;
કંઠે વિલાગી કહાનુડાશી, અંતર અળગો કરીયો રે. ૨
શુણવંત કંથ કોડીલો પામી, સેજડી કુલડે રચેશાં રે;
નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મલિયો, રાતડી રગભરી રમેશાં રે. ૩

૫૬ ૨૯૯ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ગોવિંદ ગોઠડી કરતા મીઠડી, મીટડી માંડી ભેતો રે;
મરકલડો કરી મોહન માયલું, ચિતડું ચોરીને લેતો રે. ૧
વાલી વાલી ઘોલી ઉપર, વાસલી વહાતો ભેઈ રે,
હુંડા સરસો ભીડી રાખ્યો, મુખડે એણે મોહી રે. ૨
તન મન માયલું શામલો સહિયો, આંખડી આગલ રાખારે;
ભણે નરસૈયો ભાવતાં લોજન, કહાનજી શી કરાવશાં રે. ૩

૫૬ ૩૦૦ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મુખડે તાયલો મોહી રે માવા, મોહન મીટડી મેલાં રે;
ગાળો ગમતી ગોઠડી કરશાં, માયલે ઉરવર લેલાં રે. ૧
સજન અમારી સહીયો, વાટડી તાયલી ભેયાં રે;
દીવડીયો અનુવાલી ઉભી, આવતો સેજડી શોહાં રે. ૨
મન ગમતોરે મચકો માયલો, કીધો કૃષ્ણને કારણે રે;
નરસૈયાચો સ્વામી હું ભેટી, વારી ભઉં વારણે રે. ૩

૫૬ ૩૦૧ મું-રાગ માલ કાલેરો.

કાંઈ કરાં હું સહીયર મોહીલી, મોહીલી મારગ ભતાં રે;
અંગો અંગે પેંધાણી હું, મોહન મીટડી મેલાતાં રે. ૧
દણ આંગણે દણ મદર માંહે, પાંજરે પીડા ચાલી રે;
માયલા મોહન આવે સહીયો, ઉઠી ઉરવર લેશાં રે. ૨
ભણે નરસૈયો વેદના વામી, સરવસ શામળિયાને દેશાં રે. ૩

૫૬ ૩૦૨ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલે ગાંજે આવળે માવ, સામણાં તાયલાં લીજે રે;
 આંગણુડે ઉણી રહેથાં, ગમતી ગોઠડી કીજે રે. ૧
 ઘમઠી ઠેર દુધ કઢીને, સાકર સસ્તું આપાં રે;
 માયલા ઉરવર ઉપર મોહન, સરવસ તુર્થી માંપાં રે. ૨
 એકલડો એકાંતે મલિયે, દુરીજનનો લે ન આણાં રે,
 ભણે નરસૈયો મલપતડો, ગેહું એજ સુરગી માણાં* રે. ૩

૫૬ ૩૦૩ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલે ગાંજે આવીને, વહાલે વાંસલડી તે વાહી રે,
 મનમાં જાણાં શામલિયાને, ઉરવર લીજે ધાધ રે. ૧
 દુરીજન માયલા દુર કરીને, ગમતી ગોઠડી કીજે રે,
 રુદ્રીયા સરસો લીડી ભીડી, અધુરતણો રસ પીજે રે. ૨
 મીટડી ભરી નેધ જીવનશી, લામણુયાં તે લીજે રે,
 નરસૈયાઓ સ્વામી ઘેર આવે, કાણું અળગો નવ કીજે રે. ૩

૫૬ ૩૦૪ મું-રાગ માલ કાલેરો.

સરોવર જળ ભરવા આલી, મારગડે હું મોહી રે;
 કહાનજીયે મહારો પાલવ સાહ્યો, હું રહેતી મુખડું નેધ રે. ૧
 આજલગે કાચ એહવો દાણી, નેણે મેં નવ દીઠો રે;
 મરકલડે હું મહામું નેઉ, ચિતડે માયલે એઠો રે. ૨
 કેમ કરીયે જો દુરીજન દેખે, એકલડો એ ઘેર આવે રે;
 ભણે નરસૈયો તનમન વારી, કીજે જે મન લાવે રે. ૩

૫૬ ૩૦૫ મું-રાગ માલ કાલેરો.

સજન અમાણો શામલિયા તું, આવની ઉરપર લીજે રે,
 ગોરસ માયતું છે અતિસાર, લાવતું લાવતું પીજે રે. ૧
 મીટડી માયલી મોહનવેલડી, નિરખતયાં વશ થૈયે રે,
 પ્રીત વધારણ પાતવીયા આપણ, એકલડા વન જીયે રે. ૨

રમતાં રમતાં શામલિયા આપણુ, રંગભરી સાંધણં લીજે રે;
નરસૈયાયા સ્વામી કંઠે વિલાગી, અધુરતણા રસ પીજે રે. ૩

૫૬ ૩૦૬ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલા મનમાં વશિયો વિઠલો, ખીજો ચિતડી ન આવાં રે;
બાણુ જમલા રહિયે જીવન, બુદરો મુંશીં ભાવાં રે. ૧

ચિત્ત અમાણુ ચલિઈ તે, કહાનજી કામણુગારો રે;
મોહી રહી મરકલડે મોહન, જીવન પ્રાણ અમારો રે. ૨

દાણુ મરો મારગમાં આવી, પાલવ ગ્રાહીને રાખે રે,
નરસૈયાયા સ્વામી સરવસ સાંપું, અધુરતણા રસ પાજે રે. ૩

૫૬ ૩૦૭ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ચિતડી માયલી ચટકો લાગો, કેમ કરી મંદર જમ્યે રે;
કામણુ તાયલાં કીકી માહિ, જીવન જમલાં રહીયે રે. ૧

જો મન માનુ તાયલું વહાલા, સાંધકુ રહિ પેરે લીજે રે;
આપણુ ખેઉ એકઠા થઈને, રમણુતણા રસ પીજે રે. ૨

બલિયો બાથ ભરે એ વહાલો, વદાવન મોઝાર રે;
ભણે નરસૈયો રંગભરી રમતા, નારી નદકુમાર રે. ૩

૫૬ ૩૦૮ મું-રાગ માલ કાલેરો.

મારગડે વલગે શે મા'વા, ઉશ્વર આલિંગન કા લીયે રે;
છમકલડા આવીને વાહો, કહો કેઈ પેરે કીયે રે. ૧

દાણુમરો પાલવ કા ગ્રાહો, અમો એકલડી બાણી રે;
અગો અગે વળગતા આવા, દેખા સહીયો સમાણી રે. ૨

કરશુ રાવ જસોદા આગાળ, નીતનીત એમ જ કર્તો રે,
ભણે નરસૈયો જો વારુ તો, ભાજન ભાંજી ભરતો રે. ૩

૫૬ ૩૦૯ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ભરીયુરે કો ઉશ્વર માયલું, ગોરસ ગોળી ઢોળી રે;
કર સાહી રહા રે કહાનજી, તાંહાં ભરી નવરંગી ચોળી રે. ૧

મા મા કરતો માયલું અંબર, શે ઉલાલી લીધુ રે;
પીનપયોધરશું મુને ભીડી, મુખ લેલી ચુંબન દીધુ રે. ૨

દુરિજન પેલાં અણુઘટ જોલાં, નણુદી નાટક જોવતી રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી કરું તમને, કરીયે વાત સોહવતી રે. ૩

પદ ૩૧૦ મું-રાગ માલ કાલેરો.

સજન અમોણો મારગે મળશે, ગમતું ગમતું કરશાં રે;
સહિયર સધળી જાવા દધને, અલવે ઉરપર ધરશાં રે. ૧
મીઠું દહી માયલું છે તે, વહાલાજીને પાશાં રે,
પીતાં પીતાં પાતળિયાનું, નેણુ ભરી મુખ જોશાં રે. ૨
છેલપણે છમકેલો વહાશાં, માન ધરી નવ રહેશાં રે,
ભણે નરસૈયા એકલકં જેહું, લઈ વંદાવન જાશાં રે. ૩

પદ ૩૧૧ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ચિતકું માયલું ચોરી એણે, કહાનજીએ કામણુ કીધલું રે;
વાંસલડી વાઈ એણે વહાલે, હીર હેયાનું લીધલું રે. ૧
કોઈ મેલાવે માયલો મોહન, મેહ વેઢના વ્યાપી રે;
પરવશ થઈ મુને કંઈ નવ સૂઝે, કામ જાણુ સંતાપી રે. ૨
કોણુ ઉપાય કરુ રે બહેની, વહાલા વિના ન રહેવાયે રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી રહેવા ભીડે, તો આ વેઢના જાયે રે.

પદ ૩૧૨ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ઘડીએ ઘડીએ માયલું મન તે, જીવન જોવા જાયે રે,
માયલે મંદર આવીને વહાલો, વાસલડી તે વાયે રે. ૧
મોતીએ ચોક પુસતીએ, વાલી વાલી વારણે જાઈ રે,
સુંદરવરનું મુખડું જોતાં, પુલી અંગ ન માર્ગ રે. ૨
કુલકે પાગર લરાયું ચેરીયે, કુમકુમ રેલ કરાણુ રે,
નરસૈયાઓ સ્વામી આવે તો, મોતીડે શાજે વધાણુ રે. ૩

પદ ૩૧૩ મું-રાગ માલ કાલેરો.

માયલે જાંજે* આવની ગોવિંદ, ગોઠડી મીઠડી કરવા રે,
સુંદર રે શામલિયા તાયલું, દુર્લભ દર્શન દેવા રે. ૧
આછી પોળી ધીયે જાઓળી, મુખડડી દીયા સારી રે,
જીવના જીવનથી જોધને, જાઈ નેણુપર વારી રે. ૨

સરસી સાકર લેલી મેલાં, સથરુ દહીં રાખાં રે;
 બોલડીયો આપનોરે વીઠલા, વળી વળી વેણે શાખાં રે. ૩
 મનડું મળવા કાળે તલખે, હૈડું માયલું હીશે રે;
 એકલડો એ આવ એકાતે, મનછા શુદ્ધ મલીશે રે. ૪
 બોલડીયા બહુનામી તાયલા, રુદેયા માંહે રસીયો રે;
 નરસૈયાઓ સ્વામી ભલે મલીયો, વેદ વેદાઓ વશીયો રે. ૫

૫૬ ૩૧૪ મું-રાગ માલ કાલેરો.

ભામણે તાયલે બાધશાં માવા, મારગડે મલયાં પહેલાં રે;
 આણે આણે પગલે હું આવીશ, પાણીડાં ખીન હેલાં રે. ૧
 બાણા છા રે બદવા ગોલણી, મુંચે બાણી વાહેલી રે;
 સમ કર મહારા માંવા, દુરજન નણુહલી ઘેર શહેલી રે. ૨
 વસીવટની છાહુડીયે તમે, ના ઉલા રહેજો રજ રે;
 આણે આણે પગલે હું આવું, સમોવણુ કાજ રે. ૩
 ગોલણી કેસ બોલડાં મીંકાં, ગોવિંદને મન ભાવાં* રે,
 નરસૈયાઓ સ્વામી ભલે મલિયો, ઘડુલા ઉતરાવાં રે. ૪

૫૬ ૩૧૫ મું-રાગ માલ કાલેરો.

શામલિયો તે મહારો મોહન, વનથી આવે વહાલો રે;
 આગળ ધૈન ગોવાલામાંહે, વાહે વેણુ રસાલો રે. ૧
 વનમાલા વેજતી ઉરપર, વનની ધાતુ સોહાવે રે;
 નેણે નેણાં મેલવું બાધરે, એકે તાપ સમાવે રે. ૨
 પીતામર અમર આપતું તાંડાં, વેણુતણી ધૂન થાયે રે,
 ભણે નરસૈયો શી કહું ચોલા, ગેલ કરતો ગાયે રે. ૩

૫૬ ૩૧૬ મું.

માચીઓં બેઠાં આવીને વલગાં, સાંભલરે તું મોરી સહી,
 આગે સામુડીયું સતોપ નોહોતો, મેં બાણું શુ થાયે સહી. ૧
 ગોં ઢોહિણી વેલા હુતી, નિશા અધારી ને મદરદર,
 નદનંદનશું નેહ જડ લાગી, મુકી જવાય ના કંગીલા સૂર. ૨

આલિંગન લેતા અધુર રસ પીતાં, મેં જાણ્યું અબલા ધનધન,
 સુખની સીમા કહી નવ જાણે, વૃથા ગયા પેલા પાછલા દન ૩
 હોનાર હોય તે એણી પેર હોયે, મુરખ મન વિમાસે ફેક,
 નરસૈંયાયા સ્વામીશુ રમતા, જળ માટે પેલા દુરજન લોક ૪

પદ ૩૧૭ મું.

ઘણે ઘણે દહાડે ઘેર પધાર્યો, હવે કરી રહો મન હેઠું રે,
 સગુણ શામલિયો સહેજે પામી, તો દોહિલા દન શે વેઠું રે. ૧
 સફલ કીધી ને સમરથ સ્વામી, માયલા અતરયામી રે,
 મદર માહે પ્રેમ ધરીને, થિર થૈ રહો અહુનામી રે. ૨
 માયલા મનમાહેને ચિત માહે, નોતુ તે પરમાનંદ પામી રે,
 અણચિતવા આવી આલિંગન લીધું, મર્યો નરસૈંયોયો સ્વામીરે ૩

પદ ૩૧૮ મુ-રામ કેદારે.

મોરચડક* તણો મુગટ મસ્તક તમો, રમી રહી આવિયા અર્ધ રજની,
 માર્ગે લાઘ્યનિધ લામની કોણ, જોવા સરખી અગોઅગ સજની. ૧
 અધમલા નેત્ર તે અધિક ઉભગરા, ભરાયે તળોલ અતિ રસ રસાલા,
 કામલ કલીવર, કુસમ કાહનાતણું, લોગવો કામની વિધવિધ બાળા. ૨
 સકલ સુંદરી વદન, ચંદનો ચંદ્રમા, એને ચતુરચો આરેશ ચંદ્ર લાગે,
 મોહ નેત્રે ભરા, રજે રસદા, તેહમા દતતણા દસન ભાસે. ૩
 વદન મકરદમાઈ, મદન દમન કદે, દમલોડું લલો અલિડા ॥ લડલડે ॥ લોલ લલોલો,
 નાયક નિંદ + સંગીત સૂત ધરુમા (૧), આજ્યો એણીપેરે અધિક ચોલે. ૪
 લડયડો નાય ઉચેવ અગે લીધો, ચારપોહર પીધો તૃપ્ત નમતે,
 આવરતુ સુખ, શું કહું સજની, અગે સુખ્ય નારસૈંયા વચલે. ૫

પદ ૩૧૯ મું.

સરોવર પાણી હું ગઈ, વાહલો મારી તે મરડેરે બાયરે,**
 પીનપયોધરા† ગ્રહી તે રહો, અધુર અમૃત રસ પીયે પાયરે. ૧
 સાસુ પુછે સુજી વહુઆરો, આ અધુર રૂકી કાહા લાગો રે,
 સરવર કુભડું ચઢાવતા હુંને, સહીયરનો નખ વાગો રે. ૨

* મોરના પીંછામાં ને ચાંદ્રો હોય છે તે † અરુણ ‡ કમલ (કમળનદન) § દમયંતી ॥ અલિ-
 -મરો ॥ મુંજરવ કાઠાં. ઈ જગે + મુખ ** લાગ † કમલકૃત ‡ પા. § પા.

જાતાં ગઈ ઉતાવળી, વાહલે વલતી વલવા* ન દીધી રે;
નરસૈયાચો સ્વામી લલેરે મળિયો, આપ સરીખડી કીધી રે. ૩

પદ ૩૨૦ મું.

કાજલ તોહારું કામણુગારું, ઘોળીને આંખે ઘાલું રે;
મનેમથચી† ખીડ દોહલી દેખી, જોખન ન રહે બાલું રે. ૧
નલવંટ ટીલી‡ નયણુ સમારાં, શેવે ફૂલડી ચોહરે;
મુનિજન સઘલા મોહ પમાળ્યા, ઈંદ્ર ઉલો રહી જોયે રે. ૨
ધ્યાન ધરતા મહાદેવ ચૂક્યા, જાણે સુંદરી કોયે રે;
નારી નયણે. અંજન દેતાં, વિશ્વપર્ણલાજી મોહે રે. ૩
તાંત્ર મંત્રને આખધ જૂલી, એણીપેરે કાજલ કીધું રે;
નરસૈયાચો સ્વામી લલે મળ્યો, કાજ અમારું સીધું રે. ૪

પદ ૩૨૧ મું.

અમારું મન તાં તમશુ સાચું, તમારા મનની કોય નવ લહે;
પરનારીશું પ્રિત જ માંડો, તે સતીયા નારી કયમ સહે. ૧
તમે છો વાહલાજી ચતુરશિરોમણ, સહુ કોયનાં મુખદુઃખજાણો;
શોકલડીને પ્રેમે જોલાવો, અમશું અંતર શે આણો. ૨
રનેહ કીજે તે સાચો કીજે, સાચા વિષુ તે મોહ કયો;
આઠે પોહારે રહેલું એકકંઠાં, જાણો હીરો કુન્દન રસો.‡ ૩
અનેક નારીઓ હાથ તમારે, અમારે તમ વિના નહિ કોય;
તે નારીનાં ભાગ્ય વડાંx જે, નારસૈયાચો સ્વામી નયણે જોય. ૪

પદ ૩૨૨ મું.

મીઠડાશા જોલ જોલે વાહલો, અજોલડે જોલાવે રે;
કાંઈક દુષ્ટે મોહે જોખન, જાણે મોર શો** મદન જગાવે રે. ૧
મેં જાણ્યું હું હવે નહિ જોલું, વન ગઈ પીયું પહેલી રે;
કંદ્રપ કોટી† કલિવર‡ સુંદર, નીરખતાં થઈ ઘેહલી રે. ૨

* પાણી ફરવા † પાલડું. આંજડું. ‡ કામદેવની. § દીકરા બીનજી. || અંજન આંજળું—સોજ શણગારમાંનું એક. ¶ આ શબ્દ મને અજ્ઞાન છે. હું કારું છું કે આ લીટી આ પ્રમાણે હોય. 'વિશ્વપતિ' કે 'વિશ્વપાળક મોહરે.' § રસેલા x મોટાં. ** પ્રથમ-પૂરેથી. † કિંદા કામદેવ. ‡ કલિવર—અંજ.

રૂપણુડે હું રહી અલગી, મદન છંડાવે માન દે;
નરસંયાચો સ્વામી ભલે મળિયો, કાનડ ચતુરસુખણુ દે. ૩

૫૬ ૩૨૩ મું.

જાઓ જીડા જોલા જાડવા દૂર, હવે ન માનું તમારા જોલ,
વાચ* દધને વાહી ગયા વિઠલા, નિર્ગુણશું ગોવાળો નહોર. ૧
મીડા માણસને નવ ધીરીયે, તેહતણું કપટ તે કોય ન જાણે,
મધુરી વાણી મુખ મોરલી ઉચરે, વિખ હાલાહાલ સર્પ ખાણે. ૨
સણુ આંગણે સણુ મંદર માંહે, ટોડલે ઉલા રથણી ગઈ;
આશાબંધનો, હૃદય રડતાં, કુસમચીત્ર શેજ સૂની રહી. ૩
નાથ નોહરીઈ કરે, નાર મન મેહ વધે, પરમાનંદશું પ્રેમ બોધેયો;
નરસંયાચો સ્વામી ભલે મળિયો, વિરહિણીનો પ્રભુએ મેહ લાંગ્યો. ૪

૫૬ ૩૨૪ મું.

નાનડિયો અતિ મુંદર બાધરે, કર અણો ને ઉરપર લીધો દે;
નિમિષમાંહેડ જોબનો યધને, અધુર અમૃત રસ પીધો દે. ૧
પંથ તણ વંદાવન ચાલ્યો, કુંજ મહોલમાં બેઠો દે;
આશ્ચર્ય દેખી મન આસંગી, કોટિ કંદ્રપ મેં દીઠો દે. ૨
રાસ વિલાસ રમાડ્યાં બહુ પેરે, મદન યધને મન હસીયો દે;
નરસંયાચો સ્વામી ચતુર શિરોમણુ, હૃદયા માંચલે વસીયો દે. ૩

૫૬ ૩૨૫ મું.

નાનડીયો પીયું તેહ ન જાણે, તો શું કીજે સૂનો શણુગાર;
અંતરથી વહાલો મેહ ઉચલાવે, અજોડા જેવડો બરતાર. ૧
કંઠ આદોષે, દ્રગળા નિમેષ માંહે, મંદિરમાંહથી મોરલી વહે;
સાસરડે આવતો જાતે, નવલનારશું નેહુ ધરે. ૨
જો મુને વહાલોજી પ્રેમે જોલાવે, તો તન નવલી નેહુ ધરું;
લણે નરસંયો કારમી કાયા, અંતર્યામી કૃષ્ણ વરું. ૩

૫૬ ૩૨૬ મું.

શે ન સરજીતાહરા વહનની વાંસલી, જે અધુર અમૃતરસ પાન કરતો. શેન૦ ૧
જન કેટાણુડેટ ધશિર ઓલગા, અગન આફલડી દેહ દીધી,
પૂરવ જનમનું સુકૃત્ય શું એહનું, તે તારા મૂખની હામ લીધી. શેન૦ ૨

રાઈ રૂકમણી લાછ ચંદ્રાવલી, અધિક નારાયણી પેર બોલે;
લોલ સહસ્ર અતે હરી તાહરે, નહીં કોય વણલ વંસ* તોલે. શે નં ૩
વનતણી વાંસલી ક્યમ ગમી તમને, જે પૂરવ જનમની શોક માહરી,
લણે નરસૈયા શામલો શ્રી હરી, કૃષ્ણમાં વેણું કામણગારી. શે નં ૪
પદ ૩૨૭ મું.

ચાંદલો તપેરે લલાટ;†
કર અવિલખી રહીરે કપાટ ચાંદલો ૦ ટેક
શીરપરે સોહિ રાખડલી રે, કંઠ સુકતાહાર;
ગોફણુડે ધુધરડી ધમકે, તમીં‡ રહિ જાને વનમાંહરે બેહેની. ચાંદલો. ૧
કરતી મનોરથ મલવારે, મોહન સેજ રચીરે રસીલી;
નરસૈયાચો સ્વામી તેણીવેળા, આબ્યારે શ્રીવનમાંલીરે બેહેની. ચાંદલો ૦ ૨
પદ ૩૨૮ મું.

ચાંદલો સોહિ મૃગ નયણી,
પીયુશું રગભર રમતાંરે રથણી. ચાંદલો.
ટીલી કીધી કુસુમે કરી, ઝાલ ઝળુકે કાન;
પ્રેમ ધરી વહન નીહાલું, કંઠ વીલાયો કાહાન રે. ચાંદલો.
નાના માન ધરી પીઠ સાથે, કરતી કેલ વિલાસ;
નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મળ્યો, પોહોતી મનની આશ રે. ચાંદલો.
પદ ૩૨૯ મું.

ચાંદલો ધુધટમાં ઝલકે;
તાલી કેતાં ઝાંઝરે ઝમકે. ચાંદલો.
કંઠ ધરી બેહુ બાહોડલી રે, દરપણ માહિ નીહાલું;
જમજમ રીજે શામલીયોરે, તમતમ સગમ માહલું રે બેહેની ચાંદલો.
સેજડીયે સુંદરવર પામી, વામી વેદના ભારી;
નરસૈયાચો સ્વામી સેજસોહાવે, રાખ્યો ઉરંપર ધારી રે બેહેની. ચાંદલો.
પદ ૩૩૦ મું.

ચાંદલો ચતુર ચિત ચાલે;
દીપકને અજવાલેરે બેહેની. ચાંદલો.

રૂપણુડે હું રહી અલગી, મદન છંડાવે માન રે;
નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મળિયો, કાનડ ચતુરસુબાણુ રે. ૩

પદ ૩૨૩ મું.

બાળો જીઠડા બોલા બાદવા દૂર, હવે ન માનું તમારા બોલ,
વાચ* દધને વાહી ગયા વિઠલા, નિર્ગુણશું ગોવાળો નઠોર. ૧
મીઠડા માણસને નવ ધીરીયે, તેહતણું કપટ તે કોય ન બાણે,
મધુરી વાણી મુખ મોરલી ઉચરે, વિષ હાલાહાલ સર્પ ખાણે. ૨
ક્ષણ આંગણે ક્ષણ મંદર માહે, ટોડલે ઉભા રચણી ગર્ધ;
આશાબધને, હૃદય રડતાં, કુસમચીત્ર શેજ સૂની રહી. ૩
નાથ નોહરીયે કદે, નાર મન પ્રેહ વધે, પરમાનંદશુ પ્રેમ બાંધ્યો;
નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મળિયો, વિરહિણીનો પ્રભુએ પ્રેહ ભાંચ્યો. ૪

પદ ૩૨૪ મું.

નાનડિયો અતિ મુંઢર બાધરે, કર ગ્રહ્યો ને ઉરપર લીધો રે;
નિમિષમાંહેઈ ભેળનો યધન, અધુર અમૃત રસ પીધો રે. ૧
પથ તણ વંદાવન ચાલ્યો, કુંજ મહોલમાં બેઠો રે;
આશ્ચર્ય દેખી મન આસંગી, કોટિ કંદ્રપ મેં દીઠો રે. ૨
રાસ વિલાસ રમાડ્યાં બહુ પેદે, મદન યધને મન હસીયો રે;
નરસૈયાચો સ્વામી ચતુર શિરોમણુ, હૃદયા માંપલે વસીયો રે. ૩

પદ ૩૨૫ મું.

નાનડિયો પીયું તેહ ન બાણે, તો શું કીળે સૂનો શણગાર;
અંતરથી વહાલો મોહુ ઉપજાવે, અગોઠડા જીવડો ભસ્તાર. ૧
કંઠ આરોપે, દ્રગ્ધા નિમેષ માંહે, મહિરમાંહથી મોરલી વહો;
સાસરડે આવતો બાતે, નવલનારશું નેહુ ધરે. ૨
ભો સુને વહાલોજી પ્રેમે બોલાવે, તો તન નવલી નેહુ ધરું,
ભણે નરસૈયો કારમી કાયા, અંતરયામી કૃષ્ણ વરું. ૩

પદ ૩૨૬ મું.

શે ન સરજી તાહરા વદનની પાંસલી, જે અધુર અમૃત રસ પાન કરતે. શે ન ૦ ૧
જન કોટાણુકોટ ઈંધર આલગા, અગન આદલડી દેહ દીધી,
પૂરવ જનમનું મુકૃત્ય શું એકનું, તે તારા મૂળની હામ લીધી. શે ન ૦ ૨

કંદ્રપ કોટ સરીખો સુંદર, તે મહારે મન વસીયો;
નયણે નયણાં નિહાળી રહીરે, ભાવ ધરીને લજીયો રે. આંદલો.
સકલકલાશી શામલીયો રે, સુરવસ્ય વનિતા કીધો;
ભણે નરસૈયો બેહુ રમી રહ્યારે, મનને મનોરથ ખીધો રે. આંદલો.

પદ ૩૩૫ મું.

આંદલો સોહાગીર મારો;
વહાલોજી નિહાલી ઉર લીધેરે, બેઢેની. આંદલો.
નયણ સદૃષ્ટો માહરો શામલીયોરે, મરકલડે મન મોહું;
વિહવલ થે હું કંઠ વિલાગી, ધિરજ માહર ન રહુંરે બેઢેની. આંદલો.
ઉદયો દિવાકર મેં નવ જાણ્યો, પીયુંશું રગભર રમતાં;
ભણે નરસૈયો સુખની લેહરે, મગન થઈ અનુભવતારે બેઢેની. આંદલો.

પદ ૩૩૬ મું.

આંદલો સદૃલ મેં કીધો;
વહાલાજીશું પ્રેમ પ્રથલ રસ ખીધો. આંદલો.
સાંભલ સજની આજની રજની, મહાત્યો પીયું મનગમતો;
સુરત સમાગમ શામલિયોરે, મહારા ઉરપર રમતોરે બેઢેની. આંદલો.
જીવન માહારો જમજમ માહાલે, તમતમ હરખ ન માયે;
ભણે નરસૈયો એ લીલાસ, તુજ વિના કહેને કહેવાયેરે બેઢેની. આંદલો.

પદ ૩૩૭ મું.

આજ મૂઢેને કાંઈ કાંઈ થાયરે બેઢેની, જાણુ જાણુ રહેથી ન મૂકું;
રગભર રમતાં કર મનગમતાં, અંગોઅંગે લેલુંરે બેઢેની. આં
કૂર કુકડારે તું કને માનજ માગુ, મહારો વહાલોજી રસ મોહિ રાતો;
નરસૈયાયા સ્વામી ઉરવરે માહાલે, રખે તું વયણા ઉચરતોરે બેઢેની. આં

પદ ૩૩૮ મું.

વાંસલડીએ શાંતવન કીધાં રે,
અધુર ધરીને વનમાં ગાજે, ચિત હરીને લીધાં રે. વાંસ ૧

* મૂળમાં સરકુતમાં 'અવ' છે તેને 'પ્ર' હપસર્ગ લગાડેથી પ્રમલવ થાય છે અને તેનું આ પ્રકારે રૂપ લેણુ બેઢેની, કાલુ કે તે વિના બીજે અર્થ બેસતા નથી પ્રથલ એટલે જાણું † સ્થળ

મરકલઠો કરી વહાલે સામું જોયે, તમતમ હરખ ન માયે;
 શામલિયાશું નેહજડ લાગી, જાણું રખે રચણી વાહાયરે* જોહની. ચાં૦
 ધન ધન આ રચણી ને ચંદર, આ જોખન ધન ધન કીધા શૃંગાર;
 નરસૈયાચો સ્વામી સૂર સનેહી, ધન ધન કરતાં વિહાર રે જોહની. ચાં૦

૫૬ ૩૩૧ મું.

ચાંદલો કામા કર કયો;
 જાણે શશી ઉપર દિનકર ધસ્યો. ચાંદલો.
 કર કંકણ ને પૂરીયાં વાળે, કર કિંકણી જણકાર;
 સૂરત સમાગમે મહા રસ વાધ્યો, વિલસે પ્રાણ આધાર રે. ચાંદલો.
 ચોલી ઉપર હાર હુલાવે, નયણે નયણ મેલાવે;
 નરસૈયાચો સ્વામી મનનો મોહન, લજતાં વાહાલો મન લાવે રે. ચાંદલો.

૫૬ ૩૩૨ મું.

ચાંદલો ભામનીને લાવે,†
 નિરખતાં વહાલો પ્રેમ જણાવે. ચાંદલો.
 મૂખ ઉપરે મૂખ કરીને રહીરે, કરતાં અમૃત રસ પાન,
 વહાલો વહાલ ધરી ખોલાવે, તેણે કરી ગયું રે મોહન માહર માનરે. ચાંદલો.
 રાતડી રઠિયાલી કીધી, વહાલોજ સગમ મહાલે;
 નરસૈયાચો સ્વામી માહરો જીવન, મરકલડા મને મારેરે. ચાંદલો.

૫૬ ૩૩૩ મું.

ચાંદલો સકલ શુભવંતો;
 રંગભર રમતાં પીયુ મન હરતો. ચાંદલો.
 નયણ સફલ કીધાં વહાલે, વદન નિહાણું કરતાં વાત રસાલી;
 અગોઅંગ માહરે, અમી રસ છાંટ્યાં, રંગની રેલમાં હું માહાલી રે. ચાંદલો.
 સેજ સફલ યઈ પીયુ ઉર લીધા, સફલ થયો શણગાર;
 જાણે નરસૈયો સફલ આ રચણી, સફલ થયો વિહાર રે. ચાંદલો.

૫૬ ૩૩૪ મું.

ચાંદલો પીયું મનરજન,
 શા સુખ કહીએ જે માહાલે મોહન. ચાંદલો.

માયલો મોહન કારણ સહિયો, આંખલાનો રસ ઘોળ્યો રે;
પાતલીઓ લઈ આવ્યાં રે સહિયો, ઝાંઝે ઘીયે ઝળોળ્યો રે. ૨
મીટડી* મુર્શી મલતાં સહિયો, શામલા ઉરપર ઘોળી રે;
લણે નરસૈયો આલિંગન આપે, કઠકે બાહુડી વાંલી રે. ૩

૧૫૬ ૩૪૩ મું.

નથલડીને લહેકે રે, મોહ્યો દેવ હયાલો રે;
દાણ મસે દામોદર વળગે, નંદતણે ગોવાળો રે. ૧
સહેજે શામલો સામે આવે, જેને ત્રિભુવંન મોહે રે;
મોહનજી છેડે વળગે, ગોવાલણી નિરખી જોયે રે. ૨
જોગી, જતી, † સંન્યાસી, જેહેને લાગી તાળી રે;
બ્રહ્મા આગળ વેદ વખાણે, ધન તે ગોરસવાળી રે. ૩
બ્રહ્માદિક ઇદ્રીદિક નારક, શકર પાર ન પામે રે;
લણે નરસૈયો તેહેણું લોભે, કહાનજી નેતરડું તાણે રે. ૪

૧૫૬ ૩૪૪ મું.

કહાનજીને કે લાવોરે, મારા તનની પીડા તે બાણે રે;
મદન સંતાપે મુને, વહાલો મન ન આણે રે. કહાનં ૧
ચિતડામાં ચટકાવી સહિયો, ત્રણ ઘર એને કાલે રે;
વખની ‡ વધી ગોવાલણી રે, તે વખ વિઠલ વાળે રે. †. કહાનં ૨
એસડીયા મા કરશે સહિયો, ઘણું ઘણું થાયે રે;
આણી આણી લહેરડીએ, હવડલો મારો બારો રે. કહાનં ૩
સકળ સહિયરો મળીને, સમયો અંતરજાતી રે;
ભગતવત્સલ મધ્યો રે, નારસૈયાઓ સ્વામી રે. કહાનં ૪

૧૫૬ ૩૪૫ મું.

આજ મેં દીકા દેવ, જમુતાને તીર રે;
ભરતાં ભરતાં ઘડુલે, કોયે ન આવે મોહે નીર રે. આજં ૧
માય ને બાપ મા પ્રદેશો, ને મા વહેશો માહારા વીર રે;
આજનું મ્હારું મન સવશ નહિ, વિકળ થયું શરીર રે. આજં ૨

* દિ † નામની વાળી. ‡ મૂવમા 'જપી' છે ૬ વધોણી દેવી. † વિરહરૂપી ઝેરની. ‡ હતાં

આઠે પોહોર ન મૂકું અલગી, શામળિયા સંગ રાજે; ૧
 અમે અખલાના ઉરવર વધિ, આવી બાણ થઈ વાગે રે. વાંસ૦ ૨
 કામણ મોહણ બાણે સઘળું, માહારા વાહાલાણને મેહિ રે;
 બાણે નારસંયો થઈ સફરાણી, મલપતડી માનની શોહિ રે. વાંસ૦ ૩

૫૬ ૩૩૯ મું.

કાહાનણએ કામણ કીધું;
 વંદાવનમાં વેણુ વળાડી, ચિત્ત હરીને લીધું. કાહાન૦ ૧
 તનમન બાણું સાંપુ સજની, અમ ઘેર નણું ધૂતારી;
 સાસુ આગલ જૂઠું બોલે, વાત કરે વધારી રે. કાહાન૦ ૨
 કોણ ઉપાય કરેરે મેહિની, વાહાલોણ સંગમ આવે;
 નારસંયાચો સ્વામી દે આલિંગન, વિરહ તાપ સમાવે રે. કાહાન૦ ૩

૫૬ ૩૪૦ મું.

જેળન તેહિનું પરમ સોહાગી, જેણે બાદવને વશ કીધો રે;
 સેહિજડીએ આવતો બાધરે, આનંદે ઉર લીધો રે. ૧
 સુરત સમામે શામળિયાનું, રમતાં ન્યુન ન રાખી રે;
 યોચિતો રમ્યો એક યધને, અધુર અમ્રત રસ આખી રે. ૨
 તે વહાલા વિના ધડીય ન રહેતાં, વાહાલોણ બહાંતાંહાં આવે સાથે રે,
 બાણે નારસંયો તેહને મેં કર્યો જે, એનો કર ગ્રહો માહરે નાથે રે. ૩

૫૬ ૩૪૧ મું.

કહાના શી વળગે છે રે, કહાનણ મારગમાં અમ દેખી રે,
 વહેલી આવીશ કર્હું છું વિકૃલ, સહિયર આપું સાખી રે. ૧
 આ જુગે અમારે ઉરપર, બીજો કોઈ નવ વરીયો રે;
 કાળો સરખો કૃષ્ણણ, તે ચિત્ત અમારે ચડીયો રે. ૨
 ગોકુળમાંહે ગોવાલણીનું, જીવન બાદવરાયે રે;
 નારસંયાચા સ્વામી કર્હું તમને, સહુ અળગો ન યાયે રે. ૩

૫૬ ૩૪૨ મું.

કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ પાગ્યા, માંખણ મુખ માંહે મેહિતાં રે;
 જીવન માયલો જોતાં સહીયેર, રહેયા સરસો લેલો રે. ૧

શંભુએ શરણાગત સખી, સુખ કમળ કર વાહો;
માગ માગ શકર એમ બોલે, અધુર અમૃતરસ પાચે. આજ૦ ૩
હું માણ છું મહારા સ્વામી, હૃદે તારા રસગુણવાન;
સંકટ તો સાધારણ થાજે, કરતાં હરિ ગુણ ગાન. આજ૦ ૪
વદ્રાવનમાં મધ્યે મોહનજી, ગોરી કરતી ગાન;
• કહે કમળાવર તું માગ નરસૈયા, પુરી આશ આપું માનરે. આજ૦ ૫

૫૬ ૩૫૦ મું.

બાઈ મહારે શોભુઃ ઠે સાચુ;
નંદકુવરશુ રંગસેર રમતાં, અતરગતિ રાચુંરે. ટેક.
સહીયર મોચે હોતે બોલાવી, મરકલડે કીધો;
આલિંગન લીધુ આવીને, અધુર અમૃત રસ પીધો. બાઈ૦ ૧
અબોલડા ટાલીને વાહાલે, માનીતી મજ કીધી,
લણુ નરસૈયો પછે ભેતણને, ઉરપર ઉચળી લીધી. બાઈ૦ ૨

૫૬ ૩૫૧ મું.

આજ મારે દિવાલી દિવાલી, ઘેર આવ્યા શ્રીવનમાલી રે;
ઘણા દિવસનો તાપ સમાયો, પ્રેમે બોલાવી રે. આજ૦ ૧
ઝલહલ મલહલ કરેરે દીવડા, મોતીએ ચોક પુરાવું રે;
માનની મલી મલી મગલ ગાયે, એ ઢોલ દદામા વાહું રે. આજ૦ ૨
મસ્તકે મૂગટ પહેચો પીત અમ્બર, ચોહોસર ચાંપ લેહકે રે,
ભરાં તબોલ ગલ પ્રસ્થલ ઝલકે, ચૂઆચદન બહેકે રે. આજ૦ ૩
સનાથ કીધાં સ્વામી મારા, તારા ગુણ શા કહીએ રે;
નારસૈયાના સ્વામી એટલું માણું, મારે મદિરચી નવ જાંઘ્યે રે. આજ૦ ૪

૫૬ ૩૫૨ મું.

નીરમલીયો ન કર તું દીવા, સેજડીએ શામડીયો આવે રંગસેર રમવા. ૧
ફુંડી કુલી કશણ મચોડી સજની, ન હોય રે મનગમતો રચણી. ૨
દીવડાંરે તું મ કરી ચોરી, નોહો દેવાકર શિર રાખડી મોરી. ૩
દીવડો દેખી સુંદરી સુખ પામી, લગવત્થલ મળ્યો નરસૈયો સ્વામી. ૪

શીર ઉપરથી ખમ્મીયાં, નવરંગા ચીર દે;
નરસૈયાચો સ્વામી લલે મળીયો, હેરુ હેયાનું હીર દે. આજ ૦ :

૫૬ ૩૪૬ મું.

કહાન દેવને કોડમણે ભામણે, મહીકું વલોવી જાતે દે;
ગોળો સ્વાધયો ગુણિયલ ગોવિંદો, તરત નેતર તાણે દે. ૧
પ્રાણલુ કોઈ ભગતને લેલે, મહેલે મહી અજ માણે દે;
જે રસ પ્રજ્ઞાદિકને હુલ્લભ, તે અલવે* આહીરડં માણે દે. ૨
કોઈ વિચાર વધારે વિકુલ, માંખણ અતિ ઘણું આણે દે;
નરસૈયાચો સ્વામી લલે મળીયો, જેહને વેઠ વખાણે દે. ૩

૫૬ ૩૪૭ મું.

આંખલડીથી અલગો દે, માહારા વિકુલ મું ભર્મથ વલીડું દે;
મનમાન્યું મહાવાયું મલતાં, તતક્ષણ લાગી તાળી દે. ૧
અમે ભરવાડાં બુધર, ઓઢણ કંબલ કાળી દે;
મહારા છવના છવનરે જાદવા, હું ન ચાકું કંચે સંભાળી દે. ૨
કામણગારા કહાનજી, તારા ચર્ણ ઉપર ચિત્ત વાલી દે;
નરસૈયાચો સ્વામી લલે મળીયો, ભવસાગર લે ટાલી દે. ૩

૫૬ ૩૪૮ મું.

તવતવડી ટોળી મળીને, ચાલી જુમનાં વીર દે;
મારગડામાં આવીને મલીયો, સુંદર સ્યામ શરીર દે. ૧
અલવે શું આપેદો આવીને, લટકે બાહુડી જાલી દે;
મરકલટે મુખ મુંગન દધને, વદન નિહાળ્યું વહાલી દે. ૨
લાખેલો કમખોઈ કાવ્યો, ફેડી મહીની ગોળી દે;
નરસૈયાચો સ્વામી લલે મળીયો, તું ઉપર મહી ધોળી દે. ૩

૫૬ ૩૪૯ મું.

આજ મેં નયણે નીરખ્યો નાથ,
અલે કર આપ્યો કરુણા શ્રી, નયણા મહોવાં મારા નાથરે. આજ ૦ ૧
પારવતી તે પતિ શ્રી જોડ્યાં, સુલીએ સ્વામી વાત;
દયા કરો આ સુત બાણી, પ્રગટે ત્રિલોચન નાથરે. આજ ૦ ૨

* સહેજે. † ભોજવે. ‡ નકારના અર્થમાં-નહિ (નહો). § પાછા. || પહોંચો. ¶ ગોળી

૫૬ ૩૫૭ મું.

નણદી વેરણુ દે, મોરી આવત ડાહિરી દે. ટેક.
એકવાર સાસુ ને નણદી, બેહુ ગડબડતાં હુતાં;
અધબોલું મેં કંઈક પ્રીછું, એના મૂખ મીઠા ચીત પુઠા* નણદી
સાસુ સાપણુ ને સસરો વીછી, નાહુરીયે† મૂઠને મારી;
સકલ વિશ્વનો તું સાધારણ, તે માટે હું દાસ તમારી. નણદી
ને મારો વહાલો મુને પ્રેમે બોલાવે, તો તો સહુને નટકરાધું;‡
નરસંયાચા સ્વામીને મળી વરીએ, સાસરડે ન આવું પાધું. નણદી

૫૬ ૩૫૮ મું.

સાધું લીધુ રંગભેર રજની, શામલીયાને સંગમ રમતાં દે;
મનતણા મનોરથ પૂરવારે, સુખ પામી ઉરપર ધરતાં દે.
સાન કરી મહારો શણમટ ટાળ્યો, સુરત સમે વહાલે લોપી લાજ;
અધુર અમરતરસપાન કરતાં, સાર્યાં અમારાં સઘલાં કાજ.
પુરુષોત્તમશું પ્રીત બધાણી, શુ કરે હરજન કરતાં તાંત;§
જે રસ પ્રદ્યાદિકને હુલેલ, તે નરસંયે બાણી વાત.

૫૬ ૩૫૯ મું.

સુંદરી તનમુખ ચદ અવિલોક્યા, સનમુખ શામળે દ્રષ્ટિ કીધી;
નયણુ નયણાં મહ્યાં, વિરહાતુર ટળ્યાં, અવલાં મોરે નાથે અર્ધાંગ લીધી. ૧
કંઠે બાંહે ગ્રહી, સનમુખ શુણુ ઉચરે, તુમસી મમ જીવન ધમ નાથ બોલે;
તુમસી શૃંગાર ઉર હાર મમ બૂલણુ, તુમસી મમ મગન ચિત્તસંગ ટોલે. ૨
પ્રીતપૂરણુ કરી, એમ કંઠે શ્રીહરી, માન અગલોચની વચન મહાર;
ચઘપિ મુખયકી વીસચ્ચો વણેલા, હૃદયામાંહે સખી ધ્યાન તહાર. ૩
ધન કુલકામિની કૃષ્ણુ તેને કંઠે, જેહિતું ધ્યાન સૂર પ્રથા રટતાં;
નરસંયાચો સ્વામી સુખતણો સાગર, એહુની સુકૃતને અરજ કરતાં. ૪

૫૬ ૩૬૦ મું.

આંખડલી અણિયારી સ્વામા, મૃગમદ અંજન સારુ દે;
શામલીયો મલવાને કળે, નવલૂ અંજ સમારુ દે. ૧

* વહેલા. † નાહુલિયો. સ્વામી-ધણી ‡ લેખક દેવ દેવોનેજી. 'આરાધુ' બધવેસુ છે
§ પીલરાની તાત-વારવાર એકની એક વાત-નિંદા કરવી. || પ્રથમ.

૫૬ ૩૫૩ મું.

મહારા પરણ્યાના પગમાં, કોટડી* મશે નમી જાઉંદે,
 હુરીજન દેખતાં કેમ નમુદે, દોહલો લોકાચારે. ૧
 છાની છાની કહું એક વાતલડીરે, આઘેરા આવેલોરે;
 તમ દીઠે મોરા અનંગ જાગીલા, ભૂતલ મલગે વહેલોરે. ૨
 તહારી લીલાએ તું ઝટ લે, હું ટળી તું શે ન ટળ્યોરે;
 નરસૈયાઓ સ્વામી સુંદરી ભુરકવા, મારગમાં વહેલો મળ્યોરે. ૩

૫૬ ૩૫૪ મું.

નહુલીયે પરવશ કીધાં, વહાલોળ આવનો ન જાણ્યોરે સજની. ટેક
 સાસુડી છાનો મેં શણગાર કીધો, રુચિ રુચિ સેજ સમારી,
 જાણું વહાલાળ શું રંગભેર રમશું, વેરણ રચણી વીહાણી ન જાણીરે સજની. ૧
 ધીક ધીક પડ્યો, એ નિશ્ચે જડીઓરે, જેણે મહારો વહાલોળ કંઠે ન લાગે,[†]
 નરસૈયાઓ સ્વામીને મલવા રહ્યામાં, ધસમર્યો આંચો ન જાણ્યોરે સજની. ૨

૫૬ ૩૫૫ મું.

મારગ માહે ઉણી રાખી, મૂવવી ભૂદરણએ મટકી ટેક.
 મૂકો મૂકો વહાલાળ, મારી જાથરે સખીની ટોળી,
 શીરપર ભાર મારે, ન અરથ સારે, ફૂટે મહીડાચી ગોળી મારગ
 રહો રહો સજની આવશું સાથે,
 પાલવડો ગ્રહો મહારો શ્રીવૃજનાથે,
 કામણગારે કંઈ કામણ કીધું,
 નરસૈયાએ સ્વામી મહારુમન હરી લીધું. મારગ

૫૬ ૩૫૬ મું.

મારગડ માહે વાહલ સાથે, પાલવડો ગ્રહો શ્રીમજનાથે. ટેક
 ગોપીના વહાલાળશું, માહારુ કંઈ નવ ચાલે,
 છેલો મહેલાવું તો, માહારી જાહડલી આવે. માર
 સકલ સયોગે સુંદરવર પામી,
 પ્રેમ સહિત મળ્યો, નરસૈયા સ્વામી. માર

ગોપી ગરવ ભરી અંગ ડોલે, બોલે મધૂરી વાણી રે;
ભ્રુટી ભાવ ધરાવે ભમરની, નયણ કટાક્ષ રહી વાણી રે. ૪
શકલ શણગાર કરી મનગમતા, દર્પણ માહે નીહાળે રે;
નલવટ દીલી ને નકવેસર, ગજગમની ગત ચાલે રે. ૫
પાયે કાંબી કડલાં ખલકે, બાણે મદગલ આવે રે;
નરસૈયાયા સ્વામીયે સગમ, લામિની લેહ જણાવે રે. ૬

૫૬ ૩૬૪ શ્રું.

મલપતિ દરપતી મૂખ અધુર ધરતી, શામળિયા સગ સતી રે;
દરપણમાહે જમલા બેડે, વહાલે વદન બેતી રે. ૧
વહાલે પ્રેમ ધરીને જોયું, મૂખ મરલકડો કીધો રે,
કઠ બાહોડવી વાળી કરીને, અધુર અમૃત રસ પીધો રે. ૨
હાસ્ય કરીને વહાલા સાથે, તાલી દે છે હાથે રે;
નરસૈયાયા સ્વામી માન છડાવી, ભુજબલ ભીડે બાથે રે. ૩

૫૬ ૩૬૫ શ્રું.

મરકલકો કરી મોહન સાથે, રથણી રગલેર રમતી રે;
સકલ કલા રસ શામળિયો રે, અલવે આલિંગન લેતી રે. ૧
ભરજોબનમા પીઉંડો પામી, મનતુ ગમતું કરતી રે;
પ્રેમ ભણાણી પીઉં અગભરતા, અધુર અમૃત રસ પીતી રે. ૨
મુખશુ મુખ મલી, કલીશુંકલી, માનની માન નિવારી રે;
નરસૈયાયા સ્વામીશું રમતાં, શુ કરે નણદી મારી* રે. ૩

૫૬ ૩૬૬ શ્રું.

રીતી રહી શામળિયા સંગમ, આનંદ અગથી ટાળે રે,
પીઉંડે પ્રેમ જણાવ્યો પૂરણ, રગરેલમા મહાળે રે. ૧
જહા લગી એ રસ જણ્યો નહોતો, ત્યાંલગી અલગી રહેતી રે;
ભરજોબનમાં પીઉંડો પામી, હવે હેડે મલપતી રે.† ૨
શું કરે સાસુ શું કરે નણદી, પ્રગટ પીઉં ઘેર આવે રે;
નરસૈયાયો સ્વામી સેજ સુરગી, મહા રસ માહે મહલાવે રે. ૩

* પાઠ "બીચારીરે."

† પાઠ "હવે હેડયા થઇ છતીરે"

લલાટે દિલી ને નાકે વેસર, કાને જાલ ઝણુકે રે;
 રાખડલી રતનાલી શેલે, ગોફણુડે ધૂધરી ધમકે રે. ૨
 નીલાંબર તન તારુણી શેલે, કાંળી કડલા ખળકે રે;
 મરકલડે કરી શણુગટવાળી, અધૂર તબોલે બેઠેકે રે. ૩
 ભરજોબનમાં મદમાતી, પીયુને મળવા ચાલી રે;
 નરસૈયાચો સ્વામી ઉરપર લીધો, રજની રંગલેર મહાલી રે. ૪

૫૬ ૩૬૧ મું.

પાયલે* નેપૂર રમઝમ વાળે, શામલીયા સંગમ રમતી રે;
 ભરજોબનમાં કામઘહેલી, ગોહન મળવા ધમતી† રે. ૧
 વિધ વિધના શણુગાર કરીને, હસતણી ગતિ ચાલે રે;
 ચોલીબંધ કરીને જાંઘ્યા, મુનિજન ધ્યાન તાં હાલે રે. ૨
 પ્રેમ ધરીને સહેજે આવી, કરતી હોડલીવાળી‡ રે;
 નરસૈયાચો સ્વામીશું રમતી, અબલા અંતર ટાળી રે. ૩

૫૬ ૩૬૨ મું.

શામળિયાની રનેહની જાધી, રૂચિ રૂચિ સેજ સમારું રે;
 પ્રેમ ધરી પાતળિયો આવે, તનમન ધન ત્યાં વારું રે. ૧
 સાસુ નંણુદીની લાજ તણને, સકલ કર શણુગાર રે;
 શામલીયાશું સાંધડું લેતાં, ઉલટે અનંગ અપાર રે. ૨
 જે માગે તે આપુ તેહને, પ્રેમ વચન મૂખ લાખું રે;
 નરસૈયાચો સ્વામીશું રમતાં, નૂનડું કાંઈ નવ રાખુ રે. ૩

૫૬ ૩૬૩ મું.

શણુગટડો સોહાવે શામા, મરકલડે મન મોહિ રે;
 હોયા ઉપર હાર હુલાવે, ચંચલ નયણે જોયે રે. ૧
 કસમસ કરતી કાંચડી પહેરી, લટકે વહાલો આવે રે;
 શામળિયો મલવાને કાળે, ના'ના લાવ જણાવે રે. ૨
 ભરજોબનમાં કામઘહેલી, વહાલા સેજે આવે રે. ૩

* પગે † આહુજ બાહુજ થતી, ગામરી ગામરી દેખાતી. ‡ હોડ=હાડ કરવાવાળી.

૧ પગે † આહુજ બાહુજ થતી, ગામરી ગામરી દેખાતી. ‡ હોડ=હાડ કરવાવાળી.

૫૬ ૩૬૭ મું.

મહાલીરે નરસે થે પીઠિયું, મહારે વહાલે મોહાગણુ કીધી રે;
જે મહારા મનમાંહે હોતું, તે વહાલે હઠ લીધી રે.* ૧
મેં ન બાણું એમ જ થાયે, વહાલો અડલક ઢળીયો રે;
મેં મહારે શણગાર કરીને, વહાલો ઉરપર ધરીયો રે. ૨
જહાં લગી હું નહાની હુતી, સાસરીયાં વશ હુતી રે;
લણે નરસૈયો યધયા પટરાણી, વહાલા સંગમ રમતી રે. ૩

૫૬ ૩૬૮ મું.

નયણુ સહુણાનાં રતિ રસ ઘોલાં, † સોમ સમુદ્ર તરંગે લેલાં. ૧
અધમેલાં અલથાણું ડાલે, તું ન બોલે પણ એહ જ બોલે. ૨
માહારીરે લાજ હજી તુને સજની, મેં અર્પું આતમ ગતિ રજની. ૩
નાચે નારસૈયો એ મુખ જોઈ, બેહુ તાંહાં અવર બીજે ન ડોઈ. ૪

૫૬ ૩૬૯ મું.

આજ માહરે વાહલેજીએ સાંઠાંમું જોયું, હશીને બોલાવીજી, ૧
મનગમતો મેં મથકો કીધો, નોહોલીયા|| મન ભાવીજી. ૧
એ મુખની વાત તે કહી નવ ભાએ, સાંભળો સહિયર માહરીજી,
આનંદે અમ ઘેર પધાર્યા, કયમ ઘણે દહાડે સંભારીજી. ૨
આપણી ઇચ્છાએ સેજે બેઠા, આલિંગન તે લીધુજી,
નારસૈયાઓ સ્વામી બલે મળીયો, માહરા મનગમતું કીધુજી. ૩

૫૬ ૩૭૦ મું.

આજ માહરે વહાલો મારે મંદિર આગ્યો, માનની મંગલ ગાયો રે;
મોતીએ ચોહોક પૂરાવો સજની, ઢોલ દદામા વાયો રે. ૧
માંડવે મલપતો આવો નાથજી, જૂવનદત્ત નિહાલું રે;
જાણું જાણું મનમાંહે દેઈ આલિંગન, વાહલા સજે મા'લું મા'લું રે. ૨
સનાથ કીધા એણે શામળિયે, પૂર્યા માહરાં મનનાં કોડ રે;
નારસૈયાં સ્વામી કૃષ્ણ મળ્યા રે, સરખા સરખી જોડ રે. ૩

* પાઠ. "તે વહાલે વાજ કીધીરે"

† પાઠ લાલ ધીયોહા જેવા ‡ અધે મીચિલા

હુ દેક કરવાયી ઘેરાયલાં હોય તેવા

|| (નાવલિયો) મુંગરમાગણુ ૫૬ ૧૮૨ ની મધ્યમ

કડીના એક ચાન્દ વિના સર્વ એક જ છે.

૫૬ ૩૭૧ મું.

ઇત્રપતિ ગજપતિ રાય રે, બહો રે નંદજનો લાડીલો; ૧
 નથી મલો* નિરંકુશ નાથરે, તાંહાં લગે ધરે મન માન તૂ. ૧
 એ સુણી બોલી સામા સાહેલડી, મ બોલીશ બોહોટો બોલરે;
 ભૂવન સુંદર (માહર) માહરી સુંદરી, તાહરો કૃષ્ણ નહી સમતોલ રે. ૨
 કાંહારે હુંતો તાહરો કૃષ્ણજી નેગેશ્વર, લેહિતા ન કોય રે;
 માહરી પ્રેમહાની પ્રીત મેં પ્રગટચો, હવે મોહોટા કેહ સહુ કોય રે. ૩
 તેવારે બોલી કૃષ્ણજીની સાહેલડી, તું મન મ ધરીશ અલિમાન રે;
 વિશ્વભૂષણ માહરો શામલો, તાહરી સુંદરી નહી તે સમાન રે. ૪
 એહની આંખલડી અણિયાલડી, બેતાં નયણાં તૂમ ન થાય રે;
 એહવો રુડો દેખશે તારી સુંદરી, તેવારે લાગશે આવીને પાય રે. ૫
 તમે શું કરો છો તે હું કરુ, ટાળું તમ બેહુની વઢવાડ રે;
 કહી સજ થઈ ચાલી વાહાલે, શું રાડની મારમાર રે. ૬
 ચાલીરે મહનભર માનની, સુંદર પ્રભુ સુખડાને કાજ રે;
 નારસંથો ત્યારે રગમે આનંદો, બાણે રાંક બેસારુ રાજ રે. ૭

૫૬ ૩૭૨ મું.

માનની માન ન કીજીએ, શામલડી પહેરો શણગાર રે;
 વિલસે વનમાં આવીને, સેજડીએ દેવ મુરાર રે. ૧
 વળતી વિનતા એમ વહે, ફૂલી કહું સૂણ એક વાત રે;
 મહિ સમાણી સાંભળે, દુરજન વાધે ખ્યાત રે. ૨
 અદ્વાદિક પામે નહી, મુનીશ્વર નાવે ધ્યાન રે;
 તે તામેશું રંગ રમે, કહે તું તો રૂપનિધાન રે. ૩
 મહેલોરે માન મનમાં ધરી, મૂઢી રે હૈયાનો રાય રે,
 અધુર સાંપી લાવશું મળીને, ટાળ્યો હૃદયનો રાય રે. ૪
 પહેર પટોળી પંચિની, ચોલીશુ ચિત્ત લગાડ રે,
 નારસંથાચો સ્વામી વિના, તુંને કોણ લગવે લાડ રે. ૫

પદ ૩૭૩ મું.

સેજડીયે રમે સુંદરી, વાધ્યો છે રંગ અપાર રે;
 ભજરે સુંદર શામળો, તારો મહાદેવ મુરાર રે. ૧
 ચોલી ચીર બહેકે ઘણું, પહેર્યો છે નવસર હાર રે;
 કાને બાલે ઝખૂકતી, પાથ નેપૂરના ઝમકાર રે. ૨
 વેણુ શુધી વિશેષશું, ગોફણુડો લયકે અંગ રે;
 રાખલડી રતને જડી, ફૂલ સેયે શિશકૂલ ઉમંગ રે. ૩
 આલિંગન અબલા લે, ઉરમાંહે રાખ્યો નાથ રે;
 અધુરરસ પ્રેમે પીયે, કામિની કંઠે હાથ રે. ૪
 વિલસે બેહુ રસ ભર્યા, પીઉને ખવરાવે પાન રે;
 હરખે હાસ્થ વિનાદશુ, દેવી અતિ ચુખન દાન રે. ૫
 પ્રેમદાની પ્રીતે થકી, સુખ પામ્યા શ્રીમહારાજ રે;
 નારસિંયાચો સ્વામી ભોગવો, ભવસાગરતરવાને કાજ રે. ૬

પદ ૩૭૪ મું-રાગ કેદારો.

આંખ અણિયાલી સહુ કોય આંજો, આંખ્યા માંહે વેહેરો* રે,
 બાંહાં લગી પીઉછ પ્રેમે ન બોલાવે, કઠમાળા પણ ડોહરો† રે. ૧
 મોહ મયકોડે મોહન નવ વશ થાયે, રહયા ભીતર જીવ્યે શુણ રે,
 આવલકેરાં ફૂલ સુંદર તે, શીશ ઘાલે કુણ રે. ૨
 સત ભાવે સાચે મન રાચે, સનમુખ સગમ ઝામે રે,
 નારસિંયાચો સ્વામી રસરહે ભરી, લેવો કુષ્ઠ શા કામે રે. ૩

પદ ૩૭૫ મું-રાગ મારુ.

કામણીએ રે કહાને, મુને કામણી‡ રે,
 ન જાણે એ વાસલડી માંહે, મહેલ્યો મન ભણી રે. ૧
 ભૂલી રહી મુને જીવન ન ભાવે, ક્યમ કરી ધીરજ ધરીયેરે,
 સુંદરવર શામળિયો આવે, પ્રેમ ધરીને મલીયે રે. ૨
 અંગે આકુલ વ્યાકુલી રે, જા લગે નયણે ન દેખું રે;
 નારસિંયાચા સ્વામી વીણ ગાધરે, દુ.ખતાણું નહી લેખુ રે. ૩

૫૬ ૩૭૬ મું.

ચાત કરતાં વહાલો આવે, સાંભળરે તું મોરી સહી;
અંગ લીડી આલિંગન લીધું, ચોલીયાચી કસ તૂટી મઈ. ૧
સુંદર વહાલો શામલો અગે, હું માહરે મન મોરી રે;
રજનીયે મુને રંગ રમાડી, મનમથ ધચ્છા પૂરી રે. ૨
પુરુષોત્તમશું પ્રીત ઘણેરી, જણાવે તે જાણે રે;
નારસૈયાચો સ્વામી દર્શન સુલભ, મન મોટાઈ નાણે રે. ૩

૫૬ ૩૭૭ મું-રાગ કેદારો-પ્રભાત.

પાછલી રાતના નાથ પાછા વહ્યા, શું કરુરે સખી હું ન જાગી;
નિર્ણતાં નિર્ણતાં નિદ્રા આવી ઘણી, બોલ દીયોની વહાલા બઈ થાપી. ૧
સોલડી સુષુપ્તે કૃષ્ણજી હાંસરો, જોહને જઈને પાપ લાગું;
સરલ છે શામલો મેલરો આંમલો, માહાવજી કને ખમા* જઈને માણું. ૨
ઉઠ આલસ તણ નથી ગયા નાથ હજી, તે આંગણે ઉભા હેત જોવા;
નારસૈયાચો સ્વામી ભલે મળીયો, ઘર જઈએ હવે ધનાં દોહાવા. ૩

૫૬ ૩૭૮ મું-રાગ પ્રભાત.

ધન ધન રચણી મારે આજ થૈરે, શામળિયે સામું જોયું રે;
નયણુ નયણુ મેલાવાં વાહાલે, મરકલકે મન મોહું રે. ૧
પ્રેમ ધરીને ઉરપર લીધો, રાખો મારે જામ રે;
રગભર રમતાં થઉંરે વિહાણું, સીઝળાં સઘલાં કામ રે. ૨
અધુર સુધારસ પીતાં પીતાં, કા'નાએ કરુણા કીધી રે;
નારસૈયાચો સ્વામી ભલે મળીયો, નારી ઉરપર લીધી રે. ૩

૫૬ ૩૭૯ મું.

ધુંધટડા મોહિ લોચન જળકે, જાણે કાંઈ ઉદયો લાણુ રે;
શામળિયાશું રમતાં રમતાં, સફલ થઈ વિહાણું રે. ૧
પ્રેમભરાં ડાલે મદમાતાં ઘોળે, પૂરણુ પ્રીતે સીયાંડું રે;
જઈ સેજડી સુંદરવર સાથે, સંગમ મોહન ગીચાં રે. ૨

૫૬ ૩૭૩ મું.

સેજડીયે રમે સુંદરી, વાધ્યો છે રગ અપાર રે,
 ભજરે સુંદર શામળો, તારો મહાદેવ મુસર રે. ૧
 ચાલી ચીર ખડેકે ઘણું, પહેર્યો છે નવસર હાર રે,
 કાને ઝાલ ઝખૂકતી, પાય નેપૂરના ઝમકાર રે. ૨
 વેણુ સુથી વિશેષથુ, ગોફણુડો લયકે અગ રે,
 રાખલડી રતને જડી, ફૂલ સેચે શિશફૂલ ઉમગ રે. ૩
 આલિંગન અળલા લે, ઉરમાંહે રાખ્યો નાથ રે,
 અધુરરસ પ્રેમે પીયે, કામિની કંઠે હાથ રે. ૪
 વિલશે બેહુ રસ ભર્યા, પીઉને ખવરાવે પાન રે,
 હરખે હાસ્ય વિનાદશું, દેતી અતિ સુખન દાન રે. ૫
 પ્રેમદાની પ્રીતે થકી, સુખ પામ્યા શ્રી મહારાજ રે,
 નારસૈયાઓ સ્વામી લોગવો, ભવસાગરતરવાને કાજ રે. ૬

૫૬ ૩૭૪ મુ-રાગ કેદારો.

આખ્ય અણિધાવી સહુ કાંઈ આળે, આળ્યા માંહે વેહેરો* રે,
 જાંહા લગી પીઉછ પ્રેમે ન ખોલાવે, કઠમાળા પણુ ડોહરો† રે. ૧
 મોહુ મચકોડે મોહન નવ વય થાએ, ‡દયા બીતર જીવ્યે શુણુ રે,
 આવલકેરા ફૂલ સુંદર તે, રીશ ઘાલે કુણુ રે. ૨
 સત લાવે સાચે મન રાચે, સનમુખ સગમ ઝામે રે,
 નારસૈયાઓ સ્વામી રસરૂઢે ભરી, લેવો કુધટ શા કામે રે. ૩

૫૬ ૩૭૫ મુ-રાગ મારુ

કામણીએ રે કહાને, સુને કામણી‡ રે,
 ન જાણે એ વાસલડી માંહે, મહેલ્યો મત્ર લણી રે. ૧
 ભૂલી રહી સુને ભુવન ન લાવે, ક્યમ કરી ધીરજ ધરીયેરે,
 સુદરવર શામળિયો આવે, પ્રેમ ધરીને મનીયે રે. ૨
 અગે આકુલ વ્યાકુલી રે, જા લગે નયણે ન દેખુ રે,
 નારસૈયાઓ સ્વામી વીણુ બાદરિ, હુ ખતલું નહી લેખુ રે. ૩

* આળવા આળવામા ફર (વેહેરો ફર) † દે રને ગળે બાધવ ગુ લાકડું ‡ કામણુ ઠેડું

૫૬ ૩૮૪ શું.

નયણુ નીહાલી જોએ શામળિયા વહાલા;
 દીનકરુ ઉદે થયો મ કરો ચાલા.
 કાજલ ભરેલો રે કાંટો ન ગાલે સમાય;
 અધુરના ડંક દીધા દીસે ગાલની માય. ૧
 અંબર મહેલોની માહુર પહેરુ સાડી;
 લે રુદયા લીડી રહો ખડીયો વનમાલી. ૨
 મરકલડો કરીને વહાલે હાસ્ય કીધું;
 મુખ શું મુખ મેલી* પ્રેમનું ચુંબન લીધું. ૩
 આનંદે ઉલીરે અખળા એ વનમાલી;
 ભણે નારસૈયો રમતાં રચણી વીતાડી. ૪

૫૬ ૩૮૫ શું.

શામલાનું સખીરે મુખ કહું ન જાયે, મુસ્તસંઆમે વહાલો અલગો ન થાયે. ૧
 પૂરણુ પ્રીતે વહાલો ઉરશું લીધો, આર પહેર રસભર સંગમ કીધો. ૨
 ઘડીએ ઘડીએ કાંદાન કરે નવલા રગ, તમતમ વાધો મારે ઉલટ અંગ. ૩
 આ મુહને મંદીરમાં કાંધક થાએ, નારસૈયાએ સ્વામી, વશો નયણુ માહે. ૪

૫૬ ૩૮૬ શું-પ્રભાત.

નવલ અંબુજશાં નયણુ નાગરી, રચણી ઉભાગરી આંખ દીશે;
 કાજલ ગેરલાં ને વેણી શર લટકે, માન તું માનની જો અરીશે. ૧
 અધુર ખંડન થયો હાર ઉરપર રહ્યો, અલશાણુ થઈ સખી અંગે ડાલે;
 શશી વદનશું મદન સકલયો સૂમ, લોગવી લામની મધુર જોલે. ૨
 સણુણુ સહેજે મલો ચતુર નર શામલો, સરવરી પૂરણુ ચંદ્ર રીતે;
 નારસૈયાયા સ્વામીશું મહા સંઆમ રમણુ, માનવા ધુસરી વચે ન છોતે. ૩

૫૬ ૩૮૭ શું.

જાગો જીવન પીઠિજ વનના, પંખી મધુર જોલે રે;
 પ્રીતની વાત તે પ્રગટ જણાએ, દીવડીયો અતિ ડાલે રે. ૧

વશ કીધો વહાલો એણે, વિલમી સાંધડે રમેયો રે;
લણે નારસૈયો કૃષ્ણ વિનારે, બીજો કોઈ ન જોતો રે. ૩

૫૬ ૩૮૦ મું.

બલિયાં બલ કાં કરીને ઝહોરે, કુચ ફલ છે નાથ નાહના રે;
અધુર હંકે દીધા અતિ અબલાને, કયમ રાખું છાના રે. ૧
રમતાં રમે વીતાણી રચણી, પાલવ મેલોની માહરો રે;
જમ વારુ તમ રદયા લીડો, ચો સ્વભાવ તમારો રે. ૨
માહરુ મનશું વાંહ તમારુ માનું, તો બીજો ચે લજીએ રે;
નારસૈયાયા સ્વામી વીનવતાં આવ્યા, કૃષ્ણ ઉરપે ધરીએ રે. ૩

૫૬ ૩૮૧ મું.

છેલકઠા વહોરે છાના, હું છું વહાલા નાહની રે;
ઉરવર કર કાં અડોરે કહાનજી, એ વાત કોહો ન સારી રે. ૧
તમને પ્રાણચારી કેહુ તે ઘેડેલા, તમે સદા વિણીચારી રે;
અમ સતીયાના પાલવ તાણો, અનંગ હેત મુરારી રે. ૨
તમ સાથે નાથ શબ્દે વિલયે, તે તમ સરખી કામી રે;
નારસૈયાયા સ્વામીશું રમતા, નહી અવતરીએ વડી રે. ૩

૫૬ ૩૮૨ મું.

જાગો નાથ નિદ્રાલુકારે, રજની વિતિ વહાલા રે;
પુરુષ વિકલથા ભૂતલ વિચરે, પલુ અબલા મારગ દોડેલા રે. ૧
જાણ્યા ખાખે જે કલ લીજે, વાંહાં તેવા ઘઈ રહીએ રે;
થયું વિહાણું અંગ વેધાણું, મંદીરમાં કયમ જઈએ રે. ૨
વાલિ વાલિ ન વરંશીયેરે, સંગમ કરશું આલી* રે;
નારસૈયાયા સ્વામીશું રમતાં, નહીં આલ આવે વા'લી રે. ૩

૫૬ ૩૮૩ મું.

રાતલડી રઠિયાલે મુંશું કપટ કીધું, હાર ઉતાર્યા વિના સાઈડું લીધું.
કુચ વચે ખુચી રહ્યો પ્રગટાં એહેન, કંઠથી બાહોલડી કા'ટા શામળિયા શેણુ ૧
જાવા દોની આવાર મુને અસુરાં થઈ, અધુર ચુંબન હેતાં કાંઈ ન રહું,
પ્રાતઃ થઈરે વહાલા પંખીયા બોલે, બણે નારસૈયો વહાલો તોયે ન મેલે ૨

ઠરપણુમાંહે નીહાલી કરીને, આનંદે ઉરપે લીધો રે;
મેં વહાલાશું અતર ટાળી, સેજડીયે અનુભવી પીધો રે. ૨
કાલે ભૂજબલ લીડી રાખી, માહાદ્યો ચારે બામ રે;
નારસૈયાચો સ્વામી પ્રેમની લહેરે, પૂર્યાં મનનાં કામ રે ૩

૫૬ ૩૯૨ મું.

કામકલા રસ પીઉછ પનોતો, તે મેં ઉરપર લીધો રે;
શામળિયાશું સનમુખ થઈને, મનનો મનોરથ કીધો રે. ૧
વહાલે વહાલ જણાવ્યું મળને, રાત સમે રંગ રમતાં રે;
સાસુ નણુદી અણુરવા* કરેરે, તે મેં મેહેલાં લવતાં રે ૨
જોખન માહરુ સફલ થઈરે, પીઉછ શું પ્રીત ગંધાણી રે;
નારસૈયાચો સ્વામી ધડીએ ન મેહેલું, કોક કલા રમતી સધાણીરે. ૩

૫૬ ૩૯૩ મું.

કોક કલા રસ ગતિ સાથ મારી બાધરે, વહાલો માહરો રસીયો રે;
કંઠ વિલાગી અધુરરસ પીધો, સેજ મુંદરવર વસીયો રે. ૧
ઠંકર કુઠાર બે નયણુ પ્રકાશે, માહરો વહાલોજી રંગમાં રાતો રે;
અંતર ટાલી એક થયોરે, પ્રથલ પ્રેમરસ પાતો રે. ૨
આજ નિશા તે ધન થઈરે, વહાલાશું વિલસતી રે;
નારસૈયાચા સ્વામીશું રમતાં, સહીયર માંહે સમોહતી રે. ૩

૫૬ ૩૯૪ મું.

સહીયર માંહે સમોહતી કીધી, વહાલોજી રંગભર માણ્યો રે;
શામળિયાશું સાંધડું લેતાં, અતર કાંઈ નવ આણ્યો રે. ૧
પેરપેર પીઉછ પ્રેમ જણાવે, મુખ ઉપર મુખ ધરતાં રે;
સુખની સીમા કહી નવ બાચે, અધુર અમ્રતરસ પીતાં રે. ૨
હાસ્ય વિલાસ મહારસ જીવી, રચણી બાંતી ન બાણી રે;
નારસૈયાચા સ્વામી, સંગ રંગ રાતી, તો સાસરડે સફરાણી રે. ૩

* ફેકડનો બડબડાટ (અણુ-નણામ, રવા-નવ-સખ્દો) † મૂળ પ્રતમાં 'ઠર કુઠાર બે વયણુ' એવો પાઠ છે, પણ તે બીજાસરો ન લાગવાથી, ઉપર પ્રમાણે મુધારો કર્યો છે. એનો આવ એ થાય કે, હાથ ધણા જ મજબૂત છે તથા નેત્રો પ્રકાશિત છે.

સુગતા હાર શીતળ ઉર લાગે, બાણું રમે દીનકર ઉગે રે; ૧
 નણુદી મારી નાહક જોએ, મહેણાં દેતી આગે રે. ૨
 કંઠ બાહોલડી કાં ભરી રહોરે, ઉરવર અલગું કીજે રે;
 નારસૈયાચો સ્વામી વળ્યો વહેલો, આ રજની રંગભર રમીને રે. ૩

પદ ૩૮૮ મું.

મેં ઘુઘટડો ટાળ્યોરે, લાજ લોપીને વહાલો આગ્યો રે. ટેક.
 એકલડાં એકાંત યધને, સ્થણી રંગભર રમીએ રે;
 મનનો મેલ તણ અનુભવતાં, મેહ વેદનાથી ટલીએ રે. મેં ૧
 થઈ નિઃશક અંગ આપીને, નાથ આપણો કીજે રે;
 નારસૈયાચો સ્વામીને મલીએ, તો ઉત્તર કેહને ન દીજે રે. મેં ૨

પદ ૩૮૯ મું.

કૃષ્ણ કહે કામની સુણ સાચું કરું, તું મુઠને અતિ વહાલી રે,
 અનેક મુઠરી છે મળવા, તે સુખ નહી વીહારી રે. ૧
 કહે તો ઉભો વેણુ વળાડું, કહે તો મધુર ગાઉ રે;
 કહે તો આપણુ રંગભર રમીએ, મદીરથી નવ જાઉં રે. ૨
 શામા વચન સુણી વહાલાના, હસી હૈયામાં લીધો રે;
 નારસૈયાચો સ્વામી ભલે મલીયો, અધુર અત્રતરસ પીધો રે. ૩

પદ ૩૯૦ મું.

રુસણડાં લીધાં મારે વહાલે, હું હરખી મંગલ ગાઉ રે;
 શામળિયાશું સાંધડાં લેતા, વાલિ વાલિ વારણે જાઉં રે. ૧
 મન ગમતો મેં મયકો કીધો, વા'લેજીરે સાચું જોયું રે;
 હાસ્ય કરીને રદ્યા લીડી, માહરે પ્રેમે મન મોહું રે. ૨
 મંદીરમાં મોહનજી મહાલે, જીવન જાદવરાય રે;
 કામ કરુ ને વદન નિહાળુ, બાણું અલગો ન યાય રે. ૩
 વિનય કરીને નીરખ્યો વહાલો, મેજડી સેજડીએ રંગવાધો રે;
 નારસૈયાચો સ્વામીયું રમતાં, સકલ મનોરથ સીધો રે. ૪

પદ ૩૯૧ મું.

કંઠ બાહોલી બાલી મહારે વહાલે, મગ્ધલગે સુખ દીધો રે,
 હાસ્ય કરીને વહાલે મજના કુચ ઉપર કર દીધો રે. ૧

૫૬ ૩૯૮ મું.

મગલ ગાઈ મહારો વહાલો જીવશ થયો, મોતીએ ચોક પૂરાણે ૧
રમજમ રમજમ કરતી હીકુ, લટકે બાહુ લોહણુ રે,
સોનણુ પાટ દોલાવી કરીને, તાહા માહરો નાથ પધરાણુ રે ૨
મરકલડો કરીને સામુ જોયે, તેમ તેમ ગોદ ન માયે રે,
નારસૈયાચો સ્વામી જીવન માહરો, જાણું રજે અળંગો ધાયે રે ૩

૫૬ ૪૦૦ મું-રાગ ધનાશ્રી.

સેજડી સોહાવતી રામા, રમતી ને જગાવતી અનગ,
અતિ વહાલા સગ બાવે ભજતી, મન વાધ્યો અતિ રગ ૧
પીઠિ સંગ વિલસે ને વદન નીરજે, કંદે રે અમૃતપાન,
ભુજ બલ લીજ્યોરે, ઉરપર લીધારે કાહાન ૨
કચુકી કસણુ ઠસમસેરે, ઉરપર લટકે હાર,
અધર હસે ઉરવર ધસેરે, જોખનમાતીરે નાર ૩
હાસ્ય કરતી ઉમંગી અળલા, સળલા સનમુખ રથામ;
ઢોય ન ઓશરેરે રમતા, શૂસનો સગ્રામ ૪
ધનધન કૃષ્ણ ને ધનધન નારીરે, ધન એ લીલા અવતાર,
નારસૈયા નિરખતોરે હરજે, પોહોતી રે નદકુમાર ૫

૫૬ ૪૦૧ મું.

હરિ ઉર લીધારે પીધલો ચારે બામ,
રનેહ ધરી માહરે સગમ આવ્યો, વીલસો સુહર શામ ૧
સુણ સુણ સખી માહરી, પ્રભુ સેજડી થયા ઝકઝોલ,
પ્રાણપીઠિયુ મીત બાધી મેં, કીધલો સગમ કલોલ ૨
આરે અમીઠરા અગો અગજ મહી, વિધાયુ વાહલા સગ,
નયણે નયણા મલા રહ્યા તાહા, વાધ્યો અતિ રગ ૩
અધુર ધરી કીધુ પાન તેણે, ગયુ માહરુ માન,
અતર ટાળી એક કીધા, પામી વર હું કાહાન ૪
ધનધન માહરો નાથ નાનકો, આજલા કીધા સનાથ,
નારસૈયા રગ રોલ માહે, હસી હસી દીધી તાવી હાથ. ૫

. ૫૬ ૩૬૫ મું.

સાસરીયાં શું કરશે મુને, ગોવદશું મન માનું રે,
 નણ્ણી સઘળે લવતી હીંડે, તો હું શા રાખુ છાનું રે. ૧
 નીરલે થઈ વાહાલે ઉર લીધો, જે સહુ કહેશે તે સેહશું રે;
 પીઉછ મહારો પ્રગટ પધારે, પ્રેમ ધરી વહાલો ભજશું રે. ૨
 અંગોઅંગે અમીરસ વાધો, નયણે નયણાં મેલતાં રે,
 નારસૈયાઓ સ્વામી અલગા મથાશે, આ ચૌવન રહો દેલતારે. ૩

૫૬ ૩૬૬ મું.

ચોવન માહર થયું રે સકરણું, જો મુંદરવર પામી રે;
 કામણ મોહણ અનેક કરારે, તોયે હું નાથ ન પામી રે. ૧
 મેં માહર અભિમાન તણું, તો વહાલે સામું જોઈ રે;
 સેજડીએ રમતાં મન ગમતા, તે તો જાણે ન કોઈ રે. ૨
 થઈ સોહાગી શામળીયો, જોતા હર્ષી મંગલ ગાઉ રે,
 નારસૈયાઓ સ્વામીશું રમતાં, હું અજગી નવ થાઉં રે. ૩

૫૬ ૩૬૭ મું.

આજ સખી આનંદે વહાલો, સ્વણી રંગભર રમતો રે;
 સુરત સમાગમ રમતાં રંગે, અતર ટાળી મલતો રે. ૧
 હીયક જયેત પ્રગટ કરીને, હું રહી રહી વહન નિહાળું રે;
 અંગોઅંગે લીડી રહીરે, ખણુ અજગો નવ ટાળું રે. ૨
 ઘેર ઘેર ધૂત વલોણે વાજે, માનિની મંગલ ગાયે રે,
 ભણે નારસૈયો રંગમાં રાતો, રાખો રદયામોહિ રે. ૩

૫૬ ૩૬૮ મું.

હૃદયા સરસો હું લીડી રહીરે, રાખ્યો ચારે જામ રે,
 રંગમાં રાતી પીઉ સગ માતી, પૂરા મનના કામ રે. ૧
 સકલ શૃંગાર કરી ઉર લીધો, સ્વણી રમતાં ન જાણી રે,
 મેં માહરો મનોરથ કરીને, માંહા રસ મોહે વેંધાણી રે. ૨
 વહાલો મારો મદિર મહાલે, કુલો અગ ન માઉં રે,
 ભણે નારસૈયો આનંદ મોહિ, હું રહી રહી મંગળ ગાઉં રે. ૩

પદ ૩૮૮ મું.

મંગલ ગાઉં મહારો વહાલો લવશયયો, મોતીએ ચોક પૂરાવુંદે. ૧
રમજમ રમજમ કરતી હીડું, લટકે બાહુ લોડાવું રે;
સોમણ પાટ ઢોલાવી કરીને, તાંહાં માહરો નાથ પધરાવું રે. ૨
મરકલડો કરીને સામું જોયે, તેમ તેમ મોઢ ન માયે રે;
નારસૈયાઓ સ્વામી લવન માહરો, બાહુ રખે અળગો થાયે રે. ૩

પદ ૪૦૦ મું-રાગ ધનાશ્રી.

સેજડી સોહાવતી સમા, રમતી ને જગાવતી અનંગ;
આતિ વહાલા સંગ ભાવે ભજતી, મન વાધ્યો અતિ રંજ. ૧
પીઠ સંગ વિલસે ને વદન નીરખે, ઠરે રે અમૃતપાન;
ભુજ બલ લીજ્યોરે, ઉરપર લીધોરે કાહાન. ૨
કંચુકી ઠસણુ ઠસમસેરે, ઉરપર લટકે હાર;
અધર હસે ઉરપર ધસેરે, જોખનમાતીરે નાર. ૩
હાસ્ય કરતી ઉમંગી અબલા, સખલાં સનમુખ સ્યામ;
કોય ન આશરેરે રમતા, શૂરાનો સંશ્યામ. ૪
ધનધન કૃષ્ણ ને ધનધન નારીરે, ધન એ લીલા અવતાર;
નારસૈયો નિરખતોરે હરખે, પોહોતી રે નંદકુમાર. ૫

પદ ૪૦૧ મું.

હરિ ઉર લીધોરે પીધલો આરે જામ;
સ્નેહ ધરી માહરે સંગમ આબ્યો, વીલસો સુંદર શામ. ૧
સુણ સુણ સખી માહરી, પ્રભુ સેજડી થયા ઝકઝોલ;
પ્રાણપીઠશું પ્રીત ખાંધી મેં, ક્રીધલો સંગમ કલોલ. ૨
આરે અમીઠસં અંગો અંગજ મહી, વિધાયું વાહલા સંગ;
નયણે નયણાં મલાં રહ્યાં તાંહાં, વાધ્યો અતિ રંજ. ૩
અધર ધરી ક્રીધું પાન તેણે, ગયું માહરું માન;
અંતર ટાળી એક ક્રીધાં, પામી વર હું કાહાન. ૪
ધનધન માહરો નાથ નાનકો, આજલાં ક્રીધાં સનાથ;
નારસૈયા રંગ રોલ મોઢે, હસી હસી દીધી તાલી હાથ. ૫

૫૬ ૪૦૨ મું.

બાઈ હુતો બાતી પુલુરે,
 શામળિયાને કંઠે વળગી, અગોઅગે ભૂલું રે
 રમજમ કરતી મદીર માહિ, શણુગટડો સંકોડું રે,
 શામળિયાનું વદન નિહાળી, હળવે અગડું મોડું રે.
 ધન ધન જોખન ધન ધન રેણી, વહાલો ઉરપર મહાલે રે;
 નારસિંયાચા સ્વામીશું રમતાં, અગ અનગને ટાલે રે.

૫૬ ૪૦૩ મું.

અંતર ટાળીને ઉરપર રાખુ,
 ભૂજખળ લીડી શામળિયાને, વિનય વચન મુખ બાપુ રે.
 નાના વિધનાં અગ નિપાઈ, વહાલા મુખે મેલુ રે;
 એકાન્તે આલિંગન આપુ, જો અવાયું વહેલુ રે.
 મનગમતો શણુગાર કરીને, વાળી વાળી જોઉં રે,
 નારસિંયાચા સ્વામીશું રમતા, મરકલડેશું મન મોડું રે.

૫૬ ૪૦૪ મું.

બાઈ હું તો મરકલડે વેધાણી રે,
 શામળિયો આંચો મદિરમા, લટકે ત્યાં લોભાણી રે.
 મોતીએ ચોક પૂરાવું પ્રેમના, કુમકુમની રોલ કરાવું રે;
 સૈયર મારી માનતી મીઠું, મંગળ ગાન કરાવું રે.
 સોનણુપાટ બેસારી વહાલાની, આસ્તી ઉતરાવું રે,
 નારસિંયાચો સ્વામી રુદ્રીયા લીડો, કૂલી અગ નમાવું રે.

૫૬ ૪૦૫ મું.

આજની રુદી શત વાત, વહાલે મારે રંગે રમ્યું રે,
 મેં સકલ કર્યાં શણુગાર, પીયુને મન ગમ્યું રે
 વહાલાની સાથે વાત કરીને, કંઠ આહુલડી વાળી રે.
 એણે હસતું વદન કરીને, દર્પણે જોયું નિહાળી રે
 માન તણને પીઉંજી મહાલો, પીઉંજી પ્રેમ રસ વ્યાલે રે,
 નરસિંયાચો સ્વામી ભલે આનંદો, મારા ઉરપર મહાલે રે.

૫૬ ૪૦૬ મું.

મહારો મોહન મારા સંગે રે;
દીપકને અજવાળે વહાલો, લીડી અંગો અંગે રે.
કુસુમે રચી મેં સેજ સમારી, ચુવા ચંદન સાર રે;
જેખન મારા સફળ થયું, હું પામી પ્રાણ આધાર રે.
અંગોઅંગે અમી કરેરે, ને હરખે ઉરપર લીધો રે;
નરસૈયાચા સ્વામી લલે મળિયો, લાખો સઘળો લીધો રે.

૫૬ ૪૦૭ મું.

આજની રુડી રાત, વહાલો મારો રંગે રમ્યોરે. ટેક.
સ્નેહી શામળા રે આવોને, મારા પ્રાણ આધારરે;
સકલ શણગાર કરી અંગેઅંગ આપું, રેણી કરતાં વિહારરે. આજ
અગમદ અંજન નેણે કરીને, ચલકે ચોળી અપારરે;
રુઢીયા સરખો લીડી શખું, અલગો ન મૂકું લગારરે. આજ
મળવા મનહું અતિ તલસે વહાલો, મંદિરમાં ન રહેવાયરે;
નરસૈયાચા સ્વામી આસ્ત ટાળી, ધીરજ મેં ન ધરાયરે. આજ

૫૬ ૪૦૮ મું.

ધીરજ મેં ન ધરાયે સ્નેહી શામળારે, હું વારી વારંવાર;
આવો તો આલિંગન લીજે, સુંદર નંદકુમાર. ધીરજ
સેજ રચી નાના વિધની, બાણું જીવન આવે રે;
અલવટેશું શામળિયો મારો, મારે ઉર સોહાવે રે. ધીરજ
ફૂધ કઠી માંહી શાકર લેળી, મારા વહાલાજીને પાઉં રે;
વાટ જોઉં આંગણુકે ઉભી, આકુળ વ્યાકુળ થાઉં રે. ધીરજ
કેમ કરીએ ને કેને કહીએ, મારા મનની વાત રે;
તેમ તેમ અંગે અનંગ જગાવે, કેમ રહું મંદિર રાત રે. ધીરજ
મનમે ચિતમે ધ્યાન ધરી, જીમ તીમ વાટડી જોઉં રે;
નરસૈયાચો સ્વામી આવી લેટો, રાતલડી રહી મોહું રે. ધીરજ

૫૬ ૪૦૯ મું.

વહાલો વાંસલડી વાહો;
તેમ તેમ અંગે અનંગ જગાવે, કેમ રહું મંદિર માહો. વહા. ૧

૫૬ ૪૦૨ મું.

બાઈ હું તો જાતી પુણુરે;
 શામળિયાને કંઠે વળગી, અગોઅગે ભૂલું રે.
 રમઝમ કરતી મદીર માહે, શણગટડો સંકોડું રે;
 શામળિયાનું વદન નિહાળી, હજવે અંગડું મોડું રે.
 ધન ધન જોખન ધન ધન રેણી, વહાલો ઉરપર મહાલે રે;
 નારસૈયાયા સ્વામીશું રમતાં, અંજ અનગને ટાલે રે.

૫૬ ૪૦૩ મું.

અંતર ટાળીને ઉરપર રાખુ;
 ભૂજબળ સીડી શામળિયાને, વિનય વચન મુખ ભાખું રે.
 નાના વિધનાં અન્ન નિપાઈ, વહાલા મુખે મેલું રે;
 એકાન્તે આલિંગન આપું, જો અવાયું વહેલું રે.
 મનગમતો શણગાર કરીને, વાળી વાળી જોઈ રે,
 નારસૈયાયા સ્વામીશું રમતાં, મરકલડેશું મન મોહું રે.

૫૬ ૪૦૪ મું.

બાઈ હું તો મરકલડે વેધાણી રે,
 શામળિયો આંચો મદિરમાં, લટકે ત્યાં લોભાણી રે.
 મોતીએ ચોક પૂરાવું પ્રેમના, કુમકુમની રોલ કરાવું રે;
 સૈયર મારી માનતી મીઠું, મંગળ ગાન કરાવું રે.
 સોજણપાટ બેસારી વહાલાની, આરતી ઉતરાવું રે;
 નારસૈયાયો સ્વામી રૂઢીયા સીડો, ફૂલી અગ નભાવું રે.

૫૬ ૪૦૫ મું.

આજની રૂડી રાત વાત, વહાલે મારે રંજે રમ્યું રે;
 મેં સકલ કર્યાં શણગાર, પીયુને મન ગમ્યું રે.
 વહાલાની સાથે વાત કરીને, ઠંઠ બાહુલડી વાળી રે.
 એણે હસતું વદન કરીને, દર્પણે જોયું નિહાળી રે.
 માન તજીને પીઠેજી મહાલો, પીઠેજી પ્રેમ રસ ચાલે રે,
 નરસૈયાયો સ્વામી ભલે આનંદો, મારા ઉરપર મહાલે રે.

૫૬ ૪૦૬ મું.

મહારો મોહન મારા સંગે રે;
 દીપકને અજવાળે વહાલે, લીડી અંગો અંગે રે.
 કુસુમે રચી મેં સેજ સમારી, ચુવા ચંદન સાર રે;
 જોખન મારું સફળ થયું, હું પામી પ્રાણ આધાર રે.
 અંગોઅંગે અમી ઠરેરે, ને હરખે ઉરપર લીધો રે;
 નરસૈયાચા સ્વામી ભલે મળિયો, લાવો સધળો લીધો રે.

૫૬ ૪૦૭ મું.

આજની રૂઢી રાત, વહાલો મારો રંગે રમ્યોરે ટેક.
 રનેહી શામળા રે આવેને, મારા પ્રાણ આધારરે;
 સકલ શણગાર કરી અંગેઅંગ આપું, રેહી કરતાં વિહારરે. આજ
 અગમઠ અંજન નેણે કરીને, અલકે ચોળી અપારરે;
 રૂઢીયા સરખો લીડી રાખું, અલગો ન મૂકું લગારરે. આજ
 મળવા મનહું અતિ તલસે વહાલા, મંદિરમાં ન રહેવાયરે;
 નરસૈયાચા સ્વામી આરત ટાળી, ધીરજ મેં ન ધરાયરે. આજ

૫૬ ૪૦૮ મું.

ધીરજ મેં ન ધરાયે રનેહી શામળારે, હું વારી વારંવાર;
 આવો તો આલિંગન લીજે, સુંદર નંદકુમાર. ધીરજ
 સેજ રચી નાના વિધની, ભણું જીવન આવે રે;
 અલવડેશુ શામળિયો મારો, માદે ઉર સોહાવે રે. ધીરજ
 દૂધ કઢી માંહી શાકર લેળી, મારા વહાલાજીને પાઉં રે;
 વાટ જોઉં આંગણુડે ઉભી, આકુળ વ્યાકુળ થાઉં રે. ધીરજ
 કેમ કરીએ ને કેને કહીએ, મારા મનની વાત રે;
 તેમ તેમ અંગે અનંગ જગાવે, કેમ રહું મંદિર રાત રે. ધીરજ
 મનમે ચિતમે ધ્યાન ધરી, જીમ તીમ વાટડી જોઉં રે;
 નરસૈયાચો સ્વામી આવી ભેટો, રાતલડી રહી મોહું રે. ધીરજ

૫૬ ૪૦૯ મું.

વહાલો વાંસલડી વાહે;
 તેમ તેમ અંગે અનંગ જગાવે, કેમ રહું મંદિર માહિ. વહાલો ૧

કોણ મીલાવે મારા પીયુને, તેને લાગુ પાથેરે;
 તનમન વારી શામળિયાને, ભીડું રુદિયા મહિરે. વહાં ૨
 વાટ જોઈ નીત વહાલા કેરી, સકલ કરી શણગારે,
 અલગ ગઈ હું આલિંગન લેવા, ખણું આંગણ ખણ વારે. વહાં ૩
 સર્વસ સાંપું શામળિયાને, શું આવે ઘર મહિરે,
 નરસૈયાઓ સ્વામી મેલાં* વણ, વેદના કેમ જાયેરે. વહાં ૪

પદ ૪૧૦ મું.

મુને વેદના વ્યાપીરે;
 આવોને ઉરપર વહાલા, મુજને કાં સંતાપીરે મુને
 કુસુમે રચી મેં સેજ સમારી, કેમ કરી ધીરજ રાખુ રે;
 શામળિયો આવે તે વેળા, વિને વચન મુખ ભાખું રે. મુને
 અતર પ્રીત જોઈને વહાલો, મદિર મહિ હુંતો રે,
 ભણે નરસૈયો આનંદ વાધ્યો, અળખા ઉર સોહતો રે મુને

પદ ૪૧૧ મું.

ધન ધન ઉરવર મારુ આજ;
 રનેહ ધરી શામળિયો મહાલે, મૂકી વહાલે મનની લાજ. ધન
 દીવડીઓ અજવાળી વહાલે, ખણુ અલગો ન મૂક રે;
 ગાય દોહીને દુધ કાઢું હું, મહિ સાકર લેળું રે. ધન
 થઈરે સોહાગણુ વહાલો પામી, અવર કોઈ નવ જાણું રે;
 ભણે નરસૈયો મારો મોહન, માન તણને માંહું રે. ધન

પદ ૪૧૨ મું.

વહાલા તુટે કસ કાંઈ,
 નેણુ નચાવે અવર દેખીને, આહી જાહુડી લાજ લેઈ વહાલાં
 જો મન માને તો હસી જોલો, આરગમા કયાં રખીરે,
 કામણુ તારી કીકી માંહે, કંથક લુરકી નાંખીરે વહાલાં
 મલકલડો કરી મોહનજીએ, માનની મોહ પમાડીરે,
 નરસૈયાયા સ્વામી હાસ્ય કરીને, રુદિયા સાથે ભીડીરે. વહાલાં

૫૬ ૪૧૩ મું.

વહાલે મુને રુદિયા સાથે ભીડી,
મા મા કરતા કાનજી, મારી બાહુડલી મોડીરે વહાલે
શા માટે શામળિયા વહાલા, અખર અળગુ કીધુરે;
કંઠે વળગી અધુરરસ પીધો, મુખ ભેલી મુખન દીધુરે. વહાલે
અંગે જોણુ જણાયે વહાલા, વહાલ કરી મદીર જઈએરે,
નરસૈયાચો સ્વામી સૈયર દેખે, ઉત્તર તેને શો દઈએરે વહાલે

૫૬ ૪૧૪ મું.

વહાલા ઉત્તર શો દીજે,
તમે તમારા રગમા રહ્યા, અમે અળગા લોલી શું કીજેરે વહાલા
મન માના પાખી પાતળિયા, અધુર રસ કેમ દીજેરે,
એકલડા આવો એકાન્તે, આ પ્રાણ અરપીજેરે વહાલા
સર્વસ સાધી શામળિયારે, ચાલો વનમા તમ પાડરે,
નરસૈયાચા સ્વામી નરલે ધધને, કરીએ રગ વિહારે વહાલા

૫૬ ૪૧૫ મું.

રગ ભરી કીજે મન ગમતા,
અંતર ટાળી આલિંગન આપુ, લાવ ધરીને ભજતારે રગ
મનમાન્યુ તમ સાથે વહાલા, રમતા રૂડી ભાવુરે,
દુરિજન હુંને શું કરે વહાલા, શું હું કોને સમજાવુરે રગ
એકવાર આખા દહાડા માહે, લટકતા ઘેર આવોરે,
નરસૈયાચા સ્વામી જીવન જીવના, મારા ઉરપે સોહાવોરે રગ

૫૬ ૪૧૬ મું.

બાઈ હું તો મોહનશું મા'ણી,
જાણુ રુદિયા ભીડીને, રાખુ કંઠે બાહુલડી વાળી રે. બાઈ
મારગ માહે મોહન ઉભો, વેણુ મધુરી વા'તો રે,
મુખ દેખી મરકલેડા કરતા, સરવે સાદે ગોનો રે બાઈ
મેં જાણું જો વાત કરુ તા, આવી ઉરર ભળીયો રે,
નરસૈયાચા સ્વામી ભલે મળીયો, મહારસ માહે રસીયો રે. બાઈ

કોણ મીલાવે મારા પીયુને, તેને લાગુ પાથેરે;
 તનમન વારી શામળિયાને, લીડું રુદિયા મહિરે. વહાળ ૨
 વાટ જોઈ નીત વહાલા ઠેરી, સકલ કરી શલુગારરે;
 અલગ ગઈ હું આલિંગન લેવા, ખલું આંગણ ખલુ વારરે. વહાળ ૩
 સર્વસ સાંપું શામળિયાને, શું આવે ઘર મહિરે;
 નરસૈયાથો સ્વામી મેલાં* વણ, વેદના કેમ જાયેરે. વહાળ ૪
 ૫૬ ૪૨૦ મું.

મુને વેદના વ્યાપીરે;
 આવોને ઉરપર વહાલા, મુજને કાં સંતાપીરે. મુને૦
 કુસુમે રચી મેં સેજ સમારી, કેમ કરી ધીરજ રાખું રે;
 શામળિયો આવે તે વેળા, વિને વચન મુખ ભાષું રે. મુને૦
 અંતર પ્રીત જોઈને વહાલો, મંદિર માંહે હુતો રે;
 ભણે નરસૈયો આનંદ વાધ્યો, અબળા ઉર સોહતો રે. મુને૦
 ૫૬ ૪૨૧ મું.

ધન ધન ઉરવર મારુ આજ;
 રનેહ ધરી શામળિયો મહાલો, મૂકી વહાલો મનની લાજ. ધન૦
 દીવડીઓ અજવાળી વહાલો, ખલુ અલગો ન મૂકું રે;
 ગાય દોહીને દુધ કાઢું હું, માંહે સાકર લેળું રે. ધન૦
 થઈરે સોહાગણુ વહાલો પામી, અવર કોઈ નવ જાણું રે;
 ભણે નરસૈયો મારો મોહન, માન તણને માંણું રે. ધન૦
 ૫૬ ૪૨૨ મું.

વહાલા તૂટે કસ કાંઈ;
 નેણ નચાવે અવર દેખીને, આહી જાહુડી લાજ લેઈ. વહાલાળ૦
 જો મન માને તો હસી જોલો, મારગમાં કયાં રાખીરે;
 કામણુ તારી કીકી માંહે, કાંચક લુરકી નાંખીરે. વહાલાળ૦
 મલકલડો કરી મોહનજીએ, માનની મોહ પમાડીરે,
 નરસૈયાચા સ્વામી હાસ્ય કરીને, રુદિયા સાથે પીડીરે. વહાલાળ૦

૫૬ ૪૨૨ મું.

મરકલડો કરી ઉભી રહી, શામળિયો. ઉર લીધો રે,
 રચણી રંગલેર રમતાં રમતાં, વહાલાને વશ કીધો રે. ૧
 દીવલડીયો અજવાળી મેં તો, પ્રગટી જોત અપાર રે;
 ચોવન માહુર સફલ થયું રે, પામી પ્રાણ આધાર રે. ૨
 તનમન વારુ એ વહાલા ઉપર, ઉરથી અલગો ન કીધું રે;
 અલવેશું આલિંગન આપી, જમ ઝીઝે તમ ઝીઝું રે*. ૩
 ફૂલી રહી વાહલા મૂળ જોતાં, સેજડીએ રગ રમતાં રે;
 નરસૈયાચા સ્વામી ચતુર શિરોમણ, કીધાં મનનાં ગમતાં રે. ૪

૫૬ ૪૨૨ મું.

મનનું ગમતું કીધું મારે વાહલે, સફલ થયો શલ્યુગાર રે;
 ઉરવરપે ધરી રહી હું હોંસી, વારી વારમવાર રે. ૧
 મેં જાણ્યું એ માહુરો વાહલો, રખે ખણ અલગો થાય રે;
 ધનધન જોખન મહારુ બાધરે, રાખોં રહીયામાંય રે. ૨
 થઈ સફરાણી શામળિયો પામી, સેજ સોહાગણ કીધી રે;
 લણે નરસૈયો મહારસ માહિ, વાહલે ઉરપર લીધી રે. ૩

૫૬ ૪૨૩ મું-રાગ કેઠારો.

ઓરો આવ અલખેલડા, સગુણ ગુણ ચેલડા, લાજ લોપી રહેમાહિ ચાંપું;
 દેવને દુર્લભ, પેર પામે નહિ, પ્રગલ અધર્મ રસ પાન આપું. ૧
 નવલશાં રંગરાં, અમલ અમૃત ભર્યાં, ફૂં તુજ વિના ચતુર નથી કોણુ આખે;
 કામ રસ કેલીને, ૧ કારણે મુજ વિના, જલશું જાળવી કોણુ રાખે. ૨
 ગાલ કોમળારુ, કળેવર કમલ વાહરુ, ફે અધિક કોમલ વપુ સેજ મહારી;
 રંગ રમતાં રખે, અગ અલગું થતાં, સુલ મોઘ પનર નાહો નાગી ૩

* મીઝે-મુનુમે. મુનુ=સામી યાદ અથવા મુનુમું † રાખ્યો ‡ “જેલ અમૃત” એવો
 બીજો પાડ છે. § રા. રા. તનમુખતામ મનમુખતામ ત્રિપાલીની પ્રતિમા “નવલ નાર-
 અમૃત રસે ભર્યાં” એવો પાડ છે. || પાડ “ચતુરવર” ૧ અને સ્વીકારેલો પાડ
 L. તનમુખતામની પ્રતિમા છે “કામ રસ કામને” એવો બીજો પાડ છે. ‡ રા. તનમુખ
 ! પ્રતિમા “નીલકમલ કોમલ હલેવર વાહરુ” એવો પાડ છે. + સ્વામી-પૂત અથવા પર
 નાથનુ પ્રાપ્તમા “માહ” સ્વપ થાય છે અને નસિદ મહેતાના પદોમાં એ સ્વપ વિરોધ
 યે આવે છે વળી દિલી બાપામા પણ “માહ” સ્વપ આજ અર્થમાં વપરાય છે. “ધતતુમ
 વંદામે, હો નિમન નર નાથ, ચલી આપો તુમ નગરપર, મહમદ પોતી શાહ.” પૃથુરાજ રસો
 ૨૫

૫૬ ૪૧૭ મું.

રસથી મારે મારો મોહન;
 બાણું નિશ દિન આવે અમ ઘેર, ભેધ ભેધ જીવું જીવનરે. રસીયો ૦
 આંખલડીથી ન કરુ અળગો, ફરીજનનો લે ન જાણું રે;
 પ્રેમ ધરી હું મારા પીયુને, રેણી સઘળી માણું રે. રસીયો ૦
 નાના વિધનાં અન નીપાઈ, વહાલો વહાલે જમતો રે;
 નરસંયાયો સ્વામી ભલે મળીયો, મારા મનમાં ગમતો રે. રસીયો ૦

૫૬ ૪૧૮ મું.

વાહાલોજી રંગ રમીયો રજની, વહાલ ધરી વશ કીધો રે;
 કંઠવિલાગી કહાનજીને, અધુર અમૃત રસ પીધો રે. ૧
 શાશા સુખ કહીએ સંગનાં, મીઠાંમાંહે મીઠો રે;
 હરપણુ માહે નીહાળી ભેતાં, કદ્રપકોટ રૂપ દીકડો રે. ૨
 વહાલો મારો છે રઢિયાળો, મીન કરે મન ગમતી રે;
 બધું નરસંયો પ્રગટ ન કીજે, રાગો વાત એ છમતી રે. ૩

૫૬ ૪૧૯ મું.

ભામની લેદ જણાવે મજરુ, હજવે આલિંગન લેતી રે;
 શામળિયાને ઉરપર મહાલે, લગ્યા સઘળી લોપી રે. ૧
 માન તજીને મોહન સાથે, હું કરતી વાત રસાળી રે;
 અધુર સુધારસ પાનકે રેખા, કંઠ બાહોડલી વાળી રે. ૨
 અંપાવરણી ચોલી ઉપર, લટકે મુગતા હાર રે;
 બધું નરસંયો ઉલટી અળલા, કરતી રંગ વિહાર રે. ૩

૫૬ ૪૨૦ મું.

ઉલટી અળલા રજની રણુ ઝીલે, કંઠ વિલાઈ કહાન રે;
 અંજે અંજે આનંદ વાધ્યો, કરતાં અધુરસ પાન રે. ૧
 ભાવતાં ભૂષણ અંગ ધરીને, ચોળી પો'ળી ચલકે રે;
 શામળિયાશું સાધ્યું લેતાં, કંકણ ચૂડી ખલકે રે. ૨
 મૃગમદ અંજન નયણે ચારુ, જમ વહાલાનું મન મોહે રે;
 નરસંયાયા સ્વામીએ સંગ રમતાં, મરકલકે સુખ ભેગે રે. ૩

અંપક ચંપા કળી, હાર વેણુ ચોકડ વળી, અલ ઝણકાતી મકર ખીટે;
કંવ જન કેમ કહે, દષ્ટિગોચર નહિ, નરસૈયા નાહની પલંગ હેઠે. ૩

પદ ૪૨૬ મું-રાગ કેદારો.

કોટ કંદ્રપનો દર્પ એવા હરિ, ભૂતળ ભોગીનું રૂપ લીધું;
કામની કેલ કરવા કળિ કાળમાં, અધમ જનને અલેદાન લીધું. ૧
ચાર જુગને વિષે સુદિત નહીં નારને, જુગત જાણી એમ વેદ બોલે;
મીજ તણી નાર વિધિ ચાર ભાવ ભવે, રંગ રાતો સદા સંગ ડાલે. ૨
સારમાં સાર શણુગાર રસ કીધલા, માનની જુથ મળી અંગ મોડે;
તે રસ રેલમાં રસીક જન રેલશે, કંથ કમલાતણે હાથ ઓડે. ૩
અધમ ઓધારવા અવતર્યા શ્રીહરિ, એવું જાણીને જે જ્ઞાન કરશે;
તેહના ચરણની રેણુમાં લોટતા, નરસૈયા સરખા રંક કોટિ તરશે. ૪

પદ ૪૨૭ મું-રાગ કેદારો.

તે નાર તણે વશ શું હશે શ્રી હરિ, નાથ તે નાથ કહી વિનોદ કરશે;
આકૃલી આકૃલી આવશે આ શરે, જો રસિયાતણુ ખરદ ધરશે. ૧
એવા ધૈર્ય ગુણુ, ચાતુર વચનરથામા વહે, નીત પ્રત્યે નાથશું તેજ વીલસે;
અંગોઅંગ શોભા શી કહું સુંદરી તણી, નીરખવા નાહોનાં નેણુ તરશે. ૨
હરિભિન્ન મહારો સદા, નાથ અવસાં તણે, મુજ વિના અમૃતે કોણુ ભરશે;
નરસૈયાચા સ્વામી જગત ભમશે સદા, રસસિંધુ મગ્ન તે હાર્દ કરશે. ૩

પદ ૪૨૮ મું-રાગ કેદારો.

વાંસની વાંસળી, અમ થકી થઈ ભલી, હેતે શું શામળે અધુર રાખી;
જે રસ પ્રેમદા, હૃદય છે સદા, તે રસ દિન નીરા રહીરે આખી. ૧
વાલમો વશ ક્યોં, તેણે કારે કરો પદો, અધુર અત્રત રસ પાન કરતી;
શોક જોડે થઈ, કેમ રહીયે સહી, હરનીશ નાહોના અવણુ ભરતી. ૨
કોણુ તપ કીધલાં, પુન્ય આવી મળ્યાં, તેણે કરી નાથને અસંખ્ય વહાલી;
નીચ ને ઈચનું, ત્યાં નથી પારખું, પ્રેમ દોડો તેને રહોરે આલી. ૩
ઘેર લગે કામની, શ્રવણે જોને સુણી, સીદ લીધા તેના પ્રાણુ તાણી;
નરસૈયાચા સ્વામી, શોકને વશ થયો, કામની કૃષ્ણને વશ જાણી. ૪

રસિક જન લહે, રસના રસને, અવર કોઈ નવ લહે, વિષય વાહ્યાં,
નરસૈયાયા સ્વામી, અતરયામી, સંગમાં વિલસતાં તેજ ડાહ્યાં.

પદ ૪૨૪ મું-રાગ કેદારો.

નવ સાત વરસાની, સરસ સ્યામા અતિ, સ્યામ સુંદર તણી સેજ આવી;
અતિ અતુરતા, દુતિકા લોળાવી, જતીરી પરિ કરી રત્ન લાવી.
અકિત નેણે કરી, નીરખીયા ક્રી હરિ, હરખી નાથે ભુજ બાથ બીડી;
કસકસે કામની, જાણે ધ્વજ દામની, ખલું એક અપળતા દૂર કીધી.
ભુષે ચઢા સધળા, રણ ખેત આવી મળ્યા, ભુષે તે ચઢા દોહ રસીયા;
બિંબદ્રવ* મધ્યજેમ, કમલ બીકસી રહી, તેણે આવી લીધું કુસુમ થશીયા.
ચાર ચંપક કળી, હરશુ જ્યા કરી, મધુમ મંડલી અહી સાથ જડીયા,
માન જન બેહુ, રીહા અતી ઓસરી, હંસહું ઠઠલી શિખર ચડીયા.
મજનાથના વહનપર, શ્રમ જલકણુ ઝરે, જાણે અમરે અભિષેક કીધે;
મહન મહીપતિતણું, માન મૂકાવીયું, સુરતસંચામનો સુજશ લીધે.
કુજતરુ અંતરે, નરખી બેહુ નાગરી, નરસૈયા નાહોના સુજશ બોલે,
નંદનંદન, મધભાણુ નહની, ત્રિભુવન પટંતરે નહીરે તોલે.

પદ ૪૨૫ મું-રાગ કેદારો.

સુંદરી વહન વીધુ, કુસુદ કમલાપતી, જડીત્ર ચિંતામણિ હેમ રતને,
સેજપર સેજડી, વીલસે વહાલો ચઢી, રતિશુ રણધીર મઢી બેહુ યતને.
લસત નાભીસર, હંસ મુકતાવડી, ચકોર થકીત થયાં બેઉ સંગે,
ઉદધિ લહેર જ્યા રે નીરહા ઉપર વળી, તપત ત્રિલોક તે તેને રંગે.

* 'અધરપુટ' આ પાઠ થ તનસુખરામની પ્રતિમાથી સ્વીકારેલો છે અમારી પ્રતિમા
'વિભવ' એવો પાઠ છે તેનો આરો અર્થ થઈ શકે એમ છે મૂળ બિનલ રાખે છે બલ
એટલે પાંદડું અને 'વિ' એટલે નિર્જન, ચોખ્ખું અર્થેત સાદ પાદડામ્મ. † બીજા પ્ર
તનો પાઠ "હસી હસી કંઠી શિખર ચડીયા" છે. હંસહું એટલે હસીને, કંઠી-કેળની ટોચ-કોમળ
શરીરપર ચડીયા, એવો અર્થ થઈ શકે, અથવા હંસ કેળની ટોચપર બેસે તેમ રાધા સાથે રમરમે
આ વિપરીત રતિ છે. ‡ આ પાઠ થ. તનસુખરામની પ્રતિમા છે અમારી પ્રતિમા 'ચંદ્રચંદ્રન,
ધીર બેહુ મહ્યા' એવો પાઠ છે. § 'ચકોર તે સશીને સંગે,' એવો પણ પાઠ છે. || એક
પાઠ 'નલન' છે અને બીજો પાઠ 'વીર' છે, પરંતુ વીરનો અર્થ જરાબર મિસનો નથી વીર
ખડે 'વી' લખાયો છે એમ માનીએ, જે માનવાને સળંગ કાણુ છે, તો નીરહ એટલે ધનસ્યામ

છેરે ચંચળ અતિ, ગર્વ ના કીજીએ, અહંકાર બથેરે જોતાં જોતાં;
લણે નરસૈંયા મુકય મમ નાથને, નિસરશે કાઢવ કેઠી ધોતાં. ૪

૫૬ ૪૩૩ મું.

નહિ દીયા આણી વારે, મહીડાંતું દાણ નહિ દીયાં. ટેક.
કહાન તારે લોચનીએ લેલાટેરે, કહાન તુને ધુતરડો જાણું આગેરે;
કહાન ઉભો અધુર સુધારસ માગેરે. મ૦ ૧
કહાન મારી મહીની મટુકી ફોડીરે, કહાન તે તો પાંહડલી મરોડીરે;
કહાન મહારી કસ કાંચલડીની તોડી રે. મ૦ ૨
હું તો રાજાકસ તણી છુ મેંયારીરે, કહાન મારો પાલવ મેલ મોરારીરે,
હું તો તારાં ચરણ કમલપર વારી રે. મ૦ ૩
કહાન હું તો એકલડી રહીરે, વનડામાં સાયડીયો નથી કોઈ રે;
હું તો મેહેતા નરસૈંયા સ્વામી સગે મોહી રે. મ૦ ૪

૫૬ ૪૩૪ મું.

તું ક્યાનો દાણી રે ધગડમણ, તું ક્યાનો દાણી રે;
તુને જાણું મથુરા તાણીરે, ધગડમણ તું ક્યાનો દાણી રે. તું ૧
નહિ તું ગામ ગરાશીયો રે, નહિ તું રાજકુમાર રે;
નહ આહીર ગોકુળમાં વસે, તે તણો પીંડાર રે. તું ૨
મોટપણ મનમાં આણો, જાણા છાં એ જાત તારી રે;
રાવણે જૈને રાજ કરેશું, કહી ન શકું તુને વારી રે. તું ૩
જગ પુરુષ તું નાદવારે, મધુરો વાયો વંશ રે;
નરસૈંયાયા સ્વામીની લીલા, જેમ રાવણ તેમ કસરે તું ૪

૫૬ ૪૩૫ મું.

છેડ ન કરીએરે છળીલા રણછોડજી, છેડ ન કરીએ રે,
તમને નિર્લજને લાજ નહી, અમે લાજને મરીએ રે. છેડ ૧
મહી માટે માતાએ બાધ્યો, નવલજ લખડુ (?)ગાતાંરે;
સાન નવ આવી શામળા, તુને નિત્ય પ્રવ વાસ્તા રે. છેડ ૨
ગોરસનો રસ બાવે તેટલો, દા'ડી ઉઠી શું દાણ રે,
નરસૈંયાયા સ્વામી શું કહું તુજને, તનમન સોંપ્યા પ્રાણરે. છેડ ૩

૫૬ ૪૨૯ મું-રાગ કેદારો.

ત્રિભુવન જે પતિ તે પતિ તાહરો, બેની તું ભામની ભામ્ય તાર; ૧
 મુનિવર ચોગીને સ્વપ્ને આવે નહિ, તે કહે સુંદરી માણ મહાર; ૧
 માનની માનુની વલ્લભ સ્વામીની, ભજને શ્રી કૃષ્ણને લેલ ટાળી; ૨
 ચૌદભુવન તણો નાય વશ તાહરે, તુજ સમાન નથીરે કોઈ વહાલી. ૨
 તવ હરી કામની, હતી ત્યાં ભામની, બુદ્ધર લેટવા સંગે ચાલી, ૩
 નરસૈયાચા સ્વામીમાં અંગ મેળાવીયું, પ્રેમશું રહીયા માંહે ઘાલી. ૩

૫૬ ૪૩૦ મું-રાગ કેદારો.

આજની રાતનો, રંગ સખી ચો કહું, સન્મુખ શામળે સાંઈ લીધું; ૧
 લોગ ભાવે કરી, લોગચો શ્રી હરિ, પ્રેમશું મુળન ગાલે લીધું. ૧
 કામ કામ હક, લીધા ઘણા પ્રેમશું, પ્રીતની વાત તે પીયુશું કીધી, ૨
 સુરત સંશ્રામમાં, ન્યૂન રાખી નહિ, કર સાહી કૃષ્ણજીયે ઉર લીધી. ૨
 પિતૃપયોધર, મરણ્યા આવજી, કચુકી બંધ તે ગયા રે છુટી; ૩
 નરસૈયાચો સ્વામી, રંગે રમિયો બહુ, જનમ જનમની બીક છુટી. ૩

૫૬ ૪૩૧ મું-રાગ કેદારો.

આજની રજની, સફલ અવતાર જે, પ્રેમ ધરી પીયુ મારી સેજે આવ્યા, ૧
 નેણાં નિદ્રાલવાં, લોગવો ભામની, કુસુમચા હાર તે કહે સોહાબ્યા. ૧
 હું સન્મુખ રહી, નાય હાથે શ્રી, તાપ તનનો ટાળ્યો સાંઈ લેતાં; ૨
 મુખતણો સિંધુ તે, આજ લોગવો હરિ, અધુર અમૃત રસ પાન કરતાં. ૨
 ઉલટ અંગે અતિ, પ્રેમ વાધ્યો ઘણો, સેજનું મુખ તે આપું વહાલે; ૩
 નરસૈયાચા સ્વામી, સુરજ ઉચો હવે, ત્યાં લગી નાયજી મેહેલે મહાલે. ૩

૫૬ ૪૩૨ મું-રાગ કેદારો.

શ્રી રાધીકા સુંદરી, સળંગ સોહામણી, વિઠ્ઠલ પાસ એ દાન મારું, ૧
 કાલું એક બાયથી, હાથ અળગો કરે, મુક્ય મમ નાયને પાએ લારું. ૧
 એ અધર તે બાધીઓ, અજીત તે જીતીયો, શ્યામળા સંગ બહુ કેલ કરતી; ૨
 ચાલતીસી ઘેરતી, મોહ દીસે ઘણો, સમુદ્ર તનયા કરે આખ ભરતી. ૨
 પુરુષને પુરુષનો, સ્નેહ શા કામનો, બારી પુરુષનો સ્નેહ રંગે; ૩
 જે તણી માયામાં જન્મ સહુ વહી ગયું, તે હરિ રાધીકા સંગ વુજ્યો. ૩

સકલ સંભોગે સુંદરવર પામી;
માનની મનરંજન મળ્યો, નરસૈયાનો સ્વામી. ૪

પદ ૪૪૦ મું.

હુર મા બાધશ રે, હુરિ મહારી દ્રષ્ટિ યદી અલગો;
ગોપીશું પરવરીયો, આવી આવી બહોડલી વલગો. ૧
તાહર હુને ધ્યાન, રહયા વ્યાકુલ યાઉં;
નેણુ સલુહો શામળિયોરે, તહારે ભાંમણલડે ભાઉં. ૨
ઓશ આવો ખણું એક બેસો, મહારી ધેન દોહુ બ્યાંહ;
નરસૈયાયા સ્વામી થીર થઇ રહેજે, બ્યાં લગી છુલું ત્યાંહ. ૩

પદ ૪૪૧ મું.

નિદ્રાએ ભરીયાં છે, નયણે રોહ રોહ સજની;
કહી સુઆગણુ જેની સેજે પધાર્યા, રંગભેર રમ્યા સૌ રેણી. ૧
કુમકુમ આંક લેલાટ બિરાજે, અંજન કીધો અંગ રેણુ;
વાસે ચુડી રમ્યા કાં રંગે, ભુજ ભરીયા છે કેણુ. ૨
નીલામ્બર અંગે લપટાણું, હું પુછુ છૌં તેણુ;
ગાલે ગાલ અનુપમ અવલી, કરમાણાં કુસમ નેણુ. ૩
લીલા લલિત લલુવર લાહવો, હવે નહી માને વેણુ;
નરસૈયાનો સ્વામી મુખનો મીઠો, સોકલડી સુખ દેણુ. ૪

પદ ૪૪૨ મું-રાગ પ્રભાત.

નેણુ નિદ્રાલવાં નાથ નારીતણાં, બહુ મોહામણાં આજ દીસે;
ઉઠ ઉભગરા બાહુડી કંઠ ધરી, વદન નીહાળતા મન હીસે. ૧
કંચુકી વધે શીતળ થવા સુંદરી, પ્રગટ થયાં ચીહ ને અંગ ઓપે;
નીલ પદ પ્રીત તે પલક્યાં પરસ્પરે, કૃષ્ણ લઈ કામની હાય સોપે. ૨
મરકલકો કરી મોહ પમાડતાં, ભાવતી અખળા સોદે સાથે;
ભણે નરસૈયો સુખ ઘણુ હવું, હસી હસી તાળી દેરે હાથે. ૩

પદ ૪૪૩ મું.

સૌભાગ્ય શૃંગાર અતિ રૂઝે,
નંદકંઠ નંદકુવર સહેજે તું પામી, અખંડ એહેવાતણુ ચૂડે;
આઈ તાહરો સૌભાગ્ય શૃંગાર અતિ રૂઝે

૫૬ ૪૩૬ મું.

લેશેરે મહીનાં દાણુ શામળો, લેશે રે મહીનાં દાણુ;
અમે મધુરાંની ગોપીકહાવીએ, તું છે ગોકુલીઆનો કહાન. લેશે૦ ૧
અમે જીતુ હારુ નહિ, મહારા વહાલાજી શું રાંધું માન;
નરસૈયાયા સ્વામી હજી લગે, તુજને ન આવી સાન. લેશે૦ ૨

૫૬ ૪૩૭ મું.

લેશે રે મહીનાં દાણુ શામળો, લેશે રે મહીનાં દાણુ;
અમે ગોકુલના ગોવાળીયા, તને શી સમજણુ શી સાન. લેશેરે૦ ૧
કેને જોરે કામની, અમ શું કરે છે વાદ;
ઈંદ્ર સરખો અલગો રહે, તેનો ઉતારણુ નાદ. લેશેરે૦ ૨
આવડાં શાં અભિમાન તારાં, બોલે છે બળ ભર્યાં બોલ;
મટુકી દોળીને મહી આખરું, ત્યારે શું રહેશે તુજ તોલ. લેશેરે૦ ૩
હહાપણુ જવા દો તમે ઘેલી, આપીં જાઓ આજ;
નરસૈયાયા સ્વામીને રસ ઘો, મને નિર્લજને નહિ લાજ. લેશેરે૦ ૪

૫૬ ૪૩૮ મું.

મહીડાંતું દાણુ નહોય મારા વાલાજી, મહીડાંતું દાણુ ન હોય. ટેક.
કાતુડા ખોટી નવ કીજે, પરનારીશું શું પ્રીત;
ભાવે તો મહી મહીડાં લીજે, પણ દાણુ તણી નહીં રોત. મહીડાં૦
વડીરે વારનો વીઠલો તું, બેઠો છે રોડીને ઘાટ;
સરવે મળી સમજાવતું, નહીં આવુરે આણી વાટ. મહીડાં૦
પ્રીત વચન સુણી પ્રેમદાનાં, હસીયા તે વૈધુંડરાએ;
ચિત ચરણમે ધારુ તે, નરસૈયા તો પસાણે જાએ. મહીડાં૦

૫૬ ૪૩૯ મું.

વાહાલે મુને મારગ રાખી;
ન જાણું ભુદરજીયે ભુરકી રે નાખી. ૧
જાવા દીયો જાદવરાય, જાય મટુકી દોળી;
અમરીર તપે વહાલા, મહીડાંની ગોળી. ૨
દાણું એક રહો તો આવું લગે સાચે;
પાલવ ગથો મારો પ્રગ્ગના નાથે. ૩

મંદીરમાં આવીને માતા, દુધ કહું તો પાયેરે;
નરસૈયાયા સ્વામી જેમ જેમ નાચે, માતા કેડે ધાયેરે. આં૦ ૨

૫૬ ૪૪૭ મું.

મંદિરમાં આંચો મહારો વહાલો, નિરસે થઈને રહેશું રે;
કોઈની બીક ન આણું મનમાં, આનંદે ઉર ધરશું રે. ૧

લવતાં હોય તે લવતાં હીડે, હું માતી મંગળ ગાઉં રે;
દુધ કઢી સાકર મોઢે ભેળું. પ્રેમે વહાલાને પાઉં રે. ૨

શકળ શણગાર તમ સારુ કરેશાં, આવો વહાલા રમીયે રે;
નરસૈયાયા સ્વામી કર્કુ તમને, ગમતું ગમતું કરીયે રે. ૩

૫૬ ૪૪૮ મું.

આજની રજની રંગે વિહાણી, મારા વહાલાણશું રમતાં રે,
પ્રેમ ધરીને કંઠે વળગી, કાજ કર્યાં મન ગમતાં રે. ૧

પિનપયોધરશું મરડી મુને તેડી, તવ મેં ઉરપર લીધો રે;
ચોળીનાં બંધ વધુથ્યા સઘળા, અધુર અમૃત રસ પીધો રે. ૨

સેજતણું મુખ કહ્યું નવિ જાયે, જે પીયુષ પ્રેમ ધરીને રે;
જેનું ધ્યાન ધરે બ્રહ્માદિક, તેણું રંગે રમીને રે. ૩

હુરીજન કેરુ કાંચે ન ચાલે, જેને સન્મુખ સ્વામી રે;
નરસૈયાયા સ્વામીશું રમતાં, અભળા આનંદ પામી રે. ૪

૫૬ ૪૪૯ મું.

હરિ સંગમથી હરખી રાધા, નીજ મંદિર ભણી ચાલી રે;
ચરણ સામું ભેયે ચતુરાં હસી હસી, મુખ પાલવ રહી ગાલી રે. ૧

વિવિધનો વિનોદ કરતી મનશું, ગોપીનાથ વશ કીધો રે,
જે રસ શિવસનકાદિક દુર્લભ, તેને ત્ર ભરી ભરી પીધો રે. ૨

અધુરતણા ઠક જણાય અલગા, તે પ્રગટ પ્રેમે દીઠો રે;
નરસૈયાયા સ્વામીનો અધુરરસ, અમૃત પે અતિ મીઠો રે. ૩

૫૬ ૪૫૦ મું.

ભેરે ખાઈ એણીપેર મેં વસ આણ્યો, વધરી મુત્તે ખાણ્યો રે. ભેરે૦
ના ના કહેતો નારી બતો, મા મા કહેતો ઉર લીધો રે;
નેણ નેણશું અધુર અધુરશું, અમૃતની પેર પીધો રે. ભેરે૦

સહસ્ર મુખ કરી ગોપીને, ગમતું ગમતું નીત નીત બોલે;
તે વહ્નલાને તે ઉરપર રાખ્યો, કમલાજી નહિ તુજ તોલે. બાઈ૦
શામળીઓ વર અતિથે બળીયો, તુજ આગળ દીન કહાડે;
ધન ભાગ્ય ધન લોવન તારુ, વણુ તોજ્યો ઘેર આવે બાઈ૦
અનંત કોટિ પ્રદ્યંતણો પતિ, સુરીનર સ્વપ્ને ન આવે;
શીવ વીરચી જેનું ધ્યાન ધરે, તે તુજને લાડ લડાવે બાઈ૦
પ્રેમ વિના પુરુષોત્તમ હર્લસ, કોટી જનમ તપ સાધે,
જન્મો જન્મ નરસંયોદે જન્મતો, એ લગની પ્રેમરસ વાધે બાઈ૦

૫૬ ૪૪૪ અં.

ਪ੍ਰਾਣੁਭਵਨ ਧਨ ਮਾਰੁ, ਮੁਖਿਭਈ ਰਮਾਏਂ ਦੇ ਛੇ ਸਯਨੀ. ਆ॥
 ਗੁੰਝ ਕਰੋਏ ਆਖਿ ਤਵ ਤਵਰੀਮਾਂ, ਨੇ ਛਾਛੋਯੇਯ ਵਕੀਰੇ ਤਾਰੀ,*
 ਐਕ ਮੋਟੀ ਨੇ ਐਕ ਨਾਨਕਈ ਦੇ ਸਯੀ, ਸਹੀਯਰੇ ਯਾਰੀ ਨਭੇ,
 ਮਾਰੀ ਦੇ ਛੇ ਸਯਨੀ. ਆ॥
 ਆਸ਼ ਕਰੇ ਐਵਾਤਯੁ ਕੇਰੀ, ਤੇ ਆਪੋਪੁੰ ਵਸ ਆਭੁ; ਆ॥
 ਨਰਸੰਘਾਯਾ ਸਵਾਮੀਨੇ ਸਗ ਰਮਤਾਂ, ਸੰਸਾਰੀਯੋ ਨਯ ਨਭੁਇ,
 ਛੇ ਸਯਨੀ. ਆ॥

૫૬ ૪૪૫ અં.

દુધડે વુઠારે મેહુડ્યા, સાકરનાં ટીમ જામ્યાં રે, હો સજની. ૬૫૭૦
આજ મારો વા'લોજી મારે મદીરે પધાર્યા, મીતે આલિંગન લીધું,
મીઠી મીઠી કહી વા'લે એક વાતડલીરે, મનડાનું ગમતું તો કીધું,
હો સજની ૬૫૭૦
આર પહોર ગયા મારે અનુભવતાં, સાંભળ રે તું યે'ની,
નરસૈયાયા સ્વામીને કોણ મોપરઆણે, કર જોડી દાસી થઈ તેની,
હો સજની. ૬૫૭૦

૫૬ ૪૪૬ અં.

આંગણુડે આવતો દેખી, શામળીયાને સુખડી લાગીરે. આં ૮૬.
આનંદે ઊછરગે લીધો, ચાંપી સુખન દેતીરે,
માખણ શાકર વા'લા સુખમાં, મોહનને મેલંતીરે. આં ૯

સોનલુ પાટ ઢળાવી વહાલાને, હું ત્યાં લઈ જોસારું રે;
લણે નરસૈયો જેઠ કરજોડી, સર્વસ ઉપર વાર રે. ૬૦ ૩

૫૬ ૪૫૫ મું.

સરવસ વારુંરે સુંદરવરપર, હુધ તે કઢીયલ પાઈ રે;
સરસ સાકર લેળું ગમતી, પુલી અંગે ન માઈ રે. સરવસ૦
જેમ જેમ વહાલો સામુંજોયે, રહી રહી વદનનીહાળું રે;
નાના વિધના હાર કુસુમના, વહાલાને કંઠે ઘાહું રે. સરવસ૦
સેજ સમારું શામળીયાની, મનમાં હરખ અપાર રે;
લણે નરસૈયો (આવી) સોડે પોઢે, મારો પ્રાણ આધારરે. સરવસ૦

૫૬ ૪૫૬ મું.

સુરત રનેહી શામલિયો, વાછડી લાગ્યો હેરી રે;
અમને આરત અતિ ઘણી, મહાલો રુદિયા માંહેરી રે. ૧
દીસંતો હરિ નાનકડો રે, ગળકશું* આવે જાયે રે;
અધુર સુધારસ સિચીએ, તો માટેરો થાયે રે. ૨
વંદ્રાવનમાં વિલસતાં, કંઠે ખાંહુડી સોહાયે રે;
અગો અંગે લીડતાં, સુખ સેજે થાયે રે. ૩
રાસ રમતાં રસભેર, ગોપીશું ગાયે રે;
નરસૈયો ત્યાં ઉભો રહી, જોતાં તૃપ્ત ન થાયે રે. ૪

૫૬ ૪૫૭ મું.

પ્રીત ધંધારણ પાતળીયા, મદિરમાં આવો રે. (ટેક)
સાંઈહું લીજે રસ ભરી, મહારે મન સોહાવો રે;
આંગણડે વેણ વજાડે વીઠલા, વળી વળી મધુર ગાઓ રે. પ્રીત૦ ૧
જસોદાજીને જીવને જાણીયું, આળ્યા તેણી વાર રે;
લણે નરસૈયો જેહુ લેટીયાં, હુલી હુલી મજની નાર રે. પ્રીત૦ ૨

૫૬ ૪૫૮ મું.

કહાનજીએ ગોવરધન ધરીયોરે, સકલ સુંદરીએ એ વર વરીયો રે. કહાન૦ ૧
એકે હાથે વેણ વજાડે વહાલો, બીજે હાથે માખણ ખાય રે;
ત્રીજે હાથે કરે કામનીશું ચાળા, ચોથે કરે ચારે વન ગાય રે. કહાન૦ ૨

એક સમે મેં ઉરપર લીધો, જેમ કહું તેમ માણ્યો રે;
નરસૈયાયા સ્વામીશું રમતાં, સંસારીડો જાતો નવ જાણ્યો રે. જોરેં

૫૬ ૪૫૨ મું.

મીડાં જોલા મોહનજી, તમે નિશદિન અમ ઘેર આવો રે;
આપણું ણંને રંગભેર રમતાં, મહારે ઉર સોહાવો રે. મીડાં
મારે મનશું પ્રીત પંધાણી, બીજો કોઈ ન જાણું રે;
અલવેશું આલિંગન લેતાં, સેજ સુરંગી માણું રે. મીડાં
તન મન તમને સોપું વહાલા, કાણું અલગા ન થાશે રે;
નરસૈયાયા સ્વામીતો જાણાઈ, જે સામા સમ તમે ખાશે રે. મીડાં

૫૬ ૪૫૨ મું.

મન માન્યું રે મારુ મન માન્યું, શામળીયા સાથે મન માન્યું રે;
વંદાવનમાં રંગભેર રમતાં, ધાધ યુગન લીધું ગાલેના'ણ્યું રે. મન ૧
સૈયર સમળી સાથે હુતી, તેજે કંઈ ન જાણ્યું રે;
પૂરણ પ્રીત જણાવી વહાલે, સાન કરી અંબર તાણ્યું રે. મન ૨
આગેશ જઈ જીવન મને સાહીને, આલિંગન લીધું ધાકુરે,
નરસૈયાયા સ્વામી ઉરપર રાખ્યો, રુદિયાણીત થયું ટાકુરે. મન ૩

૫૬ ૪૫૩ મું.

મીડાં કરુ રે મોહનજી તમને, મલપતણ ઘેર આવો રે;
નેણુ બરી બરી નિરખતાં વહાલો, ત્રિવિધના તાપ સમાયો રે. મીડાં
મારગે જાતાં શામળીયે મુને, સાન કરીને જોયું રે;
તે દહાડાનું સજની મારુ, મનહું એણે મોહું રે. મીડાં
અગે આકુળ બ્યાકુળ કરવા, આંગણુઠે આવી જોય હુને રે;
જણે નરસૈયો વહાલો આવે, હરીજન જોલે સહુને રે. મીડાં

૫૬ ૪૫૪ મું.

હરીજન જોલણ સુણીને વહાલા, નિશદિન રંગભેર રમીયેરે,
સકળ શણગાર કરીને, આનંદ અગે અંગ ધરીયે રે. હું ૧
સુઆ ચંદન પ્રેમ પુરણ, વહોલા અગે કરીએ રે;
મુક્તાકુળની યાજે વધાવી, પ્રેમ ધરી ધરીને* મળીએ રે. હું ૨

સોનજી પાટ ઢળાવી વહાલાને, હું ત્યાં લઈ બેસાઈ રે;
ભણે નરસૈયો બેઠે કરબોડી, સર્વસ ઉપર વારું રે. ૬૦ ૩

પદ ૪૫૫ મું.

સરવસ વાફરે સુંદરવરખંર, દુધ તે કઢીયલ પાઉં રે;
સરસ સાકર લેખું ગમતી, પુલી અંગે ન માઉં રે. સરવસ૦
જેમ જેમ વહાલો સારું જોયે, રહી રહી વહનનીહાણું રે;
નાના વિધના હાર કુસુમના, વહાલાને કંઠે ધાલું રે. સરવસ૦
સેજ સમારું શામળીયાની, મનમાં હરખ અપાર રે;
ભણે નરસૈયો (આવી) સોડે પોઢે, મારો પ્રાણ આધાર રે. સરવસ૦

પદ ૪૫૬ મું.

સુરત રનેહી શામલિયો, વાછડી લાંચો હરી રે;
અમને આરત અતિ ઘણી, મહાલો જલિયા મોહરી રે. ૧
હીસંતો હરિ નાનકડો રે, ગજકશું આવે બાયે રે;
અધુર સુધારસ મિચીયો, તો મોટેરો થાયે રે. ૨
વંદાવનમાં વિલસતાં, કંઠે ખાંડુડી સોહાયે રે;
અંગો અંગે લીડતાં, સુખ સેજે થાયે રે. ૩
રાસ રમતાં રસભેર, ગોપીશું ગાયે રે;
નરસૈયો ત્યાં ઉભો રહી, જોતાં તૃપ્ત ન થાયે રે. ૪

પદ ૪૫૭ મું.

પ્રીત બંધારણ પાતળીયા, મંદિરમાં આવો રે. (ટેક)
સાંઈદું લીજે રસ ભરી, મહાદે મન સોહાવો રે;
આંગણુડે વેણુ વળાડો વીકલા, વળી વળી મધુરુ ગાયો રે. પ્રીત૦ ૧
જસોદાજીને જીવને બાણીયું, આળ્યા તેણી વાર રે;
ભણે નરસૈયો બેહુ બેટીયાં, હુલી હુલી પ્રજાની નાર રે. પ્રીત૦ ૨

પદ ૪૫૮ મું.

કહાનજીએ ગોવરધન ધરીયો રે, સકલ સુંદરીએ એ વર વરીયો રે. કહાન૦ ૧
એકે હાથે વેણુ વળાડે વહાલો, બીજે હાથે માળણ ખાય રે;
ત્રીજે હાથે કરે કામગીરું આળા, ચોથે કરે ચારે વન ગાય રે. કહાન૦ ૨

એવા કૃષ્ણ તે ભક્તવચ્છલરે, આપણા સહુજન ઉગાર્યા રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી તે તારીઆ, સઘળાના તાપ નિવાર્યા રે. કહાન૦ ૩

પદ ૪૫૮ મું.

મહી વલોવે રે ગોપી, મહી વલોવે રે ગોપી,
પરવશ થઈને પ્રેમે ભરાણી, તન મન હરિને સોંપી ગોપી મ૦
ભરજોખન માહે કામની ઘેલી, નાદે નેપુર વાજે,
વલોણું અતિ વાયે ભરાણું, મેઘ પે રહી રહી ગાજે, ગોપી મ૦
હુંયા ઉપર હાર હુંલાવે, પાછળ કુમકુ ફરકે,
કામા કૃષ્ણ તણે રંગે રાતી, શીશ રાખડલી અળકે. ગોપી મ૦
કટી માહે તો ધુધરડી ઘમકે, ઝાંઝરીયા ઝમઝમકે,
ગાયે શુષ્ણ ગોવિંદતણા રે, વિંછીકાને ઠમકે. ગોપી મ૦
મગન અર્ધ ગોરસ ભૂંથી, કૃષ્ણ કૃષ્ણ મુખ જોલે,
શીશપુલવેણી લટ લટકે* લટકે, જાણે મણીધર ડોલે. ગોપી મ૦
મહી વલોવે માખણ કાઢે, જાણે વહાલો આવે,
માખણ સરસુ સાકર ભેળુ, જેમ જીવનને ભાવે ગોપી મ૦
પ્રેમદાની પ્રીતિ નાથ પધાર્યા, વાસલડી રે વા'તા,
નરસૈયાઓ સ્વામી વનિતા સાથે, મોહે જેને સુરીનર ધાતા ગોપી મ૦

પદ ૪૬૦ મું.

પ્રેમદા પ્રીત ભરી મહી મધતાં, સર્વાંગે વ્યાપી અનંગે નાથ જોતા. પ્રેમ૦
સ્નેહ જાળ લાગી શામળીયાશું, ધુમે ગર્વ ભરી રે,
કરકકણ ચુડી અતિ ખલકે, વ્યાકુળ અંગ ભરી રે. પ્રેમદા૦
નાદે વેશર મોતી અતિ (અતિ) લલકે, જાલ જણકે કાનેરે,
જાણે નરસૈયા અવર ન ભાવે, કહાન દીઠે મન માને રે. પ્રેમદા૦

પદ ૪૬૧ મું.

જાણે જાણેરે ગોરસ ગોળી,
શીરથી ચીર ખસી ગયુરે, ચતુસની ચળકે ચોળી. ગા ૦
નીલવટ ટીલડી કકુમકેરી, નેળીએ (એશા) સારગ લલકેરે,
શ્રમ ભર્યા જોહુ ગલરથલ સોલે, જાણે મુકતા અલકે રે. ગાજે૦

મનના મનોરથ લોભી ઉપર, ભજવાને વનમાળી,
ભણે નરસૈયો સસમા ઉલટી, રામા રઢીયાળીરે ગાંજે૦

૫૬ ૪૬૨ સું.

કામા કૃષ્ણ તણે રગ રાતી,
લેહુ લાગી મળવાને મોહન, મહીરસ માહે માતી. કામા૦
ખણું ઉલી મથતું મહેલી, ખણુ ખણુ આવે બહારરે,
ખણુ એક નેણા નિર્મળ કરીને, નીરખે પ્રાણ આધારરે. કામા૦
જીવન મારો શામળો આવે, ખણુ એક અલગો નવ કરીયે રે,
નરસૈયાચો સ્વામી આવતો દેખી, હજવેશું ઉર ધરીયે રે. કામા૦

૫૬ ૪૬૩ સું.

ગોપી ગોવિંદના શુણુ ગાતી,
કટી ચીર પલટી શામળીયા સગ રગ રાતી. ગોપી૦
મોહી રહી મુખ મોહન દેરે, અવર કોઈ ન બાણે રે,
મુખસાગરની લેહર પેરે, કરે નેત્રુ તાણે રે. ગોપી૦
આ વેળા આવે મારો વહાલો, ગમતું ગમતું કીજે રે,
દૂધ કઢીયલ સુકું મદિરમા, સકળ મનોરથ સીધે રે* ગોપી૦
ભાવ ભામનીનો જાણીને, પાછળ આવી ઉભા રે,
બણે નરસૈયો નાથ નિહાળે, શું કહીયે એ શોભા રે. ગોપી૦

૫૬ ૪૬૪ સું.

ગોપી મગન થઈ મહી મથતા,
અગોઅગે ઉલટ વાંધ્યો, કૃષ્ણ કૃષ્ણ મુખ કહેતાં. ગોપી૦
જેમ જેમ વહાલો બહુ વલોવે, તેમ તેમ માનની મહાલે રે,
† ચોલી ચીર સ્થિર થઈ, વેણા લઈ અંગ ડોલાવે રે. ગોપી૦
નાથ નાથ કહી ઘેર આગણે જોસે, મોહન માનની માણે રે,
નરસૈયાચો સ્વામી સન્મુખ ઉભો, તે કોઈ નવ બાણે રે. ગોપી૦

* પૂર્ણ થાય. † પાડ "જન જન મુખ રત્ના" ‡ સ્તન પલ્લુ ઉજળતા સ્થિર થઈ જવા.

એવા કૃષ્ણ તે ભક્તવચ્ચલરે, આપણા સહુજન ઉગાર્યા રે,
નરસૈયાઓ સ્વામી તો તારીઆ, સમજાના તાપ નિવાર્યા રે. કહાન૦ ૩

પદ ૪૫૮ મું.

મહી વલોવે રે ગોપી, મહી વલોવે રે ગોપી,
પરવશ થઈને પ્રેમે ભરાણી, તન મન હરિને સોંપી. ગોપી મ૦
ભરજોખન માહે કામની ઘેડી, નાદે નેપુર વાજે,
વલોણું અતિ વાચે ભરાણું, એમ પે રહી રહી ગાજે. ગોપી મ૦
હૈયા ઉપર હાર હુલાવે, પાછળ કુમકુ ફરકે,
કામા કૃષ્ણ તણે રજે રાતી, શીશ રાખડની ઝળકે. ગોપી મ૦
કટી માહે તો ધુધરડી ઘમકે, ઝાઝરીયા ઝમઝમકે,
ગાથે શુણુ ગોવિંદતણા રે, વિછીડાને ઠમકે. ગોપી મ૦
મગન થઈ ગોરસ બૂલી, કૃષ્ણ કૃષ્ણ મુખ બોલે,
શીશપુલવેણી લટ લટકે* લટકે, બાણે મળીધર ડાલે. ગોપી મ૦
મહી વલોવે માખણ કાઢે, બાણે વહાલો આવે,
માખણ સરસુ સાકર ભોળુ, જેમ જીવનને ભાવે. ગોપી મ૦
પ્રેમદાની પ્રીતે નાથ પધાર્યા, વાસલડી રે વા'તા,
નરસૈયાઓ સ્વામી વનિતા સાથે, માહે જેને સુરીનર ધાતા. ગોપી મ૦

પદ ૪૬૦ મું.

પ્રેમદા પ્રીત ભરી મહી મથતા, સર્વાંગે વ્યાપી અનંગે નાથ જોતા. પ્રેમ
રનેહ આજ લાગી શામળીયાશુ, ધુમે ગર્વ ભરી રે,
કરકણુ સુડી અતિ ખલકે, વ્યાકુળ અગ ભરી રે. પ્રેમદા૦
નાકે વેશર મોતી અતિ (અતિ) લલકે, અલ ઝણુકે કાનેરે,
લણે નરસૈયા અવર ન ભાવે, કહાન દીઠે મન માને રે. પ્રેમદા૦

પદ ૪૬૧ મું.

ગાજે ગાજેરે ગોરસ ગોળી,
શીરથી ચીર ખસી ગયુરે, ચતુરાની ચળકે ચોળી. ગા. ૦
નીલવટદીલડી કકુમઠેરી, નેણીએ (એશા) સારમ લલકેરે,
શ્રમ ભર્યા બેહુ મલસ્યલ સોહ, બાણે મુકતા ઝલકે રે. ગાજે૦

સંતોડી શામલીયે શામા, વામી વેદના વાહાલી રે;*
લણે નરસૈયો શાં સુખ કહીયે, સંગ વિલસે વનમાળી રે. ગોપી૦

પદ ૪૬૮ મું.

ગોપીને મનમાં મોહ ન માયે;
ધનધન મંદિર મહારૂં બાધ, જે મહાલે મોહન માંહે રે. ગોપી૦
કામકાજ ગૃહ ભૂલી સવે, શમા રસમાં રાતી રે;
લચી શીત ચતુરા ઉભી, જૂવતી જોખન માતી રે. ગોપી૦
હાસ્ય કરીને હાર કુસુમના, વહાલાને કંઠે ઘાલે રે,
વારેવારે ભૂજ લરી લેટે, ખણુ એક દષ્ટ ન ટાળે, રે. ગોપી૦
સુખસાગર શામળીયો પામી, વામી મેહ અપાર રે;
ફરીજનશું જોહું નહીં લેતી, ઉર લીધો પ્રાણાધાર રે. ગોપી૦
ઉછરંગે લાવી અખળા, નાના લાવ ધરતી રે;
તન મન ધન છે શામળીયો, તૃપ્ત ન થાયે જોતી રે. ગોપી૦
એ વહાલો વહાલો અતિ વહાલો, વને કરી વશ કીધો રે;
મરકલડે સુખચુંબન દધને, અધુર અમૃત રસ પીધો રે. ગોપી૦
મહારો મોહન છે રલીયાજો, હાવલાવ રસ જાણે રે;
નરસૈયાચો સ્વામી મહા રસ ઘઘ, સેજ સુરંગી માણે રે. ગોપી૦

પદ ૪૬૯ મું.

માણે મોહન અમશું રે;
અંતર આણી અખલા કેરી, પરવરીયાં અમો તમશું રે. ૧
જે જે જોલો તે તે સહીયે, પ્રાણ રહિત તે કેમ રહીયે રે;
તમ કારણુ અમે સર્વત્ર વહાલા, તે તો મનમાં ન ધરીયે રે. ૨
આરત જાણી અંતરજામી, વાત હસીને કીધી રે;
લણે નરસૈયો વંદાવનમાં, અખળા ઉરપર લીધી રે. ૩

પદ ૪૭૦ મું.

ઉરપર લીધી રે વહાલે;
કંઠે વિલાગી કામનીને, (ગોપી) મંડળમાં મહાલે રે. ૧

* પા. "વામી વેદના ટાળી રે" † લચકાળે, કેડમણી છટકાર રીતે વામી વળીને

૫૬ ૪૬૫ મું.

ગોપી માખણ કાઢે, ગોળી માહેથી કર વલમું;
 જનિ કરીને જાળવે, તે ન કરે કરથી અળમું. ગોપી૦
 ખણુરે જોયે ખણું મેહલે, પીયુષ કારણ કામા રે;
 વિલખ કરે કહાનણ, આવી મેહલે મુખમાં રે. ગોપી૦
 સર્વ અંગે સુખ હોયે તે વેળા, જેમ જેમ નીરખે નેણે રે;
 નરસૈયાયા સ્વામીને સર્વશ સોંપું, જોલે અમૃત વેણે રે. ગોપી૦

૫૬ ૪૬૬ મું.

વહાલો વાંસલડી જેમ વાહે;
 તેમ તેમ છઠે મહી વલોવે, રીઝી રહી મન માહે. ૧
 નેણે નેણું મેળવી કરીને, વહાલાને ઉર ધરીયો રે;
 માનની મોઢ લરાણી અંગે, અધુર અમૃત રસ કરીયો રે. ૨
 જે જે મનોરથ કરતી હુતી, તે તે મનોરથ પામી રે;
 લણે નરસૈયો શાં સુખ કહીયે, મેહની વેદના વામી રે. ૩

૫૬ ૪૬૭ મું.

ગોપી ગર્વ ભરી શુભ ગાયે;
 શામળીયાને સંગે રમતાં, ખીજું કંયે ન સાગ્યે રે. ગોપી૦
 કંઠે વળગી વહાલા સાથે, દરપણ માહે જોતી રે;
 પ્રેમ ધરીને વાતડી કરતાં, અધુર અમૃત રસ પીતી રે. ગોપી૦
 છેલપડે છેડા ઉર લેતી, મરકલડા મુખ કરતી રે;
 અંતર ટાળી અલવે અબળા, ઉર આલિંગન ભરતી રે.* ગોપી૦
 શામળીયાને સન્મુખ ઉભી, રમેહ ધરી નચાવે રે;
 પીન પયોધર કશણ કસીને, લટકે બાહુ બોલાવે રે.† ગોપી૦
 છવન મારો જમલો જાણું, મહાહું દુરીજન સાથ રે;
 આંખલડી આગળથી ન કર, અલગો મારો નાથ રે. ગોપી૦
 ધન ધન જોખન નારીતણું રે, તે નિશદિન ઉર આણે રે;
 મોભાગી શામળીયો સંદર. સેજડીયે સુખ માતો રે. ગોપી૦

સતોડી શામલીયે શામ, વામી વેદના વાહાલી રે;*
ભણે નરસૈયો શાં સુખ કહીયે, સંગ વિલસે વનમાળી રે. ગોપી૦

૫૬ ૪૬૮ મું.

ગોપીને મનમાં મોહ ન માયે;
ધન ધન મંદિર મહારૂં બાધ, જે મહાલે મોહન માંહે રે. ગોપી૦
કામકાજ ગૃહ બૂલી સર્વે, શમા રસમાં રાતી રે;
લાયી શીત અતુર ઉલી, જૂવતી જોળન માતી રે. ગોપી૦
હાસ્ય કરીને હાર કુસુમના, વહાલાને કંઠે ઘાલે રે;
વારેવારે ભૂજ ભરી લોટે, અણુ એક દૃષ્ટ ન ટાળે રે. ગોપી૦
સુખસાગર શામળીયો પામી, વામી જોડ અપાર રે;
દુરીજનશું બોલું નહીં લેતી, ઉર લીધો પ્રાણુધાર રે. ગોપી૦
ઉછરંગે લાવી અબળા, નાના ભાવ ધરતી રે;
તન મન ધન છે શામળીયો, તૃપ્ત ન થાયે જોતી રે. ગોપી૦
એ વહાલો વહાલો અતિ વહાલો, વને કરી વશ કીધો રે;
મરકલડે સુખ ચુંબન દધને, અધુર અમૃત રસ પીધો રે. ગોપી૦
મહારો મોહન છે રડીયાળો, હાવભાવ રસ જાણે રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી મહા રસ થઇ, સેજ સુરગી માણે રે. ગોપી૦

૫૬ ૪૬૯ મું.

માણે મોહન અમશું રે;
અંતર આણી અબલા કેરી, પરવરીયાં અમો તમશું રે. ૧
જે જે બોલો તે તે સહીયે, પ્રાણુ રહિત તે કેમ રહીયે રે;
તમ કારણુ અમે સર્વત્ર વહાલા, તે તો મનમાં ન ધરીયે રે. ૨
આરત જાણી અંતરજામી, વાત હસીને કીધી રે,
ભણે નરસૈયો વદાવનમાં, અબળા ઉરપર લીધી રે. ૩

૫૬ ૪૭૦ મું.

ઉરપર લીધી રે વહાલે;
કંઠે વિલાગી કામળીને, (ગોપી) મંડળમાં મહાવે રે. ૧

* પાડ. “વામી વેદના યગી રે.” † લચમણે, કંડમાળી ઉચ્ચાર રીતે વાગી વગીને

જેમ જેમ નાચે શામલિયોરે, શ્યામા સગે ગાયે રે;
વાળ વાળે (વાઠે) ઘુધરી ધમકે, યે યે શબ્દ સોહાયે રે. ૨
કૃષ્ણ કામળી રસમાં ઝીલે, સમ સ્વર ઓચસ્તાં રે,
ભણે નરસંયો વિનતા આવી, વહાલાને ઉર ધરતા રે ૩

૫૬ ૪૭૧ મું.

માયલો મોહન મલપતો,* મહિર માહે આવે રે,
નાના ભાવ ધરી હું સાથે, પ્રેમ ધરી બોલાવે રે. ૧
મુખની શોભા શી ઠહું (મારી આલી), નેણે નેહ જણાવે રે,
ભાંમણડાં લીજે પીયુનાં, નીત નીત લાડે લડાવે રે. ૨
સહીયર સઘળી દેખતા વહાલો, હસી હસી કર દે તાળી રે,
નરસંયાચો સ્વામી મરકલડો કરીને, કંઠે બાહુડલી વાળી રે. ૩

૫૬ ૪૭૨ મું.

જેમ જેમ નિરખુ શામલીયાને, તેમ તેમ હરખ ન માય રે,
સકળ શણગાર કરી વહાલાને, લીડુ રહિયા માંદા રે. ૧
મોતીયે ચોક પુશવુ પ્રેમે, ફૂલી (ફુલી) મગળ ગાઉં રે,
કરી આરતી વદન નિહાળુ, આગળ અગર ઉવેખી ભઉં રે.* ૨
રનેહ ધરી મહારા વહાલા સાથે, મન ગમતા સુખ કરીએ રે,
નરસંયાચા સ્વામીશું રમતાં, મન અતિ માન ન ધરીએ રે. ૩

૫૬ ૪૭૩ મું.

એ સુખ સખી મેં કહ્યું નલાયે, મારો વહાલોજી સામુ જોયે રે,
કર સાહીને વાત કરેતા, તેમ (તેમ) મહાર મન મોહે રે. ૧
રસમા વહાલે વેણુ વગાડી, હું ત્યા જમલી ગાઉં રે,
શોભાસાગર શામળીયાની, રીઝવી લામણે ભઉં રે. ૨
ધડીયે વહાલો રહીયા જીડે,† કરે અધુર રસ પાન રે,
વિવશ થયું કોયે ન બાલું, ન રહી શુદ્ધ પુદ્ગ સાન રે. ૩

* પા. "અગર તગર મુખી મહાલ રે"

† પા. "ધડીયે વાદલો રહિયા ચાપે"

સેજડીયે હું વહાલા સાથે, રહી કંઠે હું વળગી રે;*
નરસૈયાઓ સ્વામી ભલિ ભલિયો, મેહુ વેદના થઈ અલગી રે.

૪

પદ ૪૭૪ મું.

ઝેડી મનોરથ કરતી હુતી, ઓચિતાં ઘેર આવ્યા રે;
ધસમસતી જઈ રહીયા લીધ્યા, મંદિરમાં પધરાવ્યા રે.
મેં જાણ્યું એ શું હવું રે, આનંદે રસ ભરી વાહીયો રે;
તે વેળા મેં તન મન વારી, વહાલો ઉપર ધારીયો રે.
ધન ધન રે આજુની રેણી, ધન જે સેજ સમારી રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી રગભરે રમતો, પૂર્વની પ્રીત સંભારી રે.

૧

૨

૩

પદ ૪૭૫ મું.

મીઠાઓલા મેં જાણ્યું, મહારા મંદિર આગળ થઈ જાયોરે;
કામ કરતી હું કાન હઉં, મહારી શેરી આગળ એ ન આવોરે.
મંદિરમાંથી મેં ન રેવાયે, હાથ નથી રેતું મહારાઘરનું કાજરે;
શામળા તારું સાધડું લીજે, ન કરુ રે પેલાં લોકની લાજરે.
ટળવળતી દેખીને વિનતા, કૃપા કરી ઘેર આવ્યા કહાનરે;
નરસૈયાઓ સ્વામી ભલે મળિયો, લીધું આલિંગન રાખ્યું માનરે.

૧

૨

૩

પદ ૪૭૬ મું.

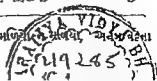
આજ પીઉંડો રીસાણો સજની,
મનડું મહારા ધમ જાય ન રહુરે;
નાહોલીયો રંગ ભરી ભરી રમ્યો,
આવો રમીયો તાં ધમ કાંધ કહુરે.

૧

એક વચન ઉતું ઉઘાડું, તે મેં કહેતાં કહેવાણુરે;
મેં જાણ્યું પીયુને હસીને હસાવું, અવળું યાતું ન જાણુરે.
એક અપરાધ અમારો સજની, જે મેં કહું હોય કાંધરે;
તનનો તાપ જાયે જીતે, હસી હસી દો વહાલા સાંધરે.

૨

૩

પીતામ્બરીયાને પાયે લાગું, કૃપા કરો જહુરાધર;
નરસૈયાચો સ્વામી જેટલે રીઝયા, તેટલે રેણી વિહાધર.

૪

૫૬ ૪૭૭ મું.

પીયુષ તને પાયે લાગું, રુપણુઠે નવ રહીએ રે;
સર્વેસ મહારે શામળીયા તું, અમે અમળા કેમ સહીએ રે. ૧
સકળ શણગાર કરીને ઉભી, સુંદર સેજ સમારી રે;
જોતી વાટ તમારી વહાલીડા, નેણે નિદ્રા નિવારી રે. ૨
લટકતો બેહકતો આબોધ, અગે ચે'ન મેં દીકર્ય રે;
ગોલાવવાની છુધ કરીને, મેં વચન કહી કહી મીઠર્ય રે. ૩
જો હું આવડુ બાણુત વહાલા, તો હું શાને કહેતત રે;
નરસૈયાચા સ્વામીશું રમતાં, મનમા બાણી રહેતત રે. ૪

૫૬ ૪૭૮ મું.

અનંગ અગેરે, મહારે ઉલટચોરે, આવો મારા પ્રાણુ આધાર;
કામણુ કીધુરે, કોણે મારા કહાનનેરે, રસ માંહે કરતો વિહાર. ૧
પળીડારે, મધુરા સ્વર કરેરે, કેમ કરી રાણુ મનશું ધીર;
વહાલાણ વનારે, વેદના કેમ ટળેરે, બ્યાકુળ થયું આ શરીર. ૨
સેજ રચીરે, મહારીએમનેએમ રહીરે, કરમાણુ તે કુસુમનાહાર,
વાટડી જોતાં રે, નિદ્રા મેં તણરે, ઉભી રહી મદિરયાને દ્રાર. ૩
સુંદરવરરે, ત્યાં લોભી* રહોરે, હજવે આવો રે મહારા મોહન,†
બણે નરસૈયારે, માનની મહાલતીરે, ધન ધન તેનું જોખન. ૪

૫૬ ૪૭૯ મું.

ધન ધનરે, જેને ઉર વસ્યોરે, કાંઈક કરતો સારી વાત;
શામળીયાના, સગમાં ચામા પ્રેમશુરે, રગલેર રમતીરે રાત. ૧
ધન ધનરે, તેહની આખડીરે, ધન જેણે નીરખ્યો મહારો નાથ;
આલિંગન લેતારે, અગે અમી ઠરીરે, વા'લાણને કંઠે ઘાલી હાથ. ૨
ધન ધનરે, બૂધણુ તેહતણારે, ધન પટોળાં પહેરી ગાત્ર;
સેજડીયેરે, સુખ સાગર છીલતારે, સંગમ નંદકુમારશું રાત્ર. ૩

ધન ધનરે, જોખન તેહતરુરે, ધન ધન માણે સુદીર શ્યામ,
નરસૈયાચારે, સ્વામીને લોગવોરે, પહોંચી હુંકા કેરી હામ.

૪

૫૬ ૪૮૦ મું.

અનુભવીયા રસમાં માણે, તે જે બાણે તે બાણે મહારી સજની. ટેક૦
એ અનુભવ પ્રદ્યાદિક દુર્લભ, સનક સનદ રસ લોગીરે;
તે ત્રજનાર નિરતર માણે, તે માણે નદનદન રસ લોગીરે. અ૦ ૧
ચૌદ લોકથી અપાર જેહને કહીએ, સદા આનંદો સુખ રાશીરે,
તે પુરુષોત્તમ ગોકુળ પ્રગલ્બો, નદગોપી નિરખે રહેવાશીરે. અ૦ ૨
જ્યાં આનંદ ત્યાં પરમાનંદ છે, વેદ કરે રે વિખાણુરે,
આનંદ નદ જસોદા જનુની, આનંદ વરતે છે આણુરે. અ૦ ૩
આનંદ શ્રી ગોવર્ધન પર્વત, વદ્રાવન સુખ ધામરે,
નરસૈયાચા સ્વામી અતરજામી, આનંદ ગોપી પૂરુષ કામરે. અ૦ ૪

૫૬ ૪૮૧ મું-રાગ માલવ.

ખલિયો ભુજખલ ભરતી ભરતી, લામની કરતી ધુરર સયાંનેરે,
તાલ દધ દધ નાદ વેનાદિ, સુન્યુ ગકરતી સાને રે.
વહાલા કાછ કછી કામની સોહિ, નેપુરની ધૂનિ થાયે રે,
ધુધરડીને ધમકે ગોરી, ગર્વ ભરતી ગાયે રે
કરશુ કર નેણુ નેણાણુ, સુદસ્વર ને શ્યામા રે,
ભણે નરસૈયો રસરગ હુડયો, વહાલો મહાલે વનમા રે

૫૬ ૪૮૨ મું-રાગ માલવ.

વદ્રાવનમા મહારસ ઝીલે, ગોપી ગોવિંદ સગે રે,
થઇ થઇ થઇકાર કરીને, મવીયો અગોચરે રે
કુચશુ કુચ અધર અધરથું, તાલીશુ તાલ દે તાલી રે,
આનંદી અખલા ઉરવર રાખ્યો, વશ કીધો વનમાલી રે
સુરીનર મુનીજન જે જે જોલે, ધનધનધન એ જોડી રે,
ભણે નરસૈયો ધન ત્રજનારી, ધન રમતા રમત રૂડી રે

૫૬ ૪૮૩.

નયણુ સનારુ મહારા વાંલાણુને કાળે,
નીવડી ગીવડી હું પ્રુરે પ્રુરે

ચોલીયાચો	કરણ	કેસનકસ	સાંધું;	
નયણ	કટાક્ષ	બ્રહ્મટી	બાણ	સીધું. ૨
*	*	*	*	
પ્રેમનું	સાંધું	ઉરપે	રાખી	લીધું. ૩
સકલ	શૃંગારયા	શ્રીહરિ	લોગી,	
નરસૈયાચો	સ્વામી	સદા	સયોગી.	૪

પદ ૪૮૪ મું.

મારે દેહ ધર્યાનુ ફળ એહ, વહાવો દર્શનનો ટેક.
 નંદતણે ઘેર આણું ને જાઉં, નંદ કરે ન કોઈની મેવરે,
 જયોદ્ધાજીને કરૂં વિનતિ, મારે શામળીયામું સ્નેહરે. લ્હાવો ૧૦
 નીત નીત નવલા નેહ ધરુ ને, સજીં મુજ અંગ શણગારરે,
 પ્રેમતણે લોગી પાતલીયો, તે તો લટકે આવે ખા'રે. લ્હાવો ૧૦
 જમના જળ ભરવાને જાઉં, વાહુંલા ન કરુ કોઈના સગરે;
 એક વાર પાણી અદકુરે જાણું, મારે તેમ તેમ અતિ આનંદરે. લ્હાવો ૧૦
 ધન્ય વૃદાવન ધન્ય આ વસણુ, ધન્ય અળખાનાં અગરે,
 નરસૈયાચો સ્વામી સગે રમતા, માદો અવિચળ વાધ્યો રગ. લ્હાવો ૧૦

પદ ૪૮૫ મું.

મોરલીનેવાળોરે, બાઈમારે મન વસ્યોરે, સુંદર મુખડુ સ્વામ વદન,
 મોર મુગટરે, વા'લાજીને શોભતારે, કુડળ ઝળકે હરિને કરણ. મોર ૦
 લીલવટ આડરે, શોભતી કેસરતણીરે, જાણે મુખે ઉચ્ચો શશીયર ભાણુ,
 શ્યામને જોતારે, સુરનર મોહી રણારે, જેના શુણ ગાય વેદ ભારે માન મોર ૦
 બ્રહ્મટિ ભમરરે, ધનુષ્યાકાર છેરે, વા'લાજીનાં નેણુ દીસે છે બાણુ,
 પ્રેમ ધરીનેરે, નાખે વા'લો અમભણીરે, વા'લે મારે વેંધ્યાં મન ને પ્રાણ મોર ૦
 અધર મધુરીરે, વાગે ઝીણી વાંસલીરે, તેણે હું તો ભૂલી સુધ ને સાન,
 નરસૈયાનો સ્વામીનેરે, મલ્યાને મન હીસેરે, આ * * * મોર ૦

પદ ૪૮૬ મું.

શરદ નીશાએ શ્રી મહારાજ, કે વનમે આવીયા રે લોલ,
 મધ્ય નીશાએ વળાડી વિણુ, કે ગોપીકા ચાલીયાં રે લોલ.

अवले सुणी मोरलीनो नाह, के सहु व्याकुण यथां रे लोल,
 ने नेम हुतुं पोताने धाम, ते तेम नीसर्मा रे लोल.
 लेये पूरखु अंद परिश्रद्ध, के सुध गुध सर्वे टणी रे लोल;
 जुये नयणां लरी लरी नार, के गोपीका सहु भणी रे लोल.
 वचन जोइया श्री मा'राज, के कछो केम आवीयां रे लोल;
 वणली जोइली प्रजनी नार, के तम आश्रये आवीयां रे लोल.
 रंगसर रास रमाडो नाथ, के शरद सोढामणी रे लोल;
 उग्यो सोण कणानो चद्र, के हलडी रणीधामणी रे लोल.
 पूरखु प्रीत लेछ परिश्रद्ध, के रुहीया लीडीयां रे लोल;
 रंगसर रमवा माज्यो रास, के कारज सीलयां रे लोल.
 वाने ताल पभाज ने अंज, के विष्णु* वांसणी रे लोल;
 नाये नरसिंह नंदकुमार, के गोपीका सहु भणी रे लोल.
 बोडमां इरती प्रजनी नार, के वज्ये राधा हरि रे लोल,
 नव सतां सज्या शबुगार, के पावले धुधरी रे लोल.
 हमचीं ले हरलनी साथ, के ताली ले हाथमां रे लोल;
 नाये नटवर महन गोपाण, के जुवतीना साथमां रे लोल.
 अतरीण देवता रहीने जुये, के पुण्ये वधावता रे लोल;
 रूपे रुडो नरसैनो नाथ, के मनमां भावता रे लोल.

५६ ४८७ सुं.

के शमीकां (१) जधने पोत्यां, के राधालना कानमां रे लोल,

राधाए कुज जुवनना दार, के उलां डेरवां रे लोल;
 बाहाले मारे दीपि हंडुलो हाथ, के माज्यो डेरवा रे लोल.
 रसीये उछणीने नाज्यो, के राधाएना वारमां रे लोल;
 राधाएले सताज्यो अंजलीभांडे, के सुभना पूरमां रे लोल.
 त्यारे हरिजे नांज्यो हाथ, के वणगाजम यध रे लोल;
 राधा रोणी प्रजनी नार, के अगनी सुध गध रे लोल.

* पा० "जीना" जिल्ल पा० "मुरी" । नव ने साव=सोण. † इस बार ओ
 के पुत्र गेण इरता ने तागी पाडता नरने रणे ते. ‡ डेरपथी डेरपु=लेख । जती वपर.

વાહાલે મારે રોળી મજની નાર, કે રંગની રેલ વહી રે લોલ,
 રસીએ લીધા નયનાં મોતી, કે કૌતક ખેલવા તહી રે લોલ
 લોતા નાક થઈ તપાસ, કે ગર્ભ રાધા લેહરીએ* રે લોલ,
 રસીયા આપો નયનાં મોતી, કે નાકે પેહરીએ રે લોલ
 સહીયર બાણુશે એવી વાત, કે ઘેર જઈ સોંપશે રે લોલ,
 પરપુરો બાણુશે એવી વાત, કે ગઢા થાપશે રે લોલ
 પરપુરો પોકશે† સારી રાત, કે આખ રાતી યશે રે લોલ,
 થોટી ખણુશે‡ ગોરે ગાલ, કે ત્રીકડી લાગશે રે લોલ
 નણુદલ બાણુશે એવી વાત, કે બાણુ ગઈ ગાસડી રે લોલ,
 બુઓ જેઠાણીના ઢગ, કે ઘેર ઘેર વાતડી રે લોલ
 જેઠ મારો શ્રી મહારાજ, જઈ ફેરે માતને રે લોલ,

* વાપને લાડકડી છઈ નાથ, કે ઝીણ કો નહીં રે લોલ,
 લાવો લાવો પારિજાતકના ફૂલ, કે નાથને વધાવીએ રે લોલ
 નાથે નરસૈયો સુખધાસ,|| કે લીલા ભેઈ નાથની રે લોલ,
 સદા રમે છે હુટે રાસ, કે લીલા પ્રસ પ્રકાશની રે લોલ

૫૬ ૪૮૮ મુ.

વાસલડી વેરણુ મારી રે, હા રે વશ કીધા તે વેકુઠનાથ રે,

નાર ધૂતારી ટેક

કયા રે ઘડાણી બસી કયા રે કટાણી,¶ કોણુ દાન તપ કીધા રે,
 વાસલડીનો શબ્દ સુણીને, હો રે મારા મનડા હરીએ લીધા રે, નાર ધૂતારી
 પોતે પોતાના ગોપી તન રે છેદાવીને, વા'લાણના સુખ પર આવી રે,
 સોકલડીનું સાલ જગાવી, હા રે વા'લાને તો મન લાવી રે, નાર ધૂતારી
 વૃદાવનના તે વન પક્ષી જ મોહ્યા, મોહ્યા ત્યા પશુઓ પ્રાણી રે,
 સોલ સહસ ગોપીજન વણલ, તેમા તું પટરાણી રે, નાર ધૂતારી
 કામણુગારી તે કામણુ કીધા ને, કમો હુમારે ઠા બગી રે,
 નરસૈયાના સ્વામીની વાસલડી, કર કગન થઈ વાગી રે, નાર ધૂતારી

* લટકો કરતી † ગઢા-સુખ, થાપન માણુ ‡ વ્યગ્રમા મારશે § દેવી-ખાનુ-નખથી

¶ ૫૧૦ "સુખરાસ" † કપાઈ

પદ ૪૮૯ મું.

વાંસલડી વા'તો દે, કા'નો મોરલી વા'તો દે.
હાથમાં ગેડી ને ઘેન ચરાવે, વૃંદાવન જાતો દે; કા'નો.
ગોપી તણાં મોરસડાં ભેળને, હુર ચડી ધાતો દે; કા'નો.
મોર મુગડ્યા ને કાનેરે કુંડળ, ગોપીઓમાં ગાતો દે; કા'નો.
લલે મળ્યો મે'તા નરસૈયાનો સ્વામી, રંગમાં રતો દે; કા'નો.

પદ ૪૯૦ મું.

તારી મોરલીએ મન મોહ્યાં દે, વૃંદાવન મોરલીવાળા,
મે' તો ઘરનાં કામો ખોયાં દે, વૃંદાવન મોરલીવાળા.

હું તો દો'તાં દોણી ભૂલી દે, વૃં નાથ નિરખતા ગઈ દૂલી દે, વૃં
તારુ મુખડુ જોઈ જોઈ પુલાણી દે, વૃં હું તો જમના ગઈતી પાણી દે, વૃં
મે' તો પ્રેમે વાછરડાં ધવડાવવા દે, વૃં મે' તો અવળાં આબણુ હોડ્યાં દે, વૃં
મે' તો સામે છેડા મેડ્યા દે, વૃં મે' તે મહીના માટો રેખ્યા દે વૃં
કાનુકો કાળો ને છોગાળો દે, વૃં * * *
મને કાંઈ એક કામણુ કીધાં દે, વૃં મારાં ચિતડાં હરી મન લીધાં દે, વૃં
મે' તો રેતાંજ બાળક મેડ્યાં દે, વૃં મે' તો ધાવતાં બાલ વહેડ્યાં દે, વૃં
* * * વૃં મને મડ્યો નરસૈયાનો સ્વામી દે, વૃં

પદ ૪૯૧ મું.

મારે પ્રભુજી પરુણા ઘેર આવ્યા દે; મે' તો મોતીડાંને ધૂપે વધાવ્યા દે.
મારો વા'લોજી બોલાવે વારે વારે દે; મને બવજળ ડૂબતી તારે દે.
મારે રસીયા સઘાતે રંગ લાગ્યો દે; મારે જન્મ મરણાનો લો લાગ્યો દે.
વાખ્યાં પ્રેમનાં તે બાણ કેમ રૂઝે દે; તાલી રંગની રસાળી વા'લી લીજે દે.
લલે મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી દે; સર્વે ગોપીકા આનંદ પામી દે.

પદ ૪૯૨ મું.

સખી આજની ધડી રજિયામણી દે; મારો વા'લોજીને જવા વધામણી દે.
પૂર પૂર સોહાગણુ સાથીયો દે, મલખતો આવ્યો હરિ હાથીયો દે.
સખી મોતીડે ચોક પૂરાવીયે દે; આપણા નાથને તાં પધરાવીયે દે.
સખી ફૂલડે પાગરણુ લરાવીયે દે; ત્યાં છબીલાજીને પધરાવીયે દે.
સખી નીર ગંગાજળ લાવીયે દે; રડા ચતુરજના ચરણ પખાડીયે દે.

સખી ચાર સોહાગણુ આવશું દે; આપણા નાથને પુલડે વધાવશું દે.
સખી આ રસ મીઠો અતિ મીઠો દે; મે'તા નરસૈયાનો સ્વામી દીડો દે.

૫૬ ૪૯૩ મું.

મને કૃષ્ણ જોયાનાં કોડ, સહીયર ચાલો દે; ટેક.
હું તો લાશું તમને પાય, હરિવર ચાલો દે.
જાદવ જમનાને કાંઠે દે, વાહે વિષુ રસાળ; સહીયર.
નાદમાં મોહી ગોપી નિસર્યાં દે, ઘેરે રોતાં મેલ્યાં ખાળ સહીયર.
દે'રે દે'રે દીવા કરુ દે, પૂજું સઘળા દેવ; સહીયર.
શામળીઓ વર જો મળે તો, શણુ કરુ દે તમારી સેવ. સહીયર.
અમે જળ જમના ઝીલતાં દે, જ્ઞાતાં નિર્મળ નીર, સહીયર.
વચ્ચ હરિ ગયો વિઠલો દે, ચેને લાંબું કામળ શરીર. સહીયર.
સાસુ હમારી જ્યોમતિ દે, સસરો શ્રી નંદરાય; સહીયર.
કૃષ્ણ દોડીલો કાનજી દે, મારુ સાસરુ ગોકુળ ગવાય. સહીયર.
ગોકુળ ગામની ગોવાળણી દે, આવે ઘુરકતી ઘોર; સહીયર.
મુખપર માવજી મોહી રહ્યા દે, એના ઉરપરનાથે મોર. સહીયર.
ગાય રીખે ને સાંભળે દે, હરિ સધાનો રાસ, સહીયર.
તે નર વૈકુઠ પામશે દે, શુણુ ગાય નરનૈયો દાસ. સહીયર.

૫૬ ૪૯૪ મું.

ચતુર રસકડી નાર વે'લી દે, વેળાસર થાય ચાલતી દે. ટેક
વા'લો મારો તેડે છે વનમાં દે, હજી શું છે તારા કિલમાં દે. ચતુર.
ખાંવડીએ તું ખાંધ ખાણુ દે, દીલડીએ તો ખાંધ ખાણુ દે. ચતુર.
વેળાસર આંખડીએ કરી લે અજનદે, મુખડીએ કરી લે મંજનદે. ચતુર.
સાહુરો તો મે'ર સોરગી દે, દીને તનડું બહુ રંગ રંગી દે. ચતુર.
નરસૈયાનો સ્વામી શામળીઓ દે, સહુ જોવા તેને મળીયો દે. ચતુર.

૫૬ ૪૯૫ મું-રાગ સામેરી.

કુંજનો વિહારી દે, આ મુને સાંભરે દે,
હવે ક્યાં દેખું દીન દયાળ;
મોળીડું ને બાધે દે, મોહન મલખો દે,
આંગણીએ વા'તો વિષુ રસાળ. કુંજનો.

મધુવનજતાંરે, માખણ મહી વેચવા રે,
 માર્ગે આવીને માગતો દાણ;
 હાસ્ય વચનરે, વાલો મારો સાંજતો રે,
 લાગે મીઠકાં વેણુ કરે વિખાણ. કુન્જનો.
 સુખના પિસરામરે, અમને તો આપતોરે,
 નીત નીત ઉત્તમ નવલોરે નેહ;
 નરસૈયાના સ્વામીરે, વિના હું તો બ્યાકુળીરે,
 તેણે મારી દુર્બળ થઈ છેરે દેહ. કુન્જનો.
 ૫૬ ૪૬૬ મું-રાગ સાગરી.
 કુન્જનો કલોલી* રે, કાનજી તો ક્યાં ગયોરે,
 જેની સંગે રમતાંતાં રગ વિલાસ;
 મહીએર મેલાબું રે, એણે મારુ સાસરુ રે,
 ક્રીધી મને દાસ તણીરે દાસ. કુન્જનો.
 સુંદરતા એની રે, સખી શું વરણું રે,
 જેણે એનું બેયું રૂપ રસાળ;
 પતિ તે મતા રહતા રે, પ્રભુને પેખતાં રે,
 જોતામા બાય જન્મ મરણુ જાળ. કુન્જનો.
 માસે માસે આવે રે, મહિર માહુરે રે,
 મુજને તો જોવા બાદવસાય;
 સાસુને મહારી રે, મુજને તો સાચવે રે,
 લાજ તણને લાગવી હું તો પાપ. કુન્જનો.
 જમતીને પેળા રે, છવણ મુને સાલરે રે,
 ત્યારે મહારે કહે ના ઉતરે અમ,
 ત્રિકમજીને જોવારે, હું તો તરકડું રે,
 ત્યારે મહારે તપીને ઉઠેરે તંન. કુન્જનો.
 ઘેલી મુને ઠે છે રે, ઘરમાં ઘરધણી રે,
 ખાહિર વગાડી કેહછે લોક;
 નરસૈયાના સ્વામીરે, બ્યારે મુજને મળેરે;
 ત્યારે મહારો ટળે હૈયાનો શોક. કુન્જનો.

૫૬ ૪૯૭ મું-રાગ સામેરી.
 મોહની લગાડીરે, મા મને મોહને રે,
 રસીએ દેખાડી રંગનીરે રેલ;
 છવતર સુધાર્યુંરે, સખી મ્હારુ શામળે રે,
 નીત નીત થાય વૃંદાવન જેલ. મોહની.
 આડી આડીદૃષ્ટેરે, જુએ વા'લો અમો બણીરે,
 જુએ મ્હારા નખશિખના શણગાર;
 મે'લુંને દે છેરે, સામુડી સાસરે રે,
 વહુ તારે ગિરધરસું ઘરવેવાર.* મોહની.
 રાધા ને માધવરે, બેઠ વળઆં બેલડી રે,
 અંગો અંગ નયણામાં લપટાય;
 સોલ વરસનીરે, ચોલે સુંદરી રે,
 અંગે સજી શણગાર હરખાય. મોહની.
 ધંન ધંન લીલારે, લક્ષ્મીવર તણી રે,
 ધંન ધંન ઉત્તમ રંગ વિલાસ;
 ધંન ધંન ગોપીરે, ગોપુળ ગામની રે,
 ધંન ધંન ગાય નરસંયો દાસ. મોહની.

૫૬ ૪૯૮ મું-રાગ સામેરી.
 આંખડલીને ચાળેરે, શામળો મન લેઈ ગયો રે,
 હવે કેમ છવુંરે મોરી માય;
 મોર પીછનોરે, સુગટ સોહામણો રે,
 કુંડલ મીનાકારી કાનેરે સોહાય. આંખડલીના.
 આજ ને ઉણીરે, મ્હારે આંગણે રે,
 આણી વાટે જાતા હુતારે કહાન;
 મીકાનો મેળાવોરે, હમને ત્યાં હવો રે,
 વા'લે મ્હારે ક્રીધી નેણની સાન. આંખડલીના.
 વિણ વગાડીરે, વનમાં તેડીયાં રે,
 હવે મેં મેલ્યારિ ઘરનાં કામ;

વા'લો મ્હારો રમ્યાદે, આંખમીંચામણી દે,
હરિ હાવે હુવાદે અતરધ્યાન. આંખહલીનો.
અમે વન સાહેલીદે, જોવા નીસરી દે,
જોયું જોયું વૃંદાવન મોઝાર,
નરસૈયાના સ્વામીદે, પ્રીતે ત્યાં મળ્યા દે,
ધન ધન આહીરનોદે અવતાર આંખહલીનો.

પદ ૪૯૯ મું-રાગ સામેરી.

કુજનો કલોલીદે, કનુડો કાંઠાં ગયો દે,
જેની સગે રમતાં રજની જાય,
શેરડીએને જાતાદે, વીણુ વળડતો દે,
ઉલી ઉલી ચચળ જોઈ મુકી તેની લખાય. કુજનો.
આ'લું નો'તું જાણ્યુદે, નમેસ નાથજી દે,
મેં જાણ્યું જે વે'શે નહિ કરે લગાર,
જમતાં ને જીવણુદે, બાઈ મુને સાબરે દે,
હાવે મને અત્ર ના લાવે લગાર કુજનો.
અતિદ્રવ વ્યાપ્યોદે, ઘે'ની મારા અંજમા દે,
સેજડીએ મુતાં નવ લેવાય સાસ;
નરસૈયાનો સ્વામીદે, બાઈ મને ત્યાં મળ્યોદે,
વા'લો માદે ફરી રમાડ્યા સસ. કુજનો.

પદ ૫૦૦ મું-રાગ સામેરી.

શરદની રાતેદે, વા'લે વાહી વાંસલી દે,
વા'લે માદે માર્યાં મોહનારે બાણુ,
શ્રવણુ સુણીદે, અમે સહ નિસર્થો દે,
વા'લે મારે હુર્યો અમારા પ્રાણુ શરદની.
લોકડીયાની લખ્યાદે, અમે સર્વે પરહરી દે,
દરશન કરવા દીન દયાળ,
જમનાને તીરેદે, અમે સહ ઉભાં રહ્યાં દે,
વા'લે માદે સાગી ચઢાવી આળ. શરદની.

અરંધ નીશાએરે, તમે કેમ નિસર્યા રે,
તમે તોડી પરપયા કેરી પ્રીત;
તમે શુણ્ણવતાંરે, એવું કેમ કરો રે,
એ તો નોય તમારા કુળની રીત.

શરદની.

એવાં એવાં વચનરે, વનમાળી ઓચરા રે,
વેણુ સુણી અબળા થઈ રે નિરાશ;
અમો અબળાનેરે, નવ તરછોડીએ રે,
વા'લા રે આળ્યા તમારી રે પામ.

શરદની.

દીન વચન રે, શ્રવણે સાંભળી રે,
હુસીને ઠર ગ્રહો શ્રી રણુછોડ;
નરસંયાના સ્વામી રે, ભાવે લેટીયા રે,
વા'લે મહારે પૂર્યા મનનાં કોડ.

શરદની.

પદ ૫૦૧ મું-રાગ સામેરી.

રાતલડી રમીને રે, વા'ણુ તે વાહી ગયો રે,
શા શા કર્ડુ રાતલડીના રે રગ;
મદિરીએ હમારે રે, ભાવા મન યાચ નહિ રે,
કેમ મે'લું શામળીઆનો રે સગ.

રાતલડી.

રાધા ને નારી રે, મોહન મહામણી રે,
મુંઠર ભોયું કુંજ લોવન,
સજની તે રજની રે, રગણેર ઝીલતાં રે,
સુખનો ચો લહાવો કહીએરે, ભાગ્યે અંગ અનગ.

મદિરીએ મહારે રે, મહી વલોવતાં રે,
માથે મા'રે હરણ કેરો રે હાથ;
નરસંયાના સ્વામી રે, સગે રગ ઝીલનાં રે,
ગોપીઓ મરવે થઈ છે સનાથ.

રાતલડી.

પદ ૫૦૨ બા.

કેણી પેરે ભરીમે આછાં નીર રે, જમનાને આરે વા'લા;
ધૂતારા છે ગોકુળીયાના લોક રે, શામળીયા વા'લા.

સોના રૂપાનો મારો ઘડ્યો રે, ઘડુલો વા'લા,
 લિઠણીએ છે રતન જડાવ રે, શામળીયા વા'લા.
 તાણુ મા તાણુ મા હાર રે, મારો ટટે વા'લા;
 મોતીડાં વેરાશે ગિરધર લાલ રે, જમનાને આરે વા'લા.
 માથે મઠુકી ગોપી રે, વનડામાં રોકી વા'લા;
 નય છે મારી સહીયસેનો સાથરે, શામળીયા વા'લા.
 નરસૈયાનો સ્વામી રે, મને મળીયો વા'લા,
 ઉતાર્યા છે લવ પાર રે, શામળીયા વા'લા.

પદ ૫૦૩ જું

ઘેલી રે ગોવાળણી, ઠરગરતી કા ગોરસ સારુ,
 આજ તારુ ગોરસ આખલુ મારે, મન ધબ્ધે મારુ રે ઘેલી રે.
 આજ ગોવાલણ કહું છું તુજને, તારી ધેને દોહવા નવદીધુ,
 કુશળ રે' રોજ ધેનજ તારી, કાલે ઠારજ ન સીજુ રે ઘેલી રે.
 આપ ગોવાલણ આજ ધેનજ નાણુને, કંઠણ મન કંમ કીધુ,
 વાગી ઠેસ વાટડીએ જાતા, ગોરસ સઘળુ ઢોળી પીધુ રે. ઘેલી રે.
 સુરનરને સ્વપ્ને ના આવે, મુનિ જન દેહ કમે,
 નરસૈયાના સ્વામી શુ કરીએ તમને, પીતાં ગમે અમને રે ઘેલી રે.

પદ ૫૦૪ શુ.

આલો સહીયો જોવાને રે જઈયે, વિનતી તો જઈ વા'લાને કહીયે,
 સુખ દુઃખ તો હૈડામા રે સહીયે, કોને જોઈને તા રે રહીયે. આલો
 આજના સુદર રે સુખડા, વા'લાજીના જોવા સરખાં સુખડા,
 હુ ખના દાણા રે ઢરીએ, લોજન લેઈ વા'લાને ધરીએ આલો.
 સાલણ મોરી રે સજની, આવી રૂડી રમવા સરખી રજની,
 મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી, ગોપી સહુ આનંદ રે પામી. આલો

પદ ૫૦૫ મું.

હલે રે સજ્યાં અમો લોક ભરવાડ, નિત્ય વલોણા વલોવતા રે લોલ. હલે.
 લખ ધેન ગોઠ* આવા નદ ઘેર હુએ, મેરુ રવેયો ઘાલી રે લોલ. હલે.

એકી પા વૂમે રાધીકા રે ગોરા, એકી પા કાનજી કાળા રે લોલ લલ
હજવા હજવા ધૂમરે રે કા'નજી, ગોળી નદાશે મ્હારી રે લોલ લલ
ગોળી નદાશે ને ચોળી છટાશે, દુટશે મોતીની માળા રે લોલ લલ
કાળીનાગના નેતરા રે કીધા, મેરુ કીધો સ્વેયો રે લોલ લલ
સાત સાહેરની ગોળી રે કીધી, ને ચઢો સૂરજ બે સાખી રે લોલ લલ
લલે મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી, સાત સાહેર વયોવતાં રે લોલ લલ

પદ ૫૦૬ કું

લોક લડાવે છોકરડા ને, મારે તો છેવ છખીયો રે,
નહકુવર હરિનાધડીયો વર, ઘડીએક ન મેલું વીલો રે લોક
મારે માસ મારે મારણે તોરણ, કુકમ કેસર ઘોળુ રે,
રગભરી રાધાને માધવ નિરખે, હર્ષ ભરી હિંદોળુ રે લોક
છપન લોગછખીવાળુ તમને, વસ આભૂષણ પહેરાવું રે,
સેજ તળાઈ ને પુષ્પ પીછોડો, પ્રેમ કરીને પોઢાડું રે લોક
માનુની મળીને મંગળ ગાંધએ, બાણે મડપમા મા'લુ રે,
માઘેથી માડ હેઠો નવ મેલુ, મલપતી વળી ચાલુ રે લોક
સત સખા સામેલા હરિના, પૂછને પથરાવું રે,
નરસૈયાનો સ્વામી અતિ રેલાડકડો, નટવર ઘોડેચઢાલુ રે લોક

પદ ૫૦૭ મુ

જોની જોની ગોવાળામા ગોવિંદજી રે, કરમદો જમનો રે,
જગન કરે તેને સ્વપ્ને ના આવે, વા'લો આહીરડામા રે રમનો રે જોની
આપ આપણાં હાથ થાળા લેઈને, બદવસય આગળ દાખે રે,
નાના વિધના શાક પાક રે, તે લેઈને બદવસય આખે રે જોની
પ્રદ્યાએ મનમા એલુ વિચાર્યું આપણુ મીનતણું રૂપ લીજીયું રે,
જળ જમનામા ચળુ* દેશે ત્યારે મહાપ્રસાદ પામીયું રે જોની
અતરંગમીએ તતખણુ બદ્યુ, પ્રદ્યા મીનતણું રૂપ લાગ્યા રે,
નરસૈયાનો સ્વામી ચતુર શિરોમણિ, તે કમળીએ ઢર લેવડાવ્યા રે જોની

પદ ૫૦૮ મુ

રગ લાગ્યો મુને તારો, રંગીવા રંગ લાગ્યો મુને તારો,
જન્મેજન્મ શામળીયા વા'લા, સગ ના છોડુ તારો રંગીયા

રજની થોડી ને રગ ઘણેરો, જોખન હે'રે બાએ,	
પારકુ ચિત્ત ચોર્યાની રે વિધા, કાઠાં શિખ્યો એ ચાજો.	રંગીલા.
તેં મારાં મનડ વથ કીધાં, ક્યોં નેણુનો આજો,*	
આવો તો મન મેલીએ, પ્રીતતણાં ફૂલ કારો.	રંગીલા.
મૂઝા ચઢને જોર અર્ગળા, હસ્તૂરી રગ રોરો,	
ભલે મળ્યો નરસૈનો સ્વામી, નીતનીત બાગે ક્યમજોરો.	રંગીલા.

૫૬ ૫૦૯ મું

લાવ લાવ સખી એક કાગળ લખીએ હરિને રે,	
નાથ શો રે હુમારો વાક, કે ન આળ્યા ફરીને રે.	૧
સ્વસ્તશ્રી મથુરા માહે, મોહનજી મા'લે રે,	
નાથ કુખજાને કરી પ્યાર, રાધે કહી ચાલે રે	૨
તમારૂં ચરણ કમળની આણ, નથી હમે લોપી રે,	
છો સકળ ગુણનિધાન, ગાય છે ગોપી રે.	૩
ચૌદ વિધા ગુણ છે બાણ, લક્ષણ બત્રીસ રે,	
છો ખોતર કળા પ્રવિણ, કે રાગ છત્રીશ રે	૪
ગંગાજના નિર્મળ નીર, નિર્મળ દેવા રે,	
પૂર્ણ પુણ્ય પવિત્ર, કે લવ સુખ દેવા રે	૫
છો તરસ્યાના સરોવર, કે વિવેકી સાગર રે,	
વા'લા અધિક કળા પ્રવિણ, કે નટવર નાગર રે	૬.
વાસુદેવ દેવકીના તન, કે નદ હુલારા રે,	
છો જાદવકુળની જ્યોત, કે જીવણ મારા રે	૭
છો આશાના વિશ્રામ, મુને છો વા'લા રે,	
ખીજુ અપરમ અહિ ખેમકુશળ, તમ પ્રતાપે સારારે	૮
* * * * *	
* * * * * મલીએ રે	૯
તમે મેલ્યુ ગોકુળ ગામ, નાથજી આવો રે,	
નાથ કાલિદ્રીને વીર, કરે મન લાવો રે.	૧૦
નાથ તે દા'ડાનો સ્નેહ, લગાડી અમને રે,	
હવે વળતી દો છો છેહ, ઘટે નહિ તમને રે	૧૧

લખીતંગ ચરણ રમ દાસ, રાધિકા નારી રે;
વા'લા એટલી આશીશ, વાંચજો મારી રે ૧૨
ફરી ફરી લખજો પત્ર, કે કુખ્યા કે'તો રે;
હાવે ચરણે લાગે તારી દાસ, કે નરસિંહ મે'તો રે. ૧૩

પદ ૫૧૦ મું-રાગ કોદારો.

સખી જોખન રે તારુ પરમ સોહાગી, અલી તે વા'લો વશ કીધો રે;
સેજલરીએ હુતો પીઉઠો, આનદે ઉશ્પર લીધો રે. જોખન.
સુરતસચામ શામળીયા સાથે, રમતાં ન્યૂન ન રાખી રે;
હાં રે ભીતરમાં એકએક* થઈને, અધર સુધારસ ચાખી રે. જોખન.
તેની વા'લો કેડ ન મૂકે, જાહાં જોઈ તાંહાં સાથે રે;
ભણે નરસૈયો ભો કમં નહિ, જેનો કર સાદ્યો મારા નાથે રે. જોખન.

પદ ૫૧૧ મું-રાગ કાલેરો.

જાણી જાણી તમારી જાત, જવણ જાણી રે,
એવી નહોય મોટાની રીત, કોને ઘેર માણી રે. જવણ
શસ રમી ઘેર આવીયા રે, રવિ ઉગમતે સૂર,
સુખડાં આખ્યાં પેલી નાગને રે, વા'લે હુમને તે મેલ્યાં દૂર. જવણ
શેરીએ સા'મા મગ્યા રે, નીચાં ઢાળ્યાં નેણ;
મોલાબ્યા જોલે નહીં રે, પ્રભુ વિપ્રીત વમાશં વેણ. જવણ
વિસાર્યા વિસરે નહીં રે, પણ એક અળગા ના થાય;
નરસૈયાચા સ્વામી અતરજામી, વા'લા લીડ પડે ત્યાં ધાવ. જવણ

પદ ૫૧૨ મું-રાગ રામગ્રી.

વૃદાવન રુઠું રે રમતાં, પેલી નણદીના મન ગમતા,
હાં રે મારી જાઈજાના સમ તાહાં,
ખીર ખાડ ધૂત મધ ભેલીને, જેણે લાગે જમતાં. વૃદા
મુક્તિ પે અવતાર લલા રે, હૈડા હોયે વસતાં;
આલિંગન યુગન અવિલોકન, વહાલાસુ સુસ્તતાં. વૃદા
મોટા મુનીવરને સ્વપ્ને ન આવે, દેહ ઘણું કમતા;
નરસૈયાચા સ્વામી સગ રમતા, હાવે રાખ્યા ભમતાં. વૃદા

પદ ૫૧૩ સું.

આજ મારે દીવાળી દીવાળી, મારે ઘેર આવીલા વનમાળી;
 ઘણારે દીવસના તાપ નિવાર્યા, તો પ્રેમે બોલાવી રે. આજ
 અળહુળ મલહુળ ક્યો રે દીવડો, મોતીકે ચોક પુરાવો;
 માનનીઓ મળી મંગળ ગાઓ, તો ઢાલ દદામાં વાહો રે. આજ
 સુસ્તક પાઘ પીતાંબર સોહે, ચાંપા ચોસર લેહિકે;
 ભર્યા રે તંબોળ ગલસ્થળ અમકે, તો ચુવા ચઢન બહેકે રે. આજ
 સનાથ દીધા રે સ્વામી માહારા, તારા ગુણ શા કહીએ;
 નરસૈયાચા સ્વામી એટલું આગું, મારે મંદિર થકા નવ જઈએ રે. આજ

પદ ૫૧૪ સું.

બલવરે દીવડો રે સોહાસણ, બલવરે દીવડો;
 આપુલા મંદિરમાં હો, સખી બલવરે દીવડો. સોહા. ટેક.
 ધણે દહાડકે પીયુ પ્રાહુણલા આવ્યા, આઠર ગોસ્વાદીજે,
 તેલ દીવેટ ઠોડીએ પુરીને, અખડ દીવડો કીજે. સોહા. ૨
 અંતરગત એલવડે રાખજે, પવન લહેર રખે લાગે;
 તહાં લગી અખળા કર અજવાળ, જ્યાં લગી પીયુડા બજે. સોહા. ૩
 નિર્મળ જ્યોત કરો રે દીવડા, બહાં રેહ તાહાં રાત,
 નરસૈયાચા સ્વામી અતુલવીને, રુદીયા ભીતર દાખ. સોહા. ૪

પદ ૫૧૫ સું-રાગ રામઝી.

જશોદા પરણાવોરે કાહાન, હારે બાઈ તમો છે ચતુર સુભણ;
 કન્યા છે ત્રીખલાન નદની, છે રૂડી રૂપ નિધાનરે. જશો.
 શુભ નક્ષત્રે લગન જ ટ્યોની, ગુણે ગુણ મળશે;
 સદા નીરતર રગભેર રમશે, તો એક એકને હલશે રે. જશો.
 રચો મંઠપ મંગળ ગાઓ, વાઓ ઢાલ નિશાન;
 ગુણ ગાય ગાંધવ બંદીજન બોલે, જય જય શ્રી ભગવાનરે. જશો.
 સુરિનર મુનિજન નારદ સહુકો, વહેલા પધરાવો બાન;
 વર વિહુલ પરણવા આલ્યા, તો નરસૈયો ખવરાવે પાન રે. જશો.

પદ ૫૧૬ મું-રાગ ધનાશ્રી.

સુષુ સાહેલડી રે, રજની રંગે વિહોણી;
 શામળીયાસુ રંગભેર રમતાં, જાતી નવ જાણી. સુષુ. ૧
 પ્રેમ ધરીને મારે પીઉડે જોલાવી, ઉતાવળી હું આવી;
 સંગે રમતાં કીધાં મન ગમતાં, નાહોલીઆ મન લાવી. સુષુ. ૨
 સ્નેહ ધરીને શ્રી હરી હેજે, સેજે પામી સુખ;
 નરસૈયાયા સ્વામી સંગ રમતાં, ભાગ્યાં ભવનાં હુઃખ. સુષુ. ૩

પદ ૫૧૭ મું-રાગ કેદારો.

ગોપુલીઈ તે ગામરે અતિ રણીઆમણું રે, જ્યાં મારા વા'લાજીનો વાસ;
 મજ નારીઓ સહુ ટોલે મળી રે, રંગભેર રમવા આવ્યાં રાસ. ગો. ૧
 * * * * * હારિ કાંને દીકા નંદકુમાર;
 થેઈ થેઈ નૃત્ય કરતો કાનુવો રે, વા'લો મારે કંઠ આરોખો હાર. ગો. ૨
 સુંદર જમુનાજીને કાંઠે રે, ઉગ્યો શરદ પુનમનો ચંદ;
 રાસને મંદિરીયે પ્રભુએ ત્યાં રચ્યોરે, ગોપિકા પરમ પામી આનંદ. ગો. ૩
 એક એક ગોપીરે વચ્ચે મારો વાલમો રે, હમચી ખુદે ને વળી* ગાય;
 વાંકેને અખોડેરે મન વીંધીયાં રે, વાંકા વાજંત્ર તે નવલા વાય. ગો. ૪
 વાંકાં વાંકાં વેણુરે અતી રસાજીવાં રે, વાંકાં વળી ગાય મધુરાં રે ગાન;
 નરસૈયાયા સ્વામી રે જાઈ જાણીહારીરે, જેણે મને દીધું સુખનિધાન ગો. ૫

પદ ૫૧૮ મું-રાગ કેદારો.

તટ જુમનાનુંરે એ તો રણીઆમણુંરે, જેણે તટે ખેલે ગોપી ગોવાળ;
 જીવન હમારોરે વચ્ચે માહાલે વા'લમો રે, વા'લો મારો વાહો વેણુ રસાજી. તટ. ૧
 તમે તરુવર રે અમે કુમ વેલડી રે, વા'લો મારો મેહુણીઆચી વેલ;
 ગુણવંત સાથે રે મારે શી ગોઠડી રે, જીરે રહીઆલો રંગની રેલ. તટ. ૨
 સુખકાંને જોઈ જોઈ રે વૃજ જન મા'લતાંરે, હીંચી હમે હીંડતાં જોરાજોર;
 વા'લાજીને ઝલકેરે કુંકુમ કાંબડી રે, ઉપર જમર કરેરે ગુંજોર. તટ. ૩
 વા'લાજીને સોહીએ રે કુંકુમ મોગરોરે, હરી મારો હૈકા કેરો હાર;
 ચોદશ ચમકેરે વનિતા વીજળી રે, વા'લો મારો ગાજે રે નંદકુમાર. તટ. ૪

મહા જલદ્યોરે શ્યામા શ્યામ વહેરે, મને ગમે શામળીયાનો શોર;
નરસૈયાયા સ્વામી પ્રતે અમો લેણુલા રે, વા'લો મારો પુર જુગલકિયોર. તટ. ૫

૫૬ ૫૧૯ સું.

માલણુ લાવે મોગરોરે, કાચી કઢીનો હાર;
આવતાં ભીંજે ચુંદડી, રણુ મેઘ ન પડે ધાર;
તંબોલણુ લાવે કમલીઆં પાન,
મારે ઘેર આવ્યા શ્રી ભગવાન. ટેક.
જાપલા કેરી ઉઠાણુલીરે, સોના કેરી થાળ;
પીરસે પક્ષિની પાતળી, તમે આરોગો નંદલાલ. તં
ચંદ્ર વિના શી ચાંદનીરે, દીવડા વિના શી રાત;
હરણુ વિના શી ગોઠડી, મારે જવું શામળીયા સાથ. તં
પાંચ સાત ગોપીઓ ટોલે મળીરે, ઉલી ચાંપલીઆ હેઠ;
છેલ કાનુડો આવશે, પેલી પાતલડીને ઘેર. તં
આંખુડો વાવો મલગુગડો, જાખુડો લહરેરે જાય;
ભલે મળ્યો મે'તા નરસૈનો સ્વામી, મારી હુઠયા ટાઢી થાય. તં

૫૬ ૫૨૦ સું

છાનો માનો આવ્યો કહાન, પાછલી રે રાતે;
વેણુમાં તહી રવ ગાયો, આવીને પ્રભાતે. છાનો ૧
સમ ખાઈ સુતી હું, નહીં જોણું જાતે;
દ્વાર ઉઘાડી પાચ લાગી, મોરલીને નાદે. છાનો ૨
તમે તો પ્રાણુધાર, પેલી શોકલડીને આવે ખાર;
ઓજખ્યા હૈયાનો હાર, દીઠો તો પડો વાદે. છાનો ૩
વાયદો કીધો તો આવીશું, ગાવડડી રે દોતાં;
નરસૈયાયા સ્વામી પધાર્યો, વલોણું વલોતાં. છાનો ૪

૫૬ ૫૨૧ સું

ભલેને પધારા કાંહાંન, વાટડી રે જોતાં ટેક.
ઝંઝરનો જણુકારો, જાણે સીતનો સણુકારો;
વાજેરે જણુકારો, ખંધી રેણુ જઈ રોતાં ભલે

ઉત્ત તપ કીધુ મેં તો, આહીરકાંની બાતે,
નરસૈયાચા સ્વામી, મોઢ્યા અબલાની વાતે. ભલેં

૫૬ ૫૨૨ મું

સખી આજની ઘડી રળીઆમણી, મારો વા'લોજી આબ્યાની વધામણી જીરે સં
આ કુકુમ કેસરની ગારે ધસોઈઓ, કેસરનો સાથીઓ પડાઈઓ જીરે. સં
સખી આલા લીલા વાસ વઢાવીએ, મારા વા'લાજીના મડપ રચાવીએ જીરે. સં
સખી ગગાજીનનાં નીર મગાવીએ, મારા વા'લાજીના ચરણ પખાડીએ જીરે. સં
તરીયાતોરણુ ખારે બધાવીએ, મોતીડે ચોક પુરાવીએ જીરે. સં
સહુ સખીઓ મલીને વધાવીએ, મારા વા'લાજીને મગલ ગવરાવીએ જીરે. સં
પુરો પુરો સોહાગણુ સાથીયો, ઘેરે મલપતો આવે હરી હાથીયો જીરે. સં
અતી મીઠડા થકી ધાય મીઠડો, મેહતા નરસૈયાનો સ્વામી મેં તો ઠીડડો જીરે. સં

૫૬ ૫૨૩ મું-રાગ. ગરબી.

નહિ મેલુ નદના લાલ, છેડલો નહિ મેલુ,
પાતલીઆ માણાધાર, છેડલો નહિ મેલુ,
મીઠી લાગે રે તમારી ચાલ, છેડલો નહિ મેલુ ટક
છો તમે રસીઆ હૃદયકમલમા વસીઆ, હવે કેમ થાશે અલગા રે;
છો બલીઆ અમ અબલા ઉપર, બલ કરી કયા પલકા રે. છેડલો.
ત્રીકમ તમારી પાઘડીએ રે, કાઈ લલકે મોતી સેર રે,
સાકડી શેરીમા સામા રે મળીઆ, બેઠીલાની ગી પેર રે. છેડલો.
એકવાર આવજો વૃદાવનમા, આપણે કરીશું ખેલ રે,
તારુ મુજને લગરુ લાચું, નરસૈયાની રગ રેલ રે. છેડલો.

૫૬ ૫૨૪ મું-રાગ કાલેરો.

આલો રે આલો હરિ જોવા, આવતડા ગોવાલાની સાથ,
માર પીછ શિર મુકટ બીરાજે, સુદર મોરલી હરિને હાથ આવો.
(કામની) ચાલ ભરી સરવે સુંદરી, ઘેરે ઘેરથી ગાતી આવે,
સુંદરવર વિઠ્ઠલને વધાવી, મોતીની ચાલ ભરી લાવે આવો.
ગોપી નિસર્યાં નરહરિ જોવા, સ્વામા સોલ શણગાર ધરી,
ટાંડલે ટાંડલે ઉભા રહીને, નિરખ્યા નેણાં ભરી રે ભરી. આવો.

મડળી મધ્યે મલપતો રે આવે, શામળીઓ સુંદર ગોપાલ,
નરસૈયાયા સ્વામી સંગે રમતા, સેવક જન કેરો પ્રતિપાલ આવો.

પદ પરપ મું-રાગ માળાવ.

હાં રે શામળીઆણ સહ દેખતા, સામાં તે નયણું નચાવીશ મા, શા૦
હાં રે ઓ પેલા દુષ્ટ દુર્જન દેજો, તે રે સાંભળતા બોલાવીશ મા. શા૦
હાં રે અદેખા લોક તે અદકા બોલે, હારે તેને તે વચમાં લાવીશ મા; શા૦
હાં રે સાને સતલસ કરી સભલાવે, તે સાથે ઠઈ કા'વીશ મા. શા૦
હાં રે હું તુજપર રીસાઉ મારા વા'લા, તું મુજપર રીસાવીશ મા; શા૦
નરસૈયાના સ્વામીને રાસ મડપમા, તેચરણુ કમળથી વિસારીશ મા. શા૦

પદ પરફ મું-રાગ મારો.

આજ સપરમો દહાડો, મારા વા'લા રે,
હુરિ આવ્યા મારે ઘેર, કાહન ઇગાલા રે.
શેરી વળાણુ સોહામણી, મારા વા'લા રે,
પુલડીયા વેરાણુ નીત, કાહન ઇગાલા રે.
સેજ પાથરણું પાથર, મારા વા'લા રે,
તે ઉપર ઘેસો પ્રાણાધાર, કાહન ઇગાલા રે.
કુકુમ કેસર છાંટણા, મારા વા'લા રે,
તોરણુ બધાણુ હું વર, કાહન ઇગાલા રે.
અગર કપુર કઠ આરતી, મારા વા'લા રે,
તન મન ધન નીવાર, કાહન ઇગાલા રે.
પીતલ લોટા જલે ભર્યા, મારા વા'લા રે,
દત્તી દાતણુ દર્શ, કાહન ઇગાલા રે.
તાંબા કુડીઓ જલે ભર, મારા વા'લા રે,
મોગરા મર્દન દર્શ, કાહન ઇગાલા રે.
આનપાન પકવાન ખવડાણુ, મારા વા'લા રે,
ખીડલે બાસક પાન, કાહન ઇગાલા રે.
પુખ્ત પાથરણું પાથર, મારા વા'લા રે,
હું તો વીંચિલે ઢોલું વાય, કાહન ઇગાલા રે.

નરસૈયાઓ સ્વામી મળ્યો, મારા વા'લા રે,
વા'લે રમાળ્યાં રાસ, કાહન ઇગાલા રે.

૫૬ ૫૨૭ મું.*

મનોહર ગયો રે વનમાં વાહીને રે, હવે કેમ જીવું રે મોરી માય,
કાલજું નખે વિહાર કપટી કાનુડે રે, તેણે સમે ઘરમાં નવ રહેવાય. ૧
જીવણજીને જોતારે મરી અમે નવ ગયારે, રહ્યાં રહ્યાં ગત રગ લેવા કાજ,
ભાલ બતાવે રે કોય ભુધર તણી રે, સખી હવે કહું છુ મૂઢી લાજ. ૨
વૃંદાવન શોધું રે સ્વામા અમે સૌ મળી રે, જોયું જોયું જમુનાજીનું તીર;
કાનુડો ઇગાળો રે કોઈએ દીઠા નહિ રે, આંખડીએ તો ભરી ભરી આવે નીર. ૩
મનનો મેલાપી રે કોઈ અમને મેળવે રે, તેને આપું હૈયા કેરો હાર,
નરસૈયાનો સ્વામી રે સુંદર શામળો રે, સઘળી સહીયરનો શણગાર. ૪

૫૬ ૫૨૮ મું-રાગ કેદારો.

જોલાવીશ માહું નહિ જોલું, મારા વા'લા વા'લજી વારુ વારોવાર;
અમો છું કુલવધુઆં નારી, તમે છો નહતણા કુમાર જોલા૦
પરપુરોષાં વાતુંક કરતાં, મારા વીરજી આવે અમને લાજ,
હરીજન લોકડા કાઈ વિચારેલા, એહને એ સાથે શું કાજ. જોલા૦
કામ તણે જે સગ વલુંધ્યા, તે નર મોહોના શૂંકા;
નરસૈયાયા સ્વામી તમ સરીખડા, ભૂતલમાં કે નવ દીકા જોલા૦

૫૬ ૫૨૯ મું-રાગ કાલેરો.

ગોકુળ વે'લા પધારજો, મથુરાનવ તો મારા સમરેલાલ, ગોકુળ ટેક.
અકુર આવ્યા તોડવા, તે તો મારા હુખડાનો દેનાર રે લાલ, ગોકુળ.
ખળીભદ્ર જોડા રથમાં, હરિ હજધરનું જીગતે જોડું લાલ, ગોકુળ.
આણી આણી શેરડીએ પ્રભુ મારા, રથ પાછા લાવો લાલ, ગોકુળ.
રાણી રાધા જોડાં આડાં યદ્ય, પ્રભુ મારા રુદીયાપર રથ ખેડો લાલ, ગોકુળ.
વા'ણામાં જોતી વાટડી, પીયુ મળરકે હમને તળ્યાં લાલ, ગોકુળ.

* આ પદની લીટીઓ ૧-૪-૫, વસતના ૫૬ ૯૫ ની ૧-૪-૫ લીટીઓ સાથે અનુક્રમે મળે છે. વસતના ૯૫ આ પદની ૪ મી લીટીનો ઉત્તર ભાગ આ પદની ૧ થી લીટીના ઉત્તર ભાગ સાથે મળે છે.

ગોઠુળ મથુરા છે જે ગામડા, વચમાં જમનાજી ભરપૂર રે લાલ, ગોઠુળ.
મથુરામાં મામાને મળવા જતાં, વા'લા કેમ રાખ્યું ન હેત લાલ; ગોઠુળ.
જગજીવન મારો જીવાડો, મથુરામાં બવ તો ગ્રાણ નાખુ કાઢી લાલ, ગોઠુળ.
નરસૈયાનો સ્વામી શ્વમળો, વા'લે મારે ફરી રમાડ્યું ન રાસ લાલ; ગોઠુળ.

પદ ૫૩૦ મું-રાગ મારુ.

અપો મોયો રે, વૃદાવન અપો મોયો રે. ટેક.
એ અપો ઉતારવાને હું ગઈતી, દીએરીઓ રખવાળ;
અપો ઉતારી પાછાં વાળ્યાં રે, પાથે નેપૂરનો ઝમકાર. વૃદાં
એ લીલો હતો ત્યારે લળજતો, સૂકઈ સલવરો છાર;
વેડનારો વેડી ગયો રે, એ તો ઝુઝઈ ગયો નિર્ધાર. વૃદાં
એ વૃદાવનમાં અપો મોયો, કરનારો કરતાર;
લલે મત્યો મે'તા નરસિંહનો સ્વામી, વા'લે ઉતાર્યા ભવપાર. વૃદાં

પદ ૫૩૧ મું-રાગ રામમી.

રામને વા'લો સુગ્રીવ, મીતાને વા'લા શ્રી રામ,
ઈશ્વરને વા'લાં પાર્વતી, જેમ ગોપીને વા'લો કાન;
કોઈ મને કૃષ્ણ બતાવો રે, આહું રે વધામણી,
હૃદયા કેરો હાર આપુ રે, માથા કેરી દામણી, રે કોઈ.
વા'લે મારે હમણાં ભેયું, ત્યારે ગયા મુને વાહીને,
પાપણીઓ ખરી ગઈઓ છે રે, આંસુડાં લોહીને,
લલે મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામીરે, ગોપી સર્વ આનદ પામીરે, રે કોઈ.

પદ ૫૩૨ મું.

આ મારગડામાંહાં જાતા તરી, પ્રભુ માહારાં મહીનું દાણ મારે રે;
કાહાનોરે વધેલો કેહાનોરે જલેલો, આહાં શું તાહાર લાગે રે. આ મારગડા.
કાહાનજી કાળા ના કદેશ ચાળા, અમે નહીં તારા લોક રે;
અમે કઠીઆરાં કંસ રાયનાં, તમે ભરવાડાં ફેક રે આ મારગડા.
મેહિર કરશે તો માખણ આપીશ, નહીંતર વસ લેશુ રે;
આલો જઈયેરે તારી જ્યોદાની પાસે, નદજીને ઉત્તર દેશુ રે. આ મારગડા.
દહાડી દાણ લેતો મારગમા, નથી મળી હું સરખી રે;
ભણે નરસૈયો વૃદાવન માંહાં, મુખકુ ભેળને હરખી રે. આ મારગડા.

૫૬ ૫૩૩ મું.

આજ તો આનંદ અતિ ઘણા રે, દેવકીનંદન કૃષ્ણ પરાણા રે;
 અમે શેરીએ શેરીએ કાચ ઢાલવશું રે, કૃષ્ણજીને મંદિર પધરાવશું રે.
 અમેાં ચંદન કાઠ - વેહેરાવશું રે, અમેાં તેહેનાં પાટ ઘડાવશું રે;
 અમેાં નીર ગંગા જળ લાવશું રે, અમેાં કૃષ્ણજીના ચણું પખાળશું રે.
 અમેાં ખાવના ચંદન લાવશું રે, અમેાં કૃષ્ણજીને ઉગટ કરાવશું રે;
 અમેાં ગોરડી ગાયં દોવડાવશું રે, અમેાં કૃષ્ણજીને નૈવેદ્ય કરાવશું રે.
 અમેાં ચંદન ચોક પૂરાવશું રે, અમેાં કૃષ્ણજીને માતીડે વધાવશું રે;
 અમેાં ચાર સોવાગણુ આવશું રે, અમેાં કૃષ્ણજીનાં મંગળ ગાવશું રે.
 પુરે પુરે સોવાગણુ સાચીયો રે, મલપનો આવે હરિ હાથીયો રે;
 અમૃતપે હરિ રસ મીઠો રે, મેહેતા નરસૈયાનો સ્વામી દીઠો રે.

૫૬ ૫૩૪ મું.

આજ માહારે આનંદના ઓઘ વળીયા;
 અપ્રમા સીદ્ધિ આંગણીએ ઉભી, કનકનાં કળાસ ઢળીયાં. આજ.
 પૂર્ણાનંદ હું પૂરણુ પામી, ત્રિવિધી તાપ સહુ ટળીયા; આજ.
 નરસૈયાના સ્વામીની સંગે રમતાં, હરિસન્નુષ થઈને મળીયા. આજ.

૫૬ ૫૩૫ મું.

ભલે ને પધાર્યા નાથ, દાડલા સફળ ફળ્યા;
 હારે હું તો ધરતી ધ્યાન તમારુ રે, તનના તાપ ટળ્યા દાડલા ટેક.
 ઘણા રે દિવસની અજગી રે હુતી, ધરતી ધ્યાન તમારુ રે;
 માયા કરીને સુખ રે દેખાડે, તેણે હું ખડું જાણે મારુ રે. દાડલા
 બરહ તમારુ રે સખજ સાંભળ્યું, તે તો સર્વે દીકું સાચું રે;
 હરિઆનંદ મારે અંગેન માયો, હું તો મગન થઈને નાચુ રે. દાડલા
 હરિઆજનો દીન દીવાળી મારે, નાયણએ દર્શન દીધું રે;
 ધન ધન રે આખડલી માહારી, નયણે અમૃત કરીને પીધું રે. દાડલા
 હારે એક પલક અજગા નહીં મેલું, ચણે વળગીને મારું રે;
 અખંડહેવાતણુ આલો બહાલા મારા, વળી વળી ચણે લાગું રે. દાડલા.
 ધન ધન રે વૈષ્ણવના વાહાલા, ધન ધન કાનડ કામીરે;
 ધન ધન રે નરસૈયાના સ્વામી, હરિહું કોણુ મુકયે પામી રે. દાડલા

૫૬ ૫૩૬ મું.

મથુરાના વાસી કાઢનછ, તારુ ગોકુળ જોવાને આવ રે. ટેક.
 ગોકુળીયું રળીયામણું રે, સોહામણું જમનાનું તીર;
 જશોદાના જીવન કાઢાનછ રે, બળીભદ્રજીના વીર રે. મથુરાના.
 અકુર આંચો તેડવા રે, મેં ના જાણ્યું હૈયામાં ફડ;
 પાલવગ્રહીને રાખશું રે, બહાલો મેઘલીને ગયો ફર રે. મથુરાના.
 કાઢન વળાવી રે હું વળી રે, હું ઉભી વડલા છાંહ;
 આંસુડે ભીંજે મારો કંચવો રે, કાંઈ ઠસકડે ભીંજે હાર રે. મથુરાના
 નહીં કોઈ જોષી જેટકો રે, તેડી જોવરાતું જોષ;
 ગોકુળ વેહેલા આવીયે, પ્રભુ અમને ના દેશે દોષ રે. મથુરાના.
 મહોનું રે મારું આપીએ રે, કોઈ છે રે મથુરા જાય;
 કાગળ લખીએ કાઢાનને રે, હૈયે રે ધારણ થાય રે. મથુરાના.
 બહાલા બહાલપણું વિસારીએ રે, કાંઈ સમજો મન માંહ;
 નરસૈયાના સ્વામી આવજો રે, ફરીને ગોકુલ માંહ રે. મથુરાના.

૫૬ ૫૩૭ મું.

શ્રી ગોકુલમાં આંખો મેઘો રે, જોવા જઈયે રે;
 હરિને વારણે વારોવાર, વિનતિ કહીયે રે. શ્રી ગોકુળ.
 * * * * * ગુણવતને અતિ નીચો રે;
 શ્રીનંદાનહજીએ સુકૃત વાંચ્યો, જશોદાજીએ સોંચ્યો રે. આંખો મો.
 સાખ રે પાત્રનો પાર ના લાઘે, ચોદ જીવન વીટીયો રે;
 શિવ સનકાદિક પખી બેઠા, તેતો વેઠ ના જાયે વણ્યો રે. આંખો મો.
 શ્રી ભૂતલ માંહાં અમૃત લસવા, બ્રહ્માએ યાચીને તેજ્યોરે;
 સણે નરસૈયો આંખો સફળ ફળ્યો, વજનારીએ આંખો વેજ્યો રે. આંખો મો.

૫૬ ૫૩૮ મું.

જાઓ રે મદન ગોપાલ, ગુણ ગર્જન. ટેક.
 અધમ નર યોધાર્યો પ્રેમ પાતે;
 સુપેર શ્રદ્ધા કરે, સનક શુકદેવસુ રાતો;
 નિરતર હરિ વારુ નામ લેતો;
 કોટી જપ કોટી તપ, કોટી સાધન કર્યાં રે તેણે. ગુણ.

કોટી યજ્ઞદિક હવન કરે;
 ગંગા આદે લેઈ સકલ તીર્થ કર્યા;
 જેણે પ્રેમસું કૃષ્ણ નામ લીધાં,
 એ જન શાસ્ત્ર સકળ આરાધન કર્યા. ગુણ.
 અનુસરે નામ ગોવિંદ કેરું;
 નરસૈયો એમ કહે ભવ ફેરા ટળ્યા;
 કૃષ્ણ થકી નથી દુલ્લે કોઈ રે;
 જોયા મદન ગુણ ગર્જન. ગુણ.
 પદ ૫૩૯ મું.

આજ રે કાનુડે બહાલે, અમસુ અંતર કીધો રે;
 રાધીકાનો હાર હરિએ, રુકમણિને દીધો રે. આજ રે.
 શેરીએ શેરીએ સાદ પડાવું, ઘેર ઘેર હીડું ભેટી રે;
 રાણીરુકમણિની કોટે મૂંતો, આજખ્યાં મારાં મોતી રે. આજ રે.
 ભાગતી તો લેવા ના દેતી, કર્મ સંભોગે મુતી રે;
 વેરણ નિદ્રા મુને આવી, હરિ હરિ કરીને ઉઠી રે. આજ રે.
 આગળ ભેઉં તો મેગા બરેલી, ઘરઘર જીવડો કાંપે રે;
 પ્રાણ તર્જુ મારા પ્રભુજીની આગળ, મોતી મારાં આપે રે. આજ રે.
 પેરણ આછી લાંબડીનાં, આઢણ કમખો કાળો રે;
 ભલે મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી, કાનુડો ધૂતાશે આળો રે. આજ રે.
 પદ ૫૪૦ મું.

તમે મુજને તે બોલજ આપ્યો, મારી નણદીનું મન ઘણું દાધ્યું રે;
 એવું પૂછ્યું મારી બાણીજ રે, પાન તે કયાં થકું ખાધું રે. તમે મુ.
 મનોજે મારા દાંતજ રંગતાં, અળતો હાથે ચડીયો રે;
 મુખની રે માખી ઉરાડતાં રે, રંગ તે દાંતે રે ચડીયો રે. તમે મુ.
 ભેઉં રે બાણી જીભ તમારી, એકેક* બાહારી કાઢો રે;
 જેની જીભલડી હાથે લાખેરી, તે કહડશે આંખો દાઢો રે. તમે મું.
 તમે બાણી કાંઈ કુડું ના માનો, નીત સ્વાસ્થ બાપું રે;
 નરસૈયાના સ્વામીની સંગે રે રમતાં, ગામ તે જાણે આપું રે. તમે મુ.

પદ ૫૪૧ મું-આરતી, ચાલ છંદની.

રાધા માધવને કરુ આરતી, શોભા કહી નવ જાયરે;	રાધા૦ ૧
પ્રભુજીને આરતી ઉવારતાં,* લવનાં પાતક જાયરે.	
મોર મુકુટ મસ્તક ધર્યો, કંઠે સોહિ વનમાળારે;	રાધા૦ ૨
શ્રવણે કુંડળ ઝળકતાં, સગે શોહિ વૃજ બાળારે.	
હરિ નૃત્ય કરે વૃંદાવનમાં, સગે લઈને રાધારે;	રાધા૦ ૩
ડુમડુમ છદે બોલતી નાચે, મધુરી મૃદગ વાજ રે.	
તાથેઈ તાથેઈ થેઈ રહી, થાય શબ્દનો પ્રકાશ રે;	રાધા૦ ૪
નેત્રે જુકુટી છદે નાચતાં, જોઈ કૌતુક મન ઉદ્ધાસ રે.	
રુમઝુમ ચરણે શોભતાં, રૂઝાં નેપુર વાજે રે;	રાધા૦ ૫
રાધા માધવ ઠમકે રમે, લક્ષ્મી જોડી વિરાજે રે.	
ઘમઘમ કરતી ધ્રુધરી વાજે, પ્રભુ નાચે સણુણુણાટ રે,	રાધા૦ ૬
કર કકણ કામિનીતણા, થાય ઝણુઝણુઝણાટ રે.	
શ્રી ગિરિધર નમી ગાય ગોપિકા, ઉચે ગરુવે સાદે રે,	રાધા૦ ૭
મોહનવરને દેખી કરી, સુમુગત મન લાજે રે.	
એવી શોભા રૂડી વૃંદાવન તણી, હું તો જોવાને જાઉં રે;	રાધા૦ ૮
સુંદર મુખ જોઈ કરી પ્રભુને, દીવેડીએ થાઉં રે.	
એ આરતી ગાયને સાંભળે, તેનાં પાતક સહુ જાય રે;	રાધા૦ ૯
કરજોડી નરસૈયો વીનવે, ખાખી પાવન આય રે.	

શ્રી કૃષ્ણ જન્મ સમાનાં પદ.

—મમમમમમમમમમ—

પદ ૧ છુ.—રાગ રામઝી-સાખી.

શ્રી ગુરુને પ્રણામ કરીને, વર્ણવું શ્રી જદુરાય,
શ્રી કૃષ્ણની લીલા સામળતા, પાતિકે હર પવાય
દાળ.

અસુર વાધ્યા ભૂમિપર, સાધુ દુખ પામ્યા ધણું,
અમર લોકે સહુ ટોલે મનીને, સ્મરણ કીધું શામળીયાતણું
સાહે થાળે રથામળા, બહારે ચઢીને વૈકુંઠરાય,
કષ્ટ ભણી દેવનું, પ્રભુ અમર પાસે જાય
અતરીક્ષ રહીને ઉચરે, હરિ અમર પ્રત્યે જોડ્યા વાણી,
જાએ ગોકુલમા અવતરે, અવતાર લેઈશું નિર્વાણી
ભાર ઉતારી ભૂમિતણે, વખોટણી પુરથું આશ,
અવતાર લેઈશું વસુદેવ ઘેર, રહીશું જ્યોદ્ધા પાસ
વચન આપી દેવને, હરિ હવા અતરધ્યાન,
અમર નરસૈયે અવતાર ધર્મો, જહા ગોકુલ વૃદાવન.

પદ ૨ છુ.—રાગ આસાવરી.

મથુરા નગરીનો કસ રાજા, મહા મોટો રાજાન રે,
ભગિની દેવકી વાસુદેવને દીજે, એવો વિચાર કીધો મન રે મથુરા.
ગર્ગીયાર્ય ત્યાં જોઈ તેડાવ્યા, લગ્ન લીધા નિરધાર રે,
દેશ દેશના ભૂપ તેડાવ્યા, તે મથુરા મધ્યે અપાર રે મથુરા
ચૈત્ર શુદ્ધ દ્વાદશી સોમવાર, મગળ વરલા ચાર રે,
ભગિની દેવકીને સાસરે વળાવી, ઝસ હરખે અપાર રે મથુરા.

આકાશ વાણી અગોચર ઉપની, રાજા માનજે નિરધાર રે;
અદ્વિતી ગર્ભ લગિની કેરો, તુજને કરશે ઠાર* રે. મથુરા.
ઠાઠી ખડક ઠસ રાય ઘણું કોપ્યો, તારુણી એટલે ત્યા સાહી રે;
પ્રથમ મારુ લગિની દેવકી, પછે મુને લાય નાહી રે. મથુરા.
વાસુદેવ ઠસને પાયે પડીયા, સ્ત્રીનો શો વાંક રે;
અદ્વિતી બાલક તુને આણી આપું, એ તો અબળા રાંક રે. મથુરા.
ઠસે કહ્યું માન્યું વાસુદેવનું, એને કારાગ્રેહિમા નાખો રે;
લલો નરસૈયો એટલું બલો, રહેાની લોગણ * * * રે. મથુરા.

સાખી.

કારાગ્રેહિમાં રાખીયાં, ત્રિલોકની જે માત,†
સાધુ જન સહુ કોઈ પીડીયા, તેનો થયો માહા ઉત્પાત.

પદ ૩ જુનું-રાગ કાલેરો.

કારાગ્રેહિમાં ઠસ રાય આવ્યો, વસુદેવ દેવકીને તેડી રે;
કારાગ્રેહિમાં બનેને બેસાડી, ત્યા લોહની લોગણ લીડી રે કારાગ્રેહ.
બદ્ધગીરી કીધી બનેની, સહસ્ર મૂક્યા રખવાલ રે;
ભાઈઓ ખેપ કરી સાયવળો, આવતું કહેજો બાલ રે. કારાગ્રેહ.
અખાડ શુદ્ધિ અગીઆરસ સવિવાર, દેવકીએ પુત્ર જાવો રે;
કારાગ્રેહિમા બાલ રોવા રે લાગ્યું, તેમણી અનુચર ધાયો રે. કારાગ્રેહ.
ઠસરાય આગળ જઈને પોકાર્યો, લગિએ જાવો બાલ રે,
ઠસરાય ઉઠીને ધાયો, હું છું એનો કાળ રે. કારાગ્રેહ.
ઠસે લાગી લોગલ લોહની, વસુદેવને બોલાવ્યા રે,
લાવ દેવકી સત્તાન તાહાર, ત્યા વસુદેવ લેઈ આવ્યા રે. કારાગ્રેહ.
જઈને કુવર ઠસને સોંપ્યો, ઠસે કીધો વિચાર રે;
પાપી પડે મેં મહા દુઃખ દીધું, આ બાલ બને શું માર રે. કારાગ્રેહ.
ઠસે કુવર વસુદેવને આપ્યો, તું લેઈને મદિર પધાર રે;
મહા દુઃખે મેં જઈને સતાપી, ધિક ધિક મુજ અવતાર રે. કારાગ્રેહ

તે સમે ત્યાં નારદ આવ્યા, વચન કહ્યું તે દહાડે રે,
 ઠમે કહે તે આત્મો ગર્ભ, ત્યાં નારદ ગણી દેખાડે રે. કારણેહે.
 ઠસે કુવરને ફરી મગાવ્યો, લેઈ શલ્યા સાથે પછાડ્યો રે,
 કહે નરસંયો કુવર માર્યો ઠસે, ત્યાં નારદે મર્મ દેખાડ્યો રે. કારણેહે.

સાખી.

નારદે મર્મ દેખાડીયો, કુવર માર્યો કસરાય રે,
 વહારે ચઢને વિઠલા, ઘણું દુ ખ પામે તુજ માય રે.

પદ ૪ શુ-રાગ કાલેરો.

ત્રાહે ત્રાહે સહિતો કરે નગર લોક, લલો લલો તુજ અવિધાર રે,
 ત્રાહે થાને રથામળા, મુખે વહે તે નર ને નાર રે. ત્રાહે ત્રાહે
 હુટે દેવકીને મહા દુ ખ દીધું, એવો પાપી વિખની જવાલ રે,
 હુટે દયા ના આણી મનમા, ખટ માર્યો ત્યાં બાલ રે. ત્રાહે ત્રાહે
 મહા દુ ખ પડ્યું વસુદેવ દેવકીને, હુ ખે મુકાઈ બેઠની કાય રે,
 એટલું દુ ખ પડે પૃથ્વી પર, ફાટીને રસાતળ બંધ રે. ત્રાહે ત્રાહે.
 રતુતિ કરતા શામળીયાની, ત્રાહે થને શ્રી મહારાજ રે,
 વહારે ચઢને હો વિઠલા રે, લજ્જા રાખને શ્રી જગનાથ રે. ત્રાહે ત્રાહે.
 દુ ખ જાણ્યું રે માત પિતાનું, ક્ષય આણું કસરાય રે,
 કહે નરસંયો સાતમો ગર્ભ, તે બળીભદ્ર કહેવાય રે. ત્રાહે ત્રાહે.

સાખી.

સાતમો ગર્ભ બળીભદ્ર કેરો, વહારે વિઠલજી ધાય રે,
 કષ્ટ જાણી વડા વીરનું, પ્રભુએ આરાધી યોગમાય રે.

પદ ૫ મું-રાગ કાલેરો.

વડા રે વીરની રક્ષા કરવા, આરાધી જોગ માય રે,
 માત પિતાના બંધન છેડું, કોડ પૂરું કસરાય રે. વડા વીરની.
 રમરતા આવ્યા ઉમિયાણું, હો આત્મા હું દાસી રે,
 કહે સ્વામી જાણો કારણેહેમા, જાણો દેવકી ઉવાસી રે. વડા વીરની.
 ગર્ભ જાણને દેવકી કેરો, રખે દેતા દુ ખ રે,
 ગર્ભ લઈને જોવું જોકુવમા, જઈ મૂકો રોહિણી કુખ રે. વડા વીરની.

સ્વામી ગર્ભ ગાળતાં સ્ત્રી કેમ જીવે, તે માનજો નિર્માણ રે;
કહે પ્રભુજી એ માયા મારી, તેનો કોઈ ન જાણે મર્મ રે. વડા વીરની.
ગર્ભ ગાળ્યો ઉગિયાજીએ, નારી પામી સુખ રે;
કહે નરસિંહો ગર્ભ લેધને, મૂક્યો રાહિણી કૃષ્ણ રે. વડા વીરની.
સાખી.

ગર્ભ ગાળ્યો ઉગિયાજીએ, નારી પામી સુખ ઘણું રે;
કંસે નવ જાણું ગર્ભ ગળીયો, તે પરાક્રમ ન જાણું પ્રભુતણું રે.

પદ ૬ કું-રાગ કાલેરો.

કારાગ્રેહેમાં તેજ ઘણું વ્યાપ્યું, ઉદય થયા મહારાજ રે;
કહે દેવકી જગો પીયુષ હમારા, શીઠ રાજો છે અહિં લાજ રે. કારાગ્રેહેમાં.
નહિ પીચેરમાં માતા મારી, નહિ સાસુ નણદ જોડાણી રે;
દોહિલી વેળાએ નહિ કોઈ પાસે, શાને રૂઢા છે લાજ આણી રે. કારાગ્રેહેમાં.
લાજ મૂકી રાપ પાસે આળ્યા, કહો લામની સમાચાર રે;
કહે દેવકી પુત્ર આળ્યો તમારો, અધૂરીએ અવતાર રે. કારાગ્રેહેમાં.
કુંવર લેઈ વસુદેવ જોડ્યા, પુત્ર શીઠ હમારુ ઘર વાર્યું રે;
પાપી મામા તમને મારશે, એમ કહી ઢાળ્યાં આંસુ રે. કારાગ્રેહેમાં.
ધરીયું રૂપ ત્યાં શ્રી મહારાજે, અમો કલેશ મામાનું કામ રે;
ચિંતા ન કરો ઘણું સુખ પામશે, મને લેઈ જાઓ નંદને ધામ રે. કારાગ્રેહેમાં.
મુને ત્યાં મૂકીને લગિને લાવજો, કહેજો જે આ તુજ સતાન રે;
પાપી મામો જોડેનને મારશે, ઉડી જશે આ કાંત રે. કારાગ્રેહેમાં.
ચિંતા ના કરશે માતા મારી, અમો હું નાનું બાલ રે;
વરસ અગીયાર રહીયું ગોકુળમાં, પછી આણીયું મગમાને કાળ રે. કારાગ્રેહેમાં.
એવાં વચન સુણી જોડ્યાં માતા, પુત્ર વેળી લેજો સંભાળ રે;
લણે નરસિંહો વચન દીધું માતાને, પ્રભુ થયા નહાતું બાળ રે. કારાગ્રેહેમાં.

પદ ૭ મું-રાગ આશાવરી.

કહે દેવકી સુભો કુંવર હમારા, હમો દુષ્ટીયાંની લેજો સંભાળ રે;
રજે પુત્ર હમોને વિસારતા, નહિ તો આવશે હમારો કાળ રે. કહે.

દો દુઃખે દાઢી માતા તમારી, દુ.ખે દમીયા છે તાત તમારો રે;
 પાપીનો લે ભાગ્યો પુત્ર વળાવું છું, ઘણું દાઢે છવ હમારો રે. કહે
 પર ઘેર પુત્રને દોઈ ન વળાવે, જેની માતા હોય મુઈ રે;
 પરવશ પિંડ પડ્યો હમારો, તો રાત દિવસ રહું છું દોઈ રે. કહે.
 ઠારાએહમાં સુખ માતા પિતાનું, તમે જો જો નયણે નીહાડી રે,
 આ સુખ જોઈને નિરાંતે રહેજો, હમો રહીશું ગોકુલસામું ભાળી રે. કહે.
 પુત્ર ધન કમાઈ જશેદા કેરી, માતા તે કહેવાશે રે;
 મિથ્યા માતા હું પુત્ર તું મારો, પર ઘેર તોરણ બંધાશે રે. કહે.
 પુત્રને આપી માતા આંસુડાં દાળે, પુત્ર છેલી અરજ હમારી રે;
 કોઠ વરસ આયુષ્ય હજો પુત્રને, માતા લૂણ નાંખે ઉતારી રે. કહે.
 પ્રભુપે અમર લોક અતરીક્ષયી, પુષ્પની વૃદ્ધી કરાવે રે,
 ભણે નરસૈયો ગયા ગોકુલમાં (યઈ), ત્યાં વૃજનારીઓ વધાવે રે કહે.

પદ ૮ સું-રાગ આશાવરી.

વસુદેવ કુવર દેવકીએ જાણે, આઠમ દિન જન્મીયા રે,
 લોહની ભોગળ ભીડી દ્રારે, દોદશથી ઉઘડીયા રે. વસુદેવ.
 આંગણે ચોકી કસરાયની, દ્રાર રોડીને ભેડી રે;
 વસુદેવ કુવરને લેઈ સધાર્યાં, પ્રભુએ અઘોર નિદ્રા મેડી રે. વસુદેવ.
 વસુદેવ કુવર લેઈ સધાર્યાં, અધારીયું ધનધોર રે;
 માથે મેવલીઓ ધાર નાંખે છે, જમના વહે ભરપૂર રે. વસુદેવ.
 જોઈને જમના વિરમય પામ્યા, હાવે કોણ કરવી પેર રે,
 મનમાં વિચાર કરી પાછા વળીયે, ત્યારે જમનાએ દીધો સેર* રે. વસુદેવ.
 જેમ તેમ કરીને પદ રજ પામું, અહિં થઈ જદુપતિ જાય રે,
 ધાયું નીર કુવર લીધો રે ઉંચો, ત્યારે પ્રભુએ આપ્યા પાય રે. વસુદેવ.
 જઈને કુવર નદને સાપ્યા, બાઈ વીજળીને લીધાં રે,
 લેઈને વસુદેવ પાછા વળીયા, જઈ દેવકીને કન્યા દીધાં રે. વસુદેવ.
 દોદશથી તે દ્રાર દેવાયાં, જેણું હુણું તેણુ કીધું રે,
 નરસૈયાનો સ્વામી નાશી ગયો, જઈ ગોકુલમાં દર્શન દીધું રે. વસુદેવ.

પદ ૯ મું-રાગ આશાવરી.

ધાયો કસરાય વધ કરવાને, કારાગ્રેહેમાં જાય રે,
 આડો વિષધર ઉતયો કંસને, તો પણ ધાયો જાય રે. ધાયો.
 કંસે દાર હાથે ઉઘાડ્યાં, શાંગી લોહની તાલ રે;
 લાવ દેવકી બાલ તાહાકું, નહિ તો આણીય કાળ રે. ધાયો.
 કહે દેવકી સુલો વીરા મારા, હીકરી દીવો રેહુ એવું ધારો રે,
 બાઈ વીજળીને લેઈ કરીને, પાયે બાલી જૂપ બડો* રે.† ધાયો.
 લેઈ શલ્યા સાથે પછાડતાં, એક વચન વીજળીએ કહ્યું રે,
 છટકીને ગઈ આકાશમાં, તારો વૈરી મકટયો ગોકુળ મયુ રે ધાયો.
 * * * * *
 સૂણી કસરાયને ત્રાસ જ પડીયો, થઈ મૂર્છા ને ઢળીયો રે ધાયો.
 કસરાય મન લે ઘણું પામ્યો, વચન વીજળીએ જે કહ્યાં રે,
 કહે નરસૈયો ગોકુળમાં વસ્યા, તે પરાક્રમ કરે ના લઘ્યાં રે ધાયો.

પદ ૧૦ મું-રાગ કાલેરેલ.

કારાગ્રેહેમાં વસુદેવ દેવકી, છોડ્યા તે કસરાય રે,
 મહાદુ ખ પાડ્યું મેં ભગિ મારી, તે દુ ખન આણુશે મનમાયરે. કારાગ્રેહેમાં.
 હું અપરાધી મહા અજ્ઞાની, પાપી મહા અહુકારી રે,
 મહા પાપે મેં બેઠેન સતાપી, પાપે અવધ આવી હુ મારી રે. કારાગ્રેહેમાં.
 મનમાં વિચાર કીધો કસરાયે, ધન્ય મારી કમાઈ રે,
 મારે પાપે દુઃખણી કરી ભગિ,‡ દર્શન દે જહુસઈ રે કારાગ્રેહેમાં.
 જમ તમ કરીને દર્શન પામું, કરુ મહા જુદનો ઉપાય રે;
 બદવ સરવે દુઃખ પમાડું, સઘમુક્તિ જમતમ ચાયઈ રે, કારાગ્રેહેમાં.
 ગેર ચોળીને પૂતનારે મોકલી, તે રહીજઈ ગોકુલ ગામ રે,
 પડી પૂતના નદ છાપરે, કયા દીપે કોટીક કામ રે.॥ કારાગ્રેહેમાં.
 સુણી કસરાય ત્રાસ ગોહૃ¶ પામ્યો, મોકલ્યો શકટાસુર રે,
 કરી કીલકલાટ પગ પ્રહારે, મારી કીધો ચકચૂર રે. કારાગ્રેહેમાં.

* બડો-ઉભો † પાં ૦ “જૂપ ખડેર” ‡ પાં ૦ “પ્રભને” § પાં ૦ “ધાવરે” ॥ પાં ૦
 “તે તો રહી છે યઈ ગોકુલ ચાવરે, * * * તેની કટપ દીસે કાવરે” ¶ બિા-બદના અર્થમા.

લીલા કવિતા વિસ્તારી, લીલા ધર્મ અચાર રે;
કૃપા કરો હવે નરસૈયાને, રાખો ધરણ આધાર રે. કારાગ્રહેમા.

પદ ૧૧ મું-રાગ કાલેરો.

કસરાય મન તો ઘણું દુઃખ પામ્યો, વચન વીજડીએ કહ્યું રે;
વેરી તારો પ્રકટયો ગોકુલમાં, પરાક્રમ કંસે ના લહ્યું રે. કસરાય.
બકી ભેદી ને શકત બેઠો, વૃણાવત તત્સણ હણ્યો રે,
વૃક્ષ ઉપર પ્રલભ નાખીને, અત આપ્યો તેક તણ્યો રે. કસરાય.
ગકાસુરની આંચ મરડીને, વન ઘેરીને વેડાવ્યો રે,
હૃદયમાં ઘણું વૃદ્ધી થઈને, એમ અઘાસુર માર્યો રે. કસરાય.
એક સમે પ્રભુ વૃદ્ધાવનમાં, ચારે નવ લખ ગાય રે,
એક અસુર ઘઈ ગોવાલો આવે, સાથી કર્યા આવતા વિહાય રે. કસરાય.
એક સમે પ્રભુ ગોકુલમાંહી, બેઠા નદણ સહિત રે,
બખારવ કરતો રે આંવ્યો, આંવ્યો ઢેસી દઈત રે. કસરાય.
કરડે દત, બૂરને* મારે પગસું, પરાક્રમ કોઈ ના બળ્યું રે,
ઝેરચાળીને હાથ મૂક્યો મુખમાં, (તેણે) પુછડે પછાડી છોડ્યા પ્રાણુરે. કસરાય.
એક સમે દાવાનળ આંવ્યો, વન પ્રભાટી દીધો રે,
ગોપી ગોવાલાની આખ મીચાવી, મીરજ ધરીને પીધો રે. કસરાય.
બખાસુર હતો કદલી વનમાં, બવા ન પામે કોઈ રે,
ઝાલી વન ઢંઢોળ્યું શ્યામળે, ગોપી ગોવાલા રહ્યા ભેઈ રે. કસરાય.
બહુ ગર્જના કરી ઉછાળ્યો, બધું વન ઢંઢોળીને કાઢ્યો રે,
ઘણું એકાં રજે રમાડીને, ઝાલી પુછડે પછાડ્યો રે. કસરાય.
તેરે સમે ત્યાં નારદ આંવ્યો, છાની વાતો હરિદાં કરીએ રે,
કંસે મોકલ્યા કાકા તેડવા, અકૂરે રથ ભેટરીએ રે. કસરાય.
રનાન કરવા જમનાજીમાં ગયા, રથ મિડ્યો રાવન રે,
અકૂરજીને પરાક્રમ દેખાડ્યું, માટી દેખાડ્યું મોત્રયવત રે. કસરાય.
પહેલી પોળે માર્યો પર્યટને, પાટી લીધી કૃપામાંથી અર્ચો રે,
પીછ પોળે માર્યો ગરુડને, પાને મસખ્યા રે. કસરાય.

ચેથે મહાર્થીં આલ્યો મામાને, બાંહે આલી બહાર કાઢ્યો રે;
લાવ પાપી ભાસં માત પિતાને, કંઠ આલી કંસ પછાડ્યો રે. કંસરાય.
વેર જમાઇનું લેવા જરાસંધ, આલ્યો તેણી વાર રે;
સત્તરવાર તો નાશી ગયો, આલ્યો અઢારમી વાર રે. કંસરાય.
કારાગેહથી માત પિતાને, છોડ્યાં શ્રી મહારાજ રે;
યાદવકુળમાં આનંદ હુવો, ઉચ્ચસેનને આપ્યું રાજ રે. કંસરાય.
કંસને મારી ભાર ઉતાર્યો, દેવ સહુ નમીયા માવ રે;
ભણે નરસૈયો જાદવકુળને, દ્વારામતિ લેઈ જાવ રે. કંસરાય.

શ્રીકૃષ્ણ જન્મ વધાઇનાં પદ.

પદ ૧ હું-રાગ કાલેરો.

આનંદ વાઘ્યો અતિ ઘણો રે, હુખ્યો સુર નર લોક રે;
જાદવકુળમાં જીવન* જાણ્યો, માતાના ટળીયાં શોક રે. આનંદ.
મનમાં વિરમય થયાં માતાજી, કારણ કુવર આલ્યો રે;
હુદ વિહારન સંકટ વારન, ગોકુલમાં પધરાવ્યો રે. આનંદ.
હુદભી નાદ અતરીક્ષ વાગે, પુષ્પની વૃદ્ધી યાવ રે;
નરસૈયાના સ્વામી જયોદ્ધા જોણે, વસુદેવ મૂઢીને જાવ રે. આનંદ.

પદ ૨ હું-રાગ કાલેરો.

મનમાં વિરમય થયાં માતા જયોદ્ધા, પાસામાં દીઠે બાલ રે;
ચૌદલુવનનો લીલાકારી, અવતર્યો કસનો કાળ રે. મનમાં.
પ્રથમ નયણે નિરખુ કુંવરને, પછે જગાડુ નદરાય રે;
જગો ખ્યાસ સખળ સારુ, જાગ્યું જાગ્ય તમારુ વરજાયાં રે. મનમાં.
જાગ્યા નંદજી આનંદ પામ્યા, જોયા જગદ્ધાર રે;
કોટી રવિ ચશી પ્રગટ્યા, કોટી કોટી દીવડાની હાર રે. મનમાં.
શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ વિસજે, નિરખી મોહ પામ્યાં નરનાર રે;
નંદ કહે સુણો ભામની મારી, દીસે છે લીલાકાર રે. મનમાં.

* પાઠ "જાદવ" † પાઠ "વજ્રાણ રે" ‡ પાઠ "લીલા અવતારે" એ પાઠ માત્ર
એક જ પ્રવચન છે તથા પ્રવચન શબ્દો પાઠ છે

મજલોકનુ પ્રતિપાલણ કરવા, અસુર હણવાન કાજ ર,
જાણે નરસૈયો લીલા વખાણું, અવતાર લીધો મહારાજે રે મનમા

પદ ૩ છંદ.

ધન્ય ધન્ય દિવસ આજ અનોખમ, ધન્ય ધન્ય શ્રીગોકુલરાયરે,
ધન્ય ધન્ય નહ(છ) જ્યોદા, ઘેર ઘેર ઓચ્છવ યાય રે ધન્ય ધન્ય
ઘેર ઘેર સાહ જ દેઈને ગોપી, જમના છીલવા જાય રે,
તરીયા તોરણ દ્વારે શોભતા, માનુની મગળ ગાય રે ધન્ય ધન્ય.
જ્યોદા રોહિણી કુંવરને નિરખી, આનહ જિર ન માય રે,
અતરીક્ષ રહીને જીવે દેવતા, હુહણી વાળા સોહાય રે ધન્ય ધન્ય.
ધન્ય ધન્ય શ્રાવણ વહી અષ્ટમી, ધન્ય શ્રી ગોકુલ ગામ રે,
નરસૈયાના સ્વામીની સગે રમતા, પૂર્યા તે મનના કામ રે ધન્ય ધન્ય.

પદ ૪ કુ.

નહને આગણે નર ઘોષ વાદ્યો, પથમ શબ્દના પૂર્યા નાહ રે,
ધોળ મગળ આલાપે ખાલા,* શ્રી ગોકુળમા પડીયો સાહ રે નહને.
ધર ધરથી નિસરી રે ગોપી, સરખા સરખી ટોળી રે,†
દધી દીવ મર્યો નહ આગણે, રીરથી ઢોળી ગોળી રે નહને
શ્રાવણ માસ અષ્ટમી અધારી, ભાવ્ય રોહિણીએ રુડા કીધા રે,
નરસૈયાના સ્વામી મધ્ય દેણીએ, જઈ ગોકુલદર્શન કીધા રે ‡ નહને

પદ ૫ મુ.

જ્યોદાના આગણીએ, સુંદર શોભા દીસે રે,
મુક્તાશ્લના તોરણ બાધ્યા, જોઈ જોઈ મનડુ હીસે રે જ્યોદાને.
મહાલા મહાલ કરે માનુની, આનહ જિર ન માય રે,
કેસર કુકુમ ચર્યે સહુને, ઘેર ઘેર ઓચ્છવ યાય રે જ્યોદાને.
ધન ધન લીલા નહણવનની, પ્રકટ્યા તે પૂરણ પ્રદ રે,
રંગ રેલાયો નરસૈયો ગાયે, મન વાદ્યો આનહ રે જ્યોદાને

* પા. ૦ 'બાલીશ † પા. ૦ 'સેરેરથી ગોરસડા લઈ નિસરી ગોપી સરખા. ‡ પા. ૦

“સેરોહિણીએ પ્રધારે નરસૈયાએ સ્વામી પ્રકટ્યો મધરજી, મુનર જે જે પ્રધારે”

પદ ૬ કું.

ચાલો સખી આપણ જઈએ, નંદકુંવરને જોવા રે;
કુંચન યાળ ભરી સુકતાફલની, મંગળ જ્ઞાન કરેવા રે. ચાલો.
ધન જયોદાએ જનન જાયે, પૂર્વે મહાતપ કીધાં રે;
પૂરણ પ્રદ્ધ અવિલોકી જોતાં, મનવાંછિત ફળ દીધાં રે ચાલો.
ભક્તતણું સુખ પૂરુ કરવા, નારાયણ અવતરીયા રે;
કૃપા કરે હવે નરસૈયાને, ગુણ તમારા ઉચરવા રે. ચાલો.

પદ ૭ સું.

પારણે પોઢ્યા પુરુષોત્તમજી, માતાનો હર્ષ ન માય રે;
આનંદ વ્રજવાસી સહુકો, માતુની મંગળ ગાય રે. પારણે.
સાવ સોનાનું રે પારણું, માણક મોતીએ જડીયું રે;
ચોદશ રત્નની કાન્તિ વિરાળે, ઝાઝા હીરવે મઢીયું રે. પારણે.
હિંકોળે ઉભલારે ઉલ્લાસે, ધમધમ ધુધરી ધમકે રે;
કુવર કનૈયો અલોકિક નાનો, માતુનીનું મન ઠમકે રે. પારણે.
ધન ધન માતા જયોમતિ, ધન ધન ગોકુલ ગામ રે;
નરસૈયાનો સ્વામી શામળીયો, પૂર્યા તે મનનાં કામ રે. પારણે.

પદ ૮ સું-રાગ મલાત.

નાનુ સરથું ગોકુળિયું મારે, મારે વાહલે* વૈકુંઠ કીધું રે;
પ્રલાદિકને સ્વપ્ને ન આવે, આહીરને દર્શન દીધું રે. નાનું ૧
ખટકથને જોળ્યો ન લાધે, વેદ પુરાણ એમ ગાયે રે;
અવનવી લીલા વૃન્દાવનમાં, વન વન ધેન ચરાવે રે. નાનું ૨
પુરુષોત્તમ લીલા અવતારી, દેહ ધર્યાં અવિનાશી રે;
કર જોડીને કંઠે નરસૈયો, ગોવાળિયા વૈકુંઠ વાસી રે. નાનું ૩

હીંડાલાનાં પદ.

—૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨—

પદ ૧ હું-રાગ કલ્યાણનો હીંડાળો.

ઓ સખી આવણુ આયોરે, ઓ આવણુ આયોરે, આવણુ આયોરે. ટેક
ચાહો સખી જીવિયે સુવર્ણ હીંડોળે, કીજે સ્વામ મન લાયો;
હાવલાવ ખંજન મનોહર, કંચુકી કંકન સોહાયો રે. ઓ
નિત્ય* જપત વૃષભાન નંદિની, રસિકરાય વર પાયો;
મન માન્યો દેખી મન ઝોહી, જઈ હાથ હરિને સાહાયો રે. ઓ
આવણુ માસ સોહામણો, સોહામણો સહુ વૃજ સાય;
પરમ સોહાગી સ્વામ મારો,† કોડામણો છે પ્રાણનાથ રે. ઓ
સદા રમણ વૃંદાવન સોહિયે, નીત પ્રતે રસ વિલાસ;
શ્રી જસુનાળને કાંકલે કંઠ, આદીરડાને છે વાસ રે. ઓ
સખી મળી છે તેવતેવડી, ચાલી આવી છે રમવા રાસ;
મધ્યે વિરાજે શ્રી સ્વામિનીજી, જેનું સદા નિરંતર રાજ રે. ઓ

* * * * *
જેને કાજે વાહલો મનમાં પ્રકટયા, નંદ તણે ઘેર આજ રે. ઓ
એ શોભા મેં કેમ રે કેહવાયે, કદી ચંકર પૂછે વાત;
કહેનાર શેષ સરીખા હારે, ત્યાં પામરની કોણુ જાત રે. ઓ
વૃંદાવનની કુંજગલનમાં, સ્વામ હીંડોળેરે હીંચાય;
મારો વાહલોજી ઘાલે ધુમકલી, જોખી હુમચી લેઈ લેઈ ગાય રે.‡ ઓ
મારા વાહલાજીનું વાત કરતાં, ધુમરી થઈ દશ વીથ;
તેણુ વહૂટી ને હાર જ તુટ્યો, અંબર અશિયાં શીથ રે. ઓ

હીંડોળો રાળો મારા વાહાલા, અગ ઉઘાડાં થાય;
 મારી સહિયેર સવે હાસ્ય કરે છે, તેમાં તમારુ શું બાય રે. ચો।૦
 આવા નિર્લજ થયા તે મેં નવિ જણ્યા, લાડકવાયા નાથ;
 નહિ જોલું નહિ ચાલું વાહલા, આજ પછી તમ સાથ રે. ચો।૦
 એવાં એવાં વચન સુણી હરિ હસીયા, રસિકવર સુકુમાર;
 પ્રસન્ન થયા શ્રીસ્વામીનિજ, નરસૈયાને આપ્યો એકાવળ હાર રે. ચો।૦

પદ ૨ જું-રાગ સોરઠનો હીંડોળો.

સખી ઝરમર ઝરમર વરસે મેહ, તમ નાથને નારી સંગ વાઘે નેહ;^{*}
 લપટાઈ તે અબળા અગે, ધુમલડી† વાળી નાચે સગે. સખી.
 અબળાએ અબોડો વાળ્યો, ઉર અખર અંતર ટાળ્યો;
 ચતુરાની તે ચોળી ચમકે, જમ વિજ ગગનમાં દમકે‡ સખી.
 મધ્યે મોર મધુરા ટોંકે, કોયલડી માંહી કોંકે;
 વાંમલડી વહાલો વાચે, તમ તમ ગોપી નાચે ને ગાચે. સખી.
 કામા કામે ઘેલરડી ડોલે, ગોહી મોહનસું હસીને બોલે;
 ગોફળડે ધુધરડી ધમ ધમકે,‡ ચતુરાની તે ચોળી ચમકે. સખી.
 માંહી હીંચિ હીંડોળે વનમાળી, વારે ઓવારણું વાળીવાળી,
 ધાલે ઠઠ મુકાનો હાર, મોહ્યા મરકલડે નંદકુમાર. સખી.
 એક ઉભી નાથને નિહાળે, એક ચાલીને ચમ્મર ઢાળે;
 એક ફૂલી તે અગ ન સમાય, એક લીડી રહી હૃદયા માય. સખી.
 એક કરે દુહલિના નાદ, અવણે સુણી રથામનો સાદ,
 કરે પુષ્પ વૃષ્ટિ અપાર, મુખે બોલે તે જ્વેજાર. સખી.
 લીલા ભેદનિ તરપત થાઉં, તાળ લલન પુઠળ ગાઉં,
 નરસૈયો તે પ્રેમે ભરાણો, ગળી સગ મોંહે સમાણો.‖ સખી.

પદ ૩ જું-રાગ કલેશનો હીંડોળો.

મેહલો ગાળે ને માધવ નાચે, રુમઝુમ વાળે ધુધરડી;
 આજી ચીર ચરણાં ને ચોળી, માથે લીલી લોખરડી.† ટેક.

* પા.૦ “૦ વરસે, તેમ નાથ ને નારી વિલસે” † ફેરફારડી ‡ અગે-ચમકે § પા.૦
 “૦ ધુધરડી ધમધમ પગલે” || પા.૦ “લપટાણો” ¶ એક ભવનું વસ્ત્ર કાઠિયાવાડી સ્ત્રીઓ-
 આદીશદિ-ચણિયાની જગે, ગાડ બાધીને પહેરે છે

તાળ પખાજ વખડે ગોપી, શ્યામ વખડે વાંસલડી;
 દાહર મોર બપૈયા બોલે, મીઠિ સ્વરે બોલે કાચલડી મેઘલો.
 ધન વૃંદાવન ધન જમુના તટ, ધન કૃષ્ણ અવતાર લિયો;
 ધન નરસૈયાની છાલલડીરે, ધન ધન સગ કાલેસ કહ્યો. મેઘલો.

પદ ૪ મું-રાગ ધનાશ્રીના હીંડોળો.

ઝાંઝરીયાં ઝમકે ઝમકે ઘુઘરી રે, કાંઈ ફરતી ફરતી હીંચે હરિના સગ રે;
 ઘુમડલી ધાલે શ્યામલાને સહુ મલી રે, વાળે તાલી તાલ અદંગ રે. ૧
 કાંઈ સાન કદે સુંકર શ્યામને રે, અખલા આલાપે પૂરણ પ્રેમસું રે;
 કાંઈ વાધો વાધો અંગમાં આનંદ અપાર રે, ગોપી નાચે મુકી સહુ નેમસું રે. ૨
 એક એકને સાંઈડાં* દે શ્યામલો રે, કરતાં કરતાં અધુર અમૃતરસ પાન રે;
 જલકેને હીંડોલો સવે શ્યામનો રે, ગમતાં ગમતાં ગોપી કરતાં ગાન રે. ૩
 સુરીનર ને મુનિજન ત્યાં મોહી રહ્યા રે, નિરખી નિરખી ગોપી ને ગોપાલ રે;
 અંગે અંગે ત્યાં સુધ છુધ વીસરી રે, અપે અપે ગોપી કુસુમની માલ રે. ૪
 નરસૈયો તેના તે રસના શુષ્ક કેટલા કહે રે, લીલા લીલા અગણિત સાર રે;
 તારુણીના ટોલામાં અણુમનીને મલપતોરે, તેમાંથી એક કણુકનો વિસ્તાર રે. ૫

પદ ૫ મું-રાગ ધનાશ્રીના હીંડોળો.

હીંડોલે હીંચે નારી નાચસું રે, વાધો વાધો ઘુમણડી અતી રગ રે;
 શ્યામલિયો શ્યામાને જુજે ભરી રહ્યો રે, અલગાં અલગાં પાસે અંબર અંગ રે. ૧
 સુધા ને ચંદન પ્રેમલ અતિ ઘણા રે, વિધ વિધ આપ્યા કુસુમના હાર રે;
 છેલપણુ રે આવી જોગે નાથને રે, ભામણડાં લેતી વારંવાર રે. ૨
 જલકે સુગટ ને પાણી રાખડી રે, વાદે વાદે ઘુમડલી ધાલે નાર રે;
 મરઠલડો કરતી માનુની મદ ભરી રે, ઝમકે ઝમકે નેપૂરની ઝમકાર રે. ૩
 પલવટડીવાળી પટોલી સુંદરી રે, કરતી કરતી કામા કુંકુમ રેલ રે;
 અંગો અંગે શ્યામા સહુ શોભતી રે, વાધો વાધો વહાલાસું ઝકઝોલ રે. ૪
 ચોદશથી મોર મધુરાં બોલતાં રે, ઝીણી ઝીણી ઝરમર લાગી ધાર રે;
 નરસૈયો તાંહી લાવે બીડાં પાનનાં રે, તાંહાં આરોગે નારી ને નંદકુમાર રે. ૫

પદ ૬ ઠું-રાગ ધનાશ્રીના હીંડાળો.

ઠંમઠમ દે વરસે મેહુ સોહામણો દે, હીંચિ હીંચિ હીંડાલે અતિ રગ દે;
 શામલિયો ને શામા બેહુ સોલતાં દે, નિલામ્બર પિતામ્બર ઓપે અગ દે. ૧
 ઘુમઝલી ઘાલે ગોપી રસભરી દે, શામલિયાને સન્મુખ કરતી સાન દે;
 મરઝલડો કરતી માનુની મોદસુ* દે, નાચે ને વલી ગાયે મધુર ગાન દે. ૨
 બોલે રે કાયલ મોર સોહામણો દે, ગાજે ગાજે ગગન ઘેરુ ગલીર દે;
 વદાવન અતિ સોહામણું દે, સોઢે સોઢે જુમતા તીર દે. ૩
 વાહેને વેળા મહુયર વાંસલી દે, વાજે વાજા તાલી તાલ અદગ દે,
 મમ્મ થઈને વહાલાજીને નિરખતા દે, ઉલટયો ઉલટયો અખલાને આનદ દે. ૪
 ઉપરથી કુસુમ બોહુ વરખી રહારે, સુરીનર મુનિજન બોલે જ્ય જ્યકાર દે,
 નરસૈયો નિરખી હરિગુણુ ઓચરે દે, ધન ધન કામની કૃષ્ણ વેહાર દે. ૫

પદ ૭ મું-રાગ ધનાશ્રીના હીંડાળો.

હીંડાલે ને હીંચિ મુંદર શામલો દે, હીંડાલે હીંચાલે વજની નાર દે;
 મુરતકે મુગટ સોહામણો દે, કાને કાને કુડલ સાર દે. ૧
 અળકે શ્યામાને શીર રાખડી દે, લટકે લટકે મુકતાફજના હાર દે,
 ખલકે ખલકે કકણા કકણી દે, પાયે પાયે નેપુરનો અમકાર દે. ૨
 લામણુકા લેતી રે સર્વે મુંદરી દે, હીંચિલે હીંચિતા વાધો છે અતિ રગ દે,
 સગમા મહાલે મળી માનુની દે, અખર અખર ઓપતાં અગ દે. ૩
 મધુરેને રાગે આલાપતી દે, મીઠા મીઠા બોલે છે મોર દે,
 તેમ તેમ વહાલો વહાલો છે વાસલી દે, ગાજી ગાજી રહ્યો છે ધનધોર દે. ૪
 નરસૈયાને નેણે ત્યા નીરખતો દે, કુટયો કુટયો અગ ન માય દે,
 કૃષ્ણ કામની જ્યા રગે રમે દે, ધન ધન લીલા ગુણુ ગાય દે. ૫

પદ ૮ મું-રાગ ધનાશ્રીના હીંડાળો.

હીંડાલો શોલે હરીને હીંચતા દે, તેવતેવડી શ્યામા સોઢે અગ દે;
 ઘુધરડીને ધમકે ઘુમણુ રસ ચઢીરે, વાધો વાધો આનદ અખલા અગ દે. ૧

* પા. "મહસુર" † એક પ્રવચ પાઠ—ખજે કર કકણ ને કીમ્લો દે દે દે પ્રવચ
 પાઠ રખ્યો છે—એ કે એક પ્રવચ પાઠ સારો છે

કામની કૃષ્ણસું કીડા કરે રે, કીધા કીધા સકલ શણગાર રે;
 વહાલાને વહાલે મોહી મલપતી રે, પામી પામી પ્રાણાધાર રે. ૨
 જોળનમાતી માનુની મદલરી રે, ચાલે ચાલે ચમકતી ચાલ રે;
 (પાયે) કાંખી ખલકે કનકની રે, ખલકે ખલકેરે કાને જુમણુ ઝાલ રે. ૩
 નયણાં નિહાળ્યા કરે રે કહાનસું રે, ગર્વ ભરી ભીડે ગોરી શ્યામ અંગ રે;
 ધુમડલી ધાલે ને શ્યામા સ્વર કરે રે, વાળે વાળે તાલી તાલ અદંગ રે. ૪
 જીવન ને જીવંતી જોહુ મળી રહ્યાં રે, આહુડલી તે કંઠે સોહિ રે;
 નરસૈયાની રસના શ્યામવર રટે રે, વસિયો હૃદયા નયણાં મોહિ રે.*૫

પદ ૯ મું-રાગ ધનાશ્રીના હીંડાળો.

આળે રે આ વહાલો રમતો રસ ભયોં રે, હીંડાલે હીંચતાં દે છે હેલ રે;
 શામલીયો ને શ્યામા જોહુ એમ કરતાં રે, ગમતે ગમતે ગમતે કરતાં ગેલ રે. ૧
 વનિતાસું વહાલો અતિ વાદે અદ્યો રે, ધુમડલીનાં ધુમણુ ધાલે નાથ રે;
 અંગેથી અંખર ખસીયું અંગનાનું રે, ભીડી ભીડી ભામનીને ભરી બાધરે. ૨
 નિરખતાં નાથને નારી ભાળી રહી રે, હરખે હરખે હૈયે હરખ ન માય રે;
 મુસ્તક મણી મહાઝલકે કનક વેલડી રે, શોભા શોભા કહી નવ બાધ રે. ૩
 ચમકતી આવી રે ત્યાં ચંદ્રાવલી રે, મરકલડાસું જોલે વહાલા સંગ રે;
 હીંડાલો રાખો રે સુંદર શામલા રે, કંપે કંપે કામા કેવાં અંગ રે. ૪
 ધન ધન ગોકુલીયા કેરી નારને રે, ધન ધન તે સુરીનર ઉપરથી કરે રે;
 નરસૈયો ત્યાં અંગો અંગે ફૂલીયો રે, નિરખી નિરખી નરલે રંગ વારે રે. ૫

પદ ૧૦ મું-રાગ ધનાશ્રીના હીંડાળો.

હીંડાલે હીંચે વહાલો હરખથું રે, જોડજ મલી શશીવદની કુમાર રે;
 આનંદ વાધ્યો અંગે અંગ અંગનારે,† હીંડાલો હીંચાલે ગોકુલ નાર રે. ૧
 વાહિરે મહુયર વેણા વાંસલીરે, વાળાં વાળે નાચે નારી રંગ રે;
 પાયે ઝાંઝર નેપૂર રણુજોરે, આલાખીનો ગાયે હલદી અંગ રે. ૨
 અંગેરે જુવણુ બામની ભાવતાં રે, ચોલી પટોલી ચલકે નારી રંગ રે;
 મરકલડે મોહે કામની કૃષ્ણને, હલદ્યો અબલા આનંદ અંગોઅંગ રે. ૩

* પા. ૧૦ "શ્યામવર રમે રે, વસિયો વસિયો નયણુ માહેરે." † પા. ૧૦ "અંગ નારીરે"

વહાલાને વહાલો અગર ઉવેખતી રે, લામણાં તે લેતી વારવાર રે,
પેર પેરના પકવાન આગળ અરપણ કરે રે, આરોગે આનદે પ્રાણાધાર રે. ૪
ધુમણડી ઘાલે રે ગોપી રસભરી રે, કરતી કરતી શ્યામા નેણે સાન રે,
નરસૈયો તે લીલા રસમાં લલવલો રે, કરુણા કીધી સુંદર શ્યામ રે. ૫

પદ ૧૧ સું.

શામલિયો ઝોહ બલિયો, હીડોલે હીંચતો રે;
રંગ ભરી શ્યામાનુ, મરકલડે મુખ જોતો રે. ૧
સર્વ મળી શામલિયાસુ, સગમ શરી શ્યામા રે;
ધુમણડી ને રસ લે ઘણો, વાદે ચઢી છે વામા રે. ૨
છેલેલ છેલેલપણે, છળીલાને છલ કરતી રે,*
બુદ્ધિ ઘણી બુદ્ધિ ઘણી તે, અલવે આલિંગન લેતી રે. ૩
ગોવિંદજી ગોવિંદજી, ગોપી સગે સોહે રે,
નરસૈયો ત્યા તાલ લઈને, કૃષ્ણતણા ગુણ ગાયે રે. ૪

પદ ૧૨ સું.

આ જોને આ જોને, હરિ હીડોલે હીંચતો રે;
શામલિયો શ્યામાને કહે, બાહુડલી ધરતો રે. ૧
પ્રેમેસુ પ્રેમેસુ પ્રેમદાને, ધુમડલી ઘાલે રે,
મદભરી માનુની તે, હસભરી ગત ચાલે રે. ૨
રસભરી રસભરી કાચે, કરતી મનના ગમવા રે,
વારણે જઈએ ગોપી, વહાલાજીને વળતા રે. ૩
નરસૈયો નીરલે ચર્ધ, એ લીલા રસ ગાયે રે,
કરુણાએ કૃષ્ણજી ચે રાખો, ભુવતી જૂથ માહે રે. ૪

પદ ૧૩ સું.

જોરે સખી આ રુડુ આ રુડુ, અવરસહુથી આ રુડુ રે,
વદ્રાવનમા હવે હીંચિ, શામલિયો શ્યામા જોડું રે. ૧
ઝરમર વરસે મેહુલો, વચે વચે વીજ જખડે રે,
નારી નાયકું તે રસ ભરી,† અખર અગે ઝલકે રે. ૨

* પા. "છેલેલપણે છેલેલપણે છળીલાને છળવે જોતી રે" † પા. "નારી નાય તે રસભરા"

કામની કૃષ્ણસું કીડા કરે રે, કીધા કીધા સકલ શણગાર રે;
 વહાલાને વહાલે મોહી ભલપતી રે, પામી પામી પ્રાણાધાર રે. ૨
 જોખનમાતી માનુની મદલરી રે, ચાલે ચાલે ચમકતી ચાલ રે;
 (પાયે) કાંળી અલદે કનકની રે, ખલકે ખલકેરે કાને જુમણુ જાલ રે. ૩
 નયણાં નિહાળ્યા કરે રે કહાનસું રે, ગર્વ ભરી લીડે ગોરી શ્યામ અગ રે;
 ઘુમડલી ધાલે ને શ્યામા સ્વર કરે રે, વાળે વાળે તાલી વાલ મંદંગ રે. ૪
 છવન ને જીવંતી બેહુ મળી રહ્યાં રે, બાહુડલી તે કંઠે સોહિ રે;
 નરસંયાની રસના શ્યામવર રટે રે, વસિયો હૃદયા નયણાં મોહિ રે.*૫

પદ ૯ મું-રાગ ધનાશ્રીનો હીરોળો.

આજે રે આ વહાલો રમતો રસ ભયોં રે, હીંડાલે હીંચતાં દે છે હેલ રે;
 શામલીયો ને શ્યામા બેહુ એમ કરતાં રે, ગમતે ગમતે ગમતે કરતાં ગેલ રે. ૧
 વનિતાસું વહાલો અતિ માદે અઢયો રે, ઘુમડલીનાં ઘુમણુ ધાલે નાથ રે,
 અંગેથી અબર ખસીયું અંગનાનુરે, લીડી લીડી ભામનીને ભરી બાથરે. ૨
 નિરખતાં નાથને નારી ભાળી રહી રે, હરખે હરખે હૈયે હરખન માય રે;
 મુસ્તક મણી મહાજલકે કનક વેલડી રે, શોભા શોભા કહી નવ નય રે. ૩
 ચમકતી આવી રે ત્યાં અદ્રાવલી રે, મરકલડાસું બોલે વહાલા સંગ રે;
 હીંડાલો રાખો રે સુંદર શામલા રે, કપે કપે ક્રમા કેવાં અંગ રે. ૪
 ધન ધન ગોકુલીયા કેરી નારને રે, ધન ધન તે સુરીનર ઉપરથી કરે રે;
 નરસંયો ત્યાં અગો અંગે કૂલીયો રે, નિરખી નિરખી નરલે રગ વારે રે. ૫

પદ ૧૦ મું-રાગ ધનાશ્રીનો હીરોળો.

હીંડાલે હીંચે વહાલો હરખશુરે, જોડજ મલી શશીવદની કુમાર રે;
 આનંદ વાઢ્યો અગે અગ અંગનારે,† હીંડાલો હીંચાલે ગોકુલ નાર રે. ૧
 વાહિરે મહુયર વેણા વાંસલીરે, વાળા વાળે નાથે નારી રગ રે;
 પાયે જાંઝર નેપૂર રણજણેરે, આલાપીનાં ગાયે હલટી અગ રે. ૨
 અંગેરે ભુષણ ભામની ભાવતારે, ચોલી પટોલી ચલકે નારી રગ રે;
 મરકલડે મોદે કામની કૃષ્ણને, હલટયો અબલા આનંદ અગોઅગ રે. ૩

* પા. ૧૦ ને "શ્યામવર રમે રે, વસિયો વસિયો નયણાં મોહિરે." † પા. ૧૦ "અન નારીરે"

‡ પા. ૧૦ "અવતારે"

વહાલાને વહાલે અગર ઉવેઅતી રે, લામણાં તે લેતી વારવાર રે;
પેર પેરનાં પકવાન આગળ અરપણુ કરેરે, આરોગે આનદે પ્રાણુધાર રે. ૪
ધુમણી ઘાલે રે ગોપી રસભરી રે, કરતી કરતી શ્યામા નેણે સાન રે;
નરસૈયો તે લીલા રસમાં લલવલો રે, કરુણા કીધી સુંદર શ્યામ રે. ૫

પદ ૧૧ મું.

શામલિયો ગોહ બલિયો, હીંડીલે હીંચતો રે;
રગ ભરી શ્યામાનું, મરકલકે મુખ જોતો રે. ૧
સર્વ મળી શામલિયાસુ, સંગમ શૂરી શ્યામા રે;
ધુમણી ને રસ લે ઘણો, વાદે ચલી છે વામા રે. ૨
છેહલ છેહલપણે, છખીલાને છલ કરતી રે,*
બુદ્ધિ ઘણી બુદ્ધિ ઘણી તે, અલવે આલિંગન લેતીરે. ૩
ગોવિંદજી ગોવિંદજી, ગોપી સગે સોહે રે,
નરસૈયો ત્યાં તાલ લઈને, કૃષ્ણતણા ગુણ ગાયે રે. ૪

પદ ૧૨ મું.

આ જોને આ જોને, હરિ હીંડીલે હીંચતો રે;
શામલીયો શ્યામાને ઠંઠે, આહુડલી ધરતો રે. ૧
પ્રેમેસુ પ્રેમેસુ પ્રેમજાને, ધુમણી ઘાલે રે,
મહભરી માનુની તે, હસભરી ગત ચાલે રે. ૨
રસભરી રસભરી કાચે, કરતી મનના ગમતાં રે,
વારણે જઈએ ગોપી, વહાલાજીને વળતા રે. ૩
નરસૈયો નીરલે થઈ, એ લીલા રસ ગાયે રે,
કરુણાએ કૃષ્ણજી ચે રાખો, ભુવતી જૂથ માહેરે. ૪

પદ ૧૩ મું.

જોરે સખી આ રુડુ આ રુડુ, અવર સહુથી આ રુડુ રે,
વદ્રાવનમાં હવે હીંચિ, શામલિયો શ્યામા જોડું રે. ૧
અરમર વરસે મેહુલો, વચે વચે વીજ જખડે રે,
નારી નાથસું તે રસ ભરી, અગર અગે ઝલકે રે. ૨

* પા. ૧૦ "છેહલપણે છેહલપણે, છખીલાને છળલ જોતીરે" † પા. ૧૦ "શામલિયાનું જુવલ
જોડું રે" ‡ પા. ૧૦ "નારી નાથ તે રસભરા"

સુંદર અગ* સોહામણું, જોતા નયણા તૃપ્ત ન થાયે રે,
 આગળ ઉભી અગના, તે મધુરુ મધુરુ ગાયે રે ૩
 એક એકપે ધાઈ આગલ, ગોપી ધ્રુમલડી ઘાલે રે,
 મરકલડો કરી માનસુ, વહાલે વદન નેહાળે રે ૪
 મગન થઈ સહુ મોહનસુ, આનંદે ઉરપર આણે રે,
 બ્રહ્માદીકને જે રસ દુર્લભ, તે નરસૈયો માણે રે ૫

પદ ૧૪ મું.

ધન જોડુ ધન જોડુ સહીયો, રગ ભરી રમતા શોભતુ રે,
 શામલિયો ને શ્યામા ગોરી, સુસ્તકે કૂલ તે લટકતું રે ૧
 ઝલકે કુઝલ શ્યામા કાને, રાખડલો રતનાલો રે,
 ઠંઠં પરપર બાહુડી, રૂડી પલવટડી વાલી રે ૨
 આગલ પાછલ આનંદે, અતુર તે ચમર કરતી રે,
 ભામણુડા ભલી ભાવસુ, ભામની હુથે લેતી રે ૩
 હાંડોલો હાંડોલે કાઈ, ધ્રુમણી ઘાલે ગમતી રે,
 ઉર અખર ઉલટ્યા કાચે, ઉલટી અખલા કપતી રે ૪
 આ શોભા આ શોભા, એહની એહને સોહે રે,
 રંગરેલ નરનારી કરી, નરસૈયો તહી જોયે રે ૫

પદ ૧૫ મું.

મગલ ગાયે માનુની, હરિ હીન્વી ઉતરીયા રે,
 આરતી વારતી મનનીનારી, જેજે શબ્દ અત્યરીયારે ૧
 સુંદર વાળ વાળતા, કૃષ્ણ મદિર પરવરીયા રે,
 કુસુમે વધાવે દેવતા, મનના મનોરથ કરીયા રે ૨
 સુકતા થાલ ઉતારી ઉપર, માતા હરખ ન માય રે,
 ભામલસં લઈ કુવર કેરા, મોહ વિધ દાન દેવાય રે ૩
 ઉછરગે ભેસારી માતા, આનંદે આરોગાવે રે,
 તૃપ્ત ન થાયે ત્યા નરસૈયો, હરિ લીલા મન જાયે રે ૪

પદ ૧૬ મું-રાગ કાલેરો માલવગોડી.

હીંડોલે હીંચતાં રંગે, સગે શ્રી વનમાળી રે,
 ધુમણડી ઘાલે ગજગામની, દેતી પરસ્પર તાલી રે. ૧
 સ્યામા તેશામલીઆ સન્મુખ, બોહ મરકલડા કરંતી રે;
 સણગટડો વાલી ભેચે, જળવા ભાવ ધરંતી રે. ૨
 મયે છે મનગમતી બોહના, શશીવદની કુમાર રે;
 રગલરી રમતાં ગાયે ગોપી, રીઝી રહ્યા મોરાર રે. ૩
 હાસ્ય કરીને વહાલે વનિતા, કહાનણ્યે કર સાંધ રે,
 મનગમતું કીધું સુદિરવર, સુખન દીધું ધાંધ રે. ૪
 પૂરણ પ્રેમ પ્રવાહે ~~જો~~ કને નવ જાણે રે;
 મણે ~~જો~~ કાગની માણે રે. ૫
 માલવગોડી).

મંગલે જોડુ દીસે રે;
 પ્રેમ હીંચતાં મન હીંસે રે. ૧
 નિલ પિતારખર પાતલીયો રે;
 સઘળે, બે વહાલો ઉર ધરીયો રે. ૨
 એક રે, એક ધુમકલી ઘાલે રે,
 એક વિ કુસુમે વધાવે, એક વદન નિહાલે રે. ૩
 તાલ પદ નણા રસ વાગે, જાઝર નેપુર વાદે રે,
 પાર ન પામે મુનિજન મહોટા, સુરીનર પ્રહા આદે રે. ૪
 પ્રેમે મગન ઉલટ અતિ વાધ્યો, મુખસાગરની સીમા રે,
 જણે નરસંયો ધન એ નારી, વહાલો વિલસે વનમાં રે. ૫

પદ ૧૮ મું.

હીંડોલે હીંચતાં રુડુ જ, મળ્યા જાદવરાય રે,
 ધુમણડી ઘાલે ધણેરી, જેમ વહાલો વસ યાય રે. ૧
 ઉલટી અજળા જોખનમાતી, કહ્યું ન માને કાંધ રે,
 કેાપીત કમલા કંઠે વિલાગી, વહાલે દીધું સાંધ રે. ૨
 સાન કરીને સામું જોયું, માહોમાહે દેતાં તાલી રે,
 બે કહો તો હજવે હીંચણુ, સુદિરવર વનમાળી રે. ૩

પીતામ્બર તે પીયુષ કેરુ, અગેથી અલગુ થાયે રે,
 તેમ તેમ તારુણી મનમા હરખે, ઉલટ અગ ન માયેરે. ૪
 સતોષી સર્વે સુદરી, ફરતી ફરતી હીચે રે,
 નરસૈયાચો સ્વામી સન્મુખ, અધુર સુધારસ સીચે રે* ૫

પદ ૧૯ મુ—રાગ ગોડીનો હીંડોલો.

હીંડોલે આવે રે વહાલો, અમને ધુમણ ધાલે રે,
 ધુમણી ધાલીને અમને, પ્રેમે જોલાવે રે ૧
 હીંડોલે તો હીંચુ મહારાવહાલા, ધુમણી ધાલે લાખી રે,
 પડ્યો રે પડ્યો રે કહાનજી, સલાજી પગની કાળી રે. ૨
 પલવટ છુટે ચીર ચપાયે, વેણી ઉધાડી થાયે રે,
 ધુમણડી ધાલોજી હળવે, હીંડોલે ન રહેવાયે રે. ૩
 તમારુ પિતામ્બર અમારુ ચીર, આપણુ બન્ને ભીંજીયેરે,
 આવો રે આવો રે કહાના, રંગેસું રમીજીએ રે. ૪
 ચુવા ચઢન અગર કરતુરી, છટાવુજી અગે રે,
 અમો નાનડીયા તમો નાનડીયા, નીત નીત નવલાં રંગેરે. ૫
 આખા કાલે સરોવર પાળે, તહી રમતા રંગ લાગ્યો રે,
 આવો આવો સાહેલીયા સર્વે, નાથ કને કાઈ માગો રે. ૬
 કાચવી મધે શ્રવણી ત્યા, હીંચી હીંચી દ્રાયાં રે,
 નરસૈયાચો સ્વામી કાલે મલિયો, જે જે જોકુલરાયા રે. ૭

પદ ૨૦ મુ—રાગ ગોડીનો હીંડોલો.

ધુમણ ધાલે ગાયે ગોપી, વહાલાનું મુખ નિહાળી રે,
 વાદ અહડી વનિતા વહાલામું, તારુણી દેવી તાળી રે. ૧
 રમજમ રમજમ નેપૂર વાગે, કકણી ધૂની થાયે રે,
 તમ તમ વહાલો વહાવ ધરીને, વેણુ મધુરી વાહે રે. ૨
 ઉલટી અબવા સન્મુખ આવી, સામલિયા રંગ રાતી રે,
 હીંડોલો હીંચોલે હરખે, ભુવની જોનનમાતી રે. ૩

અબલા અંગે અબર આપે, સણગટકામા જોયે રે,
 ભમરી દેતા ભામની ભાવે, વહાલાનુ મન મોહે રે. ૪
 નરસૈયો આનદે અંગે, કૃષ્ણ લીલા ગુણુ આપે રે,
 સુરીનર મુનિજન કુસુમે વધાવે, દેવ દુહસી વાહે રે. ૫

પદ ૨૧ મું-રાગ ગોડીનો હીંડોલો.

ધન ધન આ વનની શોભા, જ્યાં સુદિરવર મહાલે રે;
 ધન ધન રે હીંડોલે હીંચિ, ગોપી ધુમણુ ધાલે રે. ૧
 ધન ધન રે પ્રેમે મળ્યાં જોડે, કંઠડે બાહુડની વાલી રે,
 માન કરી મરકલડો કરીને, રહી વદન નિહાલી રે. ૨
 ધન ધન રે વિધવિધનાં વાળ, ઉપર અબર ગાળે રે;
 ધન ધન ધન નાચતા રંગે, ઝાઝર નેપૂર વાળે રે. ૩
 ધન ધન રે જુમનાજીને તીરે, મોર મધુસા જોલે રે,
 ધન ધન રે ગોકુળની નારી, નહિ કંઈ એહને તોલે રે. ૪
 નરસૈયાની રસના એ રસનો, કરુણાએ કૃષ્ણ આવી રે,*
 કુટ્યો અંગે મનમા વહાલો, હરી લીલા મન ભાવી રે. ૫

પદ ૨૨ મું-રાગ ગોડીનો હીંડોલો.

હીંડોલે હીંચતા શ્યામલીઓ શ્યામા મન હીશે રે,
 નિલામ્બર પિતામ્બર ઝલકે, શોભા મુંદીર દીશે રે. ૧
 માનુની મનમા મોહિ મોહન, જમજમલણવનજોલી રે,
 આનંદી આગળ આવીને, ધુમણુડી ધાલતી રે. ૨
 વાસલડી વહાલે જંમવાહે, તમ (તમ) નાચે નાગી નાદે રે,
 વિધવિધના ત્યા વાળ વાળે, ગાયે સગ્ગે માદે રે. ૩
 શણગારે શોભાવી સર્વે, ઉપર હાર હુલાવે રે,
 નેપૂર ધૂની ધુધરડી ધમકે, તારુણી તાન મેલાવે રે. ૪
 લતા કુસુમની આવી ઉપર, સગ સખીસૌ લહેકે રે,
 વદાવન રણિયામણી ત્યા, પ્રેમલ પૂરણુ જહેકે રે. ૫
 સુરીનર મુનિજન અતિ આનંદા, પુષ્પવૃષ્ટિ તહી યાયે રે,
 ભણે નરસૈયો નરમલ કીધો, હરખે હરિગુણ ગાયે રે. ૬

૫૬ ૨૩ મુ-રાગ ગોહીના હ્રીંડાલો.

ધન ધન રે જીવતી જીવનશું, હ્રીંડાલે હ્રીંચતી રે,
 શામલિયાની કંઠે વિલાગી, કામની કેલ કરતી રે. ૧
 જોખનમાતી રસમા સતી, પ્રેમદા પ્રેમ લરાણી રે,
 શે થે કરીને તાન મીલાવે, ગાયે મધુરી વાણી રે. ૨
 આલાપે અળલા, ઉલટીસહુ અગે, ગગન ઘટાયઈ આવી રે,
 વાળ વાળે નાદે નાચે, ભામની લેલ જીલાવી* રે. ૩
 ધુમધુ ઘાલે મનમા મહાલે, વહાલાજીનું વદન નેહાવી રે,
 મોર કોકીલા કરે કલારવ,† ધન ઋતુ રહીયાલી રે. ૪
 નિલાગ્ગર પિતાગ્ગર અળકે, ઝાઝર નેપૂર વાળે રે,
 સન્મુખ શ્યામા સુંદરવરસું, તાલી દઈ દઈ ગાળે રે. ૫
 ધન વદ્રાવન ધન જીમના તટ, ધન ધન લીલા જોઈ રે,
 ભણે નરસૈંભો કૃષ્ણ કામની, સમોવડ આવે ન કોઈ રે. ૬

૫૬ ૨૪ મુ.

હ્રીંડાલે હ્રીંચતા રુડુજ, મળ્યા બાદવરાય રે,
 વાળ વાળે ઝાઝર ઝમકે, નેપૂર નાદ સોહાય રે. ૧
 તાલ પખાજ મહાધૂની લાગી, નાચે નારી છદે રે,
 વહાલા કેરુ વદન નેહાલી, ઉલટ વાધેયો અગે રે. ૨
 શીણી ઝડ લાગી ઉપરથી, ખીચ ખીચ વીજ અખૂકે રે,
 ઉલટયો અખર ગાજી રહેતા, મોર મધુરા ટહૂકે રે. ૩
 સન્મુખ આવી શ્યામા સર્વે કરી કુસુમના હાર રે,
 જીવનને કંઠે આરોપી, કરે નેણના માર રે. ૪
 શામલિયો ને શશીવદની તે, જોડજ મળ્યા રાળે રે,
 ધુમડલી ત્યા વાદ ચઢીરે, ગાન કરીને ગાળે રે. ૫
 નરસૈંયાની રસના રુડી, ગોવિંદના ગુણ ગાયે રે,
 કૃષ્ણ લીલામા લોલી રહો રે, જોતા તૃપ્ત ન થાયે રે. ૬

પદ ૨૫ મું-રાગ ગોડી.

ધન ધન રે ગોકુળની નારી, ધન ધન જીવન જોતી રે,
 ધન ધન રે હીંડોલે આવી, હરી સગે હીંચતી રે ૧
 ધન ધન રે વન્દાવન કૂટું સજની, ધનતે અળલા બાલી રે,
 ધન ધન (ધન) કોકીલા ગોલે, ધન વાહે વેણુ રસાલી રે. ૨
 ધન ધન વાળ વાજે ત્યાં, ઝાઝર નેપૂર નાદે રે,
 ધન ધન રે આનદી અળલા, ઘુમણુ ઘાલે વાદે રે ૩
 ધન ધન રે જીમનાં જળ ઉલટ્યુ ત્રિવિધ પવન ત્યાં વાહેરે,
 કુસુમે વધાવે લતા સમીપે, પ્રેમલ પૂરણુ યાચે રે. ૪
 ધન ધન રે નવઅકુરતણી, શોભા કહી નવ બાચે રે,
 ઠેલ કરતી કહાનજી, તારુણી તૂમ ન યાચે રે ૫
 સુરીનર ઉપર કુસુમે વધાવે, બોલે જોજોકાર રે,
 નરસૈયો ત્યા નેણુ સફલ કરી, નીરખે કામા કૃષ્ણ વેહાર રે ૬

પદ ૨૬ મું-રાગ ગોડી.

હીંડોલે રગ રાતી સ્થામા, બાહુડલી કંઠ વિલાગી રે,
 જમ જમ ઘુમણુ ઘાલે સઘળી, ઉરથી ન થાએ અલગી રે ૧
 નિલાગ્ધર પિતાગ્ધર સજ્યા, વનિતા ને વનમાળી રે,
 ઉલટી અબળા કહ્યુ ન માને, હસી હસી કર દે તાળી રે ૨
 માતુની મોદે ભરાણી મનમા, હસી બોલે બળપત બાળી રે,
 કહો તો હીંડોલો રાખીએ વહાલા, કહેતી વદન નેહાળી રે ૩
 મગન થયા મહાલે જીવતી જન, પ્રેમવચન મુખ લાખી રે,
 વહાલી વહાલે ઠરે રે વારણા, હીંડોલો જમ તમ રાખી રે ૪
 અમકતી ચતુરા આવીને નેહિ, વહાલાને વાચ કરતી રે,
 એક આવીને શ્રમ જળ લોહિ, મુખ મરકલડો કરતી રે ૫
 પુરણુ પ્રીતે પામી પ્રેમદા, મોહનસુ રહી લોભી રે,
 નરસૈયાને કીધે કૃતારથ, કૃષ્ણ લીલા મુખ શોભી રે. ૬

પદ ૨૭ મું-રાગ ગોડી.

શામલીયો ને સ્થામા સોહે, હીંડોલે હીંચતી રે,
 ચોદશ ચતુરા ચમરકરતી, મહારસ માહે મહાલતી રે. ૧

એક આવી ભામણ્યાં લેતી, ભામની ભાવ જણાવતી રે;
 એક આવીને શામલિયાને, નાના કુસુમે વધાવતી રે. ૨
 એક આવી સુદિસ્વરનું, વદન નેહાલી રહેતી રે;
 એક આવી આલિંગન લેતી, એક બીજાં આપેતી રે. ૩
 એક આવીને ચુવા ચંદન, ચરચે વહાલા અંગે રે;
 એક આવીને સળલી રયામા, ધુમણ ઘાલે રંગે રે. ૪
 જીવતી જીવ મલીને આગળ, નાચે ને વળી ગાયે રે;
 સુખસાગરમાં ઝીલે ગોપી, મોહન મહારસ પાયે રે. ૫
 કૃષ્ણ કૃપા કરી પુલી અંગે, નરસૈયો તેણી વાર રે;
 પ્રાણનાથની લીલા જોતાં, ન રહે કંઈ વિકાર રે. ૬

પદ ૨૮ મું-રાગ ગાડીના હીંડાલો.

શામલીયામું નેહ ઝડ લાગી, કુટ્યાં ગોપી અંગે રે;
 શશીવદની ને સુદિસ્વર તે, શોભતાં એક સંગે રે. ૧
 પિતામ્બર પહેર્યું પાતલીયે, નિલામ્બર તન ગોપી રે;
 રયામા અવણે* ઝાલ ઝળુકે, કુંડળ દેવ મોરારી રે. ૨
 વનમાળા વહાલા ઉર લટકે, કામની કઠે હાર રે;
 માંહેમાંહે મરકલડો કરતાં, એભાનો નહીં પાર રે. ૩
 કટીમેખલા કંકણી ખલકે, પરપરહીયતાં ધૂન થાયે રે;
 મધુરે નાદે ગોપી ગાયે, વહાલો વાંસલડી વાહે રે. ૪
 ગગન ધરા ને ઝરમર ઝીણી, ઉલટો અંબર ગાળે રે;
 ધુમડલી ઘાલતી અલવે, નેપુરની ધૂન વાળે રે. ૫
 કુસુમે વધાવે સુરીનર હરખે, દેવ દુંડૂલી યાયે રે;
 નરસૈયો ત્યાં નરજો થઈને, કૃષ્ણતણા ગુણ ગાયે રે. ૬

પદ ૨૯ મું-રાગ ગાડીના હીંડાલો.

કૃષ્ણ કામની મહારસ ઝીલે, હીંડાલે હીંચતા રે;
 ગાયે ગોપી આનંદ વાધ્યો, શામલિયો ઉર ધરતા રે. ૧

સન્મુખ શ્યામા સાન કરીને, મરકલડે મુખ જોયે રે;
 ચોલાસાગર સુદિરવર તાંહાં, માનુનીયા મન મોહે રે. ૨
 ઉલટ અંગે નંદકુંવર નેહાલી, હીંડોલે રંગ વાધો રે;
 ઉલટી અબલા ધુમણ ઘાલે, વહાલાને વશ કીધો રે. ૩
 નાના વિધનાં કુસુમ અનોપમ, કામા કરતી હાર રે;*
 અજાવેસું આવીને ઘાલે, કંઠે પ્રાણાધાર રે. ૪
 તાલ પખાજ વેણા ને મહુયર,† મધ્યે વાંસલડી વાહે રે;
 નાચે નારી નેણ નચાવો, મધુરુ મધુરુ ગાયે રે.‡ ૫
 નાવે ધ્યાન ધરતાં મુનિજન, તે તારણી રગ રાતો રે;
 નરસૈયો તાંહાં નીરખી નીરખી, હરિલીલા રસ માતો રે. ૬

પદ ૩૦ મું-રાગ ગાડી.

આવી રે રુતુ રગ રમવાની,‡ હીંડોલે હીંચતાં રે;
 નંદકુંવરને લુજ બલે લીડી, કરશું મનનાં ગમતાં રે. ૧
 મણિમય ઝલકે હીંડોલો, ત્યાં સુદિરવર રાજે રે;
 ધુમણી ઘાલે સન્મુખ ઉલી, ગર્વ લરી અતિ ગાજે રે. ૨
 ઝરમર ઝરમર ઉપર વરસે મેહુલો મોરલો ટહુકે રે;
 નારી નાહે નાચતાં, પાયે ઘુઘરી ધમકે રે. ૩
 શામલીયો ને શશિવદની, તે શણગારે ચોલતી રે;
 નિલામ્બર પિતાબર પલ્લવટડી, માહે માહે મા'લંતી રે. ૪
 જુમનાં તીરે લહેર સમીરે, કેલ કરે કૃષ્ણ કામા રે;
 ભણે નરસૈયો લીલા જોતાં, આનંદ વાધ્યો મનમાં રે. ૫

પદ ૩૧ મું-રાગ ગાડી.

આનંદ વાધ્યો અમલા અગે, જો વહાલો વશ થાયે રે;
 પ્રેમ ધરી પાતકીયાને, રીઝવોએ રસ મોહે રે. ૧
 હીંડોલે હીંચાતી હરજે, કરી સન્મુખની સાન રે;
 મગન થઈને મહારસ માંહે, કરી મધુરું ગાન રે. ૨

* પાઠ "કરી કામા રેહાર રે" † પાઠ "મહુયર" ‡ પાઠ "નરસે માહે ગારેરે."

વહાલ ધરીને વહાલા કેરુ, વદન નેહાળી રહીએ રે; ૩
 મરકલટો* કરી મોહન માથે, † ચાલો ચમ્મર કરીએ રે.
 નાના વિધનાં કુસુમ લઇને, કરીને ‡ સુંદર હાર રે;
 વહાલા કંઠે દોડી ઘાલે, ઉલટ અંગ અપાર રે. ૪
 ચુવા ચંદન ચરચી અગે, વહાલો ઉરપર લીજે રે;
 ભણે નરસૈયો ભાવ ધરીને, કેલ કૃષ્ણસું કીજે રે. ૫

પદ ૩૨ મું-રાગ ગાંધી.

ધન ધન શામલિયો ને શ્યામા, હીંચતાં મન હીંસે રે;
 ધન ધન રે સુંદરવર શોભા, હીંચલાની દીસે રે. ૧
 ઘેર ઘેરથી સર્વ સુંદરી, મગલ ગાતી આવી રે;
 એક મુકતા એક કુસુમે વધાવે, વહાલાને મન લાવી રે. ૨
 નાના વિધનાં અંબર અગે, શોભાના શણગાર રે;
 કાંખી કડલાં જાંઝર જમકે, કર કંઠથી જલકાર રે. ૩
 માનુની મહાલે ધુમણી ઘાલે, હૈયે હરખ અપાર રે;
 નંદકુવરનું વદન નેહાલી, કરે નેણુનો માર રે. ૪
 નાચે ગાયે છદે છદે, વેણા મહુપર વાયે રે;
 તટ જુમના સરોવરની છાયા, મેધ ઘટા ધન થાયે રે. ૫
 પ્રદ્ધાનંદ ન જાણે જેહને, તે અળસા ઉર આણે રે;
 ભણે નરસૈયો પૂરણ લીલા, કૃષ્ણ કામની આણે રે. ૬

પદ ૩૩-મું રાગ સોરઠનો હીંચાલો.

સજની એ તો વાંસલડીવાળો, રાધા ગોરીને કાનડ કાળો;
 એને નયન ભરી ન્યાળો, શોભે રૂપે ઘણું રંધિયાળો. ૫૦ ટેક.
 લપટાઈને અળખા અગે, મન માન્યું મોહન રમે રંગે,
 જુજમાં લીડી લાગતી વહાલે, થીજી સચીએ ધુમડલી યાલે. ૫૦
 લીલાં પીળાં તે પટકૂળ જળકે, સુખ જોષમોહન મન મલકે;
 સોહિયે કર રાખડલીની ન્યોતિ, ફરકે કૂમતયાનાં મોતી ૫૦

નૌતમરૂપ છે દીસે નંદકુમાર,* પ્રેમદાના તે આણાધાર;
 એની દૃષ્ટિ તે મોહનવેલી, પ્રેમે વાધી તાંહાં રગની રેલી.† સં
 વંદાવન કૂલ્યું તાંહાં અપરમપાર, ત્યાં તો પ્રસયો પ્રેમ રસાળ;
 વળી ત્રિવિધિ પવન તાંહાં વાય, છંદે નાચે ગોવિંદ શુભ ગાય. સં
 ઘુઘરડી તે ઘમકે પાય, માનુની નેપૂર નાદે સોહાય;
 ગોપી ગાય મધુરા ગાન, કરે નયન નયનમું સાન. સં
 કંકે બાંધ્યાં પરસ્પર ઘાલે, સુખસાગરમાં રયામ શ્યામા માલે;
 તે તો શોભા વર્ણી ન ભાય, વશ કીધા છે જાદવરાય. સં
 કૃષ્ણ કામનીએ ઉરપર લીધો, પ્રેમ અપાર અમળાએ પીધો;
 નરસૈયાનો મનોરથ સીધો, લીલા ભેઈ કૃતારથ કીધો. સં

પદ ૩૪ મું-રાગ કાલોરાનો હીંડોલો.

પરમ અતુર જુલે નાથ મારો, શ્યામ શ્યામાની સગ રે,‡
 શી વર્ણુ અગોઅગ શોભા, વારુ કોટિ અનગ રે. પરમ.
 શ્રાવણ માસ સદા સુખકારી, ઝરમર વરસે મેહ રે;
 દાદુર મોર બપૈયા બોલે, તમ તમ ઉપજે નેહ રે. પરમ.
 આજ સખી મેં અદ્ભૂત દીકું, હીંચતાં હરિ હસિયો રે;
 સામા સામી દૃષ્ટ કરીને, નયન નચાવે રસિયો રે. પરમ.
 શ્યામ સુભગાં ને શધા ગોરી, સુવર્ણ હીંડોળે જૂલે રે;
 જમ જમ હીંડોળો જુલાવે સજની, તમ તમ નરસૈયો કૂલેરે. પરમ.

પદ ૩૫ મું-રાગ ધનાશ્રીનો હીંડોલો.

ઝાંઝર ઝમકે ને જૂલે હીંડોળે, શ્યામસુંદરને સખી વાયુ ઢોળે, ઝાંઝર.
 કામની દમકે ને ગગનમા ગાળે, બ્રહ્મદી ધનુષ્યપર શોભા બિરાળે. ઝાંઝર.
 લીલાંબર પીતાંબર સોહિયે, નરખી હરખી માનની મન મોહિયે; ઝાંઝર.
 નેત્રાંબુજાં નાશા કીરડી જેવી, છે દશનનપક્ષિ દાહિમખીજ તેવી. ઝાંઝર.
 આમ્રકાતળીશા** અધર સોહતા, લાલ ગાલ સીના મન મોહતા; ઝાંઝર.

* પાં “એવા દીસે તાહા નંદકુમાર”

† પાં “લાલી રંગ રેલી”

‡ હાય

પાં “શ્રી સ્વામીનીજની સંજરે”

§ બાવલ

¶ કમળ જેવા નેર

ક પાપ

૩ નાં + દાવ

** પાં “આમ્રકળીસુ”

પ્રદ્યાદિકરૂપ જોઈ ધન ધન કેહતા, મુનિયે ન દીકરૂપ ધુમ્રપાને રેહતા. ઝાં.
એ રૂપ નહિ દ્વાપર નહીં ત્રેતા, એ રૂપ નિત્ય જીવે નરસિંમેહતા. ઝાંઝર.

૫૬ ૩૬ મું-રાગ કાલેરાનો હીંડોલો.

હીંચીરે હીંચી મારા વાહાલા, હીંચતાનો રંગ લાગ્યોરે;
શ્યામા સામી શામળિયા સાથે, લજ્જાને ભય લાગ્યો રે. હીંચી.
મુંદરરાય સદા સુખકારી, પ્રીતે પ્રેમ રસ વાધ્યો રે;
લાહવો લીધો અંગ સમાગમ, મન વાંછિતવર લાધ્યો રે. હીંચી.
ગોકુળરાય હીંડોલેરે જૂલે, જૂલી મદમદ માણ્યો રે;
નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મળિયો, જોણે ગોપ્યાચો* પાલવ તાણ્યો રે. હીંચી.

૫૬ ૩૭ મું-રાગ બિહાગડાનો હીંડોલો.

રંગ રસિયા રંગમાં ફૂલે છે, બેઠ રસિયે રસિયાં જૂલે છે,
જૂલે છે મન ફૂલે છે, રસિયે રસિયા જૂલે છે; બેઠ. ટેક.
એક એકની મુંદરતા જોઈ, પેલા દુર્જનનાં મન ફૂલે છે; બેઠ.
રસની વાત પરસ્પર બેઠને, મરકડલે મન ફૂલે છે; બેઠ.
અંપકવણી ચીરજ પેહુચી, વળી નવ સપ્તાં લારે. મૂળે છે; બેઠ.
રાધા રૂપે ન સાવિત્રી ન પારવતી, પણ એ લક્ષ્મી તૂલે છે; બેઠ.
હીમચી શીતળ હરિચી શીતળ, એવી (એ) જનુનાની મૂળે છે; બેઠ.
ભણે નરસૈયો મુરીનર પ્રદ્યા, શંકર જોઈ જોઈ ફૂલે છે; બેઠ.

૫૬ ૩૮ મું-રાગ મેવાડાનો હીંડોલો.

અદ્ભૂત શોભા રે, હરિના હીંડોલાની રે, શેરે વરણી ન જાય;
વિશ્વકર્માએ રે, રચીને આરોપિયો રે, કુંજ ભવનનો માંય. અ.
ભારે અતિ દાંડી રે, હેમ જડાવની રે, નંગ છત્ર ઝગમગ જ્યોત;
રાધા ને માધવ રે, હીંચી રસ ભરાં રે, રવિ શશિ કોટિ ઉઘોત. અ.
ધુમચીને વાળે રે, સળી સાહેલડીરે, પ્રેમે પ્રદૂલિત ગોપાંગ;
સ્વપ્ને ન આવે રે, જોગી મુનિ જોહને રે, તેનો હું પામીછું સંગ. અ.
મેઘની ઘટારે, ગગનમાં શોભતીરે, બીચ બીચ ચમકે અણખણ વિજ;
ભણે નરસૈયો રે, હીંડોલો અભિનવોડુ રે, જૂલાવે ગોકુલવાસી બિજ. અ.

પદ ૩૯ મું.

ગાયે રે માનુની મદમાતી, ધન ધન ધુમણ ઘાલે રે;
 શ્યામા સર્વે જય જય જય જય, મુખથી પ્રેમે ખોલે રે. ૧
 મુકતા થાળ વધાવી ઉપર, આરતી અગુવાએ રે,
 પેર પેરનાં પકવાન પૂરણ રસ, ધસમસતાં લઈ જાયે રે. ૨
 સુંદર ખીડાં પાન તણાં લઈ, વહાલા આગળ મહેલે રે;
 હીંચીએ મારા પ્રાણજીવનને, મળી સહુ ટોળે ટોળે રે. ૩
 સુર અંતરીએ રહી કુસુમે વધાવે, ધન એ વૃજનારી રે;
 ઘર ગંધ્યાં* ન આવે સ્વપ્ને, તે મહારા ઉરપે ધાઈ રે. ૪
 ધન લીલા એ હરિ તણી, જેહને એ લેટ આવે રે;
 જાણે નરસૈયો મૃણુ વિના, તેને ખીજે કોઈ ન લાવે રે. ૫

પદ ૪૦ મું.

આ જોરે આ રલા તો રંગે, તારણી તાલી દેતી રે;
 શામલિયાના સગમાં શ્યામા, મુખ મરદલડો કરતી રે. ૧
 ઉલટો વહાલો વેણુ વગાડે, ઉલટો અબલા ગાયે રે;
 તાલ પખાજ ને વેણા મહુપર, નેપૂરની ધૂની થાયે રે. ૨
 ચોદશ ચતુરા કરે કરતા, હીંડીલે રસ વાધો રે,
 નરમલ નેણુ કટાણે કરીને, નિરખીને રસ પીધો રે. ૩
 કંઠે કહાનજી કર કામની હીંચતાં રહી શીડી રે;
 ગોક અગ ઉધાડું દીસે, જલકે રાખડી રૂડી રે. ૪
 જોજાણે નહીં મેહિલું મારા વહાલા, તો ફરી અગ સલાણુ રે;*
 નરસૈયાયા સ્વામી જેમજેમ રીઝે, તેમતેમ રંગે મહાલું રે. ૫

પદ ૪૧ મું-રાગ કેદારો.

હીંડીલે હીંચતા વહાલા સગે, શ્યામા સોહેતી રે;
 નિલામ્બર પિતામ્બર જલકે, ધન દામની જોતી રે. ૧
 ધુધરડી ધમકે રે ધુમણ ઘાલે ગર્વ ધહેલી રે,
 ચતરપણેરે ચિત્ત ચલાવે, નેણુ નેણુ રહે મેલી રે. ૨

ઉરગર ચોલી કશણ કસ્યાં રે, ચુડીલીનો ચટકો રે;
 સન્મુખ થઈને હીચિલતાં, વાગે વીંછીકાનો રણકો રે. ૩
 મહમાતી ગાતી રંગે રામા, ઝાંઝર ઝમકે ઝમલાં રે;
 ભણે નરસૈયો અગોઅગે કુલ્યે, નિરખી નાથ નારી સખલા રે. ૪

૫૬ ૪૨ મું-રાગ કેદારો.

હીંડાલે હેલવે* તો શ્યામાને સંગ શામલિયો સોહોતો રે. ટેક.
 અધુર અમ્રત રસ પીવાં પ્રીતે, આલિંગન લે અખલા રે;
 ઉરપર રાખીને હીચિરે હરણે, મન ગમતી માણેરે સખલા રે. ૧
 ઝાંઝર ઝમકે ઘુઘરડી ઘમકે, હીંડાલે રસ વાધે રે;
 અતિ બહીયો છે શામલિયો, તે વનિતાએ વશ કીધો રે. ૨
 ભર જોખનમાં ઘુમડલી ઘાલે, મહાલે માતી નાર રે,
 ભણે નરસૈયો શોભા શી ઠહું, એની ધન લીલા અપાર રે. ૩

૫૬ ૪૩ મું.

રેણી રગભર રમતાં શ્યામા, શામલિયો હીંડાલે હીંચતાં રે. ટેક.
 દીવડીયા અજવાળ્યા પ્રેમે, પ્રગટે જોત અપાર રે;
 પ્રીતે પરસ્પર ઉર લપટાણા, નારી નંદકુમાર રે. રેણી ૧
 ઉલટી અખલા ધુમણ ઘાલે, હાસ્ય કરી રે તાળી રે;
 સુખની મીમા ઠંછી નવ જાયે, ધન આ જોડું નિહાડી રે. રેણી ૨
 મહ ભરાણી નાચે છદે, મધુર મધુર ગાયે રે;
 તાલ પખાજ ને તાલી રે વાજે, નેપૂર ઘમકે પાયે રે. રેણી ૩
 પ્રેમે પ્રેમદા વાહી કરીને, મરકલડે શું જુએ રે;
 હીંડાલે રગ વાધે સખલો, તેમ તારણી મન મોહે રે. રેણી ૪
 ધન ધન જોખન જીવંતી કેરુ, માણે મોહન સંગે રે;
 વશ કીધો વહાલો ભાવ ધરીને, લીડ્યો બડ અગોઅગે રે. રેણી ૫
 મન્મુખ થઈને શામલિયો, એક એકને ઉર મલિયો રે;
 પુર્યો મનોરથ માનુની કેરા, અઢળક અગીરસ ઢળીયો રે. રેણી ૬
 ધન વંદાવન ધન જીમનાં ત્રટ, ધન અખલા અવતાર રે;
 નરસૈયો ત્યાં નયણે નીરજે, કામા કૃષ્ણ વેહાર રે. રેણી ૭

પદ ૪૪ મું.

હીંડોલો રહ્યાણો હીંચિ, શ્યામ ને શ્યામલિયો રે. ટેક૦
 સુવા ચેદન હાર કુસુમના, કંઠે પરસ્પર સોહિ રે;
 કાને કુંડલ ગાલ અંબુકે, દરપણુ લઈ લઈ જીયે રે. હીં૦ ૧
 શ્યામલડી આગળ આવી નાચે રંગે, વાળાં વિધવિધ વાળેરે;
 અંબર નેપૂર કંકણીની ધુની, થઈ થઈ થઈ કરી ગાળે રે. હીં૦ ૨
 આલાપીને ગાયે ગમતાં, આનંદ અંગ ન માયે રે;
 રીઝી રીઝી શામલિયો, વાંસલડી તેમ વાહિ રે. હીં૦ ૩
 આગળ એક પાછળ છે ગોપી, હીંડોલો ઉલટે હીંચિલે રે;
 સુરત સમાગમ જીવન જીવંતી, મહારસ મહિ ડોલે રે. હીં૦ ૪
 નિલાગ્બર પિતાગ્બર ઓપે, કંઠે વિલાગી કામા રે;
 અધુર સુધારસ પીતાં પીતાં, રંગમાં રમતી રામા રે. હીં૦ ૫
 ઉરસુ ઉર નયણે નયણાં, પ્રગટો પ્રેમ અપાર રે;
 સરવશ સોખું શામલિયાને, ધન ધન કરતાં વેહાર રે. હીં૦ ૬
 હાસ્ય કરી તાલી તાંહાં કેતાં, મુખ ભરીયા વંજોલ રે;
 કૃષ્ણ લીલા રસ પાન કરીને, નરસૈયો કરેરે કલોલ રે. હીં૦ ૭

પદ ૪૫ મું.

હીંડોલો રંગ વાહો, શામલિયો સજમ સાધો રે. ટેક૦
 હીંચિતાં હીંચિતાં કુલી* રહ્યા રે, મધુર મધુર ગાયે રે;
 આગળ પાછળ મંદ વનિતાનાં, વહાલો વેણા વાહિ રે. હીં૦ ૧
 ધુમણુ ઘાલે રસ ભરી રે, લીપકને અજવાળે રે;
 મગન થયાં માતુની મોહન, રસ ચલી બેહુ માલે રે. હીં૦ ૨
 હંસતણી ગજગમની ગોરી, આવીને ઢોલે વાયે રે;
 શ્રમજલ બિંક ગલછલ ગલકે ને શોલા કહી નવ બલયે રે. હીં૦ ૩
 ભાવ ધરીને ભુજબલ લીડે, કરે અધુર રસ પાન રે;
 વિહવલ થઈને કંઠે વિલાગી, કામની ને વળી કદાન રે. હીં૦ ૪
 ધન ધન લીલા કૃષ્ણ તણી રે, માણે વૃજની નાર રે;
 કરણા કીધી નરસૈયાને, ભાવે કૃષ્ણ વેહાર રે. હીં૦ ૫

બાળલીલા.

પદ ૧ છુ-રાગ કેદારે। ચરચરી.

નંદનુ આંગણું પરમ રણીયામણું, સદાએ સોહામણું કૃષ્ણે કીધું,
માનો વૈકુઠ કૈલાસ બ્રહ્માસદન, ઇંદ્રઆસનથી અધીક સીધું નંદનું.
સકળ તીરથ વસે વાસ જાહાં વિઠ્ઠલો, ઇશ અજ ઇંદ્ર ને દેવ સઘળા,
બકત વિષ્ણુ બૃહરો વશ કેને નહિ, એકથી એક અધિક સઘળા. નંદનું.
માત ઉભાં રહે નાયશું નયણ હસે, ભકત વહાલા વસે પ્રેમ પ્રીતે,
નરસૈયાઓ સ્વામી નંદને આગણે, બાળલીલા રચી અણી રીતે. નંદનું.

પદ ૨ જનું.

આવડી રાઠ રી વિઠ્ઠલા તુચ્છને, ગગનથી ઈંદુ કમ આપુ આણી,
કુંવર કાંઈ નવ લહે, વાત અસિનવી કહે, નોહે કોય ટોપરુગોળ ધાણી આવડી.
આંખે આંસુ હળે, ઇંદુ* દેખી અળે, ટળવળે માતા ને માન માળે,
રહે રહે રીતો, શું રે જોતો ઘણું, રમવા રમકડાં છે રે બોહ આગે† આવડી.
ઇંદુ થયો અસ્ત ને રહે નહીં રાખતાં, દધીસુતા પ્રગટ કરી આણે આપે,
નરસૈયાઓ સ્વામી માખણે લોલચે, સકળ વૈશવતણો બધ કાપે. આવડી.

પદ ૩ જનું-રાગ કાલેરો.

માતા આગળ બોહન નાચે, આંગલીએ હરી વલગ્યો રે,
વહન સકોમળ નીરજે જનુની, ક્ષણ નવ મેલે અલગો રે. માતા.
મદીરમાંથી મોદીક લાવી, માતા મુખ મેલંતી રે;
નાસી જાએ આયો આવે, વાહી વાત કરતી રે. માતા.
એમ કરી જીવતી જન આવ્યા, રાવ કુંવરની કરવા રે,
નરસૈયાઓ સ્વામી નયન નચાવે, માનનીનાં મન હરવા રે. માતા.

પદ ૪ થું.

આંગણુડામા રમતો મોહન, માતા રહી સુખ જોયો રે;
મીટલડી* માડીને મોહન, બુવતીના મન મોહે રે આંગણુ.
ધુધરડી ધમકતી† પાએ, કટી કીકણી ધૂન થાએ રે;
તેવતેવડી ટોળી શોભતી, માતા મોહાં ન માએ રે આંગણુ.
લામણુડા લઈ ભેટે ગોપી, તે તો કોએ ન જાણે રે;
નરસૈયાઆ સ્વામીની લીલા, જે જાણે તે માને રે આંગણુ.

પદ ૫ મું.

માને માનુની રાવ કરતા, નયને નયનાં મેલાવી રે,
અગોઅગે આનંદ વાધ્યો, ભાગિની ભાવે ભાવી રે માને
હ્રદપદ્મ કોટી‡ સરીખો સુંદીર, સનસુખ સાન કરતો રે,
માતા જાણે મહારી આગળ, મારો મોહન રમતો રે માને.
શામા સઘળી શામલીઆનુ, વદન નીહાળી રહેતી રે;
જાણે નરસૈયો હરનીશ ગોપી, ગોવિંદના શુભ ગાતી રે માને.

પદ ૬ ઠું.

ગાએ ગોપી ગોવિંદના શુભ, હિલટ અગ ન માએ રે,
રાવ મરો તે શામળીઆનું, સુખડું જોવા જાએ રે ગાએ.
દુધ દહી આગળ કરી રાખે, માખણ સાકર માહે રે,
ઘરના દવાર ઉઘાડા મુકે, જો આવે તો ખાએ રે ગાએ.
ધન ધન ઝોકુળ ધન ધન ગોપી, કૃષ્ણના શુભ ભાવે રે,
નિશ દિન ધ્યાન ધરે મન હરીનુ, ઈશ જાણે ઘેર આવે રે ગાએ.
જેનું ધ્યાન ધરે મહા મુનીજન, તે સ્વપને ના દેખે રે;
તે શામલીઓ પ્રગટ થઈને, પ્રેમદા પ્રેમે પેખે રે ગાએ.
યશ કરે ત્યાહાં પ્રગટ ન થાએ, તે ગોપીના ઘર માહે રે,
જાણે નરસૈયો ગોરસ ગમતું, માખણ ચોરી ખાએ રે ગાએ.

પદ ૭ મું.

જુઓ રે આ બાળકની ગતી, આંગણુડામા રમતો રે,
માતા આગળ બોલી ન જાણે, તે માનુનીના મન હસ્તો રે. જુઓ.

* એજી નન્દે-ટગર ટગર † મૂળ પાઠ "લગતી" ‡ આનંદ કું કામદેવ. ॥ કરોડિ.

ધન ધન માતા જયોમતી, જ્યોત્તમે આવતો રે,
 પ્રજ્ઞાદિક જેનો લેદ ન જાણે, તે ભામિની મન ભાવતો રે જીએ.
 વાછલડાનું પુછ ગ્રહીને, ઉઠી ઉભો થાયે રે,
 લણે નરસૈયો ધન એ ગોપી, ભીડે હૃદયિયા માંહે રે જીએ.

૫૬ ૮ મુ.

ભીડે ભામિની ભામણુ લેઈ લેઈ, માખણ માહી નચાવે રે,*
 પ્રજ્ઞાદિકને નીગમ નીરતર, તેને સમીપે ન આવે રે ભીડે.
 આગળ આંચો નદકુવર તર્કી, પાલવ ગ્રહીને નીહાલે રે,
 કીડા ફેલ કરે હરી સાથે, જેમ જાણે તેમ મહાલે રે ભીડે
 ગમતુ ગોપી કરે ગોવિંદશુ, મધુર મધુર ગાયે રે,
 નરસૈયાચો સ્વામી દેવમુનિ હર્લત, તે કરમલડો લઈ ખાચે રે ભીડે.

૫૬ ૯ મુ-રાગ કેદારો.

કામણુગારો કેમ વીસાર, જાણું જે અલગી ન થાઉં રે,
 આખો દહાડો કાઈ કામ ન સૂઝે, વહાલા વીણુ બ્યાકુલ થાઉં રે કામણુ
 મધુરી વેણુ સુણીને શ્રવણે, ભાવતા લોજન નિપાઉં રે,
 આવે તો આગલ લઈ મે'લુ, જીવણુ જોતી ન ધરાઉં રે કામણુ
 મેજ રચી મહારા શામવીઆને, પ્રેમ ધરી પધરાવું રે,
 નરસૈયાચો સ્વામી આગલ ઉભી, મુખમા બીડી ધરાવું રે કામણુ

૫૬ ૧૦ મુ-રાગ કેદારો.

ત્વમતુમ નાદે નેપુર વાળે, ઝાઝરના ઝમકાર રે,
 તાલી તાલ મૃદગ ધૂને નાચે, કદી કીંકણી રણકાર રે ત્વમતુમ
 એક વેણુ મહુયરે વાહે, કામિની ફેલ કરતા રે,
 શીરપર સોઢે રાખડવી રે, ઝલકે લમરી દેતા રે ત્વમતુમ.
 કાને કુડલ મૂગટે મહામણિ, શોભા કહી મન ના'વે રે,
 લણે નરસૈયો આનંદ થયો અતિ, હરિભામિની લાવે રે ત્વમતુમ.

૫૬ ૧૧ મુ-રાગ પ્રભાત.

જયોદા તારા કાનુડાને, સાદ કરીને વાર રે,
 આવડી ધુમ મચાવે યજમા, નહીં કોઈ પુછણુદાર રે જયોદા

શાકુ તોડ્યું ગોરસ ઢોળ્યું, ઉઘાડીને બાર રે;
 માંખણ ખાધું ઢોળી નાંખ્યું, બન* કીધું આ વાર રે. જશોદા.
 ખાખાખોખાં ઠસ્તો હીડે, ગિહે નહીં લગાર રે;
 મહી મથવાની† ગોળી ફેડી, આ શાં કહિયે લાક રે. જશોદા.
 વારે વારે કહું છું તમને, હવે ન સખું ભાર રે;
 નિત ઉઠિને એમ ક્યેમ સહિયે, વશી નગર મોઝાર રે. જશોદા.
 મારો કાનજી ઘરમાં હુતો, ક્યારે દીકો જહાર રે;
 હહી દૂધનાં માટ ભર્યાં છે, બીજે ચાખે ન લગાર રે. જશોદા.
 શાને કાળે મળીને આવી, ટોળી વળી દશ બાર રે,
 નરસૈયાનો સ્વામી સાચો, જૂઠી મજની નાર રે. જશોદા.

પદ ૧૨ મું—રાગ વસંત.

હવે ક્યાં જઈએ શામળીઆ વહાલા, જોર અમારુ લીધુ,
 નાનકડી ગોપીનું ગોરસ, વાટી વાટીને પીધુ. હવે ક્યાં.
 નાસતુ નહિ છૂટે રે, દષ્ટિ યકી નહિ ચૂકુ;
 ઘેરીને લેઈ હું ઘરમાં ધાલુ, બાધીને આજ ન મૂકુ. હવે ક્યાં.
 આશીઆખો આગણિએરે ઉભો, અન્યાય થયો અપાર;
 ભલે મળ્યો મેહેતા નરસૈના સ્વામી, ભક્તતણો દાતાર હવે ક્યાં.

પદ ૧૩ મું.

જસોદાજી જમવાને તેડે, નાચતા હરી આવે રે,
 બાલે મીઠકા બોલડીઆ ને, અગો અગ નચાવે રે. જસોદાજી.
 મુખની શોભા શી કહું જાણે, પૂનમચંદ બીરાજે રે;
 નેત્ર કમળના ચાખા જોઈ જોઈ, મન્મથ મનમાં લાજે રે. જસોદાજી.
 અજન બેઠએ નયણે સાચ્યાં, હર લટકે ગજમોતી રે,
 તિલકતણી રેખા અતિ સુંદર, માતા હરખે જોતી રે. જસોદાજી.
 રનેહ જણાવીને યુત્રને માયોં, આવીને કોટે વળગ્યો રે;
 લાકકડા અતિ લાક કરે છે, કાણું ના મેહેલું ગળગો રે. જસોદાજી.
 જોખે બેસાડીને બોજન કરતા, માતા આનંદ પામી રે;
 ભક્તવચ્છદ બૂધરજી મળ્યા, મેહેતા નરસૈયાનો સ્વામી રે. જસોદાજી

૫૬ ૧૪ મું.

જસોદાંજીને જોજે એકા, સુંદર મજનો નાથ રે;
 લોજન કરતાં મેહોતે દીકા, જેના જુઠકા હાથ રે. જસોદાજી.
 લોજન કરી રમવા સંચર્યા, જનુનીએ લીડી બાથ રે;
 આબ્રણુ સઘળાં એકાં કીધાં, અંગે વળગ્યો ભાત રે. જસોદાજી.
 મુખ કેરાં મરકલડાં જૂવે, ગોપી જનનો સાથ રે;
 ભણે નરસૈયો આનંદ વાધ્યો, ગોવિંદના ગુણ ગાત રે. જસોદાજી.

૫૬ ૧૫ મું-રાગ માલવ.

જમો જમો રે નહાના લાડકડા, માતા જસોદાના ખાલકડા;
 રાક ના કીજે સાંમળીઆ વહાલા, તારી જનુની કરે કાલાવાલા. ટેક.
 મધુરો શો કોળીઓ મેહલો મુખમાંહી, વા'લા હળવે હળવે લીજેરે;
 દબ્યાં દૂધ સાકર સંગાયે, એક એક ઘૂંટડે પીજે રે. જમો.
 વેણુ વાગે વહાલાજી તમારો, જલભદ્રપે મોટી યાય રે;
 ભક્તશિરોમણી જનુની વહાલાને, એવે એવે વચને વા'ય રે. જમો.
 કોતક નેતાં મજની ગોપી, તન મન ધન ત્યાં વારે રે;
 નરસૈયાયા સ્વામીનું મુખડું, ફરી ફરી જસોદા ન્યાળે રે. જમો.

૫૬ ૧૬ મું.

ઓ પેલો ચાંદલિયો, આધ મુને રમવાને આલો;
 નક્ષત્ર લાવીને માતા, મારા ગજવામાં ઘાલો. ૧
 રૂવે ને રાતરડો થાએ, ચાંદા સાંમુ જૂવે;
 માતારે જયોદાજી, હરીનાં આંસુડાં લૂવે. ૨
 લોકનાં અનેરાં બાળક, ઘેલો તું કાં થાએ;
 ચાંદો આકશે વહાલા, તે કેમ લેવાએ. ૩
 વાડકામાં પાણી ઘાલી, ચાંદલિયો દાખ્યો;
 નરસૈયાનો સ્વામી સામળીઓ, રડતો તવ રાખ્યો. ૪

૫૬ ૧૭ મું.

માતા ફૂલો અંગે ન માયરે;
 પારણા મોહિ પુત્ર પેદાશી, હરખી મંગળ ગાયરે. માતા ૦ ૧

ઘેર ઘેરથી આવી ગોપીજન, મુગતા થાળે વધાયરે,
મુંદર વદન શોહામણરે, તે જોતાં તૃપ્ત ન થાયરે.
મુરીનર મુનીજન અતિ આનંદે, દેવ હુંદણી વા'યરે;
લણે નરસૈયો મુખ સાગર ઊલટો, પ્રગટ્યા શ્રીજદુરાયરે.

માતા૦ ૨

માતા૦ ૩

૫૬ ૧૮ મું.

બાળક બાહુવા રે, ચરવત મૂક પાછો ધરણી;
કોમળ કર હુઆરે તારો, શી કીધી કરણી.
ટથી આંગળીએ ત્રસક નાંખરે, બાહેનથી બળવંત;
મિજવાસીને કાળે વહાલા, આ શી આવડી ખંત.
સહુ રહેશે ત્યમ આપણ રહેશું, કોને કાળે કીજે;
કોડી માત્ર હધીને કાળે, ગાલ હચે નીત ખીજે.
કહે કૃષ્ણજી સુણો રે માતા, પર ઉપગારા પુન્ય,
નરસૈયાઆ સ્વામિની લીલા, માહે નથી કઈ નુન્ય.

બાળક.

બાળક.

બાળક.

બાળક.

૫૬ ૧૯ મું-પ્રભાતિયું-નાગદમન.

જલકમલ છાંડી જાને બાળા, સ્વામી અમારો જાગરે;
જાગરે તને મારશે, મને બાળહત્યા લાગરે.
કહે રે બાળક તું મારગ ભૂલ્યો, કે તારા વેરીએ વળાવિયો;
નિશ્ચય તારો કાળ જ ખૂટ્યો, અહિંઆં તે શીદ આવિયો.
નધીનાગણ હું મારગ ભૂલ્યો, નથી મારા વેરિએ વળાવિયો;
મયુરા નગરીમાં જુગદું રમતાં, નાગનું શીશ હું હારિયો.
રંગે રુડો રૂપે પૂરો, દીનતો કોડીલો કોડામણો,
તારી માતાએ કેટલા જન્મ્યા, તેમાં તું અજામણો.
મારી માતાએ બહુ જન્મ્યા, તેમાં હું નટવર નહાનડો,
જગાડ તારા નાગને, મારુ નામ કૃષ્ણ કહાનડો.
લાખ સવાનો મારો હાર આપું, આપું રે તુજને દોરિયો;
એટલું મારા નાગથી છાનું, આપું તુજને ચોરિયો.
શું કરુ નાગણ હાર તારો, શું કરુ તારો દોરિયો;
શાને કાળે નાગણ તારે, કરવી ઘરમાં ચોરિયો.

જલ. ટેક.

જલ.

જલ.

જલ.

જલ.

જલ.

જલ.

ચરણ ચાંપી મૂઢ મરડી, નાગણે નાગ જગાવિયો;
 ઉઠોને બળવંત કોઈ, બારણે બાળક આવિયો. જલ
 બેઠ બળિયા બાથે વળગિયા, કૃષ્ણે કાલિનાગ નાથિયો;
 સહસ્ર કૈલા કુંકવે જેમ, ગગન ગાજે હાથિયો. જલ
 નાગણ સૌ વિલાપ ઠરે જે, નાગને ગહુ દુઃખ આપશે;
 મયુરા નગરીમાં લેઈ જશે, પછી નાગનું રીચ કાપશે. જલ
 બેઠ કરજોડીને વીનવે, સ્વામી મૂકો અમારા કથને;
 અમે અપરાધી કાંઈ ન સમજ્યા, ન ઓળખ્યા ભગવંતને. જલ
 યાજ ભરી નાગણી સર્વે, મોતિયે શ્રીકૃષ્ણને વધાવિયો;
 નરસૈયાના નાથ ખાસેથી, નાગણે નાગ છોડાવિયો. જલ.

પદ ૨૦ મું.

વાહીને જમાડે, માતા કુવર* કહાન;
 નાશી જાયે આઘો આવે શામલેવાન. ૧
 ભુવતી ભેતી રે, મોહન મનમાહે લાવે,
 છેડલો સાહીને, માતા આગળ લાવે ૨
 માતા જાણે મારો પુત્ર કાંય ન જાણે,
 ભણે નરસૈયો ગોપી ઉસ્મું આણે.† ૩

પદ ૨૧ મું.

નેણાં દીકાં મારા નાથવણું, સુખ દીઠે અમી ઠરે રે;
 વદન ભેઈ ભેઈ નિહાળતાં, સુખની સીમા કહી નવ અડેરે. ૧
 વહાલો મરઠલડા કરી બોલાવે, રનેહે સામું ભેયે રે;
 માનનીયાંયા માન છોડાવે, ભૂતળ એથા ન કોયે રે.† ૨
 સગુણ શામળીયો સુંદર બાઈરે, સુખની સીમા કહી નવ જાયેરે;
 નરસૈયાયા સ્વામી કર્તુ તુને, રખેલાણું રે અળગો,‡ થાયે રે. ૩

પદ ૨૨ મું.

હારે આઘો આવને રે કુવર કૃષ્ણ કોડામણા રે,
 લામણ્યાં લઈને પોઠાડુ પાલણે રે, ઘુમડી ઘાલુ રે, કૃષ્ણ ચોડામણા રે. ૧

* પા. ૧૦ "કૃષ્ણ" † પા. ૧૦ "ભણે નરસૈયો ગોપી મુદિરિયાને આણે વાહી જમાડે"

‡ મૂળ પા. ૧૦ "ભુતળિયે શાન કોયે રે" § મૂળ પા. ૧૦ "રખેલાણું ન રહે અળગો થાયે રે."

હું ગાઉ ગીત આવે નિદ્રાડી રે, સાંભળો શ્રવણે સુંદર શામળોરે;
 આણીલુ આપુ રે આતા સુખડી રે. કૃષ્ણ ૦ ૨
 ધન્ય ધન્ય જશુમતી માયેરે ♪ ♫ ♪ ♫ ♪
 એમ કરીને પુરે મનસા મન તણીરે. કૃષ્ણ ૦ ૩
 હસતો મસતો ત્યાં આવીયો રે, ઉછરજે અપે રે માતા હરખશુરે;
 પુત્રને લઈને ત્યાં પધરાવે રે. કૃષ્ણ ૦ ૪
 હાંડાલી માતા તે મોહનને ગમેરે, ધમકે ધુધરી પાય કનકનીરે;
 તેમ તેમ આનંદે હરી રમેરે, લણે નરસૈયો લીલા હરી તણીરે. કૃષ્ણ ૦ ૫

પદ ૨૩ મું-રાગ પ્રભાત.

આંગણુકે આવતો દેખી, શામળીયાને સુખડી લાવી રે. આં ૦ દેહ.
 આનંદે ઊછરંજે લીધો, આંપી સુખન દેતી રે;
 માખણ સાકર વહાલા સુખમાં, મોહી મોહીને મેલંતી રે. આં ૦ ૧
 મંદીરમાં આવીને માતા, હુધ કહુ તે પાયે રે;
 નરસૈયાયો સ્વામી જેમ જેમ નાયે, માતા કેડે ધાયે રે. આં ૦ ૨

પદ ૨૪ મું.

માતારે જસોદા હરિને ધુમણ ધાલે;
 આનંદે ઉલટે ઉભી વદન નિહાલે. ૧
 ધમધમ ધમકે ધુધરી હુંકારા કરે;
 જોઈ જોઈ જલુનીનું મનડુ ઠરે. ૨
 જોહને કાળે મહાસુનિ દેહરે દમે;
 તે તો કૃષ્ણજી પારણમાં રમે રે રમે. ૩
 સુંદર વદન જોઈ સુખન લીધું;
 નરસૈયાયો સ્વામી જોતાં કારણ સીધું. ૪

પદ ૨૫ મું.

મંગલ ગાયેરે માતા મંગલ ગાયે,
 પારણા માંહે પોઢયોરે પુત્ર, જોતી તૃપ્ત ન થાયે. ૧

હુંચિલે હણી આનદે ધુધરડી ઘમકે;
માખણ સાકરે લેણી* મુખ માહે મૂકે. ૨
મીઠાં કરીને માતા આંતે ખવરાવે,
સણે નરસૈયો મુનિજનતા ધ્યાને ન આવે. ■

પદ ૨૬ મું.

મંગલ ગાયે ને માતા મનશું મહાલે;
ખારણામાં કુંવર પોટે ત્યાં વહન નિહાલે. ૧
મીઠાં કરીને કુંવર ઉછરગે લેતી,
તોતલું બોલે કહાનણ મનહું મોહતી. ૨
મોદિકે મુખ માહે મેલો કુંવર કા'ના કલા;
હમણાં હું તેડાવું સગે રમવા ગોવાલા. ૩
કંચોલું સર્થુ દુધે પીચો મારાઆતા;
સણે નરસૈયો પાયે જશોદા માતા. ૪

પદ ૨૭ મું.

આનદે આરોગ્ય બેઠ મુંદર બ્રાતા,
જેનેઈએ તેઆણી મેહલુ બોલતાએમ માતા. ૧
ખીર ખાંડ માહે પ્રત ભાવતું જમો;
વારણે બહિરે વલતાં આંગણે રમો. ૨
તેવતેવડી ટોળી તેડાવું શેષતી સગે,†
વળી વળી મુખડુ બેઈ ઉલટ સરી અગે. ૩
આનદે આવીને માતા ઉછરગે લેતી,
સણે નરસૈયો રૂઢીએ ચાંપી ચુખન દેતી. ૪

પદ ૨૮ મું-રાગ ધોળ.

જમો તો જમાડું રે, જીવન મારા ટેક
વાલાજી મારા, સોમણ યાજ સરી લાવું;
કાઈ મોલીડે વધાવું રે, જીવન મારા.

વાલાહ મારા, બાબ જલેથી ને મેવા;
કાંઈ ધીરે ધીરે લેવા રે, જીવન મારા.
વાલાહ મારા, શીરોપુરી ને કંમાર;
કાંઈ ઉપર ઘીની ધાર રે, જીવન મારા.
વાલાહ મારા, જમના જળ લરી લાવું;
કાંઈ આચમન લેવરાવું રે, જીવન મારા.
વાલાહ મારા, પાનની બીડીઓ આપું;
માંહી લવિંગ સોપારી નાખું રે, જીવન મારા.
વાલાહ મારા, આવો તો આસન આપું;
વીજણીએ ઢાળું વાયુ રે, જીવન મારા.
વાલાહ મારા, સુંદર સેજ સમારું;
કાંઈ રંગભેર રમાડું રે, જીવન મારા.
વાલાહ મારા, નરસંયાચા રવામી સંગ રગ કીધો;
કાંઈ ભોગ ધરીને લીધો રે, જીવન મારા.

૫૬ ૨૬ મું.*

જમો જમો રે જીગદાધાર, જીગતે જમાડું;
શામળીઆ સરજનહાર, રંગભરી રમાડું.
પુરીઓ સુંદર સાર, કુર કપુરે વાસી,
સીરાવો સાકર દૂધ, હરીની હું દાસી.
મારે ઘરે ધરી રહું હું, ધી ભરી છે વાલી;
હું ઠારુ રે મારો હાથ, જીવન જમાડી.
પીરસું પીરસું રે પોળીપાક, સુંવાળી સેવું છે,
મારુ મદીર જીઓ મહારાજ, ભેવાને બેવું છે.
બેસો બેસો રે મદીર માહે, છોગલીયાં છોડીને;
શું કરશે દુરજન લોક, મુખમાં મીડીને.*
મારે નવ રે ઢાઈનું કામ, કામ વમારું છે;
મારે તમ પ્રતાપે રચામ, સરવે સારુ છે.

* ૫૦ "મચકાડીને" મીડી-મો મચક, મચકાડીથી ભેડ

પીયો પીયો રે પૂર્ણાનંદ, જીવન જળ લોટા,
 મુખવામે ઝીડી પાન, ગગેરી મોટા.
 નરસૈયાના ઠાકોર ઠીક, મન મારુ મોહું છે,
 સ્થામળીયો જાણુ સુખજી, સામું જોયું છે

૫૬ ૩૦ મું-રાગ આસ્તી.*

જય જય નટવર વેવા, આરતી ઉતારુ જહુવર જગદીશા જયહેવ જયહેવ.

મોરમુકુટ સુસ્તક પર રાજે, કઠે વનમાળા; (૨)

શ્રવણે કુડળ લાળકે, સગ લીચે બૃજખાલા જયહેવ જયહેવ.

નૃત્ય કરે નારાયણ વૃદાવન, ઘુઘરડી ઘમકે, (૨)

નાચે રાધા માધવ, પાયલ ઠમઠમકે. જયહેવ જયહેવ.

ઘમઘમ (ઘમ) ઘુઘરડી ઘમકે, તાળ પખાજ વાજે, (૨)

સુંદર સ્વર અતિ આરો, ઉચે સ્વર ગાજે. જયહેવ જયહેવ.

તાતા ઘેઈ તાતા ઘેઈ, શબ્દ ગાય આજે, (૨)

* તુપુર બ્રહ્મટી વિરાજીત, કૌસ્તુભમણિ રાજે. જયહેવ જયહેવ.

ઉચે સ્વર ગાજે ગિરધારી, ઉચે સ્વર ગાજે, (૨)

મન મોહનની શોભા, મનમથ ગાહુ લાજે ! જયહેવ જયહેવ.

શસ રચ્યો વૃદાવન, જોવાને જઈએ, (૨)

માધવ મુખ નિરખીને, નરસ દીવડિયો લઈએ. જયહેવ જયહેવ.

* નરસિંહ મેહતાના આ કાવ્ય બાજમા જે જે પદ્યપર દુહાની કાપી છે, તે તે પદ્યો નર સિંહ મેહતાનાં છે, એ ખોટું અને સમજાઈ શકા છે. પૂર્વ જાણેલા કવિશ્રવણ પ્રેમી બાપા ને એ પદ્યોની બાજમા મેટા ફેર જાણે છે.

ભક્તિ જ્ઞાનનાં પદો.

—૪૪૪૪૪૪—

પદ ૧ હું-રાગ પ્રભાતિયું.

ભૂતજ ભક્તિ પદારથ મોટું, પ્રલોકમાં નાંહીરે;
 પુણ્ય કરી અમરાપુરી પામ્યા, અંતે ચોરાસી માંહીરે. ભૂતજ.
 હરિના જનતો મુક્તિ ન માગે, માગે જન્મો જન્મ અવતારરે;
 નિત્ય સેવા નિત્ય કીર્તન ચોચવ, નિરખવા નદકુમારરે. ભૂતજ.
 ભરતખંડ ભૂતજમાં જનમી, જેણે ગોવિંદના શુભ ગાથારે;
 ધન ધનરે એનાં માત પિતાને, સફલ કરી એને કાથારે. ભૂતજ.
 ધન વૃદ્ધાવન ધન એ લીલા, ધન એ મજના વાસીરે;
 અષ્ટ મહાસિદ્ધિ આંગણિયેરે ઉભી, મુક્તિ છે એમની હાસીરે. ભૂતજ.
 એ રસનો સ્વાદ શકર જાણે, કે જાણે શુક જોગીરે;
 કાંઈએક જાણે મજનીરે ગોપી, જાણે નરસૈયા જોગીરે. ભૂતજ.

પદ ૨ જું-રાગ માળવ.

ધન્ય જીવીત વૈષ્ણવ કેરુ, જે જન હરિ ગુણ ગાયે રે;
 સકળ સલામાં પહેલી પૂજા, નરનારી તે વૈકુંઠ જાયે રે; ધન્ય.
 હાં રે વૈષ્ણવ જનનાં ક્રીયાં રે લક્ષણ, છાપાલીલક (કાટે) તુલસીની માળ રે;
 હાં રે તે વૈષ્ણવ જનનાં લેખ દેખીને, જમ કિંકર ત્રાસે તતકાળ રે. ધન્ય.
 હાં રે જન્મ મરણનો ફેરો છૂટે, તે જનમ જોખથી રાખે અમ રે;
 હાં રે તે નર સૂટયા સંસારમાહે, જેને હોય વૈષ્ણવનો સંગ રે. ધન્ય.
 હાં રે માતા પિતા કુળ તારે વૈષ્ણવ, તારે પાઠાટી પરિવાર રે;
 હાં રે જાણે નરસૈયા એટલું માંડું, પુનરપિ નહિ અવતાર રે. ધન્ય.

પીયો પીયો રે પૂર્ણાનંદ, જીવન જળ લોટ;
 મુખવાસે ખીડી પાન, ગંગેરી મોટા
 નરસૈયાના ઠાકોર ઠીક, મન મારુ મોહું છે;
 સ્યામળીયો જાણુ મુજાણુ, સામું નેયું છે.

૫૬ ૩૦ મું-રાગ આરતી.*

જય જય નંદવર વેષા, આરતી ઉતારુ જહુવર જગદીશા. જયહેવ જયહેવ.

મોરમુકુટ મુસ્તકે પર રાજે, કંઠે વનમાળા; (૨)

શ્રવણે કુડળ લળકે, સગ લીજો બૃજબાલા. જયહેવ જયહેવ.

નૃત્ય કરે નારાયણ વૃંદાવન, ઘુઘરડી ધમકે; (૨)

નાથે રાધા માધવ, પાયલ ઠમઠમકે. જયહેવ જયહેવ.

ધમધમ (ધમ) ઘુઘરડી ધમકે, તાળ પખાજ વાળે; (૨)

મુંદર સ્વર અતિ સારો, ઉચે સ્વર ગાળે. જયહેવ જયહેવ.

તાતા થેઈ તાતા થેઈ, શબ્દ યાય આળે; (૨)

નુપુર બકુટી વિરાજીત, કૌસ્તુભમણિ રાજે. જયહેવ જયહેવ.

ઉચે સ્વર ગાળે ગિરધારી, ઉચે સ્વર ગાળે, (૨)

મન મોહનની શોભા, મનમથ બહુ લાજે! જયહેવ જયહેવ.

રાસ રચ્યો વૃંદાવન, લેવાને જઈયે; (૨)

માધવ મુખ નિરખીને, નરસૈ દીવડિયો લઈયે. જયહેવ જયહેવ.

* નરસિંહ મહેતાના આ કાવ્ય બાજમ્યા એ એ ૫૬૫૨ કુદરી ગ્રંથો છે, તે પૈકી નરસિંહ મહેતાના છે, એ માટે મને સમ્પૂર્ણ શકા છે. પૂર્વ બાજોમાં અપરિચિત પદોની જાણ ને એ પદોની બાજમાં મેલો ફેર બાજો છે.

ભક્તિ જ્ઞાનનાં પદો.

—૪૪૪૪૪૪—

પદ ૧ હું-રાગ પ્રભાતિયું.

ભૂતળ ભક્તિ પદારથ મોટું, બ્રહ્મલોકમાં નાંહીરે;	
પુણ્ય કરી અમરાપુરી પામ્યા, અંતે ચોરાસી માંહીરે.	ભૂતળ.
હુરિના જન તો સુકિત ન માગે, માગે જન્મો જન્મ અવતારરે;	
નિત્ય સેવા નિત્ય કીર્તન આચ્છવ, નિરખવા નંદકુમારરે.	ભૂતળ.
ભરતખંડે ભૂતળમાં જનમી, જેણે ગેવિંદના ગુણ ગાયારે;	
ધન ધનરે એનાં માત પિતાને, સફલ કરી એને કાચારે.	ભૂતળ.
ધન વૃંદાવન ધન એ લીલા, ધન એ મજના વાસીરે;	
અઘ મહાસિદ્ધિ આંગણિયેરે ઉભી, સુકિત છે એમની દાસીરે.	ભૂતળ.
એ રસનો રવાહ શંકર બાણે, કે બાણે શુક નેગીરે;	
કાંઈએક બાણે મજનીરે ગોપી, બાણે નરસૈયા ભોગીરે.	ભૂતળ.

પદ ૨ જું-રાગ માળવ.

અથ જીવીત વૈષ્ણવ કેર, જે જન હુરિ ગુણ ગાયે રે;	
સકળ સલામાં પહેલી પૂજા, નરનારી તે વૈકુંઠ બાયે રે;	ધન્ય.
હાં રે વૈષ્ણવ જનનાં કીયાં રે લક્ષણ, છાપાલીલક (કાંટે) તુલસીની માળ રે;	
હાં રે તે વૈષ્ણવ જનનાં લેખ દેખીને, જમ કિંકર ત્રાસે તુલકાળ રે.	ધન્ય.
હાં રે જન્મ મરણનો ફેરો છૂટે, તે જનમ લેખથી રાખે અંગ રે;	
હાં રે તે નર ધૂટયા સંસારમંદે, જેને હોય વૈષ્ણવો સંગ રે.	ધન્ય.
હાં રે માતા પિતા કુળ તારે વૈષ્ણવ, તારે પાઠોસી પરિવાર રે;	
હાં રે બાણે નરસૈયા એટલું માંગું, પુનરપિ નહિ અવતાર રે.	ધન્ય.

પદ ૩ ઘું-રાગ પ્રભાતિયું.

બળિતણે દારે હરિ, વિપ્ર વામન હુવા, વેદની ધૂન ગઇ ગગન ગાણ,
 ઇંદ્રપ્રસ્થધિ બળિ, આંખે ઉતાવળે, જેને ભેધે તે દિવ્ય લ્યોને માગી. બ.
 એક પર્ણકુટિલણા, કામ લણવા કરુ, બોલણુ તે મારે મૂળ સ્થાયુ,
 વિપ્ર ફરે ઘણા, લોભના વાહેલા,* ફાન માટે ઘણા હું ન રાચુ બ.
 દ્યોને દિવ્યજી તમે, નવનવાં મદિરો, ભૂમિ શું આગીરે તણણુ કામમાં,
 લ્યોજી લંકાર બહુ, કૃષિયો સહિત વળિ, માગો હસ્તી મારા રાખો ઘરમાં બ.
 હસ્તી લંકારને, હું લેઈ શું કરુ, લોભિયાની નથી જાત મારી,
 આગે વિધાતાયે, વામન નિરમ્બે, મને રહેવું મારે પ્રદયચારી. બ.
 ચેતને તું બળી, શુક કહે છળ પડ્યો, વિષ્ણુ એ વામન વેશધારી
 અશ્વજગન સમે, ફાન અવનીતણું, પાત્ર એણે કયાં મળે મુને મુશારી. બ.
 હરિતણા ચરણ ઉપર નિર નામતાં, નાણામાં ભૂગુણુત પેઠા ચાલી,
 રીસ હૃદય ધરી, ઘણું ઘણું રાયજી, નેત્રમા ફર્લની ચેર ઘાલી. બ.
 બાપડો બળિરાય, પગતળે આપીયો, પ્રભુ પાતાળનો કરીને ધાર્યો,
 લણુ નરસૈયો હરિ, લકત આધીન છે, ઇંદ્ર અવિચળ અધિકાર આપ્યો બ.

પદ ૪ ઘું-રાગ પ્રભાતિયું.

ગિરિ તળાટીને કુડે કામોદર, ત્યાં મેહતાજી નહાવા જાય,
 ઢેઢ વરણમાં દૃઢ હરિભક્તી, તે પ્રેમ ધરિને લાગ્યા પાય ગિરિ.
 કરજોડીને પ્રાર્થના કીધી, વિનંતિતણા બહુ વદ્યાદે વચન,
 મહાંતાં પુરુષ અમારી અરજ એટલી, અમારે આંગણે કરોડે કીરતન. ગિરિ.
 પ્રેમ પદારથ અમે પામિયે, પામિયે જન્મ મરણુ જાળ,
 કરજોડતામા કરણા ઉપજી, મેહતાજી વૈષ્ણવ પરમ દયાળ. ગિરિ.
 પક્ષાપક્ષી ત્યાં નહિ પરમેશ્વર, સમ દષ્ટિને સર્વ સમાન,
 ગૌમૂત તુલસી વૃક્ષ કરી લીપળે, એવું વૈષ્ણવે આપ્યું વાકદાન. ગિરિ.
 મેહતાજી નિશાએ આવ્યા, લાંબા પ્રસાદ ને કયાં આપ્યો,
 કોરડું ચયા લગિ ભજન કીધું, સતોષ પામ્યા સહ વૈષ્ણવ ગિરિ.

ઘેર પધાર્યા હુરિ જશ ગાતા, વા'તા* તાણને શંખ મૃદંગ;
હસિ હસિ નાગર તાણિયો લે છે, આ શારે પ્રાણધુના ઢંગ. ગિરિ.
મૌન ગ્રહીને મેહિતાણ ચાલ્યા, અધવધરને† શો ઉત્તર હેઈ;
જગ્યા લોક નર નારી પૂછે, મેહિતાણ તમે એવા શું? ગિરિ.
નાત ન જાણો ને જાત ન જાણો, ન જાણો કાંઈ વિવેકવિચાર;
કરનેડીને કહે નરસંયો, વેંધ્યવતણો મને છે આધાર. ગિરિ.

પદ ૫ મું.

એવારે અમો એવારે એવા, તમે કહેા છે વળી તેવા રે; એવારે.
ભક્તિ કરતાં ને પ્રથ કહેચો તો, કરશું હમોદરની સેવા રે. એવારે.
જેતું મન જે સાથે બંધાણું, મેહિતું હંતું ઘર કરાણું રે; એવારે.
હવે થયું છે હરિરસ માતું, ઘેર ઘેર હીંટ છે ગાતું રે. એવારે.
સઘળા સાથમાં હું એક ભુંડો, ભુંડાથી વળિ ભુંડો રે; એવારે.
તમારે મન માને તે કહેજે, રનેહ લાગ્યો છે મને ઉડો રે. એવારે.
કર્મ ધર્મની વાત છે જેટલી, તે મુજને નવ ભાવે રે; એવારે.
સઘળા પદારથ જેથડી પામે, મારા પ્રભુની તોલે નાવે રે. એવારે.
હળવાં કર્મનાં હું નરસંયો, મુજને તો વેંધ્યવ વાહાલા રે; એવારે.
હરિજનથી જે અંતર ગણ્યો, તેના ફેગટ ફેરા ઠાલા રે. એવારે.

પદ ૬ કું-દ્રોપદીની પ્રાર્થના.

દ્રાક્ષાના વાસીરે, અવસરે આવજોરે, રાણી રુકમિણિકેરા કંથ;
હુધ હુયોંધનરે, લાગ્યો મને પીડવારે, પ્રભુ મારા ચોદશ ન્યાણું તારો પંથ.-ટેક.
સોડ તાણીને રે, શુંરે સુતો શામળારે, આજસ ચોડીને ઊઠો આજ;
લક્ષ્મીજી તાણાંસેરે, પાવન તારા પાવલાંરે, અમપર મેહર કરો મહારાજ. દ્રા.
આહ થકોરેડું, ગજા|| મૂકાવિયો રે, કીધી તમે સુધન્વાની સહાય;
નરસિંહરૂપે રે હિરણ્યકશિપુ હણ્યોરે, પ્રહ્લાદ ઉગાચોં લાગ્યો પાય. દ્રા.
છપ્પનકોડ રે જાલવ તાહરે રે, સાથ બળિલદ્ર સરીખા ભાત;
કાળીનાગ નાચ્યો રે, જશસંધ છતિયોરે, તે ઘણ કયાં ગયું મારા નાથ. દ્રા.
વસમીજ વેળામાંરે, વહારે ચડે વિઠ્ઠલારે, ધાળે તમે છત્રપતી નિરધાર;
અસવારી કરજોરે, ગરુડની ઊપરે રે, નરસંયો વિનવે વારંવાર. દ્રા.

* વગાડતા. † અર્થ સમજેલા ‡ પા. "ધરણીરે." કાત એટલે છરી જેવું. અને
સહ એટલે રમત કરનાર. § મગર-ચૂં-ચકી || હાથી ¶ સંકટની, વિપત્તિની.

પદ ૭ મું.

દોષ એ સમાના કામની, દત્ત* કૃજિયેલાં રામા; કોણ
 દ્રોપદીની લગ્ન રાખવા, હરિ હિલા છે સામા. કોણ
 વહાલોળ ગયાતા વાડિયે, સર્વે મુંદરી સાથે, કોણ
 ચેલડીની છોઈ ઉતારતાં, છરી બેડી છે હાથે. કોણ
 માનની મંદિર સિધાવિયાં, ચીંધરડુ રે લેવા; કોણ
 દ્રોપદીએ ચીર વધેરિયું, હરિને હાથે બધેવા. કોણ
 ત્રીકમે તેના તાંતણા, લખી ગખ્યા છે લેખે; કોણ
 નવસે નવાણું ચીર પૂરિયાં, સઘળી સભારે દેખે. કોણ
 * ગરુડે ચઢીને ગોવિંદ આવિયા, આવ્યા અંતરબાની, કોણ
 ભક્તઉદારણુ ભૂધરા, મેહતા નરસિંયાનો સ્વામી. કોણ.

પદ ૮ મું-પ્રભાતિયું.

તું તારા ખીઈ સાંઠાંમું જોજેશામળા, ન જોઈય કરણી હમારી રે. ટેક.
 હીરણ્યાકશીપુને હાથે હણીયો, માગી પુતના મારી રે, તું તારા
 મદ્રાહ કારણ સ્થંભમાં વશીયા, પ્રગટ્યા દેવ મોરારી રે. તું તારા
 લાખામેહમાં જેમ પાંડવ ઉગાર્યા, બ્રહ્માંડ જવાળા બ્યાપી રે; તું તારા
 અર્ધ વચને ગજ ગુણકા તારી, જયદેવને પત્નિ આપી રે. તું તારા
 દુષ્ટ સલામાં જેમ ચીરજ પુર્યા, લાજ પંચાળીની પાળી રે; તું તારા
 તેલ કઢા જેમ શીતળ કીધી, વેળા મુધન્વાની વાળી રે. તું તારા
 રુપિન્ધરે જેમ અહલ્યા શ્રાપી, બ્રહ્મ સદયા થઈ ભારી રે, તું તારા
 તે પણ તારે ચરણે રઘુવર, થઈ અનોપમ નારી રે. તું તારા
 મીરાંબાઈનાં વિષ અમૃત કીધાં, વિદુરની આરોગ્યા લાણ રે, તું તારા
 સવરીના તમે જોરજ પ્રાચ્યાં, તેની પ્રિતે થયા રાણ રે. તું તારા
 અનેક ભક્ત આગે ઉગાર્યા, સહાય થયા મોરારી રે, તું તારા
 નરસિંયાયા સ્વામી લક્ષ્મીવર, મોટી ઓઘ તમારી રે. તું તારા

પદ ૯ મું-રાગ કાલેરો.

ભજરે ભજરે તું ભૂતળમાં, જેની જ્યોદ્ધા માવડલી,
 રયામ વર્ણ મનોહર મુખમાં, ચરાવે ગોકુળ માવડલી. ભજરે.

મુસ્તક મુકુટ કુંડળ હરિકાને, ઓઢણ આછી ધાખડલી;
ઢાણ મિમે ગોપીને ઐક્યતો, લાવે નિત્ય નિત્ય રાવડલી. ભજરે.
વૃંદાવન વાણર્યાં આરે, રત્ન જડિત પાય પાવડલી;
કમકડે ચાલે નરહરિ, મુખ મરકડલાવે માવડલી. ભજરે.
ઉરવનમાળા સોહિયે આવને, રમતો માજમ રાતડલી;
બાંધવ શ્રીબાજહેવનો બળિયો, ઘેર ઘેરકરે સઉવાતડલી. ભજરે.
પીંડારે પરવરીઆ કાનડ, વાયે મધુરી વાંસડલી;
દેહ નરસૈયો સેવો નંદનો નંદન, કાઠે કુળની કાસડલી. ભજરે.

પદ ૧૦ મું-રાગ પ્રભાત.

જેવો ને તેવો રે તમારે, પાલવડે બાંધે;
અણુછતો હું તો તમારો, વધાવી લીયો. જે.
અણુતેડાયો આવું રે, હું તો તાણ્યો નવ વૃંદં;
તમારા પ્રેમની સાંકલીએ બાંધ્યો, ઇચ્છ્યો ન છૂટું. જે.
રમાણ્યો રમું રે, તમારો જમાણ્યો જમું;
તમારે સમુરે સજની, બીજું નવ અમારે સમું. જે.
હુંકારે આધેરો બાવું, તમારે ટુંકારે રાયું;
નરસૈયો જહું, ધાનંડરે, ત્યાં પ્રેમ ધરી નાયું. જે.

પદ ૧૧ મું.

ઘેલા મન ગોવિંદને ગાનીરે, ઘેલા ગાની ગોવિંદ ગાનીરે. ઘેલા મન. ટેક.
શુકલ તીર્થને ઉમરે રે, આલ્યાં જમણે હાય;
આલ્યાં હશે તો પામશેરે, નહિ આવે તારી રે સાથ;
ગવાય તો ગોવિંદ ગાજોરે, પવાય તો પાછને પીજોરે. ઘેલા મન.
પાઓ પીઓ ધન વાવરો રે, પહેરો કપડા સાર,
પ્રાણી તે સરજો આત્મા રે, નહિ મળે વારો વાર. ઘેલા મન.
લીડ પડ્યા લાગ્યા રે, નહિ મા ને બાય;
ચેતી શકે તો હરિચેતબેરે, ફરી કથાય ન દેયરે જળાય. ઘેલા મન.
ચોખ્ખી કરની ચાકરી રે, ખરો મહિનો ખાની;
જ્ઞાન ખડગ લે હાયમાં રે, જમનો શિર લે ન ઘાની. ઘેલા મન.

બાધી શકો તો બાંધજો રે, પાણી પહેલી પાળ;
હેતલે ક્યારે જળ વળ્યું રે, ગુણ ગાયે નરસૈયો દયાળ. ઘેલા મન.

પદ ૧૨ મું.

પ્રાતઃ સમે સુર ઉઠ્યા પહેલાં, જો રે રસના મુખ રામ કહે,
હારે હારે કૃષ્ણને તું ભજ નામે, જગમા તારુ નામ રહે. પ્રાતઃ.
રામ નામનો મહિમા મોટો, શિવ સનકાદિક ધ્યાન ધરે;
મેરુ થકી મોટું હોય પ્રાયશ્ચિત, નારાયણના નામે તરે. પ્રાતઃ.
કેસરી ધૂરે* જ્યમ મૃગજ ત્રાસે, રવિ ઉગે જ્યમ તિમિર ટળે;
પૂરણપ્રદ અઠળ અવિનાશી, કુણ્ડિના તાપ તરત હરે. પ્રાતઃ.
કોટિ કંઠ્યાણુ કળ ઉદય ભાણે,† ખાપ બાપડું ક્યારે રહે;
અધમ નીર ગગામાં ભટ્યું ત્યારે, ગગા સરખું થઈને વહે. પ્રાતઃ.
એ રસને શુકદેવજી જાણે, કોઈક વિરલા સંત લહે,
ભણે નરસૈયો તમે પ્રભુ ભજી લે, આવાગમનનો ફેરો ટળે. પ્રાતઃ.

પદ ૧૩ મું.*

સતો હમે રે વેપારીયા શ્રી રામનામના,
વેપારી આવે છે બંધાં‡ ગુણિના સતો.
હમારુ વસાણું સાધુ સેઈકોને ભાવે;
અહારે વણુ જેને હોરવાને આવે,
હમારુ વસાણું કાળ હુકળે ન ખૂટે;
જેને રાજ ન દહે, જેને ચોર ના લૂટે. સંતો.
લાખ વિનાનાં લેખાં નહિ, ને પાર વિનાની પુંજ,
હોર્યુ હોય તો હોરી લેજો, કસ્તુરી છે સોધી. સતો.
રામ નામ ધન હમારે, વાળે ને ગાળે,
છપ્પન ઉપર ભેર ભેરિ ભજળ વાળે;
આવડો ને ખાતાવહીમા, લક્ષ્મીવર્ચુ નામ;
ચીટીમાં અતરભુજ લખીયા, નરસૈયાનું કામ. સતો.

પદ ૧૪ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

જાગને જાદવા, કૃષ્ણ ગોવાળિયા, તુજ વિના ધનમાં કુણુ જાયો? ના.
 ત્રણસે ને સાઠ ગોવાળ ટોળે મળ્યા, વરારે ગોવાળિયો કુણુ યાયો? ના.
 દહિતણા દેયસં, ધીતણા ધેવરાં, કહિયલ દૂધ તે કુણુ પીયો? ના
 હરિ તાર્યો હાથિયો, કાજિનાગ નાથિયો, ભૂમિનો ભાર તે કુણુ લેયો? ના
 જમુનાને તીરે, ગોંધણ ચરાવતા, મધુરીસી મોરચી કુણુ વહાયો? ના.
 ભણે નરસંયો તારા ગુણુ ગાઈ રીઝિયે, ખૂડતા બાહેડી કુણુ સહાયો? ના.

પદ ૧૫ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

સત રહે જાહરે, પાછલી ખટ ઘડી, સાધુ પુરુષને સુખ ન રહેવું, રા.
 નિદ્રાને પરહરી,* સમરવા થીહરી, એક તું એક તું એમ કહેવું. રા.
 ભોગિયા હોય તેણે ભોગ સભાળવા, ભોગિયા હોય તેણે ભોગ તજવા, રા.
 વેદિયા હોય તેણે વેદ વિચારવા, વૈષ્ણવ હોય તેણે કૃષ્ણ ભજવા. રા.
 સુકવિ હોય તેણે સદાચર બાધવા, હાતાર હોય તેણે હાન કરવું, રા.
 પતિવ્રતા નારિયે કથને પૂછવું, કથ કહે તે તો ચિત્ત ધરવું રા.
 આપણે આપણા, કર્મ સભાળવા, કર્મનો, મર્મ લેવો વિચારી, રા.
 નરસેના સ્વામિને, દનેહથી સંચરતા, દેહી તેવ અવતારે નર ને નારી રા.

પદ ૧૬ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

નહના નકશુ, નેહ જેને નહીં, તેરે માનવ ખર જ્ઞાનાં તોલે, ન.
 ભૂતલ ભાર કરવાને એ અવતર્યા, પ્રેતનીં પેરે સસાર ડોલે. ન.
 દહીયકી ટોળા, કું ભોગ તેના બળે, શિલા પડો તેના મુખ માથે, ન
 લવતા જન તે તો જમ જેવા જાણવા, મીત નહિ જેહને કૃષ્ણ સાથે ન
 કીર્તિ શ્રીકૃષ્ણની, લભાયી નવ ભણે, તેરે મુખે દેવરાય તાણે, ન
 ભણે નરસંયો જેણે, હરિને જાણ્યા નહીં, તેહનું કુદળ સદાય કાણે ન

પદ ૧૭ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

હંક ઉતાવળો, આલ્યને વિઠ્ઠલા, ગોવિંદ ગાયને વચ્છા|| આવે, હંક.
 જાગને જાદવા, જનની જયોદા વદે, કંહાન કા ઘણી વને નિદ્રા આવે. હંક.

* પરહરી-તજને, એળે † જત-અપેડો ‡ જાન-હવેરો § ભૂતલ ૬ ઝવેરો || વાહરણ

દંતધાવન* કરે, આળસ પરકરે, રજનીતિમિરાં ગયું પોહો કાટયું; †
 કરમજો કરને, શે ન શીરાવતો, હકિરે દામોદરા ચાપ ખાટું. ઉઠ.
 બારણા બાહાર બળિભદ્ર ઉભા રહ્યા, જોરે વાહાલા તારી વાટ જોયે;
 નરસૈના સ્વામિનું, મૂખડું દીઠે, માતાનું મનડું અતિરે મોઢે. ઉઠ.

પદ ૧૮ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

સાધુ સાચે લાજે, ચરણ ગોવિંદનાં, માનવી દેહ તે તત્ત્વ કહિયે;
 કૃષ્ણ કહો કૃષ્ણ કહો, વળિ વળિ કૃષ્ણ કહો, કૃષ્ણ કહેતાં સહ સૂખ લાહિયે. સાધુ.
 કૃષ્ણ સેવાતણી, અમરડું ઈચ્છા કરે, મૂઢમતિ માનવી કાંઈ ન જાણે;
 કૃષ્ણનું નામ રખે, હૃદયથી વીસરે, ધનમાં ધન્ય કૃષ્ણજ પ્રમાણે. સાધુ.
 જેને જોવા મહા સુનિજન વન ભમે, તે વિકૃલો વનમાં ગાયું ચારે;
 લાજે નરસૈયો જે ચતુર નર તે ખરો, અહુરનિય કૃષ્ણ શ્રીકૃષ્ણ ધારે. સાધુ.

પદ ૧૯ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

કૃષ્ણ કીર્તન વિના, નર સદા સૂતકી, વિમળાં ક્રીષે વપૂર શુદ્ધ ન થાયે;
 સંકળ તીરથ શ્રીકૃષ્ણ કીર્તન કથા, હરિતણા દાસ જેને હોતે ગાયે. કૃ.
 મૂર્ખ પુરુષોત્તમ, નવલ રંગી વણ, અન્ય દેવે જેનું મન મોઢે;
 કોટી ચિંતામણિ કામધેનુ તણ, અધિપિના મુત્રનુંડ દૂધ ઢોઢે. કૃ.
 ગર્ગ જોશી જશ ગાય જેને સદા, નારદ મોરે સુખથી ન-ગ-કે.
 તે બ્રહ્મ દાર આવીને ઉભા રહ્યા, ગોપિકા મુંડે. કૃ.
 અજ ભવ સુરપતિ + સ્વાને પેષે નહીં, નેતિ નતિ કહી દેડે. ન-ગ-કે.
 નરસૈયો રંક, જશ ગાધને રીઝવે, સહસ્ર સુખે શેષ પાર ન પામે. કૃ.

પદ ૨૦ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

હરિહરિ રટણ કર, કઠણ કળિ કાળમાં, દામોડું જેસે નહી કામ સરશે;
 ભક્ત આધીન છે, શ્યામસુંદર સદા, તે તારાં કારજ સિદ્ધ કરશે. હરિ.
 અદ્ય સુખ સારુ શું, મૂઢ પુલ્યો કરે, શીશપર કાળ રહ્યો દંત કરડે;
 પામોરડું પલકની, અળર તુજને નહીં, મૂઢ શું જોધને મૂઢ મરડે. હરિ.

* દંતણ. † અધકાર ‡ પ્રભાત ચર્ચ § દેવતા || નાહો ધિયે. ¶ ચરીર. § પાટા.

+મક્ષા, શિવ, ઉદ્ધ. ** વેદ. †† વાયે-વામડું; અટકું ‡‡ પૈસો. §§ કંગાલ, રંક.

પ્રોઠ પાપે કરી, શુદ્ધિ પાછી કરી, પરહરી થક શું ડાળે વળગ્યો;
ધશને ધર્મા છે નહીં જીવપર, આપણે અવશ્યે રહ્યો રે અળગો. હરિ.
પરપંચ પરહરો,* સાર હૃદયે ધરો, ઉચરો હરિ મુખે અચળ વાણી;
નરસૈયા હરિતણી, ભક્તિ ભૂલીશ મા, ભક્તિવિના બિશું મૂળધાણી. હરિ.

પદ ૨૧ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

બાપજી પાપ મેં કવણ કીધાં હયે, નામ લેતાં તારુ નિદ્રા આવે;
ઉંધ આલસ્ય, આહાર મેં આશ્ચર્ય, લાભવિના લવન કરવી ગન આવે. બાપ.
હિન પુઠે હિન તો વહી જાય છે, દુરમતીનાં મેં ભર્યા રે ડાલા;†
ભક્તિ ભૂતલડું વિષે, નવ કરી તાહરી, ખાંડ્યાં સંસારનાં યોથાં ઠાલાં. બાપ.
દેહ છે જૂઠ્ઠી, કરમ છે જૂઠ્ઠું, ભીડભંજન તારુ નામ સાચું;
હરિ કરી વરણું, શ્રીહરિ તૂજને, પતિતપાવન તારુ નામ જાચું. બાપ.
તારી કરુણા વિના, કૃષ્ણ કોશમણા, કળ અને વિકળનું બળ ન કાવે;
નરસૈયા રંકને, જંખના તાહરી, હેડી બેડી ભાગો શરણ આવે. બાપ.

પદ ૨૨ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

તારા હાસના હાસની નિત્ય સંગતવિના, બ્રહ્મ યાય ભૂધરા મન મારુ;
હુદની સંગતે, હુદ મતિ ઉપજે, શ્રવણ કીર્તન નવ યાય તારુ. તા.
પૂર્ણ વિષયાનધી, દુરિજન કોહેલા, વિષ પીધું વન તેનું મરણે;
સુજયદી વેગળા, તેહની સંગતે, જન્મ કોટીતણાં સુકૃત હરણે. તા.
અમૃતની ઉપમા, સાધુને નવ ઘટે, રાહુની હુંટતા ન ટાળી તેણે;
મજ્જાદ નારદે ગર્ભસંગત કરી, વથા કર્યા વૈકુંઠનાથ જેણે. તા.
ચતુરધા મુક્તિ છે, જૂજવી જૂક્તિની, તાહરા તે તેહને નવ રાચે;
મેહું કરજોડીને, નરસૈયો વીનવે, જન્મોજનમ તારી ભક્તિ જાચે. તા.

પદ ૨૩ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

સારમાં સાર અવતાર અળખાતણો, જે બળે બળિભદ્ર વીર રીઝે;
પુરુષપુરુષાતન, શું કરું હે સખી, જેથી નહિ માહર કાજ સીજે.‡ સાર.

* પરપંચ-સંસાર. પરહરી-લગ્ન થો. † ભવ-ભવભવાદ. ‡ મેટા જાણના માટના
પહેલા ટાપલા, જે ખાલ ભરવાના કામમાં આવે છે. § પૃષ્ઠી. ॥ ગુનેહગારને રાખવા
મટિ કોરેલો લાડડાનો કટકે. ¶ પાઠ "કારજ." § સિદ્ધ થાય.

મુક્તિ પર્યન્ત તો પ્રાપ્તિ છે પુરુષને, સત્ય જો સેવકભાવ રાખે;
 રસભર્યું રસહર્ષ, નાથ નોહરા* કરે, તે નહીં નારી અવતાર પાખે. સાર
 ઈન્દ્ર આદિઠ અજ ધરા ને મહામુનિ, ગોપિકા ચરણરજ તેહ વંદે;
 ગોપીથી આપનું, અધમપણું લેખવે,† નરપણું નવ રુચે આપ નંદે. સાર
 વેદ વેદાંત ઉપનિષદો ખટ મળી, જે મથીને રસ પ્રગટ કીધો;
 તે રસ ભાગ્યનિધિ ભામની ભોગવે, અહોનિથ અનુભવ સંગ લીધો. સાર
 સ્વમ સાચું કરે, ગિરિધર શામળો, પ્રભુમુંહું પ્રાણપતિ પાણું જોડી;
 પંથનું જેમ પશુ, પુંઠળ વળચું કરે, નરસૈના નાથજી નાથડું તોડી॥ સાર.

પદ ૨૪ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

પ્રેમરસ પાને તું, મોરના પીછધર, તત્ત્વનું દુંપણું તુચ્છ લાગે;
 દૂષળા ટોરનું, ફેશકે મન ચળે, ચતુરધા મુક્તિ તેઓ ન માગે. પ્રેમ
 પ્રેમની વાત પરીક્ષિત પ્રીછયો નહીં, શુકલચે સમજી રસ સંતાળ્યો;
 જ્ઞાન વૈરાગ્ય કરિ, ગ્રંથ પૂરો કર્યો, મુક્તિનો માર્ગ સુધો દેખાડ્યો. પ્રેમ
 મારીને મુક્તિ આપી ઘણા દૈત્યને, જ્ઞાની વિજ્ઞાની બહુ મુનિરે જોગી;
 પ્રેમને જોગ તો, મજતણી ગોપીકા, અવર વિરલા કોઈ ભક્ત જોગી. પ્રેમ.
 પ્રેતને મુક્તિ તો, પરમ વક્ષલ સદા, હેતુના જીવ તે હેતુ ત્રુઠે;
 જન્મોજન્મ લીલારસ ગાવતાં, લહાણનાં વહાણ જેમ દાર છૂટે. પ્રેમ.
 મેં શ્રદ્ધો હાથ ગોપિનાથ ગરવાતણે, અવર બીજું કંઈયે ન ભાવે;
 નરસૈયો મહામતી, ગાય છે શુષ્ક કથી, જતિ સતિને તો સ્વપ્ને ન આવે. પ્રેમ.

પદ ૨૫ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

ધ્યાન ધરે ધ્યાન ધર નંદના કુંવરનું, જેયકી અખિલ આનંદ પામે;
 અષ્ટમહાસિદ્ધિ તે, દ્વાર ઉઘી સહે, દેહનાં ફકૂત તે દૂર વાગે. ધ્યાન.

* કાલાવાસ; આજીજ; પ્રાર્થના. † લેખવે-લેખવું; માનવું. ‡ દાપ. § ટોરના
 નાક વિધી જે દોરી ધાલવામાં આવે છે તે. || પા. "નરસૈના નાથે મન જોડી તોડી." ¶ પા.
 "દુંપણું" "દુંપણું" દુંપણું-રૂના ગાંડા કાઢી, જેમ દુંપવામાં આવે છે; તેમ જ્ઞાનને દુંપવામાં આવે
 તે અર્થાત્ જ્ઞાનીનન તત્ત્વમયિ એમાં તરુ એટલે અમુક, સં એટલે તમુક, જલિ એટલે ક્ષણ
 એવા એવા જે વિચાર કરે છે, વાદ કરે છે, તેપર પડિતાઈ દર્શાવે છે એ રૂપ ગાંડા મડકાને
 દુંપવા જેવું અર્થ છે બીજે પાડ એવે ધણુ છે કે "તત્ત્વદુંપણું" એનો અર્થ આ પ્રમાણે
 બેસાડી સમજાવે. વેદાન્તમાં તત્ત્વમયિ. એમાં તે એટલે ઈશ્વર, હું એટલે જીવ, છે; અર્થાત્ હું જીવ
 તે ઈશ્વર છે. એ વિચાર નરસિંહ મેહેતાને તુચ્છ છે.

મોરનાં પીંછને, મુગટ મસ્તક ધરે, કુડળ મકરાકૃત શ્રવણ લગકે; ૨,
નીલવટ તિલક તે, સુભગ હેસરતણ, કંઠ મુક્તાકૃણ હાર લગકે. ધ્યાન
પીતાંબર પલવટ, કટિતટ રુચિર છે, લલિત ત્રિલગી વાહાલે વેણ વાયે;
કદમનાં દ્રુમતળે, રાધિકા રસ ભરી, હરજીને સંગ આલાપિ ગાયે. ધ્યાન
મોરલીની ધુની સુણી, વનિતા વ્યાકુળ થઈ, ગોપિકા કેરવં વૃદ્ધ આવે;
નરસૈયાને મન, આનહ અતિ ઘણો, પુષ્પ મુક્તાકૃણ લેઈ વધાવે. ધ્યાન.

પદ ૨૬ મું-રાગ રામકલી-ભૈરવ અથવા પ્રભાતિયું.

ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર, નેત્રમાં નાથ છે, અતર ભાળની એક સુરતી;
હેલીમાં હરસથે, પ્રેમથી પરસથે, અજળ અનોપમ અધર સુરતી. ધ્યાન
મોરલીના નાહમાં, શ્રવણના સાહમાં, ઝાઝરી ઝાઝરી દમક વાજે;
તાલ મૃદંગ ને ચગ ઉપમા ઘણી, લેરીના નાહ બ્રહ્માંડ ગાજે. ધ્યાન
મન પરસન થયે, કલ્યાં કર્મ નાસથે, લાસથે બ્રહ્મ મજ વન વેલી,
કુંજલલિત માહે શ્રીકૃષ્ણ લીલા કરે, નિરખની નૌતમ નિત્ય કેલી. ધ્યાન
સુરતસંઆમમાં, વીલસે રગમાં, હરસથે હેલીનું માન મરતાં,*
નરસૈયાઆ સ્વામી, સર્વ સુખ આપથે, દુહીત કાપથે ધ્યાન ધરતાં. ધ્યાન

પદ ૨૭ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

હરિતણ હેત તને, ક્યમ ગયું વીસરી, પશુરે ફેડીને નરભૂપ કીધું;
હાડ ને છેડાં કરિ, સહુ તને હાંકતું, આજ વધારીને માન ફીધું. હ.
ઘાચીનું ગાળિયું, કંઠથી ટાળિયું, નેત્રના પાટા શ્રીનાથે ઊડ્યા;
તે તણા ચરણને, નવ ભાળ્યો કૃતમી, તે ન શુણ પાડના હાથ જોડ્યા. હ.
પગ ઠોકી કરી, માગતો મૂઠ મતી, ઘાસ પાણી કરી સખ્દ ઝીણા;
આજ ગોવિંદ શુણ ગાંધિ નાચતા, લાજ આવે તને કર્મહીણા. હ.
લાળીશી ડોક ને કંકોલાં ચાવતો, જાંટ જાણી ઘણો ભાર લાદે;
આજ અમૃત જામે, હરજે હણવો જામે, વૈકુંઠનાથને નવ આરાધે. હ.

* આ કડી ઉપરથી એમ ખાસ થાય છે કે મેહેતા કૃત "સુરતસંઆમ"નું કાવ્ય પ્રસિદ્ધ હોય નેમણે. એ અને ઉપરની ઉપાસથી સ્પષ્ટ સમજાય છે કે મેહેતાએ "સુરતસંઆમ"ના કૃષ્ણની લીલાનું વિશેષ વર્ણન કર્યું છે તે પ્રતિ તેના તે ગાનારાનું લક્ષ્ય ખેંચે છે. † હાડ ને છેડાં છેડ. દુહીતી કાંઠક, ચરીતપર ચાવડું ‡ કંકોલાં-એક જાતનો કાટનો છેડ.

મંઠ અંબાડી ને અંકુશ માર સહી, રેણુ* ઉડાડતો ધરણી હેઠો;
 આજ ચુવા ચંદન, આબણું અંગ ધરી, વેગે બપ છે તું વેલે બેઠો હ.
 અજ ને વચ્ચ ને બૂધણુ સર્વ જે, તેહનો તૂજને હતો ઉધારો;
 નરસૈયાના સ્વામિએ, સર્વ સારુ કર્યું, તે પ્રભુને તમે કાં વિસારો હ.

પદ ૨૮ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

મારા નાથજી મૂજને, ભક્તિ દેને સદા, દીન બાણીને સંભાળ લેને;
 ભક્તિ આપી લલા ભાવથી બૂધરા, અતે આવી અહોનીશ રહેને. મારા.
 ભક્તિ કારણ મારો, દેહ દુર્બલ હજી, દેહ કારણ રખે રનેહ બપે;
 આજ મન સાથ જહુનાથ જો વીસરે, વળતી વલેડું મારી કુણુ ધાયે. મારા.
 કર્મ ફૂંકાં કરી, ખાણુ ચારે ભરી, નાસવા નીસર્યો નામ ખારી;
 કૃષ્ણ કીર્તન વિના, જામ|| જાએ વૃથા, જેમ રહે જૂગટે સિદ્ધિ હારી. મારા.
 હું ગર્ભ નાના કુશ્યો, નિત્ય ઉભામરો, નવ ક્યો નાથજી શરણુ પાખે,
 ભવ વિષે ઘૂડતાં, વાહર ને છુમ નહિ, બાંધામહીક મુજને કોણુ રાખે. મારા.
 અલ્પ આયુષ્યમાં, કલ્પના મનુષ્યને, આજ ક્ષીધું વળી કાલ કરવું;
 શ્વાસનો શો વિશ્વાસ, નહિ નિમિષનો, આશ અધુરી અને એમ મરણ. મારા.
 ઉત્તમ મધ્યમ, વરણુ તું વિઠલા, પ્રકટ થઈને દરશન પમાડો;
 નરસૈયા રહેને, ટેક+ કરણા કરો, દીનબધુ વળ્યો આંક આડો. મારા.

પદ ૨૯ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

જે ગમે જગતગુરુદેવ જગદીશને, તે તણો ખરખરો** ફેંક કરવો;
 આપણો ચિંતવ્યો અર્થ કાંઈ નવસરે, ઉગરે એક ઉદ્દેગ ધરવો. ટેક.
 હું કરુ હું કરુ, એજ અજ્ઞાનતા, ચકટનો†† ભાર જેમ શ્યાન તાણે;
 સદિ મંડાણુ છે, સર્વ એણીપેરે, જોગી જોગેશ્વરા કોઈક બાણે જે.
 નીપજે નરથી તો, કોઈ ન રહે દુઃખી, શત્રુ મારીને સૌ મિત્ર રાખે;
 રાય ને રક કોઈ, દષ્ટે આવે નહીં, ભવનપર ભવનપર†† છત દાખે જે.
 ઝાતુ લતા પત્ર ફળ ફૂલ આપે યથા, માનવી મૂર્ખ મન વ્યર્થ ચોખે,

* પૂજા † પૃષ્ઠા. ‡ ધરણી. § સિદ્ધિ. || પહોર ¶ સંસારરૂપી સાગર.
 † દાવ પડી + ચોખી, ટાક જેટલી. ** ખરખરો-શીશ, કાચ †† ગાડું. ‡† ભવન-ધર.

જેહના ભાષ્યમાં, જે સમે જે લખ્યું,* તેહને તે સમે તેજ પોહાવે. જે.
સૂખ સંસારિ મિથ્યા કરી માનજો, કૃષ્ણ વિના જીતું સર્વ કાચું;
ભુગલ ઠરભેડી કરી, નરસંયોગેમ કહે, જન્મ પ્રતિજન્મ હરિનેજ ભાચું.† જે.

પદ ૩૦ મું.

અનેક જૂગ વીત્યારે, પંથે ચાલતાંરે, તોયે અતર રહ્યોરે લગાર;
પ્રભુજી છે પાસેરે, હરી નથી વેગળારે, આઠઠોરે પડ્યો છે અહંકાર.‡ અં
દીનકર રુઝ્યોરે, જેમ કાંઈ વાહજેરે, ગયું અજવાળું યયો અધકાર;
વાહજીને મટ્યુરે, લાચું જેમ દીનવારે, ભાનુ કાંઈ દેખાયો તેવાર. અં
લોકીયાની લાજરે, બાઈ મેં તોનાણીયોરે,‡ મેહેલી કાંઈ કુળતણી વળી લાજ,
જાહવાને માયેરે, છેડો લઈ નાખીયોરે, તારે પ્રભુવર પામી છૌં આજ. અં
નાવને સ્વરૂપેરે, બાઈ એનું નામ છેરે, માલમી|| છે વળી સરજનહાર,
નરમૈયાનો સ્વામી રે, જે કોઈ અનુભવેરે, તે તરી ઉતારે ભવપાર. અં

પદ ૩૧ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

ધ્યાનધર હરિતણું, અપમતિ આળસુ, જેયકી જન્મના દુ.ખ જાયે,
અવર ધધો કરે, અરથ કાઈ નવ સરે, માયા દેખાડિને મૃત્યુ વહાયે.‡ ધ્યા.
સકળ કંટ્યાણુ શ્રીકૃષ્ણના ચરણમાં, શરણ આવે સુખ પાર હોયે,
અવરફે વેપાર તું, મેહેલ્ય મિથ્યા કરી, કૃષ્ણનુ નામ તું સખ મહોયે. ધ્યા
પટક† માયા પરી, અટક ચરણેહરી, વટકય મા** વાત મુણતાંજ સાચી,
આશનું†† ભવન આકાશ સૂધી સ્થૂં, મૂઢ એ મૂળથી લીંત કાચી ધ્યા
અગ જોગન ગયુ, પલિત પિંજર‡‡ યયું, તોય નથી ટહેતો શ્રીકૃષ્ણ કહેલું;
ચેતરે ચેન દિન, ચાર છે લાભના, લીંણુ ટહેકાવતા‡‡ રાજ લેવુ. કયા.

* પાં ૧ 'જેહના ભાષ્યમાં, જેહને જે લખ્યું' † જીજી પ્રવમા નિચેની કરી ૧૪૧૪
નેવામા આવે છે, અને એ કહી ૩૭ અને ૫ મીની ૧૨૨૨ે ૪ થી તરીકે આવેલી છે

‡ કાષ્ટની પુનજી કોની મટકા કરે, મરકટ માલવી ચાહી નચાવે,
અખિય પ્રકાશમાં એક છે નાથ વ, પુન્ય ને પાપ નામ કહાવો."

‡ કૃષ્ણિક પ્રતમા ઓઠાર શબ્દ લખ્યો છે એનો સંબંધ કઈ બેસને નથી, અહંકાર શબ્દ
અસંગ ને યોગ્ય લાગે છે, મરે એ પાક રસીકયો છે ‡ નન્નઆગી-નાજીનો || માવમી-
માલનો ધણી, અથવા વાહજીને જોગી દિશામાં જલ આકાશનાર ‡ વહારે-ઉતરે

‡ અવર-ખીજો + પટક-વરોડી નાખ ** વટકયમા-મનમા રાક્ષ ઉત્પત્ત ન કર

†† આશાનુ ‡‡ પલિત પિંજર-પરીઆ આવેતુ સરીર (વચિત મુદ્ધવ) ‡‡ ટહેકાવતા

અંક અબાડી ને અકુશ માર સહી, રેણુ* ઉડાડતો ધરણી† હેઠો, -
 આજ ચુવા ચદન, આબ્રણ‡ અગ ધરી, વેગે જાય છે તું વેલે ખેડો. હ-
 અજ ને વશ ને ભૂષણ સર્વ જે, તેહનો તૂજને હતો ઉધારો,
 નરસૈયાના સ્વામિએ, સર્વ સારુ કર્યું, તે પ્રભુને તમે કા વિસારો. હ

પદ ૨૮ મુ-રાગ પ્રભાતિયુ.

મારા નાયજી મૂજને, ભક્તિ દેજો સદા, દીન જાણીને સભાળ લેજો,
 ભક્તિ આપી લવા લાવથી ભૂધરા, અતે આવી અહોનીય રહેજો મારા.
 ભક્તિ કારણ મારો, દેહ દુખલ હજો, દેહ કારણ રજો રનેહ જાયે,
 આજ મન સાથ જહુનાથ જો વીસરે, વળતી વલેડું મારી કુણુ ધાયે. મારા.
 કર્મ કૂડા કરી, ખાણુ ચારે ભરી, નાસવા નીસર્યો નામ ખારી,
 કૃષ્ણ કીર્તન વિના, જામી‡ જાએ વૃથા, જેમ રહે જૂગટું સિદ્ધિ હારી મારા.
 હું ગર્ભ નાના કર્યો, નિત્ય ઉજાગરો, નવ કયો નાયજી શરણુ પાએ,
 ભવ† વિષે ખૂડતા, વાહર ને છુમ નહિ, બાહ્યઅહીં મુજને કોણુ રાખે. મારા.
 અદ્ય આયુષ્યમા, કલ્પના મનુષ્યને, આજ ક્રીડુ વળી કાલ કરણુ,
 શ્વાસનો શો વિશ્વાસ, નહિ નિમિષનો, આશ અધુરી અને એમ મરણુ મારા.
 ઉત્તમ મધ્યમ, વરણુ તું વિકૃતા, પ્રકટ થઈને દરશન પમાડો,
 નરસૈયા રહેને, ટક+ કરેણુ કરો, દીનજીવુ વળ્યો આક આરો. મારા.

પદ ૨૯ મુ-રાગ પ્રભાતિયુ.

જે ગમે જગતચુરહેવ જગદીશને, તે તણો ખરખરો** ફેક કરવો,
 આપણો ચિત્તવ્યો અર્થ કાઈ નવસરે, ઉગરે એક ઉદ્દેગ ધરવો ટેક
 હું કરું હું કરું, એજ અજાનતા, ચકટનો†† ભાર જેમ ન્યાન તાણો,
 સદિ મગણુ છે, સર્વ એણીપેરે, જોગી જોગેશ્વરા કોઈક જાણો જે.
 નીપજો નરથી તો, કોઈ ન રહે કુખી, ચત્રુ મારીને સો મિત્ર રાખે,
 રાય ને રક કોઈ, દષ્ટે આવે નહીં, ભવનપર ભવનપર‡‡ છત્ર દાખે જે.
 ઋતુ લતા પત્ર ફળ ફૂલ આપે યથા, માનવી મૂર્ખ મન વ્યર્થ શોચે,

* પૂજ. † પૂજી. ‡ પરણી. § રિવતિ. || પદોત. ¶ સંસારરૂપી સાવર.
 § દાવ પડી + ચોડી, ટાક જોડી ** ખરખરો-ચોડ, કુખ ની માડ ‡‡ ભવન-પર.

જેહના ભાગ્યમાં, જે સમે જે લખ્યું,* તેહને તે સમે તેજ પોહાવિ. જે,
સૂખ સંસારિ મિથ્યા કરી માનજો, કૃષ્ણ વિના ખીજું સર્વ કાચું;
બુગલ કરજોડી કરી, નરસંયો એમ કહે, જન્મ પ્રતિજન્મ હરિનેજ ભણ્યું.† જે.

પદ ૩૦ મું.

અનેક જૂગ વીત્યારે, પંથે ચાલતાંરે, તોયે અંતર રહ્યોરે લગાર;
પ્રભુજી છે પાસેરે, હરી નથી વેગળારે, આડઠારે પડ્યો છે અહંકાર.‡ અં
દીનકર રૂઢ્યોરે, જેમ કાંઈ વાદજોરે, ગધું અજવાળું થયો અંધકાર,
વાદજોરે મટ્યુંરે, લાગ્યું જેમ દીપ્તવારે, માતુ કાંઈ દેખાયો તેવાર. અં
લોકડીયાની લાજરે, બાઈ મેં તોનાણીયોરે,‡ મેહલો કાંઈ કુળતણો વળી લાજ,
જાઠવાને માયેરે, છેડો લઈ નાખીયોરે, તારે પ્રભુવર પામી છૌં આજ. અં
નાવને સ્વરૂપેરે, બાઈ એનુ નામ છેરે, માલમી|| છે વળી સરજનહાર;
નરમંયાનો સ્વામી રે, જે કાંઈ અનુમયેરે, તે તરી ઉતારે ભવપાર. અં

પદ ૩૧ મું-રાગ પ્રભાતિકું.

ધ્યાન ધર હરિતણું, અપમતિ આજણું, જેથડી જન્મનાં દુઃખ જાયે,
અવર ધધો કરે, અરથ કાઈ નવ સરે, માયા દેખાડિને મુઠાયુ વહાયે.¶

સકળ કલ્યાણ શ્રીકૃષ્ણનાં ચરણમાં, શરણ આવે સુખ ૫

અવર ૬ વેપાર તું, મેહલ્ય મિથ્યા કરી, કૃષ્ણનું નામ

પટક+ માયા પરી, અટક ચરણે હરી, વટકય મા

આશનુતિ જાવન આકાશ સૂધી રચ્યું, મૂઢ એ મૂઢ

અંગ જોખન ગચ્યું, પલિન પિંજરો‡ થયું, તોય નથી દહેતો

એતરે એન દિન, ચાર છે લાલના, લીંબુ દહેકાવતા‡‡ રો

મારું
દાસ ॥

* પા. 'જેહના ભાગ્યમાં, જેહને જે લખ્યું' † ખીજ પ્રતમા નિર્વેની
જોવામાં આવે છે, અને એ કડી ૩૭ અને ૫ મીની વચ્ચે ૪ થી તરીકે જાનેની છે
"કાટની પુતળી કોપી મરકા કરે, મરકટ માનવી ચાહી નચાવે,
અજિવ પ્રકાશમાં એક છે નાથ જી, પુન્ય ને પાપ નામ કઢાવે"
‡ કલ્પીત પ્રતમા ઓઠેર શબ્દ લખ્યો છે. એનો સબધ કઈ જોસને નથી, અહંકાર અ.
અસજ ને યોગ્ય લાગે છે, મટિ એ પાડ રસીકાર્યો છે ‡ નન્ન્યાળી-નન્ન્યાળો ॥ ૨
માલનો ધણી, અથવા વાદજોરે જોડી દિશામાં જરૂર અટકાવનાર. જુ વાતારમાં દેવો
‡ અર-ખીલે + પટક-વરણી નાથ ** વટકયમા-મનમ્પ રાકા ઉ. પે થઈ
† આશાનુ ‡ પલિન પિંજર-પત્રીયા આવેલું સરીર. (વચિત મુઢવ) "માર કરવા"

સરસ શુભ હરિતાલા, જે જને અનુસર્યા, તે તણા સુખસતો જગત ખોલે;
નરસૈયા રંકને, પ્રીત પ્રભુશું ઘણી, અવર વેપાર નહિ ભજન તોલે. ધ્યા.

૫૬ ૩૨ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

તારા દાસનાં ચરણની, રેણ મસ્તક ધરું, જેથકી કોટિ કાયાણ પામું;
નિરખતાં નેહશું, નેત્ર અમૃત કરે, ભવતણાં પાપ તે ક્ષણમાં વામું. રેક
ભક્તને ભેટતાં, કિલ્લિય* નવ રહે, જ્ઞાનદીપકથકી તિમિર નાસે,
ધન્ય ધન્ય ભાગ્ય જે સાધુ સંગત કરે, કૃષ્ણ કીર્તનયકી કૃષ્ણ ભાસે. - તારા-
એક ક્ષણવાર જે સંતસંગત કરે, ધન્ય ઘડી જંતુની† તે જ જાણો;
ભણે નરસૈયો, ભવસાગર ઝૂકતાં, હરિજન નાવ નિશ્ચે પ્રમાણો. તારા-

૫૬ ૩૩ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

સમરને શ્રીહરી, મેલ્ય મમતા પરી, જોને વિચારીને મૂળ તારું;
તું અલ્યા કોણુ ને કોને વળગી રહ્યો, વગર સમજે કહે મ્હારું મ્હારું. સ.
દેહ તારી નથી, જો તું જીગતે કરી, રાખતાં નવ રહે નિશ્ચ જાણે;
દેહ સંબંધ તજે, નવનવા જાહુ યયો, પુત્ર કલત્રાં પરિવાર વહાયે. સ.
ધનતણું ધ્યાન તું, અહોનિશ આદરે, એજ તારે અંતરાય મોટી;
પાસે છે પિયુ અલ્યા, કેમ ગયો વિસરી, હાથથી બાજી ગઈ યયોરે ખોટી. સ.
ભરનિદ્રા ભર્ષા, રાંધિયાં ઘેરો ધણો, સંતના શબ્દ સુણી કાં ન જાગે;
ન જાગતાં નરસૈયા, લાજ છે અતિ ઘણી, જન્મોજન્મ તારી ખાંત ભાગે. સ.

૫૬ ૩૪ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

પારકી રૂંચે મહનાઈ કરે પ્રાણિયા, પુણ્ય પાખી સર્વ વાત ખોટી;
કે તે તો કર્મણ કોદરો વાવિયા, કયાંથી જન્મે તું તો દાણ રોટી! પારકી
કે તે તો દાન કદી આપ્યું અભવજૂઠું, કયાંથી ફૂટે તું તો વેર રોટી!†
કે તે તો કધિર સોનારને આપિયું, કયાંથી પેદરે તું તો કનક રોટી! ** પારકી
પુણ્યથી રિદ્ધિ છે, પુણ્યથી સિદ્ધિ છે, પુણ્યથી પેદરચો દગલો રોટી;††
જો નરસૈયો તું, પુણ્ય કર પ્રાણિયા, પુણ્યથી પામશે પદવી મોટી. પારકી

પદ ૩૫ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

ધન્યરે ધન્ય મહાપુણ્ય જ્યોદ્ધાતણું, પુત્રભાવે પરિબ્રહ્મ રાજે;
 નંદનો નંદ* આનંદ થઈ અવતરયો, શેષ બળિભદ્ર સંગે બિરાજે. ધન્યરે.
 અમર આહીરાં, અરધાંગ ગોપાંગના, વૃક્ષવેલી સર્વ ઋષિરાણી;
 ભક્તિ તે રાધિકા, સુક્તિ જ્યોત્તી, મજ વૈકુંઠ તે વેદવાણી. ધન્યરે.
 નિગમ વસુદેવજી, ગાય ગોપી ઋચા, દેવકી બ્રહ્મવિવાહ કહાવે;
 બ્રહ્મા કરલાકડી, વેણુ મહાદેવજી, પંચવટન કરી જ્ઞાન ગાવે. ધન્યરે.
 ઇંદ્ર અર્જુન અહંકાર દુર્યોધન, દેવતા સર્વે અવતાર લીધો;
 ધર્મ તે રાય સુધિધિર જાણજો, દાસનો દાસ નરસેને કીધો. ધન્યરે.

પદ ૩૬ મું-રાગ રામકલી-ભૈરવ અથવા પ્રભાતિયું.

વર્ણ
 ધર્મ તે, કર્મ કરવાં ટળ્યાં, મર્મ જાણ્યો ત્યારે ભર્મ ભાળ્યો;
 કૃષ્ણ, જગ સચ્ચિદાનંદને, તેથી નથી કાંઈ ધર્મ આધો. વર્ણ.
 કરવાં ઘટે જ્યાં લગી, ત્યાં લગી ભક્તિનો ભેદ અળગો;
 મજન ભેદી રહો, એક ઉપાસના જઈને વળગો. વર્ણ.
 નરથી ટળ્યા, ભૂખ વેઠી સીદ મત કરતો;
 મનથી પરી, દેહ દમીને કા જજાલ કરતો. વર્ણ.
 નામ છે, પાર પામ્યા કોઈ સંત પૂરા;
 ટુક તરે જોટલા, જાલ કાપી ગયા જન શૂરા. વર્ણ.
 એક હરિ નામનો, છેકાં આળ્યો હુવે ક્યાંરે જઈએ;
 એ, નામને આશરે, નામ ને મૂર્તિમાં લીન રહીએ. વર્ણ.

પદ ૩૭ મું-રાગ રામકલી-ભૈરવ અથવા પ્રભાતિયું.

ત્યા ભૂલ મા ભૂલ મા, ભક્તિ ભૂધરતણી, કારમી માયા જોઈ કાંરે હરખો;
 સ્વપ્નની વાર્તામાં, શુરે રાચી રહ્યો, પ્રેમ દૃષ્ટે કરી હરી નરખો. અ.
 જ્ઞાને તે દેહ ધરી, સમરને શ્રી હરિ, આળ્યો સંસારમાં શુરે કરવા;
 માયાની જાળમાં, મોહ પામી રહ્યો, અવનિપર અવતર્યો શાર ભરવા. અ.

* પુત્ર † ગોવાળ, ભરવાડ ‡ અર્ધાંગના-મહિષાશૂર અમર-દેવો મૂલ્યાવતામ્ દેવો
 આદિર અર્ગત ગોવાળીઆ ધયા નયા અરધાંગ કહેતાં દેવોની સ્ત્રીઓ તે ગોપીકારૂપે ધર્મ
 † ગાય ને ગોપી તે વેદના મત્રો ॥ પાઠ "છેકાં આળ્યો" છેક-છેરો, અંત ‡ પાઠ "માર કરવા"

લકિત કારણુ જોને, બૂધરે દેહ ધરી, સાવે ભરવાડની છાશ પીધી;
 શંકર ઉગારીને, ભસ્માંગદ મારિયો, આપી કેલાસ ઉમિયારે દીધી. અ.
 લોકની લાજ, મરજદ તે પરહરો, નીરસે થઈને હસી ગુણુ ગાયો;
 મનના મનોરથ, પૂરશે આવજી, તજી સંમાર વૈકુંઠ બવો. અ.
 દેહ દમન પદ્ કર્મથી વેગજો, સાધનવાળો જો જગત જાગે;
 નરસૈયાયા સ્વામિ, સબળ વશ લકિતને, અવર હિપાય નહીં દેહ તાગે.* અ.

પદ ૩૮ મું-રાગ રામકલી-ભૈરવ અથવા પ્રભાતિયું.

અથા નામ પામ્યો, પણુ રામને નવ લલા, વૈષ્ણવપદ કેર ખિરદ ઝાલે;†
 પુત્રાં વિના જેમ, ઘર માંથે પાશુ, વર વિના તે જેમ જાન મહાલે. ૧
 વ્યાધિની વેદના, વિધની ના દળે, કાલો ગગનમાં મેઘ ગાજે;
 હરિનેભણ્યાવિના, હરિ કેરો જન થયો, વાત પકવાનથી ભૂખ ન ભાગે. ૨
 તું એમ જાણે જે, હરિજન હું થયો, વિષ્ણુપદ ગાઈ થયો લક્ષ્મી ભવમાં;||
 કરણી તો કાગળી, હોડી કરે હંસની, હંસને તો હસી કાઠડે ભવમાં. ૩
 પિંડમાં પ્રભુ પણુ, પ્રગટ પેજે નહીં, ફોકટ ભમે તે દૂર ભાજે;
 અગણિત પ્રજાનું, ગણિત લેખું કરે, દુષ્ટ સાવે કરી માળ ઝાલે. ૪
 જો નિરાકારમાં જેહનું મન ગણે, સિત્ત સંમારની બ્રાંતિ ભાજે,
 દાસ નરસૈયો કહે, તેને ચરણે નમું, જ્ઞાન વિજ્ઞાનનીજ જોત જાગે. ૫

પદ ૩૯ મું-રાગ રામકલી-ભૈરવ અથવા પ્રભાતિયું.

નીરખને ગગનમાં, કોણુ ધુમી રહ્યો, તેજ હું તેજ હું શબ્દ જોલે;
 શ્યામના ચરણમાં, ધમધમું હું મરણુરે, અહીંયાં કોઈ નથી કૃષ્ણ તોલે. ની.
 શ્યામ શોભા ધણી, છુદ્ધિ ના શકે કાગી, અનંત ઓચવમાં પંથ ભૂલી;
 જડ ને ચૈતન, રસ કરી જાણવો, પકડો પ્રેમે મહાવન મૂળો. ની.

* તાગા કરવા, દેહને સડત આપત અથવા દેહના ત્યાગ-મરણથી † પા. "વિના
 વિવેક સ્વરૂપ જોત બગે." ‡ પા. "ધર વને પુત્ર વિન જેવું પાશુ" § પા. "નિરદની
 વેદના, ભેખધરે નવ સમે, વરસાદ વિના જેમ જાણે નલે, અરથ સર્વો, કાળ એકધર્મ, વરત
 વિના નહિ ભૂખ બાજે" || પા. "મને એમ ભણુ જે, હરિજન હું થયો, વૈષ્ણવપદ આવ તે
 ભજિમારે" ¶ દોડ-રખાઈ, હરિઈ § ભવ-જાત, લગાડ, મેઢજ અથવા ભગવાદમા
 x જ્ઞાન તે જાણું, વિજ્ઞાન તે અનુભવ સાથે જાણું

જળહલ જ્યોત ઉદ્યોત સર્વિ કોટમાં,* હેમની કોરાં જ્યાં નીસરે તોલે,
મચ્ચિદાનંદ આનંદ ક્રોધ કરે, સોનાનાં પારણાં માંહી ખૂલે ની.
ખતિ વિષુ તેલ વિષુ, સૂત્ર વિષુ જો વળી, અચળ અળકે સદા અનળાં દીવો,
નેત્ર વિષુ નિરખવો, રૂપ વિષુ પરખવો, વણુ જિન્હાએ રસ સરસ ખીવો. ની.
અકળ અવિનાશી એ, નવજ જન્મો કળ્યો,† અરધ ઉરધની માહે મહાલે;
નરસંયાચો સ્વામી, સકળ વ્યાપી રહ્યો, પ્રેમના તંતમાં સત ઝાલે. ની.

પદ ૪૦ મું.

અખિલ પ્રણાડમા એક તુ શ્રીહરી, જુજવે રૂપે અનત ભાસે,
દેહમા દેવ તું, તેજમાં તત્ત્વ તું, જ્ઞાનમાં શબ્દ યર્ષ વેદ વાસે. ટેક.
પવન તું પાણી તું, ભૂમિ તું ભૂધરા, વૃક્ષ યર્ષ ફૂલી રહ્યો આકાશે,
વિવિધ રચના કરી, અનેક રસ લેવાને, શિવયકી ભુષ યથો એજ આશે અં
વેદ તો એમ વહે, શ્રુતિ સ્મૃતિ શાખ હે, કનક કુંડલવિષે ભેદ નોહોય,
ઘાટ ઘડિયા પછી, નામ રૂપ જુજવા, અત્યે તો હેમનું હેમ હોય અં
અથ ગડબડ કરી, વાત ન કરી ખરી, જેહુને જે ગમે તેને પૂજે,
મન કર્મ વચનથી, આપ માની લહે, સત્ય છે એ જ મન એમ સૂજે.‡ અં
વૃક્ષમા બીજ તું, બીજમાં વૃક્ષ તું, જોઈ પટવરો‡ એ જ પાસે,
ભણે નરસંયો એ, મનતણી શોધના, પ્રીત કરું પ્રેમથી પ્રગટ થાશે અં

પદ ૪૧ મું.

શરિર શોભ્યા વિના, સારકી નહિ સાપડે,* પડિતા પાર નહિ પામો પોથે,
તાહલ** મેલીને, તુષને†† વળગી રહ્યો, ભૂખ નહિ ભાજે એમ ઠાલે થોથે. શં
રસના સ્વાદમા, સર્વ રુધાઈ રહ્યા, વિચિત્ર‡‡ ગુરુ જ્ઞાન વિના રે ગુથે,‡‡
વાણી વિલાસમા, વિવિધ વાણી વડે, પરહરી વચ્ચને વળગે ગુથે શં

* સર્વ-સૂર્ય, ઉદ્યોત-પ્રકાશ, કોટ કરોડો † હેમ સુવર્ણ, કોરા-કોરણ ‡ અનળ-
અગ્નિ અને ઈશ્વર અથવા સૂર્ય ‡ અરધ ઉરધ=અધ ઉર્ધ્વ-નીચે અને ઉચે ‡ દેહલીક
મતમા ત્મા તુલ્ય-જે ગમે જન્મતગુરુદેવ જન્મદીરાને† તેની થોથી વૃક્ષ તરિકે દાખવ થયેલી
જોવામા આવે છે ‡ પટવર-પડવો, આવરા ‡ સાર-સત્ય વસ્તુ, જ્ઞાનનો સાચો ભેદ
* સાપડવુ-જડવુ, મળવુ ** તાહલ-નોખા †† તુષ-છાન્ના ‡‡ વિચિત્ર-ચુક્રિ,
ખારિયો ‡‡ ગુથે-ગોઠવે

શબ્દ શીખે ખરો, સકલ વિદ્યા ભણે, અધ્યાત્મ ઊચરે આવી ઓથે;
પ્રપંચ પિંડમાં રહ્યો, અહંકાર નવ ગયો, આથળ્યો એમ અનંત કોઠે.* શં
શાસ્ત્ર કથા કહે, રજનિમાં આથડે, એમ અજ્ઞાનમાં શીશ જેઠે;†
ભણે નરસંયો જે, લેહ જાણી જુઓ, મેં તો રચી કહ્યું પદ ચોથે. શં

પદ ૪૨ મું.

જગીને જોઈ તો, જગત દીસે નહીં, ઉઘમાં અટપટા‡ લોગ ભાસે,
ચિત્ત ચૈતન્ય§ વિલાસ તદ્રૂપ છે, પ્રહ્લ લટકાં કરે પ્રહ્લ પાસે. ટેક.
પંચ મહાભૂત પરિપ્રહ્લ વિષે જીપન્યાં, અણુ અણુમાહિ રહ્યાં રે વળગી;
ફૂલ ને ફળ તે તો વૃક્ષનાં જાણવાં, ચડચડી ડાળ તે નહિ રે અળગી. જાં
વેદ તો એમ વહે, શ્રુતિ સ્મૃતિ શાખ દે, કનક કુડળ વિષે લેહ નોથે;
ઘાટ ઘડ્યા પછી, નામ રૂપ જૂજવાં, અંતે તો હેમનું હેમ હોયે.|| જાં
જીવ ને શીવ તો, આપ ઇચ્છાએ થયા, રચી પરપંચ ચોદ લોક કીધા;
ભણે નરસંયો એ, તેજ તું તેજ તું, એને સમર્થાથી કંઈ સંત સીધ્યા.¶ જાં

પદ ૪૩ મું.

જ્યાંલગી આત્મા તત્વ ચિન્થો‡ નહીં, ત્યાંલગી સાધના સર્વ જૂઠી;
માનુષ દેહ તારો, એમ એજે ગયો, માવકાંની+ જેમ વૃષ્ટિ વૃદ્ધી. જ્યાં
શું થયું સ્નાન સેવા ને પૂજાયકી, શું થયું ઘેર રહિ દાન દીધે,
શું થયું ધરિજટા ભસ્મ લેપન કરે, શું થયું વાળલોચન** કીધે. જ્યાં
શું થયું તપ ને તિર્થ કીધાયકી, શું થયું માળા†† ઁહી નામ લીધે;
શું થયું તિલક ને તુલસી ધાર્યાયકી, શું થયું ગંગજળ પાન કીધે. જ્યાં
શું થયું વેદ બ્યાકરણ વાણી વહે, શું થયું સગ ને રગ જાણે;
શું થયું ખટકર્શન સેવાયકી, શું થયું વરણના લેહ આણે. જ્યાં
એ છે પરપંચ સહુ, પેટ ભરવાતણુ, આત્મારામ પરિપ્રહ્લ ન જોયો;
ભણે નરસંયો કે, તત્ત્વકર્શન વિના, રત્ન ચિતામણિ જન્મ જોયો. જ્યાં

* કોઠે-પેટ, પણુ અને ગર્ભસ્થાન † ગોઠે-અક્ષરે, સ્થિર થાય ‡ અટપટા-અતઃપ્રવૃત્તિ,
તરેહતરેહના § ચૈતન્ય વિલાસ-અક્ષની જુદી જુદી લીલા || પદ ૪૦ માની ત્રિજ
કી એની એજ છે ¶ સીધ્યા-મુજી થયા, સસાર વરી ગયા § ચિન્થો-ઓળખ્યા
+ માવકું-કાનુનો વર્ષા ** વાળ લોચન-જુચન કાવવા-ચૂગવવા †† માળા

પદ ૪૪ મું-રાગ પ્રભાતિયું.

૥ મુજે સૂતો સંભાર શીનાથને, હાથ તે હરિ વિના કોણ રહાયે; શા.
તાત ને માત સુત, બ્રાત ટોળે મળ્યાં, દોહડી* વેળા સૌ ફર જાયે.
ઉધે મસ્તકે હોતો, ઉઝ તપ આચરી, ભક્તિ કીધી ભગવાન કેરી; શા.
અવતરી પાશ બંધાયો માયાતણે, લંપટી લાલચે લીધો ઘેરી.
દિવસે ચોદશ ભગ્યો, રાત નિદ્રા વિષે, સ્વપ્નમાં સાંભરે મોહટી માયા; શા.
પલકે પરવાર નહિ, હરિને ભજવાતણો, જ્યાં લગી જીવ સંજોગ કાયા.
ધન ધામે કરી, મોહિ રહ્યો લોભિયો, વેદના વીસરી ગર્ભ કેરી; શા.
નાથ ત્રિલોકના, હરિ ન સંભારિયા, જાહરે રાખ્યો તો જઠરામાં ઘેરી.
જાગરે જીવડા, વાજા આગ્યો ઘણું, કેટલોએક પ્રતિબોધાં દીજે; શા.
નરસૈયાના સ્વામીને, નિત્ય સંભારતાં, દેહનાં ફટકાં ફર કીજે. શા.

પદ ૪૫ મું-રાગ રામકલ્પી-ભેરવ અથવા પ્રભાતિયું.

રઝળાતી રાંડના, રડવડતાં છોકરાં, કોણ શિક્ષા કઈ કોરડાં આણે; ૨. ૧
જાંધ ગુરુએ વળો, નિર્ધર ચેલા કર્યાં, પ્રદાની વાત તે શુરે જાણે.
ભરમે ભૂલા ફરે, આનંદે આથડે, પૂર્ણ પ્રદા પાતે ન જાણે; ૨. ૨
સ્વનાનું સુખ, સાસું કરી લેખવે, પાસેથી પ્રભુને ફર વખાણે.
મૂરખ મમતા કરે, ભૂતણ ભમતા ફરે, જોને રીતિય તે કર્મ કાંડે; ૨. ૩
શ્રીમંતનું સુખ નિર્ધનને ન મળે, વાદ કરે ને વિષે વખાણે.
નિરગુણ નાથને, નરખી તે નવ થકે, સિરગુણને હિ સરતે ન જાણે; ૨. ૪
ચેતન નીંદા કરે, જઠની વંદના કરે, અચેત ભૂંચો ફરે ભિન્નભાવ આણે.
અગમ ગુરુથકી નિગમ શિષ્ય નીપન્યા, તે પ્રદાની વાતનો લોહ જાણે; ૨. ૫
પાસેથી અન્ય અજાગો રે દેખે નહિ, નરસૈયો પાસુ તે કોણ તાણે.

પદ ૪૬ મું.

એક તું એક તું એમ સૌકો સ્તવે, કોણ હું તે નહિ કો વિચારે; એક. ૧
કોણ છું ક્યાં યકી આવીયો જગ વિષે, જઈય ક્યાં છુટ્યો દેહ ત્યારે.
પ્રતિદિને જડ કને જઈ કરી માંગનો, ઈશ તું સાદ્ય થાજે સદાવે; એક. ૨
તોય પણ દુઃખ તો લેશ ટળતું નથી, થાકતો નથી તું કદા રે.

* દોહડી-કંઠલ, અંત કાળને રામે † વાજ-વાવર, દેસન, પીડા. ‡ ઉપદેશ. § ફટકા (ફટકા)-નડાયાં કર્મ. || કેમણે ૧ વિષે-વિષયો. § સિરગુણ-સગુણ. ‖ સરતે-આગે.

કોઇ તો હિંદી ગગનમાં તાકતા, લાખતા જોઈ હું નમ્ર વાણી;
 કોણું હું કોની કને, માણુ શાહુક થકી, તે નથી જાણતા મૂર્ખ પ્રાણી. એક. ૩
 એમ કરતા કદી લાલ જો પામીયો, તો કહે હરિતણી સાદા થઈ રે;
 કામ કથલ્યા થકી ભાવિયને ભાંડો, પૂર્વના કર્મનું નામ લેધનેરે. એક. ૪
 પૂર્વના કર્મ જો હરિ ભજે નવ ટળે, તો કહે કોણુ તે કામ કરશે;
 સત્ય સમજી કદી પરમ પદ પરખશે, ભવ ભય ભ્રમને તેજ હરશે. એક. ૫
 આકના વૃક્ષથી અમૃત કૃષ્ણ તોડવા, મૂર્ખો જો કદી આશ ધરશે;
 અમ વૃથા તેહનો તો જઈ જગ વિષે, જ્ઞાન હીનો સદા તેજ ઠરશે. એક. ૬
 જીવ ઈશ્વર અને પ્રદાના લેહમાં, સત્ય વસ્તુ નહિ સદા જડશે;
 હું અને તુંપણું તણશ નરસૈયા તો, ગુરુ તને હૃદયથી પાર પાડશે. એક. ૭

પદ ૪૭ મું.

રાખ્ય ભવસિધુમાં અતિશે મહા ભય થકી, નામ નારાયણુ નાવ મહેલી;
 ઘોર ભવસિધુની વેલની રેલમાં, મહેરના પવનને મહેલ ઠેલી. ૧
 વિષય તૃણા પદો મોહ મન ના ધરો, હું ને મહાર જટત તેમાં ખૂડો;
 તું થકી વેગળા આસુરીમાં ભળ્યા, શરણુ આવ્યા તે તો અખંડ ચૂડો. ૨
 સુખહું અટપ ને દુઃખ સાગર જમું, જનમીયો જંતુ તે જન્મ રોગી;
 એક નિશ્ચે તહારા નામને આશરે, રેહ કોય જે વીરલો તેજ લોગી. ૩
 કલે દસ વીસના તાપ નિવારવા, મંગલ શ્રી કૃષ્ણજીનું નામ જાણો;
 એક કરજોડી નરસૈયા વિનવે, ભવજળ ખૂડતાં બાંધ તાણો. ૪

પદ ૪૮ મું.

જેને દારે પ્રદા દિન રાત કરતા, સમજ મૂઢ તું માન વિકાર લાજે;
 શ્રી કૃષ્ણ ચરિત્ર તે પતિત પાવન સદા, જેતુ કોટિ પ્રદાંડમાં નામ ગાજે. ૧
 ચાર વેદ જે જસ સુખ ઓચરે, સરસ્વતી પ્રેમે આલાપી પદ ગાયે,
 સુક સનકાદિક વ્યાસ મુનિ હર્લભ, નારદ તુંબરુ તાલ વાહે. ૨
 તેની કીર્તિ કરતાં જુગ વહી ગયા, જાણીયે રસ નીરસ નહોય,
 નરસૈયાયા સ્વામી નર મોક્ષદાતા સદા, શ્રીકૃષ્ણજી સમે કોઈ દેવ નોય. ૩

પદ ૪૯ મું-રાગ સિધુડા.

(દિવા) આય તું મધ્ય તું, અંત્યતું ત્રિકમા, એક તું એક તું એક પોતે,
 અખિલયો પ્રદા પ્રદાદિકે નવ લહે, ભૂચ્યા માનવી અન્ય ગોતે. દેવા

રવિ શશિ કોટિ નખ ચંદ્રિકામાં વસે, દૃષ્ટિ પહોંચે નહીં જોજી જોજો; દેવા.
અંક દહોત જ્યમ તિમિર ભાસે નહીં, નેતિ નેતિ કહી નિગમ રોજો. દેવા.
કોટી પ્રદ્યાંકના ઈશ ધરણીધરા, કોટિ પ્રદ્યાંક એક રામ જેનું; દેવા.
મર્મ સમન્વ્યા વિના ભર્મ ભાગે નહિ, સગુણ સ્વરૂપ નિર્ગુણ એનું. દેવા.
એ નથી એકલો વિશ્વથી વેગજો, સર્વ વ્યાપક છે શક્તિ સ્તુત્ય જેની; દેવા.
અખિલ શિવ આદ્ય આનંદમય કૃષ્ણજી, હુંદરી રાધિકા ભક્તિ તેની. દેવા.
વેદની વાતનો જોડ લાધે નહીં, તેનું હારદ તે કોક જાણે; દેવા.
શિવ સનકાદિક દેવમુનિ નારદ, પૂરણ પ્રદ્યુમ્ન ધ્યાન આણે દેવા.
તે પૂર્ણ પુરુષોત્તમ પ્રેમદાશું રમે, ભાવેશું ભામની અંક લીધો; દેવા.
જે રસ મજાતણી નાર વિલસે સદા, સખીરૂપે તે નરસિંહે પીધો. દેવા.

પદ ૫૦ મું.

પૂરુના પડે નાથજીવમારી કૃપા વિના, એક આણું ત્યારે અનેક ખૂટે; પૂરુ.
પાપ દુષ્ટે કરી દ્રવ્ય સંચય મઢી, અશિ દગ્ધે કે રાજ ચોર હૂંટે. પૂરુ.
મનતણા મનસુખા મનમાં રહી ગયા, સાત સાંધું ત્યારે તેર તૂટે; પૂરુ.
નરસિંયાના સ્વામી તમારી કૃપા વિના, રક મનાણું ત્યારે રાય રૂટે. પૂરુ.

પદ ૫૧ મું.

જીવાનીને દહાડે રે, હરિને જાણ્યા નહીં રે, મોહું પરદાર* સાથે મન, જી.
કાંઈક તે મોહો રે, કામિનીના કટપમાં રે, કાંઈએક જોડવા ધાયો ધન. જી.
પચીસ ને પચાસ રે, પરપંચમાં ગયાં રે, કોહિલા આબ્યા સાઠ વર્ષના હન; જી.
સિત્તેરને સૂધી રે, કાંઈ સમજ્યો નહીં રે, પછે ચાલ્યો સાધન કરવા વન. જી.
આંખડીએ નસજે રે, ગળે બહુ નાસિકારે, યોલે તે તો સંભળાય નહીં કરવું. જી.
માયા તો ન મૂકે રે, તૂટે નહીં તૃપણારે, ઓળખાયા નહીં અશરણશરણ. જી.
હાથમાં લાકડી રે, ચરણ ચાલે નહીં રે, તૂટીને શિથિલ થયું છે તન; જી.
સુખમાંહી દતરે, એકે દીસે નહીં રે, તોય પાપીયું ઉદર માગે અન્ન. જી.
ભાગ્યજેનું ભણું રે, આ અવસરને ઓળખ્યો રે, તે તો પ્રાણી કેહેવાય હરિના જન; જી.
નરસિંયાના સ્વામીને રે, સુખમાં સભારજો રે, જો હોય પેલા ભવનું પુન્ય. જી.

પદ ૫૨ મું-રાગ સામેરી.

શુભાનના ઘે'તારે, આવરદા તો વહી ગઈ રે, હવે તારે ચેતનું હોય તો ચેત, શુ.
પ્રથમ પાપીયારે, પ્રભુ ઓળખ્યા નહીં રે. હવે ક્યમ આપે હરિશ્ચં હેત. શુ.

કાળાને ફીટીરે, ઘોળા કેશ થયારે, શરિર થયુ શિતળ પગે ન ચલાય,
 આખે નવ સૂઝેરે, શ્રવણે સુણે નહીરે, તોયે લઈરે તૃષ્ણા નવ મૂકાય. ૩.
 સગા સ્નેહી ને વાલારે, તેં તો બહુ ક્યારે, તેને કાળે કીધા કુડા કામ,
 વરતીને વંવાયેરે, વચન વિનતા તણે રે, મુખથી ભજ્યા ન કેશવરામ ૪.
 વિખનો વીંટયો રે, કરમ બહુ ક્યારે, તોયે તારો ન આંચો પાર,
 એમને કરતારે, કાળ આવી પહોંચશેરે, પછે તારા મુખમા પડશે માર ૫
 ભણ્યા તે ભૂલ્યારે, ભવમા આથડેરે, ભણી ભૂલ્યા પડિતે ન પાડ્યો ઉભસ,
 શીખામણ માનશેરે, મહા સુખ પામશે રે, એમ કેહ છે નરસિંયોદાસ ૬

૫૬ ૫૩ મુ.

ગુરુપદ વહી રે વાણી ઓચરુ રે, હું છુ બાળક અનણ્ય,
 અપરાધ સામુરે, મા ભેશે દયાનિધી રે, બોલ્યું અગોચરુ કરતો પ્રમાણ ૧
 ભવસાગરમા રે ગુરુ નાવે હું ચઢ્યો રે, સેકજમા આળ્યા માગર પાર,
 હોહા હિંદલા તો તે મુજને નવ નહ્યા રે, સદગુણ સાવધ હાકણહાર ૨
 વેપાર તો કીધો રે હરિ નામનો રે, કીધો ગુરુ રૂપી દવાલ
 માલ હોરાળ્યો રે સુગમ સોધો કરી રે, આ ભવમા કીધો ન્યાવ ૩
 ગુરુ મહિમાનો રે પાર કથમ લઉં રે, થાકી સરસ્વતી થાકા વેદ,
 શિવ સનકાદિક રે વરણી નવ ચકયા રે, એવો ભારે ગુરુગુણનો ભેદ ૪
 ગોવિંદથી અદકારે સદગુરુ ગુણનીધી રે, અધમ ઉપારણ કહાવે નામ,
 તન મન અરપી રે મેવા સદા કરુ રે, નમી નરસિંયો કરે પ્રણામ ૫

૫૬ ૫૪ મુ-પ્રશાંતિ.

હૃદયમતિયા ઠાહ્યા થઈ આવે, શાણા થઈ મમનવે રે,
 પ્રેમભક્તિમા ભગ પકાવે, અજ્ઞાન આગળ લાવે રે ૧
 આપણા મુળમા કોઈએ ન કીધું, તે આપણુ કેમ કરીયે રે,
 વેરાગી થઈ નાટક નાચીયે, તુવસી તિલક કેમ ધરીયે રે ૨
 જેવા તેવા હોય તે હરિગુણ ગાયે, તે આપણુ કેમ ગાઈયે રે,
 કૃષ્ણ નામની કયા યાય જ્યા, ત્યા આપણુ નવ જાઈયે રે ૩
 આપ કવેશ ને કોધના ભરીયા, મધજાને ઉધું સમજાવે રે,
 જમકિકરના મારજ પડશે, ત્યારે આડે કોઈ નહિ આવે રે ૪
 મુળને તજ્યો ને હરિને ભજ્યો, સેહ્યો સંસારનું મેહલું રે,
 શણે નરસિંયો હરિ તેને મળ્યો, બીજા વાતે વાહ્યો વોહલું રે ૫

પદ ૫૫ મું.

ભક્તિ વિના જે જન જીવે, તે ક્યમ કહીયે માનવ દેહ રે;
મન કર્મ વચને હરિ નવ સેવ્યા, ભૂલ્યા ભવમાં ભટકે તેહ રે. ભક્તિ૦
દશ માસ ઉદરે દુઃખ પામ્યો, કરતો ખરને ભાર રે;
દેહ ધરી હરિનો દાસ ન કહાવ્યો, તેહની જનનીને ધિછાર રે. ભક્તિ૦
પૈશ્વવ જન જેને નહીં વહાલા, તેહને ન હોય કૃપા નિર્ધાર રે;
નરસૈયાના સ્વામીની નિશ્ચય લીલા, બીજા વિવિધ ધર્મ વ્યભિચાર રે. ભક્તિ૦

પદ ૫૬ મું.

મૂતલ અવતારનું સફલ એહ, જો મહારા વહાલાશુ ધરીએ રનેહ. ૧
ભગતિ સરીખી જેહને યેર દાસી, તો શું કીજે (ખીજાં) અવર ઉપાસી. ૨
જપતપ તીરથ દેહકી ન દમીએ, જો મહારા વહાલાશું રંગભેર રમીએ. ૩
જનમ જનમની હરી દાસી યાશું, નરસૈયાયા સ્વામીની લીલા ગાશું. ૪

પદ ૫૭ મું-પ્રભાત.

સાંભળ સહિયર સુરત ધરીને, આજ અનોપમ દીકો રે;
જે દીકો તે જોવા સરખો, અમૃતપે અતિ મીઠો રે. સાંભળ.
દુષ્ટે ન આવે નિગમ જગાવે, વાણી રહિત વિચારો રે,
સત્ય અનંતજ જેહને કહીએ, તે નવધાથી* ન્યારો રે. સાંભળ.
નવધામાં તો નહીં નરવેહો,† દશધામાં દેખારો રે;
અયવો‡ રસ છે એહની પાસે, તે પ્રેમી જનને પાથે રે. સાંભળ.
અદ્વેત પ્રકાશ અનોપમ લીલા, અસંખ્ય જીવનો એહવો રે,
જોગ જગન જપ તપ મુનિ દુર્લભ, માને તેહવો મેવો રે. સાંભળ.
જ્યાં લગી જ્યમ છે ત્યમનો ત્યમ છે, વધે ઘટે નહીં વહાલો રે,
આવે ના જાએ, જાએ ના આવે, નહીં લયોં નહીં ઠાલો રે. સાંભળ.
પૂર્ણાનંદ પોતે પુરુષોત્તમ, પરમ ગત છે એની રે;
એ પદ સુર અક્ષરની ઉપર, તમે જો જોયિતમાં ચેતી રે. સાંભળ.
હું તું મટશે દુગ્ધા ટળશે, નિરસે યાશે નરખી રે;
ભાલે મળ્યો નરસૈયાયો સ્વામી, હું હૈકામાં હરખી રે. સાંભળ.

* (નવધા ભક્તિ) † નરવેહો-એક, પરિણામ, અવ, તોડ ‡ અયવો-અયવ્યો,
પાણી વગેરેના

૫૬ ૫૮ મુ.

વાસ નહિ જ્યાં વૈષ્ણવ કેરો, ત્યાં નવ વસીયે વાસડીયા,
 આસોઆસ હરિ રમરણુ નકરે જો, આસ ધમણુ કેરી આસડીયા વાસ૦
 જીલલડી જપમાળા ન જપે તો, જીલલડી નહિ ખાસડીયા,
 જનમ તેનો નહિ લેખામા, જે ન કહેવાય હરિ હાસડીયા વાસ૦
 મોહનજીની માયા પાપે, અવર માયા જમ ફાસડીયા,
 ભણે નરસૈયો બારે મરી, માવલડી દશ માસડીયા વાસ૦

૫૬ ૫૯ મુ.

નારાયણનું નામ જ લેતા, વારે તેને તજીયે રે,
 મનસા વાચા કર્મણા કરીને, લક્ષ્મીવરને બાજીયે રે નારાયણ૦
 કુળને તજીયે કુટુંબને તજીયે, તજીયે માને બાપ રે
 ભગિનિ સુત દાશને તજીયે, જેમ તજે કચુદી સાપ રે નારાયણ૦
 પ્રથમ પિતા મહુલાદે તજીયો, નવ તજીયું હરિનું નામ રે,
 ભરત શત્રુઘ્ને તજી જનેતા, નવ તજીયા શ્રીરામ રે નારાયણ૦
 ઋષિ પત્નિ શ્રી હરિને કાજે, તજીયા નિજ ભરથાર રે,
 તેમા તેનું કાંઈએ ન ગયુ, પામી પદારથ ચાર રે નારાયણ૦
 વૃજ વનિતા વિકૃલને કાજે, સરવ તજી વન ચાલી રે,
 ભણે નરસૈયો વૃદાવનમા, તે તો ઘણું માહલી રે નારાયણ૦

૫૬ ૬૦ મુ-રાગ ધોળ.*

ખાલારે વરની પાલખી, જોતા વનિતાને આય ઉલાસ ખાલા૦ ટેક
 નાહી ધોઈને પોલીયારે, તીલક કીધા ભાલ,
 વરના જાનૈયા ચોલી રહ્યા રે, માથેનાખ્યા છે અખીલ ગુલાલ ખાલા૦ ૧
 લીલા તે વાસની પાલખી રે, તેના ઉચકનારા ચાર,
 માથે તે ખાધ્યા લીના પોલીયારે, મોઢે રામ રામ નામ પોકાર,
 ચોરી તે ખાધી ચોકમારે, છાણા તે લાળ્યા જે ચાર ખાલા૦ ૨
 ગોલપાપડી દેજે કુતરા રે, તે તો મનમા ઘણું મલકાય,
 ખાલારે (વરને) આગળ ચાલે લાકડા રે, પાછળ ચાલે લાય,*
 જમાઈ તો ચાલ્યા સાસરે રે, એની સાસુને હરખ ના માય ખાલા૦ ૩

તોરણે તનખા ઉડીયા રે, માંડવે લાગી લાર; બાલાં ૪
 ઉઠ રે સાસુ શંખણીરે, તારો જમાઈ આંચો ખાર બાલાં ૫
 પંદરસે પેરામણી રે,* મસાણા ગામનું નામ, બાલાં ૫
 લાલખાઈની દીકરી રે, ચિતા કુંવરી એનું નામ. બાલાં ૫
 જમાઈ તો રહ્યા સાસરે રે, જનમધ્યા આંચા ઘેર, બાલાં ૬
 ટકો પૈસો સર્વે ખાઈ ગયા રે, વિવાહ કીધો છે રૂડી પેર. બાલાં ૬
 ખાર ઘડા ખાર કોડીયારે, ઉપર પૈસો મેલો રોક, બાલાં ૭
 જમીને કહો એના બાપને રે, હવે તાણીને મેલો પોક. બાલાં ૭
 જીવને જમડા લઈ ગયા રે, દેહીનો કીધો એ હવાલ, બાલાં ૮
 નરસૈયાનો સ્વામી મલ્યોરે, તે તો ઉતરીયા ભવ પાર. બાલાં ૮

પદ ૬૧ મું-રાગ ધાળ.

ઘડપણુ કેણે મોકલ્યું, જાણ્યું જોગન રહે સો કાળ, ઘડપણુ ટેક.
 ઉમરા તો ડુગરા થયારે, પાદરં થયાં પરદેશ, ઘડપણુ ૧
 ગોળી તો ગંગા થઈરે, અંગે ઉજળા થયા છે કેશ. ઘડપણુ ૧
 નહોતું જોઈતું ને રીઠ આવીયુંરે, નહોતી જોઈતારી વાટ, ઘડપણુ ૨
 ઘરમાથી હજવા થયારે, એની ખૂણે ઢળાવોને ખાટ. ઘડપણુ ૨
 નાનપણે ભાવે લાડવારે, ઘડપણે ભાવે શેવ, ઘડપણુ ૩
 રોજને રોજ જોઈએ રાજડીરે, એવી બળીરે ઘડપણુની ટેવ, ઘડપણુ ૩
 પ્રાતઃકાળે પ્રાણ માહરારે, અજ વિતા અકળાય, ઘડપણુ ૪
 ઘરના કહે મરતો નથીરે, તને બેસી રહેતા શું થાય. ઘડપણુ ૪
 દીકરા તો જૂજવા થયારે, વહુઓ દે છે ગાળ, ઘડપણુ ૫
 દીકરીઓને જમાઈ લઈ ગયારે, હવે ઘડપણુના ચારે હાલ † ઘડપણુ ૫
 નવ નાડો જૂજવી પડીને, આવી પહોંચ્યો કાળ, ઘડપણુ ૬
 બેરો છોકરા કટકટ કરેરે, નાના બાળક દે છે ગાળ. ઘડપણુ ૬
 અતકાળે વળી આવીઆરે, દીકરા પધાર્યા દ્વાર, ઘડપણુ ૭
 પાંસળીએથી વાંસળીરે, પછી છોડીને આપી ખાર. ઘડપણુ ૭
 એવું સાંભળી પ્રભુ ભજોરે, સાંભરજો જગનાથ, ‡ ઘડપણુ ૮
 પરઉપકાં કીધે પામરોરે, ગણ ગાય નરમૈયો દાસ. ઘડપણુ ૮

* પદરસે પહેરામણી તે ૧૧ માસીસા, ઉનમાસિક, ત્રિમાસિક, ઉનવાદમાસિક ઉનાબ્ધિક મૂળમા પાંચર છે † ખાં "હવાલ" ૬ ૩૮ ‡ ખાં "જગવાસ" ૬ ૩૮.

પદ ૬૨ મું-રાગ સારંગ.*

ચંદની રાત ફેસરીયા તારા રે, પોઠી ભરવાચાલ્યા વણુઝારા રે.
વણુઝારે આડત કીધી રે, કાયા નગરી ધબારે લીધી રે.
દાણી દાણુ ઘટે તે લેજેરે, પોઠી હમારા ભવા દેજે રે.
જેવા વાડીના કુલાં* મરવા રે, તેવા પોઠી હમારે ભરવા રે.
ભલે મલીયા ભલે મલીયા રે, તારા ગુણો ન જાયે કદીયા રે.
મહેતા નરસૈયાના સ્વામી રે, સર્વે ગોપીઓ આનંદ પામી રે.

પદ ૬૩ મું.

જે કુળ હરિની ભક્તિ ન સાધી, તે અપરાધી જીવ કશારે,
ભૂતળ ભાર ભરે શબ સરખા, જીવતડાં નર નરક વસ્યારે. ૧
જે જન હરિને રંગે રાતો, લેશે હરિનું નામ રે,
સકળ પદારથ હોય તે તે, પામે વૈકુંઠ ધામ રે. ૨
કૃષ્ણ ભજી ભજે ભૂદરને, લંપટ લોભ વિસારી રે;
પુરણ જુગ પુરુષોત્તમ પામે, ધન તે નર ને નારી રે. ૩
મનનો મેલ તજી મળીયે તો, કૃષ્ણતણો રસ-માણે રે;
ભણે નરસૈયો જીવ્યાં હીડે, કૃષ્ણ વના નવ ભણે રે. ૪

પદ ૬૪ મું.*

ભય છે જીવાની, તારી ભય છે જીવાની;
હરિના ભજન વિના ભય છે જીવાની. ટેક.
કાયા તારી કંચન જેવી, મોતી જેવા પાણી,
મુવા કેડે ખાળી મુકરો, હડી જાશે કા'ની. ભય છે.
જાતી રે'શે જીવાની ને, પછી યાશે હાની,
છાના માના જમડા આવશે, લેઈ જાશે તાણી. ભય છે.
માટે તમે માયા તજી, યાઓને જાની;
નરસૈયાનો સ્વામી સાચો, દુનિયા દીવાની. ભય છે.

પદ ૬૫ મું-રાગ વેરાવળ.

સુખ દુઃખ મનમાં ન આણિયે, ઘટ સાથે રે ઘડિયાં;
ટાળ્યાં તે કોઈનાં નવ ટળે, રઘુનાથનાં જડિયાં. સુખ દુઃખ-ટેક.

નળ રાજા સરખો નર નહીં, જેની દમયંતી રાણી;
 અર્ધે વસે વનમાં ભગ્યાં, ન મળ્યાં અજ્ઞ ને પાણી. સુખ દુઃખ.
 પાંચ પાંડવ સરખા ઝંધવા, જેને દ્રૌપદી રાણી;
 ખાર વરસ વન લોગળ્યાં, નયણે નિદ્રા ન આણી. સુખ દુઃખ.
 સીતા સરખી સતી નહીં, જેના રામજી સ્વામી,
 રાવણ તેને હરી ગયો, સતી મહા દુઃખ પામી, સુખ દુઃખ.
 રાવણ સરખો રાણ્યો, જેની મહોદરી રાણી;
 દશ મસ્તક છેઠાઈ ગયાં, બધી લંકા હુંડાણી. સુખ દુઃખ.
 હરિશ્ચંદ્રવાય સતવાદિયો, તારાલોચનિ રાણી;
 તેને વિપત્તિ બહુ પડી, ભર્યાં નિચ ઘેર* પાણી. સુખ દુઃખ.
 શિવજી સરખા સતા નહીં, જેની પાર્વતી રાણી,
 લોળવાયા લીલડી થકી, તપમા ખામી ગણાણી. સુખ દુઃખ.
 સર્વ દેવને ન્યાયે ભિડે પડી, સમસ્ત્યા અતરજામી,
 ભાવટ† ભાંગી ભૂધરે, મહેતા નરસૈને સ્વામી. સુખ દુઃખ.

પદ ૬૬ સુ.

તારી કેમ કરી પૂજા કરુ, શ્રીકૃષ્ણ કરુણાનિધી, અકલ આનંદ કલ્પે ન જાયે;
 સ્થાવર જંગમ વિશ્વવ્યાપી રહ્યો, દેશવા કહીયે કેમ સમાચો. તા. ૧
 ખાર એથે કરી, સ્નાન શીપતિ કર્યાં, શખની ધારે હરિ કેમ રીઝયા;
 યોગજી પંચાશ તુને વાયુ વજન કરે, સૂક્ષ્મ વાયુ તુને કેમ ગમી જા તા. ૨
 સૂરજ રૂપે કરી, ગણુ નિલોવન તપ્યાં, ચંદ્રરૂપે કરી અમૃત ઠાર્યા,
 મેઘ રૂપે કરી, વરસો રે વિકુલા, વાયુ રૂપે કરીને વધાર્યા. તા. ૩
 અરાઠ ભાર વનસ્પતિ, હરનિશ પીમળે, માળી તે પાંતરો શીરે લાવે,
 ચુવા ચદન કરી પ્રભુ તુને પૂજાએ, અગના બેહકની તુલ્ય ના'વે. તા. ૪
 તારે નિત નિત અવનવા, નૈવેદ્ય ઠમળા કરે. સૂક્ષ્મ નૈવેદ્ય કેમ તુલ્ય આવે;
 ભણે નરસૈયો, જેને કૃષ્ણ રસ ચાખિયો, પુનરપી માતને ગર્ભ ના'વે. તા. ૫

પરિશિષ્ટ.

પદ ૧ હું-સગ વસંત.

ગાળ કોઈને નવ દિને મારા વહાલા, ગાળ કોઈને નવ દીને;
હું રે ગોરી ને તું રે શામળિયો, આલિંગમે અંગ કાળું થાયે; ગાળ.
મારા ઘરમાં પીડારી માંડે, નાગરડે નખ લાગે;
અમ ઘેર નાવત્રીઓ રે ખંતી, સાચે ઉત્તર માગે ગાળ.
અમ ઘેર નણદી છે અદેખી, હેવા ભેતી હીંડે;
નરસૈયાયા સ્વામી કરું તુજને, સાસરિયે નહિ તેડે. ગાળ.

પદ ૨ હું-રાગ વસંત.*

હવે કેમ વસીયે શ્રી વૃન્દાવનમાં, લટાલટ મંડાણી.
નંદતણે નાનડીઓ નરહરી, ચંદ બેઠો છે દાણી. હવે.
એકનું ટોળે ને એકનું ફેડે, એકનું મહિ માયેથી પાડે;
એકને તો વહાલો અણુધટ બોલે, એકને તો વડાડે.† હવે.
એકને આપે ચીર પાટી,‡ એકને આપે ચોળી;
એકને વહાલો ધણાજ માટે, એકને નાંખે ઢાળી. હવે.
સકળ સૈયરો ટોળે મળિને, રમવા લમરલોળી;
નરસૈયાઓ સ્વામી નવલ રંગીલો, તે રમે છે હોળો. હવે.

પદ ૩ હું-રાગ વસંત.

શુભાલે વધાવે રે ગોપી શુભાલે વધાવે,
સુંદર શામલીઓ મન લાવે રે;
જમુનાજી તીરે મોહન વસત્રી બળારે રે,
લટકતી રાધે બાંહેડાલકતી આવે રે. શુભાલે.
તાલ મૃદંગ વજાડે વિનવ, લલિત રાગ આલાવે રે,
રુમઝુમ રુમઝુમ નાચે સુંદરી, વાહાલાજીને ગનીઓ દેખાવે રે. શુભાલે.
મગલ ગાયે માનુની લ્યાં, નરસૈયો મંગ સોહાવે રે;
પ્રથમ વસંત પંચમી પુખ, હેત કરીને લાડ લગાવે રે. શુભાલે.

* વસવના પદ ૧૪ ની સાથે એની કટલીક કામી મળતી જ છે
કટાણે પાડે" † પા. "એકને

† પા. "એકને

૫૬ ૪ મું-રાગ વસંત.

રસમર રંગતણા રે ઝાકમગોલ, હોલી રમે રસાલી;
કેસર ચંદન વાહલાણને છાટે, ધાઈ ધાઈ વ્રજ બાળી.
અખીર ગુલાલ અગર રસ કુમકુમ, ઉછાળે વ્રજ નારી;
કેલી કલા રસ ક્યામ મનોહર, સ્વામિનીજી અતિથ કુમારી.
હારી દોહ કે છતી દોહ સખીજન, લોપી લાગ ચા કાળે;
નરસંયાચા સ્વામીની કીડા, જે ગોહું તે છાળે.

૫૬ ૫ મું-રાગ વસંત.

ચાલો જોવા જઈએ ગોકુળમાં, શુભવંત આંગો મોરે;	ચાલો.
જાલવકુળે વસુદેવે વાળ્યો, કૂટ્યો નંદને ઘેર અકોરે.	
પય પાન જયોદ્ધાજીએ સિંચ્યું, તે આંગો મફળે ફળિયો;	ચાલો.
સોણ મહાલ કોકિલા કલેવર, ત્રિલોચન ધ્યાય ધરી રહ્યો.	
અંબરીષ મદ્દાહ વિલીયણે ને અળે આંગો વેળ્યો;	ચાલો.
નરસંયાનો સ્વામી ભલે મળિયો, જે વિશ્વ રૂપે વ્યાખ્યો.	

૫૬ ૬ મું-હિંડોળો-રાગ કાલેરો.

હું રંગરાતી ને હું મહાતી, શામળિયા સંગ હીંચું રે,	હું રંગરાતી.
કોહ લયોં અતિ કુવર નહનો, આલિંગન દૂઈ સીંચું રે.	
હીંડોળે હિચે મારો વાહલો, હિચતાં કેલિ કીજે રે;	હું રંગરાતી.
ધુમરકી ધુમાયે ગોકુલપતિ, લહાવો લડસડ લીજે રે.	
અલ જઈએ અલવેસર સાથે, વિલસત જમના માનું રે;	હું રંગરાતી.
લહરી લેતાં અગ સમાગમ, અધરપાન કીધું છાનું રે.	
હિંડોળે હુલસાણું તમને, હેતે કરીને ગાઉં રે;	હું રંગરાતી.
નરસંયાચા સ્વામી સગે રમતાં, કાનજીને કહે વિટાઉં રે.	

૫૬ ૭ મું-હિંડોળો-રાગ કાલેરો.

ઓ દિસે સખી મેહૂલો આપે, નાવ્યા મારા નાથ વિદેશી રે,
અનંગ આહિડીએ ધનુષ્ય ચઢાવ્યું, અમે અમળાની ઘેર કેશી રે. ઓ દિસે.
ધન અતિ ગાળે ને વીજ ગળૂકે, મેહૂલીએ ઝડ માંડી રે;
નગણા નાથને શું કહીએ મારી મેહૂની, આણે અવસરે ગયો છાંડી રે. ઓ દિસે.

આગે દિન દોહલડા નીગમતા, દાદર મોર બીવરાવે રે;
વિરહલ્પિયો વાહે જેમ ચાવક, સૂતાં સાલ જગાવે રે. આ દિસે.
આણીપેરે જેણે હરિ ના લખ્યારે, તે નર પશુકાં કહીએ રે;
નરસૈયાચા સ્વામી વિના દહડલા, દૈવને લેખે લહીએ રે. આ દિસે.

પદ ૮ મું-રાગ સોરઠ. મોહિની સ્વરૂપ.*

આ જોને કોઈ ઉભારે, આજસ મોડે ટેક.
ખાંચે બાલુબધ ઘેરખા પુંચી, મનહું મોહું છે એને મોડે; આ જોને.
ઝાંઝર ઝમકે ને વિધુવા ઠમકે, હિંડે છે વાંકે અંબેડે; આ જોને.
મોવણુ ઝારી તે અતિરે સમારી, માંહી નીર ગંગોદક તોલે; આ જોને.
નરસૈયાને પાણી પાવાને કારણ, હરિણ પધાર્યા કોડે; આ જોને.

પદ ૯ મું.

મોહ્યા મોહ્યા મુનિવરસાચારે, ગોરી તારે તાણુડે,
રૂપ સ્વરૂપ કળ્યું નવ જાયે, મેં તો જાણી છે ધધિરી માયારે. ગોરી.
રુમઝુમ રુમઝુમ નેપૂર બાળે, ખાવલે તે ચીર અતિ આપેરે,
ધુધટમાં મુખ એણીપેર શોભે, મોટા મુનીજનનાં મન કાંપેરે; ગોરી.
ગોરુશું વદન ને ગળસથળ ઝળકે, ઉપર દામણી લળકેરે;
સાણુકાની કોર એણીપેરે શોભે, જણે ગગનમાં વીજળી ચળકેરે. ગોરી.
વશીકરણ વેણ તમે કયાં શેખાવી, સુંદરી શણગટવાળીરે;
આ ચોળી તમે કયાં શીવડાવી, જેને મોહી છે મગની નારીરે. ગોરી.
અંચળ દુષ્ટે ચોદેશ ન્યાળે, માંહી મદનનો આળોરે;
નરસૈયાચો સ્વામી જોવા સરખડો, કોઈ એ સુંદરીનું વદન નિહાળોરે. ગોરી.

* આ અને એની નીચેના ત્રણ પદોનો સર્ણ જોતા એમ લાગે છે કે, આ ચાર પદ દાર સમાનાં હોવા લેખ્યે. દરકયા છે કે, રાગ મંડલિક મહેતાને બગવાન સ્વદરેતે પાતાની કકમાળા આરોપે નહિ ત્યા સૂધી સભા સ્થાન છાડવાની મનાઈ કરી હતી. મહેતાએ આ ઉપરથી બચવાનને અનેક પ્રકારે વિનવવાનું સરૂ કર્યું, ત્યારે અધવચ્ચા મહેતાને કહે શેષ પડ્યો, અને દરિયણુ નાવામા તેથી અડચણ પવાલાગી તે વારે તેની પાસે કોઈ નિગમન દર્શ નહિ કે, જે એને દુરા પાળી પાય, અને પ્રાર્થના કરવાનો પ્રવાઈ અસ્ખલિત રહે. બ્રાત્રવત્સલ બગવાન, બાગની બીડ જાણી, પોતે મોહિની-સખીનું સ્વરૂપ ધારણ કરી, સમાખા બોલા સર્વને પોતાના તેજમાં આજ તાખી, મહેતાને પાણી પાછને દુરત અંતર્બાન ઘડે મયા હતી.

પદ ૧૦ મું.

હરી આઁયા છે નારીના વેશેરે, એને કોઈ જુવોરે;
શિવ પ્રદ્યા જેતું ધ્યાન ધરે છે, તેને જોઈ જોઈ દુઃખમાં ખુવોરે. એને.
અંધવ એનો તત્ક્ષણે ઉઠ્યો, 'આઁયો મંદિર બાણીરે;
રતનખાઈ ઘણું ઁયાકુળ ફરે છે, તમો દ્યોને મેહતા નંજાપાણીરે. એને.
પરમેશ્વરે પુત્રી કરી બાણી, સભા મધ્ય આણીરે;
અંતરધ્યાન થયો અલગેલો, વાત સહુકોએ બાણીરે. એને.
જેજેકાર થયો જગમાંડી, હરખ વાધ્યો છે હૃદયેરે;
નરસૈયાઓ સ્વામી લલે મળીયો, એનાં ચરણ કમળ ચિત્ત લઈએરે. એને.

પદ ૧૧ મું.

આ શો અતુશનાં ચિત્તનો આજોરે, એને કોઈ ન્યાજોરે. ટેક.
પ્રદ્યાએ તો નથી ઘડી ભામિની, એ તો આપે બનીને આવીરે.
ત્રણ લોકનું તેજ તારણી, એ તો છબી છબિલે બનાવીરે. એને.
ઘડયું ધરેલું એનેરે હાથે, હાથે ભરી છે આજીરે;
સાજુકે ભાત નવ નારી કુંજરની, કમુંબાના રંગમાં જોણીરે. એને.
વાસ પુરયો એણે વૃદ્ધાવનમાં, ગોવરધન થકી આવેરે;
એ નારીની ભાત જે કો બાણે, તેનો ફેરો ફાવેરે. એને.
કહીએ છીએ પણ કહ્યું ન માને, એ તો નારી નહિ ગીરધારીરે;
પ્રદ્યા ધન્દ્ર શેષ સારકા, એના ચરણતણા અધિકારીરે. એને.
અતર હેત પોતાનું બાણી, એ તો આવે છે અંતરભમીરે;
અભિચાર મૂકી જુઓ વિચારી, એ તો નરસૈયાઓ સ્વામીરે. એને.

પદ ૧૨ મું-નૃસિંહજન્મ.

ગાજે ગગન ધરા અતિ દેજે, પરછડે પર્વત પડીયા રે;
હિરણ્યકશ્યપ રિપૂને વિહારવા, શ્રી નૃસિંહજી કોપે ચઢીયારે. ૧
લક્ષ્મણ દુઃખ દહન કરવા, સંધ્યા સમે હુવો સ્થલ ફાટરે;
ઉગ્રરૂપ ત્યાં પ્રગટયું પ્રોહું, પડ પડીને હરિ દીધી દોટરે. ૨
વદન વિકાશ હાસ ગગાર્ધ, સિંહ સ્વરૂપે કીધો સાદરે;
દશ દિશ દિગપાલ ડોલિયા, સમુદ્રે મૂકી મસ્જદરે. ૩

દાઢ કડકડે દુરિજન ઉપર, નેત્રે પાવક પરજલેદે;
 સોળે સાંધા કીધા જીજ્ઞાસા, આંતરમાલા લઈ ઘાલેદે. ૪
 અમર કોટી તેત્રીસ મહ્યા, લાં બાહુ કરશે કંડપાંતરે;
 વિકટ રુપ સતોજો હરિ, કપટ કમળા દેખી કંપાતરે. ૫
 કેશવ ક્રોધ મૂકે કરુણા કરી, પ્રહ્લાદ જઈને લાગ્યો પાયેદે;
 નરસૈયાયા સ્વામી શ્રી નરસિંહરુપ, સમાયુ ત્રિભુવનમાંદે. ૬

પદ ૧૩ મું.

લોળા લોળા શંભુ તમને, વિશ્વ વખાણે દે; ૮૬.
 મૂળની વાતો તમારી, કોઈ નવ જાણે દે.
 જોગીંદ્રપણુ શિવજી, તમારુ મેં જાણ્યું દે; લોળા૦
 જટામાં ઘાલીને શિવજી, આ ક્યાંથી આપ્યું દે? લોળા૦
 કોઈ લાવે કેડે ઘાલી, કોઈ લાવે હાથે ઝાલી દે; લોળા૦
 માથામાં ઘાલીને શીવજી, ક્યાંથી તમે આણી દે. લોળા૦
 પીળી પટોળી ને, અગે છે ગોરી દે; લોળા૦
 સીંદને છૂપાવો શિવજી, છતી થઈ છે ચોરી દે. લોળા૦
 નારે માને તો શિવજી, જટાઓ છોડાવું દે; લોળા૦
 જટામાંથી નીકળે તો, ફરી ના જોલાવું દે. લોળા૦
 લજ્જત ચોળીને શિવજી, વાળ્યો આડો આંક દે; લોળા૦
 એવાં એવાં લક્ષણે, પાણી ના પાઉં લોક દે. લોળા૦
 આકડો ધંતૂરો શિવજી, વિજ્યાના લોગી દે; લોળા૦
 મહેતા નરસૈયાના સ્વામી, તમે જૂના છે જોગી દે. લોળા૦

પદ ૧૪ મું.

ટળતો ટળતો હીંડીશ મારે, આલિંગન દીધા વિના ક્યમ સરેદે;
 આગે અમ ઘર નણુદલ જુડી, ઉઠીને અદેખી હેરે દે.
 સામુ સસરે માત પીતારે, જે જોલે તે સહીએ દે;
 પૂર્વ એશુ અનુભવ છેદે, તો મૂઢી ક્યમ જઈએ દે.
 એ રસ જાણે જવલોરે જોગી, કે વળી મુનિપર જાણે દે;

શુક સનકાદિક નારદ બાણે, જેને વેદ વખાણે રે.
એ રસ બાણે મજનીરે નારી, કે શુકદેવે પીધો રે;
ઉગરતો રસ ઠળતો હતો, નરસૈયાએ ઝોંટીને લીધો રે.

પદ ૧૫ મું—રાગ સામેરી.

કૃષ્ણ કૃષ્ણ સહુ કહેશાં, પણ અમો ગોવાળીડો સહુ કહેશાંરે;
જો તું અમશાં આળ કરશ તાં, જઈ મથુરામાં રહેશાંરે. કૃષ્ણ ૧
અમ આગળ આવી આવીને, મહામોટાઈ ભાખાંરે;
લાગે નહીં મનમાં તાહરે, આગમ તારુ મોસાળ બાખાંરે. કૃષ્ણ ૨
કાનણ કાળો થા કીકલડો, છોકરો છાશ પીયતાંરે;
હાથે સહાઈ હકલાવતાં, તાંહરે જાપ બાહુડો ખીહતાંરે. કૃષ્ણ ૩
સકળ વિશ્વ સહુ કોય બાણે, ગાયતણા ગોવાળાંરે;
નરસૈયાઓ સ્વામિ ભલે મળીઓ, પૂરણ બ્રહ્મ કયાળાંરે. કૃષ્ણ ૪

પદ ૧૬ મું.

વદન સકુમળ જનની લાયો, કરપલવે ઝોરજ મુખલોચ્ચો;
જે મુખ દીકે રવિસુત કપે, તે મુખ જસોદાણુ કઢયાસુ અપે. વદન ૦
જે મુખ નિગમ અગમ કરી ગાયે, તેમુખ જસોદાણુ પાન કરી પાયે;
યોગીયા ધ્યાન ધરે નહીં પાવે, તે આહિરકા ઘેર અલવે આવે. વદન ૦
અનેક યજ્ઞ કરે તુમ ન થાયે, તે ગોવાળાં માંહે કરમલડોરે ખાયે;
લાણે નરસૈયો એટલુંરે માણુ, મુખડુ ભેષ ભેષ ચરણેરે લાણુ. વદન ૦

પદ ૧૭ મું.

આ ભેની તારા પુત્ર કેશ પગલાંરે;
નાસતાં નાનડીયે ભરીયાં, મોટાં મોટાં ઠગલાંરે. ૧
સીકેથી શીપરે મહીસુ, મહી જિતારી લીધુરે,*
માખણુ લઈ મુખ માહિ મેલું, ખીલુંઢોળી દીધુરે. ૨
લાજન તો ભાણુને મેલ્યાં, કોણુ આગળ જઈ કહીયેરે;
સુતાં જાળક જગાડીયાં, મનમાં લાણી રહીયેરે. ૩
સાન કરતાં શામળીયો આવ્યો, ગોખી ભુલ્લી ભૂવન પોતાતુંરે;
લાણે નરસૈયો ચાલી ન શકે, હર્યુ હીર હેયાતુંરે. ૪

* સીકા ઉપરથી કઈ રીતે 'મહીસુ' દહીના વાસણુમાંથી દહી કતારી લાધ.

૫૬ ૧૮ મું.

આજ સખી આનદે વહાલે આવી સામું જોયુંરે;
 મેં ઉઠી હજવે ઉર લીધો, મરઠલડે મન મોહ્યુરે. ૧
 દુધ કંદયું હુતું મદિરમાં, સાકર સરસુ આપ્યુરે,
 સુંદર વદન નિહાળી જોતાં, વાસ્તું* અમિ તાં આપ્યુરે. ૨
 ઉજમલરાં યદ્યહીંડું બાઈરે, શામળીયો આપુ આવેરે;
 મંગળ ગાતી તૂમ ન થાઈ, લામણ્ય લેતી ભાવેરે. ૩
 પ્રેમ ધરીને મારા પીયુને, શણગારે સોહાણુરે;
 ભણે નરસૈયો સુકતાફળને, હાર લઈ પેદાણુરે. ૪

૫૬ ૧૯ મું

લાવો લાવો ઠગારાને ઘેર, ધૂતારાને લાવો રે. ટેક
 ઠગવા ગયાતા સગાળશા ઘેર, જોલેયો ખવડાવ્યો રે;
 અલિમન્યું વ્યકાવે માર્યો, હારે તમે ઉત્તરાને રડાપો આલ્યો રે. ઠગારાને૦
 તમે ઠગવા ગયાતા બહીને દ્વારે, વામનરૂપ ધર્યું મહારાજે રે;
 ઉઠા કદમ અવની રે ચાચી, હારે તમે બહીને આપ્યો પાતાલે રે. ઠગારાને૦
 તેલ કઢાય સુધન્વાને રાખ્યો, ને જશ જગતમા વધાર્યો રે,
 અર્જુન કેશ સારથી યધને, હારે તમે અતે સુધન્વાને માર્યો રે. ઠગારાને૦
 ગોપકા કેરી વિનતિ રે, તમે માની ત્યો નિર્ધાર રે,
 નરસૈયાના સ્વામીને શું કહીયે, હારે પ્રભુ નહિ આવો ગોકુળને દ્વારે રે. ઠગારાને૦

૫૬ ૨૦ મું

વાતલડીને કરતારે, વહાણું વાહી ગયુંરે, વાતલડી. ટેક
 મહીડું મથવાને ઉઠી જયોદ્ધા રાણી,
 વિસામો ખવડાવવા ઉઠ્યા સારંગપાણી. વાત૦
 રતનાગર બાણે રે સુજમાં રતન નથી;
 કાલોમાલો કાલોધેલો, શુ કરશે મથી. વાત૦
 મેરુ બાણે રે હું તો ચોદય ગાંડયો,
 હાવે નવ સ્વેયો કરશે, બઈ રે નાઠો. વાત૦

વાસુકી જાણે દે, મારી શી વલે થાયે;	વાત૦
હાવે મારુ નેત્ર કરશે તો જીવડો જાશે.	
મહાદેવ જાણે દે, મારી શી વલે થાયે,	વાત૦
હાવેતુ હળાહળ વિષ કેમ દે પીવાયે.	
દેવતાએ જાણ્યું જે અમૃત પાયે,	વાત૦
જાણે નરસૈયો ફૂલની વૃષ્ટિ થાયે.	

પદ ૨૧ સું.

આવો અમારે દેશડે, મીઠા મોહન માવા,	આવો.
હાંધે હંધ ને વળી ઘૂત ઘણું, ખીરમાં ખાડ ખાવા.	
સ્ત્રોત કરી ભાતભાતની, કાંઈન તારે કાજે;	આવો.
પ્રિતમ પ્રીતે પધારીયે, કૃપા કરીને આજે.	
ગંગાજળ મેં તો ગરમ કર્યું, નાથ તારે નાહાવા,	આવો.
આજુ પિતાખર પહેરવા, ચાલની પ્રસાદ ખાવા.	
અરજ મુણી અલેખેલડો, પ્રેમે આવ્યો છે ધાર્ધ,	આવો.
ગોપીએ દેખી ઘેલી થઈ, અતિ મન હરખાઈ.	
લાવેથી લોજન જમાડીયા, બીડી પાનની દીધી,	આવો.
ઘણા દિવસની ગોઠડી, કાંઈન આગળ દીધી.	
પ્રેમની સાકળે ખાધીઆ, હવે નહિ હૈં જાવા,	આવો.
નરસૈયાયા સ્વામી શામળા, ચાલો ગોકુલ ગાવા.	

પદ ૨૨ સું.

એક ગમે ગોપીને વહાલો, અવર બીજાનુ મારે કામ કર્યું,	એક.
ખાપતણા સમ ખાધને કર્યું છું, નદલાલ વસે ગામ વસુ.	
શામળિયો સુંદરવર સજ્જી, તેને દેખી મારુ મન વિલસું,	એક
એને મૂકી જે બિભને લજશે, તેનું કાળે લાળે* કરમ ઘસુ.	
છેલછળીલો ને છોગાળો, ગોઠડિયાળો શુષ્ક લાડાર,	એક.
નરસૈયાનો સ્વામી શામળિયો, વૈષ્ણવ જન કેરો આધાર	

૫૬ ૨૩ મું.

હજવે હજવે હજવે હરણ,* મારે મદિર આવ્યારે; હજવે.
 મોટે મોટે મોટે મેં તો, મોતીડે વધાવ્યારે.
 કીધું કીધું કીધું મુજને, કંઈક કામણ કીધું; હજવે.
 લીધું લીધું લીધું મારુ, ચિતડું ચોરી લીધું.
 જાગી જાગી જાગી હું તો, હરિ મુખ જોવા જાગી; હજવે.
 જાગી જાગી જાગી મારા, જાવની જાવટ જાગી; હજવે.
 ફૂલી ફૂલી ફૂલી હું તો, હરિમુખ જોઈને ફૂલી; હજવે.
 ભૂલી ભૂલી ભૂલી મારા, ઘરનો ધધો ભૂલી; †
 પામી પામી પામી હું તો, મહા પદવીને પામી; હજવે.
 મળિયો મળિયો મળિયો મેહેતા, નરસૈયાચો સ્વામી; હજવે.

૫૬ ૨૪ મું.

હે આજ સખીરે શ્રી વંદાવનમાં, મધસતે મોરલી વાગી રે;
 સુણતારે ચીત હયાં મારી સજની, ભર નીદ્રામાંથી હું જાગી રે. હૃં
 હે જાગત સ્વપન સપુષ્પતિ તુરીયા, ઉનમીએ તાલી લાગી રે;
 ત્રિગુણ રહીત થયું મન મારુ, કામવાસના તાંહાં જાગી રે. હૃં
 'ઈજમ જમ દ્રષ્ટ પડે મારી સજની, તમ તમ તાણી મોહતી રે;
 નરસૈયાચા સ્વામીની લીલા, હરખે હીડું હું જોતી જોતી રે. હૃં

૫૬ ૨૫ મું-રાગ સિધુડા.

જગતણી વાડીમાં ગિસ્તિણી ઝાડીમાં, લાડી ધ્રાણુશાનની ગઈતી રમવા;
 કામી જે કાનણ જણી ઠણી વાનણ, સાન સંભારીને ગયોરે મળવા.
 ફરથી દેખિયો નટવર પેળિયો, લેખી લક્ષણવંત મન મોહી;
 નટવર નાગરો બુદ્ધિનો સાગરો, ઘર તણ આવિયો જોઈ સોઈ.
 કાર્ય સરશે નહિ નહી હું કહું સહી, કહીં તક ભૂલિયો નાથ કાળા;
 ઘેર મુજ માવડી નિત્ય કરે રાવડી, આવડી વાર ક્યાં ગઈતી બાળા.
 અમો ઉત્તરચોદીણ્યે અખળા ઘણું બીણ્યે, રીણ્યે વળી જ્યારે મુખ જોઈએ;
 નાથ કંહો કયમ કરુ જનનીથી હું કરુ, વરુ વરુ આપને કંઈ સોઈએ.

* પાં "હલકે હલકે હલકે" માં ત્રિ કા. † માં ત્રિ કા. પાં "ચાલી ચાલી હું
 તો, સહુની ટાળી ધણીરે," જોવા ૫૭ છે

હુઃખ અબળાતણું લાગ્યું મનમાં ઘણું, બન્યું દીનરૂપ દયાળ ઠેર;
નરસૈયાનો નાથ જે જોલ્યો જોડી હાથ તે, સાથ મારો કરો હુઃખ દેહું.

પદ ૨૬ મું-રાગ ખીલાવર.

આજ મારાં નયણાં સફળ થયાં, જોયા નાથને નરખી;	
સુંદરવર નિહાળીને, મારા હૈડામાં હરખી.	આજ.
જેવું મારા મનમાં હતું, તેવું વહાલે રે કીધું;	,
પ્રેમે પ્રભુજી પધાર્યા, આવી આલિંગન દીધું.	આજ.
વહાલો મારો વિહારિયો, હરિને જાવા ન દીજે;	
હાથ થકી નવ મૂકીએ, અતરગત લીરે.	આજ.
શિવ બ્રહ્માદિક મહામુનિ, તેને ધ્યાને ન આવે;	
ધન્ય ભાગ્ય પ્રજનારતું, વાહલો લાડ લડાવે.	આજ.
શ્યામા સંગે શ્યામજી રમે, મધુરે સ્વર ગાજે;	
સૂર પૂરે સહુ સુંદરી, અતિ આનંદ રાજે.	આજ.
ધન્ય ધન્ય તે વૃજવાસીને, ધન્ય જમુના તીર;	
ધન્ય ધન્ય ભાગ્યએ ભૂમિતુ, રાસ રમ્યો બળવીર.	આજ.
સુર બ્રહ્માદિક મહામુનિ, શોભા જોવાને આવે;	
યુગ્મવૃદ્ધિ ત્યાં થઈ રહી, નરસૈયો પ્રેમે વધાવે	આજ.

પદ ૨૭ મું-રાગ કેદારો.

ઓરો ઓરોરે ગિરિધર આવ્યની ઓરો, જોઈ તારા મોતીડનો તોરો;	
તારે કંઠે આરોપું હાર મોરો રે, મીઠી મોરલી વળડી ચિત્તચોરો.	ઓ.
મારું મંદિર આત રહ્યાણુ રે, રોહતો રજની રગલેર ગાળું રે;	
મારી પલક ના પાછી વાળું રે, હું તો પુલકે સેજ મમારુ રે.	ઓ.
મને મળીયો કોટિક કામી રે, મારે વિરહની વેદના વામી રે;	
હું તો રહી છું ધણું શીર નામી રે, મને મળિયો નરસૈયાનો સ્વામીરે.	ઓ.

પદ ૨૮ મું-રાગ કેદારો.

જોયો જોયો જહુવર જોયો રે, તારા કંઠનો હાર ક્યાં જોયો રે;
તને કેઈ છળીલીએ હોયો રે, તું તો પરનાસીને મોહ્યો રે જોયો.
તારા અધુર તણે પડ્યો ખાડો રે, તને ખૂસ્યો છે નયનીનો દાંડો રે;
તું તો ગોર કીટીને થયો માડો રે, એવી ધૂર્ત વિદ્યા તણે . . .

તું-તો નટ્યો યધનિ નાચ્યો રે, તું તો જાયક યધનિ જાચ્યો રે;
તું તો કેઈ સખીને મન ગાચ્યોરે,* નરસૈયો રંગભેર રાચ્યો રે જાચ્યો.

૫૬ ૨૯ મું.

ફરખું રે માથે નાખી છેડો, લાગ્યોરે મને નટવર શું નેડો. ટેક.
સોડો રે કહી કહી શું કરશે, લગ્નરે મેલી શંકા કેની ધરશે;
સ્વાંગ સજીઆ લસી જસીને મરશે, લાગ્યોરે.
જન્મ્યુરે તે તો સર્વે જાવાનું, તેને રે કીધે શું છે ચાવાનું;
માથે રે મેહુણું અવિચળ માવાનું, લાગ્યોરે.
સર્વે સુખ વિષયનું વિસરિયે, ધીરે ધીરે પ્રભુ પાલવ ધરિયે;
નરસૈયાના સ્વામીને પરિયે, લાગ્યોરે.

૫૬ ૩૦ મું.

આવો રે આવો સુંદરવર ઝોરા, માથે રે સોહિયે ફૂલડાંનાં તોરા; આ૦
મારુ રે મન સોનેરી પટકે, મોહુરે તારા હાથતણે લટકે; આ૦
લીલવટ તિલક બન્યું કાનુ, મોહીરે તારા હાથ તણા બાનું; આ૦
મારુ મન સોનેરી કસે, વહાલો રે મારો વળી વળી હસે; આ૦
ભલે રે મળ્યો નરસૈનો સ્વામી, ગોપીઓરે આનંદ સુખ પામી, આ૦

૫૬ ૩૧ મું.

નેડોરે લાગ્યો નંદના કુંવર સાથે, વેચાણું હરિવરને હાથે. ટેક.
અમેરે ગયાતાં જળ જમુના પાણી, પાળેરે ઉભો કાનુડો દાણી. વે૦
કાનાને માથે મુગટની ટોપી, જોવારે મળી મજાતણી ગોપી. વે૦
કાનાની કેડે કસુંબલ પટકો, મોહીરે તારા હાથ તણો લટકો. વે૦
વાટકડીમાં† ગાવલડી દો'તાં, વાહવારે તારી વાટલડી જોતાં. વે૦
ભલેરે મળ્યો નરસૈનો સ્વામી, ગોપીઓરે આનંદ સુખ પામી. વે૦

૫૬ ૩૨ મું.

વાયે વાયેરે દક્ષણ કેસ વાયરા, અબળા લહરે જાય, ૧
કોયલ કહેરે ટોકા, ઉલટ અગે ન માય. ૧
આણી રીતે અનંગ જગાવીયો, મારો પિયુડો પરદેશ;
આંહલા કહેજેરે સદેશડો, દહાડલા કેણી પેરે લેશ. ૨

નવજોગન નવ અતિવ્ય, નવ રસ દ્રાવ્ય સ્વભાવ;
 મોરા પિયુંડાને બાંધનાં કહેનાં, મુરખ કથમે ઘેર ન આવ. ૩
 મોરા કુળે કુશળ કાંચે ના, તોરાં કુળે કશાંદે રીત;
 પરણીને મેલી ગયારે, વળતી ન લીધી તેં ચીત. ૪
 જટલે જાએ શશિચર, તટલે કોય ન જાય;
 જિ કહ્યાં તિમિ સંદેશડાં, તિ કહે ન કહેવાય. ૫
 ચાંદલે કહ્યારે સંદેશડાં, પિયુંડાં આવાં ઘરનાર;
 કંદ્રપ દેખીને કામની, કીધલા સકળ શણુગાર. ૬
 રુદયાભ્યંતર લીડી રાખો, લીધું આલિંગન સાર;
 દેશર લીનો કંથવે, ગળે જોડાવળ હાર. ૭
 જેણે જેણે ધણ સેવનો, તેણું તે સદ્ગુણ પત હાય;
 જણે નરસૈયો સુદય વના, પિયુ ન પામે કોય. ૮

ખંડ ૩૩ મું.

હાલો મન હિમાલે ગળિયે, રે ઓધવ માધવને મલિયે; હરી હાલો ટેક.
 જન્મનાં તે જાગીશં થઇયે, વેણા જંતર લેઇ લેઇને ફરીયે; રે ઓધવ
 સામેરે ઘેર વલૂણા વાગે, તેં તો રે મારા હૃડામાં લાગે; રે ઓધવ
 સામેરે ઘેર ખાલકડાં રુએ, તે તો એની નજરોમાં જૂએ; રે ઓધવ
 પ્રભાતે તો ગાવલડી દોતાં, દોહી દૂધ કહાનાને રે ખાતાં; રે ઓધવ
 લેળારે ખેતી લોજનીયાં જમતાં, હાવેરે હરિચેરે નથી ગમતાં; રે ઓધવ
 ચાદશના વાવલીયા વાયા, વાહલેરે મારે ઉતારી માયા; રે ઓધવ
 કાહનારે તારી જાતલડી જાણી, જગતમાં કોઇ નહિ પાવે પાણી; રે ઓધવ
 લલે મડ્યો નરસૈયો રવાની, ગોપી સહુ આનંદને પાગી; રે ઓધવ.

ખંડ ૩૪ મું.

આજ આનંદ, અમલણે આંગણે, નેણુ લારી નિરખીયો નાથ મહારો;
 વેણું વહાતો હરી, અમ પાસ આવીયો, મોરના પીંછનો મુગટ સાચો. ૧
 સેજ સુંદર રસી, કુસુમ ખહુ વિધતણી, વિનય કરી વિલસીયો ઉર રાખી;
 સુરત સંચામમાં સરવ સોળી રહી, અધર અમૃત રસ પ્રેમ આખી. ૨
 લલવળો નાથ ને જાથ હું લીડી રહી, રેણી રસરંગને કહ્યો ન જાએ;
 જણે નારસૈયો સુખસિંધુમાં ઝીલતાં, રસભર્યો નાથ અળગો ન યાએ. ૩

૫૬ ૩૫ મું.

વાંસલડીને વારો રે વારો, વહાલા વાંસલડીને વારો રે;
 યોધનો કાંઈ સંગ ન કીજે, એ પાએ તમે સારો રે. વહાલા.
 તમારા અધર વિષે છે અમૃત, એમ કાં છુટું રાખ્યું રે;
 પોતે પીયે બીજને પાએ, તો રેલછેલ કરી નાખ્યું રે. વહાલા.
 પશુ પંખી તરુવરને પાએ, લાંબી ચઢને બેડી રે;
 કોહેલું પાણી જેમ પીએ, લેશ ખાખડે પેસી રે. વહાલા.
 નંદાં ભેઉં ત્યાં આસને બેડી, અમને કામ ન આપે રે;
 નિર્લજપણે સંગી ચઢને, માથે છાણું થાપે રે. વહાલા.
 આપતણી મીરાંત* હોએ ભે, તે ઉપર મન ચરકે રે;
 ધણી રણી દાતાર ચર્ધ છે, હાથ પીયે રે હડકે રે. વહાલા.
 એટલે કીધે નવ સરે અમ બિર અમલ ચલાવે રે;
 મધ્ય નીશાએ મન આકરપી, ઘેર ઘેર વાત છોડાવે રે. વહાલા.

૫૬ ૩૬ મું-રાગ રામમી.

હરી વેણુ વાહીરે વાહીરે, રામમી ગાઈ;
 ગોપીજન સુત પતિ ગ્રહ તણને, વંદાવન ધાઈ. ૧
 નેપુર કાનેરે નેપુર કાનેરે, કુંડળ પહેર્યા પાએ;
 શંધીયે ટીક્ષીને ટીક્ષીયે શંથો, એવા વિપ્રિત શજુગાર થાપે. ૨
 રજની શરદતણી શરદતણી, રાસ રમે આલી;
 બીચવીચ વનમાળી દે કર તાળી આહુડલી વાળી. ૩
 માનનિને માન ઘણાં માન ઘણાં, ગોકુલની નારી;
 અતરધ્યાન પામ્યા હરી, તતક્ષણ વંદાવનમુગારી. ૪
 કામનીને કાન મળ્યા, કાન મળ્યા, ભેડુક્યાં અભિમાન;
 નરસૈયાચા સ્વામિ રાસ રમતો, સુરપતી વાહે નિશાણુ. ૫

૫૬ ૩૭ મું.

આવ્યાં આશ ભર્યાં વહાલાણ, આવ્યાં આશ ભર્યાં.
 વેધેલાં મન ન વળે પાછાં, તારી મોરલીએ ચિત્ત હર્યાં. આવ્યાં.
 સુતને મેહલી પતિને મેહલી, મેહલી મુળ મરનાઈ;
 માત તાત વિમર્યા રે મોહના, એકલા તજને કાજ. આવ્યાં.

એવાં વચન સુણીને હરી હસીઆ, આપણુ રમસું રાસ;
મોઢાં કુલની તમો રે માનુની, પૂરશું તમારી આસ. આલ્યાં.
સુંદીર રાત શરદ પુનેમની, સુંદીર આસો માસ;
નરસંયાના સ્વામી સંગે રમતાં, રજની થઈ ખટ માસ. આલ્યાં.

પદ ૩૮ મું.

કરે વિહાર કૃષ્ણ કામાશું, મધ્યે મોહન શોહરે;
આગળ પાછળ પાતળીયાસુ, પ્રેમ ધરી મુખ જોયેરે. ૧
નેહ ઝડ લાગી જળ જમુનામાં, કામા કંઠે વિલાગીરે;
મોહી રહી મરકલડે મોહન, સહુ ન થાય અળગીરે. ૨
આલાપીને ગાય મધુરં, વહાલો વાંસલડી વાયેરે;
નરસંયાએ સ્વામી રમતો રંગે, ઉલટ અંગે ન માયેરે. ૩

પદ ૩૯ મું.

પુલ્યાં ગોળી વહાલા સંગે, રસ મોહિ રીઝવીયોરે;
પીત પટોળી ચોળી અળકે, પિતાંબર પાતળીયોરે. ૧
સકળ શણગાર સંભ્યા સહુ શામા, હૈયે હાર હુલાવેરે;
વનમાળા કુંડળ ઝળકતાં, વૈજંતી ઉર લાવેરે. ૨
ભુવતી જોળનપર વરીયો, આલ્યાં ગોકુળ માંયરે;
ભણે નરસંયો મુક્તાધાળે, હરખી વધાવે માયરે. ૩

પદ ૪૦ મું.

પાન કરે પાતળીયા સાથે, આનંદ અંગે વાધ્યોરે;
કેલ કરે કામા લાંહાં કોડે, સામળીયો વશ કીધોરે. ૧
મનગમતે માણ્યો મોહનને, આલ્યાં જમુના તીરે;
વાળી વાળી કરે વારણું, ઉરપે સ્થામશરીરે. ૨
સકળ શણગાર કરીને અંગે, પહેર્યાં નૌતમ ચીરે;
ભણે નરસંયો મદગજમાતો, જળભદ્ર કેસો વીરે. ૩

* પાઠ "ગાન કરે પાતળીયા સાથે." ઉપર પાઠ ચોખ્ય છે. પરંતુ એ સંજોગે પાઠ મૂળ-
શીત્તામાં ખાસ છે એમ વાત્સાવન કામસુત્રપરથી જણાય છે. 'પીંડું ને પાડું ને પીંડું'
એક પ્રકારનું સૌંદર્ય છે.

૫૬ ૪૧ મું-રાગ સામેરી.

રમઝમ રમઝમ નેપૂર વાળે, વંદ્રાવન માહેરે;
શામળીયો ને શામા સગે, નાચે ને વળી ગાયેરે. રમ૦ ૧
તારુણી તાળ મેળાવે સન્મુખ, અંચળ નેત્રે જોતાંરે;
રાખડલી ઝળહળતી દીસે, લામની લમરી દેતાંરે. રમ૦ ૨
અળવેસુ આલિંગન આપી, વહાલો હરપર લીધોરે;
નારસૈયાચો સ્વામી રાસ રમાડે, સકળ મનોરથ સિધોરે. રમ૦ ૩

૫૬ ૪૨ મું-રાગ સામેરી.

ચાંદલીયાનો ચંદકેા રુઠો, રુઠી રાતડલી ચોહેરે;
વંદ્રાવનમાં રગભેર રમતાં, જીવતીનાં મન મોહેરે. ચાંદ૦ ૧
નાનાવિધનાં વાળાં વાળે, નાચે નાચ ને નારીરે;
ઝાંઝરનો ઝમઝાર નેપૂર ધ્વનિ, વાધ્યો રંગ રસ લારીરે. ચાંદ૦ ૨
કંક પરસ્પર બાહુડલી, અબળા આલિંગન લેતાંરે;
મગન થઈ મંડળમાં મહાલે, અધર સુધારસ પીતાંરે. ચાંદ૦ ૩
નીલાંબર પિતાંબર ઝળકે, લાવે લમરી દેતાંરે;
ભણે નારસૈયો હું નિરખું ઉલો, જે નવ આવેધ્યાને ધરતાંરે. ચાંદ૦ ૪

૫૬ ૪૩ મું-રાગ સામેરી.

વાંસલરીએ વેંધાણી વનિતા, વંદ્રાવનમાં આલીરે;
શામળીયો મળવાને કારણ, જેમ તેમ ભૂખણ ઘાલીરે. વાંસ૦ ૧
મધ્ય રેણી મનમાં નવ આણી, જીવતી જોખનમાતીરે;
ચિત્ત લાભ્યું ચતુરવર ચરણે, જઈ જીવનને જોતીરે. વાંસ૦ ૨
પ્રેમહા પ્રથમ પ્રણામ કરીને, લાગી હરીને પાયેરે;
નારસૈયાચા સ્વામિને દીકડે, હૈયે હરખ ના માયેરે. વાંસ૦ ૩

૫૬ ૪૪ મું-રાગ સામેરી.

રાસ રમતાં, રલીયાળે વહાલે, કીધું અંતરધ્યાનરે;
નારી નિર્મળ કરવા કારણ, મુકાબ્યું અલિમાનરે. રાખ૦ ૧
વ્યાકુળ વનિતા થઈ સહુ અંગે, ક્યાં ગયા પ્રાણજીવનરે;
દ્રુમલતાને પૂછીને વળીયાં, જોયું સઘળું વનરે. રાખ૦ ૨
વલ્લવલતી હાડે વનમાહે, આળ્યા અંતરભ્રમીરે;
ભણે નારસૈયો આરત લાગી, અબળા આનંદ પામીરે. રાસ૦ ૩

પદ ૪૫ મું-રાગ સામેરી.

આનંદે આલિંગન આપી વહાલે, વહાલો ઉપર લીધોરે;
 વળી વિહાર કરે વનિતાસુ, સર્કળ મનોરથ સિધોરે. આ૦ ૧
 વાળ વાળે વિધવિધના તાંહાં, નેપૂરીયાં ઠમકાવેરે;
 ઘુઘરડીને ઠમકે ગોરી, તાળી તાન મેળાવેરે. આ૦ ૨
 વહાલા કંઠે બાહુડલીરે, નાચે ને વળી ગાયેરે;
 ભણે નારસૈયો સુરિનરં મોહ્યા, દેવ હુંડલી થાયેરે. આ૦ ૩

પદ ૪૬ મું-રાગ સામેરી.

દેવ હુંડલી ઉપર થાયે, વરસે કુસુમ અપારરે;
 નાદ નિર્ધોષ ઉલટ અતિ વાધ્યો, યોલે જેલેકારરે. દેવ૦ ૧
 સુંદર જમનાં તીર મનોહર, સુંદર પ્રજની નારરે;
 સુંદરવર રમણુ કરે અતિ રંગે, સુંદર નંદકુમારરે. દેવ૦ ૨
 ચૈથૈચૈકાર કરે ત્યાં બાળી, નાદે અંબર ગાળેરે;
 ભણે નારસૈયો રમઝમ રમઝમ, રમઝમ નેપૂર વાળેરે. દેવ૦ ૩

પદ ૪૭ મું-રાગ સામેરી.

રમઝમ રમઝમ નેપૂર વાળે, ઘુઘરડી તાંહાં ધમકેરે;
 વહાલા કંઠે બાહુડલી પરસ્પર, શિથ સખડલી ઝળકેરે. રમ૦ ૧
 કામની કૃષ્ણ મહારસ મહાલે, કહોને કાઈ નવ બાણેરે;
 વદન સકોમળ નિરખી નિરખી, માનની મોહન માણેરે. રમ૦ ૨
 ધન ધન લીલા ધન ધન ગોપી, ધન ધન શામળીયોરે;
 નારસૈયો ત્યાં ઉલો નિરખે, કુદ્યો અગ ન માયોરે. રમ૦ ૩

પદ ૪૮ મું-રાગ સામેરી.

હાસ્ય ન માને માનની મનમાં, નાચતાં સૌ નાદેરે;
 શામળીયાની સન્નુખ શામા, ગાયે સરવે સાદેરે. હાસ્ય. ૧
 ઝાંઝર નેપૂર મહાધૂન વાધી, ઘુઘરીના ધમકારરે;
 અળવેશું આલિંગન લેતાં, સગમ નંદકુમારરે. હાસ્ય. ૨
 તવતવડી તારુણી ટોળીમાં, મહાલે મોહન માતોરે. !
 ભણે નારસૈયો કંઠે વિલાગે, શ્યામા સગે ચોહાતોરે. હાસ્ય. ૩

૫૬ ૪૯ મું-રાગ સામેરી.

નેપુરીયાંનો ઠમકો વાગે, નારીઓ નાચંતારે,
 નેહ ઝડ લાગી શામળીયાસુ, લાવે લમરી દેતાં. નેપુ ૧
 ચરણ મહારે ધરણી ધમકે, દેતાં પરસ્પર તાળીરે;
 તાલ પખાજ વેણારસ મહુચર, ગરબી ગાય રસાળીરે. નેપુ ૨
 ચોળી પટોળી ચપાવણિ, માહે નાના વિધની ભાતરે;
 નારસૈયાઓ સ્વામી રસમાં વિલસે, ધન ધન રૂડી રાતરે. નેપુ ૩

૫૬ ૫૦ મું.

રાતલડી રહીયાળી મોહન, ઉઠીયો શશીચર શોહિરે;
 રમતાં શામળીયા ને શામા, સમોવડ ન આવે કોયેરે. રાત ૧
 આનંદ ઉપનો અખળા અંગે, વાહલો ઉરપર ધરતાંરે;
 મહારસમાતી કંઠે વિલાગી, અધરસ મુધારસ પીતારે. રાત ૨
 જેજેકાર કરતા સુરનર, પુષ્પવૃષ્ટિ ત્યાં કરતારે;
 નારસૈયાઓ સ્વામી કરતા, પોતે તેતું ધ્યાન ધરતાંરે. રાત ૩

૫૬ ૫૧ મું.

મધ્ય રચણી મોહન સાથે, માનની મદમાતીરે;
 ગર્વ ભરી અગ મોડી હજાવે, વાહલાને ઉર ધરતીરે. મ ૧
 તાળી દેતી વાહલા હાથે, મોહી રહી મુખ જોતીરે;
 સાન કરીને શામળીયાને, રસમાંહે રીઝવતીરે. મ ૨
 હાર કુસુમના લઈ હરિને, પ્રેમદા પ્રીતે ધાલેરે;
 નારસૈયાઓ સ્વામિ મળ્યો સજોડે, મંડળમાંહે માહલેરે. મ ૩

૫૬ ૫૨ મું.

ગર્વ ભરી ગાએરે શામા, શામળીયાની સગેરે;
 તમ તમ વાહલો વેણુ વળદે, ઉલટ વાધ્યો અગેરે. ગર્વ ૧
 નીલાંબર પિતાંબર અંગે ઝળકે, પિતાંબર પાતળીયોરે;
 નારી લે નાદે વાહે વાહલો, શામની માહે લળીયોરે. ગર્વ ૨
 રમઝમ રમઝમ રમતાં રંગે, મહાલે માનુની માહેરે;
 કરણા કીધી નારસૈયાને, પુલ્યો અગ ન આવેરે. ગર્વ ૩

પદ ૫૩ મું.

શોભા સાગર શામળીયો તે, માનની માહે મહાલેરે;
આનદી અબળા આવીને, કહે બાહુકલી ઘાલેરે. શોભા. ૧
પિતાંબર પલવટડીવાળી, ઉરપર લટકે હારેરે;
નાચે નારી ભાવ જણાવી, પ્રગટયો પ્રેમ અપારે. શોભા. ૨
સાન કરે શામળીયા સન્મુખ, તાળી તાલ ને તાનરે;
નારસૈયાચો સ્વામી રીઝવિયો, કરી મધુર ગાનરે. શોભા. ૩

પદ ૫૪ મું.

ભમરી દેતી ભામિની ભાવે, શામળીયાની સગેરે;
નાહે નરધોષ મહારસ વાધ્યો, ઉલટ અબળા અગેરે. ભમરી. ૧
થઈ થઈ થઈ થઈકાર કરેરે, આલાપે ને ગાયેરે;
વાહે વાહલો વેણુ વળડે, ધમકે ઘુઘરી પાયેરે. ભમરી. ૨
વાહલા સાથે, નિલસતાં, તારુણી તાન મેળાવેરે;
ભણે નારસૈયા શી કહું શોભા, એહની એહને ભાવેરે. ભમરી. ૩

પદ ૫૫ મું.

આ નેરે સખી શામળીયો તે, વૃદ્ધાવનની માહે રે;
સોળ સહસ્ર પરવરીયો વાહલો, તે વાંસલડી વાહે રે. ૧
ગાન કરે ગોકુળનો વાહલો, આલાપે સર્વ ગોપી રે;
નાહે નાચે નારી રે તાંહાં, ગગન રહ્યું સહુ થંભી રે. ૨
સંગમચે કારણ થઈ યૂરી, અબળા આનન* ભેતી રે;
નારસૈયાચા સ્વામીચે સગમ, કામિનિ કેલ કરવી રે. ૩

પદ ૫૬ મું.

રસીએ રાસ રમ્યો રહીયાળો, તે પૂરણ વનની માંધ રે;
સુખસાગરની લહેરે ઝકોળે, તાંહાં જોડી રંગે સમાય રે. ૧
ગર્વ ઘેહેલી ગર્વે ચાલે, મરકલડે મીંટ માંડે રે;
ફરતાં ફરતાં કુમત લટકે, નાચે નારી ભેડે રે. ૨
મોર મુગટ કુંડળની શોભા, મુખ તે મોહનવેલી રે;
નારી નાથસુ બાથ ભરે તાંહા, વાધે રંગી રેલી રે. ૩

સુંદર શામળીયાને સંગે, માનની રસ મદમાતી રે; ૧
 લણે નારસૈયો વાહલ ધરીને, અધર સુધારસ પાતી રે. ૪

૫૬ ૫૭ મું.

ધુધરડી ધમકેરે, ગોરી નાદે નાયતીરે;
 શામળીયાસુ સાન કરીને, મરઠલડે મન હુરતીરે. ૧
 સ્વર સંભળાવે સુંદીરવરને, કામની કેલ કરતીરે;
 વદન નિહાળી વાહલા કેરું, તવ ઉરની ઉપર ધરતીરે. ૨
 સજ યદ્ય મોહનસું માહલે, આપોપૂં વિસરતીરે;
 નારસૈયાચા સ્વામિ સંગ રમતાં, ચરણકમળ ચિત્ત ધરતીરે. ૩

૫૬ ૫૮ મું.

પ્રેમદા પ્રેમ ભરાણી રે, ચિત ચાહ્યું મળવાને;
 મોહન વાંસલડીએ વેંધાણીરે, ચિત ચાહ્યું મળવાને. ૧
 નેખનમાતી હરી ગુણ ગાતી, ચાલી માનની રંગેરે;
 શામળીયાનું વદન નેહાળી, પુલી અંગે અંગેરે. ચિં ૨
 વાહલા કેરાં વચન સુણીને, વનિતા વચન પ્રકશેરે;
 નારસૈયાચો સ્વામિ મહાલે અમસુ, આવી એણી આશેરે. ચિં ૩

૫૬ ૫૯ મું.

આળે વેણું વાયેરે વાયે;
 નાચે નારી નાચ મળીને, તાંહાં ગાન કરે ને ગાયેરે. આળ. ૧
 તાલી તાલ અંઝર ઝમકે, નેપૂર નાહ અપારરે;
 મધ્યે મધ્યે માનની મોહિ, ધુધરીનો ધમકારરે. આળ. ૨
 એકથધ તાંહાં વીસર્યું સવે, કોય કેને નવ જાણેરે;
 લણે નારસૈયો નેહ ઝડ લાગી, રાસરમણ ત્યાં માણેરે. આળ. ૩

૫૬ ૬૦ મું.

વહાલા વ્યાકુળ થયુંરે શરીર, કહોની અમે ધીરજ કેમ ધરીએ;
 હર્યું હેડાનુંરે હીર. કહો ૧
 વેણુ વગડી વન માણેરે, આ વેળા અર્ધ રાતેરે;
 કામણગારા કાહનજી, કાં વાહો એણી વાતેરે. કહો ૨

અમે અખળા શું બળ કીજે, સત્વસ સોખું તમનેરે;
ભણે નારસૈયો કંઠે વિલાગી, મનમોહનને સમરપેરે. કહો ૦ ૩
પદ ૬૧ મું.

નેહ અડ લાગી રજે રમતાંરે;
કરકંકણ ઝાંઝરીયાં ઝમકે, તારુણી તાળી દેતાંરે. નેહ ૦ ૧
પલવટવાળી અતી રહીયાળી, મુખ મરકલેલ કરતીરે;
માન ધરીને મહારસ મહાલે, અળવેસુ* ઉર ધરતીરે. નેહ ૦ ૨
રમણરગમાં રંગી રામા, નાદે ત્યાં નાચતીરે;
ભણે નારસૈયો મુખસાગરમાં, ગાજી ગાન કરતીરે. નેહ ૦ ૩
પદ ૬૨ મું.

માણે મોહન અમસા રે;
આરત જાણી અખળા ફેરી, પરવરિયાં અમો તમસાં રે. માણે. ૧
જે જે ભાલો તે તે સહેલાં, પ્રાણરહિત તે કેમ કરીએ રે;
તમ કારણ અમે સર્વ તમનું વાહલા, તે તો મનમાં ધરીએ રે. માણે. ૨
આરત જાણી અંતરજાગી, વાત હસીને કીધી રે;
ભણે નારસૈયો વૃદાવનમાં, અખળા ઉરપર લીધી રે. માણે. ૩
પદ ૬૩ મું.

ઉરપર લીધી રે વહાલેરે;
કંઠે વિલાગી કામિની ને મહળમાં મહાલે રે. ઉર ૦ ૧
જમ જમ નાચે શામળીયો રે, શામા સંગે ગાયે રે;
વાળ વાળે વાદે ધુધરી ધમકે, ધધધધ શબ્દ શોહ્યાએ રે. ઉર ૦ ૨
કૃષ્ણ કામિની રસમા ઝીલે, સત્ત સ્વર ઓચરતાં રે;
ભણે નારસૈયો નેહ લહર આવી, વાહલાને ઉર ધરતાં રે. ઉર ૦ ૩
પદ ૬૪ મું-રાગ રાંકરખૂપણ.

પ્રેમદા પ્રેમે ભરાણી,
ગાયે ગાયે મૂખ મધુરી વાણી. પ્રેમદા ૦

* અવલે=સડનના અર્થમાં છે વિના કારણ, અમરતી સં જલ (to adorn) ઉપાધી અથવા
ભણે (ચોડામાં, સડનમાં) એ ઉપરથી પૂર્વે એ શબ્દ થયો હોય. સીએની કામારસયા જણાવ
ના ચિત્ર તરીકે એ શબ્દ વાસો છે. 'હવે, એ શબ્દ ખોટો છે' મનની ઈચ્છા, કામતા.

સન્મુખ શ્યામા ને શ્યામળીયો, કર ઉપર કર ધરતાં,
રગની રેલમાં પુલી ગોપી, અધર સુધારસ પીતાં. પ્રેમદા૦ ૧
ઝળકે મુગટ મહામણી મોહન, ઠંઠે બાહુડી ઘાલી,
ભણે નારસૈયો અબળા ઉલટી, કટી ત્રટી પલવટવાળી. પ્રેમદા૦ ૨

પદ ૬૫ મું.

વાહલો વશી મધુરી વાહે,
જમ જમ નાચે તમ તમ મધુર ગાએ, વાહલો૦ ટેક
વાળાં વાળે મડળ માહે, નાદે નારી નાચે;
ઠંઠે પરસ્પર બાહુડલીરે વાળી, અધર સુધારસ સીંચે. વાહલો૦ ૧
ધન્ય ધન્ય ગોપીવર ધન્ય, જે ઉપર ધરીયો,
ભણે નારસૈયો શા સુખ ઠહીએ, પૂરણ રસમા રસીયો. વાહલો૦ ૨

પદ ૬૬ મું.

ધન્ય ધન્ય ઉપર અબળા,
જેસુ* સુંદરવર વિલસેરે સખળા,† ધન્ય. ટેક
રમઝમ રમઝમ રમતારે રંગે, ધુધરડી ધમકાવે,
ઝાંઝર નેપૂર ઝણઝણેરે, ભમરી હેતા બાવે. ધન્ય ૧
છેલપણે જઈ પિયે‡ અગે ભળતી, કરતી અધર રસપાન;
ચૈં ચૈં ચૈં ઠરતાં નેણુ મિળાવે, કામિની ને વળી કાહન. ધન્ય. ૨
એક ગાય એક સ્વર મેળાવે, પૂરણ રસમાંહે માતા,
ભણે નારસૈયો રેણુચરણને, દુર્લભદેવ મુનિ ધાતા. ધન્ય. ૩

પદ ૬૭ મું.

વેણું વાહેરે નાથ વેણું વાહે, મળી સૌં મધુર ગાન ગાએ,
મુગટ મસ્તકે ધરી ઘર્ધધર્ધ કરે, બુવતી જન બાહુડીઠું ઠંઠે સોહે. ૧
સકળ કળા કરી વન વિલસે હરી, રાસ રમતા રચ્યો રમણ રંગે,
શરદ સુંદર શશિ રજની રળીયામણી, ભામનીસુ ભલો રમે સંગે ૨
તાળ તાળી તાને નેપુર રણઝણે, ઝમકતી ઝાંઝરી નારી નાચે,
સુખતણો સાગર શ્યામશ્યામાતણો, નિરખવા નરસૈયો એહ જાચે. ૩

* સુ-સાધિના અર્ચના

† અદિયા કૃષ્ણ. સખલા-સગલ, ભલવાળો.

‡ પિયે-પિયુ

૫૬ ૬૮ મું.

ગરબે ગજગામની રાસમંડળ મધી,* એક એક અંગના અધિક રંગે;
વાગે વાજાં બહુ થઈથઈથઈ કરે, સહુ મેળવે તાન તે નાથ સંજે ૧
પ્રેમના પાશમા દાબતા પ્રેમદા, મરકલડે માનની મન મોહિ;
એકરસ થઈને અંગેઅંગ લાળતાં, કામિની કર કંઠે કૃષ્ણ શોહિ. ૨
પ્રેમદા પ્રેમસુ અધરરસ પાન કરે, અંકલારી નાથ હિર ધારી રાખે;
ધન્ય રે ધન્ય આ સુખ નેણા ભરી, નારસૈયો પ્રગટ પ્રેમે પેખે. ૩

૫૬ ૬૯ મું.

મોર મુગટ શિર શામળા શોભીતો, અળકતી રાખડો શામા શોહિ;
કર ઉપર કર કૃષ્ણ કામીતણો, નાચતાં નાચતાં મન મોહિ. ૧
પિત પટ પાતળો, નીલવટ સુંદરી, નેહ અડ ઝીલતાં નાથ નારી;
કાછ વાળ્યો કટી હાર હિર લેહકતો, સળળ શામા હરિ દેરે ભમરી ૨
દેરે આલિંગન અંગના અંગસુ, નાથને ભીડતી અળળા બાળી;
ભણે નરસૈયો ગોપી પદ રગ શિર ધરુ, કૃષ્ણ કામી રમણ હરખુ નિહાળી. ૩

૫૬ ૭૦ મું.

આજ રણીયામણી, રમત રસ ભરી, વનિતા મંદમાં નાથ મહાલે;
અળળાને ઉરધરે, અધર ચુંબન કરે, સાન કરે ને નેણ ચાલે. ૧
સકળ કળા કરી વન વિલસે હરી, સન્મુખ શોભતી સજે શામા;
કંઠે બાહુ ધરી નાચતાં રીઝતાં, અળકતાં અળરે કાહન કામા. ૨
વાગે વેણા વશા તાલ મૃદગસુ, આંઝરના અમકાર થાયે;
વિવશ થયાં વિલસતાં, નાથ મુખ નિરખતાં, ભીડો રહી ભામીનિ ભૂદયામાંયે. ૩
હારસુ હાર ને પટ પીતસુ પટ ભલાં, મરકલડા કરીને મન હરખે;
નરસૈયા હાથ દીવી દેવ દેખે, ધન આ માનવી દેહ પેખે. ૪

૫૬ ૭૧ મું.

ધન્ય આ ધન્ય આ ધન્ય રમત રમે, રગ ભર્યો નાથ જળ ખાય ભીડે;
અળળા આનદસુ અધર ચુંબન કરે, અળવેસુ અંગના અગ મોહિ. ૧
નાચતાં વાજતાં નેપુર દુધરી, ચપાળ ચતુરાં ભટ્ટી દેરે ભમરી;
સ્વર કરે સહુ મળો નાથને અંગ ભળ, તાળો દે તારુણો પ્રેમે પૂરો. ૨

* મધ્ય (વચ્ચે) ઉપરથી.

† વાસ અદિયા બસો.

‡ પીળા વસ્ત્ર સાથે.

દેવ હુંહલી નાદ, કુસુમ વરશી રહ્યાં, હુસે અજ ધંદ્ર ને અમર ઉભા,
ભણે નરસૈયો હું કોણ વરણન કરુ, એહની એહને એ જ શોભા. ૩

પદ ૭૨ મું.

રસ માહે ઝીલતાં, કૃષ્ણ કામા સંગે, રગની રેલમાં અંગ એાપી;
ભૂજબળ* લીડતાં, અધર અમૃત કરી, સરવસ નાથને રહીરે સોંપી. ૧
અળગાં અબર થયાં નાચતાં યેથે, કરતણા કંકણ ખળકે ચૂડી,
નેપૂર નાદ ને ધુધરી ધમધમે, શિરપર રાખડી ઝળકે જૂડી. ૨
મરતક મુગટ તે નાથને શોભતો, જાણે હીવાકર ઉઠીયો આવી;
ભણે નરસૈયો પ્રેમના જૂથમાં, કાહાનને કામિની મન ભાવી. ૩

પદ ૭૩ મું.

આજ અજવાળીયું, પરમ સોહામણું, શ્યામ શ્યામા રંગે દેરે તાળી;
સપ્ત સ્વર એાચરે, વાળ વાળે બહું, તેમ તેમ વેણું વાહે રસાળી. ૧
અબળા અગ આનંદ વાધેા ધણે, શ્યામ સગ તે ગાન કરતી,
રીઝળેા નાથ તે ભાવ* ભલા કરી, મદલરી માનની માન ધરતી. ૨
મરકલો કરીને, નાથ અગમાં ભણે, અધર અમૃત રસ પાન કરતી;
ભણે નારસૈયો રમણના રંગમાં, ભૂજલરી ભામની બાથ ભરતી. ૩

પદ ૭૪ મું-રાગ દેશાખ.

સસારનો ભય નિકટ ન આવે, શ્રીકૃષ્ણ ગોવિંદ ગોપાળ ગાતાં;
ઉગર્યો પરિક્ષત શ્રવણે સુણતા, તાલ વેણા વિષ્ણુના શુણ ગાતાં.† સં ૧
બાલક ક્રુષ દહ ભક્ત જાણી, અવિચળ પદવી આપી;
અસુર પ્રહ્લાદને ઉગારી લીધો, જનમ જનમની જડતા કાપી.† સં ૨
દેવના દેવ તું કૃષ્ણ આદિ દેવા, તારુ નામ લેતાં અભેપદ દાતા;
તે(મ) તારા નામને નરસૈયો નિત્ય જપે, સારકર સારકર વિશ્વ ખ્યાવા. સં ૩

પદ ૭૫ મું-રાગ આશાવરી.

શો રે ચઢાવું પાડમારા વાહતાજીને, મનુખ્યા જનમજેણે આપ્યો રે;
ઉત્તમકુળમા હેહ ઉપજાવી, ગ્રાહણ કરીને આપ્યો રે. શો ૧

* હાવ અને ભાવ હાવ=અગિનય, ભાવ, હૃદયનો. † પાઠ “ત્રિવિધી તાપ દળે સો તનના, મોહ માયા તનવાં રે” ‡ પાઠ “અસુર પ્રહ્લાદને અમર પદવી આપી.”

એક અધિકાર મને અદકો આપ્યો, હરિ વાહલા તે ક્યાંથી રે;
 પૂર્વજન્મનુ પુણ્ય હોતું તે, ઉગી નિસર્થુ ત્યાંથી રે શો. ૨
 પશુ પક્ષીને ઘણું હરિ વાહલા, મુખથી રામ ન કહેવું રે*
 કુધા તૃષા તો ટાળી ન ટળે, કહો કષ્ટ ઘણુર સહેવું રે. શો. ૩
 મનુષ્યા જનમનો મોંઘો મોળો, જે જન હરિ રસ આપે રે;
 લણે નરસૈયો જન જનમ મરણ નહિ, ફરી જેમ ગર્ભવાસ ન દાખે રે. શો. ૪
 પદ ૭૬ મું-રાગ આશાવરી.

હરિ નામ વિના નર સદા સુતકી, તેને આલડવા અધિકાર નહી;
 કૃષ્ણને મૂકી જે અવર ઉપાસે, ધીક ધીક અવતાર તેનો સહી. હરિ. ૧
 હરિ શુભ ગાતો ને રેહે રગ રાતો, કરતો તે પ્રભુજીનુ ગાન;
 સદા સોહાગી શામલિયો, તેનું નિશ દિન ધરતો રે ધ્યાન. હરિ. ૨
 જપ તપ તીરથ ઠાટ ઠરે પણ, ના આવે હરિ નામ લેતો;
 લણે નરસૈયો જે ધન્ય આ રેહને, શ્રીકૃષ્ણ શ્રીકૃષ્ણ બોલે તેતો. હરિ. ૩
 પદ ૭૭ મું.

હરિ મોહરની લેહર જે પલક પામું, તો ત્રિવિધિના તાપ તે ભય નાશી,
 પ્રથમા સિદ્ધિ નવનિધી જે મહામતિ, દ્વાર ઉભી રહે ચૈન દાસી. ૧
 સિક શિરોમણી રાણવલોચન, વદન પ્રસન્ન શ્રી કૃષ્ણ તહાર;
 રોને કૃપા હરિ દષ્ટ કરુણા ભરી, જે થકી કારજ થાય મહાર. ૨
 ધરણ આળ્યા તેને નથી તમે પરહ્યા, પતિત પાવન એવું મતાં રાખી;
 કૈંચ ને નીચ કે અધમ ન ધારીયા, લક્ષ્મણ તેના વેદ સાખી. ૩
 દીનપ્રધુ દીનાતાપ શ્રી કૃષ્ણજી, નાથ અનાથનો તું રે સ્વામી,
 નરસૈયાચા સ્વામી લક્ષ્મણ છું તાહરો, લક્ષ્મણે વશ સદા અતરજામી. ૪
 પદ ૭૮ મું.

પદો રે પોપટ રાજ રામના, સતી સીતા પહાવે;
 પાસે ણાધી પાંજર, મુખે રામ જપાવે. પદોરે. ૧
 પોપટ તારે કારણે, લીલા વાંસ વેડાવુ;
 તેનું ઘડાવુ પોપટ પાંજર, હીરે રતને જડાવુ. પદોરે. ૨
 પોપટ તારે કારણે, શી શી રસોઈ બનાવુ,
 સાકરના કરી ચુરમા, ઉપર ઘી પીરસાવુ. પદોરે. ૩

પાંખ પીળી ને પગ પાંદુરા, કોટે કાંટલો કાળો;
નરસૈયાના સ્વામીને લળે, રાગ તાણી રૂપાળો. પઠારે ૪

પદ ૭૯ મું.

તારી મોરલીએ મન મોહ્યાં રે, ઘેલી થઈ ગિરધરીયા. ટેક૦
દોણી વિના હું દોવારે બેડી ને સાડી ભીંછુ નવ જાણી;
વાઘડાંને વરાંસે* બેઠાં, મેં તો બાળક બાંધ્યાં તાણી રે. ઘેલી થઈ.
સાસુ કહે વહુવરને વંતર વળચું, અખેતરીયાં ઉતરાવો;
દીએર કહે ભાણીને બાંધો, એને સાટકડે સમજાવો રે. ઘેલી થઈ.
નણદી કહે હું નિલ નિલ દેખુ, કા'ન કા'ન મુખ બોલે;
પાટોસણ કહે એની પેર હું જાણું, મજ વનિતા વનડોળે રે. ઘેલી થઈ.
તાબ્યાં ધી સાકરમાં લેળ્યાં, ને પ્રેમે લેળ્યાં પાણી;
નાવલીયાને મેં નેત્રે બાંધ્યો, ઘરનો ધારણું જાણી રે. ઘેલી થઈ.
ધન રે વૃન્દાવન એ લીલા, ધન ગેરસ આ ગોપી;
ધન નરસૈયા તારી જીલલડીને, આબ્યાં વૃન્દાવન રહ્યાં ગોપી. ઘેલી થઈ.

પદ ૮૦ મું.

વારી જાઉં રે આવો મારે આંગણીએ,
આરતી ઉતારુ હરિનું વદન નિહાલું, મુખ નિરખીને દુઃખડાં હરીએ. વારી જાઉં.
એક વાર માહરે મંદિર પધારો, અમે તો તમને જાણીએ. વારી જાઉં.
દીન જાણીને દયા રે નવ કરતા, ખમા ખમા મુખથી જાણીએ. વારી જાઉં.
નરસૈયાને સ્વામી વેણુ વગડે, તો દહાડે શ્રવણે મુણીએ. વારી જાઉં.

પદ ૮૧ મું.

કૃષ્ણ કહો કૃષ્ણ કહો, આ અવસર છે કે'વાનું;
પાણી તો સર્વે વરસી જાયે, રામનામ છે રે'વાનું. કૃષ્ણ
રાવણુ સરખા ઝટ ચાલ્યા, અંતકાળની આંટીમાં;
પણકવારમાં પકડી લીધા, જાણો જમની ઘાંટીમાં. કૃષ્ણ
લખેસરી લાખો લુંટાયા, કાળે તે નાખ્યા કૂટીને;
કોડપતિનું જોર ન ચાલ્યું, તે નર ગયા છડીને. કૃષ્ણ.

* બરોસે, વિશ્વાસે † એ સંપદનો અર્થ તો “દાણા વાગવા” કહે છે તેવા થતો

હોવો જોઈએ ‡ ધારણુ કરનારો.

એ કહેવાનું સૌને કહીયે, નિશદિન તાલી લાગીરે;
કહે નરસૈયા ભજતાં પ્રભુને, ભવની ભાવટ ભાગીરે, કૃષ્ણ.

૫૬ ૮૨ મું-રાગ આશાવરી.

છાની વાત હુલી તે મારે વાહલે પ્રગટ કીધી;

સહુ દેખતા મુને જોલાવી લીધી. છાની૦

અખળાયા મારગ દોહિલા સેન જાણે, જે કહ્યું વેદ પુરાણે રે. છાની૦

સકળ ધરમ હરિસુ શે* ન ઉપાયે રે, કૃષ્ણજનાચરિત્ર કથ્યા ન જાયે રે. છાની૦

ચાર ફળ દીધાં તે કામી, ભક્ત વછલ મલ્યો નરસૈયાચો સ્વામી. છાની૦

૫૬ ૮૩ મું-રાગ મારુ.

જેને જેસુ રંગ રે સજની, જેને જેસુ. રંગ રે;

હુને ન ગમે ખીજનો સંગરે સજની, જેને જેસુ રંગ રે. સજની૦

કપુર હોયે જોને ઉજવળ રે, વળી વિશેયે સુગંધ રે;

તેનું કારણ મન માન્યાનું, ખાંધું મરીયાં† સાથે ખંધ રે. સજની૦

નૈણા હોય જોને નિરખળા રે, સરવ દોખાડે વાટ રે;

અંજન વિના ઓપે નહિ રે, નવ ચઢે સોના ઘાટ રે. સજની૦

વેદ વિખ્યાત જાણે સહુ રે, સાચર‡ આરા નીર રે;

જેતું કારણ મન માન્યાનું, સરીતા સુકવે શરીર રે. સજની૦

શુણ્ય અવશુણ્ય જાણ્યા વિના રે, કાંઈ ન જાણે આપ રે;

શંકરદેવે સરવ તણને, કહે આરોધ્યો સાપ રે. સજની૦

શામળિયાસુ સ્નેહ હમારે, કહી નવ થાશે લંગ રે;

નરસૈયાચો સ્વામીની સંગે રમતાં, નીતનીત નવલા રંગ રે. સજની૦

૫૬ ૮૪ મું-રાગ આશાવરી.

કુચ વીપે હાર અનોપમ દીસે, નિરખતાં મારુ મન હીસે. કુચ.

અનંગ આહોહીએ જાળ માંડીલા, પંખી કામીજન આવીલા. કુચ.

જુગતફું કરી જુવતી જોતાં, તતક્ષણું પાસે પાડીલા. કુચ.

ઘન સ્તન ભાર ભરીલાં, કામીજન આપ વિસરીલા. કુચ.

શરણે ડુમારે આવીલાં, નરસૈયાચે સ્વામી વિસરી ગેઇલા. કુચ.

* ખીજોના અર્થમાં 'શિ' હશે. † મરીયા-મરી. ‡ સાચર-સમુદ્ર-સાગર. § શક્તિ

પદ ૮૫ મુ-રાગ પ્રભાત.

મહારે જાણુ રે મહીડા વેચવા, માવો માગે છે દાણુ,
 દાણી ઉલો મહારે મારગે રે, દે છે નદાણની આણુ મહારે૦
 હા રે મહારે માથે મહીડા તપે, હા રે તડકે તપે રે લલાટ,
 પાવમા ખૂચે જીણી કાકરી રે, જાણુ મયુરાની વાટ મહારે૦
 હા રે પ્રભુજી પધાર્યા ખારણે, બેઠા આસન વાળી,
 નયણે નિરખતા નાથને રે, બેઠા બાજટ ઢાળી. મહારે૦
 હા રે ધન ગોકુળ ધન મજ નારને, ધન આજનો દન,
 નરસિંહનો સ્વામી શામળો, ગોપી આનંદ પામી મન. મહારે૦

પદ ૮૬ મુ-રાગ કાલેરો.*

મારા મન ગમતા મહારાજ, મારે ઘેર આવો રે,
 હું તો તવજી તમારે કાજ, હસી બોલાવો રે મારે૦
 વીલમ ન કરશે વિઠલા રે, અમ ઘેર આવો આજ,
 પેર પેરના પકવાન પકાવુ, હું તો ત્રિકમા તોરે કાજ મારે૦
 મન હતું તો મા'વજી રે, મુખડે કહે શું થાય,
 આવી શકાય તો આવજો રે, મારુ જોખન લેહરે બાય. મારે૦
 આ જોની આગણીએ ઉલો, રંગીલો રણુછોડ,
 નરસિંયાનો સ્વામી અતરભામી, વાહલે પૂર્યા મનના દોડ. મારે૦

પદ ૮૭ મુ-રાગ મારુ.

વિઠલ રહ્યો રે વસી, મારે મન વિઠલ રહ્યો રે વસી,
 ગોવિંદ સાથે હરે ગોહડી રે, મને લાગ્યો સાકરસી. મારે૦
 ઓસડીયા અળગા કરો રે, મને શાને રે પાગ્યો ઘસી,
 કાનુડો કળીએર નામ છે રે, મારા રુદીયે રે રહ્યો ડસી. મારે૦
 હારે ગોકુળનું લોક કંગારુ, વાત ન જાણે કરી,
 સોનુ ને મુગધ એક છે રે, જાત નથીરે કરી મારે૦
 આજ મળીયા મને એકવા રે, મારા રુદીયા માંહે હસી,
 નરસિંયાયા સ્વામી મળ્યા રે, અરણ્ય પડુ રે ધસી. મારે૦

પદ ૮૮ મું.

વારી જાઉં રે સુંદર શ્યામ, તારા લટકાને. ટેક.
 લટકે રઘુવર રૂપ ધરીને, વચન પિતાનાં પાળ્યાં રે;
 લટકે જઈ રજો રાવણ રાખ્યો, લટકે સીતા વાળ્યાં. તારા લટકાને.
 લટકે ગિરિ ગોવર્ધન તોલ્યો, લટકે વાલ્યો વંશ રે;
 લટકે જઈ દાવાનલ પીધો, લટકે માર્યો કંસ. તારા લટકાને.
 લટકે ગોંચો ગોકુળમાં ચારી, લટકે પલવટ વાલી રે;
 લટકે જઈ જમ્બુનામાં પેઠા, લટકે નાચ્યો કાલી રે. તારા લટકાને.
 લટકે વામન રૂપ ધરીને, જાગ્યા બહીને દ્વાર રે;
 ત્રણ કંગલોં પૃથ્વીને કાળે, બાલિ ચાંચ્યો પાતાલરે. તારા લટકાને.
 એવાં એવાં લટકા છે ઘણાં રે, લટકાં લાખ કરોડ રે;
 નરસૈયાંચા શ્વામી સજે રમતાં, મહીહુ મોડા મોડ. તારા લટકાને.

પદ ૮૯ મું-રાગ વસંત.

કર નાખ રાતા કામિનીના રે, રાતા અધર સુદંત;
 રાતા અળીલ ઉડાડે ગોપી, રાતો નવલ વસત. કર.
 રાતી ચોળી કસણુ કસી, ને મુખ ભર્યાં તબાલ;
 રાતા ચરણા પહેરણે, રગ રાતી કુકુમ રેલ. કર.
 કૃષ્ણજી રાતા કામિનીએ રે, કામિની કૃષ્ણ શુણે રાતી;
 સરખા સરખે બેહુ શુણ રાતા, નરસૈયો સઘાતી. કર.

પદ ૯૦ મું-રાગ વસંત.

હું સૂઢાગી સૂઢાગણ, બાઈ રે નાવલીઓ રૂડો;
 સોનાનો શ્યામળીએ વાહલે, પહેરાવ્યો ચૂડો, હું
 સંઘે શીશકુલ રાખડલી, ગોફણ ને ઘુઘરડી;
 કર કંકણ નેપુરીઆ વાળે, દીસું છું રૂડી. હું
 સૈંચરમાં સપરાણી* કીધી, લીધી હૃદયા મોઢે;
 નરસૈયાઓ શ્વામિ રસમાતો, અમ સાથે ગાયે. હું

* મૂળ રાજ સપરાણી છે. તેના બીજા રૂપ "સફરાણી," "સપરાણી" થયાં હશે. પરિવારિણી ઉપરથી કરીએ તો અર્થ એ થાય કે સાત પરિવારવાળી કે, પરિવારવાળી-પત્ની. તમને કે ધન્ય હું

૫૬ ૯૨ મું.

ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયું ગામ રે, મારે વાલે ક્યાં વિશ્રામ રે.
 ધન્ય ધન્ય જ્યોદ્ધા માડી રે, હરિને હાલેરા ગાય દા'ડી રે.
 ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયાની ગતીયો રે, મારે વાલો કાઢેનિત્યહડીઓ રે.
 ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયાની ગાય રે, મારે વાલો ચરાવાને જાય રે.
 ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયાની ગોપી રે, હીર રતન જ્યોત છે ટોપી રે.
 ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયાનો ઘોડો રે, હરિને મસ્તકે મોતીનો તોરો રે.
 ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયાના મોર રે, પ્રભુજીનો મુગટ જન્યો રંગચોળ રે.
 ધન્ય ધન્ય જમનાજીનાં નીર રે, મારે વાલો પખાણે શરીર રે.
 ધન્ય ધન્ય જમનાજીના ઘાટ રે, મારે વાલો વાંચે નિત્ય પાઠ રે.
 ધન્ય ધન્ય જમનાજીની રેતી રે, હરિને ચરણ કમળ રોજ રે'તી રે.
 ધન્ય ધન્ય નરસંયો દાસ રે, મને રાખો ચરણની પાસ રે.

૫૬ ૯૨ મું.

કાર્તિક મહિને કૃષ્ણજી, મેલી ગયા રે મહારાજ.
 જ્ઞાનકેરાણી રાધિકા, નયણે આંસુની ધાર; શું રેજીવું સંસારમાં;
 પાપી પ્રાણ ન જાય, લોણી જીવડો ન જાય; શું રે ટેક.
 માગશર મહિને માન્યું નહિ, મારા મોહનલાલ;
 સેજલડી રે સૂની પડી, જ્યાં ચોક્યના સાલ. શું રે.
 પોસ મહિને આવ્યા નહિ, જ્યોદ્ધાજીના કા'ન;
 અધવચ મેલ્યાં એકલાં, મારાં હૃદય વાન. શું રે.
 મહા મહિને મહારાજને, તેડી લાવો રે ઘેર;
 સુખડું નિરખું મારા નાથનું, ઉલટી રંગમની રેળ. શું રે.
 ફાગણ પુલ્લો હો સખી, કુલ્યાં કમલાનો કંધ,
 હૈયામાં રે હોળી જાણે, દીમ કરી રમું રે વસન્ત. શું રે.
 ચૈત્ર માસે ચિત્ત ચાલે નહિ, ઓઢવા આછાં રે ચીર;
 દીમરે ઓઢું જાલવ વિના, મારુ ઝોલો ન શરીર. શું રે.
 વેશાખે વન ફળ ફુલીયાં, પુલીયા દાડમ દ્રાખ.
 કોયલડી રે ટઉકા કરે, પાકી આંખાની શાખ. શું રે.

લેઠ મહિને રવિ તમે ધણે, ઝીણી લૂથી બળતીરે રાખ; શું રે.
 સહસ ગોપીરે ટોળે મળી, ઘોળે આંખાની શાખ. શું રે.
 આપાઠ માસ લલે આવીયો, વરસ્યો ધન અધારુ ઘોર; શું રે.
 ચહુદીસ ચમકે રે વીજલી, મધુરા બોલે રે મોર. શું રે.
 ધ્રાવણ વરસ્યોરે સરવઢે, નદીએ બહુ તો રે નીર; શું રે.
 સહસ ગોપી રે ટોળે મળી, નહાવા જમનાને તીર. શું રે.
 ભાદરવો બલે ગાળ્યો, વરસ્યો ચારે રે માસ; શું રે.
 ભીંજે રાધાભની ચુકડી, ભીંજે સોળ શણગાર. શું રે.
 આસો માસે હરિ આવીયા, આખ્યા અળલાની પાસ, શું રે.
 આશા પૂરી એણે મન તણી, વાહલે રમાડ્યા રાસ. શું રે.
 ગાય શીખે ને સાંભળે, તેનો હલ્લે વૈકુંઠ વાસ; શું રે.
 ખાર માસ પૂરા થયા, ગાય નરસૈયા દાસ. શું રે

૫૬ ૯૩ મું.

મારુ વૃદાવન છે રુડુ રે, વૈકુંઠ નહિ આવુ;

નહી આવું નદાભના લાલ, નહી આવુ.

ટેક.

બેશીને રહેયું ને ટગટગ ભેવ, નહીં ખાવુ નહીં પીવું રે; વૈકુંઠ નહિ.
 વેમાન મોકલો તો મોકલો વેહેલુ, હું આવીશ સૌના પહેલું રે; વૈકુંઠ નહિ.
 બ્રહ્મના લોક તો છે અતિ ફૂડાં, વાસી મજના રૂડા રે; વૈકુંઠ નહિ.
 જે વીજે બે પોળીયા હુતા, તેને તરફણુ મેલ્યા કહાડી રે, વૈકુંઠ નહિ.
 નરસૈયાચો સ્વામી અતરબમી, તમે સાંભળોને સારગપાણીરે; વૈકુંઠ નહિ.

૫૬ ૯૪ મું-રુદ્રમણિ વિવાહ.

દારકામા વાણન વાગીયાં, ગોમતીમાં ગગડ્યાં નિશાન;

બદવસય પરણ્યા રુદ્રમણિ.

આલા લીલા વાંસડીઆ વદાવળે, તેનો રૂડો માંડવો રચાવો. બદવ૦
 ગગાકેરી ગોરમટી મગાવળે, તેની સ્વડી ચોરીઓ ચીતરાવો. બદવ૦
 આવાં રૂડાં તરીયાતોરણુ બાધીયાં, રૂડી માનુની મગળ ગાય. બદવ૦
 દ્વારદાર તોરણુ બધાવળે, રુદ્રમૈયાને ફેફળ બીડાં પાન. બદવ૦
 ગર્ગાચાર્યે હાથેવાલો મેળવ્યો, બ્રહ્માભ તો દે છે કન્યાદાન. બદવ૦
 પહેલું પહેલું મગળ વરતાવીયું, આટ્યા આટ્યાં ગવરીકેશં દાન. બદવ૦

ખીજું ખીજું મંગળ વરતાવીયું, આલ્યાં આલ્યાં સોના રૂપા દાન. જાદવ
 ત્રીજું ત્રીજું મંગળ વરતાવીયું, આલ્યાં આલ્યાં ભૂમિકેરં દાન જાદવ
 ચોથું ચોથું મંગળ વરતાવીયું, આલ્યાં આલ્યાં તન મન ને ધન. જાદવ
 પાછળથી પહેરામણી મોકલી, સાચા તારના ચોસિતા શણગાર. જાદવ
 હુતી મારે પૂર્વ જન્મની પ્રીતીરે, હું તો શામળીયો વર પામી. જાદવ
 શલે મળ્યો નરસિંયાનો સ્વામીરે, પરણ્યા પરણ્યા દેવ મોરારી. જાદવ

પદ ૯૫ મું-રાગ વસંત

પરિશ્રદ્ધ ગોવાલા સગ રમે, તેને જોવા જોજેશ્વર દેહ દમે. પરિં ૦ ટેક
 વાહલો વેકુંક લોકથી સચરો, જેને લીલા માનવ દેહ ધરો;
 વાહલો ચોંદ લોક ભાગે ધડે, માવો માખણ માટે રકવડે. પરિં ૧
 વાહલો અકલ્પીત નવ જાએ કળ્યો, જેને વામનરૂપે જલી છલ્યો;
 ત્રિકમળ ત્રણ ડગલાં ભરે, તે તો ઉમર ચક્રતાં રકવડે. પરિં ૨
 વાહલો ધરતે ધ્યાનમાં નાવીયો, જોવો જનની જસોદાને ધાવીયો,
 જેને રૂપ ધરુ સચરાચર, જેણે ગોકુળ આર્થો વાછરુ. પરિં ૩
 વાહલો વચન પાળવા અવતર્યો, તે તો શેરંચે શેરીયે સચર્યો,
 નરસિંયાનો સ્વામી મીઠલો, તે તો વૃદાવનમાં હીઠલો. પરિં ૪

પદ ૯૬ મું.

આનંદની હેલીરે આજ, મારે આનંદની હેલી રે;
 ધનરે ઘડીરે ગીરધારી પધાર્યા, મુખડા જોતાં ઘેલી રે. આજ મારે.
 કુમકુમ કેશર કૃષ્ણજી, આગળ કકુડાં મેલી રે,
 હારે હારે તોરણ જધાવુ, પુંજવા જાઉં પહેલી રે. આજ મારે.
 ધનરે ઘડી મારે પ્રભુજી પધાર્યા, દુઃખડાં મેડ્યાં ઠેલી રે;
 શલેરે મળ્યો મેં તા નરસિંયાનો સ્વામી, પ્રીતહુતી પહેલી રે. આજ મારે.

પદ ૯૭ મું *

કેંવા દેને કાન તારી માને કહેવા દેને કાન,
 વાહાણની વઢવાડ કરે છે, આયમીયો સુરભાણ. તારીં
 વાટે વાટે શું વડતા હીંચે છે, નથીરે શામળીઆમાં સાન. તારીં
 નારી આગળ તમે નૃત્ય કરો છે, હવવું પોંચતીયાનું પાન. તારીં

ખીવરાવો તે તો ખીલુરે નારી, ખરુ રે લોહું ને આરસપહાણ.	તારી૦
ઠહું ન માને નદનો નાનડીયો, મને ખીજતા ધૃત્યુમાન.	તારી૦
મારે મંદિર પધારો મોહનજી, પીરસાવુ પકવાન.	તારી૦
લવિંગ સોપારીને એલચી દોડા, ખીડલે બાસટ પાન.	તારી૦
સાસુ ઠહે, વહુ ઘેલી યધરે, દીધાને આદરમાન.	તારી૦
વૃંદાવનની કુંજગલીમાં, ત્રિકમે તોડ્યા તાન	તારી૦
નરસૈયાનો સ્વામી શામળો રે, ચરણ કમળ રહું ધ્યાન	તારી૦

પદ ૯૮ મું-રાગ પ્રભાત.

નિર્ધન પુરુષ તે નકી હરિ જાણવો, કૃષ્ણના શુભ તણ અન્ય ભાષે,	
મંત્ર ને જન્મ, અવર આરાધના, દુષ્ટની સગત નિત્ય રાષે	નિર્ધન.
તારા ભક્તની સંગતે આવે નહિ, કામ ને દોષ માટે રાતો;	
કૃષ્ણ કથા થકી રહે અતિ વેગળો, વિષય રસપાન તે નિત્ય પીતો.	નિર્ધન.
કૃષ્ણ નામનો આસરો જેહને, તેહને દોહલા દુઃખ ન દોષે;	
ભણે નરસૈયો કૃષ્ણ શુભ ગાતાં, જન્મ જન્મ હરિભક્તિ હોયે.	નિર્ધન.

પદ ૯૯ મું-પ્રભાતિયુ.*

ભગો તો એક વાત ઠહું, લાલ ગોવરધનધારીરે;	
મનની હતી તે મનમાં રહીરે, વેરણ રચણી વેહોણીરે.	ભગો૦
જો તમે મનના મનોરથ પુરો સસ્વે, તો અગ થાયે ટાહુંરે;	
જે મુખ સ્વર્ગ વેંકુઠે નહીં તે, પરમ આનંદે પમાડુરે.	ભગો૦
મન કર્મ વચને સ્મરણ કરીને, લજ્યે અતરભામીરે,	
નરસૈયાઓ સ્વામી ભલે મલીયો, મુખની સીમા પામીરે.	ભગો૦

પદ ૧૦૦ મું-પ્રભાતિયુ.

રજની સોહાગી વહીરે ગઈ, લાણુ સોહાગી ઉગ્યો રે;	
નદ સોહાગી શામલીયો, કુસુમ કલી લઈ પૂજ્યો રે.	રજની૦
ગોપ સોહાગી ગણુ ઉભા, વેણુ સોહાગી વાગે રે,	
માતા સોહાગી નાદ કરેરે, કુવર સોહાગી ભગો રે.	રજની૦
ધેન સોહાગી વત્સ ધવસવે, સ્નેહ સોહાગી બાધો રે;	
નરસૈયાઓ સ્વામીને મુખ દીઠે, લવસાગર તો લાગો રે.	રજની૦

૫૬ ૧૦૨ મું.

પીયુ મારી સેજડીનો શણગાર;

જોખન સીંચણુદાર. ૧

પીયુજી કારણુદું તો હાર ન ધરતી, જાણું રજો અંતર ધાયે;

નહી વિના પર્વત સિંધુ સમાણુ, મહારા તે રુદયા માહે. ૨

પરનારીસુ પ્રેમ જાંઘ્યો, કીધો વૃંદાવન વાસ;

નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મળીઓ, અજળાની પૂરી આશ. ૩

૫૬ ૧૦૨ મું.

હારે બાઈ ઓણીપેરે મેં વશ આવ્યો;

વિપરીત સુરતે રમાડ્યો. ૧

ના ના કહેતાં નારી જાતો, મા મા કહેતાં ઉર લીધો;

નેણે નેણસુ અધુર અધુરસુ, અમૃતની પેર પીધો. ૨

એક સમે મેં ઉરપર લીધો, જેમ કહું તેમ આવ્યો;

નરસૈયાચા સ્વામી શું રમતાં, સંસાર જાણ્યો ન જાણ્યો. ૩

૫૬ ૧૦૩ મું.

રેણી રંગભરી રમીયે;

શામલિયાને અંગોઅંગે મલીયે. ૧

મનમથની પીઠ ખરીદે, દોહલ્લી વેળા પલુ કોણ નીવારે;

બાકુલ યઈ હું મંદીર દ્રારે, નિરખું વારે વારે. ૨

અંતર પ્રીત ધરી મન માહે, આબ્યા અંતરભરીરે;

રુદયા સસ્તો લીટી રહીઓ, નરસૈયાચો સ્વામી. ૩

૫૬ ૧૦૪ મું.

દીવડીઓ અજવાળી, દીવડીઓ અજવાળીરે;

પથઠો વાહલાજીનો રહુંરે નિહાળી રે. ૧

સેજ રચી મેં કુસુમ લઈને, નવલો કરી શણગારે;

અંગોઅંગે અમી ઠરે, જો આવે પ્રાણાધારે. ૨

આ જોખન જતન કરી રાખ્યું, લેટ પિયુને કસ્વારે;

નરસૈયાચો સ્વામી ઉરપર સખું, રેણી રંગભરી રમવારે. ૩

૬ ૧૦૫ મું.

ગાલે કુંકુમ કાજલ કોણ કોઢલા, મુખ તંબોલ રાતાં;
અધુરે અલંકૃત અલતો જણાયે, લાજ નહીં ઘેર જાતાં. ૧
નવાં નવાં ભુવણ અંગે અનોપમ, નામ નેત્રે લાવેરે;
દિ વિચારો શું એછીપેર રાતો, તે કેમ મારે ઘેર આવેરે. ૨
દિ વિચારો શું વાદ ન કીજે, એમ બોલે રાધા નારીરે;
નરસૈયાઓ સ્વામી ચતુર શિરોમણી, એ કોણ લીલા તારીરે. ૩

૫૬ ૧૦૬ મું.

હુમોને ઘેલા કીધારે મારા રાજ, મેવાડો ગાંધને,
મહીડાં મારાં લીધારે મારા રાજ, મટુકી સાહીને.
પાણીલાને ગયાંતાં રે મારા રાજ, સહીયરોના સાથમાં,

* * * * *
વાહલોણ તો ઉભારે મારા રાજ, જમનાને કાંઠેલે,
યશોદાણ વારે રે મારા રાજ, તમારા કહાનને.
કાંકણ મારું નંદ્યું રે મારા રાજ, ખાંવલડી સાહીને,
મનડાં મારાં મોહ્યા રે મારા રાજ, છળીલાની ગાંધએ.
કાળજે બાણ વાગ્યા રે મારા રાજ, મોહન રૂપ ભેધને,
નરસૈયો રીજ્યો રે મારા રાજ, હરિ શુભ ગાંધને.

૫૬ ૧૦૭ મું.*

બેડે મારે ભાર ઘણા નંદલાલ, વાતો કેમ કરિયે. બેડે
સાવ સોનાનો મારે શિર ઘડુલો, હાથ સોનાની આરીરે,
રાધાણ પાણીલા નિસર્યા, સોલ વરસની નારીરે. વાતો
લટકેથી આણ હું લટકેથી જાઉં, લટકમાં સમજાવુરે,
એક ઘડી તમે ઉભા રહેજે, બેડુ મેહેલી પાછી આવુંરે. વાતો
એક ઠેકાણું તમને એણ બતાવું, ત્યાં જઈ ઉભા રહેજેરે,
મનતનની આપણે વાતું કરીશું, મારા ભોળનીયાનો રસ લેજેરે. વાતો
સાવ સોનાનો મારે પાવજ તોડે, હાથ સોનાનો ચૂડેરે,
બલે મળ્યો મે'તા નરસૈયાનો સ્વામી, શામળિયો વર રૂડેરે. વાતો

૫૬ ૧૦૮ મુ.

એ'ની વજમા વાતુ એવી થાય છે રે,
 મારો વાહલો મથુરામા જાય છે રે. એ'ની
 વજની સુંદરીઓ લેગી થઇ છે રે,
 રથ હાકી આગળ ઉભી રહી છે રે. એ'ની.
 રથ જોડીને અકૂર આવ્યા રે
 તે તે શા શા સમાચાર લાવ્યા રે. એ'ની.
 નરસિંહ મહેતાના સ્વામી સગાયમારે
 હમે છીએ સ્વામી તમારા હાથમા રે. એ'ની

૫૬ ૧૦૯ મુ.

જોવા સરખો સલુણો આજ, રગભર મળીયા રે. ટેક
 જેનો વેદમા નહિરે વિચાર, રગભર મળીયારે,
 જેનો પ્રજ્ઞા ન જાણે પાર, અતર ટળીયા રે
 એ તો ચાલતા મોડામોડ, રગભર મળીયા રે
 એને જોવા સરખી જોડ, અતર ટળીયા રે.
 છીડલે શ્રેષ્ઠ મુખ પાન, રગભર મળીયા રે
 ગોપી હરિ છે ભીનવાન, અતર ટળીયા રે.
 હું તો પામી પરમ નિધાન, રગભર મળીયા રે
 મહેતા નરસિંયાને અવેદાન, અતર ટળીયા રે

૫૬ ૧૧૦ મુ-રાગ રામખી.

શું કર જો સખી, આજ છઉં અતિ દુ ખી, શ્રીહરિ સ્વલ્પ લેધને મુવા
 વાક માહારો જોની અપરાધ એ થયો, જેલતા કંઠ્ય કૃત્ય ગિર મુચ્યા. શુન્
 આ વંકાએલ નાથને, બાથ શીઠ લીડીએ, હીંડીએ શીઠ વળી સુરત રમવા
 કામના કટક ચહડાવી કશી જેલવુ, ત્યારે પ્રભુ પ્રહાર ખમવા. શુન્
 કંઠ્ય થયા વિના કારજ નવ સરે, સોહેલુ નથી સગામ કરવા,
 નરસિંયાએ સ્વામી અજળા ઉપર રમે, અવતર્યો ભૂમિ જાર હરવા. શુન્

૫૬ ૧૧૧ મુ.

સુખના દા'ડારે ઓધવ અમને સાભરેરે, એ મુખ ના જાણે પરિપ્રદા,
 રાસને રમાડ્યારે વૃદ્ધાવનમારે, નારદજી તો નાચતા હતા વાહા છમ. શુન્

તે દાઢીને રમ્યારે આંખ વિચામણી રે, છાતીલો છુપાણ કદમ કેરી છાંહ;
અત્રિશ જુએ રે સુરનર દેવતા રે, પુષ્પવૃષ્ટિ કરે વૃન્દાવન માંહ. સુ૦
કુખમને કહેએ રે જઈ સદેશકે રે, તારે હોતો તાંહાં અમારો રે ચાહ;
નરસૈયાચા સ્વામીને સુખમાં સંભાળજો રે, તેણે વળગાડ્યા પોતાની બાહ. સુ૦

૫૬ ૧૧૨ મું.

મોરલીવાળો ને રંગે રસાળો, કાળો કામણુગારો રે;
ચિત્ત હુમારાં ચોરીને લીધાં, વાહલાને કોઈ વારો રે. મોરલી૦
ઘર મધ્યે હમને ઘેઢેલાં કીધાં, ધરયકી એ ધૂતારો રે;

* * * * * મોરલી૦
મોર સુગટ ને કાને કુંડળ, જોતાં સુંદર ચારો રે;
ભલે મળ્યો નરસૈયાચો સ્વામી, પ્રાણુપકી મુને પ્યારો રે. મોરલી૦

૫૬ ૧૧૩ મું.

કોહ સજની એ કેઈ પેરે મૂક, આનંદ રૂપી મા'વાને;
નહીં સમરથ અબળાવિણ કોઈ, જે એહેનો પાલવ સા'વાને. કોહ૦
જાગ જાગનમાંહાં આખી ન જુએ, પેધો માખણુ ચોરી ખાવાને;
નરસૈયો ભૂતલ અવતરીયો, તે કૃષ્ણના ગુણુ ગાવાને. કોહ૦

૫૬ ૧૧૪ મું.

માહારો નાથ મૂકે સાથ રે, સજની શું કીજે;
કોઈ લાવો રે હુમારે હાથ, વખ ધોળી પીજે.
જળજમના જળ ભરવાને જાઉં, તાહા કાહાન ઓચિનો આવ રે,
ઉરનો હાર પોતાનો ઉતારી, તે તો માહારા કઠે સોહાવે રે. સ૦
કરનેડી વાહલો આગળ ઉભો, લગી લગી પાવસે લાગે રે,
એહેના મનનો હું મર્મ ના જાણું, માહારી પાસે શું માગે રે. સ૦
હું રે લાલુ ત્યારે ચણુગટ તાણ્યો, સહીયેર સમાણીએ દીકું રે;
પેરપુરે પેષણુ યુગમાંહાં જોતા (૧), સહુથી લાગે મીઠું રે. સ૦
વર્ણાંગી વેરણુ થઈ લાગી, વસ્વા હેડે વારુ રે;
શ્યામ સહુણો મારી કેડ ના મૂકે, માહારા કયા રૂપને સારુ રે. સ૦
અનેક સુંદરી એહેને રે ધરે, તેમું પ્રીત ન જોડે રે;
નરસૈયાચો સ્વામી માહારી ભાવે, ભોજન મૂકીને દોડે રે. સ૦

પદ ૧૧૫ મુ

શરદ નીશા શશીપે અતિ રૂઢી, તેહનું મુને વદન દેખાડે, સજની-
લોચન વિહંગમ અમીરસ ધરે, જશલે જશલે જાણે, સજની.
માહા નિધિ ગ્રહીને પ્રદાદિક માહા, ઠેહી ઠેહી નખેદે, (૧) સજની
જે મુખ સુખ હેત વેકુઠ તણ્યુ, તેના જાણે મુનિવર વેદે, સજની
મેહતાપ વિખ મુખથી નીકર્યો, તે તો તાહાનું જાણે, સજની
વિનય વચન પ્રેમે પ્રણિપત કરીને, આણી પેરે આહા પધરાવા, સજની
સન્મુખ રહી સખી રયામાને લાવરે, સજ રણુ ધીરજ દુર્લભ, સજની-
નરસૈયાઓ સ્વામી મહાનિધિ સુદર, માનુની રૂઢીયે સમાય, સજની.

પદ ૧૧૬ મુ

આગણે ઉભા આઘા, સજની, આગણે ઉભા આઘા, સજની
સ્નેહીતણા અતિ આદર કીજે, તે તો રહી મનુહાર, સજની
જેના ચર્ણુ ધરે શિવ પ્રદા, કમળા વાસ વિહાણુ, સજની
તે પ્રભુને તુને પાયે લગાડુ, આવ ઠરું એક વાર, સજની
રાતવણી રૂપણા લેઈ બેઠી, રાવ ધરે કા વેહલી, સજની
ભજ ભૂધર ઘેર બેઠા આવે, લેને આલિંગન વહેલી, સજની
મન માન્યા શામળિયા ને શામા, આનંદ લોચને હસીયા, સજની
બણે નરસૈયા સુખ મરનાદા મેળી, મળીયા છે બેહુ રસિયા, સજની

પદ ૧૧૭ મુ.

સુંદરી સાચા રે લાગ્યા લઘમીવરને પાય,
મહિર જાતા પાવનીયા પાછા પાછા યાય સુંદરી
નયણે નીર સજળ થયા રે, કાંઈ ચરચર કાપે ઊર,
રજનીતણું સુખ વહી ગયું રે, કાંઈ ઉગીયો વેરી સૂર સુંદરી
રજનીતણું સુખ સાંભરી રે, અળખા આવ્યા પૂર સુંદરી
નરસૈયાચા સ્વામીને સગે રમતા, રનેહ ના કર્યો દૂર સુંદરી

પદ ૧૧૮ મુ.

પાછા ફરી ભાળજો રે, અળખા એટલડુ જાયુ,
ફરી ફરી આ યાનકે મળવુ, સમણું કે સાચુ પાછા

મનમાન્યાની મીઠે મળતાં, ક્ષણું એક ચિત્ત ધરજો,
કોઈ કોઈ વેળા પાવલીઆ રે, કુંજ લાણી કરજો.
ફુર્જન લોક થકાં ખીજે રે, અળખા મન એટલડું બાણી,
નરસૈયાચો સ્વામી પાતળો, તેણે પ્રતીત મારી બાણી.

પાછાં૦

પાછાં૦

પદ ૧૧૯ મું.

અમને ના વિસારશો રે, અંબાળા રમતાં જમતાં રંગે;
જાંઠાંજાઓ તાંડાંસુંકરી રે, માહારા પ્રાણ તમારી સંગે.
એ શા બોલો બોલ મારાં વાહલા, અમને ચઢાવો પાડ;
વિસાર્યાં કેમ વિસરુ રે, તમે લકડવ્યાં લાડ.
શામળિયાને સાંધડું દેધને, સુંકરી ચાલ્યાં સર્વે ઘેર,
નરસૈયાચા સ્વામીને સંગે રમતાં, કરતાં લીલા લેહર.

અમને૦

અમને૦

અમને૦

પદ ૧૨૦ મું.

શું હીંડા લમતા રે, ભૂધરા શું હીંડા લમતા.
કાકાનજી કોને ઘેર નજાઈએ, અણગમા ને અમથારે,
મહી માખણ પાંચે અમૃત પીરશું, તેશેરે નથી જમતા.
મહીઆરીને મારગ બતાં, દેખું છું દમતા;
ગોવાળણીજીની ગાળજ ખૂટે, આંહાં વેણુ નથી ખમતા.
ચોંદલોકનો નાથ થઈને, હીંડા નારી નેહે નમતા;
નરસૈયાચા સ્વામીની સંગે રમતા, મેહેલીને સહુ મમતા.

ટેક.

ભૂધરજી૦

ભૂધરજી૦

ભૂધરજી૦

પદ ૧૨૧ મું-રાગ પ્રભાત *

શ્રીહરિ નરહરિ, કૃષ્ણ કરુણા કરી, રાખ્ય રાધાવર ચરણ શરણે;
શોક મોહ ગયા, જન્મ સઘળા વૃથા, કુષ્ટ ચિંતા કરી ઉઠર બરણે શ્રી૦ ૧

* હવે પદ નરસિંહ મહતાલી કૃતિ છે એમ મનાવવાનો પ્રયત્ન, શ્રીમદ્વેદાચાર્ય સંપ્ર-
દાધિના કેટલાકે ગોસાધના બાળકો અને અનેક વૈષ્ણવો કરે છે. હેતુ સ્પષ્ટ છે, કે પરમ ભક્ત
નરસિંહ મેહેતાએ ૧૬ મા શતકના પ્રારંભ પૂર્વે કે તેની લગભગમાં જેવું અગિયમ બાળ્યું હતું કે દહે
પછી શ્રીમદ્વેદાચાર્ય અને તેના કીડા વિદુલનાથજી, જીને વૈષ્ણવો ગોસાધજી કહે છે, અને પ્રેમલા
વૈષ્ણવો સાક્ષાત્ પૂર્ણ પુરુષોત્તમનું સ્વરૂપ કહે છે તે, જન્મ લેશે, અને પુરિમાર્ગને પ્રવર્તાવશે. પદની
બાધા, વસ્ત્ર, વિચાર ભેદોં એ પદની ૪ થી કડી કૃત્રિમ છે એ કહેવાની જરૂર નથી વૈષ્ણવો કહે
છે કે નરસૈયો પુરિમાર્ગનો ભૂધરા-વધામણી આપનારો હતો, અને નરસિંહ મેહેતાએ શ્રીવેદાચાર્ય,
એ બોધ કરવાના હતા, તે પ્રયત્ન જણાવવાને જ જન્મ લીધો હતો! આના જેવો કડાંબોલો, હું

દેહ ધંદ્રિય પ્રાણ, અંતઃકરણ દાસ, ધન સંપીયાં ચરણ તારે;
 જીવ વિદ્યા ધર્મ, સર્વ શ્રીનાથ તું, તુજવિના અવર નહિ વસ્તુ મારે. શ્રી૦ ૨
 (મારે) માત તું, તાત તું, બાત તું ભૂધરા, તુજવિના અવર કોને ન જાણું,
 દાસ હું નાથ તું, એમ જાણી સદા, દ્વાર બેઠો તારા ગુણ વિખાણું. શ્રી૦ ૩
 શ્રી વલ્લભ શ્રી વિકૃત, ભૂતગે પ્રગટીને, પુષ્ટિમાર્ગ તે વિશદ કરશે;
 દેવી નજ જીવ જે, શરણ જે આવશે, વિના સાધન ઉદ્ધાર કરશે. શ્રી૦ ૪
 (માટે) શરણ દાો શ્રીહરિ, દીન જાણી કરી, સર્વથા દાસને ચરણ રાખો,
 બેઠ કરજોડીને નરસૈંયો વિનવે, નિત્ય પ્રતિ આવીને વહન દાખો. શ્રી૦ ૫

પદ ૧૨૨-મું રાગ રામગ્રી.

કહાવે રે ઉલંભકા ગોકુલની રે નારી,
 ઉદ્ધવ કહેજો હરિને એકાંત બેસારી,
 વિન અપરાધે તજી રે પ્રજનારી.
 પ્રથમ જાણ્યું રે પ્રેમ અધિકુ રે યાશે,
 આવડુ રે ન જાણ્યું હરિ મુને મેલીને જાશે.

ધારુ છું કે કોઈપણ પદ-સંપ્રદાયના નહિ હશે નરસિંહ મહેતાના કાવ્યો, પદો નેટલા નેટલા જાણી શોધડામાંથી ઉતાર્યા છે, તેમાં ક્યાહી એ પદ દૃષ્ટિ પડ્યું નથી, પણ અસાધી સરીના લખાયલા વલ્લભસંપ્રદાયના શોધડામાંથી જ માત્ર આ પદ ગળી આવ્યું છે નરસિંહ મહેતા કયા પ્રમાણના જ્ઞાન અને બક્ષિમાર્ગે ગમન કરનારા હશે, તે તેના જ્ઞાનભક્તિ એ મથાળા નીચે આપેલા પદો તથા પરિવર્તમા આપેલાં અન્ય પદો તેજુ સ્વરૂપ સુરપદ રીતે દર્શાવે છે અને તેપરથી સિદ્ધ થાય છે કે, વલ્લભસંપ્રદાયની પુષ્ટિ ભક્તિથી કઈ જાડી જ દિશામાં નરસિંહની ભક્તિ વહન કરે છે સદૈમ રીતે અવલોકન કરનારને પ્રત્યક્ષ થશે કે નરસિંહની જ્ઞાનભક્તિ અને પુષ્ટિભક્તિ વચ્ચે કોઈપણ જાતની સામ્યતા નથી, તે પછી ઉપ પદમાં વર્ણવેલી અવિચ્છવાણી નરસિંહ મહેતા કમ બાબે ? નરસિંહની ભક્તિનું સ્વરૂપ, કોઈ પણ વિષય ઉપાસક પથને માન્ય છે, સર્વદેશી છે; વલ્લભાચાર્યની ભક્તિનું સ્વરૂપ એકદેશી છે.

ખીજું, આ પદની ૨૭ ને ૩૭ કડીમાં શ્રીવલ્લભાચાર્યનો પ્રણયભાષી જે મત્ર-સદ્ગત્તરી-વસ્તરપારીમિલકસમાતકૃષ્ણાવિયોગજીનલતાપેક જાનન્દતિરોમાવાડાં મળતે કૃષ્ણાય દેશેન્દ્રિયપ્રાણાન્દકલ્પ-તદર્માંય દારાગાર પુત્રોપતિવિષેહપરાધ્યાત્મના સદા સમર્પણમિ દાસોડાં કૃષ્ણવાસિય ॥-છે, તેના બાવ સમાખ્યો છે. આ મત્ર સર્વમાન્ય કે વેદોક્ત મત્ર નથી, તેમાં મત્રનો પ્રવર્તક અમુક થશે એમ વેંજીવો કહે એ તેમના એ પ્રેમભાષણનો જળ અથવા મૂર્ખતા જ છે. નરસિંહ મહેતા વિચાર પરમ શ્રીકૃષ્ણનો ઉપાસક ભક્તજ્ઞાની હશે છતાં ઉપાસક પદ નરસિંહ મહેતાજી જ દોષ અને પુષ્ટિમાર્ગ પ્રવર્તકના પેત્રામરૂપ દોષ તે નરસિંહ મહેતા શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યનો ગુરુ ગણ્યો !

અમને સાંભરે પેલી રાસની કીકા;
 મહન સંતાપે ઉપજે પીડા.
 ચંદ્ર વિના જમ રજની હો દીશે,
 તેમ રે તમ વિના અમ્યો* જગ દીશે.
 ભાતાં રે અમને કહ્યું રે જગદીશે,
 કુરુક્ષેત્ર માંહી આવી મલીશે.
 મુરલીને સ્વરે મને હરિ સાંભરીયાં,
 એવો મધુરશો બાળે કુળજાને મંદીરીયાં.†
 વિપ્રિત શૃંગાર ગોપીયા ચીથરીયાં,
 મુરલીને મોહી ગોપી મન્દાવન ચાલી.
 કાનના કુંડળ સુંદરી પાઉલે સારી,
 નરસૈયાઓ સ્વામી, મળીયો ભવસાગર તારી.

પદ ૧૨૩-રાગ સામેરો.

યનગ યનગન કરતી હીંડું, ઝાંઝરીયાં ઝમકાવું રે;
 જમ જમ પિયુજ સામું જોય, તમ તમ અંગ નથાવું રે. યન૦
 પિયુ કારણ મેં રાણુગાર કીયુલા, માંગ સિંદુરે સોહી રે;
 અક્ષવે હબી આગસ મોહું, મુનીજનનાં મન મોહી રે. યન૦
 સુંદરીયાયા સ્વભાવ એસા, (?) તેજ ત્રિલોચન માયે રે;
 નરસૈયાયા સ્વામીની ઉપમા, કેને કેલીં નવ જાયે રે. યન૦

પદ ૧૨૪ મું-રાગ મારુ.

કાહાનજી તું ક્યાંનો કાણી, લઈ જાયશ મથુરા તાણી. કાહા૦
 તું નહિ ગામગરાસીયો, તું નહિ રાજકુમાર;
 નદ આહીર વસે વનમોહે, તેનો તું પીંડાર. કાહા૦
 ઠગડું પુરુષ તું યાદવારે, મધુરો વાણો વરા;
 નરસૈયાઓ સ્વામી બલે મલીયો, જમ રાવણુ તમ કંસ. કાહા૦

* અમને † એ તુક પછી આ તુક છે—“સ્થામ વિરાજે મુરલીને સ્વરે મને હરિ સાંભરીયા”

‡ કહી. § મૂળમાં “યમ” છે.

૫૬ ૧૨૫-રાગ રામઘો.

ધરણીધરસુ લાગું મારુ ધ્યાન રે,
લોક કહેશે ગોપી ઘેલી રે યદ્ય છે;
માથે છે મહિ કહે છે જન રે. ધરણી૦
વેચતી વેચતી ચાલી નગર સુઝાર રે;
મટુકી માંહે આવી રહ્યા દેવ મોરાર રે. ધરણી૦
ચોલેલો જોના સુખમાં સમાય રે;
જોયો વેકુંઠનાથ કેમ મટુકીમાં માય રે. ધરણી૦
નરસૈયાઓ સ્વામી ભક્ત આધીન રે;
આપ સરીખડા કીધા આહીર રે. ધરણી૦

૫૬ ૧૨૬ મું-રાગ પ્રભાત પંચમ.*

રાસ રમીને રે કહો ક્યાંથી આવીયા રે, બળવંતા બારણીયું ના ઠેલ,
રીસને ચઢાવી રે, સુખપર શામળા રે, જાઓ જ્યાં કરી હોય રંગની રેલ. ૨૦ ટેક.
રાતાં રાતાં નયણાં રે, અતિ નિદ્રા ભર્યાં રે, રાતી અધર કુકુમની રેખ,
કુસુમના હાર રે, અતિ ઠરમાઈ ગયા રે, અધૂરો છૂતારો તારો વેશ રંગની૦
મસ્તકના મોર રે, દીસે મોકળા રે, શીતળ થયું છે સલળું અંગ,
ઠાણુ મદ્યુંતું રાતે રે, તમને લોળવ્યા રે, રસ હર લીધો સધળો રંગ રંગની૦
પહેર્યો ને પીતાંબર રે, કાંઠાં વાહલા પાલઝા રે, પારકી પટોલી પાછી આલ,
હારે મહિર પધાર્યાં રે, પેક્ષી સોઝ્યના રે, અમ ઘેર આવજો હરિ કાલ રંગની૦
કમ્બુબાને ચીરે રે, સોજ સૂની રહી રે, અબોલા લીધા રે શા માટ;
ચાંદલીઓને ઉગ્યો રે, હરણીયો તો આથમીઓ રે, ત્યાં સુધી જોઈતમારી વાટ. ૨૦
પ્રેમને આલાપે રે, અખી સહ ચોર કરે રે, પ્રકટ થઈને રહ્યો પ્રભાત,
નરસૈયાઓ સ્વામી રે, અહિર પધારીયા રે, રનેહ ઘણો ને યોડી રાત. રંગની૦

૫૬ ૧૨૭ મું.

પારણે પોઢ્યા શ્રી પુરુષોત્તમ, માતાનો હર્ષ ન માયે રે,
સાવરે સોનાનું ઝે રે પારણું, જાજે હીરે જડાયે રે. પારણ૦

* વસત ૫૬ ૬૨-૧૦૪ અને રૂઝદામઝા ૫૬ ૮૬ નો બીજો પાડ ૧ દુષ્કાન્ત વધાર્યો
૫૬ નો બીજો પાડ

માનુની મંગળ ગાય આનંદસુ, ઘેર ઘેર ઓચ્છવ થાયે રે;
ચંદા સૂરજની કડી વિરાળે, પુષ્પની પરખા થાયે રે. પારછે૦
હીંડોલો હરખસુ હલાવે, સુનિ જનનાં મન મોહિ રે;
ભણે નરસૈયો ધન પ્રજની નારી, ધન પ્રકટ્યા દેવ નંદ ઘર શોહિ રે. પારછે૦

પદ ૧૨૮ મું.*

મારુ વૃંદાવન છે રુકુંદે, વૈકુઠં નહિ આલું;
તું તેડુ મોકલજો વેહેલું, તે માટે ઠહું છું પહેલું. મારુ.
પહેલું કહે તે પછે કામનું, વૈકુઠં નહિ રાસુ;
જ્ય વિજય વૈકુઠંથીર પડીઆ, માટે વૈકુંઠું છે કાસુરે. મારું.
ભૂતળથી વૈકુઠં ભે ઉપજે, સ્વર્ગે મીટામીટ રહેલુ;
* વૈકુંઠનાથ * વૈકુંઠં આપે તેને, * જે વૈકુંઠના અધિકારી; * મારુ.
નંદાનંદ બ્રહ્મજ્ઞાન સુતા ઉપર, વૈકુઠં નાપુ ઓવારી. મારુ.
વૈકુઠનાથ તમે નિસ્કે કરી ભણો, મારો ધણી છે બાળીયો;
રાધા કૃષ્ણ રમણ વૃંદાવન, ત્યાં નરસૈયો જઈને ભળીયો. મારુ.

પદ ૧૨૯ મું.†

તાહરા દાસની હાણુ તે હાણુ છે તાહરી, ચતુર શિરોમણી ભે વિચારી;
ભક્ત કારણ અવતરી, શત્રુ ઉધારિયા, અધમ જન ગુણકાને ટપક તારી. ૧
શરણુ આલ્યા તેની લાજ તમને ખરી, કૃપદમ્પતાલુ દુઃખ આણી;
હુદ કૌરવ કૃતાંત કરાવીયું, ભક્ત પાંડવવણી પક્ષ તાણી. ૨
ભક્તનાં કહ તે સહુ એક નવ સહો, ધામ વૈકુંઠથી આલ્યા ત્રાડી;
નામ લેતાં ગજ અધમ ઓધારીયો, પ્રગટ ત્યારે થયા હરિ ચંદ્ર કાડી. ૩

* * * * *

* પદ ૧૨૨, ૧૨૩ ને ૧૨૪ ના બહુ પાઠ આવતા જાગ્રમા છપાઈ ગયા છે, તેમાં અને
અન આપેલામાં વધારે ફેર છે, તેથી એવા કેટલી આખ્યા છે કે વિદ્વાને નિર્ણય કરી શકે કે કયો
પાઠ ખરો છે. પદ ૧૨૪ મું પરિશિષ્ટના પદ ૯૩ નો બીજો પાઠ છે.

† નરસિંહ મહેતાના કાવ્યો ને ને ચોપડાઓમાંથી ઉતાર્યા છે, તેમાંના એક ચોપડામાં અધવચે
આ પદ હતું એમાં મહેતાની છાપ નથી-તે કડીનો લેખ હતો, પણ મહેતાનું હેતુ એમ ધારી
સચચાત્મક તરીકે મૂક્યું.

હારમાળાનું પરિશિષ્ટ.

પદ ૧ હું-રાગ આશાવરી.*

કૃષ્ણ સ્વામી એક વાતા સાંભળો, મુજ દીન ઉપર કરજો દયા; કૃષ્ણ
મહ મત્સર અહંકારને માયા (ભયો), સંસાર સાગર તેજ રહ્યા. કૃષ્ણ
કામે કપટે કોધે લોભે, જેણે સરવશ એ લીધું રે; કૃષ્ણ
સંસાર સાગર આવતાં જતાં, સંચિત નિષ્કુળ કીધું રે. કૃષ્ણ
સમસ્થ સ્વામી શ્રી રઘુનંદન, ભણે ચૌદલોકનો ભૂપ રે; કૃષ્ણ
તું વિના આખર કુણુ આગત, સાંભળ સ્વામી અકળ સ્વરૂપ રે. કૃષ્ણ
દીનાનાથ શરણુ શરણાગત, ન કરો સાહાય મારી કવૈં શુણે રે; કૃષ્ણ
ત્રાહિ ત્રાહિ ત્રિભુવનપતિ ઠાકોર, બેઠ કરજોડી લીમ ભણે રે. કૃષ્ણ

* પ્રા. ઠા. ત્રિ. મા. પ્રગટ થયેલી પ્રેમાનંદકૃત હારમાળા અને આ ગ્રંથના આદ્ય ભાગમાં આપેલી નરસિંહ મહેતાની હારમાળા, બન્નેથી ભેદ પડતા નરસિંહ મહેતાની હારમાળાના ચોપ કાવ્યોમાંથી નીચેના પદો ઉત્પન્નવામાં આવ્યાં છે. હપાયથી હારમાળા અને અનુસિદ્ધ હારમાળાના પદોના હમમાં બહુ મોટો ફેરફાર છે, અને તે બધો અત્ર આપવા જવાથી વાંચનારને ઘણું ગુંચ-વણિ ઉત્પન્ન થશે, એટલા માટે મેં તે અત્ર આપ્યા નથી, પણ ન્યાં ન્યાં જગતે દેખાઈ લા, ક્યા પદ પછી પરિશિષ્ટમાં આપેલું પદ વાચકું, તે માટે થોડો ખુલાસો કર્યો છે. મારી પાસે હારમાળાની નવ પ્રત છે. ૧. ૨. તનસુખરામ મનસુખરામની સં ૧૭૩૧ ની પ્રત બહુ જૂની છે, અને મારી પોતાની એક પ્રતની લખાવટ, કાળજી બેતાં લખાવટ તેટલી જ જૂની હશે, બે કે તેમાં સાદ નથી. ૩. તનસુખરામવાળી ૧૭૩૧ ની પ્રત બેતાં હું બહુમાન કરું છું કે, મારી પાસની જૂની પ્રત ૧૭૨૫ થી ૧૭૫૦ ની આસપાસની હોવી જોઈએ તેમાં પ્રથમના ચાર પાંચ પાનાં નથી, પૂર્વના પાનામાં કદાચ તેની સાદ હોય, તે પાનાં પ્રાપ્ત નથી એ પ્રત સુસંગ્રહ અને બહુ અંશે માન્ય કરવાજોઈ હોવાથી તેમાંના જ પદ માત્ર આ પરિશિષ્ટમાં આપેલાં છે. બીજી પ્રતોનાં વધારાના પદો આપવા બેસુ તે એક વળી નવી જ હારમાળા થઈ જાય.

નરસિંહ મહેતા સામે પ્રતિપક્ષમાં બાપ લીડનારાઓમાં લીમ અગત્યનો ભાગ લે છે, અને ઘણા પ્રશ્નોત્તર સામસામા પૂછાય છે, અને આશ્ચર્ય થાય છે. લીમ નરસિંહ ને કૃષ્ણને ઇગરે રામને ઉપાસવાનું કહે છે, અને રામ કૃષ્ણમાં ભેદ નથી એમ સમર્થનમાં જણાવે છે નરસિંહ સામે પણ કરીને કહે છે કે, બે કૃષ્ણમાં ભેદ નથી તો લીમ કૃષ્ણને શા માટે નથી બળતો?

હારમાળાનું પદ “અહ્યા બેસી રહેને રામ ફાસીયા, તં તે દબે રામજી ઉપાસીયા” ની પછી પરિશિષ્ટનું ૧ છ પદ છે. ૧ પા. “રાવ” ‡ ૪૫-કોણ, ૪૫.

પદ ૨ જી-રાગ સિંધુડા.*

એક અવનિધરા, દેવ દામોદરા, કહું શુણુ તોરડા કવણુ વાણી;
વાણી વિવિધ પેરની, રૂપનિધ ભૂપતિ, કોણુ અવિગત્ય તારી ગત્ય બાણી. એક.
વિશ્વપાલક સાર કર બાળક તણી, ટાળ કેરો ગર્ભવાસ કેરો;
શરણુ દે શ્રીહરિ, દીન બાણી કરી, એવો સમરથ કોઈ નથી અનેરો. એક.
એ સશુણુ સારંગધર સુંદર શુભમતિ, વિનતિ જગમતિ સુણોને સ્વામી;
સંસાર પાર ઉતાર કરુણાનિધી, ગોવિંદ ગોપાળ તું ગરુડગામી. એક.
શ્રી રામ તવ નામ ઉચરે જે ભક્તજન, સુકૃત સંપત સદા છેજ તેણે;
તે તણા હાસનો ચરણુ સેવક સદા, એહુ કરજોડીને ભીમ ભણે. એક.

પદ ૩ જી-રાગ આશાવરી.†

જપને છાંહાયે તું નામ રાધવતણું, સુખકરણુ સંસારચા હરણુ;
ભક્તજન સકળ મંગળાનિધી નામ જે, પંચ પાતક મહાનાશકરણુ. જપ૦
સમર સારંગધર ચરણુ જીગ અંબુજ, ટાળ વિષયામતિ અવર કૂડી;
અખિલ જીગજીવન, પાપ ભય ટાળણુ, કરીને ગોપાળસું મીતા જોડી. જપ૦
નીરાખ નયને ગદાધરપદપંકજ, પૂજી કર પ્રણામ વારવાર;
ભાવશે રામ શુણુ શ્રવણે જેને સદા, મોક્ષ સાધનમાં એહુ સાર. જપ૦
કળીયુગ જપ તપ દાન પુણ્ય દુર્લભ, પણ કોણુ આવે રામ તોલે;
ભાવસુ કરજોડી ભીમ શુણુ વિનવે, દેવના દેવ મહાદેવ મોલે. જપ૦

પદ ૪ જી-રાગ મારૂ.‡

કુડી ભક્તિ ન હોયરે, ભગુવા કુડી ભક્તિ ન હોય;
ખટ શાસ્ત્ર ભાગવત એમ બોલે, તું મન વિચારી જોય રે. ભગુવા૦

* હાલિલી હારમાળામાંથી એ કોઈ ભીમ (Character) ના સ્વભાવ અને ધિગ ચિત્તવૃત્તિ
ધારે તે તે યહું ખરાબ ચિત્તરો, પણ વસ્તુતઃ ભીમ તેવો નથી, એમ અન્ય પ્રતોમાં આવેલા
તેના પદોપરથી જણાય છે. શ્રી રામભદ્ર વિષેની જેની ભક્તિ અટળ દીસે છે, પણ એનો પરા-
ભવ એ પરામાત્મા સંબંધી બેદ જુદ્ધિથી જે વર્તન ચલાવે છે તેથી થાય છે.

હારમાળાનું “મુંડ મુંડાવી ટોપી રે ધાલે, એમ ન થઈએ વેરાવી રે,” એ પછી પદ ૨ જી છે

† બીએ પદ ૨ જમાં આવેલા ઉત્તરમાં, નરસિંહ મેહેતા પરિચિત્ર નં ૩ માં આપેલું પદ
૮૨ મુંડોલે છે, અને પોતાને કૃષ્ણની એક ગોપી વરીકે વર્ણવે છે તેમાં “સકલ ધર્મ દરિયું રોના કપાય
રે, કૃષ્ણજના ચરિત્ર કત્યા ન ભયે રે,” એમ કૃષ્ણની ભક્તિનું પ્રતિપાદન કરે છે. એવું ઉત્તર ભીમ, હાર-
માળાના પરિચિત્રમાં આપેલું પદ ૩ જી મેલે છે. ‡ પ્રા. કા. ત્રિ. માં નરસિંહ થયેલી હારમાળાનક
પદ ૬૮-“કામી કપડી ચોપા લપટ” એ પદ પછી પરિચિત્રનું પદ ૪ જી, ૫ જી, ૬ જી છે.

પાખંડી હોય તે પાખડ બાણે, હરિની ભક્તિ નવ બાણે રે;
 પ્રેમી હોય તે પ્રેમ રસ માણે, અવર તે કાંઈ ન* નાંણે રે. ભગુવાન
 મારે શામળિયાસુ પ્રીત બંધાણી, જેમ પડી પટોળે ભાત રે;
 નરસૈયાચો સ્વામી સ્નેહતણે પથ, વારે ચઢશે વૈકુંઠનાથ રે ભગુવાન

પદ ૫ મું-રાગ મારુ.

શ્રીએ મોહ્યોરે, અલ્યા શ્રીએ મોહ્યો રે;
 તે જનમ અકારજ ખોયો રે, અલ્યા શ્રીએ મોહ્યો રે.
 ભેગ ન બાણે ને પ્રેમ વખાણે, જ્ઞાન વિના શી સિદ્ધિ રે;
 વિધી શાસ્ત્રે હરિ કેમ નહિ આવે, કરવત કાશી લીધી રે. અલ્યા.
 અવિનાશી જે આત્મારામ, તે તો ઘટધટમા પેઠો રે;
 સ્થાવર જંગમ એ છે બ્યાપક, સરવે માંહે બેઠો રે. અલ્યા.
 ઠલું માનું તું નાગરામારુ, પ્રીત પરબ્રહ્મસું આણો રે;
 ભીમ બાણે અતકાળ બાણે તો, મિથ્યાવાદ ન તાણો રે. અલ્યા.

પદ ૬ મું-રાગ સિંહુડો.

મકર પ્રતિબિંબમાં બાળક જેમ રમે, તેમ રમે ગોવિંદ સાથ ગોપી;
 બ્રહ્મ આનંદથીરે ઉધારીલા, નાથણેએ બાહુડી, કંઠે આરોપી મં
 પુરુષ વિના પુરુષોત્તમને કાણુ લાગે, આત્મારામસું રમણ કાઢાવે;
 વેદની ઋચા રચી વિષે વાંછના, ભજનમાં પુરુષોત્તમ ખાતે આવે. મં
 આદ્ય એ, મધ્ય એ, અતરઅધીન એ, શુભીવ (૧) નારાયણ દેહ નારી,
 લહી ભજન ભીમકા, વેદ સુધી નવ લેહ, નરસૈયાચો સ્વામી બ્રહ્મચારી. મં

પદ ૭ મું-રાગ સૌરઠંડ.

શુ મદમાતો રે શ્રીધરા, તુને વિઠુલા ભક્ત કયાં વિચરતા,
 ભવતાપ નિવારણ ત્રિકા, એવું નામ તારુ ત્રિલોકમાં, શુ.

* ન નોણેરે નાગની પુનઃક્રિયા છે એનો અર્થ નવ અણેરે † કર્પણ. ‡ સારી જુદી
 † પ્રા. ૩૩ ત્રિ આની હા. મા. ના પદ પદ પદો પદો પદો પદ ૭ મું છે પદ પદ ના અંત
 આત્રમાં ન્યાં પ્રેમાનંદુ નામ આપેલું છે, ત્યાં મારી પાસેની મતમા નામ નથી, તેમજ
 નરસિંહનું નામ પણ નથી, પણ માત્ર આ પ્રમણેની તુલ છે “માતાએ એમ કહીનેરે દો, કોષ
 સમવિષે, રાય સિદ્ધાસનેરે હો. વપા અવિરો.”

તું લવડુઃખલજન જૂધરા, તું લપટ થયા લક્ષ્મીવરા;
તું સાહાય કર મારી શામળા, મને હાર આપે તો કેહું લલા. શું.
મારે સ્વામી કે ખીજે નહિ, એમા લાગયે લાજ તુજને સહી;
એમ કહે નરસૈયો ઠરગરી, એવા નઠોર ન થઈએ નરહરિ. શું.

પદ ૮ મું-રાગ સામેરી.*

હરિ હાડ ગયો તુંને આજરે, કેમ રહેશે તારી લાજ રે,
તું તો નાસરે નાગરા આથીરે,† તું તો આશ મહેલ મનમાથીરે. હરિ.
તુંને નાથે તે નહિ મળે નાથરે, હવે જોડો અમ આગળ હાય રે;
મહલિક મારશે તમનેરે, અપરાધ તે બેસશે અમને રે. હરિ.
તણ માળા બળે ઓંકાર રે, તો લાજ રહેશે નિરધાર રે;
એમ અઠપુરી સુખ જોલેરે, તું નાચી નાચી શુ ડોળે રે. હરિ.

પદ ૯ મું-રાગ મારુ

તમે શુણ્ણને સાધારે, બેઠા ઓંકાર આરાધો રે. ટેક.
હેલછખીલો ને છોગાલો રંગીલો, લાણમાં તે પ્રકટ થાશે રે,
હાર આપશે અત્યા સુજને, શ્રીપાત તો નાસી જશે રે. બેઠા.
તમે ભગવા પહેરે ને માંગી ખાઓ, એ રસને શુ જાણો રે,
મુઠ મુઠાવી બેસોરે અલંગા, અણસુંજમું શુ તાણો રે. બેઠા.
શ્રી હરિ લાજ મારી રાખશે, તમે તો રીસે બળશે રે,
ભણે નરસૈયો તમે સંકળ સન્યાસી, માણસમાંથી ટળશેરે. બેઠા.

પદ ૧૦ મું-રાગ આશાવરી.†

તુંને નિરલે નિકા આવે કમ, જેને માથે વેરી સરખ. જમ. તુંને ૦
પયમહાજૂતનો બાધોરે દેહ, સુરખ તેસું કથો સનેહ. તુંને ૦
દારુણ જરા દીસે વિકાળ, ઉપર લમે સીંચાણો કાળ. તુંને ૦
લીમ ભણે સમજીને મનમાં, જમનીવહી જોળો જળમાય તુંને ૦

* પદ ૮ મું અને ૯ મું-જયે નહિ હાડ મારો, જરે નહિ હાડ ' એ પદ પછી છે

† આથી=અર્ધિયાથી ‡ હારમાળાનું પદ-“અજ્ઞાન અણુદ તારુ મલ ચાંદિરાનય,” એ પછી
પદ ૧૦ મું છે પદ ૧૦ના ઉત્તરમા પરિશિષ્ટ ન ૧ મા આપેલું પદ ૮૪ મું છે ત્યાર પછી પદ
૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫ છે ‡ તે‘સું’-તે સાથે નરસિંહ મેહેતે ‘સું’ સાથેના અર્ધમા વાપર્યો છે

૫૬ ૧૨ મું-રાગ મારુ.

વિસરીયો વાહલો, અલ્યા તુંને વિસરીયો વાહલો,
 તું તો વાહ કરે કાલો, અલ્યા તુંને વિસરીયો વાહલો. ટેક.
 અતરયામી આત્માશમ, સર્વમાં રહ્યો પુરી રે,
 શાન વિશાન બાણે નહિ રે, ભક્તિ તારી અધુરી રે. અલ્યા.
 વસ્તુરૂપે વિશ્વમાં બાણો, મેહલી મન અહકાર રે,
 સહસાનદ કહે નરસૈયા, ત્યારે પામશે પાર રે. અલ્યા.

૫૬ ૧૨ મું-રાગ મારુ.

નૈણે નિરખો નાથ રે, આજ સહુ નૈણે નિરખો નાથ;
 અલેકર આખો કરુણાનિધીએ, મારા નૈણ હવાં સ નાથરે. આજ,
 પારવતીપતિમુ બોલો, (૧) મુણીએ સ્વામી મારી વાત રે,
 દયા કરો એને મુત બાણી, પ્રગટો ત્રિલોવનનાથ રે. આજ.
 શબુએ શરણાગત રાખી, મુખ ઉપર કર વાથો રે,
 માગ માગ શકર એમ બોલે, પ્રગટ અમૃતરસ પામે રે. આજ,
 હું માગુ સ્વામી મારા, તારા રસ શુભ પાન રે;
 શકર દર્શન સાધારણ થાણે, કરતાં મોહન ગાન રે. આજ,
 મહાવનર્મા મોહન રમતા, ગોપી સંગે રસ રે;
 ઉઠે ભાગ્ય હવુ નરસૈયાનું, ઉમિયાવરે પુરી આશરે. આજ.

૫૬ ૧૩ મું-રાગ મારુ.

વાત વિચારો, મેહેતા વાત વિચારો રે. ટેક.
 બાવન અક્ષર બાહેરો રે, સગુણ થકી રમે ન્યારો રે, મેહેતા.
 તે હરિને તમે નયણે નિરખો, મનની મમતા મારો રે, મેહેતા.
 સોહમ પ્રહ્મ સઘણે છે વ્યાપક, તે તણા સૌ પ્રકાશ રે, મેહેતા.
 અનતાશ્રમ કહે નરસૈયા, તેની નહિ ઉત્પત ને નાશરે, મેહેતા.

૫૬ ૧૪ મું-રાગ મારુ.

શકર તુઠે રે, લોળો શકર તુઠે રે.
 ગોપેશ્વર ગોકુલની લીલા, તે દેખાડી મુજને રે. જેને શકર.
 ધન્ય ભાણીએ વચન કહ્યું તો, હું લેટયો ભૂદરને રે,
 જીવતીના જીવ રમતા મેં જોયાં, રંગે મોહી રહ્યો સ્વરને રે. જેને.

સ્થર થયાં ત્યાં વતનાં પક્ષી, નાદ સુણી શ્રવણે રે; જન.
ધન ભાયગ તે ઉભો નરખું, શ્રી સદાશિવ ચરણે રે. જન.
ગંગાધરમાં ને ગોકુલપતિમાં, જે કોઈ જાણે ભેદ રે;
ભણે નરસૈયો વૈષ્ણવ નહિ તે, અધમ જાત કહે વેદ રે. જન.

પદ ૧૫ મું-રાગ આશાવરી.

પરમ ધામ પાપકા શરણે, કારણ કાંઈ ન વિચાર રે; પરમ.
ઠાળાવાળા શા કરાં છાં, જો નવ જાણ્યું પેહલું રે; પરમ.
નરહરિ સાથે નેહ નહિ તો, ગરવ કરે તે થેલું રે; પરમ.
જ્ઞાન વિના મન માન્યું ધરીને, વિષયે મોકલો મહાદયો રે; પરમ.
લીમ જણે હવે છુટશે સાથે, સિંહ સાંકડે ઘાત્યો રે. પરમ.

પદ ૧૬ મું-રાગ રામકળી.*

વ્યભિચારીસું પ્રીતડી, જોને સ્ત્રી રંગ રાતો; વ્યભિ. ૧
મંડળીક હારને પરભવે, તું તારે મહા મહમાતો.
કહે કામી થયો કેશવા, મને શું કમે પાપી,
દોહી થયો લક્ષ્મીવરા, પૂતના સંતાપી. વ્યભિ. ૨
મારી વારે ચઢજોરે વિકૃલા, નહિ તો આ દેહ જાશે,
નરસૈયાને મંડળીક મારશે, તે તને કેમ ખમાશે. વ્યભિ. ૩

પદ ૧૭ મું-રાગ મારુ.

હાર નથી કાલવો રે, હલા તું વૈરાગી થા; હાર. ૧
શેરી શૃંગાર ગાતો હીંડે, તું તો આંધી નાસી જા.
જો તમે નાગરા શૃંગાર ગાશે, તો તો આપકા કજેત થાશે;
તુંને વારે વારે શું કહિયે, તુંને સાન નથી કંઈ હૈયે. હાર. ૨

* આદિમા આપેલી હારમાળાના પદ ૧૫ મા પછી પરિશિષ્ટનું પદ ૧૬ મું અને ૧૭ મું છે.
પદ ૧૬ મું પ્રા. કા. ત્રિ.ની પ્રેમાનંદની હારમાળામાં નથી આપ્યું, પણ સુરતના કવિ
દલપત દુર્લભના બાઈ રા. નરસિંહરામ દુર્લભરામની પાસે જે પ્રત હતી, અને જેને રા. બા. હર
ગોવિંદદાસે પ્રમાણભૂત પ્રથમ પ્રત, પ્રેમાનંદની બનાવેલી હારમાળા તરીકે માની છે તેમાં કારણ
કે તે જ પ્રતનો કવિ નર્મદાસકરે પણ પ્રેમાનંદની હારમાળા કરાવવા માટે ઉપયોગ કર્યો હતો,
એમ જણાય છે. (૧૮૬૫) નર્મદાસકરની સ્વદસ્તે ઉતારેલી પ્રતમાં એ પદ છે એ પદ સા. હેતુથી
સજ દેવામાં આપ્યું છે, તે સંશોધકએ દર્શાવ્યું નથી. વળી આ પદ રા. તનસુખરામવાળા
સ. ૧૭૩૧-૩૩ ની પ્રતમાં પણ છે † પ્રા. "નિવિધ વિચારી પ્રીતડી"

તુંને કહું કાંઈ ન જાય, વારતા જમણે થાય,
 નિર્લજને બાવળીઓરે ઉગ્યો, તેતો તેના મનથી સુગ્યો. હાર. ૩
 જાણુ છાંયડે થયો મુને આજ, પછુ નવ પામ્યો કાંઈ લાજ;
 અડી સહસ્ર વિગ્ર ગણીને લીધા, સંન્યાસી સહસ્ર પરસીધા. હાર. ૪
 રાયે સલા એણી પેરે કીધી, સૌ મળીને શિખામણુ દીધી,
 * નરસૈયે કહ્યું ન કીધું, ત્યારે રાજાએ ખાંડુ લીધું; હાર. ૫
 સૌ વાદ વહે ત્યાં બહુ, ત્યારે લીમડે મનમાં લહું. હાર. ૬

પદ ૧૮ મું.*

પોલના પંડીતને પુછે જઈ, એટલા ઉપર ડાહ્યો નહિ;
 તેડું મોકલ્યું પંડીતને સહી, શ્રીપાત પડિત આબ્યા તહી. ૧
 રાયે પ્રણામ જ કીધો સહી, પંડીત પ્રત્યે વિનતી કહી,
 કહો પંડીત કરવું શું ઘટે, હું દિગ્મૂઢ થયો છું તે માટે. ૨
 વળતો પંડીત વાણી કહે, હું નવ જાણું અણુબોલ્યો રહે,
 તારી પોલના પંડીત અમો, રાજાજી સાંભલજો તમો. ૩
 હૈયા લલાટનો ફૂટો સહી, તું સરખો કે પાપી નહિ;
 તારી ભૂડી થઈ છે શુદ્ધથ, હૈયાતણી ટળી છે શુદ્ધથ. ૪
 હું ઉનામાં ગયો એકવાર, ત્યાં નાગરી ન્યાત મલી નિરધાર;
 ત્રણસો પ્રાણધુનો સંકલ્પ કરી, ઉમા મહેશ્વર આપ્યા શ્રીહરી. ૫
 તે વારતા માંડીને કહું, સ્વસ્થપણે સાંભળજો તું;
 એની પુત્રીને સૌમતનુરે કામ, પછ્યો જોખણો નાગરનું નામ. ૬
 તે અરકઠ બોલો છે અપાર, તેને જુનાગઢ મોકલાવો નિરધાર;
 તેને તેડાવી વિનતિ કરી, તાલકૂટીઆ ઘેર જાવો સહી. ૭
 પંડ્યો જોખણો ઉત્તર દે સહી, હું નોતર ચુકું નિશ્ચે નહી,
 અગીઆર ફહીઆં રોકડા લઉં, તો હું આથી ડગલુ હઉં. ૮

* આ કા ત્રિ આ આપેવા પદ ૭૪ ની ૧૩ થી તે ૧૭ કહી સુધીના પ્રેમાનંદે માત્ર
 અમેરાનો સાર ન આપ્યો છે પણ ભૂતી પ્રતોઆ એ રચાને ૧૮ થી ૨૫ સુધીના પદો છે

† ઉપનો પાડ રા. વનસુખરામની વધા એક બીજી પ્રવનો છે મારી ભૂતી પ્રવનો પાડ 'જુનાગઢ'
 છે, જે અશુદ્ધ જ છે ‡ અરકઠ બોલો=અરકઠ બોલો, હાજર નવાળી, ગમે તેમ અટકાના વેણ કાટે એવેલ.

ખરચને દોકડા દશ વિશ, પડા જોખલાને ચંદી છે રીસ;
લોહી પીતો તું મારુ રહે, હું નહીં જાઉં એમ ઉત્તર કહે. ૯
તેને જમણી જેપ આપી ઘેર, જોખલો મોકલ્યો એણીપેર;
એની પુત્રીને કહે છાનું જઈ, તારા પિતા ઘેર જાવું સહી. ૧૦
વળી કંઈ કહાવવું છે તું, આ ટાણે ચાલું છું હું;
પંડા જોખલો પોંડ્યો સહી, નરસેં મહેતાને વિનવી કહી. ૧૧
એકો થાને તું તો લંડ, શું માંડી બેઠો પાખંડ;
ગાઈ વાઈ ને ચેટજ ભરાં, મામેરાની ત્રેવડ કરાં. ૧૨
રાત દિવસ કૂટો છો તાલ, પડે છે સીને જાળલ;
પંડે જોખલે હેલ્ય નેતરી, મહેતાએ સમયાં શ્રીહરિ. ૧૩
શ્રી લક્ષ્મીવરનું ભજન કરી, શ્રી ગોપાળજી રદ્યામાં ધરી;
સલામાં બેઠો જઈ, સુરસેનાને વધામણી ગઈ. ૧૪
ખાઈ મામેરાનો આંચો અંખાર, સાંભળજે રે તું નિરધાર;
કહો કયાં આંચો મારો નિર્ધન આપ, મારુ તે મલીયું પૂરણ પાપ. ૧૫
“જોટયા વેવાઈ બણે વળગ્યું ઝોડ”, શું લાંબા મામેરુ મોડ;
ને નહોતી મામેરાની પેર, તો શું આંબ્યા દિકરીને ઘેર. ૧૬
મામેરુ કરશે શ્રી ગોપાળ, નરસેં મહેતો વળડે તાલ;
જે નેઈએ તે લખી આપો હાથ, મામેરુ કરશે લક્ષ્મીનાથ. ૧૭
તવ વડસાસુ જોલી મુખવાણુ, છાજમાં મૂકીએ બે પાપાણુ;
એક કહી બાં શ્રીપાત રહ્યો, સકળ સલામાં બીલીઓ થયો. ૧૮

પદ ૧૬ મું-રાગ સિંધુડા.

કોણે કહ્યો કપટીને કોણે કહ્યો કામી, કોણે કહ્યો તાળ કૂટીઓરે આવીયો;
આપવા મૂકવા કાંઈ નથી લાવીઓ, એને કહોરે તું મામેરુ શું લાવીઓ.
તેણે સમે પુત્રીએ વચન કહ્યું, શું રે સલામાં તાલ વાયે;
સાસરામાં મુને મહેણાં દે છે ઘણાં, વચન કહ્યાં તે નવ ખમાયે.

* લડ=રાડ, પાપી, હું જ દેનાર, લુચ્ચો આ રાખ્તો પ્રધાન માણસ સુરસામાં લોય ત્યાર કરવામાં આવે. સામણે અંગદનિષ્ઠિયા વાપર્યો છે. એની વ્યુત્પત્તિ સ લડ=ડું ખ દેડ તે લપરથી છે. લંડ, લાડ રાખ્ત એના પરથી જ થયેલા લાગે છે.

અગ ને તાલ અમે દેહ સાથે મૂકીશું, ધરણી આકાશ બે એક થાશે,
 લોકકાં એલશે તે પણ સહીશું, કૃષ્ણજીનું લગન મેલ્યું નવ બાશે.
 તે સમે વહેવાણુને રીસ એવી ચઢી, લાવી મૂક્યું હિલોદક પાણી,
 રાત દિવસ જેનું લગન કરે તમે, સમોવણુ આપશે તેરે આણી.
 ચૈત્ર શુદ્ધ દ્વાદશી, મેઘ ઘટા ચઢી,* ગરગડીને કુડી માંહે સ્થોડ;
 આપી સમોવણુ નરસૈયાને સુચવ્યો, એવો સમસ્ત વૈષ્ણવને રે ત્રુઠો†
 કેટલાક મળીને વાત એવી કરે, દુષ્ટ બોલે એવી મુખ વાણી,
 કામણુ મોહન મોહની છે એમાં, મંત્રને બળે મંગાવ્યું રે પાણી.
 મંત્ર ને જત્રની વાત બાલું નહિ, કેવળ કૃષ્ણ મારે રહ્યે બારયો;
 પ્રહ્લાદને સ્થાન ફેડીને પગદંચો, બાળક બાણી ધ્રુવ અચળ શખ્યો.
 મુહામાને ચાર પદારથ આપ્યા, કમાઈયો કોડો‡ ત્રિલોચન કીર્તિ;
 અમરિષરાય ઉગાર્યો શાપથી, ચક્ર ધરીને તે ચરણ લીધો.
 તેણે સમે વેવાઈએ વચન એવું કહી, દીપ માંડીને એને આપી આણી;
 ત્રણસે સેલા ને ત્રણસે કપડા, ત્રણસે ચુદડીઓ તેમાં લખાણી.
 ત્રણસે ખીરોદક‡ ત્રણસે પટ્ટા લખ્યા, સાલુ સળીયા લખી લે રે ભટ્ટી,
 ત્રણસે ડગલા ને ત્રણસે ખેત્ર છે, કહા યકી આપશે એ રે આણી.
 તે સમે વેવાઈએ વાત એવી કહી, તારી દિકરીએ સહુ દીપ માડી,
 સહસ્ર બે સહસ્ર લો ઉછીના અમ કને, નહિ તો રાત રહી બવો ઢોડી.
 દિકરીનું લે તે તો કુળીપાકે પડે, ચાલને હલાહલ તે કોણુ ખાય,
 શ્રીકૃષ્ણ સરખો સગો મારે, મામેરુ કીધા વિના નહી રે ભાય.

* રા નવલસામે “મામેરુ” મા આપેલી મિતિ “માપ સુદી સપ્તમી સ્વીચાર” પ્ર. ૬૩ ત્રિ મા આપેલી મિતિ-“ચૈત્ર સુદી દશમીને દિવસે.” † રા. તનમુખરામની પ્રતમા, તથા રા. રાવળની પ્રતમા ૧૬ મા પદમા ન્યા “આપી સમોવણુ નરસૈયાને સુચવ્યો” ત્યાં એ ૧૬ મુ પદ પૂરુ યાય છે, અને ત્યાર પછી નવુ પદ રાકે ચાય છે તે આ પ્રમાણે છે

રાગ રામચંદી

તેવારે નામરે મળીને લીગલ માડી, કહો તો એ કપળને સાદીરે,
 કેટલાએક માહીયી બેનૂંપેર બેલ્યા, સ્થેનો એને જાદીરે.

આ કહી પછી રા. તનમુખરામની પ્રતમા અસંગત રીતે એક લીલી વિરોધ છે “રેવા તોરડા સદલ એરા, બે મન માને તો કરે આપ એરા” પછી ૧૬ મા પદની બાણીની લીડીઓ છે. ‡ કાપડ ૬ મૂળ પ્રતમા “ચીરોદક સંગ” ‡ પટ્ટ-મરદને બમે મુકવાના પદક; અથવા પગના હવે.

પદ ૨૦ મું-રાગ આશાવરી કે સિંધુડા.*
જનુની પામે હેલાને જીવે, (૧) શિવ સોખ્યા જાળરે,
સંપત વિના તે શબવત્ દીસે, મરે ને જીવતા થાયરે. જનુની૦
વિશ્વ જનેતા સાગર તનયા, હરિ અર્ધાંગે કમળારે;
કૃપા કટાક્ષ જીવે અમ સામું, નરસૈયા કાં વિસરવારે. જનુની૦

પદ ૨૧ મું-રાગ સિંધુડા.

નાગરી નાતમાં નિર્ધન સરજીઆ, કહોને નારાયણ કેમ કીજે;
દીકરીને ઘર સીમંત આબું, મા'વ મોશાણુ કયાંથી કીજે.
ભક્તિ કરુ તારી ત્રિકમા તાલ ગાઉં,† ગાન સાચું કરુ શે ન રીજે;
તું થકી દેવ અનેક છે રે અલ્યા, જે થકી કાજ એકે ન સીજે.
દ્રોપદીને તમે અંબરડું પુરીયાં, સ્મરણ કીધું તારુ સતીયાં;
શંક સુદામો સાંભર્યો શામળા, મારી વેલા શે નવ આવો અહિયા.
શૃંગાર સાવડી(૧) એ જાળ અંબર ભરી, કહે રે નારાયણ દાસ દીજે;
નરસૈયાઆ સ્વામી ખીરદ પાલક સદા, આપ પોતાતણા હાથ દીજે.॥

પદ ૨૨ મું-રાગ સિંધુડા.

જાગ જહુનંદન જગતપતિ શામળા, સાર કર સાર કર દીન જાણી;
આગે અનેક દુઃખ ભાગીયાં દાસના, તેણે બચું રે વિશ્વાસ આણી. જાગ૦
ધાયે નારાયણ નામ લેતાં થકી, વિપ્ર અબજભેલને તે ઉગાર્યો; જાગ૦
ગજ તણી વા'રે તું ગરુડ તણ ધસ્યો, પરમ દયાળ તમે તુરત તાર્યો. જાગ૦
અમરિષને માટ તે અવતાર લેવો પડ્યો, વિવિધ લીલા રખે તું વગોતો;
દાસ નરસૈયાની આશ પુર્યો વિષે, કથ કમળા ઘેર શું રે સુતો. જાગ૦

પદ ૨૩ મું-રાગ સિંધુડા.

વાર થઈ વિકુલા, વા'રે વેગે ચઢે, રખે નાગરી સ્નાતમાં હાંસી થાયે;
આગે ભક્ત તમે અનેક આધારીયાં, તમને તણ નાથજી કોને વાયે. વાર૦

* આમ જે રાગ મૂળમાં આપેના છે. પદની વાક્ય રચના જણાવતી નથી ને સખધ પાત્ર સમર્પતો નથી. † પા૦ "જનની એ મેહેલ્યા નરજીવિ, સ્ત્રી વણ્યા મરી નાયે"
‡ પા૦ "ધરુ" § પા૦ "ચીરજ." ॥ પા૦ "નરસૈયા કહે તારુ ખીરદ મોઢે, ભૂતમે કૃષ્ણ વિના કથમ રહીજે"

દ્રૌપદીને સમે ધાયા હરિ ધસમસી, પુરીયાં ચીર તે અનેક જાતે;
રાખી એ લાજ, એ કાર્ય છે તમતલું, મેલપણ* ન આણ્યો આણી વાતે. વારં
જાણીયું નાથે, સાદ શ્રવણે સુણી, મગદ થઈ પુત્રીને માન દીધું;
છાયા છાયામાં, પદ ચીર બહુ નવા, પુર્યા પીતાંબર કાજ કીધું. વારં
નરસૈયો નીરખીને, મન આનંદીયો, જે હરિ જે હરિ શબ્દ કીધો; ૨
ચરણ ઉપર શીશ નામી રહ્યો, નાથે હાથે કરી રુદયે લીધો. વારં

પદ ૨૪ મું-રાગ સિંધુડા.†

અહલકે ઢળીયા રે વૈકુંઠનાથ ધણી, ગરુડ કયાં ગરુડ કયાં વહત વાણી;
ચાલ ચતુરા ચત્રણજ કહે ભામિની, નથ નાગરે મારી ગત્ય જાણી. અહં
નરસૈયો નાગર ભક્ત મારો ખરો, છાજ ત્યાં જઈ ભરો શીઘ્ર થાયો;
જેને ધણે હેત તાં તે ગયા વિનઈ નવસરે, રીધ ને સીધ લઈ રે બાવો અહં
દેશ પરદેશની ભાત જે લલભલી, એક પે એક તે અધિક જાણી;
રતને કો નવ લહે, નામ કો નવ કળે, અંગને આજસ તજી તેરે આણી. અહં
હેમ હુંસાંકલાં, ‡ નંગ નિર્મળ ભલાં, સરવ શૃંગાર તે સજો સારો;
રીત ને ભાતમાં રોકક રમે વિસરે, દીન થઈ કરગરે દાસ મારો. અહં
અજ ભવ ઈંદ્રને સ્વપ્ને કો નવ લહે, માગે મુખ જોલાતાં વિવિધ વાણી;
નરસૈયો નાથ લક્ષ્મી સહિત આવીયો, અગણીત ગાંઠડી અનંતડું આણી. અહં

પદ ૨૫ મું-રાગ આશાવરી.

લક્ષ્મી ત્રુઠ્યા કૃપા કરી, “ઠાલી છાજ સોનેએ ભરી.” લક્ષ્મી
અનેક પટોળા ખીરોદક સાર, કમખા ભાત્ય ન આવે પાર;
સોના છાજમાં મોતીહાર, પહેનાવે સઘળો પરિવાર. લક્ષ્મી
જેટલું લખ્યું હતું કાગળ માંહે, તે સૌ પુરુ કર્યું વૈકુંઠનાથે;
લક્ષ્મીજીએ જો કીધો નિવાસ, સો કોને આપ્યો વિન્યાસ. લક્ષ્મી
વેવાઈએ મન કીધો વિચાર, એ કાચ કારણ અવતાર;
નરસૈયો મહેતો સેવક સાધ, આપણે કીધો મહા અપરાધ. લક્ષ્મી

* મેળાપણ † પ્રેમાનંદ પ્રણીત અમેરાના કડવા ૧૩ માસુ ૧ છ પદ ૨૪ મેળાપણું,
આ ૨૪ મા પદ સાથે સરખાવે. એ જ પદ, કેટલાંક ફેરફાર સાથે વિશ્વનાથ જાનિયૂત ‘નરસિંહ
મેહેતાનું ચરિત્ર’માં, અમેરાના જ એ જ પ્રસંગમાં છે. ‡ દહ-દહ-સાંકલાં † પા. “સગ.”

૫૬ ૨૬ મું-રાગ સિંધુડો.

ચેત્ર શુદ્ધ ત્રયોદશી દિવસ સીમંતતણો, છાળમાં શ્રી જઙ્ગનાથ બેઠા;
 નાગર સધળા જે દ્રેષ્ય કરતા હતા, તેને ચતુર્ભુજને નયણે દીઠા. ચેત્ર૦
 દેવા ભક્તવત્સલ સદા ધીરદ તારું સહી, અવરકો દેવને હું ન જાનું;
 જનમ જનમ તારા દાસનો દાસ હું, ધીરદપાલ તું એરે રાચું. ચેત્ર૦
 નરસૈયો એક અદ્ભૂત અવતર્યો, એની વાત કોને ન થાય;
 નાગરી નાતમાં એ શિરોમણિ, તેને ઉલટ અંગ ન માય. ચેત્ર૦
 તેણે સમે પુત્રીએ વચન આવી કહ્યું, મામેરામાં કોઈ રહી ન જાય;
 નહુંદની દીકરી નામ નાનીબાઈ, તેને કપડું આપો તો વારુ થાય. ચેત્ર૦
 આપનાર હુતો તે તો આપી મૂકી ગયો, હવે મુજ થકી કાંઈ નવ અપાય;
 તુલસી ચરણોઢક મારે અતિ ઘણું, જોરે લેવા તણો ખંપ થાય. ચેત્ર૦

૫૭

જેણે કીધું મામેરું આરત ભાગીરે, જેમ સ્વપ્નામાં ઉઠી જાગી રે.*
 સૌ કોયે વિશ્વરૂપ દીઠીરે, જેમ આપાડો મેહુ વુકયો રે.
 સકલ મનોરથ નરસૈયાનો મીઠીરે, પ્રેમ ભક્તિએ પાલી લીધી રે.

૫૬ ૨૭ મું-રાગ સિંધુડો.

૧-૫૬૫) ભાલ્ય તું ભાલ્ય તું, સન્મુખ શામળા, દાલ્ય દુઃખ દાલ્ય દુઃખ આજ મારું;
 નિગમ નેતિ રટે, આવડું કરવું ન ધટે, ભક્તવત્સલ પ્રભુ ખિરદ તારું. ભા૦
 અરજ સુણો હરિ, શું કહીએ ફરી ફરી, અવણે ન સાંભળો નિદ્રા આવી;
 ધાવ ધરણીધરા, જાગજે જઙ્ગવરા, દુષ્ટને હાથથી લો મુકાવી. ભા૦
 સત્યને પાળવા અસત્યને ટાળવા, પ્રગટોને પૂરણ બ્રહ્મ પોતે;
 પ્રલનો હાર આપજે કમળાપતિ, સુંદીર શ્યામ સભા રે જોતે. ભા૦
 સુખડા આપવા, દુઃખડા ટાળવા, અનાયના નાય તમેરે કહાયો;
 નરસૈયો બેઠ કર જોડીને વિનયે, શ્યામના ચરણનો લેવો લાગ્યો. ભા૦

* રા. વનમુખરામની પ્રવચાં ૨૬ મા પદની છેલ્લી ત્રણ લીટીઓને બદલે આ પ્રમાણે
 બે લીટીઓ છે.

“કીધું મામેરું ને આરત ભાંગી, રહુ કોએ વિશ્વરૂપ દીઠી;
 નરસૈયાને જેડું કીધું મામેરું, તેવો સમસ્ત વેશ્વરને તુડો.

પદ ૨૮ મું-રાગ સિંધુડા.

જગપતિ જાદવા, શું રે જોઈ રહ્યો, દયા આણુ દામોદરા થાને વેહલો;
 ૧ કૃપા હરિ, આપને શ્રી હરિ, સુર ઉઝાથી મને રાખ પેહલો હો જ.
 રે કાઠોર પ્રભુ ધણી રે તું મારો, મેં રે લક્ષ્મીવર તું રે ગાયો;
 તવતસલ એવું બિરદ છે તારુ, તેવું જાણીને નાથ તું ધાયો હો જ.
 ૩ લ માયા મધુસૂદન માળાતણી, હાર આખ્યા પાખે કેમ ચાલે;
 પેરે પરલવે મંડળીક હારને, તે દુઃખ તુજ વિન કોણ ટાળે. હો જ.
 ૪ મની માલમાં કંઠણું શું થઈ રહ્યો, આપો કૃપાનિધિ શું વિચારો;
 જોયાયા રવામી આશ તારી ધણી, આ દેહ દામોદરા તમે ઉગારો હો જ.

પદ ૨૯ મું-રાગ સિંધુડા.

૧ પ્યને હાર કપટી રે તું કાનુકા, આ ગોકુળમાં કપટ ઘણાં રે કીધાં;
 ૨ વનિતાસુ પ્રીત જોડી કરી, તે રે આહીરડીનાં દાણુ લીધાં આં
 ૩ કરી દહીં દૂધ તે ચોરીયાં, સુર અસુર મુનિ સરવ જોતાં;
 ૪ કરી રંગે રાસ રમાડીયા, પછે આપડા મૂક્યાં વન દોતાં. આં
 ૫ કલે પ્રીત કરી ત્યારે કપટી ન જાણીયો, હવે રે શું કરું તું અવરવાણી,
 ૬ નરસૈયો કરજોડીને વિનવું, રાખને લાજ સારગપાણી. આં

પદ ૩૦ મું-રાગ સિંધુડા.

૧ આ મધુસૂદન આજ વાહલી થઈ, રાખી રુદયામાહી કરે છે સામે;
 ૨ રમાડે હીરા હથેરે સુણ્ય શામળા, લોકે લક્ષ્મીવર તો વિમામે. માળાં
 ૩ ણીક ઉપર મેહર કીધી ધણી, મુજ ઉપર થકી દયા ઉતારી;
 ૪ કતનો તું સાથી થયો રે શામળા, પોતાના માટે મૂક્યો વિસારી. માળાં
 ૫ કતવતસલ એવું બિરદ છે તારુ, હું રે વલુધ્યે તારે ભરાસે;
 ૬ ને પ્રતે હાર તું દે તો દામોદરા, વિપત્ત પડે હાવાં શું વમાને. માળાં
 ૭ રાયે વાંક કાંઈ નથી રે નારાયણ, હું દુઃખ પામું તે તો મારે પાપે,
 ૮ રસૈયો કહે મુંને મંડળીક માર્યો, તારી રુદયા ઘડી શું ન આપે. માળાં

પદ ૩૧ મું-રાગ સિંધુડા.

૧ હાર હૈયા વચ્ચે શું રે રાખી રહ્યો, કૃપણ થયો રે તું કૃષ્ણ કાળા;
 ૨ સતાં ને રમતાં છું તારો પ્રાણલો,* આખ્ય ને નાથ તું પુષ્પની માળા. હારં

* પ્રાણલો=પ્રાણલો.

તારા બળ થકી ઘણું રે બળ મારે, તું જ આપીશ ને મારે લેવી,
તારા મનમાં વાત કેવી હશે, મારા મનમાં ના આવે એવી. હાર૦
મરણ થકી નવ બીહું રે મધુસૂદન, નેટ નિર્વાણ આ દેહ પડશે,
હાર આપ્યા વિના, મડળીક મારશે, એ અપયશ હરિ શીશ ચઢશે. હાર૦
વેગ કર વિઠ્ઠલા, વાર લાગે ઘણી, સૂર સમે હાવાં ઉઢેરે થારો,
મડળીક રાયને માન વાધે ઘણું, નરસૈયાનું બળ ક્ષીણ થારો. હાર૦

પદ ૩૨ મું-રાગ સિંધુડા-ખિલાસ.

અલ્યા સારું કર સાર કર માત્રી શામળા, બોલતો નથી તે શું માગ્યા માટે;
રસે આપીશ તો રસ ઘણો વાધશે, નહિ તો મૂલ્ય મને મૂળ સાટે. સાર.
મીતની રીત તું કાંઈ લેહેતો નથી, નીર કેમ રહે અલ્યા કુલ પુટે;
ગોઠડી મીઠડી જાણે જુઠો સદા, અબુદ્ધિયાશે મસ્તક કોણ કુટે. સાર.
અલ્યા કલીયુગ માંહે પત ગઈ તારી, શરણ થકી વૈષ્ણવ કોણ થારો;
લક્ષિત કરતા કહેશે નરસૈયો મારીયો, જગતમાહે જશ કોણ ગારો. સાર.

પદ ૩૩ મું-રાગ પ્રભાત †

ગરીબનિવાજ તુંને, કોણ કહે શામળા, દુહનિવાજ મેં આજ જાણ્યો;
સર્વ સન્યાસીથી, તું બીહિ બાપડો, તેનો બેપોતુ (?) જાણે તાણ્યો. ગ૦
લક્ષ્મી ભુખે મરે, જક્ષ્મ હાસી કરે, પેલા પાડીઆના તું દાલદ્ર કાપે,
ભુત ભૈરવને, લાડુઆ લાપસી, કોહુકુચ તારે નામે આપે. ગ૦
લક્ષ્મી સૌથી હરે, તુજથી કાંઈ નવસરે, પેલા લાડીઆ લાખેણી મોજ માણે,
ચાડીઆ ચુગળને માન ઘણું ઘણું, તારા દાસને કેન જાણે. ગ૦
સોરઠ હાંસી કરે, દુહ દાળે બળે, વળી વળી તુજને શું રે કહીયે;
જાણે નરસૈયો તારા ગુણ ગાઈ જીવિયે, એકલા જૂતળ કેમ રહીયે. ગ૦

પદ ૩૪ મું-રાગ સિંધુડા.

હું રે જયક તું હાતાર દામોદરા, મારે મનતો બિરદ સાચુ,
આપો કે ના આપો તોએ ત્રિકમા, તુજ વિના બીજા કેન ન જાયુ. હું રે.

* નેટ=નિઢે † સાહ્ય-વતાર. ‡ પદ ૩૨ મું કવિ નર્મદાચક્રવર્તી ઉવારેલી પ્રતમા છે એમાનદ વિવરે રચેલા ૧૪૮ પદ ઉપરાત આ પદ છે. કવિ નર્મદે "હાર મધ્યમું પદ" એવા કોરો માયો છે

લક્ષ્મી સુદામાની સાર કરી શામળા, નવનિધી આપી ત્રુક્યા મોરારી;
 ચત્રભુજ રાય તેં ચંદ્રહાસ ઉગારીયો, તેમ કૃપા કરો હાવાં મારી. હું રે
 શુરુ બાલક ચમસદનથી લાવીયા, અર્જુનની પ્રતિજ્ઞા તેં રે પાળી;
 પ્રાદ્યક્ષના દશ પુત્ર હર્યા હતા, વૈકુંઠનાથ તું લાવ્યો વાળી. હું રે
 એવા ઘણા બિરદ છે તારા, મારુ દુઃખ હવાં કહું રે તુજને;
 હાર નહિ આપો તો મંડળીક મારશે, નરસિંયો કહે હરિ રાખ મુજને. હું રે.

૫૬ ૩૫ મું-રાગ મેવાડો.*.

મારેને માથે રેહો, વાહલાણ તમે ધણીરે, અવરન મોટો કો મહારાજ;
 શોધ તો લીજે રેહો, સ્વામી મારી રે, જેમ તમે ઉગાર્યો ગજરાજ. માં
 રીસ નવ રાખો રેહો, મનમાં માધવારે, મોહન મારે તમે છો નાથ;
 મંડળીક રાય રેહો, મુજને મારશે રે, ત્યારે કોણ જાણશે હાથ. માં
 અમ રાંક શું રેહો, રીસ ન રાખીયે રે, પ્રભુણ અગરંક મહારાજ;
 મજ તે રાખ્યું રેહો, ગિરિવર કર ધરી રે, તેમ અમને ઉગારોની આજ. માં
 સાધુને લીજે રેહો, અહો મુજ શામળા રે, મૂઢી મને તણો અહંકાર;
 હું તો તારી રેહો, તું મારો સદારે, તે તો જાણે જુગ સંસાર. માં
 પ્રભુણ હાર આપો રેહો, સમરથ શામળારે, આવડી શાને લગાડો વાર;
 રતનખાઈ કહે રેહો, પ્રભુ તારી વિનતી રે, વાહલાણ રાખોની આ વાર. માં

૫૬ ૩૬ મું-રાગ મેવાડો.

શામળિયા રનેહી રેહો, અમ ઘેર આવીયે રે, કહું મારા મનડા કેરી વાવ;
 લટકે લટકે રેહો, દેખું તુંને આવતો રે, વાહલાણને બળ લરી લીડુંબાય. શાં
 કોડ કામનીના રેહો, પ્રભુણ પૂરવા રે, સભામાંહે આવો શ્રી મહારાજ;
 મંડળીકમેહેતાને રેહો, વાહલાણ મારશેરે, તેની તમને લાગશેણ રે લાજ. શાં
 આવોની રમીએ રેહો, મહાગમ રાતડી રે, અમને હહુવા પાડેણ આજ;
 દીલની નવ જાણો રેહો, દામોદરરાયણ રે, કેમ કરી રહેશે રે અહિ લાજ. શાં
 પ્રીતના બંધાણા રેહો, ઘેર પધારીયે રે, પ્રીતમ પ્રાણતણા આધાર;
 કાહાનખાઈ કહે રેહો, વાહલાણની વિનતી રે, સેવકને આવી આપો હાર. શાં

* હારમાળા ૫૬ “દામોદર દીનને રે, દરિય દીજ્યે, તમારો મેહેતાજ દુભાય,” ૫૬
 ૫૬-૩૪ મું છે.

પદ ૩૭ મું-રાગ કેદારો.

દેવાતું સમો ગૃહસ્થ મે નયણે નવ નિરખીયો, પ્રગટ લક્ષ્મી સહિત વાજ આપુ,
આપ આપદ ધરાં, અગ રેરવા કરાં, સેહિજમા ભક્તાનુ કષ્ટ કાપ્યું. દેવા૦
* * * ઋણપત્ર કર ગ્રહ્ય, હું ને ભક્તવત્સળ સુણી પ્રેમ વાધે;
અમને અનુગ્રહ કરી, આપ ગયા વપુ ધરી, કપટ કાળા વિના કોણ સાધે. દેવા૦
એમ કહીને આલાપ ક્રીષ્ણ વળી, અગો અગે અતુલ પ્રેમ યોગી,
કપટ છુટા મકળ અગ તાલાં સહી, નરસૈયાચો સ્વામી મળ્યો રે ભોગી. દેવા૦

પદ ૩૮ મું-રાગ કેદારો.

દેવા ભક્તિ આપે હું ને ભક્તિ આપે, વિષયરસ કશું ના લેશ આપે,
કૃષ્ણ કરુણા કરી કર ગ્રહો માહરો, મોહમાયાતણી ભળ કાપે. દેવા.
પ્રગટ લીલા હરિ પેખીયે પ્રેમમું, જીવતીના જીવમા રહ્યો રે ઓપી;
કંઠ બાંહેધરી નરસૈયો નાથજી, ચન્દ સુર તાનસુ ગાય ગોપી. દેવા
સુરીનર મુનીજન જેની સ્તુતિ કરે, પ્રદ્યા વેદે કરીને વખાણે,
ભણે નરસૈયો જે ધન્ય આ દેહને, ભક્તિરસ પૂર્ણ પ્રેમે પ્રમાણે. દેવા.

પદ ૩૯ મું-રાગ કેદારો.

આખ્યને ભૂરા ભક્તિજ તાહારી, કરનેડીને ઠહું મોરારી આખ્ય.
સોલ સહસ્ર ગોપીની સાથ કિડા કરી, તોયે તું કહેવાણો પ્રદ્યારી,
બળીતણે દ્વારે તું બાણેનો થઈ રહ્યો, નદને આગણે ગાય ચારી. આખ્ય
નામાનું છાપર છાધને આપીયું, કખીરાની રાખી અવિચળ વાણી,
મામેરા વેળાએ લાજ ભતી હુતી, ત્યા તમે મોકળું ટાકુ પાણી. આખ્ય.
તમે અનેક ઉધારીઆ પતિતપાવન કર્યો, દીન ભણી રમે લાજ આણો,
ઘેહુ કરનેડીને નરસૈયો વિનવે, હજી લગી પ્રભુ તમે શો ન બાણો. આખ્ય.

પદ ૪૦ મું-રાગ બિહારડો.

તુમવિના કેને ન ભયું, ભદવરાય, તુમવિના કેને નવ ભયું,
ફરી ફરી કરમે ભરમે ઘણું ભૂટ્યો, તારી ભક્તિવિના સૌ કાયુ. ભદવ૦
અનેક પ્રદ્યાદિક મોટ મોટરા, તે માટે નવ રાયુ;
મન વચન કર્મ ગોવિંદજીને ચરણે, તે નરહરિ આગળ નાયુ. ભદવ૦

* આ પદ શ્રી હમીદરાય ધરણીધર મહેતાને લાખી ધરણે મહેલા રાગ કેદારો પેલાવી
વાળી ઋણપત્ર-પત્ર-સમાધાન વાખ્યું, તે વારે મહેતાજીએ ગણુ બહાવ છે

યજ્ઞ યાગ તપ તીરથ વ્રત, વેદ કહે તે સાચું;
નરસૈયાચા નાથ મંદિર પધારો, તો ભવ જથ હરિ ભાચું. ભદ્રવ૦

પદ ૪૧ મું-રાગ કેદારો.

વાત વિચારતા ખાત થાયે રજો, હવે ક્યમ હરિ રાખશે ખ્યાત;
મરણ મારુ કશું, લોક થાયે હસુ, સંગ સંગત કહે આજ વાત. વાત.
સુને ઉગારતા અરથ તારો થશે, તારા દાસને દ્રઢ વિશ્વાસ બેસે;
ચેત તો શામળા જાહે જુઠો નહિ, રયામ વદન લઈ દુષ્ટ રેહ્યો. વાત.
હરિ મલ્યો હોય તો સાખ્ય સ્મૃતિ કહે, અર્ધાંગ ગોપી થઈ સરવ દીપે;
આશ તારી એમ નરસૈયો આચરે, નિર્મળ જ્યોતનું તેજ દીપે. વાત.

પદ ૪૨ મું-રાગ કેદારો.*

દામોદર દયાનિધી સાચો, નરસૈયાને રાખ્યો રંગ;
આપણા સેવકને સુખ દીધું, મંડળીકર્તુ માન કીધું લંગ. દામોદર.
એણે જાર ભાત્યે કાંઈ નવ ભણ્યું, વૈષ્ણવ સાથે દ્રેષ કીધો;
અંતર ગતિએ વિચારીને જોજો, એણે કુળ ઉપમયો વિખવાદ સીધો. દા૦
કહીયુગ માહે પ્રત્યક્ષ દીકું, નરસૈયો જીતાડ્યો હોડ;
આખ્યા કુંડળ ત્યાં વળી કાને, આખ્ય પીતાંખર કહી છોડ. દામોદર.
(સુને) કોને કહ્યો કપટી ને કોને કહ્યો કામી, સેવકજનને તારી આશ;
રાખી લાજ સભામાં સાચી, ફરીજન સઘળા થયા નિરાશ. દામોદર.
જેજેકાર હવો સોરઠમં, હરજો આપ્યો હાર હરિ;
શામળિયો સદા સુખકારી, નરસૈયાને કરુણા કરી. દામોદર.

પદ ૪૩ મું-રાગ આશાવરી.†

ઓળસો (?) અક્ષળ ન થાયરે, છળીલો ઓળસો અક્ષળ ન થાય;
મારો ઓળસો શ્રી ગોકુળસયરે, છળીલો ઓળસો અક્ષળ ન થાય.

* આ પદ દામોદરાયે દાર આરોપ્યા પછી નરસિંહ મહેતાએ ગાયું છે. એ પદ “મારો
કહોર શ્રી દામોદર, જેણે સાર કાપી સંભાવ લીધી” પછી વાચ્યું. આ પદ પ્રા. ડા. ત્રિ. ની
દારમાલામાં પ્રેમાનંદની છાપ સાથે કઈક ફેરફારથી પ્રસિદ્ધ થયું છે. † પદ ૪૨ મું નરસિંહ
મહેતા શ્રી દામોદરાયજી પ્રગટ થાય છે ત્યારે સ્તુતિમાં ગાય છે.

પ્રજ્ઞાદ વિલિખણુ નારદ અમરિષ, બાળ બટી હનુમાન રે;
 અકૂર ઓધવ વિપ્ર સુદામો, વિદુર ભકત વરદાન રે. છબીલો.
 ઓળખ્યો કુપદ વનયાયે, ચરણરેણુ અહત્યા તારીરે;
 કુબળનું ચંદન માંગી લીધું, ગોકુળ રાખું ગિરધારી રે. છબીલો.
 ઓળખ્યો નાર વ્રજ વનિતાયે, તરણ તારણ મોરારી રે;
 ઓળખ્યો પ્રીતે તેની પ્રીત કરેરે, લીલા કુંજવિહારી રે. છબીલો.
 હૃદ્યમતિ હૃયોધન કહિયે, સતી સભામાં આણી રે;
 પચાળીના પટકુળ પૂયાં, એવા સમરથ સારંગપાણી રે. છબીલો.
 સાંદીપન સુત કૃષ્ણરે આપ્યા, વેદ કહે તે સાચું રે;
 મારો ઠાકોર શ્રી દામોદર, જન જનને નહિ જાચુ રે. છબીલો.
 ભકતવત્સલ પતિત ઉદ્ધારણુ, દીનોનાથ કહાવે રે;
 નરસૈયાયા સ્વામીને ભજતાં, સંસારમાં નવ આવે રે. છબીલો.

પદ ૪૪ મું-રાગ પંચમ.

ધન્ય રે ધન્ય રે એમ કહે શ્રી હરિ, ત્રિગુણ રહિત થયું મન તારુ,
 કોટી પ્રહ્લાંડપતિ, કરે છે વિનતી, નરસૈયા તું વચન માન મારુ. ધન્યરે.
 પ્રહ્લા શકર સુત સનકાદિક આદિ જતી, એવ શુકલ ધરે ધ્યાન મારુ;
 મન કર્મ વચને, તે મુક્તિને અનુસરે, કોટી મુક્તિ તારે ચરણ વારુ. ધન્યરે.
 જેવી વ્રજ સુદરી તેવોજ નરસૈયો, કુસમચી પાંખડી હીટ સોયો;
 ભક્તજન પ્રતિપાલને કારણે, અખિલ પ્રહ્લાંડ થકી આવું ધાયો. ધન્યરે.
 કુજલીલા મધુવન મા'વણ, પુરુષ નામે કોઈ પાસ ના'વે;
 અથ એ શ્રી હરિ, વ્રજ વનિતા ખરી, નરસૈયા વિતા હુંને કોણુ લગાવે. ધન્યરે.

પદ ૪૫ મું-રાગ આશાવરી.†

વાહલારે મુને વેણુવ વાહલા, તેના દાસતણા હું દાસ રે,
 હું કોટી પ્રહ્લાંડતણા સ્વામી, મેં રહ્યા કીધો વાસ રે. વાહલા.
 વેણુવજનનું એ લક્ષણુ છે, તિલક છાપા ને માળા રે,
 શરણુ આવે તેને સુખ આપે, દીસતા દયાળા રે. વાહલા.

* પદ ૪૩ મા દામોદરશયણ ઉત્તર આવે છે † પદ ૪૪ મા શ્રીદામોદરશયણ વેણુવન વશણુ કહે છે

કયા મંદિર મુંદીર લોગી છે, ચીતરે ગોખ રંગ રેળ રે;
 વૈષ્ણવજન વિશ્રામ નહિ તે, એ મંદિર વેહેતાં મેહેલ રે. વાહલા.
 વૈષ્ણવજનની છર્ણુ ગૂંપડી, મારે તે વૈકુંઠ કોઠ રે;
 નરસૈયાચા સ્વામી ભકતવત્સલ હરિ, ભવના બંધન છોડરે. વાહલા.

પદ ૪૬ મું-રાગ કેદારી.*

અવતાર ચરીત રખે કવલુને દાખવતો, ભૂતળ નરસૈયા કાજ રાખે;
 શ્રી વ્રન્દાવનની લીલા વિના જે રહે, અવર તે બાપડા અન્ય દાખે. અવતાર
 વળી વળી એ અવતાર અમો લેશું, શ્રીકૃષ્ણ ગોવિંદ ગોપાળ ગાર્યું;
 દ્વરમતિ લોક અવતાર થીઓ, પ્રભુ અમો તારા દાસ થાશું. અવતાર.
 મુંદરી શોળ સહસ્ર ઘેર વારે, તો અકલો વેદ તે શું વખાણે;
 તારા પારનો શુભ કોઈ નવ લહે, તું બાણે ને તુંજને તેહ બાણે. અવતાર.
 ઘટ ગીરી નાર ને રાય દાંમોદરા, (૧) સદા સેવકજન શરણુ રહેતા;
 સૌભાગ્ય અવતાર નરસૈયા તુજવલું, જન્મ ગાળ્યો રે શ્રીકૃષ્ણ કહેતા. અવતાર.
 એ ભકિતરસ દોહેલો, કૃપા વિન નવ જડે, જે પીએ તે રસીયા કાહાવે;
 એ રસ મૂકી અવર રસ બાણુથે, (તે) બાણે નરસૈયા મારે ચિત ના આવે. અવતાર.

પદ ૪૭ મું-રાગ આશાવરી.†

તમારી કૃપાથી શું ના હોય મારા વાહલા, જે ના આપો તે થોડું રે;
 તન મન ધન તુંને અરપણુ કીધું, દાસ થઈ કરજોડું રે. તમારી.
 આગે જયદેવને કૃપા કીધી, તે કલીબુગ માહે બાણી રે;
 સોઈ નામદેવનું દેવળ ફેરવ્યું, તે તમારી કૃપા ગણાણી રે. તમારી.
 ધન્ય સોરઠ ને ધન્ય શામળિયો, ધન્ય આશાવરી રાગ રે;
 બાણે નરસૈયા ભલે અવતરિઓ, શ્રી કૃષ્ણ બળ્યાનો લાગ રે. તમારી.

પદ ૪૮ મું-રાગ આશાવરી.

પુખ્ત વૃદ્ધિ સૌકો કરે છે, ધન ધન વૈષ્ણવજન રે;
 પુરણ પ્રીતિ કરી જ્ઞાન સાથે, બોલે પ્રબ્ધ ધન ધન રે. પુખ્ત.

* આ પદ પ્રભોત્તરસ્થે શ્રીદામોદરરાયણ દ્વારામાળા બાણુવળા અધિકારી કોણ તે સુચવે છે, ને નરસૈયાને ભક્તિ કરવાનું કહે છે. † મૂળર્થ રાગ રામગી છે. ‡ સોઈ=સઈ=દરજ. નામદેવ ભત્રીજો દરજ દતો. § અત્ર “અગ્ર” રાગ દોનો નોંધ્યો.

અનેક લક્ષ્ય આગે ઉધાર્યા, કૃપા કરી મારારા ર,
 સોરઠ સર્વે જોવા મચ્યું, મોહી રહ્યા નરનારી રે. પુખ.
 એણે તરકે જાલ્ય કાંઈ નવ જાણ્યું, લક્ષ્યમું વિવાદ રે;
 અંતરગતિએ વિચારી ન જોયું, એમ જોલે સૌ હુલાદ રે. પુખ.
 મે (?) સહિત મહિ દાનજ દીધાં, નિલ નાહાતો ગંગાજળ નીરરે;
 હરિજન સાથે હોડ કરી તો, પામ્યો શાપ શરીર રે. પુખ.
 અદ્ય મહા દાન આપ્યા બહુ પેરે, જેરે જપ તપ ધ્યાન રે;
 તે તો ક્ષણમાં નિષ્કળ હોયે, જો હુલાય વૈષ્ણવજન રે. પુખ.
 જોલે પ્રભા દીસે દીસ બહુ, કહે સત્ય વદે વચન રે;
 જે વૈષ્ણવમું વિવાદ કરે રે, તેને રૂઠડો જુગજીવન રે. પુખ.
 મંડળીકરાય મેહેતાજીનેરે પૂછે, માહરા કાણુ કરમની વાતરે;
 લાણે નરસૈયો તું અસુરને અરો, જાણે છે તારી માત રે. પુખ.

પદ ૪૯ મું-રાગ રામકલી.

ધન્ય ધન્ય રે જીવિત વૈષ્ણવનું, જ્યાં જાય ત્યાં હરિશુણ ગાયરે;
 ચૌદલોકમાં પહેલી પૂજા, નરનારી વૈકુઠ જાય રે. ધન્ય.
 વૈષ્ણવ કેરાં કર્તુ સુલક્ષણ, તિલક છાપ તુલસી માલ રે;
 વૈષ્ણવ કેરો વેશ દેખીને, જમકીંકર નાસે તલ્કાળ રે. ધન્ય.
 જનમ મરણનો ફેરો છુટે, જન્મ જોખમાં ન રાખે અંગ રે;
 તે નર જીત્યા સસારમાં, જેને હોય વૈષ્ણવનો સંગ રે. ધન્ય.
 માતાપિતા કેરુ કુળ તાર્યું, પાડેશી પાવન પરિવાર રે,
 લાણે નરસૈયો હરિશુણ ગાતા, પુનરપી નવ હોય અવતાર રે. ધન્ય.

પદ ૫૦ મું-રાગ આશાવરી

જેને જાનુ શામલિયાનુ, તેને જમ શુ કરશે રે,
 તિલક છાપ તુલસીની માળા, જોઈ જોઈ પાછા ફરશે રે. જેને ૦ ૧

* આ પદ ૫૦ી પ્રા કા ત્રિ મા ૧૫૨ મુ પદ છે, તે હોડ જોઈએ પણ તે પદ મેહેતા
 કવિ ન હોવાથી, જુની પ્રતોમાં જણાવ નથી પ્રેમભાવે તે સબધ મેળવવાને રચ્યુ હોય, એ સમ
 વિત કવના છે એના પછી જુની પ્રતોમાં જે પદ જોવામાં આવે છે તે આ અન્યના પૃષ્ઠ ૪૬ મે
 પદ ૧૩૨ મુ છે, પણ તેમાં અને જુની પ્રતમાં જુદા ફેર છે જુની પ્રતમાં પાડ સસબદ છે,
 કપાયલી પ્રતમાં પાડ સકર છે.

મુતાં બેસતાં હસતાં રમતાં, શ્રીહરિ હરિ મુખ કહેશે રે;
 પુનરપિન્નમનેને નિવારો, પ્રભુચરણે ચિત્ત અડશે રે. જેને ૨
 સાચું સગપણ શામલિયાનું, તે નર દુઃખી કયમ થાશે રે;
 અનેક લક્ષ્મી ઉગાર્યા આગે, ગાયા હશે તે ગાશે રે. જેને ૩
 જેને વર વરીયા વિકૃતજી, તેને બીજા કયમ ગમશે રે;
 નરસૈયાથા સ્વામી વિના સજની, લંકા ચોરાશી ભમશે રે. જેને ૪

પદ ૫૧ મું-રાગ આશાવરી.

શ્રી હામોદરના ગુણ ગાતાં, તે નર દુષ્ટિયા નવ હોયે રે;
 સદા શામલિયો શરણ રાખે, સન્મુખ યદનિ જોયે રે. શ્રી. ૧
 મૂરખ મૂઢ હીંડે વળવળતા, નવ જાણે હરિ મરમ રે;
 સાંભળતાં આવે અલગેલો, પૂર્ણાંદ પરબ્રહ્મ રે. શ્રી. ૨
 છેલછબીલો ને છેગાળો, નિત્ય પ્રત્યે તેને લાગ્યે રે;
 મંડળિકનું જેને માન ઉતાર્યું, તેને કંઈ પેરે તણ્યે રે. શ્રી. ૩
 સુખકારી સાધારણ મારો વાહલો, હું અવિચળ પદ પામ્યો રે;
 નરસૈયાથા સ્વામીનું મુખ દીઠે, ભવ ભય સધળો વાગ્યો રે. શ્રી. ૪

પદ ૫૨ મું-રાગ દેશાખ.

નિરખી લોક નગરના હરખ્યા, ધન્ય વૈષ્ણવનો અવતાર રે;
 મહિપતિ આવી ચરણે લાગ્યો, કરે હરખ ઓચ્છવ નરનાર રે. નિરખી ૧
 અમે અભુધ ને રાય કબુદી, કીધી વૈષ્ણવની ખ્યાલ રે;
 સ્વામી સેવકમાં ભિન્ન ન હોયે, સમરથ વેદ વિખ્યાલ રે. નિરખી ૨
 વામુદેવને વાહલા જે વૈષ્ણવ, તે સાથે શો કરવો દ્રેખ રે;
 સાચું પાસુ શામલિયાનું, વિધાતાએ લખીયા લેખ રે. નિરખી ૩
 હરિજન સઘળા હરખ પામ્યા, વરત્યો જય જયકાર રે;
 ભણે નરસૈયો તીલક ને તુલસી, ગાય છબીલાનો વિહાર રે. નિરખી ૪

પદ ૫૩ મું-રાગ આશાવરી.

નરસૈયાને કીધી દયા, વૈકુંઠનાથ તે સન્મુખ થયા;
 આખી માળા ને રાખ્યો રંગ, પ્રગટ થયા શ્રીપરમાન્દ.
 પચશબ્દ વાળે નિશાન, રાજ કરજોડી માગે માન;
 રાખો મહેતાજી બાપ્યો મહિમાય, નીચા યદન લાલું પાય.

દ્રષ્ટ થકી દુષ્ટ અળગો થા, થોડે દાહડે અસુ
 વેષ્ણુવજનની નિંદા કરે, રૌં રૌં નરકે સંચરે.
 નીશદિન લેશે હરિનું નામ, તેનાં સરથે સઘળાં કામ;
 લાણે નરસૈયો હરિકીર્તન કરે, પુનરપિ નરકે નવ સંચરે.

પદ ૫૪ મું-રાગ લલીત.

વાહલે વાહલે મારે, વાહલે તે વાહલ વધાર્યું રે;
 કૃપાનિધીએ કરુણા કરીને, ઝરદ પોતાનું પાલ્યું રે. વા૦ ૧
 મંડળિક રાતને સાલીગ (?) સરખા, સર્વ મલીને બેઠા રે;
 હરીજન લોકે દેખ ઉપજાવ્યો, પણ આપણુ ચિંતામાં પેઠા રે. વા૦ ૨
 એ નરસૈયો એ નારાયણ, શિવકૃપાએ પામ્યો રે;
 આપણા પાપ પગ્યાં પૂરવાનાં, નગીને શિર નામ્યો રે. વા૦ ૩

પદ ૫૫ મું-રાગ લલીત.

વાહલાના શુભ કીયા કીયા કહીયે, અવસરે આવીને રાખી લાજ;
 પતિતપાવન પ્રભુ નામ તમારું, પ્રગટ થાયો છે ભક્તને કાજ. વા૦ ૧
 કૃપા કરી હુંને હારજ આપ્યો, મંડળિકનું મુખ કીધું ભંગ;
 સલા સઘળી આશ્ચર્ય પામી, કૃપા તમારી પરમાનંદ. વા૦ ૨
 સાચી પ્રીત કરે જે હરિસું, તેનાં મનનાં પૂરે ઠાડ;
 તમે કૃપા કરી નરસૈયાને, જે હામોદર જે રણછોડ. વા૦ ૩

પદ ૫૬ મું-રાગ લલિત.

વિશ્વંભર વિશ્વમાં વ્યાપક, ભક્તતાણે મન ભાવે રે;
 આદે અંતે એહજ કહીયે, ગરુડ તણને આવે રે. વિ૦ ૧
 એ રંગીલો સદા આનંદી, ભક્તને લાડ લડાવે રે;
 નાગર સઘળા દ્રેષ કરે, પણ ભક્તિ વાહલી જેને ભાવેરે. વિ૦ ૨
 એ તો સદા ભક્ત હિતકારી, શિવ કૃપાએ પામ્યો રે;
 નરસૈયાએ સ્વામી ભલે મલીયો, અનેક વેદના વામ્યોરે. વિ૦ ૩

પદ ૫૭ મું-રાગ બિભાસ.

દીન દયાળ દયાનિધી હામોદર, દીન બાણી હુંને મેહર કીધી;
 ભુગણવને હુંને જગ બાણીતો કીધો, આપણા દાસની સંભાળ લીધી. દીન૦

ભવિ લોક ને મનમા જાણતા, તેને હરજીએ શિક્ષા દીધી,
રાત દિવસ બેનુ બાજન કરતો હતો, તેને દામોદરે સાર કીધી - દીન૦
અકલકલા ઝોની કોણે કલાયે નહિ, દર્શન દુર્લભ દેવ કહાવે,
તેરે સદાશિવની કૃપાયે કરી, નરસૈયાને પ્રભુ પ્રેમ પાવે. દીન૦

પદ ૫૮ મું-રાગ દશાખ

કરજોડીને દાસ વિનવે, હું સત કૃપાથી મુખ પામ્યો રે,
ભક્તની અરજી રેણુ ને મેહતો, અનેક વેદના વામ્યો રે કર
હું અસાની અદપ છુદ્ધિ મારી, દેખા દેખી આલ્યો રે
સાધુ સમાગમ અનુદિન કરતા, હરજીએ હાથ આપ્યો રે કર
સરવ સંન્યાસી અરજીરે નમીયા, નગરતણા ને વાસી રે,
ભણે નરસૈયો દામોદર સેવો, તો ટળે ગરબની કાસી રે. કર

પદ ૫૯ મું-રાગ દશાખ

હરખ્યા લોક નગરના રે વાસી, ધન વૈષ્ણવ અવતાર રે,
સોરઠ સરવે અરજી લાગ્યું, મોહી રહ્યા નરનાર રે હર
સરવ સલાએ શિખ જ આપી, મેહતાજી મદિર પધારો રે
વળી ધસી રાય અરજી વળગ્યો, મરમ ન ભણ્યો તમારો રે હર
રામાનંદ દ્વારકા પધાર્યા, કહી વૈષ્ણવ મહિમાય રે,
ને વૈષ્ણવમું દ્રેષ કરે, તે નિશ્ચે નરક પળાય રે હર
મેહતાજી સખીઓને કહે છે, સરવ મગી કરો ગાન રે,
રાધે શિખ આપી મેહતાજીને, નમ્યા સરવ પ્રધાન રે. હર

પદ ૬૦ મું-રાગ આશાવરી†

કહે દામોદર મુણ નરસૈયા, હું પ્રેમ પ્રીતે બધાણો રે,
લોક લાજને કારણે મારો, સગ કેદારો વેચાણો રે કહે

* પ્રા કા ત્રિ મા પદ ૧૫૫માની પદેલી જ લીધી, પરિશિષ્ટના પદ ૫૮ ની પદેલી બે લીધી સાત મળતી આવે છે, વળી ૧૫૫મા એ પદની બીજી લીધીએ પરિશિષ્ટના પદ ૪૧ સાથે કંઈક ફેરફારથી મળતી આવે છે એ પાછી પદ ૫૩ મા પદ ૧૪૪ મું જેવ

† પદ ૫૮ મા શ્રી દામોદરસય નરસિંહ મેહતાની વિદાય મારી અતરંગિન ચાવ છે

ઘણા દિવસ મેં પથ નિહાડ્યો, તોયે તુંને દયા નવ આવી રે;
 આરા સુખનો મોહજ ટાલ્યો, ત્યારે સુરસેના બોલાવી રે. કહે,
 તમે મળી મુજને વશ કીધો, અવર કેનો નવ થાઉં રે;
 કહાનબાઈને કહે કરુણાનિધિ, હું વૈષ્ણવ હાથે વેચાઉં રે. કહે,
 માનબાઈરતનબાઈ પ્રત્યે બોલે, મારે સુરસેના સમુ નહિ કોયરે,
 કુંવરબાઈનું વાણી પ્રકાશી, (હાવા) ભકત સમાગમ નાહોય રે. કહે,
 આપી આજા અવિનાશી વળ્યા, મસ્તક મુકી હાથ રે;
 કુંવરબાઈ જઈ ચરણે લાગ્યા, ધનધન ગોકુલનાથ રે. કહે,
 નિચે થઈને રહેલો સર્વે સખીઓ, હું છું દાસ ભક્તનો બેલરે,
 તમનું અતર નહિ કાઈ મુજને, સુરસેના તન કેળ રે. કહે,
 ભગવદ્ભક્તિ આઘ સનાતન, શ્રી ગોકુલનો રાય રે,
 ભણે નરસૈયો હું દીન ઉગાથો, તે વૈષ્ણવ ચરણ પસાય રે. કહે.

૫૬ ૬૧ મું.*

દેવા દેવ પડી તુજને, દિન પ્રતિપાળવા, કથ કમલા રહો સત સામે,
 લાડ પાળો તેનો પાડ શો માનીયે, હાથ જમણો વળે મુખ સામે. ૧
 ગજ તણી વહારે, તું ગરુડ ચડી ધર્યો, આહના મુખ યકી તેં ઉગાયો;
 ધાર્યો નારાયણ નામ લેતાં વિષે, અધમ ગુણકા અજભેલ તાર્યો. ૨
 દ્રૌપદી કેરી લાજને કારણે, દ્વારકાથી આવ્યો એક શ્વાસે,
 પાંચ પાડવતણી, લાજને કારણે, દૂત થઈને ગયો દુહ પાસે. ૩
 ઇન્દ્રની કામધેન, કોડ કરતી રહી, ગોપીનુ ગોરસ ચોરી પીધુ,
 શવરીના બોરમાં સ્વાદ ઝાઝો જલ્યો, ઋષિતણા વૃન્દમા માન દીધુ. ૪
 ભૂપતું નોતરે ભાવ વિના રહ્યું, પ્રેમનું પારણુ પ્રથલ કહાયો,
 એક પત્રે કરી જગત તરપત કચ્યું, ભાણને બોજને તું ધરાયો. ૫
 ભક્તની સુપડી, જગતની ચાકરી, દાસ ચદ્રાસને સઘ ઉગાથો,
 સુતહેવનું સનમાન રાખ્યું ઘણું, જનકના ભૂવનથી સઘ સધાયો. ૬
 એવા વરદાતા હરિ, બહુ સંત ગાયે ફરિ, સહુના વચન વિઠુલા વેઠ વાણી,
 નરસૈયા રકને, જંખના તાહરી, કૃપા કરોને સુને દીન જાણી. ૭

* આ ૫૬ હારમાળાના ૫૬ ૧૨૧ સથે મળતું છે, પણ આગળ પાસેના વિશેષ હોવાથી તે અત્ર પુનઃ આપ્યું છે.

૫૬ ૬૨ મું-રાગ સિંધુડા*

તેના અમર્યા વાર કાં બેઠલ હોયલા, આપુલા ભક્ત કાં બિસંગે બેઠલા,
 ધ્રુવ અમર્યાય પ્રહ્લાદ વિલીખણ, નામાચે હાથતે દુધ પીધલા. દેવા.
 મ્લેચ્છમાહે તુંમી કળીર ઉગારીલા, નામાચા છાપરા દીલા છાઈ,
 જયદેવાચી તુંમી દીલી પડાવવી, મી નાગરા માટે રખે મેલો વાઈ. દેવા.
 દેવા અમીરે ખળભળતાં તુંમીરે ખળભળયો, વેકુઠ એકલા કયમ રહીલા;
 વૃન્દારે વનમાં રાધીકાને સગ, એકલા વિનોદ તે કયમ કરીલા. દેવા.

* આ કાવ્યસમૂહના ૨૦ મા પાના ઉપર જે ૫૬ પદ મું છપેડુ છે, તે જ પદને મળવ
 પણ કઈ ફેરફારવાળું ૫૬ મા. કા ત્રિની હાતમાળા ૫૬ મું છે તા જા હારગોવિંદકાસે હાર-
 માળાને પ્રેમાનંદપણીત માની લઇને તે ઉપર એક દીપ્તી કરી છે, અને પદોમા આવતા મરેડી
 પ્રત્યક્ષના વિરોધનો દોર મરેડી સહવાસવાળા પડોદરીઆ લેખકો ઉપર મૂક્યો છે એ દોષ સત્ય નથી.
 નરસિંહ મહેતાના સમયમા મરેડીનો પ્રયોગ સાધારણ હતો, એમ ખીલ નૂના હસ્તલિખિત પ્રતોપરથી
 પ્રત્યક્ષ થાય છે અને હારમાળાના સબધમા તો સ્પષ્ટ છે કે આ કાવ્ય પ્રેમાનંદપણીત નથી, પણ
 સબધ છે કે, પ્રેમાનંદસંકલિત હશે નહીં નહીં નૂના હસ્તલિખિત પ્રતોપરથી ને પ્રાકાશિ મા ઉપ-
 યક્ષા પદોપરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે, નરસિંહ મહેતાએ સ્વત રચેલાં હારમાળાના પદો છૂટા છવાયા વેસા
 ગુજરાતમા પ્રસિદ્ધિને પામ્યાં હોય, અને તે પદો પ્રથમ પછી પાટણના વિશ્વનાથ જાનીને સ ૧૭૦૮
 મા હાથ લાગ્યા હોય, અને તે પછી કેટલા સમયમા તેવા જ કે તે જ પદો-વધધટ સાથે પ્રેમા-
 નંદ કવિરાજે પણ હાથ લાગ્યા હોય, અને જાનેએ સહજના ભેડવામા તે ઉપર પોતાની કલમ
 સ્વતંત્ર રીતે અજમાવી દોય, એમ કદવાનાપરપરા કરવાને કારણ મને જે હારનો પ્રસંગ નરસિંહ
 મહેતાના જીવનમા એક અતિ મહત્વનો અને ઈશ્વરના અસ્તિત્વના પૂરાવાનો અપૂર્વ પ્રસંગ છે; અને
 બહુ કવિરાજને પોતાના સબધમા બનેલા એ પ્રસંગને ઓહરિના ગુણ ગાવાની તથા બક્ષોને દૃઢ
 વિશ્વાસ આવે તેટલા માટે તે પ્રસંગને અવિચ્છીન પ્રજામા ચિરંજીવ રાખવાની ઇચ્છા થાય ને
 તત્સબધી કાવ્ય રચ્યુ હોય તો તે છે જ અસંભવિત નથી, કારણ તેમણે પોતાના સબધના અન્ય
 ચરિત્રો, અને અન્ય પ્રસંગોના પદો રચેલા જણાય છે, અને તે કઈ આજના કાલના મનુષ્યો પેરે
 બહાઈ મારવાને નહિ, પણ પરામેશ્વરનો મદિમા વધારવા માટે જ. નિષ્કામવતરણ બળ, અદભાવ
 રહિતજ હોય છે બક્ષોના ચારિત્ર્યની કસોટી વીસમી સદીના વિષમ-વિવક્ષાજૂ-વિચિત્ર નેત્રથી
 ચવી નહિ જોઈએ, પણ બક્ષના અવરગા ઉતરવાથી, બક્ષસ્વ જનવાથીજ ચઈ રામશે.

સંભવિત છે, કે પ્રેમાનંદને ઉપરું ૫૬ હાથ લાગ્યું હોય, અને કવિરાજે અસહની નકલ પ્રથમની
 બે લીંગમા સાચવી રાખી, અન્ય પક્ષિઓ ગુજરાતી પ્રભવર્ણને અનુકૂળ પડે તેવી રીતે કા ન
 ફેરવી નાખી હોય? પ્રેમાનંદ પોતાના ગુરુ સાથે જો કે દક્ષિણમા યાત્રા કરી હતી, તોપણ તેણે
 કદી મરેડીમા કવિતા રચવાનું મન કર્યું હોય એમ લાગતુ નથી મૂળ પદો પ્રેમાનંદના નથી તો
 તે મરેડીમા તરી રાકે કે નહિ, એ પ્રશ્ન સાર્થક કઈ દેખાતુ નથી નૂના ચોપડાઓમા આવેલા
 નરસિંહ મહેતાના પદો જોવા તેમા મરેડી સખ્ત અને પ્રત્યક્ષનો ઉપયોગ બહુ છટથી કરેતો દૃષ્ટિએ પડે છે.

દેવા રાજા મંડળીક મારશે સુજને, લીજસેં ધુલ્ય કરી હાણ્ય થઈલા;
દેવા ભકિત કરતાં કહેશે નરસૈંયો મારીયો, તો ભકતવત્સલ તોરા ખરદ ગેઈલા. દેવા.

૫૬ ૬૩ મું-રાગ ગોડી એક તાલી.*

સત્તર સંન્યાસીએ કીધે સચ, મૂળ સ્થાનસું માંડ્યો પ્રપંચ;
એ કપડી ત્યાં વારયો ન રહે, જઈ વાત રાજાને કહે. ૧
તે ઉઠી રાજા પાસે ગયા, પ્રજ્ઞામ કરીને ઉભા રહ્યા;
સમાચાર હુતો તે કહ્યો, હાર બાંધવા પૂઠે ગયો. ૨
એ કપડીનો પ્રીછો પાર, કનાયણનો† મંગાળ્યો હાર;
લેઈ આજ્ઞા સંન્યાસી તણી, રાજસલા મળી અતિ ધણી. ૩
રાજાને વિમાસણ થઈ, કહું માતાને પૂંછું જઈ;
સમાચાર સાંભળજો એક, નરસૈંયાનો કહ્યો વિવેક. ૪
તે તો સાંભલી નરસૈંયો રહ્યો, રાયનો ઉત્તર મનમાં લહ્યો.†
સમાચાર રાયના સાંભળી, ચાર સખીઓ તોડાવી વળી. ૫

૫૬ ૬૪ મું-રાગ સામેરી.

નરસૈંયો બોલ્યો સુખવાણી, સુરસેના પ્રતે કહે વખાણી.
એ નાગરે તો ખરી તાણી, તે સઘળી વારતા મેં જાણી;
પુત્રી તમે સાસરે જાવો, હવે રહવા પુઠે ધાવો. ૧
વળતી સુરસેના કહે વાત, તમે ઘેલાં કાં કરો તાત,‡
હરિ અગળાનો છે નાથ, આવી મુસ્તક દેશે હાથ. ૨
હું તો કીધે સાસરે જાઉં, હું તો ગુણ ગોવિંદના ગાઉં;
વળી બીજા કોને આરાધુ, હું તો છેલ છબીલાને સાધુ. ૩
જે માહરે શ્રીમત છાજમાં ગેઠા, તે તો નાગરે સરવે દીઠા;||
તમે ગાવોની(ગુણ) પ્રેમે આલાખી, તમને રીઝવશે હાર આપી. ૪

* ૫૬ રાગ વેરાડી આ ખંઠા પ્રેમાનંદે ચો ફેરફાર કીધો છે તે પ્રામ ત્રિની હારમાળાનું ૫૬
૧૨ મું નેવાળી નજારો † કુતરાણુ-સણના અબોલીમાં યાય છે તેના દેસાને હાર કહાય હશે.
‡ ૫૬ "નાસી જવાનો એણે સચાજ કર્યો, તે સાબલી નરસૈંયો રહ્યો." એવા ૫૬ રા તનસુખરામની
નવમા છે. અને છેલ્લી લીટીમા "સમાચાર રાયના સાંભળી"ને સ્થાને "સમાચાર નરસૈંયો સાંભળી"
એવા ૫૬ છે શ. રાયજની પ્રથમા "ચાર સખીઓ" ને બદલે "ત્રણ સખી છે" ‡ ૫૬ "તમને
માડ ન આવે તાત" || ૫૬ "જે મારે અવલે આપીને ગેઠા, તે મારે સ્વદયામા ધેડા."

રીસે મરશે પેલા પાપી, એ વાત રાખો રહે સ્થાપી;
તમે ઘેલાં કાં કરો વાત, સાંભલી સુરસેનાની વાત. ૫

૫૬ ૬૫ મું-રાગ મેવાડા.

સાસરીએ પધારે રે, પુત્રી સાસરીએ પધારે રે. ટેક.
હુતો સંબંધ આપણો રે, બંહાં લગી જીવતો વાત;
છે દુખણી મારી દીકરી, નાની નાની મૂઠી મોઠી માતરે. સાસરીએ. ૧
ધીરજ ધરજો રે પુત્રી ધીરજ ધરજો રે, છે દુઃખરૂપ સંસાર;
રોથો રુદયા કાટશે રે, નથી આંસુ કે લોહોનારે. સાસરીએ. ૨
છે પીયર તાર, પીયર તાર ગોકુળીયું રે, પિતા શ્રીગોપાળ;
દુઃખ વેળા સંભારજો રે, શામળિયો લેશે સંભાળ રે. સાસરીએ. ૩
એમ ના કીજે રે, પિતાજી એમ ના કીજે રે, નાથજી શું રાખો નેહ;
હાર આશુલીએ આપશે, કેમ છળીલોજી દેશે છેડ રે. સાસરીએ. ૪
જેણે મામેર કીધું, મામેર કીધું મારે, શાવમાંહે રાખી લાજ,
હુંડી શીકારી શામળે, કેમ વિસરશે તે આજરે. સાસરીએ. ૪
સાસરે જઈને, સાસરે જઈને શું કરે, જો રુદયા અશરણશરણ,
જ્યાં રે મડળિક તમને મારશે, ત્યાં રે હું આથી પામીશ મરણ રે. સાસરીએ. ૫

*૫૬ ૬૬ મું-રાગ પરજ.†

સમાચાર પ્રેમે કહ્યો, સાંભળ સ્ત્રીજન તુંય રે;
હાહી માટે તુજને પુણું છુ, આતુર થઈને હુંય રે. ૧
એક ઉનાનો નાગર નરસિંયો, તે તો લગવે મોશાળ રે;
તે ઉપર સૌએ કોપ જ માંડ્યો, જોતા છે જંભળ રે. ૨
કનાયણનો દોરો અણાળ્યો, બાધ્યો વિવિધ પેરે હાર રે,
કહોને કરવું શું ઘટે, તું છે હાહી નાર રે. ૩
વલતું વચન રાણીએ કહ્યું, સાંભળ રાય તું વાત રે,
એ તો દક્ષણવંતને દુધે બારિયો, વૈષ્ણવમાંહે વિખ્યાત રે. ૪
એ ઉપર જો કોઈ કોપશે તો, આળ્યો શીટણ કાળ રે,
જુનાગઢની પ્રજા ફેરાં, બંધન પડશે બાળ રે. ૫

* પ્રેમાનંદે આ ૫૬ લઈને તેને પોતાના કાવ્યમાં કેમ જણ્યું છે તે મા કા નિ. ની હારમાળાના ૭૨ મા ૫૬ સાથે સરખાવો. † ૫૬ રાગ કાલિંદી. ‡ ૫૬ "સૌએ"

એવાને નવ દુલિયે રે, તમે સાંભળો નિરધાર રે;
 દશ ઠામ રાજાને વાઘો, શ્રીએ તેણી વાર રે. ૬
 એક વારુણી પાન જ કરતો હોય, બીજો જુહારી જાત રે,
 ત્રીજો રાજદારે મલપતો હોય, ચોથો ભવાઈઆ સાથ રે. ૭
 પાંચમો પરનારીગામી, છઠ્ઠો સાધુની કરે વાત રે;
 સાતમો જે આડીયો હોય, તેની ન માનવી વાત રે. ૮
 આઠમો જે મત જ લોપે, નવમો કૂડી પૂરે શાખ રે;
 દશમો જે કન્યાને વેચે, તેને તારા નગરમાં મ રાખ રે. ૯
 એ દશ મહા પાપીઆ, તેનો ના કીજે સગ રે;
 એ ચારે શ્રી મહા સાધવી, જેને હરિષ્ણુ રગ રે. ૧૦

પદ ૬૭ મું-રાગ ધન્યાસી.*

માતા ધસી આન્યાં મદિરમાહે, જાંઠાં જોડા રાજનજી,
 સાલજા કુવર કુણુદ કા આવી, આવડુ શું અજાનજી. ૧
 માતા રોષ મનમા ન ધરશે, જૂવે વાત વિમાસીજી,
 પ્રદાચારી કેડે થઈ લાગ્યા, તેવા સર્વે સંન્યાસીજી. ૨
 તેવો જીમ મુજને પ્રેરે છે, કહો કેમ કીજે તેહજી,
 પ્રલજા પ્રધાન તે કોપે ચઢ્યો છે, તેની રીસે મુજે દેહજી. ૩
 સોરઠ સહુકો જોવા મહ્યું છે, સહુને ગમતી વાતજી,
 સહસ્રાનંદ સ્વામી આમ કહો છે, નરસેયે માડી ક્ષાવજી. ૪
 કૌતુક શાને કરો છો નાગરા, વાચે ચગ ને તાળજી,
 નગર ભક્ત કર્યું છે મારુ, બોલે વાણી આળજી. ૫
 વળતા માતા એણીપરે જોલ્યાં, દુષ્ટ લોક તારી પાસેજી,
 મૂરખ તું વૈષ્ણવને દુલે, રાજ તારુ જાશેજી. ૬
 ધીક ધીક તારા હસ્તી ચોડા, ધીક તારો ભડારજી,
 ક્રૂટ મૂરખ તારુ મુખ ના જોઈ, ઉપન્યો કુળ અહકારજી † ૭
 મિથ્યા તારાં દાન જ સઘળાં, મિથ્યા તુજ મહિમાયજી,
 પૃથ્વી પ્રતલે થાયેરે પાપી, જો વૈષ્ણવ જન દુભાયેજી. ૮

શ્રીધર પંડીતને જાળને પુછે, કહેશે એ નિરધારણ;
નરસૈયા સમોવડ નહિ કો ખીજો, આપણે રાજદારણ. ૯

૫૬ ૬૮ મું-રાગ આશાવરી એક તાલી.*

માતાને જઈ શિશ નામ્યું, રાયણ બોલ્યા વાણી રે;
પરદેશથી કોઈ એક નાગર આબ્યો, તેણે હાર આબ્યો આણી રે. ૧
માતા સુને રહ્યા પ્રેરી છે, તે વાત જ જુવો વિભાસી રે;
તેવો મૂળસ્થાનને તેવો સાલીંગ (?), તેવા સત્તર સંન્યાસી રે. ૨
તેવો લીમ ને તેવો જોગી, મારી મત્ય હરે છે એહ રે;
તમને શું ઉપજે છે રે માતા, વાત કહોની તેહ રે. ૩
વળતું વચન માતાએ કહ્યું, એ લઠ માણસ તારી પાસે રે;
નથી જાણતો તું મૂરખ રાજ, ગઢ તારો તો જાશે રે. ૪
ખાણું તારાં દાન જ સઘળાં, જાંહાં હરિજન હુંહવાય રે;
ખાણું તારાં હાથી ઘોડાં, ખાણું સર્વે ભડાર રે. ૫
૬૮ ભૂડાં તુને ગરસેના રાખું, હું છું એવી નારી રે,

* * * * *

|| ગયું રાજ્ય કહ્યું કર્યું માહર, નરસૈયાને નવ છેડો રે;
ધિક્ ધિક્ કુળ કુંવર છે તારુ, ધિક્ મેહલને મેહો રે. માતાને.
ધિક્ ધિક્ છે તારા તાતને, ધિક્ ધિક્ આચાર તારો રે;
ધિક્ ધિક્ તારુ પુણ્ય ન કૃતારથ, દાન દયા ધિક્કારો રે. માતાને.
શુભ સુખ બળ ધિક્ક તારાં, ધિક્ક રે સુખપ્રાણ તારી રે;
ધિક્ક છે તારા માલ ખજાના, ધિક્ક છે સેન્યા તારી રે. માતાને.
બલ્યાં તારા દાન જ સઘળાં, બલ્યાં તુજ મહિમાય રે;
બલ્યાં તારાં વ્રત જ સઘળાં, શાપી તારી ગાય રે. માતાને.
હરિજન સાથે હોડ્ય ન કીજે, જેનો મોટો મહિમાય રે;
હરિજન સાથે હોડ્ય કરીને, ધિક્ છે ધરવી કાય રે. માતાને.

* આ ૫૬ શ. વનસ્પતિગની પ્રત પ્રમાણે છે. † ૫૮ “લામણ” ‡ ૫૮ “તે તો
બોલ્યા મુખ વાણીરે રે” § ૫૮ “તેને હાર આપ્યો છે, વાત જુવો વિભાસી.”
|| અત્રથી નીચેની લીલીએ વિશેષ અમારી પ્રતમા છે

ખન્યા તારા હસ્તી ને ઘોડા, ખન્યો સરવ લકાર દે,
ફટ રે મૂરખ મુખ તારુ ન ભેઉં, તુને ઉપનો અહકાર દે. માતાને.

પદ ફટ મુ-નાગ પરભયો.*

શ્રીધર પડિત તેડવીઆ, મડળિકે તેણી વાર દે,
મન માર લ્લપ્ત થયુ કોણ પેદે, મને કોહો કરી વિસ્તાર દે. ૧
પડિત વલતુ એમ કહે, તમે સાલળો રાજાન દે,
અસત હું નહિ ઓચરુ, તુને દાખલુ નિજ રાજા દે. ૨
એ નાગરે લખ લોપી નથી, વાયે ચમ મૃદગ ને તાળ દે,
એણે નાગરે લ્લપ કચ્ચુ નથી, ગાએ ગોવિંદ ગુણુ રસાળ દે. ૩
તિલક છાયા શોભીતા, જેને કંઠે તુલસીની માળ દે,
વિચિત્ર વૈષ્ણવ વેશ સુદર, દીસતા દયાળ દે. ૪
રાય મુખે વિચારી બોલીએ, હરિજન સાથે હોડ દે,
નરસૈયો નાગર પરભવો, તુને મોટી લાગે ખોડ દે. ૫
એની મુખ કથા શી કરું, જેહને દામોદરમું પ્રીત દે,
પડિત કહે રાય સાલળો, નીપતુ એ વિપરીત દે. ૬
રાય મત્યે પડિત ઓચર્યા ઘણો પ્રીયો અપરાધ દે,
જે પુરુષ શુભ વાંછે પોતાનુ, તે કેમ ઉવેએ સાધ દે. ૭
એક વાર ઉપહાસ્ય કીધુ, નાગર લોક મહા લઠ દે,
તેણે તીરથવાસી મોકલ્યા, નરસૈયો કરવા ખડ દે. ૮
પ્રભુમ કરી મેહેતાલને, આખા રૂપીઆ સે સાત દે,
દારીકામા હુંડી શીકારી, મન્યા વૈકુઠનાથ દે. ૯
નરસૈયે મન વિચાર્યું, નાગરે કીધુ ઉપહાસ દે,
શામળશા બરહ પાળળે, હુંડી લખી તમ દાસ દે. ૧૦
તીરથવાસી ચાલતા, મન કરે વિચાર દે,
એ ચરિત્ર ધૂર્તવર્ણ, એણે ધન હયુ નિરધારે. ૧૧

* આ પદ રાવળની પ્રતમાં છે. આ પદની ૧૨ કડી પૂરી થયા પછી 'ચાલ ફેર' એટલા રાખ્ખો છે, અને તે પછી ઉપર આવેલા ૫ પદ, પદ ૧૮ માંની ૩ છ કડી 'વળતો પડિત વાળી કહે' ત્યાંથી ૧૩ મી કડીની સરખાવ થાય છે, અને તેજ પદ પ્રમાણે આખું પદ પૂરુ થાય છે. જુઓ ૫ પદ ૫૪૪ પદ ૧૮ સુ. અને તે પર આવેલી ટીકા પ્રા. ૬૮ નિ માંની હારમાળાના ૭૪મા પદમાં કેમ વધારો થયો છે તે મેળવા પા. ૬૮ નિ. આ રાત્ર 'ધવળ ધનાશ્રી' આવેલો છે.

શામળશા ઘઉં હરિ પધાર્યા, હુંડી શીકારી મહારાજ રે;
ભક્તવત્સલ ભગવાનજીએ, રાખી મહેતાની લાજ રે. ૧૨

૫૬ ૭૦ મું-રાગ સારંગ.*

શ્રીપાત પંડિત કહે સાંભળો રાય, માહરી વિનય કયા મહિમાય;
ખાળક અવસ્થા માહરી હતી, પ્રજાહત્યા લાગી અણુહતી. ૧
વળતાં અમો તો મોહટા થયા, કાસી નગરમાં ભણવા ગયા;
વેદધુન્ય મુખમાં ઉચરે, પ્રજાહત્યા પોકાર જ કહે. ૨
અષ્ટાદશ ભણ્યો ભારત પુરાણ, અસત્ય નહિ ખોટું નિરવાણ;
પાંચશે ફેરી પ્રદક્ષણ કરી, અષ્ટાંગ ભોગ આરાધ્યા હરિ. ૩
મેં મહારુદ્ર કીધા એકવિંશ, અતિરુદ્ર કીધા વાર ત્રેવીસ;
તોએ પ્રજાહત્યા માહરી નવ ટળે, ક્ષણું ક્ષણું માહરો દેહજ બળે. ૪
સહસ્ર જગન અભયેષ કરી, અહ મહાદાન આપ્યા ધન ભરી;
ચૌદ વિદ્યા મેં પાઠે ભણી, દેહ દમી મેં અતિ ઘણી. ૫
પણ પ્રજાહત્યા માહરી નવ ગઈ, શામ વરણ માહરી દેહજ થઈ;
એક વાર હું ગયો જીનાગઢ મોહાર, અરધ નિશાએ આંખો મહેતાને દ્રાર. ૬
મનસા વાચ્યા કરમણાએ કરી, નરસેં મહેતાની કથા સાંભળી;
ધન વૈષ્ણવ વાણી ઓચરી, માહરી પ્રજાહત્યા તતક્ષણ ઉધરી. ૭
સર્વ કથા પડિત કહી ગયો, સહુ કોને મન વિરમે થયો,
રાજાએ સમાચાર સાંભળી, સિદ્ધાસનથી પડીયો ઢળી. ૮
હું અતિ અપરાધી આજ, મુજ હુંડાને શાની લાજ;
સેવક વારવાને મોકલ્યો, કહી વચનને પાછો વળ્યો. ૯
તેનો ખોલ ચિત્તમાં નવ ધર્યો, સંન્યાસી અતિ ગરવભર્યો;
સેવક પાછો આવ્યો સહી, કહે સંન્યાસી કોઈ માને નહિ. ૧૦

૫૬ ૭૧ મું-રાગ વેરાડી એક તાલી.†

રાજા એ સમાચાર સાંભળી, સિદ્ધાસનથી પડ્યા હેડા ઢળી;
અસત્ય અપરાધી હું છું આજ, મુજ હુંડાને નથી લાજ. ૧

* પ્રા. III ત્રિ. ની દ્વારમાળાના ફેરફાર માટે ૫૬ ૭૫ સુ. જુએ.

† આ ૫૬ III તત્કાલિનની પ્રતિષ્ઠા છે

તેવારે શ્રીપાત કહે સુણો નિરધાર, મેં ત્યાં જન્મ જાગ કીધા ત્રણવાર,
મહારુદ્ર કીધા વાર ત્રેવીસ, અતિરુદ્ર કીધા વાર એકવિંશ. ૨
શ્રીભાગવત ભારત મુંડ્યા પુરાણ, જૂઠું જોલવા નારાયણની આણ;
અનેક તીરથ હું તા ભર્યો, મેં મારો ઘણુંએ દેહ દર્યો. ૩
પણ નરસૈયાની કથા સાભળી, બ્રહ્મહત્યાદિક પાતક ટળી,
એ સમાચાર પડિત કહી રહ્યો, સેવક વારવાને મોકલ્યો,
કહી વચન તે પાછો વળ્યો, તેનો જોલ કોણે ચિત્ત ન ધર્યો. ૪

૫૬ ૭૨ મું-રાગ રામઝી પટતાલ.*

વૈરાગ્ય પામે નથી પામવો,† ભક્તવત્સલ ભગવાન દે,
મિતાક્ષરા કાહડી જોવડાવુ, વળી અરાઢ પુરાણ દે. ૧
વૈરાગે સનકાદિક છુટા, ક્રુપ અગરીષ પ્રહલાદ દે,
અતરિક્ષ આવી હાથ દીધો, હિપના આજ્ઞાદ દે. ૨
વૈરાગ્ય હુતો વિહરને, હવા પ્રસન્ન જીગદાધાર દે,
તારી પેરે એમ ઉઘાડો, કોણે ન ગાયો શૃંગાર દે. ૩
શૃંગાર તો તું વગૂતો, નાગર નિરધાર દે,
વૈરાગ્ય પામે જાણ્યો, નથી પામવો હાર દે. ૪
નથી પામવો હાર નાગરા, લીમ ભણે તમે કૃપા કરો,
નાગર સહુ જોવા મળ્યા છે, આહાયા નવ ને જીગ્મ ગણો ‡ ૫

૫૬ ૭૩ મું-રાગ રામઝી જોત

(હારે પ્રભુ) દુરિજન લોક કહે, નરસૈયો લપટ, એહવી વાધતી વાત રાજ્યે જાણી,
મહાજિજ્ઞે વિહજ થઈ કહ્યું, જાઓ નરસૈયાને આહા લાવો તાણી. ૧
શીખ સેવક નરસૈયાને લાગ્યા, કહેરે મહિપાલ દાસ તુંને દે કરીએ,
તાહરે પ્રીત દામોદરસું ઘણી, આગી લે હાર અમે જેમ લહીએ. ૨
તે માટે ત્રિકમ હું કરુ વિનવિ, પાળશે જસ્ટ તો કારજ યારો,
જાણે નરસૈયો તું ભક્તવત્સલ સદા, હઠ કર્યો તો મારો જીવ નારો. ૩

* આ ૫૬ હારમાળા ૪ ૧૨ મે ૨૦ મું ૫૬ ધપણું છે આ કા. જિ. ની હારમા-
ળાના ૫૬ ૭૧ મા એ જ પ્રમાણે ધપણું છે જ્ઞાની પ્રતોષા અમે આપ્યું છે તે પ્રમાણે છે
† ૫૧ 'દાગવેલ' એટલે નકલિયા ઠાળી ‡ નવ અને જીગ્મ એટલે જે અર્ધાત્મ અગીઆરા
ગણે-નાચી ભણે

પદ ૭૪ મું-રાગ પરજીઓ એક તાલી.

કામી કપટી સુધો લંઠ રે, શું માંડી બેઠા પાખંડ રે;
તું કહે તો વશ વૈકુંઠરાયે રે, તે મુને દેખાડની આંહિ રે. ૧
હરિલક્ષિત વિના ભૂલ્યો ભમેરે, શા માટે સ્ત્રીયોને દમેરે;
*કૃડી ભક્તિ નહિ ફળ લહેરે, મુકુંદ સરસ્વતિ એણી પેરે કહેરે. ૨

પદ ૭૫ મું-રાગ આશાવરી એક તાલી.†

સામાનંદ સંન્યાસી એણી પેરે બોલ્યા, ભીમડો તે વૈરાગ્ય ગાયે રે;
નરસૈયો તો શૃંગાર ગાયે, બેહુમાં એકે વાચો ન જાયેરે. ૧
નાની મોટી સલામાહે, એ તો પદ ઉઘાડાં ગાયેરે;
ભાઈઓ નાગરો એને શું કહીએ, નિર્લજ્જ ઉઠી શો ન જાયેરે. ૨
એ તો કેવું કહ્યું ન કરે, કલેવર કરતો કોણ રાખેરે;
કો છે રે સંન્યાસી આંહાંસોનો, ગલે સાહી પડે એને નાખેરે. ૩
ટીટોત્ર જતણુ (†) શીઠ તેડી આળ્યો, એવડો અનર્થ કાં રે કીધોરે;
નરસૈયાને એક વાર વારીશ, એહવો પરઠ કરીને લીધોરે. ૪

પદ ૭૬ મું-રાગ રામઝી ગેત.

પ્રથમ પ્રીત માંડી હવે શું રહ્યો સાંભળી, ન્યુન તાહરી હરિ થઈ રે આજ;
કોટમાંહે કુસુમની માળ અહી રહ્યો, કહોળી કૃષ્ણજી શાને કાજ. ૧
લોકમાં સહુએ સાંભલ્યો મેં લખ્યો, તો હવે કાં ત્યજે સુણી રે કાન;
નહોર કાં થઈ રહ્યો, મંડળિક મદે ચઢ્યો, તોએ તુને હજી નાવી સાન. ૨
મેલ્ય માયા હવે, ફુલના હારની, વાર લાગી હવે વિશ્વનાથ;
નરસૈયાયા સ્વામી, આશ તારી ઘણી, મૂકમાં મૂકમાં અહો રે હાથ. ૩

- પદ ૭૭ મું-રાગ સામેરી એક તાલ.

કોઈ એક ધર્મનિદા કરે, રખે વાદ અધવચ રહે;
રામાનંદ સંન્યાસી એણી પેરે કહે, જાઓ વાદ અધવચ ન રહે. ૧

* પા. "વળી ભક્તિ ફળ તો લહે" † પા. કા. ત્રિની દાસમાથનું પદ ૭૦ મું જીવો.

‡ પા. "નજીમાં" § પા. "સ્ત્રીયોને જાતને શીઠ તેડી આળ્યો."

કો દેની કૂડી પક્ષજ કરે, તે સંન્યાસી નરકે સંચરે,
કુલીપાક પડે નર તેહ, વૈષ્ણવ જનને નંદે જેહ. ૨
પંદરપુર નગર છે એક, તેમાં નામો સૌંધ વિશેક;
નામદેવને હરિસુ પ્રીત, રામાનંદની એહવી રીત. ૩

પદ ૭૮ મું-રાગ સોરઠ.*

હવે હાર મગાવો મેહિતા, શામળિયો જગાડો સુતા રે; ટેક.
કોધ કરી બોલ્યો પ્રધાન, મેહિતા તાર ઉતાર માન; હવે૦ ૧
વાત કરતા થઈ વડી વાર, લપટ નાગર ન આંગ્યો પાર; હવે૦ ૨
થા સંન્યાસી સહુકો નમે, તું પરનારી સગે ભમે; હવે૦ ૩
વૈષ્ણવડે વણસાણુ ગામ, હવે હગમગથે આવે કામ, હવે૦ ૪
આજ મંડળિક કોપે મહેરાણુ,† માથે મરણુ આવ્યું નિર્વાણુ; હવે૦ ૫
લોકહસારત હવણાં થયે, લંપટ તાહરી તો પત જયે; હવે૦ ૬
મલખ કહે બહુ રોસે ભરાણે, તાર રીશ તો છે ફરે વાહણે, હવે૦ ૭

પદ ૭૯ મું-રાગ મેવાડો.†

રાજા કોપે ચઢિયો રે હો, આખ ચઢી ગઈ,
વાત કરતાં રે હો, વાત ગાઢી ચઈ. ટેક.
ખડગ કાઢીને રે હો, કોપીયો ભૂપાળ;
કોધ ચઢાવી રે હો, બોલ્યો આળપપાળ. રાજ૦ ૧
વાત બાણી રે હો, રાજાની માત રાણી,‡
સભામા આવીને રે હો, બોલ્યા મુખ થકી વાણી. રાજ૦ ૨
રીસ નવ કીજીયે રે હો, મુત્ર વિચારીએ,
ભક્તને પ્રાદાણુ રે હો, તેને કયમ મારીએ. રાજ૦ ૩
મુ મરમ ન જાણે રે હો, વૈષ્ણવ પથનો;
નરસૈ વાહણે રે હો, કમળાકચનો. રાજ૦ ૪

* પાકાત્ર ની હારમાળાનું પદ ૪૭ મું જૂલો † મહેરાણુ (મેરામણ)-દરીઓ-સાગર.

‡ પાકાત્ર ની હારમાળામા આ પદ મેરામણની (૫૮ મું) છાપ સાથે નાખ્યું છે
કવિ નર્મદાસકરની પ્રવચા પછુ મેરામણની છાપ છે, પછુ મારી પાસે જેટલી પ્રતો છે તેમા મેમા-
નદની છાપ આપેલી નથી. § મૂળમા 'મેહેરાણી' રાજ૦ છે

હરિજનને પીણે રે હો, ઘણું પીડાય હરિ,
મેહતાજીને રે હો, મનવો વિનવિ કરો. રાજા૦ ૫
મડળિક બોલે રે હો, હવે મેહલું નહિ;
ભક્તિ એની જોઈ રે હો, રાત થોડી રહી. રાજા૦ ૬
પુત્ર હરિજન સાથે રે હો, હોડ કીજે નહિ;
હરિજન સમેવડ રે હો, કોણ કીજે કહી. રાજા૦ ૭
માતાએ એમ કહીને રે હો, ક્રોધ સમાવિયો;
રાય સિંહાસને રે હો, ઉપર આવિયો. રાજા૦ ૮

૫૬ ૮૦ મું-રાગ સારંગ.

પડિતની કથા સાંભલી, રાયે વિમાસ્યું મન રે;
ભક્ત જનના દ્રેષી સરવ છે, સમરથ જુગજીવન રે. ૧
માનું વચન માન્યું નહિ મેં, અજાણ્યે કહી બહુ પેર રે;
સાથ સરવ મર્યો છે જૂઠો, લીમડો ઉપજાવે વેર રે. ૨
સેવક વારવા મોકલ્યો રાયે, નથી અમારે કામ રે,
પ્રલંબ પ્રધાનને કહે છે રાયજી, નવ લેશે એનું નામ રે. ૩
રીસ કરીને રાયજી ઉચરે, બલો આપણે ઘેર રે,
અમો વિવાહ તે શાનો કર, વૈશ્યુષ સાથે શાં વેર રે. ૪
સેવક કહે પરધાનને, રાયજી કરે છે રીસ રે,
મેહતાજીને ઘેર મોકલો, નહિ તો કોપે અંધ જુગદીશ રે. ૫
શ્રીપાત સન્યાસી સહુ મળી બેઠા, શો કરવો હવે મરમ રે;
સરવ સલાએ વિચાર કીધો, મોકલો શુક્રદાશ્રમ રે. ૬

૫૬ ૮૧ મું-રાગ સિંહડો.

સાર કર શામળા, મેલી મન આમળા, ઉઠ ગોપાળરાય અમુર થાયે,
નરસંયાને એક હાર આપતાં, તાહરા બાપનું જી રે જાયે. સાર.
હારને કાજે શું મુન્ય અહી રહ્યો, બોલતો નથી રે શું માથા માટે,
રાય મંડળિકતણે પ્રતીતને કારણે, નહિ તો મળે મને મૂળ સાટે. સાર.
પૂછવુ હોય તો પૂછજે સીને, મૂલ બેઠું હોયે જે રે તારે,
પાયે લાગી કહું કંઠે આરોપીયે, શું કહું સામળા વારેવારે. સાર.

જિયુગ માહે પ્રતીત ગઈ લોકની, એમ કરશે ત્યારે કોણ ધારે;
 હેશે નરસૈયાને હાર આપી નવ શકશે, ચોદ લોકમાંહે ગુણ કોણ ગારે. સાર.
 મારેવારે કહું હાર હસી આપીએ, આપ્યા પાખી છેડા કમળ છુટે;
 જો નરસૈયો જો પ્રીત છે તાહરી, તો મંડળિક મારવા કમળ ઉઠે. સાર.

પદ ૮૨ મું-રાગ પરણ્યો.

હું માંશુ તે હુંને મયા કરે રે, ગાયેના ચારણ જોવાળિયા;
 મારેવારે શું કહું તુજને, પરદુઃખભંજન પીડારિયા. હું માંશુ.
 આગે અનેક ભક્તને કરુણા કરી, હાર આપો હુંને યાય કલ્યાણ;
 જે માંગે તેને તું આપે, તો હુંને શું ન આપે નારાયણ. હું માંશુ.
 રાત દિવસ મેવા કરુ તોરી, સાર કરે મારી સામળ વેશ;
 લણે નરસૈયો અવર ન લેશું, તુજ ભક્તિ વિના અવતાર ન દેશ. હું માંશુ

પદ ૮૩ મું-રાગ આશાવરી.

મંડળિક આવીને લાગ્યો પાય, ક્ષમા કરે હું મહમતિ રાય;
 પ્રલંબ પ્રધાન વિનતિ બહુ કરે, મંડળિકને નેણે નીર ઝરે. ૧
 શીશ તે સઘળા મેહેતાને નમ્યા, અમે અતિ ઘણું લમને દમ્યા;
 અમે અજ્ઞાની થયા મહાજાજ, રાખી દામોદરરાયે લાજ. ૨
 લીમ મેહેતાણને ચરણે નમે, બ્રહ્મચારી વિનતિ બહુ કરે;
 દ્રેષી નાગર તાંહાંયા ગયા, વૈષ્ણવ સૌ રજિયાત જ થયા. ૩
 મંડળિક માનભંગ થઈને રહ્યો, નરસૈયાનો પરચો લહ્યો;
 સલા સરવ જોલે છે ચેર, મેહેતાણ પધારે ઘેર. ૪
 મેહેતાણ પધારે મંદીરમાંહે, વૈષ્ણવ જન વધારે તોહે;
 લણે નરસૈયો જપો હરિ નામ, શ્રી દામોદરરાયને કરે પ્રણામ. ૫

પદ ૮૪ મું-રાગ મારુ *

લીમડા હઠ ના કરીએ રે, સુંદર ચામ ધળીલો મૂકી;
 કહો કોને વરીએ રે.
 રાનીના લક્ષણ નહિ માને, કહેવાયે બ્રહ્મજ્ઞાની રે; ટેક.
 વૈષ્ણવની નિદા કરો છો, તાહાં લગી વાત અજાણીરે. લીમડા. ૧

* આ પદ “રા”ની પ્રત્યા, “મેહેતા તારી વાજી વાણી” એ પદ પછી આવેલું છે.

તિલક તુલસી જોડાં કહે, તું શું જાણે વૈષ્ણવની વાત રે;
જાણે નરસિંયો હઠ મૂકે તો, રમીએ શામળિયાની સાથ રે. લીમણ. ૨

પદ ૮૫ મું-રાગ સાખી.*

તાંહાં લજ્જાથી તતક્ષણ આંચો, ધરણીધર સાંભળો રાયે;
હરિના જન હરિસરખા જાણો, મેહતાજીને લાગો પાયે. ૧
રાગ કેદારો ધરણે હુતો, પ્રભુએ સુકાંચો તેહો;
પાંગળી વહુ સારી કરી, નિચે માનો એહો. ૨
મહિમા મેહતાજીતણો, સુખે કહ્યો ન જાણે;
ધરણીધર મેહતો એમ કહે છે, એને હરિ સાથે એકતાએ. ૩

પદ ૮૬ મું-રાગ બીહાગડો.

શ્રીરામ અંતરજામી રે, સુને શરણે રાખો સીતા સ્વામી રે. ૧
મયોદા પુરુષોત્તમ શ્રીરામ નિગુંથુ પ્રદા, તુજ વિના લવજળ તરીયે કમ. ૨
તવ નામ નિર્મળ નરહરિ, બે અક્ષર છે સર્વાધારી, રક્ષક મક્ષર શુભુક તારી. ૩
ચોરાશી ખાણુ લામી ચાકો રે, હું લટકીઓ લવ આખો રે. ૪
* * * માધવાનંદ કહે હવે સર્વે રાખો રે. ૫

પદ ૮૭ મું-રાગ રામઝી.†

વિઘ્નેશ્વર વિઠ્ઠલ વિઠ્ઠલા, કર જો વિનતિ, તુજ વિના દાસ દુખ કોણ જાણે;
વલવલતાં મધ વીવી ગર્ધ જામની, ત્રિકમા નિદ્રા શું તજશે વાહણે. ૧
કે શું રોકી રહી રાધીકા, કાહાનજી તમને, કોને કહું કરશે, કરુણા કાં ન આણે;
હઠ કરવી તાં હઠ કરજે શામળા, ત્રુટશે ત્રિકમા સનેહ તાણે. ૨
હલા આ હાવે અવસરે, અવસર નહિ સાચવે, તો પછે આવતે શું વખાણે;
કોણ કારણ પછે કાજ તે આવશે, કહે નરસિંયો હઠ લીધો રાણે. ૩

* મા. કા. ત્રિ. હારમાળાના પદ ૯૨ પછી ન પ્રત માં ઉપલા પદવાળી સાખી છે. હ. પ્રતના ૭૯ માં પદની છેલ્લી તુક ન પ્રતમાં નથી. મા. કા. ત્રિ. ના ૯૨ માં પદના ક ક પાડ ન પ્રતમાં નથી. † ઉપરું પદ “શ”ની પ્રતમાં છે. પૃષ્ઠ ૩૮ માં પદ ૮૬ મું એ પદ અમે આપેલું છે, પણ તેથી આ ફેરફારવાળું હોવાથી અત્ર પુનઃ આપ્યું છે નહીં નહીં પ્રતો સાથે મેળવતા એક જ પદમાં કેટલી બધી ફેરફાર થઈ ગયા છે, તે આ ઉપરથી બીક સમજાશે.

પદ ૮૮ મું-રાગ પ્રસાદ.

કમ કમે મન કૃષ્ણ કોડામણા, કાળનું ચક્ર તે કાને મુણતાં;
ભક્તિ કાંઈ નવ લઈ, કોણ આગળે કરું, નિદ્રા આવે તારું નામ ભણતાં. ૧
હાથ કાંઈ નવ ચઢ્યું, અંતે આવી અડ્યું, કામ છુજી શું પડ્યું કૃષ્ણ કાળા;
પતીતની પીડ તે, લીડ જાણે કવણ, આવ ઉતાવળો મૂઠ સાળા. ૨
જનમ ને મરણ તો, જીવ સહુને ખરું, ચરણ આવ્યાવહો કાંઈ વેહરો;
બરડા ધારી વશે, દુષ્ટ આગળે ધસે, જોલવા વેળા કાં થાયે બેહરો. ૩
હુંય જો હરખડું, વ્યાપ પરખર બહું, (૧) ચરબડું ચત્રભૂજ રાય સાથે;
નરસૈયો રંક તે, પંકે મોઢે વડો, લંક પુવા(૧) રહી અહોરે હાથે. ૪

પરિશિષ્ટ ૨ જી.*

પદ ૧ હું-રાગ હીરાજો.

હલટી અબળા કહ્યું ન માને, હસી કર દેતાં તાળી રે; ૧
 માતુની મોદ ભરાણી મનમાં, બોલે બળવંત બાળી રે.
 કહેા તો હીરાજો રાખીએ વાહલા, કહેતી વદન નિહાળી રે; ૨
 મગન થયાં માહાલે ભુવતીજન, પ્રેમવચન મુખ ભાળી રે.
 ચમકંતી ચતુરા આવીને, વાહલાને વાય કરતી રે; ૩
 એક આવીને શ્રમ જળ લોહે, મુખે મરકલડા કરતી રે.
 પૂરણ પ્રેમે પાત્રી પ્રેમદા, મોદે રહ્યા મન લોભી રે; ૪
 નરસૈયાને કીધો કૃતારથ, કૃષ્ણલીલા મુખ ચોલી રે.

પદ ૨ જી.

આ જો રે આહીરને આંગણે, નરહર નાચે નવનિતને;
 પ્રહ્લાદિકને સ્વપ્ને ન આવે, તે હરિ આવે હીત પ્રીતને. આ૦ ૧
 નાર્યંતો હરિ સુંદર દીસે, ધુધરડી વાગે ચરણે;
 ભાવ્ય જૂવો ભરવાડા કેરુ, શું કીજે ઉત્તમ વરણે. આ૦ ૨
 ઇંદ્રાદિક પ્રહ્લાદિક જેનાં, ચર્ચુ વંદવા સમીપ નહિ;
 તે ગોપાળ ગોવાળા માહે, જમે કરમલો કુર દહિ. આ૦ ૩
 ભક્ત તણા હિત કેવળ કેશવ, લાલ લીલા અવતાર ધરી;
 સ્મરણભાવ માત્ર બંધન કાપે, નરસૈયાચો નાથ હરી. આ૦ ૪

* જૂના ગ્રંથોનો મારી પાસે જે સંગ્રહ છે, તે સંગ્રહમાં કોઈ એક જ કાણે ભક્ત કવિ નરસિંહ મહેતાના પદો લખેલાં નથી, પણ બંદે બંદે રચેને બદલા બદલા ભક્ત કવિઓના પદોની વચ્ચેવચ્ચે લખાયેલાં હોવામાં આવે છે; તેમાથી પ્રાપ્ત થયેલા પદો પરિશિષ્ટ ૨ નામાં આપેલાં છે. ઉપરાંત સુરતના મહાત્મનના ચોડ બણાર્યા દ્વારામદાસ ગોસ્વામી પાસે જૂના ભક્ત કવિના કાવ્યોનો બહુ મોટો સંગ્રહ છે, તેમાંથી ગમેલાં પદોનો સંગ્રહ પણ આ વિભાગમાં આપવામાં આવ્યો છે.

પદ ૩ બું-રાગ માલવ

આવો રે સખી, ચાલોની હરિ જોવા. ટેક.
 આવતહા, ગોવાળાની સંગે, મોર પીછ શીર મુગટ બિરાજે;
 મોહક મુરલી હરિને હાથે, ગોપી નીસરી નરહરિને જોવા. આવો ૧
 શામા તે શોળે શણગાર સજીને, તોરણે તોરણે ઉભી રહીને;
 નિરખે નેણા ભરીય ભરાવા. આવો ૨
 કંચન થાળ ભરી સંગ મોતી, ઘેર ઘેરથી ગોપી આવી ગાતી;
 સુંદરવર વિઠ્ઠલાને વધાવા. આવો ૩
 મહાળી મધ્યે મલપતો રે આવે, સુંદર શામળિયો ગોપાળ;
 ભલે મથ્યો મેહિતા નરસૈયાનો સ્વામી, ઉતાર્યા લોભીના ભારા. આવો ૪

પદ ૪ ધું-રાગ કેશાબ

ભાણેજ ભૂદરા રે, મામાજીને મળવાને આળ્યા;
 પૂર્વ જન્મની પ્રીત સંભારી, માસી પૂતનાને ધાળ્યા. ભાણેજ ૧
 કંસ કાઠાન ખેડ મેડીએ ચઢીઆ, ને સાંધડુ દીધું ગાડું;
 સાંધડુ દેતા મામાજી લડચડીઆ, હેતે હેડું થયું ટાડું. ભાણેજ ૨
 મામાને મુક્તિપદ આપ્યું, મામીને લાભ દીધો;
 મુડલાની ચિંતા ઉતારી, પછે હાથ હળવો કીધો. ભાણેજ ૩
 રૂડો તે કૃષ્ણ શામળિયો, જેણે મામીના પૂર્યાં કેડ;
 રૂડો તે નરસૈયાઓ સ્વામી, ભવનાં બધન છેડ. ભાણેજ ૪

પદ ૫ ધું-રાગ રામમી*

તું કોણ માણસા રે, ગોવાલીડા, તું કોણ માણસા રે. ટેક ૦
 તું ઉભલો દેવા દે છે આણ રે, મોરે મસ્તક મહિની માણ રે.
 મારો દોહલદો ભરથાર રે, હારે રાજા કંસનો વહેવાર રે. ગો ૧
 અનેક વાર આળ્યા ગયા ત્યારે, કર કોણે નવ લીધો;
 આજકાલનો તું ગાયો ચારતો, દાણી કોણે કીધો. ગો ૨
 કંસરાય [તે] શ્રવણે ન મુણ્યો, તેહતણી અગ્રે દસ;
 હુધદહીતુ દાણ ન આપું, ના પાઈ ટળકું છાસ. ગો ૩

* ગૃત્તારમાળાનુ પદ ૮૫ મું જલ્લા. † નાની લોહી.

જે જાતની સગત કરીએ, તે સરીખડા થઈએ;
નરસૈયાઓ સ્વામીની સગે રમતાં, નિશ્ચે વૈકુંઠ જઈએ. ગો. ૪

પદ ૬ હું-રાગ રામઝી

તે હું માણસા રે, આહિરડી, તે હું માણસા રે. ટેક.
નરનો ઉતાર તાહા નાદ રે, (હારે) હું તો ભક્તજન આધાર રે,
(હારે) હું તો સેવકજન પ્રતિપાળ રે, (હારે) તારા કંસતણા હું કાળ રે. આહિ. ૧
પદ્મનાભ પાતાળે પેસી, નાગ મેં નાચ્યો કાળી,
સમુદ્ર મથી મેં શખ વજાલ્યો, ચારે વેદ તે હું લાંચ્યો વાળી રે. આહિ. ૨
એક કરે જોવરધન તોલ્યો, ખીજે વાચો વંશ,
અસુર સહાર્યાં મેં દૈત વિડાર્યા, જઈને પૂછની તારો કંસ રે. આહિ. ૩
અમો રે આહિરડા કોઈ નવ જાણું, તું છે અતરંગમી,
ચૌદલુવનનો નાથ કહાવે, મેહિતા નરસૈયાઓ સ્વામી રે. આહિ. ૪

પદ ૭ મું-રાગ સામેરી

ગોપીયા કુણ મિસે આવે,
જુએ તો કાહાન જીખળે ખાધ્યો, ચતુર ચોહોદશ લાળે રે. ગોપી. ૧
એક હસે મુખ અંબર રોધી, ગોપી ચોહોદશથી આવે રે,
એ તો નહોય રે અમારા મદિરિયે, જે કર્તો મન લાવે રે. ગોપી. ૨
એક કહે છોડાવું રે હવડા, કહું હમારુ માને રે,
વગર કહે જ્યોદાણને મદિર, માખણ ખાધું શાને રે. ગોપી. ૩
એક કહે તમો શાને કહો છો, એ બધાણા કોઠે રે,
નરસૈયાઓ સ્વામી, ચતુર શિરોમણિ, લવના બધન છોડે રે. ગોપી. ૪

પદ ૮ મું-રાગ સામેરી.

આજ અમે જ્યોદાણની પાસેથી, વિનય કરીને છોડાંચો રે,
તું તો તાહારા ગુણ નહિ મેલે, પુઠે પળતો આંચો રે. આજ. ૧
કાહાન કહે મુને તાહારા ઘરનું, દધીમાખણ નીત લાવે રે,
જે જે વના* કહો તે કરુ, ભે પેટ ભરી ખવડાવે રે. આજ. ૨
ધન ગોપી ધન વૃદાવન, પુણ્ય ભલેર પામી રે,
નરસૈયાઓ સ્વામી, ચતુર શિરોમણી, ભક્તવત્સળ નિજ નામી રે. આજ. ૩

પદ ૯ મું-રાગ સામેરી.

શામળિયા પાતળિયા વાહાલા, ચોર કહે કા લોક રે,
આપણે ઘેર વાણ* કશી નહિ, પરઘેર જાણુ દેહ રે. શામ૦ ૧
નવ લખ યેનુ દુહે ઘેર આપણે, કુવર કથો નહિ વાકાં રે,
આટલા દાહકા માખણને કાળે, તાહારી રાવો લાવે રાકરે શામ૦ ૨
આહા તો ચોર વેરો પોહ, કુવર કશી નહિ ભૂખરે,
કા ગોકુળમા વાક કલાવે, લેઈ નાઘડીઆતુ દુખ રે શામ૦ ૩
જાહા જોઈ તાહા દ્રષ્ટે ભરાવુ, સુરીનર પૂરે શાખરે,
મણિ માણેક મુક્તાકળ હીરા, નરસૈયાના નાથ રે. શામ૦ ૪

પદ ૧૦ મું-રાગ માળવ.

રહે રહે જાહવ રીત નથી કાઈ, નવી આજ ન કીને રે,
જેમ જેમ કહેશે તેમ તેમ કરશુ, મહીનું દાણ ન લીને રે ૧
પ્રાણે પ્રીત ન હોયે પીતાબરા, જાહવ જન કાઈ પૂછી જોએ રે,
ગોકુલ વડવડેરાઈ હુઆ,|| મહીનું દાણ ન લે કોએ રે ૨
તે તો અમશું એ પેર માડી, આવતા જાતા વારાં રે,
નરસૈયાઆ સ્વામી ભલે મળીઓ, ભવ પેલે ઉતારા રે. ૩

પદ ૧૧ મું-રાગ પ્રભાત.

જુવોની જશોદા કહાનાએ ગોળી રે દેહી,
તમને કહીયે તો કહેા છે, ગોવાળણી કુડી. જુવો૦ ૧
વાછરુ છોડીને મેંયા, કીધું છે જાન,
માખણ ચોરીને આધુ છે, એ શામળવાન જુવો૦ ૨
આવો તો દેખાડુ કુંજે કીધા જે કામ,
જાણક થઈને જોળેનેઠી, શુભ્રએ સુદરંધામ જુવો૦ ૩
ખાધરે જાણુકો મારો, કાઈએ ન જાણે,
ભણે નરસૈયા લીલા, વેદ વિખાણે. જુવો૦ ૪

પદ ૧૨ મું-રાગ શ્રીરાગ આળા.

કહાનજી હજવે હજવે જગો,
પછે રમવાને વન જાણે, કાણ એક વિલખ ખગો. કહાનજી૦ ૧

ખોળે બેસાડું જમાડું વાહલા, વાત કહું એક સારી;
એટલું કહું કીજેરે મારુ, હું તું જ પર જઈ વારી. કહાનશૃ ૨
દુધભાત મેં આણી રાખ્યું, લાડકડા તુજ કાજે;
નરસૈયાયા સ્વામિની જનની, સુખ વિલસે નંદરાજે. કહાનશૃ ૩

૫૬ ૧૩ મું-રાગ શ્રીરાગ, થાળ.

વહાલા તુંને જમવા તેઠે જનની;
આવો રે સામળિયા આવો, પૂછું વાત મંનની. વાહલા ૧
તું કારણ સામથી કીધી, સઘળી શિતળ થાય;
વિલંબ કરો કેમ રુડા વાહલા, જમવાતણો રસભય. વાહલા ૨
ઘાળભદ્ર બેઠો જમવાને રે, તુંથી વહેલો જમશે;
તુંને સુકી ગોવાળિયા માહે, એકલડો જઈ રમશે. વાહલા ૩
જનની કેરાં વચન સુણીને, કૃષ્ણ ઉછંગે લાગો;*
નરસૈયાયો સ્વામી ભલે મળીયો, જે ભેઠએ તે માંગો.† વાહલા ૪

૫૬ ૧૪ મું.

મારા મહિડાનાં ઢાણુ માંજે રે ગોવાલીડા, તું કોણુ માણુસા રે. ગોવાલીડા ૧
ઘણી વાર આંખ્યા આણી વાટે, કર કોણે ન લીધા;
હહિહુંધતું ઢાણુ નહિ આપું, નહિ આપું ટખકું ધણ પીધા રે. ગોવાલીડા ૨
મોટપ મનમાં આણે ઘણેરી, બણે છે અખળા ખાળી;
કંસ કને તુંને લઈને બાશું, રાખું છું હું તુજને વારી રે. ગોવાલીડા ૩
અમો રે આહિરડાં માણુસાં, મરમ ન જાણીએ કાંઈ;
એકવાર એકાંતે મળશું, હસી હસી દેશું સાંઈ રે. ગોવાલીડા ૪
જે ભતની સંગત 'કરીએ, તેહ સરીખડાં થઈએ;
નરસૈયાયા સ્વામી સંગે રમતાં, નિચે વૈકુંઠ જઈએ રે. ગોવાલીડા ૫

૫૬ ૧૫ મું-રાગ સામેરી.

• જોરે ખાઈ ગોવાલીડામાં કરમળડો† જમે રે;
જગત કરે તે ત્યાં આહિરડામાં રમે રે. જો ૧

* ખોળે જઈ બિડા લાગ્યોનુ બ્રહ્મપ લાગો ‖ † પા. "દરે નજો તે માંગો."
‡ દર્દીભાત

પ્રહ્લા મનમાં ઇમ વિચારે, આપણુ મીન રૂપ લીજે રે;
જમુના જળ જઈ લેશે ચતુરભુજ, માહાપ્રસાદ પામી શીરે* રે. ભે૦ ૨
અંતરજામીએ તત્ક્ષણ બળ્યું, ઋષિ મીન થેને આળ્યા રે;
નરસૈયાઓ સ્વામી ચતુર શિરોમણી, કાંબડીએ કંર લુપ્તશાળ્યા રે. ભે૦ ૩

૫૬ ૧૬ ભું.

ગોવિંદા ગાવડી મારી, કાલે કયા વન ચરાવી. ગોવિંદા૦
શામળારે મારી સાસુડી તેડે, આવજે મારે ઘેર; ગોવિંદા૦ ૧
માખણ ચોરી પથ પાન કીધાં, તેની હવે શી પેર. ગોવિંદા૦ ૧
સવા ઘડો મારી ગાવડી હુજે, જોણુ નહિ એક ટાંક; ગોવિંદા૦ ૨
રખેવાળી તને રજ નહિ આપું, કાઈ છે તારો વાક. ગોવિંદા૦ ૨
ગોવાળામાં રમતો હાંડે, તાહાર શું કઈ બાચ, ગોવિંદા૦ ૩
શાને કાલે શામળા રે, મારે હેડે ચઢાવી હાચ. ગોવિંદા૦ ૩
એ વલોણુ તારા હાથમાં આપુ, મુઠ્ઠી લરીને માવ; ગોવિંદા૦ ૪
ગળ્યું મોઢુ કાહાન કરાવુ, લુધર રાખજે ભાવ. ગોવિંદા૦ ૪
સાર સાર વનડુ જોઈને, શામળા ચારજે ગાય; ગોવિંદા૦ ૫
નરસૈયાના સ્વામી વિના, મારો જન્મારો કેમ બાચ ગોવિંદા૦ ૫

૫૬ ૧૭ ભું.

ગોકુળમા રે ગોવિંદજી, રમે ગોવાળાની સાથ, ગોકુળ૦ ૧
માખણ ખાવાને આવે માવજી, ઘાલે મટુકી માહિ હાથ. ગોકુળ૦ ૧
સુના મહિર માહિરે શામજી, ઘડ લઈ પેસે છે ધાઈ, ગોકુળ૦ ૨
ઉંચુ જોયું મારે વાલમે, મહિ કેરા માટસું સાઈ. ગોકુળ૦ ૨
મહીમા તે મારી વાસલી, પડી મહી કેરી ધાર, ગોકુળ૦ ૩
વેગે પીયે રે મારો વાલમે, યઈ રહ્યો હોહાકાર. ગોકુળ૦ ૩
મોર્મા માડે છે તાસલા, જોઈ રહી છે શ્રીજની નાર, ગોકુળ૦ ૪
સુના દીસે છે યરસાળીઆ, હરિના ચળવળ્યા છે હાથ. ગોકુળ૦ ૪
કાલુડે નારીને ભોળવી, તોલ્યો કઠડા કેસે હાર; ગોકુળ૦ ૫
મોલી વેરાયાં મારા ચોઠમાં, યઈ રહ્યો હોહાકાર. ગોકુળ૦ ૫

નારી લાગીરે ગોતી વીણવા, કાનુકે મારી છે દોટ,
 આઘે જઈને કુટે કાખતી, થઈ રહ્યો રગનો ગેળ ગોકુળ ૦ ૬
 પરાક્રમ પુરુષોત્તમતણા, મુખે કહ્યા નવ બાચ,
 નરસંયાયા સ્વામી શામળા, અગે ઉલટ ન માય. ગોકુળ ૦ ૭

પદ ૧૮ મું.

મોકલો જશોદાજી કુવર તમારે, અમ ઘેર મહિલ વલોવવા રે ને,
 તમારા કાનજીને ધુમતા રે આવડે, તેડવાને મસે આવી હુંય રે ને ૧
 સાત સમુદ્રની ગોળી રે કીધી, મેઠુ કીધી સ્વંયે રે ને,
 વાસુકી નાગના નેતરા રે કીધા, ચાદા સૂરજ બે સળેયા રે ને ૨
 સાસુ અમારા ગામ સધાર્યા, નહુંદી નાર ધૂતારી રે ને,
 તે માટે બાઈ કુવર તમારાને, તેડવા માટે વાટે હું તો આવી રે ને ૩
 એક પાસ કાનજી કાળો રે વૃમે, બીજી પાસે રાધીકા ગોરી રે ને,
 ખળકે છે કકણી લળકે છે વેલીઆ, લટકે તે નેતરાની દોરી રે ને ૪
 કાનજી રે કાનજી સૌ કોઈ કહે છે, અમો ગોવાળીઓ કહીશું રે ને,
 રાધિકા રાધિકા સૌ કોઈ કહે છે, અમો ગોવાળણી કહીશું રે ને ૫
 હુળવે હુળવે વૃમે રે કાનજી, નહાશે મારી ગોળી રે ને,
 ગોળી નહાશે ને મહી ઢોળાશે, મારે તે મહિર ખાવા રે ને ૬
 મહીલ વલોવતા માખણ પ્રગટ્યુ, મોહનને હું આલીશા રે ને,
 આવજો રે માધવ ખેતર મારે, બાયકો આપીશ બોરા રે ને ૭
 આપણે બન્ને બોરાં રે ખાઈશું, ઈયા તે ચારશે દોરા રે ને,
 નરસંયાના સ્વામી સગે રમતા, ઉલટ અગ ન માયા રે ને ૮

પદ ૧૯ મું.

લગારેક નહના છોત, આવની મારી ગાવડી દોવા ટેક
 ગાવડી મારી તુજને હેરી,* તુજને દોહવા રે,
 મહિનો ટકો જે નેધએ તે, પેહલો હાથમા લે. લગારેક ૦ ૧
 આવડુ કહેલું ન પડે, પોતાના નાણી નેઈ,
 ગામમા મારે સહુ સગુ છે, તુજ સરણુ નહિ દોઈ લગારેક ૦ ૨

ઘેર મારાં છોકરાં સાથે, તુજને ખાવાનું આલું;
 મોહન માળા જો ગમે તો, કાનજી ગળે ઘાલું. લગારેકં ૩
 આવડી વાર શું કરે વસમી, વસવું ગોઠુળગામ;
 આજ મારે એટલું પડ્યું, તુજ સરીખડું કામ. લગારેકં ૪
 મનમાં છે તે મનડું જાણે, મોઢે કહ્યું શું થાય;
 નરસૈયાના સ્વામી વિના, રજે વાહાણુલડું વાય. લગારેકં ૫

પદ ૨૦ મું.

પ્રીતવાસી કનૈયાલાલ, મોહન જાવા દે.	ટેક.
ગોઠુળથી આવી ગોવાળણી, મથુરાથી આવ્યો કાહાન;	
મારગમાં ઝગડો મચ્યો, કાહનો માગે દધીનાં દાણુ.	મોહન. ૧
કોણ રાયનો તું બેટડો, છુ છે તારા નામ;	
નહરાયનો હું બેટડો, કાહનજી મારા નામ.	મોહન. ૨
કોણ રાયની તું બેટડો, છુ છે તારા નામ;	
બ્રહ્મજાનની હું બેટડી, પ્યારી રાધા મારા નામ.	મોહન. ૩
ઉત્તરથી આવી બાહલી, વરસી જમુના તીર;	
કાનજીનો ભોંજે કામલો, રાણી રાધાના લીજે ચીર.	મોહન. ૪
આજ લગી દાણુ આપ્યાં નથી રે, રીત નવી નવ હોય;	
જેર જીલમ કરીએ નહિ કાહના, ગોરસ સામું શું જાય.	મોહન. ૫
મેર ઝુગટ શીરપર ધર્યો, ઝુખ મોરલી ઘનધોર;	
કાનજી મનાવે કામની રે, કંઈ રાસ રમવાનાં કોડ.	મોહન. ૬
ગાય શિખે ને સાજણે રે, તેનો થાયે વૈકુંઠવાસ;	
કરભેડીને વિનવે સદા, ઝુલ્લુ ગાય નરસૈયો દાસ.	મોહન. ૭

પદ ૨૧ મું-રાગ દેશાખ.

કાનજી મારગ રોક મા રે, અગો જાણી તારી પેર,	
તું કહ્યું અમારુ કરે રે, અગો જાઈ અમારે ઘેર.	કાનં ૧
વાટે જાતાં યુખન કરતાં, દેખે સર્વે લોકક.	
સાચા માટે સહુએ માને, કોણુ કરે તે ફેક.	કાનં ૨
લોકલાજ તેં કેમ છાંડી, તુજ સરખા ન થવાય;	
નરસૈયાઓ સ્વામી ભલે મળીએ, કાનજી સુદસી સાચ.	કાનં ૩

પદ ૨૨ મું—રાગ પ્રભાત.

પરમાનંદ વરોળતી* રામા, ગોળી તે ઘમઘમ વાળે રે; પરમાં ૧
 નવલખ ધેન પથચાં રવેઆ, મેઘતણી પેરે ગાળે રે. પરમાં ૨
 વેણું વાધને મોહ પમાડી, વ્યાકુળ ધધને ઘોળે રે. પરમાં ૩
 વેણીનાં કુસુમ લટકતાં દીસે, જાણે મણીધર ઠાળે રે. પરમાં ૪
 આપંતા કૃષ્ણ દેખી ઠરી, મહી વરોળતી આઘી છાંડી રે. પરમાં ૫
 નરસૈયાઓ સ્વામી જાણી અંતર, કામનીસું કેળ માંડી રે. પરમાં ૬

પદ ૨૩ મું.

મહિ ઢળશે મહિ ઢળશે, કાહાનં કોઈ માયાની મંળશે. ટેક.
 નથી દુધ સાકેર ને મેવા, ખાટી છાશ શું આળ્યો લેવા. મહિ. ૧
 માલ જોઈને જવા દીજીએ, શાને માટે મટુકી મારી લીજીએ. મહિં ૨
 કાહાનો છેલછખીલો દીસે, છાશ ખાટી શાને પીશે. મહિં ૩
 મેહતાનરસૈયાના સ્વામી મળિયા, હવે સખણા રોહ શામળિયા. મહિં ૪

પદ ૨૪ મું.

આવ સહુણા શામળા રે, તારે વારણે જાવું રે; આવં ૦
 સોના રૂપાની મહિ મટુકી, રૂપાની ઉઢણ રે;
 વૃન્દાવનની કુંજગલનમે, મહિઅં વેચણ રે. આવં ૧
 મહિ મટુકી શીરપર લીધી, ચાલી વનની વાટે રે;
 ઉઘ વેચી ઉભગરો લીધો, મોહનડાને માટે રે. આવં ૨
 લટકે હીંડું મઠકે હીંડું, સુગટપે જઈ વારી રે;
 મદમાતું જોળન મારુ, આપોપું સમારી રે. આવં ૩
 હું જો કુળની ગોખી, મહિઅં વેચણ વાળી રે.
 ભલે મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી, મોહ મમતા સૌ ટાળીરે. આવં ૪

પદ ૨૫ મું.

આજ હું એકલડી, અગાશીએ ગેડી,
 અરીસે આજણુ જોતી, કહાનજીએ દીડી. ૧
 નયનાં નચાવી મોરે મંદીરિયે ચઢીઓ,
 નિર્લજ લપટ એવો નદનો નાધડીઓ. ૨

રહેાજ રહેાજ કરતાં રાઢજ કીધી;
નરસૈયાએ સ્વામીએ ઉરમેં ધરી લીધી.

૩

૫૬ ૨૬ મું-રાગ કેદારો.

ધંદુ હિતાવળો, કયાં થયો આકળો, આજની રાત કર પ્રાતઃ મોડુ;
હેજ* જાણી પીઢિ, સેજ આવે મોરી, એ કહું છું આજે ચાલ થોડું. ૧
નિરમળી જ્યોત તું, પ્રગટ કર હીવડા, દીન બાણી દયા નાથે કીધી;
આજની રજની ધન, સફળ અવતારમાં, બાથ લરી નાથે ઉરમાંહે લીધી. ૨
કુરકુટાં તું રખે, શબ્દ મુખ જોયરે, અંગ જોયજીવમાં રંગ લાધ્યો;
પેરપેરે પીઢિજને, વશ કરી રાખવા, નવનવી લાતનો રંગ સાધ્યો. ૩
અંગ લયકો થયું, રંગ રમિયાં બહુ, મમ થઈ પ્રેમરસસિધુ આખ્યો;
નરસૈયાના સ્વામિની, પ્રતીત માની નહિ, અંક લરી નાથ ઉરમાંહે રાખ્યો. ૪

૫૬ ૨૭ મું.

જોધવજી વાહાલા કયારે આવશે, મારાં મુખમાં ગયાં તે કંથમાં લાવીએજી;
ઘરમાં ધમ્મ ને આર્ધ આંગણે, ચઢીને જોઈ છું માળીએજી. જોધ૦ ૧
અજની બાધા તે લીધી આકરી, અમે નયજે તે આંધું ઢાળીએજી;
જે રે ઢાહડાના ગયા નાથ, અમે દિન દિન હેહડી જાળીએજી. જોધ૦ ૨
જોધુજી મેલીને મથુરા ગયા કૃષ્ણ, વશ લીધા તે કુમળા ઢાળીએજી,
મેહિતા નરસૈયાના સ્વામી શામળા, તમ મળે લવળધન ટાળીએજી. ‡ જોધ૦ ૩

૫૬ ૨૮ મું-રાગ આશાવરી.

સેજેથી ઉઠતી શ્યામા, શીશ અંજોડો વાળે રે;
વદન મુધાકર વાહી ગયો, ઉઠીયો દીનકર ઉજવાળે રે. સેજે૦ ૧
આજસ મોઢે અધઉજગરી, અધપડીયાલી આંખ રે;
અધુર ઠંસ અતિ અદ્ભુત દીસે, ખંડીત તીલકચી રેખ રે. સેજે૦ ૨
લડસડતી અખર શીર જોડે, કચુકી ઠસ ન સંભાળે રે;
બાહુલતા કર વાળીને ઉલી, રતીમુખ રહિ રહિ વિચારે રે. સેજે૦ ૩
જાવા ન હેઉ નાથ એમ વલવલે, અમૃત વચન મુખ જોલે રે;
ભણે નરસૈયો નરહરિ નીત નવા, નહિ એ મુખ કો તોલે રે. સેજે૦ ૪

* હેત-પ્રેમ † કુકડા ‡ દયા થયી § પા 'તમે મેંયોની અનના આમળાજી'

૫૬ ૨૯ મું-રાગ રામઝી.

મારા વાહાલાજીસુ, આહું રડું બાળે છે,
હરખતી રાણી હું રમઝમ નાચુ, પાયલે તેને પૂર વાળે છે. મારાં ૧
સંથે પુલી નાકે વેસર, લીલવટ તીલક ખીરાળે છે,
હાથે ચુડી ખોંડોડી ચઢાવું, ગોફણે ઘુઘરી ગાળે છે. મારાં ૨
આ જોખનમા એ વર રૂઢો, અવર દીઠે મન લાળે છે;
નરસંયાચો સ્વામી સગે રમતાં, જે બોલુ તે છાળે છે. મારાં ૩

૫૬ ૩૦ મું.

રાતલડી નહિ ખોંડોચે રે, રસિયા આનંદ આળ્યો રે,
પિયુનો પ્રેમ ધણોરે સજની, મન્મથ મોહ ઉપજાળ્યો રે. રાત૦ ૧
માઝમ રાતે ને હું પિયુ સાથે, ઠંઠે વિલાધને સુતી રે,
પિયુનો કરકુચ ઉપર મેલી, જોણીચે નીશા નિરગમતી રે. રાત૦ ૨
કહ્યું ન માને જાદવરાયો, નીશદિન દેહડી ખીડે રે,
નરસંયાચો સ્વામી ભલે મળીયો, પ્રીતનો બાધ્યો હીડે રે. રાત૦ ૩

૫૬ ૩૧ મું.

શામળિયા નાકફળી લાવ સોતી,*
હરિને નામે હીસ જડાવુ, માહે મધુસૂદન મોતી રે. શામ૦ ૧
મારે પિયુઠે માનીતી હુતી, તુજને ધડાવીશ છાની,
આજ લગી હું બોલી નહિ રે, જાહાં લગી હુતી નાની. શામ૦ ૨
સહુને નાકે સોહે નાકફળીજ, મારે નાકે કાં વાલી,
સહિયર સમાણીમાં રગભેર રમતા, તેણે મુને મેહુણે મારી. શામ૦ ૩
રાતે ઠાતે રાધા રાણી, નાકફળી જડીયાણી,
નરસંયાચો સ્વામી ભલે મળીયો, જુગમાં દીધી જાણી. શામ૦ ૪

૫૬ ૩૨ મું-રાગ દેશાખ.

રૂડા નાથને મનાવો મારી સજની, માનીશ તેનો પાડ,
પૂર્વજ-મન્દી પ્રીત સંભારી. વહેલા લડાવું લાડ રૂડા. ૧

* સોતી-સુદર + મધુ નામના દેવને કહે છે મારો દત્તા તેથી મધુસૂદન કહેવાય છે
જેમ પહેલા પાદમાં દરિ નામના દિવા કલા છે, તેમ આમાં મધુસૂદનના નામનું મોતી કહ્યું છે

શેરીએ મળે પણ સામું ન બુલે, મેં/તાંહાં કાંઈ ન કહેવાય;
પ્રેમે કરી પાલવ ઝાલું, વાહલો બાંહોડી મોહી બાય. રહ્યા. ૨
કે કામણ કહે કે કોતક કહે, જેમ મારો પીયુ વશ થાય;
કામણ મોહું છલલડી, જેણે જાપીએ બાદવરાય. રહ્યા. ૩
રીસડો શો એટલાને કાજે, પીયુ મેહલાની લાજ;
નરસંયાઓ સ્વામી લલે મળીઓ, તો ગોપીએ લોપી લાજ. રહ્યા. ૪

પદ ૩૩ મું-રાગ દેશાખ.

તેવતેવડાં રે વાહલે મારે મેલ્યાં વિસારી;
જે માયા અમ ઉપર ધરતા, તે કેમ ઉતારી. તેવ૦ ૧
તે દિન શેં ન સભારો મારા વાહલા, ગોકુળ મારે રમતા;
આંખ પાંખનો નેહુ ધરતા, એકી થાળે જમતા. તેવ૦ ૨
જો તપ કરતા ચુક્યા મારા વાહલા, તો તમને શું કહીયે;
દીનાનાથ દયાળ દામોદર, જેમ રાખો તેમ રહીએ. તેવ૦ ૩
હાસ્યવિનોદ રાધામાધવનો, કમળાવર બોહુ કામી;
ચરણ તમારે રાખો મેહેતા નરસંયાનો સ્વામી. તેવ૦ ૪

પદ ૩૪ મું-રાગ દેશાખ.

રીસાળ્યા રહીએ નહિ, વાહલાસું ઘેલી;
નહાંનંદન લાલસું, શાને કીજે મુંદરી. રીસા૦ ૧
મનમય વેધી માતુની, કેવડાનો કાંટે;
આણે સમે કેમ ચાલશે, વાહલાલાસું આંટો. રીસા૦ ૨
માન વચન તું માતુની, સુણ પંકજવદની;
કેલીનિધાન તું કામિની, મોહન સુખદયણી. રીસા૦ ૩
મુક મરજદા સ્યામની, કાં ધરી રહી ગર્વ મન;
લણે નરસંયા લામિની, તાંહાં લેલ્યા લગવન. રીસા૦ ૪

પદ ૩૫ મું-રાગ ધન્યામી.

અઝર અમડ્યાં ને આંખ ઉઘાડી,
અળકયું વદન શરીશ આપાડી.* મુનીજનને જેમ લાગી તાળી. અંતર૦ ૧

* મેધામા હાસ્યકો ચદ આપાદ સુદ ૧૫ મે ઝગકે તો શુભ શુકનવંત વખે ગણાય છે,
તેથી મુખને તે સાથે સરખાવેલ છે

દિવ્ય ચક્ષુ સહુકો કેહે એહેને, સુંદરી વિના નહિ નિરખે કહેને. ઝાંઝર૦ ૨
 લણે નરસૈયો એ મુખ જોઈ, હું તાહાં અવર ખીજું ન કોઈ. ઝાંઝર૦ ૩
 પદ ૩૬ મું-રાગ મારા.

* સુંદર શામળિયારે, * * * *
 ગોકુલથી ગોવાળણી આવી, મથુરાથી આંચો કાહાન; સુંદર ૧
 મારગડે ઝપડો મચ્યો રે, કોણ છોડાવે ગોદાન. સુંદર. ૨
 બ્રહ્મભાનની તે બેટડીરે, શધા નવરગી નાર; સુંદર. ૩
 તારે ઝોઢણે કાંબળી રે, મારે ઝોઢણ રીર. સુંદર. ૪
 ઝરમર ઝરમર મેવલા વરશે, આગણ મચ્યો કીચ સુંદર. ૫
 લલે મરપો મેહિતા નરસૈયાનો સ્વામી, ઉતર્યા લવપાર. સુંદર ૬

પદ ૩૭ મું.

નંદના તે લાલ ગોવાળીઆ, મને શાને રોકો છો વાટમાં;
 મને શણગાર શોળે શોભતા, હું તો જતી હુવી મારા કાકમાં. નંદના. ૧
 માથે મટુકી મહીતણી, તે તો ખેંચતા ખેંચતાં કુટશે રે,
 કાહાના વળગા જુમી શાને કરો, મારો હાર હૈયા કેરો તુટશે રે નંદના. ૨
 મારે હાથે હરિ રસ સુડલો, ઉપર રંગચઢ્યો મણકડો રે;
 કાહાના દાણુ ઠગીને લીજીએ, સસાર થકી કઈ અદીકડો રે. નંદના. ૩
 વાટેજતાં આજ નકીજીએ, પેલા હરીજન દેખે તેથી ખીજીએ રે,
 મેહિતા નરસૈયાના સ્વામી શામળા, હવે પ્રેમથી હરિરસ પીજીએ રે નંદના. ૪

પદ ૩૮ મું-રાગ સામેરી.

તમ સાથે તો આવું માહાશ વાહાલા, કહ્યું મારુ કર્યો રે,
 તમે આગળયા અમે પાછળયા, નાચતા નીસર્યો રે. ત૦ ૧
 રમઝમ રમઝમ નેપૂર વાજે, ઘુઘરડી ઘમકાવો રે,
 તાલ પખાજ વેણુ વચ વજાડી, નાચતા તમે આવો રે. ત૦ ૨
 સોળ સહસ્ર ટોળે મળી ગોપી, લક્ષ્મીવર આગળ કીધો રે;
 નરસૈયાઓ સ્વામી લળે મળીએ, કાજ આપણે સીધો રે. ત૦ ૩

પદ ૩૯ મું-રાગ આશાવરી.

આ જોરે હરિ જોવા સરખો, રગરાતો ને મદમાતો રે,
 રજની રાસ રમી વૃન્દાવન, આવે વાસલડી વારો રે. આ૦ ૧

છોગાળો ને છેલછળીલો, નાચતો ગૂઢ આવે રે;
 ત્રિજ વિનતાનાં જુથ મળીને, મોતીડે વધાવે રે. આ૦ ૨
 મસ્તક સુગટ જડાવ મનોહર, કુંડળ ઝળકે કાને રે;
 અણિયાળાં લોચન, ચોલ સતડા, સોહીયે શામળાને રે. આ૦ ૩
 હરખ્યા સુરનર દેવ મુનીશ્વર, પુખ્તવૃદ્ધિ ત્યાં યાચે રે;
 સધામાધવ ભેડી ભેષને, નરસૈયો બળિ ભાયે રે. આ૦ ૪

૫૬ ૪૦ મું-રાગ સામેરી.*

ઘણે ઘણે ઠાઠાડે ઘેર પધારીઆ, તો હવે મન કરી રહું હેઠું રે;
 સુધડ નાહોલિયાનો સંગમ પામી, દોહોલડાં કાંચે વેઠું રે. ઘણે૦ ૧
 ગામ ગામ ઠામ ઠામ ભેવતા, અવર ચિત્ત ન બાધે રે;
 લક્ષ્યોદારાશી ભેનિ ભમતા, મનસા દેહી લાધે રે. ઘણે૦ ૨
 મનનો માન્યો ને ચિત્તનો માહાલ્યો, અણચિતવી કીડા કીધી રે;
 નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મલિયો, હૃદયાલિતર લીધી રે. ઘણે૦ ૩

૫૬ ૪૧ મું-રાગ માળવ ગાડી.

મ કરો આળ દેશું ગાળ, કોહોને કનૈયાલાલ આ કોની ચાલ;
 વણ પ્રીછે વણ બોલ બોલાવે, ધાઈ ધાઈ ચુબન દેરે ગાલ. મ કરો૦ ૧
 કોહનીક વડું ને કોહનીક બેટી, જમુના પાણીની એ વાટ;
 ચાલો જઈને પૃછીએ નહજ્યોદાને, કુવર નહે છે તે શામાટ. મ કરો૦ ૨
 ગોવાળાની એ ચતુસર્ધ, અહિં ખાય છે તહી લોહે હાથ,
 નરસૈયાચો સ્વામીને કોઈ ન દેખે, અમને દેખે સહિયર સાથ. મ કરો૦ ૩

૫૬ ૪૨ મું-રાગ માળવ.

ગાનન્દસાગર કેળ કરે, કાંઈ કાનુડો ગોવાળો રે;
 માનુનિયાંચા ચિત્ત ચળાવે, સુંદર નેણ વિશાળો રે. આ૦ ૧
 સુરતતણાં સુખ કહ્યાંન ભાગ્યે, ભાગ્ય વિતા કોણ પામે રે;
 ગોવિંદતણાં સુખ પ્રેમે ગાતાં, સ્વર્ગતણાં સુખ ચિત્ત ન અમ્બોરે. આ૦ ૨
 જે જે ભાવે ચિત્તમાં સમરે, તાહાં તેવો થઈ મળીયો રે;
 નરસૈયાચો સ્વામી ભક્તવત્સલ, હર પ્રદ્યાદિદ ન કળીયો રે. આ૦ ૩

૫૬ ૮૩ મું-રાગ માળવ ગાડી.

ના ના રે સહિયર નાંધડલી, મોઘુ રાજ ન કીજે એવડલી;
 હું લાભું માહારા મનમાંહે, મુને હુસે છે સખી તેવતેવડલી. ના ના રે.
 સુરીજન મુનીજન દેખતડા, તુને લાજ ન આવે વળગતડા;
 અમો વહુઆરુ કુળ વધુઆ, કાંઈ ન ગમે એવડાં અળગતડાં. ના ના રે.
 રોહા રોહોરે ઉશ્વર ઝંઝુમતા, દુઃખામુંરે ગાલે ચુંબન દેતડાં;
 નરસૈયાયા સ્વામીએ સગમ કીધો, મનના કામ ગમતડાં. ના ના રે.

૫૬ ૮૪ મું-રાગ પ્રભાત.

વાતની વાતમાંરે માહારો વાહલો રીમાણો,	
લોહીરે ભરવાડણુ કાંઈ કારણુ ન જાણો.	વા૦ ૧
વેણીરે સમારતાં મુને વારરે લાગી;	
તેણીરે વેળા હું તો અસુરી જાગી.	વા૦ ૨
પુરુષ ભ્રમર હોઈ, મનરે શા ધરીએ;	
આપણુ અળળા હરિને કાઈ રસણુ મરીએ.	વા૦ ૩
આલોક પરલોક મુખ તેને ચરણે લહીએ,	
નરસૈયાયા સ્વામી દેરા દાસ થઈ રહીએ.	વા૦ ૪

૫૬ ૮૫ મું.

આજની રજનીનો રગ કહ્યો નવ જાયે;	
સાંભળો સખીરે ઉલટ અગ ન માયે.	૧
સુરીનર બ્રહ્માદિકે નવ લહે પાર;	
માઝમ સતે આવીને કાઈ કીધો વિહાર.	૨
અમોરે અળળા કલિયો પૂરણુ કામી,	
મનના મનોરથ પૂરે નરસૈયાઓ સ્વામી.	૩

૫૬ ૮૬ મું-રાગ સોરઠ.

વાહલા તાહર નામ શું, કેહેને અમશું રે;	
સુંદર રૂપ જોઈજોઈ વાહલા, તાહરે પાવલીએ નમશું રે.	વાહલા૦ ૧
કોણુ ઉપાય કરી માહરા વાહલા, તાહરે મનમેં ગમશું રે,	
નરસૈયાયા સ્વામી વૃદાવનમેં, તુંજ કેહે અમ ભમશું રે.	વાહલા૦ ૨

૫૬ ૪૭ શ્રું-રાગ સામેરી.

આજ સખી આકૃષ્ટીએ, વાહલાલએ આલિંગન દીધું રે;
કામલુ મોહન કરી કરી ચાકી, તારે માર નામ ન લીધું રે. આ० ૧
હું બલહારી મનમય ઠેરે, જેણે મારો વાહલો વશ કીધો રે;
હાવલાવ નયને ઉપજાવે, જમ ઉત્તર સાથે લીધો રે. આ० ૨
સુરતતણો રસ સ્વાદિયો જાણીને, અણતેલ્યો ઘેર આવે રે;
નરસૈયાચો સ્વામી બલે મળીયો, લીલા લાઠ લગાવે રે. આ० ૩

૫૬ ૪૮ શ્રું.

કાંઈ કાંઈ રચણી એણી વાટડીએ, રતિ કેલી રમી મુજની જાતડીએ રે;
મારા વાહલાલસું બોલતાં બાધું, સપન સાચુ મુને વિસારેલાધુ રે. કાંઈ.
મીતતણી મુને પેરજ લાધી, પીયુજને પ્રેમરસ બાવે રે;
કુકુમ કાજલ ટીલો ટળકી, નેહ વિના નાય ન આવે રે. * કાંઈ.
હાથ ધરી હરિને હવે ન મેલું, રાખું હુક્યા મોઝારી રે;
નરસૈયાચો સ્વામી બલે મળીયો, હુતો તે સેહ નિવારી રે.* કાંઈ.

૫૬ ૪૯ શ્રું-રાગ પ્રભાતી

જે જે રે જે જે રે, માથે મહાવર લાગ્યો;
નેણુ નિદ્રાણુવાં સોઢે, અગ સુગધી વાગો. ૧
પકમળી રેખા સહુ ગઈ છે ટળી;
અધર અમૃત લેતા ખેડાંચી મનની રળી. ૨
રસબસ વસન લાગ્યો, દીપક જ્યોત;
કંજપર કીડા કદે, મધૂપ પ્રાત. ૩
ઉલટ જાયો જાંઘાં, વર્યા હુતા રાત;
નરસૈયાચો સ્વામી ચુક્યા, જે ન લાગ્યા સાથ. ૪

૫૬ ૫૦ શ્રું-રાગ રામઝી.

શામળિયા ઝોરા આવોલ આવોલ, તમને આપું યનોપમ સાર;
અનેક જુગ ગયા અનુભવતા, કેણે ન જાણ્યો એનો પાર. શા० ૧
મેં દીકું છે તે તમને દેખાડું, અવર કોણે નથી દીકું;
તમારા સમ જે તમ વિના, મુને નથી લાગતું મીકું. શા० ૨

અમૃત પે છે અતિસે મીઠું, મેં જોયું છે ચાખી;
 અવર સહુને અજર થયું છે, તો તે હું રહી છું રાખી. શાં ૩
 એ વિદ્યામાં અતિસે પ્રવીણ છું, કોકજ લાજે કહાવે;
 નરસૈયાચા સ્વામી, તમે શું બલો, તે મજ વિણ કોણ શિખાવે. શાં ૪

૫૬ ૫૧ મું-રાગ આશાવરી.

મારા કંઠભૂષણ શામરુંદર શામળા રે;
 નેત્રના શણગાર ઉરમણી,* સેજસુખવિશ્રામ, સુંદર શોહામણા રે. ટેક.
 વદન ચંદ્ર પયોધારીઆ,† મારાં દ્રઘાં અંતર માય રે;
 તારુ વદન સુંદર શામળા, શેય ન રહો મંદિર માંયડું રે. સુંદરં ૧,
 કમળદળ હરિ, દીર્ઘલોચના, રક્ત અંબુજ ધામ રે;
 તારી આંખડલી અવિલોકતા, અભિલાખ પૂરણ કામ રે. સુંદરં ૨
 ચંત ચિંતામણી સદા તારુ, વદન ચદ્ર ચકોર રે;
 નરસૈયાની રસનાએ રહો, રસરુપ નંદકીશોર રે. સુંદરં ૩

૫૬ ૫૨ મું.

નયણુ નચાવિશ મા નચાવિશ મા, વાંસલડી તે વા'તા;
 છેલપણે છેડો કાં વાણે, મારગડે તે જાતા. નયણુ ૧
 કુચ ઉપર કાં વાહો વહાલા, એકલડી તે દેખી;
 પાછળથી આવે છે મારી, સહીયર તે સહ સરખી. નયણુ ૨
 મારગડે જાવા દો વહાલા, અંગ ઉપર કાં આવો;
 બાણે નરસૈયો રંગમું રમવા, મંદીર મારે આવો. નયણુ ૩

૫૬ ૫૩ મું.

રમત રહીઆળી રહીઆળી, રમત તે રહીઆળી;
 અમ આગળ નાચો મારા વહાલા, તાને દીજે તાળી. ૨૦ ૧
 ચુવાચંદન ચરચી અંગે, ભુજ બરી બીડીને સ્ત્રીએ;
 કનક શાળમાં પૂજાપો બરીને, પૂજા પ્રેમે કરીએ. ૨૦ ૨
 કહું અમારુ દીજે વહાલા, તો આવિગન આપું,
 બાણે નરસૈયો ચાલો વૃન્દાવન, સરવસ તમને સાંપું. ૨૦ ૩

* હાથમાં રમી રહેલા મહિરુપ. † રતનરુપ જાસ. ‡ આંખ. § સમાપ.

પદ ૫૪ સુ.

ગોપી મદમાતી મદમાતી, કરતી મધુર ગાન,	ગો.	૧
શામળિયાની સગે રમતા, સામી કરવી સાન		
સરવે ગોપી આવીને ઉભી, દેતી પરસ્પર તાળી,	ગો.	૨
ધાધ ધાધ જોયે સુંદરવરને, શામા સુંદરી ગોરી		
ગાળિયે બાથ ભરી બુજ લીડી, ચતુરાને ચુખન દીધુ,	ગો.	૩
ભણે નરસૈયો હળવે વહાલે, અખર અખણ કીધુ		

પદ ૫૫ સુ.

દર્પણુ લીનેજી લીનેજી, જોયે મુખડુ તે તો નિહાળી,	૬૦	૧
નવરંગી ફાળી અતિ ઝોપે, વહાલો મન વનમાળી		
નીલવટ ટીલડી ઝાલ ઝખૂકે, રાખઠલી રતનાળી,	૬૦	૨
શીશકુલ મોતી માગ ભરી, તે રૂડી છે રઢીયાળી		
નાકે વેસર નયન સમારવા, ચીખુક ચીન ચળકે,	૬૦	૩
કસકસતી કાચલડી સોઢે કકણુ ચડી ખળકે		
પાઉલે કાખી કનકેતણી રે, વીંછિયા વિહારણુ* કંત,†	૬૦	૪
નરસૈયાના ઝવામી સુંદર હીને, શણુગારે ગોલત		

પદ ૫૬ સુ

પ્રેમે પીયુઠા રે પીયુઠા રે, વનિતાએ વશ કીધો,	પ્રે.	૧
કઠે હાર આરોપી કરીને, હળવે તે ઉરપર લીધો		
એક ગાયે એક નયણુ સમારે, એક દે આગળ તાળી,	પ્રે.	૨
એક કહે સુણો શામળિયા, દર્પણુ જીવે નીહાળી		
કનકેતણી થાળી કર માહે, ફરતી ફરતી ઉભી,	પ્રે.	૩
ભણે નરસૈયો કનકલતાશી, શામા તે સૌ તહી શોભી		

પદ ૫૭ સુ

હવે કેમ જાઈશ રે જાઈશ રે, ઉરપર રાખી રહીશું,	હવે.	૧
આલિંગન આપો મારા વહાલા, મનગમતુ તે કરીશું		

કુસુમતાણા કુકુ* તે લધને, ઉર ઉપર ધરીશું,
 નીલાખર પહેરાવી વહાલા, ચોળીખધ કસી કસશું † હવે ૨
 નીલવટ ટીલડી ઝાલ ઝુમણી, રાખડહી તે ઝળકે,
 મોતીએ માગ જરી મારા વહાલા, પાછળ કુમતું કરકે. હવે ૩
 કાજળબિંદુ ગળથળ સોહિ, ચીણુક ચીન ચોડુ,
 લણે નરસૈયો રૂપ અનોપમ, રાધા કુણ્ણનું ભેડુ હવે ૪

પદ ૫૮ મુ.

ભુજ બળ લીડીશ મા લીડીશ મા, કુચકુળ છેજી નાના,
 મારગડે શું વાહો વહાલા, છમકલડા છાના ભુજ ૧
 અમે અબળા કાઈ લેદ ન બાણું, કપટ નહિ છે મનમાં,
 ગોરસ ઢાણુ શેનું તમે લો છો, એકલડા આ વનમા ભુજ ૨
 હસી કરીને અબળા બોલી, ઝુખની ખાશો મોરાર,
 લણે નરસૈયો કરે કોલાહલ, વૃદ્ધાવન મોઝાર. ભુજ ૩

પદ ૫૯ મુ.

અખર શૈં તાણી રે શૈં તાણી, હમે તે અબળા બાળી,
 મારગડો રોકીને હિલા, કા બળિયા વનમાળી. અખર ૧
 પટોળી ફાટી રે વહાલા, ચોળીકસ તે તોડી,
 કુચકુળ ગ્રહીને કાનજીએ, હુદીઆ સાથે લીડી. અખર ૨
 અધર અમૃત રસ પેરે પેરે પીધો, મા મા મા તે કરતા,
 લણે નરસૈયો નયણ નચાવે, આ મહિયરના દેખતા અખર ૩

પદ ૬૦ મુ.

નાકુળો નિરશુણીઓ નિરશુણીઓ, પરનારીશું માતો, ‡
 અનેક પ્રકાર કરી કરી થાકી, વહાલો નિરદે પરધરજાતો નાકુળો ૧
 બંહુ માનુની મળી નાથને ધૂલ્યો, કેણે કામણુ કીધું,
 શોકલડીએ મારુ સુખડુ ટાળી, હરિનું ચિત્ત હરિલીધું નાકુળો ૨
 કુકુખ પરિવાર સૌકો પુછે, પીઉડો પરધર જાયે,
 નરસૈયાના સ્વામીને કહેજે, વારે વારે કા વાહો † નાકુળો ૩

* દડો, ગુચ્છ † ચોળીની કસ એટલી સખ્ત બાધીશું કે ત્રિયવમ સહિવાઈથી
 રાખશે નહીં ‡ મદનલો † બોટા બદાનાં કાંઠી સમન્ને

૫૬ ૬૧ મું.

ગમતી કીજે રે કીજે રે, આવો આપું સાંઈ,
કુચકળમું ભીડી રહું રે વહાલા, કાં કંઠ ધરો વાહાઈ.* ગમતી૦ ૧
જે જે વમને મનમે લાવે, તે તે આપણે કીજે;
ચુવાચદન અંજ લરીને, આપણુ કેલી કરીજે. ગમતી૦ ૨
વમે ગાવો હમે નૃત્ય કરીશું, વાદો વીણા વાહાઈએ;
નરસૈયાના સ્વામીને કહેજો, ઉશ્પર રાખી રહીએ. ગમતી૦ ૩

૫૬ ૬૨ મું.

સાહેલી મારી રે, નહનો કુંવર કોડમણો નો. ટેક.
ગોવરધન મન ભાપીયો, ગોકુલીયામાં રલિયામણો નો;
જમના તટ સોહામણુ નો. સાહેલી૦ ૧
પ્રેમસિંધુનુ યુગ સુરમ્યજો, વૃંદાવનના કુળમાં જો;
રાસ રમે તે સાહેલડી નો. સાહેલી૦ ૨
વહાલાજીને કંઠે અલગેલડી, સુંદરી તે રગની રેલડી નો,
મોરલીને નાદે થઈ બેલડી નો. સાહેલી૦ ૩
રમતાને જમતા રાતડી નો, કહીએ ન જાએ વાતડી નો,
શું કહું સૌની સુખમાં નો. સાહેલી૦ ૪
રયામાને રયામ બહુ તેજમાજો, નીરખીતે વૃંદરાવનમા જો,
નરસૈયો તે નાએ, આનંદમા નો. સાહેલી૦ ૫

૫૬ ૬૩ મું-હીંડાજો-રાગ સોરઠ સામેરી.

સજની આ શોભા રૂડી, શામળિયો ને શામા નેડી, ટેક૦
તે તો હરખી હીંડાજો હીંચે, વહાલો પ્રેમ મહારસ સીંચે. સજની૦ ૧
ધુમડડી તે ધાલે ગોપી, મરનદા તે સઘળી લોપી સજની૦ ૨
પીળી પલવટે વહાલો સોહો, તેને તેજે ત્રિલોચન મોહો. સજની૦ ૩
વહાલો કંઠ બાંહડડી વાળી, આલિંગન દે વનમાળી. સજની૦ ૪
તે તો અધર સુધારસ ખીલાં, તે તો હર્પણુ લઈ સુખ જોલાં. સજની૦ ૫
તાહાં બહુ વિધ વિધ વાળં વાળે, વાંહા મધુર મધુર ધૂન જાળે. સજની૦ ૬

લીલાં પીળાં અંબર ઝળકે, નાયંતાં નેપૂર ખળકે. સજનીં ૭
 શ્યામા સજ સઠલ શણગાર, હર ઝળકે મુકતાહાર. સજનીં ૮
 જ્ઞાનમાં જીવતી મદમાતી, તે તો મધુર મધુર સ્વરે ગાતી. સજનીં ૯
 ગોપીવર ગેલ કેલ કરાવે, જમુના તટ સુંદર મન ભાવે. સજનીં ૧૦
 તાહાં મેર કોકીલાં બોલે, જ્ઞેતાં નહિ કેા ઝીને તોલે. સજનીં ૧૧
 વૃન્દાવનમાં વિલસે નાથ, તાંહા મોહ્યો મુશિનર સાથ. સજનીં ૧૨
 પ્રકાશિક જેનો લેહ ન જાણે, તેને નિશદિન ગોપી આણે.* સજનીં ૧૩
 નરસૈયા ફેરી વાણી, કૃષ્ણે આપી કરુણા આણી. સજનીં ૧૪
 પોતે પોતાનો કીધો, મહારસ મેં તાણીને લીધો. સજનીં ૧૫

૫૬ ૬૪ મું-રાગ સોરઠ સામેરી.

મજની ચાલો રે જમના, વૃન્દાવન કેલ કરે કાહાનો. ટેક૦
 હીંટાળો બાંધ્યો હીરની દોરી, જીલે શામળિયો શ્યામા ગોરી. સજનીં ૧
 હીંચવાને બેહુ જણ બેઠાં, જીલાવે સખી સહુ હેઠાં. સજનીં ૨
 ધ્રુમભણી ઘાલે ધ્રીજનારી, બીચ વિલસે લાલ બિહારી. સજનીં ૩
 ભુજ ઘડીને અંગોઅંગ લીંડે, માનુનિયાયા મનમથ પીડે. સજનીં ૪
 હરિની લીલા લહેરે લહેરે લવ ત્યાગી, હીંટાળે જૂલે શ્યામ સોહાગી. સં ૫
 હરિની લીલા કહી નવ જાએ, કંઠ લાગી અધરરસ પાચે. સજનીં ૬
 એવું રૂપ રસાળું ગાયે, તાંહાં વેણ મધુર સ્વર વાયે સજનીં ૭
 તાંહાં તાલ મૃદંગ ઝડ લાગી, બીચ રમણ રમે બડલાગી. સજનીં ૮
 એવું પુલિન પવિત્ર સોહાવે, નંદાનંદનને જીલારાવે. સજનીં ૯
 શોભા જ્ઞેધને જિજ્ઞાસ રાચે, તાંહાં બીચ બીચ નરસૈયા નાચે.† સજનીં ૧૦

૫૬ ૬૫ મું-હીંટાળો-રાગ માલવ.

નાથકડી ને નાટકડી, ગોપી ઠમઠમતી ઠમકાળી રે;
 પ્રગટ પયોધર કાંધેએ દીસે, પળવટડી રુડી વાળી રે. નાથ૦ ૧
 આવણુ માસે મધઘાવણી, આગળ કાજળાં રાણી રે;
 આંખા ડાળે હીંટાળો બાંધ્યો, હીંચે સહિયર મમાણી રે. નાથ૦ ૨

* ભોગવે. † પા. "મુશિનર તે જ્ઞેધ જ્ઞેધ સચે, ત્યા નરસૈયા નીત નીત નાચે."

† કાજળ રાણી-આવણુ વદ વૃત્તિયાને, કાજલી ત્રીજ કહે છે એ પ્રત સૌભાગ્યવતી સીમે સ્વામીની કૃપાળતાને અર્થે ધરણ્યા પછી ચાર વરસ સુધી કળવે છે

એક પાગ એક ઉપર રહીને, સન્મુખ રહીને જોલે રે;
નાથ બાથ દેઈ નારીને, નારી તે નરને ન મેહલે રે. નાંધ૦ ૩
હરણ હીંડાળેથી ઉતરીઆ, પુષ્પવૃષ્ટિ તાંહાં હોયે રે;
ગોવિંદ ગોપી રંગભેર રમતાં, નરસૈંયો કૌતુક જોયે રે. નાંધ૦ ૪

પદ ૬૬ મું-હીંડાળો-રાગ રામઝી.

ધુમરડી ઘણી વીંઝથી રાખો, રાખોજી કહું છઉં રીસથી;
ઉર અંબર ઉતરે શીશથી, ભારી સુદ્રિકા નથી દીસતી. ધુમરડી૦ ૧
મારે નેપૂર ખૂંચે ચરણસું, રાખો રાખો છટા ધ્રુવ ધરણસું;
નહિ બોલું શામળ વરણસું, કરુ વિનિતિ અશરણશરણસું. ધુમરડી૦ ૨
મારી વેણી ગુચ્છાઈ હારસું, ઉર ગુચ્છી મુક્તા તારસું;
જુમણડું ઝાઝા ભારસું, મા હીંડાળો ઝાઝા ખારસું. ધુમરડી૦ ૩
મારે સ્વેદ વધુટે ઊરથી, પેલા ફરીજન દેખે દૂરથી;
શૈં નહિ રાખો ફેની લાજથી, નહિ બોલું નરહરિ આજથી. ધુમરડી૦ ૪
એવાં વચન સુણી હરણ હસે, હવે નહિ બોલો તો શુ થશે;
મારે સુંદર સુંદરી આવશે, ચતુરાને કહે મારે ચાલશે. ધુમરડી૦ ૫
નહિ રાખે હરણ હઠે - ચઢ્યા, અબળાસું બોલે તોતલા;
તાંહાં માતુની માન માગે ઘણું, મુખ જોય રે માધવજીતણું. ધુમરડી૦ ૬
રાખી ધુમડી અબળા ઉર ધરી, તાંહાં મનગમતાં કીધાં હરિ,
નરસૈંયાઓ સ્વામી તાંહાં રહ્યો ઠરી, સુંદરવર પામી સુંદરી. ધુમરડી૦ ૭

પદ ૬૭ મું-હીંડાળો.

હીંડાળે જુલે નહાનંદન, લાડકડી વૃષભાન કુમારી,
નવલ જ્યોતી નવલ રંગે, નવલ નવલી મળી મજનારી. હીંડા૦ ૧
નવલ હીંડાળે નવલજી મોતી, નવ સત આજણુ સજીઆ અંગ,
નવલ શણગાર સજ્યા મોરી સજની, નવલી ચોળી નવલો રંગ. હીંડા૦ ૨
નવલ વરપાન્નતુ સુંદર દીસે, ઝરમર ઝરમર વરશે મેહ;
ગાજત ગામિની દામિની ચમકે, નવલગિરિધારીસું નવલો નેહ. હીંડા૦ ૩
નવલ વૃંદાવન નવલી લીલા, નવલી ગોપી હરિની પાસ,
ભણે નરસૈંયો વસી મુખસાગરમાં, શું કરીએ જઈ વૈકુંઠવાસ. હીંડા૦ ૪

૫૬ ૬૮ મું-હીંડાળો.

હારે જે સરખે સરખી જોડે, હારે જુલે હીંડાળે પ્રેમમું,
 જુલે રાધાજી પાતળા રે, હારે શામળિયામું એકાંતે કોર રે હારે ૧
 સહુ સખી ઘાલે ઘુમડી રે, હારે કરતી મોઘેશ મૂલ રે,
 હીંડાળો ગગને ગયો રે, હારે રખપત શ્રી રણછોડ રે. હારે ૨
 નિરખોની કૃષ્ણ કોઠામણી રે, હારે બ્રહ્મટિયે નથી કાઈ ખોડરે;*
 શરણે તમારે રાખજો રે, હારે નરસંયો કહે કરજોડ રે. હારે ૩

૫૬ ૬૯ મું-હીંડાળો.

સજની જૂઓ નાથ નીહાળી, વહાલો વાય છે વેણ રસાળી. સજની ૧
 વૂમડલી તે હલવે ઘાલે, સુખસાગર મોહન માહાલે. સજની ૨
 શીર મુગટ મહામણિસાર, કાને કુંડળ જ્યોત અપાર. સજની ૩
 વનમાંળા ઉરપર લેહેકે, વળી ચુવા ચઢન જેહુંકે. સજની ૪
 શામલડી તે સોહિ સગે, અતિ ઉલટ વાધ્યો શો અગે સજની ૫
 વહાલો હસી હસી રુધા લીડે, કામનીયાયા મન મનમથ પીડે સજની ૬
 શામા સન્મુખ સરવે ઉભી, શણગાર સકળ રહ્યા શોભી સજની ૭
 વહાલો સાન કરી કરી જૂવે, તારે જીવતીજન મન મોહિ. સજની ૮
 તાલી તાલ પખાજ ધુધરડી, આગળ નાથે છે નારી રૂડી. સજની ૯
 ઉલટયો રસ કૌંતકે ભારી, આનદી તે અળખા નારી. સજની ૧૦
 ઘુમડલી તે ઘાલે લાખી, પાયે ખળકે છે કટલા કાળી સજની ૧૧
 વળી નાદે તે નેપૂર વાંજે, પડકરે ધરતી ગાંજે. સજની ૧૨
 વહાલો મરકલડે અતિ બોલે, તેમ આવી હીંડાળે હીંચાળે સજની ૧૩
 વહાલે વહાલેરી રાધા લાગે, માન મૂકી ઘણું પાય લાગે સજની ૧૪
 હું તો પામ્યો મહાકૃણ મોહું, હું તો ચરણરેણુમા આજોહું. સજની ૧૫
 નરસંયો તે રસમા માતો, ગોપીવરના ચણલ ગાતો સજની ૧૬

૫૬ ૭૦ મું-હીંડાળો.

માહાલે રે મોહનમું માનુની, જોડી જીગતી દીસે રે,
 પ્રેમ ધરીને ભૂલખળ લીડે, હીંચિંતાં મન હીંસે રે માહાલે ૧

લીલાબર તન તરુ સોહો, પીતાબર પાતડીઓ રે,
 સઘળા માહે થઈ સફરાણી, જો વહાલો ઉર ધરીઓ રે માહાલો ૨
 એક નાચે એક ગાન કરે, ને એક ધુમરડી વાલે રે,
 એક વિવિધના કુસુમે વધાવે, સ્હી રહી વદન નિહાલે રે માહાલો ૩
 તાલ મૃદગ વેણા રસ વાજે, ઝાઝર નેપૂર નાદે રે,
 પાર ન પામે સુરિનર મહા ઝુનીઝન ઘ્રઘ્ઘા આદે રે માહાલો ૪
 પ્રેમમગ્ન ઉલટ અગ વાધ્યો, સુખસાગરની સીમારે,
 ભણે નરસૈયો ધન તાહા વહાલો, વિલસે છે સગ સ્વામા રે માહાલો ૫

૫૬ ૭૧ મુ-હીડોળો

પાલવ છુટે ને ચીર વછુટે, વેણ ઉઘાડી થાયે રે,
 ધુમડવી ધાલો હલવે હલવે, હીંઝોળે ન રહેવાયે રે પાલવ ૧
 હીંઝોળે તો હીંચુરે કહાના, ધુમણ ધાલો લાખી રે,
 પડ્યોજી પડ્યોજી વહાલા, ચઢાણુ તે પગની કાળી રે પાલવ ૨
 ચુવા ચઢન અગર કરતુરી, છટાવોની અજે રે,
 તમો નાધડીઆ અમો નાધડલી, નીતનીત નવનવારગે ૨ પાલવ ૩
 આખા ડાળે ને સરોવર પાળે, સહિયર રમતા રગ લાગો રે,
 આવોરે આવોરે સાહિલી, કહાન કને કઈ માગો રે પાલવ ૪
 કાજલી મધે સર્વણી, હીંચી હીંચી નિદ્રા આવે રે,
 નરસૈયાઓ સ્વામી ભલે મલીઓ, ગોકુલકેરો રાયે રે પાલવ ૫

૫૬ ૭૨ મુ.

વહાલા રે મુને વૈભવ વહાલા, એથી વહાલી મને ગોળપાપડી રે,
 આટો થોડો થી ગોળ ઘણેરો, સટક ઉતરી આપડો રે વહા ૧
 સાસરીઆમા સુરનાઈ નામ, પિયેરીઆમા બાઈ પુરી રે,
 પાડોસણુ નેક એક આવી, થાળ લાવી છુ અધુરી રે વહા ૨
 તારા ધણીને કાજે થાળ માની છે, તું લાવ પટોળાવાળી રે,
 નરસૈયાનો સ્વામી અતરજામી, પૂરી કરાવી ધાળી રે વહા ૩

૫૬ ૭૩ મુ-રાગ માલવ.

વૃંદાવનમા રાધા માધવ, યનક યનક થઈ સારી રે,
 ગોપાસ દીપક ધરી યોગન, ગળહળ જ્યોત અજવારી રે વૃંદાવનમા ૧

વૃંદાવનની કુંજગલનમાં, લીલા કરે ગિરધારી રે;
 રમઝમ રમઝમ નેપૂર વાળે, એક પિયુ એકધારી રે. વૃંદાવનમાં ૨
 ફરર ફરર ફરેરે ફુંદ્રી, ધણુધણુ ધુંધરી ધમકે રે;
 અલખેલો અલખેલી ખેલે, જાતે વિજલી ચમકે રે. વૃંદાવનમાં ૩
 હેત થકી સહુ આવ્યા દેવતા, પુષ્પવિમાન ભરી ભરી રે;
 નરસૈયાયા સ્વામીને વધાવે, મુખે જોલે જે જે હરિ રે. વૃંદાવનમાં ૪

પદ ૭૪ મું.

શરદ તરુણીની ટોળીમાં ટોળીમાં, મુંઢરવર તે માહાલે;
 ચુવા ચંદન કેશર લઈને, પ્રેમદા પૂજે વાહાલે. શરદ ૧
 ભૂષણુ નાના નવનવ વિધિના, વહાલાને પહેરાવે;
 લોજન ભામિની ભાવ ધરીને, વહાલાને આરોગાવે. શરદ ૨
 ધન ધન દહાડો પુનેમ કેરો, કરશું મનનાં ગમતાં;
 ભણે નરસૈયો ઉલટ વાધ્યો, વહાલા સંગે રમતાં. શરદ ૩

પદ ૭૫ મું.

મુખડું મોહનનું મોહનનું, નીરખે વાળી વાળી;
 દર્પણુ લઈને આગળ રાખે, નીરખે નિહાળી નિહાળી. મુખડું ૧
 નીલવટ ટીલડી નયણુ સમાચ્યાં, ગાલે ટપકું કીધું;
 માનુની મહામોદે ભરાણી, મનગમતું કરી લીધું. મુખડું ૨
 શામળિયા ને શશીવદની તે, જોડે રમતા રાજે;
 ભણે નરસૈયો મહારસ વાધ્યો, હાંહાં કરીને ગાજે. મુખડું ૩

પદ ૭૬ મું.

તન મન વારીને વારીને, વહાલો ઉરપર ધરીએ;
 સાંઈડું આપું શામળિયારે, ભાવે તે ભુજ ભરીએ. તન ૧
 વહાલા આપણુ રંગભર રમતાં, વૃંદાવનમાં જઈએ;
 શરદ ચાંદની ખીલી રહી છે, તેમાં આપણુ રમીએ. તન ૨
 વનરપતિ પુલી ફાલી રહી છે, પરિભલ તેના લીએ;
 ભણે નરસૈયો મહારસમાતાં, આપણુ કેલી કરીએ. તન ૩

પદ ૭૭ મું.

વાંસલડી વાહેરે વાહેરે, નાદે નાથે નારી;
 સર્વે તારણી ટોળે મળીને જોલે, નાથે રાધા કુંજવિહારી.^૧ વાં૦ ૧
 તાળી તાળ પખવાજ મહાધુની, ઝાંઝર નેપૂર વાજે;
 યુવાચંદનમાહે રસમાતા, ગાન કરીને ગાજે. વાં૦ ૨
 આગળ પાછળ ઉલટી અમળા, નાચોજી હુમે ભોધ્યે;
 નરસૈયાના સ્વામી કર્હુ તમને, આવો રે ઉર ધરીએ. વાં૦ ૩

પદ ૭૮ મું-રાગ વસંત.

વસંતઋતુ અતિ રુડી આત્રી, રૂપ કર્યું વનનું;
 આજ સખી મન ગમતું જોને, મુખડું મોહનનું. વસંત૦ ૧
 આંખામેર ઘટા થઈ ઘેરી, કુંપળ અતિ રાતી;
 કરો કરો કલ્લોલ કહે છે, કોયલડી મહમાતી. વસંત૦ ૨
 કેસુડાં થયાં કુમકુમ વરણાં, મધુકર મુખ સાથે;
 નરસૈયાયા સ્વામી સંગ રમતાં, રંગ ઘણેરો વાધે. વસંત૦ ૩

પદ ૭૯ મું-રાગ વસંત.

વસંત માસ મનોહર આવ્યો, હરિ રમે છે હોળી;
 જમુના તીરે જીથ મળ્યું છે, મનગમતી ટોળી. વસંત૦ ૧
 કેસરભીની પાઘ કહાનની, રંગ વિષે અતિ રોળી;
 અખીલ ગુલાલે તરુણી કેરી, યુવે છે જો ચોળી. વસંત૦ ૨
 કોને રુમે, કોને દે ગાળો, કોને દે છે ઢોળી;
 નરસૈયાયા સ્વામીને છાટે, છે ભાંભર ભોળી. વસંત૦ ૩

પદ ૮૦ મું-રાગ વસંત.

વસંત માસ વિનોદલયો સખી, વૃદ્ધાવનમાં વસિયે;
 નવભોજન હરિ હોળી રમશે, રસિયા માહે રસિયો. વસંત૦ ૧
 દેહ લતા નવરંગ થઈ, ગુલાલ રંગ થઈ ઘેરીસું;
 દવના દાઝયા રૂપ પાળવા, કુમકુમ વરણા કેસુ. વસંત૦ ૨

* પા. "વનોલે રાધા પ્યારી." † કે બાળવા ?

શામા ગાલ ગુલાલે સોહે, અધમલી આંખે જોયે;
નરસૈયાયા સ્વામીનું સુખ જોતાં, માનુનીનું મન મોહિ. વસત૦ ૩

પદ ૮૧ મું-રાગ વસંત.

વસંતઋતુ આવી અતિ રુડી, આનંદ ઉપન્યો મનમાં;
આંખા મોરઅનોપમ ખડુંકે, લમર લમ્હે છે વનમાં. વસત૦ ૧
ગિરધરલાલ થયો ઘેરેયો, સગ સખાની ટોળી;
તાલ મૃદંગ ને ચંગ વજાડે, રંગે રમે છે હોળી. વસંત૦ ૨
અળીલ ગુલાલ ઉઠાડે હજારે, નાચે છે આનંદે;
મધુર મધુર સુર સુરલી વાહે, છળીલો મોહિ છે. વસંત૦ ૩
સાસુ નણુદલ સહેજે શાણું, શબ્દ સુણીને હરખ્યાં,
વસંતઋતુની સહુ ખલિહારી, સઉએ કીધાં સરખાં. વસત૦ ૪
સહિયર સહુકો થાયો સાંતરી, વૃંદાવનમાં જધ્યે;
નરસૈયાયા સ્વામી સંગ રમતા, જુગમાં જશ તે લધ્યે. વસંત૦ ૫

પદ ૮૨ મું-રાગ વસંત.

લક્ષ્મીવરને દેખી મારુ, મનડું લોભાયું,
એકીદૃષ્ટે નિરખી રહેતાં, ચિત્તડું નહીં ધરાયું. લક્ષ્મી૦ ૧
હરિ સન્મુખ થયા રે સજની, પ્રીતલડી લાગી;
સેરડીએ નિત્ય સામો આવે, કરીને વરણાગી. લક્ષ્મી૦ ૨
એમ કરતાં આજ વસંત આળ્યો, હર્ષ હોયે ગોપીને,
નરસૈયાયા સ્વામી સંગ રમતાં, મર્યાદા લોપીને. લક્ષ્મી૦ ૩

પદ ૮૩ મું-રાગ વસંત.

વર લટકાળા તમને જે પેહિયો તે સોહે;
તેલ ગુલાલે તળકે વાગો, દેખીને મન મોહિ. વર૦ ૧
મોલીડાને મચકે કહાના, દીસો છો એવા,
મનડું મારુ મોહુ ન રહે, સાંધલડુ દેવા. વર૦ ૨
આજ વસંત માસ લલે આળ્યો, નહિ નરીએ* આછો,
નરસૈયાયા સ્વામી સગ રમતાં, કોડ ઘણા પોહોએ. વર૦ ૩

૫૬ ૮૪ મું-રાગ વસંત.

આવોને છોગાળાં તમને, છાટણાં કરીએ;*
 ડોમળ કંઠે તમારે વહાલા, વરમાળા ધરીએ. આવો ૧
 કુંજકુંજમાં કેસુ કુલ્યાં, જોવા સાંચરીએ;
 શુક પીઠ મધુપ મહાતમ ગુંજે, મુરલી મુખ ધરીએ. આવો ૨
 અખીર ગુલાલ ને કુંકુમ કેસર, એક એકને લરીએ;
 નરસૈયાચા સ્વામી વસત લગ છે, અમો તમને વરીએ. આવો ૩

૫૬ ૮૫ મું-રાગ વસંત.

હું તે યૌવનની જાલીહારી,
 ધન્ય તે અમૃત વેલડી નારી. હું ૧
 જ્યમ દેહી યૌવન વિલસે,
 મહામુનીનાં મન તરસે. હું ૨
 એવું યૌવન જાનન ન દીજે,
 નરસૈયાચા સ્વામીને પ્રેમે મળીજે. હું ૩

૫૬ ૮૬ મું-રાગ વસંત.

મારા વહાલાજીનું સાંધડું લેતાં રહેજુ લાગે;
 અંગનું આજસ અંગ લીડ્યા વિના નવ લાગે. મારા ૧
 ચાંદલો અમીરસે લરીયો, રણી રગાળી,
 સેજલડી ફૂલે સમાજ, યેર આવ્યા વનમાળી. મારા ૨
 અખંડ હેવાતન પામી, એ વર રુડો;
 નરસૈયાનો સ્વામી લલે મળીયો, પેહેરાવ્યો ચૂડો. મારા ૩

૫૬ ૮૭ મું-રાગ વસંત.

આજો મોહારીઓ રે, સખી વસત આવ્યો,
 વૃંદાવનમાં વિકૃલે વેણુ વાલ્યો. આજો ૧
 જાવના અદન લરી કુચોલી;
 આપણે છાંટશું નાથને રમશું હાળી. આજો ૨
 સને શણગાર રાધા પેહેરો ચોળી,
 એહેવા કુકુમ કાજળ ઘાલો ઘોળી. આજો ૩

કાને ત્રોટી રાધા નાકે મોતી;
નરસૈયાયા સ્વામીને હીંદું જોતી.

આંખો ૦ ૪

પદ ૮૮ મું-રાગ વસંત.

ક્ષીતિ રસ તરુ શાખાએ પસર્યો, મનસિજ નૈલે વસિયો રે;
હૃદેભાવ કુચ મંડળ પૂર્યો, આંચો રતિપતિ રસિયો રે. ક્ષીતિ ૦ ૧
અતક્ષીબળ વનસ્પતિ નાથે, ઉલટપાલટ કીધું રે;
અખીલ પ્રદાંડનું અમૃત લઈ, જીવતી વદને પીધું રે. ક્ષીતિ ૦ ૨
અફલુત બળ આખું અબળાને, નરવર કાયર અંગે રે;
હસર્પું વનવેલીને આખું, કોકીલા સ્વર મકરદે રે. ક્ષીતિ ૦ ૩
રોગ વિમુખ જન સર્વને આખું, ભોગ લક્ષિત લગવાને રે;
તાપ તપસાક્રમ જડ તેહેને, નરસૈયાને શુભ માને રે. ક્ષીતિ ૦ ૪

પદ ૮૯ મું-રાગ વસંત.

હરિ મુખ જોવાને જોવાને રે, ટોળે મળી સર્વ નારી;
ચાલી ચતુરા ચંચળ નયણી, ઉલટ અંગ અપારી. હરિ ૦ ૧
એક કર વેણા એક કર મહુવર, એક નાથે એક ગાયરી;
એક લઈ ચુવા ચંદને પૂજે, મધુરી રાધાજી સોહાયરી. હરિ ૦ ૨
કામા કરે કેસરની ગોળી, લાવી જમુના તીરરી;
નરસૈયાયા સ્વામી ઉપર ઠોળે, જ્યાં ખેલે હજાર વીરરી. હરિ ૦ ૩

પદ ૯૦ મું-રાગ વસંત.

ચાલો ચાલો રે આપણ સહુ સાથે, વૃંદાવન જઈએ;
જો કહો તો શામળિયા વહાલા, જનુનીને કહીએ. આપણ ૦ ૧
હું નાનકડો બહુ તમો ગોપી, કહો કઈ પેરે ફીરેરે;
રમતાં રમતાં રાવ થાએ, માતા મુજને ખીરેરે. આપણ ૦ ૨
કર્ણ અમારુ માનો રે કાનજી, ગોપી પાયે પડંતાંરે;
જીભલડી તુટે મારા વહાલા, રાવ તમારી કરંતાંરે. આપણ ૦ ૩
હરખ્યા નાથ હસાવી ગોપી, કંઠ બાદુલડી વાળીરે;
નરસૈયાયા સ્વામી હોળી રમવા, વન આદ્યા વનમાળીરે. આપણ ૦ ૪

પદ ૯૧ મું-રાગ વસંત.

આવો હરિ હોળી રમવા વૃન્દાવનમાં, જઈ બાધો બથીઆ લીજે,
કોણ હાટે કોણ છતે મારા વહાલા, કોણ સપરાણું દીસે. આવો ૧
લડયડતા નાથે બાથ ભૂજ લીડી, હસી હસી દે કર તાલી,
હોહોહોહો હરજી હાસ્યા, કહેતી પરસ્પર બાળી. આવો ૨
ખરકા વિઠ્ઠલ ગોવાળ બોલાવે, વગ્ન લીધા રે ઈચ્છાળી,
નગને નારી નાથે વન માહે, મે'લો મે'લો વનમાળી આવો ૩
હાસ્યા કૃષ્ણ છત્યા જનગોપી, લોપી લાજ તમારી,
નરસૈયાયા સ્વાગી સગ રમતા, ભક્તવત્સલ ખીરદ પાળી. આવો ૪

પદ ૯૨ મું-રાગ વસંત.*

રાતી ચૂડી કરે કામની, રાતા ચરણા ચુંદડીઆ,
રંગે રાતી કુંકુમની પીધળ, તે તળે રાતી ટીલડીઆ,
રાતાં કણેર કસીના ટોડર, રાતી ચોળી હુંદે ધરી,
રાતાં તળોળ ઝોપે અતિ અબળા, રાતી સિંદુરે માગ ભરી રાતી ૧
કાળી કોરે પેહરી સાડી, કાળો કમખો કસણુ કર્યા,
કાળી દોઝી ગોફણુડે ગુથી, કાળાં દાંત મુખ ભમર જસા,
કાળા કાજળ નેણે સાર્યા, કાળો લેખ ધર્યો વિવિધ વળી,
કાળા કૃષ્ણ કાલિંદી તીરે, તાહા ત્રિકમને ત્રિયા મળી રાતી ૨
નીલા નેહિ પેહરણુ પેહર્યા, નીલા કોવીં પાન ઘણા,
નીલી સુવ કમળ કર કમખે, નીલા ટોડર તુલસી તણા,
નીલા ગિરિ ગોવર્ધન તરુવર, નીલુ વૃન્દાવન વળી,
નીલા પોપટ કરે પડણી, તાહા ત્રિકમને ત્રિયા મળી. રાતી ૩
પીળા વગ્ન પેહરણુ પેહર્યા, પીળા આબુવણુ અગ ધરી
પીળા આયા ચોસર કોટે, પીળી કેશર આડ કરી,
પીળા અગ ઝોપે અતિ અબળા, પીળી સોને સર્વ વળી,
પીળી આખા શામ ગળીરે, તાહા ત્રિકમને ત્રિયા મળી રાતી ૪

* રાત સહસ્રપત્રી પદ ૧૮૫ મું અને વસંતનું પદ ૧૧૦ મું તેમાં, જે કશીએ ચોળી છે, તે માટે તે પદ સમ્પૂર્ણ ને છુદ્ધ પ્રાપ્ત થવાથી અત્ર ચુન આપ્યું છે

† સ્ત્રીઓમાં દાંત રખવાની રૂઝ છે તેથી કળા દાંત હોય છે ‡ કોની-કુમળા

ઉજવળ ચેત સાહેલાં *પહેચી, ઉજવળ ચોળી ભરત ભરી,
 ઉજવળ બાઈ વેલના ટેકર, ઉજવળ મુંદરી તીલક કરી,
 ઉજવળ ચત રાખ્યું હરિચરણે, પુંડરિક વિકુલે હ્રદે ધરી;
 ઉજવળ ગગાણનો પ્રવાહ, ઉજવળ વાણી નરસૈયા તણી. રાવી૦ ૫

પદ ૯૩ મું-વસંત-રાગ મારુ.

નેવા રે નેણાંનો ભરા લોગરે, મજ વેલડીએ સજોગરે. ટેક૦
 કેશરભીના કહાનજી, કસુબે લીની નાર રે;
 લોચનભીનાં ભાવસું, બેહુ ઉભા કુજ દ્વાર રે. નેવા૦ ૧
 બેહુમાં રુડુ કોણ દીસે, વનિતા કે મજનાથ રે,
 નિરખી પરખી પરખીને લેજે, માન કળાણ હાથ રે. નેવા૦ ૨
 વેગે મેહલે પધારીઆ, લયકો થઇ ઝંકોળ રે;
 નરસૈયાયા સ્વામી સેજડીએ, વાહા રગ કેરા રોળ રે. નેવા૦ ૩

પદ ૯૪ મું-રાગ ધન્યાત્રી.

મેહતા છઉં અમો માધવજીના, મહીનો આપે આગળથી,
 રામકૃષ્ણ ગોવિંદ શુભ ગાતા, કરમ કપાએ કાગળથી મેહતા૦ ૧
 રમવું જમવું રાધાવરસુ, પીતા છખીલા ઊગળથી,
 નરસૈયાયા સ્વામી સગે રમતા, ભો ભાગો તે ભોગળથી મેહતા૦ ૨

પદ ૯૫ મું-રાગ ધન્યાત્રી.

અમો વૈષ્ણવ છઉં હેલછખીલાના, તેમાતું ના જાણે કાંઈ રે,
 લલીલા વામા ને સતભામા, દીધુ ચદ્રાવળીને સાધ રે. અમો૦ ૧
 નરસૈ મેહતો શણગારજ ગાયે, પેલો લીમડો રીસે મરથે રે,
 માહોમહિ સંવાદ જ ગાયે, શું જાણીએ કોણ તરથે રે. અમો૦ ૨
 એ પદનો અર્થ નારદ જાણે, કે જાણે શુકદેવ જોગી રે,
 કે જાણે પ્રીજની મુંદરી, લણે નરસૈયા જગ રોગી રે † અમો૦ ૩

પદ ૯૬ મું.

જેણે રે સસાર ક્ષયો કરી નાખ્યો, જેણે રે રામચરણ રસ ચાખ્યો. ટેક.
 જે રસ શુક સનકાદિકે પીધો, હળતો ઉતરતો પ્રહ્લાદે લીધો. જેણે ૧

* સાહેલા-સીએને પહેરવાના એક ભવના વસ્ત્ર-ભાષ્ય

† પુષ્ક.

‡ પા૦ 'સેજ જણે નરસૈયા ભોખી રે'

જે રસ મુવ અંખરીયે પીધો, હળતો ઉતરતો નામહેવે લીધો. જેણે ૨
જે નર કૃષ્ણ કથાના લોગી, તે નર કહીએ વેરાગી જોગી. જેણે ૩
જે નર કૃષ્ણકથા થકી નાહા, તે નર ભવોભવના દાધા.* જેણે ૪
ભણે નરસંયો મારી શી પેર ધારે, કરો કૃપા નહિ તો આ દેહડી નાશે જેણે ૫

પદ ૯૭ શ્રું.

છને દિન દીનકરનહ ન દીસે, વીને દિન રાધાવર રહેજે ઉશીસે.† છને ૧
છને દિન સાન નવાણુ નવાણી,‡ સાર કરો રે વહાલા સારગપાણી છને ૨
છને દિન મૃગારે સહોદર વેઠો,§ તીને દિન રાધાવર તમે રખે વેઠો. છને ૩
છને દિન આવે જમકિકર લેવા, કરો રે કૃપા વહાલા દેવાધિદેવા. છને ૪
ભણે નરસંયો હું એટલુ માગું, જન્મોજન્મ તીહારે ચરણે લાગુ. છને ૫

પદ ૯૮ શ્રું-રાગ ભૈરવ.

તારા વહન પકજપર, ભમર એસો ભમે, વારની વિકુલા વિકળા|| કરતા,
આખડી પાંખડી, અપણ ગત્ય આલવા, નૃત્યમા મત્તમા મુર્ય ધરતા. તારા ૧
તારા અધર અમૃત વિષે, વશનીજ વાસળી, નાહ કરતી સુખ સ્વાદ આપે,
કુળવતી(ની) લાજને કાજઈ ઊડાવતી, જડતથા ચૈતન્ય ત્યા ન વરપે તારા ૨
તારી કટીતણી લકપર, અક આઠે વળયો, લક ચો કેસરી વન નાહા,
મુંદરી ઘેલડી, એક એકપર પડી, ધીર ને ધર્મ કયા ચીર કાઢ્યા. તારા ૩
હા હરી આલ, ચતુરજ પર ચતુર, દશભોવન X ને ડાલતા+ ડાળતા** ગાત્ર પોતે,
વેઢ વેઢાન્તના, વાદ ચાકી રહ્યા, અટક સહુ લીન અર્ધ લટક જોતે તારા ૪
મારી કોણુ ગત, આખર ઓચિંતુ, સચરુ સ્વાદઆ કુટીલ કામી,
નરસંયો ભવોભવ, ભામણે તાહરે, ચિત્ત રીત તુઠો તુજ સ્વામી. તારા ૫

* દાધા કૃપાણે નમ ચોટયો † વૃહાવરથામા ન્યારે સુર્ય દેખાતો બધ થાય, અર્થાત્ -
હું આમે આધણો યાવું, ત્યારે મારા માધાતણે પ્રભુ તમે પહેળે, એટલે નિરતર રક્ષણ કરજો.
‡ જળના સ્થાનમા નાહવા નય, અર્થાત્ ન્યારે મારી જુદિ મને ઊઠી નય, ત્યારે ||
વહવા. મારી સાર-સાહાય કરજો § વેદા-વેદવાણો-વિદલાયો-અર્થાત્ ન્યારે મારો સગો
માધ ધરેલુના-પૈસાના લોભમાં લપટાય ત્યારે હે વહાલા! રખે તમે એવા લોભમા લપટાતા
ને મને ઊઠી દેતા || આકુળઆકુળ || તારપર્યે વિકૃત જે કૃષ્ણ તેના અધરમા અમૃત ભરેલ
છે, તેથી વાસ જે જડ || તે સચ્ચ પદ, નાદ-સ્વર કરી, સુખનો સ્વાદ આપે છે || કામ
X દશ ધર્મો આ જોના દશ જુવન || એવો દેહ - ડાવવા લાગ્યા ** ઢળી જવા લાગ્યા.

પદ ૯૮ મુ

આજ અનોપમ દાહાડલો, મેં તો નિરખ્યા શ્રી મહારાજ,
 નેણા તે ભરી ભરી નિરખતારે, મારે ઉલટ અગ ન માય,
 આનંદ મારે અતિ ઘણો ૧
 ધનધન માતા દેવકી, જેણે જાયા એવા રતન,
 મુંદસ્વદન સોહામણરે, પ્રભુ પૂરણ પુરુષોત્તમ આનંદ ૨
 મૃત્તિકા ખાતા માવજીએ, મોઢ્યા માતા કેરા મન,
 કમળવદન નિહાળતા રે, વહાલે દેખાડ્યા ચૈદ્યોવન આનંદ ૩
 ધનધન તે મગનારને, જેને હરિસુ પૂરણ ધ્યાન,
 માખણ માટે આવીઆ રે, વહાલાનુ ઘેર ઘેર થાયે ગાન* આનંદ ૪
 સુર પ્રદા જેનો પાર ન પામે, વેદ સદા ગુણ ગાય,
 તે ગોકુળમા ગોવાળ ચઢિ, વહાલો વનવન ચારે જાય આનંદ ૫
 ધનધન ભાગ્ય એ ગિરિતણું, જેનું ખીલાં હતું મહાભાર,†
 કર ધર્મો જ્યારે કહાનજી રે, ત્યારે નામ ધર્મું ગિરિધાર આનંદ ૬
 ધનધન કાળીનાગને, જેને મસ્તકે ધરીઆ ચરણ,
 સુખી થયા ક્રીજવાસીરે, જે જે જોડ્યા હરિના જણ આનંદ ૭
 ધનધન શરદની રાતડી રે, મારે વહાલે રમ્યો રાસ,
 ગોપી ગાય ને ગોવાળિયા રે, વહાલે સહુની પૂરી આશ આનંદ ૮
 દેશ ગ્રહી કસ ખઠાડીઓ રે, ખીલ દુષ્ટ હણ્યા અપાર,
 કારણરૂપે હરિ અવતર્યા રે, ઉતારવા ભોમીનો ભાર આનંદ ૯
 એ લીલા ગાયે ને સાભળે રે, તેના મનની પૂરે આશ,
 ખેલું કરન્નડીને વિનવેરે, ગુણ ગાયે નરસૈયો દાસ આનંદ ૧૦

પદ ૧૦૦ મુ-રાગ સોરઠ.

હું રે વાણોતર તારો શામળિયા, હું રે વાણોતર તારોરે,
 પેહેલે રે પાને લખો લક્ષ્મીવર, અનતનો દાતારો રે શામ ૧
 આ કલ્પગુમા પેઢી તમારી, ના ધરો અગ ઉધારો રે,
 નરસૈયાના સ્વામીને કહેજો હૃડી મારી શીકારો રે શામ ૨

પદ ૧૦૧ મું.

શીકારને શામળા આ સેવકની હુંડી, શામળશા ચેઠ મુળધરે;
 ને કાર* જાયે વહાલા નરસૈયા કેરુ, તે પહેલા જાને પ્રાણરે. શીકાં ૧
 તેલ કઠામાંથી તાર્યો રે સુધન્વા, શુણ્ઘને ઝોધારીરે,
 મંજારી ખરયાં વહાલે જાળતાં ઉગાર્યા, એવી લીલા છે તમારીરે. શીકાં ૨
 દ્રુવ પ્રદ્વાદ અંબરિય ઝોધારિયા, ગૌતમનારી તારીરે;
 નારાયણનું નામ લેતાં અજમેળ તાર્યો એવી લીલા પર મેં વારીરે. શીકાં ૩
 અધમ ઝોધારણ, દુષ્ટવિહારણ, લક્ષ્મણવત્સલતા ભક્તી તારીરે;
 નરસૈયાની હુંડી રવીકારી, લજ્જા રાખને મોરારીરે. શીકાં ૪

પદ ૧૦૨ મું.

અહો ભાઈ રે શાંતિ પમાડે તેને સત કહીએ,
 એના દાસના દાસ થઈને રહીએ, ઝો ભાઈ શાંતિ પમાડે તેને સંત કહીએ. ૧
 વિદ્યાનું મૂળ જ્યારે શુરુજી ના બતાવે, ત્યારે મેહેતાનો માર શીદ ખઈએ;
 મત્યો શુરુ ને યોધ ન હીધો, ત્યારે તેના ચેલા તે શીદ થઈએ. અહો ૨
 કંઠપવૃક્ષ સેવે જ્યારે દારિદ્ર ઉભું, ત્યારે તેની ધાંચે તે શીદ રહીએ;
 મોટાની ચાકરીમાં ભૂખ ન ભાગે, ત્યારે તેની વેઠે તે શીદ જઈએ. અહો ૩
 વેધની ગોળી ખાધે દુ.ખ ઉભૂ રહ્યું, ત્યારે તેની ગોળી શીદ ખઈએ;
 લીધા વળાવા ને ચોર જ્યારે લૂટે, ત્યારે તેની સગે તે શીદ જઈએ. અહો ૪
 નામ અમૃત મારે શુરુજીએ બતાવ્યું, ત્યારે તે તો ચોંટયો છે મારે હૈયે,
 મેહેતા નરસૈયાની વાણી મધુરી, શોધીને શરણે રહીએ અહો ૫

* આટ, આખ. † જુ કા દોહન ભાગ ૩ ભાગ, પૃષ્ઠ ૭૦ મા આ પદ થોડા ફેરફાર સાથે
 બાપુના નામની છાપ સાથે પ્રકટ થયેલું છે. રાગ એક છે, મતલબ એક છે, સદબ ફેર છે, તેથી
 એમ ભાસ થાય છે કે નરસિંહ મેહેતાના પદ ઉપરથી સાબળીને બાપુએ તે પદ રચેલાની કલ્પના
 સ્વાભાવિક છે. સવત ૧૮૦૫ થી તે ૧૦ સુધીના લખાવેલા સુરતના મદાનનના શેઠ બચુભાઈ
 દ્વારાકાદાસના ચોપડામાંથી આ પદ ઉતારેલું છે. ભાષા જોતાં એ પદ નરસિંહ મેહેતાનું હોય એ
 માટે સંકા થાય છે, તેમ બાપુ સારંગ જાવકવાડપરથી એ પદ રચાયું તેો નથી જ કોઈ બાકે
 નરસિંહ મેહેતાના નામની છાપ મારી હોય, એ સંભવિત છે.

પદ ૧૦૩ મું-રાગ-પ્રભાત.

ગોઠડી મીઠડી ગોકુલાધીશની, શ્રવણ સુણતાં પરમ પ્રેમ ભગે;
 સકલ સિદ્ધાંતનું સાર કૌતુક કથા, સર્વથા સર્વ સંદેહ ભાગે. ગોઠડીં ૧
 ભણે પંડિત ઘણા ધા કરી ગાગરી, પાંગલી બુધ પછે કરેરે અર્ચા,
 કો કહે ધર્શ આરાધના સાધના, કો ગબનન કો અંબ અર્ચા. ગોઠડીં ૨
 વાદાર્થ* તે વહે, ધર્મ નવ અણુ હ્રદે, શાસ્ત્ર સિદ્ધાંત સુપને ન ભણે;
 તકને ખીર જેમ, વીર ને કણુદ્ધ હોય, ચરમને ચીર સરખાં વખાણે. ગોઠડીં ૩
 તેને કારણ એકો મને નવ ગમે, † મન રમણ ગોકુલાધીશ ચરણે;
 ભણે નરસૈયો એ વાતો વના, આળપપાળ કેમ ધરણ કરણે. ગોઠડીં ૪

પદ ૧૦૪ મું.

જ્યાંદે ભલું ત્યાં હરિ મારા રેદીયા માંહે રહેલો,
 હ્રદયામાં રહેલો, પ્રભુ મારા ચિતડામાં રહેલો;
 જન્મોજન્મ હરિ તારી ભક્તિ મુને દેલો. જ્યાંદેં ૧
 અમેરે પતિત તમે પતિતના પાવન વહાલા,
 અમને સરજળ્યાં હરિશુભ તમારા જ ગાવા;
 જશવંત કુવર, જયોદાના જીવન વહાલા. જ્યાંદેં ૨
 આજ તો દીઠા મારો હરિ રંગડામાં લીનો,
 નેહ લાગ્યો તારો, રસ પ્રેમે લીનો;
 મેહના વિધાયાં અમોભૂધર મન ભાવ્યા વહાલા. જ્યાંદેં ૩
 કુળ તો તજને વહાલાજી વૈષ્ણવ કહાવ્યા,
 દેહ તો ભાળે, પશુ રનેહ મ ભાળે વહાલા,
 નરસૈયાના સ્વામી ભવેભવ ભવેરા થાળે વહાલા. જ્યાંદેં ૪

પદ ૧૦૫ મું-રાગ ખિલામ.

સત કરુણા થકી, સકળ કારજ સરે, કૃષ્ણકરુણા થકી કૃષ્ણ લાસે,
 જગત કરુણા થકી. યોનિ નિત્ય નવી ધરે. પેરે પેરે દેહ ગર્ભવાસે. સંતં ૧

* કેવળ વાદને અર્થે-અર્થે જ તેઓ ધર્મશત્રુ નામ લે છે † કેવળ સિદ્ધાંત અર્થે જ [નહી
 કે તત્ત્વના પ્રકાર અર્થે] એ બન્ને પદ્ધતિ યોગે વચ્ચાવજી કરતા દોષાથી કોઈના તારક માન મન
 જનું નથી

સંત સુખિયા સદા, હુઃખ નવ ધરે કદા, જીવ જંઝળ ભરપૂર માતા;
જગત ઉન્મત્ત કરે, ત્રિપે*વાસના ધરે, ભક્ત ભગવંત સંઘા રંગ રાતા. સંત૦ ૨
જગત ગતિ પરહરી, ભક્તિ લે દૃઢ કરી, અભિવ્રત અથ યરૂં હરિ દુર ન જાયે;
શ્વે નરસૈયો સતસંતને સેવતાં, પેરેપેરે પરમ આનંદ થાયે. સંત૦ ૩

પદ ૧૦૬ મું-રાગ દેશાખ.

લૂંટાણો રે લોલીયા, માયાનો વલુંધ્યો;
યમને લેખું આપવું, આજસમાં શું સુતો. લૂંટાણો ૧
આજસમાંડેથી ઉઠની, સુતો શા માટે;
હરિ હીરો જાયે હાથથી, તારુ હેડું ના ફાટે. લૂંટાણો ૨
કારે નિદ્રામાં સુઈ રહ્યો, જઠ લીધારે ઘેરી;
કાલ કદામું દેધ ચેતાવે, ઘેલા ચેત સવેરી. લૂંટાણો ૩
નદીતણું નીર નિરખ, જોની જાય છે વહેતું;
આયુષ ઝોણું થાય છે, રાખું નથી રેહેતું. લૂંટાણો ૪
ટાલ પડી આ શરીર તારે, હું મોહું કરની કાણુ;
જે મુખ હરિ નવ ઉચરે, તે મુખ દેની તાણું. લૂંટાણો ૫
સો ફેરે એક ગાંઠ છે, જેને લાગે છે ચટકો;
ભજી લે નરસૈયા શેકને, ભાગે ભવનો ભટકો. લૂંટાણો ૬

પદ ૧૦૭ મું.

વૈષ્ણવને ઘેર બેઠાં ગંગા, નિર્મળ હરિચુષ્ણ ગાયરે;
કોટી કોટી તીરથ તાંહાં આવે, જ્યાં સંત સમાગમ થાયરે. વૈષ્ણવને ૧
હરિથી વિમુખ તેને શું કરે ગંગા, જેમબગ ગંગામાં નાહાયરે;
* * * * * વૈષ્ણવને ૨
ગંગાજી એણી પેરે જોડ્યાં, હું ત્રણ લોકને તારરે;
હરિના જન તે મુજને તારે, કહે નરસૈયો હું વારરે. ॥ વૈષ્ણવને ૩

પદ ૧૦૮ મું-રાગ આશાવરી.

વૈષ્ણવ જનને વિષયથી ટળવું, હજવું માંહીથી મનરે;
ઇદ્રિય કોઇ અપવાદ કરે નહિ તેને કહીએ વૈષ્ણવ જનરે. ટેક.

* વિષય. † સંઘ-ટાણું ‡ પાપના યોગ. § પાઠ "ટાળ પડીયા એ દેહન"
॥ વારી વારી બંદ ‖ મહીનવાના ભારથી સહિત-નિર્મળ, નિષ્કાલસ, કુકપટ વગરત.

કૃષ્ણ કૃષ્ણ કહેતાં કંઠજ સૂકે, તોયે ન મૂકે નિજનામરે;
 શ્વાસોશ્વાસે સમરે શ્રીહરિ, મન ન વ્યાપે કામરે. વૈષ્ણવ૦ ૧
 અંતરવૃત્તિ અખંડ રાખે હરિસુ, ધરે કૃષ્ણનું ધ્યાનરે;
 મજવાસીની લીલા ઉપાસે, બીજું સણે નહિ કાનરે. વૈષ્ણવ૦ ૨
 જગસુ તોડે ને જોડે પ્રભુસુ, જગસુ જોડે પ્રભુસુ તુટીરે;
 તેને કોઈ વૈષ્ણવ નવ કહેશે, જમણ લેઈ જાયે કુટીરે. વૈષ્ણવ૦ ૩
 કૃષ્ણ વિના કોઈ અન્ય ન દેખે, જેની વૃત્તિ છે કૃષ્ણાકારરે;
 વૈષ્ણવ કાહાવે ને વિપય ન જાવે, તેને વાર વાર ધિક્કારરે. વૈષ્ણવ૦ ૪
 વૈષ્ણવને તો વલ્લભ લાગયે, કુડિયાને લાગયે કાચૂરે;
 નરસૈયાયા સ્વામીને લંપટ નહિ, ગમે શોભયે સાચુરે. વૈષ્ણવ૦ ૫

પદ ૧૦૯ મું-રાગ આશાવરી.

વૈષ્ણવ જનને વિરોધ ન કોઈયું, જેનાં કૃષ્ણચરણે ચિત્ત રહ્યારે;
 કાવાદાવા સર્વે કાલ્યા, યત્ર* હતા તે મિત્ર થયારે. વૈષ્ણવ૦ ૧
 કૃષ્ણ ઉપાસી ને જગથી છઠાસી, કાંસી તે જમની કાપીરે;
 સ્થાવર જંગમ કામ ન કાલો, સધળે દેખે કૃષ્ણ વ્યાપીરે. વૈષ્ણવ૦ ૨
 કામ કે ક્રોધ વ્યાપે નહિ ક્યારે, ત્રિવિધિ તાપ જેના ટળિયારે;
 તે વૈષ્ણવનાં દર્શન કરીએ, જેના જ્ઞાને તે વાસનાનકા ગળિયારે. વૈષ્ણવ૦ ૩
 નિરપૃહી ને નિર્મળ માત વળી, કનકકામિનિના ત્યાગીરે;
 શ્રીમુખ વચનો શ્રવણે સુણતાં, તે વૈષ્ણવ ઝડભાગીરે. વૈષ્ણવ૦ ૪
 એવા મળે તો ભવ દુઃખ ટળે, જેનાં સુધર્મ સમાન વચનરે;
 નરસૈયાયા સ્વામીને નિરાદિન વહાલા, એવા તે વૈષ્ણવ જનરે. વૈષ્ણવ૦ ૫

પદ ૧૧૦ મું.

મારા હરિજીસુ હેત ન દીસે રે, તેને ઘેર શીદ જઈએ,
 રે તેને સંગે શીદ રહીએ, મારા હરિજીસુ૦
 હેત વિના હુંકારો ન દેવો, જેનું હરખસું હધડું ન દીસેરે;
 આગળ જઈને વાત વિસ્તારે, જેની આંખમાં પ્રેમ ન દીસેરે. તેન૦ ૧

* કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ, મત્સર, આશા ને તૃષ્ણા-અ આઠ યત્ર છે

† જેથી વાસના બંધાય તેવા પ્રાણી પદાર્થ. ‡ અમૃત.

ભક્તિભાવનો લેહ ન જાણે, બુરાયો* થઈ બાળેરે; તેને ૨
 લલિતલીલાને રંગે ન રાચે, ઉલટી અંધારુ ટાળેરે.
 નામતણો વિશ્વાસ ન આવે, ઉડુ ઉડું ચોધેરે; તેને ૩
 બાલ્મીકી કેરા તરંગ વાળે, તટમાં જઈ કૂપ જોહેરે.
 પોતાના અંગ સરખો કરી માને, પુરુષોત્તમની કાયારે; તેને ૪
 નરસિંયાના સ્વામીની લીલા, મતિયાં ભમાવ્યાં છે માયારે.

પદ ૧૧૧ મું-રાગ પંચમ પ્રભાત.

કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ કહેતાં ઉઠેરે પ્રાણી;	કૃષ્ણ ૧
કૃષ્ણના નામ વિના જોયો, તેમિયારે વાણી.	
કૃષ્ણએ વાસ્તું રુંડું, ગોકુળીઉં રે ગામ,	કૃષ્ણ ૨
કૃષ્ણએ પૂરી, મારા મનડા ફેરી હામ.	
કૃષ્ણએ અહથા વારી, ગુણ અધારી;	કૃષ્ણ ૩
કૃષ્ણના નામ ઉપર, ભઈ બાંઘારી.	
કૃષ્ણ માતા, કૃષ્ણ પિતા, કૃષ્ણ સહોદર ભાઈ;	કૃષ્ણ ૪
અંતકાળે ભાવુ એકલડા, સાથે (શ્રી) કૃષ્ણની સગાઈ.	
કૃષ્ણ કૃષ્ણ કહેતાં, કૃષ્ણ સરાખા ચાચો;	કૃષ્ણ ૫
ભણે રે નરસિંયા સેહેજે, વમે વેકુઠે ભણો.	

૫૬ પાઠાંતર.

[આ ૫૬ સમઢ એક દે બે ભૂતા ચોપડા ઉપરથી કરવામા આવ્યો નથી, પણ લગભગ સો એક ભૂદા ભૂદા ભૂતા હરવર્ણિજિત કાવ્યો અને પદોના પુરતકોગમથી તારવી કાઢીને કરેલો છે એકવાર છપાઈ ગયા પછી તેજ પદોના પાઠાંતરોમા ન્યા મોટો એક નક્ષાવો, તેવા એકાદ બે પદો પરિશિષ્ટમા આપેલા છે, અને તે સિવાયના અન્ને આપેલા છે શુદ્ધ-વૃદ્ધ અને પ્રત પાઠા તર ને પાઠજ આપેલા છે તે ન્યા મુખ્ય મુખ્ય દેખાયા તેવાજ આપ્યા છે અન્યના પ્રથમ ભાગમા છપાયેલા કાવ્યોના પાઠાંતરો આપ્યા નથી, તેમ જ બીજી તરી આવતી નાની નાની ભૂલો તથા અક્ષર ભુકો વાચનારને સુધારી વાંચી લેવાની વિનવિ છે]

શુંગારમાળા.

૫૬ ૩૨ સુ

પાદુરી પંદોલિયા આ કોઈ બાઈ રે, આ તો નવલ નારી મે હીસે રે,
એ આગળ આપણુ કેમ અમરો રે, આરા વા'લાજીનું મન હીસે રે 1
* * * * *
ચતુરપણુ ચાલ્યાલુ ને ને, કાસલુ કામ ને જળકે છે રે
બતીરા માહે એકો નવ બોલું, રાસવદની મુખ ઝળકે છે રે 3
વેણી વિરાળ બાલ જીમ ગોલે, મુખ બિતરે અમૃત વાણી રે,
શોળ રાણુમાર સજીને સ્વામા રામા તે વ્યથ વખાણી રે 4
એને નિલવટ દીવડી ને નેણુ સમાર્થા, નાકે નિર્મળ મોટી રે
નરસૈયાચા સ્વામીને મળવા, ખજાન નવલે ભેટી રે 5

૫૬ ૧૩૭ સુ.

મેહેલ પીતાબસ અબર માહરુ, સૂર હવે કેમ સુઈ રહીએ,
અમ યોર સાસુ નહા છે દોહેલી, કય ખૂંછે તેને શું રે કહીએ. મેં 1
ધેન દોહોવી ધેર વાહરુ ટળવળે, મઠી અવગોણું આ ૮ માહરે
લોક તણી લાજ લોપી રહો લદમીવસ, કાલે વળી આવરો કોણુ તાહરે મેં 2
II તાહરે મઠીર પ્રેમસું પોદીએ, માહરે મઠીરે દૂર ભવ
કંધી બાહોડી કાઠાડ કમળાપતિ, આજ પછી રે હું નહિ રે આહ મેં 3
મખી સખ્ત કરે અતિ સુદર જહુ દીપક નયોત આખી વાણ,
કંઠેથી કુસુમના હાર કરમાઈ ગયા, આવક પ્રથમ રાત્ર આણ મેં 4
સુરતસમામની સાધના ચિલિવ રહી રે હલમરી સીરા નામી,
નરસૈયાચો સ્વામી કલે મળીએ મેહની વેદના વગે વામી. મેં 5

૫૬ ૧૪૮ સુ

કોણુ પુરથ કરી, નાર હું અવતરી, શીદરિ દીન થઈ માન મારે,
નેહતણી અકલ્પત, અમર કો નવ લહે, તે કમળાવર કડ લાગે. 1

નગન દાને કરી, જોગ આને ધરી, જનુ તપ આદરી દેઢ ઠપે;
સ્વપ્ન માંહે દરિ નિમેષ ન નિરખીઆ, તે દરિ નિરખીએ પ્રેમ દ્રષ્ટ. ૨
શુક સનકાદિક, સદૃશ રોડે સદા, મુગ જુવન મૈત્રેક સરખું કલાવે;
તે પે અધિક છે, મંદિર માદારં, પ્રેમે પીતાંજરો રોજે આવે. ૩
અપ્રાપ્તલલવણું, ગિરદ પોતે વહે, એમ કહે સમાપ વેદ વાણી;
નરસંપાયા સ્વામી, સુખનો સાગર, ક્રોધી હૃષા મુને કાસી નાણી ૪

૫૬ ૧૪૬ સું.

સકુળ રાગી દલી, આત્મી અભિનવી, પવન બેસાડી પિયુએ દાસ્ય કીધું,
કર દર્પણ ધરી, વદન અવિશેષતા, પ્રેમનું સુંવન માથે દીધું. સં ૧
કુસુમના દાર કંઠ ભૂષણ ધરી, ભૂજ છાંડી ભૂધર કેરીયા સાથે,
સુરતસમામમાં સુખર સાથે બદી, છત્રોઃ જડુનાથ જળ બાદુ બાથે. સં ૨
મહાના સૈન્યમાં માન પામી ધણું, જુદા છાત્ર રણ હાય આણું,
કોટખડાંડિતણે, નાથ મેં વશ કર્યો, અન્નિત છત્રાતણુ ખરદ કાઢાણું સં ૩
જેમ ગજ જુવ માતંગ માઢા મહાલીલ, સુંદરી સેજે હરિસિંહ આણ્યો,
નરસંપાયા સ્વામી, જનુ વિધિ નાપક, કેસરી કાન સાહી નચાણ્યો સં ૪

૫૬ ૩૫૪ સું.

આંખ અણિપાત્રી સૌ કોણ આજે, આંખ્યામા ધણે વેહેરો રે;
ભંડાં લગી પિયુછ પ્રેમ ન જોલાવે, આગ્રહ સપળા ઉઠેરો રે ૧
મોહ મયકોડે મોહન નવ રીઝે, દહવાવયાતર જોય રે,
આવજ દેરા પુખ્ત એનોપમ, રીરા ન ધરે કોય રે ૨
મીઠ વિના પુરોષોત્તમ નાવે, વાહાણે પ્રેમ વિના નવ સચે રે,
બણે નરસંપા અમૃત રસ ઉછર્યો, બરી લેવો ધર કાચે રે ૩
ક છ કડી બીજ પ્રતમાં નીચે પ્રમાણે છે
સાચે મને અને સત વાઢે, સદા શામળિયો રાચે રે,
નરસંપાયા સ્વામીનો રસ ઉઠો, બરી લેવો ધર કાચે રે ૪

પરિશિષ્ટ.

૫૬ ૪ સું.

રસગર રગતણા રે જાકમજોળ, ફોલી રમે રસાળી,
કેસર ચદન વહાલાણને જાડે, ધાર્ધ ધાર્ધ મજ જાણી ૧
મળી છે લલતપદી રે, હરણને સાહ્યાં બાઢે,
જમુના પુલિનમ્નું શોભિત સુદર, વેણ મધુર ધુન્ની વાઢે. ૨

અખીર શુભાલ અગરસ ઉતમ, ઉછામે મનનારી,
કામ ખેલે રસ સ્વામા મનોહર, સ્વામિજી અતિ સુકુમારી ૩
હારી કે છતી સખી જન, લોપી લાજ સા કાજે,
નરસિંહાચો સ્વામી બલે મલીયો, બ્રહ્મવત્સલ બિરહ છાજે ૪

પદ ૫ સું.

ચાલ ચાલ સખી સખી જોવાને જમજો, શ્રી ગોકુળ આજો મોવોંરે,
સોજ સદસ સાખ લાગી એને આંખે, ત્રિલોચન હાંધે ધરી રહોરે ૧
નંદવકુળ વસુદેવે વાલ્યો, દેવકી ઉદર ઉચોરે,
આધુ ઇશ બાવા નંદ ઘેર રોપ્યો, જયોમતિ પયોધર સોંચોરે ૨
સાત પાતાળ મૂળ દંડ નાંખી, સાખા સુરીનર પરવરીયોરે,
શુભ ગાય નારદ સારદ, ભ્રમર કમળ પ્રેમળ રહોરે ૩
ધ્રુવ અભરિષ્ઠ રુકમાગદ રાજ, બ્રહ્મ પ્રદેહાદે વેદપોરે,
બરો નરસિંહો રોવાના ફળ, વૈષ્ણવજનને દંડે રહોરે ૪

પદ ૮૬ સું.

રાતા કરનખ કામનીઆના, રાતા અધર સુહત,
રાતી ઝોળી યુદ્ધીઆ રે, રાતા કપોલ સોહત ૧
રાતી પંદોળી પાયે રોલતી, રાતા જનકત રતન રહે,
રાતા શુભાવ ઉછાળતી અબળા, ત્રિયા મીવીદોહો વદન વહે ૨
રાતા મામ સિંદૂરે બર્ધો રે, રાતા કુકુમ રોજ,
રાતી કચુકી કસણુ કસા રે, રાતા મુખ તમેળ ૩
કાહાનજી રાતા કામનીએ રે, કામની રાતી કૃષ્ણ શુભે,
સરખા સરખું સદુ કામ રાદુ, નરસિંહો યતો હરિ ચારે ૪

પદ ૧૨૫ સું

ધરણીધરમુ લાચુ તાહનુ બ્યાનરે,
ગોપી મહીડુ વિસારી મેલ્યુ, લો કોઈ કહાનરે. ૫ ૧
લોક કહે ગોવાલણી યેની ચમરે,
વેચે છે કાહાન તારે માથે છે મહિ રે ૫ ૨
વેચતી વેચતી ચાલી નગર મુખારે,
માથે મટુકી ગાહે નંદકુમારે ૫ ૩
ચોદ લોક જેના મુખમાં સમાયરે,
તે કેમ કાહાન તારો વેચાચો જાયરે ૫ ૪
નરસિંહાચો સ્વામી મન રાખી ધીરરે,
આપ સરીખડ કાપા આહીરે ૫ ૫

શુદ્ધિ-વૃદ્ધિ-પ્રત પાઠાંતર.

રાસ સહસ્રપદી

પદાંક	પદ્ધિ	
૨	૪	શુ તાવ અ પે ઉમંગે.
૫	સિર્ષક	૪ રાગ મલાર
૫	૪	શુ મેળવે તારા પી તાનરે
૫	૧૪	૪ કુસુમે વધતે દેવતા, રાસ સુંદર પોદાવરે
૧૦	૯	પા. . મનનો મોહન, મહારી સેને અડીયાદે.
૧૧	૯	પા વાદાલે દીધું સાધરે
૧૧	૯	શુ નેણે નેહ ઝડ લાગીરે
૧૬	૪	શુ કરીને આવી, સાંધકુ લીધું હોજે
૨૧	૯	શુ આની ભગ્નમર ભોગીરે
"	,	પા ખી આથી ભાગર ભોગીરે
૨૫	૪	પા આખડતી અભિનવ ખીની, લાના લાડસ પેલીરે
૨૮	૪	શુ અધર અમૃત રસ પીયે પકડીને
૨૯	૮	પા સ્થામ સાથે રનેદ.
૩૦	૯	પા. કાશુ અગમે નર કરીચેરે
૩૧	૧	પા ઉરવર ચોળ ..
૩૧	૫	શુ આથી મુખમુ ભાગીરે
૩૮	૫	શુ દુરિબન સપગા અદળકે ભારે
૩૯	૯	પા ભણે નરસેયા સજવળતા પેટેલી
૫૪	૩	પા. વનતણી દરણી
"	,	પા. ખી ભણે ભાગીત થયેલી દરણી
૫૪	૧૦	શુ કરમળો ને ખીર.
૫૪	૧૯	પા તરવર મુઝ્યુંરે ..
૫૪	૨૦	પા બેહેદેવનો સ્વામીરે
૬૩	૧	શુ લલલલકે ને લગે ચાલે
૭૭	૨	પા બાજત તાવ મુદેન ખાસુરી, તાન
"	૪	પા બિન્દુ મસત મણિ
"	૫	પા ઝગડત કુડવ કનક રાખી, ઉર લલકત મોતનમાના
"	૩-૪ વચ્ચે	૪ હરખ્યા સુરીનર દેવ મહેશ્વર, જયોદાનન છબો છબો, પુષ્પ હિ ત્યા કરે પ્રેમમુઠ, નરસેયા ત્યા દીવદીવે.
૭૮	૨	શુ ખીતાબરની કાઠ કછીને

પદાંક	પદ્ય	પા
૭૮	૩	પા તેજ ગજરથળ કુંડળ ઝળે
"	૬	પા. ધાઈ ધાઈ ચુળન, દે આલિંગન, ગોપીને ગોપીનાયદે
"	૮	પા. તત થૈ તા વેકાર કરીને, નાદે
"	"	પા પી અખીર ગુલાવ ઉડાડે અળવા, આપા ચોસર લેહેરે
"	૧૨	પા સબ હાથ પસાયેરે
૧૦૧	૩	શુ. મીરખ્યા બીદરી, પ્રેમશું
"	૪	પા અધર ચુળન કરી, કુચકળ કરધરી, સાથે બળી લાલ લોપી
૧૧૨	૧	શુ. માંગ સિન્દુરે સોહરે
૧૧૪	૨	■ આપાયે અળળા આનંદી
"	૩	પા કરસુ કર, ઉરસુ ઉર ધરતા પલવટી
"	૪	પા નેહ ઝડ લાગી ઉલટી અળળા
"	૫	પા ધન ધન જીવન જીવતી બાળા, વૃદ્ધાવનમા ..
૧૧૭	૩	પા એક તો અન્ન ઉઠીને છાંડી
"	૪	પા. જીવતી નૃપ મગીને આવી, બાણે સાહેરે
૧૨૬	૬	પા. વચન મીઠા મુદર મધુરા ઉચ્ચસ્તી, વાહાવાને મુખ મનાવેરે
૧૩૭	૨ છ ને ૩ છ	કેહ રીત રામ રત કામિની, પીધે પાને અધર અમૃતરસ પાન, કડી વચ્ચે વધુ } મરકહડે મુખ નિરખે નાથનુ. નાથ નિદાને ગોપીનું ધ્યાન.
"	૬	પા ...ભેતા, મન્મથ વિકલ ધયા તજ માન
૧૪૬	શિર્ષક	પા રામ આળખ
"	૧	પા. વહાડે વાસવટી કોડી વાહીરે
"	૪	પા. ...જઈ મોહનને મનાવેરે
"	૫	પા. નિરખ્યા મુંદરવર.
૧૬૨	૧	પા. સામગ્રીવાનો રનેહરે મારી સજની, તુલ વિના કોને ના કહેવાયરે
"	૪	પા મનમાહે મોરારથ ધરતી હુતી, તે તો આવ્યો મારી સેનરે.
"	૨ છ ને ૩ છ	અમારે કાન્ને વાહાલો ગોપેન ચરાવે, આવે વૃદ્ધાવન મપરે, કડી વચ્ચે વધુ } દાહુને મરે વાહાડો આવી રોકે, મારમમા આગિ ધાયરે
"	૬	પા. નરસૈયાચા સ્વામી સંજ રમતા,
૧૬૩	૨	પા. આયુરે પાઈ ભેદ અદકેર, હાર ગજામા ધાપ્યોરે
"	૪	પા. કાઠ કામિનીના કુચ લીધેને, ગમતુ કરે વનમાળીરે
૧૬૩	૪ થી ૬	{ વલુ રસીક રાસ રમી વૃદ્ધાવન, એલીપેરે આનન્દી કાપુર, નરસૈયાચો સ્વામી ભડે મળીયો, કપાળ આપણુ સીપુરે
૧૬૫	૧	પા. સામલિયાને સંજમે રમતા.
"	૪	પા. જાવ ધરી ઉર ધરિયેરે.

૫૬૩	પંક્તિ	
૧૬૫	૨	ગુ અલવેશું આલિંગન આપી
"	૫	પા જોખન સફળ હોય, તરૂલી
૧૮૮	૮	પા મુરનાર નય નયકાર કરે ને ઇદ્રાણી પુષ્પે વધાવેરે

વસંત

૧	૧	મુખી સખી ઘેર સોહો
૧	૮	પા. નરસૈયાચા રવામી નિયર યદ્ય રહેજો, આમિની ભોગ ભમી લીજો
		પા. બી નરસૈયાચો રવામી થી ધરેયો
		પા. ત્રી આમ્હન ભોગે લીજો
૪	૧	પા. આ રત રૂડી રે રૂડી રે સખી, રૂડો તે માસ વસત
૬	૭-૮	પા. રસીકવરને સુખીએ હુખીએ, આજ તો તાનની લાજ છુટી
"	૬	પા. .. વરા કરી લાહલો લે હર ધરી
"	૧૦-૧૧ લીટી	સુવા ચંદન વળી અમરજી, કેગર ગાગર લોને ભરી,
		વચ્ચે } કોણ પુણ્યે કરી પામી મુંદરવર, આ અવસર નહિ આવે કરી
૮	૧ લી ને ૨ છો	કથો શાણ્યાર હાર મનોહર, પેહેપાં ચરણા ચોળી
		કરી વચ્ચે } માત્ર સિંદૂરે, કાળજી અતિ ભલા, કુકુમ કેશર લોળી
૮	૫	પા. એક એકના કર પાલવ સાહે, અબળા
"	૮	પા. ગોપી ગોવિંદ રમભેર રમે, ત્યાં જુવે નરસૈયા દાસ
૧૦	૩	પા. મોહન તો સદકાર મનોહર, મોરી અતિ દુમ વેની
"	,	પા. બી બાનદુમ સુધન સુવેલી, જન વદન દુમ તરવેલી
"	૩ કડી	પા. ધન વૃદ્ધવન સેહો, ધન નમુનાને કુરે (?),
		નરસૈયાચો રવામી ભલે મગીયો, જીવન સરવસ હલે
૧૨	૧	પા. નારી નિરંકુશ ક્ષય રમે
"	૨	પા. પ્રેમ અણુજ રસ ભ્રમર સુમે.
"	૩	શુ વનિતા વૃદ્ધ વિલાસ કરે
"	૪	પા. વસંતકોતી જાડુવીર લાહકટો
"	૬	પા. જસતન ભરી સુઅંધ અરચલ
"	૧૦	પા. એ લેહેરીઓ જડમાં ને આવે, પુષ્પ લાલણુ તે ન વિસરે
૨૧	૨	પા. પાડ પાડમી દેખે મારા વાહાવા, નહીં કાઈ વમને લાજને
"	૩	પા. કુચ ઉપર લાય કા નાખે, હર અબર કાયાગારે
"	૪	પા. દુરીજન જોરે આગારે
"	૬	પા. .. ફેલી સરસ ભત્તીરે
૨૭	૧	પા. કાં કાંરે કાકરી
૫૩	૪	પા. આણી, નચણે સાજ કરીરે

પદાંક.	પંક્તિ	
૫૩	૬	ખા. બણે નાસંચો પ્રેમે કુલી
૫૬	૫	ખા. સુકતામુલ સાધુમારે.
૮૫	૨	ખા. કરો દે નિરાંક હાસ
"	૧૦	ખા. બચો બોખા વાલમો
"	૧૧	ખા. હીંડે કીજે લેલાલેલી, આન સખી એવી કેલી
૯૧	૧	ખા. ઝુંધ ઝુંધ દે આવણ.
"	૩	ખા. ભઈ ભૂઈ કેતકીને સંઘ વાડાણે.
"	૪	ખા. સુલાબનો પરિમજ અતિ રસાળો.
૯૨	૧	ખા. રાજી રમીને દે, કહો ક્યાંથી આવીયા...
"	૨	ખા. હોરે મંદિર પધાર્યાં દે પેલી ચોક્કયને દે, અમ ઘેર આવજો હરિ કરીસે.
"	૩	ખા. ...સાતી અધર કુકુમની રેખ.
"	૪	ખા. કુસુમના હારે અતિ કરમાઈ ગયા દે, અપૂરો પૂવારો તારો વેખ,
		ખા. બી. મરતાગા કેરા દે, હિસે છે મોકવા દે, રીતલ થયું છે સપથું અંમ.
૯૩	૫	ખા. પેહરણ અંધકવણું ચીર.
"	૬	ખા. અમારે બોહણે આજ સુવરે, બાઈ મારે હરિના નામ હીર
"	૭	ખા. .. નાવડે, બોલતાં બીહણે છે મનમાય,
"	૮	ખા. સવાડીયો, બાધ એને મનમાને લ્યા ભય
૯૬	૨	ખા. મનહુ રહી ન રાકે મીઠવડી લાખી
"	૩	ખા. સુખ મરકડે મારુ મન હરી લીધુ
"	૬	ખા. મીતડી પરિમજની માદારે, પાંતરડે પેડી
"	૭	ખા. રેનેહની સાંકળીએ યુને
"	૮	ખા. વાણી વિહુલે મારા મનડાની બણી.

શુંમારમાળા.

૪	૧	શ. હિરખર શખી
૧૬	૧	શ. વેણું મધુ મધુ વાહતોરે
૧૮	૪	શ. મનમં મોહ ન માયે
૨૩	૧	ખા. સમણા માહે.
૪૧	૩	ખા. ભંદ ભેક વાંદ નયને ન દેખું, ટળવણું.
"	૪	ખા. વિવસતાં વિવસતા મેહ છુડા
૫૧	૧	ખા. ...સાસુડી છે સગવ પુતારી દે.
૫૮	૨	શ. વાદ રસાળી કરચા દે
"	૩	શ. કુલી રહી મન માહે દે

પદાંક.	પંક્તિ.	પા.
૭૨	૧	પા. રાણુમારે અંગ સોહાવુંદે.
૭૮	૩	પા. મોટલી વળડે એમ વેધાયે મૂગ, નાદ સાંભળી કાનેરે,
૧૨૮	૩	પા. અમારે તમારે પ્રીત બંધાણી, તે કણે ન કહેવાયેરે.
"	૮	પા. નરસૈયાચો રવામી વણ દીકરે, કાણુવાર શાં શાં યાયેરે.
૧૨૬	૩	પા. સકલ મૃગાર.....
૧૩૦	૩	પા. અમમ લાણું તેમ માણુ રે.
"	૪	પા. અળવે હરપર આણુ રે.
"	૬	પા. નરસૈયાચો રવામી મહારસ માતો, અણતેડયો
૧૩૪	૪	પા. ...સુખાન શરૂરી, આરે સોળા હું લાહ જોઈને દરખું
૧૩૬	૨	પા. ...સારખી, જેની કુસુમ માળાવડે હું બંધાઈ
"	૩	પા. હું વનમાલી, ઘ વનરેવડી, સૌંચરા સમર્થ દુષ્કારી,
"	૩	પા. મેમની વાડ કરું, તુજ પાસામાં લઈ રહુ, શીતળ પાણી ધારી.
૧૩૮	૫	પા. ...દીસે અળખાં મૈંધાણુ.
"	૭	પા. ચાલી ચણે આવે તેને સો ન દીને માન
૧૪૩	૪ પી ને ૫ મી	સનાય કીધા રવામી મારા, અમીન વાયે વેણુ;
	લીટી વચ્ચે	પણા દિવસનો તાપ સમવ્યો, નિરખવાં મધુરા નેણુ
૧૪૭	૧	પા. ચીર ચીર રે આંહલા .
"	૬	પા. સાવર સોહે એણી લેહરડીએ, જસી લેહર સોહે તુરમરે
૧૪૩	૧-૨	પા. નહિ દેહ સાંઈ લેવા,
		કુચ કુળ એહેવા, અધર અમૃત રસ લેવા.
		આવ રૂડા કુંવર નંદના, કાળા લંપટ એવા નહિ
"	૩	..કુલમાં, કો કોને નહીં વળામાંડે.
"	૪	પા. લાંછન લાખે લક્ષ્મીવરને, અમથી રહો અળખાં.
"	૫	પા. ...મહા સતીયા, તો અમો માન શુ ધરીએ
"	૬	પા. રમતાં બવસાખર તરીએ
૧૪૪	શિર્ષક	રાગ વસંત
"	૧ લી ને ૨ છ	તમને નાંવડીયું શામળિયા વાહાલા, સાંઈડુ લેતાં,
	કડી વચ્ચે	જનમ ગયો શામળિયા મારો, તુજને શીખવતા
"	૪	પા. તેહતણે હું પીંડાર
"	૬	પા. એટલું મરું કંકુ કરો, તો પરનારી પરહેર
"	૮	પા. ...સાચા તેહના સાંઈ
"	૧૦	પા. નરસૈયાચો સ્વમી બલે મળીયો, અવર ન બીલું કાંઈ
૧૪૭	૪	પા. ...વચ્ચે ધવરાવવા ધેન દસિ.
"	૬	પા. દીપક ન્યોત ગોંખી ચર્ચ કાઢનજી, સુસ્મી સુપવન શીતળ વાયે

પદાંક	પંક્તિ	
૧૫૭	૮	પા અમપર સંતુડી નજુદ રીસાલવા, મૂકો નરસૈયાયા સ્વામી માન માય
૧૧૨	૨	પા જાતન કરીને દે, એહને હં જાળવજે.
૧૧૫	૨-૩ છ લીટી	એવું સાંભળી દુ ખ લાગે છે, મારે હેડે લાગ્યો ચડકોરે, વચ્ચે } એટલા માટે વિસર્પાં વાહાવા, પ્રેમ રસથી સડકોરે.
૧૧૬	૨ છ ને ૩ છ	પ્રીત પાઠવી કેમ ગયો વિસરી, ગોઠુજના મુખ સારે કહીએ, લીટી વચ્ચે } વૃંદાવન વિષે રાસ રમાડીવાં, તે હવાં એકલાં કેમ રહીએ.
"	૬	પા નરસૈયાયા સ્વામી, હું કહું છું તુજને, શીખ સંભાળ હ કરને મારી.
૨૩૧	૧	પા એક વાર મુજ સાંભળ્યો મહારા વાહાવા, મારા તનના તાપ સરવ ભયેરે
"	૩	પા હરિ વિના મુખ સર્વે કાચું, તમે સમજા દ્યો મનમાંયેરે.
"	૨ છ લીટી	} પા તમારી દુખા વિના સર્વસ યોદ્ધા, જીવ કરે કોટ ઉપાયેરે, હરિ ભક્ત્યા વિના મુખ ન થાયે, જીભ કોપી અન્ય દેવ આરાધાયેરે.
૨૩૪	૩	પા મોરલી વળડો! મધુરે સ્વદે ગાવો
"	૬	પા મુરિનર મુનિજનને ધ્યાને ન આવે, લીલા
૩૧૬	૪	પા શામભુંદરની સેને આવી, મળાપારે ઉચ્ચો સૂર.
"	૫	પા પાસે આવી અધર અમૃત પીધું, મેં ભણ્યું
"	૬	પા. મુરતતણ મુખ વણ્યું નવ ભયે
"	૭	પા. ...હોને, વિચાર કોને તે સારે ફેક
૩૧૭	૨	પા. મુખક નાહોવીઆનો સંમમ પામી
"	૬	પા નરસૈયાયો સ્વામી બહે મહાએ, દુ ખ દોહલડા વામીરે
૩૧૮	૫	પા ચતુર ચાક શીર ચંદ્ર લાગે
૩૨૧	૨	પા તમે તમારે રંગે રંગો છે, પેલા ફરિશ્ત લોક કેમ સહે
૩૨૩	૧	પા. ...ભદવા ધૂરત, હવે....
"	૨	પા ...નિશુલ ગરડા નાહ નોડર
"	૬	પા. ...આશાખંધ મનોરથ ધરતી
"	૭	પા નાર નોહડા કરી, નાથ મન જાવતા, પરમાનન્દ શું પ્રીત બાધી
"	૮	પા ...વિદિહીનો ઉરનો તાપ વામી.
૩૫૧	૧	પા આજ મારે કિવાલી અનુઆલી...
"	૬	શ. બતા તંબોલ મવરપળ
૩૭૪	૬	પા બહે નરસૈયો અમૃતરસ ઉઘટ્યો, બરી લેવો યદ કાયેરે ખી. પા નરસૈયાના સ્વામી નો રસ લીડો ..
૩૭૭	૩	શ. કૃષ્ણ બધા હરો, ચોક્કસ મુલસે, હવે પ્રેમથી જાળને પાપ વાડું
"	૫	પા બાહર ઉભા દરો પ્રેમ જોવા...
"		પા. નરસૈયાયા સ્વામીને વસ કરી ઘેર ભટ્ટ હવે...

પદાંક	પંક્તિ.	પા
૪૨૪	૨	પા ...કુટિલો ભોળવો કેળવો, જાન કરી રાજની પેર લાવી
"	૩	પા તુષિત્ નયણુ નિરખ્યા તવ હરિ, રીઝીયા નાથ બુજા જરીને લીધી
"	૪	પા કસમસે કામળી નણે ધન દામણી, એક ધડી ચપલતા એમ કીધી,
"	૭	પા નાર ચંપક છળી.....
"	૧૧	પા ...નિરખી બહુ નાયકા...
૪૨૬	૨	પા ...અખણા જાને અભેદાન દીધુ
"	૩	પા વેદ પુરાણુ એમ શાસ્ત્ર બોલે
"	૪	પા તે જાનનારી વ્યભિચાર જાવે બજે..
"	૫	પા ...એણુ મુણી ને કોઈ મુખ મેરે.
"	૬	પા ને રસ ગાયો નારદ શુકદેવજી
"	૭	પા ...એણું નણીને ને કેલ જાન કરશે.
૪૩૨	શિર્ષક	રામ રામચી.
"	૧	પા. વિકુલા બળ અભેદાન માણું
"	૩	પા. અખંધને બાંધીઓ.
"	૪	પા ચાલ તારા ધરમા બહુ દીસીઓ
"	૫	શુ નારી પુરુષનો સ્નેહ કરે
"	૭	પા. જોડે અચળ, અતિ
૪૦૮	શિર્ષક	રામ લૈરવ
"	૧	પા. એવાને માન મેલીને મળીએ, પ્રીત
"	૮	પા નીતનીત અકમળોરે.
"	૪ કડી	પા કોણુ જાતપ મત કીધા, આહીરાહાની જાને નરસેયાયો સ્વામી બસે મલ્યા, આપીકાની વાતે

હીડિયાનાં પદ

શિર્ષક	રામ મલાર.
૨	પા. માયે એહલિયા ધાખણડી
૪	પા. હાહર મેર કરે કુલાહલ, ઝીણી ઝીણી બોલે કાયકડી
૩ ૭ કડી	પા. ધન લીલા કૃષ્ણ અવતાર બણે નરસેયો ધન જીજ્ઞાસી, ધન આવાપીએ રામ અવાર.
૧	પા. રાગનિયો મહાખલિયો કાંઈ
૩	પા. મળી મરકલકાં કરંતીરે
૫	પા. સ્નેહ મધ્યે મનમતી મોહના
૬	પા. રંગ જરી રમવાં જાન કરંતા
૨	પા. પ્રેમે કરી જાણવેરે

પદાક નોંઠ.

હારમાલાનું પરિશિષ્ટ.

૩૩	”	શુ. પદ ૩૩ મુ -વિ નર્મદાસાધ્વની
૩૫	”	શુ. પદી પદ ૩૫ મુ છે
૪૩	”	શુ. પદ ૪૩ મુ નરસિંહ
૪૪	”	શુ. પદ ૪૪ મા દામોદરાય
૪૫	”	શુ. પદ ૪૫ મા
	પ્રક્રિ	
૪૫	૪	પા વૈષ્ણવ કેતા ભેખ દેખાને, જમ કિન્નર નાહસે તકાળે
”	૫	પા ઉચ્ચા મહિર મસ લોચીના, સુખ ચિન્તામણ મોહન વેલરે.
”	૬	પા જે ધર સન વિગ્રામ ન પામે, એ મહિર વૈશ્યાનર મેહેલરે
”	૭	પા વૈષ્ણવ કેરી એક મદુલી
૫૮	નોંઠ	૧ પરિશિષ્ટ પદ ૫૮ ની પહેલી
	,	શુ. ” ” ૪૨ ની સાથે
૬૦	”	૪ ” ” ૬૦ મા ઓ દામોદરાય

વર્ણાનુક્રમણિકા.

૧ હારમાળા.

પદાંક	મથમ અર્થ	પદાંક	મથમ અર્થ
૨૨	અદેખા લોહ તે અણુધટ્ઠ બોલે	૬૦	ગોધાળજી રે તુમરી બકિન પાખે
૬	અલ્યા કૂડ કપડી લપડી કાઢવે સદા	૭૩	ગોવિંદાત્રમ કહે નરસૈયાને
૧૧	અ યા રામજીનુ હીજે નામ	૧૧૨	ધણુરેવરાસિયો, આજાનુ વિકૃવા
૧૧૬	અલ્યા હારે હૈયે ધયા, દાસ કા વિસયો	૧૨	ધરડા ધરશુ ત્યારે રામજી કહીશુ
૩૮	અજ્ઞાન અણુધ તારુ મન ચોદીરા બમે	૮૫	ચોદીરા નેકે તારી વાઢી
૧૫૮	અજ્ઞાન અણુધ તારુ મન ચોદીરા બમે	૧૩૩	જય જય રાખ્દ મુરીનર બોચરે
૫	આજા કળીયુગના લોક વિધયા	૧૨૭	જંગો જંગો જડુપતિ રાજની વિહાણી
૧૪૫	આ દામોદર મહીમમા આલ્યા	૬૧	જય નાઈ હાડ મારે હરિ
૧૬	આધારને હુતો રે, હરિ મુને તાહરેરે	૭૨	જીવન બદલા રે, મારી વિનતડી
૬૫	આગ રે હાર વસુદેવ સુત વિકૃલા	૫૦	જીવને સઠિ રે માળા મારી
૬૬	આખ્યની હારે (સુત) વસુદેવ નંદના	૭૬	જ્યોતી આ બક્ષ વસલ
૧૩૧	આકૃષ્ટીએ જોને હાર ઉપજ્યા	૧૦૦	જે તારા અર્થુ રાશ્યુને અનુસરે
૧૩૪	આ હરિ બોચરે નરસૈયા ચિત્ત ધરે	૮૨	જે હરિજનની નિંદા કરે
૬૭	હારે રામજી મૂકી મન આમળા	૧૩	જે જો રામજીને નિંદે નામરો
૧૧૮	હારે અટપટા નથી જોલતો લટપા	૭૧	જે બ્રાહ્મણ તો વૈશ્યવ કીમ છે
૫૫	એ તો ન હોયો પાખડ, બચુવા	૧૨૦	ડગડગે કહાન તારુ મન ચોદીરા બમે
૬૮	એમ ન હીજેરે હો મારા વાતજી	૬૯	તને રેહી સહી રાધિકા
૧૨૭	બોળખ્યા હરિ રાજ વિભીષણુ	૬૨	તમે મેલો સર્વે મોડ
૧૩૦	મમલ કડકડીઆ મડમડિયા રે	૪૪	તારે કાળે સુતો રામજીયો
૧૦૩	કાળ પચુ કેરાવા વળવળું વિકૃવા	૮૭	પ્રકર્યો હાડરો હુ પ્રકર્યો આકરો
૧૧૪	કાનકડો યયા રામજી શ્રીહરિ	૧૨૫	પ્રતો ગોપલ માહે રહેતો
૧૦૧	કૃષ્ણ કૃપાળ કરુણનિધિ કેરાવા	૧૨૩	પ્રને હુ બખ કથમ સાબરેરે
૮૯	કૃષ્ણ કૃપા નિધિ કેરાવા શ્રીહરિ	૨૬	તે કેમ મુકિયે રે અદક્ષણુ
૭૦	કેદરો મૂકાવા આપ્યા, બક્ષ વસલ	૪	(લેખક) તેજા સત્તર સન્યાસી
૩	કોણુ છે જીવિલો ને કોણુ નાથ	૧૪૭	તેણે નર જીયુ રે જીયુ
૬૮	કોણુ કાકેરને વિનતુ વિકૃલા	૧૦૯	દયા આણુ દયાળજી રીપ્ર
૮૪	કો હોય બલકાડનુ રાજ આપે	૧૪૦	દશ તોવા સુમાણુ રાજ આપતો
૩૯	ગર્વ ન કીજે યેવડા	૧૨૮	દાતક કરી વેળાએ મારે વાહલે

પા.ક્ર.	પ્રથમ ચરણ	પા.ક્ર.	પ્રથમ ચરણ
૭૦	દામોદર દીનનેરે દર્શન હીટ એરે	૫૧	મનની રાખરે, મેહેતા માળા
૭૭	દામોદરાયને છે વાહો	૧૨૪	મહારડનો મુખથી નહિ બોલે
૧૦૧	દીનબંધુ તમે દારિદ્રમોચન	૧૦	મહાસાળનો મને માળા ધરાવે
૫૩	દેવા બમ્બીવાર કાંગેલ હોઈલા	૮	માસ વાહાવાળગુટે
૧૨૧	દેવા દેવ તુમને થઈ દીન પ્રતિ	૧૦૫	માટે તે તારા નામને આરાદે
૧૩૮	દેવા તુ રે નાથે ને હુ પાલ વાહું	૧૩	માટે વાગેછ રામ મૂકાવી લાભા
૪૬	દેવા ભક્તિ વાહાણી દેવા	૧૩૦	મારો કંઠાર શ્રીદામોદર, સાર
૮૦	દ્વારકા પોત્યા કમગાધર્મિ	૧૪૨	મારો કંઠાર શ્રીદામોદર
૧૦૬	ધન્ય તુ ધન્ય તુ એમ કહે શ્રીદરિ	૬૫	મુકુદ આલ્યો સમા ભરી ત્યાય
૨૭	નથી પામવાઈ વૈરાગ્ય વિના બ્રમવાલ	૨૮	મુ મુદાવીને દોષી ધારે
૧૭	નરસિંહાશ્રમ કહે સન્યાસી	૪૦	મુન્ય અમે રટીએ નહિ
૭	(ક્રિષ્ણ) નામરે ૮૩ મળીને આપ્યા	૪૪	મૂઝને લીધી વાલ વૈષ્ણવ !
૧૧૭	નિરે સદા દરિ, દવા તે તે નવ ધરી	૬૦	મૂઝને તીરે વાલ દૂ
૧૧૧	નના નાન વાર લાગી ધણી	૪૧	મેહેતા મેઘમ નવ ધો?
૮૧	પાળી રામાન, વચન કચરે	૭૦	મેહેતાજી કદ પુત્રી મારી
૧૧૦	પુખથી સાર અનેક છે સામગા	૧૩૭	મ માયો ભક્તને પરમ અનન્ય
૧	પ્રભાત પરમ્પરા પુરોષોત્તમને	૭૨	મોક્ષતા માણે મું મોહી રવા
૭૪	પ્રભુ મારી વિનવિરે	૬૭	ર ની આતીર કુંવરબાઈ
૧૩૫	પ્રભુપે અને વૈષ્ણવ વાહાલા	૧૮	રહે રહે બાજા લવરી કરે
૧૧૫	પ્રીતગી આપી કરી તે મું નવ સામ	૨૬	રહે રહે પેલા નામગ
૧૧૩	પ્રીતની રીત રીઝાયમા સાર છે	૩૫	રહે રહે કમા નામરા
૧૪	વેણી રહેને વેળી રહેને રામસીયા	૪૨	રહેવા દે તમે રમ
૧૧૯	વૈષ્ણવને રામગા, આવ ! રંગ આમગા	૧૧	રખ રોપે ચ થો રે દો
૧૦	બક્તનો દેવ તુ મુજી કહોને સાર	૪૯	રાત રટી છે યાદી નામરા
૧૦૨	બક્તના હયા પુને વિષ સી રો કરે	૭	(ક્રિષ્ણ) લોક અનુસમનતુ નામ
૨૦	બસુરો તે કેમ મુકયા બવ	૫૧	લપગી કપગી વાન રંગી કર
૨	બાં મુને દરિ ગુણ ત્રાતાની દેવ પગી	૫૩	લપગી કપગી નામ બોલો સાર
૪	બાં ભોલ મે રીસન પીની	૩૭	વલ્લેલો ૨ નામર નરસિંહો
૩૦	બમ વપરે તુ બુલે સ થગી	૩૩	વિગાદે દાઢ ન છે
૮૮	બાજગ બાજમે રથ દામે દસ	૧	વિગી વધા રે વિગી
૪૮	બાજમે બાજી આપ્યા બમ	૧૦૭	વિવેચનાક વિવેચનાક વિવેચ
૧૨૧	બાજ બ રંગ બેલો બાજ	૧૨	વૈષ્ણવનાથ, બાજ

પાંક.	મધ્યમ ચરણ
૧૪૮	વૈષ્ણવ જન તો તેને કહિયે
૨૫	વાંકી વાણી રે મહેતા
૧૨૮	રાકે ખત વાંચ્યાં હું રે ખંખાર્યો
૭૧	શામળિયા સાથે રમેલ કે
૩૨	સાપ ન લાગે રે અલ્યા
૧૩	શું ભણે સન્યાસી તમે
૪૩	શુ સૂતો સોલ તાણી
૭૩	સખી તુ કહેતી હતી કે
૧૪	સન્યાસી સજ મળીને
૧૪૩	સમા શિખ આ નરસૈયાને આપે
૧૪૪	સરસ ગાન સુંદરીઓ કરે
૪૫	સાચાની કરે સહાય
૯૧	સાર કર સાર કર સામળા
૧૦૮	સ્વાર્થ ભૂત ના હોવરે ભૂધરા
૧૪૬	સવત પંદર બારેનરો
૭	સાંભળ રે નરસૈયા સાચું
૨૪	સિદ્ધિ ન હોય રે શ્રીપાતને

હારમાળાનું પરિશિષ્ટ.

૨૪	અડળક ઢળિયારે નેંદ્રનાથ
૨૭	(અલ્યા) બાલ્ય તુ બાલ્ય તુ
૩૨	અલ્યા સાર કર સાર કર મારી
૪૬	અવતાર ચરિત રમે કવલુંને
૨૬	આપ્ય ને હાર કપરી કાનુદા
૩૬	આપ્યને ભૂદરા ભક્તિ જ તાહરી
૨	એક અવનિધરા, કેવ દમોદરા
૪૩	એળભો અફળ ન થાય રે
૮૮	કમકમે મન દૃષ્ટુ કોડામણા
૫૮	કર ભેડી ને દાસ વિનવે
૧૦	કહે દામોદર સુણ નરસૈયા
૭૪	કામી કપડી સુધા લેંકરે
૪	કુડી ભક્તિ ન હોય રે
૧	દૃષ્ટુ સ્વામી એક વાત સામળો

પાંક	મધ્યમ ચરણ
૭૪	સુરસેનાની વિનતિ ભલ્લી
૨૬	શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ મારે તો
૧	(શિષ્ય) શ્રીદામોદર મદિરે સુંદર
૧૪૧	શ્રીદામોદરજીએ કીધી મયા
૧૩૨	શ્રીપાત સંન્યાસી મંડળિકને
૧૪	શ્રીરત્નનંદન મદ હું માનરી
૫૮	શ્રીરામ રતુવીર રણવીર
૪૩	હડ લીધે અર્થ ન ધાય
૩૫	હરિ તું મ્યાણ હું દીન દામોદરા
૧૪૧	હરિ ભક્તિ વિના ને જન જીવે
૬૪	હાર કાળે શુ વિવખ કરવો ધણો
૩૧	હાર ન આપે રે અલ્યા
૧૦૪	હારને કાળે શું હડ કરે માવજી
૫૩	હારને કાળે શું હડ કરે સામળા
૮૫	હું રે માંડુ મુને મયા કરે
૩૪	હે હરિ' તારે બરસે વલ્લુખ્યારે

૭૭	કોઈ એક ધર્મ નિંદા કરે
૧૫	કોણે કહ્યો કપડી ને કોણે કહ્યો કામી
૩૩	મરીજ નિવજાવું તુને કોણુ કહે
૨૧	ચૈત્ર સુદી ત્રયોદશી
૨૮	દો જગપતિ ભલવા, શું રે ભોઈ
૨૦	જગુની પામે હેલાને જીવે
૩	જગને જીજ્ઞાસે તુ નામ રાધવતણું
૨૨	જગ જગનંદન જગતપતિ સામળા
૫૦	જેને બાંતુ ગામળિયાતુ
૪૭	તમારી દુપાથી શું ના હોય મારા
૬	તમે શુણને સાધો રે બેડા
૮૧	તાંહડં લક્ષ્મણી તતસાણુ આન્યો
૪૦	તુમ વિના કેને ન જનું
૧૦	તુને નિરલો નિદા આવે કેમ

પદાંક	પ્રથમ ચરણ
૧૨	અહર દાર ઉધારિયુ રે
૨૩	અહર કહે હુ નવ ભાણુ
૨૪	અહર કે ઊની આચ ન આવે
૩૧	અરે હરિ ચાનિયા રે
૧	અવલિય ઓ અવિનાશ
૯	આ વિધે કૃષ્ણ ચરિના
૨૧	આવેના ભાર વાળી આરો રે
૩	કૃષ્ણ જવાનુ સામ્યુ
૪	ગોપને શાંતિ થઈ પાણુ
૧૪	ગોપીનો કહે જોગખીએ ભગવાન
૨૧	ગોપીયો કહે હાથીજ ભેધમે
૩૦	ગોપીએએ ભણ્યુ હરિ જરો
૧૬	ધરેડરા ગોપ સજ થઈ આચ્યા
૧૭	આરો વરેલા ધાવ્યો
૧	જન્મ અહર આચ્યા તુભા
૧૯	હૃતીને દયાળે મોહી

પદાંક	પ્રથમ ચરણ
૧૮	નરસઈ સખી સજ થઈ નીસરી
૩૨	પરીક્ષિત રાય પૃથિયુ
૩૩	પરીક્ષિત રાજ તમે મુણુને
૧૦	મળાવ ભણી પખીડા રે હઠ્યા
૧૩	ખાઈ દુ હરિ નખી, કહુ છું તમને કપી
૧૫	ભોર થયો ભણી ભગવત નાકા
૫	માગપ ભરતારને ભૂવાવવા
૨૨	મતાની આજ્ઞા માગી પળિયા
૨૫	મારો ભાધો રાજ કરતી
૨૬	રસ અપરમિત સસનો નમ્યો
૧	વણુણ વડોવતી દશણિયુ નિરખતિ
૮	સહેલીરો માહરી વાત કરુ ભહરી
૭	સજ સાહેલી, થઈ સહુ ધેવડી
૨૦	હરિયે પિતાને વળાવિયા રે
૨૭	હરિ ને હરતીપર બેઠા
૨૮	હરિ કહે મુણીરે રે મારી નિનતિ રે

૩ સામળદાસનો વિષાલુ.

૩૦	આજ સગન તણે દિવસ સોહામણે
૯	આવ્યા છે દિક્ષિત વાત ચાની તહા
૨	ઠામીયાધીરાની મુજને કૃપા હળી
૨૩	ઠોડી ઠોડો થયો પાણુ ભોડી રહો
૨૦	અતોનમીએ ભણી છે વારવા
૨૮	કરોડી મદન મેહેનો કરે વિનતિ
૨૫	કેરાર અગર મુગધના ઘાલણુ
૨૬	કા મારો માણુવન મન રચામળા
૧૧	દિક્ષિત મન પ્રસન્ન થયા પણુ
૬	ધન્ય બાલી તમે ધન્ય માતા પિતા
૪	નગર શ્રી દારડા રાય રણુગેડછ
૩૧	નવન વરરાયછ નવત થોડે ચચ્યા
૩૩	બહુ મોહોભણુ સરવે લાવે તાહા
૮	મદન મેહેનો વડનગરમ રહે
૧૫	મન મેહેનો તવ વારે છે તાચ્છી

૧	મરમ વચન કલા મુજને ભાખીએ તે
૧૨	મેહેતાછ કહે મુણુ તમે દિક્ષિત
૧૭	મેહેતાછ મલ્યે તવ જોનીયા મામિની
૩૨	મોરના પીળો મુગઠ મણિમય નડજો
૧૮	રાજ વિશાસ મા મન વિધે તાચ્છી
૨૧	કમલિ સામનો દાસની વિનતિ
૧૪	વાત મેહેતા નરનારી ધણી કળ્યા
૩	શીખ માગી પજી હરિદર બેહુ મળ્યા
૫	શીખ દીરો દુ ને સામળા શ્રી હરિ
૧૩	શીખ માગી તવ દિક્ષિતછ વળ્યા
૨૭	શીખ મુગધાણ મેહેતાછ તેમે ચડી
૨૨	શ્રીકૃષ્ણછ કહે ધન્ય રામા તમે
૨૬	સમય વિના મુ મુઈ રજા શ્રી હરિ
૩૪	સદસ પાચ મસાવ ઠાળળ કરી
૧૦	સામળો દિક્ષિત કહુ એ વિનતિ

પદાંક. પ્રથમ ચરણ
૧૮ સામજો સ્વામિ હુ દીન વાણી કહું
૨૪ રવનન કુટુંબને નાત તેડી સદુ

પદાંક. પ્રથમ ચરણ
૧૬ સ્વસ્તિ શ્રી શુભચાન જગજગદી
૭ હરિ શુભ નાચને ન મળે ખાવા

૪ સુરતસંગ્રામ.

૫૧ અધિકતા નારીની, મેં રે સંહારિણી
૨૧ અથ્ર છવાઈ ગયું, તિમિર ગાઠું થયુ
૨૪ હડીને અપ્રવિયો, સર્વને ભાવિયો
૫૫ હર માંહિ લાગતાં, ઉન્માદન વામના
૪૫ એમ કહન કરે, નીર નથણે ડરે
૪૨ કહે હું ક્યારે ભુલું, સંન્ય આવી ખુલું
૧૩ કાદાને કાને લથું, ભેળી થઈ છે સદુ,
૩૧ દૃષ્ટુ કહે દાસ પ્ર, રાધિકા પાસ હું
૫૬ દૃષ્ટુ કર રાધિ મઈ, ગોપી ત્વસ્તિ થઈ
૧૩ દૃષ્ટુ મુર્જિત બન્યા, ગોપ કંઈ પણ
૩૫ કલુ એકું મુલ્કી, મનમાહે ધુનૂ
૪૦ કોપ કરી કાનજી, માન ધરી વાનજી
૧૪ ગોપ ભેગા થઈ, દૃષ્ટુ સન્નુમ નઈ
૧૧ ગોપ ટોળે મન્યા, કલુ ॥ અલ્યા
૩૧ ગોપ લગ્નર લખી, સાવધ થઈ સખી
૩૬ ગોપ ભેગા થઈ, દૃષ્ટુ પાસે નઈ
૪૧ ગોપ ગયા પૂડી, રામ જોડ્યા કડી
૪૬ ગોપનું બગે લખી, સાવધ થઈ મખી
૫૨ ગોપ ગોપન કારણુ, ધનુષ્ય ધરી ધારણુ
૧૨ ગોપિ કરતાં નહાં, આવી રાધા લાહા
૪ છટકોને છૂટીઓ, ગોપીપર કડીઓ
૧૧ છૂટી ગોપેશથી, વિપરીત વેશથી
૨૫ ન્યરેવ ચાલિયો, મનમાહે માલિયો
૭ નવા દીને નહવા, બેર ભયો મહવા
૧૬ છવનો નવ અલ્યા, બોલ ન્યા કહે બલા
૫ જે પગુ પાળસો, થયોમતિ બાળસો
૫૦ જેમ યત્રની વેદીને, નીસરે બેદીને
૧૭ તેઈ દૃષ્ટુ આદિ સદુ, ગોપ પગ્ય બદ
૨૬ તમે લડો રા જણે, વિહિને કાણે

૧૭ દાસનું સાબળી, હરખ મયો ગડી
૨૦ દાસ ગયા પુડી, રામ જોડ્યા કડી
૩૭ દાસ નરસેં મયો, ગોપી ભેગો થયો
૧૮ દોડ આગી કરી, પકડવા નરદારિ
૪૭ ધનુષ્ય ધરી ધ્યાનમાં, માસ્ટી માનમાં
૩૨ નર વાનરવણું, મુઠ્ઠા ભાખું થણું
૩૩ નારને નર ભાયાં, મીઠા મીઠે મન્યા
૧૪ નિરો કરી ગોપ, આણી મન કોપ
૫૮ પકડી મનેરમા, ચંદ્રમાના રમા
૧૮ પદ વચઈ મયો, નારસેંયો હમે થયો
૭૦ કરકવ નિગાન, કરંત કંઈ લાન
૧ બક બગી મારીયા, અસુર આધારિયા
૫૧ બરકતા બાગરે, સ્વામ સમાગરે
૨૭ બેસી બારી દમે, રાધિકા તે સમે
૪૩ મઈવા કારણે, ગઈમાં ધારણે
૪૬ મર્ચાં લોપીને, દુઃખી કરી ગોપીને
૮ મદિ વેચવા સંચરી, લાથી પાછી ફરી
૬ મઈરે પરવરી, બેત મલ્લનો ધરી
૭૨ રાધા ધન્યામનો, મુરન સંગ્રામનો
૧૧ રાધિકા ભાવિયાં, મનમાહે રાધિયાં
૩૪ રાધિકાએ કહું, તે સવે લથુ
૭૧ રાધિકા-બાળખી, ઘરપણું દાખરી
૩ વસંતના બોરમાં, વિદમમ રોરમા
૧૬ વણીને મુજતા, તીર્થમાં મુજતાં
૫૪ વ્યર્થ મર નેધને, સાધિયુ સોધને
૨૨ વિરાગાદિ વહે, કદાનો ભવો છે મરે
૪૬ વિગાગાને ધરી, લોહપોદ લ્યા કરી
૨ વીરનો વીર એ, રણતોયો ધીર
૧૬ રૂપિ વણિણી, કા લેવી દણી

પદાંક.	પ્રથમ અર્થ.	પદાંક	પ્રથમ અર્થ.
૧૫	વેણુ હલકાં કહાં, ગોષે સર્વે લથાં	૨૮	સ્વામિની સ્વર મુણી, ચળે મોઢા મુનિ
૨૬	શરમ બારી ધરી, વદન નીચું કરી	૬૦	સહન કરી મારને, દદયના હારને
૫૦	શરવણા મારથી, હારિયા મહારથી	૨૩	મુણીને સિદ્ધનાદ, સામે કીધો સાદ
૧૨	સભા ખીચ દેખતી, સર્વ હવેખતી	૬૫	મુખ્યું સ્વામીનો નય છે, સાવધ યાય છે
૩૮	સર્વ મળી એપિથો, ધન્ય કહે ગોપીયો	૩૦	સૈન્ય જે ગોપનું, ચાલિયું એપનું
૬	સ્વામિની કહે આપનું, હવે ન સંતાપ તું	૪૮	સંતાપ થયો નહી, તાપ તાપન થયી
૧૦	સ્વામિની કહે ધૂમો, સમય આવે ધૂમો	૫૭	સન્મુખ સિદ્ધમણ, કરી મુખ રમણ

૫ ચાતુરી છત્રીસી.

૨૭	અભિનવી વિદ્યા હરણની નજીલ	૫	વિલસીને ચાલીલ, રતિરસ મહાલીલ
૨	આજ મેં તમારી ચાતુરી નજીલ	૧૬	વિલસતી હરિ સંગ હો મળનારીલ
૩	આજ મારે હાઉં હરખ ન માયલ	૩૧	સ્વામીનો સેજડીએ સોહાય
૪	આજ મને હાઉં દુર્બ અપારલ	૧૮	કું કું સળી રળીનો રંમલ
૬	આજની રળી સાંભળ સળીલ	૧	શ્રી પુરુષોત્તમને કરે પ્રહામલ
૧૨	આજ મુને જોડે વ્યાધો અપારલ	૬	સખી તાંહાં લયી મન નથી માનલું
૩૪	આવોલ આવો બહે પ્રધાર્યાલ	૩૨	સક્ષ્ણ સુહાગીરે નાય
૭	એક વાત અનોખમ આતુની	૮	સાચું જોસોને શામળીઆરે
૨૫	એસા આવેને મસા નાય	૧૭	સાંભળ વાહાલા વિનતિ મરીલ
૨૦	જુડડા જોલા મુણે નાયલ	૩૫	સાંભળ સખી તારા નવસ રંગ
૧૪	તારાં હત્ય હું સાં કહું	૨૮	સાંભળો રે સાહેલડી
૧૦	હૂતી તહાં આવીલ, મુંદરીને લાવીલ	૧૩	મુણેલ અવખેલડા આધાર
૨૬	હૂતી તહાં આવીલ, મુંદરીને લાવીલ	૧૬	મુણે સળી મારાં વેણુલ
૩૦	પીડલ પધરાવીઆ ધરમાંય	૨૩	મુણે સળી તું અમૃત વાણીલ
૧૫	બહે પ્રધારીઆ આણીવાર	૨૬	સેજડીએ રમે મુંદરીરે
૧૧	મારી વિનતડી અવિધાર	૩૯	સેજડીએ સોહાવતી રે
૨૧	વાહાલા છેલ વિહલ શ્રુ કહું વાણીલ	૩૩	હરિ હર લીધલાં રે
૨૪	વાહાલાલને જોડે થઈ હું વેણીલ	૨૨	હસીને હરિ જોલીયા વાણીલ

૬ ચાતુરી વેડડી

૧૬	દુષ્ણ પ્રત્યે રંગે રખીઆ તે કયા	૧૩	રળી આવી જુજનીધાનલ
૧૦	બેહેની તું સાંભળ માહતી વાણીલ	૧૫	રસનિધાન આજની રાતલ
૮	મહાવન સ્વામીને સ્વામલ	૭	લલીતા કહે સાંભળો માતા વાલાલ
૫	માણીએ માન તાણું તેણીવારલ	૬	લલીતા સાંભળ ચાહરાં વચનલ

પદાંક	પ્રથમ અર્થ
૭	છાની કેમ રહુ વન વેણુ વાજે
૧૩૦	જેમ જેમ વહાડો વેણુ વાજે
૧૩૧	જેમ જેમ કામળી ફૂલ સાથે
૧૫૦	ઝમ ઝમ નામે નેપૂ વાજે
૧૪૧	ઝાકમ ઝાગ કરી
૧૦	ઝાઝરે ઝમકે ને ખાકે સુગી
૧૧	ઝાઝરે ઝમકે તાલી હેતા
૧૭	ઝાઝરને ઝમકે ઝણકે
*૧૪૨	ઝાઝરને ઝમકે રે, ગોપી
૧૮	ઝાઝરને નામે રે નારી
૧૫૧	ઝાઝરનો ઝમકાત મનોહર
૮	ઝાઝરી ઝમકતે સામા શણગારો
૯	ઝાઝરીયા ઝમકતે લાકતે ખાહુડી
૧૨	ઝાઝરીયા ઝમકતે પિયુને
૧૩	ઝાઝરીયાને ઝમકેરે, કમકે
૧૪	ઝાઝરીયા ઝમકારી કામા
૧૫	ઝાઝરીયા ઝમકાવતી ગોરી
૨૧	ઝાઝરીયા ઝમકે રે ગોરી
૧૬	ઝાઝરીયાને ઝમકે રે સામા
૧૮	ઝાઝરીયા ઝમકાર કરે રે
૨૦	ઝાઝરીયા ઝમકાવતી અણે
૨૨	ઝાઝરીયા ને ઝમકે અળળા
૨૩	ઝાઝરીયાને ઝમકો રે સોદે
૧૪૩	ઝાઝરીયા ઘડાળ્યા માહરે વહાલે
૧૪૪	ઝાઝરીયા ઝમકાર કરે
૧૪૦	ઝીણલા ઝાઝર વાજે જુનાવન
૧૫૯	ઝન ઝન ધન વારી વહાલા ઉપર
૧૫૭	ઝૂઝ ન યાકે મુખડું જોવા
૧૫૮	ઝૂઝ યઈ હરિનુ મુખ જોવા
૩૨	તે હહડો ધન સખી રે ગોરી
૨૫	ઝાહુડે ત્રિભુવન મોખા
૩૮	ઝારગયાળા દેખીને વાહલો

પદાંક	પ્રથમ અર્થ
૬૮	ચૈ(ઈ) ચૈ(ઈ)કાર કરે છે કામા
૭૨	ચૈ(ઈ) ચૈ(ઈ) કરે અગણિત અગના
૫૧	દરપણુ માહે જોઈ માહરે વાહલે
૬૮	દિવગીચો કે નિવગીચો રે
૭૦	દીઠડો નાથ મેં તેા બાઈ રે
૭૪	દીપકડો લઈરા મા રે આદલિયા
૧૨૩	ધન ધન જોડી ધન વન લીલા
૧૨૪	ધન ધન હહડો આજનો ધન ધન
૧૨૫	ધન ધન હહડો આજનો મને પ્રેમ
૧૨૬	ધન ધન હુ દીવડા મારા
૧૨૭	ધન ધન વાહલો વિવરે
૧૨૮	ધન ધન ધન ધન કહી
*૧૨૯	ધન ધન રે જુનાવનની સોખા ધન ધન
૧૮૮	ધન ધન રે જુનાવનની સોખા ધન ધન
૧૮૩	નમ્યતા નાચતા નયલે નયણુ મન્યા
૧૮૨	નાથ નાચે ગીર મુગ્ધ તે જાગતો
૧૮૪	નામકશી નાર નમતી આદે
૧૮૧	નાર નાચે નાથ સંગે
૧૮૦	નિર્ણયમારો નાહોળિયો
૩૧	નેણુ સોહાણી સામળિયો
૪૬	નેણુ જરી જરી જોતા વહાનો
૧૭	નેણુ નીરખતા રે, સાન
૧૭૭	નૌતમ ચીવન મારુ
૬૮	પરુ રે જોઈ તેા પીઠી
૧૦૭	પહોચે હૈયે હિમતવાન
૭	પેર પ્રીછી પાતળિયા તાફરી
૫૪	પયડો નિહાળી રે, જોતી
૧૦૧	પ્રજ્ઞનો પ્રાગ તે આજ સુનને
૧૦૨	પ્રાણુજીવન માહરે દૈયામા
૬	પ્રેમ પ્રળ જુ પ્રેમના
૩૩	પ્રેમ ધરી શણગાર કરુ રે
૯૭	પ્રેમે પ્રેમના પીઠીની સગે

પદાક.	પ્રથમ ચરણ.	પદાક	પ્રથમ ચરણ
૯૫	પ્રેમદા પ્રેમ ભરણી દે	૧૮૭	લઈ ચાલેા મને વૃન્દાવનમાં
૯૭	બળતીરે બામની વઢાયે	૧૩	લટ લટખીને લટકે ચાલે
૯૯	બળશું દે અમે ભાવ ધરીને	૧૨	લડસડતી લહેકા કંરે દે
૧૧૩	ભાવ ભેર બળતા વઢાવાને	૧૧૨	લાડકડી લડસડતી ચાલે
૧૧૫	ભાવે દે બામખુડા લેતી	૩	લીલા માહે લવલવતો
૧૧૭	ભાવે દે બળતા મારા વઢાયો	*૬૧	લીલા માહે ટળવળ્યો
૧૧૮	ભાવે બળતાં મનોરથ સીકયો	૧૧૫	લોચન આવીગાતાં દે
૧૧૪	ભાવે દે બામની ભોગવતા	૮૮	લદન રોહામણાં રામ રામાતણા
૧૬	બુળબળ બસતી બસતી બામની	૮૩	વાણી વન વાસણી, નાથે અધર ધરી
૧૦	ભોગવાએ બામખુડા લેઈ	૮૨	વાળે વાળે નેપૂરીયાનો
૪૭	બ્રહ્મી ભાવ કરીને વઢાયો	૮૧	વાટી ભેડે નાથ નાહણી
૧૪૫	મધરાતે મોહનજી મોવા	૮૦	વાળી ભોલે બળવંત બળી
૧૪૬	મધરાતે મધુરી દે	૪૩	વાંસવડી વાહી દે વઢાયે
૩૦	મરકલે મોહી ને સખી	૧૧૯	વાસવડી વાહી મારે વઢાયે
૪૮	માન કરે પાતળીઆ સાથે	૧૧૮	વાસણી વાલે દે વાહે દે
૧૦૦	મારા વઢાવાજીએ વખાડી	૮૫	વઢાઈ ધરીને વઢાણા સાથે
૧૪૭	માહરે વઢાયે વેણું વખાડી	૮૪	વઢાયોજી આલિંગન સરખો
૧૪૮	માહરાવઢાવાજીમાં કુસુમયો ભારનહિરે	૨	વૃન્દાવનમાં માનની મન્યે
૨૧	મુખ ભેળાં અભિમાન ધરીને	*૮૬	વૃન્દાવનમાં માનની મન્યે
૪૬	મોહી રીટી મંદરમાં માહાવે	૪	વૃન્દાવનમાં વિહલો વાહે
૬૪	મુડળમાં માહલતો વઢાયો	૭૫	વૃન્દાવનમાંહે વિલસે વિનતા
૧૩૨	રમતાં રમે રાત વિહજી	૭૬	વૃન્દાવનમાં રમત માંડી
૧૩૩	રમતાં રુડું ભે લાગે	૭૭	વૃન્દાવનમાં રમ્યો દે અખરો
૧૩૪	રમઝમ રમઝમ નેપૂર વાળે	૭૮	વૃન્દાવનમાંહે રમન માંડી
૧૩૫	રસીક રસીકભણે સામગિયે	૭૯	વૃન્દાવનમાં માનની મોહન
૧૩૬	રણજી નેપૂર નાચતા નાચનાં	૮૦	વૃન્દાવનમાં નાથે નરદરિ
૧૩૧	રાસ રમે રાધાવર રમે	૧૧૭	વૃન્દારે વનમાં વેણું વખાડી
૧૩૭	રાસ વિલાસ રમે રાધાવર	૫૨	ગજુચારે સોદંતી દે દુ
૩૪	રસાનુવાં રમતા લીલે	૧૭૪	રજુચટો સોઢી ભેયે
*૧૮૮	રસાનુવા રમતાં લીલે	૫	રસ સોદામજો ચારણો દે
૧૭૩	રેનૂ રમતા પિયુષમાં સ્થાપા	૧૭૧	રસ દસે દે ભેને ભેઈ
૧૩૮	રન બરી દે ધજી રનની વેદજી	૧૭૦	રાને કાળે સદ્ મળી આપ્યા

પંક્તિ.	પ્રથમ અર્થ.
૨૯	શામળિયા કર કંડ ધરીને
૩૫	શામળિયા શુ લાળી દેતાં
૧૬૦	શામળો મુખ નિધાન રે
૧૬૧	શામળિયા સાથે રમું
૧૬૨	શામળિયાનો રનેહરે બેની
૧૬૩	શામળીને સખ કરીને
૧૬૪	શામળિયો શામળી સંગે
૧૬૫	શામળિયાની સંગે રમતાં
૧૬૬	શામળિયો ને શામા સહચારી
૧૬૮	શામળિયા સસ રમોડો
૧૭૨	શામળી અંમ મોડીને આલે
૧૭૧	શા માટે શામળિયા વહાવા

પંક્તિ.	પ્રથમ અર્થ.
૧૭૫	સકળ શાલુગાર કરીને ચંને
૧૧૦	સળી રનેહ તો બડે અનુભવીએ
૫૦	સપરાણી કીધી રે વાહાલે
૬૪	સાહેબીને સખ કરીને
૧૬૯	સાંધું દેવા લો સાધું
૧૧૧	સુંદરી શામળિયાની સાથે
૧૦૯	સોહાગણુ કીધી માહરે વાહલે
૯૬	સોહસ ચહેન સોહે
૧૫૩	હરિવના રલી ન શકું મારી અક્ષી
૧૫૨	હલકુ લાગું હરિ મુખ ભોતાં
૧૫૪	હા હાં રે હરિ વેણુ વાઈ વાહ રે
૧૫૬	હા હાં રે વાસલી વાહ રે

૧૦ વસંતનાં પદ.

૨૫	અબજાને અમી રસ ઉલટયો
૪૦	અબજા આનન્દી રે આનન્દી
૪૧	અબજા આવી રે આવી
૩૯	અબજા કેમ થય્યો કેમ થય્યો
૧૮	આન દિન કોડો રે કોડો રે
૧૦૦	આનનો માંડવડો મારો
૪૮	આપણુ રમશું રે રમશું રે
૪	આ મહતુ કડી કડી મહાતા વહાવા
૩	આવી રત કૂહી જન્દાવન
૮૨	આલો માહરો વહાવા
૫	આલ્યો આલ્યો રે મહુનો રથ
૭	આલ્યો વસંત રમવાને નયએ
૭૬	આલ્યો વસંત વસંત રત કૂહી
૮૫	આલ્યો આલ્યો રે વસંત માસ
૩૨	હરપર લીધો રે લીધો
૧૦૬	હરધરી નારી નાથને
૩૨	ઝોપી ઝોપી રે ઝોપી
૪૭	ઝોરા આલો અવળેવા વહાવા
૧૫	કોડો કેમ મરીએ રે

૮૭	કામા દેવ કરે પીણુ સાથે
૬૧	કામા દોડ જરી રે
૬૨	કામા કૃષ્ણ મળી રે
૯૪	કાલનજ ઊભાનો રે
૩૪	કુમ્ભે વધાવે રે વધાવે રે
૮૧	કુમ્ભ નિસેકના કટક અઢથા રે
૩૫	કૃષ્ણ કીસે જમુના નળ માંહે
૧૦	કેમુડાં રાતાં ને જાત રાતીછરે
૧૧	કેમુડા કુલ્યાં રે
૧૯	કેલ કરતા રે કરતા રે
૫૩	ઝાલે મર્વ ધરી ઝોપી મર્વ ધરી
૮૧	ઝુવાલ જરીયા ગોવિંદજી રે
૩૩	ઝોપી ગોવિંદ શુ ગોવિંદ શુ
૬	ચાવ ચાવ સંચર સદિ
૮	ચાલો સખી પૂંદાવન નયએ
૩૮	ચાલો ચાલો સખી પૂંદાવન નયએ
૩૭	ચાલો રે આપણુ સદુ મળી
૮૦	ચાલો હરિ દોળી રમવા
૧૧૬	ચાલો હરિ દોળી રમવા

પદાઃ	પ્રથમ ચરણ
૧૦૭	ચાલો હરજને જોવા બેર બેર
૩૬	ચુવા ચદન ચરચી અગે
૧૪	જમુનાને તીરે સામજો
૬૭	જરોહાના જવન જગા
૬૬	જગોરે જરોહાના જવન
૬૫	જવન રમરોરે રમરોરે
૧૬	જોડું રોભણ રોભણ રે
૬૭	ઝાકમજોળ કરી ઝાકમજોળ કરી રે
૧૦૫	ટાળે ગોમે મળી આધે રે
૪૬	દરપણે નિહાળી જો
૧૩	ધન્ય ધન્ય રે આ ઝતુ બળી
૭૬	ધન ધન રેણી આજ યધરે
૬૬	ધન ધન ધરદીરે ધરદીરે
૭૨	નાથે રે નાથ ને નારી ગારે
૭૧	નાના નાંહિ બોલુ
૭૦	નારી નરહરિ શું
૫૮	નેણે નિહાળી રે નિહાળી રે
૧૧૧	નન્દના ગોવાળિયા રે
૧૦૮	ખીતાબરા પાનવ છાંડ છાંડ
૧૧૦	ખીળા પટકવ પહેરણુ મેમલ
૧	પ્રથમ દિવસ મળ વસત પચમી.
*૮૩	પ્રથમ દિવસ મળ વસત પચમી
૧૭	મેમલા પૂજે રે પૂજે રે
૨૧	બાહુળ મેદોલોજ મોહન
૩૧	બરશુ બાવ ધરી રે
૨૯	બામણને ભમું રે ભમું રે
૪૨	બામણુ ૧ લઈ સામળિયાના
૩૦	બોળી નવ ભણીશ રે નવ
૬૮	બોળી રે બરવાણુ હરિને
૬૫	મનોહર વાઘ રે આજણે મોરલી રે
૧૮	માતા હરખી હરખીને રે
૨૨	માતા મોહનને મોહનને રે

પદાઃ	પ્રથમ ચરણ
૧૮	માનની મોહન શુ રે
૨૦	માનની મોહી રે મોહી રે
૧૦૧	મારે રે આગલિએ કાણે
૧૩૧	મુક્તા યાગ ભરી લ્યો ભામની
૨૩	મુખડું નિરખવા રે નિરખતા
૨૪	મુખડું મોહનનુ રે મોહનનુ
૧૦૭	મોઝરડે છાલો રે મઠપ
૧૧૪	મગળ ગાંઠ મેઢ બરાણી
૧૧૫	મગળ પાંડે દુ મવપતી
૧૧૨	મદિર મહારે મહારો વહાલો
૫૧	યુવતી મળી રે યુવતી જ મળી રે
૫૨	યુવતી જવનને રે જવનને
૯૨	રબની રમીને રે શ્રીદરિ ઘર આવીઆ
*૧૦૪	રબની રમીને રે વેહેવા ઘેર આવીઆ
૮	રમવા સરણુ શ્રી જન્દાવન
૭૪	રહો રહો રે રાક ન છોળે
૭૩	સતી મોન ધરો મોહનજી
*૨૬	સમા રમી રે રમી રે
૭૫	સગ ભરી હરિ સદા મુહરી
૬૩	સગ રસ રાતી રે રાતી રે
૬૪	સગમા સોતો રે સોતો રે
૯૧	લાવ લાવ રે માણસુ વેવ મરવો
૪૪	વનમા વિલસતારે
૪૫	વનમા વહાલ શુ રે
૪૭	વનિતા વાટે ચરી રે
૧૨	વસત ઝતુની બલિદારી
૮૦	વસત વિવાહ આપ્યો
૮૦	વસત વધાવા ચાલો નદ્યો
૧૦૩	વાતણીને કરતા રે વહાણુ વાહી
૪૬	વહાલો વહાવ ધરીને
૯૯	વહાવાને જોવાને મહારી
૫૬	સામા સર્વ મળીરે સર્વ મળીરે

પદાંક પ્રથમ ચરણુ.
૬૦ શામા રંગીરે રંગીરે
૯૩ શોકલડી ધૂતારી રે
૨૮ શોભા શોભંતીરે શોભંતી
૭૮ શોહાળી શાભળિયા મારો
૧૦૬ સખી ચાલોને વસંત વધાવીએ
૮૪ સાસરીઆ જેમે મારા વહાલા
૧૮૮ સુખ લહેરમાં ગામગો

પદાંક પ્રથમ ચરણુ
૭૭ મોઝાણુ પાટ ઢગાનીએ
૫૬ હળધર સાધારે સાધારે
૫૭ હળવે હર ધરતી રે ધરતી રે
૫૫ હાર ન માને રે, હાર ન માને રે
૨ હાહા રે રત અધારી રે આવી
૨૭ હાહા રે કાકરડી કાકરડી
૫૪ હોહો કસ્તી હરિની સાથે રે

૧૨ શૃંગારમાળા.

૧૨૬ અખળાને જળ નાથ તાર
૨૦૧ અણિયાળાં લોચન વાહાલાજીના
૧૩૮ અમ શું કપટ તણી વાતજ છાંટ
૨૦૨ અમ ઘેર આવે અરો વહાલો
૨૦૬ અમારે ઉલટ વાધો અંમે
૨૨૬ અમારે તમસુ મીત બંધાણી
૧૬૦ અળગો ન કર એને હરથી
૨૨૮ અસુર સવાતાં, નતાં વળતાં
૩૨૧ અમારું મન તમસુ સાચુ
૪૭૮ અનંગ અગેરે મારે ઉલટયોરે
૪૮૦ અનુભવિયાં રસમ માણે, તે ને નણે
૧ આજ ઉગરા અંગ આજસ
૧૬૧ આજની રાતની વારતા શી કહુ
૧૮૬ આજ તો દિવાળી જરોદાએ
૧૯૨ (ક) આજ મારા વહાલાજીએ
૧૬૧ આજના દિનના ભાગ્યાં લઈ
૧૬૪ આજનો દિન મોહામણો
૧૬૫ આજ મહારે સંગમ મંદિર આહો
૧૬૭ આજનો દિન રળિયામણો
૨૦૩ આજ સખી આલિંગન દીધુ
૨૦૪ આજ સખી આનંદ ન માયે
૩૩૭ આજ મને કાઈ કાઈ થાય રે
૩૪૫ આજ મેં દીડા દેવ
૩૪૬ આજ મેં નયણે નિરખ્યો નાય

૩૫૧ આજ મારે દિવાળી દિવાળી
*૫૧૩ આજ મારે દિવાળી દિવાળી
૩૬૬ આજ મારે વહાલાજીએ સાસુ નેધું
૩૭૦ આજ મારો વહાલો મારે મંદિર
૩૬૭ આજ સખી આનંદે વહાલો
૪૭૬ આજ પીઉંડો રીસાણો, મનહું
૫૨૬ આજ સપરમો દાહડો
૫૩૩ આજ તો આનંદ અતિ ધણો
૫૩૪ આજ મારે આનંદના યોધ વળીઆ
૫૩૬ આજ રે કાનુડે વહાલે
૪૦૫ આજની રૂડી રાત વાત
૪૦૭ આજની રૂડી રાત વાત
૪૩૦ આજની રાતના રગ સખી
૪૩૧ આજની રાજની સફળ અવતાર ને
૪૪૮ આજની રાજની રગ વિહાણી
૪૬ આ જોરે સખી મારગમા રે
૧૮૪ આ જોરે બાઈ નાહનડીએ
૨૨૩ આ જોરે આ વનથી વહલો
૨૦૫ આનંદે અનુભવિએ વહાલો
૫૩૨ આ મારગમા માહોં નતાં તરી
૧ આલો રે અલબિયા વહાવા
૪૫ આસોડો રો આસોડો રે
૪૬ આસની સુંદર રામભગા
૬૭ આલો હરિ ભવેન રે પધાર્યા

પૃ.ક્ર.	પ્રથમ ચરણ	પા.ક્ર.	પ્રથમ ચરણ
૧૫૪	આણુ હવે નાનગીઆ ૨	૧૦૫	કરુ વિહાર ૨ સ્ત્રી રમે રમતા
૪૮	આન્યા મુંદર મુખને બામજે	૮૭	કડકાચો ભૂખણુ સજ્જી
૩૭૪	આખ અણિયાળી સહુ કોઈ આજે	૩૬૧	કઠ બાહુડી વાળી દે માર
૨૭	આખવગીથી ન કરુ અગો	૩૨૦	કાળજી તારુ કામણુગાર
૧૫૮	આખવડીને ચામે રે, ચત્રથુ ૧	૩ ૨	કામ કળા રસ પિયુષ પનેતો
૪૬૮	આખવડીને ચામે રે સામજો	૧૦૨	કામ બાણુ ઉર લાયુ
૨૫૬	આખગએથી અગો અનિયન	૧૪૨	કામણુમારો દે કહાના ॥ તો
૩૪૭	આખવડીથી અગો રે, મારા	૨૧૩	કામણુ બધું સામજિયે
૩૬૦	આખવડી અણિયાળી ગામા	૩૭૫	કામણુજીએ રે કહાને મુને
૨૦૭	આગણુડે આખી સામજિયો	૪૬૨	કામા કૃષ્ણ વણે રગ રાતી
૪૪૬	આગણુડે આવતો દેખી	૧૦૦	કાચર થયએ તો રસ ના આવે
૪	ઉપર રાખી મુંદર વરને	૧૦૩	કાહનો રમ્યા રમ્મી
૧૭૦	ઉભો રહેતી ગોવાળિયા	૨૪૩	કાહાન ઘૂ તો કામણુમારો દે
૩૬	ઉરવર લીડી રહો દે સજ્જી	૩૪૧	કાહાના શીદ વજો છે રે
૦૭	ઉરથી અગો ન ઠાળું રે	૩૪૪	કાહાનજીને કા લાવો રે
૩૬	ઉરપર લીધો સામજિયો રે	૩૪૬	કાહાન દેવને કાદામજે બામજે
૪૦	ઉરતુ ભૂખણુ અગમ ન કરુ	૩૩	કાહાનજીએ કામણુ કીધુ
૪૨૦	ઉત્તમ અગળા રમ્મી	૪૫૮	કાહાનજીએ ગોવરધન ધરીયો
૧૨૮	એકવાર આખો દિન વહાના	૩૦૧	કાંઈ કયા દુ સદિયાર મોરી
૨૩૧	એકવાર સામિ જીવો મારા વાહના	૧૦૪	કા ભડે રે વેરણુ રાત મગી
૧૧૩	એ મુખ સખી મેં કહું ન ભય	૧૧૨	કામળી બોડાડે રે કાહાન
૧૬૧	બોધવ કહેલો રે દરિને એટલું રે	૨૫૧	કીધુ મનન મમન રે
૧૭૮	બોરા આવ અગો (અવગેતા)	૬૫	કુલે સૌ કોએ કંટે લામ્યા
૧૪૭	બોરા આવ અગો ૧૩૩ સગણુ	૧૬૨	કુળવને કહેલો રે બોધવ બોધુ રે
૧૮૦	બોરોડો મારા નાથનો ઝગકે	૧૬૦	કુળનો જિહારી રે અમ ઘર
૧૮૧	બોરોડો મારુ મન મોણુ	૪૬૫	કુળનો વિહારી રે મા મુને સાખરે ૨
૧૮૭	બોરો યો વાળીને જોએ	૪૬૬	કુળનો કલેસીયી રે
૧૮૭	બોરો મારા વહાણજીને	૪૬૫	કુળનો કલેસીયી રે
૧૮૩	બરડા ઠાળીને ઉરપર લીયો	૧૪૩	કુળને પત્રકે પધારી
૧૦૩	બરડા ઠાળીને ઉરપર રાખુ	૨૨૧	કુળ પત્રકા પ્રજાજીવનના
૧૬૫	કામ થયા મોડન મનુસ બજને	૬૮	કૃષ્ણ કોગડો દુ વર પામી
૨૩૫	કયા ગામ્યા પચેરા પિતૃડા	૩૪૨	કૃષ્ણ કૃષ્ણ દુ જ પામ્યા

પદાંક	પ્રથમ અરણ્ય	પદાંક	પ્રથમ અરણ્ય
૩૮૧	કૃષ્ણ કહે કામળી ગુણ સાચુ મ્હં	૩૭૭	આલેલો તપેરે લલિત
૫૦૨	કેણી પેરે ભરિયે આઝા નીર રે	૩૨૮	આલેલો સોહો મૃગનેણી
૧૦૬	કેમ કરીએ ને કેમ રહીએ	૩૨૮	આલેલો મુધટમા અવકે
૧૦૧	કેમ કરી મહિર સહિયે	૩૩૦	આલેલો ચતુરચિત્ત ચાલે
૨૨૭	કેમ કરિયે ને કેમ ટળાએ	૩૩૧	આલેલો કામાકર ક્યો
૪૮૭	કેસા મીઠા જાગે પોત્યા	૩૩૨	આલેલો બામનીને ભાવે
૧૪૦	કેસર બીના કહાનજી	૩૩૩	આલેલો સકળ ગુણવતો
૩૬૩	કેક કહી રસ અતિ સાચ મારી	૩૩૪	આલેલો પીક મનરમન
૪૨૬	કેટ કહર્પનો દર્પ એવા હરિ	૩૩૫	આલેલો સોહાગીરે મારે
૧૧૮	કેણુ પ્રુથે કરી નાર હું અવતરી	૩૩૬	આલેલો સકળ મેં ક્રોધો
૧૪૭	ખમ્ ખમ્ રે આલેલા મા કરીશ	૫૦૪	આનો સહિયો જોવાનેરે
૨૮૭	ગમતી ગોઠકી કરી સહિયો	૫૨૪	આનોરે ચાલો હરિ જોવા
૪૬૧	ગાજે ગાજે રે ગોરસ ગોગી	૩૦૭	ચિતકા આહે ચટકોરે લાખી
૧૭૩	ગુણની વીંધી કે	૨૬૪	ચિતકું માયકુ ચાલી ન રાકે
૨૦૮	ગેન કરતો ધેન સપાતે	૩૧૧	ચિતકું માયકુ ચારી એણે
૫૧૭	ગોઠલીકે તે ગામ રે અતિ	૨૮૩	ચિતકે માયલે ચઢિયો સહિયો
૫૨	ગોઠુજ વેહેલા ખધાએ	૧૭૬	ચુદડીનો રગ ફેડોરે
૫૩૭	ગોઠુજમા અમ્મો મોર્થો રે	૩૭૧	છત્રપતિ ગજપતિ રાયરે
૪૧૩	ગોપી ગોવિંદના ગુણ ગાતી	૫૨૦	છાનો ખાનેઃ બાખ્યો કહાન
૪૧૪	ગોપી મગન થઈ મહી મથતા	૪૩૫	છેડ ન કરીએરે છખીલા રણખાડી
૪૬૫	ગોપી આખણુ કાઠે ગોળા માહેથી	૪૪	છેડલો ન તાણુ ખાસ છાલનો
૪૬૭	ગોપી ગર્વ બરી ગુણ માથે	૩૮૧	છેનકડા વાહોરે છાના
૪૬૮	ગોપીને મનમા મોહ ન માથે	૨૫૭	છેવપણુ નવ કીજે
૨૭૫	ગોવાળામા મળતો ગોવિંદ	૧૮૮	જમના કાઠે કસો મુદર
૨	ગોવિંદ ગોઠકી કરતા મીઠકી	૭૬	જવા દેની ભદ્રવ મેલ મારે
૩૧૭	ધણે ધણે દાહડે ધેર	૫૧૫	જરોહા પરણાવો રે કહાન
૩૧૨	ધડીએ ધડીએ માયકુ મામતો	૩૨૩	જ્યો બુડકા જોવા ભદવા ફરે
૩૭૬	ધુધુટા માહે લોચન અંકે	૫૩૮	જ્યો રે મન ગોપાજ
૫૦૩	ધેલી રે ગોવાળણી	૩૮૨	જ્યો નાય નિદ્રાધુડા રે
૪૬૪	અતુર રસીકગી નાર વેહેવારે	૪૮૭	જ્યો જીવન પીકજી વનના
૫૩૦	અપો મોર્થોરે વૃદાવન	૫૧૧	જાણી જાણી વમરી જાન
૧૭૫	આલેલો ચટકોરે કોડો	૭૭	જવા રે જમના પીક પાણી

પાઠક	પ્રથમ ચરણ	પાઠક	પ્રથમ ચરણ
૫૧૪	જગત્તે દીવડો દે સોહામણા	૪૪૦	દૂર મા ભઈરા દે હરિ
૨૫૮	જીવન માયનો ભેઈ ભેઈ	૫૪	દેઈરા જો આગ તો દેગું ગાળ
૭૫	જે જે મનોરથ કૃતા મનમા	૮૦	ધન ધનરે સામગિયા વાહાડા
૨૫૬	જે જે મનમા હવ મોહન	૮૨	ધન ધન દહાડો આજનો
૪૭૨	જેમ જેમ નિરજી સામગિયાને	૮૩	ધન ધનરે ધન સગાયે
૭૪	જે ઘર આવે એકવડો	૮૪	ધન ધન ગોડગની નારી
૮૮	જોડી દે હું ગઈ વન માંગે	૮૫	ધન ધન કરવર માહારે
૫૦૭	જોની જોની ગોવાળામા ગોવિંદજી	૮૬	ધન ધનરે આ મહિર મારુ
૩૪૦	જોબન તેનું પરમ સોહામી	૮૭	ધન ધન દે આ જોબન મારુ
૪૫૦	જો દે બાઈ જોણી પેરે મેં વરા	૧૮૬	ધન ધન દહાડો આજનો
૧૫૮	જાગર જમકે દુ જમકોને નળી	૨૧૮	ધન ધન દિવાળી મારે
૫૧૮	જાત જામનાણુ દે જો તો રજિયામણુ દે	૩૭૮	ધન ધન રચણી મારે
૬૬	જાત મન ઉપરે વારુ	૪૧૧	ધન ધન કરવર મારુ આજ
૨૩૪	જામાન મુખ મેહેલુ નવ નવ	૪૭૮	ધન ધન જોને જાત વરસો
૫૪૦	જામે મુજને તે જોવજ આખો	૮૧	ધનણીધર જી લાખુ મારુ
૬૭	જામે મરકલોડો કરીશું જોયુ	૪૦૮	ધીરજ મેં ન ધરાવે રનેહી સામગા
૩૪૮	જાવતવડી ટોળી ખળીને	૩૫૭	નણી વેરણુ દે મોટી
૧૪૪	જારા દહાડાની વાત મેં નણી દે	૩૫૪	નડવીએ પરવસ કીખા
૪૮૦	જારી મોરલીએ ખા મોખા દે	૩૪૩	નયવડીને લેહકે દે
૪૩૪	જા ક્યાના દારૂ દે	૨૧૨	નયણુ સગુણા સામગિયાના
૬૫	જા નહિ માણસા દે, જોવાળીઆ	૩૬૮	નયણુ સગુણાના દે, રતિ રસ ધોના
૧૪૬	જા મારે આદવીએ ચોંટચો રાજ	૫૬	નયણુ ધોળી રા મટિ અમ દેખી
૪૨૭	જા નારતણે વરા જી હરો શીહરિ	૩૮૪	નયણુ નિહાળી જોએ સામગિયા
૬૮	જા મારી રોડ દેખાડ દે સળી	૪૮૩	નયણુ સમારુ મારા વાહાડા
૪૨૮	જામુવન જે પતિ તે પતિ વારે	૫૭	નયણુ ન રડે દે વારયા
૨૧૬	દીવાળી આવી દે મારે	૫૮	નયણુ નેહ રસ મચ્યા મારા
૨૧૭	દીવાળી સામગિયો પામી	૩૮૬	નવજ અમુજ રા નવણુ
૨૧૯	દીવાળી નિશ દીવાળી	૪૨૪	નવ સાત વરસની કુંદર રવામા
૨૨૦	દીવાળી દીવાળી દે	૫૯	નહિ આણુ દે નદાણના લાલ દે
૪૪૫	દુધડે ડુકા દે મેહુલ્યા	૬૧	નહિ ભડે જળ નળના પાણી
૧૬૬	દુરિનન દેરુ કાઈ જા આવે	૧૫૫	નહિ ભડે દે જામના પાણીડા
૪૫૪	દુરિનન જોવડા સુણીને	૬૨	નહિ પાડે પાણી દે, નમે

પદાંક. પ્રથમ ચરણ.
 ૧૫૩ નહિ દેહ સાંઈ રસ લેવા
 ૪૩૩ નહિ દીપાં આણી વાર રે
 ૫૨૩ નહિ મેયું નંદના લાલ
 ૬૦ ના આવે ના આવે રે
 ૩૨૪ નાનડીયો અતિ સુંદર જાઈ રે
 ૩૨૫ નાનડીયો પિયુ તેહ ન જાણે
 ૬૪ ના, ના, રે દરિ, મારે ના, ના રે
 ૬૩ નામ ન જાણું પણ છે કાળો
 ૪૪૧ નીદ્રાએ ભરિયાં છે નયણે
 ૧૩૨ નીત નીત લાઘવર લક્ષણે રડાં
 ૩૫૨ નીરમળીયા ન કરે હું દીવા
 ૧૭૮ નેણુ દોભાણા નાથ શું
 ૨૫૫ નેણુ બાણુ વહાણા કાં મારે
 ૪૪૨ નેણુ નીદ્રાણુવા નાથ નારીતણા
 ૬૫ નેણુ નેણુ મેળવતા બહેની
 ૯૬ પરણવા કોને પધાર્યા
 ૧૬૯ પરણીને પાસે હાથ શું બાળવા
 ૧૩૫ પલંગ પાથે ઘુને કુસુમ માળાવડે
 ૧૩૪ પાછલી રાતના પધારીઆ નાથજી
 ૩૭૭ પાછલી રાતના નાથ પાછા વળ્યા
 ૧૨૭ પામી રે વર વાલુ રે સભની
 ૩૬૧ પાથયે નેપૂર રમજમ વાળે
 ૪૭૭ પાણુજી તને પાથે લાણુ
 ૩૦ પુલિની પુલિની અશ્વમેધકા શે લીધા
 ૩૧ પેર પેરનાં પધવાન કરીને
 ૩૨ પાંડરી પટાડીએ આ કોણુ રે
 ૪૪૪ પ્રાણુજીવન ધન મારુ મુખડેથી
 ૧૫૭ પ્રાણુ હુલો પ્રાણુપતિ ઇંદુ ગયો
 ૭ પ્રાત્ર થયો મારો પાલવ મેલો
 ૪૫૭ પ્રીત બંધારણુ પાતળિયા
 ૪૬૦ પ્રેમદા પ્રીત બરી મહી મયતાં
 ૧૨૩ ખપેઆ ખીલને યેરે સંભારે

પદાંક. પ્રથમ ચરણ.
 ૧૨૫ બળિયો બાથ ભરીને રાખું
 ૩૮૦ બલિયાં બળ કાં કરીને રહો રે
 ૪૮૧ બળિયો બુજબળ ભરતી ભરતી
 ૨૦૯ બંસ મધુરો વાલે વહાલો
 ૧૨૪ બાઈ મારે તાણો વાણો થયો
 ૩૫૦ બાઈ મારે રોણું કે સાચુ
 ૪૦૨ બાઈ હું તો જાતી કુદરે
 ૪૦૪ બાઈ હું તો મરકલડે વેંધાણી
 ૪૧૬ બાઈ હું તો મોહનશું માહાલી
 ૧૨૨ બાળી બળવંત સુંદર વરશું
 ૪૭૪ બેડી મનોરથ કરતી હતી
 ૫૨૮ બોલાવીરા મા હું નહિ બોલું
 ૩૦૯ બશિયું રે કાં ઉરવર માયણું
 ૧૮૮ બલે રે બળવાન મગઠયા
 ૫૦૫ બલે રે સભર્યાં અમેા લોક
 ૫૨૧ બલેને પધારા કહાન
 ૫૩૫ બલેને પધાર્યા નાથ
 ૨૮૧ બામણા લેતા આવે રે મુંશી
 ૩૧૪ બામણે નાથલે જઈ રાં
 ૪૧૯ બામની લેલ જણાવે મુજશું
 ૭૬ આવે રે બળવાં મારો વહાલો
 ૧૧૦ બુજ બળ બીંકુરે વહાલો
 ૧૧૧ બુજ બળ બીંકુ બાવ ધરીને
 ૨૧૯ બુજ બળે બીડી બામણાં લેશાં
 ૨૮૪ બેટ કશાં હું સામળિયા શી
 ૩૪ જણી બાવ કરીને વહાલો
 ૩૯૯ મંજળ માઈ મારો વહાલોજી
 ૫૩૬ મધુરના વાસી કહાનજી
 ૫૫ મનનો મનોરથ મોહનજીએ જાણી
 ૭૮ મન માણું રામળિયા સાથે
 ૪૫૨ મન માણું રે મારુ મન
 ૧૯૮ મનમાં દરજી ન માય મારે

પદાંક	પ્રથમ ચરણ	પદાંક	પ્રથમ ચરણ
૨૪૮	મનના મોહન કરી રાખું	૨૭૪	માયલે કાળે મોહન આવે
૪૨૨	મનનું ગમનું કીધું મારે વહાલે	૨૭૬	માયલે કાળે ગમતી મોહડી
૧૪૫	મને રોકે છે કાનવર ફાળી દે	૨૭૭	માયલું મન ત્યાં ટલકું સહીયો
૪૬૩	મને કૃષ્ણ ભેવાનાં કાઠ	૨૮૨	માયલે કાળે આવની મોહડા
૫૨૭	મનોહર ગયો દે વનમાં વાટીને દે	૨૯૨	માયલા મોહન કરી મીટી
૨૨૫	મરકલડો કરીને શું હસો છો	૨૯૫	માયલે મંદિર આવો દે સહીયો
૨૬૪	મરકલડો કીધો દે સહીયો	૩૦૨	માયલે માંલે આવે માવા
૨૯૧	મરકલડે મોહનને મોહીયો	૩૦૩	માયલે માંલે આવોને
૩૬૫	મરકલડો કરી મોહન સાથે	૩૦૬	માયલા મનમાં વસીયો વિકુલ
૪૨૧	મરકલડો કરી તે વામા	૩૧૩	માયલે માંલે આવની મોહિદ
૫૩	મથપંતી મહાલું મારા પીકશું	૪૭૧	માયલો મોહન મથપંતો
૨૬૦	મવપતંગો મેતળજી આવે	૩૫૫	મારગ માંદે જ્યાં રાખી
૨૯૬	મવપતંગો મોહનજી દોડયો	૧૨૧	મારને નવતા મળિયો મુને
૩૬૪	મલપતી દરપતી મુખ અનુર ધરતી	૩૩૨	મારગડા માંદાં નવતાં તરી
૩૬૭	મહાત્મા દે નરભે થી પીક શું	૩૫૬	મારગડા માંદે વાહલ સાથે
૨૫૩	મહાત્મા મોહન સાથે	૩૦૮	મારગડે વળગે રો માવા
૫૨	મહાત્મા દે મહેમાન થઈને	૫૧	મારે ઘેર આવતો હુને મ બેઠાવિશ
૫૦	મહાલે દે મંદિર માંદે મોહન	૪૮૪	મારે દેહ ધર્માનું ફળ
૪૩૮	મહિડાનું ફાલુ ન હોય	૪૬૧	મારે મળુજી પઠણા ઘેર આવ્યા
૪૫૬	મહિ વલોવે દે ગાપી	૫	મારો નાથ ન ભોલે ભોલ
૧૩૭	મહેલ પીતાંબરો અંબર મારુ	૩૫૩	મારો પરપયોનો પગમાં
૨૬૨	મળિયે મોહનજી અમશું	૪૦૬	મારો મોહન મારા સંગે દે
૨૬૭	મળરો દે મારગમાં મુંઝરી	૪૭૧	મારો મોહન મથપનો
૩૧૬	મળીએ પેઠા આવીને વળગ્યાં	૧૧૬	મારો વહાલોજી વરલાગીઓ
૧૨૦	માણું દે માણું દે મનમોહન	૧૧૮	મારો વહાલોજી વરલાગીઓ
૪૬૯	મણિ મોહન અમ શું દે	૧૧૭	મારો વહાલોજી આવ્યો આંગણુડે
૩૭૨	માનની માન ન કીજીએ	૫૧૯	માલજી લાવે મોગરોરે
૧૨૬	માની દે મારો મનમોહન	૨૬૬	મીટી મીટી મોહન કરી
૧૧૬	માને માનની રાવ કરની	૨૬૮	મીટી તાપરી મોહડા મુંઝી
૨૬૩	માયલા મોહન શું હું મોહડી	૧૧૩	મોહડાં ભોલા નાથ આવો દે
૨૭૦	માયનું મન તો મોહે દે	૧૧૪	મોહડાં માંદે મોહડો મોહન
૨૭૩	માયલે કાળે માયલો મોહન	૪૫૩	મોહડાં કરુ દે મોહનજી તમને

પદાં	પ્રથમ ચરણ
૧૦	વાદવોજ મદિર આ ગો
૧૧	વાદવોજ આગસ્ટે આવે
૧૦૭	વાદવાને વઝોડી રે
૧૩૫	વાદવાજ તમે રે નાનડીઆ
૧૫૨	વાદલે કોણ વેળા કોણ વાર
૧૭૧	વાદલા કહું છું કેવારની
૧૭૪	વાદવાજ નમેર તો એક વાદ કહું
૨૩૦	વાદવો વેદેવો વહુણ કરે
૨૩૧	વાદલો મોરની અંધર ધરે
૨૩૭	વાદલા નેણ નેણ મગે
૨૪૦	વાદલો ઉરપર ધગીએ રે
૨૪૧	વાદલા નાદે વિંધી રે
૨૪૨	વાદલા આપણુ રગર રમીએ રે
૨૪૪	વાદવા રમીએ રે રંગે
૪૦૮	વાદલો વાસલડી વાહે
૪૧૨	વાદલા હુટે કસ કાઈ
૪૧૪	વાદલા ઉત્તર રો દીગે
૪૧૮	વાદલાજ રગ રમીએ રળની
૪૧૩	વાદલે મુને રૂંધ્યા સાથે
૪૩૬	વાદને મુને મારગ રાખી
૪૧૧	વાદલો વાસડી જેમ વાહે
૪૨૮	વાસની વાસની અમ ઘડી ઘઈ બઝી
૧૮	વાસલડી વાદને મારે વાદલે
૩૩૮	વાસલડી તે સાત વન કીધા રે
૪૮૮	વાસલડી વેણ મળી
૪૮૬	વાસલડી વાદતો રે, કાહનો
૧૩	વિલમું રે મદિરમા મોહન
૨૦	વળનો વિહારી રે, અમે
૪૮૨	વન્દાવનમા મહારસ ઝીરે
૫૧૨	વન્દાવન રૂંડે રે રમવા
૨૪૬	વેણુ રસીલા બેળી રે
૨૮૧	વેણુ રસીગો વાલો રે

પદાં	પ્રથમ ચરણ
૧૪	વેદના રાજી વાદને મારે
૨૫૪	વેદના વામી રો રમના
૧૧	વેદ તાપ ટોરે તો મુનને
૧૯	વેદ તાપથી ટળીએ જો વાદવો
૩૧૩	રાણુચરો સોદાવે ગામા
૪૮૭	(કે) રમીડા નહને પોત્યા
૮૮૬	રાઈ નીરાએ શ્રી મહારાજ
૫૦૦	રાઈની રાતે રે વાદલે
૨૮૩	સામગા ઘુલ પાપે રે મુશી *
૩	સામળિયો તે જરુ બૂણ
૨૨૨	સામળિયો તે મારો મોહન
૩૧૫	સામળિયો તે મારો મોહન
૨૧૦	સામળિયાનું સાધું લેવા
૩૧૨	સામળિયાના સ્નેહની બાધી
૩૮૫	સામળિયાનું સખી રે મુખ કમું ન ભય રે
૫૨૫	(હા રે) સામળિયાજ સદુ દેખવા
૭૦	સ્થા સ્થા મુખ કહું સામળિયાના
૩૨૧	શે ન સરજ તારા વહનની વાસલી
૨૮	સખી તારા વેપારે મુદર
૨૩૬	સખી હું તો રમજમ કરતી હોઈર
૨૪૧	સખી માનની મોહ પમાડી, કામકાન
૨૫૦	સખી હું તો મરક્યેરે મોહી
૪૬૨	સખી આજની ઘડી રળિયામણિ રે
૫૧૦	સખી જોગન રે તાજ પગમ સોદાગી
૫૨૨	સખી આજની ઘડી રળિયામણિ
૩૦૫	સન્નન અમાણો સામળિયા ઘ
૩૧૦	સન્નન અમાણો મારગે મળશે *
૨૫	સન્નની રે સામળિયો વેણુવાહે
૨૪૫	સન્નુજ સાન કરવા રે
૧૬૬	(હું) સપરજી કીધી માટે વાદવે
૨૬	સફળ મેહેણુ આજ વધુ
૧૪૬	સફળ રળની હવી, આજની અબિનવી

પદાંક	પ્રથમ અર્થ
૧૩૮	સમીરે સાંભળા સોડમા મુલા
૧૩૦	સરવસ વારુ એ વાહવા ઉપરે
૨૦૦	સરવસ વારુ વાણે
૨૪૭	સરવસ સોંપુ મારા નાથ
૪૫૫	સરવસ વારુરે મુદ્દવરપર
૩૦૪	સરોવર નળ ભરવા આની
૩૧૬	સરોવર પાણી હું મઈ
૩૪૪	સહિયર મોહે સમો હતી કીધી
૨	સાચુ જોનો શામળિયા વાહલા
૩૬૫	સાસરીયા શું કરો મુને
૩૮	સાબળ બહેની વાતલડી
૬૪	સાબળ આજ આનંદ વાધો
૪૧	સાબળો સખી આજની વાતલડી
૧૩૧	સાબળો કામની કૃષ્ણ કાપર કહે
૭૧	સાહકા શી પેરે લીજે મારી સળગી
૩૫૮	સાહકું લીધું રગ ભેર રળગી
૧૬૩	મુખડાના સિંધુરે સળગી વહી ગયા રે
૧૬૪	મુખડાના દાહકારે, રાજ નીત સાબરે
૧૮૨	મુખનો સાગર મારો વાહાનો
૫૧૧	મુણ સાહેલડી રે, રળગી રમે
૨૩	મુણ સળગી સમજા માહે વળગીને નળી
૪૫૬	મુશત સ્નેહી શામળિયા
૨૩૮	મુરીનન શામળિયા રે, મારા
૨૩૩	મુરીનન શામળારે, આવેને મારા
૨૧	મુદ્દવર આગણે આવ્યો

૧૨ જન્મસમાનાં પદ.

૧	અમુર વાંયા ભૂમિ ઉપર
૧૧	કસરાય મન તો ધણ દુઃખ પામ્યો
૭	કહે દેવડી સુલો કુંવર મારા
૩	કારામેહેમા કસરાય આવ્યો
૬	કારામેહેમા તેજ ધણ વ્યાપ્ત
૧૦	કારામેહેમા વસુદેવ દેવડી

પદાંક	પ્રથમ અર્થ
૨૬૭	મુદ્દવર શામળિયા સહીચો
૨૮૮	મુદ્દવર સેજડીએ પોંડે
૪૨૫	મુદ્દરી વદન વીધુ કુમુદ કમળાપતિ
૩૫૧	મુદ્દરી તનમુખ ચદ અવિલોખ્યા
૨૨	મેજ સમાર નાના વિધની
૨૪.	સેજ ઉપર ઘીછ સેજ રચીને
૪૨	સેજ સમાજ શામની શામતા
૪૩	સેજડીનો શામળાર શામળિયા
૨૬૫	સેજ સમારી શામળો સખી
૨૮૮	સેજડી માથે કુલો કુલી
૩૭૩	સેજડીએ રમે મુદ્દરી, વાધો
૪૦૦	સેજડી સોહાવતી રામા રમતી રે
૨૮	સોહાગણ દીવડો ભગવની
૪૪૩	સૌભાગ્ય મૃતાર અતિ કડો
૪૩૨	શી સધીકા મુદ્દરી સબળ સોહામણી
૫૩૭	શી મેડુળમા આગિ મોયો રે
૭૨	હરખે હોંકુ મદિર માહે ભુવલુ
૧૪૧	હજ ન ધસયો રગ તે રમતા
૮૦૧	હરિ ઉર લીવો રે પાંધનો
૪૪૬	હરિ સમગળી હરખી રાધા
૧૭૭	હુને મારા પિયુજનુ બાંધુ ગમે
૨૩૨	હું મારા મદિરમા મુતી, વાહાને
૨૧૪	હું આગણે ઉભી હતી, વાહાનો
૧૮૨	દાણુ આગણે દાણુ મદિર માહે

૪	ત્રાહે ત્રાહે સડકો કરે નગરનોહ
	ધાયા કસરાય વધ કરવાને
૨	મજુરા નગરીનો કસ રાજ
૫	વડા રે વીરની રક્ષા કરવા
૮	વસુદેવ કુંવર દેવડીએ નરો

પદાક	પ્રથમ ચરણ
૧૬	ઓ પેલો આહલિયો
૮	કામણુઓરો કેમ વિચાર
૧૬	ગાએ ગોપી ગોવિંદના ગુણ
૨૮	જાઓ તો જમાડું જીવન મારા
૨૬	જાઓ જાઓ જીવદાધાર
૧૫	જાઓ જાઓ રે નાહના લાડકડા
૩૦	જય જય નરવર વેષા
૧૧	જયોદા તારા કાનુડાને
૧૩	જયોદાજી જમવાને તેડે
૧૪	જયોદાજીને ખોગે ખેદા
૧૬	જય કમળ છાડી જાને બાળ
૭	જુઓ રે બાળબી ગતિ
૧	નંદનુ આમણુ ખરમ રણિયામણું

૧૬ ભક્તિજ્ઞાનનાં પદો.

૪૦	અખિવ બ્રહ્માડમાં એક વ્રુ શ્રીહરિ
૩૦	અનેક જીવ વિત્યા રે, પથે આનતા રે
૩૭	અહ્યા બૂવમા બૂલમા ભક્તિ બૂધરો
૩૮	અન્યાનામ પાગથો પણુ રામને નવ લક્ષા
૧૭	હઠ ઉતાવળો આહ્યને વિદુવા
૪૬	એક વ્રુ એક ॥ એમ સૌકે સ્તવે
૫	એવા રે અમો એવા રે એવા
૧૬	કૃષ્ણ કીર્તન વિના નર સદા સૂતકી
૭	કાણુ એ સમાના કામની, દત્ત
૪	ગિરિ તળાટીને કુટ હામેહર
૫૨	ગુમાનના વેષા રે આવરકા તો વહી ગઈ
૫૩	ગુરુપદ વહી રે વાણી એવઝુ રે
૬૧	યડપણુ કેણે મોકલ્યુ, નળુ જોળન
૧૧	ગેવા મન ગોવિંદ ગાની રે
૧૨	ચહની રાત ચંદ્રીયા તારા રે
૪૩	ન્યા લગી અકમાતલ ચિન્થો નહિ
૧૪	નળને નહવા કૃષ્ણ ગોવર્ણિયા
૪૨	નખીને જોડે તો જામન દીસે નહિ

પદાક	પ્રથમ ચરણ
૨૧	નેણુ દીઠાં મારા નાયતણુ
૧૮	બાળક બાકુવારે પર્વત મુક
૮	હારિ ભામિની ભામણા લેઈ લેઈ
૨૫	મગજ ગાયે રે માતા મગજ
૨૬	મંજળ ગાયે ને માતા મનશું
૩	માતા આગળ મોહન નાથે
૫	માને માનુની રાવ કરતા
૧૭	માતા કુલી અમ ન માથ રે
૨૪	માતા રે જયોદા હરિને
૧૦	કમ જુમ નદે નેપૂર વાળે
૨૦	વાણીને જમાડે માતા કુવરને
૧૨	હવે કયા જાએ શામળિયા વાહવા
૨૨	હારે આધો આવને રે

૬૪	નય છે જીવાની તાગી
૫૧	જીવાનીને દાહડે રે હરિને જાણ્યા
૬૩	જે કુળ હરિની ભક્તિ ન સાધી
૨૮	જે ગમે જામતુ ગુરુદેવ જગદીશને
૪૮	જેને દાર બ્રહ્મા દિન રાત કરતા
૧૦	જેવો ને તેવો રે તમારે પાણવડે
૩૨	તારા દાસના ચરણની રેણુ મસ્તક
૨૨	તારા દાસના દાસની નિત્ય સગત
૧૬	તારી કેમ કરી ખૂન કર
૮	વ તારા બીદે સારું ને ને શામળા
૧	દ્વરકાના વારી રે અવસરે આવજો રે
૫૪	દૂર મતિયા રાધા ચઈ આવે શાણા
૪૯	દેવા આધ વ્રુ અધ વ્રુ અધ વ્રુ
૩૫	ધન્ય રે ધન્ય મદાપુર્ય જયોદાતણુ
૨	ધન્ય સુવિત વૈષ્ણવકેરુ
૩૧	ધ્યાન ધર હરિચરણ, અધ્યમતિ આજણુ
૨૫	ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર નાના કુવરનું
૨૬	ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર નેત્રમ નાય છે

પદાંક.	પ્રથમ અક્ષર.
૧૬	નંદના નંદકું નેહ બેને નદિ
૫૬	નારાયણનું નામ જ લેતાં
૩૬	નીરખને મળનામાં કોણ કુમી રહ્યો
૧૨	પ્રાતઃ સમે સુર ઉઠ્યા પેહેલાં
૩૪	પારખી હુંએ મહત્તા કરે પ્રભૂપ્રિયા
૨૪	પ્રેમ રસ પાને તું મોરના પીપ્પલર
૫૦	પૂરે ના પડે નાયક તમારી કૃપા વિના
૩	બળા તણે દ્વારે દરિ,
૨૧	બાપજી પાપ મેં કષણ કાપ્યાં
૬૦	બાળા દે વરની પાશખી, ભોળાં
૫૫	બક્તિ વિના જે જન જીવે
૯	બજા દે બજા દે તું ભૂતગમાં
૧	ભૂતજ બક્તિ પદારથ મોટું
૫૬	ભૂતજ અવતારનું સફળ ભેદ
૨૮	મારા નાયક મુજને બક્તિ દેશે

૧૭ પરિશિષ્ટ ૧ હું.

૧૧૬	અમને ના વિસારશેા દે
૭૩	આજ અનવગણિયું પરમ સોદામણું
૩૪	આજ આનંદ અમતણે આંમણે
૨૬	આજ આત્મ નયણાં સફળ થયાં
૭૭	આજ રણિયામગ્ની રમત રસ
૧૮	આજ સખી આનંદે વાદણે
૨૪	આજ સખી દે થી જન્માવનમાં
૫૪	આજે વેણું વણે દે વણે
૧૭	આ જોની વાણ પુત્ર કેયં
૮	આ જોને, કેઈ ઉઠી દે
૫૫	આ જો દે સખી સામગ્રિયો તે
૪૫	આનંદે આલિંગન આપી વાદણે
૬૧	આનંદની દેવી દે આજ, આરે
૨૧	આવો અમારે દેસરે મીઠા
૩૦	આવો દે આવો મુંદરવાર આવો
૩૭	આવ્યા આવો અર્થ વાદવાળ

પદાંક.	પ્રથમ અક્ષર.
૪૫	રઝગતી ચંડા ૨૮૫૮તાં ઊઠશે
૪૭	રાખ્ય બવસિધુમાં અતિરો મહા
૧૫	રાત રહે જાહેરે પાછળી ખટ પડી
૩૬	વર્ણના ધર્મ તે કૃર્મ કરવાં ટલ્યાં
૫૮	વાસ નદિ ન્યાં વેણુવ કેદા
૪૧	સરીરે ચોખ્યા વિના સાર નદિ સાંપડે
૪૪	સા મુખે મુને સંભાર શ્રી નાથને
૧૩	સૌના હમેદે વેવારીયા શ્રીરામ
૩૩	સમરને શ્રીદરિ મેલ મમતા પરી
૧૮	સાધુ સાથે બલે, ચરણ મોવિંદનાં
૨૭	સારમાં સાર. અવતાર અબજાતણે
૫૭	સાંભળ સદિયર સુરત ધરીને
૬૫	સુખદુઃખ મનમાં ન આણિયે
૨૭	હરિતણું દેવ તુને ક્યમ ગણું વિસરી
૨૦	હરિ હરિ રામ કરે કાણુ કળિકાળમાં

૧૧	આ શો ચતુરાલા ચિત્તનો ચાનો
૧૧૧	આંખને ઉમાં આધારે
૬૩	હર પર લીધી દે વાદણે દે
૨૨	એક મમે મોખીનો વાદણે
૭	એ દિસે સખી મેટુલો આવે
૨૭	ઓરો ઓરો દે ત્રિપર આવની
૮૬	કરનખ રાત્રા કમળીના દે
૩૮	કરે વિદાર કૃષ્ણ કામામું
૧૨૪	કદમજી તું ક્ષણે કદમી
૧૨૨	કદાચે દે ઉખંડા મેટુવની દે નારી
૬૭	કદેવા દેને કદન તારી માને
૧૧૩	કદો સગની એ કદે પેરે મું
૬૨	કર્મક મંદિને કૃષ્ણ
૮૪	કૃષ્ણ વિષે દાર અનેતમ ઠીરો
૧૫	કૃષ્ણ કૃષ્ણ સર્વ કદેસં
૮૧	કૃષ્ણ કદો કૃષ્ણ કદો આ અવસર

પદાંક.	પ્રથમ અર્થ.	પદાંક.	પ્રથમ અર્થ.
૧૮	મર્ચ ગંગામળી રાસમંડળ મધ્યે	૭૮	પદો દે પોપટ રાત રામના દે
૫૨	મર્ચ બરી ગાએ રે રામા	૯૫	પરિગ્રહ ગોવાળા સંગે રમે
૧૨	ગાળે ગમન ધરા ગાતિ મુજે	૧૧૮	પાછા ફરી ભાગને રે
૧૦૫	ગાએ કુંકુમ કાળજી કેલ્યુ કોટલા	૪૦	પાન કરે પાતળિયા સાથે
૧	ગાળ કાઠને નવ દીને	૧૨૭	પાસવે પોટપા પુરુષોત્તમ
૩	ગુલામે વધારે રે ગોપી	૧૦૧	પાંચું મારી સોનડીને શાણુમાર
૫૭	ધુધરી પમરે રે, ગોરી	૫૮	પ્રેમદા પ્રેમે બરાબી રે, ચિત્ત ચાલ્યું
૫	ચાણો નેવા જાએ ગોહુળમાં	૬૪	પ્રેમદા પ્રેમે બરાબી, ગાયે ગાયે મુખ
૪૨	ચાંદીયાનો ચાંદો છોડો	૨૬	ફરુ છું રે માથે નાંખી છોડો
૮૨	છાતી વાત ફરી તે મારે વાહલે	૩૬	કુત્યાં ગોપી વાહલા સંગે
૬૬	જંગો તો કોઈ વાત કહું લાગ	૧૦૮	બહેની પ્રભમાં વાતુ એરી
૮૩	જેને જેમું સંગ રે સગની	૧૦૭	બેડે મારે બાર ધોળો નંદ
૨૮	જોયો જોયો જાડવર જોયો રે	૫૪	બમરી રેતાં બામિની બાવે
૧૦૯	જોવા સરખો સહજો બાજ	૧૩	જોળા જોળા રાંધુ તમને
૧૪	જળો જળો હીંડીય મારે	૫૧	અખ રવાળી મોહન સાથે
૧૨૯	તારા દાસની હાથ તે હાથ છે	૬૨	મણિ મોહન અમસા રે
૭૭	તારી મેહેરની લેહેર ને પપા	૮૬	મારા મનગમતા મદારાજ
૭૯	તારી મેરણીએ મન મોટા રે	૬૩	મારુ જુદાવન છે રુડું રે
૧૨૩	ધનગ ધનગન કરી હીંડું	૧૨૮	મારુ જુદાવન છે રુડું રે
૧૦૪	દીવડીઓ અનવાળા, દીવડીઓ	૮૫	મારે ભક્ત રે મદિડાં વેચવા
૬૪	દ્વારકામાં વાજંત પાણીયાં	૧૧૪	મારો નાથ મુકે સાથ રે
૪૬	દેવ દુડુલી ઉપર ચામે	૬૯	મેર મુખ રિત રામના શોભાતો
૭૧	ધન્ય આ ધન્ય આ ધન્ય રમત	૧૧૨	મેરણીવાળો ને રંગે રસાળો
૬૧	ધન્ય ધન્ય ઉપર અળખા	૬	મેણાં મેણાં મુનિવર રાયા રે
૬૧	ધન્ય ધન્ય ગોહુળિયું ગામ	૧૦૦	રતની સોહાણી વહી રે ગઈ
૪૪	ધન્ય રે ધન્ય રે એમ કહે શ્રીહરિ	૪૧	રમજમ રમજમ નેપૂર વાળે જુદાવન
૪૯	ધન્ય ધન્ય રે જીવિત વૈષ્ણવ કેરુ	૪૭	રમજમ રમજમ નેપૂર વાળે પુષ્પરી
૧૨૫	ધરણીધરશું લાગ્યું મારું ધ્યાન રે	૭૨	રસ મંદે ઝીવતાં કૃષ્ણ કામા
૯૮	નિર્ધન પુરુષ તે નહીં નાહુવો	૪	રસજન રમતણા રે આકમજી
૩૧	નેડા રે લાગ્યો નંદલા કુવરનો	૫૬	રસીએ રસ મચ્છો રહિયાળો
૪૯	નેપૂરીયાનો કમકો વાળે	૫૦	રાતવડી રહિયાળા મોહન
૬૧	નેહ આ લાગી રંગે રમતાં રે	૪૪	રસ રમતાં રહિયાળો વાહલે

પદાંક	પ્રથમ ચરણ.
૧૨૬	સસ રમીને દે કહો ક્વાથી આંખ્યા
૧૦૩	રોડી રગભર રમીયે
૧૮	લાવો લાવો હમારને ઘેર
૧૬	વન સકુમળ જનની બચો
૨૫	મજલણી વાડીમા ગિરિતણી બાડીમા
૨૦	વાતવડી કરતા દે વાહણ
૩૨	વાયે વારે દક્ષિણ કેરા વાધરા
૮૦	વારી જાડે દે આવો
૮૮	વારી જાડે દે સુદરસ્થાન
૫૦	વાહવા બ્યાણ થયુ દે શરીર
૬૫	વાહલો વશી મહુરી વાહે
૫	વાસવડીને વારો દે વારો
૪૩	વાસવડીએ વેંધાણી જનિતા
૮૭	વિકુલ રહો દે વસી
૬૭	વેણુ વાહે દે નાય વેણ વાહે
૧૧૫	રાત નીચા રાસીયે અતિ
૧૧૦	શું કરુ જો સખી આજ છડ
૧૨૦	શુ હાંડો બમતા દે બૃધરા

પરિશિષ્ટ ૨ જુનું.

૬૫	અમે વેણુજ છડ છેલ છબીરાળા
૧૦૨	અહો બાધદે સ્થિતિ પગાડે તેને
૫૬	અગર રો વાણી દે રો વાણી
૮	આ / અમે જયોદાણની પાસેથી
૨૫	આજ હું એકલકી અગારીએ
૪૫	આજની રમીને રમ કહો
૪૭	આજ સખી આણીએ
૬૨	આજ અનોખમ દાહડો
૨	આજે દે આહીરને આગળે
૩૬	આજે દે દરિ ભેવા સારખા
૪૨	આનંદ સાગર કેળ કરે
૨૪	આવ સદાજા સામજા દે
૩	આવો દે સખી ચાગોની દરિ

પદાંક	પ્રથમ ચરણ
૫૩	રોજાસાગર સામજિયો તે
૭૫	રો દે ચઢાવું પાડ મારા વાહલા
૧૧૧	સુખના દાહડા દે ઓવવ અમને
૧૧૭	સુદરી સાચા દે લાગ્યા
૧૨૧	શ્રીદરિ નરદરિ કૃષ્ણ કહ્યા કરી
૭૪	સસારનો બધ નિકટ ન આવે
૧૦૬	હમને ઘેના કીવા દે મારા રાજ
૧૦	દરિ આંખ્યા છે નારીને વેરો દે
૩૬	દરિ વેણુ વાહી દે વાહી દે
૭૬	દરિ નામ વિના નર સદા સુતકી
૨	હવે કેમ વસીરે શ્રીદેવદાસના
૨૩	દળવે દળવે દળવે દરજ
૩૩	હાલે મન હિમાળે ગળિયે દે
૪૮	દારજ ન માને માનની મનમા
૧૦૨	હા દે બાઈ એણી પેર
૬	હું રગરાતી ને હું મહમાની
૬૦	હું સુદાગી સુદાગણ બાઈ દે

૮૪	આવેને ઊગોળા ઠમને
૬૧	આવો દરિ હોળી રમવા
૮૭	આજો મોદોરીએ દે સખી
૨૬	ઈડુ ઉવાવળો કા મયો આડળો
૧	ઉવળી અગળા કહુ ન માને
૨૭	એધવજ વદાવા ક્યારે આવરી
૧૨	કહાનજ દળવે દળવે જમે
૨૧	કમજ મારજ સેઠ મા દે
૪૮	કાઈ કાઈ રમણી એમી વાડીએ
૧૧૧	કૃષ્ણજ કૃષ્ણજ કૃષ્ણજ કહેતા
૬૧	મમતી છાને દે છાને દે
૧૭	મેણુજા દે મેવંદજ
૧૦૩	મેણુજી મીણી નાજાવીરાની

પદાંક	પ્રથમ ચરણ
૫૪	ગોપી મદમાતી મદમાતી
૭	ગોપીયા કુણુ મિસે આવે
૧૬	ગોવિંદા ગાવડી મારી
*૪૦	ધણે ધણે દાહડે ઘેર પધારીઆ
૬૬	પુમરગી ધટ્ટી વીંઝીયા રાખો
૮૦	ચાનો ચાનો રે આપણુ સદુ
૧૦૪	ન્યાંરે નલુ સારે દરિ મારા
૬૭	છને દિન દિનકર નદન દીસે
૧૧	ભુલેની નયોદા કાઢનાએ ગોળી
૯૬	જેણે સસાર કુચો કરી નાખ્યા
૪૬	જેભેરે જેભેરે માથે મહાવર
૧૫	જેરે બાઈ ગોવાડીડામા
૮૨	જેવાંરે જેણાનો બર ભોગરે
૩૫	જાકર જમક્યા ને આખ ઉધાડી
૭૬	તન મન વારીને વારીને
૩૮	તમ સાથે તો આતુ મારા વાહના
૮૮	તારા વદન પકળપર શ્રમર એસો
૫	ઠા કોણુ માણસારે ગોવાડીડા
૩૩	તેવ તેવડારે વાહલે માર
૬	તે માણસારે આહીરડી
૫૫	દર્પણ લીજેછ લીજેછ
૫૨	નચણુ નચાવીરા મા નચાવીરા મા
૩૭	નદના તે લાન ગોવાળિયા
૬૦	નાહુજો નિરગુણિયો નિરગુણિયો
૧૫	નાધકીને નાધકી ગોપી
૪૩	નાના રે સહિયર નાધવડી
૨૨	પરમાનંદે વરેણવી રામા
૭૧	પાલવ છુટે ને ચીર વછુટે
૫૬	પ્રેમે પીયુડેરે પીયુડેરે
૨૦	પ્રીતવાસી કનૈયાલાલ મોહન
૪	બાણેજ બુધારે માગાછને
૫૮	બુજ બજ લોડીરા મા બીગરા મા

પદાંક	પ્રથમ ચરણ
૪૧	મ કરો આજ દેશુ ગાળ
૨૩	મદિ દળરો મદિ દળરો
૧૪	મારા મદિડાના દાણુ મગિરે
૨	મારા વાહલાજી શું આતુ કુડ
૫૧	મારા કડ બૂધણુ રામ સુંદર
૮૬	મારા વાહલાજી શું સાધકુ લેતા
૧૧૦	મારા દરિજી શું હેત ન દીસે
૭૦	માહાનો રે મોહન શું માણુની
૭૫	મુખકું મોહનનુ મોહનનુ
૫૪	મેહેતા હઈ અમે માવવજના
૧૮	મેકલો નરોદાજી કુવર તમારો
૫૩	મત રીઆળી રીઆળી
૧૦	રદે રદે નદવ રીત નથી કાઈ
૩૦	સાતલડી નદિ પોહોચે રે
૬૨	સાતી ચુડી કરે કામિનિ
૩૪	સીસાન્યા રહીએ નહિ
૩૨	રહડા નાથને મનાવો સગની
૧૯	લગાડક નદના છોરા
૮૨	લગ્નીવર દેખીને માર
૧૦૬	લડાણો રે લોભીઆ માયાને
૭૮	વસત મલુ અતિ કડી આવી રૂપ
*૮૧	વસત મલુ આવી અતિ કડી, આનંદ
૮૦	વસત મારા વિનોદ બયો સુખી
૭	વસત મારા મનોહર આબી
૮૩	વર લટકાળા તમને જે પેહેરે
૪૪	વાતની વાતમા રે મારો વાહલો
૧૩	વાહલાજી છને નમવા તેરે નળની
૪૬	વાહલા તારુ નામ શું
૭૨	વહાલા રે સુને વંધુવ વહાના
૭૭	વાસલડી વાહ રે વાહ રે
૭૩	વન્દાવનમા રાધા માધવ
૧૦૭	વંધુવને ઘેર બેઠા ગંગા

પદાંક	પ્રથમ અક્ષર
૧૦૮	વૈષ્ણવ જનને વિષયથી ટળવું
૧૦૯	વૈષ્ણવ જનને વિરોધ ન કોઇયું
૭૪	સરદ મંત્રુ તરણીની ટોળામા
૯	શામળિયા ખાતળિયા વહાવા
૩૧	શામળિયા નાકડળી લાવ સોતી
૫૦	શામળિયા જોરા આવો
૧૦૧	શીકારને શામળા આ સેવકની
૬૩	સજની આ રોખા રૂડી
૬૪	સજની આયો રે જમના
૬૬	સજની જ્યો રે નાય નીહાળી
૧૦૫	સંત કૃષ્ણ થડી સકળ કારજ

પદાંક	પ્રથમ અક્ષર
૬૨	સાહેબી મારી રે નંદનો કુંવર
૩૬	સુદર સામળિયા રે
૨૮	સેજથી લકડી રયામા શીરા
૮૯	હરિ શુખ જોવાને જોવાને રે
૫૭	હવે કેમ જાળગ રે જાળસ રે
૬૮	હારે બે સરખે સરખી જોડ રે
૬૭	હીંગળે કુચે નંદાનંદન
૮૫	હું તે યૌવનની બચીહારી
૧૦૦	હું રે વાલોતર તારો શામળિયા
૮૮	ફીતિ રસ તર શાખાએ પ્રસૂયો

૧૧ પુસ્તક મહિપાલ ધર્મજીભ દેસાઈએ “ગુજરાતી” પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં બાંધ્યું છે
કેાડ સરકારી સામુદાયિક જિલ્લા-મુબાઈ